www.e-rara.ch

Verae Alchemiae Artis'qve Metallicae, Citra Aenigmata, Doctrina, Certvs'qve Modus

Grataroli, Guglielmo

Basel, 1561

Eisenbibliothek Schlatt

Shelf Mark: EM/Rk 8/2

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-61615

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Visual Library

Gratarolus, Wilhelm

VERÆ ALCHEMIÆ

ARTIS'QVE METALLICAE, CITRA AENIGMATA, DOCTRINA, CERTVS'QVE MODUS, scriptis tum nouis tum ueteribus nunc primùm & fideliter maiori ex parte editis, comprehensus: quorum elenchum à Præfatione reperies.

Habes, amice Lector, admiranda utilissimaq; multa, quæ hactenus occultata, & ueluti sepulta iacuerunt: quorum editionis rationem in Præfatione ad philosophos Chemistas paucis intelliges.

BASILEAE
M. D. LXI.

8 Bell. 244 ss. 299 ss.

ILLVSTRISSIMO COMITI AC DOMINO, DOMINO FERDINANDO COMITI IN ORtenburg, Baroni in Freyenſtain & Karlspach, Domino in Reicurt & Lill, Rom. Cæſareæ Maieſtatis, &c. Conſiliario, Domino ſuo gratioſiſsimo & obſeruandiſsimo Guliel-mus Gratarolus Medicus & Philoſophus S. D. P.

VM iam plures annos, generoſiſsime Comes, in Italia & Germania neq; laboribus neq; ſumptui parcens, ut Phyſices, ac potiſsimum rei Medicę, integram pro uiri-li cognitionem aſſequerer, inter alia, multorum uete rum ac recentiorum nõ uulgata neq; uulgaria ſcripta conquiſierim, contulerim, à tineisq; & ſcribarum erroribus uendicarim, quo citra ullam ambiguitatẽ poſſent aliquãdo mulis prodeſſe: id ut tandem fieret, iampridem cœpi nonnulla, typographis median tibus, in lucem dare. Nunc erat præ manibus non exiguum, nec fortaſſe ulli ea in facultate poſtponendum uolumẽ, ex uariis doctorum hominum & expertorum ſcriptis, de ſecretiori Phyſices parte, non ſine iudicio à me concinnatum: quod quum doctis aliquibus & amicis uiris oſtendiſſem aut indicaſſem, eorum hortatu & propria mea cõſcientia ſum impulſus, ut antequã ad aliam uitam à Domino Deo uocer, quæ poſſum emittam: ne (quod facilè fieret) me hac mortali uita functo, labores iſti perpetuò deliteſcerent in alicuius auari ac inuidi manibus, aut perderentur. Cæterùm, cogitanti mihi pro uetuſto ac recepto more, cui patrono ac heroi hæc hactenus ſecretiſsima ſcripta nuncuparem ac conſecrarem, profectò non alius (ex his quos hactenus noui) magis arriſit, quàm tua illuſtriſſ. Dominatio. Nam quum ſuperiori iam elapſo biennio Auguſtæ eſſem, nõ ſolùm ex aliquorum fida relatione, ſed ipſe coràm noui aliqua ex parte uariam Illuſtriſsimæ T. D. eruditionem, & non ſolùm præcipuarũ linguarum integram cognitionem, ſed etiam rerum naturalium & utilium experientiam, & iudicium non uulgare: mirabar ego aſsidens (pro tuæ Illuſtriſſ. D. benignitate ac manſuetudine) ſuæ menſæ, ſerenam admodũ faciem, & caput regio diademate dignũ, ingenij promptitudinem, moderationem, quamq; doctè ornatiſsimorum conuiuarum colloquijs reſponderet: ut iure merito ſapientiſsima Cæſarea Maieſtas talem uirũ & heroa ſibi à conſilijs ut eſſet, uoluerit. Omitto, ne longior ſim, loqui de fortunæ bonis paternis, auitis & proauitis, quibus præ multis alijs ſummus Deus luculentiſsimè tuam illuſtriſſ. D. ornauit, quibus, inquam, in ſuæ nobiliſsimæ familiæ & honeſtæ aulæ ſuſtentationem, in ipſius Dei patris ac Domini noſtri IESV CHRISTI hõnorem, & proximi, præcipuè piorum & ſtudioſorum commodum, uteretur, ueluti Dei optimi œconomus. Poſſem

ac deberem laudum tuarum aliquam partem describere, nisi uererer apud ignaros adulatoris nomen incurrere: à quo quantum alienus semper fuerim, sciunt omnes qui me norunt. Adhæc, mea cõuersatio ferè semper fuit non in Rhetorum & Oratorum, sed in Physicorum ac Medicorum scholis, libris, & exercitijs. Humillimè igitur supplico illustrissimæ D. T. ut animi mei erga se amorem ac candorẽ suscipiat, non minus quàm egregium Opus istud sibi dedicatũ: non idcirco quia putem illustriss. D. T. illo indigere, quãuis eo possit aliquando delectari, ac iuuari: sed ut sub celeberrimi sui nominis clypeo exiens, possit multis prodesse: de qua re quia in sequenti ad Lectores præfatione dicam, non ulterius illust. D. T. detinebo. Faxit autem omnipotens & optimus Deus, ut tandem uel illust. D. T. uel illi nõ dissimilem honestum Mecœnatem reperiam, quo possim aliquãdo caput exerere, & multis mortalibus uarijs modis, si quis alius, Dei gratia, prodesse. Dominus Deus & pater cælestis in CHRISTO filio illustrissimam Dominationem tuam suis donis augeat & tueatur: Amen. Basileæ, Calend. Martij, M. D. LXI.

SEGRE-

SECRETIORIS PHYSICAE STVDIOSIS OMNIBVS,

eruditisq; ac pijs Alchemistis, gratiam & patientiæ prouentum à Deo patre optimo per IESVM CHRISTVM *precatur Gulielmus Gratarolus Bergomas, Physimedicus.*

QVoniá non modò ex sapientissimi Solomonis sententia, Thesauri absconditi nulla est utilitas: uerumetiam bonorum hominum consensu, rerum in se bonarum scientia, non premenda, sed per manus tradenda est. Quum scirem uerò iuxta doctissimi Galeni uerba, eos qui præclaros imitari student, non solere ea in medium adducere quæ notissima sunt, sed quæ paucis nota: uolui, Lectores charissimi, nullius momi dentem reformidans, optima quædam & uetusta abstrusioris Physicę & secretioris artis scripta, typis antea non uulgata, sincerè & integrè, ut ad me Dei uoluntate peruenerunt, longè tamen correctiora, uobis communia facere: quo tandem certum uiæ ducem, & ænigmatum enodationem haberetis. Neq; enim sum nescius quot & quales hactenus, quos uidere licuerit, editi sint in hac secreta facultate libri. quorũ, etsi quidam satis in se boni sint, licet obscuri, aliqui tamen malè cohærentes centones sunt, aut fragmentosi: nonnulli tam breues, uel ænigmatibus ac parabolis pleni, ut Oedipo sit opus, quo intelligantur: quos nominatim perstringere nunc meum non est. His manuscriptis adiecimus Arnaldi Villanouani, summi ea in arte uiri, scripta lõgè correctiora quàm quæ antea impressa: præsertim illud Perfecti magisterij opusculum, quod Lumen luminum, & flos florum nominatur: quod equidẽ ex antiquo exemplari manuscripto ita emendatum est, ut uulgatis multo clarius ac certius sit. Neque cuiquam labori peperci, ut, quantum fieri per me potuit, omnia huius artis studiosis peruia forent. Porrò mihi aliquis, animum meum ex communi philautia metiens, obijciet, Si quid boni & certi in his scriptis habeam, unde diteſcendi sit spes, non credere se ut in publicum dem. Certè (ut paucis respondeam) nisi mundo stultus essem propter Christum, neq; hoc, neq; (pro mea tenuitate) non minima quædam alia fecissem. Sed uerò alia etiam subest causa, cur alijs, quæ secretò quidam sibijpsi seruant, ego libenter protrudam: neq; enim uni dat cuncta Deus, qui eam mihi, pro paterna eius prouidentia, crucem dedit, ut tum aliàs, tum præsertim iam annos decẽ & amplius, nescio quo alio fato, nisi ueritatis ergò, impeditus sim ac uexatus ab hypocritarũ, æmulorum, antichristianorũq; malitia, inuidia, superbia, auaritia, multorumq; aliorum (præsertim aliquot potentium) ingratitudine: ita ut uix per uocationem meam rei familiari mediocriter consulere, nedum negotiosam & perdifficilem hanc artem cõmodè tractare, ualuerim. quo factũ est, ut hactenus potentia quidem, nõ adeò longinqua, diues, actu autem, ferè pauper fuerim. Idcirco ne diutius quod alios mortales iuuare certò potest, apud me otiosè latêret, in lucẽ pleraq; dedi: neq; despero quin aliquando futurũ sit, ut bonus ac uerè Christianus aliquis à Deo fiat, qui, cum illi hæc diuinæ artis scripta profuerint, quæ ipsi per artem typographicam communicaui, me quoq; si non portiunculæ lapidis illius philosophorum, saltem frusti auri uel argenti participem faciat, aliorumq; ingratitudinem corrigat. Cæterùm non est quòd aliquis huiusce doctrinæ filius ægrè ferat, hæc etiam prauis & auaris hominibus cõmunicata esse: cum fieri uix possit, ut nisi quis uerè pius sit, & scientiæ huius alumnus, optimum hac in re finem assequatur. imò ex his libellis nõ pauci suos errores ac deuia cognoscentes, bonas horas ac sumptus melius collocabunt: nisi inani suarum quarundam receptarum (ut uocant) spe occæcati, amplius stulteſcere uelint, & sua perdere. Alij titulotenus librorum studiosi, lecto titulo, librum reijcient non sine sannis ac dicterijs: ea enim est hoc tempore librorum omnis ferè generis copia, ut etiam optimarum rerum satietas homines capiat, aut saltem libros emere, ac ijs studere negligant. Ita fit, ut soli doctè philoponi & Deo amati, fructum immensum hinc capiant & proferant. Sunt autem hoc in nostro uolumine tot rerum naturalium & artium cognitiones, quæ mineralia ferè omnia & lapides, gemmas, crystallum ac uitrum spectant, ut non pauci multa quæ arrideant & prosint inuenturi sint: de quibus amplius dicere desino, cum res præstò sit. Neque ego nunc in subsannatores ueræ χημίας apologiam texam, cum ne sophisticam potius (ad quam potissimùm eorum tendunt obiecta) tueri uelle uidear, tum quoniam præfatio doctissimi cuiusdam uiri in Geberum ante annos decem edita, sub Chrysogoni nomine (quem Osiandrum fuisse non dubito) his egregiè respondeat: fusius autem ac ualidissimis argumentis Ianus Lacinius in Opere suo paucos ante annos edito: ut alios recentiores aut uetustiores omittam, qui huius profundæ artis studiosis facilè persuadeant. At uerò qui scire nequeunt, aut nolunt, nesciant: cui Deus fauere uult, faueat: quem toto corde precor, ut in ultimis hisce temporibus optatum exitum huius perdifficilis & ra-

rissimæ scientiæ aliquibus pijs uiris concedat, ut inde pauperes Ecclesiæ sanctæ suæ iuuari possint, in Dei patris & Domini nostri IESV CHRISTI gloriam, in Ecclesiæ sanctæ catholicæ & Apostolicæ ædificationem, & confusionem omnis Antichristi suorumque membrorum: in quos fines non solummodò scripta mea omnia & facultates, sed uitam ipsam, Dei gratia, dare paratus sum. Bene ualete, mei etiam memores, neque iustis laboribus parcite: siquidem scitis, non fieri magna sine magno labore, uel intensiuo, uel extensiuo, uel utroque simul. Basileæ, anno à Christo nato

M. D. L X I.

BREVIS

BREVIS CATALOGVS CONTENtorum in hoc uolumine.

Artis huius secretißimæ & certiſſ. defenſio, & Prolegomena. primo Ternione.
Dialogus Ioannis Braceſchi, cui titulus eſt Lignum uitæ, in quo etiam Gebri Philoſophi expoſitio ſuccincta continetur. 3
In eundem Braceſchum Gebri interpretem, animaduerſio, authore Ioanne Tauladano 49
Gebri Opera cum alijs poſtremò illi additis. 112
Liber de magni Lapidis compoſitione & operatione, authore incerto & doctiß. Pag. 1. ſecundi alphabeti.
Sententia Ioannis Baptiſtæ Montani, Medici & Philoſophi clariſſ. de ſublimatione. 35
Roſarius Philoſophorum Arnaldi de Villanoua, correctus, &c. ibid.
Nouum lumen eiuſdem uel alterius. 60
Epiſtola Arnaldi de Villanoua ſuper Alchymiam, ad regem Neapolitanum. 65
Liber Perfecti magiſterij, qui Lumen luminum, &c. dicitur, Arnaldi, ex manuſcripto. 67
Eiuſdem Arnaldi practica, ad quendam Papam. 73
Alberti Magni Ratiſponenſis epiſcopi de Alchymia liber integerrimus. 78
Scriptum Alberti ſuper Arborem Ariſtotelis. 102
Apertorium Raymundi Lullij de ueri Lapidis compoſitione. 104
Ars intellectiua eiuſdem ſuper Lapidem Philoſophorum. 112
Practica eiuſdem. 117
Idem de intentione Alchymiſtarum, & totum continens. 139
Summaria Lapidis conſideratio, & eius abbreuiationes. 156
Libellus utiliſimus de Mercurio ſolo. 163
Libellus, uel Caput optimum, experimentorum Raſis. 174
Pulcherrimum Opus de Metallorum tranſmutatione aliqua. 175
Capitulum ualde magnum in albedine, ex libro qui dicitur Philoſophus mirabilis. 180
Liber Mercuriorum Raymundi Lullij. 183
Intentio ſummaria ſeu repertorium ualde utile ad intelligentiam teſtamenti, codicilli, & aliorum librorũ Raymundi Lullij. 185
Ariſtotelis de Perfecto magiſterio exquiſitum & integerrimum opus, &c. 188
Libellus duodecim Aquarum, ex libro Emanuelis. 209
Aquæ rubeæ Auicennæ ad tingendum quatuor ſpiritus ſublimatos albos. 211
Elixiriorum uaria compoſitio & modus. 210
Ioannis de Rupeſciſſa liber de confectione ueri Lapidis Philoſophorum, clarè, &c. 226
De Lapide Philoſophorum ſecundum uerum modum formando EFFERARII monachi. 232
Theſaurus Philoſophiæ. 237
Praxis uniuerſalis magni Operis, ex Raymundo. 248
De Lapidis Philoſophorum formatione epilogus. ibid.
Practica magiſtri Odomari ad diſcipulum. 249
Arcanum Philoſophorum ut ex Saturno facias aurum perfectum. 250
Perfecta Salis communis præparatio. ibid.
Hiſtoriola antiqua de Argento in aurum uerſo. 252
Tractatus de Marchaſita, ex qua fit Elixir ad album ueriſſimum. 254
Caput de ſale Alchali. 258
Quæſtio an Lapis philoſophicus ualeat contra peſtem. 259
Vetus epiſtola doctiſſ. de Metallorum materia, & artis imitatione. 263
Practica Carauantis Hiſpani. 264
Io. Aurelij Augurelli Chryſopœiæ libri III. 269

ROpriũ artis uocabulũ uero nomine à Græcis dicitur χημία, id est fusoria, eo quòd metalla & illis affinia, sales scilicet, alumina, & atramẽta, quę in igne fluũt, & i hac arte potissimũ tractantur, ἀπο τοῦ χέω, χῶ χύματα, id est fusilia dicuntur. Arabes autẽ (instar Ægyptiorum artẽ hanc callentes) hoc nomẽ à Græcis mutuati, suo more articulum præposuerũt, & Alchemiam dixerunt: alij barbarius, Alchimiam, Alcumisticam, uel Archimiam. Habet etiam hæc ars, ut reliquæ oẽs, sua quædã peculiaria uerba & uocabula, vulgo non satis nota: ut Aludel, Alembicus, Botus barbatus, Elixir, &c. quæ hoc priori libro, & alibi declarantur: partim abusiua quædã, ut imbibere pro irrigare, figere & fixare, pro efficere ne materia in igne corrumpatur, & euaporet: ac similia. Sed ob dictionis impuritatem, non sunt isti spernendi thesauri: ingeniosissimi enim illo æuo homines rerum insignem cognitionem scrutantes ex philosophiæ principijs ac experientijs eloquentiam minus curarunt: id quod in Auicenna, Rasi, cæterisq; Arabibus & Latinis eos sequutis, uidere licet. Archimia (inquit Panthæus Venetus) ab archos & mia Græcis particulis, quasi unitatis & unius ueri consilij princeps. Sed vulgaris Archimiæ maior est promissio, quàm operis executio. de illa, inquã, sophystica, in Ioannis 22. Papæ Extrauagante, sic habetur: Spondẽt quas non exhibent diuitias, pauperes Alchimistæ. Contra tales est pars seu lex consilij x. Venetorum 1488. 17. Septembris cum additione, ut uocant, incipitq;, Tollenda sunt de medio, &c. non autem contra Voarchadumiam, quę (inquit Pantheus) Hebraicè significat aurum duarum rubearum, hoc est duarum cementationum perfectarum.

Vocabula multa ad artem pertinentia idem declarat charta 54. & inde, sui operis.

Cæterùm, fermentum apud Alchemistas dupliciter dici uidetur: unomodo ipse lapis ex suis elemẽtis compositus & completus, in comparatione ad metalla: alio modo & propriè, illud quod est perficiens lapidem & ipsum complens. & sicut se habet fermentum pastæ ad aliam pastam, sic fermentum primo modo ad metalla. Neq; fermentũ fieri potest ex imperfectis, nec uera transmutatio. Neq; generant res nisi sibi similia. Lapis philosophorum generatur à natura, ministrante arte, & diuina potentia uolente manifestare. Componitur autẽ lapis siue Elyxir ex sulphure, arsenico, & argento uiuo Philosophicis, extractis omnibus ab unà sola petra seu terra metallica. Quæ uerò illa sit num ferri fex præsertim uiridis, aut ferrum, aut terra quædam alba, seu arg. uiuum & Sol & Luna, uel aliud, ex sequentibus probè lectis intelliges. Arnaldus inquit totum opus consistere in quatuor uerbis: ea sunt, Sulphur, dictum Mars & Marchasita: Arsenicum, dictum Magnesia: Sal pręparatum, dictum Argentũ uiuũ: & Fumus albus, dictus Tutia. Ignorans naturæ principia, non adhæreat huic arti, quoniam potius erit appellandus Sophista, quàm Alchemista: nam qui principia ignorant, finẽ non inueniunt. Lapidem uocãt Alchymistæ omne illud quod non euaporat ab igne, & idẽ uocant corpus & substantiam: & lapis unicus est & solus, tam ad album quàm ad rubeũ, omnia metalla perficiens in aurum, ut tota clamat Alchemia. fusius quid sit, cùm alibi uidebis, tũ proximi libri capite 18. Modi uerò & ordo agendi Elyxir & lapidem, sunt, Calcinatio, sublimatio, descensio, solutio, destillatio, coagulatio, fixatio, & ceratio. Pręparare autem, est superflua demere, & absentia supplere, sicq; notam in eis mittere perfectionem. his nõ indigẽt Sol & Luna, sed reliqua. Quæcunq; corpora tardè funduntur, citò coagulantur, & è conuerso. Quoties sublimabis aliquod corpus cũ cõmistione sublimati spiritus, toties lucraberis in proiectione mille partes. In spiritibus sunt corpora in potentia, & in corporibus sunt spiritus in potentia. Tantum facit forte agens in breui tempore, quantum debile agens in longo: & ars accelerat ac festinat opus naturæ. Ex his igitur, multoq; magis ex sequentibus, responsiones patebunt ad obiecta quorundam, qui generalibus quibusdam rationibus nitũtur secretam hanc autem conuellere, cum uel nihil ipsi tentare sint ausi, uel uulgare aliquid, et erroneum aggressi, spe frustrati sunt. Vanum, inquit Aristoteles, est omittere sensum propter rationes, cum experientia, teste Galeno, rerum sit magistra: quæ tamen suis etiam rationibus, tanquã altero pede, nititur. Porrò hæc scientia certior est (cum re ipsa nitatur) & paucioribus nota quàm Iudęorum Cabala: neq; sua uetustate suisq;, post Deum, authoribus caret: quãuis aliquorum principum tyrannide & auaritia, artificumq; ignorãtia & impostura, pessum multoties ierit, uel adeò malè audierit, ut iã omnis generis homines pudeat in Chymistarum albo censeri. Et noui ego aliquos aliàs doctos, qui domi ac priuatim pro uiribus huic arti incumbunt, publicè autem uoce aut scripto, ne scilicet stulti mũdo uideantur, eam scommatibus, ac sannis uel apertis contumelijs, quantum in eis est, irrident ac uituperant. Sed abundet quisq; in sensu suo: modò etiam me huius practicæ scientiæ studiosis laboratoribus prodesse pro uiribus haud agrè ferant: utq; uice cotis fungar, acutum reddere quæ ferrũ ualet exors ipsa secandi. Sed iã in huius etiam cõmendationem legat & sequentia q uelit.

Scimus

Scimus lapides esse qui metalla firma tingũt tinctura. Si enim Tutia æri bullienti sit iniecta, ex rubore in citrinitatẽ uertit: Auripigmentũ uerò in albedinẽ, licet aliquantulũ corrumpat: quâ corruptionẽ meditari uitando, sapiẽtis est. Parũ etiã stanni multa æris frusta in albedinẽ mutat, licet nimiũ deficcet. Capilli uerò humani argentũ citrinant: cortex mali granati ferrũ congelat in chalybẽ: & hæc experientib. apparent. Si ergo ista sine subtilitate & cõmistione id operantur, nõ est dubiũ quin sit propinqua potẽtia, quę ea & istis melioratis & alijs cõmistis, perficiat. Ad hæc, nõ raro experiẽtia ipsa rem esse posibilẽ & certã ostẽdit, licet qui faciãt, ijdẽ pro posse rem occultent. Atq; ut ex antiquis nõnihil adducã, auctor est Suidas, itẽ Orosius lib. 7. cap. 16. & Paulus Diaconus in uita Diocletiani Cæsaris, postq̃ Achillem Aegyptiorũ ducẽ octo menses in Alexandria Aegypti obsessum profligasset, eum omnes Chymicę artis libros diligẽti studio requisitos cõflagrasse, ne, reparatis opibus, Romanis repugnarẽt. Ita sanè χημία quæ metalla cruda aut adusta in meliora transformat, adeònõ est ars noua, aut incerta, ut ignarũ uulgus putat. de cuius origine & utilitate uide etiã Præfationẽ Euonymi Philiatri in suum Thesaurũ. & sequentia quoq; satis testabuntur eius certitudinem.

De Chemia, uel Alchymia, sic scribit Robertus Constantinus in suo Nomenclatore insignium Scriptorum Parisijs edito 1555.

De hac arte, sicut & de Cabala diximus, qui aliquid memoriæ prodiderit, nullus antiquus author inuenitur, siue id inuidentia factũ sit, siue ignoratione. Non desunt tamen qui illud famosum apud poetas Iasonis χρυσόμαλλον δέρας, id est uellus aureũ, librum fuisse interpretẽtur in uellere, uel macrocolo conscriptũ, qui ipsam artẽ, id est auri argentiq; conficiendi rationẽ contineret. Fabulas interpretes utroq; trahũt: & licet unicuiq; pro animi arbitratu affingere. Quantũ ad me attinet, uerũ sit nécne, susq; deq; habeo. Certũ est historia tamen, & rerum gestarũ annalibus, Diocletianũ principem huiusce artis cõquisitos libros omnes curiosè, exussisse, μετὰ τὸ νικῆσαι τοὺς Αἰγυπτίους, πρὸς τὸ μὴ πλοῦτον ἀκίνδυνον αὐτοῖς κτῆσιν τοιαύτης προσγίνεσθαι τέχνης. Hoc artificium luxato uerbo, Alchymiam uocãt, uel Archymiã, quasi dicas ἀργύρου χημίαν: alij vocant χημίαν, uel χημίαν, alij χρυσοποιίαν. Qui uerò de hac aliquid scripserunt, hi sunt:

Arnoldus de Villanoua.

Auicenna ad Assem Philosophum.

Blemidas περὶ χρυσοποιίας, liber Græcus, manuscriptus in regia Galliæ bibliotheca.

Geberus Arabs, cuius expositor Ioannes Bracescus Vrceanus.

Ioan. Augustinus Pantherus (uel Panthęus) scripsit Arsetheoriam transmutationum metallicarum cum Voarchadumia.

Isaac monachus scripsit ἀργύρου μίθοδον ὅπως δεῖ ἐυρίσκειν τὰς καινὰς τῶν μὴ ὄντων, in regia Galliæ bibliotheca, manuscriptus, Græcè.

Morieni cuiusdam Alchymisticus liber circumfertur, non impressus.

Philippus Vlstadius edidit Cælum Philosophorum: qui tamen ad rem medicã spectat.

Raymundus Lullius scripsit (præter cætera multa) de Secretis naturæ, siue quinta essentia. Hunc ego inquirendo cõperio, apud Anglos re quidem uera præstitisse, quod suis libris pollicetur: & in arce Londini, iussu Regis probatissimũ aurum cõfecisse, mihiq; genus numi ostensum est, quod adhuc appellant Nobile Raymũdi, auri uidelicet puri, & obrizi, summęq; indicaturæ. Ipse in libro, quod Testamẽtum uocat, fatetur se hanc artem ex Arnoldo de Villanoua coæuo suo didicisse. Quẽ Ioan. And. in tit. de Crimine falsi attestatur, laminas aureas excudisse, quæ ex auro ex arrugia quæsito, aurifodinisq; extracto, bonitate nõ cederent. Scripserunt etiam alij multi de hac arte, quorum libri nondum impressi sunt: inter quos est Rosinus Philosophus, & Rogerius Bacho, cuius legi Alchymiæ speculum.

Zosimus author Græcus asseruatur in bibliotheca Regia: scripsit de Sacra arte, de Cõpositione aquarum ad χρυσοποιίαν, de instrumentis & caminis. Sunt & alij huius artis præceptores, ut Christianus, Heliodorus, Theophrastus, Archelaus, Pelagius, Ostanes, Olympiodorus, Democritus, Dioscurus, Synesius, & Stephanus, cuius est liber de Magna & sacra scientia. Omnes hi Græci sub nominibus antiquis, mihi tamen recentes uidentur. Est etiam liber Chymisticus, comitis Treuisini. Hactenus Robertus. Cæteros qui nosse cupit, legat in fine Geberi ultimò à Ioan. Petreo editi, uel Bernæ impressæ eius sumptu: item Euonymũ Philiatrum, Tigurinum: Ioannis Langij epistolam 53. & ultimum folium capitis 18. libri secundi de Abditis rerum causis Ioannis Fernelij, medici & philosophi doctissimi & præstantissimi: atq; alios recentiores, ut Ianum Lacinium nulli spernendum.

(1)

CHRYSORRHOAS, SIVE.

DE ARTE CHYMICA DIALOGVS.

Chrysophilus. Theophrastus.

χρυσ.

PErpetuam illam ac cõmunem hominum miseriam deplorare nõ satis possum quum uideam omnia ea, in quibus bonorum uix etiam umbræ uersantur, tam esse difficilia ac intricata, ut nanciscí illa nedum millesimus quisq; possit: nacta tandem, tã celeri nos pede fugiant. At ea rursum, quæ cum atrocitate, periculis, omni deniq; malorum aceruo coniuncta sunt, ita nobis constanter imminent, ut conspirasse in humanam perniciem iudicari possint. Momento enim pessum imus, miseria, paupertate, infirmitate, doloribus obruimur: ut autem felices simus, ut ditemur, ut sanemur, multis annis opus est: ut non indigeamus, uix ullo seculo nobis contingit. Etenim quantum res meas attinet, in ea planè conditione uersor. Nam cum à uitæ meæ quasi exordio, nihil prius (quod fateri tamen palàm erubesco) in optatis habuerim, quàm ut admodũ ditescerem: atq; ipsius auri sitis me totum corripuerit, absolutam tamen id consequendi methodum, nondũ sum consequutus. Desperans licet uoti me futurũ compotem, extrema tamẽ quæq; experiri lubet ipsamq; artem, quam Alchemisticã uulgus dicit, iam aliquandiu intermissam, fauente Mercurio, rursum aggrediar. Sed uideo obambulantem illic Theophrastũ ab Hohenheim, hominem, si quẽ Germania unquã tulit, huius artis absolutum artificem, quẽ si eam in sententiã perducere possum, ut mihi in hoc natatu adiumento sit, futurus sum proculdubio hominũ felicissimus. Ipsum primò, magnificis promissis, post etiam minis aggrediar. Salue amicorum precipue ὦ Theophraste. Theophrastus. Saluus sis & tu ò lepidum caput. Sed quid solus huc oberras? quid negotij est, quod ita anxiè tecũ obmurmuras? aspiciebam te iandudum, non sine magno risu, iactantem brachia & caput, micantem digitis, calcitrantem pedibus. Bacchico te correptum furore existimabam. χρυσ. Non Bacchico ò bone, sed Pluti enthusiasmate sum percitus. Theophrastus. Quid Plutum murmuras? nos Plutum illum irrequietum prorsus dæmonem, ad Plutonis cancellos relegatum cupimus, & uitæ potius tranquillæ dabimus operam. χρ. σ. Te quidẽ authore sperarem, me eam posse tranquillitatem consequi. Tua in manu mea salus est: qui si mihi adiumento esse uelis, effecturum me id scio, ut breui simus ambo hominum primarij. Theo. Ego quidem ὦ Chrysophile, quantũ in me est, omni meo consilio, & auxilio, (modò id cum manifesto meo periculo coniunctũ nõ sit) adesse tibi non refragabor. Verũ quid rei sit, breuiter expone. χρυσ. Non dubito quin ad aures tuas peruenerit, quantum ego non opum tantùm & pecuniarũ, sed (quod est preciosius) temporis iacturæ, circa eam scientiæ persuasionem, quã Chymicam eruditiores nominant, fecerim: pudetq; fateri, quod negare non possum, quàm ego à nequissimo illo hominum genere, qui se Alchemistas & Philosophorũ discipulos scilicet, iactitant, sim miserè delusus: quodq; est grauissimum, quantum ego meæ ualetudini, ob fœtidas fuligines, halitusq; teterrimos, quos in cauernis Troglodytarum more delitescens, pertuli, nocuerim, quorum omniũ iactura tam ingens est, ut etiã illa quæ inde cõmoda, re omni absoluta, colligi potuissent, nullius momenti æstimanda sint. Theo. Ha ha hæ: dispeream, nisi ego, (quanuis rerũ omnium essem inscius) idipsum subolui. Quum enim mense præterito, hortensem illam tuã domunculam pręterirem, tam fœdum quendã fumum, atq; atrum ex subterranea illa fornice erumpentẽ animaduerti, ut Auernaleis ibi fauces esse crediderim: in quibus Canidia suis lemuribus dapes decoxisset. Verùm ne siniſtram de tua prudentia opinionem conciperẽ, obstabant in primis tua authoritas, deinde quòd summo loco natus es: postea maturior ætas coniuncta cum rerum experientia, postremò tot manifestissima exempla, quibus alieno saltẽ periculo cautiorem te redditum nunquam dubitassem. Persuadere itaq; mihi non poteram, te illis rebus quæ manifesto cum detrimento sunt coniuncta, multo minus sceleſtissimis sycophantis, ac ipsius ueræ artis calumniatoribus, animũ potuisse aduertere. χρυσ. Ego uerò cautus in hac re fui quantum debui. Verùm, næ ego intentatum relinquerẽ id, quod tot authorum cõmuni calculo indubitatum redditur? præsertim, quum omnia quę ad hoc negociũ pertinent, à tam multis antiquis & recentoribus magni nominis Philosophis, diligentissimè sint perscripta? postremò quum mihi nec ingeniũ, nec opes, nec ocium, alieæúe rei bene gerendæ occasiones deessent. Sed quid de exemplis? quum tu solus, (quem finem huius artis assecutum, obq; id omnes felicem prædicant) multorum mihi instar satisfacias. Qui si rebus meis desolatis opem ferre, & meam classem in medijs undis cum procellis luctantem, in portum deducere uelis, faciam ut statim intelligas quantum tibi ornamẽti, ex mea amicitia, authoritate,

thoritate,potétia,immineat. Theo. Agnosco crocodili lacrimas. χρυσ. Quid dicebas? Theo. Dixi,me tuam agnoscere beneuolentiam: attamẽ ex illo tuo ser mone intelligo me, (quẽ tibi ad consulendum elegisti,) hac in re minimè satisfacturum. Te nanq; posse fieri uoti compotem, ut uitæ atq; adeò animi trãquillitatem ex eo quod mente tua uersas,nanciscí pos sis,tam est honestati,imò ipsi rationi consentaneum,quàm si Vestales Ithyphallica celebrent. Atq;,ut hæc ipsa luce clarius intelligas,efficiam: si de artis Chymicæ ui ac natura (quantum ad meã quidem cognitionem peruenit) quædam altius repetere liceat. χρυσ. Id uerò iandudum expeto: refer. Theo. In primis existimes oportet: Artem Chymicam, esse scientiarum omniũ ut ingeniosissimam,sic humano generi maximè utilem,imò necessariam,ita ut (quemadmodum postea intelliges) non sit indigna, ut to tam aliquis circa eam ætatem insumat: Ea tamẽ latius,quàm credebas, patet. Vniuersam itaq;,tum eam quæ circa metalla,tum eam quæ circa metallica uersatur, duplici constitutã differentia existimabimus: Altera Physicis orta principijs: & ex ipsius sympathiæ & antipathiæ rationibus emanans,summa cum laude & admiratione est coniuncta. Altera talis quidem esse uidetur. Videri itaq; quàm esse mauult, Ergo Sophistica est: Cuius euentus cum fallax sit, à nemine sapientum unquam, ab illis uerò, qui cum uulgo sentiunt,ferè omnibus,recepta est. Prior illa,ex naturæ secretis (ut dixi) admirandos,pulcherrimos,salutares etiam,ne dicã diuinos effectus,solet proferre ex illa: quædam ab ingeniosis hominibus eruta sunt atque inuenta,sed ita uulgata,ut artes, amplius dici non mereantur. Quædam huius scientiæ uires,nondum quidem inuentæ:quæ maiori in numero esse creduntur.Et sic arcana meritò nominanda sunt. Tertiò: Quædam inuẽta quidem sunt,sed ea pauciſſimis atque ferè nemini (nisi cui summus naturæ moderator id demonstrauit) tot seculis constiterunt. Ex quibus omnibus unum illud præcipuum, totius artis Chymicæ scopus, ac uera finis, miro certè artificio, altoq; silentio semper absconditum: ut inter arcana illa,adhuc cõnumerari debeat. Quo factum est ut pleriq; hominum, id non esse in rerum natura,constanter magis quàm uere, affirmare audeant.Ad hunc scopum pertingendũ, cum tot ingenia frustra laborauerint, toto (quod aiunt) aberrantes cælo, ut tamen aliquid egisse uulgò uideantur,humanæ sapientiæ inhærentes,ad alteram illam quam Sophisticã dixi,ut confugerent, consultum esse duxerunt: atq; sic aureo hamo (ut postea dicam) piscati sunt. χρυσ. Expone hæc exactius. Nescio enim,quæ inuenta huius artis,quæ nondum inuẽta dicas. Theo. Chymica inuenta (ut præcipua persequar) sunt partim circa metalla ipsa, partim circa metallica. Circa metalla hæc ferè possunt constitui. Quædam ex metallis permiscere simul ut aliquid aliud esse appareant,exempla cuius satis sunt uulgata. Quædam etiã immutare, solidiora reddere, colorẽ in plerisq; mutare,ponderi adijcere, aut (quod facilius) detrahere,molliora quædam, alia duriora efficere: Omnia tamen hæc absq; ullo fallendi fustio. Alia circa metallica uersantur, cum metallis nihilominus connectenda: ut sunt deaurationes, deargentationes, (lubet enim nunc uerbis uti insolentioribus) ipsæ separationes, in quem usum aquæ illæ potentissimæ paratæ sunt. Ex quibus indagatæ sunt metallicorũ uires admirandæ.Illinc deprehensæ metallicorũ cum metallis amicitiæ atq; odium,quod sympathiã rectè dicimus: Vt antimonij,hydrargyrij,sulphuris,caphuræ,chrysocollæ, plumbi cinerij, plumbi candidioris, & si qua sunt alia,cum auro,argẽto,orichalco.His succedit pulueris pyrici inuentum, admiranda sua ui,tonitrus imitans ac fulgetra,e ouso; nunc progressum, ut absq; strepitu eũdem ferè impetum retineat. Huc pertinet scientia, qua uitrum in longissimas lineas deducitur. Item conficiendi specula,in primis uerò quæ ex electro exquisitissima fiunt: Quanuis alia quę comburentia nominantur,ex optica disciplina,ab Archimede primũ inuenta,prodierint. Bractearum itidem,quæ gemmis supponuntur,compositio. Omitto, ut ea, quæ ad uaria remedia pertinent cõmemorem: cum nullum ferè medicamentũ ab his immune sit. Nónne exhalationes uniuersæ, quas distillationes nominant, (quarum extremũ, Quinta essentia à recentioribus dicta) arti Chymicæ sunt obnoxiæ? Nónne colorum præcipuæ compositiones? Nónne nobilissimi illi ac saluberrimi sulfitus, & odores admodũ precioſi? Ne de reductionibus omnium ferè simplicium, in tenuissimos spiritus dicam. Neque silentio prẽterire decet fusiones metallicas, quibus uix quidquam est ingeniosius, accuratius. Postremò & illud inuentum meritò referendum, quo mappæ & mantilia, item & mensæ fiunt, quæ non aqua sed ignibus eluuntur nec tamen uitiantur. Quæ omnia præclarissimæ Chymicæ artis beneficio, ad nostram cognitionem, iandudum peruenerunt. χρυσ. Intelligo quæ dicis adamussim omnia. Quæ autem ea sunt quæ nondum inuenta dicis? Theo. Quasi uerò de ijs uerba facere liceat, quæ in rerum natura nondum sunt. Inueniri tamen multo plura posse, non dubito: ueluti uitrorum absque igne mollities, electri compositio, lapidum durissimorum fabrefactio, aquarum tenuissimarum, quibus miranda peragi possent, excoctio: & quæ huius generis adhuc latent. χρυσ. Superest ut iam ea, quæ inuenta quidem artis Chymicæ dixisti, sed pauciſſimis constare, nunc nobis recenseas.

Theo. Ea ſunt: Vitrum in adamantinam duriciem perducere: Morbis deſperatis ex metallicis præſtantiſſima, ſubitaq; remedia exhibere: Imò quod omnem excedit admirationem, hominis naturàm, ab imminentibus morbis immunem conſeruare: & ſic quaſi dicas ſenectam excludere. Adde & illud contra omnia uenena, uenenatorumq; uim, antitodũ exquiſitiſſimumq;, quale nuper à Miſeno quodam ruſtico, ſeu foſſore metallico, caſu potius quàm conſilio, ex re (ut audio) neglectiſſima confectum: quod ſui ipſius experientia multoties ipſe author comprobauit. Poſtremò quod eorum omniũ quæ hactenus enumeraui uim atq; efficaciam longè excedit: id eſt, Certa ac compendioſa methodus, qua ſubtiliſſimi atq; tenuiſſimi ſpiritus parantur, quibus abſoluta metalla, & multiplici proportione auctiora, & abſolutiora, (nulla prorſus tentata fallaci metamorphoſi, ſiue ſubſtantiæ immutatione) redigi poſſunt. χρυσ. Euge Theophraſte, hoc iandudum, ut proferres, expectabam: dimiſſis itaque cęteris, quæ dixiſti, omnibus hoc ſolum diligentius examinabimus. Huius ego ob experimenti indagandi fiduciam tot expenſarũ pertuli, tot libros, à uarijs orbis partibus ad me perlatos, perlegi: Eos interpretandos tot eruditis cõmiſi. Verùm (quod eſt miſerrimum) fruſtratus ſpe omni in medijs procellis, ut prius dicebam, hæreo. In quibus etiam mihi, tanquam ad Sirenios ſcopulos, conſeneſcendum, admodum timeo. Te itaq; ſolum ex multis, quorum conſilio uſus ſum, habeo reliquum, qui mihi & illam methodum indicare, & quæcunque ad hoc negocium pertinent, explicare potes. Theo. Vt ex illis tuis libris, cuiuſcunq; tandem gentis dicantur, poſſis, id quod ultimo à me loco dictum eſt, comprehendere, non minus operoſum eſt, quàm ex Tantali hortis fructus decerpere. Vt autem illi tui conſultores, quíue ſuam tibi in hac re operam pollicentur, id præſtare poſſint, tam eſt facile, quàm ebur atramento candidum reddere: quum ij ferè uniuerſi impoſtores ſint, aut ſtulti, qui ſibijpſis tum alijs perſuadere audent, ſe ea intelligere quæ neſciunt. In libris autem quaſi omnibus mera continentur ænigmata, meræ ambages & tenebræ, nulli etiam Oedipodi extricabilia. χρυσ. Quare igitur (ſi hæc ita ſunt) tantundem operis, illi ſcriptores μαθηματολογοι circa hoc negocium adhibuerunt? cur tam audacter abſolutam hominibus ſcientiam atque inſtitutionem pollicentur? Theo. Hoc quidem, uti refers, factum ab omnibus ferè, ut non negarim, ita mihi quatuor potiſſimum rationibus, quo id cõmitterent, uidentur eſſe inducti. Primò ut exercerent ingenia hominum ocioſorum. Secundò, ut anſam præberent ingenioſis, pleraq; celeberrima ſimul & utiliſſima, quæ inde manarunt, indagandi. Tertiò, ut curioſos homines, item auaros, quiq; adeò aurum ſitiunt, miſerè (ut par erat) vexarent, eorumq; opera & laboribus (non ſine illorum magna delectatione atq; riſu) abuterentur. Nónne hoc toties factum ab eis intelligis, quum eidem rei, plura nomina paſſim indiderint, quàm ipſo Ioui olim cognomina fuerunt ab idolorum cultoribus impoſita? Poſtremò ut teſtatum poſteris relinquerent, ſe naturæ ſecreta ipſasq; actiones phyſicas intellexiſſe. χρυσ. Cur ergo nõ tacere potius, quàm uerboſſimis cõmentarijs, ea, quæ nemo unquam intelligit, maluerunt perſcribere? quibus diligentius inſpectis in eam ducor ſententiã: meras eſſe nugas, rerumq; umbras, ab ipſis impoſtoribus aut dæmone potius quodam Plutonico, ad euertendum plerosq;, confictas. Theo. Ne hoc uniuerſaliter affirmes oportet ὦ Chryſoph. Verum tacere illis, mea quidẽ pace, licuiſſet quaſi omnibus. Quòd autem prẽter figmenta in aliquorũ libris nihil eſſe dicis: facis tu more illorum, qui de re non intellecta, nec uiſa unquam, iudicant, ac quemadmodum cæci de coloribus. Fateor librorum magnũ eſſe aceruum, quantum ad meá quidẽ cognitionem peruenit, oẽs circa hoc negocium impeditos, quorum magna pars indigni ſunt, ut ab homine ingenioſo inſpiciantur: & tamẽ Hermetis, Auicennæ, Auerrois, & ſimilium nomine circũferuntur: quum illinothi ſint, & ab Europæis hominib. ijſdemq; barbaris, compilati, ueluti, ut paucos referam, à Richardo Anglico, Gilgilide, Chriſtoph. Pariſienſi, Morieno, Roſino, Stephano, q ſe omnes philoſophos (ſi dijs placet) nominare audẽt: Huc pertinent libelli, qui Mariæ ſororis Moyſi titulum mentiuntur. Rurſum aliorum extant cõmentaria, ſi cum iudicio legantur, ferenda quidem, nec lectu indigna: ex quibus tamen ut te expedias, Theſei filo opus eſt. Quorum ex antiquioribus primũ locum Gebri ſcripta obtineant & Simplicij. Recẽtiores ſunt Io. de Rupeſciſſa, Rogerius Baccho ferè & Aloiſius Marlianus. Nullus tamen ſanioris fuiſſe mentis deprehenditur, quàm Io. Auguſtinus Augurell. χρυσ. Deus bone, cur ego non tantũ ante annos plures intellexi? Verùm tu reb. deſperatis fer remedium. The. Quaſi uerò me poſſis uti conſultore, qui ab omnium illorum, quos unquá hac de re uerba feciſſe intellexiſti, ἀκροαμάτου (quòd aiunt) opinione diſſideam, non quidẽ quantum ad ea pertinet, quę huius artis beneficio inuẽta & uulgata ſunt. Illa enim uera eſſe, methodica experientia comprobauit. Quòd ſi circa illa uelis uerſari, poteris non magno diſpendio occupatione honeſta, non ſine uaria iucunditate ætatem tranſigere. Exempli loco ſint metallicæ fuſiones, quib. nõ animalcula ſolũ & ſolidiora, ſed & herbę, flores, imò minutiſſima quæq;, poſſunt acuratiſſimè exprimi. Itẽ diſtillationes, ut nominant, quarũ beneficio nó herbæ

herbæ,& succus tantùm, sed & lacrimæ arborum, imò lapides & ipsi silices,in olea,in aquas, in spiritus, deduci possunt. In his & similibus, (si expetis) tibi gratificari non grauabor. χρυσ. Quid tu mihi de fusionibus,& distillationibus narras? Ego longe mihi maiora de te sum pollicitus. Intelligis quid uelim. Et ut uno uerbo dicam: Id inprimis scire cupio: An permutari metalla, & quibus medijs possint,an ignobiliora in nobiliora,inq; aurum purissimum. Quòd si id fieri posse dixeris: superest ut,qui illi spiritus aut principia sint quibus huiusmodi transubstantiatio (ut illi uocant) fiat,exponas,Nam esse hæc tibi perspecta non potes ire inficias. Theo. Absurdum est te ea à me discere uelle, quæ ego nunquam scire me sum confessus quarum rerum ego ipse experientiam nunquam feci. Te uerò inanè insumpsisse hactenus operam & insumpturum deinceps, imperitia physicarum rerum quã satis manifestas, te prodit. Hæc enim recepta sunt à physicis axiomata: Ex nihilo, nihil posse generari. Generationis autem cuiusq; principia (ut sine uerborum ambiguitate dicam) cum eo quod generare nituntur, non dissideant oportet, sed quòd plurimum (ut infra dicam) cum eo participent. Ita nec ex ouo fit metallum,nec ex metallico crocodilus,cum uice uersa alterutrum fieri possit. Et tamen longè absurdiora peragere conatus es. Vtq; ad tua interrogata apertius respondeam: Permutari metalla, præsertim illa quæ pondere & tenuitate dissident, non possunt. Aurum autem grauitate & soliditate sui à cęteris dissidet: Ergo, de alijs quæ in prædictis uix dissident, non dicam: neq; id ad tua interrogata pertinet. χρυσ. Attamen nec ipsi Arabes antiquiores non negant,quòd tu pro falso soles asserere. Theo. Imò tu illorum dicta non es assecutus. Cur non illud dictum,quod oraculi illis loco esse solet,diligentius examinasti? dũ aiunt: GENERATVM DEBERE AD SVA PRINCIPIA reduci. Inunc & tuas ambages profer & somnia, Veluti trãssubstantiationem,aut generationem rerum artificialem,siue ex nihilo per artem: quæ absurda sunt à naturæ legib.in quibus sympathia nulla. Huc pertinent ea quæ toties repetita, ac ueluti in triuijs recantata sunt,ut referre denuo pœniteat,dum dicũt: Rerum omnium esse materiam quandam primam quam Hylen nominant: & ex ea generationem perpetuam. Illa autem materia prima, ad generationem comparata, potentia est: in seipsa uerò actus: & ècontrario: Quarum respectu potentia non est,eas nunquam suscipiet (ut in superiori exemplo patet.) Complexa uerò à forma cui tũc subiacet, actum consequitur: Et, quod etiam huc pertinet, Ipsam materiam primam non temerariò quæcunq; peragere, sed certam in se retinere quantitatem, quam indefinitam dixêre. Atque hæc quidem quũ sint manifestissima, tu tamen unà cum tuis sycophantis insanire maluisti. Et quæ naturalis ratio Materiæ primæ conuenire statuit: tu incendijs atq; ustionibus subijcis: quũ negare non possis, te omnem generationis persuasionem ex ignibus petere: quum ignis nec elementum sit statuendum,nec generare possit,sed exterius omnia reuocare: quum materia generans intus omnia reuocet. χρυσ. Assentiri tibi non possum, quũ id pernegas quod etiam ipsis Arabibus est receptissimum: quod non metalla solùm, sed ipsa metallica ignibus tam multifariam subijciant. Theo. Eadem semper chorda oberras. Iam nõ de metallicis operationibus amplius loquor: sed de reductione generatorum ad sua principia. Arabes equidem,ut mecum non dissentiant, à Zoroastre didicerunt, ignis naturam esse ut omnia consumat, consumptisq; omnibus,ut unà pereat. Cælestis quidem caloris propriũ est generare, non ignei. χρυσ. At ijdem Arabes dicunt, Generationem omnium metallorum constare his principijs,hydrargyrio scilicet & sulphure. Ergo ex hydrargyrio & sulphure aurum confici potest. Theo. Si cinnabarim dixisses, fortassis assentirer: Verùm an non uides aliud esse cõficere,aliud generare? Exemplo fiet res dilucidior,idq; crassa, ut aiunt, Minerua proponam. Si grana tritici decem quis tibi obtulerit,& dicat panem posse ex ijs infinita proportione confici, quum idipsum tu intelligas, facilè credis,& generationem,quæ ad hoc requiritur, ipsamq; moram, quũ non ager sed tempus, (ut in prouerbio est) spicas ptoferat, subintelligis. Quòd si hominem, aut ex remotissimis Indis, aut Islandia oriundum,edocere hæc uelis,qui neq; sementa,neq; messem unquam uidit: tuq; nolis cum illo apertè agere, sed mera ænigmata præscribas, ueluti terram primò calcinandam, terendam,grana soluenda,de fodienda,sublimanda,postea coagulanda (agnoscis opinor tuas uoces) & excoquenda: Ille nifallor,intelligit,terram aratro sulcandam,uertendas iterum glebas,sementa iacienda certo ordine & quantitate, expectandam eorum quæ nascuntur maturitatem, demesso iam multiplici frumento, non sine opera transmutanda in panem. Et illa tamen ænigmata quæ tuis libris continentur,magis sunt inexplicabilia. χρυσ. Verissima quidem narras,uerùm ad id,vnde digressus es, redi. Dicebas generata ad sua initia reduci deberi, idque naturæ esse consentaneum. Atqui hoc mihi uidetur esse impossibile. Theo. Imò mihi (quanuis experientiam non fecerim) admodum facile: tamen ὁυκ ἄνευ θαύματος. Exempli loco sit. Qui absynthite uinum artificiosius conficere uolunt, hoc uti possunt compendio. Si in tenuissimum spiritum ipsam herbam perducant: cui tanta uis inesse potest, ut unicum mystrum toto quadrantali infusum, id totum in sui naturam rapiat, saporem & odorem absynthij exprimens:

Cur non ſimile quiddã,circa mettalla quoq; euenire poſſit, non uideo. χρυσ. Eiuſmodi ſunt quæ refers ut fieri nõ poſſit,quin totius negotij experimenta feceris,aut quoties lubet,experiri poſſis:quamuis conſtanter id diſſimules. Nihil igitur aliud iam expecto,quàm ut calamo arrepto, rem totam mihi perſcribas. Theo. Sed quorſum eſt hoc à me exigere? Si enim hæc exactè ſcirem,iam noſti myſteriorum eam eſſe legem inuiolabilem:Secreta quæ dicuntur nõ debere eſſe manifeſta. Deinde ſi quid tale tentaſſem aut experiri uoluiſſem,idq; faterer apertius, Sequeretur, ut aut negotium non ſucceſſerit: tum me ridendum omnibus præbeo: & ſimilis tuis illis erronibus exiſtimandus. Si uerò ſucceſſiſſe dixero,& hoc pleriq; intelligerẽt: Iam intelligis id non eſſe poſſe abſq; manifeſto meo periculo. Cum ut ingenuè dicam,hoc tale ſit negotium, cuius actiones, nulli ferè priuato homini unquam ſine detrimento, ipſis autem regibus, ſæpe exitio fuere. Ergo nec ſapienti quidem optandum, niſi adeò abſoluto, vt etiam omnium opum affluentiam ſpernere poſſit,& nullius rei indigere. Iamq; (ni fallor) intelligis quî fiat,quod huius ſciẽtiæ archana ad pauciſſimos tot ſeculis deuenerint. χρυσ. Ego uerò exiſtimo, nullis omnino ſcriptis & libris hæc arcana unquam commiſſa, ſed quemadmodum de Hebræorum Cabala dicitur, traditione ſolùm poſteritati conſtitiſſe. Theo. Etſi hæc ſint ueriſimilia, attamen eſt ueriſſimum, hanc ſcientiam olim fuiſſe etiam abſq; omni fuco & obſcuritate, ſed apertiſſimè libris cõmiſſam: & ab Aſiaticis ad Græcos Europęos deuolutam. χρυσ. Quaſi uerò potuiſſet à Græcis hominibus uaniſſimis tanta caligine ſopita,latuiſſe, quam uix apud Cimmerios in denſiſſimis tenebris occultam eſſe licuit. Theo. Rectè tu quidem de Cimmerijs: ſed difficile eſt cuſtodire quod omnes petunt. Quod uerum eſſe in theſauris deprehendis, qui tanto periculo effodiuntur. Item in abſolutæ formæ fœminis, quæ tot habent inſidiantes. Verum legiſtine de Argonautarum apud Poetas in Colchum expeditione? χρυσ. Imò illorum ad paratum & profectionem ex Apollonio Rhodio didici. Theo. Animaduertiſtine, in illa totam latere de artis Chymicæ inuentis, hiſtoriam? χρυσ. Minime. Theo. Idipſum ſuboluiſſe Aloiſiuum Marlianum arbitror, qui ſuos de hac arte commẽtarios, Vellus aureum nominat:Magnum enim quiddam fuiſſe credendum eſt,ob quod tantum itineris & moleſtiarum,tentato primùm pelago Grecię proceres, duce Iaſone, inſumerent. Arietem itaq; uelleris aurei nihil potius fuiſſe credendum eſt, quàm pelles & libros quod pergamenum poſtea dixerunt, aureis conſcriptos literis quibus uniuerſa huius artis arcana continebantur. Suſpenſum uerò in Aetæ Colchorum regis penetralibus, & in ipſo templo, non ſine perpetua hominum cuſtodia. Quo ineffabili theſauro, à Medea filia, amoris inſania percita, hoſpitibus oſtenſo, non infinitas tantùm habuiſſe diuitias, ſed & alia miranda peregiſſe credendum eſt. Præſertim cum exiguo negotio,quod nullis alijs medicaminibus fieri poteſt, Aeſonem ſocerum decrepitum firmiori ualetudini & quaſi iuuentæ reſtituerit. Neq; nerò hæc tanquam fabuloſa penitus rideas:cum ſenectus nihil aliud ſit quàm naturalis caloris imminutio. Imminuitur autẽ,cum motu prohibetur:ergo quod uires illius conſeruare poteſt,imminutionem poteſt cohibere. Expende an non ipſe Apollonius metallorum paſſim in ſuo poemate mentionem faciat. χρυσ. Dij boni Næ tu teipſum argute mihi prodis? Ex his tuis dictis certior factus ſum, te in ipſis abſolutæ ſcientiæ penetralib. uerſari. Nonne & tu idem multoties prętitiſti? Iam uerò id pernegas? Nónne tu deploratiſſimis morbis tuliſti ſupetias? cum medicorum ſcholas nunquam ſis ingreſſus: ſed ſolis illis tuis æthereis qualitatibus & abſtractis, medicandi facultate omnes Europæ medicos anteuertas, illiq; palmam iamdudum tibi porrigunt. Tergiuerſari ergo illud diutius ſine graui mea offenſa non poteris. Theo. Etiamſi hæc pro ueris agnoſcerem,noſti tamen à ſapientibus eſſe dictum: Quod occultum eſſe uis, nemini dixeris. Fateor me quidem ex metallorum,tum metallicorum energia atque afficacia,multa, ipſius Phyſices auxilio deprehendiſſe, quorum praxis ad utilitatem publicam, ipſamq; medendi artem plurimum confert. Me uerò tentaſſe quidquam priuati mei emolumenti ergò, nemini uſquam poteſt eſſe perſpectum, cum intelligam id regibus ipſoq; Iaſoni fuiſſe exitio: qui à propria coniuge, fortè quia incautius hoc myſterium tractaſſet, unà cum liberis funditus euerſus, liberi autem, cum aula regia exuſti. Expende iam, obſecro, an tale quidpiam homini ſapienti optandum ſit: Quantumq;,tu hodie mihi, ut ſapere incipias, pro meis monitis ſis obligatus, præſertim cum luce clarius perſpectum tibi ſit,quàm miſerè in ipſius Chymicæ ſophiſmatis, ſis uerſatus, &piſces aureo hamo ceperis. Cumq; infinitis (quantum ego quidem ſcio) idem acciderit, ut deiecti tum ualetudine,tũ bonis omnibus: id poſtremò ſunt moliti, ut malint uideri quàm eſſe huius artis periti, potiuſq; eſſe credant aurum ementiri, quàm aurum poſſidere, cum miſeris omnibus, id habentes ſolatij,ut pœnarum ſocios habeant quoſcunq; poſſunt,eoſq; circũueniant,in manifeſtiſſima diſcrimina perducentes. χρυσ. Tanta uſus es argumentorum uehementia,ut animum meum ab ijs,quibus addictus erat, omnino diuerterint. Itaq; nec uerbum quidem amplius de hac re faciam, ſi unica de re ſaltem fuero per te admonitus. Rogo itaq; ut apertè indicare

dicare mihi uelis, quo iuditio, ego non libros tantùm ſophiſticos atq; nothos ſed & ipſos ſycophantas, artisq; calumniatores, prima fronte dignoſcere poſſim. Theo. Id ego in tui gratiam breuiſſimis exponam. Ac quantum ad libros ſpectat, nihil peſtilentius, in hoc negotio irrepſiſſe ſcias, quàm aliquot illorum nugæ, qui ſe expoſituros antiquorũ ſcripta pollicentur, & interpretes ſe iactant. Quo nomine (ironicè) Lullus ſtrenuè ſe exercuit. Qui ut pleraſq; ſcientias, ita & hanc artem fœdè conſpurcauit: cumq; omnes artes docere nititur, ipſe uerò ne unam nouit: eò dementiæ peruenit, ut prius docere uelit, quàm diſcere: ita huius etiam Sophiſtices & impoſturæ anteſignanus eſſe uoluit. Huius farinæ libellus ille eſt, cuius initiũ, Omnis ſapientia à Deo, &c. in quo nugator ille (ut ſuis uerbis dicam) omnia Philoſophorũ ænigmata enodare: offendicula & errores oſtendere, de tenebris in lucem ſe reducturũ pollicetur: tandem ubi barbarica loquacitate multum eſt præfatus, in intricatiores Labyrinthos lectorem dimittit, quamuis illum ſuum librum ſemitam directam nominat. Res profectò riſu digna, perſuadere ſibi eorũ ſcientiam, quę nunquam didicit, exiſtimans uniuerſum mortalium genus tam eſſe ſtupidum, quàm ipſe eſt, donec propriam ignorantiam cum ſumma ignominia eruditiorib. manifeſtat. Hæc prolixius refutare uiſum mihi fuit, ut illum homunculum, qui ſe Philoſophum nominat & ſapientiam ſibi à Deo tributam, inſipientiæ arguerẽ. De antiquorum ſcriptis tantum periculi nõ eſt. Secundò, ex ſermonibus protinus impoſtorem cognoſces: Cum ſtatim à primò congreſſu, Hermetis lapidem, lapidẽ (inquam) philoſophicum, lapidem ſanctum, tonat. Hoc enim primum inſaniæ argumentum eſt: Si deinde aliquot annorum expenſas perferendas dicat: ſi de ſpecubus ſubterraneis, furnellis, rectis, incuruis, apertis, occultis, obliquis, pendentibus uerba fecerit, ſi de vſtionibus igneq; perpetuo aut ſaltem diuturno, ſi de carbonibus uallium, montium, ſi de uitris arboreis, ſi de exercitio maioris & minoris operis, ſi de Mercurio philoſophico, de rege antimonij, de luto ſapiẽtiæ, de duodecim aquis ad id pertinentibus. Sed quis omnem ſtultitiam breuibus comprehendet? Eum itaq; qui huiuſmodi ſonat, dicatq; eſſe ad hoc inſtitutum neceſſaria, aut inſanum iudica, aut impoſtorem, aut utrumq;. Quòd ſi tentare aliquid cum eo perrexeris, intelliges breui quod cum Græcis exclamare tibi liceat ἄνθρακα ὁ θησαυρὸς πίφκεν. Illum hominem, in tuam hortulanam protinus cryptam detrude, & ad hydrargyrij decoctionem & arſenicĩ compelle: Vt ita celerem ſibi interitum, in exercitio humano uſui neceſſario, ſtipendij loco, conſciſcat. Quòd ſi in aliquem cui omnia huius artis arcana poſſent eſſe perſpecta (qualem nullibi eſſe crediderim) incideres, mihi nunquam fiet ueriſimile illum, te uera artis myſteria edocturum: Cum ſatis manifeſtum ſit, quid potentiores ſatrapæ in illos, à quibus reconditas ſcientias addiſcunt, tandem moliantur, ac quam ipſi mercedem pro immenſis laboribus referant, niſi malint magnificè eſſe miſeri, & in aureis cõpedibus per omnẽ ætatẽ degere. Id non negarim poſſe peritorum conuerſationibus quantũ ad omnes præclaras ſcientias ſpectat, mentis tenebras diſcutere. Quod & ipſe Socrates, nulli ſcilicet, ſe unquam ſcientiam adminiſtraſſe, fatetur: ſed quemadmodum medicus, non quidem uiſum præſtat, uerùm deterſa caligine, aciem in obiectum dirigit, ita & circa ſcientias contingit. Maximè uerò in abſoluta Chymicæ noſtræ cognitione locum id habere, ſapientibus eſt perſpectum, quibus equidem, (ſi modò uelint) diteſcere, ut eſt facillimum, ita inſipientibus (qui nihil prius in optatis habent) maximè arduum. Sapientiæ autem præmia ipſas diuitias eſſe, quæ cum mira uarietate ærumnarum coniunctæ, & ipſius fortunæ ludibrio expoſitæ ſunt, nemo unquam ſanæ mentis fatebitur. Igitur nec optandę. Cumq; hæc ita ſeſe habeant, intemperantia tamen hominum, & ſapientiæ inopia, cum affectuum pertinacia coniuncta, ipſiq; (ut Sophocles dicebat) cupidatum furentes equi, ita multos agunt præcipites, ut miſeram hanc atq; precariã uitam, eiuſq; cõmoda, pluris, quàm omneis uerę felicitatis rationes, faciant. Quibus euenire neceſſum eſt, ut priuſquam ſapere incipiant, extremum infortunium, & ipſa Atę, illo miſerando caſu fœdoq; interitu deijciat atq; peſſundet.

FINIS.

NOBILI, PIO, ET ERVDITO DOMINO LVDOVICO VVOLFGANGO AB HASPVRG, DOMINO SVO COLENDISSIMO, GVILHELMVS GRATAROLVS MEDICVS ET PHILOSOPHVS. S. D. P.

MINERALIVM scientia & secretior ars ab antiquis Philosophis ob reuerentiam uocata Secreta Philosophia, magnifice uir, nostris ferè temporibus ad talem, ut plurimum deuenit contemptum ob ignaram hominum auaritiam, ut à claris hominum intellectibus derelicta, nihil aliud ex se reliquerit quàm tenebras & uanitatem, uel sophistica quædam. Sed prouida Natura, uel ipsius potius naturæ author prouidentissimus Deus, qui non cessat à rerum ab sua omnipotenti bonitate creatarum conseruatione, diuersis ætatibus, cùm uidet opus esse, producit purum aliquem intellectum, à quo bonarum scientiarum precioſi thesauri, temporum inuidia, uel superiorum causarum ira ferè amissi restaurentur, ac in lucem prodeant: unde mundus earum rerum amissione nudus & pauper factus, rursus ornetur & clarescat. Sic (ut reliquas scientias omittam, de quibus alij) hac in secretiori Philosophiæ parte, uarijs temporibus aliquos excitauit, qui suis lucubrationibus clarescunt. Meo tempore inter alios, fuit Ioãnes Bracescchus Brixianus, quem iam septuagenarium familiarissimè noui: qui suam ferè integram ætatem in his studijs ueterum libros perlustrans, consumpsit. Is mihi ante annos decem, quum in Italia essem, Dialogum à se compositum & scriptum dono dedit. Quum autẽ hoc anno quidã typographi Basilienses huius scientiæ & raræ artis egregium uolumen cudere pararent (quod huic est à nobis adiunctum) rogarunt me, ut ex Italico in quo scriptus erat, in Latinum sermonem illum uerterem: id quod nõ illibenter & candidè præstiti, agnoscens authorem non parum in hac scientia & cognitione profeciſſe, ita ut posset eis qui in tenebris hac in facultate ambulant, aliquod lumen, Dei gratia, ostendere: Claruêre hac etiam in scientia præcipui ac famosissimi uiri Philosophi, Hermes, Pythagoras, Plato, Aristoteles, & plerique alij Philosophi, licet eorum scripta ad paucos peruenerint: inter cæteros uisus est melius, amplius, & doctius scripsisse Geber Arabs Princeps, uel Rex, sed tam obscurè, ut uix longissimo studio continuisque laboribus ueritas ex illo erui possit: id quod magna ex parte præstitit huius author Dialogi, quem sub umbra & nomine tuæ illustris dominationis nunc demum emitto: Quid uerò me mouerit, ut hos meos qua-

leſcunque labores T. D. dedicarim, non aliud inter reliqua nunc dicam, quàm quòd talem in omni Philoſophia & rerum cognitione, adiuncta in primis ſyncera pietate & humanitate T. Ill. D. nouerim, quæ poſsit de his ac maioribus rebus iudicium ferre. Talis utinam foret omnis nobilitas, piè uidelicet literata, & Chriſtianis moribus ornata. nihil hîc dico de Adamo T. D. filio haudquaquam degenere futuro, ſi Deus illi uitam non breuiorem quàm patri dederit; id quod pro ſua æterna & paterna charitate præſtet per Chriſtũ Ieſum æternum eius filium & unicum ſeruatorem noſtrum. Optimè ualeat T. D. illuſtris, cui ſimul ac filio me pro uiribus obſequi paratum offero & commendo.

Baſileæ Calen. Februarijs.

M. D. LXI.

DIALOGVS CVI TITVLVS EST LIGNVM VITAE, IN QVO ETIAM GEBERI PHILOSOPHI EXPOSITIO SVCCINCTA CONTINETUR, Italicè compositus ab experto & docto sene Ioanne Bracesco Brixiano, nunc primum uerò ab eius authographo in Latinum uersus à G. Gratarolo Physico.

Interlocutores, Discipulus artis, & Raimundus.

ALVE Magister Raimunde. RAI. Bene veneris. dic mihi, qui nam es, & quorsum venis? DIS. Tuæ sapientiæ fama, operaq; tua præferunt te omnium scientiarum cognitione præditum esse: quandoquidem verò innatus sit omnibus hominibus appetitus, & potissimum senibus, vt diutius viuant: ideo licet annorum grauis, ex Longobardia discessi, & huc Maioricam in Insulam veni ad te, solummodò vt ex te remedium addiscam, quo etiam annos aliquot citra morbum me contra mortem tueri possim. RAI. An nescis Deum vitæ nostræ terminum posuisse, quem præterire haud liceat? DIS. Non peto auxilium vltra terminum illum à creatore nobis impositum, sed contra multas infirmitates & debilitationem radicalis humidi & innati caloris: Nam & antiqui Patres, qui plus annis quingentis vitam protrahebant, aliquam possidebant medicinam, qua diu sine aliqua infirmitate ipsorum vitam sustentabant. RAI. Primi Patres ita viuebant, quia sic erat Dei optimi voluntas, vt ex longa illa hominum vita citò humanum genus multiplicaretur. DIS. Cur ergo non omnes tandiu viuebant? RAI. Plus viuebant qui primis parentibus proximiores erant, eo quòd primi à Deo immediatè creati fuerint optimæ temperaturæ, simúlque longioris vitæ: quæ temperaturæ bonitas proximioribus magis communicata est, quàm remotis. DIS. Igitur primi omnes illi diutius viuere debuissent, quum nihilominus Scriptura sacra paucorum mentionem faciat: & aliqui, licet non ex illis primis, annos quingentos excessêre, RAI. Primi anni non tam longi erant & duodecim mensium, vt nunc sunt. DIS. Non assero fuisse duodecim mensium, sed tamen longos. Nam quum Moses in ducem à Domino Deo ascitus est, vt Hebræum populum ex Aegypto educeret, tunc primum annos quadraginta numerabat: atque ideo si anni illi non æquè ac nostri longi erant, parum certè aberant: & propterea doctores nostri rimantur eorum longæ vitæ causam. RAI. Terræ fructus meliores erant, & aptiores humanæ vitæ sustentationi ante diluuium, quàm post. DIS. Omnes ergo diu vixisse debuerunt: quod tamen verum non est. RAI. Non omnes æquè forti complexione erant prędíti: nec omnes, iam natura in Adam corrupta, temperatè viuebant: ideo pauci annorum centum ætatem superabant. DIS. Possibile ne est, tot inter homines non plures viginti aut viginti quinque extitisse, qui robore complexionis pollerent? haud equidem credo: & præterea multi Deo amici temperatè viuebant, qui tamen centum annos minimè viderunt. RAI. Primi Lignum vitæ habebant, quod eos à morte tuebatur. DIS. Quàm primum à terrestri Paradiso expulsi fuerunt, eo ligno priuati sunt. RAI. Adam plenus scientiæ fuit creatus, & naturalium rerum omnium cognitionem habuit: & cognouit res, quæ humanam vitam protrahere poterant, & eas aliquos successores docuit, & illi alios aliquos. Et ideo primi non omnes diu vixerunt, quòd non omnibus secretum hoc reuelatum fue-

rit. DIS. Tu ergo, in quo scientiæ omnes sunt infusæ, doce me hanc medicinam, quam Adamus aliquot descendentes docuit, qua noningentos annos vitam degebant. RAI. Conseruantia medicamina & admodum durabilia esse debent, & à corruptione remota: nam quum humanum corpus à corruptione seruare debeant, ea in primis durabilia sint oportet: secus magis corrumperent: quàm seruarent. Ideo volentes in iuuenibus humidum radicale ac calidum innatum seruare, & in senibus amissum restaurare, & eos veluti ad iuuentutem reducere, quo ad vires, opus est incorruptibiliorem substantiam sub Lunari globo reperibilem eligere, ipsámque in medicinam, & cibum suauissimum præparare, ita vt per os assumpta quasi statim per totum humanum corpus penetret, illúdque quasi incorruptibile reddat.

DIS. Salua reuerentia, mihi videtur impossibile quod nuper dixisti, & rationem addam. RAI. Dic, quia libenter audiam. DISCIP. Res omnes corporeæ à Deo in humanum vsum creatæ, aut sunt elementa, vel ex elementis, & contrarijs genita, ideóque corruptibilia: vbi ergo erit medicina hæc tam incorruptibilis? Videmus etiam omne genitum, à suo simili generari, & à suo contrario corrumpi, vt inquit Philosophus septimo Metaphysicorum. Quod ergo deperditum est ex humana carne corruptibili, regenerari debet, & acquiri per aliam corruptibilem rem, vt videmus in cibis corruptibilibus, qui virtute caloris naturalis corrumpuntur, & transmutantur in stomacho, in hepate, & membris: & nutritiuæ potentiæ vi, humanam in carnem conuertuntur. Si ergo medicina incorruptibilis est, haud poterit sic in carnem humanam verti: sicut cælorum materia transmutari non potest in materiam elementalem. RAIMVND. Doctè locutus es: at putás ne in rebus elementatis aliud non inesse, quàm corruptibilia elementa? DISCIP. Ex quánam ergo re simul cum elementis elementata sunt composita? RAIM. Ex subtili substantia, seu radicali humiditate, ac intrinseca, diffusáque per partes elementales, quæ simplex est, & admodum incorruptibilis: quæ diu in suo vigore conseruat res ipsas: & sapiens natura istud ordinauit, quia diutius in indiuiduis conseruari satagit, & perpetuò in speciebus. Et quanuis in generatione vniuoca animalium omne animal sibi simile generet in specie: nihilominus in generatione cessabili, quæ per corruptionem generantis fit, genitum differt à generante in specie vel genere: vt videmus in cibis, ex quibus illud generatur quod ex humana carne deficit vi caloris intrinseci, & extrinseci. Neque propterea dico hanc medicinam prorsus incorruptibilem esse vt cælum: sed quia genita est ex materia super alias, seu aliarum respectu incorruptibili, & facta est simplex ex separatione omnium corruptibilium elementorum: quæ si debitè conseruaretur, duraret annorum decem milia sine corruptione: & per os sumpta corpus humanum diu seruaret incorruptum. Hac ratione periti medici semper nos hortantur, vt cibis minus corruptibilibus vtamur. DISCIP. Mihi videtur hæc opinio similis illi quorundam Philosophorum, qui dicebant, Salamandram solo igne viuere, & Alecem sola aqua, Talpam terra, & Chamæleontẽ solo aere: quæ opinio falsa est, quia nulla res elementata viuit è simplici elemento, sed ex his viuit, ex quibus etiam componitur, vt inquit Philosophus. Homo ergo non posset viuere ex sola illa humiditate radicali, simplici, & adeò incorruptibili.

RAIMVND. Non dico hominem ex ea sola medicina posse viuere, sed ea vtens cum aliorum ciborum moderatione posset ad veterum Patrum ætatem accedere, qui in paradiso terrestri, non solùm vitæ Ligno vsi essent, sed etiam alijs fructibus. DISCIPVLVS. Vtebantur primi Patres hac medicina?

RAI.

RAIMVNDVS. Hac vti debebant ad producendam vitam. DISCIPVL. Poterántne vti re meliori qua se tuerentur à morte? RAIM. Naturaliter loquendo nulla erat in toto mundo hac melior medicina: nam iuxta Philosophi sententiam decimo Metaphysic. In omni genere vnum quoddam est, quod primum in eo genere gradum tenet: Et quia medicina hæc genita est ex incorruptibiliori & efficaciori materia (vt intelliges) quæ sub cælo sit, ideo primum tenet gradum in ordine medicinarum conseruatiuarum. DISCIP. Ergo aliud esse nequit quàm Lignum vitæ. RAI. Iam tibi dixi, secundum Mosis Scripturã eos fuisse priuatos ligno illo. DIS. Fortasis Moses, qui sua in iuuentute instructus fuit in omni Aegyptiorum scientia, & nouit hanc diuinam scientiam (vt Vincentius ait in suo Naturali libro septimo) loquutus est cum aliqua obscuritate, vt & cæteri Philosophi. RAI. Nolo plus vel minus quàm deceat credere. DISC. Fortasis est herba illa, qua Medea Iasonem ad iuuentutem reduxit, & qua quum AEsculapius suscitabat ferè mortuos. RAIMVN. Ea est quidem medicina, sed ne dicas herbam. DISC. Dicunt Poetæ herbam fuisse. RAIM. Antiqui sub fabulis poeticis hanc scientiam occultarunt, & parabolicè loquuti sunt. DISC. Qualis est hæc similitudo? RAI. Quum hæc medicina paratur, semel fit viridis vt herba: ideo rem vegetabilem nominarunt & herbam. Hac de causa Metuendus Hermetis discipulus, de hac materia loquens, dicebat, O quàm similis est vegetabilibus ob viridem colorem. DISC. Cur herba esse non posset, quum herbæ tot virtutibus scateant, & viribus? RAIM. Medicina hæc haud fieri posset ex rebus vegetabilibus aut animalibus, neque ex re aliqua ab eis manante. DIS. Quæ est ratio? RAI. Cum ea super omnem elementatam rem incorruptibilis esse debeat, necesse est vt trahatur à materia super omnes à corruptione aliena. DISC. Tu tamen in libro Secretorum naturæ dixisti, vt eam à vino rubeo extrahamus. Idem affirmat Ioannes de Rupescissa. Alij dicunt à Chælidonia herba: alij à sanguine humano. RAI. Ne decipiaris, neque simplici literæ Philosophorum in hac scientia credas: quia vbi apertius loquuti sunt, ibi obscurius, id est ænigmaticè, aut per similitudines. DISCIP. Qua similitudine hoc in loco vsi sunt? RAI. Senior philosophus dicit: Hæc res conuertit ex colore in colorem, de sapore in saporem, & ex natura in naturam: ideo multiplicata sunt eius nomina. Mirerius philosophus dicit, Cur factus est rubeus, antequàm foret albus? Respondet, bis fit niger, bis citrinus, & bis rubeus. Quoniam igitur bis fit rubeus vt vinum rubeum, & sanguis humanus, nempe post putrefactionem, & in ipsa distillatione, ideo Antiqui per similitudinem loquentes nominarunt vinum rubeum, sanguinem humanum. & similia. DISC. Crederem animalia plus virium medicinabilium habere, quum etiam sint quacunque alia re inanimata nobiliora. RAI. Animalium excellentia non versatur aut existit circa proportionem & commistionem elementorum, sed in anima consistit. Et quia supradicta medicina fit ex substantia corporea & materiali, ideo meliora sunt quædam mineralia, quorum compositio durissima est, & fortior animalibus: quorũ compositio quo ad corpus, debilis est & facilis corruptionis, paucæq; virtutis. Videmus animalia occupata circa res altas & sublimes, priuata esse vilibus & infimis: Ideo mineralia quædam, quæ nullam habent operationem intellectualem aut sensitiuam, maiorem habent vim corpoream cæteris animalibus. DISC. Si medicina hæc confici non potest ex vegetabilibus, neq; ex animalibus, posset ne elici ex mediis mineralibus: vt sunt sales, alumina, atramenta, marchasitæ, antimonium, sulfura, & argentum viuum communia? RAI. Neque etiam ex his. DIS.

Sunt tamen admodum durabilia. RAIM. Non sunt super omnia efficaciora, & incorruptilia. DISC. Quis hæc corrumpit? RAIM. Ignis magnus. DIS. Ignis omnia corrumpit & dissipat. RAI. Non corrumpit humidum radicale elementorum, neque eorum calidum innatum & radicale. DIS. Quã obrem? RAI. Ob illorum homogeneitatem, & durissimam, ac fortissimam compositionem & colligationem, & ob vaporosam mistionem & longissimã & temperatissimam decoctionem in minera. DIS. Concludere ergo vis hãc medicinam fieri debere ex humido & calido radicalibus metallorum. RAIM. Videmus metalla quæ mille annos defossa iacuerunt sub terra in Romanis antiquitatibus, adhuc incorrupta esse, & nullum detrimentum ferè sensisse: cogita ergo quantum duraret eorum humidum radicale purificatum, distillatum, & à quacunque corruptibili & elemẽtali parte separatum. Hac de causa Geb. lib. 2. cap. 12. dicit, Videmus rem distillatam fieri magis puram, & melius custodiri à putrefactione. DIS. Vnde vis metalla tantam habere vim supra omnia elementata? RAI. A cælo. DISCIP. Res duræ non recipiunt vim cælestem, quia cęlis non obediunt: Videmus sigillum non imprimere suam figuram in duro lapide, sed in molli cera. RAI. Corporum cęlestium radij in nullo elementorum tanta vi & potestate vniuntur, quantum in terra: quoniam ipsa est proprium & firmum retinaculum virtutum cælestium, & centrum eius sphærarum: & propterea ipsa est productiua rerum mirabilium, nempe vegetabilium, animalium, & mineralium. Hermes dicebat, genitricem metalli esse terram, quæ fert ipsum metallum in ventre suo: & terram esse metallorum matrem, & cælum patrem: ex eoq; terram in montibus concipere syluestribus & planis, & aquis, & omnibus alijs; in locis: Verum est tamen, quòd dum terra in sua permanet duritie, nil potest producere, quoniam non obedit mouentibus: sed quia continuus motus cælestis, & Solis aliorũq; planetarum virtus, terram ipsam continuè excoquit, ideo alteratur & subtiliat: & subtiliores partes virtute Solis eleuantur in fumũ. Ideo vires cælestes quæ continuè à cælo fluũt & in terrã penetrant, inuenientes materiam simplicẽ, subtilissimã, spiritualem incorruptibilẽ, lucidam, perspicuã, & naturæ ingenio præparatã & aptam ad recipiendũ influxus cęlestes, ob similitudinẽ quam inuicẽ habent, nobiliter infunduntur in ipsum duplicẽ fumum metallicum radicalẽ. Cumq; materia ipsa spiritualis diutissimè fuerit in ea spiritualitate & cælesti obediẽtia: qm̃ substantia metallicorum principiorũ vniformis est ac homogenia, quæ longissimo tẽpore & in mille annis induratur, vt dicit Geb. lib. 1. cap. 7. Ideo cæli in illã influderunt plures ac plures mirabiles virtutes, quã in quacunq; alia re, quia in ea plus operati sunt. Et hæc est causa maximæ metallorũ virtutis super omnẽ aliã rem elementatã. Illud aũt verum est, q̃ cùm post diuturnũ tempus hic duplex fumus & spiritualis vapor venerit ad duritiẽ metallicã, q̃uis cælestes retineat vires, nihilosecius impeditus & suffocatus à terreitate & duritie, eas vires præ se ferre non potest. Sed volentes nos eas vires cælicas in lucem producere, remouemus terreitatẽ & densitatẽ metalli, & illud ad primã simplicitatẽ reducimus, quæ sufficienter decocta, tantã ostendit vim, vt quasi subitò humana corpora immutet, & ea reducat ad verã sanitatem. DIS. Quod nunc dixisti, perplacet: sed an nõ melius foret ex gẽmis, q̃ ex metallis, supradictã medicinã parare? RAI. Quamobrẽ? DIS. Quia incorruptibiles admodum sunt, & valde medicinales, & pluribus pollẽt cælicis virtutibus q̃ metalla. Ideo Hermes & eius assectæ dicebãt, omnes rerum inferiorum virtutes, primitus esse in stellis, & imaginibus cælestibus: easq; vires aiebant descendere in res naturales, nobiliter & ignobiliter: nobiliter quãdo materiæ ipsas cælestes vires susciptẽtes

sunt

sunt similes corporibus cælestibus in lumine ac claritate, ignobiliter, cum materiæ sunt confusæ ac fœculentæ: in quibus veluti opprimitur virtus cælestis. quia igitur gẽmæ in substantia, lumine, perspicuitate, ac colore, similiores sunt corporibus cælestibus q̃ metalla, qua de re ab aliquibus Philosophis nominãtur elementales stellæ, idcirco nobilius vires cælestes recipiunt quàm metalla & meliores esse deberent ad faciendũ hanc medicinam tam incorruptibilem & virtuosam. RAI. Fateor si totam substantiam in medicinam conuerteremus meliores essent aliquę gẽmæ quàm metalla: quorũ virtus hac terreitate opprimitur, quæ radicali superuenit materiæ, in qua locantur vires cælestes: Sed quia vt superius dixi neque metalla neque lapides recipiunt cælestes quando sunt in metallorum forma, vel lapidum, sed quando sunt in forma vaporum, donec durescant: Et quia vapores è quibus fiunt metalla plus moræ trahunt in ea spiritualitate ac similitudine cælesti, quàm vapores è quibus gemmæ fiunt, ideo metalla plus virium habent cęlestium quàm gemmę. DIS. Quomodo possumus huiusce rei certiores fieri? RAI. Gemmæ in substantia propinquæ sunt elementis: & earum prima materia, primæq; elementales qualitates parum sunt alteratæ aut permutatæ à sua prima natura: Et natura pauco artificio coagulauit & indurauit illas cum ea trãsparentia & claritate, quam habebant in ipsarum prima fumosa materia. Et idcirco quanuis duræ sint, & earum virtus aliquantisper ligata, nihilominus exerunt etiam vim aliquam cælestem: quod non ita accidit metallis. Nam antea quàm introducatur forma metallica, opus est multa & longissima transmutatione, & elementorum contemperantia, & purgatione & transmutatione sulfuris & argenti viui, salium, & aluminum: & harum rerum longissima decoctione. Quòd si gemmæ admodum durant, non hoc euenit ob multam humidi radicalis & viscosi quantitatẽ, quòd arctè simul partes colliget, quia illius parũ sunt participes, & sũt facilis triturationis: Sed ideo fit, quia coagulatæ sunt à frigore: & in hoc natura parum laborauit. Quoniam autem frigus coagulando, poros claudit, & intus natiuum calidum continet, ideo aeris calor aperire ac corrumpere non potest: Sed ignis calor vehemens: qui, quanuis aliqua metalla corrumpat, eorum tamen humidum radicale corrumpere non potest, quod sit cum sicco terrestri fortissimè commistum & concoctum, vt in auro: His igitur duobus, nempe, cum hoc humido & calido radicalibus, fit supra dicta medicina super omnes incorruptibilis & virtuosa. DIS. Tot rationibus & efficacibus persuasionibus cogor id quod dixisti credere: Sed velim scire, num hcc medicina fiat ex vno aut ex pluribus metallis. RAI. Morienus Romanus dicit, Scitote quòd totum hoc non aliud est quàm res vna sola, quæ patrem & matrem habet: & pater & mater eã crearunt & nutriuerunt: & ipsa est sui ipsius pater & mater. DIS. Hunc loquẽdi modum non assequor. RAI. In metallorum generatione, sulfur est velut semen paternum, & argentũ viuum vt materia fœtus fœminei. DIS. Ergo medicina hæc (vt dicere videris) fit ex vna sola re. RAIMVND. Omnes Philosophi dicunt hanc medicinam fieri ex vnica re, quæ in se habeat quidquid ei opus est ad eius perfectionem, nimirum ex corporibus, sole, aqua, spiritibus, animabus & tincturis. Et quanuis in præparatione diuidatur in plures, nihilominus ad vnam redit post præparationem partium separatarum. DISCIP. Si medicina hæc fieri debet ex vnico metallo, ergo aliud esse non potest quàm aurum. RAIM. Quare aurum? DISCIP. Quoniam virtuosius est, perfectius, medicinalius, purius, incorruptibilius, & incõbustibilius aliis: nam eius partes fuêre subtilissimæ, homogeniæ, ac puræ: igitur ex conuenienti præparatione, reductum ad puritatem, subtilitatem, & simplicitatem,

multo erit incorruptibilius & efficacius: & conuersum in medicinã suauissimã diutissimè poterit à corruptione humana corpora seruare & propterea medici eo vtuntur contra multas infirmitates, & præcipuè contra melancholiam & cordis tremorem. Et Geber quoq; lib. 1. cap. 17. dicit aurum esse medicinã quę corpus in iuuentute lætificat. Et antiqui Poetæ hac de causa finxerunt Phœbum seu Apollinem fuisse inuentorem medicinæ, & omnium virtutum herbarum. RAI. Concedo aurum in sui natura cæteris metallis perfectius esse: Sed nos non pręparabimus in medicinam totam metallicam substantiam, sed solùm primam materiam radicalem, quæ vna & eadem est in omnibus metallis (vt asserunt omnes philosophi, & præsertim Philadelphus, & Albertus in 2. tract. tertij lib. de Mineralibus cap. 6.) & non est differentia inter ea, nisi ex accidentibus superuenientibus, & in maiori vel minori decoctione. Et idcirco dicere non debemus aurum in hoc opere cæteris præstare, quanuis in se perfectius sit, & minus accidentium habeat: Nanque (vt dicit Geber libro primo capite octauo) in depurando alia metalla per artificium reducuntur in puram & nobiliorem substantiam breui tempore. Et hoc inde euenit, quòd in se omnes causas habeant corruptionis & calcinationis, quas Geber scribit libro tertio capite sexto, & facile reducuntur ad materiam primam suam, & separantur accidentiæ quę superuenerant: id quod auro non contingit (vt affirmant Geber lib. 1. cap. 8. & Alb. 2. tract. lib. 3. de Min. cap. 5. & 4. lib. cap. 7.) ratio est, quòd non solùm habuerit fortissimam compositionem, sed quia prima mineralis materia est sal, aut vitriolum (vt aliàs intelliges). Et quia metalla debitè in sal verti non possunt nisi mediante conuenienti calcinatione (vt dicit Geber in toto Testamento) quæ calcinatio auro euenire non potest: quoniam debita metallorum calcinatio fieri debet sine vlla alterius rei mistione, sed cum proprio sulfure interno & adustibili (vt dicit Geber lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 13. & 14. & lib. 3. cap. 6.) quod sulfur adustibile non est in auro: ergo debitè calcinari & ad primam materiam reduci non potest: Et hoc confirmat Geber libro tertio capite quarto dicens, Aurum habere densam substãtiam & sine sulfureitate comburente, manifestum est ex eius omni operatione in igne, quoniam neque diminuitur, neque inflammatur: Et quicunque illud calcinaret cum sulfure extrinseco, aut cum sale, aut cum aqua vitæ, aut aqua forti, aut Mercurio, aut odore plumbi, & similibus alijs externis rebus, amitteret tempus & expensas. Ideo Geber libro primo capite decimoseptimo loquens de auro dicebat, Calcinatur & soluitur sine vtilitate. Et hoc fatetur Agrippa se esse expertum. Et ratio est, quia iuxta veterum opinionem, solum aurũ est metallorum forma, & est species deducta ad vltimam perfectionem: nam neque natura neque arte posset melius fieri. DIS. Iuxta Gebri sententiam libro tertio capite septimo, Artificium vincit opus naturæ in hac arte: & hoc etiam affirmant alij Philosophi. RAIMVNDVS. Intelligunt de metallis imperfectis, in quibus facilè separari queunt accidentia superinducta radicali materiæ, & ea magisterij auxilio reduci ad vltimam perfectionem: Et hoc Geber confirmat in lib. Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi. Ideo Albertus in quinto de Mineralibus capite primo dicit, Omnium metallorum esse peculiare (scilicet imperfectorum) vt videantur esse incompleta in specie, ideo conuertibilia sunt in omnia. Sed vt idem Albertus libro tertio capite septimo dicit, Ars nõ permutat aurum: quoniam cum peruenerit iam ad vltimam sui perfectionem, quanuis paucula accidentia separares quæ eius radicali materiæ superuenerunt, non tamen eam efficeres meliorem, quando-quidem (vt dixi) ad vltimam perfectionẽ peruenerit illi possibilem. Ideo Mar-

filius

filius Ficinus dicit, Omnino falsum est credere auri materiam ingredi humanum corpus, aut in substantiam potabilem conuerti: quoniã oporteret ipsum conuerti prius in sanguinem, & postea in carnem: quod impossibile est, propter eius duritiem. Ideo vanus est multorum labor, qui medicinas cum auro faciunt, aut eas inaurant vt delicatioribus placeant. Quòd si veteres Medici philosophi, & Poetę aurũ laudarunt, non intellexerunt de cõmuni auro. DIS. Est ne fortasse aliud aurum quàm cõmune? FRAI. Quando vi ignis humiditas radicalis distillatur, simul cum ea distillatur suus naturalis calor in colore aurit & illud est aurum Philosophorũ. Et de his duobus vaporibus loquebatur Alb. in 3. Met. dicens, Vapor humidus includens, & vapor siccus inclusus in illius ventre simul eleuantur: & hoc fit vi caloris vtrunq; vaporem eleuantis, quoniã semper commiscet, & facit vt vnius essentia moueatur in alterius essentia. Ipse etiam Alb. in. 4. Met. tract. 3. cap. 18. de his vaporibus dicebat, Ex natura misti, siccum retinet humidum vt sine ipso non euaporet: & humidum confert sicco quandam subtilitatem, vt cum eo euolare possit. Iste igitur vapor siccus radicalis, quoniam est aurei coloris, ideo antiqui nominauerũt aurũ, & animã. Hermes de hac anima loquens quę per distillationem portatur in ventre illius vaporis albi, dicebat: Portauit eam ventus in ventre suo. hoc totũ occultarunt Poetæ sub Iouis & Ganymedis fabula. Hoc idem significare voluerunt dicentes, Iouem esse conuersum in auri pluuiam.

Et quoniam Virgilius huius sciẽtię notitiam habuit, vt asserunt aliqui philosophi, & multis in locis obscurè de illa locutus est: idcirco volo vt aliqua eius carmina declaremus huic scientiæ pertinentia, & huic loco admodum conuenientia. Dicit igitur in sexto Aeneid. auri ramum intra opacam arborem abscondi. Superius dixi hac in scientia partem vegetabilem esse sal, quod interdum viride est vt herba, & quòd in eo erat occultus Philosophorum Sol seu aurum. Et arbor illa vocatur obscura & opaca ob suam terrestreitatem, quæ nondum est separata: Ideo vocatur Saturnus. Et aurum istud nominatur ramus, quia ex hoc vegetabili sale participat: & totum ostendit aureum colorẽ. Quia verò superius dixi q̃ in manifesto seu extrinseco ad rubedinẽ vergat, & est lentus ac debilis is ramus: Ideo Geb. in secũda discensionis causa vocat corpus debile. Sacer est Proserpinę inferorũ Deæ: per Proserpinã intelligit aquã mercurialem aliter etiam Iunonem dictam, quæ inferni Dea fertur, quoniam ipsa omnia tenet ligata in centro terrę Martis: & ea separata, omnis pars soluta est. In distillatione trahit secum aurum istud (vt superius diximus) ideo dicitur illi dicatum. aurum istud cinctum est à clausis vmbris & obscuris vallibus: per quas significantur ferri terreæ partes. Nemini ergo conceditur terræ viscera ingredi, id est terram à prædicto sale separare, nisi prius per distillationem non separetur dictum aurum, quod (vt ait Geber lib. 2. cap. 7.) nunquam separari posset à prædicta terra & fæcibus nisi per sublimationem. Et quoniam prædictum aurum Philosophorum in distillatione non confertim descendit (vt ait Geber in secũda descensus causa) sed paulatim, guttatimq; vt ait Senior philosophus, ideo Virgilius dicit, Vno euulso, non deficit alter aureus. Quandoquidem verò huius scientiæ notitia est admodũ profunda: &, vt inquit Geber, Seruatur in Dei potentia: ideo Poeta dicit omni studio quærendam esse: Nam si Deus & Cæli te in hoc negocium deducunt, facilè poteris euellere seu rapere dictum aurum, quoniam facile est. Sed si fortunatus non es, vt hanc scientiam eiusque materiam veram non calleas, nunquam posses prædictum aurum carpere neque cum duro ferro id est à duro ferro, & hac loquendi phrasi vtuntur etiam Philosophi.

Mirerius philosophus dicit, Coquas quousque humiditas eleuetur in alembi cum: quoniam ipsa est sudor similis auro. In Cælo philosophorum scriptū est, Exaltetur ignis usque ad quartum gradum per spacium horæ, & exibit aqua in colore auri. Senior philosophus ait, Aurum huius lapidis, est aurū philosopho rum, & est tinctura quæ est anima, cum qua ascendit spiritus. Dicit etiam, Nominat Hermes aquam albam illorum, aurum: quoniam anima tingens est abscondita in eorum alba aqua. Razes in Lumine luminū dicit, Oleum quod capit rubeū colorem est sulfur: & illud etiam est ęs: & Solicomparatur & auro. In Philosophorum Turba scriptum est, Numus noster dum rubeus est, vocatur aurum. Dicit rursus Senior philosophus, Aquam nominarunt animam, quam Hermes vocauit aurum, quando dicit Seminate aurum in terra foliata. DIS. Quid est hæc terra foliata, in qua hoc philosophorum aurum seminare debemus? RAI. Est mercurius præparatus, cū quo vnire debemus suū sulfur: quan uis intelligi posset in alio modo. DIS. dissere mihi hunc alium modū. RAI. Secundum Geberi sententiam in 3. lib. cap. 7. in corporibus metallicis sunt duæ sulfureitates: quarum vna concluſa est in profundo argenti viui in suæ cōmistionis initio: & hæc vocatur aurum, æs, venus, numus, arsenicum, auripigmentum, vitrum, vitriolum, anima, ignis, aqua viridis, leo viridis, vinum, sanguis humanus, sanguis draconis, aqua permanens, ad differentiam aquæ mercurialis, quæ non est permanens: quoniam illa est fixationis impedimentum. Alia corporum sulfureitas est superueniens, & fixa: & hæc vocatur sulfur, mars, vitrum, vitriolum, vinum & sanguis. Et quia hæc sulfureitas sublimat vt folia auri vel argenti & multorum aliorum colorum significatorum per Argi oculos in pauonis caudam conuersos. Supradictum verò sulfur dictū aurum, venus, & cōpar, vniri debet cum hoc alio sulfure marte appellato (vt ait Geber lib. 1. cap. 13.) & hoc fieri debet mediante aqua mercuriali, quæ (vt dicit Geber lib. 1. ca. 15.) est medium coniungendi tincturas: & significata est per subtilissimū Vulcani rete, cum quo simul Martem Veneremq; ligauit. Ideo Hermes dixit, Seminate aurum in terra foliata. Arnaldus dixit, Aqua est medium quo iunguntur tincturæ id est sulfura: quæ (vt dicit Geber vt supra cap. 13.) sunt lumen & tinctura omnium corporū. DIS. Ne mihi amplius de hoc auro disseras, quia certus sum aurum philosophorū non esse aurum cōmune, neq; ab auro communi elicitur, sed bene credo ab argento cōmuni debere accipi. RAI. Quis tibi hoc persuadet? DIS. Quoniam Luna in suo profundo est aurum (vt inquit Geber in Testamento) & tu superius dixisti, vt acciperemus illud philosophorum aurum, quod in metallorum iacet profundo. Et videtur etiam argentum esse perfectius alijs, & in igne incorruptibilius: Et multi medici eo vtuntur in aliquibus medicinis. RAI. Possem ea omnia quæ ferè de auro dixi respondere, quauis inter ea sit multa differentia: Nam si præparaturi essemus omnem substantiam metallicam, melius foret argentum quàm alia: Sed quia non est quòd aliud capiamus quàm radicalem partem, & illud aliud sulfur supradictum quæ in omnibus sunt, ergo dicere non potes argentum in hoc opere melius futurū quanuis in se perfectius sit. Imò quia perfectius est, ideo difficilius potest conuenienter ad primam & proximā materiam naturæ metallicæ, nempe in salem aut vitriolum: quoniam in se habet parum sulfuris aduſtibilis, & difficulter calcinatur: quoniam (vt dicit Geber lib. 3. cap. 9.) corpora paucæ terreſtreitatis sunt difficilioris calcinationis. Ideo idem lib. 1. cap. 18. in fine, dicit, Argentum calcinari & solui similiter cum maximo labore & nulla vtiliate. Et quia Arnaldus in libro perfecti Magisterij dicit, Metalli ad primā materiam reductionē esse facilem, ergo non intelligit de auro vel de argento. DIS. Dixisti durities metalli

metalli, cauſam eſſe quo minus radicalis ſubſtantia poſſit ſuas vires oſtendere: ergo ſi illud in aquã ſoluero, poterit ſtatim eas cæleſtes vires oſtendere, & inde vtilitatem conſequar: quòd ſi vtilitatem non referrem, ſtans ſolummodò in calcinatione ac ſolutione, vlterius procedam ad coagulationem. RAI. Indebitè ac cum extraneis rebus radicale ſimul cum accidentali ſolues, & propterea non valebit, quanuis coagules: cum liber non ſit à terreſtreitate & alijs accidentibus: Sed dico tibi, quòd neq; aurum, neq; argentum, verè ſolui poſſunt, quia (vt dicit Geb. lib. 2. cap. 15.) Solummodò res quæ ſalis naturã habent vel aluminum, ſunt ſolubiles. DIS. Conuertam eos in ſales. RAI. Indebitè conuertes in ſales, cum in ſe cauſam calcinationis non habeant: Ideo erunt ſine vtilitate. Quòd ſi Medici & Philoſophi dixerunt vt præparemus in medicinam, & quòd in ſuo profundo ſit aurum, intellexerunt de argento Philoſophorum. DIS. Quale eſt hoc Philoſophorum argentum? RAI. Sicut prima materia mineralis metallorum eſt vnum ſal (vt dixi & dicemus) ita etiam volentes naturam imitari, conuertimus metallum noſtrum in ſalem album vt argentum, & à Philoſophis nominatur arg. & in ſuo profundo tenet occultũ vaporẽ illum rubeum, ſulfureum, dictum aurum: et de hoc argento loquuntur Philoſophi. Ideo non oportet fundamentum aliquod (in hac ſcientia) iacere ſuper aurum, aut ſuper argentum communia: quoniam omnes Philoſophi dicunt, hanc medicinam fieri debere ex re viliſſima. Morienus Romanus dicit, Ego tibi præcipio, vt in pondere materialium pro hoc opere nihil expendas vllo modo. Alphidius Philoſophus dicit: Hoc ſecretum non emitur, & inuenitur in via proiectum, vt quiuis pauper habere poſsit. DISCIPVLVS. Tu cerebrũ inuolueres nõ ſolùm mihi, ſed Solomoni: dixiſti nos debere hanc medicinam facere ex metallis imperfectis, & nunc dicis fieri eam ex re viliſſima: non ſunt tamen viliſſima metalla imperfecta, neque in vias proijciuntur, ſed emuntur. RAIMVNDVS. Quanuis imperfecta metalla in ſe viliſſima non ſint: eſt tamen eorum calx viliſſima apud ignaros: nam eam proijciunt in angulos ſemitarum, & ex ea tam pauperes quàm diuites gratis habere poſſunt. Geber in libro Radicum dicit: Cum vidiſſemus corpora imperfecta, noſtra experientia & ingenio præparata & ab omni ſuperflua corruptione mundata, nos ea inuenimus maioris claritatis & ſplendoris, quàm ipſa corpora naturaliter perfecta. DISCIPVLVS. In primo fundamento dixiſti, oportere, ſi fiat hæc medicina, vt fieret ex incorruptibiliori ſubſtantia quæ foret inter miſta ex elementis. Quî ergo fieri poteſt ex imperfectis metallis, quæ ſunt corruptibilia? RAIMVND. Superius dixi metalla imperfecta quo ad primam formam ſubſtantialem eſſe ab igne corruptibilia: ſed quo ad radicalem ſubſtantiam eſſe ſuper alias elementatas res, incorruptibilia. Philadelphus Philoſophus dicit, humidum radicale metallorum in ipſorum calcinatione ob homogeneitatem & fortem metallorum vnionem non conſumi, nec ſeparari, quemadmodum conſumitur & ſeparatur humidum lapideum, uolatile & fugiens ab igne, ſed metallorum humidum fixum eſt & permanens in igne. Albertus in 3. Miner. cap. 2. dicit, Videmus omnia metalla etiam in magnis ignibus retinere ipſorum humiditatem, de qua radicali humiditate loquens Geb. in 2. lib. cap. 19. dicit, quòd ſupra omnẽ humiditatẽ expectat ignis calorẽ. DIS. Dixiſti metalla imperfecta quo ad formã ſubſtantialem eſſe incorruptibilia: certum eſt partẽ radicalem eſſe per totã ſubſtãtiam metallicã diſperſam, ergo dũ corrumpitur prima forma ſubſtantialis, ſimul cũ ea corrumpetur ſubſtantia radicalis. RAIM. Dicit Alb. in 4. Meteor. tract. 2. cap. 9. calorem vehemẽtem congregare partes homogeneas, & ſeparare heterogeneas: nam

ignis soluit humidũ & separat illud à terreo crasso ea à seinuicem separando: cum verò humidum detineatur à terreo sicco, non potest taliter separari, & ideo distillare incipit cum terreo subtili, & ob ignem fortissimum funditur in vitrum: & tunc terreum crassum quod fortiter eum tenebat, in squamas vritur. DISCIP. Responsio hæc admodum placet: Sed nónne vis calcinare ac soluere tuum metallum? RAIM. Spiritus fixus, sulfureus & quasi extrinsecus, dictus Mars, non soluitur: quia, vt dicit Geber libro primo capite tertio decimo, non habet partes salsugineas, sed subtiliatur cum aqua mercuriali significata per omnes acutas aquas, vt dicit Geber libro secundo capite quinto decimo, Pars Mercurialis simul cum sulfure suo intrinseco dicto Venere soluuntur, quia salis naturam habent: Et hoc modo carmina illa intelliguntur:

Soluere qui nescit, uel subtiliare metallum, Corpus non tangat, Mercuriúmque sinat:
Nam soluere nequit fixum uolatiuũ probè tenere, Dictorum alterutrum facere si nescias.

DISCIPVL. In alio carmine dicunt, *Omnibus hoc dico liquate corpora in aquã &c.*

Quid per corpora intelligunt? RAIMVMDVS. Quanuis interdum de humanis corporibus, tamen Philosophorum corpora sunt duo sulfura supradicta: vnum dictum Mars & sulfur: aliud dictum Venus & arsenicum. Geber libro 2. cap. 17. dicit, Omnia corpora sunt sulfur aut arsenicum: & hæc sunt medicina quæ coagulat argentum viuum. Hæc igitur corpora solui ac subtiliari debent, vt antea dixi, vt per minima vniri possint: Ideo dicunt, Ex duabus aquis vnam capite, quæ vobis magis placet, & facite quod dico: date illum potui vestro illi inimico. DIS. Iam diu optaui hæc carmina Italica intelligere, ideo mihi gratum erit tuam expositionem intelligere. RAI. Ex his duabus aquis sulfureis, cape illam quæ aurum vocatur, & coniũge cum ea quæ ferum vocatur, significatum per inimicum nostrum: & hæc coniunctio fit mediante aqua Mercuriali vt superius dixi. DIS. Quanuis hæc non intelligam ni si praxim videam, nihilominus verbis tuis credo, hoc tamen pacto vt quæ videntur mihi dicenda dicam. RAI. Quoniam & ipse libenter hisce de rebus loquor, idcirco dic quod tibi placet: eritq; mihi gratum omne. RAI. Quo modo poteris ex aquis metallicis facere medicinã corporũ humanorũ, cum illæ sint fœtidissimæ, horribiles, corrosiuæ, & tam acutæ, vt Philosophi dicant illas esse venenum pessimum? Nam Morienus Romanus de illo odore loquens inquit, Iste est odor qui assimilatur odori sepulchrorũ, in quibus mortui sepeliuntur. Videmus thermarum aquas aliquam habere horribilitatem, quia dum per loca subterranea & mineralia præsertim sulfurea & bituminosa transeunt, trahunt secum partem aliquam mineralem & odorem metallicum vel sulfureum: ergo eo magis erit horribilis ea substantia metallica in aquam conuersa. RAI. Quemadmodum fructus in æstatis initio sunt acerbi & austeri, quia sufficientem concoctionem & maturationem non sunt assequuti: & dum subinde à terra nouũ humorem trahunt, non possunt sufficienter maturari & dulcescere, id quod fit longo æstatis calore, in quo dũ concoquuntur et eorũ humor maturatur, fiũt dulces & odorati: ita euenit nostræ medicinæ extractæ à terra metallorum: nam ante sufficientem concoctionem & digestionẽ ea est fœtida & horribilis: & dũ eius vapores in decoctione saliunt & ascendunt, non potest sufficienter dulcescere: Sed his vaporibus coagulatis, & sufficienter concoctis, acquirit mirabilem suauitatẽ & dulcedinem. Ideo Arnaldus in Rosario dicit, Dulcifica amarum, & totum habebis magisterium. DIS. Superius dixisti iuxta Marsilij Ficini sententiam, aurum non habere cum humana carne conuenientiam vel symbolũ aliquod, nec in eam posse cõuerti: ergo metalla imperfecta minorem

minorem cum humano corpore affinitatem habebunt,& ex illis medicina fieri non poterit quæ per os sumatur. RAI. Verum est metalla dum in metallorũ substantiam perstant, quanuis cũ aqua vitę subtiliarentur,non haberent affinitatẽ aut cõuenientiam aliquam proximã cum humana carne:sed corrupta forma prima durissima,& deducta ad ipsorum primam materiã sufficienter purificatam, concoctam,& dulcificatam,tunc haberent eam affinitatem & conuenientiam cũ humano corpore quam habent alij cibi aut medicinæ conseruatiuæ,quanuis hæc foret multò alijs efficacior. DIS. Hæc tam efficax medicina posſetne omnes curabiles infirmitates sanare? RAI. Dixi iuxta philosophi sententiam 10. Metaphys. In omni genere vnum esse quod primum gradum teneat in eo genere:& quia diuersi gradus reperiuntur in medicinis:& aliquæ plus vel minus operantur in curatione diuersarum infirmitatum & in humano corpore à corruptione seruando, ergo necessarium est medicinam reperiri,quæ super omnes virtuosa sit & potens ad sanandas omnes infirmitates,& ad tuendum corpus à corruptione. Et hæc est nostra medicina, quia genita est ex efficaciori & incorruptibiliori substantia quæ sub cælo sit. Scimus etiam,appetitum naturalem non posse vbique & in omni parte, suo priuari effectu (vt ait philosophus) Et quia omnis res naturaliter perfici desiderat, quantum suæ naturæ possibile est:Ideo hic appetitus naturalis qui est in medicinis vt perfectissimæ sint, & vt possint omnes morbos curare,oportet vt in aliqua adimpleatur:& hæc erit nostra medicina. Videmus etiam substantiam subtilem & formalem in quantitate materiæ submersam, non posse suas vires exerere: Sed quo magis spiritualis est & formalis atque à materia separata & à quantitate, eò magis suas vires extendit in multos effectus. Quoniam autem medicina nostra composita est ex spiritibus subtilibus & materiæ simplicis & quasi sine materia elementali,ideò sine vllo impedimento extendi potest ad omnes infirmitates curabiles. Cognoscimus etiam omne agens habere virtutem operandi iuxta propinquitatem & similitudinem, qua cum primo agente participat: Primum verò & vniuersale agens corporeum & simplex,est corpus cæleste:quod veluti vniuersalis causa ad omnes inferiores res extenditur: Et quia medicina nostra ob suam subtilitatem, puritatem & incorruptibilitatem,super omnes substantias corporeas maximam propinquitatem & similitudinem habet cum cælestibus corporibus,ideò super res omnes corporeas inferiores poterit omnes curabiles infirmitates sanare, non solùm physico medico, sed etiam chirurgo pertinentes. Dicunt præterea medici,Hieram picram compositam singulari pollere virtute vt à capite, collo,pectoréque humores trahat: & non ab alijs inferioribus membris :quoniam genita sit virtute stellarum quæ super caput,collum, & pectus influunt: vt sunt astra dicta Aries, Taurus, & Gemelli. Similiter de alijs medicinis dicere poterimus,quæ humores trahunt à cruribus,genubus, & pedibus: quoniam specialem influxum receperunt & virtutem à stellis Capricorno, Aquario,& Piscibus: Et quia omnia metalla recipiunt esse,nomen, numerum, colores,vires,& proprietates ab omnibus planetis, & planetæ influunt super totum corpus humanum. Certum est autem (penes veterum philosophorum sententiam)omnia metalla iuxta similitudinem, virtutem,nomina, colores,& proprietates, esse in quolibet metallo (vt dicemus) ergo medicina nostra quanuis ab vno solo imperfecto metallo,nihilominus in se habet omnem virtutem metallorum & planetarum:& in eius compositione veniunt omnia illa metalla:ideo vim habet supra totum corpus humanum vt sanet omnes curabiles infirmitates. Et quia illa humiditas radicalis à nostro metallo distillata

per similitudinem à philosophis nominatur aqua vitæ & aqua ardens, ideò Ioannes de Rupescissa loquens de illa dicit, Aquam ardentem bonam habere in se virtutem omnium metallorum: Sed vt dicit prædictus philosophus, Aqua nostra non est aqua vitis, sed aqua vitæ. Similiter loquens de sulture subtili supradicto nominato, auro, sanguine, & vino: dicit, Scito vino non modò auri proprietates retinere, sed multò magis omnium metallorum. DIS. Quanuis iam dictæ rationes sapienter sint dictæ, attamen videtur mihi impossibile vnam medicinam solam posse omnes infirmitates sanare, at causam dicam: morbi contrarij (vt dicunt medici) curantur contrarijs medicamentis: quoniam verò contrariæ qualitates in eodem subiecto esse non possunt, ideo non mihi videtur possibile vt vna medicina possit omnes infirmitates curare. Dicuut ad hæc omnes philosophi, ab vna re vnum solum effectum produci, ergo vna medicina sola non potest plus quàm vnum morbum curare. RAI. Vna & simplex res, multos & contrarios effectus producit iuxta naturam & diuersam dispositionem recipientium. Videmus enim solis calorem contrarias operationes facere: nam lutum desiccat, & ceram liquefacit: nihilominus est eadem operatio, & in se contrarietatem non habet: Et quanuis medicina nostra vna sit, & forsan vnam solam & propriam operationem habeat, nihilominus si considerare volumus illam inquantum pro magna similitudine quam habet cum omnibus causis cælestibus quæ multæ sunt, ipsa est susceptiua multarum virtutum cælestium: & hoc modo dicimus medicinam nostram in virtute multiplicem esse, & posse causare multos & varios effectus iuxta recipientium dispositionem. DIS. Sinamus tandem sermones hos: nondum mihi declarasti ex quo imperfecto metallo fiat hæc medicina. RAI. Gratum mihi erit sententiam tuam intelligere. DIS. Mihi videretur vt ex plumbo fieret, aut ex stãno: Nam Pithagoras dicit hoc totum secretum esse in plumbo: Hermes quoq; ait, in Saturno esse naturas q; coniunctas cum cõplemento, id est terram, aquam, aerem, & ignem: & cum eo portæ aperiuntur scientiarum. De stanno loquens Geber libro primo capite vigesimo dicit, stannum esse perfectius inter corpora imperfecta: & libro quarto capite decimo octauo etiam dicit, Considerauimus ob examen huius magisterij, Iouem approximari maximæ perfectioni in ordine maioris operis. RAI. Plumbum & stannum communia (iuxta Gebri sententiam libro tertio capite duodecimo) sunt immunda in radice & in principio ipsorum creationis, quia habent substantiam mundam sulfuris & argenti viui. Et quia impurum simul cum puro facta sunt vna substantia & vna essentia, ideo dicit, non esse possibile vlla industria per medicinam primi ordinis id est per præparationẽ aliquam remouere talem terreitatem immundam & impuram, nequeuntes nos remouere essentiam: Et inquit Geber se multum temporis fuisse sub vmbraculo desperationis cum non posset hæc corpora præparare cum complemento splendoris sui lucidi: Sed in se reuersus, animaduertit hæc corpora in profundo esse naturæ suæ immunda. Hac de causa libro secundo capite septimo dixit, Si sublimaueris id est si exemeris argentum viuum à plumbo aut à stanno communibus, post sublimationem videbis illud nigredine infectum: & quarto libro capite octauo in principio dicit, Solùm in mollibus corporibus ingenio huius artificij non possumus remouere festinantiam liquefactionis, neque impuritatem in radice innatam suorum principiorum. alia ratio, quia ista duo metalla mundari non possunt, est, quia vt dicit Geber libro secundo capite secundo, Si sulfur & arsenicum nostra naturaliter & per minima non sint coniuncta cum fæcibus alicuius rei fixæ, necessarium esset vt illa in sublimatione

ascenderent cum tota substantia non mundata. Quia igitur plumbum & stannum communia non habent substantiam fixam id est duram, terream & permanentem in vehementi igne, sed cum tota substantia refugiunt, ideo spiritus, qui ab eis sublimarentur, secum ferrent immundiciem. Ideo Geber in fine libri primi dicit, Quòd metalla illa quæ in radice participant maiorem liuiditatis infectionem, inueniuntur longioris laboris, & minoris perfectionis: & hæc est plumbum & stannum communia. DIS. Fortasse credis me quoque non studuisse Gebero? quanuis non intelligam, quia profundissimè locutus est. RAI. Credo te auidum esse huius scientiæ, & interdum legisse Geberum, sed rursus credo (vt dixisti) neque te, neque multos alios intelligere: Nam in fine summæ dixit, talem doctrinam se scripsisse cum modo loquendi quem solus Deus intelligere possit, aut is cui Deus suam gratiam infuderit, aut ipsemet qui scripsit. Et eodem in loco dicit, solummodò artificem & doctrinæ filios posse hanc scientiam intelligere. Sed quod inferre volebas? DIS. Volebam dicere, mihi videri in Geberi sententijs contrarietatem: Nam libro tertio capite octauo dicit, Considerauimus corrumpentia in stanno, non esse coniuncta in radice, sed superuenisse. Et quia in prima mistione non multum sunt illi couiuncta, ideo facilè separari possunt. Et capite decimo dixit, Iouem esse mundum, sed Saturnum immundum. Et in libro Inuestgarionis, capite de Præparatione aceti acerrimi, loquens de corporibus imperfectis, dicit, omnia quæ superuenere accidentia posse remoueri, & quòd integrè præparari possunt ac mundari. RAI. Certè mihi videtur quòd ei studueris, sed æquiuocationem non intelligis. Nam quando Pithagoras, Hermes, & alij philosophi dicunt, in Saturno totum secretum consistere, & illum esse immundum, sed stannum mundum, & alijs perfectius, & quòd in radice sit mundum, & accidentia superinducta posse ab illo & ab alijs remoueri: & quòd in ordine maiori id est in multiplicatione approximet pefectioni maximæ: tunc intelligunt de metallis quæ occulta sunt in nostro metallo puro & mundo in radice. Intelligunt tunc de communibus. DIS. Responsio, Hæc mihi videtur fuga esse, sed tamen iudicium ferre non possum, quia notitiam non habeo horum metallorum intrinsicorum tuo metallo: ideo scire verè velim quæ sint hæc metalla Philosophorum intrinseca tuo metallo. RAI. Quanuis superius de auro & arg. viuo tibi declarauerim, volẽs tamen amplio rẽ tibi dare intelligentiam, de alijs etiam disserã. Sed operæprecium erit, vt tibi prius metallorum origines declarem, & modum generationis illorum, vt coguoscas quod in occulto habeant aut teneant. DIS. Et hoc mihi erit gratissimum. RAI. Imo vtile ac necessarium: nam Geber libro primo capite nono dicit, Quòd cum locutus esset de principijs quæ sunt de naturæ intentione, loquetur etiam de illis inquantum sunt principia huius nostri magisterij. Principia ergo naturalia metallorum, sunt etiam principia huius magisterij. Ideo ipse Geber in procœmio primi libri dicit, Quòd qui nescierit principia naturalia, remotus erit & longinquus ab arte nostra, quia veram radicem non habet, super quam fundet suas intentiones. Et tertio capite eiusdem libri dixit, Qui magno naturali ingenio præditus non fuerit, & animo subtiliter rimante principia naturalia & naturæ fundamenta, non inueniet radicem huius pretiosissimæ scientiæ. Scire igitur debes principia naturalia metallorum in tres secari differentias: Aliqua enim remotissima sunt, alia sunt media mineralia, alia immediata. DIS. Ordine igitur hæc principia omnia explica & naturalem ordinem generationis metallorum. RAI. Quanuis (iuxta Hermetis opinionem) principia metallorum remotissima sint quatuor elementa, nihilomi-

nus quia denominatio fit à prædominante, ideo dico quia ſecundum communem opinionem, terra cum aqua miſta, eſt principalis radix & fundamentum omnium mineralium. Ariſtoteles quarto Meteororum inquit, Ex terra & aqua ſunt metalla & quæcunque igne liqueſcunt. Et idem ibidem atque Auic. de Mineralibus inquiunt, metallorum materiam eſſe aqueam ſubſtantiam terreæ ſubſtantiæ miſtam forti miſtione. DIS. Dic quomodo in metallum conuertantur. RAI. Stellæ omnes & planetæ ex lumine à Sole recepto, & ob illorum continuum & vniformem motum circularem & radiorum reuerberationem, atque etiam propter tenuiſsimam & potentem virtutem penetratiuam, continuè terram calefaciunt in centro ac ſuperficie, intus ac foris. Quoniam verò res omnis decocta & alterata, immutatur tandem & corrumpitur: Ideo terra miſta cum aqua diutiſsimè cocta & vſta, conuertitur in aliam naturam terream, vt videmus in lignis vſtis, & lapidibus in calcem conuerſis. DIS. Terra ita tranſmutata, quam in terram vertitur? RAI. Conuertitur in quoddam terræ genus aduſtæ, quæ in ſe aliquam ſalis ſubſtantiam continet vel aluminis: vt experientia videmus calcem, cineres, ſudorem, vrinam, ſputum, maris aquam, à ſole decoctam, in ſe continere aliquos ſales. Et ideo Geber in principio Teſtamenti dicit, ab omni re combuſta fieri ſal poſſe. DIS. Vulgò hic ſal quo nomine indicatur, qui in ea terra occultatur aduſta quę eſt metallorum principium remotiſsimum? RAI. Vulgò nominatur vitriolum: & illud eſt medium minerale, & proprium ſemen generandi omnia metalla. DIS. Ey: ergo ex vitriolo generantur cuncta metalla? quomodo huius rei certior fiam? RAI. Ratio & experientia te docebunt: nam res omnis in id reſoluitur ex quo eſt cõpoſita. Si metalla ſoluere ſcies in eorum primã materiam & proximam naturæ metallicæ, videbis ea in vitriolum reſolui: ex eo igitur conſtant. Et hoc confirmat Geber in libro Inueſtigationis, capite de Vitriolo dicens, Certum eſt (vt aliàs conſideraũimus) à corporibus imperfectis elici diuerſa genera vitrioli nobis neceſſarij. Idem confirmat libro tertio cap. ſeptimo DIS. Si omnia metalla generantur ex vnica materia cum ſulfure, cur ergo ait Geber trahi diuerſa vitrioli genera? Et cur dicit à metallis imperfectis potius quàm à perfectis? RAI. Per vitriolum in hac ſcientia intelligitur non ſolùm illud ſal vel alumen ſupra dictum, ſed etiam ſulfur: & hæc arti noſtræ neceſſaria debent à metallis imperfectis educi ob iam ſupra narratas rationes. DIS. Quare magis ex vitriolo generantur metalla quàm ex alio alumine aut ſale? RAI. Quoniam illud eſt magis ſulfureum & naturæ metallorum propinquius ac in ſe vim mineralem continet, & eſt proprium ſemen & prima materia aut medium minerale ex quo generantur omnia metalla. Et quando Philoſophi dicunt non fieri metallorum tranſmutationem niſi prius ad primam reducantur materiam, intelligitur ad naturam vitrioli. Et ideo vana eſt eorum opera qui vegetabilibus vtuntur aut animalibus, aut alijs rebus quæ non ſint metallorum naturalia principia & arti propinqua. DIS. omnes Philoſophi dicunt, ſulfur & argentum viuum eſſe principia naturalia metallorum. RAI. Vitriolum componitur aut generatur ex aqua & terra ſimul digeſtis & decoctis: ex qua decoctione terreum ſubtile vnctuoſum conuertitur in ſulfur, & humidum aqueum radicale cum terreo ſubtili, fit viſcoſum & eſt materia argenti viui: ob hanc cauſam inquiunt Philoſophi metalla generari ex ſulfure & argento viuo: Sed non ſunt ſulfur neque argentum viuum cõmunia (vt probat Geber lib. 1. cap. 12.) DIS. In prædicto loco ait Geber, hunc eſſe metallorum generationis modum, nempe quòd eorum quoduis prius in terream ſubſtantiam conuertitur: & ex his duabus terreis naturis emanat duplex fumus ſubtiliſsimus à ca-

lore

lore multiplicatus in terræ viſceribus: Et hic duplex fumus (ſufficienter concoctus) eſt immediata materia metallorum. Antea igitur quàm in terram conuertantur, erant ſulfur & argentum viuum communia: & hoc modo poſſumus dicere illa eſſe principia metallorum. RAI. Non bene capis Geberi ſermonem: nam ibi dicit, ea non eſſe principia naturalia in natura ſua, id eſt communi: Sed aliud quod ſequitur ob eorum ſubſtantiæ alterationem in naturæ radice ad terream ſubſtantiam. DIS. Non te aſſequor. RAI. An non tibi dixi radicem & naturale fundamentum omnium mineralium, tam ſulfuris & argenti viui communium quàm metallorum eſſe terram cum aqua miſtam? DIS. Sequere. RAI. Ergo duorum horum alteratio ad ſubſtantiam terream non fit in ipſa ſubſtantia & eſſentia argenti viui & ſulfuris cõmunium, ſed in eorum radice, id eſt in terra cum aqua miſta, quæ ob calorem mineralem & cæleſtem decoquuntur & tranſmutantur in vitriolum. Et quia vt dicit Geber lib. 2. cap. 15. Ex operibus naturæ poſſumus probare, ſolummodò res quæ ſalium & alumĩ naturam habent ac ſimilium, eſſe ſolubiles: Ideò prædictum vitriolum opere ſubterranei caloris & diametralis reuerberationis Solaris ac ſtellarum, ſoluitur: & ab eo eleuatur aut manat duplex fumus: nam calor ſemper miſcet, & ſubtiliſsimè ac fortiſsimè ſimul vnit ſubtile terreum & humidum aqueum ſimul concocta. Hæ igitur duæ exhalationes à calore cæleſti tractæ, ſi tereſtrem locum reperiant aut apertum & poroſum, per quem exhalare poſsint, trahuntur in aerẽ, & ibi in cometas vertuntur, aut in ſtellas (vt vocant) cadentes, & circulos apparentes circa Solem & Lunam, aut in eum arcum cæleſtem, ſeu iridem, in ventos, tonitrua, fulmina, nubes, nebulas, grandines, niues, pruinas, rores, & ſimilia in aere apparentia. Quòd ſi clauſum montem aut locum ſortiantur & lapide munitum ſeu circumdatum, ita, vt neque calor mineralis, neque illæ duæ exhalationes vaporoſæ poſsint effugere, tunc ille duplex fumus ſublimando craſſe fieri incipit & multiplicari, & cadens atque excolans per ſaxum & locum mineralem, prout meatum & viam inuenit penetratu facilio-rem per eum locum, vt diſtillationibus videmus. Quòd ſi eo in loco virtutem mineralem non inuenit, non poteſt indurari ac in metallum conuerti, ſed variis coloribus eos lapides maculat, aut in commune argentum viuum conuertitur. Si autem duplex ille fumus lapidem inueniat in quo ſit vis mineralis indurativa & fixativa, mediante conuenienti calore conuertitur in metallum. DIS. Non intelligo quæ ſit virtus illa mineralis indurativa & fixativa. RAI. Eſt ſulfur quoddam lucidum ac lotum & ex parte fixum, & inuenitur in exciſis lapidibus atque in arenis, lucet vt argentum: Et ſine hoc ſulfure nunquam poſſent generari metalla: de hoc ſulfure loto loquitur Albertus in mineralibus libro tertio capite primo & ſecundo & tractatu ſecundo capite quinto. Ideo (vt ſmet ait lib. 4. Min. cap. 1.) natura abundat hoc ſulfure vbicunque locus eſt generationis metallorum. Et propterea metallum quod plus abundat ſulfure, illud eſt locus generationis metallorum Philoſophorum. Et per artificium educi poteſt & lauari. Et ideo Auic. in Mineralibus obſcurè loquens de his ſulfuribus metallicis per artificiũ genitis, in quibus eſt virtus mineralis indurativa & fixativa, dicit, Atramenta, id eſt ſulfura metallica per ſimilitudinem dicta atramenta, quia ſicut vitriolum cõmune eſt pannorum tinctura, ita ſulfura ſunt tinctura metallorũ, compoſita ſunt ex ſale, ſulfure, ac lapidibus. Superius dixi in corporibus metallicis eſſe duo ſulfura: Sulfur illud ſubtile dictum aurum, intrinſecum ſali, & compoſitum ex ſale ac ſulfure. Aliud ſulfur craſsius dictum Mars, & ferè ſali extrinſecum, quia genitum eſt ex lapidibus vi caloris: Ideo compoſitum eſt ex ſulfure ac lapidibus, & non funditur, quia proprie-

tates habet Martis, vt superius dixi: & in his sulfuribus metallicis est virtus mineralis perficiendi in metallum argentum viuum. Nec soluitur sulfur dictum Mars quia non participat de salsedine: Sed per distillationem soluitur salsedo simul cum suo illo sulfure intrinseco, & postea in igne coagulatur, & illud sulfur metallicum iam virtutem mineralem adeptum est in aliquibus corporibus metallicis. Illud ergo sulfur quasi extrinsecum quia cepit vim & proprietatem ferri, ideo nominatur ferrum, & post metalli putrefactionem est rubeum vel croceum, & per lauationem fit album: Sed illud sulfur illi sali intinsecum quia cepit virtutes & proprietates æris, ideo vocatur æs: & in suo sale est viride vt vitriolum commune. Et hæc duo sulfura per artificium extrahi possunt à metallis. DISCIP. Putabam solùm Geberum obscurè locutum esse, sed mihi videtur Auicennam profundè admodum locutum esse. RAI. Res omnes huic scientiæ pertinentes, vt artifici claræ sunt & manifestæ, ita his qui doctrinæ filij non sunt, obscurissimę videntur, ita vt vix quicquam intelligant nisi praxim viderint. DIS. Velim causam & modum scire, quomodo sulfur illud lauetur. RAI. Morienus Romanus dicit: Ignis & Azoth id est argentum viuum conuersum in salem Latonem lauant, id est sulfur nostrum metallicum, & ab eo obscuritatem remouent id est adustiuam sulfureitatem. Idem dicit, Quanuis nostrum Laton, id est sulfur, primò sit rubeum, nihilominus inutile est, nisi post rubedinem conuertatur in album: & hoc fit igne mediante & suo sale atque aceto distillato. Ideo Geber in libro Inuestigationis capite de louis præparatione dicit, Ignis separat & consumit omnem fugitiuam substantiam & inflammabilem, id est cum sale communi mundato & cum alumine ac cum aceto purificato & acerrimo multum lauando. DIS. Eo in loco Geber loquitur de louis præparatione, non verò sulfuris? RAI. Dixi tibi post putrefactionem omnia Philosophorum metalla simul esse, & omnia salis naturam participare, excepto sulfure dicto Marte: quod licet tunc rubeum fiat, tamen rubedo illa non est vtilis, imò nocua, quia vnctuosa est & inflammabilis: Sed dum cum suo sale omnibus metallis communi & cum aceto distillato (leuiter in balneo bulliendo) istud præparas, simul etiam ex parte prępparas alia Philosopho rum metalla. Et ideo Geber libro quarto, capite tertio dicit, Rubificationem cum splendoris apparatione non euenire Veneri vel Marti cum medicina primi ordinis, id est ex prima præparatione, quia immunda sunt ob adustibilem vnctuositatem. Et hac ratione fixari non possunt nisi prius mundentur: & propterea Geber libro secundo capite decimo octauo dicit, Sulfur & arsenicum fixari non possunt, nisi prius eorum partes inflammabiles subtilissimæ artificio subtilis diuisionis ab eis separentur. Et libro primo capite quarto decimo dicit, Sulfur est tinctura rubedinis facilè, sed albedinis difficilè. idem eõfirmat capite vigesimo secundo libri primi dicẽs, Mars est tinctura rubedinis facilè sed bonæ rubedinis difficilè. & illa facilis rubedo non est vtilis: & hîc habes quomodo sulfur vocatur Mars. De huius sulfuris præparatione loquitur Geber multis in locis, potissimè libro primo capite decimo & tertio decimo, & libro tertio capite primo & in lib. Inuest. vbi de Metallorum prępparatione agit. De hac lauatione loquitur etiam Albertus libro tertio Mineralium cap. 1. & 2. & in 2. tractatu. cap. 5. In libro Vaporum scriptum est, Arsenicum vel auripigmentũ duas habet vnctuositates, & sulfur similiter: nam quando sublimare volumus auripigmentũ vel sulfur, his adimimus vnctuositatẽ per lauationem in vrina & lixiuio, & aceto & lacte caprino, quæ lauationes sunt acutæ, & ab eo remouent vnctuositatem; quæ si remaneret, auripigmentum sublimari

blimari non posset, nam subitò accenderetur, & fieret flamma, quoniam ea vnctuositas habilis est calori suscipiendo. Et talia corpora sublimari non possent: per arsenicum & auripigmentum intelligit quod supra nominauimus Venerem: Et per illas acutas lotiones intelligit acetum distillatum cum illo sale. Auicenna in epistola ad Harsem Philosophum dicit: Satagamus vt à sulfure & arsenico separemus, quicquid in eis est, quod argentum denigrat. Sed quum sulfur melius sit cæteris mineralibus, inuenimus illi viam, quæ est vt coquamus cum lento igne, vt in eo vis ignea non aduratur, sed eximatur, neque comburatur ex sulfuris substantia & virtute ignea, sed de vnctuositate. Razes in libro Diuinitatis, loquens de signis, quæ accidunt in præparatione huius sulfuris, dicit, Cape oleum cum spongia quod ascendit, donec nil amplius eleuetur nigri: & superius eleuabitur nubes rotunda, & sinas vt compleatur, & sublimatio firmetur: Postea cape nebulam, & adde aquam bullientem, quando deficiet aqua: postea cape aliam nebulam & aliam: & ita fac, quoad nebulæ consumentur: nam illæ sunt oleum sulfuris. DIS. Fateor me nescire cum spongia eas nebulas eleuare. RAI. Tu perpetuò credis simplici Philosophorum scripturæ. Volunt autem dicere, quòd quando superius eleuata erit pellicula & firmata, vt tu leuiter vas mouendo facias vt in fundum cadat, & ita successiuè de alijs facias: & istud voluit Geber significare libro secundo, capite octauo dicens, Sine ignitione sublimetur illius sulfur, semper remouendo quod ab ea sublimatur sæpissime: & loquitur de nostro metallo sub nomine marchasitæ.

Razes etiam in Lumine luminum dicit, Omne oleum congregatur supra suam aquam. Et hoc intelligi potest, non solùm in putrefactione materiæ, & sulfuris præparatione, sed etiam in vltima decoctione: nam sulfur dictum arsenicum totum vt oleum eleuatur super suam aquam, & suum Mercurium. Ideo Ioannes de Rupescissa dicit, Dixi quòd posita calce, mediante calore, eleuabitur quædam pellicula in modum olei. Hæ pelliculæ significatæ sunt per vela nigra, & per nauim, qua Theseus Athenas reuertebatur: & per nauim qua Pyrrha & Deucalion à diluuio saluati sunt: nam superius tibi dixi, arsenicum esse hermaphroditum, quum sit ex sulfure & argento viuo compositum. In Arca etiam Noe saluati sunt masculi & fœminæ. Forma vasis huius præparationis sulfuris debet in fundo plana esse, vt dicit Geber lib. 2. cap. 10. & cap. 8. de hoc loquens sub nomine marchasitæ, dicit, Primam sublimationem marchasitæ debere fieri in vase sublimationis sulfuris, donec sulfur discesserit.

Sulfur autem discessisse fertur, quando rubedo illa, vel vnctuositas illius, causa rubedinis remota fuerit: & hoc fit vt supra dixi. Inter alias laudes quas Geber dat huic sulfuri præparato, libro primo, capite decimo quarto, dicit, Quòd qui in præparatione sciet vnire & amicare corporibus, sciet vnum ex maximis naturæ secretis, & vnam viam perfectionis, quum sint multæ viæ ad vnum effectum & intentum. DISCIP. Amabò, rogo te vt mihi sententiam hanc particulatim narres, quoniam multi est momenti. RAI. Videtur tibi admodum difficilis & obscura, tamen facilis est intellectu. Nam qui sulfur præparare nouit nostri metalli, & illud ad albedinem & mollitiem argenti deducere (vt inquit Geber in Testamento, loquens de Marte) tunc ille scit amicare & vnire cum corporibus metallicis communibus, quia cum illis affinitatem habet & conuenientiam: non alterat tamen & transmutat illa, quia nondū est alteratum aut transmutatū ipsum. Et ideo Geber in vltimo cap. primi libri de hoc sulfure loquendo sub nomine Martis inquit: Quando coniungitur non alteratum, non mutat coniuncti colorem, sed illum in quanto auget

Et quia dictum sulfur præparatum non est fixum vltima illa fixatione, ideo coniunctum separari potest, vt inquit Geber, vt supra: & hoc etiam in libro tertio, capite primo, loquens de sulfure & arsenico præparatis confirmat, dicens, Mediocris eorum substantia non est perfectionis causa in corporibus, vel argento viuo, nisi fixetur: quæ quia fixa non est vltima fixatione, quanuis illius impressio non facilè remoueatur, nihilominus non perpetuatur stabiliter. Et libro tertio, capite octauo, loquens de hoc sulfure, & arsenico præparatis sub nomine Martis & Veneris dicit: Fixio harum duarum substantiarum approximatur firmæ fixioni, sed non est firma & perpetua.

Tria ergo sunt naturæ maxima secreta: nempe, sulfur præparatum, arsenicum, & argentum viuum præparata: & eorum præparationes sunt tres viæ ad vnum effectum: nam sulfur præparatur vno modo, arsenicum alio, & arg. viuum alio modo: quanuis interdum vnum adiuuet in alterius præparatione.

Qui ergo scit hoc sulfur præparatum, scit vnum naturæ secretum, quia etiam ipsa natura illud lauat (vt superius dixi.) Ideo Geber libro primo, capite decimo septimo in fine ait, Vltimum est Mars, id est sulfur: Et hoc est vnum de naturæ secretis. Idem etiam confirmat libro supradicto, capite decimo quinto, & libro tertio, capite nono: cum illo igitur sulfure præparato, & ex parte fixo vniuntur spiritus, id est arsenicum, & argentum viuum præparata, & per illum fixantur cum maximo ingenio. Quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis, vt ait Geber libro primo, capite decimo septimo in fine. De hoc sulfure loquens Albertus libro quarto Mineralium, capite primo dicit, Debemus istud obseruare, quòd fumus illius (ante præparationem) ostendit substantiam terrestream illius admodum ignibilem esse, & cremabilem, & fœtor illius ostendit illam esse admodum inconcoctam, & non terminatam, sed magis per calorem corrumpentem, esse corporis indigesti, quàm per digestionem completam. Et hæc eius intemperies facit vt illud esse possit materia vniuersalis omnium metallorum: nam si ipsum esset completum, & vnius determinatæ complexionis, tunc certè non esset ad alia conuertibile, nisi prius illa remoueretur: sed pro sua discrasia est in omnia conuertibile: & semina & alia ex quibus res in natura generantur.

Et ideo sagax natura abundat sulfure, vbicunque est locus generationis metallorum: Et quia calidum est, ideo aperitiuum est, & humidi terminatiuum, id est argenti viui, quod eum tangit. Et quia calidum est & siccum, ideo acutum est, & ideo vires habet sigillantis, & formantis, & non recipientis. Qua de re Hermes Trismegistus dicit esse patris & masculi semen. DISCIP. Iam certior sum hanc nostram medicinam fieri non debere ex auro, quia finitum & terminatum est. RAIMVND. Ad illud quod aliqui dicunt, Omne simile generare suum simile: superius respondi. Et præterea dico, in metallo nostro imperfecto esse Solem & Lunam in virtute, ac potentia propinqua, vt etiam dicit Arnoldus in Epistola ad Regem Neapolitanum.

Ad illud quod dicunt de fermento, intelligunt de medicina finita, & perfecta: nam illa est fermentum in multiplicatione, & illa generat simile sibi. Sulfura etiam dicta aurum & argentum sunt fermentum sui argenti viui.

DISCIPVLVS. Te die noctúque audirem, tam me delectant istæ expositiones: sed velim tandem concluderes, quæ sint principia immediata metallorum. RAIMVNDVS. Iam dixi, duplicem illum fumum per saxa penetrantem, si inueniat sulfur illud lotum & quasi fixum, ob multam affinitatem & conuenientiam vniuntur ad minima, & duplex ille fumus incipit aliquantulum incrassari & firmari, & ex virtute caloris mineralis subtilissimæ par-

tes

tes aqueæ exhalant aut consumuntur, & mistio illa indurari simul cum saxo incipit: & virtute caloris qui semper commistiuus est, prædicta talem simul vnionem faciunt, quam ignis separare non potest. Et quia videmus per experientiam, quòd ex aliquibus metallis ad ignem positis exhalant aliqui vapores sulfurei qui etiam odore sentiuntur: & videmus etiam substantiam aqueam fortissimè vnitam cum substantia terrea in forma argenti viui, perseuerare in igne.

Scimus etiam ex terra non generari sulfur sine calore: neque aqua tam fortiter vnitur terræ, nec terra aquæ, nisi per causam dictam. Calor ergo est causa efficiens metallorum, qui transmutat terreum subtile in sulfur & humidum aqueum vnitum cum terreo subtili in substantiam argenti viui. Et hæc sunt principia proxima & immediata metallorum. Et hoc modo verificari potest quod dicunt Philosophi, scilicet quòd sulfur & argentum viuum sunt metallorum principia: tamen non sunt sulfur vel argentum viuum communia.

DISCIPVLVS. Si omnia metalla genita sunt ex vna substantia sulfuris & vitrioli simul vnitorum, vnde prouenit ergo tanta inter metalla diuersitas? RAIMVND. Ex diuersa illius sulfuris lotione, & ex diuersa quantitate pura vel impura, & à loco minerali diuerso, atque ab accidentibus diuersis, quæ superuenerunt & à diuerso calore, qui variè digerit materiam metallicã. Verum est tamen q̃ omnia accidentia, quæ superuenerunt materiæ radicali, artificio remoueri possunt, & partes inconcoctæ concoqui possunt.

DISCIPVL. Vnum abs te velim intelligere, nempe, quomodo ars possit naturam imitari. RAIMVND. Omnes generationes & transmutationes, quas natura facit mediante aliquo semine, illas etiam eo mediante semine potest ars facere: & sine illo solus Deus naturæ creator rem talem creare posset, aut etiam generare, vt est, ex lapidibus, potest panem facere, & ex costa viri facere mulierem.

Quum igitur natura in metallorum generatione proprium ac determinatũ semen habeat, quod potentiam & virtutem propinquam habeat, vt in naturam metallicam conuertatur: ergo sine illo semine omne humanum opus vanum foret: & hac ratione infiniti errores excluduntur: Verum est autem artem non posse naturam imitari in remotis principijs, sed oportet ea principia ex metallis elicere, in quibus insunt iam decocta, & ex parte fixa, & arti propinqua. Et hoc totum confirmat Thomas Aquinas in fine tertij Meteororum. Et in principio quarti dicit, Quòd metalla inuicem transmutari possunt, quia naturalia sunt, & eorum materia est eadem. Ideo Hermes ponebat circulationem in metallis, vt in elementis: nam vnum sua corruptione cõuertitur in aliud. DISC. Declara tandem quomodo quodlibet metallum sit in quolibet metallo. RAI. Dicit Rasis in libro Diuinitatis: Scias res naturæ subtili artificio ita simul esse colligatas, quòd in qualibet re est res quælibet in potentia, quanuis actu non videatur. Quæ res melius cõprehenditur in rebus liquefactiuis, quàm in alijs: Nam auri interiora sunt argentea: & argenti interiora sunt aurea: quia elicitum est aurum ab argento, & argentum ab auro: & in ære adest potentia aurum & argentum, sed non visibiliter: & in illis ferrum plumbum & stannum, & in his aurum & argentũ. Hoc idem scribit Albertus 2. lib. de Min. cap. 8. dicens, Hermes, Gilgil, Empedocles, & quasi omnis illa Philosophorũ turba dicunt, in quocunque metallo esse plures species, & naturas metallorum: & aliam esse occultam, aliam manifestam: aliam intus, aliam foris: aliam in fundo, aliam in superficie (vt qui formarum latentiam dixêre) & omnia in omnibus esse dixerunt, vt Anazagoræ placuit, sed intus in plum-

bo dixerunt esse aurum, & exterius esse plumbum: Et aurum in superficie esse aurum, & intus atque in profundo esse plumbum. Et idem eodem modo esse inter æs & argentum, & ferè in omni metallo erga aliud metallum.

Et dicunt, ne nomines aut voces intus & foris vel alias differentias iuxta partium situm in toto, sed secundum proprietates, & naturas dominantis, aut non dominantis: nam dominans claudit in se & occultat illud, cui dominatur .Et hoc modo isti rectè dicunt Anazagoræ sententiam, id est omnia metalla in omnibus esse: & dominationem fieri à prædominante. DIS. Mihi videtur, Albertum in superiori loco hanc opinionem improbare. RAI. Ipse Albertus adducit eas rationes pro his, qui non aliorum, quàm communium metallorum notitiam habent, atque vt alijs metallorum Philosophorum notitiam non daret: Sed bene cognoscebat esse rationes debiles, quódque cum equiuocatione facilè poterat omne dubium solui. DIS. Obsecro te ergo mihi distinctè de his philosophorum metallis declara, & quomodo in plumbo sint omnia metalla. RAI. Per calcinationem, & putrefactionem reducimus nostrum commune metallum in album salem, & illud vocatur Saturnus. Et quia hoc sal fortiter est commistum cum partibus sulfureis: ideo dum dissoluitur istud, & in aceto sublimatur, trahit secum partes sulfureas, atque in ijs sale & sulfure, sunt omnia philosophorum metalla. Et ideo Geber libro quarto, capite decimo quarto, loquens de hoc Saturno dicit, Citius alijs cedit, id est soluitur, quia naturam habet salis, & citius à commisto trahit secum omnia imperfecta. Et in Testamento in capite de Ioue, dicit, Calcinationem corporum esse breuiorem viam ad perfectionem: quoniam calx facilè in salem resoluitur, & facilè corpus calcinatum mundatur & præparatur.

Dicit ergo Razes in loco præallegato, Saturnum in suo profundo frigidum & siccum esse, id est plumbum & argentum, nigrum, molle, terreum, melancholicum, acerbum, fœtidum, fœmineum: Sed est plumbum in actu, & argentum potentia. In suo profundo, est calidum & humidum, id est aurum, æreum, sanguineum, croceum, dulce, odoriferum, masculinum. In vno latere est frigidum & humidum, id est stannum & argentum viuum, aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum. In alio latere est calidum & siccum, id est ferrum & æs, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutum, masculinum. Ecce ergo, quomodo in vno solo communi metallo, & in vno philosophorum metallo sunt omnia philosophorum metalla. Et hoc de omnibus suo modo dicere poterimus.

Et iuxta prædictas proprietates & qualitates, Antiqui hisce rebus posuerunt omnia nomina mundi. Ideo multi errant, quum capiant eam rem communem per illa nomina significatam. DIS. Interdum & ego eum in errorem cecidi, sed multo magis in hisce rebus caderem, quum mihi videantur admodum obscuræ & intricatæ. RAI. Secundũ Razis sententiam, in omni corpore sunt tres dimensiones, nẽpe, altitudo, profunditas, & latitudo. Altitudo est in manifesto, profunditas est in occulto, latitudo in medio occulti & manifesti: Et hæc latitudo habet duo latera, & eorum quodlibet participat de manifesto, & occulto. Istud ergo philosophorum plumbum, quoniam in suo manifesto est album, ideo dicitur esse frigidum, quoniam albedo est frigiditatis signum. Et quoniam illud habet multam terreitatem intrinsecam, ideo dicitur esse naturæ siccæ, nigræ, ac melancholicæ: Nam, vt inquit Geber libro primo capite quintodecimo, Quanuis habeat humiditatem vi-

sco-

ſcoſam,tamen non adhæret ſulfuri dictum Mars,præterquàm artificio, id eſt præparando illa propter ſiccitatem, id eſt illius terreitatem, qui contemperat eius viſcoſitatem,& non ſinit eum adhærere: Et de hoc ſale dicto Saturno intelligit Geber libro ſecundo capite ſeptimo:& alibi quum loquitur de mercurij præparatione,& quomodo ab eo ſeparetur terra & aqueitas ſuperflua: Et quia illud eſt de natura vitrioli indigeſta,ideo acerbum eſt,& propter albedinem & frigiditatem dicitur fœmineum,fœtidūq; vocatum eſt propter ſulfureitatem aduſtibilē,indigeſtamq;:Et quia manifeſtū ſemper eſt occulto cōtrarium, & èconuerſo (vt ait Razes) ideo profundum ſeu occultum iſtius plumbi, per diſtillationem fit manifeſtum & calidum, quoniam eſt ſulfur rubeum:Et quia in huius rubei ſulfuris compoſitione interuenit arg.viu.ideo dicitur eſſe humidum:& de hoc loquens Albertus in 4. Mineral. capite primo dicit,Obſeruare debemus eſſe calidum quoddam & ſiccum humido frigido coniunctum in vna complexione quæ hermaphrodita eſt, vt in plantis videre eſt,quæ ab omni parte ſunt impręgnatæ & impręgnant. Dicitur ergo hoc aurum quod etiam nominatur Venus, fore hermaphroditum: quia hermaphroditum nomen eſt compoſitum è duobus,ſignificans Mercurium & Venerē. Ideo Geber libro primo,cap.vigeſimo primo, loquens de hac Venere coniuncta cum Mercurio,dicit illam eſſe mediam inter Solem & Lunam, id eſt ſulfuris & argenti viui,quoniam ex vtroque participat: Aereum nominatur,quia eſt ſpiritus ſubtilis,& ſublimatur ſimul cum aqua mercuriali dicta aere:ſanguineum,quia rubeum,& ob hoc vocatur ſanguis & vinum rubeum:citrinum,quia compoſitum eſt ex argento viuo albo & ſulfure rubeo:nam vt dicit Geber libro tertio,capite tertio,Citrinitas non eſt aliud quàm determinata proportio rubei & albi:& libro prædicto capite nono loquens de diſtillatione huius Saturni dicit. Non ſeparatur ab illo in fumum quātitas notabilis, quæ non ſit citrini coloris multæ citrinitatis:& parum infra dicit. Quando fumus exit ab eo,neceſſariò exit cùm ſulfure non comburente:cuius proprietas eſt creandi citrinitatem. De his duobus fumis & vaporibus, déque hoc auro ſatis dixi ſuperius. Dulce & odoriferum dicitur ob ſuam rubedinem, caliditatem & bonam concoctionem:maſculinum,quia calidum & veluti paternum ſemen ſimul cum ſulfure in metallorum generatione. De hoc inquam occulto auro ſcriptum eſt in libro Trium verborum, Oportet vt ſciamus facere de manifeſto occultum,& de occulto manifeſtum: Et iſtud occultum eſt de natura Solis & ignis,& eſt precioſiſsimum oleum omnium occultorum, & tinctura viua,& aqua permanens,

De hoc oleo Geber libro ſecundo,capite duodecimo, dicit, Cauſa inquiſitionis olei fuit, vt haberetur color qui permiſtus eſt cum ſubſtātia illius:nam iſtud operi noſtro auxiliari poteſt. Etiam ipſe Saturnus in vno latere ipſius latitudinis,id eſt in parte manifeſti,& parte occulti:eſt naturæ frigidæ & humidæ,id eſt Iupiter & arg.viu. præparatum:quod quia eſt album,ideo dicitur frigidum:& quia illud habet quandā aqueitatē admodum vnitā,& homogeniā, ob quam difficulter coagulari poteſt(vt dicit Geb.lib.2. cap.16) ideo humidū eſt. Et iſtud accidit poſt lauationem fæcum vſtarū,quod affirmat Geber lib.1. cap.19.dicens,Plumbum habet multum ſubſtantiæ terreæ:ideo lauatur,& ob lauacrum conuertitur in ſtannum. De hoc plumbo dicto mercurio nō præparato Geber in lib.3. cap.12. dicit, Per leue artificium videmus ab illo exire terram nigram & fæculentā per lauationem. Morienus Romanus dicit, Corpus immundū ſecundum philoſophos dicitur plumbum:ſed corpus mundum eſt ſtannum. Quia ergo ſtannū iſtud & arg.viu.præparatum eſt albū vt cera alba

vel butyrum,& facilis fusionis,& multũ de humiditate participat,ideo dicitur esse naturæ frigidæ & humidæ,phlegmaticæ:insipidũ & remissum dicitur ob remotionẽ aquæ acutæ ac vaporis calidi & sicci,id est ferri & æris:Quãuis (vt dicit Razes) Veneris siccitas sit minor Martis siccitate,quia participat de arg. viuo,quod suam siccitatem contemperat:Et nota,quòd(vt ait Geb. lib.1.cap. 12:& lib.3 cap.7.)in corporibus metallicis cõmunibus sunt duo sulfura necessaria nostræ arti,quæ in manifesto tendunt ad rubedinem, sed in occulto sunt alba,rubea,& nigra. Quod Venus dicitur, intrinsecum est prædicto Saturno: aliud quia est naturæ terreæ quasi fixum,& sine fusione,id est solutione,est dictum Mars. Et istud à cõmisto separatur Saturno:quia(vt dicit Geb.lib.4.ca. 14.)ea metalla quæ participant minori quantitate arg.viui,facilius separantur à commisto:& rationem adducit in sequenti capite,videlicet quia in substantia diuersificantur,ideo resultat diuersa fusio,& spissitudo & raritas, quæ sunt causa separationis. Loquendo igitur de hoc sulfure dicto Marte, dico esse calidum & siccum:Ideo Razes in Lumine luminum, dicit, Mars exterius habet calorem & siccitatem:& intus habet frigus & humidum : intus per propriam naturam habet arg. viu. purum: quod per administrationem extractum, tandem sinit se conuerti in speciem puri auri. Dicitur etiam istum Martem esse igneum ante lauationem,quia sulfur est & facilè inflãmabile ob adustibilẽ vnctuositatem:cholericum ob multam caliditatem atque amarum&acutum,masculinum ob suã caliditatem,& quia est vt semen paternũ in generatione metallorum. Ecce ergo quomodo in vno cõmuni metallo,& in vno philosopho rũ metallo sunt omnia metalla philosophorũ:idem dicere poterimus de alijs. Sed nota quòd sulfur istud dictum Mars,quia est quasi extrinsecum dicto Saturno,& non habet salis naturam,ideo separatur & non soluitur, sed subtiliatur:sed alia omnia,quia salis naturam retinent, ideo soluuntur : & hoc innuebat Geber lib.1.cap.15.loquens de mercurio,id est de isto sale dicto Saturno, Soluuntur Iupiter & Saturnus,Luna & Venus ab illo,idest per illius naturam: nam omnia simul habent naturam salis. Nam solæ res quæ habent naturã salis & aluminis solubiles sunt,vt sæpius dixi. Et supradicta philosophorum metalla nominantur nominibus planetarum & deorum antiquorum: & sub his,& alijs nominibus Geber occultauit suam scientiã. Idẽ fecere alij ferè omnes philosophi. Ideo Razes in Lumine luminum dicit:Antiquis placuit occultare harum rerum significatũ cum tot nominibus,vt vix nemo amplius reperire possit noua vocabula. Morienus Romanus dicit,Nulla res includit huius artis magistros in errore magis quàm nominum multitudo. Sed qui inueniet hæc nomina non aliud esse quàm colores apparentes in cõmistione,nõ errabit in via huius operationis. Antiqui ergo vt hanc scientiam occultarent,multis vsi sunt nominibus,similitudinibus,& ænigmatibus , & potissimum fabulis poeticis.

DIS. Superius volui tibi dicere,me multũ mirari homines sapientissimos occultasse hanc scientiã tam diuinam sub velo illarum fictionũ & chimerarũ:Sed si me huius rei capacem reddes,perpetuò tibi deuinctus ero:nam neminẽ vnquam inueni qui eas exposuerit præterquàm moraliter.

RAI. Antiqui sapientes publicè operibus & verbis moralia docebant,ideo qui notitiã huius scientiæ non habet,non potest ea scire,quæ significare voluerunt per tot deorum nomina,eorumq; genealogiam,amores,metamorphoses q;. Et nisi credas hasce fabulas hunc sensum habuisse, vide Albert.in 1. Min. Tract. 2. cap. 8. qui eas exponit in hunc sensum.

DIS. Quid dicit Albertus?

RAI. Is dicit Gorgonis fabulam habere,ipsum in lapides conuertisse quotquot eum respiciebant: Vim fortem mineralium nominarunt Gorgonem: eius aspectum aiunt esse humoris

humorum corporum dispositionem ad vim lapidificatiuã: ecce igitur quomodo antiquorum nonnulli exponebant vt dixi. DIS. Nondum ista intelligo. RAI. Superius dixi, in sulfuribus esse vim fortem mineralem induratiuã & fixatiuam per Gorgonẽ significatã: illius respectus est humorum, id est vaporũ metallicorũ ad hanc virtutem lapidificatiuã: Nam quando fumi saliunt per lõgum bociæ collum, & postea pluries descendunt, tandẽ vniuntur cum prædictis sulfuribus, & conuertuntur in lapidẽ admodum precioſum. Scribunt etiã Poetæ, Græcos serpentẽ vidisse super arborem salientẽ, in cuius summitate inuenit matrem cum filijs, quos omnes comedit: sed ipse inclinans caput cõuersus est in lapidẽ. Vapor & humiditas radicalis metallorũ est serpens: nam ante decoctionẽ est admodum venenosa, & nominatur nominibus serpentũ, draconum, leonum, vrsorũ & basiliscorum ob eorum ferocitatẽ & venenositatẽ. Iste igitur vapor ascendit per distillationem in bocia, & ibi reperit filios, id est illa duo sulfura, cum matre, id est cum arg. viu. fœminino, à quo prædicta sulfura soluta sunt, & omnes comedit, quia illa sulfura soluit, & ad se trahit. Sed ille vapor quia salit, & postea descendit per collum bociæ, ac simul cum illis sulfuribus fixatur, ideo conuertitur in lapidẽ. Sacra etiã Scriptura dicit, Vxorẽ Lot ignem fugientem, quia contra Dei mandatum respexit retro, cõuersam fuisse in statuam salis. Alph. dicit, Antequam opereris, volo tibi describere bonã medicinam: oportet vt sit humida, & quando coquitur, vt coaguletur & inspissetur vt sal, nix, grando: & sit dulcis saporis, ventris nigri, coloris albi. DIS. Quid sibi vult ventris nigri? RAI. Vult dicere, quòd quanuis illa materia in decoctionis initio sit alba, tamẽ in suo occulto habet in se nigredinẽ: quæ procedit ab aduſtiua vnctuositate, quæ totaliter separata non est. Ideo primum signum apparens in coagulatione, est nigredo, quam vocant caput coruí: & post coagulationem durat 40 dies: postea iterũ fit alba, provt illa humiditas consumitur. Fingunt etiam ꝙ cùm Iupiter iratus esset contra patrem suũ Saturnum, abscidit illi genitalia cum acuta falce, quæ in mare ceciderunt: & ex eo sanguine simul cum maris spuma genita est Venus: per Saturnũ intelligunt salem illũ an te separationem suarum terrarum: nam dicitur Iouis pater, quia ex illo generatur Iupiter, separatis terris. Cùm ergo hic sal positus est in bocia super ignẽ, Iupiter iratus, & alteratus ob ignem, soluitur in aquam subtilem significatã per falcem acutã, cum qua incîdit, separat, & secum trahit partes masculinas, nẽpe sulfur illius salis dicti Saturni, & simul in bociam descendunt: ideo dicitur eos in mare cecidisse, id est in eam aquã salis amari: Ex quo sale ac sulfure genita est Venus, vt superius dixi. Aqua illa amara est Phaetontis currus, dictus Eridanus, quia in illa defertur Sol & spiritus fœtens dictus æs & Venus. Scribunt Dedalũ simul cum filio Icaro inclusos in labyrintho fecisse alas ex pẽnis, easꝙ cum cera sibi appendisse ac filio, cum hisꝙ volasse extra labyrinthum per aerẽ sed Icarus nimis altè volans, cecidit in mare in quo submersus est, quoniã Sol ceram liquauit, sed cùm ab vndis maris in litus esset proiectus, pater eum sepeliuit in arena. DIS. Huius expositio mihi magnopere grata erit. RAI. Non possum quæ tibi dico probare longiori serie, quia breuis esse cupio: per Dedalum patrem Icari, volunt significare sulfur illud dictum Martem: & per Icarum notant aliud sulfur vocatum arsenicũ: nam secundum Geb. lib. 1. cap. 14. Arsenicum est de materia subtili & cum sulfure simili. Et 4. lib. cap. 5. dicit, Medicinam specialem Martis fusiuam esse arsenicũ: nam est sulfuris dicti Martis subtilissima pars, quæ quia salis naturam habet, ideo fusiua est & solubilis: Per labyrinthũ in quo sunt inclusi, significatur metalli nostri calx, in qua sunt dicta sulfura: alæ quibus euolant & sublimantur, eę sunt de quibus Geb. lib. 2. cap. 10

dicens, Corpora quæ administratione rei subleuantis indigent, sunt Venus & Mars propter eorum fusionis tarditatem. Venus indiget tutia, & Mars arsenico: & cum illis facilè sublimantur, quia multũ cum eis conueniunt. DIS. Credo locum hunc ex illis esse, quos Geber & tu solus intelligitis. RAI. Superius dixi, multoties per corpora intelligi sulfura illa dicta Martem & Venerem, quæ sunt tardæ fusionis & solutionis, quia Mars non habet partes salsas, & Venus his parum participat: ideo distillatur cum ignis expressione & ignitione aludel, vt dicit Geber lib. 2. cap. 2. & 8. Venus ergo suæ sublimationi tutia indiget ideo fumo aut aqua supradicta: nam vt dicit Geb. lib. 3. cap. 3. Tutia est fumus corporum alborum, id est eius salis dicti plumbũ, stannum & Luna: & cum his alis sublimat extra dictum Saturnum extractum à dicta calce metallica. Alæ, quibus Mars in putrefactione sublimat extra suam calcem, est arsenicum: nam humiditas & acuitas aceti (mediante fimi calore) agens in corpore calcinato dissoluit & trahit ad se salis substantiam, cum quo etiam trahit subtile sulfur dictum arsenicum clausum in profunditate salis ipsius. Et quia sulfur illud subtile est de substantia illius sulfuris dicti Martis, ideo illud subtile dictũ arsenicũ simul cũ sale trahit ad se, & eleuare facit ac sublimare illud crassius dictũ Mars quoniam tunc sunt insimul coniuncta omnia, & vnum non potest sine alio eleuari. Cera qua glutinabantur alæ, est supradictum sal viscosum vt cera alba: Et quoniam sulfur illud subtile significatum per Icarum, per distillationẽ altè volat, id est in caput alembici portatũ à prædicta aqua significata per Iouis aquilam, ideo cadit in mare, quoniam calor dissoluit illum salem in aquam, & in eã cadit sulfur dictum, & ibi moritur, quia fit nigrum: sed à supradicta aqua proiectum ad litus, id est ad superficiem in ea pellicula, & nauicula prædicta, quia pars oleaginosa semper supernatat, ideo desiccata aqua, ipsum arsenicum fuit sepultum in arena, id est in eo sulfure dicto Marte subtiliato in modum subtilissimæ arenæ ac lucidæ. DIS. Non sum harum expositionum capax, sed verbis tuis credo, quia magister es hac in arte. RAI. Quando praxim videbis, hæc tibi erunt manifesta. Dicunt etiam Poetæ, quum Io amaretur à Ioue, eam fugientem Iupiter circumdedit nube spissa & obscura, ita vt à cursu firmaretur Per Iouẽ significatur prædicta aqua mercurialis, quæ à Ioue amatur, quia sunt eiusdem substantiæ: sed hæc duo posita in vase ad ignem, dicta aqua subtilissima fugit per longum collum vasis, ac reuertitur, & Iupiter illud sulfur circumponit subtile in modum spissæ nubis ac nigræ, ob quam coagulatur, ac firmatur. Illæ nigræ pelliculę (vt superius dixi) sunt nigræ velæ, quibus Theseus reuertebatur Athenas: quod AEgeus pater illius videns, ac putans Theseum esse mortuum, desperans proiecit se in mare, in quo suffocatus est. Per Theseum ergo significatur sulfur illud subtile quod in ea pellicula latet, aut oleo per nauem significato. Et tunc AEgeus, id est sulfur dictum Mars, qui est pater huius subtilis sulfuris proijcitur in mare, id est in eam aquã salis, & hîc soluitur ac moritur, quia iterum fit nigrum. Scribunt etiam post diluuiũ & aquarum desiccationem, terram animalia producentem, quendam etiam serpentẽ produxisse Pythonem appellatum, quẽ Phœbus suis sagittis interfecit. In materiæ nostræ distillatione, primò lento igne diluuium venit, id est quædam aqueitas, de qua loquitur Geber lib. 2. cap. 2, & 7. & remota illa aqueitate, & aucto igne, terra, id est materia nostra, quæ multa terreitate participat, producẽs animalia, id est sulfur, illud subtile dictum sulfur & sulfura, quia paulatim distillat, vt dicit Senior: & vocatur animal & animalia: quia vt scriptum est in Philosophorum Turba, Nostrum æs est vt homo qui habet animã, corpus, & spiritum: produxit etiam serpentem dictum Pythonem, id est aquam illam fœtidam

dam, quam Phœbus, id est Sol noster interfecit, id est coagulauit & nigrefecit. Ferunt quoq; Apollinem philocaptum Daphnes, eam fugientem secutũ. Apollo est Sol noster, qui in distillatione sequitur aquã mercurialẽ per Daphnem significatam. Finxerũt quoq; Phœbum & Bacchum fuisse Iouis filios: per Phœbũ ac Bacchum intelligũt sulfur superius dictum Solẽ & vinũ: quod quia distillatum est ab illo Ioue, & illius partem retinet, ideo dicitur esse Iouis filius. Scribunt etiam Mineruam Iouis fuisse filiam: Nam cũ Iupiter caput suũ percussisset, exilijt armata Minerua à suo cerebro. Per Mineruã intelligunt aquam mercurialem, quia minuit & subtiliat neruos, id est sulfura: Iupiter ergo feriens caput suũ igne, id est sal illud dictum Saturnum, in quo est illud sal subtile, album, molle & humidum significatum per cerebrum, per distillationem ab eo exit Minerua armata & induta partẽ illam subtilissimam & fusiuam Martis. Describunt etiam Vulcanum admodũ Mineruæ amore captum, omnibus viribus illam sequebatur: at ipsa illum fugiebat & contemnebat: cùm verò illi Vulcanus fortè approximaret, arripiens eã vestimentis semen suũ in terrã prę libidine fudit, ex quo semine scilicet natus est filius, & illa dimissa est in pace. Per Vulcanum intelligunt illud sulfur dictũ ignem & Martem, qui multũ hãc mercurialem aquam diligit significatam per Mineruam, quia simul in suo metallo fuerunt: sed quia facilè separantur, quia diuersas habeant naturas, ideo dicitur Mineruã eum fugere: at sulfur ipsum illi appropinquans, eamq; cõprehẽdens, antequàm separetur, suum semen relinquit, id est partem illã sulfuream, subtilissimam dictam arsenicum in terra ipsius salis dicti Saturni: & per distillationem nascitur puer, quem supra nominaui, Ganymedẽ, Apollinẽ & Phœbum: & ipsa aqua relinquitur in pace, quia illa est fixationis impedimentũ: est tamen necessaria vt diu vitam humanã sustentet. Dicunt etiam quidã Martẽ fuisse filium Iouis ac Iunonis, alij dicunt Iunonis sine patre. Per Iunonẽ q̃uis sępe intelligant elementũ aeris, id est aquã illã mercurialẽ, tamen hîc intelligunt elementũ terræ, quando dicunt fuisse Iunonis filiũ sine patre. Iupiter ergo & Iuno significata per elementũ aeris, post putrefactionẽ sunt simul cum Marte: & quia illud separatur à ventre istorum, ideo dicitur illorũ filius: sed quia filius aliqua in re solet patri similis esse ac matri, & Mars seu illud sulf. omnino est dissimile nostro Ioui, quia Mars est calidus & siccus, rubeus, durus, sine fusione & priuatus arg. viu. Iupiter est frigidus & humidus, albus, mollis, fusibilis, & est arg. vi. mortificatũ, ideo dicunt illũ fuisse filiũ solius Iunonis intelligẽtes elemẽtum terræ, qm̃ sulfur est pinguedo terræ, nam similitudinẽ non habet cũ aqua mercuriali. DIS. Nescio quid de tuis istis expositionibus dicã: & veluti stupidus maneo, & timeo si eas alios docere voluero dicturos me insanire. RAI. Dixi iam tibi eum non posse ista intelligere, qui praxim nõ viderit: ideo si primò te contemnent, postea laudabunt. Dicunt præterea Vulcanũ fuisse Iouis filium ac Iunonis. Et quia erat deformis, subitò natũ proiectũ esse in Lemnum insulam, ibiq; fuisse à simijs nutritũ: quod superius de Marte dixi, potest etiã de Vulcano intelligi, qui quia deformis ac turpis est, id est, quia ante lauationem habet illam adustiuam vnctuositatẽ, & non habet partes salsugineas, ideo abiectus est, quãdo ab illis separatur ob diuersam naturã, fusionẽ, spissitudinẽ & raritatẽ, vt dicit Geb. lib. 4. cap. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. dicit, Arg. viu. nõ aliud capere q̃ quod suæ naturæ est. Proiectus est ergo in Lẽno insula, id ẽ in bociã vbi sagittæ cadunt, id est sulfura genita ex vaporibus calidis ac siccis: & ibi fuit nutritus, id est lotus, à simijs, id est ab his qui naturã imitantur, & fuit ad perfectũ adductus. Scribũt Vulcanũ duxisse Venerẽ in vxorẽ: Geb. lib. 1. cap. 10. dicit, Cõpar sulfuris esse arsenicũ, quod dicitur Venus. Dicunt Apollinem fuisse

Vulcani filium: per Apollinẽ intelligunt Solẽ noſtrũ, qui quia eſt ſubtiliſſima pars ipſius ſulf. dicti Martis & Vulcani, ideo dicit eius filius. D I. Dic mihi vbi nam per Iunonem intelligant elementũ aeris. R A I. Dixerũt Iunonẽ fuiſſe Saturni filiã, & Opis ſororis & vxoris Iouis: in parte natã ante Iouem, fuiſſe Deorũ reginã & diuitiarũ, præfuiſſe partub. & matrimonijs: ideo dictã fuiſſe Iunonem, ꝙ matrimonia iungeret. Aqua mercurialis eſt filia Saturni, qui ab eo diſtillat, & à ſua terra ſignificata per Opim, quia illa dat diuitias, id eſt aurum noſtrum: in vna diſtillatione generatur Iuno, ideſt aqua illa mercurialis, & Iupiter id eſt ſal occultus in fæcibus cõbuſtis: de quibus fæcibus Hermes & Metuendus eius diſcipulus, & Mireris Philoſophus dicunt, In cineribus eſt quod quæris. Hermes dicit, Cape fæces quæ remanent in fundo bocię & ſerua illas, quoniã ſunt cordis corona, & ſublima, quia ſublimat alba vt ſal. Idẽ ſcribitur in Diuin. libro. Geb. etiã lib. 2. cap. 2. dicit, Fæcum ſeparationẽ eſſe poſsibilẽ à ſalib. ſublimandis ob ſaliũ ſolutionem: quod non euenit alijs rebus. Modus lauãdi eas fæces cõbuſtas ſcribit in lib. Inueſtigat. vbi dicit, Atramentũ nigrum ſoluatur in aceto mundo aut in aqua bulliente, poſtea per filtrum diſtilletur & coaguletur, & erit præparatum: aut prius in alembico ponatur, & tota eliciatur humiditas: Quia ergo in diſtillatione prima diſtillat ea mercurialis aqua ſignificata per Iunonem, & poſtea extrahitur ſal præparatus ſignificatus per Iouẽ, ideo dicitur vno in partu Iunonẽ natam ante Iouem: Et iſtud voluit Geber ſignificare lib. 1. cap. 11. quando loquens de hac aqua mercuriali, dixit, Illam potius reuerti à calce ſua quã Iouem ipſum: Fertur eſſe ſupra partus, quia diſtillando eximit à ſuis terris, & in lucem producit noſtrũ Phœbum. Præeſt Matrimonijs quia eſt mediũ coniungendi tincturas, vt ſuperius dixi. Ideo Morien. dicebat, Animã, id eſt noſtrum Solem non coniungi cum corpore ſulfuris, niſi mediãte ſpiritu, & animam non coniungi præterꝙ cum corpore, à quo fuit extracta: & ſi conatus fueris illam cũ alio corpore coniungere, invanũ laborabis: dicitur ſoror & vxor Iouis, quia eodem partu nata eſt (vt dixi) vxor, quia eiuſdẽ ſubſtãtiæ, regina Deorũ Gentilium ſignificatorũ per noſtra metalla, ſulfura, & ſales: nam ipſa regit illa, per eam naſcuntur, ſoluũtur, ſubtiliantur, ſeparãtur, coniungũtur, mortificantur, viuificãtur, & fructificãt: ideo dicitur Opũ regina. Fingũt etiam Venerẽ filiam fuiſſe Deiones & Iouis, & Vulcani vxorẽ, & fuiſſe amatã à Marte: per Deionem, Vulcanũ, & Martem, intelligunt ipſum ſulfur dictũ vinũ ignem & Martem: Etymologiæ nominum alibi abs te reperiri poterunt: ſulfur dictũ Venus poſt diſtillationem videtur vinum: Et quia diſtillat ab eo ſale dicto Saturno in quo eſt Luna & Iupiter, ideo dicit illorũ filius. Dicũt Amorẽ fuiſſe filium Iouis & Veneris: per Amorem poſſumus intelligere ſulfur illud ſubtile ſuperius nominatũ Phœbum, quia componitur ex mercurio dicto Ioue, & ex ſulfure dicto Venere, ideo eorum dicitur filius. Fingunt etiã Latonã fuiſſe violatam à Ioue, ob quam rem Iuno Iouis vxor de cælo deſcendit, & eam in Delo inſula proſcripſit, vbi Phœbum & Dianã peperit: Per Latonam intelligũt quod ſuperius de Amore dixi: nam cõponitur ex Ioue & Venere. Iuno, id eſt aqua illa mercurialis deſcendit de cælo, id eſt à capite alembici facti in modum cæli, in quo cælo fuit etiam Ganymedes portatus, id eſt iſtud ſulfur: & Iuno portat & proſcribit ipſam Latonam in bocia: & tandiu ibi moratur, quòd primò in Lunam, deinde in Solem vertitur. Hoc voluit Geber ſignificare lib. 1 cap. 17. dicẽs, Vidimus in mineris æris, à quibus exibat aqua quæ ſecũ ſpumas ducebat ſubtiliſsimas æris, & illas continuo curſu aquæ lauat & mũdat: poſtea ceſſato aquæ curſu, vidimus eas cũ arena ſicca per annos tres calore Solis fuiſſe decoctas: inter quas inuentus eſt Sol veriſsimus. D I S. Si ſuperius tibi non reſpon

respondi, fuit in causa, quia expositiones illas fantasticas nõ intelligebãm: sed quia nunc apertè loqueris, potero aliquid dicere. RAI. Si debile tibi est cerebrũ, & non capis illas expositiones, ne saltẽ eas vituperes: sed quiduis dicere? DIS. Volo dicere, Geberum naturaliter loqui, quoniam interdum accidit aquas transire per mineras, ac secum trahere aliquam mineræ partem, vt supra dixit: ideo dicit, vt naturam imitemur. RAI. Nimiũ es credulus si putas naturam potuisse conuertere æs in aurũ. DIS. Quid ergo innuebat Geber? RAI. Hic est vnus ex eis locis, vbi videtur apertius eum esse locutũ, & tamen obscurius loquebatur. Nam æris nostri minera, est illud sal dictũ supra Saturnum: à quo per distillationem exit aqua mercurialis, quæ secum illud sulfur ducit subtile dictũ æs, quod per continuũ cursum illorũ vaporum aqueorũ ascendentiũ & descendentium lauatur à sua vnctuosa nigredine, & fit albũ cessantibus dictis vaporibus. Sed post tres menses fit Sol verissimus, posita bocia in arena vel cineribus cum igne tẽperato: tandẽ volens verba truncare, expositio Geberi, harumq; fabularũ poeticarũ ac similiũ consistit in omni eo quod superius dixi de metallis intrinsecis: ideo nõ amplius alias fabulas pro nunc declarabo quoniã ex te ipso intelligere poteris ex his quæ superius dixi, potissimũ verò si nominum etymologiam & significatũ consideres, quibus in fabulis vtuntur Antiqui. DIS. Omnino ingentes ago tibi gratias: sed ad nostrã medicinã reuertentes, velim scire num supradicta Philosophorũ metalla præparata & soluta intrent cõpositionem nostræ medicinæ. RAI. Pluries dixi omnia ad hanc huius medicinæ cõpositionẽ concurrere. Et hoc confirmat Io. de Rupescissa dicens, Quẽadmodum cæli influxus & Solis augmentatur aliarũ stellarum influxu, ita etiã nostrum humidũ radicale dictum cælũ, non solùm ornari debet ex Sole, sed etiã à stellis aut planetis, vt eius influxus augeatur & virtus: Et hoc etiã confirmat Geber in fine primi libri, dicens, Quæcunq; perfectionũ diuersitates parum antea fuerunt à nobis determinatæ, inuentę sunt in opere medij ac minoris artificij vel operis: sed in maiori omnes sunt eiusdem perfectionis. DIS. Haud credo inueniri hominẽ qui obscurius scripserit ipso Gebero: ideo nõ mirandũ est, si multi ob desperationẽ eum lacerant. RAI. Minor ordo est præparatio, in qua multæ sunt viæ & medicinæ imperfectę: secundus ordo est fixatio, & in hac etiã est aliqua diuersitas, quia non omnia æqualiter fixatione indigent: sed in terrio ordine, ideſt in multiplicatione, quia in medicina cõplete peruenerũt omnia ad perfectionẽ vnam, ideo dicũtur omnia esse necessaria Si verò certior esse vis horum trium ordinũ expositionẽ esse iuxta Geberi mẽtem, lege in fine Sũmæ suæ, vbi de Sublimatione loquitur, & præparatione primi gradus, secundi & tertij, & veritatẽ cognosces eius quod tibi dixi. DIS. Cõcedo in medicina minerali ac fixa, omnia illa esse necessaria: sed in medicina quæ per os accipi debeat, sum dubius: Nam sicut aqua mercurialis in minerali medicina nõ est permanens, qm̃ illa est impedimentũ fixationis, ita in medicina humanorum corporũ non deberet ingredi sulfur illud tam fixatiuũ dictum ferrũ, qm̃ non opus sit eam fixari: nam stomachus seu vẽtriculus ea concoquere non posset, vt superius de auro dixisti. RAI. In hoc fac quod volueris, sed tibi dico Alb. in fine 2. Meteor. vbi Auicẽnæ sentent. adducit, dicere, in optimis aquis aurum reperiri: post has, illa est in qua ferrũ est, & multũ interiora corroborat, & tamen fixa non est: atq; hoc cognoscere potes à signis quæ videntur cùm medicina est finita. DIS. Gratũ erit mihi hoc intelligere. RAI. Ioãnes de Rupe atque ego simul, diximus cognosci duobus signis, quando medicina hęc finita sit & perfecta: primus, si vas in quo posita est hæc medicina, positũ in angulo domus, veluti miraculo & vinculo inuisibili ad se trahet omnes in-

trãtes,&eos circa se stãtes faciet,tunc cõpleta erit secundũ signum,si prædictũ vas positum supra turri trahet ad se omnes aues odorem medicinæ sentientes & eas circa se sistet. DIS. Hæc mihi videt res magna & ferè impossibilis. RAI. Per turrim significatur fornacula posita in angulo domus,in qua fornacula vel furnulo positum est vitrũ,in quo nostra medicina coquitur:per intrãtes in domum,&per aues præteruolantes significantur illi spiritus vel vapores,qui virture caloris volant,& sursum deorsum eunt per longum bociæ collũ: qui cùm firmantur, nec amplius ascendunt,& materia est coagulata,dulcificata,& medicina perfecta est,& nõ tamen fixa:Atq; vt dicit magister Leonellus, coagulabitur in modũ oui quod tenet acumen in fundo:Superius dicta occultarunt Poetæ,fingentes Orpheum ex cantus ac soni dulcedine ad se traxisse bruta animalia,homines,aues,lapides,arbores ac montes:sistitisse ventos:ita vt dicãt etiam Phœbum,arcu ac pharetra depositis, stetisse captũ dulcedine cãtus:ac serpentem qui continuè aureũ vellus custodiebat,Orphei cantu somno correptum fuisse. DIS.Hæc nimirũ pulchra est fabula scienti verũ significatũ & sensum. RAI. Per Orpheum intelligo totã materiã coagulatam:& in hac medicina est pars vegetabilis,idest sal per arbores significatũ & herbas:adest & pars animalis,id est anima,& aurum significatũ per animalia, homines,Phœbũ,& per vellus aureum : pars mineralis est illud sulfur dictũ Mars,significatũ per lapides,montes,ossa,resq; alias duras:adest etiã aqua mercurialis, & vapores significati per aues,ventos,serpẽtes,tauros,& dracones,qui aureũ vellus custodiebant. Nanq; vt dicit Geber lib.1. cap.15. In distillatione nullũ Philosophorũ metallorũ submergitur in mercurio,id est aqua mercuriali,Sole nostro excepto:Per Orpheum deniq; significatur nostra medicina,quæ cùm fit dulcis,sistit & coagulat omnia supradicta. Sed præcipua causa coagulandi & fixandi partem mercurialem sunt supradicta sulf. præparata & soluta:de quibus intelligebat Alb.lib.1.Miner. cap.8. tract.1.dicens,Philosophi supra modum studẽt,vt aquas faciant,quæ habeant in virtute diuersas elementorum qualitates,& nõ actu: vt per illas exiccent & coagulent id quod transmutare volunt.Et 4. Meteor.tract.3. cap.1. dicit,Arg.vi.in artis operibus desiccari ex multa adustione & mistione sulfuris nõ omnino adurentis. DIS.Quid de his dices,qui congelant & fixant arg.viu. cum herbis? RAI. His satis est vt dicam quod Geb.scribit lib.2. cap.17.loquens de medicina quæ coagulat arg.viu. & illi adhæret in profundo,& per minima cum illo miscetur ante illius fugã:necesse est illã colligere à rebus illi conuenientibus,& sunt omnia corpora sulfur vel arsenicũ:& parum infra concludit, dicẽs,Quòd à quacunq; re illius medicina trahatur,debet esse substantiæ subtilissimæ ac purissimæ,ex natura illi facilè adhærens,ac facillimæ fusionis in modũ aquæ fixæ super ignis pugna:nã istud coagulabit, & in naturã Solarem conuertet,vel Lunarem.Et lib.4. cap.10.inquit,Cùm nil inueniatur quod illi magis conueniat, quàm id quod est suæ naturæ, ideo æstimauimus cum illo medicinam illius facere,& libro secundo, capite decimo septimo dicit,Dictam medicinam facilius,propinquius,&perfectius inueniri à solo arg.viu. quia natura amplectitur amicabilius naturam propriam,& eius plusquàm extraneæ gaudet:Et lib.3. cap.4. ait,Argentum viuum non aliud capit,quàm quod suæ naturę est:Et cap.7. dicit:Si poteris facere medicinã perfectam ex solo argẽto viuo,eris inquisitor precioſissimæ perfectionis: notare igitur debes quòd, vt dicit Geber capite 16. libro 2. argentum viuum Philosophorum habet partes sulfuris naturaliter cum eo mistas,id est sulfur & arsenicum:& cum his præparatis facilè vnitur ob conuenientiam in natura:& hęc sunt propria medicina coagulatiua & fixatiua argenti viui Philosophorum.

In lib. Vaporum ſcriptũ eſt, Quòd qui cito vult coquere carnẽ imponat aquę cum carne fruſtũ vitri: nã vitri ſiccitas tantũ adimit humiditatis à carne in ebullitione, vt caro citò remaneat cocta: ſed citius coquitur ea caro ſi vitrũ illud ſit ex cinere fœni ac filicis, quia illud minus abũdat humiditate: nam primũ vitrũ aliquid habet humidi quod à plumbo contraxit, quod primum fuit in cõpoſitione. DIS. mihi videtur hoc eſſe vnũ Plinij mendacium. RAI. Tuam ignorantiã increpas, & noli excellẽtes homines vituperare, qui per ſimilitudinẽ vel per allegoriam ſunt locuti. DIS. Quid voluit ergo ſignificare per illud vitrũ, carnẽ & aquam? RAI. Dixi tibi per vitrũ interdum ſignificari ſulfur: Et quia, vt pluries dixi, ſunt duo ſulfurum genera, quorum alterũ nominatur ferrũ, calidũ & ſiccum quia participat humiditate quã cepit ab eo ſale dicto plũbo, à quo ipſa Venus diſtillata eſt, ideo citius coagulatur & fixatur ipſum arg. viu. ſignificatũ per carnẽ mollem, ſi cum eo ponatur ſulfur illud ex cinere fœni ac filicis, id eſt dictũ ferrum ex nominis affinitate. Hoc Philoſophi occultarunt dicentes, Theſeum glutinaſſe os Minotauro in labyrintho cum tribus pilis. Per Minotaurũ & alia animalia ferocia & venenoſa ſignificatur aqua Mercurialis, quæ in bocia coagulatur cum dictis ſulfuribus, & cũ noſtro Mercurio dicto Iupiter, qui ſemper eſt plenus Apolline. Ideo hæc ſunt tria poma aurea ob quæ Atlas id eſt aqua iſta velociſſima, in curſu firmata eſt. In hunc propoſitũ dicebat Iſidorus lib. 17. Chalcanthũ id eſt flos ęris fit in modum ſalis cum ſole calidiſſimo & eſt virtutis adeò conſtrictiuæ, quòd in leonũ & vrſorum os aſperſum tantã habet conſtringendi vim, vt mordere non poſſint. DIS. Quid voluit Iſidorus ſignificare in his verbis? RAI. Per florem æris voluit ſignificare ſulfur illud dictum Venerem & æs, quod eſt occultum in ſale, & ſalis natura participat, & fit per calcinationem vt ſal, & illud vnitum cum aqua noſtra Mercuriali ſignificata per vrſos & leones, ita inuiſcat & coagulat illam vt amplius non poſsit ſulfura ſoluere, quia dulcis fit. DISCIP. Mineralis medicina quandiu moratur antequam coaguletur poſt ſulfurum & argenti viui pręparatorum commiſtionem? RAI. In artis Speculo ſcriptum eſt, Guberna materiam illam lento igne, donec maior pars conuertatur in terram nigram, quod erit in diebus. 21. DIS. quandiu durat nigredo? RAI. In Roſario ſcriptum eſt, Cõtinuatione 40. dierũ ſtat vtraq; aqua permanẽs nigredine tecta: quę nigredo ſi debitè gubernetur, non plus dieb. 40. durabit. Aduerte nihilominus, quòd vbi accedit aqua Mercurialis, plus temporis requiritur & ignis plus. Per duas aquas permanentes intelligit duo ſulfura ex parte fixa. DIS. Dixit Geber lib. 2. cap. 16. quòd remotio ſulfuris eſt cauſa varietatis colorum medicinæ poſt coagulationem: Putabam ſulfur nõ debere amoueri ſi ſit aqua permanẽs. RAI. Dixi materiã noſtrã bis fieri nigram, bis albam, bisq; rubeam. Et quoniam albedo & nigredo ſunt colores extremi & cõtrarij, & omnes alij colores ſunt medij: Ideò quotieſcũq; ob præparationẽ & decoctionẽ paulatim conſumitur humiditas vnctuoſa ſulfurea quę eſt illius nigredinis cauſa, ita paulatim cõſumitur illa nigredo, & quotidie aliũ apponit colorẽ. Ideo dicitur, ſulfuris remotionem eſſe colorum varietatis cauſam: ſed in ſulfuris lotione manifeſtiores apparent hi colores (nã illud eſt lumen & tinctura) q; faciant in coagulatione & fixione medicinæ, in qua minor eſt vnctuoſitas, & ſulfur miſtũ eſt cum arſenico & arg. viuo, quę colores imperfectos confundũt. DIS. Tandem, age, mihi explica quo ex metallo fiat hęc medicina. RAI. Dixi hanc medicinã nõ debere ex auro fieri neq; ex argẽto, neq; plũbo, neq; ex ſtanno cõmunibus: ergo ex ęre fieri debet vel ferro cõmunibus: nam illa in ipſorum radice ſunt munda, & accidentia facilè remoueri

possunt,quia omnes corruptionis causas habent & calcinationis: Et hoc voluit Geber lignificare lib. 4. cap. 3. dicens,Substantiæ Veneris &Martis(communium)dealbatio pura est,& similiter Lunæ rubificatio. DIS. Hanc sententiam non intelligo. RAI. Vult dicere,dealbationem id est argentum viuum & Lunæ rubificatio, id est sulfur quod est tinctura rubedinis ipsius argẽti viui dicti Lunæ,ipsa est pura & munda in eorum radice. Et hoc voluit Geber dicere lib. secundo capite septimo. Qui cum excluisset Solem,Lunam,Iouem, & Saturnum communes,concludit postea,dicens:Melior est ergo argenti viui sublimatio ab illis corporibus quibus cum non conuenit,nempe quia munda in radice.Sed certum est argentum viuum minus conuenire in natura cum ferro & ære quàm cum alijs,ergo ab illis sublimari & extrahi debent spiritus: Et quicquid dicit Geber in lib. Inuest. & alibi de præparatione corporũ perfectorum & imperfectorum, intelligit de his. DIS. Quomodo de his intelligit loquens de perfectis? RAI. Dixi hanc artem non vti auro vel argento cõmunibus,sed solùm tractat de corporib. imperfectis (vt dicit Geber in procœmio lib.Inuest.)Neq; dico per cõmistionem cum medicina(nam hæc foret responsio parum sciens)sed per reductionem ad primã materiam & separationẽ omnium accidentium immundorum supra inductorum materiæ puræ radicali. Quando ergo in præparatione hæc metalla intrinseca sunt immunda,tũc imperfecta vocantur:sed quando sunt præparata & etiam ex colorum consideratione vocantur perfecta. Et hoc manifestè asserit Geber lib.2.cap 16.in fine,& cap.7. in fine.Et hæc omuia perfecta vel imperfecta possunt à supradictis elici,vel ab vno illorum.Particularius tamẽ nota,quòd cum Geber in lib. Inuest. dicit corpora perfecta,id est Solem & Lunam nõ indigere præparatione quo ad perfectionem, cum sint iam perfecta seu perfectè præparata, sed vt magis perfecta fiant,subtilientur,soluanturq;,intelligit solùm de sulfure crasso dicto Marte:quod præparatum vocatur Sol & Luna,quia in eo apparet rubedo solis & albedo Lunæ:vt dicit Geber lib. 1. cap. 14. & 22. loquens de Marte:nam eadem res albificat & rubificat. Et illud omne corpus illuminat, quia est lumen & tinctura,vt dicit Geber lib. 1. cap. 14.Et si bene consideres prꝑaratiõnis modum Solis & Lunæ scriptum in fine in libro Inuestigationis, inuenies eandem esse quam superius dixi de sulfuris lotione facta cum sale & aceto, & postea subtiliato cum sale armoniaco, id est cum sua aqua Mercuriali, & tunc corpus fixum factum est verè spirituale ac subtiliatum.Ideo Geber in libro Inuestigationis,loquens de præparatione aceti acerrimi cum quo possunt præparari corpora imperfecta vel corpus imperfectum,& ab eo extrahi suum argentum viuum & sulfur radicalia,& cum his fieri nostra medicina, dicit, Hæc aqua composita ex duabus aquis id est ex sulfure præparato & subtiliato,& argento viuo similiter soluto,ea est nostra medicina,& est argentum viuum præparatum ab argento viuo præparato:& sulfur præparatum à sulfure nõ præparato,& factum corpus spirituale & subtiliatum & attenuatum: Et quotiescunque Geber loquitur de soluendo aut subtiliando corpus purum & præparatũ cũ sale armoniaco id est cum aqua nostra Mercuriali, semper intelligit de hoc sulfure, nam neq; argentum viuum neq; arsenicum indigent illa subtilitione: & ideo Geber lib.2.cap.15 loquens de hac aqua Mercuriali sub nomine multarum aquarum acutarum, acerbarum & ponticarum, dicit causam inuentionis illius fuisse subtiliationem earum rerum, id est prædicti sulfuris, quod ante præparationem non habet fugionem aut ingressum,ideo amittebatur magna vtilitas ipsius fixi spiritus,& per consequens arsenici,quod de illius natura, vt dicit Geber lib. primo capite decimo quarto,ideo vocatur sulfuris compar,&

sæpe

sæpe vocatur Luna. Et vnum sine alio non esset vtile, imò (vt dixi in libro dicto Apertorio) arsenicum est medium coniungendi argentum viuum cum sulfure, quoniam vtraq; natura participat: Et Arnaldus in libro Flos florum dicit, Sperma non coniungitur cum corpore nisi Luna mediante: quoniam anima est medium inter corpus & spiritum, & illa simul coniungit. DIS. Quia locutus es de fixis spiritibus, velim vt mihi declares dubium quoddam: Nam iuxta tuam sententiam medicina hæc fieri debet ex spiritibus: & hoc etiam confirmat Geber lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 10. Quòd si spiritus non sint fixi comburuntur aut ab igne fugiunt: si fixi sint, non funduntur, quoniam terra sunt facti, ergo ex spiritibus haud fieri potest. RAI. Tuæ rationis vis erat in consequẽte ob insufficientiam: neq; enim sequela valet si à superiori ad inferius affirmatiuè arguas: ac si diceres, est animal, ergo est homo: ita non valet dicere, fixum est, ergo est terreum. Nam spiritus fixantur etiam sine conuersione in naturam terream, vt dicit Geber libro tertio capite sexto. Sulfur in principio suæ præparationis cum sale suo & aceto calcinatur & ad naturam terream conuertitur: & post perfectam præparationem, coniunctum cum suo argento viuo in vltima decoctione fixatur perfectè, & non conuertitur in naturam terream: Sed argentum viuum id est nostrum sal dictum Saturnus, fixatur & in terram conuertitur ob festinationem ad illius fixionem, quæ fit per præcipitationem aut descensionem id est distillationem, in qua corpora descendunt debilia id est oleum vel aqua Mercurialis & arsenicum reducta in aquæ formam aut olei paulatim in capello seu pileo bociæ, à calcibus eorum, id est ab eo sale, cuius similitudo est veræ calci similis: Vide Geberum in secunda descensus causa. Et ob hanc distillationem aut præcipitationem, citò, id est in horis tribus consumitur substantia dicti argenti viui & in terram conuertitur, id est in fæces vstas in bociæ fundo. Fixatur etiam dictum argentum viuum simul cum sulfure & arsenico in vltima decoctione per successiuam spirituum sublimationem, qui per bociæ collum saliunt: & hæc fixio longa est & tarda, vt inquit Geber libro tertio capite sexto. DIS. Profectò Geber iste hac in arte admodum excellens fuit: & quia illum diligo, mihi pergratum esset illius vitam intelligere. RAI. Paruam illius notitiã habemus, præter quàm quòd nonnulli dicunt eum esse Arabem, Persarum Regem, & partis Indiæ: atq; vt scribit Aldimarus Parisiensis in suo dialogo, filius fuit filię magni Maumethes: pater eius fuit Baldechitarum Princeps, vt ismet Geber scribit in quodam suo libro de Regno. Patris nomen fuit Aycius cognomento Rasis Hebobechee Philosophus: aut Harem, iuxta opinionem Hali Philosophi. Tantæ verò existimationis est is Geber in Aegypto, vt magnus Aristoteles illi cedat in triplici Philosophia: illi cedit Rabbi Moses in Algorismo, Hermes Trismegistus in Magicis, & Ptolemæus in Astrologia quadriuia, illi cedunt: sed in sua scientia omnes Philosophi deferunt illi: Et Posteriores ab illo habuerunt veritatis eius scientiam, & meritò ab eis magistrorum magister vocatus est. DISCIPVLVS. Meritò illum commendas: Sed nisi tibi essem molestus; orarem vt hæc sua opera mihi declarares capitulatim, atque vt hanc praxim multis in capitibus sparsam ordine in libellum redigeres. RAIMVNDVS. Rem petis quam Philosophorum nemo vnquam aggredi voluit: Sed quia in me non regnat inuidia, & amore afficior erga te, ideo si ocium dabitur vt tibi satisfiat in hoc, libenter faciam: nihilominus in præsens talem operum illius notitiam tibi dabo, vt ex teipso facere possis quod ex me quæsiuisti. DISCSPVLVS. Tibi perpetuò deuinctus ero: Sed ad metallorum sermonem reuertentes, dixisti superius hanc medicinam fieri debere ex

vno solo metallo, ergo duo supradicta æqualiter bona esse non possunt hoc in opere. RAI. Verum est hanc medicinam ex ære fieri posse, tamen ferrum est melius, & facilius præparari potest: ac melius purificari, & huic arti propinquius est & plures habet virtutes cęlestes quàm omnia & alia metalla: & omne id ratione & authoritate intelliges. DIS. Bene loqueris si ratione probabis: Sed mihi omne contrarium videtur: nam æs ferro præstat, quia minus terreitatis habet, & plus substantiæ argenti viui, & minus adustibile est. Et Geber etiam primo libro capite 21. dicit, Venerem in suæ substantiæ profundo ostendere auri colorem & essentiam, mediumq; esse Solis ac Lunæ, ac facilè conuerti in vtranq; tincturam, essecq; bonæ conuersionis & pauci laboris. RAI. Si de communi ære loqui volumus, dico si deberemus integram substantiam præparare, melius foret quàm ferrum: Sed nos quærimus solùm spiritus radicales, atq; hi à communi ære non debent extrahi: Cum verò laudat æs Geber, dico illũ intelligere de spiritu sulfureo superius nominato arsenici & auri nominib, illudq; ostendit colorem & essentiam auri, malleatur, id est subtiliatur ac soluitur, quia participat naturam salis, & funditur ignitione & ignis expressione, vt argentum & aurum, id est vt illud quod compositum est ex sale ac sulfure: nam si illud esset solum sal, facilìter solueretur: si sulfur tantummodò, nõ solueretur: ideo soluitur ignitione aludel. Cape ergo secretum ab illo. Superius dixi tria esse secreta, & tres vias, nempe sulfur, arsenicum, argentum viuum, & diuersam eorum præparationem: & quia compositum est ex sulfure & argento viuo, ideo dicitur medium esse inter Solem & Lunam: & interdum vocatur Sol & Luna simul, interdum distinctè, & ita Geber intelligit sequenti capite dicens, Mars id est sulfur est longè præparationis ac duræ ob suæ fusionis id est solutionis impotentiam: quod si fundatur id est si subtilietur & spargatur in aceto per putrefactionem sine medicina quæ illius naturam mutat, quæ est argentũ viuum præparatum dictum Iupiter: & hoc facit in vltima decoctione, & non facit in putrefactione, in qua sulphur coniunctum est Soli ac Lunæ, id est arsenico dicto Veneri, quod interdum Sol vocatur, interdum Luna: & separari nequit sine magna industria, quia multam affinitatem & conuenientiam in natura habent, vt dicit Geber in capite de Arsenico. Et lib. 3. capite septimo dicit In corporibus metallicis communibus duas esse sulfureitates, & superuenientem difficilè remoueri: sed si præparetur, & lauetur ipsum sulfur (vt superius dixi) in ea præparatione inuicem separantur, & post simul iterum coniunguntur & per decoctionẽ simul fixantur, nõ mutantes tamen in parte fixa ipsius sulfuris loti: supradictum ergo arsenicum & Venus facilè id est vnica distillatione in vtranq; tincturam couertitur, id est fit citrinum quia participat ex albo & rubeo, & est bonæ conuersionis & pauci laboris, quoniam participat naturam salis: Et cum illo conuenit tutia, id est fumi illi albi aut aqua Mercurialis: ideo in distillatione ascendunt simul, & dicta aqua rubea est vel citrina ob ipsam Venerem, quæ submersa est & incluſa in ventre illius aquæ, & citrinitas illa bona est, & in hoc opere proficua. Ideo Geber lib. 2. cap. 12. dicit, inquisitionem olei fuisse vt haberetur illius color qui cum illius aquæ substantia permistus est: & hoc nobis auxiliari potest in opere: sumus tamen ab ea aqua excusati ab induratione ac fixione spirituum: nam quando in corporum humanorum medicina ponitur, non possunt nec debent fixari: cape igitur illam Venerem super alia corpora imperfecta id est sulfura, in opere minori id est in præparatione: vult dicere q; facilius pręparatur quàm sulfur: & in opere medio id est in decoctione vltima: Et hoc intelligit in medicina pro humanis corporibus, quoniam facilè in dulcedinẽ conuertitur, & fortè non accedit sulfur dictũ Mars: sed in me-

in medicina minerali Mars est melior, quia eius substantia fixior est & fixatiua sed in ordine maiori, id est in multiplicatione (quæ inuenta fuit vt opus abbreuiaretur) neque Venus neque sulfur apponuntur: Sed cum vna parte medicinæ fixæ ponitur multum argẽti viui aut salis præparati dicti Iouis, & cum hoc fit multiplicatio: nam hoc soluit medicinam fixam, & medicina fixa congelat & fixat illud: ita ex terra fit aqua, & ex aqua terra. Istud voluit significare Geber lib. 4. cap. 18. dicens, Considerauimus ob examen istius magisterij, Iouẽ approximari maximæ perfectioni in opere maioris ordinis id est multiplicationis: Et libro tertio capite decimo nono, dicit Iouem approximari maximæ perfecto, id est medicinæ fixæ, quia plus de perfectione participat id est de argento viuo: Et quia illud habet substantiam viscosam, ideo multum adhæret Soli ac Lunæ id est arsenico: nam vt dicit Geber lib. 1. cap. 20. Illud Soli ac Lunæ conuenit, id est arsenico dicto Soli ac Lunæ: Et non semper ab illis separabitur. Et qui sciet illi eleuare vitium fractionis corporum, id est, qui sciet remouere & consumere humiditatem aqueam, quæ frangit id est soluit corpora sulfurea, statim gaudebit vtilitate illius Iouis. DIS. Ex sufficienti diuisione mihi videtur vt velis concludere inter omnes mũdi res nõ esse meliorẽ nec arti nostræ propinquiorem ferro communi. RAI. In hoc est occulta hæc medicina. DIS. Nunquam hoc cogitasse, imò contrarium credebam: nam Philosophi dicunt esse ex magis distantibus à veritate huius artis: & est magis vile inter omnia metalla, quia minus habeat argenti viui. Et Geber lib. 3. capite 9. dicit, corpora imperfecta quæ plus habent argenti viui, propinquiora esse perfectioni. Et libro prædicto capite septimo, dicit ea corpora quæ plus habent argenti viui, maioris esse perfectionis: & quę minus habent, minoris esse perfectionis. Et priuatim loquens de Marte libro primo capite vltimo inquit, Mars inter corpora imperfecta in transmutatione, est tractationis aut præparationis difficillimæ, laborisq; longissimi, ob suæ fusionis impotẽtiam. Et hoc idem fatetur multis in locis. RAI. Quando Razes clarè locutus est de Marte, tunc locutus est de supradicto sulfure crasso, quod quia minus habet argenti viui, & magis terreum ac sine fusione est ante præparationem: & est sine solutione, quia non habet naturam salis: Ideo magis imperfectum est omnibus alijs metallis intrinsecis: Et quia est quasi extrinsecum arg. viuo suo, ideo separatur ab illo, neq; vniri potest sine subtilissimo artificio: & eius præparatio longissima est ob multam vnctuositatem, terreitatem, ac duram solutionem: hac de causa dicitur esse ex magis distantibus à veritate huius artis. DIS. Semper hoc refugium habes de metallis intrinsecis: Geber dicit se manifestasse materiã hanc pluribus in locis ac diuersis capitib. Si dices ergo materiam illã esse Martem, ac per Martẽ intelligam sulfur, ergo quando dicet cape Martẽ, capiã sulfur solum, & in errore versabor: aut materiam hãc aliter nominauit q̃ Martem, atque hoc pacto non manifestauit, sed occultauit. Quando igitur discernere potero quòd per ferrum ille de communi ferro intelligat aut de sulfure? RAI. Quando Geber & alij Philosophi dicunt Martem esse calidum & siccum, atq; rubeum, & tingere Lunam, illiq; attribuunt supradictas proprietates, & apertè de sua præparatione loquuntur, tunc sis cautus, quia de suo sulfure intelligunt DIS. Nónne Geber scribit huius artis praxim? RAI. Scribit. DIS. Illum igitur loqui oportet de præparatione ferri communis, si in illo sit secretum. RAI. Loquitur, sed occultè, id est in capitibus generalibus quando loquitur de metallorum præparatione, marchasita, sulfure, argento viuo salibus ac similibus. DIS. quomodo ergo secretũ hoc manifestauit & hãc materiã in diuersis capitibus? RAI. Pluribus in locis is dixit Philosophorũ secretũ

esse in Marte, quodq; illum accipere debeamus: & quanuis sermo ille intelligi posset de sulfure, aut videatur in aliud propositum dictum, tamen illi sufficit dixisse maximum secretum esse in Marte. & de hoc etiam allegauit aliquas rationes: quę quanuis ad aliud propositum videantur, tamen cõcludunt de Marte. DIS. Istud est quod summopere scire desidero: nam est conclusio eius omnis quod mihi dixisti. Incipias ergo authoritates narrare, & postea rationes adduces. Lib. 1. cap. 15. dixit, argentum viuum facile omnibus metallis adhærere, sed Marti nullo modo nisi per artificium: ab isto certè seligit, & capit maximũ secretum: ab isto, id est à Marte. Lib 3. cap. 9. dicit, Iouem approximari perfecto: Saturnũ minus, & minus Venerem, ac multò minus Martem, à quo perfectio depẽdet à quo id est à Marte depẽdet huius medicinæ perfectio (Quãuis alicubi textus hic sit deprauatus) & in supradicto loco dicit, causã impedimẽti cuiusq; fusionis esse sulfur fixũ: ab hoc certè colligere potes maximum secretũ: ab isto, id est à sulfure fixo, per quod intelligit ferrum cõmune: nam maior illius pars est sulfur fixum & terreum, ideo non funditur. Et denominatio fit à prædominante: & hoc modo illud intelligitur quod dixit libro 3. cap. 7. loquens de sulfure fixo: nam vt dixit lib. 2. cap. 18. octauo, Corpora imperfecta fixantur per suam calcinationem, & partes subtiliantur per ignem: sed partes salis quæ à corpore fixo & calcinato resoluuntur soluuntur vt ait libro 3. cap. 7. Dicit etiam Geber in Testamento, Martem qui substantię sit fixæ, ideo meliorem esse inter cętera corpora: & hoc intelligi potest de ferro communi, & de sulfure suo. In primo etiam libro capite decimo septimo dicit omnia metalla conuenire auro, & vltimum esse Martem: & hoc esse vnum ex naturæ secretis. Et lib. 3. cap. 6. loquens de Martis essentia, in fine concludens dicit: Laudetur ergo benedictus & glorioſus Deus altissimus qui illum creauit, & illi dedit substantiam & proprietatem substantiæ, quæ nulli rei in natura conuenit, vt in illa vllo artificio perfectio hæc inueniri possit, quia in illo potentiam propinquam inuenimus: Nam ipse (sua in calce) ignem superat, & ab eo non superatur: sed admirabiliter in eo requiescit, illo gaudens (quia semper fit perfectior.) Hoc idem Arnaldus in Rosario scripsit dicens, Manifestum est corpora esse maioris perfectionis, quæ plus habent Mercurij: & quæ minus de illo continent, sunt minoris perfectionis. Laudetur ergo rerum omnium opifex Deus glorioſus & benedictus causator optimus & altissimus, qui ex vili prectosum creauit. DIS. Quid volebat significare magister Arnaldus? RAI. Volebat dicere quòd à viliori corpore metallico, id est à ferro communi, quod in natura sua & penes vulgum vilius est, Deus creauit hanc precioſam medicinam: & quanuis in aliud propositum exire velle videatur, nihilominus illi & Gebero satis est secretum manifestasse illorum loquendi modum intelligentibus. Rudienus Philosophus apertè manifestat secretum in Marte, dicens, Scimus omne metallum in suo occulto continere Solem & Mercurium: & nos iam extraximus à ferro argentum viuum, & ex illo postea facta est medicina, & ex illius colore bonum opus fecimus in ignium termino. dicit etiam supradictus: Dico maiorem petram esse Mercurium: & iste est qui extrahitur à lapide quem dicemus: exponemus ergo quid sit ille lapis, & modum extrahendi argentum viuum ab eo. Lapis ergo ex quo elicitur argentum viuum, vbiq; inuenitur, omnes habent, & homines eo indigent, nomen eius est Mars: illum ergo cape & bene contere subtiliter & laua. Senior Philosophus dicit: Loquitur ferrum & dicit, Ego durum ferrum, ego forte, conterens, contrito ex me bonum omne hac in arte est, & lux, & secretum secretorum per me generatur. Dicunt etiam Auicebron & Razes, Corpus ferri est corporibus fortius

tius,& est Indorum lapis, &eorũ voluntas magis in illo est quàm in alio corpore:illud elegerunt sapientes. DIS. Sinas pro nunc has sententias: si aliquam rationem habes, prome:nam ratio me magis in veritate confirmat. RAI. Superius dixi,quòd iuxta Geberi sententiam in Testamento,Mars quia substantiam habet fixam,est inter alia corpora melius:Et quanuis per Martem intelligi possit de sulfure arsenici respectu, quod est minus fixum, tamen etiam de ferro intelligi potest communi,quoniam nullum metallum habet tantum sulfuris fixi quantum ferrũ commune:in præsentiarum verò per substantiam fixã intelligo substantiam terream: nanq; vt dicit Geber lib. 3. cap. 6, Si sulfur fixum terreum mistum fuerit cum argento viuo terreo, ex his fiet ferrum commune. DIS. Hæc non videtur mihi ratio,sed irrationalitas, credere vt ex maiori terrestreitate sit cæteris melius in opere nostro: nam medicina nostra fit ex materia purissima & separata ab omni terreitate superflua. RAIM. Non dico ferri terreitates esse hoc in opere bonas, sed aio spiritus natos & nutritos in ferri terreitate meliores esse & efficaciores spiritibus alitis in pauca aliorum metallorum terreitate: & hanc ego rationem scripsi in libro Secretorum naturæ dicens, Terra ob virtutem radiorum corporum cælestium qui continuè in illam influunt, continet tres principales partes,nempe animalem, vegetabilem,& mineralem:& est productiua rerum adeò terribilium vt narrari nõ possint:id quod alijs elementis non euenit:Et quanto res aliqua magis in terrestre elementum descendit,eo magis in cælesti virtute crescit: Ergo aquæ & spiritus qui sunt terrestri elemento immersi,ob similitudinẽ in materia naturali,imitantur & trahunt proprietates ac virtutes materiæ ac loci. DIS. Mihi videtur te eo in loco loquutum esse de elementis mundi maioris. RAI. Volentes Philosophi occultare hanc scientiam, scripserunt eam sub elementorum nomine,& nominarunt ferrum,minorem mundum:& quia plus terram participat quàm alia elementa,ideò spiritus & aquæ illius sunt alijs virtuosiores, & illi sunt nominati vegetabiles,animales & minerales: & hac de causa Philosophi nostri allegant diuinam illam sententiam:Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, solum ipsum manet, si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Alia ratio allegari potest ad probandum ferrum quãtumcunq; alijs metallis terrestrius sit, tamen esse perfectius post præparationem: Nam in se habet omnes causas corruptionis,quas Geber scripsit lib. 3. cap. 6. Et facilè corrumpitur:Et quia suæ terrestreitates non sunt bene commistæ, & non habent affinitatem vel conuenientiam cum parte radicali, ideo melius & facilius in ferro separãtur quàm in alijs metallis, Ideo Albertus lib. 4. Meteor. tractatu 4. cap. 5. dicit,Ferrum est malleabile & etiam liquefactibile cum forti igne,tamen multum habet terræ,& est mirabile in sua terrestreitate:Quoniã quando aqua facilius patiatur ab igne quàm terra,tamen in ferro citius à commisto soluitur terra & comburitur quàm substantia magis aquea.Et huius causa est, quia terreum quod est in ferri compositione est lutulentum, non bene depuratum,nec bene commistum.Huius signum est quia facilè rubiginem cõtrahit, & quando in igne comburitur, multæ adustæ terrestreitates ab eo cadunt,quoniam terrestre illius porosum est,& ignis ab omni parte potest illud comburere.Idem confirmat Geber lib. 4. cap. 14. loquens de hac calcinatione ac separatione sub nomine cineritij dicens, Corpora illa imperfecta quæ plus habent terreitatis,minus in hoc examine perdurant calcinationis & separationis, quia citius calcinantur, & eorum terrestreitates facilius separantur: Sed quæ metalla minus habent terrestreitatis, plus durant in eorum præparationis examine,quia difficilius corrumpuntur:& eorum partes terreæ diffi-

culter ſeparantur: Et manifeſtè vbi ſupra dicit, Martem & Venerem neceſſariò ſeparari à commiſto plus quàm omnia alia metalla: Et rationem adducit eo in loco & in ſequenti capite. Quoniam eorum terræ diuerſæ ſunt in ſubſtantia à parte radicali: Et ob hoc reſultat fuſio diuerſa, & ſpiſſitudo & raritas quæ ſunt eorum ſeparationis cauſa: Hæc ratio confirmatur ex eo quod dicit Geber libro ſecundo capite ſeptimo loquens de Mercurij ſublimatione. Dicimus ergo ingenium ſeparandi terram ſuperfluam à Mercurio id eſt ſale, eſſe commiſtionem cum rebus, cum quibus affinitatem non habet, & multoties ſublimationem ſeu diſtillationem eius à fæcibus reiterare: Et hæ res ſunt veluti talcum, & calx corticum ouorum, & marmoris albi ſimiliter, & vitri minutiſſimè triti, & omni genere ſalis præparati & ſimilium: ab his enim mundatur, ſed ab alijs cum quibus conuenit, non mundatur, præterquàm à corporibus perfectis, à quibus ſi poſſes eximere, mundum eſſet: quia munda ſunt in radice. DIS. Mihi videtur in eodem capite contradictionem haberi: nam loquens de hac ſublimatione Geber dicit, Quando videbis argentum viuum vt nix albiſſimum, & veluti mortuum adhærere lateribus alembici, tunc reitera ſuper eum ſuam ſublimationem ſine fæcibus. Primò dicit eius ſublimationem reiterari debere cum fæcibus, poſtea dicit ſine fęcibus. RAI. Dicerent aliqui primã & ſecundam ſublimationẽ non eſſe eandem, & primò deberi cum fęcibus ſublimari, & poſt ſine fæcibus: Sed illa eſt vnica ſublimatio id eſt ſolutio: Ideo ſcire debes quòd quando volumus noſtrum ſal diſtillare, quod eſt arg. viuũ mortificatum, album eſt, & pariter ſuæ terræ ſunt albæ, & habent cum talco ſimilitudinem & marmore albo, & alijs fæcibus ſupradictis cum quibus affinitatẽ non habet, & ideo facilè ſeparari poſſunt à ſale ferri. Ideo Geber non intelligit vt artificialiter imponantur fæces illæ extraneæ: Sed vult dicere naturaliter eſſe coniunctas aliquas terreitates, cum quibus non habet in natura affinitatem: & ideo non impones fæces extraneas, quia vt dicit Geber lib. ſecundo cap. 9. Quicquid ignitione ſublimari debet, debet ſine fæcibus ſublimari quia in ſeipſo habet fæces ſufficientes, imò ſuperfluas: & huius ſignum eſt ſuæ ſublimationis difficultas: Certum autem eſt in arſenici ſublimatione quas terreitates à dicto ſale ſeparantur, ſublimatur cum ignitione vt dicit Geb. libro ſecundo cap. 2. ergo non requiruntur fæces extraneæ: Et quicquid ſupradixi declarat Geber in loco vt ſupra, dicẽs, Separatio fæcum ab ipſis ſalibus ſublimandis eſt poſſibilis ob ſolutionem ſalium, quæ res alijs non conuenit: vt dicit Geber libro ſecundo capite decimoquinto & cap. 11. in tertio Deſcenſionis cauſa, id eſt diſtillatione & ſolutione ſupradicti ſalis: & in libro Inueſt. capite de præparatione aceti acerrimi, & ſequenti. DIS. Vellem vt declarares aliud dubium: Geber dicit in 2. lib. cap. 2. loquens de fæcibus à quibus debemus ſpiritus ſublimari, quòd debeat materia eligi cum qua magis conueniant ſpiritus ſublimandi, & cum qua vniantur profundius & per miníma: Et eo in loco rationem adducit huius: ergo iſtud contrarium eſt illi quod ſuperius dixit, nempe quòd volentes nos ſublimare argentum viuum debemus illud cum fæcibus vnire, cum quibus neque affinitatem habet neque conuenientiam. RAI. Superius ſatis huic dubio reſpondi: Cum enim Geber dixit, debere nos fæces eligere cum quibus conueniunt, voluit ſignificare ne extraneas fæces accipe-remus, ſed vt ſublimaremus cum fæcibus naturaliter per miníma vnitis & fixis id eſt terreis: Et hoc loquendi modo multi Philoſophi vtuntur: nam dicunt, Cape talem vel talem rem & miſce ſimul: & nihilominus nihil earum rerum apponitur: ſed hoc faciunt vt indignos decipiant: & per illa verba ſignificare volunt, in ſua materia naturaliter vnitam eſſe vnam vel alteram rem

quæ

quæ cum illis similitudinem habent: Sed quando Geber dixit vt fæces caperemus cum quibus ipsum argentum viuum non habet affinitatem vel conuenientiam, voluit significare, illas terreitates argenti viui Martis non habere affinitatem vel conuenientiam cum illo (vt habent aliorum metallorum terreitates) quanuis naturaliter & per minima sint vnitæ: ex superiori ratione sequitur, spiritus à ferro sublimatos puriores esse quàm si à quocũq; alio metallo sublimarentur. Nam terreitates & alia accidentia superinducta primæ materiæ radicali, melius possunt à ferro separari cum quo affinitatem non habent neque sunt bene commista, quàm in quocunque alio metallo, cum quo maiorem symboleitatem & conuenientiam habent, atque arctè commista sunt. Aliam huius rationem adducit Geber lib. secundo capite secundo, nempe quia ferri fæces fixæ sunt id est terreæ, quæ in sublimatione aut solutione ascendere non possunt, & spirituum immunditiem secum in fundo bociæ retinent, ita vt spiritus possint puri & mundi ascendere. Ferrum quia terrestrius est & crassius in natura cæteris metallis, quæ sunt magis aquea magisq; subtilia in substantia, ideo melius est aliis: Nam eius Mercurius id est sal prę paratus vnitur cum suo sulfure non solùm vt cerationem præbeat & facilem fusionem illi, sed etiam vt seruet illud à combustione: nam est proprietas salium præparatorum vt ante fusionem haud vrantur, & vt spiritum sulfureum commistum saluent à combustione, vt dicit Geber lib. 2. cap. 15. Spiritus ergo Mercurialis qui post æquales præparationes seruabit magis naturam corpoream sui salis, tuebitur magis spiritus sulfureos à combustione: Nam quo is subtilior est & solutior eo magis ad ignis naturam accedit, & tanto citius comburitur, vt dicit Geber libro 2. cap. 2. Sed certum est quòd si omnes metallorum spiritus Mercuriales æqualiter præparari possent, Martis spiritus seruaret magis crassam & corpoream naturam, id circo minus combureretur, & melius seruaretur sulfur à combustione: & hoc probat Geber libro 3. cap. 7. dicens, Subtilior res in sui natura, si ad naturam terream reducatur, id est si calcinetur, & in salis naturam reducatur, magis subtiliatur, ergo magis soluitur. Quoniam verò metalla omnia sunt in ipsorum natura subtiliora ipso ferro, ideo æqualiter præparata magis subtiliantur & soluuntur, & facilius comburuntur: hoc totum fatetur Geber libro quarto, capite decimo quinto loquens de sulfure sub Martis nomine, dicens, Quando Mars vnitur corporibus multæ humiditatis, illa combibit ob priuationem multæ humiditatis, & ideo illis coniunctus non inflammatur neque comburitur, nisi sint inflammabilia vel combustibilia corpora cum eo commista: idem confirmat Isidorus dicens, Stannum tuetur alia metalla ab igne: & quanuis æris natura & ferri durissima sit, si fuerint sine stanno, comburentur. Per stannum, æs, & ferrum, intelligit de supradictis intrinsecis. Vincentius quoque in suo Naturali libro septimo, capite nonagesimo dicit, Sal qui cum limatura corporis in igne miscetur, in igne tuetur illam ne comburatur: per limaturam corporis, intelligit sulfur præparatum vt argenti limatura. Albertus etiam libro quinto Mineralium capite primo dicit, proprium esse omnium metallorum, id est imperfectorum, vt videantur incompleta esse in specie, & ideo sunt in omnia conuertibilia: Et restringens hanc possibilitatem solummodò ad Martem sub nomine sulfuris libro quarto, capite primo, probat illum esse inconcoctum & non terminatum: Et dicit hanc eius intemperiem facere, vt is omnium elementorum materia vniuersalis esse queat, & in omnia metalla conuertibilis: nam ipse abundat magis sulfure aliis metallis. Alibi Alber. probat à ferro debere nostram medicinam extrahi: nam illud est proprium minerale medium à natura incoctum: non tamen vt ex eo

per naturam aliud generari possit, sed quia ab eo per artificium hæc nostra medicina generari potest: Ideo libro quinto, capite primo ita dicit: Quicquid aliqua ex parte lapidum passionem participat, & ex parte metallorum proprietatem, dicimus illud esse medium minerale: nam lapidum proprium est nõ liquefieri, metallorum autẽ liquefieri in calido sicco: Et ideo lapides sunt in genere siccorum & terræ: metalla verò in genere humidorum: Quoniam autem hæ proprietates ferro conueniunt, ideo illud est verum minerale mediũ: Et quia multam terreitatem participat & substantiam saxeam qua non funditur, ideo à Philosophis nominatur lapis. DIS. Albertus lib. 5. cap. 6. probat marchasitam esse hoc minerale medium, neq; de ferro loquitur. RAI. Ob substantiæ conuenientiam & nominis, Philosophi sub marchasitæ nomine locuti sunt de ferro communi: Et quia, vt dicit Albertus vbi supra, Medium habet naturam informem, & formatam & distinctam, extrema possident: Ideo extrema formata & distincta per artem & naturam reducuntur à medijs. Et valde considerare debemus mediorum naturam ad metallorum transmutationẽ quia in illis est multa scientia eorum quæ quærimus & conamur inuicem conuertere. Omne id breuibus verbis ipse Alb. lib. 3. Miner. cap. 8. concludit, dicens, Ars hoc modo procedit, nempe vnum metallum corrumpens illudq; à specie sua remouens, & cum auxilio rerum quæ sunt in ipsa specie metallica, inducẽs speciem alterius metalli. Multas laudes Antiqui ferro attribuêre: inter quas hæc vna est, Quòd dicant ferrum esse propriam mineram argẽti viui Philosophorum. Razes in lib. Diuinitatis dicit, Occultum ferri est arg. viuum. Isidorus lib. 16. inquit, Argentum viuum præcipuè in metallis reperitur, & tantæ est virtutis, quòd si ponas centenarium saxorum super sextarium (vel modiũ) arg. viui, statim resistit grauitati: quòd si superponas auri scrupulum, statim eius leuitatem in sinum suum recipit. DIS. Haud assequor quî possibile sit, vt argentum viuum possit tantum lapidum pondus sustinere. RAI. An non cernis Isidorum loqui de arg. viuo quod in metallis est, & maximè in ferro: nam illud sustinet multam lapidũ substantiam: sed si eius Mercurium distilles, in eo distillato submergitur eius sulfur dictum aurum, vt inquit Geber lib. 1. cap. 15. Dicit Aros Philosophus: Cape sal cõmune, sed dico omnibus metallis cõmune: neq; intelligas sal marinum: Et scias quia non agnosco aliud sal, neq; aliud atramentũ, eo excepto quod in capillis Virginis Paschalis stat. DIS. Nescio quę sit Virgo Paschalis. RAI. Antiqui hanc scientiam occultarunt non solùm scripturis, sed etiam varijs picturis, characteribus, cifferis, monstris, & animalibus: Ideo in ipsorum templis pingebant illas poeticas fabulas, in planetis, signis cælestibus, monstris, animalibus, & alijs signis: neq; intelligebantur præterquàm ab his qui huius scientiæ notitiam habebant. Virginem Paschalem pingebant in forma mulieris, capillis post humeros sparsis, in quorũ summitate erat Mercurij character, in medio erat dimidia Luna, in extrema autem parte Solis character. DIS. Quid hæ res significabant? RAI. Virgo Paschalis, herba est naturalis, quæ cum Marte similitudinem habet: Ideo Philosophus loquens per similitudinem, dicit se aliud sal aut sulfur non agnoscere, illo excepto quod in partibus subtilibus & radicalibus ferri situm est: sed Mercurius præparatus aut aqua Mercurialis, subtilior est altiusq; volat sale non præparato dicto Luna: & sulfur dictum aurum ob suum colorem rubeum aut citrinum, est istis grauius. Dicit etiam Rudienus Philosophus, Huius operis initium est quando Sol erit in ariete. Et Arist. in lib. Secretum secretorum ad Alex. dicit, Ver tunc incipit quando Sol arietis signum intrat. DIS. Credo eos loqui de primo ignis gradu id est de putrefactione, qui esse debet leuis, id est calidus & humidus, vt est aer tempore veris. RAI. Satis bene intelligis: sed quia aries est domus Martis, ideo

ideo dicere volunt principium materiale huius medicinę esse Martem. Razes in lib. Diuinitatis dicit, Accipe petram post ingressum Solis in arietem: & ibi dem ait, Dico hanc rem esse animalium calidiorum & cæteris meliorum, id est hominis, cuius complexio sit cholerica. DIS. Superius dixisti, hāc medicinam haud fieri ex animalibus, nunc verò dicis ex homine fieri. RAI. Hic homo calidus & bilioſus est ferrum: Razes dicit, Mars in profundo est calidus & siccus, igneus & cholericus, ideo homines qui sub Marte planeta nascūtur sunt bellicosi & cholerici. Ferrum vocatur homo sanus & iuuenis, quia purum est in radice, & quia durum est & forte. Vocatur homo quia habet animam, corpus, & spiritum (vt superius dixi) bonum istud metallum, quanuis genitum sit virtute omnium stellarum & planetarum, est tamen specialiter in terra genitum virtute potentissimæ & virtuosissimę polaris stellę dictæ Septentriones: ideo acus posita super magnetem nauigantium, semper ad Septentrionem vertitur tanquam ad suum simile: ideo ferrum vires habet & proprietates illius stellæ. Superiora occultarunt Antiqui dicentes, Dęmogorgonem fuisse omnium gentilium Deorum proauum, & ab omni parte circundatum tenebris, nebulis, & caliginibus, deambulare in mediis terræ visceribus, inibiq; absconditum manere, indutum quodam pallente viridi, & neglecta humiditate, euaporare terrestrem odorem horribilem ac fœtidū, non genitum ab aliquo, sed æternū, & omnium rerum patrem. DIS. Quanuis hæc mihi videatur deformis chimęra, tamen etiam tua mihi placebit interpretatio. RAI. Dęmogorgon Græcè, Latinè Deum terræ significat, vel Deum terribilem, & ferrum significat: proauus est omnium gentilium Deorum, quoniam ab eo cuncti deriuarunt, vt superius dixi in illarū fabularum expositione: ab omni latere circundatus est nebulis & caligine, id est terrestri substantia: deambulat in medio viscerum terræ quia sub terra generatur ibiq; nutritur: dicunt illum æternum esse, neq; ab aliquo genitū, quoniam ante terram aliaq; elementa, nulla est res elementata: Indutus est quandā humiditatem neglectā, nempe æruginē, & quandam pallidā viriditatem, id est vitrioli terrestris & sulfurei: proiicit odorem terrestrē horribilem ac fœtidum id est sulfureum ad ignē positū: est rerū omnium pater, quia omnia sunt in eo secundū aliquā similitudinē: Huic (vt inquit Boccacius lib. de Genealogia Deorū gētilium) Antiqui attribuerunt ęternitatē & chaos pro socijs: æternitas est arg. viuum præparatum, quod vt dicit Plinius lib. 33. est liquor æternus. Et istud arg. viuum Claudianus nominat serpentem, qui in coagulatione comedit & deuorat caudam suam, id est, aquam Mercurialem ab ipso arg. viuo distillatam in forma caudæ serpentis & draconis: Chaos est illud sal terreum dictum Saturnus: est enim materia, in eoq; res omnis est informis, nempe Sol, Luna, stellæ supradictæ, quæ suum lumen non dant, quatuor elementa, res vegetabiles, animales, & minerales, atq;, vt ait Claudianus, cum Dæmogorgone habitant diuersi metalli figuræ. Et ego dixi omnia Philosophorū metalla in ferro esse. Primus Dęmogorgonis filius fuit Litigius, id est, sulfur illud dictum Mars, quod in putrefactione tumultuatur in ventre chaos, id est illius salis, quia separari vellet, cum sit diuersæ naturæ ab illo: ideo aperto istius chaos ventre, id est soluto in aceto, Dæmogorgon extensa manu sua Litigium exemit, id est sulfur illud dictum ferrū: per Dæmogorgonis manum, significatur illud aliud sulfur dictum arsenicum: quia vt supra dixi, Mars eleuatur cum arsenico, & quia superius dixi per Vulcanum & Martem idem significari, & Vulcanum subitò natum, quia deformis esset, fuisse in Lemnum insulam proiectū: ita dicunt hunc Litigium illico natum, quia turpis erat ob aduſtiuam vnctuositatem, proiectum fuisse in auras id est in aquas distilla-

tas, vbi lauatur, subtiliatur, & in altum volat, nempe in illas aquas, nam non poterat inferius descendere, quia arsenicũ illud quod exemerat illũ, seu separauerat ab eius salis ventre, est omnibus rebus inferius: nã ipsum in terræ centro ipsius salis habitat. DIS. Longa fuit hæc expositio, de qua quia iudicare non possum, ideo hac declaratione cõtentus ero quia tuis verbis credo. RAI. Nón ne dicunt Poetæ Vulcani rete chalybeum fuisse? Et vellus aureum, tauros & dracones fuisse Marti dedicatos? DIS. Dicunt. RAI. Volunt significare, aquam Mercurialem, aurum Philosophorum, & Mercurium, omnia ex ferro constare: ferrum est lapis ille qui vili venditur precio respectu aliorum metallorum, In Lilio scriptum est, Philosophi tam diuersimodè hunc lapidem nominarunt, ne insipientes agnoscerent: nam si cognoscerent, non venderent vili precio vt faciunt: In Philosophorum Turba, Lapis quem quæritis, publicè ac vili precio venditur. DIS. Iandudum volui tibi dicere, quòd cum Philosophi de lapide loquuntur, aliam habent intentionem quàm vt medicinam parent pro humanis corporibus. RAI. Scripsi in libro Secretorum naturæ, omne fieri ex vna sola materia. DIS C. Superius allegasti Morienum, ac dixisti, in materialium pondere pro hoc opere nihil expendendum esse, quia fit re vilissima: non est tamen admodum vile ferrum: Nam in Lilio scriptum est, Scitote huius artis fundamentum, pro quo multi periêre, est res magis tincta, fortior, & sublimior omnibus rebus apud Philosophos: apud verò insipientes vilior est omnibus rebus. In Turba Philosophorum, Non est istud nisi vt sapientes dixerunt, id est, diuiti ac pauperi, liberali & auaro, ambulanti & sedenti, communis: nam in vias proijcitur, & in sterquilinijs teritur. Alphidius dicit, Secretum hoc nõ emitur precio, & in vijs proiectum inuenitur, vt quiuis pauper habere possit. RAI. Concedo Martem reduci veluti in lapidem vilissimũ, ex quo fiat hæc medicina. De hoc lapide Arist. ad Alexandrum dicit, Accipe lapidẽ vegetabilem, animalem, & mineralem: qui non est lapis, neq; lapidis naturã habet. Arnaldus dicit, Lapis est in similitudine ac tactu, nõ in natura. Hali Philosophus ait, Sunt & nõ sunt lapides: sed nominamus lapides ob similitudinem quam cum eis habent. DIS. Concedo medicinã, cum finita est, habere lapidis formã vilis apud ignaros, & nõ esse lapidem: Et idcirco haud dicere debemus materiam, ex qua fit hęc medicina, vllo modo lapidẽ esse, nisi dicere vellemus, omnẽ rem in quatuor elementa diuisibilẽ, aut in igne non combustibilem, nominari lapidẽ. RAI. Dico materiã, ex qua fit hęc medicina, similitudinẽ vilissimi lapidis in operis initio habere, non autẽ in fine: Et hoc omnes Philosophi affirmant, & dicũt nos debere accipere lapidẽ illum vilem, & illum præparare, & proijcere superfluitates & immmunditias: hoc autẽ intelligi non potest in operis fine: nam medicina facta, si lapidis habet similitudinem vel oui, non existimatur vilis aut precioſa penes insipientes, quia illius nullam habent cognitionem, qui verò eam cognoscunt, eam super omnem rem appreciant: neque verum est, Omnem rem quę diuidi possit in quatuor elemẽta, aut in igne non comburitur, nominari lapidem aut lapidis similitudinem habere: sed Philosophi significare volunt, eorũ materiam esse vilem lapidẽ, quæ in igne non consumetur, & potest in quatuor elementa diuidi: illamq; fundamentum esse huius artis. Hali Philosophus inquit, Lapis iste omni tẽpore inuenitur, & vbiq; et apud quemcunq; hominem: cuius intentio nõ aggrauat quærentẽ vbicũq; sit: & est lapis vilis, niger, fœtens, neq; precio emitur. In Philosophorũ Turba, Res ista lapis est, et nõ est lapis, vbiq; reperitur, res est vilis et precioſa, obscura & occulta, et omnibus cognita. Senior Philosophus inquitnte, Irrrogatus Rex Marhos de lapidis cognitione, dixit, omnis homo illum cognoscit: & qui

& qui illum lapidem non agnoscit, nihil cognoscit. DIS. Dic tandem clarè qui nam sit hic lapis tam vilis, qui in igne non comburitur, & in vias proijcitur. RAI. Quia (vt tibi dixi) in me non regnat inuidia, & cupio multis fidelibus Christianis prodesse, ac maximè tibi, quem tuas ob virtutes amo: ideo tibi dico, ferri excrementum seu scoriam vel calcem, Italicè loppam, quæ in igne generatur, & à fabris ferrarijs, seu ferri fusoribus in vijs proijcitur. Illa, inquam, est Philosophorum vilissimus lapis, habetq; lapis similitudinem & non est lapis, solaq; omnes habet proprietates, quas Philosophi dicunt de ipsorum lapide. DIS. Quomodo hæc est vegetabilis, animalis, & mineralis? RAI. Superius dixi, nostrum metallum habere in se has res omnes: de hoc lapide loquebatur Albertus lib. 1. Min. capite 4, dicens, Empedocles satis Hermete posterior, confirmauit lapides ab ardenti calore genitos esse. DIS. Quomodo hæc esse potest virtuosissimus Philosophorum lapis, cum sit exusta terra, in qua aliquid efficax esse vix potest: nam quum tam longo tempore fuerit in magno igne, credibile haud est in ea relictam esse sulfuris substantiam & argẽti viui, vel aliorũ spirituum. RAI. An nõ dixi tibi rem omnem in igne comburi, excepto calido & humido, radicalibus metallorum, atq; ex his medicinam parari nostram? Et quamuis arida videatur & sicca dicta calx atque humiditatis expers, tamen si experieris, inuenies omnia superius dicta. De hac calce loquebatur Geber lib. 2. cap. 7. dicens, Argenti viui sublimatio melior est à calce, quàm ab omnibus alijs mundi rebus, quia parum cum illo conuenit, neq; sulfureitatẽ habet. (vbi textus dicit talcum, error est.) DIS. Non nominat ferri calcem Geber. RAI. Vt tibi superius dixi, Geber concludit arg. viuum debere sublimari seu eximi ab illis metallis, cum quibus neque conuenit, neque affinitatẽ habet: Quoniam verò ferrum non conuenit, neq; affine est arg. viuo, ideo ab eo extrahi debet. Sed quia, vt dicit Geber in Testamento in capite de Ioue, corporum calcinatio est breuior ad perfectionem via, idcirco Geber ipse dixit, fore melius extrahere argentum viuũ Philosophorum à calce ferri, quàm à quacunque alia re: quia illius terreitates parum conueniunt illi, neque habet adustibilem sulfureitatem, aut immundam in radice. Quòd si leges cap. 2. lib. 2. Geberi vbi de fęcibus ac calcibus metallorum loquitur, ex his quæ tibi superius narraui sine alia declaratione ex te intelliges: nam sulfur & arsenicum coniungi debent cũ alicuius rei fixæ fæcibus, vt sunt calces Martis, in quibus naturaliter coniunguntur supradicti spiritus, ac profundè & per minima: atq; cum illis conuenire dicuntur, quia ex natura vniuntur: ideo ipse dixit. Experientia illum scire hoc esse necessarium qui hoc vidit & cognouit: nam quando sublimauit à re extranea ab illorum natura, frustra sublimauit: quia nullo modo illos depuratos inuenit post ipsorum ascensionem. Si verò sublimauit cum calce alicuius corporis, tunc bene sublimauit, & perfectè ac cum facilitate mundare potuit. Est ergo fæcum intentio vt administrentur metallorum calces, nam in illis facilis est sublimationis labor, cum alijs autem rebus est difficillimus. Nihil est igitur quod earum loco stare possit. Non dicimus tñ sublimationem esse impossibilem sine corporum calcibus, sed difficillimam longissimiq; laboris & prolongationis vsque ad desperationem: Hæc sunt magistrorum magistri verba. Quid ergo dicent hoc in loco infiniti ferè homines in varijs ipsorum fantasticis opinionibus & chimæris errantes? DIS. Quantum ad me iam credere incipio. RAI. Idem confirmat libro 1. cap. 14, dicens, Fixatur arsenicum vt sulfur & vtriusque sublimatio melior est à calcibus metallorum. De hac calce intelligebat Ioannes de Rupescissa, quando dixit, velle docere excantare aurum & argentum, eáque in terram & calcem reducere, vt possent publicè in manu

ferri bellorum tempore ſine latronum metu. DIS. Quando mihi concedetur commoditas, experiar hoc opus, poſteaquàm pauci eſt ſumptus. RAI. Vide ne erres. DIS. Si errauero, rurſus incipiam. RAI. Non dico de praxi, ſed circa materiam. DIS. Capiam eam ferri calcem quam dixiſti. RAI. In ea dico te errare poſſe. DIS. Mihi videtur omnis eadem. RAI. Non omnis eſt vnius modi & poſſes minus bonam capere. DIS. Doceas ergo me quæ melior ſit. RAI. Inuenies calcis ſpeciem quæ grauis eſt & non frangibilis, & iſta eſt ferrum, nec bona eſt. Inuenies aliam quæ frangibilis eſt & alba in fractura, atq; illa non admodum bona eſt, quia tenet adhuc ferri naturã, & poſſet reduci in corpus ferreum. Sed ea quam videbis ex maxima ignis vehementia conuerſam eſſe in vitri naturã, & coloris quaſi viridis vel cærulei obſcuri, illa vera eſt efficax ſapientum petra, quæ in igne generatur, & non poteſt amplius in corpus ferreum reduci, quia terreitates & ſulfureitas ex parte ſunt combuſtæ. DIS. Tibi gratias ago tantam ob liberalitatem qua vſus es erga me: tamen (bona venia) dicam quod ſẽtio de hac materia vitrificata. RA. Ne te vllus reſpectus teneat in dicẽda opinione tua (vt ſemper feciſti) nam hoc modo veritas lucidior & manifeſtior fit. DIS. Geb. lib. 2. cap. 13. in fine, dicit, Rem omnem ſua humiditate priuatam, nullam dare fuſionem, excepta vitrificatoria. Ferrum ergo ex maximo ignis calore conuerſum eſt in naturam vitri, & humiditate priuatum, & ex cõſequenti caret argento viuo alijſq; ſpiritibus. RAI. Iuxta Alb. ſentẽtiam libro tertio Mineral. cap. 2. & cap. 5. tract. 2. In metallis duæ ſunt vnctuoſitates, ſeu humiditates vnctuoſæ: quarum vna eſt veluti extrinſeca, ſubtilis & inflammabilis: alia intrinſeca, in radicibus metalli retenta, ne euellatur vel abſorbeatur ab igne: hæcq; cremabilis non eſt aut combuſtibilis: ſed certum eſt illud vitrũ eſſe humidum radicale ferri, ergo erit incombuſtibile, neq; omnino ab humiditate priuatum, quanuis ſit illius humiditatis quaſi extrinſecę expers. Ideo Albert. lib. ſupradicto capite 4, loquens de hoc vitro dicit, Negamus materiam, quæ vitri ſubſtantiam intrat eſſe cinerem, ſed potius illud humidum radicale puriſsimum quod erat intrinſecum illi incineratæ rei: quod humidum ex potentia vnius incinerantis ignis, extrahi non poterat: ſed fluit ob fortiſsimum ignem: & hoc eſt humidũ quod maximè à ſicco paſſum eſt. Hæc eſt ergo liquabilium materia, & materia prima & remota vna & cõmunis, id eſt huiuſmodi humidũ. Superius etiã dixi ſecundũ Alb. ſent. lib. 4. Meteor. tract. 2. cap. 9. Calor vehemens congregat partes homogeneas, & ſeparat heterogeneas: namillud ſoluit humidũ, ſeparatq; illud à terreo. Cumq; humidũ prehenſum fuerit à terreo ſubtili, non poteſt omnino ſeparari, & ideo diſtillare incipit cum terreo ſubtili, & ab igne fortiſsimo funditur in vitrum: Et tunc terreum craſſum quod fortiter eum tenebat, vritur in ſquamas. Manifeſtũ ergo eſt vitrũ illud eſſe partem radicalẽ ferri: Et quia terreitates quæ fuſionẽ impediebant cõbuſtæ ſunt in ſquamas, ideo illud humidum eſt fuſibile, quia reuerſum eſt ad ſuã liquabilẽ naturam: quia verò pori ſunt clauſi, ideo ignis illud penetrare nequit & exterminare. Alph. dicit, Ignis intrat omnia corpora, ſubſtantias, ſpiritus & lapides ſed lapidem illum non intrat, neq; illi dominatur, nec ſulfura illũ corrumpunt. DIS. Cùm Philoſophi dicunt eorum lapidem ab igne non conſumi, ipſi intelligunt de completa medicina. RAI. Mala eſt ea gloſſa quæ textum deſtruit: tibi dico eos intelligere de principio & fundamento materiali. Et hoc confirmat Roger. Baccon Anglus, dicẽs, De omniũ qualitate dico debere fixos eſſe ſuper ignem, id eſt, ne ab igne fugiant neque conſumentur, nec ab eo corrumpantur: & tandem ne colorem mutent in igne: talia ſunt igitur quæ huic operi initium dant.

Vin-

Vincentius in suo Naturali 8. lib. de hoc lapide loquens, inquit, Dicitur lapis non lapis: lapis quia teritur, non lapis quia funditur & fluit in igne sine euapo ratione, vt aurum: nec aliud est cui ea proprietas conueniat. Arnaldus in Ep. ad Regem Neap. dicit, Quo plus ille lapis in igne iacet, eo magis in virtute & bonitate augetur: quod non euenit alijs rebus: quia res omnes aliæ in igne cõ buruntur, sed dictus lapis totus, solus, semper in igne fit melior, & bonitas eius crescit, atq; ignis est eius nutrimentũ. Et hoc est vnum ex euidentibus signis in ipso lapide cognoscendo: Geber etiã in fine procœmij libri Inuestig. & in pro- œmio lib. 2. Summæ, dicit, Vitrum esse vnam ex rebus quæ præparationi au- xiliantur: & vult innuere, Quòd si ferrum ad vitri naturam reducatur, præpara tur: quia multæ cadũt terreitates: ideo Geb. lib. 3. cap. 7 dicit, Si ergo dicemus corpora ob calcinationẽ esse mundata, intellígas certè à substantia terrea, quæ vnita non est in radice. Auic. in lib. Animæ dicit, Sunt nonnulli qui magiste- rium non concedunt, dicentes, A re cuius natura non est vt ignem sustineat, elicirem non posse quæ ignem sufferat: Quibus rationem nitri obij cimus: Nã terra quidem citò ab igne remouetur: sed dum ab igne tangitur, fortis euadit, quoniam ignis vim non habet supra nitrum. DIS. Sal nitrum mihi videtur ad modum cõbustibile. RAI. Antiqui carmen inuenerunt, ne hæc scientia pos- set alterari, vtq; illam occultarent, non modò fabulasp oeticas nacti sunt, sed e- tiam grãmaticales figuras: Ideo Auic. per nitrum intellígit vitrũ, per figurã an- tithesin, mutando primam literam: vt si dicas olli pro illi: Dicit quoq; Auic. in Ep. ad Arsem Philosophum, Locus Orientis, vbi gemmæ inueniũtur, est Soli proximus. Ita etiam nitrũ, quo magis à calore Solis tangitur, eo magis valet. Ergo lapis mineralis qui plus ignes sustinet, & alios labores, is plus valet. Alb. in 4. Meteor. tract. 3. cap. 16. inquit, Quanuis aliqua sint corruptibilia ab igne, non sunt tamen cõbustibilia: quoniã ipsorum humor non est ignis alimentum vt sunt lapides & ferrum. Sed aliquæ res, quæ tales habent humores ob corpo rum angustiam non dant igni ingressum, & propterea rursus nõ ardent. Ferrũ igitur in vitrum conuersum non ardet, quia pori sunt clausi, & eosdem habet humores, id est sulfura & arg. viu. radicalia, quas ferrum habet & cætera metal- la. DIS. Fortasse Philosophi quando de vitro locuti sunt, intellexerunt de cõ- muni vitro. RAI. Vitrum cõmune non habet in se sulf. neq; arg. viu. metallis conuenientia: Ideo Razes dicit, Antiqui fecêre vitrum metallinum. Et Geber lib. 1. cap. 11. dicit, Philosophos facere vitrum ex corporibus metallicis. Razes etiam in libro Diuin. dicit, Alij dixerunt tincturam esse à vitro, & non ab alio & esse lapidem maiorẽ, vilem, inuentum, famosum. Idem quoq; in lib. de Alu- minibus dicit, Vitrum liquat ferrum & omnia corpora, & illa facit in fusione currere. DIS. Quando superius dixisti, vitrum citò facere carnem coctilẽ, dice bas per vitrũ Philosophos sulfur intellexisse: quomodo ergo de illa calce intel ligunt? RA. Verũ est (vt superius dixi) Philosophos multoties equiuocatione vti. DIS. Declara igitur quando de illa calce intelligant, & quando de sulfure loquantur. RAI. Cùm dicunt vitrum esse tincturam, ac omnes colores recipe- re ac tincturas, quòd q; citò ad lapideitatem reuertatur, & in illo ac sale inesse totum secretum, tunc de sulfure intelligunt ab ea calce extracto: sed cùm scri- bunt, vitrum esse lapidem maiorem, vilem & famosum, ac fæcem esse vel calcẽ mercurij, ferrum liquefacere & alia corpora, tunc de illa calce intelligunt. Al- phidius dicit, Frange vitrum, & lapidem extrahe, ac illam pone in bocia vitri, & oleum extrahe, & inuenies quod dicit Philosophus. Idẽ Philosophus quo- que ait, Frange vitrum, & cape medicinam coagulatam, illamq; pone in can- nam vitreatam. Per vitrum Philosophus intelligit calcem supradictam, & illa

frangitur,quia ſubtiliſsimè teri debet,& poſtea per putrefactionem educi debet lapis ſeu medicina coagulata,id eſt ſulfur & ſal. In hoc vitro eſt arg. viuum quod ignem ſuperat,nec ab eo ſuperatur,vt dicit Geber lib.3.cap.6.in fine. Iſidorus in hunc propoſitum loquens,dicebat,Arg.viuū melius ſeruatur in vaſis vitreis,nam alias materias perforat.Geb.etiam lib.2.cap.6 dicit,Solummodo vitrum &vitro ſimile,quia poros non habet,potens eſt ſpiritus retinere ne fugiant,& ab igne exterminentur: Volunt dicere,ſpiritus ferri ſemper fugere ab igne vehementi,donec in vitri naturam conuertantur coloris ſapphiri, aut cærulei obſcuri.Ideo Geber lib.4.cap.18.dicit, In corporibus præparatis debemus cæleſtem colorem creare, qui ſit perfectus ob arg.viui bonitatem. Albertus magnus etiam in fine ſuorū Meteor.ſuperiora occultè confirmat,dicēs Non eſt facilè ſcire quādo mineralia ſuam formam ſpecificā habeant,&quādo non:quia haud facilè eſt ſcire,quando ſit verus lapis aut metallum,niſi per corruptionem veniat ad multum debile,ita vt ſola figura ſuperſit,& nihil ex virtute quæ eſſentiam ſequitur. Et huius rei ſimilitudo eſt in corporibus mortuorum:nam cum illa ex paruo tempore mortua ſunt, videntur parum differre a viuis:ſed cùm diutius in ſepulchris iacuerint,tunc in illis eſt ſola figura,& ſi tāgantur,ſtatim ſoluuntur in cineres:ac tunc maxima eſt differentia inter viuentium & mortuorum corpora.Pariter videre eſt in vegetabilibus & mineralib. nam mineralia ſuo modo pereunt vt animalia,ſed neſcitur quando proprium eſſe ac naturam amiſerint,niſi ex maxima mutatione.Nam cùm ſapphirus adhuc colorem & tranſparentiam atq; figuram ſapphiri habet, eſt veluti viuus, qui operationem ſapphiri habet,&ideo nominatur ſapphirus ac ſi viuus eſſet: ſed poſt diuturnam eius mutationem obſcuratur & diſcontinuatur, tuncq; agnoſcitur non eſſe,niſi tantùm ſimilitudine ſapphirus. Idem dicere debemus de auro viuo & mortuo,de argento cæteriſq; mineralibus. DIS. Poſteaquā tàm humaniter ac patienter mihi ſatisfeciſti quibuſcunque in rebus quas ex te quæſiui:obſecro ne te pigeat quatuor etiam verba addere in huius longæ ſententiæ declarationem,& tunc contentus abibo. RAI. Sentētia talis eſt, Quòd quum Mars tandiu in igne fuerit,quòd multum debilis ac frangibilis factus ſit nec reliqua ſit in eo pars aliqua naturæ vel ſubſtantiæ ferri,ſed in vitri naturam ſit conuerſus coloris ferè ſapphiri obſcuri,tunc in lapidem mutatus erit. DIS. Dum viuam,tibi ſemper debebo. Vale.

Finis Dialogi de Ligno vitæ,& Geberi ac ſimilium ſuccinctæ declarationis Ioannis Braceſchi Brixiani.

PRAE-

PRAESTANTISSIMO NATVRAE INTERPRETI DOMINO IO. MICHAELI STERPINO, ROBERTVS TAVLADANVS ex animo. S. D.

QVI Apollonij Tyanei gesta scripsere, eum aiunt scientiæ gratia, & ad Brachmanes, & ad Gymnosophistas Indos penetrasse, adeoq; in arcanis Naturę profecisse, vt is nunquam habuerit, vel habiturus parem sibi sit neminẽ. Platonẽ quoq; diuinum legi, ad Aegyptios sacerdotes accessisse, & ab ijs complura, quæ ipse penitus ignorabat, vel subdubitabat, edoctum in Græciam suam redijsse. Idẽ me sublimiora scrutantem ardor inuasit: non tamen vt in Indiam ijs calamitosissimis temporibus me transferrẽ, sed Parisiorum Lutetiam adij: Quem in locum profectò non fuit pœnitẽda profectio. Porrò cùm illic locorũ essem, & in dies magis ac magis tui nominis, & Gaudentij Merulæ rumor inualesceret, destituta Lutetia in Italiam euolaui: & cùm velut de via fessus in Augusta Taurinorum substitissem, intellexi Merulam in Forolebetiorum, quod est agri Nouariensis municipium, patria tua esse, sed breui tamen Taurinum ad lectiones publicas salario publico conductum esse venturũ. Hac re intellecta gauisus sum non mediocriter. Interea Cherium ad te contendi. Vbi, Dij boni, boni plus inueni, quàm cogitabam, quàm quod mihi fama retulerat. Apud te igitur cùm essem, Cherij Merulã audio in Augusta Taurinorum ad suum munus venisse: Te igitur, vt scis, destituto ad hominem, quem videre & salutare exoptabam, maximè transcurro. Qua fronte me adolescentẽ licet, & Aquitanum, & planè incognitum Merula susceperit, profectò verbis explicare non possem. Cæterũ eiusdem religionis vinculũ, quo nihil est in rebus humanis tenacius, cũ illi me, & mihi illũ magis conciliaret in dies, inter ambulandũ, vt fit, ipsum interrogo quid de libello Ioannis Braceschi, quem de Chemica facultate velut Gebri interpres edidit, sentiat, respondit, bene. Tunc ego, qui iam sciebam Merulam tã Christiani esse animi, vt etiã hostibus suis bene esse cupiat, subiunxi. An ò Merula istuc dicis ex animo? an cõmuni magis subscribis opinioni? Cùm hîc paululum substitisset, respondit, Quid ego falcem in alienam messem ponam? Est hęc metallorũ scientia, extremis (quod aiunt) labris à me degustata. His ego subridens dixi. Qua ratione id fieri potest, quando libro tuorũ memorabilium (ni fallor) quanto bellissimæ huius materiæ fonteis potaturis aperueris? De eo libro rursus respondit se bene sentire. Tunc ego non sic, dixi, Sentíes ò Merula, vbi errores illius qui artem ipsam in contemptum, & studiosos in pauperiem trahere possunt, cõplures exposuero. Adhæc ille vultu ad risum ferè composito, O Tauladane, inquit, Amicus Plato, amicus Socrates, magis tamẽ amica veritas. Iccirco, tametsi Braceschus ob singularem eius virtutem, & ingenium, quibus pollet, sit mihi carissimus, lõgo tamen interuallo est mihi magis cara veritas. Pergratum igitur mihi Tauladane feceris, si ex ordine illius digestis erroribus, & huic ætati & posteritati pro viribus consulueris: & ob hãc rem fortasse non solùm tibi, sed & mihi, qui te ad hanc prouinciam excitarim, posteritas debebit: qui χρύσεα χαλκείων exhibueris, vt cum Homero loquar. Domũ igitur destituto Merula, cùm mihi ocij aliquid dabatur, cùm redijssem, in margine cœpi Braceschi errores annotare, & singulos suis argumẽtis meridiano Sole clarioribus arguere. Sed profectò (vt ingenuè fatear omnia) in hoc chemico pelago velificanti mihi tot Symplegades, tot Scyllas, tot Charybdes tot monstra denique obijci, nunquam credidissem. Huiusce enim facultatis li-

bri quot & quantis ſingulis ferẽ folijs deformẽtur labíbíbus, quot enormíbus ſcateant antracíbus, quot in locís luxí ſint, elumbes, inuerſi, mutílati, manchi, & redundantes vltra modum, ne míhí alíunde patronos accerſam, tu es teſtis optímus. Teſtis & optímus ípſe Merula, qui Petrí Boni Longobardí & phyſíci præſtantiſsimi apud Duces ínclytos, & de Repub. líteraría bene meritos, Ferrarıæ, Precioſam Margarítam Nouellam, qua níhíl eſt precioſíus, trecentis & hís amplíus expurgauít erroríbus. Dij boní ín tam exíguo agro, quæ zizanıorum meſsis excreuerat? In cauſſa eſſe arbítror, vír præſtantíſsime, quòd huíuſmodí farínæ authores prímí aut Aegyptíj fuerunt, vt Hermes Triſmegiſtus Moſes, eiuſq; ſoror María, aut Hebræi, vt Salomon, Callís: aut Arabes, vt Geber & Rex & Mahometí, vt alíquí volunt, nepos: cuí in hac arte merito prímę partes attríbuuntur Raſís, & Auícenna rex & medícus celeberrímus: aut Greci, vt ílle díuínus Plato in Stollícís, & ín quartís, Ariſtoteles, Lucas, Rhodíanus: alíj, vt ín Turba Philoſophorum legere eſt. Ex Latínís aut ínter veteres, ípſe quòd ſcíam, hanc Philoſophiæ partem attígit nemo. Annís porrò abhínc quíngentís, nonnulla in medium íngenía proceſſêre, Ricardus Anglícus, Rogerius Baccho, Merculínus vates ex Anglía: Quíbus poſtmodum ſucceſſores ſunt datí, Raymundus Lullus Híſpanus, & Arnoldus Villanouanus. Porrò quí Arabes íllos, Græcos & Aegyptios ſcríptores latínítate donarunt, bonarũ líterarum expertes erant, vt ſeries eorum ſermonís oſtendít: nec elucubrationes íllorum ſatís fideliter ab eís ſunt translatæ. Superuenêre poſtmodũ vt codices per tonſores & monachos ímperítíſsímos exſcríberẽt: horumq; ímperítia factum eſt, vt ferè tot errores eſſent, quot verſuum tractus in folíjs. Aetate etiam hac noſtra Geber toties ímpreſsus quot mendís ſcatet? Quàm ígítur arbítrabar, labor míhí fuit íntrícatíor. Quíd porrò huíc negocío lucís chemico præſtíterím, íd malo ab alíjs dící, quàm ípſe de me prædícare. Has autem ingenioli prímítías mei, tíbí vní dícare placuít: vt ex íjs meum erga te ſtudiũ paulatím cognoſcas, cognitum & foueas, & amplexeris. Non me fugit eſſe te munus índígnum, ſed tua tamen fretus humanítate, munere hoc non ſatís idoneo vtí fratrem ín Chriſto optímum cognoſcere non dubítaví. Bene vale, non ſolùm Italíæ, ſed & huíus ætatís decus ímmortale. Ex Auguſta Taurinorum Cal. Aprílís, M. D. LIIII.

IN IOANNEM BRACESCHVM GEBRI INTERPRETEM ANIMADVERSIO, AVthore Roberto Tauladano Aquitano.

VM nihil sit minus Christianum Braceſche, quam alienam famam acribus, uirulentis, & procacibus dictis proſcindere & lacerare, ego ne in mordacis Momi ſuſpitionem tibi uenirẽ, continui me, quantum potui, ne hanc in te animaduerſionem ſcriberem. Tandem cum uirus ſcriptorum tuorum in miſerandum permultorum naufragium longius in dies ſerpere, ac graſſari uiderem, non potui diuturniori ſilentio uti, non potui inquam mihi temperare, quin huic tuæ Hydræ, omnia (niſi quis obuiam iuerit) artis Chymicæ fundamenta intra paucos dies ferro uaſtaturæ, me opponerem. Quod quũ in aliquot adhuc annos differre meditarer, ueritas huius artis, quæ ferreo tuo decreto ſe regno ſpoliatam, & exulem eſſe cõqueritur, ſeſe mihi obtulit, tandemq́, cum cæteros omnes conniuere hoc in negotio cernerem, hanc à me in ſui patrocinium Apologiam impetrauit. Qua ego, cum tu ex eorum iudicium ſis numero, qui non niſi ferro uincere cupiunt, ad omnes ueritatis fautores, conſcios, & æquitatis tutores prouoco, & eos quanta cum ratione hanc prouinciam ſuſceperim, iudices conſtituo.

Agitur iam nonus annus, te libellum quendam in lucem emiſiſſe, cui Interpretationis Gebri titulum impoſuiſti. In quo Demogorgonem inducis cum Gebro differentem: Demogorgonem, inquam, tanquam Chryſopœiæ cognitionem ſciſcitantem, Gebrum autem ueluti ſui ipſius & reliquorum philoſophorum interpretem. Et ita inducis Gebrum, aut (ut uerius loquar) ſub nomine Gebri Brachеſcum, huius artis myſteria pandentem, ut tandem colligas medicinæ, ad uiliora metalla in aurum, ſeu argentum uertenda componendæ formam, neque ex auro, neq; ex argento, ſed ex ſolo ferro, aut ex uili eius excremento, depromendam eſſe. In cuius opinionis confirmationem, magnorum aliquot philoſophorum, & potiſsimum Gebri authoritates quaſdam adeò uerſutè detorſiſti, ut multorum (ſed tamen in hac parte philoſophiæ parum aut nihil inſtructorum) animos ad amplexandam opinionem tuam pellexeris. Itaq; cum hæc tua lucubratio (me apud Vaſcones degente) in manus meas ueniſſet, amaui ego certè ingenium tuum: nũquam tamen mihi perſuadere poteram, te in eam hæreſim lapſum eſſe, ut crederes formam auri effectricem ex Marte, aut abiecto eius ſtercore petendam eſſe. Ideoq; te Sphingem agere, & ænigmatico ſermone hanc artem ſcripſiſſe arbitrabar. Proinde ut mentem tuam planè aſſequerer, & exploratam haberem, ex ulteriore Vaſconia in Italiam perrexi, nec unquam ab incepto itinere deſtiti, donec Vrceos nouos peruenisſem. ubi quũ à fratre tuo intellexiſſem, te apud Turrim illuſtriſsimi Alberti Palauicini degere, ſtatim me illuc contuli, & ſuccincta oratione cauſam itineris mei tibi indicaui. Qua audita, bene me ſperare iuſsiſti, nec me priùs diſceſſurum aſſeueraſti, quàm plenam & integrã Chryſopœiæ cognitionem abs te accepiſſem. Cœpiſti itaq; paulopòſt mentem tuam familiariſsimè mihi interpretari, quam ut mihi commendatiorem redderes, hos uerſus (abs te, ut ſuſpicor elaboratos) mihi propoſuiſti exponendos:

Artus eſt hominis, qui conſtat ſex elementis
Cui P. ſi addas, & in M. *mutare ſi noſcas,*
Hoc eſt æs noſtrum, lapiſq; philoſophorum.

Quo ænigmate audito, quum me Tauladanum eſſe, non OEdipum reſpondiſſem, utpote qui hanc tuam Sphingem ex tempore ſoluere non poſſem, tu his uerbis uſus es. Non miror, ſi tu ex abrupto hoc ænigma ſoluere non poſsis, ad quod enodandum per decennium ego ſudaui. Et tandem eorum uerſuum inter-

pretationem sic auspicatus es. Artus, membrum est, Hominis, id est, Martis, qui à philosophis homo bilioſus nominatur. Qui constat sex elementis, id est, cuius nomen, in his uersibus inclusum, sex literis absoluitur. Cui P. si addas, Cui, subaudi, uocabulo artus si addas P. fiet partus. Et in M. mutare si noscas, hoc est, si mutaueris P. in M. nascetur hoc uocabulum Martus, quod sicut Mauors poetis, ita nobis Martem significat. Hoc est æs nostrum, lapisq; philosophorum, hoc, id est Martus, siue Mars, est æs, seu metallum nostrum, ex quo formatur lapis philosophorum. Quibus interpretandis quum finem feciſſes, narrasti iterum mihi, te in uolumine quodam annoso sequentem sententiam scriptam legisse:

Virgo Paschalis est dicata arti M.

Quam sic interpretatus es. Virgo paschalis herba est, quæ per similitudinem lapidem philosophorum significat. Si Virgo paschalis herba est, arti Medicæ dicatam esse interpretandum est. Hæc igitur ea ratione, qua hunc lapidem significat, est dicata arti M, id est Marti, quod legetur, si M, quod obscurandæ rei gratia (ut tu ais) præposterè locatum fuit, anteponatur. Vnde etiam colligebas lapidis philosophici formam, ex Marte, hoc est ex ferro, cui philosophi Martis nomen accõmodauerunt, mutuandam esse. Quibus ut maiorem fidem faceres, citabas nonnullas philosophorum authoritates, quæ eo, quo abs te citabantur, modo, lippientes, obtusos, & cæcutientes oculos primo suo fulgore fallere & perstringere non mediocriter possent. Tandem, ut me unico uerbo beares, in aurem mihi insusurrasti, excrementum hoc ferreum, unde forma auri & argenti effectrix (ut tu uis) expiscanda est, duplicis generis inueniri, idq; solum eligendum, quod uehementi ignis asperitate, forma spoliatum metallica, in naturam uitri, cæruleum colorem præ se ferentis rediisset. Postero die quum ego te seriò agentem, & extra non tuam, sed omnium philosophorum mentem positum esse planè cernerem, certandum mihi tecum esse duxi aliquot rationibus, è uiuis philosophorum, imò & ipsius naturæ fontibus exhaustis, quibus te premerem, formam metallorum in aurum & argentum uertendorum, non à ferro, cui nihil ineſt, nisi uilissimum, ignobile & ferreum, sed ab auro & argento, quibus solis ingenita est, hauriendam esse. Quibus quum te oppugnari, urgeri, & uehementer opprimi sentires, confugiebas ad sacrosanctum hoc asylum, scilicet non esse fidendum philosophis, quorum uerba aliud indicant, quàm sonare uideantur. Quo subterfugio, & sophismate, quum te omnes sapientum authoritates eludere posse animaduerterem, abs te discessi. Nunquam tamen pœnitebit me Bracesche, hoc iter feciſſe, cùm ex eo precioſissimum fructum retulerim, & doctior in Galliam redierim. Contemplatus enim sum in te, uelut in speculo, admirabilem & suspiciendam diuinæ Maiestatis sapientiam, quæ absolutam huius arcani cognitionem, aliquando mediocris doctrinæ uiris confert, interdum autem uiros, quantunuis profundæ eruditionis, in explorandis & inuestigandis naturæ mysteriis adeò delirare, hallucinari, & cæcutire facit, ut fascinati, ebriĩ, & à Circe aliqua dementati esse uideantur. Quod nullam aliam ob causam agit Dominus, nisi ut terrenos istos Argos, qui se, neglecto numine Diuino, ingeniĩ sui acumine non solùm hanc inferiorem naturam, sed ipsum etiam cælum penetrare posse gloriantur, eludat, domet, & ex summo arrogantiæ suæ Olympo ad inferos usq; retrudat: ut qui se aliquid scire nouerunt, non in sua cæca sapientia, sed in Domino totius sapientiæ fonte & authore, id sibi contigisse glorientur: ut discant, inquam, omnes Adæ posteri, se nihil aliud esse, quàm meras tenebras: denicq; ut hi, quibus noticia huius arcani continget, intelligant, diuinam Maiestatem eam esse, citra cuius liberalitatem & beneficentiam nemini mortalium ad huius sublimis arcani cognitionem patuit aditus, neque patebit unquam. Sed ut eò, unde digressa est, redeat oratio, postquàm ego ab Italia in Galliam rediĩ, iĩ, qui notam habebant itineris mei causam,

à me

à me quæsierunt, num te uidissem, conuenissem, & quid de te sentirem. Apud quos ego (quanuis te hac in parte hallucinari expertus essem) laudibus te ad cælum usq; extuli: & ita extuli, Bracesche, ut hi me seriò agere existimantes, tanta tui uidendi cupiditate incenderentur, ut parùm abfuerit, quin iter in Italiam fecerint. Ego itaque hucusq; errorem tuum tuli, & tegi, & lubens in posterum tegissem, nisi eum in singularem ueritatis contumeliam, & deplorandam multorũ perniciem plus æquo uiguisse, & adhuc uigere sensissem. Quod quum animaduerterem, non potui (ignosce quæso) mihi diutius imperare, quin pernicioſum hunc errorẽ detegerem, saltẽ, ut minus cauti metallicæ sophiæ amatores sibi ab hac opinione non minus cauendum esse intelligant, quàm nautis à uoraciſsima Charybdi, ni laboris iacturam, & bonorum suorum naufragium facere malint. His enim omnibus, qui opinioni huic ferreæ fidem dederint, continget, ut lapidem philoſophicum conficere molientes, & suam & alienam dilapident pecuniam. Et quoniam tu Gebrum, tanquam singularem opinionis istius uindicem, patronum, & assertiorem in medium producis, idcirco extorquenda tibi ẽ manibus primo impetu esse duxi, hæc arma Arabica, ut his spoliatus intelligas, reliquas omnes authoritates philoſophicas, abs te uiolenter contortas, & perperam fuisse interpretatas. Argumenta autem è Gebro à te desumpta, quibus te inuictum putas, hæc sunt:

CAPVT I.

Primum argumentum est hoc.

Scripsit Geber, cap. 30. suæ Summæ, hæc uerba:

Argentum uiuum adhæret tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri autem difficilius, quàm Lunæ, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. posteà sequitur:

Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Quam ultimam partem tu sic exponis. Ex quo, scilicet Marte elicias maximum secretum, hoc est Elixir.

Secundum argumentum quo uteris, est hoc.

Scripsit Geber cap. 66, suæ Summæ, Iouem perfecto magis propinquum esse, Saturnum uerò minus, minus adhuc Venerem, minimè uerò omnium Martem. posteà sequitur: Ex quo perfectio dependet. Quæ ultima uerba tu sic interpretaris. Ex quo scilicet Marte, perfectio (subaudi metallorum) dependet, hoc est Elixir. Quanuis in nonnullis (ais) exemplaribus legatur, Eo ex quo perfectio dependet, quam lectionem tibi summopere exosam, & ingratã esse indicas, quia sentis (licet id subticeas) eam interpretationi tuæ inimicam esse.

Tertium est hoc.

Scripsit Geber, cap. 32. suæ Summæ, hæc uerba: Vltimò uerò Mars. Et hoc est unum de secretis naturę. Quod tu sic interpretaris. Et hoc, id est, Mars, est unum de secretis naturæ, id est Elixir.

Quartum est hoc.

Scripsit Geber cap. 66. suæ Summæ, hæc quæ sequuntur. Causa impedimenti fusionis cuiuscunq;, est sulfur fixum. Per hoc itaq; maximum poteris elicere secretum: Quod tu sic interpretaris. Per hoc subaudi sulfur fixum, siue ex hoc sulfure fixo (per quod uis ferrum indicari, eo quòd maior pars ferri sit sulfur fixum) poteris maximum elicere secretum, id est Elixir.

Quintum est hoc.

Scripsit Geber, cap. 88. suæ Summæ, postquàm de Marte egisset, hæc uerba: Per hoc igitur artificis dilatatur industria ad ueram cuiusq; corporis rectificationem. Quod tu sic interpretaris. per hoc, id est per Martem dilatatur artificis industria ad ueram, rectificationem cuiuscunq; corporis.

Sextum quo te inuictum credis, est hoc.

Geber cap. 63. suæ Summæ, postquàm de essentia Martis pluribus egisset, tan-

dem hoc epilogo usus est. Laudetur igitur benedictus & glorioſus Altiſsimus, qui creauit illud, deditq; illi ſubſtantiam, & ſubſtantię proprietates, quas nō contingit, ullam aliam rem in natura poſsidere, ut in illa poſsit inueniri hæc perfectio per artificium aliquod, quam in illo inuenimus propinqua potentia. Ipſum enim est, quod ignē ſuperat, & non ſuperatur: ſed in illo amicabiliter requieſcit, eo gaudens. Quæ omnia de Marte, ſeu de Martis excremento dicta eſſe interpretaris. Septimum, quo ueluti trophæum canis, & te plena potitum credis uictoria, est hoc.

Scripſit Geber cap. 32, ſuæ Summæ, ubi ait de auro, hæc uerba. Calcinatur autem aurum, & ſoluitur ſine aliqua utilitate. Scripſit etiam hæc cap. 33. Calcinatur ſimiliter argentum, & ſoluitur cum magno labore, & ſine aliqua utilitate. Quibus uerbis tu rem tuam ſic agis. Omnium Philoſophorum conſenſu & ſuffragio metallum illud, ex quo formatur Elixir, calcinandum eſt, & ubi in calcem redierit, in liquorem eſt reuocandum. Atqui Gebri teſtimonio ex auro & argento calcinatis & ſolutis, nullus redit ad nos fructus, nulla inde promanat utilitas, fieri itaq; non poteſt, ut ex auro aut argento naſcatur ditiſsimum illud Elixir.

Hæc eſt legio illa Arabica, Braceſche, hæc claua illa Herculea, hic eſt, inquam ferreus ille exercitus, quo duce in aciem cum Mauorte tuo progrederis. Quæ omnia, ut intelligas, quàm ſint parui ponderis ad roborandam opinionē tuam, armabo te libenter altera Gebri authoritate, quam demiror abs te prætermiſſam, quum hæc ſola opinionem tuam omnino ferream efficere poſſe uideatur.

Geber cap. 9. libri de Inueſtigatione ſcripti, poſtquàm methodum ferri in liquorem reducendi docuit, ſic ait: Martem ſolutum honora, aquam uidelicet ſulfuris fixi colorem Elixiris mirabiliter augmentantem. Num huius authoritatis acceſsione uires tuas duplatas eſſe ſentis, Braceſche? at niſi has omnes copias tuas (fauente mihi Diuina maieſtate) profligauero, fudero & penitus proſtrauero, ignauum, & imbellem, me iudices uelim. Conferam itaque ſigna mea cum tuis, & tentabo, quantum ualeant uires tuæ, & primo impetu aggrediar primam & anteſignanam illam authoritatē, quam ex 30. cap. Summæ Gebri deprōpſiſti.

CAPVT II.

QVo in loco quid ſibi Geber uelit, ut lectores facilius aſſequantur, ego caput integrum legendum ſubiiciam, tum demum mentem de hac re non meam, ſed ipſius authoris & fideliſsimorum Gebri interpretum afferam.

Sequitur cap. 30. Summæ Gebri, argento uiuo, ſeu mercurio dicatum.

GEBER.

Argentum autem uiuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorum uſu, eſt aqua uiſcoſa, in uiſceribus terræ, ſubſtantiæ ſubtili terræ albæ per calorē temperatiſsimum unita per minima, unione tali, donec humidum à ſicco, & ſiccum ab humido æqualiter contemperetur. Ideoq; fugit ſuperficiem planam de facili, propter ſuæ aquæ humiditatem: non autem adhæret, uiſcoſam licet habeat humiditatem, propter ſiccitatem illius, quæ eam contemperat, & adhærere non permittit. Eſt etiam (ut quidam dicunt) materia metallorum cum ſulfure. Adhæret quoque tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri uerò difficilius, quàm Lunæ, Marti autem nullo modo, niſi per artificium. Ex hoc itaque maximum elicias ſecretum. Eſt enim amicabile, & placabile metallis ſuæ naturæ. Eſt etiam medium coniungendi tincturas, & non ſubmergitur aliquid in argento uiuo, niſi Sol. Soluuntur tamen Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab eo, & cōmiſcentur, & ſine ipſo aliquod metallorum deaurari non poteſt. Figitur & eſt tinctura rubedinis exuberantiſsimæ refectionis, & fulgidi ſplendoris, & non recedit à cōmiſto. Non eſt tamen medicina noſtra, donec eſt in natura ſua: ſed iuuare quandoque ſimiliter poteſt in caſu. Hactenus Geber.

TAVLADANVS.

Ego nunc quid de hoc loco sentiam, imò quid ipse uoluerit Geber, & quid fidelissimi eius interpretes, Petrus Bonus Ferrariẽsis, & Arnoldus Villanouanus de hac re senserint, explicabo.

Geber Arabum philosophorum facilẽ princeps, cum tractandam & describendam sibi proposuisset metallorum naturam, ut faciliorem uiam lectoribus ad id faceret, indicandum sibi prius esse duxit, quæ & quot essent, iuxta ueterũ opinionem, propinquam etallorum principia. Quæ cum superius docuisset esse tria, scilicet, arsenicum, sulfur, & argentum uiuum, & expressisset duobus capitibus proximè antecedentibus, quænam esset sulfuris & quæ arsenici natura, consequens erat, priusquàm metalla attingeret, (quę sunt tanquam soboles horũ principiorum) ut caput unum naturę tertij principij, hoc est, argenti uiui exprimendę dicaret. Qua motus ratione hoc 30. cap. mercurio consecrauit. In quo primo docet, quid sit mercurius, his uerbis.

GEBER.

Argentum uiuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorũ usu, est aqua uiscosa, in uiscoribus terrę, substantię subtili terrę albę, per calorem temperatissimum unita per minima, tali unione, donec humidum à sicco, & siccum ab humido æqualiter contemperetur. Ideoq; fugit superficiẽ planam de facili, propter suę aquę humiditatem. Non autem adhęret, uiscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quę illam contemperat, & adhęrere non permittit.

TAVLADANVS.

Quæ sibi nihil aliud uolunt, quàm argentum uiuum ex aqua uiscosa, & terra candida, tenui, & sulfurea oriundum esse, quæ duo, aqua scilicet uiscosa & terra sulfurea, ea lance à natura librata fuerunt, ut quãuis aquæ proprium sit, rem in eam demersam madefacere, & licet uiscosi conditio sit, tangenti adhærere, neutrum tamen aqua uiscosa in argento uiuo existens, queat præstare, ob terram sulfuream sibi unitam, quæ sua siccitate uiscosam, & humidam illius conditionem ita frangit, & temperat, ut neq; adhærere, neq; madefacere ualeat. Vnde ueteres philosophi argentum uiuum aquam siccam nominauerunt. Sed quoniam hęc ex se clariora sunt, quàm ut egeant interprete, idcirco prosequamur reliqua, & qui sit eorum usus, penitissimè exploremus.

GEBER.

Est etiam (ut quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure.

TAVLADANVS.

Hoc est, sunt ex ueteribus philosophis nonnulli (ut dixit cap. 25. suæ Summæ) qui uelint argentum uiuum, & sulfur, esse principia illa, quæ à natura ad generationem metallorum assumuntur. Cui ille opinioni non suffragatur, motus rationibus, quę ab eo 26. cap. Summæ adferuntur. Ideoq; addidit, Vt quidam uolunt.

GEBER.

Adhæret quoq; tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui, & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri autem difficilius quàm Lunæ, Martí uerò nullo modo nisi per artificium.

TAVLADANVS.

Hoc est argentũ uiuum libentius & maiori quadam cum auiditate uorat, sorbet & deglutit aurum, plumbum & stannum, quam reliqua metalla. post hęc tria auidius argentũ complectitur, quàm æs: cum ære autẽ facilius init fœdus, quàm cum ferro. Ferro enim adeò ægrè cõmiscetur, ut non nisi inuitum, & arte coactũ, ac superatum cum eo coire uelit. Cuius rei nulla alia est ratio, quàm rebus omnibus hanc à natura uim ingenitã esse, ut res homogeneas, & eas, quibus cũ aliquo affinitatis uinculo cõiunctę sunt, tacita quadam beneuolentia complectan-

tur,& eas ſibi copulari gaudeãt,& lætentur:cum heterogeneis aũt,& ĩs,quibus cum nullam habent affinitatem,antipathiam exerceant. Vnde fit, ut arg. uiuum libentius coeat cum metallis,quibus cum maiorem habet affinitatem. Ea aũt ſunt illi magis affinia,quæ naturã ipſius magis ſapiunt. At naturam ipſius magis ſapiunt ea metalla,quæ maiori abundant arg.uiui copiã. Et quoniã ferrũ eſt inops arg.uiui præ cęteris metallis,ditiſsimũ autem ſulfuris cremabilis, argentum uiuum ſentiens ſe in eo minimum iuris habere, ſentiens, inquam,ſulfur aduſtibile (quo in natura nihil eſt mercurio magis inimicum) maiorem ferri partem occupaſſe,ægerrimè pro conſanguineo Martem tuum agnoſcere poteſt ô Braceſche.

GEBER.

Ex hoc itaq; maximum elicias ſecretum. Eſt enim amicabilis (mercurius ſubaudi) & placabilis metallis ſuæ naturæ.

TAVLADANVS.

Nunc quod ſit hoc arcanũ,quod Geber docet hinc eſſe eliciendum,expendamus. Quod licet me tacente ſeſe omnibus ſpectandum prodat, faciam tamen,ut clarius eluceſcat. Hæc eſt igitur mens Gebri. Ex eo quod uidemus arg.uiuum alĩs metallis amicum magis,alĩs aũt minus:ex eo, inquam, maximum colligere debemus arcanũ. Quod nõ immeritò maximum dixit, cum ex huius cognitione totius artis pendeat,& colligi poſsit myſterium,ut ex ſequentibus notiſsimũ fiet. Sed quod erit tandem hoc arcanum? Adeſte quæſo animo ô uos omnes ueritatis conſcij & fautores,& intelligetis, me Gebri mentem fideliſsimè & uiuaciſsimè exprimere. Ex eo igitur quòd argentum uiuum alĩs metallis magis,alĩs autem minus amicũ & familiare eſſe uidemus, ex eo, inquam,ſi perſpicaces naturę exploratores eſſemus,maximũ arcanum aſſequeremur. Intelligere enim inde poſſumus, metalla ea naturæ argenti uiui magis uicina, quibus cum argentum uiuum familiarius commiſcetur. Nam,ut Geber docet cap.61.ſuæ Summæ,argentum uiuum id ſolum ſuſcipit, quod ſuæ naturæ eſſe ſentit,quod cap.64.confirmauit his uerbis: Argentum uiuum retinet, quod ſuæ naturæ eſt, alienum uerò reſpuit. Et cap.53.his uerbis: Quoniam natura propriam naturã amicabilius amplectitur,& gaudet ea,magis quàm extranea. At ubi cognouerimus quæ metalla ſint argento uiuo uiciniora,& magis affinia,inde facilè colligi poteſt,quænam ſint perfectiora. Cum enim argentum uiuum ſit cauſa metallicæ perfectionis,ea metalla meritò dicentur,& habenda erunt perfectiora, quæ argento uiuo ſunt affiniora. Quòd autem argentum uiuum ſit cauſa perfectionis metallorũ, & illud,in quo ſita eſt & recõdita tota huius artis perfectio,id teſtatur Geber cap.38.his uerbis: Conſideratio rei, quæ perficit (in hac arte ſubaudi) eſt conſideratio electionis puræ ſubſtantiæ argenti uiui. Item cap.59.his uerbis, Ideoq; relinquitur argentum uiuum eſſe perfectiuũ,& aduſtionis ſaluatiuum,quod eſt perfectionis ultimum. Item cap.74.his uerbis,Ideoq; cum in cæteris rebus exquirẽtes, non inuenerimus inuentione noſtra rem aliquam magis, quàm arg.uiuũ corporum naturis amicari,per hoc opus noſtrũ in illo impendentes, reperimus ipſum eſſe uerã alterabilium medicinã in cõplemento,cum alteratione uera & nonmodicè peculioſa. Item cap.81.his uerbis, Probauimus aũt ex noſtris ſermonibus, ſulfur cuiuſcũq; generis, eſſe perfectionis corruptiuũ,arg.autem uiuũ eſſe perfectiuum in operibus naturę,cõpletis eius regiminibus. Igitur & naturam minimè mutãtes,ſed imitantes (in his ſcilicet operibus,in quibus eam imitari poſſumus) arg.uiuũ ſimiliter in huius operis magiſterio aſſumimus, in cuiuſcq; perfectionis medicina,ſolari ſcilicet & lunari,tam quidem imperfectorũ,quàm ipſius arg.uiui coagulabilis. Ex his Gebri locis ſatis patet arg.uiuũ eſſe cauſam perfectionis huius artis. Quod ne in dubiũ uocari poſſet,id Geber potẽtiſsima ratione probauit cap.69.ſuæ Sũmę,his uerbis, Ideoq; per hoc inuenimus aliquid in corporibus imperfectis diminutũ fuiſſe,quod compleri neceſſariò oporteat, per medicinam illis

illis conuenientem, & diminutum cõplentem. Est autem diminutum in illis, paucitas scilicet argẽ. uiui, & non recta inspissatio eiusdem. Igitur cõplementum in illis erit, arg. uiui multiplicatio, & inspissatio bona & fixio permanens. Hoc autem per medicinam ex illo (subaudi arg. uiuo) creatam efficitur. hæc enim quum ex arg. uiuo fuerit in esse deducta, per beneficiũ luciditatis, & splendoris ipsius, illorum fuscedinem palliando celabit, teget, splendorem inducet, & in fulgorem cõuertet. Quum enim arg. uiuũ in medicina per nostrum magisterium præparatum, ac mundatũ fuerit, & in substantiam purissimam, & fixam reductum, proiectum super diminuta à perfectione, illustrabit ea, & suæ fixione perficiet.

Hæc est ratio illa, qua Geber contendit argẽ. uiuum esse causam perfectionis huius artis, quæ certè est ualida. Nam si paucitas arg. uiui, & non recta inspissatio eiusdem, est causa imperfectionis metallorũ, necessariò colligendum est, causam perfectionis eorũdem esse copiam & ubertatem arg. uiui & rectam ipsius inspissationem. Quod aũt inopia, seu paucitas, arg. uiui, & non recta inspissatio, sit causa imperfectionis metallorum, hinc cõstat. Oppositorũ effectuum oppositas necessariò oportet esse causas effectrices. Sed causa perfectionis metallorum (quæ perfectio est effectus imperfectioni oppositus) est abundans copia arg. uiui ritè inspissati. igitur causa imperfectionis eorum, quæ imperfecta sunt, erit opposita scilicet inopia arg. uiui, & non recta inspissatio eiusdem. Quòd aũt abundans copia argenti uiui, ritè inspissati, sit causa perfectionis metallorum, hinc colligitur. Si abundans copia mercurij ritè inspissati non esset causa effectrix perfectionis metallorum, id metallum nõ esset reliquis omnibus præferendũ, in quo maior est mercurij ritè inspissati copia. Atqui aurũ, quod uberius abũdat mercurio ritè inspissato, (ut testatur solius auri demersio in mercurio) præfertur cæteris omnibus metallis, & solum est inter metalla, numeris omnibus absolutũ. Igitur necessariò colligendũ est, maiorẽ copiam mercurij ritè inspissati, esse causam effectricẽ perfectionis metallorũ. Quod si ita est, igitur inopia mercurij ritè inspissati erit causa imperfectionis metallorũ. Quòd si paucitas mercurij ritè inspissati est in causa: quominus Saturnus, Iupiter, Mars & Venus ad perfectionem uenerint, ergo multiplicatio mercurij, & recta eiusdẽ inspissatio præstabit, ut euadant perfecta. Sed sola medicina, ex purissima, & ritè inspissata, mercurij substãtia cõflata, hãc mercurij ritè inspissati multiplicationẽ eis conferre potest. igitur arg. uiuũ, ut superius testatus est Geber, erit causa perfectionis in hac arte, cum id solum instauret, & sarciat in metallis imperfectis, quod eis à natura fuerat denegatũ, cum ipsa etiã perfecta, eam, quã habent perfectionẽ, illi debeant, & acceptã ferant. Cum itaq; arg. uiuum sit causa perfectionis in hac arte, profectò ex facili uel difficili ipsius cũ metallis cõgressu colligere possumus, quę metalla sint perfectiora, quę minus perfecta, & quę sint à perfectione aliena. Nam si arg. uiuum est causa perfectionis metallorũ, ea metalla meritò cẽsenda erũt perfectiora, quæ arg. uiuo sunt magis affinia. Ea uerò sunt illi magis affinia, cum quibus ipsum arg. uiuũ familiarius cõgreditur. Cum ijs aũt familiarius cõgreditur, quę naturã suã magis sapiũt. Sed ea metalla arg. uiui naturã magis sapiũt, quæ sunt fœcũdiora arg. uiui. Ea igitẽ erunt habẽda pfectiora. Qđ Geber cap. 64. apertè docuit his uerbis: Ex hoc itaq; manifestũ est corpora illa esse maioris pfectionis, quę plus arg. uiui sunt cõtinẽtia, quę uerò minus, minoris pfectionis. Probatio uerò eius, qđ ea, quę maioris arg. uiui quãtitatis sunt cõtinẽtia, maioris sint perfectiõis, est facilis susceptio arg. uiui. Itẽ cap. 98. his uerbis, iã igitẽ uobis patuit ueridicè, maximã arg. uiui quantitatẽ cõtinẽtia, pfectionis existere corpora, & ideo arg. ui. maximè amicari. Quãobrẽ autumandũ est, corpora ea perfectioni magis approximare, quę magis amicabiliter arg. uiuũ cõbibũt. Et huius signũ est, arg. uiui facilis susceptio à Solaris aut Lunaris pfectionis corpore. Ob huius igitẽ rationis causam, quodcũq; corpus in sui substantiã arg. uiuũ facilè nõ admiserit, à pfectionis cõplemẽto maximè di-

ſtare neceſſe eſt. Quæ omnia hactenus à nobis in huius primæ authoritatis interpretationem dicta, ut familiarius intelligantur, ego ea in pauca hîc reducam.

Ea metalla argenti uiui naturam magis ſapiunt, & ſunt ipſi affiniora, cũ quibus ipſum argentum uiuum libentius cõmiſcetur. Atqui argentum uiuum miſcetur libentius cum metallis, quæ maiorem cõtinent copiam argenti uiui. Ergo metalla, quæ maiorem continent copiam argenti uiui, magis ſapiunt naturam argenti uiui, & ſunt illi affiniora. Sed metalla argento uiuo magis affinia, ſunt perfectiora. Igitur metalla, quę maiorem continent copiam argenti uiui, erunt perfectiora: ſiquidem hæc ſunt argento uiuo uiciniora. Quòd autem ea ſint perfectiora, quę argento uiuo ſunt magis affinia, ſic colligitur. Id quod cauſæ perfectionem efficientis magis particeps eſt, iure optimo perfectius iudicandum eſt. Sed argentum uiuum (ut ſuperius docuimus) eſt cauſa perfectionis metallorum tam eorum, quæ perfecta ſunt, quàm eorum, quæ ad perfectionem ſunt promouenda. Proinde metalla, quæ magis ſapiunt, & obtinent naturam argenti uiui, erunt cæteris perfectiora. Atqui ea metalla magis obtinent naturam argenti uiui, quæ maiori abundant copia argenti uiui. Igitur ipſa erunt perfectiora. Quòd ſi ea metalla ſunt perfectiora, quæ maiori abundant argenti uiui copia, profectò (cum contrariorum contraria ſit ratio habenda) ea metalla erunt à perfectione alieniſsima, quæ maxima laborant argenti uiui paucitate & inopia. Atqui in Marte eſt maior penuria argenti uiui, quàm in aliquo alio metallo, ut teſtatur illibentiſsimus & difficillimus argenti uiui cum eo congreſſus. Collectio igitur hæc erit, Braceſche, Martem tuum, (quem tu uis non ſolùm perfectioni finitimum, ſed eſſe ipſam perfectionis effectricem cauſam) omnium metallorum à perfectione remotiſsimum & alieniſsimum eſſe. Quòd ſi Mars eo nomine à perfectione alieniſsimus eſſe cenſetur, quòd inops ſit argenti uiui, iudica tu ipſe Braceſche, qui fieri poſsit, ut fæx illa ferrea, in naturam uitream redacta, ſit cauſa perfectionis in hac arte effectrix, cum in ea nihil ſit penitus argenti uiui, imò tota, quanta eſt, ſit ſulfur terreum, nimia ignis inclementia argento uiuo natiuo ſpoliatum. Nam ſi ignis argentum uiuum ei non extorſiſſet, poſſet beneficio argenti uiui (utpote liquationem metallicam efficientis) iterum in metallum ſcilicet in ferrum redire, & reuocari. At cum experientia teſtetur, fæcem illam ferream in uitrum cęruleum redactam, (quam tu ſcripſiſti eligendam) liquatione metallica exhauſtam, & priuatam omnino eſſe, profectò abſentia effectus, hoc eſt liquationis metallicæ, fidem indubitatam facit ſublatæ, & abſentis cauſæ, liquationem metallicam efficiẽtis, id eſt, argenti uiui. Qua ſublata factum eſt, ut metallica eſſe deſierit, & in naturam uitream, à metallica alienam abierit. Quòd ſi hoc Martis excrementum argento uiuo penitus exhauſtum eſt, quomodo uis, Braceſche, metallorum ignobilium in melius mutandorum medicinam ex eo cõfici, cum eam teſtetur Geber ex argento uiuo (utpote inopiam metallorum ſarciente) conficiendam eſſe? Hoc igitur erat arcanum ex hac Gebri authoritate eruendum, Braceſche, ſcilicet (cum argentum uiuum ſit cauſa perfectionis metallorum) ea metalla eſſe perfectiora, cum quibus argentũ uiuum libentius coit, & familiarius congreditur, & per conſequens Martem eſſe omniũ metallorum à perfectione remotiſsimũ, & alieniſsimum, cum argentum uiuũ, adeò exoſum habeat eius coitum, & illibentiſsimè atq; ægerrimè cum eo copuletur. Et cum ſolius perfecti propriũ ſit, perfectionẽ nondum perfectis conferre, imperfectorũ aũt, eam à perfectis mutuari & accipere, profectò uis conferendę perfectionis, reliquis omnibus metallis prius inerit, quàm tuo Marti, à perfectione adeò diſtracto. Et inter metalla perfectionis integrè expertia, maximè & primò conueniret Ioui, utpote ad naturã cauſę perficientis propinquius accedenti. Hanc tamen perfectionis conferendæ facultatẽ, neq; Ioui, neq; Saturno, neq; Veneri, neq; Marti ingenitam eſſe docuit nos Geber cap. 69. his uerbis.

Redeuntes

Redeuntes tamen in nos ipsos,& torquentes nos immensæ meditationis afflictionibus, tandem respeximus, corpora à perfectione diminuta in profundo suæ naturæ fœda existere,& nihil in eis fulgidum inueniri, cum in eis secundum naturam non insit. Non enim inuenitur in re, quod in illa non est. Cum igitur in illis nihil perfecti reperiatur,&c. Audi Bracesche in metallis à perfectione diminutis nihil perfecti (& per consequens nihil perfectionis) reperiri. Quòd si neq; in Ioue, neque in Saturno, neque in Venere perfectionis quicquam reperitur (quæ tamen Marte tuo longè sunt perfectioni uiciniora) uide quæso quid perfectionis excremento tuo, patre suo, hoc est Marte ignobiliori, relinquatur. Quòd si nulli eorum perfecti quicquam ineſt, ac solius perfecti proprium est, nondum perfectis perfectionem conferre, hinc Sole clarius constat, causam perfectionis effectricem in nullo imperfectorum quærendam esse. Non enim inuenitur in re, (ut ait Geber) quod in illa non est. Sed quoniam superius ex Gebro, docui argentum uiuum esse causam perfectionis in hac arte effectricem, uidendum superest, num id de argento uiuo crudo & uulgari sit interpretandum.

Ego itaque ne pugnantia loqui,& mihi constare non uidear, asserò certè causam perfectionis in solo argento uiuo sitam, & repositam esse, nec aliunde esse promendam, non tamen in argento uiuo in natura sua cruda sumpto. Id enim testatur Geber cap. trigesimo his uerbis. Non est tamen argentum uiuum medicina nostra in natura sua. Item cap. 38. his uerbis. Consideratio rei quæ perficit, est consideratio electionis puræ substantiæ argenti uiui,& est medicina, quæ ex materia illius assumpsit originem & ex illa creata est. Non est autem ista materia argentum uiuum in sua natura. Item cap. quinquagesimonono his uerbis. Ex iam dictis similiter patet argentum uiuum non esse perfectiuum in natura sua.

Proinde cum argentum uiuum in natura sua sumptum non sit causa perfectionis, quale tandem erit illud argentum uiuum, quod superius cum Gebro asseruimus esse causam perfectionis in hac arte effectricem? facilè intelligemus, quale sit hoc argentum uiuum, si quæ in hanc rem à Gebro scripta fuêre, in memoriam reuocemus. Dixit Geber cap. nonagesimonono, summam totius operis Chymici hãc esse, ut sumatur lapis in capitulis notus (hoc est Mercurius) deinde cum operis instantia assiduetur super illo opus sublimationis primi gradus,& per hoc mundetur à corrumpente impuritate. Hæc enim est sublimationis perfectio: Et cum ea subtilietur lapis, donec in ultimam puritatem deueniat,&c. Dixit præterea cap. octuagesimosecundo, artem medicinæ componendæ hanc esse, ut præparetur argẽtum uiuum cum modis suis iam dictis, cum diuturni laboris instantia, quousque omnis illius subtilis substantia purissima, alba quidem in Luna, citrina uero intensè in Sole, habeatur perfectè. dehinc uerò cum hac purissima arg. uiui substantia perficiatur, cum huius magisterij ingenijs medicina, quæ illi adhæreat, & fundatur facilimè,& illud coagulet. Dixit etiam cap. 75. Et cum inuenerimus ipsum (subaudi argentum uiuum) sine administratione alterationis naturæ illius, non mutare, inuenimus similiter ipsum præparari debere necessariò, cum non permisceatur in profundo, absque illius præparationis modo. Et est scilicet, ut talis fiat illius substantia, quòd permisceatur usq; ad profundum corporis alterabilis, sine separatione in æternum. Hoc autem non fit, nisi subtilietur ualde cum præparatione certa, determinata in cap. sublimationis. Et non permanet eius impressio, nisi figatur, nec illustrat, nisi fulgidissima ex eo eliciatur substantia. Cum itaq; arg. uiuũ, metalla imperfecta illustrare,& decorare non possit, nisi purissima & splendidissima ex eo eliciatur substantia (quod citra sublimationem fieri non potest) & cum eius impressio non sit constans, imò nisi figatur, euanescat, ideo cap. 59. sic ait, In argen. uiuo necesse est superflua demere. habet enim corruptionis causas, uidelicet terram, & adustibilis absq; inflãmatione aqueitatis substantiam. Putauerunt tamen aliqui, illud terram

non habere ſuperfluam,uel immundiciam. Sed uanum eſt,quod ab eis cogitatur. uidemus enim ipſum multæ liuiditatis,& non puræ albedinis. & ſimiliter per leue artificium uidemus ex illo terram nigram, & fæculentam emanare, uidelicet per lauationem,cuius modum narrabimus. Sed quia duplicem ex illo perfectionem elicere oportet,ſcilicet medicinam ex eo facere, & illud perficere, ideo neceſſe eſt ipſum duplici mũdationis gradu pręparare. Propterea duę mundationes mercurij ſunt neceſſariæ,una per ſublimationem ad medicinam, (ex eo ſub conficiendam) & hæc hîc innuitur, alia per lauacrum,ad ipſius coagulationẽ,& iſta innuetur. Si enim uolumus medicinam ex eo creare,tunc neceſſe eſt, ipſum à fæculentia ſuæ terreitatis mundare,ne in proiectione creet liuidum colorem,& ipſius fugitiuam aqueitatem delere, ne totam medicinam in proiectione fugitiuam reddat,& mediocrem illius ſubſtantiam ſaluare pro medicina, de cuius proprietate eſt non aduri,& ab aduſtione defendere, & quæ non fugit, & fixũ (ubi ſubaudi fixata fuit) facit. Ex his Gebri locis ampliſsimè conſtat, quale ſit argentum illud uiuũ, quod eſt cauſa perfectionis in hac arte, ſcilicet argentum uiuum defæcatiſsimum & fixum. Quibus qualitatibus cum argentũ uiuum crudum non ſit præditum, idcirco in natura ſua ſumptum non eſt cauſa perfectionis,nec eſſe poteſt,donec mundiſsima eius ſubſtantia per ſublimationem à fæcibus ſeparata,& exonerata fuerit,& poſtea fixæ, & conſtantis in igne conditionis euaſerit. Quam ob cauſam Geber caput unum de Sublimatione mercurij ſcripſit,& alterum de Fixione mercurij,per ſublimationem mundati.

At quemadmodum Geber docet cap.46,marchaſitam,mercurio extincto,mediocriter præparato,& ad fixionem aliquo modo inclinante præditam eſſe, cuius mercurij extincti,in marchaſita exiſtentis beneficio, immunes ſimus à laboribus extinctionis mercurij crudi:eadem ratione colligere poſſumus,nos à laboribus extinctionis,abſterſionis,& fixationis argenti uiui crudi immunes fore, ſi mercurium non ſolùm extinctum,ſed abſterſum,mundum, defæcatiſsimum,& ad plenam fixionem ab ipſa natura deductum inuenerimus. Itaq; cum ipſa natura mercurium his omnibus dotibus præditum, in Sole & Luna, nobis liberaliſsimè offerat, non eſt profectò, quòd nos torqueamus in argento uiuo extinguendo,abſtergendo,per ſublimationem defæcando, & ad fixionem deducendo. Imò fruſtra huiuſmodi laborem ſubiremus,cum argentũ uiuum crudum mederi non poſsit metallis ignobilitate laborantibus, quin prius metallicam formam induat,& metallum euadat, & ipſa natura metalla nobis cuiuſuis generis exhibuerit. Quod autem argentum uiuum metallis ignobilibus perfectorum nobilitatem conferre non poſsit,quin prius efficiatur metallum,hinc conſtat.

Si à mollitie argenti uiui,non patet aditus ad duritiem metallorum (teſte Gebro cap.26.ſuæ Summæ) niſi per diſpoſitionem, quæ medium tenet inter mollitiem,& duritiem illorum:eodem argumento colligendum eſt,argentum uiuum, metallorum ignobilitate laborãtium,medicinam euadere non poſſe, quin prius formas inter formam Elixiris,& ſuam interiectas experiatur, & ſubeat. Non patet enim acceſſus ab extremo ad extremum,niſi per interiecta media. Atqui inter has duas extremas formas Elixiris,ſcilicet & argenti uiui,formæ metallorum iacent media. Proinde argentum uiuum,niſi prius metallum euaſerit, ad formam Elixiris promoueri non poterit. Quod autem metalla medium teneant inter argenti uiui & Elixiris formam, huius rei fideliſsimus teſtis mihi erit Arnoldus Villauouanus cap.decimo ſui Roſarij minoris,cuius hæc ſunt uerba:

Hic igitur eſt lapis noſter formoſus, quia non fit tranſitus de extremo ad extremum, niſi per medium. Extrema autem noſtri lapidis in primo latere eſt argentum uiuum, in ſecundo uerò eſt Elixir completum: media autem horum duorum extremorum ſunt metalla. Huius etiam rei teſtis eſt Lullus, in ſuo primo Teſtamento, his uerbis. Natura habet in ſuo opere, quatenus ad creanda

creanda metalla ſpectat, extrema duo, & unum medium. extrema ſunt argẽtum uiuum, & ſulfur ex una parte & metalla ex alia. medium uerò eſt quoddam tertium, in quo ſunt iſta duo nempe mercurius & ſulfur. Aliqui dicunt hoc medium eſſe uitriolum, aliꝝ arſenicum, aliꝝ alia media mineralia. Ex quo medio natura extrahit duos fumos, qui ſunt mercurius & ſulfur, ex quibus conficit metalla. Ars cum ſit naturæ imitatrix, & cum ſint eadem principia naturæ & artis, habebit ipſa ars duo extrema, & unum medium. Extrema artis erunt argentum uiuum & ſulfur ex una parte, lapis ex alia. medium autem erunt ipſa metalla, ex quo medio ars extrahit ſulfur & mercurium, ingenio naturæ depurata & fixata, ex quibus poſtea lapidem conficiet.

Cum itaqꝫ metalla media ſint, inter formam Elixiris, & argenti uiui, & nullus fiat progreſſus ab extremo ad extremum, niſi per interiectum medium, profectò argentum uiuum Elixiris formam contingere non poterit, niſi primò gradum faciat ad formam metalli intuendam. Quòd ſi argentum uiuum, priuſquàm tranſeat in Elixir, ad formam metalli promouendum eſt, ergo aut plumbi, aut ſtanni, aut æris, aut ferri, aut argenti, aut ſaltem auri formam induat, neceſſe eſt.

Quòd ſi optamus ſcire, ad cuius tandem metalli formam promoueri debeat, antequàm ex eo Elixir confici queat, id ex uerbis Gebri uenandum eſt. docet enim Geber, mundiſsimam ſubſtantiam ex eo per ſublimationem depromendam, eamꝫ ad fixationem ducendam. Itaqꝫ cum mundiſsima eius ſubſtantia ſit aſſumenda, immudum & ſordidum ex ea non poterit generari metallum, munda enim illius ſubſtantia (ut teſtatur Geber cap. 53.) mundum, & ſordium expers, producit metallum: immunda uerò, pollutum & ſordidum. Neceſſe eſt igitur ut ex mundiſsima & defæcatiſsima argenti uiui ſubſtantia (quam Geber ſolam aſſerit colligendam) mundiſsimum, & defæcatiſsimum naſcatur metallum. Quòd ſi mundum & ſordium expers, ergo aut Solem aut Lunam ex ea mercurij ſubſtantia oriri neceſſariò oportebit. Reliqua enim metalla immunda ſunt, nec extrema tantùm, ſed etiam inteſtina, & penitus inoſſata laborant ſpurcitie.

Quòd ſi argentum uiuum, ut ex eo fieri poſsit Elixir, per ſublimationem & fixionem in metallum nobile, terſum & mundum reuocandum eſt, & natura nobis metalla mundiſsima, tam alba, quàm citrina produxerit, profectò quemadmodum beneficio mercurij in marchaſita exiſtentis, utpote extincti, mediocriter præparati, & ad fixionem ſuſcipiendam diſpoſiti, immunes ſumus à laboribus extinctionis, & ſublimationis argenti uiui crudi: eadem ratione colligere debemus, beneficio metallorum nobilium, & mundorum, hoc eſt auri & argenti mineralis, nos ab immenſis illis laboribus ſubleuari, qui ſubeundi nobis eſſent, ſi argentum uiuum per extinctionem, ſublimationem, & fixionem in metallum nobile & mundum permutandum eſſet. Quorſum enim tot nos frangamus laboribus? cum natura hoc ante uidens, & noſtri miſerta, nobis hac in parte inſudauerit, & hæc nobilia metalla porrexerit, ut ex eis ſubſtantiam illam mercurij mundiſsimam, & iam ad fixionem deductam effoderemus, eamꝫ ad ſublimiorem Elixiris formam promoueremus.

Quod perſpicaciſsimus & fideliſsimus Gebri interpres, Ademarus perſentiens, ſcripſit, tacitam & per uaria Summæ capita diſperſam Gebri mentem hanc fuiſſe, ut in his duobus metallis, utpotè à Natura iam elaboratis, ſublimatis, & ad fixionem deductis, opus lapidis inchoaretur. Quam rem Geber ipſe ſatis indicauerat cum electionem mundæ ſubſtantiæ mercurij, ad fixionem deductæ, cauſam perfectionis eſſe promulgaſſet, eamꝫ ſæpius his duobus metallis ineſſe ſcripſiſſet. Quò tamen facilius id aſſequeremur, ſcripſit capite trigeſimo ſecundo, Aurum eſſe precioſiſsimum metallorum & tincturã rubedinis, quia tingit, ac transformat omne corpus. Item cap. trigeſimo tertio ſcripſit Lunam eſſe tincturam albedinis. Quorum etiamſi nihil ſcripſiſſet, id nobis ſatis

esse debebat, quod cap. 31. scripserat his uerbis. Habent autem magnam affinitatem metalla adinuicem, non tamen perfectum perficit imperfectum per solam commistionem, si enim aurum cum plumbo liquefactione misceatur, non fit ex hoc plumbo aurum: sed euanescit à commistione plumbum, & aduritur, aurum autem in examinatione remanet. & idem in reliquis cõtingit. Secundum uerò nostrum magisterium, perfectum iuuat & perficit imperfectum. Et paulopòst.

Et per Deum se inuicem perficiunt, & perficiuntur, & se inuicem alterant, & alterantur, non tamen per se tantùm unumquodq; (imperfectorũ subaudi) perficitur, sine alterius (subaudi perfecti) adminiculo. Quæ sola authoritas satis erat ad indicandum Elixiris confectionem à Sole & Luna (quæ sola perfectione sunt dotata) ordiendam esse. His tamen minimè cõtentus Geber, hanc rem, cap. 19. libri Fornacum, apertissimam fecit his uerbis.

Quæ autem sint medicinæ, & quales secundi & tertij ordinis, sufficienter demonstratum est in libro nostro perfecti Magisterij, ubi demonstrauimus demonstratione competenti & uera lapidem nostrum de arg. uiui substantia esse procreandum. Et hoc sufficienter ut theoricus speculatiuus: hic uerò practicam manifestè referabimus. Et est, ut Solem & Lunam resoluere studeas, &c.

Quibus uerbis Geber palàm & publicè testatur, se in Summa per argen. illud uiuum, ex quo mundato & fixo Elixir conficiendum docuit, nihil aliud, quam Solem & Lunam uoluisse. Quocirca in calce eiusdem cap. (ubi de solutione horum duorum metallorum egit) sic loquitur. Et hoc est (inquit) nostrum argen. uiuum, de arg. uiuo extractum, quod uolumus pro fermento. Quod non immeritò uiuum appellauit, cùm hoc solum reliquis metallis causa uitæ, hoc est perfectionis, sit. Nunc itaq; satis patet, quodnam sit illud arg. uiuum, quod Geber in Summa indicabat esse eligendum, scilicet munda & fixa Mercurij substantia in Sole & Luna inclusa. Itaq; Bracesche cum apud Gebrum toties legisses, causam perfectionis huius artis in solo argen. uiuo reconditam esse, debebas tu inde colligere, ea metalla perfectiora esse, quæ naturæ arg. uiui magis essent conformia. Quæ autem naturæ arg. uiui essent magis conformia, docuit te Geber cap. 59. his uerbis. Videmus arg. uiuum arg. uiuo magis adhærere, & eidem magis amicari, post illud uerò aurum, & post hæc argentum, ideo ex hoc relinquitur ipsa esse suæ naturæ magis. Alia uerò corpora uidemus ad illud tantam conformitatem non habere, & ideo ipsa ueridicè inuenimus minus de illius natura participare. Quæcunq; enim plus ab adustione saluari uidemus, illa iudicamus arg. uiui naturam magis possidere, quia argẽ. uiuum (inquit) est adustionis saluatiuum. Quòd si arg. uiuum est causa incremabilitatis metallorum, poteras tu inde colligere, ea arg. uiuo conformia magis esse, & naturam illius magis sapere, quæminus sunt cremabilia. Et cum Martem cæteris omnibus metallis magis cremabilem esse sentires (cum argen. uiui incremabilitatem efficiẽtis, minus obtineat) debebas tu inde ratiocinari, Martem minimam cum arg. uiuo habere conformitatem. Et cum arg. uiuum causam perfectionis metallorum, tam perfectorum, quàm ad perfectionem reuocandorum esse, à Gebro audiuisses, nonne poteras inde colligere ea metalla à perfectione conferenda aliena esse, quæ paruam aut nullam haberent cum arg. uiuo conformitatem? Et cum reliqua omnia metalla argen. uiuo cerneres magis conformia, quàm Martem tuum (quod ægerrimus & illibentissimus arg. uiui cum eo testatur coitus) poteras tutò iudicare, Martem omnium metallorum à conferenda perfectione (cuius est maximè inops) alieniss̃imum esse, eamq; cæteris omnibus metallis potius, quàm Marti uendicandam. Et hoc erat arcanum illud à Gebro tacitè in hac prima authoritate indicatum, sed longè maius inde colligi poterat arcanum. Nam cum in eodem cap. dixisset argen. uiuum (ex quo ubiq; prædicat Elixir componendum) in natura sua sumptum, perfectionem conferre non posse: & alibi docuisset, mundissimã eius substantiam

per

per ſublimationem efficiendam eſſe, eamq; poſtea ad fixionẽ ducendam, debebas profectò colligere, fieri non poſſe, quin arg. uiuũ hac methodo in mundum, & nobile rediret metallum: præſertim cum Geber ipſe cap. 63. monuiſſet arg. uiuum per ſucceſsiuam illius ſublimationem eò peruenire, ut metallica ſit prædictum liquatione, & cap. 53. docuiſſet, ex munda illius ſubſtantia mundum generari oportere metallum. Et cum nullum metallum, præter aurum & argentũ, mundum eſſe cerneres, poteras ſentire Braceſche, hanc mundam & fixã mercurij ſubſtantiam (cum reliquis non inſit) ex his duobus tantùm effodiendam, eamq;, ut Geber docet, ad ſublimem Elixiris formam eſſe promouendam. Ex quibus poſtremò colligendum erat, hanc Mercurij ſubſtantiam, neq; ex Marte, neq; ex Venere, neq; ex Saturno, neq; ex Ioue, promi poſſe, quin prius iſta auream, uel argenteam induiſſent naturam & conditionem. Iudica nunc quæſo Braceſche, iudica, inquam, tu ipſe, quantum à recta Gebri interpretatione deflexeris. Quòd ſi adhuc in opinione tua ferrea perſtas, & interpretationem meam, tot illuſtratam teſtimonijs, tot uallatam rationibus, in dubium uocare audes, prodeat in mediũ Arnoldus Villanouanus, fideliſsimus Gebri interpres, & hanc noſtram cõtroueꝛſiam dirimat, terminet, & reſcindat. Quo iudice ſi hac cauſa cecidero, lubens palinodiam canam Braceſche, opinionem ferreã amplectar, & Marti tuo libentiſsimè ſubſcribam.

Hæc igitur ſunt, quæ ab Arnoldo in huius loci diffinitionẽ ſcripta fuêre ca. 4. ſui Roſarij minoris. Sed arg. uiuum in omnibus ſuis operibus manifeſtè eſt perfectiuum: quoniam adustionis eſt ſaluatiuum, & fuſionis effectiuũ. Et cum figitur eſt tinctura rubedinis, exuberantiſsimæ refectionis, & fulgidi ſplendoris, & non recedit à cõmiſto. Eſt enim amicabile ac placabile metallis, ac medium coniungendi tincturas: quoniam miſcetur per minima cum ipſis, & in profundo naturaliter adhæret eis, quia eſt de natura ipſorum. Veruntamen cum Sole & Luna miſcetur facilius, eo quod ipſa naturã illius magis participant, attamen non ſubmergitur aliquod metallorum in arg. uiuo niſi Sol.

Ex hoc itaq; maximum elicias arcanũ: quoniam Mercurius in ſe recipit, quod ſuæ naturæ eſt, alienũ uerò reſpuit, eo quòd ſua natura magis gaudet, quàm aliena. Ex hoc igitur manifeſtè relinquitur, corpora maioris eſſe perfectionis, quæ plus Mercurij ſunt continentia, & quæ minus, minoris. Laudetur ergo omnium opifex Deus, glorioſus & benedictus, creator optimus & altiſsimus, qui ex uili creauit precioſum, ut cum mineralibus maximum teneat in natura ſymbolum, & dedit illi ſubſtantiam, & ſubſtantiæ proprietatem, quam non contingit ullam aliam rem in natura poſsidere: quoniam ipſum ſolum eſt, quod ignẽ ſuperat, & abigne nõ ſuperatur, ſed in eo amicabiliter cõquieſcit, eo gaudens. ipſum nanq; ſolum (quum ſit metallum) continet in ſe totum, quo indigemus ad noſtrum magiſterium: quoniam alia omnia, cum ſint cõbuſtibilia, igni cedũt, & in fauillam tranſeunt. Hoc ſolum Arnoldi teſtimonium ſatis erat Braceſche: etiamſi ego nihil aliud attuliſſem, ad ſubuertendam interpretationem tuam ferream. Ex his enim Arnoldi uerbis manifeſtè uides, arcanum illud, ex facili uel difficili Mercurij cum metallis congreſſu eliciendum, nihil aliud eſſe, quàm ea metalla arg. uiuo affiniora eſſe, quibus cum arg. uiuum libentius cõmiſcetur. Cuius rei hanc eſſe ait rationem, quòd arg. uiuum libenter amplectatur id, quod ſuæ naturæ eſſe ſentit, alienum autem à natura ſua reſpuat, & exoſum habeat. Et cum ab ipſo Arnoldo audias, arg. uiuum eſſe in hac arte perfectiuum, facilè intelligere potes, ea metalla eſſe perfectiora, quæ maiorem habent cum arg. uiuo cõformitatem, qualia ipſe teſtatur eſſe aurum & argentum, cum quibus argentum uiuum libentius miſcetur, inquit, quia hæc duo metalla arg. uiui naturam magis ſapiunt, quòd ſi aurum & argentũ eo nomine perfectiora cenſentur, quòd maiorem habeãt cum argento uiuo affinitatem, facile erat tibi inde colligere ea metalla à perfectione

longius esse distracta, quæ argento uiuo minus essent conformia. Itaque cum ex illibenti argenti uiui cum Marte coitu intelligeres, Martem à natura argenti uiui alienissimum esse, non possum non admirari Braceschę, quomodo non intellexeris, Martem longiori interuallo à perfectione distractum esse, quàm reliqua metalla, & per cõsequens, perfectionem (à qua adeò alienus est) prius conferre non posse, quàm eam adeptus fuerit, & in perfectum metallum euaserit. Audis præterea Arnoldum testantem, argentum uiuum, ubi uersum fuerit in metallum, id totum in se continere, quo hac in arte egemus. Ex quibus iudicare potes, quàm uerè superius à me dictum fuerit, argentum uiuum in natura sua sumptum, non esse perfectiuum, sed ut tale euadat, ad naturam metallicam prius esse promouendum, & postremò ad formam Elixiris. Cum itaq; in metallum uertendum sit, antequàm Elixir effici possit, poteras ex uerbis Gebri ratiocinari, in quod tandem metallum esset mutandum. Nam si munda illius substantia mundum creat metallum, & hæc sola Gebri testimonio est assumenda, debebas cum Ademaro colligere, argentum uiuum, antequam metallis ignobilitate laborantibus mederi posset, in aurum seu argentũ esse uertendum, cum hæc sola sint munda, & in his solis mundissima argenti uiui substantia reperiatur. At cum natura artis miserta hac in parte nobis insudauerit, poteras iudicare Gebrum tacitè lectori indicare, mundissimã mercurij substantiam ex Luna ad Lunam, ex Sole ad Solem esse promendam, & ex ea ignobilium metallorum in aurum, uel argentum mutandorum, medicinam esse conficiendam. Ex hoc Arnoldi testimonio satis patet, illam, quæ à me superius allata fuit, interpretationem non esse meam, sed ipsius Arnoldi, imò nec Arnoldi, sed ipsius Gebri, cum eam ex Gebro collegerit Arnoldus. Corruit itaq; prima & antesignana ratio tua Braceschę, & ita corruit, ut reliquæ fermè omnes illius ruina attonitæ per se iam corruant, & nullo impellente collabantur. Ea enim arte instructa erat hæc acies tua, ut hac prima cohorte stante, reliquæ futuræ essent inuictæ: hac autem expugnata, reliquæ corruerent.

CAPVT III.

SEd quoniam nondum sentis, quantam cladem acceperis, ideoq; uictoriã adhuc promittere tibi audes, prodi, quæso, in mediũ cum illa secunda authoritate ex cap. 66, Summæ Gebri à te desumpta, qua faciam ut intelligas, quantum abutaris, & quàm grauiter tibi imponas. Et quia tu duas ex eo cap. authoritates promis, ego ambas adferam, ut uno & eodem ictu utranq; rescindam. Quod ut rectius fiat, paulò altius Gebri uerba resumam, ut ex antecedentibus quid sibi uelint consequentia, familiarius percipiatur, quod tu consultò prætermisisti, ne mens Gebri innotesceret, & interpretationi tuæ fides derogaretur. Verba igitur Gebri hæc sunt:

Et ideò in hoc nobis aperta est uia inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur Iupiter facilius in durum, quàm Saturnus, non autem in tarditatem liquefactionis uelocius, quàm Saturnus. Et illud ideo, quoniam causa duriciei naturæ, est sulfur, & argentum uiuum fixum. Causa uerò liquefactionis est duplex, argentum uiuum scilicet, & sulfur combustibile: quorum alterum, quoad fusionis perfectionem sufficit in unoquoque gradu eius, scilicet cum ignitione & sine ignitioue, scilicet argentum uiuum. Quia igitur in Ioue est multa argenti uiui quantitas non uerè fixi, remanet in illo multa liquefactionis uelocitas, & non remouetur ab illo faciliter. Causa uerò mollificationis est duplex, argentum scilicet uiuum, & sulfur combustibile. Quia igitur remouetur sulfureitas comburens ex Ioue facilius, quàm ex Saturno, ideo ex eo altera molliciei causa remota, necesse est illud indurari calcinatum. Saturnus uerò, quia utranque molliciei causam fortiter habet coniunctam, non facilè induratur. Est tamen diuersitas in mollicie per argentum uiuum, & per sulfur, quia mollicies,

mollicies, quæ fit per sulfur, est cessiua, mollicies autem quæ fit per argentum uiuum, est extensiua. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd uidemus corpora multi argenti uiui, multæ extensionis esse: corpora uerò pauci, paucæ. Et ideò Iupiter facilius & subtilius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna subtilius quàm Iupiter, Sol uerò quàm Luna subtilius. Patet igitur, quòd causa indurationis est argentum uiuum fixum, aut sulfur fixum. Causa uerò molliciei est opppsita. Causa uerò fusionis est duplex, sulfur non fixum, & argentum uiuum cuiuscunq; generis: sed sulfur non fixum necessariò est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè uides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis, & sine ignitione. Causa uerò fusionis facilis, est similiter argentum uiuum. Causa uerò fusionis cum ignitione, est argentum uiuum fixum. Causa igitur impedimenti fusionis cuiuscunque, est sulfur fixum. Per hoc itaque maximum poteris elicere secretum, quòd cum plurimæ argenti uiui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris utique quantitatis argenti uiui corpora à perfectione diminuta, perfecto magis approximare necesse est. Itaq; & multa sulfureitatis corpora, plurimæ corruptionis esse cõtingit. Quamobrem exiam dictis patet, Iouem maximè perfecto approximare, (cum perfectionis plus participet) Saturnũ uerò minus, minus adhuc Venerem, minimè uerò Martem, eo ex quo perfectio dependet. Hactenus Geber. Nunc quis sit eorum sensus, ordine expendamus, & singulas partes seriatim examinemus.

GEBER.

Et ideo in hoc nobis aperta est uia inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur iupiter facilius in durum, quàm Saturnus: non autem in tarditatem liquefactionis uelocius, quàm Saturnus. Et illud ideo quoniam causa duritiei naturæ, est sulfur & argentum uiuum fixum. Causa uerò liquefactionis est duplex, argentum uiuum scilicet & sulfur combustibile: quorum alterum, scilicet argentum uiuum, ad fusionis effectionem sufficit in unoquoque gradu eius, scilicet cum ignitione, & sine ignitione. Quia igitur in Ioue est multa argenti uiui quantitas non uerè fixi, remanet in illo multa liquefactionis uelocitas, & non remouetur ab illo faciliter.

TAVLADANVS.

Geber in hoc cap. confert naturam Iouis & Saturni adinuicem. Vnde hic ait, Iouem calcinationis beneficio citius indurari, quàm Saturnum: at Saturnũ promptius liquefactionis celeritatem deponere, quàm Iouem. Causam igitur, propter quam Iupiter non æque citò liquefactionis uelocitatem deponat, ac Saturnus, hanc esse ait. Causa liquefactionis plus quàm par sit uelocis, hoc est ignitionem non ferentis, est partim argentum uiuum minimè fixum, partim sulfur cremabile, & ab igne fugiens. Quod ne in dubium uocari possit, hac ratione uerissimum esse constabit. Oppositorum effectuum, oppositas necesse est causas esse effectrices. Atqui liquefactio ignitionem ferens, est effectus liquefactioni, ignitionem non sustinenti oppositus. Igitur horum duorum effectuum oppositæ habendæ sunt causæ. Sed liquefactionis ignitionem sustinentis causa est argentum uiuum fixum. Igitur argentum uiuum minimè fixum, erit causa liquationis ignitionem non ferentis. Quòd autem argentum uiuum fixum sit causa liquationis ignitionem sustinentis, id constat ex metallis ignitionem sustinentibus. In quibus cum præter argentum uiuum & sulfur maiori ex parte fixa nihil sit, oportet huiusmodi liquationis ignitionem ferentis causam esse, aut argentum uiuum fixum, aut sulfur fixum, aut utrunque. Atqui tantum abest, ut sulfur fixum liquationem efficere possit, ut eam penitus tollat, (siquidem liquationis causa est humidum, quo humido sulfur fixum, cum sit aridissimum, est omnino exhaustum, & per consequens illiquabile.) Cum itaque sulfur fixum liquationis

causa esse non possit, profectò liquationis ignitionem sustinentis causa esse minus poterit. Quòd si sulfur fixum liquefactionis, ignitionem sustinentis causa non est, id certè argento uiuo in metallis ignitionem ferentibus existenti, acceptum ferendum est. Et si argentum uiuum fixum est causa liquationis ignitionem sustinentis, consequens est, ut argentum uiuum minimè fixum dissimilem pariat effectum, & sit causa liquationis ignitionem non ferentis: siquidem oppositorum effectuum oppositæ sunt causæ, & oppositarum causarum oppositi effectus. Ex his notissimum est, argẽtum uiuum minimè fixum, esse causam liquationis ignitionem non ferentis. Sed quoniam Geber duplicem in hoc cap. ait esse causam huiusmodi liquationis, argentum scilicet uiuum minimè fixum, & sulfur cremabile, atque ab igne fugiens, id num de sulfure cremabili, & minimè fixo uerum sit, exploremus: Quod hac ratione facilè innotescet. Sulfuris fixi, & sulfuris minimè fixi natura penitus dissimilis est, & extremè opposita. Igitur horum duorum effectus, erunt penitus dissimiles, & extremè oppositi. Atqui sulfuris fixi effectus, est extrema retardatio liquationis. (eam enim quantum in se est, remoratur & prohibet, ut patet in ferro.) Igitur sulfuris minimè fixi effectus, erit extrema liquationis acceleratio. Atqui summa, & immoderata liquationis acceleratio, secum adfert liquationem, ignitionem non expectantem. Proinde sulfur cremabile, & minimè fixum erit altera liquationis sine ignitione causa. Ex his itaque constat & sulfur ab igne fugiens, & argentum uiuum minimè fixum, causam esse liquationis uelocioris quàm par sit, id est, ignitionem non ferentis. Et quoniam ambæ istæ causæ plus abundant in Ioue quàm in Saturno, hinc fit, ut hanc immoderatam liquationis celeritatem, non æquè citò deponat Iupiter, ac Saturnus.

GEBER.

Causa uerò mollificationis est duplex, argentum scilicet uiuum & sulfur combustibile. Quia igitur remouetur sulfureitas comburens ex Ioue facilius, quàm ex Saturno, ideo altera molliciei causa ex eo remota, necesse est illud indurari calcinatum. Saturnus uerò, quia utranq; mollicie causam fortiter habet coniunctam, non facilè induratur.

TAVLADANVS.

Quemadmodum superius docuit, Saturnum Ioue promptiorem esse, ad deponendam & exuendam nimiam liquationis celeritatem, ita hîc docet, Saturnum à Ioue superari, quòd Iupiter promptius citius, & facilius calcinationis beneficio induretur, quàm Saturnus. Et huius rei affert has rationes. Causa duriciem in metallis efficiens (ut superius dixit) est partim sulfur fixum, partim argentum uiuum fixum, ut patet in omnibus duris corporibus, & potissimum in ferro omnium metallorum durissimo. Itaq; cum hæc sit duritiei causa in metallis, & oppositorum effectuum oppositæ sint causæ, profectò causa efficiens mollitiem in metallis (quæ ex diametro cum duritie pugnat) erit partim sulfur ab igne fugiens, partim argentum uiuum minimè fixum. Et quoniam remissa causa efficiente, illius effectum remitti, & sublata, penitus tolli oportet: Idcirco in quocunque horum duorum metallorum causæ mollitiei ambæ, seu altera tantùm uelocius remittetur, aut citius tolletur, in eodem effectum illius causæ citius tolli, aut saltem remitti necesse est. Atqui altera mollitiei causa, sulfur scilicet non fixum, facilius, promptius & citius per calcinationem à Ioue separatur, quàm à Saturno (quia scilicet tenacius adhæsit, & arctius fœdus iniit cum argento uiuo Saturni, quàm Iouis.) Itaq; sublata promptius à Ioue, quàm à Saturno, altera mollitiei causa, mollitiem in Ioue citius remitti iudicandum est. Quòd si mollities in Ioue citius, quàm in Saturno supprimitur, qualitatem mollitiei oppositam, hoc est duritiem, Ioui citius, quàm Saturno contingere necesse est: cum hæc sit lex & conditio qualitatum inimicarum, & inter se pugnantium, ut altera repulsam patiente,

tiente,& explosa,altera admittatur,succedat,& in locum primæ substituatur,& una eneruata,alterius uires intendantur,inualescant,& corroborentur.

GEBER.

Est tamen diuersitas in mollitie per argentum uiuum,& per sulfur, quia mollities per sulfur est cessiua, mollities uerò per argentum uiuum est extensiua. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd uidemus corpora multi argenti uiui, multæ extensionis esse, corpora uerò pauci, paucæ. Et ideo Iupiter facilius & subtilius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna facilius quàm Iupiter, Sol uerò quàm Luna subtilius.

TAVLADANVS.

Docuit superius Geber, duplicem esse mollitiei metallorum causam, scilicet argentum uiuum minimè fixum,& sulfur cremabile,atq; ab igne fugiens. Nunc docet, quod sit discrimen, inter mollitiem quam efficit sulfur cremabile, & eam, quam parturit argentum uiuum non fixum. Mollities (inquit) quam parit sulfur est cessiua, illa uerò quam efficit argẽtum uiuum est extensiua, hoc est sulfur per mollitiem quam inducit, facit, ut metallum urgenti malleo cedat, argẽtum autem uiuum facit, non solùm ut cedat metallum, sed etiam ut facilè extendatur, & in tenues bracteas ictu mallei duci possit. Quòd autem argentum uiuum,& non sulfur, sit causa extensionis,& ductilitatis metallorum, hinc constat. Ea metalla, in quibus maior est argẽ. uiui copia, facilius & tenuius sub malleo extenduntur, & ea, in quibus minor est argenti uiui copia, non æquè facilè aut tenuiter ducuntur. Igitur colligendum est necessariò, argentum uiuum esse causam extensionis & ductilitatis metallorũ. Quòd autem metalla & facilius & tenuius sub malleo ducantur, quæ maiori abundant argenti uiui copia, hinc patet. Iupiter facilius & tenuius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna subtilius quàm Iupiter, Sol uerò quàm Luna subtilius. Atqui Iupiter argenti uiui copia superat Saturnum, Saturnus Venerem, Venus Martem, Luna Iouem,& Sol ipsam Lunam. Igitur ea metalla facilius & tenuius sub malleo ducuntur, quæ maiori abundant argenti uiui copia,& quę minori, minus sunt ductilia. Proinde argentum uiuum est causa extensionis,& ductilitatis metallorum.

GEBER.

Patet igitur, quòd causa indurationis est argentum uiuum fixum, & sulfur fixum, causa uerò mollitiei est oppositа.

TAVLADANVS.

Geber quid ex superioribus colligendum sit, docet,& ueluti in compendium redigit. Primò igitur colligit duplicem esse causam duritiei metallorum, scilicet argentum uiuum fixum,& sulfur eadem conditione præditum. Causa uerò mollitiei metallorum (inquit) est oppositа. Nam cum mollities sit effectus duritiei oppositus, horum duorum effectuum oppositas necessariò esse oportet causas effectrices. Proinde cum partim sulfur fixum, partim arg. uiuum fixum sit causa duritiei metallorum,& sulfur non fixum sulfuri fixo,& argentum uiuum minimè fixum, argento uiuo fixo opponatur, profectò mollities metallorum partim sulfuri non fixo, partim arg. uiuo minimè fixo adscribenda erit.

GEBER.

Causa uerò fusionis est duplex, sulfur non fixum,& arg. uiuum cuiuscunq; generis. Sed sulfur non fixum, necessario est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè uides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis,& sine ignitione.

TAVLADANVS.

Id est, causa efficiens liquationem in metallis, est partim sulfur non fixum, partim arg. uiuum, cuiuscunq; fuerit conditionis, hoc est, siue sit fixum, siue expers fixionis. Sed arg. uiuum à sulfure non fixo hac ratione distinguitur, quòd sulfur fixum perpetuò sit causa liquationis, ignitione carentis, arg. aũt uiuum non sem-

per. Arg. enim uiuum, fixione præditũ, (ut proximè docebit) est causa liquationis ignitionem sustinentis. Quòd aũt sulfur non fixum, sit causa liquationis, ignitionem non ferentis, inquit, hinc patet. Arsenicum est sulfur non fixum. Atqui arsenicũ eius est conditionis, ut metallis non solùm ignitionẽ sustinentibus, sed ægerrimè etiã atq; difficillimè liquescentibus copiosius adhibitũ, tantã inducat liquescẽdi celeritatẽ, ut posteà nullo modo se iniri patiãtur. Proinde necessariò colligendũ est, sulfur fixionis expers causam esse liquationis, ignitionẽ nõ ferentis.

GEBER.

Causa uerò fusionis facilis est, similiter argentum uiuum: causa uerò fusionis cum ignitione, est argentum uiuum fixum.

TAVLADANVS.

Docuit superius sulfur non fixum, esse causam facilis liquationis: hîc etiam fatetur arg. uiuum facilem conferre liquationem. Sed quoniam arg. uiuum duplicis est conditionis, scilicet fixionis expers, & fixione præditum, id arg. uiuum, quod fixione præditum est, hac ratione differt ab argento uiuo non fixo, & à sulfure fixionis expertæ, quòd argentum uiuum fixione præditum, semper præstat liquationem, ignitioni coniunctam, argentum autem uiuum fixionis expers, & sulfur non fixum, liquationem inducunt ignitionem præeuntem.

GEBER.

Causa uerò impedimenti fusionis, est sulfur fixum.

TAVLADANVS.

Dixerat superius, sulfur fixionis expers, esse causam facillimè, & celerrimè liquationis, hîc uerò docet, oppositam penitus esse sulfuris fixione præditi naturam: cuius hæc est conditio, ut liquationem metalli, in quo abundat, impediat, remoretur, & quantum in se est, prohibeat. Cuius rei amplissimam fidem facit ferrum, quod ob multam sulfuris fixi copiam ægerrimè, & summa cum difficultate liquatur: Quod Geber apertè testatur cap. 63. his uerbis. Si uerò fuerit sulfur fixũ, terreum, arg. uiuo fixo, terreo cõmistum, & hæc ambo non puræ, sed liuidæ albedinis fuerint, & longè maior sit sulfuris fixi, quàm mercurij quantitas, fit ex his ferrum: quoniam superans copia sulfuris fixi fusionem prohibet. Ideoq; ex hoc relinquitur sulfur uelocius liquefactionis festinantiam per opus fixionis perdere, quàm arg. uiuum: sulfur uerò non fixum, uidemus citius quàm argẽ. uiuum liquescere. Ex his uerò manifestatur causa uelocitatis fusionis, & tarditatis in uno quoq; metallorũ. Nã quod de fixo plus habet sulfure, tardius, quod uerò plus de aurẽte, facilius & citius fusionẽ suscipit. Quod satis apertè relinquitur à nobis demõstrandum. Quòd uerò ipsum fixũ tardiorem faciat fusionem, manifestatur per hoc, quòd ipsum nunquam, nisi calcinetur, figitur, & calcinatũ nullam dat fusionẽ. Ergo in omnibus illã impedire debet. Cum itaq; sulfur fixũ sit causa liquationẽ impediẽs, & prohibẽs, meritò Geber sulfure fixionis expertæ, ad facilitatẽ liquescẽdi ferro cõferendam utitur: & cũ sulfur fixionis expers nimis liquationẽ acceleret, ut patet in Ioue, & Saturno, meritò Geber, ad retardandã in ioue & Saturno nimiam liquescendi celeritatẽ, talcho, quod sulfuris fixi species est, utitur. Cõtraria enim, cõtrarijs curantur, & oppositarũ causarũ, oppositi sunt effectus.

GEBER.

Per hoc itaq; maximum poteris elicere secretum, quod cum plurimæ arg. uiui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris utiq; arg. uiui quantitatis corpora à perfectione diminuta, perfecto magis approximare necesse est. Itaq; & multæ sulfureitatis corpora, plurimæ corruptionis esse contingit.

TAVLADANVS.

Quod tu sic interpretaris, Bracesche, per hoc, id est, ex hoc sulfure fixo, subaudi (per quod tu uis à Gebro ferrum intelligi, eo quòd maior pars ferri sulfur fixũ sit) poteris elicere maximum secretum, hoc est Elixir. Quæ interpretatio quàm sit insulsa, Bracesche, non meum, sed periti cuiuslibet lectoris sit iudicium. Nam si hic

si hic locus de Marte, ut tu uis, interpretandus esset, & Elixir formam auri uel argenti impertiens, ex Marte cõficiendum esset, corrueret necessariò hic Gebri locus, ex quo Geber tandem colligit, Martem omniũ metallorũ à perfectione tam sibi cõparanda, quàm reliquis impertienda, alieniſsimũ esse. Quòd si tua locum haberet interpretatio, tantum abesset, ut Mars à perfectione alienus cẽsendus sit, ut etiam colligendum sit, Martẽ perfectioni uiciniſsimũ, imò & omniũ metallorum abſolutiſsimũ esse. Et ita hæc Gebri authoritas penitus ſubuerteretur. Nos itaq; quis ſit germanus huius loci ſenſus, fauente diuino numine, fideliſsimè interpretabimur. Geber hoc in loco apertiſsimè promulgat, quodnam ſit illud arcanũ, quod ex prima illa authoritate, à nobis ſuperius interpretata, indicabat esse eliciendum, ſcilicet ea metalla esse perfecta (& per conſequens perficiendi uim ex eis promendam esse) quæ maxima abundant arg. uiui copia, & parũ ſapiũt naturam ſulfuris, ut ſunt aurum & argentũ: Et inter cætera metalla ea esse perfectioni uiciniora, quę horum duorũ nobilium conditionem uiuacius exprimũt, & magis imitantur, hoc eſt, quæ maiori prædita ſunt arg. uiui quàm ſulfuris copia: Ea uerò à perfectione alieniſsima esse, quæ multo maiorem obtinent ſulfuris, quàm arg. uiui copiã: Quod etiam teſtatur cap. 64. ſuæ Summæ his uerbis. Ex hoc itaque manifeſtũ eſt, corpora illa maioris esse perfectionis, quæ plus arg. uiui ſunt continentia, quæ uerò minus, minoris perfectionis. Studeas igitur, ut in omnibus operibus tuis, argẽ. uiuũ in cõmiſtione ſuperet (ſubaudi ſulfur). Itẽ cap. 61. his uerbis. Ex præcedentibus igitur patet, quòd multa quãtitas arg. uiui, eſt cauſa perfectionis, multa uerò ſulfuris, eſt cauſa corruptionis. Ratio aũt, propter quã ea metalla ſunt perfectioni uiciniora, quæ maiorẽ arg. uiui quàm ſulfuris obtinẽt copiã, hæc eſt. Id quod cauſę perfectionẽ efficiẽtis magis particeps eſt, perfectius cenſendũ eſt. Atqui arg. uiuũ eſt cauſa efficiẽs perfectionẽ in metallis. Igit̃ ea metalla, quæ arg. uiui naturã magis ſapiẽt, & maiori prędita erunt arg. uiui copia, perfectiora erũt habẽda. Et quẽadmodũ ea metalla nobiliora cẽſentur, quę arg. uiui ſunt ditiora, ita ea ignobiliora meritò cẽſebuntur, quæ arg. uiui magis erũt inopia. Atqui ea metalla quæ maiori laborãt arg. uiui inopia & ſterilitate, ſunt fœcundiora ſulfuris. Igit̃ metalla quę magis abũdant ſulfure, ſunt habẽda ignobiliora. Quod ſi ita eſt, profectò arg. uiuũ nobilitatis, ſulfur uerò ignobilitatis metallorũ cauſam esse neceſſariò colligendũ eſt. Quod ut ueriſsimũ esse cõſtet, ego ſic agã. Si metallũ illud, in quo eſt maxima quãtitas arg. uiui, minima uerò ſulfuris, esset omniũ metallorum nobiliſsimũ, & illud, in quo eſt maxima quãtitas ſulfuris, minima uerò arg. uiui, omniũ ignobiliſsimũ haberetur, negari nõ poſſet, quin arg. uiuũ ſit cauſa nobilitatis metallorũ, ſulfur uerò ignobilitatis. Atqui in auro, quod ſine cõtro uerſia eſt nobiliſsimũ metallorũ, & abſolutũ opus naturę inter metalla, eſt maxima arg. uiui copia, minima uerò ſulfuris: & in ferro, quod eſt ignobiliſsimũ metallorũ, eſt maxima quãtitas ſulfuris, minima uerò arg. uiui. Proinde neceſſariò colligendũ eſt, arg. uiuũ esse cauſam nobilitatis metallorũ, ſulfur uerò ignobilitatis. Quod aũt in auro res ita habeat, hac ratione cõſtabit. Quicquid eſt in rerũ natura libẽtius propriã & ſibi cõformem naturã amplectitur, quã alienam & diſsimilẽ. Atqui arg. uiuũ libẽtius aurũ cõplectitur, quàm cętera metalla. Quocirca neceſſe eſt, aurũ magis ſapere naturã arg. uiui, & per cõſequens arg. uiuo abundantius prædituṁ esse, quàm cętera metalla. Quod aũt arg. uiuũ libentius aurũ cõplectatur, id fidem facit, quia nullũ metallũ præter aurũ in arg. uiuo ſubmergitur. Quod nullam aliã ob cauſam fit, teſte Arnoldo Villanouano, & Petro Bono, niſi quia arg. uiuum in ſe recipit, id quod naturam ſuam ſapit, alienum autem à natura ſua reſpuit. Et quoniã reliqua metalla non habent tantam cum arg. uiuo conformitatem, quantam aurum: hinc fit, ut nullum metallorum, auro excepto, in arg. uiuo ſubmergatur. Proinde auiditas illa, qua argentum uiuum rapit, uorat, & deglutit aurum, certiſsimum indicium eſt, aurum magis ſapere naturam argenti uiui, &

per consequens maiori præditum esse argenti uiui copia quàm reliqua metalla. Quòd si ita non esset, non adeò libenter cum eo coiret. Vndè fit, ut cum in nullo aliorum sit tanta argenti uiui copia, quanta in auro, non adeò libenter cum alijs coalescat, imò nullum aliud in intimas sui partes admittat. Præterea hoc argumento constabit maiorem esse argenti uiui in auro copiam, quàm in reliquis metallis. Causa extensionis & ductilitatis metallorum, teste Gebro, est argentũ uiuum. Igitur quæcunq; magis abundant argento uiuo subtilius extendentur, & in tenuiores bracteas ducentur: & quæcunq; subtilius extendentur, maiori prædita esse oportebit argenti uiui copia. Atqui Gebri testimonio, imò teste ipsa experientia, aureum subtilius extenditur, & in tenuiores bracteas ducitur, quàm aliquod aliud metallum. igitur maior erit in eo arg. uiui, quàm in alijs copia. Quòd si maior argenti uiui, igitur minor sulfuris. Præterea illa metalla, teste Gebro cap. 90. facilius in cemento cremantur, quæ maiorem sulfuris continent copiam, quæ uerò minorem, difficilius cremantur. Sed inter metalla solum aurum ex cemento illæsum redit, & incrematum. igitur in auro minor erit sulfuris quantitas, quàm in aliquo alio metallo. Quòd si minor sulfuris, igitur maior argenti uiui. Maius enim & minus in eorum numero sunt, quæ cum aliquo conferuntur. Ea autem, quæ huius generis sunt, talia dici non possunt (teste Aristotele) nisi collatione ad aliud facta. Itaq; cum omne minus sit aliquo maiori, cum quo cõfertur, minus, & omne maius aliquo minori maius, si minor est sulfuris in auro quantitas profectò aliqua alia re in auro existente, minor sit necesse est. At cum in auro præter sulfur & argentum uiuum nihil sit, minor sit oportet, ad quantitatem argenti uiui, in eo existentis comparata: Et per consequens maior erit in auro arg. uiui copia. Ex quibus abundè constat, in auro omnium metallorum nobilissimo minorem esse sulfuris, maiorem uerò arg. uiui copiam, quàm in alio quopiã metallo. At quoniam superius diximus, in Marte omnium metallorum ignobilissimo, maiorem esse sulfuris, minorem uerò argenti uiui, quàm in alijs metallis quantitatem: id nunc probandum supereſt. Quod ut fiat, sic agemus. Ea metalla maiori censentur esse prædita argenti uiui copia, minori uerò sulfuris, quibus cum argentum uiuum libentius congreditur, ut patet ex auro, quod solum in argento uiuo submergitur. Quocirca cum contrariorum contraria sit ratio habenda, ea metalla meritò censebuntur, maiori sulfuris, minori uerò argenti uiui copia prædita, quibus cum argentum uiuum illibentius copulatur. Atqui, teste Gebro, imò ipsa experientia, nullum est metallum, cum quo argentum uiuum adeò ægrè & illibenter coeat, atq; cum Marte. Proinde necessariò iudicandum est, Martem inter metalla ueracissimum esse sulfuris, infœcundissimum uerò argenti uiui.

Proinde cum metallum illud, in quo maior est arg. uiui, minor uerò sulfuris copia, quàm in aliquo alio metallo, sit omniũ metallorum nobilissimũ, id autem, in quo opposita est, tam arg. uiui quàm sulfuris portio, sit omnium ignobilissimũ, id certissimum argumentum est, causam nobilitatis metallorum esse arg. uiuum, ignobilitatis autẽ sulfur. Quod cùm multis in locis, tum 81. cap. suæ Summę Geber apertè pronunciauit, his uerbis. Probauimus autem iam ex nostris sermonibus sulfur cuiuscunq; generis, esse corruptiuum perfectionis, solum autem argentum uiuum esse perfectiuum. Itaq; cum argentum uiuum sit causa nobilitatis metallorum, sulfur uerò ignobilitatis, meritò dixit Geber, ea metalla nobilia & perfecta æstimanda esse, quæ maximam continent arg. uiui copiam, minimam uerò sulfuris, qualia sunt aurũ & argentum. Et inter reliqua metalla, ea censenda esse perfectioni uiciniora, quę perfectorũ, & nobilium metallorum naturam & conditionem magis redolent, hoc est, quæ maiori abundant arg. uiui, quàm sulfuris copia: ea uerò à perfectione magis aliena esse, quæ minorem arg. uiui quàm sulfuris obtinent quantitatem. Et hoc est arcanum illud, quod hîc docet. Ex quo hæc, quæ proximè sequuntur, colligit.

GEBER

GEBER.

Quamobrem ex iam dictis patet, Iouem perfecto maximè approximare, cum perfectionis plus participet, Saturnum uerò minus, minus uerò adhuc Venerē, minimè uerò omninm Martem, eo ex quo perfectio dependet.

TAVLADANVS

Hoc est ex ijs, quæ superius dicta fuere (hoc est ea metalla perfectissima, nobilissima, & numeris omnibus absoluta esse, quæ maxima prædita sunt argenti uiui, minima uerò sulfuris copia, ut sunt aurum & argētum) ex ijs, inquam, patet, inter reliqua metalla ea perfectioni esse uiciniora censenda, quæ maiori abundāt argenti uiui, quàm sulfuris copia. Atqui post aurum & argentum (quæ sola sunt perfecta) stānum magis redolet causam nobilitatis metallorum, hoc est, copiosius abundat argento uiuo, quàm plumbum, & plumbum copiosius quàm æs, & æs copiosius quàm ferrum. Igitur inter metalla, quæ ad perfectionem auri & argenti non peruenerunt, stānum propinquius ad perfectionē accedit, quàm plumbum, & plumbum quàm æs, & æs propinquius quàm Mars, seu ferrum: eo (subaudi considerato,) ex quo perfectio metallorum dependet, hoc est, considerata causa nobilitatis & ignobilitatis metallorum. Causa autem nobilitatis metallorum, ut superius probatum est, argentum uiuum est, & causa ignobilitatis sulfur. Igitur metalla, quæ argenti uiui naturam magis sapiunt, æstimanda sunt nobiliora, & quæ sulfuris naturam magis referunt, ignobiliora censenda sunt. Atqui inter metalla, quibus natura auri & argenti nobilitatem denegauit, Mars magis sapit naturam sulfuris, quàm Venus, Venus quàm Saturnus, Saturnus uerò quàm Iupiter: & Iupiter magis sapit naturam argenti uiui, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, Venus quàm Mars. Proinde inter metalla, à nobilitate auri & argenti aliena, Iupiter erit minus alienus, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, & Venus quàm Mars. Itaq; habita ratione causæ, ex qua nobilitas metallorū pendet, & æstimāda est, Mars tuus, Braceſche, erit omnium metallorū à perfectione alieniſsimus. Quod ſi ita eſt, maiori certè cum ratione à Ioue, Saturno, imò & ipſa Venere mutuanda eſſet uis nobilitandi ignobilia, quàm à Marte. Sed uideo teſtomachantem, indignatum & tragœdias agentem, quòd legam (minimè uerò Martē, eo ex quo perfectio dependet) & audio te contendentem, legendum eſſe (minimè uerò Martem, ex quo perfectio dependet.) Ego uerò cum omnibus ueritatis fautoribus aſſero, illam particulam (eo) in uetuſtioribus exemplaribus, non traductoris Gebri, ſed typographi inſcitia omiſſam, & ſilentio ſepultā fuiſſe, ideoq; à uiris eruditis, hunc errorem animaduertentibus, fideliſsimè nobis reſtitutam. Quæ cùm ita ſe habeant, demiror, Braceſche, quo uultu auſus ſis, Gebrum hoc in cap. tibi promittere fautorem, ad probandum Martem nobilitandorum ignobilium metallorum authorem, cum hic Geber potentiſsima, & familiari ratiocinatione contendat, Martem omnium metallorum ignobiliſsimum eſſe. Quod ſi, ut tu uis, res haberet, nullus profectò ratiocinationi Gebri, imò nec ipſi ueritati locus relinqueretur. Norunt enim omnes ſanæ mentis homines, ex ſolis nobilibus metallis, uim nobilitandorum ignobiliū hauriēdam eſſe. Atqui Mars tuus, teſte Gebro, à nobilitate metallica longius diſtat, quàm aliquod aliud metallum. Igitur uis ignobilium nobilitandorum ex Venere (ut pote nobiliori) potius petenda eſſet, quàm ex Marte, & ex Saturno potius, quàm ex Venere, & ex Ioue potius quàm ex Saturno, cum inter metalla, à nobilitate auri & argenti aliena nullum ſit, quod ęquè ad eorum nobilitatem accedat, ac Iupiter. Quòd ſi ex Marte, ut tu uis, haurienda eſſet uis nobilitandi ignobilia metalla, profectò (cum hęc ſolis inſit nobilibus metallis) colligendū eſſet, Martem in catalogo nobilium metallorum ſcribendum eſſe. Quòd ſi ita eſſet, medicina certè non egeret, cuius beneficio ad nobilium metallorum formam promoueretur. Benè enim ualentibus, ut tritum teſtatur adagium, non eſt opus

pharmaco. At cum Martem omnium metallorum ignobiliſsimum eſſe conſtet, profectò ignobilium metallorum, in melius mutandorum, uim ex Marte nequaquàm pendere, iudicadum eſt. Etenim cum alieno egeat auxilio, ut conualeſcat, quî fieri poſſet, ut ſibi morboſus, reliquis ſalubris eſſe queat, ſibi inops, reliqua ditet metalla, ſibi infelix, reliqua beare poſsit? Alioqui neceſſariò colligendum eſſet à metallo, non ſolùm à nobilitate metallica alieno, ſed omnium alieniſsimo, uim ignobilium, ad nobilitatem prouehendorum, mutuandam eſſe. Quod quàm ſit ridiculum, & à ueritate alienum non meum, ſed omnium doctorum, imò & in hac parte philoſophiæ nunquam inſtructorum, ſit iudicium, uelim. Omnium enim philoſophorum mens eſt, ut Richardus Anglicus, & Arnoldus Villanouanus teſtantur, cum meliori peius & deterius perficere. Quod ſtolidi (ut ait Richardus) ſiniſtrè & præpoſterè interpretantes, cum peiori melius perficere moliuntur. Præterea, ut cauſa, quæ nobilitat metalla ex Marte depromatur, nonne oportet eam prius Marti ineſſe? Quod enim in re non eſt, id in ea, ut ait Geber, non reperitur. Atqui cauſa nobilitatem & perfectionem metallorum efficiens, Marti non ineſt. Qua igitur arte ex Marte depromi poteſt? Quòd ſi eam Marti ineſſe audes contendere, prodeat in medium Geber, quem tibi fautorem polliceris, & hanc noſtram litem ſuo teſtimonio dirimat. Cuius hæc ſunt uerba libri de Inueſtigatione inſcripti cap. 2.

GEBER.

Cum ergo hæc ſcientia de imperfectis tractet corporibus metallorum, inquantum ea perficere deceat, in primis circa hæc, duo conſideraiimus, imperfectionem ſcilicet, & perfectionem. Circa hæc duo noſtram fundamus intentionem. De rebus autem perficientibus & corrumpentibus, ſecundum quod per noſtram inueſtigauimus experientiam, hunc librum componimus: quia oppoſita iuxta ſe poſita, magis eluceſcunt. Res autem quæ perficit in metallis, eſt ſubſtantia argenti uiui, & ſulfuris proportionabiliter miſta, per longã & temperatam decoctionem in uiſceribus terræ mundæ inſpiſſata & fixa, cum conſeruatione ſuæ humiditatis radicalis, non corrumpẽtis ad ſubſtantiam ſolidam, cum ignitione debita fuſibilem, & ſub malleo extenſibilem producta. Per diffinitionem naturæ huius perficientis, leuius peruenire poſſumus ad cognitionem rei corrumpentis. Et eſt illa, quæ à contrario ſenſu habet intelligi, uidelicet ſubſtantia impura argenti uiui, & ſulfuris, ſine debita proportione cõmiſta, uel minus decocta in uiſceribus terræ immundæ, nec rectè inſpiſſata nec fixa, humiditatem habens cõbuſtibilem & corrumpentem, & rarę ſubſtantiæ, & poroſæ, uel habens fuſionem ſine ignitione debita, uel nullam, nec patiens malleum ſufficienter. Primam autem diffinitionem inueni intruſam in his duobus corporibus, uidelicet in Sole & Luna, ſecundum cuiuslibet perfectionem: Secundam uerò in his quatuor, ſcilicet in ſtanno, plumbo, cupro, & ferro, ſecundum cuiuslibet imperfectionem. Nunc ſaltem apertiſsimo conuictus Gebri teſtimonio, Braceſche, aut Gebrum abiures oportet, aut ſaltem fatearis, ipſam perfectionis metallorũ effectricem cauſam in Marte minimè incluſam eſſe. Quòd ſi ita eſt, profectò iam cauſa tua cadas, uictoriam deſperes, palinodiam canas, eamq; ex Marte promi non poſſe, in poſterum fateaberis neceſſe eſt. Quod enim in re aliqua non eſt, id in ea, teſte Gebro, inueniri non poteſt: & mutuari ab aliquo, id quod non habet, ſtolidum eſt, & à ratione penitus alienum. Hoc igitur erat arcanum, Braceſche, ex hoc 66. cap. Gebri eliciendũ, ſcilicet aurum & argentum, ob multam argenti uiui copiam, pauciſsimam uerò ſulfuris, metalla eſſe perfecta, & per conſequens uim ignobilium metallorum ad perfectionem promouendorum ex his duobus tantũmodo eliciendam eſſe: non aũt ex imperfectis, cum eis à natura denegata fuerit. Quôd ſi ex imperfectis erui poſſet, profectò ex iſs, quæ ad perfectionẽ propinquius accedunt, eruenda eſſet. Atqui Iupiter, teſte Gebro, propinquius ad perfectionem accedit, quam Saturnus,

Saturnus, Saturnus uerò quàm Venus, Venus autem propinquius quàm Mars. Igitur cum Mars à perfectione omnium alieniſsimus ſit, potius ex Ioue, Saturno, imò & ipſa Venere elicienda, & effodienda eſſet, quàm ex Marte. Atqui ea, quæ perfectioni ſunt magis uicina, ſcilicet Iupiter, Saturnus, & Venus, hoc (ut tu in Dialogo tuo teſtatus es) præſtare non poſſunt: minus igitur id præſtare poterit Mars tuus Braceſche, cum ſit à perfectione omnium remotiſsimus. Alioqui ex duobus alterum ſemper cõfitearis oportet, aut mendoſum eſſe, quod ait Geber, ſcilicet Martem à perfectione omnium alieniſsimũ eſſe, aut id, quod eſt ignobiliſsimum, maiorem obtinere uim nobilitandi, quàm ea quæ ſunt nobiliora. Hæc igitur eſt recta huius loci interpretatio, hæc eſt germana mens Gebri, hoc eſt, inquam, arcanum ex hoc Gebri cap. colligendum. Proinde ambæ authoritates, abs te ex hoc cap. deſumptæ, corruerunt Braceſche, & ita corruerunt, ut nemini in poſterum ſint negotium faceſſituræ. At ne quis ex reliqua parte huius capite ſcrupus queat in poſterum naſci, nos eam pro uiribus interpretabimur, & enodabimus, & ita interpretem agemus, ut nihil ex noſtro affera-mus, ſed omnia ex Gebro, fideliſsimo ſui interprete. Hæc eſt igitur reliqua pars huius cap. 66.

GEBER.

Aliter autem medicina complente, & defectum ſupplente, & perfectius attenuante ad profundum corporum ſpiſsitudinem, & ſub ſplendentis fulgoris ſubſtantia eorundem palliante fuſcedinem, ſe habere contingit. Ex hac enim maximè perfectibilis Venus exiſtit, minus uerò Mars, adhuc minus Iupiter, minimè uero Saturnus. Ex his igitur repertum eſt laboris inueſtigatione uerídica ex corporum diuerſitate, diuerſas inueniri cum præparatione medicinas. Alia enim eget medicina durum ignibile, alia uerò molle & non ignibile corpus. Hoc quidem (id eſt molle) eget medicina indurante, & inſpiſſante occultũ eius. Illud uerò (id eſt durum) mollificante, & ad profundum attenuante, & in ſua æquante ſubſtantia. Ex his igitur nos expedit ad medicinas tranſire, &c.

TAVLADANVS.

Hæc lectio licet ex ſe clariſsima ſit: quoniam tamen hîc audis metalla, quæ prius perfectioni uiciniora dicebantur, hîc ordine ſubuerſo dici remotiora, & è conuerſo, poſſet certè hæc pars ultima alicui, in Gebro parum exercitato, negotium faceſſere. Quod ne contingat, nos, quæ ſit mens Gebri, Deo optimo & maximo duce, explicabimus. Dixerat ſuperius Geber inter metalla, nobilitatis auri & argenti expertia, ea eſſe perfectorum naturæ uiciniora, & per conſequens ad perfectionem facilius ducilia, quæ maiorem argenti uiui, quàm ſulfuris continent quantitatem. Nec immeritò: nam ſi argentum uiuum eſt cauſa perfectionis metallorum, ſulfur uerò corruptionis, profectò ea metalla iure optimo cenſenda ſunt perfectioni propinquiora, quę maiorem obtinent argenti uiui, quàm ſulfuris copiam. Et quoniam Iupiter copioſius abundat argento uiuo, quàm Saturnus, Saturnus magis quàm Venus, Venus autem copioſius quàm Mars: idcirco ſuperius collegerat Iouem perfectioni auri & argenti uiciniorem, & ad eam facilius reuocari poſſe quàm Saturnum, Saturnum quàm Venerem, Venerem quàm Martem. Quæ (inquit) neceſſariò ita ſe habent, eo, ex quo perfectio metallorum dependet, & metienda eſt, conſiderato, hoc eſt, ſi eorum ad perfectionem acceſsio ex maiori, uel minori argenti uiui copia expendatur, ut reuera expendenda eſt, cum Mercurius author ſit perfectionis & nobilitatis metallorum. At ſi quis metiri & expendere uellet (inquit) maiorem aut minorem metallorum ignobilium ad perfectionem acceſsionem ex diuerſis metallorum qualitatibus, quas natura eis uariè contulit, profectò rem aliter ſe habere contingeret. Ea enim metalla, quæ iuxta primam conſiderationem perfectionis uiciniora cenſebantur, iuxta hanc ſecundam conſiderationem æſti-

manda essent perfectioni minus uicina: & quæ superius à perfectione erant magis aliena, & ad perfectionem difficilius ducilia, iuxta hanc secundam regulam essent perfectioni propinquiora, & ad perfectionem facilius reuocari possent. Etenim iuxta primam perfectionis considerationem Iupiter ad perfectionem propinquius accedebat quàm Saturnus, hic quàm Venus, Venus quàm Mars. At si iuxta hanc secundam considerationem horum metallorum maior aut minor ad perfectionem accessio æstimanda esset, scilicet ex diuersis metallorum qualitatibus, profectò rem ordine præpostero se habere contingeret: iuxta enim hanc qualitatum considerationem Venus propinquius quàm Mars ad perfectionem accederet, & facilius ad perfectionem promoueri posset, Mars autem facilius quàm Iupiter, & Iupiter facilius quàm Saturnus. Sed quoniam hæc nondum satis intelliguntur, ideo à nobis pluribus explananda sunt. Quod ut ritè & decenter fiat, sciant omnes, Gebrum (eorum omnium, qui naturam metallorum perscrutati sunt perspicacissimum) hunc ordinem in exploranda huius artis ueritate tenuisse, ut primò sibi inuestigandum duxerit, quid singulis metallis, à nobilitate auri & argenti alienis natura denegasset, persuasus intelligi nunquam posse, quid in singulis sarciendum sit, nisi prius intelligatur, quid singulis desit. Quod testatur cap. 38. his uerbis: Consideratio eorũ, cum quibus peruenitur ad operis complementum, est consideratio principiorum corporum secundum suum profundum, occultũ, & manifestum, secundum suam naturam. Quoniam si non cognoscerentur corpora, & illorum principia, in profundo suæ naturę, & manifesto, cum artificio & sine artificio, nesciretur quid superfluum sit in eis, & quid diminutum. Quo ignoto, impossibile esset, nos ad perfectionem transmutationis illorum unquam peruenire. Hac itaq; ratione fretus explorauit naturam metallorum nobilium, hoc est auri & argenti. Et quoniã opposita adinuicem collata magis innotescunt, contulit nobilia cum ignobilibus, & ex ea collatione tandem assequutus est, quid singulis ignobilibus metallis desit, & per consequens quid in singulis sarciendum sit, ut auri & argenti nobilitate potiantur. Postquàm igitur collegisset, quid singulis natura denegasset, quominus nobilitatem auream uel argenteam obtinerent, ad conferendam eis hanc nobilitatem ex duobus alterum iudicauit agendum, scilicet aut conficiendam esse medicinam, quæ ingenitam horum metallorum contagionem penitus aboleret, & sinceram atq; germanam auri uel argenti naturam eis cõferret, aut saltem elaborandam esse medicinam aliquam, quæ si lepram eorum natiuam abolere, & radicitus extirpare non posset, eam saltẽ palliaret, & splendore aureo uel argenteo decoraret. Harũ medicinarũ prima à Gebro uocatur opus maius, & medicina tertij ordinis, quæ (ut ipse ait cap. 76.) quãdo metallis ignobilibus adhibetur, omnem corruptionẽ cum proiectione sua tollit, & cum omnis complementi differentia perficit. Et hæc eo teste unica est. Secunda autem, quæ tantũmodò palliat, duplex est: quarum altera à Gebro in eodem cap. opus minus, & medicina primi ordinis uocatur, & hæc remissius palliat: Altera opus medium, & secundi ordinis medicina nuncupatur, & hæc intensius decorat. Opus minus, seu primi ordinis medicina, est, authore Gebro, omnis præparatio mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationem imprimit, quæ cõplementum sufficiens non adducit, quin tandem contingat alteratum mutari. Opus autem medium, seu medicina secundi ordinis Gebri testimonio est, quæ quando super diminuta à perfectione corpora proiecta est, alterat in differentiam aliquam cõplementi, relictis nonnullis corruptionis differentijs, qualis est medicina Lunam perpetuò citrinans, aut Venerem perpetuò & indelebili candore argenteo decorans, relictis alijs differentijs corruptionis. Proinde cum partes minoris & medij operis, non sint intimam & inossatam metallorũ ignobilitatem, & spurcitiem penitus abolere, sed tantũmodo palliare, tegere, & aliquas in eis sarcire qualitates,

qualitates, ueluti mediocrem & temperatam duritiem, aut mollitiem, aut liquefactionem, aut ignitionem, profectò si iuxta operis medij & minoris considerationem ignobilium metallorum maior aut minor ad perfectionem accessio expenderetur, ea metalla, hac ratione habita, possent haberi leuius, & facilius curabilia, & perfectioni uiciniora, in quibus per medicinas primi aut secundi ordinis, pauciora essent ad palliandam eorum ignobilitatem sarcienda. Illud enim, quod paucioribus actionibus bonitatem suam assequitur, ut testatur Aristoteles libro 2. de Cælo & mundo, æstimandum est bonitati uicinius. Atqui in Venere per has duas medicinas pauciora sunt sarcienda & instauranda, quàm in Marte, & in Marte pauciora quàm in Ioue, & in Ioue pauciora, quàm in Saturno. igitur si ex qualitatibus per medicinas primi & secundi ordinis sarciendis æstimanda esset metallorum palliandorum maior, aut minor ad fucatam illam perfectionem accessio, profectò iuxta hãc rationem, Venus esset perfectioni uicinior habenda, quàm Mars, Mars quàm Iupiter, Iupiter quàm Saturnus. Quod autem in Venere pauciora sint sarcienda, per has duas medicinas, quàm in Marte, hinc constat. Venus à natura dotata fuit duritie & liquatione ignitionem perferente. Igitur cum Venus hæc duo iam à natura obtinuerit, non erunt hæc duo in illa sarcienda: unde Geber cap. 31. suæ Summæ, sic ait: Excusamur itaque in Venere à laboribus indurationis & ignitionis illius. Proinde cum Venus & duritie & liquatione & ignitione, sit prædita, hoc unum medicinis primi & secundi ordinis superest agendum, ut genuinam Veneris ignobilitatem tegant, & splendore aureo uel argenteo palliant. In Marte autem plura sunt sarcienda. Nam præter decorationem, seu ignobilitatis palliationem, instaurãda est in eo facilitas liquationis, quàm ei natura denegauit, Veneri autem liberalissimè contulit. Quòd autem in Ioue plura sint, quàm in Marte sarcienda, hinc patet. Nam præter palliatam auri uel argentei splendoris decorationem, induranda est eius plus æquo mollior substantia, quæ duritie, cum Mars ea præditus sit, in eo instauranda non est. Et quemadmodum in Marte acceleranda & maturanda est liquatio, ita in Ioue, cum sit plus æquo uelocior, remoranda, frænanda & cohibenda est, ne eam, nisi prius igniatur, præstet. Mars non nisi ignitus liquescit, Iupiter ante liquationem, ignitionem non admittit, idcirco in Ioue ignitio sarcienda est, in Marte autem minimè. His adde, quod Iupiter stridore laborat, Mars autem stridoris expers est, plura igitur in Ioue quàm in Marte erunt sarcienda. At in Saturno, excepto stridore, hæc omnia intensius quàm in Ioue instauranda sunt. Iupiter enim multò minus deformitate & spurcitie laborat, quàm Saturnus. Proinde cum splendore Saturnum antecellat, natiuæ deformitatis palliatio longè intensius in Saturno sarcienda erit, quàm in Ioue. His accedat, quòd Saturnus est longè mollior ipso Ioue, nec solùm mollior, sed ad nimiam liquescendi celeritatem procliuior, imò & minus ignitionem sustinet, quàm Iupiter. Itaq; cum hæc omnia Saturnum à perfectionis acquirendæ meta longius distare faciant, quàm Iouem, profectò hæc omnia intensius erunt in Saturno, quàm in Ioue instauranda.

Ex his igitur manifestissimè constat, in opere minori & medio, pauciora esse in Venere, quàm in Marte sarcienda, in Ioue plura quàm in Marte, in Saturno adhuc plura quàm in Ioue. At cum in opere minori & medio, ea metalla censeantur perfectioni uiciniora, in quibus pauciora sunt sarcienda, profectò si maior aut minor ignobilium metallorum, ad perfectionem accessio, ex medij & minoris operis actione, pendenda esset, certè Venus primas teneret, Mars secundas, Iupiter tertias, Saturnus quartas & infimas: Quod Geber cap. 36. suæ Summæ, his testatur uerbis: Venus itaq; ut narratum est in profundo suæ substantiæ, colorem & essentiam auri prætendit: malleatur autem & ignitur, ut argentum & aurum. Ideoq; hoc secretum ex ea assumas, scilicet quòd Venus est medium Solis & Lunæ, quia facilè ad utrunq; conuertitur, & est facilis cõuersionis & pauci

laboris. Excusamur itaq; in ea à laboribus indurationis & ignitionis. Assumas igitur eam præ cæteris corporibus imperfectis in opere minori & medio. Vide quæso lector, quàm fidelissimè se ubiq; Geber interpretetur, hic enim apertissimè cõfirmat, quæ hactenus à nobis dicta sunt, scilicet inter metalla ignobilia Veneri primatũ in opere minori & medio deferendum esse, eam scilicet ob causam, quòd Venus in utroq; isto opere minori cum difficultate immutetur, quàm alia metalla ignobilia. Itaq; si maior, aut minor ignobilium metallorũ, à perfectione distantia, ex cõsideratione minoris, & medij operis æstimanda esset, profectò Iupiter & Saturnus, quæ superius ratione arg. uiui, non solùm Marti, sed etiam Veneri præferebantur, hîc essent postponenda, & ea, quæ superius postponebãtur, id est, Mars & Venus, hoc in loco essent reliquis duobus anteponenda. At cum perfectionis metallorum causa non sint hæ qualitates, sed maior arg. uiui copia, minor uerò sulfuris, ut superius Geber docuit, idcirco ex maiori Mercurij, minore uerò sulfuris quantitate pendenda, & libranda est horum metallorum maior, aut minor ad perfectionem accessio. Proinde ea metalla, necesse est, ut censeãtur perfectioni uiciniora, quæ arg. uiui sunt fertiliora, & infœcundiora sulfuris: ea uerò habenda sunt à perfectione magis aliena, quæ sterilissima sunt arg. uiui, & sulfuris feracissima. Atqui Iupiter (ut superius docuit Geber) arg. uiui copia Saturnum superat, Saturnus Venerem, Venus Martem, Mars aũt sulfuris ubertate uincit Venerem, Venus Saturnum, & Saturnus Iouem. Igitur Mars est omnium ignobilium metallorum à perfectione alienissimus, minus autem Venus, minus adhuc Saturnus, & his omnibus minus Iupiter. Quocirca inter metalla ignobilia Iupiter principatum iure optimo sibi uendicat, & propinquius ad perfectionẽ nobilium metallorũ accedit, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, Venus autem quàm Mars propinquius. Quod Geber etiam confirmat cap. 35. suæ Summæ his uerbis: Est ergo Iupiter inter diminuta à perfectione corpora, in radice suæ naturæ perfecto magis affinis, Soli scilicet & Lunę. Proinde Braceschę cũ Gebri apertissimo testimonio Iupiter sit nobilius metallum Saturno, & Saturnus Venere, & Venus Marte, & Mars sit omniũ ignobilissimus (habita ratione arg. uiui ex quo metallorum nobilitas pendet, & ponderanda est) profectò uis nobilitãdi ignobilia, maiori cum ratione mutuanda esset, non solùm à Ioue, sed etiam à Saturno, & Venere, quàm à Marte. Atqui tuipse fassus es in Dialogo tuo, eam uim nobilitandi, nec Ioui inesse, nec Saturno, nec Veneri, ideoq; ab eis mutuandam nõ esse. Necesse est igitur, ut eam Marti, omnium ignobilissimo, minus inesse fatearis, & eam ex Marte minus depromi posse concedas. Nam si ea, quæ magis talia esse uidentur, talia non sunt, neq; id, quod minus. Arcanũ igitur nobis à Gebro, in hoc 66. cap. traditũ, nihil aliud est, Braceschę, quã ea metalla esse nobilissima, quę maxima copia arg. uiui, minima uerò sulfuris, prædita sunt, qualia sunt aurum & argentum: Inter alia uerò metalla, ea ad nobilitatem auri & argẽti propinquius accedere, quæ magis sapiunt naturam arg. uiui, quàm sulfuris. Quocirca cũ hæ duæ authoritates, quas tu ex hoc cap. deprompseras, nihil aliud adferant quã interpretationẽ à me in authoritatẽ 30. cap. allatã, intelligere nunc saltẽ potes, Braceschę, quàm uerè à me superius dictũ sit, ex primæ authoritatis germana expositione, reliquas omnes authoritates tibi è manibus extorqueri, & abs te penitus deficere.

CAPVT IIII.

HActenus igitur de secunda & quarta, nunc ad tertiam (quæ inter eas media est) excutiẽdam accedamus. Quæ quoniam ex 32. cap. sumpta fuit, ego cap. integrũ adferam, ut lectores facilius intelligant, eam authoritatẽ de Marte nullo modo interpretãdam esse. Demum quid Geber eo loco sibi uelit, omnibus familiarissimũ reddam. Sequitur 32. cap. Summæ Gebri, de Sole siue auro inscriptũ.

Attulimus tibi in generali cap. summam de intẽtionibus metallorũ, specialem tibi tamen faciemus de unoquoq; sermonem. Et primò de Auro. Dicimus ergo quòd

quòd aurum est corpus metallicũ, citrinum, ponderosum, mutũ, fulgidum, ęqualiter in uentre terræ digestũ, aqua minerali diutissimè lauatum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem cineritij & cementi tolerans. Ex hac itaq; diffinitione elicias, quòd aliquid non est aurũ, nisi causas diffinitionis, & differẽtias omnes habeat auri. Quicunq; tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatem perducit, & mundat, ex omni genere metallorũ aurum facit. Ideoq; per opus naturæ perpendimus, artificio æs in aurum mutari posse. Vidimus nanq; in mineris æris, à quibus emanabat aqua, secum adducens squamas æris tenuissimas, ipsas q; diuturno & cõtinuo lapsu lauit, & mundauit: deinde uerò aqua cessante fluere, uidimus in sicca arena has squamas per triennium Solis calore excoqui, inter quas est inuentum aurum uerissimum. Aestimauimus itaq;, per aquæ beneficiũ illas mundatas fuisse, per Solis autem calorem in arenæ siccitate æqualiter digestas ad ęqualitatẽ peruenisse. Imitantes aũt naturam cum possumus, similiter alteramus, non tamen in hoc sequi naturam ualemus. Aurum quoq; est prætiosissimũ metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit ac transformat omne corpus. Calcinatur aũt & soluitur sine utilitate, & est medicina lætificans, & in iuuentute corpus cõseruans. Frangitur facillimè cum Mercurio, & odore plumbi teritur. Nõ est autem in actu aliquid, quod magis in substantia illi conueniat, quàm iupiter & Luna. In pondere autem & surditate & imputrescibilitate Saturnus, in colore autem Venus. In potentia quoq; magis Venus, deinde Luna, deinde iupiter, & deinde Saturnus, ultimò uerò Mars. Et hoc est unum de secretis naturæ. Cum ipso similiter cõmiscentur spiritus & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod nõ peruenit ad artificem duræ ceruicis.

TAVLADANVS.

Ex sola uerborũ lectione potes assequi, lector, hoc de Marte minimè dictũ esse. Atnè Braceschus suspicari possit, nos soluendo hoc nodo impares esse, faciã ut omnes intelligãt, hoc nõ de Marte, sed de auro dictũ esse. Hęc igitr est mẽs Gebri.

Geber postquàm tractasset de principijs metallorũ, id est, de Mercurio, sulfure & arsenico, acturus de metallis, quę oriũda sunt ab ijs principijs, ab auro omniũ metallorũ nobilissimo orsus est, & ex hoc cap. exprimẽdę eius naturę dedicauit, ubi primò adfert diffinitionẽ auri, qua quid sit aurũ innotescat, & quibus proprietatibus sit à natura dotatũ. diffinitio igitur hęc est. Dicimus quòd aurũ est corpus metallicum, citrinum, põderosum, mutum, fulgidum, æqualiter in uentre terrę digestum, aqua minerali diutissimè lotum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem cineritij & cementi sustinens. Quæ diffinitio num sit integra, & numeris suis absoluta uideamus. Omnis legitimę diffinitionis partes sunt, ut totã, integram, & propriã rei, quę diffinienda est, naturã cõplectatur, & exprimat. Quod teste Aristotele, ut ritè fiat, oportet diffinitionẽ ex genere, id est materia, & differentia speciei effectrice, hoc est forma substantiali conflatã esse: nisi enim materia & forma substãtialis alicuius rei cognoscerẽtur, rei illius ex his duabus partibus cõflatæ naturã, nunquam agnosci cõtingeret. Geber itaq;, more philosophico, diffinitione exprimendã sibi duxit auri naturã. In qua primò adfert genus auri scilicet corpus metallicũ, quod ex æquo cõmune est reliquis metallis, utpote argento, stanno, plumbo, æri & ferro. Hæc enim omnia huius generis, scilicet corporis metallici diffinitionẽ, æquè sibi uendicant, cum metallum Gebro authore, cap. 31. nihil aliud sit, quàm corpus minerale, fusibile, & sub malleo ex omni dimẽsione extẽsibile. Itaq; in hac diffinitione metallũ, seu corpus metallicũ, (quod idem est) generis uim & conditionẽ sibi uendicat. Nunc quæ sit altera huius diffinitionis pars, scilicet forma solius auri uidendũ est. Sed quoniã substãtiales rerũ formæ abstrusæ latent in materia, nec se agnoscẽdas præbent, nisi per accidentia & proprietates, quas pariunt in ipsis rebus: præterea quia nos ea laboramus infelicitate, ut propris formarũ exprimendarum nominibus ępissime destituamur,

idcirco cogimur potissima eius rei adferre accidentia, & singulares eius colligere proprietates, ut ex his omnibus (formæ uices sarciẽtibus) in unum cumulum redactis, & generi eius rei adiectis, germanã rei naturam exprimamus, & familiarem reddamus. Quocirca cum germana auri forma nullam habeat uocem propriam, peculiarẽ, & aptam, qua se prodat agnoscẽdam, idcirco Geber qualitates auri maximè proprias in unũ cumulum redegit, ut ex his cum genere (hoc est metallo) iunctis, auri formam exprimeret, & eam à forma reliquorũ omnium metallorum distinctã redderet. Genus igitur est corpus metallicum quod idẽ est, ac si dicas metallũ: qualitates auri sunt citrinũ, põdero sum, mutũ, fulgidum æqualiter in uẽtre terræ digestum, aqua minerali diutissimè lotũ, sub malleo extensibile, fusibile, examẽ cineritij & cementi tolerãs. Et quoniã omnis legitimæ diffinitionis lex est, ut retro semper meet, & reciprocetur cũ ipsa re diffinita: quia hæc diffinitio id præstat, & soli auro, & omni auro, & semper quadrat, hinc maximè cõstat, auri naturã hac Gebri diffinitione plenè, integrè, & absolutè expressam esse. Et quoniã hæc soli auro competit, ideo Geber subdidit. Ex hac diffinitione uticq; elicias, quòd nulla res est aurũ, nisi causas diffinitionis, & differẽtias omnes habeat auri.

TAVLADANVS.

Cuius rei hæc est ratio: quia quicquid alicuius rei diffinitionẽ sibi iure uendicare nõ potest, necq; nomen eius rei obtinere potest. Diffinitio enim & diffinitũ ita cohærẽt, & cõfœderata sunt, ut aut neutrũ, aut ambo de eodẽ dicãtur. Quicquid enim à diffinitione alicuius rei alienũ est, id à diffinito quoq; excludendũ est, & cuicũq; diffinitio cõuenit, eidem cõueniat diffinitũ necesse est: posteà sequitur.

GEBER.

Quisquis tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatẽ perducit, & mundat, ex omni metallorum genere aurum facit.

TAVLADANVS.

Quod idem est, ac si dicat, quotiescunq; beneficio Elixiris adhibiti, continget aliquod reliquorum metallorum intimè citrinari, & ad æqualitatẽ & temperiem reduci, & penitus mundari (cum hæ sint proprietates solius auri) quodcũq; metallum has obtinuerit auri cõditiones, meritò & iure optimo nomen auri sibi uendicare poterit, & erit re uera aurum. posteà sequitur.

GEBER.

Ideoq; per opus naturę perpẽdimus, artificio æs in aurũ mutari posse. uidimus nãq; in mineris æris, à quibus emanabat aqua, secũ adducẽs æris squamas tenuissimas, ipsasq; diuturno & cõtinuo lapsu lauit & mundauit: deinde uerò aqua cessante fluere: uidimus in sicca arena has squamas per trienniũ Solis calore excoqui, inter quas est inuentũ aurum uerissimum. Aestimauimus itaq;, per aquæ beneficium illas mundatas fuisse, per Solis autem calorem & arenæ siccitatẽ æqualiter digestas, ad æqualitatem peruenisse.

TAVLADANVS.

Id est, quã rem superius à nobis dictã ita se habere, & effici posse, docult nos natura. Experti enim sumus, squamas æris subtiles cõtinua aquæ per minerã fluentis alluuione in uallẽ arenosam ductas, tandem in aureã naturam fuisse mutatas. Quod cõtinuę aquę abluẽtis actioni, & Solis calori, acceptũ esse ferendũ eonie cimus. Aquę enim propriũ est, sordes eluere: caloris aũt naturalis partes sunt, temperata decoctione omnia maturare, decoquere, & heterogenea ab homogeneis segregãdo, ad æqualitatẽ perducere. Ideoq; (inquit) ex naturæ, ignobilia metalla ad nobilitatem promouẽtis, actione didicimus, & collegimus æs, & reliqua per cõsequens metalla, arte naturam imitante, ad auri dignitatem promoueri posse.

GEBER.

Imitantes igitur naturam cum possumus, similiter alteramus: in hoc tamen naturam imitari non possumus.

TAVL

Id est,si naturã (in ijs subaudi operibus,in quibus arti datũ est,eam imitari) nobis imitandã proposuerimus,profectò arte naturã imitante metalla ignobilia ad aureã & argẽteã nobilitatẽ prouehemus.in hac tamẽ parte,(inquit)ars naturæ respondere nõ potest.Cuius rei (licet eam Geber hîc subticuerit) hæc est ratio.Natura solo aquę abluẽtis,& caloris cõcoquentis beneficio utitur,ad ignobilia metalla in aurũ uel argẽtum mutanda,nihilq; ab auro uel argento mutuatur, ut ignobilibus metallis auri uel argenti nobilitatẽ cõferat.Ars uerò nisi formã auri effectricem ab auro,& argenteã ab argento mutuetur, & reliquis eam metallis adhibeat,nunquã ignobilia metalla (quãtumuis abluat,quantũuis decoquat) nobilitare poterit.Quod Geber cap. proximè antecedenti,apertissimè testatur his uerbis.Secundum nostrum magisteriũ perfectum iuuat,& perficit imperfectum, & per Deum se inuicẽ alterant,& alterantur,& se inuicẽ perficiunt, & perficiũtur. Non tamẽ per se tantùm unumquodq; (imperfectorum subaudi) perficitur, sine alterius (subaudi perfecti) adminiculo. Proinde nõ citra rationem dixit Geber, nos ea in parte naturã sequi omnino non posse. posteà sequitur ex Gebro.

Aurum quoq; est preciosissimum metallorum,& est tinctura rubedinis, quia tingit,ac transformat omne corpus.

TAVLAD. Hoc est,solum aurũ est metallum nobile & numeris omnibus absolutum. Argẽtũ enim, licet collatione plumbi,stãni,ęris & ferri nobile habeatur, cum auro tamẽ collatũ ignobile uidetur,ut testatur Geber cap.33.& 62.suę Summæ.Quẽadmodum enim reliqui planetæ ad Solem, totius luminis & splendoris fontẽ,cõparati,tenebrosissimi uidentur,eadem ratione,cum aurum se habeat ad reliqua metalla,sicut Sol ad reliquos planetas,eius collatione omnia alia metalla habenda sunt ignobilia.Nam si argentum ad aurum cõparatum ignobile censetur,quãto magis reliqua metalla,argento inferiora,si cum auro cõferantur,censenda sunt uilia & abiecta:Et quẽadmodum Sol est fons ille luminis,à quo & Luna,& reliqui omnes planetæ,lucẽ & splendorẽ suum hauriunt,mutuantur,& acceptum ferunt:ita aurum est illud,à quo necesse est,ut Luna nostra,hoc est argentum,& reliqua metalla,nobilissimã auri naturam hauriant,mutuẽtur & accipiãt. Quòd si ab auro,ut hîc Geber palàm testatur, igitur non à Marte,nec ab aliquo aliorũ metallorũ:cum eorum nullum sit,quod auri diffinitionẽ,nec per cõsequẽs eius naturã,sed naturæ aureę proprietates sibi uendicare queat.Nã si aliquod reliquorum metallorũ hanc auri proprietatẽ sibi uẽdicare iure posset,meritò & iure optimo auri naturã & diffinitionẽ sibi arrogare posset.Quæcunq; enim sunt eadem proprio,sunt eadem specie,natura,forma & diffinitione. Atqui nullũ reliquorũ metallorũ, auri diffinitionẽ iure sibi uendicare potest, igitur nec proprietatem:nam si aliquod reliquorum auri diffinitionẽ sibi uendicare posset, id aurũ esse necessariò oporteret. Cuicunq; enim cõuenit diffinitio,eidẽ quadret diffinitum necesse est.At cum reliqua omnia metalla à forma auri sint aliena, & distincta ab auro speciẽ singula cõstituant,auri nomine potiri non possunt.Quòd si auri nomẽ obtinere non possunt,igitur nec diffinitionẽ, si diffinitionẽ obtinere non possunt,igitur nec naturã auri sibi uendicare poterunt.Quare cum à diffinitione & natura auri sint aliena,igitur & à proprietate auri censenda sunt aliena: propriũ enim alicuius infimę speciei,alterius speciei propriũ esse nõ potest:alioqui propriũ nõ esset cum sua specie reciprocũ.Proinde cum speciei auri maximè propriũ sit,teste Gebro,reliqua metalla in aurũ uertere,id certè nullius metalli à forma auri alieni,proprium esse poterit.Meritò igitur primi illi Chrysopœiæ authores,auro nomẽ Solis per similitudinẽ,& reliquis metallis reliquorũ planetarũ nomina accõmodauerunt,cũ reliqua omnia metalla per se tenebrosa & obscura sint,nisi radijs auri illustrentẽ,ignobilia, nisi ab eo nobilitentẽ,& egena,nisi ab eo ditentẽ.Solum igitẽ aurũ est illud,à quo mutuãda est tinctura aurea,cũ ipsum solũ hoc priuilegio à natura sit dotatũ,ut reliqua omnia metalla possit mutare in aurũ.

GEBER.

Calcinatur autem,& ſoluitur ſine utilitate.

TAVLADANVS.

Quoniam hoc loco Braceſchus utitur pro ſeptima ratione,idcirco horum uerborum interpretationē adhuc differam,& lectorem relegabo ad confutationem ſeptimæ authoritatis,ubi facillimè intelliget,quid ſibi hac in parte uelit Geber.

GEBER.

Et eſt medicina lætificans,& in iuuentute corpus cōſeruans,id eſt, aurum hac proprietate à natura dotatum fuit,ut lætitiam,gaudium & hilaritatē cordi inducat,& corpus humanum in robore iuuenili cōſeruet,& foueat:quæ res quoniam à multis in dubiū uocatur,id num uerum ſit,expendamus. Cum omniū philoſophorum cōſenſu hic mundus inferior ſuperioris mundi,hoc eſt, cœleſtis,motu regatur,oportet eorum omnium corporū,quæ in hoc inferiori mundo generantur,& corrumpuntur,cauſam effectricē (naturaliter loquor) eſſe motum corporum cœleſtium. Vnde Hermes ille philoſophorū omnium princeps dicebat, eorum quæ in terra generantur,patrē eſſe cœlum,à quo manat uis omnis agendi & informandi,matrem uerò terrā eſſe,quæ à cœlo impręgnatur,& eſt omnium influxuum cœleſtium,ueluti matrix & receptaculum. Quod cum ita ſit,colligendum eſt,nullam rem eſſe in hac inferiori natura genitā,quæ ſui genitorem in cœlis nō habeat,quæ alicuius corporis cœleſtis naturam non referat, & quæ ſingulari aliqua ab eo ſydere,cuius naturam ſapit, dotata non ſit proprietate. Itaq; philoſophi cum ratione expenderent,cuius ſyderis naturam aurum referret, tandem ipſum Solis (qui totius cœli decus eſt, & ornamentum) filium eſſe intellexerunt. Vnde,teſte Hermete,aurum Solem nominauerūt: Et tot laudibus ipſum aurum cumularunt, ut poſt animam ratione præditam ſub cœlo nobilius auro nihil eſſe,auſi ſint affirmare,nec citra rationem. Nam ſi æterna caducis, immortalia interituris,& perennia ijs,quæ corruptionem ſentiunt & experiuntur, iure optimo præferuntur,profectò ea,quæ ad hanc naturam perennem,& corruptionis expertem propius accedent, meritò cæteris erunt anteponenda. Atqui ſecundum animam ratione dotatam,nihil eſt in tota hac inferiori natura,quod æquè propè accedat ad perennitatem,& ad conditionem corruptionis expertem, ac aurum. Meritò igitur philoſophi,reliquis omnibus naturæ inferioris operibus aurū prætulerunt. Quòd aurum minus ſit corruptioni obnoxium, quàm relíqua ex elementis conflata,hinc conſtat. Philoſophi uno conſenſu teſtantur, inter uegetabilia nonnulla eſſe magis longæua,& quæ ſerius cariem ſentiant,quàm omnia corpora ſenſu & motu prædita. Et quēadmodum animalia à uegetabilibus hac in parte uincuntur,ita philoſophorum teſtimonio,uegetabilia à mineralibus longè hac in parte ſuperantur. Nullum enim eſt uegetabile, quod æquè illæſum,& incorruptum duret,atq; ipſæ gemmæ,quæ inter mineralia numerantur. At inter mineralia nihil eſt, quod æquè abſit à corruptione, ac aurum. Nam omnia mineralia,aut ſunt corpora lapidea,aut metalla,aut media inter hæc duo extrema, ut notum eſt his omnibus, qui naturam mineralium ſcrutati ſunt. E'quibus omnibus,auro excepto,nihil poteſt dari, quod aut diuturna ignis aſperitate,& inclementia,aut alterius elementi actione,non immutetur,conſeneſcat,& natiua forma ſpolietur. Quod,exemplo ex his tribus mineralium generibus allato,illuſtrabitur,& manifeſtiſsimū euadet. Primùm ſi quid eſſet inter lapides,quod cum auro hac in parte cōferri poſſet,id potiſsimum eſſet carbunculus, ſeu rubinus, qui cum ſit reliquis omnibus gēmis magis coctus,& digeſtus,& tēperatus,ideo omnium gēmarum principatus ei defertur. Nec immeritò:habet enim ſe ad reliquas gemmas,tanquā aurum ad reliqua metalla,ueluti Sol ad reliqua aſtra, & huic ſoli reliquarum omnium gēmarum uires à cœlo collatas eſſe,philoſophi teſtātur. At licet adeò temperatæ naturę ſit carbunculus,rerum tamen ignearum aduentium,& ſulfurearū,hoc eſt,aquarum, uia chymiſtica ex medijs mineralibus eductarum,

ctarum, acrimonia, forma natiua ſpoliatur, & genuino humore exhauſtus, in cal cem terream, omnis ſplendoris expertem redit, & in priſtinam formam reuocari non poteſt. Aurum autem ſiue ignis tyrannidem experiatur, ſiue omnium rerum adurentium, ſulfurearum, & rodentium cenſuram ſubeat, quacunq; tamen incle mentia exerceatur: & licet in calcem, aut in liquorem, aut in glaciem redigatur, ſemper ex omni cõflictu non ſolùm inuictum, ſed etiam illæſum ad priſtinam re dit formam. Quòd ſi carbunculus omnium gemmarum abſolutiſsimum opus, au ro hac in parte cedit, profectò inter lapides nihil erit, quod auro hac in parte re ſpõdere poſsit. Nunc num ſit aliquid inter media mineralia, quod cum auro hac ratione conferri poſsit, exploremus. Si quid tale eſſet inter media mineralia, id maximè eſſet talch, quod ab alijs ſtella terræ dicitur. Nihil enim eſt in tota me diorum mineralium natura, quod corruptionis æquè ſit expers, & quod igni, om nium elementorum potentiſsimo & inclementiſsimo adeò potẽter reſiſtat, atq; talch. Hoc tamen etiamſi ab igne ſuperari non poſsit, ſalium tamẽ acrimonia in calcem uertitur, & ad priſtinam formã redire in poſterum non poteſt. Aurum ta men, millies in calcem reductum, ad natiuam ſemper redit formã, per eam actio nem, quam Chymiſtæ reductionem uocant. Igitur inter media mineralia nihil e rit, quod auro hac in parte reſpondere poſsit. Supereſt nunc, ut uideamus, num in numero metallorum aliquid ſit, quod cum auro hac ratione comparari poſ ſit. At hoc adeò notum eſt, & uulgatum, ut probatione nulla egeat. Nam licet aliqua ſint metalla, quæ rubiginem nunquam experiantur, ut ſtannum, & plum bum, tamen ſi plumbum, ſtannum, æs, ferrum, & ipſum etiam argentum, ce menti, aut antimonij uires experiantur, penitus abſumuntur, & partim in fu mum, partim in ſcoriam & fæcem rediguntur. Aurum uerò, etiamſi milleſies mil lies cenſuram cementi & antimonij ſubierit, ſemper inuictum, illæſum, inte grum, incolume, & immortale inde regreditur: nec fieri poteſt, ut aëris, aut a quæ, aut terræ, aut ignis, aut alicuius rei miſtæ aſperitate, natiua illi forma ex torqueatur. Proinde cum in ratione accedendi ad incorruptionem animalia à ue getabilibus, & uegetabilia à mineralibus ſuperẽtur, & omnia mineralia auro ce dant, & ab eo omnino uincantur, profectò nihil erit in hac inferiori rerum na tura (excepta anima ratione prædita) quod æquè diſtet à corruptione, & quod perennitati ſit æquè uicinum, ac aurum. Et cum res, quæ minus ſunt caducæ, & perennitati magis affines, cæteris meritò ſint anteponendæ, meritò & iure opti mo philoſophi reliquis omnibus huius inferioris naturæ operibus aurum præ tulerunt. Et quoniam omnis corruptio ex contrariorum inæqualitate, & di ſtemperamento naſcitur, & incorruptionis cauſa effectrix eſt contrariorum æ qualitas, & æquilibratio, profectò ea meritò cenſenda ſunt, æqualitati & uero temperamento magis uicina, quæ corruptioni minus ſunt obnoxia. Qua ratio ne ducti ueteres philoſophi, cum aurum inter hæc inferiora à corruptione lon gius abeſſe experirentur, uno conſenſu affirmauerunt, aurum omnium inferio rum corporum temperatiſsimum, & æqualitati propinquiſsimum eſſe. Cæte rùm cum ſentirent, incolumitatis cauſam eſſe humorum harmoniam, & æquali tatem, morborum uerò, quibus humanum corpus opprimitur, cauſam eſſe eorun dem humorum inæqualitatem, iudicauerunt, eligendam eſſe rem aliquam, ad ue ram illam temperiem proximè accedentem, ut eius uſu humores diſtemperati ad temperiem & æqualitatem reuocarentur, & ſublata cauſa morborum, hoc eſt humorum intemperie, effectus eius cauſæ, ſcilicet morbus quicunque periret, extingueretur, & occideret. At cum experirentur, nihil eſſe in hac inferiori na tura quod ad rem medicam pertineat, ſiue ſit è numero animalium, ſiue uegeta bilium, ſiue mineralium, nihil, inquam, eſſe temperamento æquè uicinum ac au rum, affirmauerunt aurum præſentaneũ eſſe omnium ægritudinum antidotum. Sed quoniam natura mineralium maximè terrea eſt, unde fit, ut uis eorum mole illa terrea obruta, ueluti ſepulta iaceat, & uires ſuas ualenter exercere nõ poſsit,

niſi ad tenuiorem naturam reuocetur,& cõpedibus illis terreis ſoluatur, idcirco philoſophi aurum attenuandum,& in liquorẽ ducendum, & liquorem eius per diſtillationẽ à parte terrea denſiori,ſeparandum eſſe iudicauerũt,ut huius liquoris (quem animæ carcere corporis ſolutæ cõparauerunt) ſua tenuitate quaslibet corporis humani partes ſubire ualẽtis,frequẽti uſu,humores diſtẽperatos ęquando,morbos profligarent,& æquatos in eo tẽperamento fouerent & cõſeruarent. Itaq; cum aurum ſua temperie omnes humores inæquatos, æquare & temperare poſsit,& triſtitia nihil aliud ſit,quàm immoderatæ & redundantis atræ bilis effectus,nõ mirum,ſi aurũ inæquatã bilẽ atrã domãdo,& ad æqualitatẽ reducendo, eius delet effectũ,id eſt,triſtitiã. Et quoniã exploſa triſtitia,gaudiũ ſuccedit,non abs re philoſophi dixerunt,aurũ animo gaudiũ & hilaritatẽ adferre: nec ineptè aurũ Soli cõparauerunt,& illud Solis filiũ eſſe uoluerunt. Nã quẽadmodum umbra terræ interdum Lunæ ſplẽdorẽ & lucẽ ſua obſcuritate nobis ſubtrahit,& quẽadmodũ nubes ex uapore terreo ortæ iucundiſsimũ Solis,ſuo aſpectu omnia exhilarãtis,aſpectũ nobis ſubducunt,& aërẽ tenebroſum reddunt,ita bilis atrę(quę in elemẽtis terræ reſpõdet) redundãtis hęc eſt natura & cõditio, ut ſua umbra ſerenitatẽ ſpiritus noſtri obſcuret,& uapore ſuo nubes generet, quæ ſua caligine aërẽ corporis noſtri,id eſt ſanguinẽ,atrum,piceũ & fuliginoſum reddãt,& ita nobis omnẽ lętitiã & gaudium ſubripiant,& ſubducãt. Et quẽadmodum Sol,cum radios ſuos exerit,aduẽtu ſuo ſplendidiſsimo aërẽ,umbra terræ obtenebratũ,ſerenat,& exhilarat,ita hic liquor aureus ſuo aduẽtu,& ſua actione aërem noſtri corporis,id eſt ſanguinẽ,& ſanguine tenuiorẽ ſpiritũ, umbra & caligine uaporis melancholici obnubilatũ ſerenat,& nubes has atras diſsipando,hilaritatẽ, lætitiam & iocunditatẽ inducit. Et quoniã nihil eſt,quòd adeò canicię & rugoſam ſenñ deformitatẽ acceleret,atq; melancholia,quę ſpiritus exhaurit,calorẽ natiuũ ſua frigiditate extinguit,& humoris uitalis ærarium abſumit,profectò id quod melancholiã ualenter & citra naturę lęſionẽ ſubducit (quale eſt aurum) nõimmeritò dicitur,canitiẽ & ſenium remorari:& cum nulla res floridum,iuuenilẽ & uiuidum colorẽ magis foueat,quàm moderatũ gaudium,profectò id quod triſtitiã pellit,& gaudium inducit (quale eſt aurũ) meritò dicetur,hominẽ in uiuido,iuuenili,& florido ſtatu fouere & cõſeruare. Non me latet,raras, ſingulares,& uerè aureas huius liquoris aurei proprietates medicas,apud nonnullos noſtræ ætatis medicos minus authoritatis habere, quàm figmenta poetica, aut aniles fabulas, imò & minus quàm ſomnia. At cum eas nũquã experti ſint, demirer ego huiuſmodi hominũ audaciã & tyrannidẽ,qui quaslibet res ſibi ignotas dãnare nõ erubeſcãt,ac ſi nihil in rerũ natura ſit,quod eos lateat,ac ſi nihil ſciri poſsit,prętereà quæ ipſi norunt. At dicẽt, Galenũ de hac re nihil penitus ſcripſiſſe. Ego uerò reſpondeo,non eſſe mirũ,ſi id nunquã Galen. nouerit,nec inde effici,ut nõ ſit uerum. Licet enim profundiſsimus naturæ ſcrutator fuerit Galen. homo tamẽ fuit: proinde multa ignorare potuit,imò & reuera multa in ea arte quã ꝓfeſſus eſt, ignorauit,quæ à poſteris inuẽta nobis tradita fuerunt. Quòd ſi Galen. Hippocrates, aut Dioſcorides,naturã auri tanquã inſalubrẽ & ſuſpectã damnaſſent, ferendi & audiendi eſſent iſti: ſed cũ ex Galen. didicerint,nihil eſſe citra rationẽ audendũ,nihil etiã citra demonſtrationẽ tyrãnico more dãnandum,profectò modeſtiores & æquiores in cenſendis aliorũ ſcriptis eſſe deberent. Sed hoc unum eos decipit, ſilicet,quia adeò religioſi ſunt Galeni,ut ſi quid ſit à Galen. nõ dictum, id admittere nefas,& piaculum eſſe arbitrentur. Non dãno,quòd Galeni hominis certè diuini religioſi ſint diſcipuli,ſed hoc dico,nimiã religionem abire in ſuperſtitionẽ,imò & in idololatriã. Idcirco non eſt,quod adeò ſtrictè iurent in doctrinã Galeni,ut illius ſolius adorẽt,uenerẽtur,& ſuſpiciant oracula. Quòd ſi hanc ſuperſtitionem mordicus retinuerint,nõ minus idololatrię dãnandi erũt,quàm hi,qui nullã uocẽ ꝓ Latina agnoſcunt,quæ apud Ciceronẽ nõ legatur. Laudo quidẽ eos, ubi uoces Ciceroni ingratas explodunt,& dictiones exoticas,mõſtroſas ac barbariẽ redolentes

lentes respuũt,& exibilãt:sed quum aliquãdo uox aliqua ex authore alio Latino mutuata adferẽ,non est,quòd in ea admittenda adeò tetrici, difficiles & superstitiosi sint.Sed nos his missis ad rem nostrã redeamus. Sequitur in textu Gebri.

Frangitur facillimẽ cum Mercurio,& odore plumbi teritur.

TAVLADANVS. Quòd Mercurius auro coniunctus aurũ frangat,attenuet,& cõminuat,huius rei fidelissimi testes esse possunt aurifabri,qui hoc quotidie experiuntur,ut reliqua metalla inaurare possint,quam nõ solum actionẽ, sed maximam artis suæ partẽ chymisticis philosophis acceptam ferre debent. Quòd autẽ uapore plumbi aurum imbutũ teratur,& in puluerẽ tenuissimũ redigatur, id uerissimum esse experientur omnes,qui ori fictilis,in quo plumbum tenetur liquatum,aurum in bracteas ductum appenderint, ad uaporem plumbi excipiendum. postea sequitur in Gebro. Non est autem aliquid actu,quod magis in substantia illi conueniat,quàm Iupiter & Luna.

TAVLAD. Id est,inter metalla nullũ est quod actu,hoc est re ipsa, habeat substantiam auri substantiæ æquè uicinã,aut quod ratione substantiæ sit auro magis simile,quàm Luna & Iupiter.cuius rei hæc est ratio:quia cum maxima substantię auri portio sit arg.uiuum,ea metalla censenda sunt ratione substãtiæ,auro magis affinia & magis similia,quæ maiori abundant arg.uiui copia.Proinde cùm Luna & Iupiter magis abundent arg.uiuo quàm reliqua metalla,non immeritò dicẽtur actu esse auro ratione substãtiæ uiciniora, & magis similia. posteà sequitur in Gebro. In pondere autem & surditate & imputrescibilitate Saturnus.

TAVLAD. Hoc est,si aũt spectes pondus,surditatẽ,& conditionem putredinis expertem,& ex his uicinitatem & conformitatẽ metallorum cum auro metiaris: profectò cum solum plumbũ sit mutũ,id est soni expers, reliqua uerò sint sonora,cum inquam,plumbum reliqua põdere & grauitate longè uincat, & rubiginẽ nũquam sentiat,aut putrescat,meritò plumbum,habita harum trium qualitatum ratione,auro uicinius censendum erit. posteà sequitur in Gebro.

In colore autem Venus, & in potentia quidem magis Venus: deinde Luna, deinde Iupiter,deinde Saturnus,ultimò uerò Mars.

TAVLAD. Id est,at si nec substantiã,nec pondus,necnon tinniendi aut rubiginis non cõtrahendæ conditionem spectes,sed solum colorem, profectò Venus erit auro uicinior, cum teste Gebro cap.36. Venus in sui profundo colorem auri prætẽdat,eo quòd sulfur eius actu rubeum est.& cum omnis rubor facillimè remitti possit,& remissus in citrinum cõmutetur,& citrinitas sit germanus auri color,idcirco si hanc rationẽ spectes,scilicet propinquam aurei coloris obtinendi potentiam,profectò Venus censenda erit auro uicinior, quàm Luna, cùm sulfur Lunæ,sit adhuc penitus album, sulfur aũt Veneris iam sit rubeum. Sed quoniam sulfur Lunæ magis coctum est, & ad maiorẽ peruenit maturitatem, quàm sulfur Iouis,quod adhuc crudum est & immaturũ,profectò cum sulfur album per intensiorem decoctionem uertatur in rubeum,sulfur Lunæ longè facilius ruborẽ concipiet,quàm sulfur Iouis,& per consequens Luna facilius & citius uertetur in aurum quàm Iupiter: unde fit, ut Luna coloris aurei acquirendi potentia auro sit propinqua magis quàm Iupiter. Quòd si hanc ipsam rationem spectes, Iupiter uicinior erit auro,quàm sit Mars aut Saturnus.Nã cum citrinus color, teste Gebro cap.60.& Arnoldo cap.5.sui Rosarij,oriundus sit ex multo albo,& modico rubeo,& ex liuido aut fusco (ut ibidem testis est Arnoldus) non fiat transitus ad citrinum,nisi per candorem interiectũ,profectò necesse est, ut Saturnus & Mars candidiora efficiantur,priusquàm citrinitatem attingere ualeant. Itaq; cum candore ad argenteum uergente,Iupiter hæc duo præcellat, facilius quàm illa ad citrinitatem peruenire poterit, & hac potentia erit auro uicinior quàm sint Mars & Saturnus. At cum citrinitas, ut superius diximus, filia sit multi candoris & pauci ruboris, & in Saturno sit magna Mercurij (cuius natura est dealbare) co-

pia, in Marte uerò minima, idcirco Saturnus facilius quàm Mars citrinum & aureum colorem obtinere & assequi poterit. & sic habita huius potentiæ ratione Mars longè minus uicinus auro censendus est, quàm reliqua metalla.

posteà sequitur: Et hoc est unum de secretis naturæ. Et hoc subaudi aurum, nõ aũt Mars, ut uoluit Braceschus, est unum de secretis naturæ in hac arte. Quod ut facilius intelligi possit, reuocandũ est in memoriã, id quod superius primam authoritatem interpretantes diximus, scilicet perfectionẽ huius artis mundissimæ substãtiæ Mercurij ad fixionem deductæ, totam acceptam esse ferendam. Et quoniam Mercurius crudus, nec mũdus, nec fixus est, idcirco priusquàm author perfectionis huius artis esse possit, substãtia eius mundanda est, & per successiuam sublimationem ad fixionẽ ducenda, ut ex Gebro superius docuimus. At cũ Gebri testimonio, Mercurius ad fixionẽ ritè deductus, metallũ euadat: unde & liquationem metallicã præstat: & ritè purgatus, mundissimũ & nobile pariat metallũ, profectò Mercurius purgatus, & ad fixionẽ ductus, aliud nihil esse posset, quàm aurum, aut argentũ, cum præter hæc duo nullum metallum sit mundũ. At cum natura, nostri miserta, hac in parte nobis insudarit, & purissimã Mercurij substãtiã fixione præditã nobis porrexerit, cãdidissimã equidem in Luna ad Lunã, citrinã uerò in Sole ad Solem, idcirco superius notũ fecimus, hæc duo metalla esse duo illa naturæ in hac arte secreta, id est, esse duos illos secretos lapides semielaboratos, in quibus natura tanquã in duobus scrinijs arcanũ huius artis, tam album, quàm rubeũ inclusit & reposuit. Sunt igitur hæc duo metalla, duæ illæ arcanæ naturæ arcæ, in quibus natura formã cùm auri, tum argenti effectricem recondidit. Quã ob causam Geber hîc ait, aurũ esse alterum arcanũ naturę in hac arte. Quod ut apertius esset, dixit superius in hoc ipso cap. aurũ esse precioſissimum metallorum, & tincturã rubedinis, quia tingit, ac trant format (in aurum subaudi) omne aliud metallum: & sequenti cap. ut indicaret Lunam esse alterũ naturę in hac arte arcanum, dixit, Lunam esse candoris, subaudi argẽtei, tincturam. Sed quid ego hoc in loco me torqueo, cum nemo sit, qui hunc locum ad aurum pertinere, & de eo solo interpretandum esse non uideat? Nam si id de Marte interpretãdum esset, quis est, qui non fateatur reliquam & postremã huius cap. partem de eodem marte interpretandam esse? scilicet quod cum marte misceantur & figantur spiritus maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis. At hanc partem non marti, sed uni auro uendicãdam & deferendam esse, testis est Arnoldus Villanouanus, cap. 5. sui Rosarij minoris. Quòd si hæc posterior sentẽtia ad aurũ pertinet, & anterior ad aurũ referatur, necesse est. Hęc igitur, quam attulimus, est germana & aurea huius loci interpretatio, Braceſche, hæc est mẽs Gebri, hoc est arcanum huius artis hactenus tibi ignotũ, quod si ad martẽ, ut tu uoluisti pertineret, poteras tu iudicare, Gebrũ non adeò parum cordatum fuisse, quin illud in cap. martis aut repitiuisset, aut saltẽ dicẽdũ eouscę distulisset, ne quis forsitã sibi imponeret, & id nõ de marte, sed de auro in cap. auri dictum esse suspicari posset.

CAPVT V.

SAtis de quarta diximus, nũc ad quintã gradũ faciamus. Quinta uerò authoritas, abs te è cap. 88. desumpta, hęc est: Scripsit Geber cap. 88. suæ Sũmæ, postquàm egisset de marte, hæc uerba: Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad cuiuscę corporis uerã rectificationẽ. Quam sententiã tu sic exponis, per hoc, id est per martẽ, artificis dilatatur industria, ad cuiuscę corporis metallici rectificationẽ. Quæ authoritas cũ in tuã rem nil faciat, nõ possum ego nõ admirari, quid tibi de ea ausus sis promittere, imò locus hic adeò est apertus, familiaris & clarus ut nullo egeat interprete: attamẽ ne tu me pusillanimitate aliqua id dixisse interpreteris, faciã ego, ut omnes breui intelligãt, hoc ad martẽ referendũ nõ esse, imò nec referri usquã posse. Geber postquàm medicinarũ, quibus ignobilia metalla in meliorẽ conditionẽ mutantur, confectionẽ docuisset, tandẽ artes, quibus metallorum

tallorum alteratorũ integram, aut diminutã mutationẽ explorare possemus, sibi docendas esse duxit, ut patet ex cap. 87. quas nouem esse scribit, scilicet cineritiũ, cemẽtum, liquationem, super uapores acutorum expositionem, sulfuris adurentis mistionem, ignitionem, ignitorum in aquis salium, aut aluminum extinctionem, calcinationis, & reductionis iterationem, & argenti uiui facilem, uel difficilem conceptionem. Hæ sunt artes, quibus certissimè agnoscimus, num metalla ignobilia, actione medicinæ adhibitæ, germanam auri, uel argenti formam obtinuerint, an uerò palliatam, fucatam, & phaleratam tincturam conceperint. Id enim metallum, quod medicina alba imbutum, cineritij examen impunè non tulerit, quod liquationem & ignitionem lunarem non exhibuerit, quod ignitum & submersum in aquis acutis, ex submersione argenteum splendorem illęsum non retulerit, quod ad uapores acutorum expositum, florem intensè cæruleum non pepererit, quod ex sulfuris adurentis mistione, ad pristinam formam non redierit, quod sæpius in calcem redactum, pristinum colorem, & pondus non retinuerit, & quod cum argento uiuo libenter non coierit, id, inquam, metallũ pro adulterino, & illegitimo argento est habendum. omne autem metallum medicina rubea imbutum, quod præter dicta examina, à cementi conflictu inuictum, incolume, & illæsum non redierit, pro auro spurio habendum est. Geber itaq; ante omnia à cineritio incipit, & causam reddit, propter quam aurum & argentum cineritij censuram impunè subeant, quam hanc esse ait: quia horum duorum metallorum prima radix (ut eius uerba referam) fuit multa argenti uiui copia, & purissima illius substantia, subtiliata prius, poste à uerò inspissata, donec cum ignitiona liquefactionem suscipiat. Ex quibus colligit ea metalla, quæ minus abundant argento uiuo, aut quæ plus habent substãtiæ terreæ, aut quæ sunt tenuiora, quàm sint aurum & argentum, ea, inquam, citius in cineritio perire: quæ uerò minus talia sunt, tardius absumi. Et quoniam Saturnus, inquit, multa abundat substantia terrea, & lutosa, & uelocioris est liquationis, quàm reliqua, & quia etiam longius abest à conditione ignitionis ferendæ, ideo citius huic succumbit examini, & uelocius absumitur, unde cum in fuga sit omnium uelocissimus, eius opera, inquit, utimur, ut reliqua ignobilia secum trahat. Iupiter autem, quia argento uiuo copiosius abundat quàm Saturnus, aut Venus, & quia etiam mundior est, & minus terreus, ac subtilioris substantiæ, ideò diutius examẽ cineritij sustinet, quàm Saturnus aut Venus. Et licet Saturnus argento uiuo magis abundet, quàm Venus, tamen quia Venus ignitione prædita est, quam natura Saturno denegauit: hinc fit, ut Venus diutius in cineritio duret, quàm Saturnus. Mars uerò licet totus fermè sit terreus, & inops argenti uiui: quia tamen ægerrimè ob inopiam argenti uiui liquescit, idcirco Saturno ritè commiscери non potest. Cum itaq; Saturnus obliquationis priuationem, Martem amplecti nequeat, difficilè eum trahit. Quòd si Martem ignis uiolentia liquari cõtingat, & adfuerit Sol aut Luna, Mars (qui humoris expers est, & idcirco sitientissimus) Solis aut Lunæ Mercurium epotat, & sorbet. Et quoniam Mercurius horum duorũ metallorum fixus est, & cineritium nõ timet, hinc fit, ut Mars altero horum duorum metallorũ imbutus, in cineritio deleri nõ possit. At si Luna & Sole absentibus, Martẽ reliquis ignobilibus metallis commiscери contingat, necessariò Mars unà cum illis perit, & aboletur. Itaq; non ratione perfectionis suæ, cum sit corruptissimus, sed per accidens fit, ut Mars interdũ cineritiũ sustineat. Quod Geber cap. 90. clarissimè docet his uerbis: Mars uerò non per se, sed per accidens nõ cõburitur. Quãdo enim cum multæ humiditatis corporibus miscetur, cõbibit illam, propter suę humiditatis carentiam, & ideo cõiunctus non inflammatur nec cõburitur, si corpora sibi iuncta nõ fuerint inflãmabilia (qualia sunt Sol & Luna.) Si uerò cõbustibilia sunt corpora sibi iuncta, secundum naturã suam adustibilẽ, necessariò oportet Martẽ aduri, & flãmis absumi. Postquàm igitur Geber docuit cap. 88. quæ sit causa effi-

ciens,ut aurũ & argentũ illęsa ex cineritio regrediãtur,reliqua uerò in eo pereãt, & absumãtur,licet alia tardius,alia citius, tandem sic ait: Per hoc igitur artificis dilatatur industria,ad ueram cuiusq; corporis rectificationem,si rectè eius,quod diximus,efficaciã nouerit. Quod idem est,ac si dicat:Si artifex, hæc,quæ à nobis in hoc capite tradita fuêre, probè intellexerit,id est: si intellexerit,quæ sit causa, quare alia metalla hoc examen sustineant,alia uerò non sustineant:& quę sit causa,quare alia citius in eo pereant,alia uerò non æquè cito deleantur, si inquam, horum omnium causas,à nobis hîc traditas probè norit,profectò intelliget,quid singulis desit,quid in unoquoq; sarciendum sit, & quid in eis instaurari debeat, ut cineritij examen ualenter sustinere queant: Posteà sequitur in textu Gebri.

Si uerò fantasticè super illud intellectum contraxerit, nihil ex eo ueritatis agnoscet:hoc est,si id,quod docuimus hoc in capite,perperam intellexerit,& scripta nostra in alienum sensum detorserit,nunquam intelliget,qua arte ignobilia metalla ad hunc perfectionis gradum sint promouenda. Hæc est igitur huius loci recta & non obliqua, facilis,& minimè coacta interpretatio,Braceschę,qui locus se adeò apertè prodit,ut me etiam tacente, ab omnibus intelligi possit. Proinde ad sextã authoritatẽ excutiẽdam accedamus, quæ si tibi non magis fauerit, quàm superiores,parum certè fauebit. At quantũ tibi prodesse queat,uideamus.

CAPVT VI.

SExta igitur authoritas,quam tu adfers,hæc est. Geber cap.63. suæ Summæ, postquàm de Marte pluribus egisset,tandem hoc epilogo cap. illud clausit. Laudetur igitur benedictus,& glorioſus altissimus,qui creauit illud, deditq; illi substantiam,& substantiæ proprietates, quas non contingit ullam rem aliam in natura possidere,ut in illa possit inueniri hæc perfectio, per artificium aliquod, quam in illo inuenimus potentia propinqua. Ipsum enim est, quod ignem superat,& ab igne non superatur,sed in eo amicabiliter requiescit,eo gaudens.

Quem locum (cum Martẽ ab igne superari,& aduri animaduerteres) ad Martem referre ausus non es, sed ad ignobilissimum Martis excrementum referendum esse docuisti. At faciam,ut intelligant omnes,hunc locum non Marti,aut eius uili excremento, sed soli argento uiuo uendicandum esse, & de hoc solo interpretandum. Quod ut familiarissimè intelligi possit, sciant lectores Gebro hunc finem in eo cap. propositum esse, ut Martis genituram doceat. Quod ubi egit:quoniam Mars præ cæteris metallis sulfure fixo abundat,docet quę sit conditio sulfuris fixi, & quæ sit conditio Mercurij fixione præditi, & horum duorum naturam per antithesim comparat. Ex qua collatione tandem colligit, causam ignobilitatis & corruptionis metallorum, sulfuri adscribendam esse, causam uerò nobilitatis metallorum soli Mercurio acceptam esse ferendam, & solum Mercurium totius nobilitatis,& integritatis metallicæ, authorem esse censendum. Primò igitur Martem ex pauco argento uiuo, eoq; terreo, liuido, & fixo,& ex multo sulfure terreo,immundo & fixo, oriundum esse scribit. Et quòd magna sit sulfuris fixi,modica uerò Mercurij in Marte copia,hac ratione confirmat. Conditio sulfuris fixi, est liquationem metallorum impedire, remorari,& prohibere. Igitur ea metalla censenda sunt multo sulfure fixo esse prædita, quæ tardę,& difficilis sunt liquationis. Atqui Mars omnium metallorum tardissimè liquescit,& difficillimè omnium conflatur,proinde colligendum est, Martẽ omnium metallorum sulfure fixo refertissimum esse. Quòd sulfur fixum liquationem remoretur,& impediat, sic docet. Sulfur nunquam figitur, nisi calcinetur, calcinatum autem ficcissimum euadit, & omni humore per calcinationem exhauritur. Atqui humidum est causa liquationis. Igitur sulfur fixum cum sit aridissimum,non solùm eam præstare non poterit, sed etiam impediet. Nam cum siccum humido penitus opponatur, & humidum sit causa liquationem metallicam efficiens,necesse est,ut sulfur fixum,quod est ficcissimum,oppositum pariat effectum:

effectum: hoc est, ut liquatione priuet metalla, & eam ubi Mercurium uicerit, (ut fit in ferro) penitus tollat. Mercurium autem non est necesse, per fixionem in substantiam terream, liquationis expertem redire. Nam licet interdum per præcipitationem, hoc est, per uiolentam & præcipitem sublimationem, contingat illum humore liquationem efficiente exhauriri, & in terream substãtiam liquationis expertem reduci, tamen si per temperatam, & successiuam (qualem ars præcipit) sublimationem ad fixionem ducatur, liquationem reddit metallicam, ut notum est illis (inquit) qui ambas eius fixiones experti sunt. Sulfur autem, si figatur, semper & sibi, & alijs illiquabile efficitur. Cæterùm cum sulfur nihil aliud sit, quàm pingue & unctuosum adustibile, hinc facilè intelligi potest, ipsum sulfur causam esse adustionis metallorum. Mercurius autem tantùm abest, ut adustionis author sit, ut etiam ab adustione tueatur, & protegat. Cuius rei amplissimam fidem faciũt metalla. Nam quæ multò abundant argento uiuo, ea ab ustione minus sibi timent: quæ uerò plus habent sulfuris quàm Mercurij, ea grauius ab adustione damnum sentiunt, & patiuntur. Ex quibus (inquit) duo huius artis arcana mira collegimus, & didicimus: quorum alterum est, sulfur adustibile causam esse corruptionis metallorum in igne, quod simulatq; flammam concepit, totam metalli substantiam urit & absumit, licet argentum uiuum illius metalli fixum fuerit. At argentum uiuum (inquit) quoniam propter nullas exterminationis causas se in partes suæ compositionis diuidi permittit, quia cum tota sua substantia ab igne euolat, aut cum tota in igne permanet, idcirco (inquit) necessariò colligendum est, causam perfectionis metallorum in argento uiuo sitam esse. Et hoc est secundum illud arcanum (inquit) quod collegimus, scilicet perfectionem metallorum soli argento uiuo acceptam esse ferendam. posteà sequitur in textu Gebri.

Laudetur igitur benedictus & glorioſus Altissimus, qui creauit illud (subaudi argen. uiuum) deditq; illi substantiam (incremabilem subaudi) & substantiæ proprietates (tutandi ab adustione metalla subaudi) quas non contingit ullam rem in natura possidere, ut in illa possit inueniri hæc perfectio per artificium aliquod, quam in illo inuenimus propinqua potentia. Hæc est autem illa perfectio quæ ineſt soli argento uiuo. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed in eo amicabiliter requiescit, eo gaudens, id est, natura solũ argen. uiuum hac dote insigniuit, ut omnem ignis inclementiam, & tyrãnidem inuictum sustinere possit, & ab eo semper cum uictoria, & trophæo regrediatur.

At dicet Braceschus, Hæc proprietas nõ ineſt Mercurio crudo, cum ipse inimicum, & exosum habeat ignem, ab eo sibi timeat, & impetum eius ferre non possit. Igitur hic locus de Mercurio non erit interpretandus. Fateor, Braceſche, hanc proprietatẽ Mercurio crudo actu non adesse, sed cum Gebro respondeo, hanc proprietatem propinqua potentia in eo reperiri. Sed quænam illa potentia, dicet Braceschus? Respondeo, substantiam Mercurij ritè purgati in potẽtia esse ad fixionem suscipiendam. Quæ substantia Mercurij, per sublimationẽ mundata, ubi in actũ illius potẽtiæ ducta fuerit, hoc est, ubi ritè ad fixionem peruenerit, tunc hæc substãtia Mercurij munda & fixa, est illa Salamandra chymistica, cuius alimentum ignis est. Et hęc sola, hanc proprietatem sibi arrogare potest. Et ne quis alienam à mente Gebri interpretationẽ hîc me attulisse suspicari possit, reuocet, quęso, in memoriã, quę ex tot Gebri locis superius probauimus, scilicet solum Mercuriũ esse causam perfectionis metallorũ, non quidem Mercuriũ in sua liuida, fugaci & cruda natura sumptum, sed per sublimationem, ut docet Geber, mundatum, & tandem ad perfectã fixionis maturitatẽ ductum. Proinde cum sola Mercurij substantia munda, & fixa, sit causa perfectionis metallorum, & hęc sola ignẽ superet, nec ab eo superetur, sed in eo libẽter cõquiescat, (ut testatur aurum) hunc locũ de solo Mercurio mundo, & fixo interpretandum esse, fatearis

oportet. Et cum hæc Mercurij substantia, munda & fixa, in solis inueniri possit metallis, imò sit metallū, ut superius ex Gebro docuimus, profectò necesse est, ut sit aut in Saturno, aut Ioue, aut Venere, aut Marte, aut Luna, aut Sole. Sed Mercurius Saturni & Iouis immundus est, & propemodū crudus (ut Geber testat) nec ignis sæuiētis impetus sustinere potest. Igitur nō erit in illis. Præterea Mercurius Veneris & Martis, licet quodāmodo sit fixus, tamen pollutus est, atq; coinquinatus, imò & ab igne tandē expugnatur. igitur nec in istis erit. Quòd si in metallis est, & in nullo dictorū quatuor reperiatur, superest, ut solis insit metallis nobilibus, & perfectis, auro scilicet & argēto. Nec mirū si in istis duobus perfectis tantūmodo reperiatur, cum huiusmodi Mercurius mundus, & fixus sit causa perfectionis metallorum nobiliū. Cum igit hic Mercurius sit author nobilitatis metallicæ, & hæc duo aurum scilicet & argentū, sint metalla nobilia, profectò necesse est, ut in illis reperiatur & existat: alioqui essent ignobilia. Itaq; necesse est, ut de Mercurio in his duobus metallis existente, hunc locū interpretemur, cum hæsola in igne libenter cōquiescant, & cōmorentur. At dicet Braceschus, stercus illud ferreū, in naturā uitri cœrulei redactū (quod ille scripsit eligendum) in igne semper inuictū durare, & ab igne minimè expugnari posse: Ideoq; hūc Gebri locum meritò sibi uendicare. Sed age quæso, Braceschе, quomodo tādem efficies, ut hoc tuum excrementū cum uerbis Gebri cohæreat? Testatur ubiq; Geber paucitatē arg. uiui mundi & fixi esse causam ignobilitatis metallorū, ideoq; arg. uiuū mundum & fixum in eis multiplicatum, causam nobilitationis eorum necessariò futuram. Vnde etiā colligit, medicinā ignobilia metalla nobilitantē ex Mercurio mundissimo, & penitus fixo cōficiendam esse. At cum illud ferri excremētum in uitrum redactū (quod tu scribis eligendum) metallicū esse desierit, & arg. uiuo penitus exhaustum, in uitrū abierit, qui poterit ex eo cōfici metallorum in melius mutandorum medicina? Quod aūt arg. uiuo penitus exhaustum sit, hinc patet. Arg. uiuum est causa liquationē in metallis efficiēs. Atqui hæc fæx Martis uitrea, liquationis metallicæ omnino expers est, & nullam aliam reddit liquationem, quàm uitreā. Proinde necessariò iudicandum est, hanc fæcē arg. uiuo penitus spoliatam esse. Quòd si arg. uiui expers est, profectò medicina ignobiliū metallorum esse non poterit. Siquidem hæc medicina ex arg. uiuo mundo, & fixo cōficienda est. Et cum hic locus ad causam perfectionis metallorū effectricē, hoc est ad arg. uiuū mundum & fixum pertineat, profectò ad fæcem illam Martis pertinere nullo modo poterit. Est igitur hic locus de solo Mercurio fixo, in igne libēter cōmorante, tripudiante, & sibi cōgratulante, interpretandus, Braceschе, qualis Mercurius solis inest nobilibus metallis, hoc est auro & argēto. Et cum solus Mercurius fixus in igne ouans, & triūphum agens, ex hoc Gebri testimonio, sit causa nobilitationis metallorū ignobilium, & is soli auro & argento insit, necesse est, ut eū ex his duobus fontibus hauriat, quicūq; medicinā ignobilium, ad auream uel argenteam nobilitatem promouendorū sibi proponet cōficiendam. Quòd si secus fecerit, saxum perpetuò cum Sisypho uoluet, nec optato fine, quoad uiuet, potietur. Satis de sexta authoritate diximus, Braceschе: nunc quænam sit septima abs te citata, uideamus. Septima hæc est.

CAPVT VI.

SCripsit Geber cap. 32. suæ Summæ hæc uerba. Calcinatur aūt aurum, & soluitur sine aliqua utilitate: & cap. 33. hæc uerba. Calcinat similiter argentū, & soluitur cum magno labore, & sine aliqua utilitate. Quibus duobus locis tu in cōfirmationem opinionis tuę sic uteris. Omnium philosophorum cōsensu & suffragio, metallū illud, ex quo formari debet Elixir, est in calcē redigēdum, & postea in liquorē resoluendum. Atqui Geber hīc docet, aurum & argen. siue in calcē rediant, siue etiā in liquorē resoluantur, nullam adferre utilitatē. Proinde hoc argumento satis cōstat, neq; ex auro, neq; ex argento ditissimum illud Elixir cōfici posse.

posse. Profectò Braceſche hæc ſola ratio plus habet põderis & momenti, quàm reliquæ omnes abs te citatæ. Imò adeò eſt obſcura & difficilis, ut qui eam mihi ſol ueret, neminẽ inuenerim, præter doctiſsimum Ioannẽ Michaelem Sterpinũ. Cui eruditiſsimo uiro nõ ſolùm Gebri, ſed reliquorũ etiã huius artis authorum fami liaritatem me debere fateor, & quoad uiuã ingenuè profitebor. Licet itaq; hic lo cus magnũ aliquid prima frõte tibi promittere uideatur, factã tamẽ, ut intelligas, hoc à Gebro uerè ſcriptum fuiſſe, nec tamẽ impedire, quin Elixir rubeum exau ro, & album ex argẽto, neceſſariò ſit cõficiendum. Quoniã Geber in his duobus cap. palàm & publicè promulgarat, aurum eſſe tincturam rubedinis, & arg. eſſe tincturam albedinis, ut hoc aliquo modo tegeret, & palliaret, nõ probis uiris, ſed ſceleratis, hæc quæ tu adfers, Braceſche, ſubdidit. Hæc tamẽ ueriſsima eſſe, & ſu perioribus Gebri uerbis nullo modo aduerſari experiemur, & ſentiemus, ſi dili genter animaduertamus, quam longè & latè pateat apud Gebrũ, uſus calcinatio nis, & ſolutionis. Cum Geber uideret, metalla ignobilia nobilitari nõ poſſe, niſi quæ in eis redundant, aboleãtur, & quæ deſunt, beneficio Elixiris reſarciãtur, re ſecanda primò ſibi duxit ſuperflua. Itaq; cum uideret, ignobilia metalla humore quodam immaturo & uaporabili, atq; unctuoſo quodam cremabili, & fęce qua dam terrea, à natura metallorũ aliena laborare, & onuſta eſſe, propoſuit ſibi ea, ab humido illo uaporãte, & ſulfure adurente, arte calcinationis exonerãda. Ignis enim (ut ille teſtatur) omnẽ ſubſtantiã uaporantem exhaurit, & unctuoſam atq; cremabilem perdit, cremat, & abſumit. Et cum fęcẽ illam terreã calcinatione ſe parari nõ poſſe, animaduerteret, eam ſibi per iteratã calcis reductionẽ, ſeparan dam eſſe duxit. Quod teſtatur cap. 70. ſuæ Summæ his uerbis. Mundificant ſimi liter utriuſq; generis corpora (id eſt, tam dura ut Mars & Venus, quàm mollia ut Iupiter & Saturnus) per reiterationẽ calcinationis & reductionis eorũ, cum ſuffi cientia ſui ignis, quouſq; mundiora appareãt. Per hãc enim (methodum ſubaudi) mundantur hæc corpora imperfecta, à duplici corrũpente ſubſtãtia, hac quidem (reductione ſubaudi) à terrea fœculẽtia, illa uerò (calcinatione ſubaudi) ab inflã mabili & fugitiua ſubſtãtia. Et hoc ideo, quia ignis in calcinatione omnem fugiti uam ſubſtantiã eleuat & conſumit, & idem ignis ſimiliter in reductione omnem ſubſtantiã terræ diuidit, cum proportione ſua. Quod etiã teſtatur cap. 51. ſuæ Sum mæ, his uerbis. Eſt ergo calcinatio, rei per ignẽ puluerizatio, per priuationem hu miditatis partes cõſolidantis. Cauſa inuentionis eius eſt, ut ſulfureitas aduſtiua corrũpens, & defœdans, per ignẽ deleatur. Calcinãtur igitẽ corpora, & calcinan tur ſpiritus, & res alienæ extraneæ à natura horum, diuerſa tamen intentione. Et quia corpora imperfecta ſunt duorũ generum, dura uidelicet ut Mars & Venus, & mollia ut Iupiter & Saturnus, (quæ omnia calcinãtur) idcirco neceſſe fuit, illa diuerſa intẽtione calcinari, generali ſcilicet & ſpeciali. Generali tamẽ una inten tione calcinãtur: ſcilicet ut ſulfureitas illa corrumpẽs, & defœdans, per ignẽ de leat. ſic enim cõburitur omnis ex quacũq; rei ſulfureitas aduſtiua, quæ ſine calci natione deleri nõ poteſt. Quoniã ipſum corpus ſolidum eſt, & propter ſoliditatẽ & latitationẽ occultatæ ſulfureitatis in cõtinuitate ſubſtãtiæ arg. uiui defenditur per illud ab aduſtione: Ideoq; neceſſe fuit, cõtinuitatem eius ſeparare, ut ignis libe rius ad quãcunq; minimã eius partẽ perueniens, ſulfureitatẽ ex eo cõburere poſ ſit, & non defendat ipſum cõtinuitas arg. uiui in illo exiſtẽtis. Eſt & cõmunis in tentio ſimiliter in illis, depuratio terreitatis. Inuentũ eſt enim, quòd corpora per reiterationẽ calcinationis, & reductionis mũdantur, ut mõſtrabimus in ſequẽti bus. Sed præter hos, quos diximus modos, excogitauit alias uias Geber, quibus ſordes metallorum ignobilium eluere poſſet, quas omnes uias enumerat cap. 70. Inter quas eam quæ fit per calcinationẽ, & calcis ſolutionẽ cęteris docet antepo nendam, his uerbis. Mundificant & hæc ſimiliter per ſolutionẽ ſuæ ſubſtãtiæ, cu ius modum iam diximus: & per reductionẽ ſimiliter eius, quod ex eis diſſolutũ

fuerit. Inuenit enim illud mũdius hoc modo, quàm alio quopiã præparationis genere. Vide igit, Braceſche, quomodo Geber metalla ignobilia in calcẽ reducit, & è calce in liquorẽ reuocat, ut ea reddat, quantũ fieri poteſt, mundiſsima. Corpora aũt nobilia, qualia ſunt aurum & argentũ, cum huiuſmodi ſordibus nõ ſint coinquinata, hac prẽparatione non indigent. Itaq; ſi hunc calcinationis & ſolutionis finẽ, & uſum cõſideres, fruſtra aurum & argentũ, ut Geber ait, calcinãtur, & ſoluuntur, cum harum ſordiũ, quibus reliqua metalla laborant, & per calcinationem atq; ſolutionẽ expurgant, ſint expertia. Et hæc certè fuit mens Gebri. Atſi calcinationis ſecundũ uſum cõſideres, ſcilicet ut res calcinata facilius in liquorẽ redeat, quò tenuior euadat, & naturã corporeã, torpentẽ, & põderoſam, cum natura ſpirituali cõmutet, profectò ſi hunc, inquã, uſum cõſideres, nõ abſq; utilitate, hęc duo metalla calcinant & ſoluũtur. Quod Geber cap. 2. libri de Inueſtigatione inſcripti, his uerbis teſtat. Hac aũt præparatione, (id eſt, calcinatione & ſolutione in priorẽ finẽ ſpectãte, quæ ſolis cõuenit imperfectis,) nõ egẽt corpora perfecta, (cũ nõ ſint polluta ſubaudi) ſed tali præparatione indigẽt (hoc eſt in eũ finẽ calcinant & ſoluunt) ut partes illorũ per eã magis ſubtilient, & à corporalitate ſua ad ſpiritualitatẽ reducant fixã. Cuius (ſubaudi præparationis perfectorum corporũ per calcinationẽ & ſolutionẽ) intẽtio eſt, ut ex eis fiat corpus ſpirituale fixũ, hoc eſt, multò magis attenuatũ, q̃ eſſet prius. Quæ poſtq̃ erunt ſufficiẽter prẽparata (hoc eſt per calcinationẽ & ſolutionẽ attenuata) erũt apta, ut de eis Elixir albũ, uel rubeũ fiat magnũ. Quod repetit cap. 10. eiuſdẽ libri, his uerbis. Perfecta uerò corpora nõ egent præparatione (id eſt calcinatione & ſolutione) quantũ ad perfectionẽ, (id eſt ut fiãt perfecta) cũ perfecta ſint, ſed ut magis ſubtilient & attenuent, talis eiſdẽ prẽparatio adhibẽda eſt. Accipiat Sol in laminas tenues ꝓductus, & ponat cũ ſale cõmuni optimè præparato in uaſe calcinationis, & colloceꝰ in furno, calcinãdo bene per tres dies, uel donec totũ ſubtiliter fuerit calcinatũ: deinde extrahat, & multũ bene terat, tritũ cũ aceto laueꝰ, & deſiccetur ad Solẽ, poſtea terat bene cũ medietate ſui ſalis ammoniaci mundi, & ponatur ad diſſoluẽdũ, donec totũ fuerit beneficio ſalis ammoniaci, in aquã clariſsimã diſſolutũ. Et idẽ, inquit, age in Luna. Vide quęſo, Braceſche, quã fideliſsimè ſe ubiq; Geber interpretet, & quã facilè ex ijs, quæ adduxi, intelligi poſsit, quid ſibi uelit locus ille, abs te ꝓximè citatus. Nã ſi tu calcinationẽ, & ſolutionẽ ad primũ uſum referas, id eſt, ſi in eũ finẽ utaris, ut metallorũ ſordes aboleant, id fiet cũ magno labore, & citra aliquã utilitatẽ in Sole & Luna, cũ hæc ſint metalla munda. & ſordium expertia. At ſi ſecundũ uſum ſpectes, ea erũt calcinãda & ſoluenda, ſcilicet ut attenuent, & attenuata in Elixir mutent. Ratio aũt, ob quã aurum & arg. in Elixir mutari nõ poſſunt, niſi prius attenuent, patet ex cap. 53. Summæ, ubi Geber ait, corpora, quoad hanc ſubſtantiã corporeã, denſam & cõpactam retinuerint, arg. uiuũ in ꝓiectione retinere nõ poſſe: unde colligit ea eſſe attenuanda his uerbis. Subtilioris ergo ſubſtãtiæ & liquidioris fuſionis medicinã illam eſſe oportet, q̃ ſint corpora. Nec ſolùm ut arg. ui. retineãt, attenuãda ſunt, ſed etiã ut metalla ignobilia tranſmutẽt, trãſmutare enim nõ poſſunt, niſi ingrediant. Nã q̃d nõ ingredit, ſeu q̃d nõ penetrat, nõ alterat, & q̃d nõ alterat, minus etiã trãſmutat. Proinde ut metalla nobilia trãſmutare poſsint ignobilia, neceſſe eſt, ut uim alterandi prius aſſequant. Alterare aũt nõ poſſunt, niſi penetrãdi acumẽ prius obtineant. At penetrare nõ ualẽt, niſi prius attenuent, & attenuari nequeunt, niſi in liquorẽ reſoluant. Et quo facilius in liquorẽ redeãt, prius in calcẽ reuocant. omnis enim res calcinata facilius in aquã reſoluit, teſte Gebro cap. 64. Et hæc eſt cauſa, propter quã nobilia metalla calcinant, & ſoluunt. Ex ſuperioribus igitur ſatis patet, Braceſche, quid ſibi uelit Geber cap. 32. & 33. ubi ait, aurum & arg. calcinari, & ſolui citra aliquam utilitatẽ. Quæ ueriſsima eſſe ex Gebro docuimus, nec tamen ullo modo impedire, quin aurum & argentũ ſint illa metalla, ex quibus aureum & argenteum Elixir eſt conficiendum.

Finis primi libri.

SVPEREST nunc ultima illa authoritas, qua te ego armaueram, excutienda, Braceſche, quo in loco quid ſibi Geber uelit, faciam, ut facilè aſſequaris. Nonne ab ipſo philoſophię fonte Ariſtotele hauſiſti, nihil generari aut fieri poſſe, citra formam materiæ copulatam? Scio enim te noſſe, materiam impotentem eſſe, ut ſe è potentia ducat in actum, citra formæ beneficiũ, noſti etiã formam non in ſe, ſed in ſola materia generare poſſe. Proinde cum hæc ſint eſſentialia cuiuslibet rei generãdæ principia, profectò lapis philoſophicus, nobis naturæ ſopitæ excitatoribus generandus, his duobus principijs carere non poterit. Non poſſet enim natura ſuis principijs deſtituta, hunc theſaurum nobis parturire. Proinde neceſſe eſt, à nobis hæc principia aſſumi, eaq; ſunt nobis exterius tantùm agentibus, naturæ rerum omnium parenti affabrè cõmittenda. Quæ nam igitur hæc ſunt lapidis philoſophici principia? quæ nam forma, aut quæ illius eſt materia? Profectò, Braceſche, ſi intelligere poſſumus, quid ſit in hac arte fermentum, facilè aſſequemur, quæ ſit elixiris generandi forma, & quæ ſit eius materia. Nam cum fermenti proprium ſit agere, fermentare, ac informare, paſtamq; ſibi aſsimilare, & hæ etiam ſint formæ proprietates, profectò quod in hac arte fermenti conditionem ſibi uendicat, id elixiris generandi formam eſſe, neceſſe eſt. Cum igitur fermenti, utpotè uicem formæ ſubeuntis ſit agere, informare, ac fermẽtare, & omnium, teſte Ariſtotele, agentium naturalium finis ſit, aſsimilare ſibi paſſum in qualitate, aut ſubſtantia, hinc neceſſariò colligendum eſt, quale fuerit fermentum, talem fermentatione euaſuram paſtam, qualis fuerit forma, talem informatione futuram materiam. Itaq; ſi ferrum, ut tu uis, eſſet elixiris generandi forma, ſiue fermentum, oporteret reliqua metalla paſtæ fermentandæ, ſeu materiæ informandæ, rationem ſubire. Quale igitur erit fermentum, hoc eſt Mars tuus, talia ſunt tandem euaſura reliqua metalla, ſcilicet ferrea. Forma enim ferri, nihil aliud in materia metallica generare poteſt, quàm ferrum. At cum finis chymiſticæ artis ſit chryſopœia, & argyropœia, id eſt ignobilium metallorum in auream, uel argenteam formam reuocatio, non poſſumus tergiuerſari, non poſſumus manus huius ratiocinationis euadere, non poſſumus, inquam, nos ab ea explicare, Braceſche, quin aurum aurei, argentum elixiris argentei generandi formam, & fermentum eſſe, uel nolentes fateamur. Vnde rectè Morienus, inquit. Sicut paſtæ fermentum paſta eſt, ita auri fermentum aurum eſt. Quod Geber ipſe palàm promulgauit cap. 10. libri de Inueſtigatione inſcripti, his uerbis. Aurum hoc modo in aquam reſolutum, eſt fermentum ad elixir rubeum, precioſum & uerum corpus ſpirituale factum. Et cap. 11. ubi de Præparatione Lunæ agit, ſic inquit, Subtiliatur autẽ argentum & attenuatur, & ad ſpiritualitatem reducitur, per modum iam dictum. Ergo per omnia fac in ipſius Lunæ ſubtiliatione, ſicut de Sole feciſti, & aqua Lunę diſſolutæ eſt fermentum ad elixir album, ſpirituale factum. Quòd ſi aurum elixiris rubei fermentum eſt, & argentum elixiris albi, oportet horum duorum fermẽtorum paſtam fermentandam eſſe reliqua metalla. Si aurum & argentũ formæ conditionem ſibi uendicant, neceſſe eſt, ut reliqua metalla materiæ uices gerãt. Quã rationem ne quis cõtemnat, illuſtrabo ego eam authoritate Lulli apertiſsima: cuius hęc ſunt uerba in tertia Diſtinctione, de quinta Eſſentia capite inſcripto, De alijs ſex principijs figuræ S.

Item S. id eſt Saturnus, T. id eſt, Iupiter, V. id eſt Mars, X. id eſt Sol, Y. id eſt Luna, Z. id eſt, Venus: ſunt principia poſita in hac figura S. per quę habet artiſta cognitionem huius artis, quod ipſa ſunt res, ſeu ſubſtantię, de quibus oritur illud (forma ſubaudi & materia) de quo Q, (id eſt lapis) cõponitur. Quædam illorum habent ſe materialiter, alia uerò formaliter. Quæ ſe habent materialiter, ſunt S. id eſt Saturnus, T. id eſt Iupiter, V. id eſt Mars, & Z. id eſt Venus, quodlibet per ſe,

uel duo ſimul,uel tres,uel quatuor,ad placitũ artiſtæ.Quæ uerò ſe habent formaliter ſunt X.id eſt Sol,& Y.id eſt Luna.Hoc autem dictũ eſt,ut artiſta cognoſcat S. T.V.Z.id eſt,Saturnum,Iouem,Martem & Venerẽ, eſſe ſubſtantias,ex quibus extrahitur materia,ſeu arg.uiuum,quod informari debet: Et X.Y.id eſt,Solem & Lunam eſſe ſubſtantias,ex quibus extrahitur,ſeu cõſtituitur forma,cum qua,& per quam dictum arg.uiuum (ex Saturno,Ioue,Marte,aut Venere extractum ſubaudi) informetur,ut ex dicto argento uiuo, & ex dicta forma reſultet tertium,quod eſt lapis.Vide igitur,Braceſche, quanta cum ratione cõtendamus, Elixiris rubei aurum,albi uerò argentum formã eſſe, & fermentum:reliqua uerò metalla loco paſtæ ſeu materiæ habenda eſſe.Et ne forſan exiſtimes,Lullũ in hac opinione ſolum eſſe,extat teſtimonium Arnoldi,qui cap.29.ſui minoris Roſarij, huic noſtræ opinioni ſubſcribit,his uerbis.Fermentũ auri,aurum eſt, argenti uerò,argentum,& non ſunt alia fermenta ſuper terram,&c.Quòd ſi ita eſt, neceſſe eſt,ut reliqua omnia metalla conditionẽ materiæ ſeu paſtæ ſubeant.Sed quoniam paſtam naturæ fermenti aliqua ex parte reſpondere oportet, cum duplex ſit fermentum,album ſcilicet,& rubeum:oportet duplicem eſſe paſtam,albam ſcilicet, & rubeam.Quarum altera ſcilicet rubea,fermento rubeo copulanda eſt,alba uerò fermẽto albo adhibenda eſt.Sed quoniam in dubium uocari poſſet,ex quibus metallis alba,& ex quibus eruenda ſit paſta rubea: idcirco ut hoc facilè intelligi poſsit,adferam ego unicam Gebri authoritatẽ:cuius hæc uerba ſunt cap.19.libri Fornacum.Si uerò utrunq; opus,album ſcilicet & rubeum perficere conaris,utrunq; fermentũ (Solem & Lunam ſubaudi, ut paulo antè dixerat) per ſe modo iam dicto,diſſolue & ſerua.Et hoc (fermentũ ſubaudi ſolutum) eſt noſtrum argentum uiuum,de argento uiuo extractum,quod uolumus pro fermẽto. Paſtam uerò fermentandam extrahimus more ſolito,ex imperfectis corporibus.Et ideo tibi tradimus regulam generalem, quòd paſta alba extrahitur de Ioue, & interdum de Saturno:paſta uerò rubea ex Venere, Saturno & Marte. Vnde in libro Inueſtigationis,cap.de Præparatione Iouis,dixit.Hanc(ſubaudi Iouis) aquã honorare debemus.Ipſa enim eſt, quã quærimus ad album, (pro paſta ſeu materia ſubaudi).Et cap.de Præparatione Saturni.Ipſa (ſubaudi aqua Saturni) eſt aqua Mercurij & ſulfuris, proportionabiliter miſtorum, qua utimur in rubei Elixiris compoſitione.Et cap.de Præparatione Veneris.Hanc aquam honora, quam ſulfuris fixi aquam uocamus, cum qua tingitur Elixir uſq; ad infinitum. Et cap.de Præparatione Martis.Solutum (ſubaudi Martem) honora,aquam uidelicet ſulfuris fixi,colorem Elixiris mirabiliter augmentantem. Quæ de aqua Martis à Gebro dicta,ſi iuxta opinionem tuam eſſent interpretanda,Braceſche, hoc eſt: ſi quis inde colligere uellet,Martem ſolutum pro fermento Elixiris rubei habendum,profectò idem aſſerendum eſſet,ex uerbis Gebri de Venere& Saturno, ad Elixir rubeũ informandum,& de Ioue ad Elixir album. At neq; Martem,neq; Saturnum,neq; Venerem,Elixiris rubei,nec Iouem Elixiris albi formam,aut fermentum eſſe poſſe,teſtatur Geber ipſe,cap.10.eiuſdem libri Inueſtigationis,ubi ait,Aquam auri eſſe fermentum Elixiris rubei precioſum,& cap.11.ubi ait,Aquã argenti eſſe fermentum ad Elixir album componendum. Quod ſi ita eſt, conſequens eſt, aquas Iouis, Saturni, Veneris, & Martis pro paſta, & materia Elixiris eſſe habendas.

De Via uniuerſali & particulari. Cap. II.

HOc aũt,ſcilicet ut metalla ignobilia uices gerant materiæ, & beneficio fermenti ad nobilitatem promoueantur,duobus modis fieri contingit,quorũ alter eſt,ut ambo,paſta ſcilicet & fermentũ,rarefiãt, & beneficio alicuius medij utrunq; attenuantis coẽant.Quod nullam aliam ob cauſam fit, niſi ut fermentũ nobilitatem ſuam transfundere poſsit in paſtã.Et hæc eſt uia particularis.Secundus modus eſt,ut ſola forma attenuetur,rarefiat, & ad naturã ſpiritualẽ promoueatur.

ueatur. Postremò cum aliqua portione materiæ informandæ, prius tamen præparatæ copuletur, & confœderetur, ut huius fœderis beneficio, simul atq; similima materiæ conflatæ obuiã facta fuerit, intimas eius partes subire, & penetrando transmutare possit. Et hæc est uia uniuersalis, quæ ut facilius intelligi possit, sic habeto. Via particularis ad nobilitanda uilia metalla, est, in qua fermentum aquæ siccæ, id est Mercurij crudi, actione attenuatur, rarefit, & in aquam siccam resoluitur: & ubi ad naturam illam spiritualem peruenit, cum pasta metalli transformandi, actione Mercurij prius attenuati copulatur. Et tandiu ambo coquũtur, donec fermentum pristinam metalli immutandi formam aboleuerit, & suam illi insculpserit. Hanc uiam particularem docet Geber in lib. Fornacum. Cuius etiã meminit Richardus Anglicus in suo Correctorio his uerbis. Nota, quòd duplex est solutio corporum, quarum altera est in Mercurium, per Mercurium: altera in aquã Mercurialem. Prima solutio, inquit, requiritur ad particularia: secunda uerò ad uniuersalia. Prima solutio corporum in Mercuriũ, inquit, nihil aliud est, quàm congelati resolutio, id est, quod per solutionẽ serratum aperitur, propter ingressum unius naturæ in aliam, (hoc est, ut perfectũ metallum possit trãsmittere uim suam in imperfectum). Et ista resolutio est in particularibus. Secunda solutio est in aquam Mercurialem, inquit, & hæc est in uniuersalibus. Nouit igitur hãc uiam particularem Richardus Anglicus. Sed unum est, in quo sibi imponit hic uir bonus, scilicet quòd solum Mercurium crudum hac uia in aurum & argentum mutari posse existimat, Mercuriũ autem ignobilium metallorum minimè. Sed fallitur uir bonus. Nam si Mercurius crudus, hac uia in metallum nobile mutari potest, nulla est ratio, quæ prohibeat idem fieri, in Mercurio ignobilium metallorum ritè mundato, & ad concipiendam formam illam affabrè dispositio. Imò suis ipsius uerbis reuinci posset Richardus, si nobis id agere nunc liceret. Sed de his aliquando copiosius, nunc hanc rem, aliud agentes delibasse, seu indicasse, sit satis. Hactenus igitur de uia particulari: modò agamus de uniuersali.

Via uniuersalis est illa, in qua primò anima, fermentum, seu forma, (quæ idem sunt) artis naturæ famulantis beneficio, de potentia in actum promouetur: & cum eò peruenit, tunc artificis industria confœderatur cum aliqua portione metalli immutandi, prius tamen iuxta præcepta artis in naturam spiritualem reuocati. Cuius fœderis beneficio fermentum, seu forma, metallo immutando in proiectione conciliatur, & metallum transmutandum sentiens sibi amicam familiarem, & confœderatam esse formam, libentissimè eam excipit, & arctissimè eam amplectitur. Et hæc substantia spiritualis à metallo transmutando orta, & formæ de potentia in actum deductæ, ante proiectionem copulata est materia Elixiris, quæ à philosophis interdum corpus mortuum & animandum, interdum terra foliata, in qua semen aureum uel argenteum seminandum est, nominatur. Horum autem duorum extremorum, id est corporis & animæ, seu materiæ & formæ, copulandorum mediator est, spiritus menstrui philosophici, id est, aqua utrumq; attenuans, soluens, & rarificans. Et quoniam metallum imperfectum, & fermentandum, est altera pars lapidis, scilicet materia, idcirco interdum à philosophis lapis eorũ nominatur. Hæc autem materia ex metallo transformando orta, quando cum fermento seu forma, id est cum anima metalli nobilis, & perfecti coniungitur, tunc fermenti naturã induit, & per fermentationẽ in medicinã uertitur: & tunc habet uim tingendi, informandi, & nobilitandi. Vnde Geber cap. 5. libri Inuestigationis, inquit. Hæc aqua (metalli transmutandi subaudi) est lapis noster, & argentum uiuum de argento uiuo, & sulfur de sulfure, ex corpore spirituali abstractũ, & subtiliatum, siue attenuatũ, quod meliorari potest (per fermentationẽ subaudi) confortando in ea uirtutes elementares, cũ aliis præparatis, quæ sunt ex genere sui generis, (id est cũ aqua fermenti argẽtei uel aurei subaudi) augmentando in ea colorẽ, fixionẽ, pondus, puritatem, fusionẽ, & alia omnia, quæ

pertinent ad Elixir cõpletum. Et ubi hæc ſubſtantia, ex ignobili metallo orta, per fermentationẽ diademate aureo, uel argenteo coronata fuerit, tũc, ut ait Lullus, habebit poteſtatem promouendi parentem ſuum ignobilem ad principatum, & ad dignitatem regiam. Aduerte itaq; lector in hac uia uniuerſali neceſſariam eſſe ſubſtantiæ à metallo tranſmutando extractę, cum fermento cõiunctionem. Sin ſecus nullus erit proiectionis effectus, ut teſtat Arnoldus Villanouanus cap. 31. ſui Roſarij minoris, his uerbis. Si non diuidis lapidem in quatuor elementa, non poteſt bene coniungi cum corpore, & ſi non miſceas in Elixiri de ipſo corpore, ſuper quod uis facere proiectionem, corpus non diliget ſpiritum, nec colorabitur corpus ſicut debet. Huius etiam rei teſtis eſt Lullus in libello quodam, cui titulus eſt Intentio ſumma Lulli, ubi ſic ait: Si uis facere proiectionem ſuper aliquod corpus, pone de ſpiritu illius in Elixir, & per tale artificium medicina in illud habebit ingreſſum: Sed in iſta parte, inquit, practica pluribus eſt abſconſa. Idem teſtatur Arnoldus in ea parte Roſarij maioris, ubi agit de calcinatione metallorum, cap. de Præparatione Veneris. Huius autem ſubſtãtiæ à metallo tranſmutando ortę, cum fermento ante proiectionẽ copulandę, cauſam ipſam expreſſiſſe, mihi uidetur Geber, cap. 83. ſuæ Summæ, his uerbis. Eſt tamen bona cautela ad ingreſſum rebus impermiſcibilibus dandum, ut ſoluatur corpus: de cuius intentione ſit alterari & immutari, & ſoluantur res, quarũ intentio ſit ingredi cum alteratione. Non fiat tamen, inquit, omnium partium ſolutio, ſed quarũdam: deinde illud, & non aliud imbibatur corpus, uice poſt uicem. per hoc enim beneficium in id ſolum ingreſſum habebit neceſſariò, & non in aliud corpus neceſſariò. Ex his Gebri uerbis patet, fermentationis hanc eſſe cauſam finalem, ſcilicet ut fermento de potentia in actũ deducto, beneficio fœderis initi cum aliqua portione metalli immutandi, facillimus pateat in intimas partes eiuſdem metalli conflati in proiectione ingreſſus. Quod medium ingreſſus cõciliandi ſi abeſſet, nullus teſte Lullo in libro de Quæſtionibus inſcripto, ſequeretur proiectionis effectus. Cuius rei hæc eſt ratio, quia, ut ait Geber, quod non ingreditur non alterat, & quod non alterat, tranſmutare non poteſt.

De Fermento rubeo & albo. Cap. III.

SEd ut unde deflexit, eò regrediatur oratio, ſolum aurum eſt fermentũ elixiris rubei, arg. uerò albi. His enim duobus ſolis natura radios ſplendoris cõtulit, quibus illuſtrare poſſent reliqua metalla decore aureo, & argenteo. Quòd ſi ſolum aurum rubei, argentũ elixiris albi fermentum eſt, reliqua omnia metalla propaſta, ſeu materia lapidis ſunt habenda. Nec unquã formæ, aut fermenti rationẽ ſubire poterunt, niſi prius nobilitentur, quãdiu chryſopœia, aut argyropœia finis erit Alchymiæ. At ſi ſideropœia eſſet finis alchymiæ propoſitus, tunc elixiris illius formã, ſeu fermentum oporteret eſſe Martem. Nam quemadmodũ auri fermentum aurum eſt, & argenti argentũ, ita ferri fermentum, eſt ferrum, ſtanni ſtannũ, cupri cuprum, & plumbi plumbum. Omne enim agẽs agit iuxta formam ſuã. Poſſent alicui hæc, quæ proximè diximus noua uideri, ac ſi ex ſingulis ignobilibus poſſet fieri elixir, quod mutet reliqua omnia tam nobilia, quàm ignobilia, aut in Martem, aut in Iouem, aut in Saturnum, aut in Venerem. Quod licet multis uiris doctis, & maximè Petro Bono, uiro ſingularis eruditionis, nouũ & incredibile uideat, nulla tamen ratio eſt neceſſaria, quæ id fieri prohibeat. Imò ſi hoc fieri non poſſet, profectò actũ eſſet de alchymia, & ars chymiſtica, meritò figmentum & fabula dici poſſet. Sed quoniã hoc fit, ideo & chryſopœię, & argyropœię locus relinquit. Quòd aũt nobilia metalla in ignobilia mutari poſsint, hinc perſpicuum eſt. Nã ſi ferrũ, æs, ſtannũ, aut plumbũ, arte chymiſtica de potẽtia in actum ducereť, & poſtea alijs metallis ad patiendũ diſpoſitis adhiberetur, nõ minus ualẽter reliqua metalla ſibi aſsimilaret, quã faciũt aurũ & arg. hãc enim legẽ natura ſanciuit, ut quotieſcũq; actiua paſsiuis ritè copulanť, actio & paſsio ſubſequantur.

tur,& alteratio ſemper naturã agentis ſapit,& redolet. Et quotieſcunq; id quod antea patientis uices gerebat,ita diſponitur,ut in id ualenter agere poſsit,à quo prius patiebatur,neceſſe eſt alterationẽ naturæ agentis reſpondere,& conformẽ eſſe.Quocircà ſi ignobilia metalla ad patiendum diſpoſita,actione auri uel arg. ad agẽdum ritè diſpoſiti immutãtur,neceſſe eſt,ab ignobilibus metallis,ad agendum affabrè diſpoſitis,metalla nobilia ad patiẽdũ diſpoſita immutari.Quòd aũt ignobilia metalla nõ minus ad agẽdum,quàm patiẽdum,& quòd nobilia nõ minus ad patiẽdum quàm agẽdum, pro arbitrio artificis flecti, & inclinari poſsint, hinc cõſtat.Nã cuicunq; rei actio cõtingit,eidem paſsio cõtingere poteſt,& è cõuerſo.ſubſtantia enim teſte Ariſtotele,ſuſceptibilis eſt cõtrariorum,& cõtraria circa idẽ ſubiectũ uerſantẽ,& eidem ſubiecto uiciſsim inſunt,à quo ſe mutuò extrudunt.Quæ cum ita ſint,cõſtat ignobilia metalla non minus mutare,quàm mutari poſſe.Vnde Lullus ſagaciſsimus, & profundiſsimus naturæ ſcrutator, non cõtentus tranſmutatione metallorũ in aurum,coegit naturã,à ſupremo metallicę nobilitatis faſtigio,id eſt ab auro,pedẽ referre, & retromeare uſq; ad ignobiliſsimam & infimã,inter metalla,plumbi naturã,& gloriatẽ ſe metamorphoſim Solis in Saturnũ,primum (quod ſciatur) expertũ. At cum finis omnium chymiſtarum ſit,ignobilia metalla ad nobilitatẽ auream,uel argenteã promouere,inde colligendum eſt,pro fermento Elixiris aurei aurũ,pro fermento aũt Elixiris argẽtei eligẽdum eſſe arg. Quòd ſi ijs nõdum cõtentus es rationibus,Braceſche,interroga Lullum,& dicet tibi in minori Apertorio, Fermẽtum lapidis albi eſt arg. & rubei aurum,ſine quibus fermentis non fit Sol,neq; Luna.Interroga Auicen.& dicet tibi:Sulfur illud perfectũ,quo in hac arte indigemus,non inueniẽ ſuper terrã, niſi quatenũ exiſtit in his duobus perfectis metallis,Sole uidelicet,& Luna. Ideo, inquit,iſta duo corpora ſubtiliter præparamus,ut ſulfur & arg. uiuum de illa materia habeamus ſuper terrã,de qua aurũ & arg.ſub terra efficiebantur.Ipſa nanq; ſunt,ſunt corpora lucẽtia,quibus inſunt radij,tingẽtes cætera metalla albedine,& citrinitate uera.Itaq; niſi aurum & arg.uiderẽ,inquit (hoc eſt,niſi natura artis miſerta,nobis aurum & arg.generaſſet) crederem alchymiã non eſſe artem, (id eſt deſperarẽ de fine alchymię): Nã cum finis chymiſticæ ſit ex metallis ignobilibus aurum uel arg.efficere,& forma auri effectrix ſoli auro, argenti uerò ſoli argẽto inſit:unde quæſo eas formas ars mutuaretur,ſi his duobus metallis nobilibus orbata eſſet?Interroga Arnoldũ,& dicet tibi:Fermẽtum auri,aurum eſt,& argenti argentũ,& nõ ſunt alia fermẽta ſuper terrã.Interroga Platonẽ,& dicet tibi,Omni argento ineſt ſulfur album,quo egemus:& omni auro ineſt noſtrum ſulfur rubeum.Interroga Pythagorã,& dicet tibi,Aurũ,aureum,argentũ uerò, argenteũ tribuit colorẽ.Conſule Augurellum,& dicet tibi:In auro ſunt ſemina auri,& in argẽto argenti.Cõſule Richardum Anglicũ,& dicet tibi: Quæ ſeminauerit homo,hæc & metet.Ergo ſi ſtercus ſeminauerit,inquit,nihil aliud metet, quàm ſtercus.Semina igiẽ aurum & argentũ,inquit,ut ferãt tibi fructum aureum & argenteum,quia hæc ſola id præſtare poſſunt,& eſt illud quod quærimus, & nulla alia res mundi.Cõſule Morienũ,& dicet tibi:Ne comedas de filio,cuius mater menſtruum patitur,quia leproſus eſſes,& tu & opus tuum:ſed comede de carne pinguiori,& habebis aurum & argentum, quantum uolueris. quæ uerba Arnoldus in Roſario maiori, ſic interpreratur:Ne comedas de filio,cuius mater menſtruũ patitur,id eſt,ne aſſumas ignobilia & leproſa metalla pro fermento, ſiue forma Elixiris,ſed utere carne mundiori,id eſt auro,inquit,& arg. Cõſule iterũ Morienum,& dicet tibi:Sicut fermentũ paſtę,paſta eſt,ita fermentũ auri,aurũ eſt.Conſule authorem minoris Roſarij,à Petreio unà cum operibus Gebri excuſi,dicet tibi:Veriſsima tinctura albedinis,eſt ſulfur albiſsimũ ex Luna deprõptũ & perfectiſsima tinctura rubedinis,eſt ſulfur rubicundiſsimũ è Sole extractũ. Interroga Calid philoſophũ Yſid filiũ, & dicet tibi:Aurũ nõ poteſt tingi,niſi cũ auro,

His adde Seniorẽ,& dicet tibi,Qui colligit coloquintidam,& ſperat ſe ex ea mel expreſſurũ,is profectò demẽs eſt.Num oues,inquit,pariunt homines?num grana tritici producunt galbanũ? num palma profert mala granata? num uolatilia parturiunt piſces? Tãdem cõſule omnes philoſophos, Braceſche,& eos omnes uno ore audies pronuntiantes,formã auri effectricẽ ex ſolo auro,argenti ex ſolo argẽto effodiendam & depromẽdam eſſe:Ideoq; Elixir aureum ex auro, argenteum ex ſolo argento eſſe formãdum. Scio te reſpõſurum, Braceſche,aurum & arg.apud philoſophos nõ eſſe ea,quibus nos utimur,ſed à philoſophis metaphoricòs ita nominari.At ne hoc ſophiſmate euadere,elabi,& ſapiẽtum authoritates eludere in poſterũ queas,obſtat Lullus, qui hac unica ratiocinatione omnem tergiuerſandi uiã tibi præcludet. Ratio aũt Lulli,in ſuo libello,de Queſtionibus huius artis inſcripto,hæc eſt. Cum finis alchymiæ,inquit,ſit aurificare,& argentificare,neceſſe eſt in alchymia eſſe aurum & arg. (ut ex eis ſubaudi forma auri & arg.effectrix depromatur.) Quod aũt neceſſariò rem ita habere oporteat, inquit, id nos uel inuitos fateri cogit principij diffinitio.Nam quẽadmodũ ignis eſt principium calefaciendi & igniendi,ita aurum eſt principium in ratione aurificãdi,& arg.in ratione argentificandi.Quòd ſi aliter res haberet,inquit, id eſt ſi alchymia poſſet aurificare ſine auro,& argẽtificare ſine arg. (ut tu uis fieri poſſe cũ ferro, aut eius excremẽto) diffinitio principij eſſet falſa:Quia nullum principium,inquit,ante aliud ſe haberet in ratione alicuius prioritatis, & omnia haberẽt unicã proprietatẽ,& ſic unum eſſet plura numero,& plura ſpecie diſtincta,eſſent eadẽ proprio,quod eſt impoſsibile. Atqui aurũ,ut ſuperius dixit,eſt principium in ratione aurificandi, quẽadmodum ignis in ratione igniendi. Igitur quẽadmodum ignificatio eſt ſingularis ignis proprietas,ita aurificatio eſt proprijſsimũ auri priuilegium.Quòd ſi aurificatio eſt germana auri proprietas,igit̃ nec ferro,nec aliq; cuipiã rei ſub cælo exiſtẽti uendicari poterit.Sin ſecus,diffinitionẽ maximè proprij mendoſam eſſe oporteret.Siquidẽ maximè proprium illud eſt,quod uni ſoli ſpeciei,& omni illius individuo,& ſemper cõuenit.Atqui hęc proprietas,ut Lullus teſtat̃,ſoli auri ſpeciei cõuenit.Igitur nulla res,ab auri ſpecie aliena,eam ſibi uendicare poterit.Sed ferrũ,& reliqua omnia metalla,nec ſolùm metalla,ſed omnia mineralia,uegetabilia,& animalia,ab auri ſpecie ſunt aliena.Igit̃ & à ſubſtantiali forma auri erunt aliena.Quorũcunq; enim ſpecies ſunt diuerſę,& formę ſubſtantiales ſunt diuerſæ,teſte Ariſtotele.Sed quæcunq; forma ſubſtantiali diſtinguuntur,ea etiã proprietate differunt.Nam diuerſis formis diuerſę ſunt à natura collatæ proprietates.Igit̃ quæcunq; à forma auri ſunt aliena,eadẽ ab aurificatione,utpotè germana auri proprietate,aliena neceſſariò ſunt habenda.Nã cum huiuſmodi propriũ ſit cum ſua ſpecie reciprocũ, & hæc ſit auri germani proprietas,oportet eã omni auro ineſſe, & omne illud,cui illa inerit,reuera aurum eſſe. Proinde cum aurũ ſit unicũ aurificandi principium,& aurificatio ſit genuina formæ auri proprietas,hinc uel inuiti fateri cogimur,Elixir aurificũ ex auro,argentificum ex arg.ſolo cõflandum eſſe,neq; id metaphoricòs interpretandum,Braceſche,niſi ſimul uelis philoſophos per metaphorã loquutos,cũ ignẽ dicunt principium ignificationis.Quòd ſi cõſequẽs ridiculũ eſt,iudica,quæſo,tu ipſe,quale ſit antecedẽs. Sed urget adhuc Lullus in tertia Diſtinctione de quinta Eſſentia, cap.de Tinctura,ubi adeò apertè eludit omnes metaphoricos auri & arg.interpretes,ut nulla alia cõuincendo huic errori opus ſit authoritatee, cuius hæc ſunt uerba. Tinctura eſt alterum principium huius artis ſignificatum per N.& eſt cõpoſitio ignis & aëris,auri & argenti,uel ſic, Eſt quoddam cõpoſitum ex igne & aëre auri & argenti,uel ſic:Eſt corpus tingens, ortum & cõpoſitum ex duobus elementis,ſcilicet ex igne & aëre auri ad rubeum, & argenti ad album. Iſtæ diffinitiones ſunt, inquit, prout tinctura conſideratur in hac arte :Secundum quas fili poteris notare, quòd neceſſe eſt, ut omnis tinctura alchymica ſit ex

iam dictis metallis: quia simile producit simile in natura, & naturaliter & artificialiter. Nam aurū ita est principium omnibus aurificātibus necessariū, sicut est ignis ignificantibus. Qui enim aliquid ignificare uult, non quęrit aquam uel plantam, sed ignem, qui est principiū ignificationis. Igitur fili, si quis uult aurificare non quærat metaphoricè sulfur, alumen, aut ammoniacū (& si opinionem tuam sensisset, adiecisset, nec stercus ferreū, sed id tacuit ea ratione, qua Solon legē in parricidam olim non tulit) sed quærat aurū, inquit, quod est principium aurificationis. & sic suo modo de argento est dicendum. Non est ergo cōsiderandum fili, quod tinctura lapidis philosophorum cōponatur, præterquàm ex auro & argento, & qui aliter cōsiderat, non habebit optatum, inquit. Age nunc quæso, Braceschе, & his te explica Lulli compedibus aureis, si potes, quibus adeò arctè uinctus teneris, ut quāuis te millies in Protheum uertas, nunquā tamen elabi possis, quin metaphoricā interpretationē tuā à ueritate alienam esse, uel nolēs fatearis.

Eant nunc, & Braceschо, si possunt, opem ferant, qui uolunt aurū & argentum philosophis metaphorica esse, & negant tincturā lapidis aurifici ex auro minerali, argentifici ex argēto effodiendam, & promēdam esse. Quæ pernicioſa opinio, scilicet omnia hac in arte per metaphorā scripta esse, est illa Charybdis Braceschе, quæ non te solùm, sed innumeros alios hoc mare chymisticum tranantes olim pessundedit, & quotidie naufragio perdit. Hæc est illa uenefica Circe, quæ non solùm rudes & imperitos, sed multos etiā Apuleios quotidie in asinos mutat. Hæc est illa Saga Thessalica, hæc illa est Medea, quæ meo tēpore permultos non mediocris doctrinæ uiros, adeò excæcauit, & dementauit, ut eorum alij sibi persuaserint formam auri & argenti effectricē à plantis mutuandam, alij ex ignobilibus animalium excremētis, ueluti ex sanguine menstruo, spermate uirili, imò & ex ipso stercore humano eruendam esse. Vnde uersus ille:

Qui quærit in merdis secreta Philosophorum,
Expensas perdit, &c.

A qua pestilenti opinione, ut omnes sibi in posterum caueant, tanquam ab inclementissima uoragine, ego eam mihi indicandam esse duxi.

CAPVT V.

AT dicet quispiā fautor huius opinionis, Cornel. Arippa testat cap. 14. primi sui libri de Occulta philosophia, se forma auri usum, nec tamē plus auri eā sibi in proiectione reddidisse, cū erat primū illud auri pōdus, ex quo formam illā deprōpserat. Fateor Agrippā id scripsisse, & do etiā expertū esse, sed id tibi respōdeo, q̄d Geber supponentibus artē in spiritibus respōdebat, scilicet Agrippā nō ea omnia tunc sciuisse, quæ circa hoc negotiū erāt sciēda. Ideoq̄ licet id nō potuerit assequi Agrippa, nō tamē hīc cōsequitur rem ita non habere, quod etiā docet Agrippa, his uerbis. Quod tamē alio fieri posse artificio nō inficior, inquit. Vnde perspicuū est, hanc obiectionē nullius esse pōderis aut momenti. Sed insurget alius quispiā, & dicet: Elixir philosophicum promittit se posse omnia ignobilia metalla in aurū & argentū uertere. Atqui, teste Arnoldo cap. 8. sui Rosarij minoris, aurum & argentū uulgaria id minimè possunt præstare: quia si perfectionem suā reliquis cōmunicarent, ipsa imperfecta remanerēt, eo quòd non possunt tingere, nisi in quantū se extendunt: quoniā eorū perfectio simplex est. Igitur aurum & argentū uulgaria nō sunt illa, ex quibus depromēda est tinctura Elixiris. Hāc difficultatē facilè, & sine ullo negotio soluemus, si expēdamus, quid sibi eo loco uelit Arnol. Si quis, ait Arnold. Elixiris confectionē ordiretur in prima metallorū materia, ueluti in arg. uiuo, aut in arsenico, immēsus labor esset subeundus, & innumeri sumptus faciēdi, antequàm prima illa materia ad formā metallicā, utpotē aureā uel argenteā peruenisset. Et quū tandē eò uenisset, primū tamē opus philosophicū (quod est duorū luminariū solutio in Mercuriū, ut testat cap. 9.) nōdum esset initiatū. Necessariū enim est, inquit, ipsa duo perfecta corpora existere, an-

tequàm cõficí,imò uel initiari posſit Elixir:quoniã nihil potest cõficí citra materiã.materia aũt lapidis ex his duobus perfectis metallis extrahit̃.Igit̃ prius oportet esse ipsa metalla perfecta,quã posſit fieri Elixir,quia prius oportet esse materiã,cp̃ ipsum cõpositum.Sed quorsum opus est, ut materia lapidis ex his duobus perfectis metallis extrahat̃,antecp̃ fiat Elixir cõpletum? Quia,inquit,oportet Elixir magis digestũ esse,cp̃ sit aurum uel argentũ. Nam Elixiris partes sunt,uirtute sua digestiua metalla,quæ ob penuriã perfectę digestionis imperfecta remãserũt ad naturam aureã reducere. Atqui aurũ & argentũ id prę̃stare nõ possunt:quoniã eorum digestio simplex est,proinde antecp̃ id possint prę̃stare,necesse est,ut arte naturæ ministrãte,eorũ simplex digestio intendatur, accrescat, & multiplicetur. Ideoc̃p (ait posteà Arnoldus) fiunt operationes in lapide nostro, ut melioretur eius tinctura,plus quàm erat in natura sua. Vnde Arnoldus in maiori Rosario: Quantumuis aurum,& argentum in se tincturã naturaliter cõtineant, nõ tamen habent motũ,ut fiant Elixir cõpletum,nisi moueantur arte & operatione. Ideoc̃p inquit,artes uariæ à philosophis inuentæ fuêre,ut cõpleatur per artificium,quod natura reliquit incõpletum. Vnde etiam Auicenna sic ait:Si simplex nobiliũ metallorum perfectio cõmiscibilis,& cõmunicabilis esset imperfectis, imperfectũ cum perfectis eo modo non perficeretur,sed potius illorũ perfectio cum imperfectis diminueretur:sed si essent,inquit, plus perfecta quàm sint à natura, uel in duplo,uel in quadruplo,uel in decuplo,uel in centuplo,uel ultrà, tunc certè perficerent ea,quæ sunt imperfecta. Vide,quæso,lector,quam facilè hanc obiectionem diluat Auicenna. Nam perfecta,quãdiu hanc solam perfectionem natiuam obtinuerint,nõ poterunt mutare imperfecta,sed si ad altiorem perfectionis & digestionis gradum arte naturæ famulante, promoueantur, tunc certè id poterunt præstare. Quocirca Lullus in primo suo Testamẽto,sic ait: Vbi natura desinit,ibi ars incipit:desinit aũt in perfectis metallis,& potissimum in auro,quod non amplius transmutat.igitur ars à Sole & Luna,per uiam corruptionis exordietur. Natura,inquit,non potuit hunc lapidem per se cõponere,sed misserta est arti,cũ hęc duo perfecta metalla & munda ei reliquerit,ut ars subtiliet,& adaptet ea,pro forma imperfectorum metallorum transmutandorũ,& etiam ipsius Mercurij uulgi. Respondemus igitur cum Auicenna,aurum & argentum,quãdiu in hoc simplici digestionis gradu steterint,nõ posse reliqua nobilitare metalla:at ubi artis ministerio eorũ simplex digestio intensior euaserit,tunc reuera id posse. Cuius rei testis est Rasis,ubi ait:Aurum non tingit,nisi seipsum,donec factum sit spirituale:cum aũt factum est spirituale,inquit,tunc habet tincturam sine numero. Sed instabit quispiam & dicet,aurum ad sublimiorẽ perfectionis gradum scandere nõ posse:cui ego sic respõsum uelim:Si perfectionẽ metallicam intelligit,fateor aurum ad supremũ perfectionis metallicæ gradum peruenisse,ideoc̃p in nobilius metallum mutari nõ posse. At si auri perfectio & digestio cũ Elixiris perfectione & digestione cõferatur,exigua profectò censebitur:oportet enim,ut ait Arnoldus,Elixir multò magis digestũ esse,quàm sit aurum:proinde cum aurũ habita Elixiris ratione sit simpliciter digestũ,& omnis simplex digestio possit intendi,cum sit è numero earũ qualitatum,quę intensionẽ suscipiunt,hinc uel maximè cõstat,aurum ad eminentiorẽ digestionis & perfectionis gradũ promoueri posse. Imò,inquit Arnoldus,in eum finẽ fit operatio in lapide nostro, ut melioretur eius tinctura,plus quàm sit in natura sua. Atqui prius dixerat idem Arnol. lapidem ex auro & argẽto eliciẽdum esse:perspicuũ igitur est,aurũ meliorari posse. Quòd si aurũ meliorari nõ posset,profectò ars chymica fabulosa habenda esset. Ea enim ars fabulosa habẽda est, quæ finẽ sibi proponit,quẽ attingere & assequi nullo modo potest. Atqui si uerum est aurũ meliorari nõ posse,chymistica finem sibi proponit impossibilẽ,scilicet Elixiris cõfectionem:meritò igitur fabulosa & ridicula habenda esset alchymia,si aurũ meliorari non posset. Quod aũt finis alchymiæ,

chymiæ, id est, Elixiris confectio sit impossibilis, si aurum meliorari non posset, hinc constat. Omnes Philosophi testantur Elixir ex metallis conficiendum esse. Atqui præter plumbum, stannum, æs, ferrum, argentum, & aurum nullum est metallum. Igitur oportebit Elixir confici, aut ex plumbo, aut stanno, aut ære, aut ferro, aut argento, aut auro. Atqui, ut isti uolunt, Elixir ex auro fieri non potest, quia aurum meliorari & ulterius digeri non potest. Igitur necesse est, ut ex aliquo reliquorum quinq; metallorum conficiatur. Sed posito, quòd aurum meliorari non possit, Elixir neque ex plumbo, neq; ex stanno, neq; ex ære, neq; ex ferro, neque ex argento confici potest. Igitur finis alchymiæ, qui est Elixiris confectio, impossibilis habendus esset. Quòd autem (posito quòd aurum ulterius digeri & meliorari non possit) Elixir ex reliquis metallis confici nullo modo queat, hinc constat. Necesse est Elixir multò magis digestum esse, quàm sit aurum. Atqui aurum inter metalla solum est plenè digestum, quia ipsum solum optesimpassum est, ex completa actione caloris: reliqua autem metalla scatesim passa sunt ex indigentia caloris non digerentis, & non depurantis complete. Igitur cum solum aurum sit digestum, & Elixir digestione superet aurum, necesse est, ut multò magis superet plumbum, stannum, æs, ferrum, & argentum. Atqui non patet accessus ab extremo ad extremum, nisi per medium, & nihil potest fieri maturissimum, quin prius sit maturius, nec maturius, nisi primò sit maturum: quia cuicunq; comparatiuus gradus non competit, neque superlatiuus conuenire potest: & nihil potest sibi cõparatiuum uendicare, nisi prius conueniat ei positiuus. Igitur cum Elixir sit longè nobilius, perfectius, & magis digestum, quàm aurum, & reliqua metalla ad aurum comparata, sint ignobilia, imperfecta, & indigesta, necesse est, ut hæc metalla ignobilia, perueniant ad eam nobilitatem, perfectionem & digestionem, ad quam peruenit aurũ, antequàm peruenire queant ad extremum illud perfectissimum, quod est Elixir (& uelint nolint, id mihi fateri cogũtur.) Atqui nullum ignobile metallum potest peruenire ad eam perfectionem & digestionem, ad quam peruenit aurum, quin transeat reuera in aurum. Igitur si aurum meliorari non potest, si, inquam, ex auro Elixir confici non potest, profectò neque ex aliquo ignobili metallo, ad perfectionem auri promoto fieri poterit. Proinde necesse est, ut ex duobus alterum mihi cedant, aut aurum meliorari, & in Elixir transire posse, aut Elixir ex nullo metallo cõfici posse, ideoq; impossibilem esse alchymiæ finẽ. Obijcient mihi forsitan authoritatẽ Rogerij Bachonis, cap. 3. sui Speculi sic loquentis. Verba Bachonis.

Aurum est corpus perfectum & masculinum, sine superfluitate aliqua, aut diminutione. & si imperfecta, sola liquefactione sibi commista perficeret, esset Elixir ad rubeum. Argentum est etiam corpus ferè perfectum & fœmineum quòd si imperfecta sola fusione uulgari perficeret, esset Elixir ad album, quod non est, nec esse potest: quia solummodo perfecta sunt. Quòd si illa perfectio esset commiscibilis imperfectis, non perficeretur imperfectum cum perfectis, sed potius eorum perfectio cum imperfectis diminueretur, & imperfecta fieret. Sed si essent plusquàm perfecta, uel in duplo, uel in quadruplo, centuplo, uel ultra, tunc perficerent imperfecta. & quia natura semper operatur simpliciter, perfectio in eis simplex est, & inseparabilis & incommiscibilis * nec arte ad opus abbreuiandum ponerentur in lapide pro fermento, & reducerentur tunc in pristinum, quum summa uolatilis superat summam fixi. & quia aurum est corpus perfectum ex argento uiuo rubeo, claroq;, & ex tali sulfure, ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis ad Elixir rubeum, eo quòd ita simpliciter est perfectum sine mundificatione ingeniosa, & tam fortiter digestum & coctum naturali caliditate, quod cum igne nostro artificiali, uix in aurum & argentum operari ualemus. & quãuis natura aliquid perficiat, tamen intimè mundificare, seu perficere ac purificare ignorat: quia simpliciter operatur super illud, quod habet. Quare

Suspicor hîc aliquid desiderari.

si eligeremus aurum uel argentum pro materia lapidis, uix aut difficulter inueni remus ignem in eis agentem. Et licet non ignoremus ignem, tamen ad intimam sui mundificationem & perfectionem peruenire non possemus, propter sui fortissimam compactionem & compositionem naturalem. Quare excusamur à receptione primi ad rubeum, & secundi ad album, cum inueniamus rem, uel corpus aliquod, ex tam mundo, uel mundiore sulfure, & argento uiuo, super quod natura parum, uel minimum est operata: quod cum igne nostro artificiali, & experientia artis nostræ ad congruam sui mundificationem, colorationem & fixationem, cum ingenioso nostro opere super hoc continuato, ualemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua est argentum uiuum, mundum, purum, clarum, album & rubeum, non ad complementum perductum, sed cõmistum æqualiter, & proportionabiliter per modum debitũ cum sulfure tali, & in massam solidam congelata, ut cum ingenio & prudentia nostra, igneq; nostro artificiali ad mundiciem sui intimam, & ad ipsorum puritatem peruenire possimus, & talem efficere, quòd ipsa post operis complementum sit millies millesies fortior & perfectior, cæ ipsa corpora simplicia, caliditate naturali decocta. Hactenus Bacho.

Hæc uerba ex tractatu quodam Auicennæ deprompta fuere, sed ab eo qui deprompsit, germanus Auicennæ sensus, omnino inuersus, & deprauatus fuit. Ait enim Auicenna, Aurum & argentum metalla esse perfecta, quæ si sola liquationis cõmistione perficerent imperfecta metalla, aurum esset reuera & actu Elixir ad rubeum, & argentum ad album, quod non sunt, inquit, cum ignobilia sibi per liquationem cõmista non nobilitent, nec esse possunt, nisi artis beneficio de potentia in actum reuocentur. Nam si ignobilia metalla per liquationem cum auro & argento misceantur, non idcirco euadunt perfecta: quia horum duorum nobilium metallorum perfectio simplex est. At si eorum perfectio simplex intenderetur, tunc certè nobilitarent ignobilia. Proinde cum in eis solis, inquit, natura perfectionem auspicata sit, & nos methodum nouerimus, qua ad sublimiorem perfectionis gradum possint promoueri, idcirco hæc duo eligimus, tãquam Elixiri conficiendo propinquiora. Nihil enim est in tota mineralium natura, in quo adeò munda sit sulfuris & Mercurij substantia, ac in Sole & Luna. Itaq; nulla res est, inquit, cuius beneficio subleuemur ab usu & receptione auri ad Elixir rubeum conficiendum, & argenti ad album. Hæc est Summa uerborum Auicennæ: hic autem Bacho, aut alius quispiam sub nomine Bachonis, uel inscitia ductus, uel inuido aliquo spiritu exagitatus, sententiam Auicennæ deprauauit, & penitus subuertit: Et ita deprauauit, ut qui uerba Auicennæ, cum uerbis istius contulerit, facilè intelligat, hunc de industria id egisse. Nam ubi Auicẽna sic ait: Et quia aurum est corpus perfectum ex argento uiuo rubeo claroq;, & ex tali sulfure: ideo nos eligimus ipsum pro materia lapidis ad rubeum, hic sic inuertit: Ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis rubei. Ex quo unico loco quilibet sanæ mentis facilè colligere potest, quàm fuerit sepeliendæ ueritatis studiosus. Qui, ut prauæ suæ opinioni fidem conciliaret, ait aurum & argentum ita esse à natura decocta, ut nos ignem non habeamus, quo in ea agere possimus propter nimiam sui compactionem. Quod quàm mendosum sit, ipsa docet experientia. Philosophi enim nullam aliam actionem auro uel argento inferre moliũtur, nisi ut ea per solutionem attenuent, & ex corporea illa natura in conditionem uertãt spiritualem. Quod fieri posse, non solùm ueteres philosophi testantur, sed etiam quotidiana fidem facit experientia. Nam plericq; huius artis scrutatores, singulis diebus experiuntur, aurum & argentum in Mercurium reuocari, nec solùm in Mercurium, sed etiam in liquorem tenuissimum, & merè spiritualem, qui liquor in igne tẽperato retentus chamæleontẽ agit, innumeros induendo & exuẽdo colores. Quod cum ita sit, mendosè hic scripsit, nos ignẽ non habere, quo aurum & arg. exerceamus. Proinde cum se hac in parte apertè mentiri sentiret, ut mendacio suum

ſuum tegeret, adiecit. Et licet ignē non ignoremus, tamen ad intimam ſui mūdificationem peruenire nunquā poſſemus. Vide quæſo, lector, quomodo recidat in Syllam, cupiens uitare Charybdim. Vide, inquam, quomodo in grauiorē errorem delabatur. Demiror certè, quid ſomniaret iſte, cum nos ad intimā auri & arg. mundificationē peruenire non poſſe, ſcriberet: præſertim cum ab omnibus probatis huius artis authoribus audierit, hæc duo metalla (& maximè aurum) in intimis ſuis uiſceribus munda eſſe. Quod ſi ita eſt, quid quæſo egent mundatione? ſola enim ſordida, polluta, & coinquinata egent mundatione. Quòd ſi hæc impolluta ſunt, tam in occulto, quàm in profundo (alioqui enim non eſſent reuera perfecta, ſed tantūmodo fucata) quid quæſo tibi uoluiſti, Bacho, cum ſcriberes nos ad intimā horum duorum nobilium metallorū mundificationem peruenire non poſſe? Video quid te deceperit. Legebas apud philoſophos, nos ſolo igne ad intimam metallorū mundificationem peruenire non poſſe. At cum philoſophi hoc ſcribunt, non agunt de auro uel arg. quæ iam munda ſunt, ſed agunt de Saturno, Ioue, Venere, & Marte, quæ nō ſolùm externa, ſed etiam intima, & inoſſata laborant immundicie, quæ immundicies cum ſit eis ingenita, adeò intimis eorum inſidet medullis, ut radicitus extirpari non poſsit, niſi aduentu medicinæ tertij ordinis, ut ait Geber cap. 80. Proinde abuteris hac authoritate, dum eam in aurū & argentum retorques, quæ ſi intima, ut tu uis, immūdicie laborarent, falſò à philoſophis dicerentur munda, nobilia & perfecta. Sed longè grauius & à ueritate multo magis alienū eſt, quod poſtea ſubiungis: ſic enim ſcribis. Quare cum inueniamus aliquod corpus cōpoſitum ex tam mundo, uel etiā mūdiore ſulfure & Mercurio, quàm ſit aurū uel argentū, ſuper quod natura parū, uel minimū eſt operata: ideo excuſamur à receptione auri ad rubeū, & arg. ad albū. Age quęſo, Bacho, quodnam erit illud corpus metallicū à natura parum elaboratū, quod æquè mundo, aut mundiore, ut tu nugaris, præditū ſit arg. uiuo & ſulfure, quàm aurū aut argentum? Erit ne Mars? minimè certè, ut ex tuo cōſtat teſtimonio: ſic enim cap. 2. de Marte ſcribis. Ferrū eſt corpus immundum, & imperfectū, ex arg. uiuo impuro, nimis fixo, terreſtri, adurente, albo, & rubeo, non claro, & ex ſimili ſulfure generatum, & deficit ei fuſio, puritas, & pondus, & nimis habet de ſulfure fixo immundo. Cum igitur non ſit Mars, eritne Venus? minimè; ſic enim de Venere ſcribis. Cuprum eſt corpus immundum, & imperfectum ex arg. uiuo impuro, nō fixo, terreſtri, adurente, rubeo, non claro, & ex ſimili ſulfure generatum, & deficit ei puritas, & fixatio cum pondere, habetq; nimis de colore impuro & terreſtate non adurente. Cum igitur, ut tu ipſe teſtaris, nec ſit Mars, nec Venus, neceſſe eſt, ut ſit Iupiter, aut Saturnus. At non eſt Saturnus, quem tu ipſe teſtaris eſſe corpus immundum, ex arg. uiuo immundo, & ſimili ſulfure genitum. Superest igitur ut ſit Iupiter, quem tu ipſe teſtaris eſſe corpus mundum, ex arg. uiuo mundo, & ſimili ſulfure procreatū, & ſolam ei deeſſe decoctionē. Sed falleris uir bone, & toto cælo aberras, ſi Iouis ſubſtantiam ſubſtantia auri & arg. puriorē, & magis mundam eſſe, perſuaſum habes. Nam cum tuo ipſius teſtimonio aurum & argen. ſint corpora munda, oporteret Iouē mundum eſſe, priuſquā his duobus mundior dici poſsit. Cuicunq; enim poſitiuus gradus accōmodari nō poteſt, minus ei quadrabit cōparatiuus. At quòd Iupiter mundus non ſit, teſtis erit Geber: cuius authoritati philoſophi tantum detulerūt, ut ipſum magiſtrorū magiſtrum nuncuparint: cuius hæc ſunt uerba cap. 35. ſuæ Summæ. Iouis ergo traditione non omiſſa ſignificamus filijs doctrinæ, quòd eſt corpus metallicū, album, non purū, liuidum, &c. Et eodem cap. ſic ait: Induratur uerò & mundatur facilius, quàm Saturnus, quòd ſi facilius mundatur, ergo immundus neceſſariò habendus, ſola enim immunda mundantur. Audiuiſti Iouem immundum ſeu impurū eſſe, audi iterum Gebrū, cap. 65. teſtantem, Iouem ex arg. uiuo impuro eſſe procreatum: cuius hæc ſunt uerba. Hac igitur inueſtigatione propoſita, noſtrum propoſitū ſequētes, innuimus,

quòd si sulfur fuerit in radice cõmistionis, pauca fixione participans, album albedine non pura, non superans sed superatum, cum arg. uiuo secundum partem fixo, partim uerò non fixo, albo, non puro, cõmistum, sequetur ex eo stannum. Quòd si his duobus locis non es contentus, consule adhuc Gebrum cap. 2. libri de Inuestigatione, id apertius testantem, ubi ait: Causam corruptionis metallorũ effectricem, esse substantiam impuram arg. uiui & sulfuris, sine proportione debita cõmistam, uel minus decoctam in uisceribus terræ immundæ, nec rectè inspissatam, nec fixam, humiditatem habentem cõbustibilem, & corrumpentẽ, & raræ substantiæ, & porosæ, uel habentem fusionem sine ignitione debita, uel nullam, nec patientem malleum sufficienter. Quam substantiam arg. uiui & sulfuris immundam, & ita corruptam, affirmat inesse his quatuor metallis, uidelicet stanno, plumbo, cupro, & ferro. Quæ Gebri testimonia cum sint uera, mẽdosam esse oportet Bachonis opinionem. Sed insurget forsan aliquis fautor Bachonis, & dicet ioui, licet externa sordicie laboranti, hanc tamen intimam non esse, ideoq; eam præparatione aboleri, & tandem mundissimũ & defæcatissimum euadere posse. Ego uerò contendam, & iouem, & Venerem, & Saturnum, & Martẽ non solùm externa, & aduentitias, sed etiam intima, intercute, & penitus inossata lepra laborare, quæ omnino deleri non possit, citra beneficium medicinę tertij ordinis. Obijciet mihi authoritatem Gebri cap. ultimo libri de Inuestigatione scriptam: cuius hæc sunt uerba.

GEBER.

Considerauimus inuestigatione nostra perfectorum materiã cum forma à radice suæ cõmistionis usq; ad cõplementum, puram esse, sine corruptione aliqua superueniẽti. considerauimus etiam à contrario sensu imperfectorũ & perfectorum, substantiam unam ubiq; esse, scilicet arg. uiuum & sulfur, quæ antè commistionem suam pura sunt, & munda. Et per hanc considerationem per nostrum exercitium inuenimus, corruptionem imperfectorũ accidentaliter superuenisse, quæ materiæ nouam & corruptam dedit formam. Nam cum corpora imperfecta per nostram experientiam & per ingenium nostrum uidimus prępparata, & mundata ab omni superflua corruptione, & immunditia fugitiua, seu terrestri liberata, inuenimns ipsa maioris claritatis, & fulgoris seu puritatis, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. Proinde dicet aliquis: si hæc corruptio præparatione deleri potest, si, inquam, per præparationem mundiora & splendidiora efficiuntur, quàm sint corpora naturaliter perfecta, hinc uel maximè constat, hanc metallorum ignobilium immunditiẽ aduentitiã esse, & deleri sola præparatione posse. Hîc certè ardua & difficilis insurgit quæstio, dabit tamen Deus opt. max. ut inde pedem incolumes referamus. Proinde ut hanc difficultatẽ soluamus, hoc dilemmate utemur, aut à Gebro hoc nunquã scriptum, sed ab aliquo alio sub nomine Gebri, aut à Gebro ueritatis inuestigatore & nondum experto, aut per præparationẽ (qua asserit imperfecta euadere ipsis perfectis splendidiora) intelligẽdam & interpretandam esse medicinã ignobilia nobilitantẽ, id est medicinam tertij ordinis, non aũt præparationem aliquam uulgarẽ. Quam ultimã dilemmatis partem, si quis probat (probabit autẽ quilibet sanę mentis) ego certè libenter assentior: didici enim ex Arnoldo, Raymundo, & reliquis huius artis doctoribus peritis, aurum seu argentũ, beneficio Elixiris ex metallis ignobilibus generatũ, & uiribus, & splendore, nobilius & generosius esse auro minerali. Quòd si quis hanc præparationis interpretationẽ non probat, ex duobus alterũ mihi cedet, aut Gebrum hæc uerba scripsisse, aut non. Si uult à Gebro id scriptũ, & nõ cõcedat, præparationẽ modo supradicto interpretãdam, cogẽt denuò ex duobus alterũ mihi cõcedere, scilicet aut à Gebro experto, aut à Gebro nondum experto id scriptũ fuisse. Si uult à Gebro experto id dictũ, profectò faciã tandem, ut sentiat præparationem, ut suprà docui, exponendam esse, aut cõuincam, à Gebro nondum experto

perto fuisse scriptum. Quòd aũt à Gebro nõdum experto, id dictum fuerit, si per præparationem non intelligas medicinã tertij ordinis, sic docebo. Scripsit Geber cap. 1. suæ Summæ, omnium librorũ suorum summam ibi coaceruatam & accumulatam esse. Vnde & Summæ nomen ei libro imposuit. Ait etiam in ultimo cap. libri de Inuestigatione, se scripsisse in Summa, ea quæ digitis extraxerat, & oculis uiderat, & manibus tetigerat. Scribit etiam cap. 15. Summæ, hanc artẽ ueram esse, quam se uidisse, & ueritatem assequutum esse scribit: unde satis constat, Summam à Gebro experto fuisse scriptã. Itaq; si liber Inuestigationis ab eodem experto scriptus esset, oporteret Gebrũ in ambobus idem sentire, & sibi similem esse. At nisi per præparationẽ in ultimo cap. libri de Inuestigatione, interpreteris medicinã tertij ordinis, facilè deprehendes Gebrũ aliter sentire in Summa, quàm in lib. Inuestigationis. Cuius hæc sunt uerba cap. 69. suæ Summæ.

GEBER.

Saturni uerò & similiter iouis essentiæ multiplex adhibetur præparatio, secundum multiplicem ipsorũ ad perfectionẽ approximationis, aut elongationis ab ea gradum. Cum sit igitur aliud ex corrumpentibus, illorũ profundo aduenies, & ipsorum naturæ radicitus innatũ, sulfureitatis scilicet terreitas atq; impuritas terræ arg. uiui, illorum essentiæ, in principijs creationis cõmista: aliud uerò superueniens post primã eorum mistionem, & corruptionẽ adducens, & huius generis sunt sulfureitas cõburens, & illius impuritas, & arg. uiui fœda substantia, quæ omnia sunt Saturni & iouis substantiã corrũpentia. Sed horum quidem alterum, (scilicet primũ) impossibile est remoueri, per alicuius medicinæ primi ordinis industriam. Alterum uerò paruo adminiculo remoueri cõtingit. illud quidem remoueri impossibile est, propterea quòd prima illa corrũpentia in principijs naturæ propriæ horum corporũ in ueram essentiam cõmista fuerũt, & uera essentia facta sunt. ideoq; cum non sit possibile, ueram rei cuiusq; in natura remouere essentiam, re ipsa permanente, non fuit possibile ab eis hæc corrumpentia delere. Quamobrem quidam philosophi putauerunt, hanc ob causam ad finẽ artis optatum peruenirì non posse. Et nos quidem, nostro tempore hanc inquirentes scientiam, peruenimus ad hoc idem, quod similiter nullo, quantũuis ingenioso, præparationis modo potuimus, corpora (subaudi ignobilia) illustrare cum complemento sui fulgoris lucidi, quin cõtingeret illa ex toto infici, & penitus denigrari.

Quæ uerba quantum aduersentur ultimo cap. libri Inuestigationis, nemo est, qui non uideat. Proinde cum Geber non nisi expertus Summam scripserit, colligendum est librum Inuestigationis ex officina Gebri non prodijsse, aut à Gebro inexperto editũ, aut saltem præparationẽ in libro Inuestigationis, modo supradicto esse interpretandam, cum hi duo loci alioqui ex diametro pugnent, & nulla alia ratione conciliari possint. Atqui Geber cap. 70. suæ Summæ, suum agnoscit librum Inuestigationis, & cap. 1. libri Inuestigationis, testatur Summam à se prius fuisse scriptam. Proinde cum uterq; à Gebro experto scriptus fuerit, cogimur necessariò admittere, præparationẽ in ultimo cap. libri Inuestigationis pro medicina tertij ordinis interpretandam esse. Cum enim omnis præparatio ignobilium metallorũ, aut fiat per adhibitã medicinã, aut sine medicina, oportet eam præparationẽ, qua imperfecta corpora perfectis euadere splendidiora, in lib. Inuestigationis scribit, harũ duarum alterã esse. sed non est ea, quæ fit citra medicinam: igitur erit illa, quæ fit beneficio medicinæ adhibitæ. Quòd non sit ea, quæ fit citra medicinã, hinc patet. Omnis præparatio imperfectorũ, quę fit citra medicinã, teste Gebro, aut est eorũ in calcem reductio, & calcis ablutio & descẽsio, aut est calcis in aquã resolutio, & calcis solutæ cõgelatio, & in massam solidam reductio, aut calcis cum spiritu aliquo eleuatio, aut eorũ cum arg. uiuo mistorũ ablutio, & absterssio, aut limaturæ eorũ cum sale, uel alumine, uel uitro mistæ descẽsio. Atqui nulla harũ præparationũ per se, nec omnes in unũ cumulũ redactæ æquare

possunt ignobilia metalla auro & argento in claritate, splendore, seu puritate: quia Geber peractis his omnibus præparationibus, cõponit eis medicinas: quarum beneficio ad splendorẽ & puritatem auri uel argenti promoueantur. Quod agendum non esset, si antedictis præparationibus id obtinuissent. Bene enim ualentibus, non opus est medico, nec etiam medicina. Quocirca cum per præparationes, quæ fiunt citra medicinam id obtineri non possit, supereſt ut fiat per præparationem, quæ fit per medicinam adhibitã. Atqui omnis præparatio, quæ fit per medicinam, teste Gebro cap. 76. suæ Summæ, Aut est præparatio medicinæ primi, aut secundi, aut tertij ordinis. Itaque oportet præparationem illam, de qua Geber agit, in ultimo cap. libri Inuestigationis, harum trium aliquam esse. Atqui non est præparatio medicinæ primi ordinis, ut Geber testatur, cap. 69. his uerbis. Sed horum (corrumpentium subaudi) alterum impossibile est remoueri per alicuius medicinæ primi ordinis industriam, quod etiã patet ex diffinitione medicinæ primi ordinis, quam Geber cap. 76. sic describit. Dico autem primi ordinis medicinam, omnem præparationem mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationem quidem imprimit, non tamen adducit cõplementum sufficiens, quin contingat alteratum corrumpi & mutari, cum euaporatione impressionis medicinæ illius totali. Proinde cum non sit medicina primi ordinis, oportet, ut sit medicina tertij, aut secundi. Atqui medicina secundi ordinis, id præstare non potest, ut testatur eius diffinitio, quam Geber attulit cap. 76. his uerbis. Secundi uerò ordinis medicinam, dicimus omnẽ præparationem, quæ quãdo super diminuta à perfectione corpora proiecta est, alterat in differentiã aliquam cõplementi, relictis differẽtijs aliquibus corruptionis omnino. Igitur erit medicina tertij ordinis præparatio illa, qua Geber in lib. Inuestigationis, ait metalla ignobilia maioris effici claritatis, fulgoris, & puritatis, quàm sint metalla à natura nobilitata, quod Geber testatur cap. 80. his uerbis. Quia igitur corporũ, (ignobiliũ subaudi) est aliquid impermutabile, quod in corporũ radice innatum est, quod per medicinã secundi ordinis tolli non potest, ideo omnis illa medicina, quæ illud de cõmisto tollit, non secundi, sed tertij & maioris ordinis appellatur medicina: quod etiã constat ex eius diffinitione cap. 76. scripta his uerbis. Medicina tertij ordinis, est illa præparatio, quæ quando corporibus aduenit, omnẽ corruptionẽ cum proiectione sua tollit, & cum omni cõplemento perficit. Et est ea, ut ait cap. 67. qua durũ, mollescit, & molle indurat corpus, & fugitiuum, figitur, & fœdũ, illustratur splendore inenarrabili, & eo, qui supra naturã exiſtit. Audis saltẽ hîc Gebrũ apertè docentẽ, metalla ignobilia, beneficio summæ illius medicinæ, euadere splendidiora metallis à natura splẽdore dotatis, nullamq; esse præparationẽ aut medicinã, quæ id præstare possit, excepta medicina maioris, & tertij ordinis, quæ est Elixir. Itaq; duxi se tandem, licet inuitum & nolentem, quò te primò ducere proposuerã. Hoc enim dilemmate initio usus sum, aut locũ illum, quem tu mihi obiecisti, à Gebro nondum experto fuisse scriptum, aut si id non est, per præparationẽ interpretandam ibi esse summã illam philosophorum medicinã, ignobilia metalla nobilitantẽ. Ex his igitur satis cõstat, Iouẽ, Saturnũ, Venerem, & Martẽ, non solùm in cute seu in cortice, sed in intimis suis medullis polluta, & coinquinata esse, & eorũ contagionem adeò inoſſatam esse, ut nulla præparatione, quantũuis ingenioſa, aboleri possit, nisi eis adhibeatur, maioris & tertij ordinis medicina, id est Elixir. Quòd si nullo alio quam Elixiris beneficio lepra & contagione sua liberari possunt, & Elixir omniũ philosophorum testimonio, non nisi ex re mundissima confici possit, necesse est, ut mundissima euadant, priusquàm ex eis cõfici possit Elixir. Atqui mundissima effici non possunt, citra beneficium summæ medicinæ philosophorum. Igitur antequàm ex eis confici queat Elixir, oportet illis adhiberi summam illam medicinam. Sed simul atq; illis adhibetur summa illa medicina, illicò transeunt in aurum uel argentum,

gentum, ut omnes testantur Alchemiæ authores. Igitur ex metallis imperfectis non potest fieri Elixir, nisi prius in aurum & argentum transmutentur. Quod si ita est, igitur ex auro & argento Elixir cõficí necesse est. Quibus aptissimè quadrat authoritas Platonis, sic dicentis: Corporibus imperfectis, licet interdum uti possis, eis tamen ad Elixir non indiges, cum non possis habere ex ipsis illud quod est maioris temperantiæ & minoris fæcis. quòd si eis uti uolueris: oportet primò, ut conuertas ea in similitudinem duorum aut corporum perfectorum, quod nunquam fiet, donec Sol & Luna, in uno corpore iuncta, proijciantur desuper ipsa. Valeat igitur & Bachonis & Braceschi, & reliquorum omnium error, qui Elixir non ex auro & argento, sed ex Ioue, Marte, aut quapiam alia re conficiendum esse opinantur. Sed obstrepet mihi iterum quispiam, & dicet. Philosophi ubiq; docent aurum & argentum suum, non esse aurum & argentum uulgi. Ideoq; contendet, ex auro & argento, quibus uulgò utimur, Elixir conficiendum non esse. Turbaret me profectò, præ cæteris omnibus hæc obiectio, nisi Arnoldus Villanouanus cap. 38. sui Rosarij minoris, eam apertè enodasset: cuius hæc sunt uerba. Proijce ergo unum pondus de ipsa medicina super mille partes Mercurij, uel Luuæ, & fiet Sol melior, quàm Sol de minera productus: quia aurũ & argentum Elixiris, excedunt aurum & argentum uulgi, in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt Philosophi, quòd aurum & argentum eorum, nõ sunt aurum & argentum uulgi: quoniam additur eis additio magna in tinctura, & perseuerantia in igne, & in proprietatibus operationum, & multarum utilitatum ad omnem utilitatem expellendam. Ex his Arnoldi uerbis facillimè intelligis, quid sibi uelint Philosophi, cum aurum & argentum suum alia esse dicũt, quàm sint aurum & argentum uulgi. Quæ interpretatio cum non sit mea, sed Arnoldi, uiri hac in arte celeberrimi & fide digni, neminem adeò temerarium fore existimo, qui eam ausit respuere. Nihilominus tamen, ut morosis omnino satisfiat, nos eam obiectionem alio modo diluemus. Dicimus igitur, ubi aurum & argentum, artis beneficio in spiritualem & actiuam naturam redierunt, id est, postquàm de potentia ad actum iter fecerunt, tunc philosophica dici, & longè alia esse à uulgaribus. Nam uulgaria, quandiu in naturali suo statu permanent, mortua sunt, id est actionis expertia: quoniam reliqua metalla nobilitare non possunt. At si arte naturæ ministra in actiuam conditionem promoueantur, ita ut eorum potentia sopita excitetur, & in actum prodeat, tunc reliqua omnia mutabunt metalla: & tunc cum libera agendi & mutandi facultate polleant, & potiantur, profectò longè alia sunt, quàm sint illa uulgaria. Vnde non immeritò, tunc dicitur aurum uel argentum Philosophorum, hoc est à Philosophis elaboratum, & ad sublimiorem conditionem euectum, non esse aurum uel argentum uulgi. Quam interpretationem, ne quis contemnat, sciat eam non esse à me confictam, sed esse Aros Philosophi, cuius hæc sunt uerba in libro suo ad regem Nephes. Et est sciendum, inquit, quod in nostro lapide sunt Sol & Luna, in uirtute & potentia, atque etiam in natura: quia si hæc in dicto lapide non essent, non fieret inde Sol, neque Luna. Et tamen ipse Sol in lapide existens non est, sicut Sol communis, nec Luna eodem modo, sicut Luna communis: quia Sol & Luna existentes in dicta confectione, sunt meliores & subtiliores facti, quàm sint manentes in ipsa natura uulgari, cuius hæc est ratio: quia manentes in ipsa natura uulgari, sunt penitus mortui, & nullam exercere possunt actionem: at ubi transierunt in Elixir, tunc potentissimè agunt in reliqua metalla. Hinc itaq; familiarissimè intelligi potest, quid sibi uelint Philosophi, cum dicunt aurum & argentum suum non esse illa uulgaria. Non enim eò id spectat, ut lapidem ex auro & argento formari negent, (si enim hæc in lapide reuera non essent, ut ait Aaros, nõ fieret inde Sol aut Luna, quia si alchemia, ut ait Lullus, aurificaret sine auro, & argẽtificaret sine argento, diffinitio principij esset falsa, & aurum non esset principium in ra-

tione aurificandi, quod est falsum) sed cum à philosophis alterata, & sublimata in cõfectione lapidis fuerunt, tunc longè alia sunt, quàm sint illa uulgaria, in naturali statu permanentia. Proinde falluntur, qui sic ratiocinantur: Aurum & arg. philosophorũ non sunt illa uulgaria. Igitur lapis philosophorũ, non fit ex auro & arg. uulgari. Id enim ita interpretandum nõ est, ut ex Arnoldi & Aros testimonio perspicuũ est. Imò si lapis philosophorũ ex auro & arg. uulgi non fieret, sed ex aliquo alio auro uulgo ignoto, oporteret aurum illud ab specie & forma substantiali auri uulgaris alienũ esse. Nam si esset eiusdem speciei, esset eiusdem formæ substantialis (cum unius speciei sit unica differentia specifica) & per consequens esset idem cum auro uulgari. Quòd si non est idem cum auro uulgari, igitur erit alienum à forma & specie auri uulgaris. Atqui diuersarum substãtialium formarũ diuersæ & dissimiles sunt informationes (quia species à specie non differt, nisi à ratione suæ formæ). Igit̃ huius auri, quod tu ais alienũ esse à forma auri uulgaris, diuersa erit informatio, hoc est, aurũ eius actione ex metallis imperfectis, in proiectione generatũ, nullã habebit cõformitatẽ cum auro uulgari. Sin secus, oporteret necessariò eos fateri, easdẽ proprietates in specie manare à diuersis formis, q̃d certè est impossibile. Quod si ita est, ꝓfectò homines ipsum pro auro nõ agnoscẽt, & nullius erit apud eos pretij. Itaq; si uulgus eo nõ utat̃ in pretijs rerũ pro auro simili minerali, si homines ipsum pro auro nõ habeãt, & agnoscãt, quis erit usus eius? quæ nã esset eius utilitas? Facessant igit̃ huiusmodi cauillationes, & auri effectricẽ formã ex solo auro uulgari, argenteã ex solo arg. cõmuni, effodiẽdã esse, indubiè credamus. Et cũ solius formæ essentialis auri propriũ sit, aurũ efficere, (forma enim est illa, quę dat esse rei) profectò inde perspicuum est Elixir aurificũ ex auro, argentificũ ex argento, conficiendum esse necessariò. Quod ut omnes facillimè intelligãt, & dehinc nullus impostor eos fallere possit, ego hac sequenti ratiocinatione id apertissimum reddam, fauente Diuina maiestate.

CAPVT VI.

EOrum, quæ ex elemẽtis, perfectè mistis, generata sunt, alia animalia, alia uegetabilia, alia mineralia sunt. Proinde expendamus primùm, num ex uegetabilibus, aut animantibus fieri possit hæc gẽma philosophica, ignobilia metalla in aurũ mutans, uel in arg. Quod ut exactissimè discutiamus, utendũ est regula Lydia, hoc est, principio aliquo philosophico, quo duce falli & errore non possimus. Philosophi aũt inter cætera unicum nobis reliquerunt, quo duce nũquam falli poterimus, scilicet extrema lapidis philosophici, altera ex parte esse arg. uiuum & sulfur, altera ex parte esse ipsum Elixir, & horum duorum extremorum media esse metalla. Hoc autem nobis scriptum reliquerunt, ut intelligamus, quæ nam sint propinquissima huius artis principia ad Elixiris confectionem. Etenim quia hæc est perpetua & inuiolabilis lex naturæ, ut ab extremo, à quo fit motus & progressus, nihil promoueri possit ad extremum, ad quod tendit & refertur motus, nisi per interiecta media: Hinc admonemur, nihil posse ad Elixiris formam peruenire, etiamsi sulfuris & arg. uiui naturam conceperit, nisi interiectam inter hæc duo extrema metalli formam subeat, & experiatur: ueluti binarius numerus in quaternariũ mutari non potest, nisi primò subeat ternariũ. Et quemadmodum nihil potest Elixiris formam cõcipere, quin prius metallum euaserit, & nihil potest fieri metallum, nisi primò sulfuris & arg. uiui naturã conceperit, quæ sunt metallorũ generandorum principia: ita nihil potest sulfuris & arg. uiui naturam cõcepisse, quin reuera sit minerale. Itaq; cum uegetabilia & animalia à mineralium catalogo sint aliena, ut Elixiris naturã obtinere queant, oportet primò, ut mineralia euadãt, & ubi mineralia euaserint, necesse est, ut sulfuris & arg. uiui naturam induant, & in proximam atq; immediatã metallorũ materiã uertantur: quo ubi peruenerint oportet, ut ad metallicã formã promoueãtur, & ubi metalli formã obtinuerint, tunc in Elixir mutari poterũt. Ars aũt hoc præstare non

poteſt,& huic negotio obeundo, id eſt generandis metallorũ principijs, ſe impar em eſſe agnoſcit,& profitetur. Vnde Geber cap.24.ſuæ Summæ, de Suppo nentibus artem in uegetabilibus ſic ait. Poſsibile quidem ponunt naturę,ſed non ſibi:licet enim eorũ uita,inquit,in centenas annorũ myriades protendatur:citius tamen operi ſuccumbent,& labori ſuſcepto ſuperſedebunt,quàm extremã coronidem operi imponere queant. In quorum deriſionem Richardus Anglicus cap. 10.ſui Correctorij,ſic ſcribit. Quare fatui ſunt,qui tot,& tam diuerſa negotia,& ſophiſticationes ad decipiendum homines adducunt,ſcilicet ſecundinas, teſtas ouorũ,crines,ſanguinem rufi hominis,baſiliſcum,uermes,bufones,herbas,ſtercus humanũ,& ſic de infinitis generibus ſtercorũ,uolentes cum peſsimis optima conficere,& naturæ defectum cum his adimplere, & ſtercus ſeminando,triticum metere,quod eſt impoſsibile. Nam quæ ſeminauerit homo,hæc & metet. Ergo ſi ſtercus ſeminat,ſtercus etiam metet. Quare non mirũ,inquit, ſi nullus eorũ cum tali ſtercore perficit. At inſurget quiſpiã,& dicet: Si neq; ex uegetabilibus, neq; ex animalibus Elixir confici poteſt,quo pacto uera & probanda erunt eorũ philoſophorũ ſcripta,qui lapidem philoſophicũ in omni loco, & in qualibet re eſſe ſcribunt? Poſſem ego cum multis reſpõdere,hoc à philoſophis per analogiã, & ſimilitudinẽ quandã dictum eſſe,eo quòd lapis philoſophorum per ſimilitudinẽ habeat quandam affinitatẽ cum omni re uegetabili,animali & minerali: quẽadmodũ homo cum omnibus rebus analogiã quandam habet:unde & μικροκόσμος à philoſophis dictus eſt. Et ſi hanc adferrem ſolutionẽ,nihil profectò alienum à ueritate adferrẽ.res enim ita habet,& multi philoſophorũ hanc difficultatẽ hoc reſponſo enodarunt. Sed quoniã ego aliam, multò magis ueritati cõſentaneam, huiuſmodi ſolutionẽ ex Lullo,uiro hac in arte ſingulari & ſtupendo didici,malo eam adferre,quàm ſuperiorẽ. Quę ut ab omnibus familiariter intelligi poſsit, ſciendum eſt,omniũ philoſophorum teſtimonio,tres eſſe Elixiris partes, ſcilicet animã,corpus,& ſpiritum. Anima nihil aliud eſt,quàm fermentũ uel forma Elixiris. Corpus eſt paſta,ſeu materia.quæ duæ partes ex ſolis metallis depromẽdæ ſunt,utpote forma ex Sole & Luna,materia ex Saturno,Ioue,Venere,& Marte, ut ſuperius ex Lullo indicauimus. Tertia uerò pars lapidis, eſt ſpiritus,qui cũ ſit ſedes,& uehiculum animæ,animã corpori infundit,& hæc duo extrema, indiſſolubili confœderationis uinculo cõponit,& copulat:quo mediatore ſublato,anima cum corpore nunquã fœdus inire poſſet. Etenim non bene cõueniunt,nec in una ſede morantur duo extrema,niſi beneficio alicuius medij cõcilientur,& confœderentur.hic ſpiritus nihil aliud eſt,quàm liquor ille,formã & materiam lapidis attenuans,& in ſpiritualem naturã reuocans:qui ſpiritus,interdum à philoſophis cælum,interdum Mercurius ſolutiuus,interdũ menſtruũ, interdum azoch, interdũ quinta Eſſentia,& innumeris alijs nominibus nuncupatur. Hunc ſpiritum Lullus in tertia Diſtinct.de quinta Eſſentia,cap.de Modo extrahendi Mercuriũ noſtrũ,teſtatur ex omni re elemẽtari,tam uegetabili,q; animali,atq; etiam minerali poſſe depromi. Sed inter ea,inquit,nõnulla ſunt adeò remota ab arte, ut unius hominis uita huius ſpiritus extractioni nõ ſatis ſit:alia uerò adeò ſunt propinqua arti,ut intra paucos menſes, hic ſpiritus ab eis obtineri poſsit. Quòd ſi hic ſpiritus ex animalibus eliciatur,tunc, inquit,cap.ultimo eiuſdem tertiæ Diſtinctionis,animalis nominatur:ſi ex uegetabilibus uegetabilis,ex mineralibus uerò mineralis. Et ſi in Elixiris confectione ſpiritus animalis aſſumatur, tunc lapis animalis dicitur:ſi ſpiritus fuerit uegetabilis,& lapis nuncupabitur uegetabilis:ſi aũt mineralis fuerit,& lapis à minerali ſpiritu,mineralis denominationẽ ſuſcipiet. Et hoc eſt,quod philoſophi ſibi uolunt,cum triplicẽ faciũt lapidem, ſcilicet animalem, uegetabilem,& mineralem. Quã ego cognitionem nõ Gebro,nõ Arnoldo,non Raſi,non Alberto,ſed ſoli Lullo acceptã fero. Ex alijs enim nunquã intelligere potui,quid ſibi uellet lapis animalis,quid uegetabilis,aut quid mineralis. Arnol,

enim & plerique alij, quibus solus lapis mineralis notus fuit, & familiaris, cum nullam aliam Elixiris conficiendi uiam notam haberent, uiolentam interpretationem huic loco attulerunt, & docuerũt dici mineralem, quòd re uera ex minerali-bus lapis cõficiatur, animalem uerò, eo quòd animam, id est tincturam habeat, uegetabilem autem, quòd more uegetabiliũ uirtus eius crescat, & propagetur. Sed hæc interpretatio coacta est, & uiolenta, ut ex Lullo infinitis in locis patet. Quæ aũt ratio impulerit olim philosophos, ad spiritum laudis à uegetabilibus, & animalibus mutuandum: ego eam, ut à Lullo didici, edocebo. Permulti philosophorum, quibus non tanta fuit ignobiliũ metallorum in aurum & arg. uertendorum cura, quanta incolumitatis corporis humani fouendæ & instaurandæ, cum scirẽt aurum miris uirtutibus ad conseruandam incolumitatem, & adæquandos humores, à natura esse dotatum, & experirentur, aurum cum aqua arg. uiui, & aliorum mineralium liquatũ, pernicioſissimam toxici naturam concipere, existimarunt se rem magnam assequuturos, si ex animalibus, aut uegetabilibus salubribus aquas educere possent, cum quibus aurum in liquorem potabilem, cum conseruatione naturæ suæ saluberrimæ, redigi posset. Quod tãdem sunt assequuti, & hoc modo aurum in liquorem saluberrimũ, & ad cõseruandam humani corporis incolumitatem utilissimum redegerunt, quem liquorẽ uulgus chymistarũ, aurum potabile nuncupat. Et cum aurũ hac uia in liquorẽ reuocassent, periculum fecerunt, num hic liquor aureus ad transmutationem metallorũ aliquid posset. Et hac experientia cognouerunt, Elixir aureum & argenteũ non minus fieri posse cum spiritu animali, aut uegetabili, quàm cum minerali. Hoc tantùm inter eos spiritus discrimen esse docuerũt, quòd metalla actione spiritus animalis, aut uegetabilis liquata, in sulfur seu terram foliatã sublimari non possunt, nisi eis addatur arg. uiuũ minerale. Potest aũt ex metallis, etiamsi hoc modo non sublimentur, Elixir confici. Nam reductio metallorũ in terram foliatã nõ est semper necessaria, ut ait Lullus in ultimo suo Testamento. Inter Elixir uerò animale, uegetabile, & minerale, hoc interest, ut docet Lullus in Epistola sua accurtatoria: quia minerale cõficitur cum aqua quadam minerali, quæ adeò pernicioſa est, ut interius sumpta, omnia uiscera corrodat & præsentaneã mortẽ adferat. Vnde fit ut aurum alchymicum, quod fit ex corroſiuis, hoc est, quod fit per proiectionem lapidis mineralis, sit corpori humano pernicioſissimũ. Quò fit, ut Ioannes de Rupescissa, in confectione auri potabilis moneat, eligendũ esse aurũ Dei, ut ille uocat, id est, aurũ à natura in mineris genitũ. In animali aũt, inquit, interdum est summa medicina corporibus humanis, ut si spiritus ex sanguine humano extrahatur aut ex melle. In uegetabili aũt lapide, ipse spiritus quintæ Essentiæ, est restitutio iuuẽtutis, & cõseruatio corporis humani, ab omni accidentali corruptione, & aurũ per proiectionẽ lapidis uegetabilis: conflatũ, inquit, uirtute bonitatis uincit, & superat ipsum aurũ naturale, propter quintã Essentiã uegetabilem, de qua lapis imprægnatur, quæ in mundo infinita mirabilia facit. Hæc aqua uegetabilis, est diuinũ & cæleste illud menstruum, quod ubiq; Lullus prædicat, & cum quo aurũ & argentũ liquantur, sub conseruatione naturæ suæ saluberrimæ, qua spoliantur, quotiescunq; cum spiritibus mineralium colliquãtur. Vnde & Lullus, hanc aquã uegetabilem intelligit, ubicunq; ait, aurum & arg. liquanda esse cum rebus sui generis: Licet enim hæc aqua aliena sit à genere auri, si naturam metallicam spectes, in hoc tamẽ cũ auro symbolũ habet, & affinitatẽ, quod nõ minus quàm aurũ corpori humano sit salubris. Nec est quòd quisquã eam uegetabilẽ diei cauilletur, eo solo nomine quòd metalla eius actione quodãmodo uegetẽtur: sed etiã, ut ait Lullus in libello Lucis Mercuriorũ, quia ex uegetabilibus depromitur. Spiritus enim lapidis, teste Lullo ex qualibet re elementari, siue animali, seu uegetabili, seu minerali elici potest. Non me latet Aureliũ Augurellum in primo & secundo libro suę Chrysopœię, huic opinioni fidem detrahere. Scio etiam Ianum Laciniũ Calabrum, ab hac interpretatione

terpretatione abhorrere,& alienum esse. Sed Augurellus, licet alioqui doctus fuerit,nunquam tamen Lulli scripta intellexit. Nec miror, si id Augurellum latuerit,cum uideam Arnoldo Villanouano,uiro in hac re uersatissimo, lapidem uegetabilem nunquam innotuisse.Lacinius,licet uir doctus sit,non est quod miretur,si id hactenus non norit,homines enim sumus,& falli interdum possumus. Quòd si is hanc rem paulò accuratius ex uerbis Lulli expenderit, scio eum hac in re suffragatorem mihi futurum. Nam cum menstruum minerale, nihil aliud præstare queat, quàm metalla à corporea,& densa illa conditione auocare, & ad spiritualem naturam reducere, cumq; metalla in spiritum uersa sint Elixir, certè cum menstruum animale & uegetabile, eandem metallorum in spiritum reductionem,teste ipsa experientia,præstare possint, nemini mirum uideri debet, si beneficio menstrui uegetabilis,& animalis,metalla in Elixir mutantur.Hoc tantùm lectorem monitum uelim,inter uegetabilia uiti,inter animalia api,inter mineralia argento uiuo primatum deferri.

Sed ut ad rem,unde digressi sumus,redeamus;diluenda nobis est paucis superior illa obiectio, qua quærebatur:quomodo interpretanda essent uerba philosophorum,ubi aiunt lapidem suum in omni loco & in omni re inueniri. Cui quæstioni ut satisfaciamus, dicimus cum Lullo tres esse partes lapidis, corpus, animam,& spiritum. Et quoniam spiritus, est pars lapidis, imò ea pars, quæ toti lapidi nomen imponit,& cuius beneficio reliquæ duæ partes copulantur, cum hic spiritus in omni re tam uegetabili,quàm animali,& minerali reperiatur, & in omni loco inueniri possit aliquod uegetabile,animale, aut minerale: idcirco philosophi lapidem suum in omni loco,& in omni re reperiri scripserunt. Vnde satis perspicuum est,quàm præposterè utantur hac authoritate ij omnes, qui inde colligunt lapidis formam,seu tincturam,ex omni re elici posse,cum certo certius sit Elixiris aurifici formam ex solo auro,argentifici ex solo argento effodiendam esse. Sed insurget iterum quispiam,& dicet. Philosophi sæpissime utuntur oleis, tam albis,quàm rubeis,ex felle taurino, ex albumine, & uitellis ouorum, imò & ex ipsis capillis humanis expressis,& uidentur in huiusmodi rebus tincturam aurearn,& argenteam uenari. Fateor ego huiusmodi rebus ineſſe nonnullam tincturam:experimur enim fumum capillorum humanorũ,suspensam argenti bracteam colore quodam citrino inficere.uidemus æs ignitum,sæpius in oleo tartari submersum,candorem quendam argenteũ concipere.Sed hæ tincturæ cum minerales non sint,& per consequens nec metallicæ,cum etiam in igne pereant, & absumantur,non sunt illæ,quas philosophi uenantur. At si eas in his rebus non quærunt philosophi,quorsum igitur huiusmodi rebus in Elixirijs suis utuntur? Dicam ego quod sentio, imò quod res ipsa habet. Permulti philolophorum Arabum, postquàm medicinas suas confecerant, ut eis ingressum, & penetrandi acumen conciliarent,imbuebant,seu incerabant (ut artis uocabulo utar) eas medicinas huiusmodi oleis ex animalibus expressis,non eum in finẽ ut tingerent, sed ut penetrarent corpora transmutãda,& instar ceræ liquari possent,unde & eã operationẽ uocarunt inceratiõnẽ. Quod testatur Geber (qui in ea aliquando fuit opinione,licet tandem resipuerit) cap.23.libri sui,de Inuentione ueritatis inscripti,cuius hæc sunt uerba. Non dico,quòd hæc olea dent humiditatẽ radicalẽ minerale,sed saluant tincturã à cõbustione donec ingrediatur, & postea fugiunt in expressione ignis,ut alibi à nobis narratũ est. Hactenus igitur manifestè cõstat,formã auri uel arg.effectricẽ,neq; ex uegetabilibus, neq; ex animalibus eliciendam esse.Quod cum ita sit,superest,ut ex solis mineralibus eliciat. Sed quoniã tres sunt mineraliũ classes,tribus & species: nẽpe mineralia lapidea (ut sunt gẽmę & saxa omnia)prẽterea media seu minora mineralia(è quorũ numero sunt sulfur,arsenicũ,arg. uiuũ,talch, atramẽta,sales, alumina,tutia,antimoniũ, & reliqua omnia marchasitarũ genera) postremò ipsa metalla, idcirco uidendum est

primò,num ex gemmis, aut quibuſuis alijs corporibus lapideis elici poſsit hæc forma Elixiris aurei, uel argentei.

CAPVT VII.

QVod facilè aſſequemur & intelligemus ſi ea rationis trutina hîc utamur, qua in librādis & expēdendis uegetabilibus & animalibus uſi ſumus. hæc enim adeò certa eſt, ut falli nos nunquam patiatur. hæc eſt regula illa Lydia, circinus ille geometricus, & lapis ille Lydius, ad quem exactiſsimè hæc omnia ſunt exploranda. Hoc igitur nobis perpetuò proponamus oportet, nihil eſſe in rerum natura, quod peruenire queat ad naturam Elixiris, niſi primò fiat metallum, nec metallum fieri, niſi prius naturam, tam ſulfuris, quàm arg. uiui cōceperit, nec tale, quin ſimul ſit minerale. Proinde licet gēmę & reliqua corpora lapidea ſint mineralia, nunquam tamen Elixiris formam attingere poterunt, quin prius metallicam naturam induant, nec eò unquam peruenient, niſi prius in proximam & immediatam metallorum materiam mutentur. At cum in principijs metallorum generandis naturam aſſequi non poſsimus, ut teſtantur omnes philoſophi, hinc uel maximè conſtat, nos ex mineralibus lapideis, neq; metalla, nec per conſequens Elixir, conficere poſſe. Nunc minora ſeu media mineralia excutiamus, & perluſtremus. Sed hæc ſunt duplicia. alia enim ſunt magis, alia minus metallis conformia. Quæ maiorem habent cum metallis affinitatem, ſunt arſenicum ſeu auripigmentum, arg. uiuum, antimonium, tutia, & omnes aliæ marchaſitæ. Minus autem affinia ſunt, ſulfur, talch, atramenta, ſales, & alumina. Videamus igitur, num ex magis affinibus confici poſsit Elixir. Et primò antimonium excutiamus, quod cum nondum ſit metallum, ſed marchaſita plumbea tantùm, in Elixir tranſire non poteſt, quin prius euadat metallum, & metalli diffinitionem ſibi uendicare queat. Et quanuis in metallum mutetur, perpetuò tamen plumbeam naturam ſapiet, cum ſit marchaſita plumbea. Quòd ſi ita eſt, certè cum natura nobis plumbum abundè protulerit, non eſt, quòd in antimonio in plumbum mutando nos occupemus. At dicet quiſpiam, antimonium, ut philoſophi teſtantur, & ipſa docet experientia, à natura fuit ditatum ſulfure quodam rubeo, incremabili & fixo, quæ ſunt conditiones ſulfuris ipſius auri. Fateor, id enim expertus ſum. Sed cum cauſa ignobilitatis metallorum, ſit inopia argenti uiui, mundi, & fixi, profectò ex antimonio, cuius argentum uiuum eſt plumbeum, ignobile, & contaminatiſsimum, necnon fixionis expers, Elixir formari non poterit. Nunc de auripigmento agamus, quod permulti philoſophorum docēt eſſe proximam & immediatam metallorum materiam. quod licet ita ſit, Elixiri tamen informando ineptum eſſe ſatis conſtat, donec metallum euaſerit. Quantum ad reliquas marchaſitas attinet, cum eæ in metallum ſint mutādæ, antequàm in Elixir tranſire queant, & nobis natura cuiuſuis generis metalla abundè contulerit, nos beneficio metallorum excuſamur à laboribus marchaſitarum in metallicam formam ducendarum. Reſtat excutiendum argentum uiuum, quod cum ſit alterum lapidis extremū, nempe illud à quo fit motus, profectò cum ab extremo ad extremum non pateat acceſſus, niſi per media interiecta, arg. uiuum non poterit promoueri ad alterum extremum, hoc eſt ad naturam Elixiris, niſi per interiectā metallorum formā, hoc eſt, niſi primò efficiatur metallum: Quod Geber ſatis apertè indicat, ubi docet, Mercuriū ex natura ſua fugaci ad naturam fixā eſſe dūcendum. Quòd ſi in metallum prius eſt mutandū, ergo aut in plumbum, aut ſtānum, aut æs, aut ferrū, aut aurum, aut argentum. Atqui natura hæc omnia metallorum genera nobis liberaliſsimè obtulit. Immunes igitur ſumus ab immenſis laboribus, in arg. uiuo in metallum ducendo ſubeundis. Cū igitur ea media mineralia, quæ metallis magis ſunt affinia, non poſsint obtinere formā Elixiris, quin prius euadant metalla, quanto minus id aſſequi poterunt ea media mineralia, quæ ab eo ſcopo longius abſunt, & quæ metallis minus affinia ſunt? Si enim id quod magis

magis videtur esse tale, non est tale, profectò neque id, quod minus. Vnde necessariò constat, hæc minora mineralia, quæ metallis minus sunt affinia, peruenire non posse ad formã Elixiris, antequàm euadant metalla. Quod ars præstare non potest, teste Richardo Anglico, cap. 10. sui Correctorij, cuius hæc sunt verba. Sed quia in precedenti cap. determinatum est, minora mineralia artificialiter non posse fieri metalla: Ideo propter maiorẽ veritatem, restat hoc fortius probandũ. primò sic. Quia minora mineralia de prima metallorũ materia, quæ est mercurius, non sunt generata. Cùm autem generatio eorum cum generatione mercurij primò differat in forma, & materia & compositione: ideo etiã metalla fieri non possunt: quia vnius speciei vna est materia prima, & sperma, ex quo genaratur. Prima pars antecedentis, quæ est minora mineralia ex mercurio non esse generata, patet per Arist. & Auic. Si autẽ deberent fieri metalla, oporteret quòd primò transirent in primã metallorum materiã. Sed quia artificialiter id fieri nõ potest, ideo metalla minus effici poterunt. Et sic secũda pars antecedentis sufficienter patet, vt declaratum est in præcedenti cap. Secundò ad idem sic. Quia minora mineralia principium artis artificialiter fieri non possunt, quod est mercurius, ideo etiam medium et finem non pertingũt quæ sunt metallum, & tinctura. Consequentia tenet: quia nutrimentum in homine per generationẽ non potest fieri homo, nisi prius cõuertatur in sperma.

Proinde cùm neq; ex animalibus, neq; ex vegetabilibus, neque ex lapideis aut etiã medijs mineralibus Elixir confici possit, nisi prius ducantur in formã metallicam, supereſt, vt sola metalla sit propinquissima artis principia, & arti à metallis sit auspicandum. Sed cum sex sint metalla, restat adhuc cognoscẽdum, num ex omnibus, aut ex aliquibus tantùm, & ex quibus tandẽ, sit formãdum Elixir aureũ & argenteum. Quod vt exactissimè discutiatur, assumendũ est nobis illud Arnoldi cap. 8. sui Rosarij minoris, scriptum, scilicet Elixir mutans ignobilia metalla in aurũ & arg. multo magis digestũ & mundũ esse oportere, quã sint aurum & arg. Quod si ita est, certè necessariò colligendũ est, nullum metallum posse transire in Elixir, quin prius fuerit æquè digestum, decoctum & mundum, ac aurũ & arg. Sed nullum reliquorum metallorum tale est: nullum itaq; metallum Elixiri æquè vicinum est, ac aurum & argentũ. Quod autem nullum reliquorũ sit æquè digestũ & mundum, id ex Gebero superius notissimum fecimus. Quòd si quis his non est contentus, sciat completã decoctionem, digestionem, & munditiem esse causam effectricem nobilitatis metallorum. Puritas enim mercurij & sulfuris & fixio eorundem, quæ fit per maturam digestionẽ, est causa perfectionis auri & argenti. Quocirca si aliquod reliquorum metallorum æquè mundũ & decoctum esset, ac aurum & arg. esset per consequens æquè perfectum metallũ. quod si æquè perfectum metallum, oporteret igitur vt actu & reuera esset aurũ aut arg. alioqui eorũ perfectionẽ æquare non posset. Cùm igitur nullum reliquorum sit æquè digestum & mundum, restat vt aurũ & arg. sint Elixiri viciniora, quàm reliqua metalla. Et cùm transitus fieri non possit ab extremo ad extremum nisi per interiectũ medium & nullum metallum possit transire in Elixir, nisi prius sit æquè mundum & digestum ac aurum & arg. hinc certè manifestè constat nullum reliquorum quatuor metallorum, Elixiris formã attingere posse, nisi prius versum fuerit in aurum vel argentum. Meritò igitur Plato sic ait, Licet alijs metallis vti possis, tamen eius non indiges, cùm ex eis habere non possis substantiam illam mercurij & sulfuris temperatam & mundam. Quòd si eis vti volueris, necessariũ est, vt primò conuertas ea in similitudinem duorum corporũ perfectorum, quod nunquã fiet, donec Sol & Luna in vno corpore iuncta projciantur super ipsa.

Vide quomodo ipso Platonis testimonio ex nullo metallo ignobili formari possit Elixir, quin prius illud metallum, beneficio Elixiris ex corporibus perfectis confecti in aurũ mutetur vel arg. Nec citra rationẽ id dixit Plato. Nãsi forma Elixiris aurei vel argentei (quæ est illa, cuius beneficio Elixir aureã vel argenteam confert naturã) ex Saturno, Ioue, Venere, aut Marte elici posset, ne cessariò oporteret eam formã eis inesse, alioqui dicendum esset, rem aliquã ibi reperiri, & per consequens ibi esse, vbi non est. Quòd autẽ forma auri vel arg. effectrix, nulli horum quatuor metallorũ insit, hinc patet. Cuicunq; metallo forma auri vel arg. effectrix inest, id aurũ vel arg. actu esse necesse est: nã quicquid præditum est forma hominis, homo est, bruti brutum, plantæ planta, lapidis lapis, & sic in reliquis. Forma enim est, quæ dat esse rei, id quod res est, & quæ illi nomen adfert, & qua absente res illa desinit esse, quod prius erat. Sed neq; plumbũ, neq; stannum, neq; æs, neq; ferrum actu est aurũ aut arg. cum nõ habeat passiones & proprietates auri vel arg. Igitur nullum horum quatuor metallorũ est præditũ forma auri vel argenti. Atqui solius formæ auri propriũ est, in materia auri (quæ omnibus metallis cõmunis est) aurum generare, & solius formæ arg. argentum efficere: proinde cùm hæ formæ soli auro & arg. insint, manifestum est, nullam aliã rem sub cælo esse, quæ hanc proprietatem sibi vendicare queat, donec summus ille formarum parens & genitor, ordinem, quem semel naturæ inuiolabili religione obseruandũ præcepit, sua potestate immensa reuocarit, immutarit, & penitus inuerterit: quod nullo modo sperandum est, cum summa illa sapientia in suis legibus semel latis perpetuò sibi constet, & sui sit semper similis. Rectè itaq; Lullus, cùm sic ait, Vbi natura desinit ibi ars incipit: desinit autẽ in metallis perfectis, inquit, & maximè in Sole, quia perfectus est, & à natura non potest recipere altiorẽ gradum. Igitur ars à Sole & Luna tanquã à medio, per viã corruptionis exordietur. Natura, inquit, non potuit per se hunc lapidem facere, sed misserta est arti, cùm talia reliquerit munda, vt ars ea subtiliet, & adaptet, pro forma metallorum imperfectorũ transmutandorum, & ipsius mercurij vulgi. Ex his itaq; satis constat formã Elixiris, in aurũ metalla ignobilia vertentis ab auro, in argentum verò à solo arg. mutandã esse, nullamq; rem sub cælo existere, seu animalem, seu vegetabilẽ, seu mineralẽ, ex qua forma auri vel arg. effectrix elici possit, nisi prius in aurũ vel arg. ea res versa fuerit. Sed quorsum tot rationes huc adferũtur, cùm hæc adeo clara sint & manifesta, vt qui negare hæc ausit, meritò cæcutire, in meridie palpare, nec minus sensu egere censendus sit, quàm Philosophus ille, qui niuem negabat esse candidam?

Caput ultimum.

REdeo igitur ad te Bracesche doctissime, & quãta cum humanitate possũ oro te, & obtestor, vt opinionẽ illam ferreã deponas, abiures, & resipuas, eãq; cum aurea & argentea veritate cõmutes. Nec est, quòd timeas ignominiosum tibi futurũ, si pedem à pristina opinione retuleris. Ignominiæ equidem & opprobrio tibi vertendũ esset sempiterno, si veritate cognita non resipisceres. Non est probrosum Bracesche interdum cespitare, præsertim in lubricis & arduis rebus. Propriũ enim hominis est labi, errare, imò & in rebus facillimis, teste Arist. sæpe hallucinari & cæcutire. Quòd si Philosophi omnes hoc propriũ hominis esse fassi sunt, nec se à cõmuni lege immunes esse docuerunt agnosce quæso & tu, humani abs te alienũ nihil esse. Vtinam quotquot sumus in terris homines, sapientẽ illũ Socratẽ nobis proponeremus imitãdũ, qui hoc solo nomine sapientissimi nomen assecutus est, quòd se hoc vnũ scire ingenue prædicaret, quòd nihil sciret. O quàm felicissimè haberent res humanæ, si Pythago-

thagoræ doctrina inter nos locum haberet, qui primus Sophi nomen, tanquã mortali homuncioni ineptum, arrogans, superbum, ac soli Deo vindicandum exhorruit, & Philosophi nomine contentos esse debere homines, docuit. Nõ te pudeat igitur resipiscere Braceſche, nõ pudeat quæso ab hac fallaci opinione discedere. Sed poteris tu mihi obijcere (& meritò certè) quid de me ipso sẽtiam, num me aliquem Hermetem, num Argum, num erroris immunẽ esse credam. Dicam certè, quem me existimẽ Braceſche, non mentiar, & rem ipsam ingenuè profitebor. Cæcus sim, ni me hominẽ esse videam, quòd si hominẽ me esse experior, demens sim deploratus, ni me non lyncem, sed noctuam, nõ Argum, sed exoculatissimam talpam esse agnoscam. Quòd si hac in parte philosophiæ nonnihil lucis assecutus sum, eius ne apicem quidem perspicacitati mẽtis meæ (quam vel in ipso meridie, singulis diebus cæcam experior) vendico, sed id totum diuinæ maiestati, quæ me indignum hoc dono dignata est, acceptum fero. Quòd nisi cælestis illa Minerua cæci Tauladani miserta fuisset, nisi cælestis mercurij intelligentia hanc cognitionẽ mihi instillasset, hoc est, nisi diuinus & adorandus spiritus radijs fulgoris sui mentem meã illustrasset, non solùm in eodẽ erroris gradu tecum ego versarer, sed in profundissimã aliquã voraginem corruissem, vnde nunquã postea emersissem. Itaq; mones me tu, qualis ego ipse sim. Depinxit enim mihi Deus in te diuinum illud oraculum, Nosce te ipsum, quo admoneor ne insolescã, ne quid laudis mihi arrogem, ne cornua efferam, sed vt conditionem meã supplex agnoscam, demittam cristas, & in mei dejectione cælum suspiciam: denicq; vt in confessione cæcitatis meæ discam, omnẽ laudem diuinæ maiestati deferendam esse, eicq; mentem beneficiorum memorem esse immolandã. Nec alium in finem aliquid lucis nobis Dominus impertit, nisi vt miseri mortales cæcitatem nostrã inde agnoscentes in genua procumbamus, tetrã lambamus, & eum, in cuius oculis vel ipse Sol est tenebrosissimus, suspiciamus, admiremur, & adoremus. Sed vt eò redeam, vnde sum digressus, depone quæso hanc opinionẽ ferream Braceſche, cõmuta eam cum aurea, & lubens palinodiã cane. Quod si feceris (mihi crede) nomen tuũ alioqui illustre & glorioſum, multo magis apud omnes doctos cõmendabis. Quòd si aliqui insanæ mentis homines futuri sunt, qui te ferrum cum auro cõmutantem, & à pristina opinione pedem referentem ausint calumniari, sciant ipsi te singulari & perpetua laude apud omnes probos cumulatum iri, quòd laborum tuorum messem in cõmunem & publicam studioſorũ vtilitatem liberaliter attuleris. Afferant ipsi sua, si quid possunt, & non mordeãt, congrediantur, si audent, & non latrent, experiantur vires suas, & sentient nõ omnibus datum esse adire Corinthum. Quòd si veritatis zelotipia eò me tulerit, vt aliquid acrius, quàm par erat, dixerim, humanitatem tuam exoratam cupio, mi obseruandiſsime Braceſche, vt id mihi cãdore ignoscas Christiano, tibiq; Robertum Tauladanum fratrem fideliſsimum & obsequentiſsimum in perpetuum promittas.

FINIS.

GEBERI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM (PRECIPVE METALLICARVM) PERITISSIMI, Περὶ Χημείας libellus, quē inſcripſit de Inueſtigatione perfectionis, incerto Interprete.

Præfatio in qua explicat, cur hunc librum ſcripſerit. Cap. I.

INVESTIGATIONEM huius nobiliſsimæ ſcientiæ ex cōtinua & frequenti operis ſedulitate, & huic compari ſtudio nimio, necnō cogitationibus noſtris profundiſsimis & varijs annexis, emiſſam vobis tradam, vt melius & apertius à vobis volumina ſubſequentia intelligantur, & vt intellecta, & circa eadem ingeniata & perſcrutata, facilius & promptius ad effectum perducantur. Et quia eſt aliud, artis inueſtigare rationem, quàm attenta re & probare ſubtilitates & ingenia horum: donec operando & perſcrutādo & experiendo, ad intentum perueniatur completū. Ideo in hoc noſtro libro, quæcunque per narrata inueſtigauimus, ſecundum noſtræ mentis rationē ſcripſimus, artem dico perficientia. Non putet tamen quis, quòd hanc inueſtigationem compoſuerimus ante librum noſtrum, qui Summa perfectionis magiſterij eſt intitulatus: in quo quæcunque vidimus & tetigimus, completè ſecundum ſcientiæ ordinem determinauimus, ſecundum experientiam & cognitionem certam, quam ſcrutatione noſtra, de naturalium & mineralium effectibus & transformantibus diuerſis, in opere apparentibus notauimus. Et ingeniati ſumus ſcientiam noſtram prius compoſitam cum hoc inueſtigationis cōmento, quod ſuper ipſam declarandam compoſuimus, denudare. Ergo de iure hęc illā præcedit, cùm per hūc librū inueſtigare queā de cognitione rei perficiētis.

De rebus corpora metallica perficientibus & corrumpentibus. Cap. II.

CVm ergo hæc ſcientia de imperfectis tractet corporibus mineralium in quantum ea perficere deceat, in primis circa hæc, duo conſideraūimus, Imperfectionem ſcilicet & Perfectionē. Circa hæc duo noſtrā fūdamus intentionem. De rebus autem perficientibus, & corrumpentibus, ſecundū q̄ per noſtram inueſtigauimus experientiam, hunc librum cōponimus, quia oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt. Res autē quæ perficit in mineralibus, eſt ſubſtantia arg. viui & ſulfuris proportionabiliter cōmiſta, per longam & tēperatam decoctionē, in viſceribus terræ mundæ inſpiſſata & fixa, cum obſeruatione ſuæ humiditatis radicalis, non corrumpentis, ſed ad ſubſtantiam ſolidam cum ignitione debita fuſibilem, & ſub malleo extēſibilem producta. Per diffinitionem naturæ huius perficientis, leuius peruenire poſſumus ad cognitionem rei corrumpentis. Et eſt illa, quæ à contrario ſenſu habet intelligi, videlicet ſubſtantia pura arg. viui & ſulfuris, ſine proportione debita cōmiſta, vel minus decocta in viſceribus terræ immūdę, nec rectè inſpiſſata, nec fixa, humiditatem habens combuſtibilem & corrumpentem, & raræ ſubſtantiæ, & poroſæ: vel habens fuſionem ſine ignitione debita, vel nullam, nec patiēs malleū ſufficienter. Primam autem diffinitionem iuueni intruſam in his duobus corporibus, videlicet in Sole & Luna, ſecundū cuiuslibet perfectionē: Secundam verò in his quatuor, ſcilicet in ſtanno, plumbo, cupro, & ferro, ſecundū cuiuslibet imperfectionem. Et quia hæc corpora imperfecta ad ſanitatē & perfectionem non ſunt reducibilia, niſi contrariū in eis operetur, id eſt quod manifeſtū occultetur, & occultū manifeſtetur: quæ operatio vel contrariatio fit per præparationē, igitur præparatio eſt eis adhibenda. Eſt ergo præparare, ſuperflua demere

demere, & absentia supplere, & sic notã eis immittere perfectionẽ: hãc aũt prę paratione non indigent corpora perfecta. Indigẽt verò præparatione tali, qua eorũ partes magis subtilientur, & à corporalitate sua ad spiritualitatem reducãtur fixam. Cuius intentio est ex eis facere corpus spirituale fixum, hoc est multò magis attenuare & subtiliare, q̃ erat prius. De horum omnium præparatiónibus secundũ nostram inuestigationem in loco suo tractabimus sufficienter in hoc libro. Quæ postquàm præparata fuerint sufficienter, erunt apta, vt de eis Elixir album, vel rubeum fiat magnum.

De lapide Philosophorum, quòd unus tantùm sit, ad album & ad rubeũ, & ex quibus rebus extrahatur: Deq; posibilitate ac modo perfectionis. Cap. III.

INuenimus autem Modernos nobis vnicum tantùm scribere lapidem, ad album vel rubeũ cõpletũ, quod & verũ esse cõcedimus. Nam ex quocunq; Elixir conficiatur albũ vel rubeum, nihil tamen ibi aliud est, q̃ arg. viu. & sulf. quorum vnũ sine altero nihil agit, nec esse potest. Et ideo vnus lapis à Philosophis nuncupat, q̃uis à multis extrahatur corporibus siue rebus. Extrahere em̃ à re in qua non est, hoc stultum cogitare esset & vanum, vt quidam fatui putauerunt, quòd nunc̃ erat intentio Philosophorum. Dicunt tñ multa per similitudinem. Et quia omnia corpora metallica ex arg. viuo cõposita sunt, & sulfure, puris vel impuris, per accidens, & nõ in prima sua natura innatũ, etiam per præparationẽ conuenientem tolli est posibile. Nam expoliatio accidentium non est impossibilis. Est ergo præparatio superfluũ demere, & defectũ supplere in corporibus imperfectis, quæ fieri nõ potest sine adiuuatione operis, & rerum purificantiũ. Diuersificatur aũt præparatio, secundũ diuersitatem rerũ indigentiũ. Experientia enim nobis dedit modos agendi, scilicet calcinationem sublimationem, descensionẽ, solutionem, distillationem, coagulationẽ, fixationem, & cerationẽ. De quibus singulis narrationẽ fecimus in Summa perfectionis magisterij sufficiẽter. Ista enim sunt opera ad præparationem iuuantia.

De rebus præparationem iuuantibus, & earum mundatione. Cap. IIII.

REs autem præparationes iuuãtes sunt istę, scilicet omnia genera saliũ, aluminũ, atramentorũ, etiam vitrum, borax, & quæ huius naturæ sunt, & acetum acerrimum, & ignis. Et cum istis proponimus corpora imperfecta præparare, sed conuenit ea prius mundare, si aliqua immunditia in his extiterit, secundum nostram experientiam, in qua certi fuimus per prædicta.

Mundatio salis communis.

Mundatur enim sal commune per hunc modũ: Primò cõburatur, cõbũstum in aqua cõmuni calida soluatur, solutum per filtrum distilletur, distillatũ per lentum ignem in paropside vitreata congeletur, congelatũ calcinetur per diem & noctem in igne mediocri, & serua ipsum sic sufficienter mundatum.

Mundatio salis alkali.

Sal alkali sic mundatur vt sal commune, & est sagimen vitri. Primò teratur, & totum soluatur in aqua communi calida, postea distilletur per filtrũ, & congeletur, & calcinetur cum igne lento.

Mundatio salis gemmæ.

Primò teratur, deinde de illo fiat, vt de sale communi.

Mundatio salis ammoniaci.

Teratur primò cum præparatione salis communis mundati. Postea sublimet in alto aludele, donec totaliter fuerit extractum purum. Postea soluatur super porfidum, sub diuo, si de eo vis aquam facere, vel seruetur ipsum sublimatum, & purum sufficienter.

Mundatio aliorum salium.

Diuersa autem adhuc inueniuntur saliũ genera, quæ præparantur per modum iam dictum, & mundantur.

Mundatio aluminum.

Primò de alumine glaciali. Multa possunt per ipsum præparari sine ipsius mundatione aliqua: tamen in hunc modum mundatur. Ponatur in alembico, & extrahatur inde tota humiditas, quæ multum in arte ista valet. Fæces in fundo vasis remanentes, vel dissoluantur supra lapidem in aliqua parte humida, vel in aqua inde extracta, vel reseruentur.

Mundatio aluminis lameni.

Alumen lameni, quemadmodum glaciale præparatur, excepto quòd in hac arte maioris est virtutis.

Mundatio aliorum aluminum.

Plura adhuc inueniuntur alumina, quæ omnia, vt iam dicta præparantur, & mundantur.

Mundatio atramentorum.

Primò de nigro atramento. Nigrum sic mundatur: Primò soluatur in aceto mundo, post distilletur, & coaguletur. Vel ponatur primò in alembico, & humiditas totalis extrahatur. Fæces in hac distillatione calcinatæ super porfidũ, vel in sua aqua soluantur, & coagulentur. Vel ipsa aqua secundum velle artificis reseruetur.

Mundatio cuperosæ.

Cuperosa, siue vitriolum mundatur vt atramentum nigrum. Habet tamen atramentum nigrum maiorem atramento viridi terrestreitatem.

Mundatio aliorum atramentorum.

Diuersa sunt atramẽta, & inueniũtur diuersi coloris, quæ vt p̃dicta mũdant.

De uitro, & boracibus.

Vitrũ & boracia si debito modo fuerint facta, non indigent præparatione.

Mundatio aceti acerrimi.

Acetum autem, & cuiuscunq; generis acutũ, seu acerbum, subtiliantur & depurantur: & illorũ virtus siue effectus per distillationem melioratur. De eorũ mundatione, & depuratione sufficienter tractauimus, cum quibus corpora imperfecta præparari possunt, & depurari, & meliorari, & subtiliari, igne semper debito mediante.

De præparatione & melioratione corporum in genere. Cap. V.

PRæparantur autem & depurantur per ista ad intentionem ignis, per hunc modum. Habẽt enim hæc corpora imperfecta humiditates superfluas, & sulfureitatẽ adustibilem, nigredinẽ in ipsis generãtẽ, ipsaq; corrumpentẽ. Habẽt etiã terrestreitatem immundã, fæculentam, & combustibilẽ, nimis grossam, ingressionem impedientẽ & fusionẽ. Ista & talia sunt superflua in his corporibus prædictis, quæ in ipsis nostra experiẽtia & inuestigatione certa & ingeniosa sunt inuẽta. Et quia hæc superflua accidentaliter his superueniũt corporibus, & nõ radicaliter, & spoliatio accidentaliũ possibilis est, oportet nos cum igne artificiali his prædictis mundatis, superflua demere accidentia cuncta, sola substantia arg. viui & sulf. radicalis permanẽte. Et hæc est integra preparatio imperfectorũ, & depuratio perfecta. Melioratio, depuratio & subtiliatio horũ, substãtiæ purę remanẽtis, fit multis modis, secundũ q̃ indiget Elixir. Præparationis ergo & depurationis in generali modus est hic. Primò enim eleuanda est cũ igne proportionali tota humiditas superflua & corrupta, in illorũ essentia, etiã superfluitas subtilis & cõburens, & hoc calcinãdo: Deinde totalis substantia remanẽs corrupta in illorũ calce superfluæ humiditatis cõburentis & nigredinis corrodẽda est cum his mundatis prędictis corrosiuis, acutis, seu acerbis, donec calx fuerit alba siue rubea, aut secundũ corporis naturã & ꝑprietatẽ colorata, & munda & pura ab omni superfluitate, seu corruptione p̃narratis. Et hæc cum his corrosiuis mundant, terẽdo, imbibendo, & lauãdo. Postea verò delẽda, seu deponẽda est totalis terrestreitas immũda, & fæculẽtia cõbustibilis

ſtibilis & groſſa, cum rebus prædictis mundatis vel puris, fuſionem metallicã non habentibus, cum calce prædicta, modo prædicto depurata, commiſtis & bene tritis, quæ in fuſione, ſeu calcis reductione retinebunt ſecũ terreſtreitatẽ groſſam & immundã prædictam, remanente corpore puro ex omni ſuperfluitate corrumpente mundato, & hoc totum deſcendendo. Melioratiõnis & ſubtiliationis horum ſubſtãtiæ puræ in generali modus hic eſt. Primò hoc corpus purgatum & reductum, eſt iterum calcinandum cum igne, & adiutoriis mundatiuis prædictis, deinde cum his quæ ſunt ſolutiua ſoluendũ. Hęc enim aqua lapis noſter eſt, & argentum viuum de argento viuo, & ſulfur de ſulfure, ex corpore ſpirituali abſtractum & ſubtiliatum, ſiue attenuatũ, quæ meliorari poteſt, confortando in ipſam virtutes elementales, cum aliis præparatis, quæ ſunt ex genere ſui generis: & augmentando colorem, fixionem, pondus, puritatem, fuſionem, & alia omnia, quæ pertinent ad Elixir perfectum. Et iſte eſt modus, per ſolos nos inueſtigatus, pręparationis, depurationis, ſubtiliationis, & melioratiõnis corporum mineralium in generali. Nunc tranſeamus ad ſpecialem, ſeu particularem cuiuslibet corporis imperfecti præparationem, cum omnibus modis ſuis, etiam perfecti corporis mineralis. Et primò de Ioue.

De præparatione Iouis in ſpeciali. Cap. VI.

PRæparatur autem Iupiter multipliciter, melius tamen per hunc modum. Et eſt, vt ponatur in furno calcinationis, in vaſe ad hoc apto, & proiiciatur ſubtus ignis vſq; ad corporis ipſius fuſionem bonam, mouendo tunc ipſius corpus liquefactum cum ſpatula ferrea perforata: ſcoriã quæ ſuper ipſum creatur contrahendo, iterumq; corpus mouendo in ignis calore æquè perdurante, donec in ſuperficie bona quãtitas ipſius pulueris fuerit congregata. Deponatur tunc illa, & iterum moueatur, quouſq; alternata vice totum corpus in puluerem ſubtiliſsimum fuerit reductum. Cribretur ergo puluis ille, & reponatur in furno, addendo illi ignem bonum ipſius fuſionem non ſuperantem, & mouendo multoties. Stet ergo in igne ſuæ calcinationis ſic per diem naturalem, vel circiter, donec tota humiditas accidentalis, & ſuperfluitas fuerit deleta, cum ſulfure combuſtibili & corrumpente: poſtea extrahatur calx alba mundata. Nam ignis omnem fugitiuam ſubſtantiam, & inflammabilem eleuat, & conſumit de prædictis, ſcilicet cum ſale communi mundato, & alumine, & cum aceto purificato & acerbo multum lauando, & ponatur ad ſolem vel ad aerem, & iterum teratur, & lauetur, & deſiccetur, & hoc alternatim per vicem reiteretur, donec per acuitatem ſalium, aluminum, atque aceti, tota eius humiditas, nigredo, & immundicia fuerint conſumptæ, corroſæ, & deletæ. Tunc apponatur de vitro trito cum his prædictis. Cumq; totum impaſtatum fuerit, deſcendatur per Botum barbatum, cum ſufficienti igne. Deſcendit enim corpus purum & mundum, remanente cum vitro & ſalibus, ſiue aluminibus, tota ſubſtantia terrea & fæculenta. In illo enim corpore mundo deſcenſo, & reducto, eſt æqualis & perfecta proportio argenti viui mundi, & ſulfuris albi non vrentis. Nam ignis & corroſiua totam humiditatem, & ſubſtantiam fugitiuam, inflammabilem, & corrumpentem, atque nigredinem diuiſerunt, & per deſcenſorium ipſius, ſiue per paſtillum ſalium & aluminum, & vitri, diuiſa eſt tota ſubſtãtia terrea fæculenta, ſubſtantia pura & temperata cum ſua proportione remanente. Poſtea verò calcinetur iterum hoc corpus reductum purum, cum ſolo ſale ammoniaco puro, mundato, donec fuerit in pondere æquali, vel circiter. Cum autem bene & minutiſsimè fuerit calcinatum, tunc illud totum peroptimè, & bene diu teratur ſuper porfidum, & ponatur ſub diuo, in loco frigido & humido: vel in veſicis vitreis in furno

ſolutionis,uel in uentre equino, donec totum fuerit diſſolutum, augendo ſal, ſi fuerit neceſſe. Quam aquam honorare debemus,ipſa enim eſt quam quærimus ad album. Et hæc de præparatione Iouis dicta ſufficiant.

De præparatione Saturni. Cap. VII.

PRæparatur & Saturnus ſic: Ponatur ſimiliter in furno calcinationis, mouendo vt Iouem, donec conuertatur in puluerem tenuiſsimum: Cribretur & reponatur ad furnum, Stet in igne ſuæ calcinationis per modum prædictum, donec fugitiua ſubſtantia, & inflammabilis fuerit deleta. Poſtea extrahatur calx rubea, quæ imbibatur, & teratur frequentiſſimè & minutiſſimè, cum ſale communi mundato, & atramento, & aceto purificato, & acerbo multum. De iſts verò ad rubeũ vtaris, ſicuti ad album feciſti, cum ſale communi, & alumine iameno, & aceto. Tunc multoties, vt de Ioue dictum eſt, deliccetur, & imbibatur, & teratur, donec per beneficium dictorum, dicta immundicia fuerit deleta. Tunc apponatur de vitro cum his prædictis, & deſcendat per Botum barbatum corpus purum, deſcendendo reductum. Iterum calcinetur cũ ſale ammoniaco puro, vt de Ioue, teratur ſubtiliſsimè & diſſoluatur per modum prædictum. Ipſa enim eſt aqua argenti viui, & ſulfuris, proportionabiliter facta, qua vtimur in rubei Elixiris compoſitione. Et hæc de Saturni præparatione dicta ſufficiant.

De præparatione Veneris. Cap. VIII.

PRæparatur etiam Venus optimè per hunc modum: Ponatur ſtratum de ſale communi optimè mundato in cruſibulo, & deſuper ipſius lamina, & deſuper ſalis ſtratum, & deſuper lamina, & ſic viciſſim, donec vas fuerit plenum, & cooperiatur, & lutetur, & collocetur in furno calcinationis per diē naturalem. Deponatur & abradatur quod calcinatum fuerit, & reponantur laminę cum ſale nouo. Et ſic alternata uice calcinetur, donec omnes laminæ fuerint conſumptæ, ſeu corroſæ, per beneficium ſalis & ignis. Quia ſal corrodit ſuperfluam humiditatem, & ſulfureitatem combuſtibilem: ignis eleuat ſubſtantiam fugitiuam & inflammabilem, cum proportione debita. Teratur omnino puluis ille minutiſsimè, & lauetur cũ aceto, donec nigredine careat aqua exinde emanans: hinc alterna vice de ſale nouo & aceto imbibe, & tere, & poſt contritionem, ad furnum calcinationis in vaſe aperto reponatur, ſteteq; ibi per tres dies naturales. Deinde extrahatur, & teratur bene, & ſubtiliter, & abluatur cum aceto bene & diu, donec ab omni immũdicia fuerit mundatum & purgatum. Deſiccetur ad Solem bene, tunc apponatur medietas eius de ſale ammoniaco, bene & diutiſsimè terendo, donec ſubſtantia impalpabilis fuerit. Ponatur ſub diuo, vel in reſolutionis fimo, donec quicquid ibi eſt ſubtile, fuerit ſolutum: renouando ſal ammoniacum mundatum, ſi fuerit neceſſe, donec aqua totum fiat. Hanc aquam honora, quam aquam ſulfuris fixi nominamus: cum qua tingitur Elixir vſque ad infinitum. Et hęc ſufficiant de Veneris præparatione.

De præparatione Martis. Cap. IX.

MArs autem per hunc modum melius præparatur: Calcinetur, quemadmodum Venus, cum ſale communi mundato, & cum aceto puro lauetur. Lotus ad Solem ſiccetur: deſiccatus iterum cum nouo ſale & aceto teratur & imbibatur, & ad eundem furnum ponatur per tres dies, vt de Venere dictum eſt. Solutum honora, aquam videlicet ſulfuris fixi, mirabiliter colorem Elixiris augmentantem. Et hæc de imperfectorum corporum præparatione dicta ſufficiant.

De

De præparatione Solis. Cap. X.

PErfecta verò corpora non indigent præparatione, quantum ad perfectionem, cum perfecta sint, sed vt magis subtilientur, & attenuentur, talis eisdem præparatio est adhibenda: Accipiatur Sol in laminas tenues productus, & ponatur cum sale communi optimè præparato solariatim in vase calcinationis, & collocetur in furno, calcinando bene per tres dies, vel donec totum fuerit subtiliter calcinatum. Deinde extrahatur, multum bene teratur, cum aceto lauetur, & desiccetur ad Solem. Postea teratur bene cum medietate sui salis ammoniaci mundati, & ponatur ad dissoluendum, donec totum fuerit per beneficium salis communis, & ammoniaci in aquam clarissimam dissolutum. Hoc est fermentum ad Elixir rubeum, precioſum, & verum corpus spirituale factum.

De præparatione Lunæ. Cap. XI.

SVbtiliatur autem argentum & tenuatur, & ad spiritualitatem reducitur per modum iam dictum. Ergo per omnia & singula fac in ipsius subtiliatione sicut de Sole feciſti. Et aqua Lunæ dissolutæ, est fermentum ad Elixir album spirituale factum.

De proprietatibus Elixiris maioris.. Cap. XII.

IAm imperfectorum præparationem, & perfectorum subtiliationem, sufficienter determinauimus, vt de eis quilibet discretus possit adimplere intentionem. Attendat ergo quis proprietates & actionis modos compositionis Elixiris maioris. Nos enim quærimus substantiam vnam facere, tamen ex pluribus aggregatam, coadunatam, fixam, quam super ignem positam, ignis nõ exprimat, & liquatis permisceatur, & liquescat cum ipsis, cum eo quod est in ea de substantia ingressibili, & permisceatur cum eo, quod est in ea de substantia permiscibili, & consolidetur cum eo, quod est in ea de substantia consolidatiua, & figatur cum eo quod est in ea de substantia fixatiua, & non comburatur ab his, quæ non comburunt aurum & argentum, & afferat consolidationes & pondus cum ignitione debita & perfecta. Non tamen eatenus breue tempus intelligas, vt paucis diebus, vel horis possit prima vice confici: Sed quia respectu aliorum medicorum modernorum, respectu etiam naturæ operationis, veritas hoc modo citius terminatur. Vnde dixit Philosophus: Medicina est cuius temporis longum spacium anticipauit. Quare vobis dico, vt sustineatis patienter, quia fortè moratur, & festinantia quidem ex parte diaboli est. Ergo qui patientiã non habet, ab opere manum suspendat, quia impediet eum festinantem credulitas. Omnis nanq; actio naturalis suũ habet modũ, & tempus determinatum, in quo maiori vel minori spacio terminatur. Ad hęc tria necessaria sunt, patientia, mora, & instrumentorum aptatio: de quibus in Summa nostri magisterij perfecti artificem allocuti sumus, in capitulis diuersis, in quibus experiri potest, si in nostris dictis fuerit sufficienter versatus. In quibus manifesta probatione & aperta concludimus, lapidem nostrum nihil aliud esse, quam spiritum fœtentem, & aquam viuam, (quam & siccam aquam nominauimus) & per naturalem proportionem mundatam, & vnitam vnione tali, quòd sibi neutiquam abesse possunt. Quibus addi debet & tertium, ad opus abbreuiandum, hoc est corpus perfectum attenuatum.

Epilogus, & conclusio operis. Cap. XIII.

EX prẽmissis igitur patent res, in quibus veritas est propinqua: & perficientes ipsum opus, inuestigatione vera nostra, qua certi sumus, & per experiẽtiam manifestã considerauimus, omnia verba vera esse, quę iam per nos solos

in nostris voluminibus scripta sunt: secundum quod vidimus per experimentum & rationem, in voluminibus istis relata. Ea verò quę per nostram experiẽtiam digitis extraximus, & vidimus oculis, & manibus tetigimus, scripsimus in Summa nostri perfecti magisterij. Sapiens ergo artifex in nostris studeat voluminibus, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, ne malignis seu ignaris publicetur: & collectam probet, donec ad cognitionem, studendo & experimentando cum laboris ingenioſi instantia, peruenerit totalem. Exerceat ergo se artifex, & inueniet huius iam modum inuestigationis (commotis amore uisceribus) per nostram considerationem, veritatis cognitionẽ etiam dare plenariã, perficientis & corrumpẽtis materiæ & formæ. Considerauimus enim inuestigatione nostra, perfectorum materiam cum forma, à radice suæ commistionis vsque ad complementum, puram esse, sine corruptione superueniente aliqua. Considerauimus etiam à contrario sensu imperfectorum substantiam, & perfectorum vnam esse vbique, scilicet argentum viuum & sulfur: quæ ante commistionem suam, pura sunt & mũda. Et per hanc considerationem per nostrum exercitium inuenimus, corruptionem imperfectorum accidentaliter superuenisse, quæ materiæ nouam & corruptam dedit formam. Nam cum corpora imperfecta, per nostram experientiam, & per ingenium nostrum vidimus præparata, & mundata ab omni superflua corruptione, & immundicia fugitiua, seu terrestri deliberata, inuenimus ipsa maioris claritatis & fulgoris, seu puritatis, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. Per quam considerationem peruenimus ad finem huius scientiæ perfectum & completum, quam perfectè & completè scripsimus in codicibus nostris. Studeas ergo in illis, & inuenies totam nostram scientiam, quam ex Antiquorum libris abbreuiauimus.

Finis libri de Inuestigatione perfectionis Gebri.

GEBRI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM (PRAECIPUÈ Metallicarum) peritißimi, Περὶ Χημείας *Libri duo, quibus titulum fecit: Summa perfectionis, siue perfecti magisterij, ex Arabico in Latinum translati, incerto Interprete.*

SVMMAE PERFECTIONIS GEBRI LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO DE MODO TRADENDI HVIVS *artis, & de idoneis discipulis.* Cap. I.

TOTAM nostram Περὶ Χημείας scientiam, quam ex libris Antiquorum compilatione diuersa in nostris voluminibus abbreuiauimus, hîc redegimus in summam vnam. Et quod in aliis libris à nobis scriptis est diminutum, id sufficienter in hac traditione huius nostri libri compensauimus, & ipsorum defectum suppleuimus sermone breui. Et quod occultatum fuit à nobis in parte vna, manifestum fecimus illud in parte eadem, in hoc nostro volumine, vt sapientibus patefiat complementum tam excellentis, nobilisque partis Philosophiæ. Scias ergo carissime fili, in hoc

hoc opere totam eius artis operationem in capitulis generalibus, vniuersali disputatione, sine diminutione aliqua sufficienter contineri. Per Deum, qui secundum hunc librum operatus fuerit, verum finem huius artis se adinuenisse lætabitur. Sed scias carissime, quòd qui principia naturalia in seipso ignorauerit, hic iam multum remotus est ab arte nostra, quoniam nõ habet radicem veram, supra quam intentionem suam fundet. Et qui principia sua sciuerit naturalia, & causas mineralium omnes, nondum tamen adeptus est verum finem & proficuum huius artis occultissimæ, habet verò faciliorem aditum ad artis huius principia, quàm cui ignorantia cadit super intentionem eius de modo huius nostri operis, & hic parum remotus est ab artis introitu. Qui verò sciuerit omnium principia, & causas mineralium, & generationis modum, qui ex intentione naturæ consistit, parum quidem aufertur ab eo de operis complemento, sine quo tamen non potest scientia nostra perfici, quoniam ars imitari non potest naturam in omnibus operibus, sed imitatur eam sicut rite potest. Carissime igitur fili, secretum tibi pandimus, quòd in hoc artifices errãt, quòd natura in omnibus differentijs proprietatum actionis imitari desiderant. Labora itaque studere in nostris voluminibus, & ea sæpissime in mente tua reuoluere nitaris, vt intentionem ex nostrę loquelæ modo veram acquiras, quia in eis inuenies, super quæ mentem tuam fundare debeas, & scies ex eis errores à te repellere, & in quibus imitari naturam possis in tui operis artificio.

Diuisio huius libri primi in quatuor partes. Cap. II.

Ponemus igitur tibi breuiter primò impedimenta omnia, quibus in opere impeditur artifex, ne verum finem adipiscatur, dicemus etiam conditiones artificis hutus artis. Secundò verò disputabimus contra ignorantes & sophistas, qui propter suam ignorantiam & imperitiam, huius artis magisterium & proficuum inquirendo, artem interimunt, & eam nullam esse contendunt. Ponemus autem omnes rationes illorum, & postea ipsas destruemus euidentissimè: ita vt prudentibus satis apertè patefiat, nullam illorũ sophismata veritatem continere. Tertiò disputabimus super principijs naturalibus, quæ sunt de intentione naturæ: & ibidem super modo generationis & mistionis eorum adinuicem ab opere naturæ, & super eorum effectu, secundum antiquorum Philosophorum sententiam. Quartò verò monstrabimus principia, quæ sunt ad intentionem huius nostri operis, in quibus imitari naturam possumus, & modum miscendi, & alterãdi, scilicet congruum naturæ cum causis suis, ad intentum nostri operis reducendis.

PRIMA PARS HVIVS PRIMI LIBRI DE IMPEDIMENTIS, *quibus impediuntur artifices, quo minus uerum huius artis finem adipiscantur.*

Diuisio impedimentorum. Cap. III.

SVNT ergo impedimenta huic operi superuenientia, duo generaliter: Naturalis scilicet impotentia, & necessariæ impensæ defectus, vel occupationes & labores. Naturalem tamen impotentiam multiplicem esse dicimus. Ex parte scilicet organi artificis, & ex parte animæ. Ex parte etiam organi artificis multipliciter. Vel quia organum sit debile, vel ex totocorruptũ. Ex animæ denique impotentijs multipliciter, vel quia sit anima peruersa in organis, propter organa nihil rectitudinis, vel rationis in se habens, sicut anima insani, vel fatui. Vel quia sit fantastica, contrariarũ facilè formarum susceptiua indebitè, & de vno scibili ad eius oppositum extensiua subito, & de vno vel le ad eius oppositum similiter.

De impedimentis huius operis, ex parte corporis artificis. Cap. IIII.

IAm tibi generaliter determinauimus huius operis impedimenta. Nunc verò specialiori sermone te alloquemur in hoc capitulo, & magis apertè narrabimus tibi omnia illa impedimenta plenissimè, seriatim. Dicimus igitur: quòd si quis non habuerit sua completa organa, non poterit ad huius operis complementum peruenire per se, velut si cæcus fuerit, vel extremis truncatus, quoniam non iuuatur à membris, quibus mediantibus, ars hæc perficitur, tanquam naturæ ministrantibus. Si verò fuerit artificis corpus debile & ægrotum, sicut febrientium, vel leprosorum corpora, quibus membra cadunt, & in extremis vitæ laborantium, & iam ætatis decrepitæ senum ad artis complementum non perueniet. His igitur naturalibus corporis impotentijs impeditur artifex in intentione sua.

De impedimentis ex parte animæ artificis Cap. V.

PRæmisimus tibi capitulum vnum, in quo narrauimus sermone absoluto & manifesto impedimenta, ex parte corporis artificis dependentia. Restat nobis narrare breuiter impedimenta ex parte ipsius animæ, quæ maximè impediunt huius operis complementum. Dicimus igitur quòd qui non habuerit ingenium naturale, & animam perscrutantem subtiliter principia naturalia, & naturæ fundamenta, & artificia, quæ consequi naturam possint in suæ actionis proprietatibus, non inueniet huius preciosissimæ scientiæ veram radicem. Sicut sunt multi, qui duram habent ceruicem, in omni perscrutatione vacuam ingenio, qui & vix communem intelligere queunt sermonem, & opera similiter cum difficultate discunt vulgò communia. Præter hos etiam multos inuenimus animam habere facilè opinantem fantasiam quamlibet, sed quod credunt se verum inuenisse, fantasticum est totum, & à ratione deuium, & errore plenum, & semotum à principijs naturalibus, quoniam eorum cerebrum, multis repletum fumositatibus, non potest recipere veram rerum naturalium intentionem. Sunt etiam præter istos alij, qui mobilem habẽt animam, de opinione in opiniones, & de voluntate in voluntates, sicut qui modò credunt hoc, & idem volunt, sine rationis vllius fundamento. Paululum verò post illud, & aliud credunt similiter, & aliud volunt. Et hi tam mobiles sunt, vt vix minimum eius ad quod intendunt, possint consummare, sed diminutum potius illud relinquunt. Sunt similiter & alij, qui non possunt videre veritatem aliquam ex rebus naturalibus, non magis quàm bestiæ, velut mente capti, insani, & pueri. Sunt & alij qui contemnunt scientiam, & ipsam non putant esse: quos similiter hæc scientia contemnit, ipsosque ab huius preciosissimi operis fine repellit. Et sunt, qui serui sunt, pecuniæ deseruientes, hanc scientiam mirabilem & ipsi affirmantes, sed ipsa dispendia interponere timent. Ideóque licet ipsam affirment, & secundum rationem ipsam inuestigent, tamen ad operis experientiam non perueniunt, propter pecuniæ auaritiam. Ad hos igitur non peruenit hęc scientia nostra. Qualiter enim qui ignorans fuerit vel scientiam inuestigare neglexerit, faciliter ad ipsam perueniret?

De impedimentis externis, huius artis opus impedientibus. Cap. VI.

REduximus ad duo capitula, omnia impedimenta, huius artis finem retardantia, quæ sunt ex principijs radicalibus, secundum naturam artificis huius preciosissimi negotij, Expedit ergo nos tandem narrare impedimenta exterius superuenientia, & contingentibus fortunis, & casibus, quibus impeditur hoc opus glorioisissimum. Videmus ergo quosdam astutos & ingenioſos, minimè ignorantes opera naturæ, & ipsius, in quibus est possibile

sequaces

ſequaces principijs & operibus, quibus eſt etiam inueſtigatio non fantaſtica, in omnibus rebus quæ naturæ regulantur motibus & actionibus infra lunarẽ circulum. Hi tamen vltima paupertati oppreſſi, ex diſpenſationis indigentia, hoc tamen excellens magiſterium coguntur poſtponere. Sunt & multi alij præter nunc dictos, curioſi, varijs huius mundi curis, & ſolicitudinibus detenti, ſe omni negocio ſeculari totos occupantes, à quibus hæc noſtra ſcientia precioſa rurſus refugit. Iam ergo tibi ſatis ex præmiſsis capitulis patet, quę ſint ab hac arte diſtrahentia impedimenta.

Epilogus huius primæ partis, qualem oporteat eſſe artificem Cap. VII.

COncludimus igitur ex iam dictis, quòd oporteat artificem huius operis in ſcientijs Philoſophiæ naturalis eruditum & perfectum eſſe, quia quantamcunque pecuniam, & ingenium naturaliter profundum habuerit, & deſiderium in hoc artificio, non tamen ipſius finem acquiret: niſi ex doctrina Philoſophiam naturalem adeptus fuerit, quia quòd per ingenium naturale non adipiſcitur, huius defectui per doctrinam ſubuenitur. Oportet igitur altiſſima perſcrutatione & induſtria naturali artificem iuuari. Propter doctrinam enim, quantamcunq; ſcientiam acquiſiuerit, niſi ab induſtria etiam iuuetur naturali, ad epulas tam precioſas non inuitabitur. In puncto enim errorem ſuum emendaret, per ſuam induſtriam, cui remedium ignoraret adhibere, ſi ſola doctrina fundatus foret: & errori ſimiliter ſubueniret in puncto ex acquiſita ſcientia per doctrinam naturalem, quem per ſolam induſtriam euitare nõ poſſet: quoniam ars ab ingenio iuuatur, & ingenium ab arte ſimiliter. Et ipſum ſimiliter neceſſarium eſt conſtantis voluntatis in opere fore, vt non modò hoc, modò illud attentare præſumat: quia in rerum multitudine ars noſtra non conſiſtit, nec perficitur. Eſt enim lapis vnus, medicina vna, in quo magiſterium conſiſtit, cui non addimus rem extraneam aliquam, nec minuimus, niſi quod in pręparatione ſuperflua remouemus. Oportet etiam ipſum ſedulum operi vſque ad conſummationem ipſius inſiſtere, vt non opus detruncatum dimittat: quia nec ſciẽtiam, nec proficuum ex opere diminuto acquireret, ſed potius deſperationem, & damnum. Expedit etiam ipſum huius artis principia & radices principales, quæ ſunt de eſſe operis, non ignorare: quoniam qui principium ignorat, finem non inueniet. Et nos dicemus tibi principia illa omnia ſermone completo, necnon & prudentibus ſufficienter aperto & manifeſto, ſecundum huius noſtræ artis exigentiam. Expedit ſimiliter artificem tẽperatum & tardum ad iram eſſe, ne ſubitò propter iræ impetum, iam incepta diſſipet & deſtruat. Similiter & pecuniam ſuam cuſtodiat, nec pręſumptuoſus eã vanè diſtribuat, ne ſi fortè artem non inuenerit, relinquatur in miſeria, & deſperatione paupertatis: vel ne fortè, cum iam ad finem huius magiſterij per ſuam indagationem approximauerit, conſumpta ſint ipſius impendia, & verũ finem miſer violenter ob paupertatem relinquat. Sicut cum in principio qui ignorant, prodigaliter ſuum theſaurũ totum exterminant, cum autem huic affines fuerint, nõ habent vlterius ex quo laborent. Vnde dupliciter hi tales in mœrore ſepeliuntur, & quia pecuniam ſuam diſſipauerunt in rebus inutilibus & quia ſcientiam, quam protinus indagaſſent, nobiliſſimã amittunt. Nõ enim oportet tua bona conſumere, quoniam vili precio (ſi artis principia non ignoraueris, & ea quæ tibi tradidimus, rectè intellexeris) ad complementum magiſterij peruenies. Si ergo æs tuum perdideris, non attendendo noſtra monita, quæ tibi in hoc libello ſcripſimus aperta & manifeſta, nõ nos iniquè corrodas nec nobis blaſphemias iniungas, ſed tuæ imputa ignorantiæ & præſumptioni. Igitur hæc ſcientia non bene conuenit pauperi vel indigenti, ſed potius eſt

ei inimica & aduersaria. Nec etiam adinuenire nitatur sophisticam metam operis, sed soli sit complemento intentus, quoniam ars nostra in potentia diuina seruatur, & cui vult, elargitur & subtrahit, qui est glorioſus, & sublimis, & omni iustitia & bonitate repletus, fortè enim ex sophistici vindicta operis, tibi artē denegaret, & in deuium erroris te crudeliter detruderet, & ex errore in infelicitatē, & miseriam perpetuam. Miserrimus enim & infelix est, cui Deus semper post operis sui atq; laboris finem, veritatē denegat conspicere: quoniā vitæ suæ spaciū semper in errore concludit & terminat: hic enim in labore cōstitutus perpetuo, omniq; infortunio, & infelicitate obsessus, totā huius seculi consolationem, gaudium, & delectationē amittit, & vitā suam in mœrore sine proficuo consumit. Studeat similiter, cum in opere fuerit, omnia signa, quæ in qualibet decoctione apparent, in mentem sigillare, & illorū causas inquirere. Hæc itaq; sunt quę necessaria sunt artifici, ad artem nostram idoneo. Si verò alterum eorum, quæ narrauimus, eidem defuerit, huic arti non adhæreat.

SECVNDA PARS HVIVS PRIMI LIBRI, IN QVA RECENSentur rationes, hanc artem negantium, deinde uerò confutantur.

Diuisio dicendorum generalis. Cap. VIII.

QVoniam in Summa vna huius libelli nostri iam præmisimus tibi omnia huius operis impedimenta, & doctrinam tibi dedimus ad artis huius adhærentiam sufficientem, expedit modò secundum nostri propositi intentionem, contra sophisticos & ignorantes disputare: Primò ipsorum rationes ponentes, secundum quod promisimus à principio nos determinatos esse. Vltimò verò eas omnes interimemus, vt manifesta demonstratione sapientibus patefiat, nihil veritatis illas continere.

Rationes uerę, artem simpliciter negantium. Cap. IX.

SVnt autem diuersi, qui eam negant & destruunt: Alij enim simpliciter, alij verò ex dictis à supponente eam esse. Sunt enim aliqui asserentes artem non esse simplicirer, suam opinionem sophisticè taliter corroborantes. dicunt enim: Distinctæq; sunt rerū species & diuersitates, quia diuersæ sunt & distinctæ elementorum adinuicem in commistione proportiones. Est enim asinus diuersus ab homine in specie, quia multo diuersam habuit elementorum in sui compositione proportionem, sic & in cæteris rerum diuersitatibus est inducere, ergo & in mineralibus. Ignota igitur miscibiliū proportione, qua adipiscitur forma, & rei perfectio, quomodo & mistum & miscendum formare sciemus? Sed ignoramus Solis & Lunæ verā elementorū proportionem, ergo & formare ipsa ignorare debemus. Ex his itaq; cōcludunt: Igitur inutilis est ars ista & impossibilis. Similiter etiam aliter arguunt, magisterium nostrum interimentes. Dicunt enim: Et si proportionem elementorum scires, modum tamen mistionis adinuicem eorum ignorares, quoniam in cauernis, & mineris, & absconsis locis hæc natura procreat, ergo cum modum mistionis eorum ignoras, & hæc facere similiter ignoras. Similiter iterum arguunt: Etiam si hoc debitè scires, attamen in mistionis actione ignorares calorem æquare agentem, quo mediante res ita perficitur. Certam enim habet naturam caloris quātitatem, qua metalla inesse deducit, cuius mensuram ignoras. Similiter & alias naturæ causarum differentias agentium ignoras, sine quibus non posset natura veraciter intentum perficere: his ergo ignoratis, & totus similiter agendi modus huius artis ignorabitur. Præterea etiam rationem & experientiam tibi

tibi adducunt. Tandiu enim, inquiunt, est à viris sapientibus hæc perquisita scientia, vt si possibile esset ad eam per aliquam viam peruenire, iam eam millies compleuissent. Similiter etiam, cum Philosophi visi sint in suis voluminibus eam tradere, nec tamen in eis veritatem reperiamus, manifestum satis per hoc est, & probabile, hanc scientiam non esse. Similiter & multi huius mundi Principes & Reges, thesaurum infinitum, & Philosophorum copiam habẽtes hanc artem adinuenire desiderauerunt, non tamen ad huius preciosissimæ artis fructum pertingere potuerunt. Hoc vtiq; satis sufficiens est argumentum, quòd ars sit friuola, probatione. Similiter etiam in debilibus mistionibus specierũ, sequi naturam non valemus. Asinum enim fingere ignoramus & cætera similia, quarum mistiones sunt debiles, & manifestæ quasi sensibus. Quare & multo magis metallorum mistionẽ (quæ est fortissima) fingere ignorabimus: quę est etiã nostris sensibus & experientijs occultata penitus. Cuius signũ est difficultas resolutionis elementorum ex ipsis. Similiter etiam nõ videmus bouem in capram transformari, nec aliquam aliam speciem, in aliam transmutari vel per aliquod aliud artificium reduci. Quomodo igitur cum metalla differãt specie, niteris inuicem secundum speciem transformare, vt de tali specie talem speciem facias? Absurdum satis hoc nobis videtur, & à veritate illata ex principijs naturalibus semotum. Similiter etiam, in millibus annorũ natura metalla perficit: quomodo autem tu in artificio transmutationis per annorum millia durare poteris? cum vix ad annorum centum metam pertingere valeas? Si tamen ad hoc ita responderetur: Quod non potest natura perficere in maximo temporis spacio, id in breui per artificium nostrum implemus: quoniam artificium in multis naturæ defectum complet: Dicimus iterum, quod & hoc impossibile est, & in metallis specialiter, cum sint fumi subtilissimi, qui temperata decoctione indigent, vt in seipsis secundum æqualitatem inspissetur humiditas propria, & non fugiat ab eis, & relinquat ipsa omni humiditate priuata, qua contusionẽ & extensionem suscipiunt. Si igitur per artificium tuum volueris tempus decoctionis naturæ in mineralibus, & metallicis corporibus abbreuiare, oportebit per excessum caloris hoc facere, qui non adæquabit, sed potius humiditatem dissoluendo ex eorum corporibus dissipabit & destruet. Solus enim temperatus calor humiditatis est spissatiuus, & mistionis perfectiuus, nõ ignis excedens. Similiter etiam, esse & perfectio dantur à stellis, tanquam à primis perficientibus, & mouẽtibus naturã generationis & corruptionis ad esse & non esse specierum. Hoc autem fit subito, & in instanti, cũ peruenit vna stella aut plures ex motibus, ad situm determinatũ in firmamento, à quo datur perfectionis esse: quia vnaquęq; res ex certo situ stellarum acquirit sibi esse in momento. Et non est solùm vnus situs, imò plures, & sibi inuicem diuersi, quemadmodum ipsorum effectus sunt diuersi. Et horum diuersitatem, & distinctionem ab inuicem pernotare nõ possumus, cum nobis sint incogniti & infiniti. Quomodo ergo supplebis defectũ in opere tuo, ex ignorantia diuersitatũ situum stellarum, ex motu earum? Et tamen si situm vnius, aut plurium stellarũ certum, quo datur metallis perfectio, scires, non tamen opus ad intentum tuũ perficeres. Non est enim alicuius operis præparatio ad suscipiendã formã per artificium in instanti, sed successiua. Ergo operi forma non dabitur, cum prępa ratio non sit in instãti. Similiter etiam in rebus naturalibus iste est ordo: quòd facilius est eas destruere, quàm cõstruere. Sed vix aurum possumus destruere quomodo igitur & cõstruere præsumimus? Propter has igitur rationes sophisticas, & alias his minus apparentes, credunt hanc se artem diuinam interimere. Hæ omnes sunt persuasiones sophistarum, artem nostram simpliciter esse

negantium. Rationes verò eorum, qui ex suppositione negant artem, ponam cum destructionibus illarum in sequentibus. Ab hinc verò ad harum interemptiones nunc positarum, transeundum à nobis est: prius ponentibus nobis super has veram intentionem, ad operis complementum.

Occupatio, fieri nec posse, nec debere, quòd ars naturam in omnibus differentijs proprietatum actionis imitetur, & quædam de principijs metallorum erudita. Cap. X.

DIcimus itaq; quòd principia, super quæ actionem suam natura fundat, sunt durissimæ compositionis, atque fortissimæ: & sunt sulfur & argentum viuum, vt dicunt quidam Philosophi. Igitur quia durissimæ & fortissimæ cõpositionis, difficillimæ sunt etiam resolutionis, sed vt fiat inspissatio eorum adinuicem & induratio, taliter, quòd fiat in eis contusio & extensio per mallei compulsionem, & non confractio: non est nisi per hoc, quòd humidum viscosum in eorum adinuicem commistione, saluatur per successiuam in minera decoctionem. Sed regulam tibi tradimus, carissime fili, generalem: quòd non fit inspissatio alicuius humidi, nisi prius fiat ex humido partium subtilissimarum exhalatio, & conseruatio ex humido partium magis grossarum, si sit humidum in commistione superans siccum, & vera mistio sicci & humidi: vt humidum contemperetur à sicco, & siccum ab humido, & fiat hæc substantia vna in suis partibus homœomera, & temperata inter durum & molle, & extensiua in contusione. Sed hoc non fit, nisi per diuturnam mistionem humidi viscosi, & subtilis terrei per minima, quousque humidum idem cum sicco & siccum cum humido fiat. Et huiusmodi subtilis vaporis non fit resolutio subitò: imò paulatim, & in millibus annorum, & illud ideo, quia vniformis est substantia principiorum naturæ. ergo si subitò fieret ab eis superflui humidi resolutio, cum non differat humidum à sicco, propter fortem mistionem, quam habent, huius vtiq; rei solueretur humidum cum sicco, quare totum in fumum euanesceret, nec separari posset humidum à sicco in resolutione, propter fortem vnionem, quam habent ad inuicem. Huius itaq; videmus manifestam experientiam in spirituum sublimatione, quia cum in eis per sublimationem fiat subita resolutio, non separatur humidum à sicco, nec siccum ab humido, ita vt diuidantur in partes totales mistiones eorũ, sed tota ascẽdit eorũ substãtia, aut parũ ex eorũ componẽtibus dissoluitur. Resolutio ergo humidi subtilis fumosi, successiua, & diuturna & æqualis, est causa inspissationis metallorum. Hanc quoq; facere nõ possumus inspissationẽ per hunc modũ. Ergo in hac sequi naturã non valemus. Non enim possumus naturam in omnibus differerẽtijs proprietatũ actionis imitari. Nostra igitur intentio non est, in principijs naturã sequi, nec in proportione miscibilium elemẽtorũ, nec in modo mistionis ipsorũ adinuicem, nec in æquatione caloris inspissantis. Cum hæc omnia sint nobis impossibilia, & penitus ignota: Restat ergo rationes sophistarum interimere, hanc excellentissimam scientiam per ignorantiam negantium.

Confutatio rationum, artem simpliciter negantium. Cap. XI.

SI dixerint ergo, nos proportionem elementorum, & modum mistionis eorum adinuicem, æquationẽ item caloris metalla inspissantis causasq; alias multas, & accidentia naturę actionũ consequentia, ignorare: Cõcedimus eis vtiq;, sed nõ propter hoc nostram scientiam diuinam interimunt, quia nec scire volumus illa, nec possumus, nec ad opus nostrum possunt peruenire. Sed aliud ad hoc nobis principium assumimus, aliumq; generationis metallorum modum, in quibus sequi naturam possumus. Si dixerint, etiam Philosophos & Principes huius mundi hanc desideraſſe scientiam, & ipsam non inuenisse: Respondemus, eos mentiri, quoniam & quosdam Principes (licet paucos) & maximè

maximè antiquos, & sapientes, nostro tempore repertos, iam ex sua industria hanc constat indagasse scientiam, sed talibus, nec ore, nec scripturis eam tradera uoluerunt, cum indigni sint eius. Ergo cum non uiderint aliquos hanc scientiam possidere, cecidit super mentes illorum error, ut æstiment nullos hanc inuenisse. Ad hoc etiam, si arguant fantastice, asserentes impotentiam nostram non posse saltem in debilibus mistionibus naturam imitari, sicut in mistione asini vel bouis, ergo nec in fortibus: detegimus eis errorem suum multiplicem quòd in arguendi modum ipsorum non cadat necessitas, qua coartemur artē nostrā non esse concedere, quia à simili, vel à maiori ad minus, suam corroborant fantasiam & errorē, in quibus non continetur necessitas, sed contingentia, vt in pluribus. Ostendemus quoq; per aliam viam, demonstrando illos nullam assignare apparentem similitudinem, inter debilem commistionem, & cōpositionem animalium, & mineralium firmam & fortem. Et hoc ideo, quia in animalibus & alijs viuentibus, in quibus compositio est debilis, non est perficiens solùm proportio, nec miscibilia proportionis, nec qualitates miscibiliū, nec commistio, quæ sequitur ex illarum actione adinuicem & passione, quæ est ex aggregatione illarum primarum qualitatum, sed est anima, secundum opinionem plurium, quæ est ex occultis naturæ, sicut ab essentia quinta, vel à primo motore, & hoc etiam secundum sententiam plurium dicimus, & huius occultum ignoramus. Ideo hæc talia, licet in eis sit debilis mistio, perficere nescimus, quia perfectiuum, quod est anima, infundere ignoramus. Per hoc vtiq; patet, quòd non est defectus ex parte mistionis, quòd non perficiamus bouē vel capram, sed ex defectu infusionis animæ: quoniam sicut debilem & magis debilem, sic etiam fortem & magis fortem compositionem facere, viam & cursum naturalem imitantes, secundum artificium nostrum sciremus. In metallis igitur perfectio minor est, quàm in eis, & versatur illorum perfectio magis circa proportionem & compositionem, quàm circa aliud. Ideo cum in eis minor sit perfectio, quàm in alijs, quæ iam narrauimus, liberius ipsa perficere possumus, illa verò non. Diuersificatur ergo Deus altissimus & gloriosus perfectiones ab inuicem multiformiter. Nam in quibus compositio, quæ est secundum naturam fuit debilis, in illis maiorem & nobiliorem perfectionem posuit, scilicet eam, quæ est secundum animam. Sed quædam fortioris condidit compositionis & firmioris, sicut lapides & mineralia, sed in eis posuit minorem perfectionem & ignobiliorem, scilicet eam quæ est ex mistionis modo. Patet itaq;, quòd non est eorum similitudo bona, quia non ignoramus bouem vel capram formare ratione compositionis, sed formæ perfectiuæ: quoniam perfectio in boue vel in capra nobilior est, & magis occultata, quàm quæ in metallo consistit. Si autem aliter arguant, quòd non mutetur species in speciē: Dicimus eos mentiri iterum, sicut consueuerunt potius, quàm verum dicere super his, quoniam & species mutatur in speciem, secūdum hanc viam, cum indiuiduum speciei vnius in alterius mutatur speciei. Videmus nanq; vermē, & naturaliter, & per artificium naturale, in muscā verti, quæ ab eo differt specie, & vitulū strangulatū in vermes per ebullitionis putrefactionem. Sed hoc non facimus nos, facit autem natura, cui administramus. Similiter & metalla non putamus, sed natura, cui secundum artificium illam materiam præparamus, quia ipsa per se agit, non nos. Nos verò administratores illius sumus. Et, si per aliam rationē similiter taliter arguunt, & suam corroborant sophisticè opinionē, quòd in millibus annorū natura metalla perficit, tu verò millibus perdurare non potes: Dicimus quòd natura super principia sua secundū opinionem antiquorū Philosophorū agens perficit in

millibus annorũ, sed quia principia illa sequi non valemus: ideoq; siue in millibus annorum, siue in pluribus, siue in paucioribus, vel momento, hæc natura perficiat, non tenet illorum persuasio. Quòd autem in principijs imitari naturã non possumus, iam ex præcedenti negatiuo sermone satis abbreuiato determinauimus, & cõpletiore sermone in subsequentibus demonstrabimus. Secũdum tamen opinionẽ aliquorũ prudentium & perspicacium, intentũ suum subito natura perficit, scilicet vna die, vel breuiori tempore. Et si hoc verum sit, non tamen valemus in principijs naturam imitari, id quod manifestius ostẽsione sufficiente probauimus, residuum tamen huius quæstionis cõfitemur, quia totũ verum concedimus esse. Et, si dicãt quod à situ vnius vel plurium stellarũ datur metallis perfectio, quã ignoramus: Dicimus hunc situ nos scire nõ oportere, quia nõ est species generabiliũ & corruptibiliũ, quin ex indiuiduis eius alicuius fiat generatio, & corruptio omni die, per quod patet vtiq; situ stellarũ esse omni die perfectiuũ cuiuslibet speciei indiuiduorum & corruptiuũ. Non igitur necessarium est stellarum situ expectare, esset tamen vtile, sed sufficit solum naturæ disponere, vt & ipsa, quæ sagax est, disponat sitibus conuenientibus, mobilium corporũ: Nõ enim suum motũ potest natura perficere sine motu & situ mobilium. Vnde si naturæ artificiũ disposueris, & cõsideraueris quęcũq; ex cõtingẽtibus huius magisterij fuerint, debitè perficietur sub debito situ per naturã sibi conuenientẽ, absq; consideratione illius. Cũ enim videmus vermẽ ex cane vel alio animali putrescibili deductũ in esse, nõ cõsideramus immediatè situ stellarum, sed dispositiones aeris circũstantis, & alias causas putrefactionis perfectiuas, prẽter illũ. Et, ex tali cõsideratione sufficienter scimus vermes secũdum naturã in esse producere. Natura enim sibi inuenit conuenientẽ situm, licet à nobis ignoretur. Et, si dicant perfectionẽ in instanti dari, & prẽparationem nostrã non in instanti fieri, & concludunt ex hoc, nõ perficietur per artificium, ergo nec ars: Dicimus capita illorũ fatua, vacuaq; esse ratione humana, eosq; magis bestijs, quã hominibus assimilari. Cõcludunt enim ex premissis, nulla se habẽtibus habitudine ad id quod illatũ est. Tantum ergo tenet hęc argumentatio, Asinus currit, ergo tu es capra, quantum & ipsorũ. Et hoc ideo, quia & si nõ fiat præparatio in instanti, non prohibetur tamen hoc, quòd forma vel perfectio nõ possit præparato dari in instãti. Non enim præparatio est perfectio, sed habilitatio ad suscipiendã formã. Sed si dicant etiã, quòd facilius est, res naturales destruere, quàm construere illas per artificium, & vix aurum possumus destruere, & cõcludant, impossibile esse, construere illud: Respõdemus eis taliter, quòd non concludunt de necessitate, qua coartemur concedere aurum non posse construi. Nam cum difficulter destruitur, difficilius construitur: non autem impossibile est, illud posse construi: huius autem assignamus causam, quia fortem habuit compositionem, ideóque difficiliorem habuit resolutionẽ, ideoq; difficulter destruitur. Et hoc est, quod facit eos opinari, impossibilem esse illius constructionẽ, quia destructionem artificialẽ ex cursu naturę ignorãt. Attentauerũt fortè, quòd sit fortis compositionis, sed quàm fortis cõpositionis sit, non attentauerunt. Sufficienter itaq; tibi carissime filiso phistarum fantasias attulimus. Restat ergo, ex quo attentum promissione fecimus, secundum illam promissionem ad ea quæ determinanda sunt, ex rationibus artem negantium, à datis transire. Quæ cum debitè determinata fuerint, tum ad ea venire determinanda, quæ sunt principia de intentione naturę, quorum essentiam nos oportet disputare sufficientius in insequẽtibus. Post illam verò determinationẽ, etiam de ipsis sermonem faciemus, quæ sunt principia nostri magisterij. In prima tamen traditione vniuersalẽ, in sequenti verò singularem

larem de vnoquoq; principiorum faciemus sermonem. Nũc verò ad præsens rationes negantium à datis, & ipsarum interemptiones in primis afferamus.

Diuersæ opiniones eorum, qui artem esse supponunt. Cap. XII.

HAnc itaq; artẽ supponentes, multiplices ex intentione diuersa esse cõperimus. Alij quidẽ in spiritibus, alij verò in corporibus, alij in salib. & aluminibus, nitris & boracibus: alij verò in omnibus rebus vegetabilibus hanc inueniri artẽ & magisterium affirmãt. Ex his autẽ omnibus, hi quidẽ secundũ partem bene, & secundum partẽ malè, hi verò secundũ totum malè, hoc diuinum magisterium æstimantes illud tradiderunt posteris. Ex ipsorum autẽ errorũ multiplicitatibus veritatem nos collegisse, difficilis & laboriosæ cautelæ coniectura, longaq; & tædiosa experiẽtia, multorũq; sumptuũ interpositione contigit, & illorũ error per nostræ mentis dispositionẽ & rationẽ sępissime militauit, & quasi desperationẽ adduxit. Blasphemati sint ergo in æternũ, quia blasphemias & maledictionẽ posteris reliquerunt, & ex errore suo super philosophantes perfuderunt, non veritatẽ, sed diabolicã instigationẽ potius post mortem suã dimiserunt. Et ego blasphemandus sim, nisi errores illorũ corrigã, & veritatẽ tradam in hac scientia, provt melius exigit hæc ars vera. Hoc enim magisteriũ occulto sermone non indiget, nec manifesto penitus. Trademus igitur eã sermone tali, quem latêre prudentes non accidet: hic autẽ medio crib. profundissimus erit, fatuis autẽ vtrosq; terminos irreserabiliter concludet in hac vna, & eadem nostra traditione. Redeuntes igitur ad propositũ, dicimus eos, qui in spiritibus eã esse ponunt, diuersos esse multipliciter. Alij quidẽ ex arg. viu. alij autẽ ex sulfure, & huic affini arsenico, lapidẽ Philosophorũ perquirí asserunt necesse esse: Et alij quidã ex Marchasita, quidã ex Tutia & Magnesia, & ex sale Ammoniaco quidã. Qui verò in corporibus, alij quidã in plũbo, alij in quolibet aliorũ corporũ esse dicunt, alij vtiq; in vitro, & quidã in gẽmis, & alij in diuersitatibus saliũ & alumínum, & nitrorũ & boracium, & alij in omni genere rerũ vegetabilium. Et illorũ vnicuiq; supponẽti alius est aduersarius secundum suam suppositionẽ. Et his aduersans credit se artí simpliciter aduersari. Et secundum plurimum vtriusque sectam inuenimus rationibus uacuam.

Rationes negantium artem in sulfure suppositam. Cap. XIII.

QVidam igitur in sulfure supponentes eam inueniri, in sulfure laborẽ impenderũt, & ignorantes eius præparationis perfectionẽ, ipsam præparationẽ diminutam reliquerunt. Crediderunt enim solam mundationẽ, & purificationẽ, præparationẽ perfectionis fore: hæc aũt per sublimationẽ fit, ideoq; adductum est intentioni eorũ, vt existímarẽt, quòd sola sublimatio in sulfure sit perfectio præparationis ipsius, & similiter in suo cõpari, videlicet in arsenico autumãtes induxerunt. Venientes igitur ad proiectionẽ, quę est ad intẽtionẽ alterationis, viderũt illud aduri, & euanescere, & nõ longã in corporib. moram trahere, & corpora relinqui ab eis magis immũda, quã prius fuerunt ante proiectionẽ illius: quia ergo viderunt hanc delusionẽ in operis sui cõplemẽto & longissimis fuit tẽporibus reuolutũ in illorum pectoribus, ex solo sulf. hanc scientiã reperiri, & in illo non inuenissent, arguunt nõ posse in alio hanc inueniri: quare cùm nec in hoc, nec in alio inueniatur, arguunt nusquam inueniri.

Confutatio rationum præcedentium. Cap. XIIII.

REspondemus eis itaq; breuiter, & dicimus eos in hoc parum intellígere, & minima sapere, quia supponũt solũ sulfur esse materiam nostrã. Et si vera hæc esset suppositio, tamen in modo vtiq; præparationis decipiuntur quia solã sublimationẽ credunt sufficientem esse. Sunt enim tanq; puer, qui ex principio natiuitatis suæ vsq; ad senectutem in domo concluditur, nõ putans

mundi latitudinem extendi, vltra suæ domus latitudinẽ, vel vltra, quàm oculo possit in domo cõspicere. Nõ enim hi in multis lapidibus laborẽ suũ adhibuerũt, nõ igitur potuerũt sentire, ex quo medicina nostra eliciatur, & ex quo nõ, ex quo manus suas etiã à laborũ copia excusauerunt: quis ergo laborum perfectiuus sit, vel nõ, meritò ignorare debuerunt. Sed quare fuerit opus illorum diminutum, dicimus, quia adurentiam in sulfure dimiserunt, & fugam, quæ non solùm non perficiunt, verumetiam dissipant & destruunt.

Rationes negantium artem in arsenico suppositam, earumq; confutatio. Cap. XV.

ALij verò in eodẽ & suo cõpari arsenico hunc lapidẽ inueniri existimãtes necesse esse, & profundius ad operis consũmationẽ attendentes, non solũ per sublimationẽ mundauerunt adurentẽ sulfureitatem, verumetiã remouere conati sunt terrestreitatẽ, relicta in illo fuga. Ad quorũ proiectionẽ similiter delusio superuenit, quia non adhæsit stabiliter in his ipsis corporibus, sed successiuè & paulatim euanuit, relicto tali corpore in priori sua dispositione. Qui & similiter arguerunt interimẽtes vt primi, & eisdẽ vt primis respondentes, artẽ affirmamus, & eam scimus esse, quia vidimus, & veritatem tetigimus.

Rationes negantium artem suppositam in Sulfure, Arg. uiuo, Tutia, Magnesia, Marchasita, & sale ammoniaco, eorumq; confutatio. Cap. XVI.

ALij quidã profundius in ipso viderunt, & mundauerũt illud, & fugam, & adustionẽ abstulerunt, & factum est eis fixum & terreũ, nullam dans in ignis calore fusionẽ bonam, sed solam vitrificatoriã, & ideo non potuerũt proiectione corporibus permiscere, ideoq; arguũt vt primi, & eisdem respondemus sicut primis, quia opus diminutũ dimiserunt, nec illud cõplere sciuerunt. Ingressionẽ enim, quæ est perfectiuũ vltimũ, inquirere ignorauerunt. In omnibus similiter spiritibus alijs est idẽ modus præparationis, nisi quòd in arg. viu. & tutijs excusamur à maiori labore, qui est ex remotione adustionis: hęc enim sulfureitatem adustibilẽ & inflãmabilẽ non habent, sed solam fugã. Magnesiæ verò & Marchasitæ omne genus sulfureitatis habẽt, plus Marchasita, minus verò Magnesia, fugã tamen omnes habent, plus arg. viu. & sal amm. minus verò sulf. adhuc verò minus cõpar illius, quartò verò adhuc minus marchasita, quintò verò magnesia minus illa, sextò verò & vltimò, minimè omniũ tutia. Vtraq; autẽ fuga participans est, alia tamen plus, alia verò minus: & ideo propter illorum fugam quibusdam experimentatoribus superuenit delusio vehemens in operationibus præparationum illorum, & ipsorum proiectionibus similiter. Ideoq; & ipsi arguunt & interimunt, vt in sulfure supponentes, & eisdem, vt in sulfure supponentibus, respondemus.

Rationes negantiũ artẽ suppositã in spiritibus, unà cum corporibus figẽdis, & eorũ confutatio. Ca. XVII.

SVnt & alij nitentes spiritus in corporibus figere, nulla alia præparatione huic præueniẽte, sed eisdẽ delusio angarians similiter mœrorẽ attulit & desperationẽ, & coacti sunt ex ea, non esse hanc scientiã credere, & contra ipsam arguere. Est em̃ turbationis illorũ causa ac incredulitatis hæc, q; in fusione corporũ spiritus illa dimittũt, nec eis adhęrent, imò asperitatẽ ignis refugiunt, permanentibus in ea solis corporibus, quoniã pressurã impietatis ignis illi cõpati propter fugã non possunt, quę ab eis non est ablata. Accidit similiter quãdoq; delusio, quia eisdẽ & cùm corpora ignẽ effugiunt, & hoc est, cùm nõ fixi spiritus corporibus in profundo inseparabiliter adhæserunt, quoniã volatilis summa, summã fixi superat. Vnde & similiter vt primi arguũt, & similiter vt primis eis respondemus. Tota ergo illorũ reprobatio hæc est: Si corpora filij doctrinæ vultis conuertere, tunc si per aliquã materiã fieri hoc possibile sit, per spiritus ipsos vtiq; fieri necesse est: sed ipsos non fixos corporibus vtiliter adhærere non est possibile, imò fugiunt, & immunda relinquunt illa, ipsos autẽ fixos

non

non est possibile ingredi, cùm terra facti sint, quæ non funditur: & cum inclusi corporibus fixi apparent, non tamen sunt, aut ab eis recedunt ipsis manẽtibus aut ambo simul aufugiũt. Cùm igitur in materia magis affini nullis modis hãc artem inuenire sit possibile, in magis remota non inuenietur, ergo nusquã. Responsio vtiq; nostra hæc est, quòd quicquid scibile circa hoc est, non totum sciunt, ideo nec operatum ex eo totum inueniunt, consequentis igitur vitium per sufficientiam ponunt ipsorum robur.

Rationes negantium artem in corporibus suppositam, & primò in plumbo albo, id est stanno, seu Ioue, & earum confutatio. Cap. XVIII.

QVidam autẽ posuerunt in corporibus illã. Cùm tamen ad opus peruenerũt, illusi sunt, vt existimantes plũbum vtrunq;, liuidũ scilicet & albũ, albedine non pura, multũ naturæ Solis & Lunæ assimilari & approximare: liuidum quidẽ multum Soli, Lunæ verò parum: albũ verò Lunæ multũ, Soli verò parum. Propterea horum aliqui autumantes stannum, seu Iouem multũ Lunæ assimilari, & stridore, mollitie, & liquefactionis velocitate sulũmodo differentẽ, credentes ex superfluitate suæ humiditatis, liquefactu esse facile, & molle similiter, ex substantia verò fugitiua arg. viui in illo intercidẽte partes stridorẽ possidere, exposuerunt illud igni, & calcinãtes ipsum tenuerũt in igne, quẽ potuit tolerare, quouscq; album factũ est in calce sua, quẽ postea volentes reducere non potuerunt, sed æstimauerunt impossibile fore. Et horum aliqui reduxerunt ex illo aliquid, & stridorẽ, vt prius, & mollitiẽ in illo inuenerunt, atq; liquefactionis velocitatẽ. Ideoq; crediderũt hoc impossibile per viã hanc, & adducti sunt incredulitate, vt putarent artem indurationis illius inueniri nõ posse. Horum verò aliqui calcinauerunt, & reduxerunt, & iterũ scoriam illius subtrahendo cum maioris ignis expressione calcinauerũt & reduxerunt, & sic sæpe reiterãtes opus ad illud, viderunt iam illud induratũ, atq; sine stridore: quia verò velocitatem liquefactionis nõ omnino remouerunt, errauit mens illorũ, & existimauerunt ad illud nõ posse peruenirí. Horum itaq; & alij volẽtes eidẽ duritiem & retardationẽ liquefactionis cum administratione durorum corporum præstare, in delusionẽ ceciderunt, vt frangeret illis quodcunq; durorum corporũ admistũ ei fuerit, nec iuuit in hoc eos vlla præparatio. Ideoq; cũ nec duris, nec igne illũ præparare potuerint, excusauerunt se de longa mora inuentionis artis, quia eã impossibilẽ crediderunt & dixerunt, per hoc & contra artẽ arguentes instanter, posuerunt illam nõ esse. Præterea & alij quidam addẽtes multa medicamina, viderunt illa nullã immutationem facientia, nec ei conuenientia, sed potius corrũpentia, & contra illorum propositum agentia, & ideo libros abiecerunt, & capita retorserunt, & artem veram & diuinam, friuolam esse dixerunt. Quibus obuiantes respondemus responsione prima.

Rationes negantium artem in plumbo nigro suppositam. Cap. XIX.

EVndem etiam est in Plũbo nigro reperire illusionis modũ, solo excepto quòd corpora nõ frangit, & ꝙ citius redit à calce sua, cẽ lupiter: liuiditatẽ verò eius remouere non possunt, quia ignorant, ideo per illud dealbare nõ possunt dealbatione bona, nec per suam fantasiã potuerũt illud stabilibus corporibus tã stabiliter associare, quin contingat illud per fortẽ ignis expressionẽ recedere à cõmisto. Et illud quidẽ maximè decipit illos, in hũius præparatione supponẽtes, in nullo posse scientiã inueniri, nisi in ipso, quia post duas reductiones à calce sua nullam duritiẽ suscipit, sed maiorẽ potius mollitem, cẽ prius habuerat, & in alijs similiter non viderunt illud emendari differentijs. Et ideo cùm in ipso putãtes propinquius & melius inueniri, non inuenerunt, coguntur per hoc credere & argumentari, scientiã non esse, sed delusionẽ, & ideo peccant hi, vt priores.

Rationes negantium artem in miſtione durorum cum duris, & mollium cum mollibus corporibus ſuppoſitam. Cap. XX.

ALíj verò componentes dura cum duris, & mollía cum mollibus, propter conuenientíam voluerunt corpora ſeſe inuicẽ tranſmutari & trãſmutare & illud non potuerunt, propter ſuã ignorantíã, vt permíſcentes Solẽ vel Lunã cum Venere, vel alío quocunq; metallorũ, nõ tranſmutãt illa in Solem, vel Lunam tranſmutatíone firma, quín experiantur ígnis expreſsíone fortívnũquodque íllorum à cõmíſtíone ſeparari & comburi, vel ad priorẽ ſuí naturam redire. Quædã verò ex eís plus durant ín cõmíſtíone, quædã verò mínus, vt à nobís ſufficienter determínatũ eſt. Hæ itaq; deluſiones ſuperuenientes propter ignorantíam, faciunt hos tales de hac díffidere arte, & íllam arguere non eſſe.

Rationes negantium artem in miſtione durorum cum mollibus, & perfectorum cum imperfectis ſuppoſitam. Cap. XXI.

ALíj autem íntímius & profundíus ſuper hoc ínquirentes, cogitauerũt, & íngeníatí ſunt, & víã voluerunt ínuenire, vt dura mollibus vníta, ea ſtabiliter índurarent, & perfecta ímperfectís, ad perfectíonẽ ea reducerẽt, & generalíter à ſe ínuícem tranſmutarentur & tranſmutarẽt, tranſmutatíone firma. Et ídeo voluerunt ſímílítudínẽ & affínítatẽ íllorũ ínuenire, tum quídẽ per medícínas, tum verò per ígnís admíníſtratíonem attenuando groſſa, ſícut Venerẽ, & Martem, & ínſpíſſando ſubtílía, ſícut eſt Iupíter, & ſímílía íllí. Et alíquí eorũ credentes hanc admíníſtratíonem perfícere, deluſí ſunt ín cõmíſtíone horum durorũ corporũ, vel quía frangíbile fecerũt omníno, vel omníno nímís molle non alteratum à duro, vel nímís durum non alteratum à molli. Et ſíc conueníentíam non ínuenerunt, & ídeo artem eſſe negauerunt.

Rationes negantium artem in extractione animæ, uel ignis regimine ſuppoſitam. Cap. XXII.

ALíj verò adhuc íntímius & profundíus ínſpícíẽtes, alterare voluerũt corpora cum anímarum ſuarũ extractíone, & cum extracta anima omnía alía ſímíliter. Et ad íd non potuit eorum experíentía peruenire, ſed deluſí fuerũt ín íntentíone ſua, per hoc æſtímantes artem non poſſe ínueníri. Alíj verò ſolo ígne ípſa perfícere conantes deluſí ín opínione ſua fuerunt, quía ad íllud peruenire neſcíerunt. Et hí eam ex hoc non eſſe putauerũt. Quíbus omníbus obuíamus vt prímís.

Rationes negantium artem in Vitro, & Gemmis ſuppoſitam, & earũ confutatio. Cap. XXIII.

QVí verò ín Vítro & Gemmís íllã poſuerunt, experti ſunt per Vítrum & Gẽmas ín corporíbus alteratíones fíerí nõ poſſe, quía nõ alterat quod non íngredítur, at nec Vítrum quídẽ, nec Gẽmæ íngrediuntur, ideoq; nõ alterant. Sed & ſí conatí ſunt Vítrum cum íllís vnire, cùm tamẽ vix hoc fíerí poſsit non tamen propoſítum habent, quoníam Vítrũ ex corporíbus faciunt, & propter hoc æſtímant hunc errorem ſuper totã artem cadere, & ſíc eam arguunt non eſſe. Quíbus reſpondemus, eos operarí ín non debíta matería, ídeoq; índebitè terminantes, non poſſunt hanc ex ſuís erroríbus ínterímere.

Rationes negantium artem in medijs mineralibus, uel uegetabilibus, uel quarumcunq; rerum commiſtione ſuppoſitam. Cap. XXIIII.

SVnt & alíj ſupponentes eam artẽ ínueníri ín Salíbus & alumínibus, Nítrís & Boracíbus, quí poſſunt quídẽ ín hís experíri, ſed eam ínueníri mínime putamus ín eís. Ideoq; ſí poſt ſuam experíentíã paucam vtílítatẽ tranſmutatíonís ínueníũt, ſcílícet ſoluẽdo, coagulãdo, & aſſando, tñ non ínterímant hãc artem díuínã, cùm neceſſaría ſít & ſcíta. Poſsíbile eſt tñ ín hís omníbus alíquã alteratíonẽ ínueníri, ſed remota eſt valde, & maxímè laborío ſa. Adhuc verò & ín alíjs

in alijs crescẽtibus omnibus supponentibus, magis laboriosa fore probatur. Ideoq; qui eã in omnibus vegetabilibus ponũt, possibile quidẽ ponunt, sed nõ eis, qm̃ prius deficerent in labore, quã laboratum perfici sit possibile, ideoq; si tales artẽ non inueniunt suis laboribus, artẽ nullis laboribus inueniri posse argumẽtari nõ licet. Omnes aũt prius dicti, errantes, vnã materiam suã posuerũt & nullã aliam supposuerunt præter illã. Et hi quidẽ iam redarguti sunt omnes Alij verò multi & quasi infiniti, harũ rerum omniũ compositionẽ, aut quarũdã sub diuersa proportione facientes, ignoranter & insciẽter incedunt, & error illorum in infinitũ extenditur, qm̃ infinita est diuersitas proportionis rerũ miscibilium, & infinita est diuersitas materierũ miscibilium, & in his ambabus infinitatibus infinitè cõtingit errare, aliquando ex superabundãtia, aliquando ex diminutione, & in his possibilis est correctio. Sed nos quidẽ lõgitudini, & prolixitati sermonum parcentes, super infinitis insistere volumus, qm̃ scientiam vniuersalẽ trademus breuibus locutionibus, qua euidenter infinitatẽ suorum errorum emẽdare potuerint, & illos corrigere. Nunc verò prius naturalia principia disseramus, secundum eorum causas, vt ex principio te attẽtum fecimus, & commemoratione illorum.

SEQVITVR TERTIA PARS HVIVS LIBRI PRIMI de principijs naturalibus & eorum effectu.

De principijs naturalibus corporũ metallicornm, secundum opinionem antiquorũ. Cap. XXV.

NNVIMVS ergo tibi secundũ antiquorum opinionẽ, qui fuerunt de secta nostra artẽ imitantium, q̃ principia naturalia in operæ naturæ sunt spiritus fœtens, & aqua viua, quã & siccã aquã nominari concedimus. Spiritũ aũt fœtẽtem diuisimus, est enim albus in occulto & rubeus & niger vterq;, in magisterio huius operis: In manifesto autẽ vterq; tendens ad rubedinẽ. Dicemus igitur sermone breui, necnõ & similiter cõpleto & sufficienti generationẽ vniuscuiusq; istorũ & modum similitergenerationis Expedit igitur nos ampliare sermonẽ nostrũ & dilatare, & singulũ capitulũ de singulo naturali principio tradere. In genere tñ dicimus, q̃ vnumquodq; ipsorum est fortissimæ cõpositionis, & vniformis substantiæ, & illud ideo, q̃ in eis partes terræ taliter partibus aerijs, aqueis & igneis per minima sunt vnitæ, vt nulla ipsarũ alterã in resolutione possit dimittere, imò quælibet cum qualibet resoluitur, propter fortẽ vnionẽ, quam habuerunt adinuicẽ per minima & paulatim à calore naturali & æquali in mineralib. in terræ visceribus condensato, multiplicato, & æquato secundum debitum cursum naturæ, ad exigentiam illorum essentiæ, secundum opinionem quorundam antiquorum Philosophorum.

De principijs naturalibus metallorũ, secundum opinionẽ recentiorum & authoris. Cap. XXVI.

ALij autẽ aliter dixerunt, q̃ principiũ non fuerit arg. viu in natura sua, sed alteratũ & conuersum in terrã suã, & sulf. similiter alteratũ, & in terrã mutatũ. Vnde dixerũt quòd aliud fuerit principiũ, quã spiritus fœtẽs, & spiritus fugitiuus in intentione naturæ. Et ratio qua moti sunt, ea fuit, quia nõ inueniunt in mineris argẽteis, vel aliorũ metallorũ aliquid quod sit arg. viu. in natura sua & aliquid quod sit sulf. similiter, imò per se inueniunt vnũquodq; illorũ separatum in ꝓpria sua minera in sua natura. Et similiter per aliã rationẽ hoc quoq; affirmãt Nõ est transitus, inquiũt, à contrario in contrariũ, nisi per dispositionẽ mediã. Ergo cũ sic sit, coguntur cõfiteri & credere, q̃ nõ sit transitus à mollitie arg. vi. ad duritiẽ alicuius metallorũ: nisi per dispositionẽ, quæ est inter duritiẽ & mollitiẽ illorũ, sed in mineris nõ inueniũt aliquid, in quo saluetẽ hæc media dispositio, ideo hac ratiõe cõpelluntur credere, arg. vi. & sulf, in sua natura nõ esse

principium de intentione naturæ, Imò aliud quod sequitur ex illorum essentiarum alteratione, in radice naturæ ad terream substantiam. Et est iste modus, q̃ prius vnumquodque eorum conuertitur ad terream naturam, & ex his ambabus terreis naturis resoluitur fumus tenuissimus à calore multiplicato in viscere terræ, & hic duplex fumus, est materia metallorum immediata. Hic fumus, cùm à calore temperato mineræ decoctus erit, conuertitur in naturam cuiusdam terræ, ideoq̃ fixionem quandam suscipit, quam deinde fluens aqua per viscera mineræ & terræ spongiositatem dissoluit, & ei vniformiter vnitur vnione naturali & firma: Ideoq̃ sic dixerunt sic opinantes, quòd aqua fluens per meatus terræ inuenit substantiam dissolubilem ex substantia terræ in visceribus illius, & illam soluit, & vniformiter cum illa vnitur, quousque & substantia terræ in visceribus dissoluta, & aqua fluens dissoluens, vnum fuerint vnione naturali, & ad talem mistionem veniunt omnia elementa secundum debitam naturalem proportionem, & miscentur per minima, quousque faciãt vniformem mistionem. Et hæc mistio per successiuam decoctionem in minera inspissatur & induratur, & fit metallum. Et hi quidem quanuis sint affines veritati, non tamen veritatem conq̃ciunt puram.

Diuisio dicendorum de tribus principijs, sulfure scilicet, arsenico, & arg. uiuo. Cap. XXVII.

IAm sermone vniuersali determinauimus de metallorum principijs naturalibus. Restat igitur vt nũc ponamus vniuscuiusque principij capitulum. Cũ ergo tria sint, sulfur, arsenicum, & argentum viuum. Primò adscribemus capitulum de Sulfure, secundò de Arsenico, tertiò de Argento viuo. Deinde vniuscuiusque metallorum, quæ sunt effectus eorum, ponemus capitulum determinatum, secundũ quod est ex opere naturæ. Dehinc ad ea quæ huius magisterij sunt fundamenta, & illorum operationes transeundo, horum omnium causas assignabimus.

De *Sulfure*. Cap: XXVIII.

DIcimus igitur quòd sulfur est pinguedo terræ, in minera terræ per temperatam decoctionem inspissata, quousque induretur, & sicca fiat, & cũ indurata fuerit, sulfur vocatur. Habet siquidem sulfur homogeneam & fortissimam compositionem, & est vniformis substantiæ in suis partibus homœomera, quia homogenium est. Ideoq̃ non aufertur eius oleum ab ipso per distillationem, sicut ab alijs rebus oleum habentibus. Qui ergo quærunt ipsũ calcinare non perdendo de illius substantia aliquid, de quo sit curandũ, in vanum laborant, quoniam non calcinatur nisi per magnam industriam, & multũ de illius substantia dissipando. Ex centum enim partibus vix tibi tres sufficienter reseruabis post calcinationem. Figi similiter nõ potest nisi calcinetur prius, commiscerí attamen, & aliquantulum illius fuga retardari, & illius potest adustio reprimi, & cum commisto facilius calcinatur. Qui ergo quærit ex eo opus elicere, illud per se præparando non eliciat, quoniam cum misto perficitur, & sine illo protelatur magisterium vsq̃ ad desperationem. Et cum suo cõpari fit tinctura, & dat pondus completum vnicuique metallorum, & ipsum à fœditate depurat & illustrat, & perficitur cum magisterio, sine quo nihil horũ præstat, sed potius corrumpit & denigrat, non igitur sine magisterio ipso vtaris. Qui etiam in præparatione ipsum commiscere & amicari corporibus nouerit, sciet vnum de secretis naturæ maximum, & viam perfectionis vnam, cũ multæ sint viæ ad vnum effectum, & vnum intentum. Et quodcũque corpus ex ipso calcinatur, acquirit pondus sine dubio. Aes quoq̃ assumit ex eo Solis effigiem. Mercurio quoque associatur, & per sublimationem fit Vsifur. Calcinantur denique omnia corpora ex eo facilè, præterquàm Sol & Iupiter. Solve

rò difficillimè. Et non coagulatur argẽtum viuum ex eo in Solem vel Lunam, in quibus sit vtilitas per artificium debile, sicut Philosophorum quidam fatui putauerunt. Et ita dicimus, quòd quæcunque corpora minus habent de humiditate, facilius per sulfur calcinantur, quàm quæ multam. Per Deum altissimum, ipsum illuminat omne corpus, quoniam est lumen, alumen, & tinctura. Difficillimè quoque soluitur, quia non habet partes salsuginosas, sed oleagineas quæ non facilè in aquam soluuntur. Quæ autem facilè vel difficilè soluuntur in aquam, in capitulo Solutionis monstrabimus satis apertè. Sublimatur verò, quia spiritus est. Et si commiscetur Veneri, & adunatur cum ea, fit mirabile violaceum. Cum Mercurio quoque miscetur similiter, & fit ex eis per decoctionem cælestinus color & delectabilis. Non putet tamen quis, quòd sulfur per se opus compleat Alchemiæ: non enim esset hoc nisi vanum credere, hoc autem satis lucidè probabimus in sequentibus. Eligitur autem crassum & lucidum. Et de sulfure hæc dicta sufficiant.

De Arsenico. Cap. XXIX.

RESTAT nos de Arsenico determinare ad præsens. Dicimus igitur quòd est de subtili materia, & simile cum sulfure, iccirco non oportet illud aliter diffiniri, quàm sulfur: in hoc autem diuersificatur à sulfure, quia est albedinis tinctura de facili, rubedinis autem difficillimè: sulfur verò rubedinis de facili, albedinis autem difficillimè. Est autem sulfuris & Arsenici duplex genus citrinum scilicet, & rubeum, quæ sunt huic arti vtilia, reliqua autem multa genera non. Figitur autem Arsenicum sicut sulfur. Vtriusque verò sublimatio ex metallorum calcibus melior est. Non sunt autem sulfur & Arsenicum materia perfectiua huius operis. Non enim completa sunt ad perfectionem, habent autem adminiculum perfectionis in casu. Eligitur autem lucidum, & squamosum & scissile.

De Argento uiuo, seu Mercurio: Cap. XXX.

ARgentum autem viuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorum vsu, est aqua viscosa in visceribus terræ, substantiæ subtilis albæ terræ per calorem temperatissimum vnita totali vnione per minima, quousque humidum contemperetur à sicco, & siccum ab humido æqualiter. Ideoq; fugit superficiem planam de facili, propter suæ aquæ humiditatem. Non autem adhæret, viscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quæ illam contemperat, & non adhærere permittit. Est etiam (vt quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure. Adhæret quoque tribus mineralibus de facili Saturno videlicet, & Ioui, & Soli, Lunæ autem magis difficulter: Veneri verò difficilius quàm Lunę, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Est enim amicabilis, & metallis placabilis, & medium coniungendi tincturas, & non submergitur aliquid in Argento viuo, nisi Sol. Soluuntur tamen Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab eo, & commiscentur, & sine ipso aliquod metallorum deaurari nõ potest. Figitur & est tinctura rubedinis exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à commisto, donec est in natura sua. Non est tamen medicina nostra in natura sua, sed iuuare quandoq; potest similiter in casu.

De effectibus principiorum naturæ, quæ sunt corpora metallica. Cap. XXXI.

DIcamus de metallicis corporibus, quæ sunt effectus horum naturæ principiorum. Sunt autem sex numero. Aurum, Argentum, Plumbum, Stannum, Aes & Ferrum. Dicimus igitur quòd metallum est corpus minerale fusibile, sub malleo ex omni dimensione extensibile. Est autem metallum

(vt diximus) densæ substantiæ, & fortissimæ compositionis & firmæ. Habent autem affinitatem magnam metalla adinuicem, non tamen perfectum diminutum perficit per eius commistionem. Si enim aurum cum plumbo admisceatur fusione, non fit ex hoc plumbo aurum, sed euanescit plumbum ab admistione, & aduritur: aurum autem in examinatione remanet: Similiter in reliquis inducendo cadit secundum communem cursum. Secundum verò nostrum magisterium perfectum imperfectum adiuuat, & imperfectū in nostro magisterio per se perficitur sine administratione alicuius rei extraneæ, & imperfectum hoc eodem magisterio perficitur. Et per Deum, seinuicem alterant & alterantur, & seinuicem perficiunt & perficiuntur, & per se tantùm vnumquodq; perficitur, sine alicuius adminiculo.

De Sole, siue Auro. Cap. XXXII.

ATtulimus tibi in generali capitulo summam de intentionibus metallorum, specialem tibi tamen faciemus de vnoquoque sermonem. Et primò de Auro. Dicimus ergo quòd Aurum est corpus metallicum, citrinū ponderosum, mutum, fulgidum, æqualiter in ventre terræ digestum, aqua minerali diutissimè lauatum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem cineritij & cementi tolerans. Et hac diffinitione itaq; elicias, quòd aliquod non non est aurum, nisi causas diffinitionis & differētias omnes habeat auri. Quicquid tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatem perducit & mundat, ex omni genere metallorum aurum facit: Ideoq; per opus naturæ perpēdimus, & artificio æs in aurum mutari posse. Vidimus nāq; in mineris æris, à quibus emanabat aqua, secum adducens æris squamas tenuissimas. Ipsaq; diuturno, & continuo lapsu lauit & mundauit. Deinde verò aqua cessante fluere, vidimus cum sicca arena has squamas per triennium in solis calore excoqui, inter quas est inuentum aurum verissimum. Aestimauimus itaq; per aquæ beneficium illas mundatas fuisse, per Solis autem calorem in arenę siccitate æqualiter digestum, & ad æqualitatem peruenisse. Imitātes autem naturam cū possumus, similiter alteramus, non tamen in hoc sequi naturā valemus. Aurū quoq; est preciosissimū metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit ac transformat omne corpus. Calcinatur autē & soluitur sine vtilitate, & est medicina lætificans, & in iuuentute corpus cōseruans. Frangitur facillimè cū Mercurio, & odore plumbi teritur. Non est autem in actu aliquid quod magis in substantia illi conueniat, quàm Iupiter & Luna. In pondere autem & surditate, & putrescibilitate Saturnus, in colore autem Venus, in potentia quidem magis Venus, deinde Luna, deinde Iupiter, & deinde Saturnus, vltimò verò Mars. Et hoc est vnum de secretis naturæ. Cum ipso similiter comm iscentur spiritus, & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis & pectoris.

De Luna, siue Argento. Cap. XXXIII.

SOlis itaq; capitulo præmisso, dicamus sermonem nostrum de Luna, communi vocabulo argento. Dicimus igitur quòd Argentum est corpus metallicum, album albedine pura, mundū, durum, sonans, perdurans in cineritio, sub malleo extensibile, ignibile, fusibile. Est itaq; albedinis tinctura, & indurat Iouem per artificium, & conuertit ad se, & commiscetur Soli, & non frangit, sed in examinatione sine artificio cum eo nō perseuerat. Qui nouit ipsum magis subtiliare, & post subtiliationem inspissare & figere, cum auro associatū cum eo manet in pugna, & ipsum non dimittit penitus. Positum super fumum acutorum, sicut aceti, salis ammoniaci, & agrestæ, fit cælestinus color mirabilis. Et est nobile corpus, sed diminutum à nobilitate auri, & inuenitur eius minera

minera determinata, & aliquoties habet confusam mineram cum alijs corporibus, & illud non est ita nobile. Calcinatur autem similiter, & soluitur labore magno cum nulla vtilitate.

De Saturno, siue Plumbo. Cap. XXXIIII.

DE Plumbo similiter tradamus capitulum, & dicamus, quòd Plumbum est corpus metallicum, liuidum, terreum, ponderosum, mutũ, parua participans albedine, cum liuiditate multa, cineritium & cementum refugiens, molle, facilè omni sua dimensione parua compressione extensibile, & facilè fusibile sine ignitione. Plumbum autem quidam fatui putant, & dicũt multum in natura sua auro approximare. Sed quia sunt duræ ceruicis, omni ratione vacui, nullam veritatem conijcere, quantum in se est, ex subtilissimis rebus queunt, sed de eis secundum sensum iudicant. Et quia vident illud ponderosum, & mutum, & non putrescere, credunt illud Soli multum approximare, sed hoc totum est erroneum, vt latius à nobis insequenti negocio probatur apertè. Plumbum quoq; multum habet de substantia terrea, ideo lauatur, & in stannum per lauacrum vertitur. Per hoc ergo patet stannum magis perfecto assimilari. Et Plumbum similiter aduritur, & fit minium, & ponitur super vapores aceti, & fit cerussa. Et licet non multum perfectioni approximet, ex eo tamen per nostrum artificium de facili argentum facimus, & non seruat pondus proprium in transmutatione, sed mutatur in nouum pondus. Et hoc totum in magisterio acquirit. Est etiam Plumbum argenti examen in cineritio, cuius causas dicemus.

De Ioue, siue Stanno. Cap. XXXV.

IOuis ergo traditione non omissa, significamus filijs doctrinæ, quòd est corpus metallicum, album, non purum, liuidum, & sonans parum, terreitate pauca participans, stridorem, molliciem, liquefactionis sine ignitione velocitatem in radice possidens, cineritium & cementum non expectans, sub malleo extensibile. Est ergo Iupiter inter diminuta à perfectione corpora magis perfecto in radice suæ naturæ affinis, Soli scilicet & Lunæ, Lunæ magis, Soli verò minus. Hoc itaq; in sequentibus lucidè narrabitur. Iupiter quia albedinem multam ex radice suæ generationis susceptit, ideo omnia non alba corpora dealbat. Vitium est tamen ei, quod omne corpus frangit, præter Saturnum & purissimum Solem. Et Iupiter multum Soli & Lunæ adhæret, & ideo ab eis per examina non de facili recedit. Suscipit tincturam rubedinis, & splendet in eo fulgore inæstimabili, & pondus acquirit in magisterio huius artis. Induratur verò & mundatur facilius quàm Saturnus. Et qui sciuerit eius vitium fractionis auferre, subito ex eius proficuo perfrui lætabitur. Conuenit enim Soli & Lunæ, nec separabitur ab eius vnquam.

De Venere, siue Aere. Cap. XXXVI.

DE Venere verò sermo noster sit ad præsens. Et est corpus metallicum, liuidum, rubedine fusca participans, ignibile, fusibile, sub malleo extensibile, cineritium & cementum refugiens. Venus itaq; (vt narratum est) in profundo suæ substantiæ colorem & essentiam auri prætendit, malleatur verò & ignitur vt argentum & aurum. Ideoq; secretum ex ea assumas, quia est medium Solis & Lunæ, & facilè ad vtrunq; conuertere naturam illius accidit, & est bonæ conuersionis, & pauci laboris. Conuenit cum tutia vehementer, quę illam citrinat citrinitate bona, & ex hoc proficuũ elicias. Excusamur itaq; per eam à laboribus indurationis & ignitionis illius. Assumas igitur eam præ cæteris imperfectis in opere minori & medio, in maiori verò minimè. Hoc tamẽ præ Ioue vitium habet, quòd liuescit de facili, & infectionẽ ex acribus & acu-

tis suscipit, & eradicare illud non est facile artificium, imò profundum.

De Marte, siue Ferro. Cap. XXXVII.

MArtis verò narratio, & secretum illius totum est ex opere naturæ, quia est corpus metallicum liuidum multum, parum verò rubeum, albedine non pura participans, durum, ignibile, fusibile fusione non recta, sub malleo extensibile, & multum sonans. Est autem Mars duræ tractationis, propter impotentiam suæ fusionis, qui si medicina illius naturam immutante fundatur, coniungitur Soli & Lunæ, & non separatur per examen sine magna industria, sed si præparatur, coniungitur, & non separatur per aliquod artificiũ, si eius natura fixionis nõ immutet ab eo, sola remota immũdicie illius. Est ergo tinctura rubedinis de facili, albedinis verò difficulter. Et cum coniungitur nõ alteratus, non immutat colorem commisti, sed auget illud in quantitate. Inter omnia igitur corpora Iupiter splendidius, & lucidius, fulgidius & perfectius in solare & lunare transformatur corpus. Sed in eo est opus facilis tractationis, & longi laboris. Post illum verò Venus minus perfectæ mutationis eligitur, difficilioris tractaionis, breuioris verò quàm Iupiter laboris. Saturnus verò post Venerem, perfectionem in transmutatione ab illa diminutam habet, facilis tractationis, longissimi verò laboris. Mars verò inter cętera minimæ pefectionis in transmutatione consistit, tractationis vtiq; difficillimæ, & laboris longissimi. Quæcũq; igitur à velocitate liquefactionis corpora remotiora sunt, difficilioris inueniuntur in transmutationis opere tractationis. Et sunt huiusmodi Venus & Mars. Quæ verò magis, magis: & quę maximè, maximè. Quæcunq; verò maioris liuiditatis & infectionis de terra sunt participantia, & hæc laboris maioris inueniuntur, & minoris perfectionis. Quæcunq; autẽ perfectionum diuersitates paulò prius à nobis determinatæ sunt, in minoris & medij operis artificio repertæ sunt, in maiori verò vnius perfectionis sunt omnia, non autem vnius tractationis aut laboris sunt. Remanet enim dicere, & quæ tractationis facilitas & difficultas, & quæ breuitas laboris, & longitudo, in radice in natura corporum inuenta sunt. Iam ergo principia naturalia ipsorum corporum, traditione vera, quæ est ex intentione naturæ perscripsimus, & ipsorum corporum similiter determinatos sermones in singulis capitulis veraciter exposuimus, & secundum sententiam eorum, qui intima naturæ videre potuerunt, & secundum nostram, qui ad ea peruenimus cum instantia laboris. Nunc verò secundum quod innuimus, expedit huius artis defectum supplere, & principia omnia huius magisterij tradere in huius nostri sermonis vltima parte, & perfectionem quam vidimus, secundum eius exigentiam, cum causis suis monstrare.

QVARTA PRAS HVIVS PRIMI LIBRI, DE PRINcipijs artificialibus huius artis.

Diuisio dicendorum in hac parte, cum insinuatione perfectionis, in secundo libro tradendæ. Cap. XXXVIII.

SVNT duo quæ determinanda sunt: Principia scilicet huius magisterij, & perfectio eiusdem. Sunt itaq; huius artis principia, modi operationum ipsius, quibus applicatur artifex ad hoc magisterium. Qui quidem à se inuicem sunt diuersi. Est enim vnus modus Sublimatio, & Descensio alter, & vnus etiam Distillatio, & vnus ex modis est Calcinatio, & alius Solutio, & alius Coagulatio: septimus verò modus est Fixatio, octauus verò Ceratio. De quibus singulis singulas narrationes faciemus. Perfectio verò consistit ex consi-

deratione

deratione eorum, quibus peruenitur ad eam, & ex consideratione rerum iuuãtium, & ex consideratione ipsius rei, quæ vltimò perficit, & ex qua cognoscitur, an in perfectione fuit magisterium, vel non. Consideratio eorum, quibus peruenitur ad operis complementum, est consideratio substantiæ manifestæ, & colorum manifestorum, & ponderis in vnoquoque coporum mutandorum, & eorum corporum, quæ non mutanda sunt ex radice suæ naturæ absq; illo artificio, & consideratio illorum similiter in radice sua cum artificio, & consideratio principiorum corporum, secundum suum profundum, occultum & manifestum, secundum naturam suam, sine artificio, & eorum similiter cum artificio. Quoniam si non cognoscerentur corpora & illorum principia in profundo suæ naturę & manifesto, cum artificio, & sine, nesciretur quod superfluum in eis, & quod diminutum, qua ratione necesse foret nos nunquam ad perfectionem transmutationis illorum peruenire. Consideratio autem rerum iuuantium perfectionem, est consideratio naturarum, illarum rerum, quæ corporibus sine artificio videmus adhærere & mutationem facere. Et sunt Marchasita, Magnesia, Tutia, Antimonium, & lapis Lazuli, & consideratio eorum, quæ sine adhærentia corpora mundificant, & sunt scilicet sal & alumina, nitra & boracia, & quæ illorum naturæ sunt, atque consideratio vitrificationis mundantis per consimilem naturam. Consideratio verò rei quæ perficit, est consideratio electionis puræ substantiæ argenti viui: & est materia quæ ex materia illius assumpsit originem, & ex illa creata est. Non est autem ista materia argentum viuum in natura sua, nec in tota sua substantia, sed est pars illius, non est autem nunc, sed cum lapis noster factus est. Ipse enim illustrat, & ab adustione conseruat, quod perfectionis significatio est. Consideratio verò rei ex qua cognoscitur, vtrum magisterium in perfectione sit, vel non, est consideratio cineritij, cementi, ignitionis, expositionis super vapores acutorum, extinctionis, commistionis sulfuris adurentis corpora, reductionis post calcinationem, & susceptionis argenti viui. Hæc autem omnia deinceps narrabimus cum causis suis, & cum experientijs facilibus, quibus poteris manifestè cognoscere, sermones non errasse nostros. Et hæc experimenta erunt tibi penitus nota.

De Sublimatione, cur sit inuenta. Cap. XXXIX.

PRosequentes igitur nostrum propositum, dicimus de Sublimatione. Et fuit causa inuentionis eius, quia non inuenerunt Antiqui nostri, nec nos, nec qui post nos erunt aliquid, quod vniretur corporibus, nisi spiritus solos, vel aliquod, quod naturam corporis & spiritus in se contineret, & hos proiectos super corpora sine illorum mundatione, viderunt vel non perfectos colores dare, vel ex toto corrumpere, adurere, denigrate & defœdare: Et hoc secundum diuersitatem ipsorum spirituum. Quidam enim sunt adurentes, vt sulfur & arsenicum & Marchasita, & hi quidem corrumpunt ex toto. Alij verò nõ adurunt, vt omne genus Tutiæ, & hi quidem imperfectos colores dãt, duplici de causa hæc faciunt. Vna, quia vnctuositas adustiua sulfuris, de cuius proprietate est, de facili inflammari, & per inflammationẽ denigrari, & per consequẽs denigrare, ab eis non est ablata. Altera verò causa est terreitas, quæ ab eis similiter ablata non fuit. In his autem, in quibus non datur perfectus color, est causa terreitas, liuidum faciens eũ. Potest etiam adustio liuidum creare colorem. Ideoq; ingeniati fuimus hos mundare ab vnctuositate videlicet adurente, eã habentes scilicet, & à terrea superfluitate omnes. Et ad hoc per nullum magisterium potuimus peruenire, nisi per solam sublimationem. Ignis enim cum eleuat, subtiliores partes semper eleuat, ergo dimittit grossiores. Ex hoc patet,

per ſublimationem ſpiritus à terreitate mũdari, quæ & ingreſſionem impedie bat, & colorem immundum dabat. Experientia verò notum tibi facit ſatis per uiſum tuum, illos ab ea abſolutos eſſe: vides enim eos ſplendidiores & magis peruios, & eos facilius corporum denſitatem ſubintrare & penetrare, & non fœdum, vt prius, colorem facere. Quòd verò per ſublimationem aduſtio remoueatur, patet experimento, quoniam arſenicum quo prius ante ſui ſublimationem impium & pronum erat ad aduſtionem, poſt eius ſublimationem inflammari ſe non permittit, ſed ſolummodò ſine inflammatione recedit, & hoc idem in ſulfure (ſi experieris) inuenies. Quia autem in nullis alijs quàm in ſpiritibus vidimus adhærentiam ad corpora cum alteratione, per nullam aliam cauſam fuimus ab eis excuſati, quin neceſſarium fuerit, illos præparaſſe, cum mundatione illorum, quæ eſt per ſublimationem, ideo huius fuit cauſa neceſſaria inuentionis. Sublimationis igitur narremus ordinem totum ſine diminutione, & ipſius cauſam.

Quid ſit ſublimatio, & de tribus gradibus ignis in ea obſeruandis. Cap. XL.

Dicimus igitur, Sublimatio eſt rei ſiccæ per ignem eleuatio, cum adherentia ſui vaſis. Sublimatio verò diuerſificatur propter diuerſitatem ſpirituum ſublimandorum. Quædam enim fit cum forti ignitione, quædam verò cum mediocri, quædam verò cum igne remiſſo. Si igitur ſublimetur arſenicum vel ſulfur, neceſſe eſt illa per remiſſum ignem ſublimari, quoniam cum habeant partes ſubtiliſsimas coniunctas vniformiter groſſis, aſcenderet vtiq; illorum tota ſubſtantia ſine purificatione aliqua, imò denigrata & combuſta. Vt igitur ſeparet quis immundam terream ſubſtantiam, neceſſe eſt ingenia duorum inuenire generum, proportionem ſcilicet ignis, & mundificationem cum commiſtione fæcum, quoniam commiſtio cum fæcibus partes comprehendit groſſas, & tenet illas in aludelis fundo depreſſas, nec eas ſcandere permittit. Vnde & neceſſe eſt, artificem triplicem ignis gradum ſublimationi applicare: Vnum proportionatum taliter, quòd per eum aſcendant alterata tantùm & mundiora & lucidiora, donec per hoc manifeſtè viderit ipſa mundari à terrea fæculentia. Alter verò gradus eſt, vt quod in fæcibus remanſit de pura illorum eſſentia, ſublimetur cum maiori expreſſione ignis, videlicet cum ignitione aludelis & ipſarum fæcum, quam videre poterit oculis ſuis. Tertius verò gradus eſt, vt adminiſtretur ignis debiliſsimus ſine fæcibus, ei quod ſublimatum à fæcibus, & iam depuratum eſt, ita vt vix aliquid de illo aſcendat, & quod aſcendet de illo ſit res ſubtiliſſima, quæ in hoc opere nihil valet, quia illa eſt res, mediante qua aduſtio fit in ſulfuribus. Eſt igitur tota ſublimationis intentio hæc, vt remota terreitate illius per ignis adminiſtrationem debitam, & abiecta ſimiliter ex ea ſubtiliſsima & fumoſa illius parte, quæ aduſtionem cum corruptione adducit, relinquatur nobis pars illa, quæ in æqualitate conſiſtit, quæ ſimplicem fuſionem ſuper ignem facit, ſine aduſtione aliqua de igne fugiente ſine inflammatione illius. Quòd verò ſubtiliſsimum ſit aduſtiuum, manifeſtiſsimis argumentationibus probatur. Quia ignis ad ſuam conuertit naturam vnumquodque eorum quod magis affine illi eſt, quia ex vnaquaque re aduſtibili magis affine eſt, quod ex illa eſt ſubtile, & adhuc magis affine eſt, quod ſubtilius eſt: ergo & maximè affine quod ſubtiliſsimum eſt. Ab experientia ſimiliter, quoniam ſulfur vel arſenicum non ſublimatum velociſſime inflammatur, ſulfur verò facilius. Sublimatum verò directè non inflammatur, ſed euolat & extenuatur ſine inflammatione, precedente tamen fuſione. His itaque patet, ſermonem noſtrum veridicum eſſe.

De

De Fecibus corporum metallicorum, ſpiritibus in ſublimatione addendis, & earum quantitate ac qualitate. Cap. XLI.

PRobatio verò adminiſtrationis fæcum, cum proportione ſua eſt, vt eligatur materia illa, cum qua plus conueniant ſpiritus ſublimandi, & cui permiſceantur profundius, quoniam illa cui magis vniuntur, potentior eſt in retentione fæcum ſublimandorum, quàm cui non. Huius rationabilis ſatis eſt & manifeſta probatio. Probatio verò, quòd neceſſaria ſit fæcum adminiſtratio, eſt, quia ſi non coniungerentur ſulfur vel arſenicum ſublimandum, cum fæce de aliqua re fixa, tunc neceſſe eſſet ea cũ tota ſui ſubſtantia aſcendere, non mũ data. Experientia verò ſciunt, nos verum dicere, qui in ſublimationibus exercitati ſunt. Probatio verò, quòd neceſſaria ſit talium fæcum adminiſtratio, quibus ſublimanda conueniant & vniantur in profundo ſuo, quia ſi fæces nõ permiſcerentur per minima, tunc idem contingeret, ſicut ſi fæcem non haberent, ſcilicet vt aſcenderet tota illorum eſſentia ſine mundatione aliqua, ſicut aſcendunt ſine fæcibus cũ tota ſubſtantia, ergo & ſimiliter à fæcibus ſublimata quibus non vniuntur, accidere neceſſe eſt. Experiẽtia ſcit verum hoc eſſe, qui hoc vidit & nouit, quia cùm ſublimauit à re extranea à corporum natura, ſublimauit in vanum, vt nullo modo depurata poſt aſcenſionem illorum inueniret. Si verò cum calce alicuius corporum ſublimauit, tunc bene ſublimauit, & perfectè mundare potuit cum facilitate. Eſt ergo intentio fæcũ, vt adminiſtrẽtur de calcibus metallorum. Eſt enim in illis facilis operationis ſublimatio, cũ rebus autem alijs difficillima. Nõ eſt ergo aliquid, quod locum illorum poſsit obtinere. Non autem dicimus ſublimationem impoſsibilem ſine calcibus corporum, ſed eam difficillimam, & longiſsimi laboris & protelationis vſq; in deſperationem. Sed in hoc tamen aliquid bonitatis habet, quia quod ſublimatur abſq; fęcibus, vel ſine corporum calcibus, eſt quantitatis multæ, quod verò cũ fæcibus, minoris. Adhuc verò & quod cum corporum calcibus, minimæ eſt quantitatis, ſed facillimi laboris & breuiſsimi. Illud verò quod plus nos excuſat à fæcibus de corporibus, eſt omne genus ſalis præparati, & huius conſimilium in natura. Et eſt nobis cum eis ſublimatio multæ quantitatis etiam poſsibilis, quia facilis fit ab eis ſublimandarum fæcum ſeparatio per ſalium ſolutionẽ, quod in nullis alijs rebus eſſe contingit. Proportio verò fęcum eſt, vt quantitas fæcum quantitati ſublimandorum æquetur. In hoc enim etiam rudis artifex errare non poterit. mediocrem verò artificem, ponere medietatem ponderis ſublimandorum ex fæcibus, ſufficiens eſſe contingit, & in hoc errare nõ debet. Exercitato verò & maximè experto, minima illarum pars ſufficit. Quãto enim minores fæcum ſunt quantitates, tanto & maioris exuberantiæ ſublimationem neceſſe eſt eſſe, dummodò & ſecundum diuerſitatem ſubtractionis fęcum, fiat proportionalis illi ſubtractio ignis. In parua enim quantitate, paruus ad perfectionem ignis eliciatur, in magna magnus, in maiori maior.

De moderando igne in ſublimatione. Cap. XLII.

SEd quoniam ignis non eſt res quæ menſurari poſsit, ideo contingit in illo errare ſæpiſsime, cùm quis exercitatus non eſt, tam ex diuerſitate fornacũ, & lignorum adurendorum, quàm vaſorum & coaptationis illorũ, De quibus omnibus expedit artificem attẽtum ſollicitare. Sed communem adducimus regulã, Quòd in primis expedit cum paruitate ignis, ſolam aqueitatẽ ex ſublimãdis exprimere, qua remota, ſi quid aſcẽdit per illũ, tunc in principio hic nõ

augeatur ignis, vt per debilissimũ ignem subtilissima pars tollatur, & seorsum ponatur, quæ est causa adustionis. Cùm autem iam nihil vel modicũ ascẽderit (quod experiri poteris cum intromissione bombycis lycinij in superius foramen aludelis) vigoretur ignis sub eo, & quãti vigoris debeat esse ignis, tibi experientia lycinij ostendet. Si enim parum de sublimando vel mundum exierit adhuc paruus erit ignis, augeatur igitur. Si verò multum & immundum, tunc superfluus est, subtrahatur igitur. Si verò mundum & multum, proportio iam inuenta est. Immundum autem vel mũdum per extractionem lycinij, quod in foramen aludelis positum est, cognoscetur: secundum enim quam quantitatẽ munditiem vel immunditiem ex sublimando respexerit artifex adhæsisse lycinio, syllogissare poterit, & in tota sublimatione necessariò proportionalem ignem. Et ex hoc ignis rectificationem inueniet sine fallacia. Melior verò modus fæcum est, vt sumantur ferri squamæ, vel æris combusti. Et hæc quidẽ propter priuationem malæ humiditatis, de facili sulfur aut arsenicum sibi imbibũt & secum vniunt. Huius autem viam scit exercitatus solus.

De erroribus circa quantitatem fæcũ & dispositionem fornacis in sublimando sulfure & arsenico uitandis: Item de fornace construenda, & lignis eligendis. Cap. XLIII.

EXpedit ergo nos rectificare artificẽ in omnibus, in quibus contingit errare ignoranter, in horũ duorum spirituum sublimatione. Narremus igit primò, quòd si multas fæces posuerit, tunc si non augmẽtauerit ignẽ proportionalem, nihil ex sublimando ascendet. Quomodo autẽ illum inueniat, iã ei sufficienter narratum est. Et si paucam fæcum quantitatem, vel nõ ex corporum calce posuerit, tunc si illius proportionem non inuenerit, ascendet sublimandum cum tota substantia. Et huius tradidi similiter inuentionem sufficientem. Ex fornace verò similiter contingit errare. Nam magna fornax magnum dat ignem, paruum verò parua, si ligna & foramina auricularum eius proportionantur. Si igitur posuerit multam rei sublimandæ quantitatem in paruã fornacem, ignem eleuationis sufficientem non poterit exhibere. Si verò paucam quantitatem in magnam fornacem, sublimationẽ exterminabit propter ignis excessum. Similiter verò spissa fornax condensatum & fortem dat ignẽ, tenuis verò rarum & debilem, in quibus similiter errare contingit. Similiter verò cũ spaciosis auriculis furnus, & clarum & magnum dat ignem, cum strictis verò debilem. Item si maior fuerit vasis in coaptatione ad furnum distantia à spondilibus eius, magnum dabit ignem, si verò minor, minorẽ. In quibus omnibus contingit errare maximè. Rectificatio ergo horum est, vt furnus scilicet construatur secundum intentionem ignis quam quærit, spissus scilicet cum liberis auriculis, cum distantia vasis aludelis multa à spondilibus furni, si magnũ quærit ignem. Si verò mediocrem, mediocrẽ in his omnibus inueniat proportionem: si verò debilem, proportionem in his eandem inueniat. Et has proportiones omnes docebimus te inuenire cum præparatione vera, & experientia determinata. Si igitur volueris multam sublimationis quantitatem eleuare, tunc vas aludel tantæ capacitatis inuenias, quod illam suscipiat super fundum ad eleuationem vnius palmæ. Ad illud coaptes furnum, vt suscipiat aludel in medio sui cum distantia parietum suorum per duos digitos. Et furno facto, facies illi decem auriculas æquè distantes proportione vna, vt vna æqualitas sit ignis ad omnes partes illius. Tunc verò stipite ferreo in medio fornacis ex transuerso in spondilibus eius firmato, qui à fundo fornacis distet ad extensionem vnius palmæ cum pollice suo, & ad spissitudinem vnius digiti super eo firmetur vas aludel, & circumlinatur ad furnũ, quẽ sequens demonstrat de-

scri-

ſcriptio. Tunc verò aduerte, ſi bene & liberè ſe expediuerit de fumoſitatibus, & flamma liberè per totũ furnum trãſiuerit in circuitu aludelis, tunc bene proportionatum eſt, ſi verò non, non. Et tunc dilata eius auriculas, & ſi emẽdatur, bene quidẽ, ſi verò non, tunc neceſſariò relinquitur, quòd diſtantia aludelis à parietibus nimis parua eſt: radantur ergo tunc parietes, & amplietur diſtantia & poſtea tentetur. Reiteretur ergo ampliatio auricularum, & raſura ſpondiliũ quouſq; liberè ſe abſoluat à fumo, & flamma in circuitu aludelis ſit lucida, & fumus liberè per auriculas exeat. Iſta eſt ſufficiens experientia ad omnẽ ſublimationis quantitatẽ de inuentione magnitudinis furni, & dilatationis auricularũ eius, & diſtantiæ aludelis à parietibus eius. Inuẽtio verò ſpiſſitudinis furni eſt, quòd ſi quæſieris magnum ignem, maior ſpiſſitudo illius ſit, ad menſurã extenſionis palmæ cum pollice ſuo: ſi verò mediocrẽ, ad menſuram vnius palmæ: ſi verò minorem, ad ſpiſſitudinem duorum digitorum formetur.

Similiter verò ex lignis eliciatur proportio, quoniã ligna ſolida fortem dãt ignem, ſpongioſa verò debilem, ſicca magnũ & citò terminabilẽ. Viridia parũ & multum durantem, & ſimiliter ſolida multũ durantem: ſpongioſa verò de facili terminabilem dant ignẽ. Conſideratione ergo diſtantiæ aludelis & magnitudinis & paruitatis auricularũ, & ſpiſſitudinis & tenuitatis furni, & diuerſitatis lignorum præmiſſa, accidet omnium igniũ diuerſitates perquiri, cum experientia ſua vera. Ex concluſione verò maiore vel minore auricularum, vel feneſtræ furni, per quam ligna intromittuntur, & adminiſtratione diuerſitatis lignorum, & additione & ſubtractione illorũ, accidet inueniri determinatum ſpacium tẽporis durationis ignis, ſcilicet vt ſcientia determinata ſciatur, quantum vnuſquiſq; ignis in ſuo gradu perdurare poterit in æqualitate. Et hæc inueſtigatio eſt maximè tibi vtilis & neceſſaria, quoniam per eam excuſaberis à multitudine laboris immenſi. Exerciteris igit̃ in ea, & in omnibus à nobis nũc nouiſsimè determinatis, quia qui ſe exercuerit, inueniet, qui verò non, non.

Ex qua materia & qua forma uas Aludel ſit faciendum. Cap. XLIIII.

INtentio verò vaſis Aludelis eſt, vt fingatur vas de vitro ſpiſſum: de alia enim materia non valet, niſi fortè ſimilis eſſet ſubſtantiæ cum vitro ſpiſſum: ſolum enim vitrũ & ei ſimile, cum poris careat, potens eſt ſpiritus tenere ne fugiãt, & exterminentur ab igne. Alia autẽ materia nulla, quia per poros eorũ ſucceſſiuè diminuuntur & euaneſcunt ſpiritus. Nec metalla in hoc valent, quoniam ſpiritus propter amicitiã eorum & conuenientiam illa penetrant, & cum illis vniuntur: quare per illa tranſeuntes euaneſcunt, quod per ea, quæ à nobis determinata ſunt, apertè probatur. Neceſſariò & experientia repertũ eſt, hoc nos verum dixiſſe, ergo per aliquod nos excuſamur à ſuſceptione vitri in cõpoſitione Aludelis. Fingatur ergo concha vitrea rotunda, cuius fundus ſit paruæ curuitatis, & in medio ſpondiliũ eius formetur zona vitrea circundãs eam, & ſuper illam zonam fundetur paries rotundus equidiſtans à conchæ pariete ad groſsitudinem cooperculi ipſius conchæ, ita vt in diſtãtia hac cadat paries cooperturij largè ſine preſſura. Altitudo verò huius parietis ſit ad menſuram altitudinis parietis conchæ, aut paulò plus, aut paulò minus. Formẽtur verò duo coopertoria ad menſuram huius concauitatis duorũ parietum, æqualia, quorũ longitudo ſit æqualis, & ſit vnius ſpannæ, & figura eorũ figura vna, ſcilicet pyramidalis, in quorum capitibus duo æqualia ſint foramina, vnum ſcilicet in vno, alterum in altero, in quibus ambobus poſsit cadere maior gallinæ pẽna, vt hîc paulò poſt clarius cernere licebit. Eſt ergo conchæ vaſis intentio, vt poſsit moueri ſecundum artificis voluntatem coopertorium illius, & quòd iunctura ſit ingenioſa, per quã ſine lutatione aliqua nõ pateat ſpiritibus egreſsio.

Qui ergo in hoc poteſt magis ingeniari, non excuſet ſe ab hoc per noſtrã trã-
ditionẽ. Et eſt ſpecialis intentio ſuper hoc, ſcilicet vt concha interior cũ ſpon-
dilibus ſuis vſq; ad medium ſubintret coopertorium ſuum. Cùm enim fumo-
rum ſit aſcendere & non deſcendere, per hoc inuenimus inuẽtione prima, ſpi-
ritus non habere ad conſumptionẽ exitũ, & propter hoc excellit modos alios
quos inuentione noſtra quæſiuimus. Et hoc experiendo, videbunt nos verũ
æſtimaſſe de illo. Intẽtio verò & vna eſt, vt ſæpiſsimè euacuetur aludelis caput
ne præ nimia ſublimandorum multiplicatione in illud, cadant ad illius fundũ,
& detineat multitudo reiterationis ſublimationis occupatum lõgo tempore.
Eſt & ſimiliter intentio altera, vt ſemper ſeorſum ſeparet, quod ſurſum ad pro
pinquitatem foraminis capitis aludel aſcendit in puluerem, ab eo quod fuſum
& denſum in fruſtis, & apud fundum illius, peruium, & clarum, cum adhæren
tia ad vaſis ſpondilia conſcendiſſe inuenitur, quoniam hoc minus habet de
aduſtione, quàm quòd prope foramen reperitur ſcandiſſe. Hoc autem in ſupe
rioribus aperta probatur ratione videlicet, & experimento. Probatio verò bo
nitatis & perfectionis ſublimationis eſt iam dicta. Et eſt, vt inueniatur clara &
lucida, & non aduratur cum inflammatione. Hæc eſt ergo perfectio intentio-
num ſublimationis, ſulfuris videlicet & arſenici. Et ſi non inuenta eſt ſic, reite-
retur opus ſuper illa, cum conſideratione omnium ſuarum intentionum, quo-
vſque ſic inueniatur.

De ſublimatione Mercurij ſiue Argenti uiui. *Cap.* XLV.

NVnc verò totam intentionẽ ſublimationis arg. viui determinemus. Eſt
igitur cõpleta, ſumma illius depuratio terreitatis, & remotio aqueitatis
illius. Excuſamur enim à labore remotionis aduſtionis eius, quoniã eam
nõ habet. Dicimus igitur quòd ingeniũ ſeparationis ſuperfluæ terræ ipſius eſt
ipſum cõmiſcere rebus, cum quibus affinitatẽ non habet, & ſublimationẽ eius
reiterare ab eis multoties. Et harũ genus eſt talk, & calx corticũ ouorũ, & mar-
moris albi. Similiter & vitrum minutiſsimè tritum, & ſalis omne genus præpa
rati. Ab iſtis enim mundatur, ab aliis verò rebus habentibus affinitatem cum
eo, niſi ſint perfectionis corpora, corrũpitur potius, quia ſulfureitatem habent
omnia talia, quæ aſcendens cum eo in ſublimatione ipſum corrũpit. Et in hoc
experientiam vides, quia ſi ſublimas illud à ſtãno, vel à plũbo, ipſum poſt ſubli
mationẽ infectum conſpicies nigredine. Ergo melior eſt eius ſublimatio per
ea, cum quibus non conuenit. Cum quibus autem conuenit melior eſſet, ſi ſul-
fureitatem non haberẽt. Ideo à calce melior eſt ſublimatio, quàm à rebus om-
nibus, quoniã illa parũ conuenit, & ſulfureitatẽ non habet. Modus verò remo
tionis aqueitatis ipſius ſuperfluæ eſt, vt quando cõmiſcetur calcibus, à quibus
ſublimari debet, teratur & cõmiſceatur illis cum imbibitione, quouſq; de illo
nihil appareat, & poſtea ſuper ignẽ lentiſsimum aqueitas imbibitionis remo-
ueatur: qua recedente, etiã arg. viui aqueitas cum ea recedit. Sit tamen ignis
tam lenis, vt per eum arg. viui tota ſubſtãtia non aſcendat. Ex multiplici igitur
reiteratione imbibitionis cũ contritione & leni aſſatione, aqueitas illius maior
deletur, cuius reſiduum per ſublimationis reiterationem remouetur. Et quum
videris illud albiſsimum, excellens niuem albedine ſua, & quaſi mortuum alu-
delis ſpondilibus adhærere, tunc ſuper ipſum reitera ſublimationem eius ſine
fæcibus: Quoniam adhæret pars illius fixa cum fæcibus, & nunquam per
ingeniorum genus aliquod ab illis ſeparari poſſet. Aut poſt illud figas par-
tem illius, & modum fixionis eius in ſequentibus narratum tibi expreſsè tra-
demus. Et cùm fixeris illam, tunc reitera ſublimationem reſiduæ partis ſuper
eam, vt illa ſimiliter figatur, & ſerua, quod tentabis ſuper ignem, Si fuſionem

bonam

bonam dederit, tunc sufficientẽ sublimationẽ illi administrasti. Si verò nõ, adde illi de arg. viu. sublimato partem aliquã, & reitera sublimationẽ, donec fiat. Quòd si lucidum & albissimũ habuerit colorem, & peruium, tunc bene mundasti: si non, non. Igitur ne sis in præparatione illius quæ per sublimationẽ fit, negligẽs, quia qualis erit mundatio, talis & perfectio per illud sequitur, in proiectione illius super vnũquodq; imperfectorũ corporum, & super ipsum viuũ non præparatũ. Vnde & quosdã contingit ferrum, quosdã verò plumbum, & quosdam per illud Venerẽ, & quosdam stannũ formare. Quod contingit propter purificationis negligentiam, quandoq; illius solius, quandoq; sulfuris sibi admisti, vel eius comparis. Si igitur directè sublimãdo mundaueris, & illud perfeceris, erit albedinis tinctura firma & perfecta, cui non est par.

De sublimatione Marchasitæ. Cap. XLVI.

SVfficienter igitur sublimationis arg. viui summa intentionis tradita, nunc ad ipsius Marchasitæ sublimationẽ accedamus: Duę autẽ sunt illius sublimationes. Prima quidẽ sine ignitione perficitur, alia cum ignitione. Et illud ideo, habet enim duplicem substantiã. Vnam scilicet sulf. purum in natura sua, aliam verò arg. viu. mortificatũ. Prima vtilis est, sicut sulfur: Secunda verò vtilis, vt arg. viu. mortificatũ, & mediocriter præparatũ. Assumamus igitur hãc vltimam, quia per illã excusamur à superiore arg. viu. & à labore mortificationis eius. Est igitur totus modus sublimationis illius, vt teratur, & in aludele ponatur, & sublimetur sine ignitione sulfur eius, semper remouendo quod ex illo sublimatur sæpissime propter causam dictã, & augendo ignis vigorẽ vsq; ad ignitionẽ aludelis. Et prima sublimatio marchasitæ debet fieri in vase sublimationis, quousq; sulfur recesserit, & postea in isto successiuè & ordinatè procedere, quousq; totũ quod in ea de sulf. constat, exierit. Quod probare poteris his manifestis experientijs. Nam cùm totũ illius sulf. fuerit eleuatũ, videbis colorẽ eius, quod post illud sublimabitur, mutari in albissimũ, misto cælestino eidem colore clarissimo & amœno. Aliter etiã, quia quod erit de sulfuris natura cõburetur, & flãmam dabit vt sulfur. Quòd verò secundò post illud sublimatum fuerit, nec inflammabitur, nec proprietates sulfuris ostendet aliquas, sed viui arg. mortificati in sublimationis reiteratione.

De uase, in quo Marchasita rectè possit sublimari. Cap. XLVII.

ILlud ergo colligamus per suũ sublimationis modũ, qui est, vt fiat vas terreũ solidissimũ, & bene coctũ, ad longitudinem mediæ staturæ virilis, ad latitudinem verò, per quã manus subintrare possit. Et fiat fundus eius qui separari & coniungi possit ad similitudinẽ vnius planæ paropsidis profundæ multũ. Et mensuretur ab orificio illius vasis vsq; prope fundũ, ad mensuram longitudinis vnius manus cum digitis suis. Et de illo loco vsq; ad caput eius vitrificetur interius vas vitrificatione spissa multũ. Et super caput illius ponatur alẽbicus cum laxo naso: in tali enim vase sublimatur illud. Coniungatur igitur fundus vasi suo per lutum firmæ tenacitatis, & super ipsum fundum spargatur marchasita, & super caput vasis alembicus laxi nasi, & ponatur in furnum, de cuius proprietate sit fortem ignitionem dare, fusionis scilicet argenti, vel Veneris, si artifex indiguerit, quem in Summa nostri operis, vbi diuersitates omnium instrumentorum narrabimus, tibi sufficienter trademus, & caput furni circunda cum rota habente foramen in medio sui, ad magnitudinem vasis, per quod illud vas intrare possit, & luta iuncturas in circuitu vasis & furni, ne ignis exiens impediat te in sublimationis adhærentia, relictis tantùm quatuor fenestris paruis in rota, quæ claudi & aperiri possint, per quas mittantur carbones in furnũ, & in lateribus fornacis: similiter aliæ quatuor sub illis intermedię,

quas & similiter carbones mittantur, & sex vel octo foraminibus ad magnitudinem digiti minoris, quæ nunquam claudantur, vt per illa furnus à fumositatibus se liberè possit expedire. Et sint foramina illa in iunctura furni cum rota sua. Furnus verò magnæ ignitionis est, cuius spondilia sunt ad altitudinem cubitorum duorum. In medio sit rota, minutissimis & creberrimis perforata foraminibus, cum luto fortiter annexa. Capita foraminum superius sint stricta, inferius verò laxa, vt cinis vel carbones possint liberius ex illis cadere, & relinquat ipsa continuè ad susceptionē aeris liberius aperta. Nam aeris libera & multa susceptio per inferiora foramina, est causa vna magnę ignitionis per furnum. Exerciteris ergo in eo, & ipsum inuenies. Causa verò longitudinis vasis est, vt extra ignem multa quantitas eius extendatur, & infrigidetur, vt fumi sublimationis locum refrigerij inueniant & adhæreant, & non inueniant viam fugæ, & suæ exterminationis. Hoc autem nouit ille, qui dum sublimasset in breuibus aludelibus, nihil ex sublimato inuenit, quoniam propter breuitatem aludelis æqualis fuit per totum ipsum ignis. Ideoq; semper in fumi substantiam conuersum sublimandum stetit, & non alicubi adhæsit, sed successiuè per porosvasis euanuit. Vas ergo in omnibus sublimandis ad maiorem sui partem in loco sui refrigerij extendatur. Causa verò vitrificationis vasis est, ne fumi ascēdentes in loco suæ ascensionis, porosum inueniant aludelis parietem, & illum penetrantes aufugiant. Vitrificatur ergo locus ascensionis illorum, vt obseretur illis via fugæ. Fundus verò aludelis non, quoniam ipsius fundus in igne cōsistit, qui vitrificationem ipsius funderet, qua fusa, & fundus eius, & similiter sublimandum funderetur, & vitrum fieret. Est enim vitri proprietas, omnia vincere, & ad se conuertere. His igitur omnibus consideratis cum causis eorum, fiat ignis sub aludele, quovsq; certificatus fueris experientia viridica, illud totum ascendisse. Est autem experientia, intromissio baculi terrei bene cocti, habentis foramen paruum in capite suo, vsque ad medium eius veniens, ad quantitatem digiti minoris prope ipsam rem, à qua fit sublimatio. Et si foramini aliquid adhæserit ex sublimando, non est totum sublimatum, si verò non, tunc sublimatum est. Et hac eadem exercitatione in omnibus sublimandis certificari poteris.

De sublimatione Magnesiæ & Tutiæ: item corporum imperfectorum, & de additione materiæ subleuantis ea. Cap. XLVIII.

Sublimationis verò Magnesiæ & Tutiæ est eadem intentio cum intentione vltimæ sublimationis marchasitæ. Non enim possunt hæc omnia sine ignitione sublimari, ideoq; omnia vnam intentionem habent cum causis ijsdem & experientijs eisdem, & habet vnum ordinem generalem. Quia sine fæcibus sublimari debent, quæcunque sublimari cum ignitione necessariò cōtigerit: quia in seipsis fæces habent sufficientes, imò superfluas, & huius signū est difficultas sublimationis ipsorum. Sublimantur etiam similiter omnia corpora à perfectione diminuta hoc eodem ordine, & nō cadit diuersitas aliqua, nisi quia ignis sublimationis vehementior est in corporibus, quàm in magnesia, marchasita, & tutia. Et non diuersificantur similiter corpora in sublimationibus suis, nisi quod quædam indigent admistione rei subleuantis ea, quædā verò non, vt facilior fiat eorum eleuatio. Sed vna tamen specialis in corporū sublimatione considerationis experientia reperta est bona, videlicet, vt in fundo aludelis non sit multa corporis sublimandi quantitas, quia multitudo sublimationem impedit. Et planities sit in fundo aludelis sublimationis, & nō concauitas, vt possit æqualiter & tenuiter super fundum sparsum corpus æqualiter & multum in omnibus suis partibus eleuari. Corpora verò indigentia admistione

miſtione rei eleuantis, ſunt ſcilicet Venus & Mars, propter ſuæ fuſionis tarditatem. Venus itaq; Tutia indiget, Mars verò Arſenico, & cum his eleuatur de facili, quoniam cum eis maximè conueniunt. Fiat igitur poſt illorum conſiderationem ſublimatio, vt in Tutia, & illi ſimilibus in ſublimatione, & diſponatur eorum ſublimatio hoc eodem ordine cum cauſis ſuis & experientijs.

De Deſcenſione & modo purificandi per paſtillos. Cap. XLIX.

NArratis itaque ſublimationis intentionibus cum cauſis ſuis omnibus, reſtat nos Deſcẽſionis modum monſtrare, cum cauſis ſuis ſimiliter, & ſuo ordine determinato & completo. Fuit ergo inuentionis illius cauſa triplex. Vna ſcilicet, vt cum materia aliqua incluſa eſt in illo vaſe, quod vocatur Deſcenſorium Chemiæ, poſt fuſionem ſuam deſcendat per foramen illius, & per eius deſcenſionem ſimus certi, fuſionem ſuſcepiſſe. Alia, vt corpora debilia per eam à combuſtione præſeruentur poſt reductionem à calcibus eorum Nam cùm à calcibus corpora debilia tentamus reducere, non omnem illorum partem tempore vno reducere poſſumns. Si igitur pars illa, quæ primò in corpus reducta eſt, reductionem totius expectaret, & per ignem euaneſceret maior illius quantitas. Neceſſe igitur fuit ingeniari, vt ſtatim quũ reducta eſt pars ab igne deponatur. Hoc autem per deſcenſorium fit. Eſt & tertia cauſa inuentionis illius corporum depuratio ab omni re extranea. Deſcẽdit enim corpus fuſum mundum, & omnem rem extraneam in concauitate illius dimittit. His itaq; tribus neceſsitatibus inuenta deſcenſione, determinetur modus illius cũ inſtrumento ſuo prius notificato cum cauſis ſuis. Dicimus igitur, quòd forma eius talis erit, vt fundus illius ſit acutus, & parietes illius ſine ſcrupulo æqualiter ſint terminantes in fundi acuitatem, vt poſsit vnumquodq; fuſibilium libere ſine adhærentia ad fundi illius foramen deſcendere, & coopertorium eius (ſi neceſſe ſit) ad ſimilitudinem planæ paropſidis, & bene conueniat illi, & ſint de bona & firma terra, & non de facili per ignis preſſuram findente. Mittatur igitur res, cuius intentio ſit deſcendere, in illud, ſuper baculos rotundos ex terra factos, vt magis fundo ſuperiori approximent, & cooperiatur cum eo, & iũctura firmetur, & in igne de carbonibus ponatur, & ſuper ipſum ſuffletur, quo vſq; tota res deſcendat in vas ſibi ſuppoſitum. Poteſt tamen (ſi res fuerit difficilis fuſionis) poni ſuper tabulam planam, vel paruæ concauitatis, à qua poſsit de facili deſcendere cum inclinatione capitis deſcenſorij, ſi fuſa fuerit: Purificantur enim per hoc corpora: Sed per paſtillum melius purificantur, cuius modus purificationis eſt idem cum modo purificationis deſcenſorij. Et ideo per illum excuſamur ab eo. Tenet enim fæces corporum, vt deſcenſorium, & melius, & ideo narramus modum illius. Dicimus igitur, quòd accipimus corpus, de cuius intentione eſt mundari, & illud in grana minutiſsima, vel limaturam vel in calcem (quod perfectius eſt) redigimus, & ei commiſcemus calcem aliquam, de cuius intentione non ſit fundi, & poſtea illud fundimus. Inuenimus enim per illud corpora mundari multa iteratione, ſed non mundificatione perfecta, quã perfectionem ſcimus eſſe, ſed mundificatione vtili, vt medicina perfectionis ſuſcepta, melius & perfectius per eam transformentur corpora. Eſt enim adminiſtratio præcedens eam: omnem autem adminiſtrationem ſufficienter in ſequentibus tibi narrabimus. Nunc verò Deſcenſorij ponamus deſcriptionem.

De Diſtillatione & cauſis eius, ac de tribus eiuſdem generibus, ſcilicet per alembicum, per deſcenſorium, & per filtrum. Cap. L.

COnueniens eſt igitur, vt ſequentes propoſitum noſtrũ, ſermonem de Diſtillatione tradamus cũ cauſis ſuis. Eſt igitur Diſtillatio vaporũ aqueorũ

in suo vase eleuatio. Diuersificatur itaq; distillatio. Nam quædam est per ignẽ, quædam verò sine igne. Quę verò per ignem fit, duorum generum inuenitur. Quædam est per eleuationem in alembicum, quædã per descensum Chemiæ, qua mediante, oleum ex vegetabilibus elicitur. Causa quare inuenta sit distillatio, & causa generalis inuentionis cuiuslibet distillationis, est purificatio liquorosi à fæce suæ turbulẽtiæ, & conseruatio illius à putrefactione. Videmus enim rem distillatam quocunq; distillationis genere puriorem effici, & melius à putrefactione custodiri. Causa verò specialis inuentionis illius, quæ per ascẽsum fit in alembicum, est inquisitio aquæ puræ sine terra. Cuius experiẽtia est, quòd videmus aquam sic distillatam, nullam fæcem habere. Causa inuẽtionis aquæ puræ, fuit imbibitio spirituum & medicinarum mundarum, vt si quãdo scilicet indigemus imbibitione, aquam puram habeamus, quæ fæcem post ipsius resolutionem non dimittat, qua fæce medicinæ nostræ & spiritus mundati possint inficí & corrumpí. Causa verò inuentionis eius, quæ per descensum fit, fuit olei puri in natura sua extractio, quia per ascensum oleum in natura sua combustibili haberi non poterat, & huiusmodi inquisitio fuit, scilicet, vt color eius, qui cum substantia sua permistus est, habeatur: hic enim iuuare potest in casu. Distillationis verò quæ per filtrum sine ignitione perficitur, causa inuentionis, fuit aquæ sola serenitas. Dicamus igitur nunc omnium distillationũ modos cum causis suis. Eius itaq; quæ per ascensum fit, est duplex modus. Alia enim fictili olla cineribus plena perficitur: Alia autem cum aqua in vase suo cũ graminibus vel lanositate, ordine suo dispositа, ne cucurbita vel distillatorius alembicus rumpantur, antequàm ad perfectionem deducatur. Ea verò quę cũ cineribus, maiori, & fortiori, & acutiori perficitur igne, quæ autem cum aqua, mansueto igne & æquali. Aqua enim acuitatem ignitionis nõ suscipit, quemadmodum cineres. Ideo per eam quæ cum cineribus fit, colores & grossiores terræ partes eleuari solent. Cum ea verò quæ cum aqua fit, subtiliores & sine colore, & ad naturam aqueitatis simplicis approximantes magis eleuari contingit. Subtilior ergo fit separatio per eam quæ aqua perficitur, quàm per eam quæ cineribus elicitur. Experientia hoc nouit verum esse, qui cùm distillasset oleum per cineres, oleum vix alteratũ suscepit in recipientẽ. Volens verò partes eius separare, ad id necessitate peruenit, vt contingeret per aquam distillare. Et tunc per eius reiterationem separauit oleum in partes suas elementales, vt albissimam & serenissimam aquam ex rubicundissimo extraxerit oleo, remanente in fundo alembicí totaliter illius rubore. Per hoc ergo magisterium ad omnis rei vegetabilis, & eius quæ ex vegetabili processit in esse, & omnis rei consimilis, ad omniũ determinatam elemẽtorum separationem peruenire necesse est. Per eã verò, quæ per descensum fit, ad cuiuslibet rei oleũ peruenirí determinatè potest, scilicet vegetabilium omniũ & eorum consimilium. Per eã verò, quę per filtrum fit, ad cuiuslibet liquorosi serenitatem peruenirí potest. Hæc autem omnia etiã parum vel minimum scientibus sunt manifesta & nota qui verò hæc ignorat, nihil ex hoc nouit magisterio. Exercitetur igitur, & de facili ea inuestigabit. Dispositio igitur eius quæ per cineres fit, est vt sumatur olla fortis ex terra, & coaptetur in furno simili sublimationis furno præfato cum eadem distantia à furni spondilibus per eãdem inuestigationem, & similibus auriculis, super cuius fundum ponantur cineres cribellati ad digiti spissitudinem, & super ipsos cineres ponatur vas distillationis, & cooperiatur in circuitu eius cum eisdem, vsq; prope collum alẽbici, postea verò infundatur in illud res, de cuius intentione sit sic distillari. Vltimò verò cooperiatur illud cum alẽbico, cuius collum suscipiat collum cucurbitæ inferioris intra se, vsq; ad curuitatem

tatem cannalis ipsius alembici, ne viam fugæ inueniat distillandũ. Et postea lutetur alembicus cum cucurbita sua, & firmetur eorũ iunctura, & supponatur ignis quousq; distillet. Alembicus verò & eius cucurbita de vitro sint. Ignis verò illius augeatur ei secundũ exigentiam distillationis, quousq; videatur totũ distillandum cum magna ignis expressione distillatum esse. Secundæ verò intentionis distillationis dispositio, quæ per aquam fit, est similis huic in vase & alembico. Differt tamen ab ea in hoc, quòd in hac sumitur olla ferrea vel ænea & coaptatur ad furnum, vt dictum est. Postea super fundum illius ollę stratum de graminibus, vel lana, vel re consimili construatur, ad spissitudinẽ trium digitorum, ne cucurbita frangatur, & eisdem graminibus, vel rebus consimilibus cooperiatur in circuitu cucurbita, vsq; prope collũ alembici, & super ipsa sarmenta virgæ subtilis superspargantur, & super virgas ponantur lapides ponderosi, qui suo pondere cucurbitam, & alembicũ, & ipsa sarmenta deprimant, & depressa firmiter & stabiliter teneant super ollæ fundũ, ne natent leuata per ipsam aquam: & fit leuatio hæc causa fracturæ vasis, & distillandę rei perditio. Postea verò super sarmenta fundatur aqua vsque ad ollæ plenitudinẽ, & supponatur ignis, quousq; distilletur totũ. Dispositio verò eius quæ per descensũ fit, est, vt fiat descensorium vitreũ cum coopertorio eius, & lutetur vtrunq;, & intromittatur quod sic distillari quis intẽdit. Et fiat super caput illius ignis. Descendet enim distillatio eius. Dispositio verò eius quæ per filtrum fit, est, vt ponatur liquor distillandus in conchã lapideã, & filtri bene abluti & madidi. ponatur pars latior in dictum liquorẽ vsq; ad fundum conchæ. Pendeat verò exilior pars eius ab orificio conchæ extra. Et sub capite illius filtri ponatur vas recipiens distillationẽ. Cùm ergo distillare ipsum filtrũ incipiet, primò aqua distillabit, qua madidũ fuit: qua cessante, succedit illi liquor distillãdus. Qui si nõdum serenus fuerit, toties ad concham reuertatur, quousq; sereniss imus distilletur. Hæc aũt, quia facilia sunt omnia, magna probatione nõ indigent, ideoq; eorum probationem siluimus. Descriptio verò omnium vasorum distillationis cuiuslibet, à nobis nunc traditæ, est hæc.

De Calcinatione, tam corporum, quàm spirituum, cum causis & modis suis. Cap. LI.

POst igitur distillationis narrationem, sermonem nostrũ tradamus de Calcinatione. Est ergo Calcinatio, rei per ignem puluerizatio, per priuationẽ humiditatis partes consolidantis. Causa inuẽtionis eius est, vt sulfureitas adustiua corrũpens & defœdans, per ignẽ deleatur. Diuersificatur verò secundum diuersitatem rerũ calcinandarũ. Calcinantur igitur corpora, & calcinantur spiritus, & res aliæ extraneæ à natura horũ, diuersa tamen intẽtione. Quia igitur sunt corpora imperfecta, duorum scilicet generũ, dura videlicet vt Venus & Mars, mollia verò, vt Iupiter & Saturnus, quæ omnia calcinantur: necesse fuit illa diuersa intentione calcinari, generali scilicet & speciali. Generali attamen vna intentione calcinantur. Et est, vt sulfureitas illa corrũpens & defœdãs deleatur per ignẽ. Sic enim comburitur omnis ex qua cunq; re sulfureitas adustiua quę sine calcinatione deleri non potest. Quoniã ipsum corpus solidum est, & propter soliditatẽ & latitationẽ occultatę sulfureitatis in cõtinuitate substantiæ arg. viui defenditur per illud ab adustione. Ideoq; necesse fuit, continuitatem eius separare, vt ignis liberius ad quãcunq; minimam eius partem perueniens, sulfureitatẽ ex eo cõburere possit, & non defendat ipsum cõtinuitas arg. viu. in illo. Et est cõmunis intentio similiter in illa depuratio terreitatis. Inuentum est enim, quòd corpora per reiterationem calcinationis & reductionis mundantur, vt monstrabimus in sequentibus. Specialis verò calcinatio corporũ mollium est, vt cum his duabus intẽtionibus sit intentio per eã

illa indurare & ignire, ad quod peruenitur cũ ingenioſa reiteratione calcinationis ſuper illa, de qua in ſequenti traditione determinare nos expedit. Inuenimus enim per id ingeniũ manifeſtè ipſa indurari. Sed manifeſtius & citius Iupiter induratur. Cauſa verò inuẽtionis calcinationis ſpirituũ eſt, vt ipſi melius figantur, & facilius ſoluantur in aquam. Quoniã omne calcinati genus fixius eſt, quàm nõ calcinati, & facilioris ſolutionis. Quia partes calcinati magis ſubtiliatæ per ignẽ facilius cũ aquis cõmiſcentur, & in aquã conuertuntur. Et hoc ſi expertus fueris, ſic inuenies ſe habere. Calcinatio verò aliarũ rerum, facit ad exigentiam præparationis ſpirituũ, & corporũ: de qua latius à nobis determinabitur in ſequentibus. Non autẽ eſt de perfectione harũ aliquid talium. Modus igitur ipſius calcinationis eſt diuerſus, propter diuerſitatẽ calcinandorũ. Calcinantur enim corpora aliter, quàm ſpiritus vel aliæ res. Et corpora à ſe inuicẽ diuerſa, ſimiliter diuerſimodè calcinantur. Corpora enim mollia vnũmodum habent generalẽ ad calcinationis intentionẽ, ſcilicet quòd ambo per ſolũ poſſunt calcinari ignem, & per ſalis acuitatẽ, præparati vel non præparati ambo ſimiliter. Primus igitur modus per ignem ſolũ ſic perficitnr, vt ſumatur vas ferreũ, vel terreum ad ſimilitudinẽ paropſidis formatum, cuius ſtructura ſit firma, & coaptetur ad furnũ calcinationis horũ, taliter, quòd ſub illo poſsint carbones proiici & ſufflari. Proiiciatur verò in fundum vaſis illius plumbũ vel ſtãnum, quod ſuper tripodẽ ferreũ, vel tres lapideas columnas ſedeat firmiter, & ad furni ſui parietes ſimiliter firmetur, quatuor vel tribus lapidibus coarctãtibus illud ad eos, ne vas moueri poſsit. Furni verò figura eadẽ fit cum forma furni magnæ ignitionis, de quo narratum eſt iam, & narrabitur ſimiliter ſermone cõpletiori. Accẽdatur igitur in illo furno ignis ſub vaſe calcinationis, ad ipſius calcinandi corporis fuſionẽ potens. Et cùm ipſum corpus cutem nigrã ſuper ſe creauerit ignis calore, ſubtrahatur illa ab eo cum pala ferrea vel lapidea, quę ſe non permittit cõburi ad infectionẽ calcis. Hæc autẽ excoriatio tamdiu cõtinuetur, quouſq; ipſum corpus in puluerẽ conuertatur. Quòd ſi Saturnus fuerit, ad maiorem ponatur ignem, quo vſq; in citriniſsimum mutetur colorẽ calx eius. Si verò Iupiter, ſimiliter exponatur, & dimittatur, quouſque in albedinem mutetur cõpletam. In hoc tamen ſollicitum reddimus artificem, quòd Saturnus de facili à calce ſua redit ad corpus: Iupiter verò difficillimè. Ideoq; ne contingat illum errare in expoſitione Saturni, poſt primã eius puluerizationẽ ad maiorem ignẽ, ne illius calx prius redeat in corpus, quã perficiatur: quoniã tẽperãtia ignis indiget, & ſucceſsione augmẽti illius paulatim, cũ cautela, quo vſq; in calce firmetur ſua, ne de facili redeat in corpus, vt poſsit illi maior ignis adminiſtrari, ad ſuæ calcis perfectionẽ. Similiter ne contingat errare in Ioue, propter difficilẽ eius reductionem, vt ſi quando poſuerit in reductionẽ calcẽ eius, eueniat ei, quòd non reducat, ſed inueniat eã prioris diſpoſitionis, aut in vitrum redactã, & æſtimet reductionẽ eius impoſsibilẽ. Dicimus enim, quòd ſi in Iouis reductione magnũ non adhibuerit ignẽ, nõ reducet: ſi verò magnũ, non neceſſariò illum reducere contingit, ſed poſsibile eſt illũ in vitrificationẽ reducere. Et illud ideo, quia Iupiter in profundo ſuæ naturæ arg. viu. fugitiuã incluſam habet ſubſtantiã. Quæ ſi longã in igne traxerit moram, fugiet, & corpus priuatũ humiditate relinquet, ita vt potius aptũ ad vitrificationem, q̃ ad corporis metallici fuſionẽ conuerti reperiatur. Omne enim propria priuatum humiditate, nullã niſi vitrificatoriam dat fuſionẽ. Ideoq; neceſſariò relinquitur vt cum ignis impetu maximè veloci, reducere celeriter feſtinet: aliter enim nõ reducitur. Exerceat ergo ad illud, & ſciet. Modus verò calcinationis horũ duorum corporũ, quæ à ſalis acuitate perficitur, eſt, vt proiiciatur ſuper faciẽ illorũ

ſalis

salis quantitas post quantitatē sæpissime in fusione sua, & permisceantur agitatione multa per baculū ferreū super ignē, quovsq; per salis mistionē in cinerē vertantur. Et postea per eundē modum perfectionis perficiatur illorū calx, cū suis cōsiderationibus. Sed in hoc est etiā differentia in horū duorum corporū calcinatione: Quia plumbū ex primis calcinationis laboribus ad puluerē conuertitur facilius q̄ Iupiter, nō tamen perficitur illius calx facilius quā Iouis. Depēdet autē huius causa ex eo, quòd Saturnus humiditatē magis fixā habeat, q̄ Iupiter. Veneris verò & Martis est idē modus, diuersus tamen à primis, & illud propter liquefactionis eorū difficultatē. Et est, vt laminati ponātur ad fortem ignitionē, de cuius intentione non sit fundere. Propter multā enim terreitatis eorū in illis quantitatē, & multā sulfureitatis adustiuæ & fugientis mensurā, de facili per hunc modū adducuntur in calcē. Et illud ideo, quia ex multa terreitate arg. viu. substantiæ intermista, turbatur arg. viu. debita continuatio. Et ideo porositas in eis causatur, per quā & sulfureitas trāsiens euolare potest, & ignis ex causa illa ad eā accedens, cōburere, & eā eleuare potest. Pet hoc igitur relinquitur, & partes rariores fieri, & in cinerē per discontinuitatē raritatis conuerti. Manifesta igitur experiētia huius est, quia exposita ad ignitionē lamina Veneris, flāmam dabit sulfureā & squamam in superficie sua causabit puluerizabilem. Et illud ideo, quia ex propinquioribus partibus necesse est faciliorē sulfuris cōbustionem fieri. Modus verò furni calcinationis huius, est idem cum modo furni distillationis, nisi quòd foramen solūmodo vnum magnum debet super caput suū habere, vnde à fumositatibus se liberè absoluat. Et situs calcinandorū in medio furni sit, vt in circuitu liberè ignem suscipiant. Vas verò eius sit terreū, ad formā paropsidis factum. Modus aūt calcinationis spirituum est, vt eis ad fixionē approximantibus, administretur ignis, succesiuè & paulatim illum augendo, ne fugiant, quovsq; maximū eos tolerare ignem contingat. Et vas eorū sit rotundū, vndiq; clausum, & furnus idem cum nouissimè dicto. Cū cōsimili autē furno, & consimilivase, omnis similiter res calcinatur. Excusamur tamen à maiori labore, quàm qui adhibetur in custodia fugę: Quoniā alia res non fugit, nisi spiritus, & quod spirituum naturæ approximat.

De Solutione, *Cap.* LII.

DE Solutione sermo noster ampliatus innuit, solutionē rei siccæ in aquā esse redactionē. Dicimus igitur, quòd omnis solutionis perfectio adducitur cum aquis subtilibus, & maximè acutis & acribus, & ponticibus fęcem nullā habentibus, sicut est acetum distillatū, & vua acerba, & pyra multæ acritudinis, & mala granata similiter distillata, & his similia. Fuit autē causa inuentionis eius subtiliatio eorū, quæ nec fusionem nec ingressionē habent, de quibus magna vtilitas amittebatur spirituū fixorum, & eorum, quæ ipsorū naturæ sunt. Nam omne quod soluitur, necesse est salis, aut aluminis, vel eorū cōsimilium naturā habere. Est autē natura eorum, quòd fusionem dant, ante illorum vitrificationē. Ergo & spiritus soluti fusionē præstabunt similiter similē. Cùm ergo multum ex natura sua, corporibus, & sibi inuicē couueniant, habita fusione, necesse est per illā corpora penetrare, & penetrando transmutare. Adhoc verò vt penetrent & transmutēt, sine magisterio nō peruenitur, quod est scilicet, vt post solutionē & coagulationem illius administretur illi aliquis ex spiritibus purificatus, non fixus. Et toties ab illo sublimetur, quovsq; secum maneat, & illi velociorē præstet fusionem, & ipsum in fusione à vitrificatione conseruet. De natura enim spirituū est, nō vitrificari, & à vitrificatione cōmistū saluare, donec in eo fuerint. Spiritus ergo qui magis naturā seruauit spiritus magis à vitrificatione defendet. Magis aūt seruauit spiritus, solūmodo pu-

ficatus, quàm purificatus, fixus, calcinatus, atq; ſolutus: ideo neceſſe eſt talẽ illi admiſceri. Reſultat enim ex his bona fuſio, & ingreſsio & fixio ſtans. Ex operibus autẽ naturæ probare poſſumus, ſola ſaliũ & aluminum, & ſimilium naturã ſeruantia, ſolubília eſſe. Non enim in operibus illius omnibus conſiderantes, inuenimus alia ſolui, præter illa. Igitur quæcunq; ſoluuntur, neceſſe eſt per illorum naturã ſolui. Sed quia videmus omnia verè calcinata ſolui per reiterationẽ calcinationis & ſolutionis: Ideoq; probamus per illud, omnia calcinata ad ſalium vel aluminum naturã approximare, ideo ſeſe in proprietatibus neceſſe eſt concomitari. Modus verò ſolutionis duplex eſt, ſcilicet per fimũ calidũ, & per feruentẽ aquã. Quorũ eſt vna intentio, & vnus effectus. Modus ergo per fimũ eſt, vt ponatur calcinatũ in ampullam vitreã, & ſuper illud fundatur quãtitas aceti diſtillati, vel conſimilis, duplũ eius, & obturetur caput ipſius bene, ne reſpiret, & ſub fimo tepído ſolui dimittatur, & poſtea per diſtillationem filtri ſolutũ remoueatur. Nõ ſolutum verò iterato calcinetur, & poſt calcinationem iterato ſimiliter ſoluatur, donec per reiterationẽ operis ſuper illud totum ſoluatur. Modus verò, qui per bullientem aquã fit, velocior eſt. Et eſt, vt calcinatum in ampullã ſimiliter ordinetur cum aceto, obturato foramine, ne reſpiret. quę in caldario pleno aqua & ſtramine ſepeliatur, vt in diſtillationis modo per aquam præceptũ attulimus per ordinẽ, & poſtea ſuccendatur ſub ea ignis donec aqua per horã ferueat: Poſt hoc verò ſolutũ diſtilletur, & ſeorſum ſeruetur. Non ſolutũ verò iterato calcinetur, & iterato eodẽ ordine ſoluatur, donec per reiterationem totum ſoluatur.

De Coagulatione, & eius cauſis, deq; diuerſis modis coagulandi Mercurij, & medicinarum ſolutarum. Cap. LIII.

COagulatio verò eſt rei liquoroſæ ad ſolidã ſubſtantiam per humidi priuationẽ reductio. Eſt autẽ duplex cauſa inuentionis illius: vna ſcilicet arg. viu. induratio: altera verò inuentionis cauſſa eſt, medicinarũ ſolutarũ ab aquei tate illis admiſta abſolutio. Diuerſificatur ergo ſecundũ ipſorum coagulandorum multiplicitatẽ. Alia enim arg. viuũ coagulatione indiget, alia verò ſolutæ medicinæ. Eſt tamen ipſius arg. viui duplex coagulatio. Vna quidem per ablationem totius ab illo humidi innati: Alia verò per inſpiſſationẽ ipſius humidi quouſq; induretur. Congelare attamen illud difficillimè atq; laborioſè accidet cum profunditate perſpicacis induſtriæ, & nos narrabimus omne ingeniũ coagulationis illius. Ingenium verò coagulationis illius cogitauerunt quidã fore per conſeruationem illius in ignis tẽperamẽto. Qui cùm illud putaſſent ſe coagulaſſe, poſt remotionẽ eius ab igne, inuenerũt illud fluere ſicut prius. Per hoc igitur in ſtuporem & in admirationem adducti ſunt, vehementer arguẽtes, ad hoc peruenirí non poſſe. Alíj verò neceſſariò ex principijs naturalibus ſuppo nentes, humidũ quodlibet ab ignis calore in ſiccitatem cõuerti, conati ſunt cũ perſeuerantiæ inſtantia continuare illius conſeruationem in igne, & per hanc continuationẽ ad hoc deuenerunt, vt ex eis aliquí in album, aliquí verò in rubeum conuerterint lapidem, aliqui verò in citrinum, cui non fuit fuſio nec ingreſsio. Et harum diuerſitatum cauſam non potuerunt æſtimare, ideoq; illud abiecerunt. Alíj verò cum medicinis illud coagulare conati ſunt, & ad hoc nõ peruenerunt, ſed accidit eis illuſio, aut quía non coagulauerunt, aut quía inſenſibiliter extenuatum eſt, aut coagulatio eorum non fuit in forma alicuius corporis. Et horum diuerſitatis cauſam ignorauerunt. Alíj medicinas artificioſas componentes, illud in proiectione coagulauerunt: Sed eorum non fuit coagulatio vtilis, quoniam ad imperfectum corpus illud conuerterunt, & cauſam huius ſimiliter videre non potuerunt. Horum igitur nos narrare cauſas expe-

expedit, vt ad coagulationis illius magisterium artifex perueniat. Vt autem iam à nobis sufficienter narratum est, vniformis est substantia argenti viui. Quare non est possibile in breui spacio temporis per conseruationem illius in igne, aqueitatem remouere illius. Nimia igitur festinatio, causa fuit primi erroris. Cum verò subtilis sit substantiæ, ab igne recedit. Ignis igitur excessus, est causa erroris illorum, à quibus fugit. Commiscetur cum sulfure, arsenico, & Marchasita de facili, propter communitatem in natura sua. Ideoq; per illa apparet coagulatum non in forma corporis, sed argenti viui cum plumbo misti. Non enim hæc, cum fugitiua sint, possunt illud in ignis pugna tenere, quousque ad corporis naturam perueniat: Sed fugiunt cum eo per ignis incussionem, & ideo illud est causa erroris eorum, qui sic coagulant. Habet similiter argentum viuum humiditatem multam sibi vnitam, quam ab illo separari non est possibile, nisi per ignis cautam violentiam, per conseruationem eius in suo igne. Et est suus ignis, quem illi augmentando, secundum exigentiam suæ tolerantiæ, illius humiditatem tollunt, non relicta sibi parte ad fusionem metallicam sufficiente, qua remota non funditur. Et hæc est causa erroris illorum, qui in lapidem illud coagulant non fusibilem. Habet similiter partes sulfuris naturaliter sibi admistas, quoddam tamen plus, quoddam verò minus, quod remouere per artificium contingit esse possibile. Cum igitur sit sulfuris proprietas, cum argento viuo rubeum vel citrinum colorem (secundum mensuram suæ quantiatis) creare, eius ablatione proprietas argenti viui erit, albedinem dare per ignem. Hæc igitur est causa varietatis colorum illius post coagulationem eius in lapidem. Habet similiter terreitatem sulfuris admistam, qua quidem infici omnes suas coagulationes necesse est. Et hæc est causa erroris illorum, qui illud in corpus imperfectum coagulant. Ex diuersitate igitur medicinarum illius coagulationis accidit, diuersa in coagulatione illius creari corpora, & ex diuersitate illius similiter quod coagulandum est. Nam si medicina, vel illud, habuerint sulfur non fixum, necesse est corpus molle ex illo creari. Si verò fixum, necesse est durum. Et si album, album. Si verò rubeum, rubeum. Et si remissum ab albo vel rubeo, remissum similiter necesse est fieri. Et si terreum, imperfectum. Si verò non, non. Et omne similiter non fixum, liuidum creat, fixum verò non, quantum in illo est. Pura verò illius substantia, purum creat corpus, non pura verò, è contra. Accidit autem & similiter in solo argento viuo, absque sulfuris commistione, diuersitas eadem propter diuersitatem mundationis, & præparationis illius in medicinis: Ideóque contingit ex parte medicinæ diuersitatis illusio, vt quandoque in coagulatione illius plumbum, quandoq; verò Iupiter, quandoque autem Venus, & quandoque Mars fiat, quod propter impuritatem accidit. Quandoque verò Sol, quandoque Luna, quod ex puritate venire necesse est, & consideratione colorum. Coagulatur igitur ex frequenti illius præcipitatione cum violentia ad ignis asperitatem. Asperitas enim ignis, aqueitatem illius de facili remouet. Hoc enim fit per vas, cuius figura sunt multæ longitudinis, in quo inueniat locum refrigerij, adhærentiæ, & quietis in eius spondilibus, propter suam longitudinem, & non fugæ viam, quousq; iterata vice ad illius fundum præcipitetur multa caliditate ignitionis, cum reiteratione multa, quousq; fiat fixum. Coagulatur similiter ex diuturna retentione in suo igne, in vase vitreo, cuius collum sit multæ longitudinis, & in ventre figuram ampullæ habeat, cum continua colli eius apertione, vt per illam possit humiditas eius euanescere. Coagulatur verò per medicinam illi conuenientem. Et nos illam tibi narra-

bimus in ſequentibus apertius. Hîc verò ſimiliter, vt intentionem noſtram ſuper illo narremus completam, ſecundum quod per noſtrum inuenimus experimentum. Et eſt medicina illius, quæ maximè illi in profundo eius adhæret, & ei per minima commiſcetur ante illius fugam. Ex rebus ergo ei conuenientibus neceſſe eſt illam colligere. Sunt autem huiuſmodi corpora omnia, & ſulfur, & arſenicum. Sed quia non videmus corporum aliquod in natura ſua illud coagulare, ſed ab eis ipſum fugere, quantumcunq; fuerint ſuæ conuenientiæ, ideoq; conſiderauimus, nullum corpus illi in profundo adhærere. Subtilioris ergo ſubſtãtię & liquidioris fuſionis neceſſe eſt medicinã illam eſſe, q̃ ipſa corpora. Ex ſpiritibus etiam non videmus, illis in natura ſua manentibus, firmã & ſtabilem coagulationem fieri illius, ſed fugitiuam, & multæ infectionis. Quod quidem contingit, alterum propter ſpirituũ fugam, alterum verò ex terreæ & aduſtibilis ſubſtantię illorũ commiſtione. Ideoq; ex hoc manifeſtè relinquitur ex quacunq; re medicina illius eliciatur, ipſam neceſſariò debere eſſe ſubtiliſſimæ, & puriſſimæ ſubſtantiæ, illi adhærentis ex natura ſua, & facillimæ liquefactionis, & tenuiſſimæ ad modum aquæ, & fixę ſuper ignis pugnam. Hęc enim ipſum coagulabit, & in naturam ſolarem vel lunarem conuertet. Modos ingeniorum medicinæ tibi dedimus, ad quam per illos peruenire potes, & ipſam ſermone ſibi proprio determinauimus. Solicitè igitur ad illã exerciteris, & eã inuenies. Sed vt nos nõ increpare poſſis ex eius ſufficientia, dicimus quòd ex ipſis corporibus metallicis cum ſuo ſulfure vel arſenico præparatis, hæc medicina elicitur: ſimiliter ex ſolo ſulfure, vel arſenico præparatis, & ex ſolis ſimiliter corporibus elici poteſt. Ex ſolo verò viuo argento facilius, & propinquius & perfectius inuenitur: Quoniam natura propriam naturã amplectitur amicabilius, & ea gaudet magis, quã extranea. Et eſt in ipſo facilitas extractionis illius ſubſtãtię ſubtilis, cũ iã in actu ſubtilẽ habeat ſubſtantiã. Modi verò inuẽtionis huius medicinę ſunt per ſublimationẽ, vt à nobis narratũ eſt ſufficiẽter. Modus verò fixionis illius in capitulo ſuo ſimiliter narratus eſt. Coagulationis verò ſolutorum modus eſt, per ampullam in cineribus vſq; ad collum cum temperato igne, quouſq; aqueitas euaneſcat.

De Fixione, & cauſis eius, deq; diuerſis modis figendi corpora, & ſpiritus. Cap. LIIII.

FIxio verò, eſt rei fugientis ab igne conueniens ad tolerantiam eiuſdem adaptatio. Cauſa verò inuentionis ipſius Fixionis eſt, vt omnis tinctura, omniſq; alteratio, perpetuetur in alterato, & non mutetur. Diuerſificatur verò & ipſa ſecundum rerum figẽdarum multiplicitatem, quę ſunt videlicet corpora quædam à perfectione diminuta, ſicut Saturnus, Iupiter, Mars, & Venus: Et ſecundum diuerſitatem ipſorum ſpirituum, qui ſunt ſcilicet ſulfur & arſenicum in gradu vno, & argentum viuum in alio. In tertio verò Marchaſita, Magneſia, & Tutia, & horum ſimilia. Figuntur igitur corpora hæc à perfectione diminuta per ſuam calcinationem, eo quòd abſoluuntur per eam à ſulfureitate volatiua & corrumpente. Et hanc ſufficienter in ſua narrauimus oratione, ſcilicet in capitulo Calcinationis. Figuntur verò ſulfur & arſenicum duobus modis, ſcilicet per reiterationem ſublimationis ſuper illa in vaſe aludele, quouſque ſtent. Eſt igitur ex hoc intentio feſtinationis Fixionis illorum, vt ingenieris ad inuentionem reiterationis multiplicis ſublimationis in breui tempore, quod per duo fit aludela, cum duplicibus ſuis cooperculis, hoc ordine ſcilicet, vt nunquam ab actu ſublimationis deſiſtas, donec fixa fuerint. Proijciãtur ergo, cum in vno aſcenderunt, in aliud aludel, & ſic alternata vice fiat. Et nunquam ociosa permittantur aludelis ſpondilibus adhærere, quin in continua

ſint

sint ignis eleuatione, quousq; cesset illorum eleuatio. Quantocunque enim in breuiori tempore poteris multiplices sublimationis reiterationes multiplicare, tanto celerius & melius continget ipsius fixionis tempus abbreuiare. Ideóque fuit secundus fixionis modus inuentus, qui est per ipsius sublimandi præcipitationem, ad calorem, vt continuo in illo sit, donec figatur. Et hoc fiet per longum vas vitreum cuius fundus sit terreus, & nõ vitreus (quia scinderetur in partes) illi artificialiter cum clausura bona connexus, & per spatulam ferream, vel lapideam, cum ad spondilia eius adhæserit, deijciatur ad ima caloris continuè, per alternas vices, quousque figatur. Fixionis verò modus argenti viui, id est cum modo fixionis sulfuris & arsenici, & non diuersificantur inter se, nisi in hoc, quòd non possunt sulfur & arsenicum figi, nisi prius eorum partes inflammabiles tenuissimæ, subtili diuisionis artificio ab eis separentur, per hunc vltimum fixionis modum. Argentum verò viuum hanc considerationem nõ habet, & ad hoc similiter temperatiori calore, quàm argentum viuum indigent in hoc modo. Similiter diuersificantur, quia in longiori figuntur tempore, quàm argentum viuum. In eo similiter, quoniam altius eleuantur propter suam tarditatem, quàm argẽtum viuum. Ideoq; longiori vase indigent, quàm argentum viuum ad suam fixionem. Fixio verò Marchasitæ, Magnesiæ, & Tutiæ est, vt cum post primam illorum sublimationem acquisiuerimus quod ex eis volumus, abiectis illorum fæcibus, reiteremus super ea sublimationem, toties conuertendo quod superius ascendit ad id quod inferius remansit, ex vnoquoque illorum, quousque figantur. Horum verò descriptio vasorum iam tradita est.

De Ceratione. Cap. LV.

CEratio, est duræ rei non fusibilis mollificatio ad liquefactionem. Ex hoc igitur manifestum est, quòd causa inuentionis huius fuit, vt quod ingressionem ex priuatione suæ liquefactionis non habebat in corpus ad alterationem, mollificaretur vt flueret, & ingressionem haberet. Ideo putauerunt aliqui, cerationem debere de oleis liquidis & aquis fieri. Sed erroneum est illud, & à principijs huius magisterij naturalis semotum penitus, & ex manifestis naturæ operibus reprobatum. Naturam enim non videmus in ipsis corporibus metallicis humiditatem citò terminabilem, imò diu durabilem, ad illorum fusionis & mollificationis necessitatem posuisse. Si enim talem illis posuisset, relinqueretur necessariò, vt citissimè scilicet ignitione vna, corpora totaliter humiditate priuari contingeret. Quare ex illo sequeretur, post vnam ignitionem corpus quodlibet nec malleari, nec fundi posse. Quãobrem imitantes naturæ opera inquantum possumus, necesse est nos modum naturæ in cerando sequi. Cerat autem ipsa in radice cerationis fusibilium humiditate, quæ super omnes est humiditates, expectans ignis calorem. igitur etiam nos consimili cerare humiditate necessariò expedit. In nullis autem rebus melius & possibilius, & propinquius hæc humiditas ceratiua inuenitur, quàm in his, videlicet sulfure & arsenico propinquè, propinquius autem & melius in argento viuo. Horum igitur humiditatem non videmus terram illorum relinquere, propter fortem vnionem, quam in opere mistionis naturæ habuerunt. In omnibus autem rebus alijs humiditatem habentibus, experimento inuenies, eam in resolutione à terrea sua substantia separari, & post illius separationem omni humiditate priuari. In spiritibus autem prædictis hoc nomine contingit. Ideóque non est aliud, per quod ab illorum in cerando acceptione, excusari possimus. Modus ergo Cerationis est per illos, vt toties super rem cerandam multiplicetur eorum sublimatio quo-

usq; in illa cum humiditate sua manentes, fusionem bonam præstent. Hoc autem non fiet ante illorum perfectam mundationem, ab omni re corrumpēte. Sed mihi melius videtur, vt eorum olea prius figantur, per oleum tartari, & cū illis fiat omnis ceratio competens, & necessaria ad hanc artem.

Finis libri primi Summæ perfectionis
Gebri Περὶ Χημείας.

SVMMAE PERFECTIONIS GEBRI Περὶ Χημείας Liber secundus.

Præfatio diuidens hunc secundum librum in tres partes. Cap. LVI.

PRINCIPIORVM itaque huius magisterij discussione tradita, necesse est ex promissione nostra intentum huius artis complete prosequi, sermone illi conueniente. Et est scilicet consideratio omnis rei, per quam perfectio huius operis apertius ostendatur. Et considerati o necessitatis perfectionis medicinæ, scilicet vt discutiatur, ex qua re melius vel propinquius eliciatur illa, ad omnem imperfecti perfectionem. Et consideratio similiter artificiorum, per quæ cognoscamus, an perfectio sit completa. His tribus itaq; traditis, & tota erit perfectionis tradita cognitio, secundum nostæ artis indigentiam.

PRIMA PRAS HVIVS SECVNDI LIBRI, DE COGNITIONE *rerum; ex qua perfectionis posibilitas, & modus deprehendi potest.*

Quòd cognitio perfectionis huius artis, à cognitione naturæ spirituum & corporum dependeat, & quòd de utrisq; copiosè uelit tradere. Cap. LVII.

COGNOSCERE verò non est possibile transmutationes corporum vel ipsius argenti viui, nisi super mentem artificis deueniat vera cognitio illorum naturæ, secundum suas radices. Prius igitur corporū principia notificabimus, quid scilicet sint secundum causas suas, & quid boni vel mali in se contineant. Postea verò ipsorum omnium corporum naturas, cum suis omnibus proprietatibus monstrabimus, quæ videlicet sint causæ corruptionis illorum, cum suis experientijs comprobantes.

De natura Sulfuris & Arsenici. Cap. LVIII.

ERgo in primis spirituum naturam, qui ipsorum corporum sunt principia afferentes, quę sunt videlicet Sulfur, & eius compar, & Argēum viuum: Dicimus quòd Sulfur & Arsenicum pinguedo sunt terræ, vt à nobis narratum est. Cuius experientiam & manifestam probationem elicias per illius facilem inflammationem, & facilem eius liquefactionem, per calidum. Nō enim inflammatur, nisi quod oleaginum est, nec liquescit per calidum facilè, nisi quod illius naturam habet. Sulfur itaque & illius compar, causam corruptionis habent, inflammabilem substantiam, & terream fæculentiam. Causam verò perficientem habent mediam, inter hanc videlicet & illam. Est igitur causa corruptionis in illo terreitas, per hoc, quòd neque fusionem, neque ingressionem habet. Et similiter inflāmabilis substātia, quia neq; stat, neq; stare facit, & quòd nigredinem ex omni genere eius prestat. Causa igitur perfectionis in illis est mediocris illarum substantia, quia per illius terreitatem nō turbatur ab ingressione,

ingressione, quæ per fusionem bonam perficitur. Et per illius subtilitatem non remouetur eius impressio de facili propter fugam. Non est autem mediocris illorum substantia perfectionis causa corporum vel argenti viui, nisi figatur. Quæ cum non fixa sit, licet eius impressio non remoueatur de facili, nō tamen stabiliter perpetuatur. Ex his itaq; elicitur illius mediocrem substantiam artificem diuidere, necesse esse. Diuidere autem putauerunt quidam impossibile esse, propter fortem illius mistionem. Et illi quidem suis operibus manifestis aduersi sunt. Nam ipsum sulfur calcinauerunt, licet non multum, quod nullam fusionem nec inflammationem dedit. sed illud per diuisionem necesse est euenisse, quia sulfur in sua naturali commistione permanens, necesse est inflammari & comburi. Ergo per diuisionem diuersarum substantiarum in illo, relinquitur, partem in ipso magis inflammabilem, à partibus non inflammabilibus seorsum in artificio separari. Nam si possibile est, per calcinationem ad remotionem omnium inflammabilium partium in illo peruenire, necesse est ex eorum naturalibus operibus, eos confiteri, ad omnem partium diuisionem posse peruenire. Sed quia hoc dependet ex subtilissimo artificio, cogitauerunt fore impossibile. Patet itaq; ex præmissis in capitulo, quòd non est sulfur de veritare nostrę artis, sed pars eius. Et nos iam deduximus te in cognitionem artificij, per quod ad illius diuisionem possibile est deuenire. In arsenico verò, quia in radice suæ mineræ, per actionem naturæ resolutæ sunt multæ illius partes inflammabiles, ideo artificium separationis eius est facile. Sed ipsum est albedinis tinctura, sulfur verò rubedinis. In sulfuris igitur diuisione magnam adhibere cautelam, necesse est.

De natura Mercurij, siue argenti uiui. Cap. LIX.

IN Argento viuo similiter necesse est superflua demere. Habet enim corruptionis causas, videlicet terream, & adustibilis absq; inflammatione aqueitatis substantiam: Putauerunt tamen aliqui illud non superfluam habere terram, vel immunditiam. sed vanum est quod cogitatur ab eisdem. Videmus enim ipsum multæ liuidatis, & non albedinis. Et similiter per leue artificium videmus ex illo terram nigram & fæculentam emanare, per lauationem videlicet, cuius modum narrabimus. Sed quia duplicem est per illud perfectionem elicere, medicinā scilicet ex eo facere, & illud perficere, ideoq; necesse est ipsū duplicis mundationis gradu præparare, propterea duæ mundationes Mercurij sunt necessariæ: Vna per sublimationem ad medicinam, & hæc hîc innuitur: Alia per lauacrum ad coagulationem, & illa innuetur. Si enim volumus medicinam ex illo creare, tunc necesse est eam à fęculentia suæ terreitatis mundare per sublimationem, ne in proiectione creet colorem liuidum, & ipsius aqueitatem fugitiuam delere, ne totam medicinam fugitiuam in proiectione faciat, & mediocrem illius substantiam saluare pro medicina. De cuius est proprietate non aduri, & ab adustione defendere, & quæ non fugit, & fixum facit. Probamus itaq; perfectiuum esse illud manifestis experientijs. Nam videmus argentum viuum, argento viuo magis adhærere, & eidem magis amicari, post illud verò aurum, & post hæc argentum. Ideo ex hoc relinquitur, ipsum esse suæ naturæ magis. Alia verò corpora videmus non ad illa tantam conformitatem habere, & ideo ipsa veridicè inuenimus minus de illius natura participare. Et quæcunq; videmus plus ab adustione saluare, illa consideramus plus illius naturam possidere. Ideoq; relinquitur, ipsum argentum viuum esse perfectiuū, & adustionis saluatiuum, quod est perfectionis vltimum. Secundus verò mundationis gradus, est ad ipsius coagulationem. Et est vt sufficiat illi solummodò lauatio suæ terreitatis per vnam diem. Cuius modus hic est:

Sumatur patella terrea, & in ea mittatur arg. viuum ſuper quod fundatur aceti fortiſsimi pauca quantitas, vel alterius rei conſimilis, quæ ſufficiat ad cooperiendum illud. Poſt immittatur ad ignem lentum, ne ferueat, & agitetur continuè cum digitis ſuper fundum patellæ, vt diuidatur argentum viuum in ſimilitudinem ſubtiliſſimi pulueris albi, donec totum acetum euaporauerit, & ipſum argentum viuum redeat. Poſtea verò quod fæculentum & nigrum videris ex illo emanaſſe, laua & abijce. Et hæc iterata vice multiplica, quouſque videris colorem ſuæ terreitatis in clarum, miſtum albo & cæleſtino colore perfectè mutari, quod perfectæ lauationis eſt ſignum. Cum igitur peruenerit ad illud, proijciatur ſuper ipſum medicina coagulationis, & coagulabitur in ſolificum, & lunificum ſecundum quòd ipſa præparata extiterit: Et ipſius narrationem in ſequentibus ponemus. Ex iam igitur dictis patet ſimiliter argentum viuum non eſſe perfectiuum in natura ſua, ſed illud quod ex ipſo producitur per artificium noſtrum. Et ſimiliter in ſulfure & eius compari eſt inducere. Non ergo in his poſſibile eſt naturaliter naturam ſequi, ſed per noſtrum artificium naturale.

De natura Marchaſitæ, Magneſiæ, & Tutiæ. Cap. LX.

DE alijs autem ſpiritibus naturalem neceſſe eſt nos facere traditionem, qui ſunt ſcilicet Marchaſita, Magneſia, & Tutia, impreſſionem magnam in corporibus facientes. Et ideo dicamus quid ſint cum probationibus ſuis in hoc capitulo. Dicimus igitur, quòd Marchaſita duplicem habet in ſui creatione ſubſtantiam, argenti viui ſcilicet mortificati, & ad fixionem approximantis, & ſulfuris adurentis. Ipſam autem habere ſulfureitatem comperimus manifeſta experientia. Nam cum ſublimatur, ex illa emanat ſubſtãtia ſulfurea manifeſta, comburens. Et ſine ſublimatione ſimiliter perpenditur illius ſulfureitas. Nam ſi ponatur ad ignitionem, non ſuſcipit illam priuſquàm inflammationem ſulfuris inflammetur & ardeat. Ipſam verò argenti viui ſubſtantiam manifeſtatur habere ſenſibiliter. Nam albedinem præſtat Veneri meri argenti, quemadmodum & ipſum argentum viuum, & colorem in illius ſublimatione cæleſtinum præſtare, & luciditatem manifeſtam metallicam habere videmus, quæ certum reddunt artificem, illam has ſubſtantias continere in radice ſua. Magneſia verò ſulfur plus turbidum, & argentum viuum magis terreum, & fæculentum, & ipſum ſulfur ſimiliter magis fixum & minus inflammabile habere, per eaſdem probare experientias manifeſtè poteris, & ipſam magis naturæ Martis approximare. Tutia verò, eſt fumus ipſorum corporum alborum, & hoc manifeſta probatione perpenditur. Nam proiecto fumo miſtionis Iouis & Veneris, adhęrente in ſpondilibus fabricæ fabrorum, eandem impreſſionem facit cum ea. Et quod fumus metallicus non redit, nec ipſa ſimiliter ſine alicuius corporis admiſtione. Ideo cum fumus ipſa ſit alborum corporum, alba nõ citrinat corpora, ſed rubea. Nam citrinitas non eſt aliud, quàm rubei & albi determinata proportio. Ideóque ipſa propter ſui ſubtilitatem magis ad profundum corporis penetrat. Et ideo magis alterat quàm ſuum corpus, & magis adhæret in examine pauco artificio, quòd iam tibi narratum eſt. Quæcunque igitur alterantur, per argenti viui virtutem, vel ſulfuris, aut horum ſimilium neceſſe eſt alterari, quoniam hæc ſola communicant in natura ad ipſa corpora.

De natura Solis, ſiue Auri. Cap. LXI.

DE corporibus nunc, ampliato ſermone eorum intimam narremus eſſentiam. Et primò de Sole, poſtea de Luna, vltimò verò de alijs, ſecundum quòd videbitur expedire cum ſuis probationibus, quæ per experimen-

tum

tum habentur. Est igitur Sol creatus ex subtilissima substantia argenti viui, & clarissima fixura: & ex substantia pauca sulfuris mundi, & puræ rubedinis, fixi, clari, & à natura sua mutati, tingentis illam. Et ideo, quia contingit diuersitas in coloribus ipsius sulfuris, necesse est & auri citrinitatem diuersitatem habere similiter. Est enim quoddam magis, quoddam verò minus in citrinitate intensum. Quòd autem sit ex subtilissima argenti viui substantia, perpenditur & ipsum, quia argentum viuum de facili illud suscipit. Non enim argentum viuum aliud quàm suæ naturæ suscipit. Quòd verò claram & mundam illius substantiam habuit, per splendentem eius fulgorem & radiantem manifestatur, non solùm in die, verùm etiam in nocte sese manifestantem. Quòd verò fixam & sine sulfureitate comburente habeat, patet per omnem operationem illius ad ignem: nam nec minuitur, nec inflammatur. Quòd verò ipsum sit sulfur tingens, patet per hoc, quòd admistum argento viuo, ipsum in colorem transformat rubeum: & quòd sublimatum forti ignitione de corporibus, ita quòd illorum ascendat subtilitas, cum ea citrinissimum creat colorem. Patet igitur quòd cum pura eius substantia purum colorem generat, cum nõ pura non purum. Qui verò probationis suæ citrinitatis ostensione indiget, sensum non habet: quia per visum percipitur. Subtilissima igitur argenti viui substantia ad fixionem deducta, & puritas eiusdem, & subtilissima sulfuris materia fixa, & non adurens, tota ipsius auri materia est essentialis. Maior verò argenti viui, quàm sulfuris in illo probatur quantitas, ideo maiorem argentum viuum habet ingressionem in illud. Igitur quæcunque volueris alterare, ad huius exemplar alter?, vt ipsa ad æqualitatem eius perducas. Et modum iam ad illud nos dedimus. Et quia subtiles & fixas habuit partes, ideo potuerunt partes eius multum densari. Et hæc fuit causa ipsius magni ponderis. Per multam verò operatam à natura decoctionem, facta est ex illo paulatiua resolutio, & inspissatio bona, & vltima mistio, vt cum ignitione liqueſcat. Ex præcedentibus igitur patet, quòd multa quantitas argenti viui, est causa perfectionis, multa verò sulfuris, causa corruptionis. Et vniformitas in substantia, quæ per mistionem fit in decoctione naturali. Diuersitas in substantia, est causa corruptionis. Et induratio & inspissatio, quæ per longam & temperatam perficitur decoctionem, est causa perfectionis, oppositum verò corruptionis. Igitur si ceciderit super ipsum argentum viuum sulfur non debitè, necesse est secundum diuersitatem illius diuersas corruptiones adduci. Potest enim sulfur quod super illud cadit, fixum, non adustibile esse totum, aut totum adustibile, & fugiens in natura sulfuris: aut fugiens, & non in natura sulfuris, aut partem fugientis, partem verò fixi tenere: sed in parte naturam sulfuris tenere, in parte verò non: aut totum mundum, aut medium immundum, aut multæ quantitatis, aut paucæ, superans in commisto: aut paucæ quantitatis superatum in illo, aut nec superans nec superatum: aut album, aut rubeum, aut mediocre. Ex his itaque omnibus diuersitatibus necesse fuit in natura diuersa creari corpora, & his similia: quas omnes oportet narrare nos cum probationibus manifestis.

De *natura Lunæ, siue Argenti.* Cap. LXII.

IAM ergo patet ex præcedentibus, quòd si ceciderit sulfur mundum, fixum, rubeum, clarum, super substantiam argenti viui puram, non superans, imò paucæ quantitatis, & superatum, creatur ex hoc aurum purum. Si verò fuerit sulfur mundum, fixum, album, clarum, quod ceciderit super substantiam argenti viui, fit argentum purum. si in quantitate non superet, diminutam ta-

men habet puritatem ab auri puritate,& ſpiſſitudinem groſſiorem, quàm aurum. Cuius ſignum eſt,quòd denſantur partes eius,in tãtum vt auro componderet,nec ita fixam ſubſtantiam habet,vt illud. Signum eſt diminutio eius per ignem,& ſulfur eius,quod non eſt fixum,nec incombuſtibile, cauſa eſt illius, Et quòd ſulfur in illo huius ſit diſpoſitionis, per illius paululam inflammationem probatur. Idem autem fixum &non fixum ad aliud quidem & ad aliud relatum eſſe,impoſſibile non eſt autumandum. Lunę enim ſulfureitas ad auri ſulfureitatem relata,nõ fixa,& comburens eſt: Ad aliorum verò ſulfur corporum fixa,& non comburens.

De natura Martis,ſiue Ferri. Item de effectibus ſulfuris,& Mercurij,deq; cauſis corruptionis,& perfectionis. Cap. LXIII.

SI verò fuerit ſulfur fixum terreum, argento viuo fixo terreo commiſtum, & hæc ambo non puræ, ſed liuidæ albedinis fuerint, cuius ſuperantiæ quantitas ſit ſulfuris fixi ſummè,fit ex his Ferrum. Quoniam ſuperantia ſulfuris fixi, fuſionem prohibet. Ideoq; ex hoc relinquitur, ſulfur velocius liquefactionis feſtinantiam per opus fixionis perdere,quàm argentum viuum, Non fixum verò videmus citius quàm argentum viuum liqueſcere. Ex his verò manifeſtatur cauſa velocitatis fuſionis &tarditatis in corporum vnoquoq;. Nam quod plus de fixo habet ſulfure, tardius, quòd verò plus de adurente, facilius & citius fuſionem ſuſcipit: Quod ſatis apertè relinquitur à nobis eſſe monſtrandum. Quòd verò ipſum fixum tardiorem faciat fuſionem, manifeſtatur per hoc,quòd ipſum nunquam,niſi calcinetur,figitur,& calcinatum nullam dat fuſionem. Ergo in omnibus illam impedire debet. Quòd verò niſi calcinetur non figatur, patet experimento illius, qui illud figit non calcinatum, quoniam ipſum inuenit ſemper fugere,donec in terram vertatur: Cuius ſimilitudo eſt calcis naturæ. Hoc autem minimè in argento viuo contingit, quoniam figi poteſt abſq; hoc, quòd in terram vertatur, & figi ſimiliter cum conuerſione illius in terram poteſt. Nam per feſtinationem ad eius fixionem,quæ per præcipitationem perficitur,figitur,& in terram mutatur. Per ſucceſſiuam verò illius iterata vice ſublimationem figitur ſimiliter, & non in terram vertitur,imò fuſionem dat metallicam. Hoc autem manifeſtum eſt,& illi probatum qui vtraſque fixiones illius expertus eſt,vſque in illius conſummationem per feſtinam præcipitationem,& tardam per ſucceſſiuas ſublimationes. Vidit enim & inuenit ſic,vt à nobis ſcriptum ſuſcepit. Et illud ideo, quoniam viſcoſam & denſam habet ſubſtantiam: cuius ſignum eſt contritio illius, cum imbibitione & miſtione cum rebus alijs. Sentitur enim in illo manifeſtè viſcoſitas illius per multam adhærentiam. Denſam autẽ ſubſtantiam illud habere,manifeſtè videt monoculus per illius aſpectum,& per ponderationem ſui immenſi ponderis. Auro enim præponderat,cum in natura ſua eſt,& eſt ſimiliter fortiſſimæ compoſitionis,vt narratum eſt. His igitur relinquitur,ipſum poſſe figi ſine illius humiditatis conſumptione,& abſq; in terram conuerſione. Propter enim bonam partium adhærentiam,& fortitudinem ſuæ miſtionis,ſi quo modo partes illius inſpiſſentur per ignem,vlterius non permittit ſe corrumpi,neque per ingreſſionem furioſæ flammæ in illud ſe in fumum vlterius eleuari permittit: quoniam rarefactionem ſui non patitur, propter ſuam denſitatem & carentiam aduſtionis, quæ per ſulfureitatem combuſtibilem., quam non habet,perficitur. Per hoc igitur inuentum eſt inuentione veridica duorum ſecretorum genus mirabile duplex: Vnum ſcilicet, cauſæ corruptionis vniuſcuiuſque metallorum per ignem: quarum vna eſt incluſio adurentis ſulfureitatis in illorum ſubſtantiæ profundo,per inflammationem illa diminuentis,& exter-

exterminantis in fumum vltima consumptione, quantumcunq; in illis argentum viuum bonæ fixionis extiterit. Altera verò est multiplicatio flammæ exterioris super illa penetrantis, & secum in fumum resoluentis, cuiuscunq; fixionis in eis ipsum sit. Tertia verò est rarificatio ipsorum per calcinationem. Tũc enim flãma vel ignis in illa penetrare potest, & ipsa exterminare. Si igitur omnes corruptionis causæ conueniant, maxime corpora corrumpi necesse est. Si verò non omnes, remittitur corruptionis velocitas vniuscuiusque corporis secundum remissionem illarum. Secundum genus est bonitas, quæ per ipsum consideratur in corporibus. Quia igitur argentum viuum propter nullas causas exterminationis, se in partes compositionis suæ diuidi permittit (quia aut cum tota sua substantia ex igne recedit, aut cum tota in illo permanẽs stat) notatur in eo necessariò perfectionis causa. Laudetur igitur benedictus & gloriosus Altissimus, qui creauit illud, deditq; illi substantiam, & substantiæ proprietates, quas non contingit ex rebus vllam in natura possidere, vt in illa possit inueniri hæc perfectio, per artificium aliquod, quod in illo inuenimus potentia propinqua. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab igne non superatur: sed in illo amicabiliter requiescit, eo gaudens.

De natura Veneris, siue Aeris, Cap. LXIIII.

REdeuntes igitur ad propositum, dicimus, quòd si fuerit sulfur immundum, grossum, fixum, secundum sui maiorem partem, secundum verò sui minorem non fixum, rubeum, liuidum, secundum totum non superans neq; superatum, & ceciderit super argentum viuum grossum, ex eo æs creari necesse est. Horum itaq; omnium probationem adducere per data ex natura illorum contingit. Nam cum illud ad inflammationem deponitur, flammam ex eo sulfuream discernere poteris, quæ sulfuris non fixi est signum. Et deperditio quantitatis eius per exhalationem, per frequentem eius combustionem, sulfur illud fixum habere significat. Nam ex ea fit illius fusionis retardatio, & induratio substantiæ ipsius, quæ signa sunt multitudinis fixi sulfuris ipsius. Quòd illud autem sit rubeum immundum, adiunctum argento viuo immundo, significatur per sensum: vnde alia probatione non indiget. Experimento itaque elicias secretum. Vides enim omnem rem caloris actionem in terram mutatam, cum facilitate solui, & ad aquæ naturam redigi. Hoc autem contingit propter partium subtiliationem ab igne. Res igitur magis subtilis in natura propria ad hanc terream naturam reducta, magis subtiliatur. Igitur magis soluitur: ita & quæ maximæ, maximè. Ex his igitur patet causa corruptionis, & infectionis horũ duorum corporũ, Martis scilicet & Veneris: quia est per sulfur multæ quantitatis fixum, & nõ fixũ, paucæ in Venere, minimæ verò in Marte. Cum igitur sulfur fixum in fixionem deuenit per calorem ignis, eius partes subtiliantur: sed pars illa quæ est in aptitudine solutionis suæ substantiæ soluitur: cuius signum est expositio horum duorum corporum ad vaporem aceti. Nam per illud floret in superficie illorum sulfuris eorum aluminositas, per calorem in illo creata subtiliatiuum. Et si posueris hæc duo corpora in liquorem ponticum, soluentur de facili per ebullitionem multæ illorum partes. Et si respexeris in mineris horum duorum, manifestam inuenies ex eis solutam aluminositatis substantiam distillare, & in illis adhærere: quæ aluminositas per ponticitatem & facilem solutionem in aquam mutatur. Non enim ponticum, & facilè solubile reperitur aliud quàm alumen, & quod illius naturæ est. Nigredo verò in vtroq; horum duorum corporum ad ignem creatur propter sulfur non fixum, quod in illis concluditur: multum quidem in Venere, parum verò in Marte, & ad naturam fixi approximans. Ideoq; non de fa-

ēli talem impreſſionem de Marte remoueri eſt poſſibile. Iam igitur patuit, ex ſulfure non fixo fuſionem fieri, & fuſionem adiuuari: ex fixo verò fuſionem non fieri, & fuſionem impediri. Ex argento verò viuo fixo, non eſt neceſſe fuſionem non fieri, & fuſionem impediri. Illud ſcit neceſſariò verū eſſe, qui nullo ingeniorum fuſionis, ſulfur potuit conſeruare in fuſione poſt illius fixionem. Argentum verò viuum figi potuit per frequentem ſublimationis reiterationem ad illud, eo bonam fuſionem ſuſcipiente. Ex hoc itaq; manifeſtum eſt, corpora eſſe maioris perfectionis, quæ plus argenti viui ſunt continentia: quæ verò minus, minoris perfectionis. Studeas igitur in omnibus tuis operibus, vt argentum viuum in commiſtione ſuperet. Et ſi per ſolum argentum viuum perficere poteris, precioſiſſimæ perfectionis indagator eris, & eius perfectionis, quæ naturæ vincit opus. Mundare enim poteris intimè, ad quod naturam non peruenit. Probatio verò eius, quòd ea quæ maioris argenti viui quantitatem ſunt continentia, maioris ſint perfectionis, eſt ſcilicet facilis ſuſceptio argenti viui. Videmus enim corpora perfectionis amicabiliter argentum viuum ſuſcipere. Ex præcedentibus itaq; ſermonibus relinquitur, duplicem eſſe in corporibus ſulfureitatem: Vnam quidem in profunditate argenti viui concluſam, in principio ſuæ miſtionis, alteram verò ſuperuenientem. Quarum altera cum labore tollitur, alteram verò nullo artificiorum ingenio, quòd per ignem perficitur, poſſibile eſt tolli, ad quod poſſit noſtra operatio cōgruere ac vtiliter peruenire, cum iam cum eo ad eandem cerationem vnitum factū eſt. Et hoc experimento probatur, quòd ſulfureitatem aduſtibilem videmus per ignem deleri, ſulfureitatem verò fixam minimè. Si igitur dixerimus corpora calcinatione mundari, intelligas vtiq; à terrea ſubſtantia, quæ non in radice ſuæ naturæ vnita eſt. Quoniam vnita mundare per ignis ingenium, non eſt poſſibile, niſi aduenial argenti viui medicina occultans & contemperans illam, aut illam de commiſto ſeparans. Separatio autem terreæ ſubſtantiæ in radice naturæ metallo vnitæ ab eius commiſto fit: Aut per eleuationem cum rebus ſubſtantiam argenti viui eleuantibus, & ſulfureitatem dimittentibus, propter conuenientiam cum eis, vt eſt Tutia & Marchaſita, quoniam fumi ſunt, quorum maior pars argenti viui eſt quantitas, quàm ſulfuris: Et huius experiētiam vides, quoniam ſi forti & ſubita fuſione hęc coniunxeris cum corporibus ſpiritus ſecum adducent corpora in fuga ſua: Ideoq; cum eis eleuare poteris: Aut cum lauatione per argenti viui commiſtionem, quam narrauimus. Argentum enim viuum tenet quod ſuæ naturæ eſt, alienum verò reſpuit.

De natura Iouis, ſiue Stanni. Cap. LXV.

HAC igitur inueſtigatione propoſita, noſtrum propoſitum ſequentes inuimus, quòd ſi ſulfur fuerit in radice commiſtionis, fixione pauca participans, album albedine non pura, non ſuperans, ſed ſuperatum, cum argento viuo ſecundum partem fixo, ſecundum partem verò non fixo, albo nō puro commiſto, ſequetur ex eo ſtannum. Et horum probationem per præparationem inuenies: Quia ſi ſtannum calcinaueris, ſenties ex illo ſulfuris fœtorem, quod ſignum eſt ſulfuris non fixi. Et quia flammam nō dat, ne putes illud fixum: Quia non propter fixionem, ſed propter ſuperantiam argenti viui, in commiſtione ſaluantis à combuſtione flammam non dat. Probatur itaq; duplex in ſtanno ſulfureitas: duplex item argenti viui ſubſtantia. Vna quidem ſulfureitas quæ eſt minus fixa, quia cum calcinatur fœtet vt ſulfur. Per primam probatur miſtionis experientia. Altera per continuationem illius in calce ſua ad ignem, quam habet, quia magis fixa non fœtet. Probatur verò duplex argenti

genti viui substantia in illo, quarum vna est non fixa, altera fixa: quia ante illius calcinationem stridet, post verò triplicem ipsius calcinationem non stridet, quod est, quia eius argenti viui fugitiui substantia stridorem faciens euolauit. Quòd verò argenti viui substantia fugitiua sit causa stridorem faciens, proba tur per lauationem plumbi cum argento viuo: Quia si cum argento viuo plūbum lauetur, & post lauacrum eius illud fuderis cum igne non superante suæ fusionis ignem, remanebit cum eo argenti viui pars, quæ plumbo stridorem adducit, & illud in stannum conuertet. Econuerso verò, permutationem stanni in plumbum illud considerare potes. Nam per multiplicem calcinationis reiterationem ad illud, & ignis illi magis conuenientis ad reductionis administrationem in plumbum conuertitur: maximè verò cum per subtractionem suæ scoriæ cum magno calcinatur igne. Et de harum substantiarum diuersitatibus certificari poteris per ingenia conseruationis illarum in instrumentis propriis, & ignis modo eas diuidentis: ad quem nos peruenimus cum instantia, & vidimus cum certificatione nostra, nos verum per illud æstimasse. Quid igitur sit quòd post remotionem duorum non fixorum ex Ioue, scilicet sulfuris & argenti viui remansit, te certum reddere nos expedit: vt completè cognoscas ipsius Iouis compositionem. Est igitur illud liuidum, ponderosum, vt plumbum: maiori tamen albedine plumbo participans. Est igitur plumbum purissimum. Et est in ipso æqualitas fixionis duorum componentium argenti viui scilicet, & sulfuris, non autem æqualitas quantitatis: quoniam in commistione vincit argentum viuum: cuius signum est facilitas ingressionis in illud argenti viui in natura sua. Igitur si non maioris argenti viui in illo esset quantitas, non adhæreret illi in natura sua sumptum de facili. Ideoq; non adhæret Marti, nisi subtilissimo ingenio: nec Veneri propter paucitatem argenti viui in illa, in commistione sua. Ex hoc igitur patet, quia difficillimè Marti adhæret, Veneri verò facilius, propter maiorem copiam argenti viui in ea: cuius signum est fusio illius facilis, Martis verò difficillima. Fixio verò harum duarum substantiarum, ad firmam approximat fixionem: nō autem fixa propterea est perpetuò. Et huius est probatio, ipsius corporis calcinatio: & post calcinationem ad fortissimum ignem expositio. Nam per eum non fiet diuisio, sed tota ascendet substantia: purificata tamen magis. Videmus ergo substantiam sulfuris in stanno adurentem facilius separari, quàm in plumbo. Et huius experimentum vides per facilem Iouis indurationem, calcinationem, & meliorationem sui fulgoris. Ideoq; considerauimus hæc corrumpentia in radice illius non fuisse, sed ei postea aduenerunt. Et quia in prima commistione non fuerunt illi multum coniuncta, ideo facilè possunt separari. Ideoq; alterationes in eo sunt velocis operis, mundificatio videlicet, induratio, & illius fixio. Et harum causas per ea quæ iam à nobis tradita sunt, manifestè considerare potes. Et quia post has operationes, calcinationem scilicet & reductionem, considerauimus in fumo suo per magnam eleuationem, & ignis expressionem, & vidimus illud ad citrinitatem pertingere, cum hoc sit de proprietate sulfuris calcinati, æstimauimus æstimatione vera, in qua fuimus certificati, sulfuris fixi naturam illud secum multam continere. Qui igitur voluerit in hac nostra scientia videre veritatem, inuestigationem horum omnium, perstudeant cum sedulitate operis, donec per eam principia ipsorum corporum, & proprietatem spiritum inueniant inuentione certa non coniecturali, quam tradidimus in hoc nostro volumine sufficienter ad artis exigentiam.

De natura Saturni, siue Plumbi. Cap. LXVI.

REstat nos igitur de Saturno descriptionem ponere. Et dicimus, quòd non diuersificatur à Ioue post calcinationis reiterationem, ad illius naturam reductio, nisi quòd immundiorem habet substantiam à duabus substantijs commistam grossioribus, sulfure scilicet & argento viuo: Et quòd sulfur in illo comburens, & sui argenti viui substantiæ magis adhæsiuum, & quòd plus habet de substantia sulfuris fixi ad compositionem suam, quàm Iupiter. Et harum probationes per experientias manifestas adducemus. Quòd igitur ipsum sit maioris terreæ fæculentiæ, & Iupiter, manifestatur per visum, & per lauacrum eius ab arg. viuo, in hoc, quòd plus per lauacrũ emanat fæculentiæ ab eo, & à Ioue, & quòd primũ gradũ calcinationis suscipit facilius quàm Iupiterquod est signũ multę terreitatis: Nã corpora pluris terreitatis facilioris inuenimus calcinationis, & terreitatis paucę, difficilioris calcinationis. Et huius est probatio, difficillima Solis calcinatio completa. Et quòd non rectificatur eius fœditas per calcinationis reiterationem sicut in Ioue, quod est signũ maioris fœditatis in principijs eius ex natura sua, quã Iouis. Quòd verò sulfuris quãtitas cõbustibilis magis sit arg. viui substãtiæ adhęsiua in eo quàm in Ioue, significatur per hoc, quòd non separatur de eo in fumũ quantitas notanda, quin sit citrini coloris multæ citrinitatis, cuius similiter est quod in fundo inferiori ex eo remansit, id quod necessariò vnius triũ horum esse signũ relinquitur, aut nullius quãtitatis sulfuris cõbustibilis in eo, aut pauciſſimæ, aut multũ coniunctæ, in principiorum propinquitate ad radicem cõmistionis. Sed certificati sumus per illius odorẽ, ipsum alicuius esse quantitatis, & non paucę, imò multæ, quia non remouetur ab eo odor sulfureitatis in breui tẽpore. Ideo consideraui mus consideratione qua certi sumus, sulfur cõburens illius sulfuri non comburenti ad naturam fixi approximanti, in arg. viui substantia vniformiter esse cõmistum. Ideo cum scandit fumus eius, necessariò cum sulfure non comburente scandit, de cuius proprietate est, citrinitatẽ creare. Quòd verò maior quantitas sulfuris non adurentis sit in ipso quàm in Ioue, à nobis adductum est cum veritate, per hoc quòd videmus totũ colorem ipsius in citrinum mutari, Iouis verò in album, in calcinationibus suis. Et ideo in hoc nobis aperta est via inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur Iupiter facilius in durũ quàm Saturnus, non autem in tarditatem liquefactionis velocius quàm Saturnus: Et illud ideo, quoniam causa duritiei naturę est sulfur, & argẽtum viuum fixum. Causa verò liquefactionis est duplex, argentum viuum scilicet, & sulfur combustibile. quorum alterum, quo ad fusionis perfectionem, sufficit in vnoquoque gradu eius, cum ignitione scilicet, & sine ignitione scilicet argentum viuum. Quia igitur in Ioue est multa argenti viui quantitas non verè fixi, remanet in illo multa liquefactionis velocitas, & non remouetur ab illo faciliter. Causa verò mollificationis est duplex, argentum scilicet viuum, & sulfur combustibile. Quia igitur remouetur sulfureitas comburens ex Ioue facilius quàm ex Saturno, ideo ex eo altera causarum mollitiei remota, necesse est illud indurari calcinatum. Saturnus verò, quia vtriusque mollitiei causas fortiter habet coniunctas, non facilè induratur. Est tamen diuersitas in mollitie per arg. viuum, & mollitie per sulfur: quia mollities per sulfur est cessiua, mollities verò per arg. viuum extensiua est. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd videmus corpora multi argenti viui, multæ extensionis esse, corpora verò pauci, paucæ. Et ideo Iupiter facilius & subtilius extenditur quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna subtilius quàm Iupiter, Sol verò quàm Luna subtilius. Patet igitur quòd

causa

causa indurationis est argentum viuum fixum, aut sulfur fixum. Causa verò mollitiei est opposita. Causa verò fusionis est duplex, sulfur non fixum, & arg. viuum cuiuscunque generis. Sed sulfur non fixum necessariò est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè vides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis, & sine ignitione. Causa verò fusionis facilis est & similiter argentum viuum. Causa verò fusionis cum ignitione est argentum viuum fixum. Causa igitur impedimẽti fusionis cuiuscunque est sulfur fixum. Per hoc itaq; maximum poteris elicere secretum. Quod cũ plurimæ argenti viui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris vtique quantitatis argenti viui corpora à perfectione diminuta perfecto magis approximare necesse est. Itaque & multæ sulfureitatis corpora plurimę corruptionis esse contingit. Quãobrẽ igitur ex iam dictis patet, louẽ maximè perfecto approximare, cũ perfectionis plus participet, Saturnũ verò minus, minus verò adhuc Venerẽ, minimè verò Martẽ, eo ex quo perfectio dependet. Aliter autẽ ex medicina cõplente, & defectũ supplente, & perfectius attenuante ad profundũ, corporum spissitudinem, & sub splendentis fulgoris substantia eorundẽ palliante fuscedinẽ, se habere contingit. Ex hac enim maximè perfectibilis Venus existit, minus verò Mars, adhuc minus Iupiter, minimè verò Saturnus. Ex his igitur repertũ est laboris inuestigatione veridica, ex corporũ diuersitate, diuersas inueniri cum præparatione medicinas. Alia enim eget medicina, durũ ignibile, alia verò molle & nõ ignibile corpus: Hoc quidẽ mollificãte, & ad profundũ attenuante, & in sua æquãte substantia: Illud verò indurante & inspissante occultũ eius. Ex his igitur nos expedit ad medicinas trãsire cum manifestis experientijs, ponentibus nobis causas inuentionis diuersarum medicinarum, & quòd diminutum relinquant & quòd ad complementum deducant.

SECVNDA PARS HVIVS SECVNDI LIBRI, DE

Medicinis in genere, & de necessitate perfectionis medicinæ, omnia imperfecta perficiente, atq; ex qua re melius & proinquius eliciatur.

Vniuscuiusq; corporis imperfecti, similiter & argenti uiui necessariò fore duplicem medicinã, unã scilicet ad albũ, alterã uerò ad rubeum, à quibus tamen omnibus excusamur per unicã perfectissimam. Cap. LXVII.

PRobamus igitur, spiritus corporibus magis assimilari, per hoc, quòd magis corporibus vniuntur & amicabilius, quàm alia in natura. Per hoc ergo adductum est nobis inuentione prima, hos esse corporũ alterationes medicinam verã. Ideoq; omni quo potuimus ingeniorum genere nos ipsos exercuimus, vt per illos, imperfectorũ vnumquodq; corporum, mutatione firma in perfectum Lunare & Solare trãsformaremus corpus. Quamobrem ex eisdem medicinam diuersam ex diuersa alterandorum intentione creari necesse accidit. Cũ sint igitur duplicis generis metalla alterationis, arg. viu. scilicet perfectione coagulabile, & à perfectione diminuta corpora: & hæc iterum multiplicia, alia quidẽ dura ignibilia, alia verò mollia non ignibilia: dura quidem ignibilia, vt Mars & Venus: mollia verò, vt Iupiter & Saturnus: Necesse est & medicinã similiter perfectiuã multiplicẽ esse. Alia etenim eget arg. vi. medicina perficiẽte, alia verò corpora trãsformãda. Quinetiã alia egẽt dura ignibilia vt Venus & Mars, alia verò mollia nõ ignibilia, vt Saturnus & Iupiter. Et hæc vtraq; vtriusq; generis cũ ad se inuicẽ differant in natura, similiter diuersã ea egere medicinã necessariò accidit. Vnius etenim generis sunt Mars & Venus, sed in speciali quadam proprietate differunt, Etenim hic nõ fusibilis, illa verò

fusibilis: Ideoq; alia quidem Mars, alia verò Venus medicina perficitur: & hic quidem ex toto immundus est, illa verò non. Et hic quidē quadā albedine fusca, illa verò rubedine & viriditate participat: quæ in medicina diuersitatis necessitatem imponunt consimiliter. Alterius etiam generis mollitiei corpora, scilicet Iupiter & Saturnus, cùm hic & similiter differāt, diuersa medicina ea similiter egere necesse est. Est enim hic quidē mundus, scilicet Iupiter, ille verò non. At verò & hæc quidē mutabilia omnia, nunc Lunaria, nunc Solaria efficiuntur corpora, ideoq; necesse est vniuscuiusq; duplicē medicinā fore: Vnam quidē citrinam, in citrinū mutantem Solare corpus: alteram verò albā in albū Lunare corpus mutantē similiter. Cùm ex quatuor igitur imperfectorū corporum vnicuiq; duplex materia adinueniatur, Solaris videlicet & Lunaris, Octo in summa erunt medicinæ omnes corpora perficientes, in forma bona. Perficitur & similiter arg. viu. in Solare & Lunare: ideoq; & medicinæ alterātis illud duplicē differentiam esse contingit. Decē igitur erunt omnes medicinæ, quas inuenimus cum totalitate sua ad cuiuslibet imperfecti alterationem cōpletā. Verū vtiq; cū diuturni laboris instātia, & magnæ indagationis industria excusarivolumus ab inuentionis labore harū decē medicinarū per vnius beneficiū medicinæ: & inuenimus inquisitione longa, necnō & laborioſa maximè, & cū experientia certa, medicinā vnam, qua quidē durum mollescit, & molle induratur corpus, & fugitiuū figitur, & illustratur fœdū splendore inenarrabili, & eo qui supra naturam consistit. Ideoq; omniū harum medicinarū expedit singulū sermonem adducere, cū causis suis, & manifestis probationū experientijs. Primum igitur medicinarum decē seriem, & ab hinc quidē corporum omniū, deinde verò arg. viui, dehinc verò & vltimò ad perficientis magisterij medicinā transeundū, cum tamen præparatione indigeant imperfecta. Ideo ne propter insufficientiā traditionis artis mordeamur ab inuidis, afferamus in primis narrationem de imperfectorum præparationibus, earū inuentionis causæ necessitatem ponētes, quibus quidē in nostro artificio efficiantur congrua, perfectionis albedinis & rubedinis in vnoquoq; gradu medicinā suscipere, & ab eadē perfici. Dehinc verò addendum medicinarum omnium narrationem sufficiētem & congruam.

Vnicuiq; imperfectorum corporum suam præparationē esse adhibendam. Cap. LXVIII.

EX iam ergo à nobis narratis sermonibus apparet quid superfluū, quidue diminutū ex operibus natura relinquat in vnoquoq; eorū, quæ imperfecta sunt corpora secundū sufficiētem partē: secundū verò complementū quæ in superioribus omisimus, hîc cōplebimus sufficienti sermone. Primum igitur cum corpora imperfectionis mutabilia duplicis generis esse contingat, mollia scilicet & ignibilia, vt Saturnus & Iupiter: dura & nō fusibilia, aut cum ignitione fusibilia, vt Mars & Venus: hic quidē non fusibilis, illa verò cū ignitione: necessariò nos natura informando edocuit, ex illorū diuersitate essentiarū, in radice naturæ diuersas prę parationes secundū exigentiā illis administrare. Sunt itaq; vnius generis transformāda imperfectionis corpora duo necessaria: plumbum scilicet, quod μέλαν id est nigrum dicitur, & per artē Saturnus: & plumbum stridens, quod λευκὸν id est albū dicitur. Et in hac sententia Iupiter quæ à se inuicem sunt diuersa in sui occulti profundo ex radice suæ naturæ innata, & in manifesto similiter: quia Saturnus, fuscus, liuidus, ponderosus, & niger, sine stridore totaliter mutus t Iupiter autem albus, liuens parum, multum verò stridens & modico sono, innitum adducens: quorum differentiam in profundo illorū tibi cum manifestis experientijs monstrabimus ex illarum causis necessarijs. Ex quibus secundum magis & minus præparationis ordi-

ordinem colligere bonæ mentis artificem contingit. Primò igitur secundũ ordinem corporum præparationẽ narremus: postea verò & ipsius argenti viui coagulabilis. Sed & primò vnius generis, molliciei scilicet, post hoc verò & alterius. Primi quidem generis corporum ponatur Saturni præparatio & Iouis, postea verò & aliorum, secundum suum ordinem determinatum. Quia in præparatione corporum nihil superfluum ex profundo ipsius remouendum, sed ex manifesto potius.

Imperfectorum metallorum defectum, medicina suppleri, superfluum uerò præparatione tolli oportere. Cap. LXIX.

SAturni verò præparatio multiplex adhibetur essentiæ, & Iouis similiter, secundum ipsorum multiplicis perfectioni approximationis, aut elongationis ab ea gradum. Cùm sit igitur aliud ex corrumpentibus quidem illorum profundo aduenies ex ipsorũ naturæ radice innata, sulfureitatis scilicet terreitas, atq; impuritas terrę arg. viui, illorum creationis principijs essentiali natura commista. Aliud verò superueniens post primam illorũ mistionẽ, corruptionem adducens, & sunt primi generis sulfureitas cõburens, & illius impuritas, & argẽti viui substantia fœda: quæ omnia sunt Saturni & Iouis perfectionis substantiam corrumpentia. Sed horum quidem alterum impossibile est remoueri per alicuius industriæ medicinam, primi ordinis. Alterum verò paruo adminiculo remoueri contingit. Hoc quidem remouendum esse impossibile aduenit, propter hoc, quòd in principijs naturæ propriæ huius generis corporum in veram essentiam commista fuerunt, & vera essentia facta sunt. Ideoq; cum non sit possibile veram rei cuiusq; in natura remouere essentiam, re permanente, non fuit possibile ab eis hæc corrumpentia delere. Quãobrem igitur putauerunt quidam Philosophorum, per hoc ad artem non posse perueniri. Sed nos quidem & nostro tempore hanc inquirentes scientiam peruenimus ad hoc idem, quòd & similiter nullo ingeniorum præparationis modo potuimus corpora illustrare, cum cõplemento sui fulgoris lucidi, quin contingeret illa ex toto infici, & denigrari potius. Propter hoc igitur & nos similiter in stuporẽ adducti, multi temporis spacio sub desperationis vmbraculo delituimus. Redeuntes tamen in nos ipsos, & nos ipsos torquentes immensæ cogitationum meditationis afflictionibus, respeximus à perfectione corpora diminuta in profundo suæ naturæ fœda existere, & nihil ex eis fulgidum inueniri, cum in eis secundum naturã non sit. Non enim inuenitur in re, quod in illa nõ est. Cùm igitur nihil perfecti in illis inueniatur, necessariò & in eisdẽ nihil superfluũ inueniri relinquitur in diuersarũ substantiarum separatione in illis, & in profundo suæ naturæ. Ideoq; per hoc inuenimus aliquid diminutũ in illis fuisse, quod cõpleri necessariò accidit per materiã sibi conuenientẽ, & diminutum cõplentem. Est igitur diminutum in illis, scilicet paucitas arg. viui & non recta spissatio eiusdẽ. Igitur complementũ erit in illis arg. viui multiplicatio & spissatio bona, & fixio permanens. Hoc aũt per medicinã ex illo creatam perficitur. Hæc enim cum ex arg. viu. sit in esse deducta, per beneficiũ illius luciditatis & splẽdoris, illorũ fuscedinem palliando celat & tegit, & splendorem educit, & in fulgorem conuertit. Quum enim argentum viuum in medicina præparatum, per nostrum artificium sit mundatum, & in substantiam purissimam, & fulgidissimam redactum, proiectum super diminuta, à perfectione illustrabit, & sua fixione perficiet. Hanc verò medicinam in sua narrabimus oratione. Relinquitur itaq; ex præiacentibus necessariò, duplicem fore perfectionis inuentionem necessariam, vnam quidem per materiam quę de misto substantiam fœdam separat, alteram verò per medicinam, quæ illam

sui fulgoris splendore palliando tegat, & illustrando decoret. Cùm nihil igitur superfluum, sed potius diminutum, in profundo corporum contingat reperiri: si quid omnino superflui remoueri expedit, necesse est id ex manifesto suæ naturæ superueniẽs, & tolli & moueri diuersis cum præparationibus, quas in hac oratione nos expedit enarrare: primum quidem in eadem oratione Iouis & Saturni, vltimò verò & aliorum secundum ordinem.

De Præparatione Saturni & Iouis. Cap. LXX.

PRæparantur igitur Saturnus & Iupiter præparationibus multiplicibus secundum maioris perfectioni approximationis necessitatẽ, communi scilicet, & speciali preparationis modo. Cõmunis quidẽ est, per gradus approximationis ad perfectionẽ multiplices. Est enim vnus gradus approximationis, scilicet fulgor ex substãtia munda: alter verò durities, cũ suæ fusionis ignitione: tertiò verò fixio, per remotionem fugitiuæ substantiæ. Mundificantur igitur, & fulgida fiunt tripliciter: aut per res mundificantes, aut per calcinationis modũ & reductionis, aut per solutionem. Per res igitur depurantes mundãtur dupliciter: aut in calcẽ redacta, aut in natura corporum. In calcem verò redacta, purificantur in hunc modum: aut per sales, aut per alumina, aut per vitrũ Et est, vt cum corpus calcinatũ extiterit, tunc infundatur super eorum calcem aluminũ aut salium aqua, aut cõmisceatur cum ea vitrum, & reducatur in corpus. Hoc igitur toties super hæc corpora alternata vice reiteretur, quovsq; mũda cõplete se ostendant. Nam cùm sales & alumina & vitrum fundantur fusione alia quàm corpora, ideo ab illis separantur, & secum terream substantiam ducunt, relicta sola corporum puritate. In natura verò corporũ similiter, & per eundem depurantur modũ. Et est, vt limentur subtilissimè hæc duo corpora: post hoc verò cum eisdem administrentur alumiuibus, salibus & vitro videlicet, & postea in corpus reducantur. Et sic alternata vice reiterentur, quovsque mundiora appareant. Mundantur & per arg. viui lauacrũ, cuius modum attulimus. Mundificãtur & hæc similiter vtriusq; generis corpora per reiterationis vicem calcinationis ad illa, & reductionis similiter, cum sufficientia sui ignis, quovsq; mundiora appareant. Per hanc enim mundãtur à perfectione hęc diminuta corpora, à duplici corrũpente substantia, hac quidẽ inflammabili & fugitiua, illa verò terrea fæculentia. Et illud ideo, quia ignis omnem fugitiuã substantiam eleuat & consumit. Et idem ignis similiter in reductionis modo omnem substantiã terræ diuidit cum proportione sua: & hanc proportionem in alio nostro volumine, quod de perfectionis Inuestigatione intitulatur, conscripsimus, quod secundum ordinem hunc præcedit librum. In illo enim quæcunque inuestigauimus, secundum nostræ mentis rationem scripsimus: hic verò quod vidimus & tetigimus complete, secundum scientiæ ordinẽ determinauimus. Mundificantur & hæc vtique similiter per solutionem suæ substãtiæ cuius modum iam diximus, & per reductionem similiter eius, quod ex eis dissolutum extiterit. Inuenitur enim illud mundius & perfectius quã alio quopiã præparationis genere, hoc eodem præparationis modo. Et huic modo nõ cõparatur modus, nisi qui per sublimationem perficitur: & ideo huic æquipollet. Est & similiter præparatio illis, induratio suæ mollis substantiæ, cum ignitione suæ fusionis. Et est, vt ingeniemur illis permiscere argenti viui substantiã fixã in profundo illorũ, aut sulfuris fixi, aut sui comparis, aut cum rebus duris, & non fusibilibus, sicut est calx Marchasitæ & Tutiæ. Hæc etenim cum illis vniuntur & amicantur, & illa indurant, quovsq; non fundantur, antequã igniãtur. Et per medicinam perficientẽ hoc idem cõpletur similiter, cuius narrationem

pone-

ponemus. Et est similiter alius præparationis modus, per remotionem suæ fugitiuæ substãtię. Et hic quidẽ perficitur per conseruationẽ illorum post primũ calcinationis gradũ, in igne illis proportionali. Et quia ordo in modis præparationis cõtingit necessariò, ideo ponemus ordinem cõpletum ex illis. Primò igitur mundetur ex eis omnis substantia fugitiua & adustiua corrumpens. Deinde verò terrea superfluitas deleatur. Post hoc soluantur & reducantur, aut per lauacrum argenti viui lauentur completè. Et hic ordo vtilis & necessarius est. Specialis attamen horum corporum præparatio, primum quidẽ louis est multiplex. Vna quidem per calcinationẽ, & per hanc induratur eius substãtia magis, quod Saturno non euenit. Etiam per alumina similiter: hæc enim proprie louem indurant. Altera verò per conseruationem eius in igne suæ calcinationis. Per hanc enim stridorem amittit, & corporum similiter tractionẽ, quod Saturno similiter non contingit: quia stridorem non habet, nec corpora frangit, & per calcinationis reiterationem similiter ab acuitate salis stridorem amittit. Saturni verò secundariò est prępratio specialis, scilicet per calcinationem à salis acuitate: per hãc enim induratur, & per talck specialiter dealbatur, & per Marchasitam & Tutiam. Modos verò omnes præparationũ determinauimus completius, in libro qui de Perfectionis inuentione intitulatur, quoniam in hoc abbreuiauimus summas illarum.

De Præparatione Veneris. Cap. LXXI.

IMitantes igitur præmissorum ordinem, durorum corporum præparationẽs narremus. Primò igitur Veneris, deinde verò Martis. Est igitur Veneris multiplex præparationis modus. Alius quidem per eleuationem, alius verò sine eleuatione perficitur. Per eleuationem verò est modus, scilicet vt accipiatur tutia, cum qua Venus magis conuenit, & cum ea per ingenia vniatur. Deinde verò in suo sublimationis vase ponatur ad sublimandũ, & per excellentissimũ gradum ignis eius eleuetur pars subtilior, quæ fulgidissimi splendoris inuenta est. Vel cum sulfure misceatur per minima, & postea eleuetur per modũ suũ eleuationis iam dictum. Sine sublimatione verò præparatur, aut per res mundificationem facientes, aut in calce sua, aut in corpore, velut tutia, salcs & alumina, aut per argenti viui lauacrum, cuius modum attulimus: aut per calcinationes & reductiones eius quod solutum est ad naturam corporis: aut per argenti viui lauacrum mundificatur, sicut & corpora reliqua à perfectione diminuta.

De Præparatione Martis. Cap. LXXII.

MArtis verò præparatio est similiter multiplex. Quædam enim per sublimationem, quędam verò sine sublimatione completur: quæ verò per sublimationem fit cum arsenico, cuius modus hic est. Ingeniemur quã profundius possumus eidem arsenicum non fixum vnire, vt cum fusione cum eo liquescat. Postea verò sublimetur in vase propriæ sublimationis. Et hęc prę paratio melior & perfectior inter cæteras reperitur. Est & alia præparatio ipsius Martis, per arsenicum sublimatum ab eo multoties, quousque maneat quantitas aliqua ipsius arsenici. Hoc enim si reductum fuerit, emanabit album fusibile mundum præparatum.

Est & similiter modus tertius prępparationis eiusdẽ per fusionem illius cũ plũbo & tutia. Ab his enim fluit mundũ & albũ. Sed quoniã ne minus sufficienter dixisse videamur, cũ nos determinaturos esse promisimus de durorũ corporũ

ingenioſa mollificatione, atq; mollium induratione, per calcinationis modũ, ideo illum non omittamus: ſed mollium quidem primò, durorum verò poſtea Et eſt ſcilicet, vt ſoluatur argentum viuum præcipitatũ, & ſoluatur corpus calcinatum, de cuius intentione ſit indurari. Et hæ ambæ ſolutiones miſceãtur, & ex eis alternata vice calcinatum corpus miſceatur, terendo, & imbibendo, & calcinando, & reducendo, quouſq; durum fiat, & cum ignitione fuſibile. Hoc idem, & cum corporum calce, & tutia, & marchaſita calcinatis, ſolutis, & imbibitis, perfici completè contingit. Et quanto quidẽ hæc mundiora, tanto & perfectius mutant. Mollificantur ſimiliter & dura corpora cum ingenio conſimili. Et eſt ſcilicet, vt cum arſenico toties coniungantur & ſublimentur, & poſtarſenici ſublimationẽ aſſentur cum proportione ſui ignis, cuius modũ narrauimus in lib. Fornacũ. Et vltimò reducantur cum expreſsione ſui ignis in orationeſua dicti, quouſq; in fuſione molleſcant, ſecundum exigentiam duritiei corporis. Et hæ quidem alterationes omnes ſunt primi ordinis, ſine quibus non perficitur magiſterium.

De Mundificatione argenti uiui. Cap. LXXIII.

IGitur ex præmiſsis neceſſe eſt argenti uiuí mundificationem completè narrare. Dicimus igitur, quòd argentum viuum mundatur dupliciter, aut per ſublimationem, cuius attulimus modum, aut per lauacrũ, cuius modus hic eſt. Fundatur argentum viuum in patella vitrea vel lapidea, & ſuper ipſum aceti quantitas ſuperfundatur, quæ ſufficiat ad illud cooperiendum. Dehinc verò ſuper lentum ignem ponatur, & calefieri permittatur, in tantum vt digitis tractari patiatur. Deinde verò digitis agitetur, quouſque in partes minutiſsimas diuidatur, in puluerís ſimilitudinem: & tamdiu agitetur, quouſque aceti totũ quod in illo infuſum eſt, conſumetur omnino. Deinde verò quod in eo terreitatis inuentum ſit, lauetur cum aceto, & abijciatur. Toties igitur ſuper illud corpus reiteretur, quouſq; terreitas illius in cæleſtinum mutetur colorem perfectiſsimum, quod perfectæ lauationis eſt ſignum. Ab his igitur ad medicinas eſt tranſeundum.

Quinq; differentes proprietates perfectionis neceßariò afferre medicinam perfectißimam, ſcilicet munditiem, colorem, fuſionem, perpetuitatem, & pondus, unde coniectura ſumenda ſit, ex quibus rebus eliciatur. Cap. LXXIIII.

AFferamus igitur in primis ſermonem vniuerſalem de medicinis cum cauſis ſuis, & experientijs manifeſtis. Innuimus igitur, quòd niſi quidem omne ſuperfluum, ſiue per medicinam, ſiue per præparationis modum auferatur ab imperfectis, ſcilicet vt ab illis tollatur omnis ſuperflua ſulfureitas, omnisq; terreitas immunda, non purificentur, ita ſcilicet quòd de commiſto non ſeparantur in fuſione poſt proiectionem medicinæ alterantis illa. Cùm hoc quidem inueneris, iam ex perfectionis differentijs, vnam habes. Similiter vtique niſi & medicina illuſtret & alteret in colorem album aut citrinum, ſecundum intentionem quam quæris, quæ fulgoris ſplendorem, & amœnitatis luciditatem adducat, nõ perficiuntur à perfectione corpora diminuta in complemento totaliter. Amplius autem, niſi fuſionem Lunarem aut Solarem determinatè adducat, non eſt in complemento alterabile, quia in iudicijs non quieſcit ſed de commiſto ſeparatur omnino, & recedit. Hoc autem à nobis latius determinatum in ſequentibus demonſtratur in capitulo de Cineritio. Amplius autem & niſi perpetuetur medicina cum impreſsionis alteratione firma, non valet ipſius mutatio, quia non permanet, ſed euaneſcit impreſsio. Amplius autem, & niſi pondera perfectionis adducat, non mutat ſub complemento naturæ firmo & vero, cui non ſit fraus per credulitatis errorem. Eſt enim pondus naturæ

naturæ vnum ex perfectionis ſignis. Patet igitur, quòd cum perfectionis differentiæ quinq; ſint, neceſſe eſt & medicinam noſtri magiſterij, has ſcilicet adducere in proiectione differentias. Per hoc igitur patet, ex quibus medicina noſtra eliciatur. Nam per ea elicitur, quæ maximè corporibus adiunguntur, & amicabiliter eiſdem in profundo adhærent alterantia. Ideoq; cùm in rebus cæteris exquirentes, non inuenimus inuentione noſtra rẽ aliam magis, quã arg. viu. corporũ naturis amicari, per hoc opus noſtrũ in illo impendentes, reperimus ipſum eſſe veram alterabilium medicinam in complemento, cum alteratione vera, & non modicè peculioſa.

De Præparationibus medicinæ adhibendis, ut differentias proprietatum debitas acquirat. Cap. LXXV.

REſtat igitur nos ſubſtantiam ipſius & proprietatis ſubſtantiæ differẽtias determinatè adſcribere. Et cùm nõ inuenerimus ipſum ſine alterationis naturæ illius adminiſtratione mutare, inuenimus & ſimiliter ipſum præparari debere neceſſariò, cum nõ permiſceatur in profundo, abſq; illius pręparationis modo. Et eſt ſcilicet, vt talis fiat illius ſubſtãtia, quòd permiſceatur in profundo vſq; ad profundũ corporis alterabilis, ſine ſeparatione in æternum. Hoc autem non fit, niſi ſubtilietur valde cum præparatione certa & determinata in capitulo Sublimationis. Et non permanet eius impreſsio ſimiliter, niſi figatur: nec illuſtrat, niſi fulgidiſsima ex illo eliciatur ſubſtantia, cũ ſui modi ingenio, & modo ſuæ operationis per ignẽ congruũ. Ea nõ præſtat fuſionẽ perfectã, niſi in illius fixione adhibeatur cautela, cum hac dura remollire, & mollia indurare. Eſt tamen talis, vt cũ ſufficientia ſeruetur ſuæ humiditatis proportionatæ, ſecundũ exigentiã eius quæ quæritur fuſionis. Per hoc ergo patet, q; ipſius talis præparetur, & adminiſtretur præparatio, qua fulgidiſsima & mundiſsima ſubſtantia ex illo creetur. Deinde verò figatur, & cautela eidẽ exhibeatur, vt ſcilicet exercitetur artifex in adminiſtratione ignis, in modo ſuæ fixionis, quo poſsit ex illo deleri humiditas in tantũ, quod ſufficiat ad fuſionẽ perfectã complendã. Et eſt ſcilicet, vt ſi quæris per hãc corpora fuſionis dura mollificari, in principio ſuæ creationis lentus adhibeatur ignis. Ignis enim lentus humiditatis eſt conſeruatiuus, & fuſionis perfectiuus. Si verò mollia indurare ipſius cõponatur ignis vehemẽs. Talis enim ignis humiditatis eſt conſumptiuus, & fuſionis turbatiuus. Et has quidẽ regulas omnes in omni medicina, bonę mentis artificẽ neceſſariò cõſiderare expedit. Et multas ſimiliter alias in põderis mutatione conſiderationes adducere neceſſe eſt, cũ cauſis ſuis & ordine congruo. Eſt igitur cauſa ponderis magni, ſubtilitas ſubſtãtiæ corporũ, & vniformitas in eſſentia. Per hoc enim tantum illorum poſſunt denſari partes, vt nihil intercidat, & partium denſatio ponderis eſt adductio, & illius perfectio.

De Differentijs medicinarum, ſcilicet quòd quædam ſunt primi ordinis, quædam ſecundi, quædam verò tertij. Cap. LXXVI.

PAtet igitur, quòd tam in corporũ adminiſtrationis præparatione, quã ipſius perficientis medicinæ modo per operis artificia, ſubtilitatem perquirere neceſſariò contingit. Quia quãto maioris ponderis ſunt corpora trãſmutata, tanto & maioris ſunt perfectionis inuenta inueſtigatione per artẽ. Cõpletur igitur ſermo vtilis de medicis, ſi omnium medicinarũ differentias narremus. Innuimus quidẽ, quòd medicinarum triplicẽ differentiam eſſe neceſſariò accidit. Alia eſt primi ordinis, alia verò ſecundi, alia verò tertij. Dico autẽ primi ordinis medicinam, omnem præparationẽ mineralium, quæ ſuper diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationẽ imprimit: quæ non adducit cõplementũ ſufficiens, quin contingat alteratum mutari & corrũpi, cum euapo-

ratione impreſsionis medicinæ illius totali. Sicut eſt omnis ſublimatio dealbatiua Veneris, aut Martis, quæ fixionẽ non ſuſcepit. Et huiuſmodi eſt omne additamentum coloris Solis & Lunæ, aut Veneri cõmiſtorum, ſuper furnum cementi poſitum, vt ziniar, & ſimilium. Hoc enim mutat immutatione nõ ſtante ſed potius diminuente ſe per exhalationẽ. Secundi verò ordinis medicinam dicimus omnem præparationẽ, quæ quãdo ſuper diminuta à perfectione corpora proiecta eſt, alterat in differentiã aliquam cõplementi, relictis differẽtijs aliquibus corruptionis omnino, velut eſt calcinatio corporũ, qua omne fugitiuũ deletur. Et eſt huius generis medicina perpetuè Lunam citrinans, aut perpetuè Venerẽ dealbans, relictis alijs in eis corruptionis differentijs. Tertij verò ordinis medicinã appello, omnem præparationẽ, quæ quando corporibus aduenit, omnẽ corruptionem cum proiectione ſua tollit, & cum omnis cõplementi differẽtia perficit. Hæc autẽ eſt vnica ſola. Et ideo per illam excuſamur à laboribus inuentionis decẽ medicinarũ ſecundi ordinis. Primi igitur ordinis opus minus appellatur: ſecundi verò medium: tertij tandem maius: Et hęc eſt omnium medicinarum differentia ſufficiens.

De Medicinis primi ordinis Venerem dealbantibus. Cap. LXXVII.

EX ordinis igitur determinati promiſsione ſecuta (cum quidẽ alia ſit medicina corporũ, alia verò arg. viu. Et corporũ quidẽ alia primi ordinis, alia verò ſecũdi, alia verò tertij, & arg. viui conſimiliter), narremus omniũ medicinarũ differentias, primò primi ordinis, deinde verò ſecundi, poſtremò tandẽ tertij: & corporum quidẽ primò, poſtea verò arg. viu. medicinę. cum ſermone cõpleto, & ordine congruo, narrationẽ tradamus. Dicimus igitur quòd primi ordinis medicina corporũ, alia eſt durorũ corporum, alia mollium. Durorũ quidẽ corporum alia Veneris, alia Martis, alia verò Lunæ. Veneris quidẽ & Martis, eſt pura illorũ ſubſtantiæ dealbatio, Lunæ verò rubificatio, cũ citrinitate fulgoris amœni. Quia Veneri & Marti rubificatio non adducitur primi ordinis medicina cum fulgoris apparationi, quia ex toto immunda ſunt, non apta rubedinis fulgorẽ recipere, priuſcꝫ illis aduenìat præparatio, fulgorẽ adducens. Narremus igiſ in primis Veneris medicinas omnes: poſtea verò Martis, quæ cadunt in ordine primo. Eſt igitur medicina Venerẽ dealbans, alia per arg. viu. alia per arſenicum. Per arg. viu. quippe ſic cõpletur medicina dealbãs illam. Soluitur etenim primò arg. viu. præcipitatũ, & ſoluitur ſimiliter Veneris calcinatio. Et hæ ambæ ſolutiones cõmiſcentur in vnũ. Dehinc verò coagulãtur, & ſuper ipſius corpus proijcitur eorũ medicina: hæc enim dealbat & mundat. Amplius autẽ & aliter. Soluitur arg. viu. præcipitatũ, & ſoluitur lithargyriũ & hæ ambæ ſolutiones coniunguntur in vnum, & ſoluitur corporis calcinatio, de cuius intentione ſit dealbari, & coniungitur cum prædictis ſolutionibus, & deinde coagulantur: dehinc verò ſuper illius corpus proijciuntur, dealbatur enim per hanc. Aliter autem. Sublimatur alternata vice ex illius corpore arg. viui quãtitas, quouſcꝫ cum illa permaneat arg. viu. pars, cum ignitione cõpleta. De hinc verò ex aceto diſtillato ſæpiſsime imbibendo teritur, vt in profundo illius melius cõmiſceatur, abhinc verò aſſetur, & vltimò cõſimiliter ab eo arg. viu. ſublimetur, & iteratò imbibatur & aſſetur. Et ſic toties reiteretur opus ſuper illa, quouſcꝫ multa arg. viu. quantitas in eo cum ignitione completa quieſcat. Hæc enim primi ordinis bona eſt dealbatio. Aliter autẽ ſuper arg. viu. præcipitatũ toties ſublimetur arg. viu. in natura propria, quouſcꝫ in illo figatur & fuſionẽ præſtet. Dehinc verò ſuper Veneris ſubſtantiã proijciatur, & dealbatur peculiosè. Aliter autẽ ſoluitur Luna, & ſoluitur lithargyrium, & cõiunguntur ſolutiones. Ex his Veneris ſubſtantia dealbatur. Sed & melius quidem

dem dealbatur, si in omnibus medicinis perpetuetur arg. viuũ. Dealbatur verò per arsenicum sublimatũ: vt si accipiatur calcinatio Veneris, & super illã iteretur eiusdem sublimatio, quovsq; cum eo maneat, & illam dealbet. Sed nisi exercueris te ipsum cum modis sublimationũ, non perseuerabit in ea arsenicũ alteratione aliqua. Et est scilicet, vt post primũ sublimationis gradum secundã riò reiteres, quem narrauimus in Marchasitæ sublimatione. Dealbatur verò & aliter, vt sublimatũ arsenicum in Lunam proijcias: dehinc verò hoc totũ super Venerem: dealbat enim peculiosè. Aut cõmisce prius lithargyrium, vel plumbum vstũ solutum cum Luna: deinde verò super hoc arsenicũ superiactes, & hoc totum super Venerẽ proiectum dealbat, & est primi ordinis bona dealbatio. Aut solũ super lithargyrium solutum & reductum, proijciatur arsenicũ sublimatum, & hoc totum super Veneris fusionem, quoniam dealbat eam cum curialitatis aspectu. Aut cõmisceãtur Luna & Venus, & super has proijciatur omnis medicina dealbatiua. Luna etenim amica est arsenici magis quàm corporum aliquod: & ideo fractionẽ ab eo tollit. Secundariò verò Saturnus, & ideo cum illis eum cõmiscemus. Aliter autẽ arsenicum fundimus sublimatum, quovsq; fiant frusta: deinde verò frustum post frustum super Venerem proijcimus. Iubemus etenim in frustis potius quàm in puluere proijci, quoniã facilius inflammatur puluis quàm frustum: & ideo facilius euanescit quàm frustũ, & cõsumitur prius, quàm super corpus cadat ignitum. Tollitur autẽ & aliter rubedo illius cũ tutia videlicet, & dealbatur. Sed quia tutiæ dealbatio nõ sufficit, ideo solum citrinat. Et citrinatio quælibet albedini est affinis. Et est modus huius scilicet, vt soluatur & calcinetur omne genus tutiæ, deinde verò Venus: & hæ ambæ coniungantur solutiones, & cum his citrinetur Veneris substantia, & cum tutia si exercueris, proficuum inuenies. Dealbatur verò per sublimatã Marchasitam, quẽadmodum cum sublimato argẽto viuo, & est modus idem.

De Medicinis Martem dealbantibus Cap. LXXVIII.

REstat ergo, & dealbationes Martis ex medicinis sibi propriis creatas narrare, quæ sunt secundũ essentiam primi ordinis, secundum quem fusionẽ non habet rectam, ideo expedit nos cum medicina fundente illam dealbare. Est igitur omnis medicina Veneris dealbatiua, & Martis similiter, cum eiusdem ordinis prẽparatione. Sed fusiua illius specialis, est arsenicũ cuiuscũq; generis. Cum quocunq; igitur dealbatur & funditur, expedit quòd cũ arg: vi. coniungatur & lauetur, quovsq; omnis impuritas tollatur ab illo, & fiat album & fusibile, aut calefiat cum ignitionis vehementia, & super ipsum proijciatur arsenicum, & cum fusum fuerit super illum proijce Lunæ quãtitatem: Quia quãdo cum eo vnitur, non separatur ab eo per leue artificium. Aut calcinetur & lauetur omnis ex ipso solubilis aluminositas, corruptionis infectionẽ adducens per modum solutionis iam dictum. Dehinc verò ab illo sublimetur arsenicum mundatũ per sublimationem aliquam, & reiteretur multoties, quovsq; cum eo aliquid ex illo figatur. Dehinc verò cum solutione lithargyrij alterna vice imbibatur, cõmiscendo & agitando, & assando alterna vice, & vltimò reducẽdo cum igne, quẽ docuimus in Iouis reductione à calce sua. Ex hac enim exibit albus, mundus, & fusibilis. Aut solùm cum arsenico sublimato in calce sua reducatur & exibit albus, mundus, & fusibilis. Sed eandem artificem expedit adhibere cautelam, quemadmodum in Veneris reiteratione sublimationis ab ea arsenici figẽtis se in illius profundo docuimus. Dealbatur & similiter per Marchasitam & Tutiam cum ingenio & industria, quæ tibi narrauimus. Sed horũ dealbatio aut mundatio non est sufficiens.

De Medicinis Lunam citrinantibus. Cap. LXXIX.

PRoſequentes igitur præmiſſorum ordinem, Medicinam Lunæ ſubſtantiã citrinantẽ in ordine primi generis narremus cum veritate certa. Et eſt ſcilicet medicina, quæ eidem in profundo adhæret, & adhærendo colorat ſiue per naturam propriã, ſiue per artificium huius magiſterij. Narremus igitur medicinam, quæ ex ſua radice innata illi adhęret. Deinde verò artificia, per quæ facimus rem cuiuſcũq; generis adhærere, cum ingreſsione firma. Elicimus autẽ illam aut ex ſulfure, aut ex arg. viuo, aut ex amborum cõmiſtione: ſed per ſulfur diminutè quidem magis, per argentum verò viuũ perfectius. Elicitur autem & ſimiliter per quaſdam res minerales, quæ non ſunt huius generis, quem admodum eſt vitriolum & cuperoſa, quod & gũma cupri, aut eiuſdem ſtillicidium nuncupatur. Afferamus igitur in proximis modos omnes medicinarũ quæ ex arg. viuo conſurgunt: Deinde verò quæ ex ſulfure, aut ex amborum commiſtione: vltimò verò & eam, quæ ex gũma cupri, aut ſimilium. Eſt igitur modus eius, quæ per arg. viu. fit talis. Sumatur præcipitatum, per præcipitationem mortificatum & fixum. Deinde verò ponatur in furnum magnæ ignitionis, admodum conſeruationis calcium, quem docuimus, donec rubeſcat in ſimilitudinem vſifur. Si verò non rubuerit, tolle argenti viui non mortificati partem, & cum ſulfure reitera ſublimationem illius. Sit tamen ſulfur ab omni impuritate mundatum, & arg. viu. ſimiliter. Et poſtquàm vigeſies illius ſublimationem reiteraueris ſuper ipſum præcipitatum, illud diſſolue cum aquarum acumine diſſoluente, & iteratò illud calcina, & iteratò diſſolue, donec exuberãter ſufficiat. Poſt hoc Lunæ partem diſſolue, & cum ſoluta fuerit, ſolutiones cõmiſce & coagula, & ſuper Lunæ fuſionẽ proijcias. Citrinabit enim citrinitate peculioſa multum. Si verò argentũ viuum in præcipitatione rubuerit, ad proiectionem ſuæ perfectionis, ſufficit adminiſtratio dicta ſine commiſtione rei tingentis illud. Per ſulfur verò rubificatur, ſed illius eſt rubificatio difficilis, & laborioſa immenſè. Citrinatur verò & Luna cũ Martis ſolutione ſimiliter. Ad hoc autem nos inducit operis neceſsitas, vt prius calcinemus illum & figamus quod laboris eſt copia. Dehinc verò hac eadem pręparatione adminiſtremus & eadem proiectione ſuper Lunæ ſubſtantiam infundamus. Et tamen non reſultat eius citrinatio fulgens, imò fuſca & liuens, citrinitate mortifera. Eius verò quæ per vitriolum aut cuperoſam perficitur, citrinationis modus eſt talis. Tollatur illorum vniuſcuiuſq; quantitas certa, & illius ſublimetur pars, quę ſublimari poteſt, donec cum expreſsione ſublimetur totali. Poſt hoc verò iteratò quod ſublimatũ eſt, ſublimetur cũ modo ignis illi appropriati, vt ex eo figatur pars poſt partem, donec maior illius figatur pars. Poſtea verò calcinetur cum ignis cautelæ intentione, vt poſsit illi maior ignis ad perfectionem adminiſtrari. Poſt hoc verò ſoluatur in aquam rubicundiſsimã, cui non eſt par. Dehinc verò ingenieris, vt illi ingreſſum in Lunare corpus exhibeas. Et hęc ingenia tibi ſufficienter monſtrata ſunt, ſi perfecti fueris operis exquiſitor, quod ſcripſimus. Et quia res huius videmus Lunæ profundè & amicabiliter adhærere, conſideraũimus, & eſt certum, has eſſe de illorum radice: & ideo per illas alterari contingit. Hæ vtiq; ſunt medicinæ omnes primi ordinis, quas attulimus Poſſunt tamen illarum plures multiplicari modi, ſalua pigmentalium rerum in modorum varietatis eſſentia. Argenti quippe viui non eſt medicina in hoc ordine primo, cum non ſit medicina, ipſum alterans vnica differentia, imò in cõplemento totali omnino. Quidamverò plures inuenerunt medicinas, ſed vnũ ex duobus neceſſariò euenire contingit: Quod aut ex eiſdem, aut ex eandem naturam habentibus, illos medicinam creare neceſſarium eſt: Aut medicinam compo

componunt, quæ ei quod non est, æquipollet cum alteratione sua, & quæ nec mundo confert, nec mundi partibus, donec motor in sublimi naturæ mobili quieuerit incorruptus.

De Differentijs proprietatum medicinæ secundi ordinis. Cap. LXXX.

REstat igitur ad secundi ordinis medicinas transire, cum sermonis sui exigentiæ sufficientia vera, & manifestis probationibus, cum experiẽtia vera. Cum sit igitur medicina alia corporum mutandorum, alia verò argẽti viui perfectè coagulabilis: prius omnium medicinas corporum narremus cõpletè: Dehinc verò ad ipsius eiusdem arg. viui medicinam coagulabilis in Solificum Lunificumq; verum. Est igitur secundi ordinis medicina, quæ quidem imperfecta, sola perfectionis vnica differentia cõplet. Verùm cum multæ sint corruptionis causæ in vnoquoq; imperfectorum corporũ, videlicet in Saturno quidem sulfureitas volatiua, & argenti viui fuga, per quæ corruptionẽ adduci necessariò accidit, & illius terreitas: fiat medicina, quæ quidem alterum eorum aut ex toto tollat, aut palliando decoret, relictis solis alijs imperfectionis causis. Quia igitur corporum est aliquid impermutabile, quod in corporũ radice innatum est, quod per secundi ordinis medicinam tolli nõ potest: ideo omnis illa medicina, quæ illud de commisto tollit, non secundi ordinis, sed tertij, & maioris ordinis appellatur medicina. Et quia superfluitates fugientium inuenimus per calcinationis modum tolli, & per reductionis reiterationẽ terreitatem non innatam: ideo necesse fuit medicinam secundi ordinis inuenire, quæ quidem innatum palliet, & durum remolliat, & molle induret, in duris scilicet & mollibus, secundum complementum non sophisticum, sed Solificum, aut Lunificum verum imperfectorum corporũ, perfectè constituat. Cùm pateat igitur in corporibus solis quidem mollibus per ingenia artificiorũ huius operis non posse liquefactionis festinantiam tolli, nec impuritatem in principiorum sui radice innatam, necessariò euenit medicinam percunctari, quę quidem in proiectione illorum tenuitatem inspissẽt, & inspissando ad suę liquefactionis ignitionis sufficientiam induret, in duris spissitudinem attenuet, & attenuando ad fusionis velocitatem sufficientem cum proprietate ignitionis adducat, & vtriusq; generis corporum fuscedinem palliando decoret: & hoc in album, illud verò in citrinum transformet perfectissimum. Non autem diuersificatur hæc medicina à tertij ordinis medicina, nisi per minoris præparationis imperfectionem. Et nõ diuersificatur à se, quod in diuersorum corporum proiectione, & pigmentorum acceptatione constat, sed in modo præparationis. Similiter & alia eget præparationis industria corporum mollium medicina tenuitatem inspissans, alia verò durorum attenuans spissitudinẽ. Hæc quidem ignis consumptiui modo, illa verò humiditatis conseruationis administratione eget.

De Medicina Lunari & Solari pro corporibus imperfectis. Cap. LXXXI.

AFferamus igitur sermonem vniuersalem de medicina huius secundi ordinis completum cum determinatione certa & vera, & prius omnes Lunares omnium à perfectione diminutorum corporum, cum differentijs. prępparationis eorum: dehinc verò Solares cum propriis similiter differentijs. Probauimus autẽ iam ex nostris sermonibus, sulfur cuiusq; generis perfectionis esse corruptiuum. Arg. quippe viuũ, perfectiuũ est in operibus naturæ cõpletis regiminibus. Igitur & naturam mutantes minimè, sed imitantes, in quibus nos sequi est possibile operibus: & argentum similiter in huius operis magisterio viuum assumimus, in cuiusq; perfectionis medicina, Lunari scilicet & Solari, tam quidem imperfectorum, quàm & ipsius argenti viui coagulabilis,

Cùm autem iam ex nouissimè dictis sermonibus duplicem medicinæ differẽtiam diximus: aliam quidem corporum, aliam verò arg. viui verè coagulabilis: hinc quidem corporum prius, deinde verò argenti viui narrationem medicinæ tradamus certam. Est igitur per se huius medicinæ materia cuiusq; generis vnica: & est quod iam sufficienter notum est. Assume igitur illud, & si vis ad Lunarem secundum ordinem tibi promissum, exercitatum te redde, & præparato illud cum modis huius magisterij notis. Quorum intentio est, vt puram ex illo substantiam diuidas, & partem quidem figas, partem verò ad cerandũ omittas: & sic totum magisterium prosequendo, donec compleas tentatam illius fusionem. Quòd si se subitò fuderit in duris, perfecta est: in mollibus verò ècontrà. Hæc enim medicina super imperfectorum vnumquodq; proiecta, in Lunare perfectum mutat corpus, si quidem præuenient huic medicinæ præparationes notæ: Si verò non, diminutum relinquit: sed perficit in altera perfectionis differentia tantum, quantum ex huius generis medicinæ ordinis administratione dependet. Quantum verò ex tertij, non præueniente administratione aliqua, perficit in proiectione sola. Solaris verò huius secundi ordinis medicina imperfectorum cuiusque corporum est eadem materia, & administrationis eodem regimine communicans. In hoc tamen differentiam habet scilicet in maiore partium per modos proprios digestionis subtiliatione, atque sulfuris subtili præparationis regimine administrati commistione, cum materia modò nota additio. Et est regimen scilicet ipsius, purissimi sulfuris fixio, & solutio eius per modum. Cum hoc enim tingitur medicina, & cum hoc proiecta super vnumquodque à perfectione diminutorum, complet in complemento Solari, quantum ex huius secundi ordinis medicinæ præparatione dependet, administratione præueniente nota & certa ipsius à perfectione diminuti corporis. Et super Lunam quoq; proiecta, perficit eam in cõplemento Solari peculioso multum.

De Medicina coagulante argentum uiuum. Cap. LXXXII.

SEcundum igitur præmissorum ordinem restat ex operis complemento, quod in primis nos determinaturos exhibuimus, ad medicinæ argenti viui coagulantis ipsum, narrationem transire. Dicimus igitur quòd ex eiusdem illius elicitur materia, scilicet ex noto in capitulis huius operis multiplicibus. Et illud, ideo, quia quum fugitiuum sit argentum viuum de facili, absque inflammatione aliqua, medicina egeat, quæ subitò ante fugam eius in profundo illi adhæreat, & illi per minima coniungatur, & illud inspisset, & sua fixione illud in igne conseruet, quousque adueniat illi maioris ignis tolerantia, eius humiditatem consumentis, & conuertat illud per hoc beneficium in momento in Solificum & Lunificum verum, secundum illud, ad quod medicina fuerit præparata. Quum igitur non inueniamus aliquid magis illi conuenire, quàm ipsum, quod suæ naturæ est: ideo propter hoc æstimauimus cum eo medicinam illius posse compleri, & ingeniati sumus formam medicinæ illi per ingenia præstare. Et est scilicet, vt præparetur cum modis suis iam dictis cum diuturnitatis laboris instantia, qua omnis illius subtilis substantia & purissima, alba quidem in Luna, citrina verò intensa in Sole perhibeatur perfectè. Et hoc quidem non completur, vt citrinum creet, sine mistione rei tingentis illud, quæ suæ est naturæ: Dehinc verò cum hac purissima argenti viui substantia, perficiatur cum huius magisterij operis ingenijs, medicina, quæ maximè argento viuo adhæreat, & fundatur facillimè, & illud coaguler. Cõuertet enim hoc

hoc in Solificum & Lunificum verum, cum præparatione illius præhabita. Sed ex quibus maximè hæc argenti viui substantia elici possit, solet quæri. Et nos quidem respondentes narramus, quòd in quibus est, ex illis elicitur. Est autem tam quidem in corporibus, quàm & in ipso argento viuo secundum naturam, cum vnius sint reperta naturæ. Sed in corporibus difficilius, in viuo argento propinquius, non autem perfectius. Igitur cuiuscunq; generis sit medicina, tam quidem in corporibus, quàm in ipsius argenti viui substantia, lapidis precioſi indagatur medicina.

Quomodo Medicinis ingreßio per artificium concilietur. Cap. LXXXIII.

SEd quoniam contingit quandoq; medicinam commiscerí, quandoq; verò non, ideo modũ permiscẽdi narrabimus, scilicet qualiter vnaquæq; res in corpus profundissimè ingressum acquirat, aut vnaquęq; medicina non intrans. Et est modus per dissolutionem eius quod ingreditur, & per dissolutionem eius quod non ingreditur, & per commistionem ambarũ solutionum. Facit enim ingressiuum esse omne illud cuiusuis generis, quod illi per minima coniungitur. Hoc autem per solutionem completur, & completur per solutionem fusio in rebus non fusibilibus: & ideo magis apta sunt ingredi & alterare. Et hæc est causa, quare quasdam res calcinamus, quæ non sunt de natura harum, scilicet vt melius soluantur, & ob hoc soluuntur, vt melius ab eis corpora impressionem suscipiant, & ab eis similiter per hæc præparentur & mundentur. Aut ingressum damus his, quæ sua spissitudine ingredi non permittuntur cum multiplici sublimationis reiteratione spirituum non inflammabilium super illa, Arsenici videlicet, & Argenti viui non fixorum, aut cum multiplici reiteratione solutionis eius, quod ingressum non habet. Est tamen bona cautela ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, vt soluatur corpus, de cuius intentione per has mutari & alterari, & soluantur res, quarum intentionis sit ingredi cum alteratione. Non fiat tamen omnium partium solutio, sed quarũdã: dehinc illud & non aliud imbibatur corpus vice post vicem. Per hoc enim beneficium in id solum ingressum habet necessariò, non autem in quocunque alio corpore necessariò hoc cõtingit. Ex his igitur modorum ingenijs, necesse est rem quamlibet ingressum, quo ex illius naturæ pendet beneficio, habere, & alterare cum permistione inuenta. Per hunc igitur sermonem, decem medicinarum completur numerus, cum suæ traditionis sufficientia.

De Medicina tertij ordinis in genere. Cap. LXXXIIII.

REstat igitur nos ad tertij ordinis medicinam transire. Est autẽ huius ordinis medicina duplex, scilicet Solaris & Lunaris. Et est tamen in essentia vna, & agendi modo similiter: & ideo vnica medicina nuncupatur à nostris veteribus, quorũ scripta perlegimus. Est tamen additamentum citrinantis coloris, qui à Sulfuris fixi mũdissima perficitur substãtia, differẽtia inter hãc & illam, Lunarẽ scilicet & Solarẽ, hæc quidem in se continet, illa verò non. Est tamen hic ordo tertius maioris operis ordo appellatus: & illud ideo, quia maioris sagacitatis industria in illius administratione, & perfectionis præparatione est, & labore lõgiori ad veritatis cõplementum indiget: Et ideo nõ diuersificatur huius ordinis medicina à secũdi ordinis in essẽtia vllatenus nisi per subtilissimos præparationis gradus in creatione illius, & per diuturniorẽ laboris instantiã. Et hos gradus omnes narrabimus cum cõplemento sermonis, & præparationis modum completè cum causis suis, & experientijs manifestis: & modorum gradus administrationis pluris huius tertij ordinis. Alio etenim gradu eget Solaris medicina in pigmentorum præparatione completa, alio verò Lunaris. Hęc quidem Sulfuris administratione tingentis eam: illa verò non.

De Medicina Lunari tertij ordinis. Cap. LXXXV.

PRimò igitur administrationis modum Lunaris medicinæ narremus. Est, vt accipias lapidem illius notum, & per separationis modum illius purissimam partem diuidas, & seorsum ponas. Dehinc verò eius quæ purissima est partis aliquid figas, & aliquid ex illa relinquas: & cum fixa fuerit, solue quod ex illa solubile fuerit: quod verò non fuerit solubile ad calcinationem mittas, & abhinc super idem solutionem reitera, donec iterum quod ex ea solubile est, soluatur omnimodè. Sic igitur ordo iste seruetur, quousque maior soluatur quantitas. Post hæc verò solutiones omnes simul commisce, & coagula. Dehinc verò leuiter assando, in ignis temperamento conserua, quousq; illi maior ad illius exigentiam ignis ministrari possit. Post hoc verò primum solutionis ordinem serua, quousq; iteratò totum soluatur quod ex eo est solubile, & iteratò coagula, & iteratò in ignis temperamento conserua, quousq; iteratò illi possit ignis maior ad eius perfectionẽ administrari. Omnes igitur hos ordines præparationis super illa quater reitera, & vltimò calcina per modum suum: & sic preciosissimã lapidis terrã sufficienter administrando rexisti. Deinde verò seruatæ partis non fixæ cum hac terræ parte administratæ quantitatẽ per ingeniorũ subtilem coniũge modum per minima. Et sit ingeniũ hoc intẽtionis leuationis eius per modum sublimationis dictum, quousq; fixum cum non fixo leuetur totaliter. Quod si non eueniat, addatur illi iteratò vicissim nõ fixæ partis quantitas, quousq; ad eleuationem illius sufficiat. Cum igitur eleuata fuerit, reiteretur illius sublimatio, quousq; per hanc administrationis reiterationem figatur totum. Cum igitur totum fixum fuerit, iteratò cum non fixæ partis quantitate post quantitatem combibe, per ingenium tibi notum, quousque totum iteratò leuetur. Igitur iteratò figatur, quousque præstet facilem, cum ignitione sua. Hæc enim medicina est, quæ omne à perfectione diminutum corpus, omneq; cuiuscunq; argentum viuum generis, in Lunare perfectissimum transformat corpus.

De Medicina Solari tertij ordinis. Cap. LXXXVI.

SOlaris igitur huius medicinæ præparationi, non adurentis fit additamentum sulfuris, per modum figentem & calcinantem, cum astutiæ industria administrati perfectè, atq; solutionis modum multiplicem, cum reiteratione multa, quousq; mundum fiat: his quidem administratione perfecta præueniente, quæ per sublimationem perficitur. Et est huius scilicet additamenti modus, per reiterationem partis non fixi lapidis, sublimationis, cum ingenio coniungendi quousq; eleuetur cum ea, & iteratò cum illa figatur vt stet: & quãto huius complementi exuberantiæ ordo reiteratur pluries, tanto & huius exuberantiæ medicinæ multiplicatur magis, & illius magis augetur bonitas & multiplicatur illius augmentum perfectionis maximè. Et nos quidem, ne mordeamur ab impijs, complementum narramus totum huius magisterij, sub breui sermone completo & noto. Et est illius intentio, vt per sublimationis modum mundetur perfectissimè lapis & illius additamentum & ab hinc quidem cum ingeniorum modo volatiuum ex eis figatur. Dehinc verò fixum volatile fiat, & iteratò volatile fixum. Et in hoc ordine completur arcanum preciosissimum, quod est super omne huius mundi scientiarum arcanum, & thesaurus incomparabilis. Et tu quidem exerciteris ad illum, cum laboris instantia maxima, & cum diuturnitate meditationis immensæ. Cum illa enim inuenies, & sine illa non. Et huic quidem medicinæ reiteratio bonitatis administrationis, cum talis cautelæ industria potest in præparatione lapidis euenire, quousque argentum viuum mutet in infinitum Solificum verum & Lunificum

cum,& non dependet nisi in multiplicatione illius. Iam igitur laudetur sublimis naturarum Deus benedictus & glorioſus,qui nobis omnium medicinarũ reuelauit seriem, cum illarum experientia, quam illius instigationis bonitate & nostri laboris instantia perquisiuimus,& oculis vidimus,& manu tetigimus complementum illius nostro magisterio indagatum. Sed & si quidem hanc palliauimus, non miretur doctrinæ filius. Non enim illi palliauimus, sed malis & improbis eam tali sermone tradidimus, quem latêre insipientem necessariò accidit:& eodem ad illius inuentionis perquisitionem prudentes allicio. Filij igitur doctrinæ perquirite, & hoc excellentissimum Dei donum vobis solis seruatum inuenietis. Filij insipientes nequitiæ & maliuolæ prauitatis, immensè ab hac scientia fugite,quoniam est vobis inimica & aduersa, & vos in miseriam paupertatis constituet: quoniam vobis penitus hoc Dei donum diuinæ prouidentiæ iudicio est occultum,& denegatum omnino. Perquisitis ergo omnium medicinarum modis,nostri propositi prosequentes intentum,ad eas quæ huius magisterij perfectionem notificant, cum probationum causis ab hinc transeundum est.

TERTIA ET VLTIMA PARS HVIVS SECVNDI *Libri, de Probationibus perfectionis.*

Diuisio dicendorum. Cap. LXXXVII.

PRætermissis igitur manifestis experientijs, de quibus narrationem non facimus,cum omnibus sint notæ & certæ absq; vllius sagacitatis ingenio, põderis scilicet,& coloris,& extensionis per malleum: artificiorum experientias tentemns cum cautela, an sit huius artis administrationis proiectio, complementum cum veritate adducens,quæ sunt scilicet Cineritium, Cemẽtum,Ignitio,Fusio,Super vapores acutorum expositio,Adurentis Sulfuris mistione probatio,Extinctio,Calcinationis & reductionis reiteratio,&Argenti viui facilis aut difficilis susceptio. Primum igitur secundum ordinem inchoandum:dehinc verò secundum eundem ad alia,secundum promissionem perfectè curramus cum causis eorum notis.

De Cineritio,quare quædam corpora in eo perdurent, quædam non Cap. LXXXVIII.

DIcamus igitur sermonem de Cineritio, cum suis omnibus causis manifestis,& suæ confectionis modo. Est autem sola Solaris & Lunaris substãtia,inCineritij perdurans examine. Perquirentes igitur horum corporũ perfectorũ veras substantiæ differẽtias, & causas similiter Cineritij,quare quædam magis, quædam verò minus in huius magisterij examine à perfectione diminutorum perdurent,percunctabimur. Est tamen à nobis sufficienter narratum horum duorum secretum corporum in profundo illorum substãtiæ. Et est scilicet,quòd illorum prima radix multa fuit argenti viui quantitas, & purissima illius essentia, & subtilissima prius,postea verò inspissata, donec cum ignitione fusionem suscipiat. Quæcunq; igitur à perfectione diminuta plus terreitatis habent, minus in hoc perdurant examine:quæcunque verò minus, plus. Quoniam hæc quidem magis adhærent,propter eorum partium subtilitatem,maximè se permiscentem & vnientem. Et similiter quæ maioris tenuitatis sunt corpora,aut econtra quidẽ,quæ maioris spissitudinis corpora,quàm quæ in perfectione consistunt,necesse est de commisto separari omnino, quia non sunt eiusdem fusionis, & ideo separantur. Et quidem quæ minoris sunt Argenti viui quantitate participantia,facilius de commisto separantur. Patet

igitur, quòd cum sit multæ terreitatis Saturnus, paucæq; argenti viui quantitatis, facilisque tenuitatis liquefactionis, quæ maximè perfectioni examinis cineritij sunt oppositа, ideo inter cætera corpora minimè in cineritij artificio in commisto perdurat, imò citissimè separatur & cedit. Ideóque cum inter cætera à perfectione diminuta corpora magis cedat, per hoc magis proprius est huius magisterij examini, & illud ideo, quia citius cedit, & citius imperfectorũ vnumquodq; secum de commisto trahit. Et propter hoc saluatur maior perfecti quantitas ab ignis examinis combustione forti, quia non quiescit spacio temporis longo perfectum in consumptione examinis: & ideo ex eo per plumbi examen minus comburitur, & facilius depuratur. Quia verò Iouis substantia, pluris argenti viui capax extitit, & minore terreitatis quantitate, maioreq; puritate illius, atque subtiliore substantia participans, ideo magis in commisto saluatur quàm Saturnus & Venus, quia magis commisto in profundo adhæret. Et hæc est causa, quare multa perfecti deletur quantitas, priusquàm ab illo separetur coniunctus. Venus verò fusionem cum ignitione præstat. Sed quia tardior est illius quàm perfecti fusio, ideo separatur de commisto, tardius tamen quàm Saturnus, propter ignitionem substantiæ suæ fusibilis. Quia verò minoris est argenti viui quantitatis quàm Iupiter, & maioris terreitatis, & substantiæ spissioris, ideo facilius quàm Iupiter de commisto tollitur, quoniam in profundo magis Iupiter quàm Venus adhæret. Mars verò fusionem non habet, & ideo non permiscetur, quod propter suæ humiditatis priuationem contingit. Sed & si propter ignis vehementiam illum permisceri contingat, quia humiditatem non habet, Lunæ aut Solis humiditatem combibendo, ei per minima vnitur, ideo licet terreitatem multam, & argenti viui paucitatem, & fusionis carentiam habeat, non separatur ab eis per artificium leue. Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad cuiusque corporis rectificationem veram, si rectè eius quod scripsimus efficaciam nouerit. Si verò fantastícè super illud intellectum contraxerit, nihil ex eo veritatis cognoscet. Sunt autem duo in huius examine perdurantia perfectionis corpora, Sol scilicet & Luna, propter bonam compositionem, quæ per bonam mistionem resultat, & illorum puram substantiam.

Cineritij examen, quomodo sit componendum & exercendum. Cap. LXXXIX.

NArremus igitur modum illius. Et est vt tollatur cinis cribellatus, aut calx aut puluis ossium animalium combustorum, aut horum omnium commistio, aut quorundam. Dehinc itaq; cum aqua madefiat, & super illud prematur manus, & fiat stratum firmum & solidum, & in medio strati fiat rotunda fouea & solida, & super illius fundum spargatur vitri triti quantitas aliqua. Deinde verò exiccari permittatur, & cum sicca fuerit, ponatur illud de cuius intentione sit tolerare huius examen, in foueam dictam, & super illam carbonum ignis fortis succendantur, & super faciem examinabilis suffletur corporis, donec fundatur. Quo fuso, Saturni partem post partem proiiciamus in illud, & super illud suffletur cum flamma fortis ignitionis. Et dum videris illud agitari, & motu concussionis forti non est purum. Expecta igitur, donec totum euanescat plumbum. Quòd si euanuerit, & non cessat illius motus, non est depuratum. Iteratò igitur super illud plumbum proiice, & super illius faciem iteratò suffla, donec plumbum separetur. Quòd si non quieuerit, iteratò post plumbi proiectionem, sufflationem in illius faciem procura, quousq; quiescat, & videas illud mundum & clarum in superficie sua. Post hoc verò carbones aperi, & ignẽ dissipa, & in faciem eius aquam perfunde: hoc enim perfectè examinatum inuenies. Et si quandoque in sufflatione huius

huius examinis vitrum proieceris, melius & perfectius depurabitur, quoniam sordes tollit, & illas infiscat. Potest tamen loco vitri sal proijci, aut borax, aut alumen aliquod. Smiliter & confici potest huius examen cineritij in crucibulo terreo, & in circuitu illius sufflari, & super faciem eius similiter, vt citius confletur examinandum. His igitur sufficienter narratis, ad cementi examen transeamus cum causis suis, & suis experientijs manifestis & notis.

De Cemento, quare quædam corpora plus, quædam uerò minus illud perferant. Cap. XC.

Dixímus autem, quòd corpora quædam magis, quædam verò minus, per ignis comburuntur calcinationis modum: vt quæ pluris sunt Sulfuris quantitatem combustibilis continentia, magis: quę verò minus, minus. Quia igitur Sol inter cætera corpora minoris & Sulfuris quantitatis: ideo inter cętera omnium mineralium corporum minimè per ignis inflammationem comburitur. Luna verò post Solem inter omnia corpora reliqua minus est Sulfuris quantitatis participans, pluris autem quàm Sol: Igitur, minus potest secundum hoc inflammationis ignitionem temporis spacio longo tolerare quàm Sol, & res per consimilem comburentes naturam. Minus Venus: quia Sole & Luna pluris est Sulfuris, & terreitatis maioris, ideo minus inflamuamationem ignis tolerat. Iupiter verò minus Venere, plus verò Sole & Luna sulfureitatis & terreitatis participat, & ideo minus per inflammationem Venere comburitur, plus verò Sole & Luna. Saturnus verò plus terreitatis & sulfureitatis per naturam in commistione seruauit, quã nunc dicta corpora: & ideo citius & facilius omnibus dictis inflammatur corporibus, & per inflammationem comburitur velocius, propter hoc, quòd sulfureitate maximè habet coniunctam & Ioue magis fixam. Mars verò non per se, sed per accidens non cõburitur. Cum enim cum multæ humiditatis commiscetur corporibus, combibit illam, propter suæ humiditatis carentiam: & ideo coniunctus non inflammatur, nec comburitur, si non inflammabilia nec combustibilia sint corpora sibi vnita. Si verò combustibilia sint illi commista corpora, secũdum naturam suæ combustionis, necessariò euenit Martem comburi & inflammari. Cum igitur ex rebus constituatur inflammabilibus cementum, patet causa illius inuentionis necessaria: & fuit, vt omnia combustibilia adurerentur. Cum igitur vnum solum sit corpus incombustibile, solum illud, aut ad illius naturam præparatum, in cemento saluatur. Durant tamen quædam magis, quædam verò minus in cemẽto. Quæ verò magis, & quæ minus, nota sunt cum causis dictis. Durant igitur plus Luna, minus verò Mars, adhuc verò & minus Iupiter, minus verò adhuc Venus, minimè verò Saturnus.

Cementi examen quomodo sit componendum & exercendum. Cap. XCI.

Narremus igitur Cementi modum. Cunq; cognitu nobis sit maximè necessarius in perfectionis examine, dicimus quòd illius compositio est cum inflãmabilibus rebus. Et sunt huius generis res omnes denigrantes & fugientes, & penetrantes, & comburentes: sicut est vitriolum, sal ammoniacũ, & æris flos, & lapis fictilis antiqui contriti, & sulfuris minima quantitas, aut nihil, & virilis vrina, cum similibus acutis, & penetrantibus. Incementantur igitur hæc omnia cum vrina virili, & super corporis illius tabulas tenues ponuntur, de cuius intentione sit probationis examinari iudicio. Dehinc verò tabulæ conclusæ in fictili vase extendantur super cratem ferream, ita tamen, quòd vna ex eis alteram non tangat, vt liberè ignis virtus ad illas percurrat æqualiter, & sic triduo in igne forti conseruetur fictile. Cautela tamen adhibeatur, vt igniantur tabellæ, sed non fundantur. Post tertiam autem diem tabellas

omni impuritate mundas inuenies, si in perfectione illarum extiterit corpus. Si verò non, corruptas omnino & calcinatione combustas. Quidam tamen ponunt ad inflammationem tabellas, absq; compositionum cemento, & depurantur similiter, si perfectionis sint corpora. Si verò non, comburuntur omnino. Longiori tamen combustionis spacio in hoc vltimo egent examine, quod sola ignis inflammatione perficitur, quàm quæ cementi examinantur iudicio. Sed cum Luna quidem à Solis natura non multa distet differentia, pauco administrationis modo in iudicio cum illo quiescit. Et neque separatio corporum fit ab inuicem in his duobus examinis generibus, nisi propter diuersitatem compositionis substantiarũ eorum: quia ex eo resultat fusionis diuersitas, & spissitudo & raritas: quæ quidem separationis sunt causæ, quia fortem propter illorum compositionem non corrumpitur illorum substantia à substãtia corporis extranei, cum non fiat illorum per minima mistio. Et ideo necesse est, illa de commisto à se inuicem separari, sine corruptione totali illorum essentiæ. Quamobrem administratio corporum imperfectorum completa, dignoscitur, cum eiusdem fusionis, & ignitionis, & soliditatis, administrationis reperta sunt ingenio.

De *Ignitione*. Cap. XCII.

REstat igitur vt capitulum de Ignitione tradamus. Dicimus igitur quòniam corpora maximæ perfectionis cum ignitione determinata, reperta sunt ignem suscipere, ante fusionem illorum. Et ideo dicimus, si alterationem illorum completam adinuenire conamur, necesse est ad fusionem illorum corpora administrata redigere. Et est scilicet, vt priusquàm fundantur perfectionis corpora, ignitionem suscipiant cum inflammatione cælestini coloris amœnitatis, priusquam perueniat illorum ignitio ad albedinem ignis, quam oculus nequaquam possit conspicere. Patet igitur ignitionem illorum perfectam compleri ante fusionem cum rubore intenso, & non cum albedine quam non possit conspicere oculus. Si enim priusquàm igniantur administrata fundantur corpora, in complemento non sunt. Si verò & igniantur cum labore & ignis expressione forti, non est illorum administratio vera: Et hoc quidem in mollibus. Idem verò in solo Marte contingit colligi. Non enim non ignibilia de facili ignitionem præparationis modo suscipiunt, neq; non fusibilia fusionem rectam, quam in perfectis secundum naturam inuenimus. Et si cum ignitione flammam amœnitate cælestini coloris non prætendant administrata, non est illorum completa administratio. Et si minuitur aliquid ponderis, coloris, pulchritudinis, ignitionis, & similium ex præparamenti differentiarum bonitatis inuentum astutia, non fuit sufficiens artificis indagatio. Reiteratò igitur inquirat, donec inueniat cum modis diuina bonitate collatis.

De *Fusione*. Cap. XCIII.

INFusionis igitur narratione sufficientiam tradamus, secundum quòd examen est corporum omnium ad ignitionem illorum certam. Dicimus igitur quòd vnica est perfectionis Fusio cum ignitione, sed non cum cuiusq; ignitionis genere, sed cum ignitioue in qua non albescit omnino corpus, & cum ignitione in qua non fit fuscedo igni aduenies, & in qua non subitò post ignitionem fundatur, & liquescat corpus vt fluat. Igitur cum se fuderit corpus ex minima ignis pressione debilis, aut sine ignitione, aut cum ignitione fusca, huius præparationis necesse est corpus imperfectionis esse, vnumquodque imperfectorum corporum, in artificio diminuto. Et si post fusionem infrigidari omittatur, & omnino subitò in nigredinem illius vertatur ignitio, & ob hoc quidem prius quàm durescat, ignitionem perdat, non est in complemento

corpus,

corpus, cuiuſcunq; generis illud extiterit. Sed iudicari quidem expedit molli tiei hoc corpus exiſtere ex imperfectionis corporum generibus. Et ſi quidem cum ignis laborioſa expreſſione fortis & violenti fiat illius ante fuſionem igni tio & radio fulgoris inæſtimabilis albeſcentis omnino, iam non perfectionis, ſed duritiei alteratum eſt corpus. Et ob hoc quidem ſi poſt illius fuſionem ab igne tollatur, & ſubitò induretur, vt non fluat, manente illius ignitione fulgida iam non Lunaris & Solaris perfectionis corpus exiſtit, cuiuſcunq; generis & præparationis corpus fuerit adminiſtratum, ſed ſub Martis differentiarum na tura ponatur. Patet igitur ex iam dictis, triplicem in fuſibilibus ignitionem ante liquefactionem ſubſtantiarum, illorum experimento recolligi: Vnam ſci licet fuſcam, alteram verò rubeam & claram, albiſſimam verò tertiam, radio fulgentem. Prima quidem eſt mollium, ſecunda perfectorum, tertia verò duro rum corporum ratione & experimento probatur. Sed & qui harum omnium ignitionum deſiderat gradum perquirere, omnia fuſibilia complet corpora, & ignis conſideret ſufficientiam ad fuſionis perfectionem completam, & cõ-ſiderando recolligat omnium ſignorum fuſionis gradus differentiam, & ſic quidem inueniet: aliter verò non. Et hoc quidem tibi adducatur exemplar in omnibus à nobis determinatis atq; determinandis examinationis manerie-bus. Et hæc itaq; de Fuſione dicta ſufficiant.

De Expoſitione corporum ſuper uapores acutorum Cap. XCIIII.

PRoſequentes igitur ſermonis complemẽtum, de corporum Expoſitione ſuper acutorum vapores narremus. Dicimus igitur, quòd perfectionis vi demus corpora ſuper acutorum vaporem expoſita, acrium videlicet, pon ticorũ & acetoſorum: ſimiliter omnino aut nihil florere, aut amœniſſimum cæ leſtinum florem emittere. Sed Solem puriſſimum non florere: Lunam verò aut Solem nõ purum, ſuper acutorum vapores expoſita, florere comperimus, & cęleſtinum amœniſſimum, amœnius Solem quàm Lunam. Et ob hoc igitur naturam imitantes, & nos ſimiliter in præpatatis colorem cæleſtinum cree-mus corporibus, qui per argenti viui bonitatem perficitur, vt ſufficienter à no bis narratum eſt in præcedentibus noſtri ſermonis. Quæcunq; igitur prępara ra corpora ſuper vapores acutorum extiterint, & cæleſtinum non creauerit a-mœnitatis colorem, non ſunt in præparationis complemento totali. Itaq; eſt ex corporibus quoddam, quod rubeum fuſcum, aut citrinum fuſcum viriditati admiſtum colorem in examine ponticorum floret in ſuperficie ſua, vt huius generis eſt Mars. Quoddam verò viridi fuſcum in ſuperficie floret, cæleſtinũ admiſtum turbido, & huius generis eſt Venus: Quoddam verò album fuſcum, & huius generis Saturnus comperitur: Quoddam verò album clarum, & huius generis eſt Iupiter. Quia igitur maximè perfectum corpus, minimè floret, aut nihil, & ſi quid floret, tardiſſimo tẽporis floret ſpacio: Et Iupiter qui dem omnium tardiſſimè inter diminuta à perfectionis complemento corpo-ra, gummoſitatem ſuam floret: Ideo per huius magiſterij examẽ cõſideramus Iouem, maximè perfectioni approximare in opere maioris ordinis. Per hoc igitur examen perquiri poterit, in quo pertractatum temperamẽti genere cõ-ſiſtat corpus, ſi rectè horum conſideraueris ordinem, quæ narrauimus in hoc capitulo: Sin autem non, tuæ imputa temeritatis inſipientiæ.

De Extinctione ignitorum. Cap. XCV.

INExtinctionis igitur examine narrationem adducamus totalem. Eſt ta-men multiplex illius experientia, in qua cognoſcitur vtrum in perfectione magiſterium conſiſtat. Primum igitur, ſi ignitum corpus in liquore extin-guatur, & Lunare quidem album non fiat, & Solare citrinum fulgidum, ſed in

alienum mutetur colorem,non est in complemento alteratio magisterij. Vel quidem in reiteratione sue ignitionis & extinctionis in aquis salium aut alumi num cuiuscunq; generis administratione creatis,scoriam nigredini affinem in sua superficie prætenderit:aut extinctione illius in sulfuribus, & ab extinctio. ne,ignitionis reiteratione multa, euanuerit: aut nigredine fœda se infecerit: aut omnino per mallei compulsionem se confregerit,fallax est operis artificiũ. Aut si ex salis ammoniaci,& virids æris, & puerilis vrinæ mistionis cementa tione,aut in natura consimilium,&ad ignitionem positum,&post ignitionem & extinctionem sui,ad extensionem similiter Lunare vel Solare ex toto colo. rem amiserit proprium,aut scoriam creauerit, in corruptione constat corpus adhuc permanere Sophistica. Vnam tamen generaliter tibi tradimus regulam certam,quòd tam in dictis quàm à nobis dicendis examinibus, si quid ex per fectionis differentijs alteratum commutauerit corpus ponderis, videlicet aut coloris,non rectè,sed fantasticè indagauit artifex opus:quod non peculiosum sed perditionis est potius.

De adurentis Sulfuris admistione. Cap. XCVI.

EX Sulfuris igitur mistione,vtrum in perfectione consistat magisterium, approbatur similiter,quia experientia nostra inuenimus Sulfur corpori. bus commistum, quædam magis, quædam verò minus comburere: & quædam à combustione illius redire:quædam verò non, nostro comperimus artificio.Et ex hoc itaq; differentia notari potest inter ipsa à perfectione dimi nuta corpora præparata in complemento sophistico. Igitur cum inter cætera corpora cuiusque inuenimus generis, Solem minimè per Sulfur comburi. Abhinc verò & postea Iupiter, deinde verò Luna, post hoc Saturnus, & facilius quidem his omnibus Venus,facillimè Mars per Sulfuris oleaginitatem cõ buritur. Ideo per hoc notatur quod magis, quod minus naturæ perfecti approximat.Et ex diuersitate colorum post corporum combustionem perquiri potest,in quo alteratum genere ex suæ naturæ radice corpus consistat: quoniam Sol quidem citrinum intensum,aut rubeum clarum, Luna verò nigrum cælestino admistum, Iupiter verò nigrum, modica rubedinis tinctura admistum, Saturnus verò nigrum fuscum, multo rubori & liuiditati admistum, Venus verò nigrum, liuiditati admistum, multa præexistente combustione Sulfuris,pauca verò præexistente combustione nitidissimè, & amœnum violaceum protendit ex Sulfuris commistione colorem, Mars verò in omni com bustionis genere nigerrimum fuscum colorem creat. Ex reductione autem à Sulfuris combustione notatur diuersitas similiter in corporibus. Quædam verò redeunt,quædam verò ignis expressione à reductione cum Sulfure recedunt,aut totaliter,aut eorum quantitas maior:quędam verò in sue nature corpora,quædam verò in aliud quàm suæ naturæ redeunt à combustione ad corpus.Redeunt ad proprij naturam corporis,à Sulfuris combustione Sol & Luna,recedunt autem Iupiter & Saturnus. Iupiter autem aut totaliter, aut secundum sui maiorem partem.Saturnus verò non ex toto recedit, sed quando que maior,quandoque verò minor illius deletur pars. Horum autem contingit diuersitatem existere propter naturam rerum & corporum, & administrationis eorum in opere præparationis differentiam,quia scilicet ex subita ignis expresione de reductione Iouem deleri contingit:Ex successiua verò & pau latiua,& Saturnum & Iouem saluari. Eorum tamen reductio in alieni corporis potius quàm proprij naturam vergit. In clarum quidem videlicet antimonium Iouis,in fuscum verò Saturni conuerti reductionem,repertum experien tia nostra extitit: Venerem verò minui,in ignis reductionis impressione:Mar

tem verò

tem verò magis contingit. Sed Veneris quidem est reductio ponderosa, & citrina fusca, & mollis, nigredinem participans, cum sui augmento ponderis corporis. Ex his igitur perquiri poterit omnium alteratorum natura corporum.

De Calcinatione & reductione. Cap. XCVII.

DE Calcinationis igitur & reductionis reiterationis examine dehinc perquirendum. Innuimus igitur, quòd perfectionis reperta sunt corpora in Calcinationis & reductionis reiteratione ex bonitatis differentijs, nihil coloris, ponderis, aut quantitatis, de qua curandũ sit nimium: aut fulgoris perdere quãtumcunq; reiteretur ad illa operationis illarum multiplicitas. Et ideo si per reiterationem modorum Calcinationis & reductionis à calce, ex omni metallorum alteratorum genere, bonitatis differentijs perdant aliquid, æstimandum putes sophisticè perquisitionem artificem indagasse. Quamobrem igitur ad illas exerciteris, vt eas cognoscas.

De facili susceptione Argenti viui. Cap. XCVIII.

IAm igitur vobis patuit veridicè, maximã Argenti viui quantitatem continẽtia perfectionis existere corpora: & ideo maximè Arg. viuo amicari. Quamobrem autumandum corpora magis perfectioni approximare, quæ magis ambicabiliter Arg. viuum cõbibunt. Et huius est signum Arg. viui facilis susceptio à Solari aut Lunari perfectionis corpore. Ob huius igitur rationis causam, si quidem alteratum corporis de facili in sui substantiam Arg. viuum non suscipiat, à perfectionis maximè complemento distare necesse est.

Recapitulatio totius artis. Cap. XCIX.

QVia pertractauimus huius magisterij causarum sufficientiæ experientias notas, secundum nostri propositi sermonis exigentiam: Restat nos ad complementum totius operis diuini peruenire in capitulo vno, & in summam contrahere sermonis abbreuiati in capitulis dispersum magisteriũ. Dicimus igitur, quòd totius operis intentionis summa nõ est, nisi vt sumatur lapis, in capitulis notus: deinde verò cum operis instantia assiduetur super illum opus sublimationis primi gradus: & per hoc mundatur à corrumpente impuritate, & est scilicet sublimationis perfectio, vt cum ea subtilietur lapis, donec in vltimam subtilitatis puritatem deueniat, & vltimò volatilis fiat. Ab hinc verò cumfixionis modo figatur, donec in ignis asperitate quiescat. Et hic secundi præparationis gradus meta consistit. Sed & tertio similiter lapis administratur gradu, qui in vltimo consistit præparationis complemento, scilicet vt iam fixũ lapidem cũ modis sublimationis volatilem facias, & volatilem, fixum, & fixum solutum & solutum iteratò volatilem, & iteratò volatilem, fixum, quousq; fluet & alteret in complemento Solifico & Lunifico certo. Ex reiteratione igitur præparationis huius gradus tertij in medicina, resultat bonitatis alterationis multiplicatio. Ex diuersitate igitur reiterationis operis super lapidem in gradibus suis, resultat multiplicationis bonitatis alterationis diuersitas, vt ex medicinis quædam quidem sui centuplum, quædam verò ducentuplum, quædam trecentuplum, quædam verò millecuplum, quædam verò infinitum Solificum & verum perfectionis Lunificum transmutet corpus. Abhinc igitur & vltimò tentetur, vtrum in perfectione consistat magisterium.

Quem modum Author in arte tradenda seruauerit. Cap. C.

SEd ne nos quidem mordeamur ab inuidis, narramus quòd non tradidimus scientiam nostram sermonis continuatione, sed eam sparsimus in diuersis capitulis. Et hoc ideo, quòd eam tam probus quàm improbus, si cõtinuè fuisset tradita, vsurpasset indignè. Et eam similiter occultauimus, vbi magis apertè locuti fuimus, non tamen sub ænigmate, sed sub plana sermonis se-

rie artificē allocuti fuimus, & tali sermonis modo eam adscripsimus, quā solius Dei altissimi, benedicti, sublimis & glorioſi, & nostræ, qui illam scripsimus, mē ti recolligi accidet: aut diuinæ gratia bonitatis perfusi, quæ cui vult largitur, & subtrahit. Non desperet igitur doctrinæ filius, quia si illam quæret, eam inueniet: non doctrinæ, sed propriį motus indagatione naturæ : Quia qui per suæ industriæ bonitatem quæret, scientiam inueniet: Qui verò per librorum insecutionem quæsiuerit, tardissimè ad hanc perueniet artem preciosissimam. Quia nobis solis, artem per nos solos inuestigatam edidimus, & non alijs, verissimam tamen & omnino certam. Solùm igitur prudentes ad artem allicuimus, & per ingenia à nobis tradita viam inuestigationis eisdem exposuimus. Non autē eam inuentam nisi solis nobis scripsimus, sed & inuentionis modum & modorum ingenia. Per ea igitur quæ tradidimus, exerceat se bonæ mentis artifex, & Dei donum altissimi se adinuenisse lætabitur. Ad artis igitur excelsę perquisitionem hæc dicta sufficiant.

Libri secundi Summæ perfectionis Gebri,
Finis.

GEBRI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM PERItissimi Περὶ Χημείας liber; quem inscripsit de Inuentione ueritatis siue perfectionis, incerto Interprete.

De sex proprietatibus rerum, ex quibus medicina elicitur. Cap. I.

COnsiderauimus in nostris voluminibus, ex secretis principiorum naturalium proprietatibus, quin etiam per experientiam nostram & inuestigationem inuentionis nostræ omnimodò certam, quòd ea, ex quibus elicitur nostra medicina, in corporibus trāsmutandis habeāt in se has qualitatum proprietates. Primò, quòd habeant terram subtilissimam in se, & incombustibilem, aptamq; ad figendum, omnimodò fixam cum suo proprio radicali humore: Secundò, humiditatem aeream & igneam vniformiter illi terrę coniunctam sic, quòd si vnum fuerit volatile, sit & reliquū, & quòd ipsa humiditas sit super omnes humiditates expectans ignis calorem, vsq; ad sui sufficientis insissationis terminum completum, quo ad indigentiam completionis ipsius cum permanentia inseparabili terræ sibi annexæ, sine euaporatione. Tertiò, quòd humiditatis dispositio naturalis sit talis, quòd per beneficium suæ oleaginitatis in omnibus suarum proprietatum differentijs, terram sibi annexam, conuersione vtriusque in alterum homogenicè, sic contemperet vnctuosè, & vnione totali, & uinculo coniunctionis inseparabilitatis æqualiter, vt post finalis præparationis gradum fusionem bonam præstet. Quartò, quòd hæc oleaginitas sit tantæ puritatis essentiæ, & ab omni re combustibili seu vrente artificialiter emundata, quòd omnia cum quibus per minima coniungitur, non comburat, sed à combustione præseruet. Quintò, quòd claram & splendidam habet tincturam in se, albam vel rubeam, mundam & incombustibilem, stabilem & fixam, quòd ignis nequaquam valeat ipsam permutare, neq; sulfurea adustiua seu acuta corrodentia ipsa corpora corrumpere & defœdare. Sextò, quòd totum compositum inceratum cum suo complemento finali, sit tantæ subtilitatis, materiæq; tenuitatis, quòd post finalem suæ decoctionis terminum, in proiectione tenuissimæ maneat fusionis admo-

ad modum aquę & penetrationis profundæ, vsq; ad vltimum rei permutabilis cuiuscūq; fixionis ipsum extiterit in cōplemento, & cum vicinitate sua seu affinitate adhęreat suo simili naturaliter, cum inseparabili consolidatione contra impressionem ignis in ipsa hora, sua spiritualitate corpora in volitum reducēs.

De septem Medicinæ proprietatibus. Cap. II.

HIs consideratis, inuenimus inuestigatione nostra, septem proprietates rerum in nostro lapide necessarias & opportunas, & sunt hæ, oleaginitas, materiæ tenuitas, affinitas, radicalis humiditas, puritatis claritas, terra figens, & tinctura. Prima verò differentiarū proprietas, est ipsa oleaginitas dans in proiectione vniuersalem fusionē, & apertionē materię. Nam primum quod necessarium est post medicinæ proiectionē, est ipsius medicinæ subita & conueniens fusio, quæ cum oleaginitate minerali perficitur ac inuisceratur. Secunda est materiæ tenuitas, siue ipsius subtilitas spiritualis, tenuissimè fluens, in fusione ad instar aquæ penetrās in profundū rei alterabilis, quia secundò post fusionē medicinæ, necessaria est ingressio eius immediatè. Tertia est affinitas siue vicinitas inter Elixir & rem transmutandā, dans adhærentiā in obuiatione sui similis & retentione, quia tertiò post medicinæ ingressionē immediatè adhærentia conueniens est & necessaria. Quarta est radicalis humiditas, ignea, congelans, & consolidans partes retentas cum adhærentia sui similis, vnione omnium partium consimiliū inseparabiliter in æternū: quia quartò post adhęrentiam, opportuna est partium cōsolidatio cum sua radicali humiditatè viscosa, & necessaria. Quinta est puritatis claritas mudificatiua, dans splendorē eminentem, in combustione existenti, nō adurentis. Nam post cōsolidationē partium purificatarum relinquitur, quòd ignis actualis habet cōburere omnes superfluitates extraneas, nō consolidatas: quare sequitur purificatio immediatè, & est necessaria. Sexta est terra figens, temperata, tenuis, subtilis, fixa, incombustibilis, dās fixionis permanentiā in solutione adhærentis cum eo, stans & perseuerans contra ignem: quia sextò necessaria est immediatè fixio post purificationem, & opportuna. Septima est tinctura dans colorem splēdidum & perfectum, album, aut citrinum intensum, & Lunificationem, seu Solificationem rerum transmutabilium: quia septimò post fixionem necessaria est tinctura splēdida, & alterius color tingens, seu tinctura colorans materiā conuertibilem in verum argentum, vel aurum cum omnibus suis differentijs certis & notis.

Diuisio totius Libri in quatuor particulas. Cap. III.

SVfficienter ad artis exigentiam disputauimus contra negantes artem, & de principijs naturalibus, quæ sunt de intentione naturę in metallorū procreationibus & de corporibus, & eorū procreationibus, & præparationibus, & vltimò de medicinis, & examinationibus eorum transmutatorum, vtrū in perfectione steterit complementum, in Summa nostra perfecti magisterij: Et ibidem scripsimus modum inuentionis artis, & nostrorum ingenia, secundum veritatem quam vidimus, & tetigimus. Hìc verò nunc de perfectionis inuentione tractabimus, & declarabimus speciali modo ea quæ necessaria sunt in hoc nostro magisterio, & modum præparationis eorum pondere & mensura, & probatione certa non coniecturali. Volumus autem hunc librum nostrum in quatuor particulas diuidere. Et in prima de medijs mineralibus, & eorum præparationibus tractare sufficienter, vt sint apta in extractione spirituum, & corporum imperfectorum: In secunda de spirituum mundificationibus, & præparationibus integris eorundem: In tertia de imperfectorum præparationibus diuersis secundum exigentiam operis complementi: In quarta de omnibus medicinis specialiter pro quolibet corpore in Solem & Lunam

transformando, cum proiectione, pondere, & mensura, secundum necessitatis exigentiam ad operis complementum.

PRIMA PARTICVLA.

De Mediorum Mineralium præparatione. Cap. IIII.

SAl commune dissoluatur in aqua fontis clara, & per filtrum distilletur, & congeletur in vase terreo, vel plumbeo, vel alio metallo. Sal petræ dissoluatur in aqua fontis, & per filtrū distilletur, congeletur in vase vitreo vsq; ad ipsius fusionē crystallinam. Sal nitri sic pręparatur: dissoluatur in aqua fontis clara, & distilletur per filtrū. Sal gemmæ dissoluatur, vt prius congeletur in terreo vase vitreato. Sal alkali verum, fit de zoza dissoluta & per filtrum distillata & cocta ad tertiam partem, & descendit sal in paruo tempore ad fundum vasis ad modū crystalli, & est præparatum. Similiter fit sal alkali apud aliquos. Accipiunt cinerem clauellatam, pondera quinq;, & calcis viuę vnum, & extrahunt totum lixiuium, & distillant & congelant, hoc reiterant semel, & est præparatum. Sal ammoniacus fit ex quinq; partibus vrinæ humanæ, & parte vna sudoris eiusdem, & parte vna salis communis, & parte semis fuliginis lignorum, his simul coctis vsque ad consummationem humiditatis, sublima Salem ammoniacum verum & vtilem, hunc iterum in sudore dissolue, & congela, & sublima à sale communi semel, & est præparatus. Sal Tartari fit de fæcibus vini distillati calcinatis, tartaro ex eis dissoluto & congelato, & est præparatum. Sal vrinæ, fit ex fæcibus vrinæ distillatę calcinatis, & iterum in aqua sua dissoluitur & congelatur, & est præparatum: & magni iuuamenti. Multi diuersimodè tractant de salium præparationibus, nos autem inuentione nostra inuenimus has præparationes salium breuiores, subtiliores, & vtiliores ad nostrum propositum prosequendum, cum ex omnibus rebus verè calcinatis, sales per solutionem extrahantur, quæ per viam prælibatam præparari tenentur. Sufficiat igitur nos transire cum his magis vsitatis. Alumen glaciale vel rochæ, duplicem habet præparationis modum, vnum pro corporibus calcinatis abluendis, alium pro spiritibus sublimandis. Primò modo sic præparatur: Dissolue ipsum in aqua clara fontis, & distilla per filtrum, & coque ad eius tertiam partem, & pone in paropsidibus vitreatis, & descēdit circa latera vasis, et in profundo alumen pręparatum crystallinum. Secundus modus est, vt alumē in vase terreo coquatur, quousq; humiditas euanescat, & inuenies album spongiosum, & leue præparatum pro sublimationibus, & alijs diuersis operationibus. Alumen plumosum, dissoluitur & congelatur vt prius, & est præparatum. Nunc de præparationibus atramentorum inuestigare expedit, cum multum necessarium sit illud, quod per ea colligimus in tincturis & ligamentis spirituū & aliorum quæ ad illud spectant. Atramentum nigrum dissoluitur in aqua bulliente, & per filtrum distillatur, & congelatur, & est aptum. Cuperosa dissoluenda est in aceto distillato, clarificanda per filtrum, & congelanda, & sic est munda. Vitriolum Romanum alia præparatione non indiget, nisi quod in aliquibus casibus tenetur in igne mediocri & rubificatur. Amplius est certum, quòd à corporibus imperfectis extrahuntur diuersa nobis necessaria, & sunt adminicula perfectionis in casu, quæ indigent præparatione, & primò de cerussa plumbi: Cerussa plumbi diluenda est in aceto distillato, purificanda deinceps à grossioribus, & illud quòd vt lac emanauit, congelandum in Sole, vel lento igne, & est pręparatum. De albo Hispanico, stanno, minio, eodem modo fit, sunt enim in vrina distillata diluenda, & ad modum cerussæ præparanda, & sunt præparata. Viride æris in aceto distillato, soluatur, & rubificatum limpidè

limpidè congelandum erit lentissimo ignis calore, et est præparàtum et aptũ. Crocus ferri dissoluendus est in aceto distillato, et clarificandus: hæc aqua rubicunda croci congelata, dat tibi crocum aptum. Aes vstum tritum et ablutũ cum aceto distillato, per modum quem insinuauimus in præparatione cerussę tibi subueniat. Lithargyrium in aceto distillato solutũ, clarifica & cõgela, quia bene præparatum est, quod iterũ quemadmodũ alia prænotata dissoluere poteris, & eis vti, dissolutis & congelatis, & in hoc est inuestigatio profunda. Antimoniũ calcinatur, dissoluitur, clarificatur & congelatur, & teritur, est præparatũ. Lapis lazuli calcinatur & abluitur tritus, & est purificatus. Lapis æmathites, ignitur & extinguitur sæpius in felle taurino. Bolus armenus terítur & dissoluitur vt cerussa, & congelatur. Cinnabari semel sublimandũ est à sale cõmuni, & sic est præparatum. Tutia calcinatur & soluitur in aceto distillato, et est optimè præparata.

SECVNDA PARTICVLA, DE SPIRItuum mundificationibus. Cap. V.

TRactauimus in prima particula de eis, quæ nobis necessaria videbantur in inuẽtione nostra certa, ad spirituũ et imperfectorum corporũ præparationem sufficienter. Intendimus hîc nunc ampliare sermonẽ de Spirituum sublimationibus seu præparationibus cuiusq; speciei, quoad nostri magisterij indigentiã completã. Ne discedas ab hac nostræ inuentionis doctrina quã in meditatione profunda, et in operibus vidimus maximè nobis necessariam, et omnino certã. Hîc verò pondera et specialem modum in eorum præparationibus et sublimationibus inuestigamus, cum experientia omnino çerta, et primò de sulfure, et de suo compari, et sic de alijs per ordinem.

De Sulfuris præparatione. Cap. VI.

SVlfur viuum, clarum, & gũmosum tere subtilissimè, & coque in lixiuio facto de cineribus clauellatis & calce viua, colligendo superius cõbustibilitatem eius oleagineam extrahendo, quousq; clarum videtur: quo facto extrahe, & moue cum baculo, & cautè extrahe illud, quod cum lixiuio egressũ habuerit, partes grossiores inferius relinquendo. Illud autem extractum, infrigida parum, & impone ei quartam eius de aceto bono, & ecce totum congelabitur vt lac. Lixiuium extrahe clarũ quoad poteris, residuum ad lentũ desicca ignem, & serua. De fæcũ administratione hunc modum serua. Ad lib. 1. sulfuris huius præparati, accipe de squamis ferri bene calcinatis rubeis lib. 1. aluminis rochæ bene calcinati lib. 1. & salis communis præparati librã semis. Hoc totum incorpora bene terendo cum aceto, vt sit liquidum, quod coque, mouendo, quousq; totum bene denigratum fuerit, & desicca, tere optimè, & pone in aludele cum largo cooperculo, & sit cooperculum alembici cum magna zona & larga, ad eleuationem spirituum conseruandam, sitq; aludel altitudinis pedis vnius cum dimidio, ne calor ignis alembici zonam attingat, & sic sublima, vt docuimus in Summa perfectionis nostræ. Collige autem quod in zona collectum fuerit densum, quod verò ad latera vasis superius in alembico adhæret leue & puluerizabile, proijce, quia combustibile & fœdum ac defœdans est. Collectum verò per se pone in phialam, & coque super cineres tandiu, donec humiditas combustiua paulatim deleatur, & serua mundè, quia perfectè mundificatum est.

De Arsenici præparatione. Cap. VII.

ELus compar Arsenicum, post contritionem bulliẽdum est in aceto, & ibidẽ tota pinguedo cõbustibilis extrahenda & desiccãda. Sume deinde lib.

vnam cupri calcinati, & semis aluminis calcinati, et salis communis præparati tantum vt aluminis, et tere cum aceto vt sit liquidum, et coque vt in sulfure, et sublima in aludeli sine alembico, et sit longitudinis vnius pedis: collige album et densum clarum, et lucidum, et serua, quia satis est aptum.

De Argenti uiui præparatione. Cap. VIII.

ARgentum viuum sic sublima. Sume de eo libram vnam, vitrioli rubificati lib. duas, aluminis rochæ calcinati lib. 1. & salis communis lib. semis, & salis petræ quartam partem, & incorporatum sublima, & collige albũ densum, clarum, & ponderosum, quod circa vasis spondilia inuentum fuerit, & serua, vt tibi de alijs scripsimus. Sed si in prima sublimatione inuentum fuerit turbidum vel immundum, quod tibi accidere poterit propter tuam negligentiã, illud cum eisdem fæcibus noueris iterum sublimare, & serua.

De Marchasitæ præparatione. Cap. IX.

MArchasita trita ponatur in aludel magni fundi ad digiti spissitudinem, & primò sulfur cum lento igne collige, & cum cessauerit, vigora ignem renouato cooperculo, & ascendet, quod argenti viui locum obtinet, vt tibi plenariè scripsimus in perfectionis nostræ Summa completa.

De Tutiæ præparatione. Cap. X.

TVtia puluerizata in aludele posita magnæ ignitionis administratione, sublimatur, & fit bona. Sal ammoniacus sublimatur à sale communi, vt in Practica de Salibus tibi scripsimus. Arg. viu. ita sublimatur rubicundissimum: Recipe libram vnam Mercurij, & libras vitrioli rubificati duas, et libram salis petræ, simul mortificato, et sublima etiam ab alumine rochæ calcinato, et sale petræ cum eisdem ponderibus. Et est magnum nostræ inuentionis secretum nec sit prætermittendum, quin consideratio fæcum sit notanda in sulfuris sublimatione & sui comparis, quòd sulfur sublimatum à calce cupri, magis dealbatur, quàm à calce ferri. Et sic inuestigandum est de arsenico, nam à ferro sublimatur magis rubeum. Possunt etiam sublimari à vitriolo & alumine calcinato, & cum sale communi et sale petræ commistis, et ita sufficienter tradidimus spirituum præparationes artificiosè, non modicè.

TERTIA PARTICVLA HVIVS LIBRI quomodo corpora sint præparanda. Cap. XI.

TErtiam nostram particulam ponimus imperfectorum corporum præparationem completam, et inuestigamus modum, qualiter præparari debeant, vt perfici antur, quo ad complementum primi ordinis vel secundi per se sine medicina: Secundò præparationem eorum ad recipiendam medicinam albam vel rubeam.

De Præparatione Saturni. Cap. XII.

SAturnum calcina cum sale communi pręparato fusum, cum spatula ferrea agitando, quousque in cinerem vertatur, coque per diem naturalem, et sit aliquantulum ignitus, et non multum, ablue cum aqua dulci completè, deinde calcina per triduum, donec intimè rubificetur, & si vis ad albũ, cum aqua aluminis albi imbibe, & reduc cum oleo tartari, vel eius sale. Si verò ad rubeũ, imbibe cum aqua croci ferri, & viridis æris prædicto, et reduc cum sale tartari, vt prius, et hoc itera quousq; sufficiat.

De Præparatione Iouis. Cap. XIII.

IOuem calcina vt Saturnum. Et albifica eius calcem, per triduum vt in Saturno, nec errabis in eius reductione, quia difficilis est, nisi fiat in furno illorũ, qui per cineritia, vel cementa reducunt, et fit ad libitum. Scias tu inuestigator huius operis, quòd præparationes fæcum reductibilium plenariè in hoc

hoc libro conscripsimus, cum totus iste liber sit practicus cum inuestigatione certa compilatus. Sed in Summa nostra præseruauimus nobis alium stylũ magis Philosophicum, cum ibidem vt Theoricus, hîc verò vt Practicus purus, ac tem completè inscripsimus. Vt autem artifex errare non possit, subiunge illud quod reducere quæris, scilicet tantum, quantum illud quod præstare habet reductionem, & calcem diuisam coadunare: sed in tincturis est alia consideratio Nam tingens multiplicandum est super tingendum, donec tinctura appareat quod considerabis in corpore vel medicina: & hoc est vnũ de secretis nostris. Postquàm reduxeris hæc duo plumba, & inueneris splendorem & colorem, & omnia alia ad volitum tuum fortè ignitione carebunt, & vt consequaris intentum, incipe sic: Dissolue tutiam calcinatam, & stannum calcinatum, & has aquas misce, & cum hac aqua imbibe calcem stanni, vice post vicem, sic cùm induxeris octauam partem tutiæ in totam calcem, reduc in corpus, & vide si ignitionem habuerit, bene quidem, si verò non, reitera, donec ignitionem habuerit. Et omnes aquas dissolutiuas spirituum & corporum ponã in fine libri huius, & quodlibet eius pro suo genere: nec mireris, quòd disperssimus huius practicę specialia in diuersis voluminibus, cùm ab improbis hanc artem fugare conamur. Cum talck vel Mercurio præcipitato, vel vtilius cum Luna pura ad hoc deducta calcinando & soluendo peruenimus ad horum durorum corporum, ignitionem & duritiem completã cum splendore inenarrabili. Scias tamen, quod sola speculatio, quæ multum valet in Summa nostra, in hac nostra inuentione parum prodest. Sed terere, coquere, assare, inhumare, calcinare, fũdere, destruere, construere, corpora emundare, cum his clauibus aperies occultas seraturas arcani nostri, sine quibus ad huiusmodi conuiuij epulas non vocaberis. Destrue sine ira, & complebis cum lætitia.

De Præparatione Martis. Cap. XIIII.

MArtem sic præpara: Tere libram vnam limaturæ eius, cum libra semis arsenici sublimati. Imbibe illud cum aqua salis petræ & alkali, ter reiterando, funde violenter, & habebis ferrum album, itera quousq; sufficienter liquescat, cum dealbatione peculiosa.

De Præparatione Veneris. Cap. XV.

VEneris purgatio duplex est, vna quidem ad album, alia verò ad rubeum. Ad album purgatur sic: Calcina ipsam solo igne, quemadmodum tradidimus in Summa nostra perfectionis. Sume ipsam calcinatam, tere lib. 1. cum vncijs quatuor arsenici sublimati, & imbibe cum aqua lithargyrij ter vel quater, & reduc cum sale petræ ac oleo tartari, & inuenies corpus eius album splendidum pro medicina suscipienda. Est & alia præparatio eius ad rubeum. Tere libram vnam limaturæ eius cum vncijs quatuor sulfuris, vel laminas eius cum sulfure cemetando, & sic calcina & ablue cum salis aqua & aluminis, & cũ reducentibus reduc in corpus mundum, aptum ad tincturam rubeam. Est etiam tertia præparatio eius: Calcina ipsam solo igne, & tunc dissolue partem eius, & tantum tutiæ calcinatę dissolue, & cum dissolutione imbibe quater vel pluries residuum calcis, vel cum sola tutia dissoluta, sic quòd intret tutia vltra calcis mediũ, & sic reduc cum reducẽtibus, & habebis corpus mundũ & splẽdidum, & cum paruo adminiculo ducitur ad statũ altiorem, si verus inquisitor fueris veritatis. Est & quarta præparatio eius, ex se ipsa calcinata rubea, solo dico igne, facias viride intẽsum, quod flos cupri nuncupatur. Illud autẽ viride dissolue cum aceto distillato, & congela, congelatũ cum reducentibus reduc, quod aptũ erit ad multa, si inuestigatio tua nõ erit negligẽs, in operibus similibus per nos datis. Hunc verò librũ cõposuimus, vt sit introductorius Summę

noſtræ, vel ea abſente ſit totius concluſio finalis, ad complementũ vtriuſq; medicinæ. Nã hîc ponimus practicã gradatim, illic verò theoricam ſpeculationis noſtræ, modo magis generali, cum demonſtrationibus manifeſtis ordinatam.

QVARTA PARTICVLA HVIVS libri de Medicinis. Cap. XVI.

SEcundum ordinem præmiſſorum practicabimus in hac quarta particula noſtra, iterum inueſtigationis modum componendi medicinam quamlibet, albam videlicet & rubeam ſecundum naturam & proprietatem corporis tranſmutandi, vel ipſius Mercurij cum omnibus ſuis pertinentijs occultis & manifeſtis. Et in ſecundo vel tertio ordine, nihil ſophiſticum recipit hic liber noſter, cùm de veritatis Inuentione intituletur. Quamobrem primò de Elixirijs albis incipiemus.

De Medicinis albis pro Ioue & Saturno. Cap. XVII.

MEdicina alba pro Ioue præparato. Sume Lunæ puriſsimæ lib. 1. Mercurij viui lib. 8. & amalgama, quo facto, ablue cum aceto diſtillato, & ſale communi præparato vſq; ad colorem cæleſtinum, vel lazurij, quo ablu to, extrahe de Mercurio quantum poteris, exprimendo per pannum ſpiſſum, & appone Mercurij ſublimati duplum Lunæ: tere ſufficiẽter, & coque in phiala vitrea cooperta per diem & noctem, extrahe, tere, & iterum coque, frange phialam, & ſepara illud quod ſublimatum eſt ab inferiori puluere quaſi rubeo & caue de nimio igne, aliàs totum funderetur in maſſam nigram, puluerem pone ſuper porphyriten, & adiunge ei duas partes ammoniaci præparati, & partem vnam Mercurij ſublimati, tere trituratione bona, & imbibe cum aqua ſalis alkali, vel aqua ſalis petræ, ſi zozam non inueneris, & pone ad diſtillandum cũ imbibitum fuerit cum lento igne, & extrahe totam aquam, ſic vt remaneat ſicut pix fuſa, redde illi aquam, & ſic ter faciendo: Deinde extrahe & tere ſuper lapidem, & deſicca multum, imbibe cum oleo ouorum rectificato vel deſiccato, vel cum oleo ſalis alkali, vel petræ, vel tartari, donec fundatur cum ingreſſu & proijce vnam partem ſuper quinq; ſtanni præparati, & eſt Luna perfecta in ſecundo ordine abſque errore.

Item alia medicina ſuper Iouem. Sume talck calcinatũ, & tere cum ſale ammoniaco, ana, & ſublima ter vel quater, & diſſolue cum aqua, qua imbibe Lunam calcinatam, vt in prima medicina feciſti, toties donec bibat ſuum põdus & da ei ingreſſum cum oleis prædictis, & proijce vnam partem ſuper decem partes Iouis præparati, & videbis intentum. Tertia medicina Iouis fit cum vna parte Lunæ diſſolutæ in aqua ſua, videlicet ſtillicidij cupri & ſalis petræ, vt in fine habetur, cui adiunge duas partes talck diſſolutæ, vel tutiæ calcinatæ, & diſſolutæ. recipiendo aquam ter vel quater, congela, & incera cum arſenico ſublimato, quouſque fundatur, & proijce vnam partem ſuper octo partes Iouis præparati. Et ſi vis has medicinas proijcere ſuper Saturnum præparatũ ad album, tunc minue Saturnum in ſuo triduo, & fac vt in Ioue.

De Medicinis Solaribus pro Ioue & Saturno. Cap. XVIII.

PRima igitur medicina Solaris ſic fit: Calcina Solem, amalgamando prius cum Mercurio, velut in Luna, extrahe Mercurium per pannum, tere cum duplo ſalis cõmunis præparati, pone ſuper lentum ignem, vt recedat Mercurius, extrahe ſalem cum aqua dulci, & deſicca, & ſublima ab eo tantum ſalis ammon. reddẽdo ſibi quater, tunc diſſolue in aqua vitrioli, & petræ, & iameni vt in fine libri huius habeẽ. Solue crocum à ferro extractum per calcinationẽ, vel cuprũ calcinatũ rubeum. Iunge has aquas, ana, extrahe aquã per diſtillationẽ, & redde ſibi quater: vltimò deſicca, & imbibe cum oleo tartari rectificato, vt in

vt in fine libri huius, quouſq; fluat vt cera, & tingit quatuor partes obriſe: Secũ da fit in Sole ſoluto, vt in prima, & viridi facto de cupro, calcinato & diſſoluto ana, miſtis & inceratis, diſtillando & reiterando, & in fine incera cũ ſulfure præ parato, quouſq; fundatur vt cera, & tingit octo partes Saturni ſplendidè.

Tertia fit ex auro ſoluto, & ſulfure ſoluto, & viridi diſſoluto, miſtis & præpa ratis vt in ſecunda, & in fine ceratis cum oleo capillorum prę parato, vel ouorũ quia vna eſt via, & cadit vna pars ſuper decem Saturni. Poſſunt etiam hæ me dicinæ proiici ſuper louem præparatum in rubeum, & erit ita ſplendidiſsima perſeuerans materia, vt opus finiſsimum, ſecundum eius gradum. Nam hæ me dicinæ alterant in ſecundo ordine, vt retuliuus.

De Medicinis albis pro Venere & Marte. Cap. XIX.

TRanſeamus nunc ad Veneris medicinas, & Martis, & primò de medici nis horum ad album. Sume argenti, vt ſupra, calcinati partem vnam, tere cum duabus partibus arſenici præparati, & vna parte Mercurij præcipi tati, & imbibe cum aqua ſalis petræ, lithargyrij, ammoniaci, ana, quouſq; pon dus ſuum biberit, & deſicca & incera cum oleo albo, vt in aliis, quouſq; fluat, & cadit vna pars ſuper quatuor Veneris vel Martis præparatorum. Secunda medicina fit ex Luna calcinata, & tantum louis calcinati & ſoluti, miſce, deſic ca, & incera cum duplo horum arſenici ſublimati, quouſq; fundatur. Tertia fit ex Luna calcinata, vt ſupra, arſenico & ſulfure ſublimatis & tritis, cum tantum dem ſalis ammoniaci, quod ſublima ter ab eis, & proiice vnam partẽ ſuper ſex horum duorum corporum præparatorum.

De Medicinis rubeis pro Venere & Marte. Cap. XX.

SOlaris verò medicina fit, vt ſumas tutiæ lib. 1. calcina & diſſolue in aqua vi trioli & petræ, tum cum ea aqua imbibe calcem Solis, vt bibat eius duplũ diſtilla recipiendo aquam, & hoc quater reddendo: vltimò incera cum o leo capillorum, vel felle taurino, & viridis æris præparato, & erit excellens, pu rum & laudabile. Tu autem porrige manum ad noſtra dicta, aliter in uanũ ſtu des, & recipe in corde, in noſtris voluminibus intentionem noſtram, & vide bis nos verum inueſtigaſſe.

De Medicina tertij ordinis ad album. Cap. XXI.

HInc verò ad tertij ordinis gradũ aſcendemus. Et primò de Medicina Lu nari, tam pro corporibus imperfectis perficiendis, quàm pro ipſo Mer curio in veram Lunam coagulando. Primò diſſolue Lunam calcinatam in aqua diſſolutiua vt prius, quo facto, coque eam in phiala cum longo collo, non obturato ori per diem ſolum, vſq; quo conſumetur ad eius tertiam partẽ aquæ, quo peracto, pone in loco frigido, & deuenient lapilli ad modũ cryſtalli fuſibiles, & hoc eſt arg. reductum ad Mercurium noſtrum fixum & fuſibilem, de quo recipies vncias 4. de arſenico albo præparato vncias ſex, & de ſulfure præparato vncias duas, & miſce ſimul bene terendo cum eo ſalis petræ, & am moniaci, & pone in phiala cum longo collo per ſeptimanam, & indurabitur vt pix: extrahe, & iterum incera tertia vice, & inuenies illud oleũ fuſum infra tri duum, & cum infrigidatum fuerit frange, & extrahe, & inuenies laminam fixã fluentem vt cera, & eſt primus gradus. Iterum appone tantum vt prius de no ua materia, & iunge cum iſto fermẽto, & fac vt prius, & ſic tertiò & quartò. Et inuenies medicinã, cuius bonitas eſt magna & excellens: cadit enim ſuper de cem cuiuslibet corporis, vel ipſius Mercurij in Lunam veram. Hunc autẽ lapi dem cuſtodi, & ratiocinare per modum à nobis traditum in Summa noſtra, & peruenies ad altiora. Nec enim propoſuimus, cuncta in vno ſolo monſtrare volumine, cum liber librum exponat & declaret.

De Medicina Solari tertij ordinis. Cap. XXII.

MEdicina verò Solaris fit ex Sole diſſoluto, & præparato ad modũ Lunæ cui appone ſulfuris ſoluti partes tres, arſenici partem vnam, vt in fine habetur, per omnia faciendo vt in Lunari capitulo, & erit medicina tingẽs omne corpus, & ipſum Mercurium in verum Solem, vel amplius, ſecundum modum iam tibi traditum. Lege & perlege Summã perfectionis noſtram, & inuenies modum regiminis tibi ordinatum, vt in infinitum tingas, ſi ingenium acutum poſsideas, nec diſcurre hinc inde in diuerſis Philoſophorum dictis ambiguis. Nam omnes ad vnam tendunt perfectionem, tibi à nobis ſufficienter traditã. Experiri poteris, ſi tantum valeas, ſin autem, recede, quia damnum incurres, & inanitionem.

De Aquis ſolutiuis, & oleis inceratiuis. Cap. XXIII.

FIli doctrinæ perquire experimenta, nec deſine, quia fructũ in eis inuenies millecuplum, quia tibi ſoli hunc librum ſcripſi, quem complere volo cum aliquibus aquis & oleis, in noſtro magiſterio multum neceſſarijs: cum ijs ſigillabimus librum noſtrum de perfectionis inuentione: Et primò cum aqua noſtra diſſolutiua, de qua mentionem fecimus in Summa noſtra, cum loquuti fuimus de Diſſolutione cum aquarum acumine. Primò ſume libram vnã de vitriolo de Cypro, & lib. ſemis ſalis petræ, & vnam quartam aluminis lameni, extrahe aquam cum rubigine alembici: nam diſſolutiua eſt multum, & vtere ea in capitulis prælibatis: fit autem multò acutior, ſi cum ea diſſolueris quartã ſalis ammoniaci, quia ſoluit Solem, ſulfur & argentum. Aqua alia philoſophica noſtra inceratiua. Sume oleum diſtillatum ab ouorum albuminibus, tere cum medietate ſalis petræ, & ammoniaci, ana, & fit optimè, vel cum ſale alckali miſce, & diſtilla vt prius, & inquantum hoc plus reiteraueris, tanto melius incerat: aut cum oleo tartarino, coniunge oleum prædictum, & diſtilla oleum inceratiuum album. Oleum inceratiuum rubeum. Sume oleum vitellorum, ſeu capillorum humanorum, cui adiunge tantum ſalis ammoniaci, & iterum diſtilla, & hoc ter, & erit oleum rubicundiſsimum inceratiuum. Oleum viridis æris fit, cum viride æris diſſoluitur in aqua ſalis ammoniaci, & cum illo congelato admiſce oleum vitellorum, & diſtilla, & hoc ter renouando, & habebis oleum viridis æris ad incerandum aptum & vtile. Oleum fellis fit, extrahendo à felle oleum, vt à capillis humanis, per omnia faciendo vt in alijs. Et non dico, quòd iſta dent humiditatem radicalem mineralem, vt probauimus in ſulfure & arſenico, ſed ſaluant tincturam à combuſtione, donec ingrediatur, & poſtea fugiunt in expreſsione ignis, vt à nobis alibi narratum eſt. Quicunque artifex ſecundum dicta noſtra, in hoc libro noſtro tradita, perfectè & ſtudioſè fuerit operatus, inueniet poſt complementum operis ſui, nos verum inueſtigaſſe, & in hoc liber noſter terminatur, qui de Inuentione veritatis ſeu perfectionis intitulatur.

GEBE-

FINIS.

GEBERI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM PERITISSIMI, LIBER FORNACVM AD EXERCENDAM χημείαν pertinentium, interprete RODOGERO HISPALENSI.

Præfatio, diuidens librum in tres partes. Cap. I.

CONSIDERAVIMVS consideratione non fantastica, nos tam artē tradidisse in voluminibus nostris. Sed ne ob inuidiā mordeamur, hunc librū Fornacum præscripsimus, in quo tractabimus practicam manualem, tam in spirituum, quam corporum prēparationibus, vt artifices leuius contingere valeāt ad operis complementum. Cùm ergo vltima consideratio in rerum cognitione magis propinquarū consistat, & in modo operandi, & resà rebus regimine ignis extrahi possunt: Et quum ad hanc rem peruenire non possumus, nisi separando superflua à contento desiderato, scilicet sulfuris combustibilitates & terreitates corpus quodlibet infœdātes: Hinc est quòd primò singulos operandi modos tractabimus, vtpote, qualis furnus cum suis instrumentis spectet ad quamlibet rem præparandam, vsque ad operis complementum cum regimine ignis illi appropriato, & qualia vasa pertineant ad propositum, vt artifex perficere possit suam operationem. Secundò quæ res prēparandæ sunt, vt ex simplicibus seu commistis verū Solem vel Lunam generare valeat cum splendore. Tertiò narrabimus illa quæ perfici possunt cum alteratiuis, & quæ naturaliter alterantur cum complemēto totali: Et modum permiscendi cum proportione debita, & cum medicinis longo tempore ad hæc proparatis. In fine autem pertractabimus recapitulationem omnium experimentorum nostrorum, cum quibus peruenimus ad notitiam veritatis huius.

PRIMA PARS HVIVS LIBRI de modis operandi.

De Furno calcinatorio. Cap. II.

Fiat Furnus calcinatorius quadratus in longitudine quatuor pedum, in latitudine trium pedum, & sit spissitudo parietum dimidij pedis in hunc modum. Ponantur ergo Luna, Venus, Mars, vel aliæ res calcinandæ in patellis terreis de fortissimo luto, de quo crucibula fiunt, vt possint in ignis asperita te stare, vsque ad calcinandi totalem combustionem. Calcinatio thesaurus rei est, nec te tædeat calcinationis. Studeas autem in nostris voluminibus quæ dixímus. Per calcinationem mundificantur corpora imperfecta, & per reductionem calcinati in solidā massam. Et tunc proijciatur medicina nostra super ea, & gaude.

De Furno sublimatorio. Cap. III.

Fiat Furnus sublimatorius, videlicet per modum in Summa nostra de spirituum Sublimatione prius traditum completè secundum hanc formam.

In sublimatione sulfuris debet cooperculū sublimatorij facere cum magno libero cō cauo cannali interius ad modum alembici sine naso. Nam aliter descenderet totum sublimatum ad fundum vasis præ nimio calore. Nam in fine sublimationis non ascendit sulfur, nisi cum expressione, vsq; ad ignitionem

aludelis,& nisi sublimatum in cannali retineretur superius cùm leuiter fundatur, descenderet iterum per uasis latera,vsque ad fundū,& sic nihil inueniretur sublimatum,vt notum est expertis.

De Furno distillatorio. *Cap.* IIII.

FVrnus distillatorius est idem cum furno sublimatorio.Ignis autē administrandus est secundum exigentiam rei distillandæ. Modum autem sufficienter descripsimus distillatorium tam mineralium,quàm vegetabilium,in Summa nostra perfectionis.

De Furno descensorio. *Cap.* V.

FVrnus autem descensorius fit in hunc modum.Et est apud nos inter fusores cineritiorum & cementorum mirabiliter vsitatus.Reducunt autē omnia corpora calcinata,combusta,soluta, & coagulata per hunc furnum in solidam massam:Imò cineritia & cementa,& testę seu crucibula,in quibus sæpius fusum est argentum ad recuperationem illius metalli imbibiti.

De Furno fusorio. *Cap.* VI.

FVrnus fusorius,in quo omnia corpora leuiter fundūtur per se,& est furnus iste multū vsitatus inter fusores monetarios, necnō & aurichalcū in his furnis funditur & tingitur cum tutia vel calamina,vt notū est expertis.

De Furno solutorio. *Cap.* VII.

FVrnus dissolutorius fit cum cacabo aquæ pleno cum instrumentis ferreis in quibus artificiosè tenentur alia instrumenta,ne cadant,in quibus fit omnis dissolutio,& hæc est forma furni & vasorum.

De Furno fixatorio uel Athannor. *Cap.* VIII.

Flat Furnus fixatorius ad modum furni calcinationis,& sit patella profunda terrea plena cineribus cribellatis. Sit autem vas cum materia fixanda bene sigillatum in medio cinerum situata,sic quòd spissitudo cinerum subtus & superius & in circuitu sit ad spissitudinem quatuor digitorū, vel secundū illud quod fixare desideras:Quia maior ignis requiritur in vno q̄m in alio fixādo.Per hunc furnum & per hanc viā peruenerunt antiqui Philosophi ad opus magisterij.quod notum est verè philosophantibus,quod per nos est satis monstratū sufficienter in libris nostris,illis qui fuerint veritatis inuestigatores.Et hæc est figura Athannor.Qui verò in huiusmodi potest magis ingeniari, non excusset se ab hoc per nostram traditionem.

SECVNDA PARS DE REBVS FRAEPARANDIS.

De Præparationibus spirituum mediorum mineralium & aluminum. *Cap.* IX.

INhoc capitulo dicam præparationes spirituum,& primò Mercurij. Si autē perfectè desideras eum sublimare,ad libram eius pone salis cōmunis lib. duas & semis,& salis petræ libram semis,mortifica totum,simul terendo cum aceto,quousq̄ nō appareat in eo de viuo aliquid,& sublima vt scis,quia vtile. Sublimatur autē Mercurius rubeus,scilicet libra vna eius,ab vna libra salis petræ & lib.vna vitrioli,cum quibus optimè teritur & sublimatur rubeus & splendidus.Sublimatur autē arsenicum,scilicet libra vna,à libra vna limaturæ Veneris, & salis cōmunis libra semis,aluminis calcinati quarta libræ vnius. Mortificentur cum aceto super ignē mouendo,quousq̄ totum denigretur, & iterum imbibe,desicca mouendo,& hoc ter:sublima azymū,& vtile.Sulfur autem decoctum in lixiuio & exiccatum,sublimatur cum eisdem fæcibus,sicut arsenicū excepto quòd loco limaturæ Veneris ponitur limatura Martis, vel batitura squamæ eius,in vase prædicto.Sal autē ammoniacum à sale cōmuni sublimat æquis ponderibus impositis.Tutia verò & Marchasita,atq̄ corpora imperfecta su-

cta sublimantur, vt narratum est in Summa nostræ perfectionis. Sales verò & alumina præparantur, & bauratia, & vitriola, vt in libro nostrę Inuestigationis sufficienter scripsimus.

De Calcinatione Iouis. *Cap.* X.

IVpiter specialiter calcinatur sic: Sit testa magna super furnum situata, & stãno impositò cum tantundem salis communis præparati, & aluminis rochæ calcinati. Moueas semper cum spatula ferrea perforata, quousq; totum fuerit incineratum. Cribra & pone in igne, & sit semper ignitum, quousq; optimè dealbetur, & serua.

De Calcinatione Saturni. *Cap.* XI.

SAturnus eodem modo calcinatur vt Iupiter, sed calx eius rubificatur vt mínium, quam serua.

De Calcinatione Veneris. *Cap.* XII.

VEnus sic calcinatur: Ponitur in furno calcinationis prædicto, vel in sua límatura, vel per se, vel cum arsenico puluerizato, vel cum sulfure, inungẽdo cum oleo communi, & sic calcinatur per tres vel quatuor dies igne fortissimo. Calcinatum percute, vt cadat à tabulis, residuum calcina, calcinatũ & tritum recalcina, quousq; optimè rubificetur, & serua.

De Calcinatione Martis. *Cap.* XIII.

Mars quidẽ calcinatur per eius límaturã in prædicto furno, quousq; optimè rubificatus fuerit vt puluis impalpabilis sine tactu. Et dicitur crocus Martis.

De Calcinatione mediorum mineralium. *Cap.* XIIII.

OMnia atramenta, sales, alumina, & tutiæ genera cum tartaro, & alijs díuersis calcinantur in furno dicto Calcinatorio, cum igne mediocri, vel forti secundum exigentiam rei calcinandæ, vt patet in lib. de Inuestig. perfecti magisterij, sed omnia corpora calcinantur, vt in Testamẽto nostro.

De Ablutionibus calcium corporum combustorum. *Cap.* XV.

ABlutio omnium corporum combustorũ & calcinatorum sic fit: Habeas primò vas terreũ vitreatum, magnũ, impletũ aqua dulci calida. Cum qua ablue calcem quamcunq; corporis calcinati, fricando sæpius, vt totũ sal, & alumen dissoluatur, tunc cùm residentiam fecerit, euacua aquam cautè, ne aliquid de corpore exeat lotionem. Calcinatum iterum impone in aquam calidam, & reitera vt prius, quousq; bene & perfectè ablutum fuerit, & serua.

De Incerationibus calcium ablutorum. *Cap.* XVI.

INcerationes calcium ablutorum fiunt sic: Calcem ablutam desicca, post dissolue in aceti distillati líbris duabus, salis cõmunis, aluminis glacíei, salis gẽmæ, ana, vncias duas, & quatuor libras calcis ablutæ prædictæ, desiccatæ imbíbe, quousq; totam imbíberit aquam prædictam, desicca, & serua.

De Reductione calcium in solidam massam. *Cap.* XVII.

REductio illius calcis ablutæ & inceratę sic fit: Calcem inceratam ablue cũ vrina distillata, quousq; extraxeris sales, & alumina cum spurcitia corporis calcinati, qua desiccata, ipsam imbíbe cum oleo tartari, in quo dissolue ad líbram vnam olei, vncias duas salis ammoniaci, & vnciam vnã salis petrę Sint autẽ calcis líbræ quatuor, & talis imbíbitio fiat per vices desiccando & imbíbendo, & desicca, & descende in descensorio magno, & reduc in solidã massam, corpus purgatũ, à sulfureitate cõbustíbili, virtute ignis calcinãtis: & à terreſtreitate fœtida, virtute salium, quæ in reductione secum retinent terræ fęculentiã, corpore purificato ab immundicijs accidẽtalibus, quæ ei superuenerũt in minera sua. Quòd autẽ in radice suæ generationis ei innatũ fuerat spurcitiæ palliari poterit cum medicina, cuius maior pars arg. viu. subſtantiam in se contineat, vt à nobis monſtratum est sæpius in Summa nostra, ad artis exigentiã.

De Solutionibus corporum præparatorum, & de eorum coniunctionibus certis, cum proportione certa, ut meliora appareant cum fulgore, post eorum reductiones. Cap. XVIII.

CVm dupliciter corpora ad perfectionem reducãtur, aut per præparationis modum, & cõmistione perfectorum cum imperfectis, aut per medicinam ad hoc pręparatam: Hîc verò narrabimus, quare perfectũ imperfectum perficit. Et etiam imperfectum ad perfectum reducitur cum præparationibus à nobis generaliter demonstratis: & has præparationes in hoc capitulo specialius tractare proponimus sufficiẽter. In primis narramus, quòd corpus, vt prædictum est, mundatum per calcinationis & reductionis modũ, vel limari oportet, vel in granulas diuidi, vt notum est: Quoniam post fusionem proijcitur super tabulam minutè perforatam super aquam frigidam, dictam aquam fortiter mouendo. Et iste est modus noster. Hanc granulaturam dissolue in aqua dissolutiua nostra, quæ fit ex sale petræ & vitriolo quãtum eius medium, vel limaturam eius dissolue in aquam limpidam, appone fermenti præparati tertiam eius partem, extrahe aquam & redde, & hoc septies. Et postquã reductum est in corpus, affina per suum examen, & gaudebis de hoc quod generasti. Et quia pertractauimus de corporum imperfectorum administratione perfecta, nunc speciales regulas de quolibet corpore dabimus, veriores & certas. Primò de Ioue incipientes dicimus: Postquàm præparaueris Iouem & reduxeris eum, dissolue illum in aquarum acumine, quo dissoluto, vt prædiximus, ad eius nouem partes, adiunge de talck calcinato & soluto, partem vnã, aquas claras commiscendo. Hoc autem rectifica, aquam per alembicũ septies, extrahendo & reddendo. Et cùm vltimò rectificatum fuerit, da ei de aqua salis petræ imbibendo & desiccando, & reduc in corpus mundum, ignitionem & cineritium expectans. Si enim arg. viu. præcipitatum & dissolutum, cum Luna dissoluta coniũxeris, & Ioui dissoluto, vt diximus, apposueris, inuenies post reductionem corpus nobile pertractatum, sub proportione prænominata. Saturni autem regimen, completur eo præparato & dissoluto, cum tertia eius fermenti rubei dissoluti, quibus vt prius præparatis, corpus quidem pulchrum te inuenisse lætaberis. Veneris quidem regimen specialius pertractantes, narrauimus quòd eam præparatam & dissolutam rectificabis septies vel pluries, aquam ab ea distillando & reddendo. Qua coagulata, fac inde viride nobilissimum cum sale ammoniaco in aceto distillato. Illud autem viride in vase Martis rubifica & dissolue iterum, cui adiunge Lunæ præparatæ & dissolutæ tertiam partem eius, fermenti aquam post extrahendo & reddendo septies, hoc autem reduc in corpus & gaudebis. Martis autem regimen est, vt Veneris, sed propter eius maximam fœditatem nihil boni in eo expectabis. Lunę verò regimen est, quòd eam dissoluas & coagules septies, vel ad minus quater. Et ad eam dissolutam, adiunge aquas fixas rubificãtes, quas narrauimus, & inuenies corpus aptum solare, quia cum Sole conuenit, & remanet cum eo quietè. Et sit tuum adiutoriũ Venus optimè purgata & dissoluta, cum ab ea extrahatur sulfur mundissimum, tingens & fixum. Et dico tibi quòd Mercurius purificatus, & fixus, habet palliare fœditatem corporum imperfectorum: fixum verò sulfur extractum à corporibus purum, colorare cum splẽdore. Et ex hoc magnũ secretum tibi elicias, quòd ipse Mercurius atq; Sulfur extrahi possunt, tã à perfectis, quàm imperfectis corporibus debitè præparatis. Sunt enim ad hoc adminicula, spiritus purificati & media mineralia, vt opus ad perfectionem reducatur congruè, necnon & peculiosè multum,

TER-

TERTIA PARS DE CORPORIBVS perficiendis, & medicinis alteratiuis.

De Modo perficiendi tertij ordinis. Cap. XIX.

CVm autem sufficienter pertractauimus omnes modos imperfectorum corporum cadentes in secundo ordine, nunc ad tertij ordinis metas est transeundum. Quæ autẽ sint medicinæ, & quales secundi & tertij ordinis, sufficienter demonstratum est in libro nostro Perfecti magisterij, vbi demonstrauimus demonstratione competenti & vera, lapidem nostrum de Argenti viui substantia esse procreandum, & hoc sufficienter, vt theoricus speculatiuus. Hîc verò practicam manifestè reserabimus enod ♃ am, & est, vt studeas Lunam vel Solem resoluere in aquam suam siccam, quam vulgus Mercurium vocat: Et hoc, vt duodenaria proportio contineat partem solam corporis perfecti. Nam si cum igne lento, hæc bene rexeris, inuenies per quadraginta dies corpus illud in meram aquam conuersum. Sginumq; suæ perfectæ dissolutionis est nigredo desuper apparens. Si verò vtrunq; opus albũ & rubeũ, perficere conaris, vtrunq; fermentum per se modo iam dicto dissolue & serua Et est nostrum Arg. viuũ de arg. viuo extractum, quod volumus pro fermento. Pastam verò fermentandam extrahimus more solito ex imperfectis corporibus. Et ex hoc tibi tradimus regulam generalem, quòd pasta alba extrahitur de Ioue & Saturno: pasta verò rubea ex Venere & Saturno. Est autẽ vt in fermento corpus quodlibet per se dissoluendum.

De Regimine Iouis & Saturni. Cap. XX.

ET quia in hoc capitulo demõstrabimus regimen Iouis & Saturni: Primò innuimus quòd hoc caput est ad album, & est modus talis: Accipe lib. 1. Iouis mundissimi, & funde, quo fuso impone duodecim libras Mercurij bene mundati, mouendo totum vt cõmisceatur, quod pone in phialã cum collo vnius pedis, in furno Athannor: Et aliam phialam Saturni sic præparati, & subijce ignem lentum per septimanam. Et habebis pastam dissolutam, aptam ad fermentandum à fermento albo, secundum proportionem, quã monstrabimus ad præsens. Sint pastæ Iouialis quatuor partes, Saturni tres, fermenti albi pars vna. Ista dissoluta, vt diximus, misceantur per minima, & ponantur in putrefactione, in modũ dissolutionis nostræ ignis mediocris per septẽ dies, quibus extractis & bene mistis, per pannum liquidiora exprime, quod verò remã sit spissum, in Chemia bene sigillatum, pone in Athannor, sicut prius, per tempus prædictum, & sic ter, quousq; biberit totam aquam suam. Tunc pone in Chemiam in furno fixationis per duodecim dies, tunc extrahe, & reduc cũ reducẽtibus. Et illud inuenies, quod antecessores nostri maximo studio inuenerunt, generans generatum. Idem autẽ in cineritio cum plumbo affina: Et inuenies corpus albedine perfectum, generans perpetuosum simile. Cuius expositionem vnà cum cæteris meis antecessoribus, cum eo quod scripsimus, successoribus relinquo.

De Regimine Veneris & Saturni. Cap. XXI.

SInt pastæ Veneris libræ tres, Saturni libræ duæ, fermenti libra vna, his optimè dissolutis, fiat cõmistio per minima, quã serua calore, vt in albo dictũ est, extrahe aquã, & quod in panno remansit, pone in Chemiã optimè sigillatam per tres septimanas. Extrahe reddendo sibi tertiam partẽ aquæ sue reseruatæ, & coque vt in capit. præcedenti. Et sic ter. Cùm autẽ biberit totã aquã suam, pone in orobo ad figendum. Et cum fixum fuerit, reduc cum reducentibus corpus paratum ad augmentandum & tingendum.

De Regimine Martis. Cap. XXII.

CVm Martis ſolutio nimium inueniatur difficilis, propter quã, plures modos, & diuerſa etiã alia experimenta per nos facta, in fine huius libri pertractabimus. Sint ergo Martis paſtæ libræ duæ, Veneris libræ quatuor, Saturni lib. 4. miſceantur ſine fermento, & coque per ſeptem dies, & inuenies totum ſiccum. fige, & pone cum medietate eius lithargyrij triti, & commiſti ſimul in reductorio, & inuenies corpus minerale, & multum vtile, ſi ea ſapias, quæ pertractauimus ſæpe.

De Regimine Lunæ. Cap. XXIII.

REgimen Lunæ eſt, vt reducatur de minera ſua ad nobilius, & hoc vt diſſoluas eam: de qua accipe lib. 3. Veneris diſſolutæ lib. 4. fermenti diſſoluti lib. 1. coniunge aquas, coque per ſeptem dies cum lento igne, in orobo clauſo, vt in Marte, cum tota aqua ſua, deinde fortifica ignẽ paulatim per alios ſeptem dies, & ſit quaſi ſublimationis. Sed per alios ſeptem dies da illi parum fortiorem ignem, vt figatur tota aqua cum eo, quem puluerẽ in pauca quantitate reduc: & ſi retinuerit ſecum partẽ Mercurij, (quod leuiter ſcire poteris, ſi calcinare ſciueris) bene quidem: ſi verò non, iterum ad figendũ impone, quouſq; ſufficiat: hoc autem reduc cum reducẽtibus rubeis: Et Lunam coloratam, tranſmutatam, & fixam inuenies, quam honora. Nam ſi bene ſtudueris in noſtris voluminibus, inuenies per conſiderationem noſtrã, ſuper quæ actionem ſuam fundare debeat verus inquiſitor.

De Regimine Mercurij. Cap. XXIIII.

REgimen Mercurij fit duobus modis. Primò ipſum bene lotum & purificatum, amalgamabis cum noſtra ſubſcripta proportione certa. Secũdus modus eſt, vt ipſum diſtilles, & inde aquam vitæ facias. Quantũ ad primum modum, hæc eſt proportio. Sint Mercurij vnciæ 48. Solis vncia vna, Lunæ vncia vna, Veneris vncia vna, Saturni vnc. vna. Funde hæc corpora, primò Venerem, & Lunam, ſecundò Solem, tertiò Saturnum. Extrahe ab igne, & ſit in magno crucibulo, habeasq; dictum Mercurium bene calefactum in alio & cùm indurare cœperit, infunde paulatim Mercurium, mouendo cum baculo, & reimponẽdo ſuper ignem, & mouendo, quouſq; bene fuerit amalgamatum cum Mercurio toto. Pone ad diſſoluendum per ſeptem dies, extrahe aquã cum panno, reſiduum facvolatile, ſupponendo ignem ignitionis. Iſtud iterum imbibe cum aqua ſua tota, & pone ad generandum, iterum ad deſiccandũ per quadraginta dies, & inuenies lapidem, quem pone ad figendum, & habebis lapidem augmentabilem, vſq; in infinitum. Cuſtodi ergo hunc librum à filio tuo quia iſte exponit cuncta, quæ ſcripſimus in diuerſis libris noſtris.

De Fermento Lunæ ad azymum. Cap. XXV.

FErmẽtum Lunæ ad azymum fit, cùm Luna diſſoluta fuerit, in aqua ſua coroſiua. Et ſi hanc aquam decoxeris ad tertiam, & in aere poſueris per ſe in balneo, vel in fimo per aliquot dies, erit oleum Lunæ, & ipſum fermentum quod ſerua ad album.

De Fermento Solis ad rubeum. Cap. XXVI.

FErmentum Solis fit, cùm Sol diſſolutus fuerit in aqua ſua, & decoctus, atq; præparatus ſecundum capitulum prædictum fermenti Lunæ: erit fermentum Solis ad rubeum, quod ſerua.

De Fermento fermenti tam albi, quàm rubei, ſuper Mercurium. Cap. XXVII.

COmpoſitio medicinæ noſtræ, quæ dicitur Fermentũ fermenti ſuper Mercurium, fit per hunc modũ ad albũ: Accipe fermentũ Lunæ, quod eſt eius oleum

oleum,& appone duplum eius arsenici sublimati, & in aqua dissoluti, quibus appone Mercurij dissoluti quantum arsenici,commisce aquas,eásque pone super ignem per diem ad incorporandum. Deinde extrahe aquam per alembicum,& redde. Et hoc quindecies sic incerando,& erit currens,vt cera fusibilis. Tunc appone tantum ceræ virgineæ fusæ,& commisce,& proijce super Mercurium lotum,secundum quod tibi videbitur expedire. Nam illud resolutum augmentatur in virtute & pondere. Si autem ad rubeum sit hoc fermentum fermenti,dissolue Solem in aqua sua (compositiones autem omnes aquarum illarum,& aliarum rerum,sufficienter sunt traditę in libro nostro, de Perfectionis inuentione,& dissoluendi modus,quare hîc omisimus)quo Sole dissoluto ad partem eius appone duas partes Sulfuris dissoluti in eadem aqua simul, & tres partes Mercurij dissoluti. Sintque omnia ista veraciter dissoluta in aquam clarissimam,quibus mistis coque per diem, vt fermententur, deinde extrahe aquam,quindecies semper reddendo,incera cum cera crocea virginea, id est oleo sanguinis,vel oleo ouorum, ad medium, proijce super Mercurium crudum,secundum quod videbitur tibi expedire. Scias vtiq; si hanc medicinam perfeceris,secundum modum tibi traditum in tertio ordine Summæ nostræ de Medicina Mercurij congelatiua, inuenies per reiterationem operis, & per subtiliationem eius, quòd vna pars tingit Mercurij infinitas partes, in Solem altissimum nobiliorem omni Soli naturali.

Recapitulatio experimentorum authoris. Cap. XVIII.

CVm intendamus in hoc nostro volumine declarare cuncta dubia, quæ accidere possunt cuilibet artifici,concludam librum meum, cum omnibus veris experimẽtis per me probatis,& expertis. Et per has operationes veras percipere poterit inuestigator nouus, veritatẽ seu falsitatẽ receptorum diuersorum sophisticorũ,ne tempus suum exponat viliter,& bona similiter, in falsificorũ receptionibus. Et primò de spiritibus solis postea de alijs cõsequenter modis suis,tam de corporibus quàm de spiritibus. Sed istud capitulum diuisum est in duo. Primò narramus experientiam antiquorum per nos expertam: Secundò rectificationes eorum omnium. Sed ad ea quæ sunt albedinis, est prius insistendum, pro vt nos incepimus. Bona dealbatio. Recipe Realgaris vnciam vnam, Argenti viui sublimati vncias tres & semis, Tartari calcinati vnciam vnam,tere & incorpora,& pone in phialam cum longo collo vnius pedis, sic quòd duo digiti intrare possint, & sit lutata, & pone super ignem coopertam cum panno. Fac primò ignem lentum per quartam horæ,deinde subtus & in circuitu,augmenta ignem,quousque furnus vlterius ardescat cum ignitione,infrigidatum frange, & quod metallinum inueneris, extrahe & collige magnam copiam: Quia iam dicam tibi modum, qualiter hæc medicina rectificetur vtiliter. Dealbatio artificiosa. Super Tutiam sublimato vnam partem Mercurij sublimati,& duas partes Arsenici sublimati quo usq; habuerit ingressum. Hoc Venerem dealbat clarè,& speciosè multum. Item alia. Cum lithargyrio dissoluto imbibe Mercurij sublimati partes tres,Arsenici sublimati partes duas, quousque fiant octo pondera. Cui adiunge Arsenici sublimati alia octo:tere simul,& funde cum oleo Tartari & dealbabis Venerem præparatam ad libitum. Item alia. Arsenicum metallinum cum tantundem calcis Lunæ,tere,& imbibe cum aqua salis ammoniaci,& desicca, & tere & post dissolue salẽ Tartari in aqua salis petrę,cũ quo oleo imbibe medicinam,desicca eam ter incerando,& desiccando, & gaudebis de hoc, quod nunc narrauimus. Item alia nostra. Iouem calcinatum,ablutum,& desiccatum, toties imbibe cum Arsenico metallino, cum medietate eius Mercurij subli-

mati, quousque fundatur, & intret Venerem: nam ipsam dealbat splendidè, pre paratam. Item. Super Tutiam calcinatam, dissolutam, & coagulatam, sublima Arsenicum sublimatum album, sic quod Arsenici sint tres partes, Tutiæ verò vna, reiterando sublimationem super ipsum quater: nam habet ingressum cũ illis: adiunge Mercurij sublimati medietatem totius, terendo & incerando qua ter cum aqua salis ammoniaci, petræ & tartari, ana, cum quo coagulato cementa lamínas Veneris præparatas, & funde, & erit res valde pulchra. Item alia. Venerem calcinatam & inceratam tere, cui adiunge Arsenici sublimati, & dimidiam partem Mercurij sublimati: quibus bene tritis, & mistis, adiunge pà rum de aqua Ammoniaci, incerando super marmore, post desicca & sublima. Sublimatum redde fæcibus iterum imbibendo. Et sic ter, in quarta vice imbi be cum aqua petræ, & sublima id, quod sublimari patitur, reitera, donec fusum maneat in fundo, illud autem in cupro præparato, resplendebit cum nitore. Item. Super calcem Veneris præparatam, toties sublima Arsenicum sublima tum, quoad aliqua pars Arsenici remaneat cum eo, in asperitate ignis. Illud au tem imbibitum cum aqua petræ, & vltimò inceratum cum aqua Lunæ & Mer curij præcipitati, in fine cum oleo tartari rectificati, quousque fluat, Martem dealbat mirificè, et intrat secundum ordinem, si sagaciter ambulaueris in con uallibus huius artis. Dixi nanque alibi, quòd si Mercurij vbiq; præcipitati ob tineat in commisto, splendidius ambulabis, præcipuè si fermentum album dissolutum, cum Mercurio dissoluto, post aliqualem eius fixionem, adiũctum fuerit per medium incerationis, inuenies te iuxta viam ambulasse. Et quia pro bauimus Iouem qualitercunque præparatum, in toto primo ordine totaliter inutilem, qualecunq; sibi magisterium superuenerit, etiam Saturnum & Mar tem: propter hoc in Summa nostra, dedimus eum medicinæ tertij ordinis sub seruiturum, quia excellentissimè ibi decoratur, vt sæpius est probatum in Sum ma perfectionis nostræ, & iam infinitos modos de facto probauimus, & sciui mus. Aptiora tamen descripsimus de ipsius Veneris dealbatione.

Ludi Mercuriales. Cap. XXIX.

NVnc autem incipiam de Ludis Mercurialibus. Fac cementum de lithar gyrio argenteo, & sale alkali de zoza, hoc pone in crusibulo ad spissitudi nem digiti, ibidem pone globum amalgamationis Mercurij & Lunæ, superpone residuum cementi, vt sit globus in medio cementi. Desicca, luta, & pone in lento igne per medium diem, paulatim ignem vigorando, sicq; de vespere, vsq; ad crepusculum calere incipiat, cum modica ignitione extrahe, & in cineritio affina, & erit Luna in pondere, & surditate, & fixione multum melior. Item. Lunam amalgama cum Mercurio, cui adiunge tantum Saturni, quantum est Lunæ. pone in crusibulo alio, sic, quòd tres quartæ sint vacuæ, superpone oleum sulfuris, & coque vsq; ad olei consumptionem: post tene per duas horas in igne mediocri, & generabitur ibi lapis niger cum paruo rubore, hunc lapidem fac transire per cineritium, & Lunam inuenies augmentatam in pondere, surditate & fixione. Item aliud præmeditandum. Lunam amalgama tam cum Mercurio tere cum duplo eius arsenici metallini: cui adiunge Vene ris amalgamatæ proportionem decuplam, Lunæ scilicet & arsenici: tere to tum, & fige, & reduc in corpus, & bene tibi erit.

Citrinatio Lunæ. Cap. XXX.

POstquàm duximus in cognitionem illorum albantium cum magisterio: Nunc ad citrinationem Lunæ accedamus, specialius quàm in Summa no stra. Zyniar nostrum Philosophicum ex Venere præparata deductum, dissolue

aqua dissolutionis Lunę, cui adiunge medium eius Mercurij rubificati per sublimationem, & aliqualiter fixati & dissoluti, Lunæ autem dissolutæ quantum ipsum zyniar appone, quibus fermentatis per diem, extrahe aquam per distillationem & redde, & hoc decies. In fine coagula & reduc in corpus, & gaudebis ab inuento. Aliter. Solue ipsum zyniar & crocum nostrum præparatum cum Mercurij sublimatione, quousque rubescat, adiunge tantum salis ammoniaci, & sublima ter ab illo croco, quod dissolue. Sint autem crocus & zyniar ana, cui adiunge tantum de Luna dissoluta, quantum de duobus: fac vt in præcedenti incerando, & reduc, quia leue. Item. Alium modum tibi tradimus læuiorem. Recipe croci & zyniar dissolutorum ana, adiunge tantum auri dissoluti, incera vt prius. In fine congela, & da illi quartam eius de oleo salis petræ, & proijce tantum Lunæ, & erit tinctura cum citrinali aspectu. Aliter autem & optimè. Fac aquam de zyniar nostro, & de illo croco nostro, & imbibe calcem Solis & Lunæ ana, quousque biberint eorum pondus. In fine incera cum oleo ammoniaci & petræ, & reduc in corpus nobile. Item. Sublima ammoniacum à viridi nostro, cui tunc adiunge crocum & zyniar, ex quibus bene commistis, sublima bis vel ter, ammoniacum extractum de prædicto, & in fine dissolue totum, cui adiunge tertiam auri dissoluti, incera vt prius, & congela: Et proijce supra Solem & Lunam, ita quòd Lunæ sint duæ partes, Solis autem vna, & erit bonum.

Finis libri Fornacum.

DOCTISSIMI VIRI ROGERII BACHONIS DE ALCHEMIA LIBELLVS CVI *titulum fecit, Speculum Alchemiæ.*

PRAEFATIO.

MVLTIFARIAM, multisq; modis loquebantur olim Philosophi per sua scripta, quum velut in ænigmate, & quasi nebulosa voce scientiã quandam præ cæteris nobilem, nobis penitus obumbratam reliquerunt, & sub desperationis velo negatam omnino, & hoc non sine causa. Quare ego precipio, vt præ omnibus aliorum scriptis, super ista septem capitula, transformationem metallorum in se continentia, mentem tuam firmiter fundes, & eorum principium, medium, & finem sæpius in corde reuoluas, & subtilitatem talem in eis inuenies, qua adimplebitur animus tuus.

De diffinitionibus Alchemiæ. Cap. I.

IN pluribus Antiquorum codicibus plures inueniuntur istius artis diffinitiones, quarum intentiones nos in hoc capitulo considerare oportet. Nam Hermes de hac scientia dicit: Alchemia, est scientia corporea, ex vno & per vnum simpliciter composita, preciosiora adinuicem per cognitionem & effectum coniungens, & eadem naturali commistione in genus melioris conuertens. Alius quidam dicit: Alchemia, est scientia docens transformare omne genus metalli in alterum: Et hoc per medicinam propriam, sicut patet in multis Philosophorum libris. Quare Alchemia, est scientia docens facere, & generare quandam medicinam, quæ Elixir nuncupatur, quæ quando proijcitur super metalla, seu corpora imperfecta, perficit ipsa completè in momento proiectionis.

De Principijs naturalibus, & procreationibus mineralium. Cap. II.

SEcundò principia naturalia, & procreationes mineralium perfectè declarabo. Vnde primò notandum est, quòd principia mineralia in mineris sunt Argentum viuum & Sulfur. Ex istis procreantur cuncta metalla, & omnia mineralia, quorum multæ sunt species, & diuersæ. Sed dico quòd natura semper proposuit, & contendit ad perfectionem auri. Sed accidentia diuersa superuenientia transformat metalla, sicut in multis inuenitur Philosophorum libris satis apertè. Nam secundum puritatem & impuritatem prædictorum duorum, scilicet Argenti viui, & Sulfuris, pura & impura metalla generantur, videlicet: Aurum, argentum, stannum, plumbum, cuprum, ferrum. De quorum natura, videlicet puritate & impuritate vel immunda superfluitate, & defectu, talia accipe vera. De natura Auri. Aurum quidem est corpus perfectum, ex Argento puro, fixo, claro, rubeo, & ex Sulfure mundo, fixo, rubeo, non adurente generatum, & nullum habet defectum. De natura Argenti. Argentum est corpus mundum, purum, ferè perfectum, ex Argento viuo puro, ferè fixo, claro, & albo, & de tali Sulfure procreatum, & deficit ei pauca fixatio, & color cum pondere. De natura Stanni. Stannum est corpus mundum imperfectum, ex Argento viuo puro, fixo, & non fixo, claro, albo in suo manifesto, & rubeo in suo occulto, & de tali sulfure procreatum, & deficit ei sola decoctio siue digestio. De natura Plumbi. Plumbum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo impuro, non fixo, terreo, fæculento, aliquantulum albo in manifesto, & rubeo in occulto, & ex tali Sulfure adustibili ex aliqua parte procreatum, & deficit ei puritas, fixatio, cum colore & ignitione. De natura Cupri. Cuprum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo, impuro, non fixo, terrestri, adurente, rubeo non claro, & ex tali sulfure generatum: & deficit ei fixatio, & puritas cum pondere, habetq; nimis de colore impuro, & terrestreitate non adurente. De natura Ferri. Ferrum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo impuro, nimis fixo, terrestri adurente, albo & rubeo, non claro, & ex tali Sulfure generatum, & deficit ei fusio, puritas & pondus, & nimis habet de sulfure fixo immundo, & terrestreitate adurente. Hæc ergo iam dicta Alchemista quilibet notare debet.

Ex quibus propinquius materia Elixiris sit elicienda. Cap. III.

IN iam dictis, sufficienter determinata est procreatio, tam perfectorũ quàm imperfectorum metallorum. Nunc ad materiam imperfectam perficiendam eligendamq; redeamus. Cum ex capitulis præcedentibus satis notum sit, quòd ex Argento viuo & Sulfure cuncta procreentur metalla, & quomodo ipsorum impuritas immundiciáque corrumpit, & cum nulla res metallis adhiberi debeat, quæ non ex ipsis sit composita seu orta, satis nobis apertè relinquitur, quòd nulla res extranea, quæ ex his duobus non sumpsit originem, potens est & sufficiens ipsa perficere, vel eorum transmutationem facere nouam. Quare admirandum est, quòd aliquis prudens suam fundat intentionem super animalia, siue vegetabilia, quæ valde sunt remota, cum inueniantur mineralia satis propinqua. Nec credendũ est omnino, quòd aliquis Philosophorũ, posuerit artem in prædictis remotis, nisi similitudinarie. Sed ex prædictis duobus fiunt metalla cuncta, & nihil eis adhæret, nec eis coniungitur, nec ea transmutat, nisi quod ex illis est. Et sic de iure oportet nos accipere Argentum viuum & Sulfur, pro lapidis nostri materia. Nec Argentum viuũ per se solum, nec Sulfur per se solum, aliquod generat metallum, sed ex amborum commistione diuersa metalla diuersimodè procreantur, & mineralia multa.

Ergo

Ergo ex amborum cõmistione materia nostra constat eligenda. Sed finale nostrum secretum, est excellentissimum & maximè occultum: Ex qua re minerali debeat fieri propinquius & vicinius: Et hoc ipsum eligere sollicitè tenemur. Pono igitur, quòd eligatur materia nostra, primò ex vegetabilibus, vt sunt herbæ, arbores, siue omne progrediens è terra, Tunc oportet inde prius fieri Argẽtum viuum, & Sulfur, per longam decoctionem, à quibus, & à quorum operatione excusamur: Cum nobis natura proponat Argẽtum viuũ & Sulfur. Etsi eligeremus ex animalibus, vt sunt sanguis humanus, capilli, vrina, egestio, oua gallinarum, & omnia quæ ex animalibus procedunt, oporteret etiam ex ipsis fieri Argentum viuum & Sulfur decoquendo, à quibus excusamur, vt prius. Sin eligeremus ex medijs mineralibus, vt sunt omnia genera Magnesiarum, Marchasitarum, Tutiarum, Atramentorum, seu vitriolorum, aluminum, Baurach, salium, & aliorum multorũ, oporteret similiter, vt ex prædictis, Arg. viuũ inde fieri & Sulfur decoquendo, à quibus, vt ab alijs præcedentibus excusamur. Et si eligeremus aliquem ex septem spiritibus per se, vt solum Argentum viuum, aut Sulfur solummodò, aut Argentum viuum, & vnum è duobus Sulfuribus, aut Sulfur viuum, aut auripigmentum, aut Arsenicum citrinum, aut rubeum solum vel compar, nequaquam perficeremus, quia cum nunquam natura perficit aliquid, sine amborum commistione æquali, nec nos, à quibus tunc, vt à prædictis Argento viuo, & Sulfure, in sua natura excusamur. Finaliter, si eligeremus ipsa, quodlibet, sicut est, oporteret nos commiscere secundum debitam proportionem, quam humanum ignorat ingenium, & postmodum decoquere, ad coagulationem in solidam massam. Et ideo excusamur à receptione amborum in sua propria natura, videlicet Argenti viui & Sulfuris, cum ignoremus dictarum proportionem, & inueniamus corpora in quibus inuenimus prædicta proportionata, coagulata & coadunata debito modo. Hoc secretum tene secretius. Aurum est corpus perfectum & masculinum, sine superfluitate aliqua aut diminutione. Et si imperfecta, sola liquefactione sibi commista perficeret, esset Elixir ad rubeum. Argentum est etiam corpus ferè perfectum & fœmineum, quòd si etiam imperfecta ferè perficeret sola fusione vulgari, esset Elixir ad album, quod non est, nec esse potest, quia solummodò perfecta sunt. Quòd si illa perfectio esset commiscibilis imperfectis, non imperfectum cum perfectis perficeretur, sed potius illorum perfectio cum imperfectis diminueretur, & imperficeretur. Sed si essent plusquàm perfecta, vel in duplo, vel in quatruplo, centuplo, vel vltra, interim perficerent imperfecta. Et quia natura sẽper operatur simpliciter: Perfectio in eis simplex est, & inseparabilis, & incommiscibilis, * nec arte ad opus abbreuiandum ponerentur in lapide pro fermento, & reducerentur tunc in pristinum, quũ summè volatilis superat summã fixi. Et quia Aurum est corpus perfectum, ex Argento viuo rubeo, claróque, & ex tali Sulfure, ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis ad Elixir rubeum, eo quòd ita simpliciter est perfectum, sine mundificatione ingeniosa, & tam fortiter digestum, & coctum naturali calidi tate, quod cum igne nostro artificiali vix in Aurum & Argentum operari valemus. Et quanuis natura aliquid perficiat, tamen intimè mundificare, seu perficere, ac purificare ignorat, quia simpliciter operatur super illud, quod habet. Quare si eligeremus Aurum vel Argentum pro materia lapidis, vix aut difficulter inueniremus ignem in eis agentem. Et licet non ignoremus ignẽ, tamẽ ad intimam sui mundificationem & perfectionem peruenire non possemus, propter sui fortissimam compactionem, & compositionem naturalem: quare excusamur à receptione primi ad rubeum, seu secundi ad album, cum inue-

niamus rem, vel corpus aliquod, ex tam mundo, vel mundiore sulfure, & argẽto viuo, super quod natura parum, vel minimum est operata, quod cum igne nostro artificiali, & experientia artis nostræ, ad congruam sui decoctionem, mundificationem, colorationem & fixationem cum ingenioso nostro opere, super hoc continuato, valemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua est argentum viuum mundum, purum, clarum, album, & rubeum, non ad complementum perductum, sed commistum æqualiter & proportionabiliter, per modum debitum cum sulfure tali, & in massam solidam congelata, vt cum ingenio & prudentia nostra, igneq; nostro artificiali ad mundiciam sui intimam & ad ipsorum puritatem peruenire possimus, & talem efficere, quòd ipsa post operis complementum sit millies millesies fortior & perfectior, quàm ipsa corpora simplicia caliditate naturali decocta. Esto igitur prudens. Nam si in capitulis meis subtilis & ingeniosus fueris, in quibus manifesta probatione, & aperte materiam lapidis cognoscendam demonstraui, gustabis illud delectabile, super quod Philosophorum intentio cadit tota.

De modo agendi, & igne moderando, & continuando. Cap. IIII.

CRedo te inuenisse, si non es durissimæ ceruicis, & velo ignorantiæ totaliter perfusus, vel insipientiæ, per verba iam dicta, certam Philosophorum materiam, lapidis benedicti peritorum, super quam operatio Alchemiæ est adhibenda, cum imperfecta conamur perficere, & hoc cum plusquàm perfectis. Et cum nobis natura tradidit imperfecta solummodò cum perfectis oportet nos, plusquàm perficere materiam in capitulis notam cum nostro opere & labore artificiali. Et si ignoramus agendi modũ, quid est in causa, quòd non videmus qualiter natura, quæ olim metalla perfecit, frequenter operatur? Videmúsne quòd in mineris per continuatam caliditatem quæ in montibus mineralium est, aquę grossities in tantum decoquitur & inspissatur, vt fiat per tempus arg. viuum? Et ex pinguedine terræ per eandẽ decoctionem & caliditatem generatur sulfur? Et quòd per illam caliditatem perseueranter super ipsa continuatam, ex prædictis secundum ipsorum puritatem & impuritatem, cuncta generantur metalla? Et quòd natura tam perfecta quàm imperfecta cuncta, sola decoctione perficit, siue facit metalla? O nimia dementia, quid vos, rogo, cogit per aliena regimina melancholica & fantastica velle perficere prædicta? Quemadmodum quidam dicit: Vę vobis qui vultis superare naturam, & metalla plusquàm perficere nouo regimine seu opere orto ex capitositate vestra insensata. Et Deus naturæ dedit viam linearem, scilicet decoctionẽ continuam. & vos insipientes ipsam imitari spernitis, vel ignoratis. Item. Ignis & azot tibi sufficiunt. Alibiq;. Calor omnia perficit. Et alibi. Coque, coque, coque, & non te tædeat. Et alibi. Fiat ignis vester blandus & mitis, qui per singulos dies semper æqualis ardẽdo perduret, nec inualescat, sin aliter, sequetur maximum damnum. Et alibi. Patienter & continuè. Et alibi. Tere ipsum septẽ vicibus. Et alibi. Scias quòd vna re, videlicet lapide, vna via, scilicet coquendo & vno vase totum magisterium terminatur. Et alibi. Igne teritur. Et alibi. Hoc opus multum creationi hominis assimilatur. Sicut enim infans in principio leuioribus nutritur cibis, ossibus autem confortatis, semper fortioribus: Sic & magisterium istud, primò indiget igne lento, quo semper in decoctionis essentia qualibet est agendum. Et quanuis semper loquamur de igne lento, reuera tamen sentimus, quòd in operis regimine paulatim & vicissim vsq; ad finem augmentandus & maiorandus est ignis.

De

De Qualitate uasis atq; fornacis. Cap. V.

TErminum, modumq; agendi iam determinauimus, nunc de vase ac fornace, qualiter & ex quibus fieri debeāt, audire licet. Cum natura naturali igne in mineris metalla decoquat, decoctionē illā sine vase ad hoc apto denegat. Et si naturam sectari proponimus in coquendo, quare vas eius esset reñciēdū? Videamus ergo primò, qualis locus sit generationis metallorū. Manifestè percipitur in mineralium locis, quòd in fundo montis est calor, æqualiter perdurans, cuius natura est semper ascendere, qui in ascēdendo semper desiccat vbiq; & coagulat aquā spissiorem, seu grossiorē in ventre, seu venis terrę siue mōtis absconditā in arg. viuum: Et si illius loci pinguedo mineralis ex terra huiusmodi calefacta fuit congregata in venis terræ, currit per mōtem, & est sulfur. Et vt videre licet in venis prędictis illius loci, illud sulfur ex pinguedine terræ, vt prętactum est, generatum, obuiat etiam arg. viuo (vt etiam scriptum est) in venis terræ, & aquæ spissitudinem mineralis procreat. Ibi per calorem in montem æqualiter perdurantem, longo generantur tempore diuersa metalla, secundum loci diuersitatē. In mineralium verò locis inuenitur caliditas semper durans. Ob hæc de iure nobis notandum constat, quòd mons mineralis externus est vbiq; clausus in se ipso & lapideus, quia si calor exire valeret, nequaquā metalla procrearentur. Si ergo naturā imitari intendimus, habemus necesse tali modo furnum, adinstar montium, non magnitudine, sed caliditate continua prouidere, ita quòd ignis impositus, cū ascendit, exitū non inueniat, & reuerberet calor vas, materiā lapidis cōtinens in se, firmiter clausum. Quòd vas rotundum debet esse cum paruo collo, de vitro, vel de terra aliqua, naturā siue compactionem vitri repræsentantem, cuius os cum tali coopertorio, & bitumine debet esse signatum vel sigillatum. Et sicut in mineris calor immediatè non tangit materiam sulfuris, & arg. viui, quia terra montis inter est vbiq; : sic immediatè ignis tangere non debet vas in se materiam continens prædictorū sed in alio vase similiter clauso, illud est ponendum, vt ita materiam superius & inferius, & vbicunque sit, melius & aptius, calor temperatus attingat, vnde Aristoteles dicit in Lumine luminum, quòd Mercurius in triplici vase est coquendus, & quòd vas de vitro sit durissimo, vel, quod melius est, de terra naturam vitri possidente.

De Coloribus accidentalibus & essentialibus in opere apparentibus. Cap. VI.

EXquisita lapidis materia, modum agendi certum cognosces, per quem modum, per quod regimen lapis decoquendo, in coloribus diuersis sæpius transmutatur. Vnde quidā ait: Quot colores, tot nomina. Secundū diuersos colores in opere apparētes, per Philosophos eius nomina variata sūt. Vnde in prima lapidis nostri operatione, est putrefactio appellata, & fit lapis noster niger. Vnde quidā dixit: Cū inueneris ipsum nigrum, scias quòd in nigredine illa albedo occultata est, & tunc oportet illā extrahere à subtilissima illa nigredine eius. Post verò putrefactionē rubescit, nō rubedine vera, de quo quidam ait: Sæpius rubescit & sæpius citrinescit, & sæpius liquescit, & sæpius coagulatur, ante veram albedinem. Et seipsum etiam dissoluit, seipsum coagulat, seipsum putrefacit, seipsum colorat, seipsum mortificat, seipsum viuificat, seipsum denigrat, seipsum dealbat, seipsum rubore decorat cum alcedine. Fit etiam viridis, vnde alius ait: Coque cum donec natus viridis tibi appareat, & est eius anima. Et alius. Scias quòd in viriditate anima illa dominatur. Apparet etiam ante albedinem color pauonis, vnde quidam sic ait: Scias quòd omnes cōlores qui in mundo sunt, aut excogitari possunt, apparent ante albedinem, & deinde albedo sequitur vera, vnde quidam ait: Cum autem purus de-

coquatur donec veluti oculi piscium eluceſcat, eius vtilitas expectanda erit, & tunc lapis in rotunditatem est congelatus. Alius autem ait: Cum inueneris albedinem supereminentem in vase, esto certus quòd in albedine illa rubedo occultata est, & tunc oportet te illam extrahere: veruntamen coque, donec totum rubeum fiat. Est enim inter veram albedinem & veram rubedinem, quidam cineritius color, de quo dicitur: Post albedinem errare non potes: nam augmentando ignem ad cineritium peruenies, de quo alius dicit: Ne cinerem vilipendas, nam Deus reddet tibi liquefactum. Et tunc vltimò Rex diademate rubeo coronatur, NVTVDEI.

De Modo proijciendi medicinam ſuper quodlibet imperfectorum. Cap. VII.

REI promiſſæ finem perfectè compleui, videlicet magiſterij magni, ad Elixir excellentiſsimum rubeum & album faciendū. Finaliter de modo proiectionis, quæ operis est complementum, & lætitia desiderata & expectata, tractare nos oportet. Et rubeum quidem Elixir, citrinat in infinitum, ac omnia metalla transmutat in aurum puriſſimum. Album verò Elixir dealbat vſq; in infinitum, & quodcunq; metallum ducit ad albedinem perfectam. Sed sciendum est, quòd vnum metallum magis est remotum à perfectione quàm aliud: Et aliud propinquius alio, & vicinius. Et quanuis quodlibet metallum per Elixir ad perfectionem reducatur, tamen leuius, citius, & melius, & perfectius propinqua reducuntur, quàm multum remota. Et cum inueniamus metallum propinquum & vicinum perfectioni, excuſamur per ipſum à multis remotis. Quæ verò metalla remota & propinqua, & quod propinquius & vicinius perfectioni sit, in capitulis meis, si sapiens & ingenioſus fueris, satis apertè inuenies, & veraciter determinatum. Et proculdubio qui in hoc meo Speculo intantum est ingeniatus, quòd ſua induſtria inuenire scit materiam veram, bene sapit ſuper quod corpus ad perfectionem sit proijcienda medicina. Nam præcurſores iſtius artis, qui eam per ſuam Philoſophiam inuenerunt, demonſtrant digitis satis manifeſtè viam linearem, & denudatam cum dicunt: Natura naturā continet: Natura naturam ſuperat: Et natura obuians ſuæ naturæ lætatur, & in alienas transmutatur naturas. Et alibi. Omne ſimile applaudit ſuo simili, quia ſimilitudo dicitur cauſa amicitiæ, de quo multi Philoſophi notabile ſecretum reliquerunt. Scias quòd anima corpus ſuum citò ingreditur, quæ cū corpore alieno, nullatenus coniungitur. Et alibi. Anima enim citò corpus ingreditur ſuum, quam ſi cum alieno corpore coniungere ſtatueris, incaſſum laborabis: Nam & ipſa vicinitas magis est lucida. Quia enim corporea, in regimine fiunt incorporea, & econuenſo, incorporea corporea, & in complemento totum corpus fit ſpirituale fixum: & quia Elixir illud ſpirituale euidenter, ſiue album, ſiue rubeum vltra naturā ſuam tam multum est præparatum & deductum, non est mirum, quòd incōmiſcibile est corpori, ſuper quo ſcilicet commodò proijcitur liquefacto. Graue est etiam prijcere ſuper mille milia & vltra, & illa incontinenti penetrare & transmutare. Quare vobis vnum ſecretum magnum & occultum iam tradam. Commiſcenda est pars vna cum mille corporis vicinioris, & hoc totum includatur firmiter in vaſe apto, & pone in furno fixionis, primò cum igne lento, & ſemper augmentando ignem per tres dies, donec inſeparabiliter ſint coniuncta. Et hoc est opus trium dierum. Tunc iterū & finaliter proijcienda est pars quælibet iſtius vna ſuper alias mille partes cuiuslibet corporis vicinioris. Et iſtud est opus vnius diei, ſeu vnius horæ, vel momenti. De quo ſemper mirabilis est laudandus Deus noſter in æternum.

FINIS.

RICHARDI

RICHARDI ANGLICI LIBELLVS VTILISsimus περὶ Χημείας, Cui titulum fecit, Correctorium.

Præfatio, quomodo ars imitetur naturam. Cap. I.

CVm omnis rerum emendatio illius rei naturam augmentet, cuius est: Ideo in multis Philosophorum dictis, per artem emendatur natura, vltra suum motum, quem habuit in prima forma. Et tamen nulla res laborare potest, nisi mediante natura, cum ipsa natura in arte occultè & intrinsecè laboret per artis administrationem: per hoc sequitur, emendationem naturæ virtutis esse augmentationem, & artis laborem, illius rei emendationem. Quoniam natura perficit suum gradum, quem naturaliter perficere potest, & illum præterire nequit, nisi ipsa natura impedita fuerit per artis impedimentum. Quanuis enim ars naturam non transcendat, faciens nouam naturam, per simplicem laborem, tamen ars transcendit naturam, quoad illam naturam, quam potest propriè subtiliare. Et ideo dicitur: Ars imitatur naturam, non quòd nouam ædificet, sed quòd illius naturæ virtutem subtiliet. Ad hæc incipit ars proficere, vbi natura deficit, subtilem naturam in re inclusam detegere, & ipsam manifestare. Cum natura generat metalla, tincturas generare nequit, quanuis bene tincturam in se plenam occultè contineat. Vnde Philosophus: Natura continet in se, quibus indiget, & non perficitur, nisi moueatur arte & operatione. Quare in nostro opere ars non est aliud, quàm adiuuamen naturę. Quod patet in multis artium operibus Laicorũ: Vbi natura primùm producit lignum: Secundò, vstio ignis de ligno cinerẽ: Tertiò ars de cinere vitrum. Et hoc totaliter intelligendum est. Si in cineribus ista prima materia vitri occulta non fuisset, ars nequaquam vitrum inde produxisset, aut perfecisset, sine natura præhabita. Et sic perpendes, quòd è nullis rebus aliquid elici potest, quod in ipsis non existit: Ideo omnis species, in sua specie, & omne genus, in suo genere, & omnis natura, in sua natura, naturaliter virtutis affectat augmentũ, & fructum affert iuxta naturam suam, & non in alia natura sibi contraria, cum omne seminatum suo semini correspondeat, hoc dicimus quo ad generationem. Non generatur ab homine, nisi homo, nec ab aliquo tali, nisi simile sibi, & quo ad naturam imitandam per artem, non facit hoc aliqua res simpliciter laborans per miuisterium naturæ, nisi per naturæ illius complexionem: quoniam si aliena natura peior introducitur, immediatè ars simpliciter non imitatur naturam, sed illę peiores naturę extraneæ inficiunt illam naturam, & statim non fit ex ea, quod fieri credebatur: Quoniam omne peius laborans in aliqua re, nititur melius destruere, & omne melius laborans in aliqua re, nititur peius perficere. Et ideo vnicuiq; artifici naturam imitari necesse est, & illius naturam cognoscere, cuius rei naturam ars sua imitatur, alioqui fatuè per artem, ipse naturam dignoscitur emendare.

Studium Philosophiæ esse necessarium ad hanc artem. Cap. II.

STudium secundum doctores amouet ignorantiam, & reducit humanum intellectum ad veram scientiam, & cognitionẽ cuiuslibet rei. Ergo in primis necesse est, per studium huius suauis operis, scientiam acquirere, & per Philosophica dicta ingenium acuere, cum in ipsis sit cognita via veritatis. Si ergo laborantes laborem non despexerint, fructum inde proueniẽtem dulciter gustabunt. Qui verò studere adhorruerint, laborando perpendant in suis cogitationibus: Vtrum ars ipsorum sit naturæ imitatio, præcipuè illius rei, cuius naturam ars illorum emendare debet. Nam præter naturæ imitationem

impossibile est ipsis secreta Philosophorum ad perfectum finem perpetrare: Sicut de his loquitur Philosophus. Hi transeunt ad practicam, sicut asinus ad fœnum, nescíens ad quid porrígat rostrum, nisi in quantum sensus exteriores, sine intellectu, per visum & gustum ad pabula deducunt. Sic ipsi asini sine veris principijs, & studijs fructuosis, ac naturarũ cognitione, quærunt perficere opera naturæ, & secretum secretissimum totius naturalis Philosophiæ, ac opus optimum, quod hominem ornat moribus, ditat beneficijs, auxíliatur pauperi, & corpus humanum incolume conseruat præbens ei sanitatem. Et postea subditur, de illius occultæ naturæ medicina. Et ideo omnes huius artis beneficium díligentes, studijs insistere tenentur, & ex libris veritatem exhaurire, & non ex fabulis fictis & operibus mendosis, cum hæc ars nullatenus veraciter inueniatur (quanuis hominibus multæ sophisticationes appareant) nisi post terminum studij, & Philosophicorum dictorum cognitionem, seu perscientis fidelem informationem cum docetur. Qui enim in legendis libris defes extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit. & vltra, Non bene potest de leui practicæ assuescere, cuius mens in studijs renuit desudare.

De Principijs naturalibus. Cap. III.

NOn est autem hæsitandum, hanc artem habere vera principia naturalia, cum ipsa natura corpora metallica formet in minera, quod patet per Aristotelem quarto Meteoron, vbi distinguit corpora mineralia in quatuor species: In lapides, in liquefactiua, in sulfura, & sales: Et horum quædam sunt raræ substantiæ, & compositionis debilis, & quædam fortis substantiæ, & quædam eorum ductilia, & quædam non. Et quæ illorum rationes generationis sint, patet ibidem, ergo hic non est necesse poni.

Quot sint partes Mineralium. Cap. IIII.

DIstínguuntur autem corpora mineralia specialiter in duas partes, scilicet in partem metallicam, id est metalla, quæ originem ex Mercurio ducunt vt Aurum, Argentum, Cuprum, Stannum, Plumbum, & Ferrum, & dicuntur mineralia maiora: Et in partem mineralem, quę originem ex Mercurio non ducunt, vt sales, atramenta, alumina, vitriolum, arsenicum, auripigmentum, sulfur, & similia, & dicuntur mineralia minora, sunt tamen corpora non metallica: quum manifestum sit, quòd maiora mineralia, id est, corpora metallica, originem habeant ex sulfure & argento viuo, secundum magis & minus depurato. Et nunc ponam differentiam eorum generationis, & dicam vnde originem habeant, quod tamen sufficienter patet in multis Philosophorum libris.

De Metallis, quæ originem ducunt ex Mercurio in genere. Cap. V.

SVNT autem ductibilia, omnia liquabilia metalla, quæ originem ducunt ex Mercurio. Nam materia eorum, est substantia aquea, mista cum substantia terræ, commistione forti, & non potest vnum ab altero separari: quare congelatur substantia aquea illius cum frigore magno post actionem caloris, & ideo ductibilia sunt, & fabricabilia. Sed non congelatur sola aqua, nisi siccitate, quæ alterauit aqueitatem & terrestreitatem, cum in ipsis humor non est nimis vnctuosus: nam congelatio eorum est ex siccitate terrestri, ideo non faciliter soluitur, nisi per actionem caloris vehementem in ipsis, secũdum quod sunt fortius ac fortius commista.

Quomodo Metalla ex Mercurio fiant, in specie. Cap. VI.

RErum natura omnium liquabilium genera, naturaliter operata est ex Mercurio, vel argento viuo, & sui sulfuris substantia, eo quòd proprium est argenti viui quod coagulatur ex vapore, siue ex calore sulfuris albi

albi,vel rubei non vrentis. Vnde Aristoteles in quarto Metheoron: Si sulfur album non vrens fuerit,congelat Mercurium in argẽtum bonum. Si sulfur purum cum rubore clarum,& in eo vis igneitatis simpliciter non vrentis, congelat Mercurium in aurum purissimum, quoniam omne siccum naturaliter ebibit suum humidum,vt in suis partibus sit consumatum. Vapor ergo sulfuris, argentum viuum coagulantis ex sua substantia,est terreus,subtilis, aereus, decoctus,& digestus à commistione prima sibi vnita à coctione caloris. Postea eleuata,decocta & digesta, donec habeat vim sulfuream coagulandi Mercurium in corpora metallica, secundum quòd sulfur fuit simplex vel adurens, quod perfectionem vel imperfectionem in metallis causat, vt postea apparebit.Exemplum de his,quòd ipsorum prima materia,sit argentum viuum, quoniam quum liquefit per calorem,cõuertitur in ipsum. Certum quippe est,ipsa antea fuisse argentũ viuum, quia omnis res,de eo,in quod resoluitur, est.Nam glacies conuertitur in aquam calore mediante, necessarium est ergo, prius aquam,glaciem fuisse.

De Generatione Sulfuris,Mercurij,& quæ ex eis oriantur metalla,in generali,& quomodo perfecta ab imperfectis differant. Cap. VII.

HIc notandum est,quòd Sulfur prouenit ex pinguedine terræ, in minera per temperatam decoctionem inspissata quousq; induretur & sicca fiat. Et cum indurata fuerit,Sulfur vocatur.Argentum verò viuum in sua radice prima, est compositum ex terra alba, subtili, nimium Sulfurea, cum aqua clara fortiter admista,& vnita tali vnione per minima, quousq; humidum temperetur à sicco,& siccum ab humido æqualiter,donec fiat substantia vna, non quiescens in superficie plana, nec adhæreat tangenti propter siccitatem, quæ alterauit aqueitatem in ipso. Est autẽ homogenium in natura,quia aut totum remanet in igne,& fixum,aut totum euolat in fumum,cum sit incombustibile &aereum,& hoc est signum perfectionis:& ideo cum postea de terra sulfurea decurrit,calefactum superius ascendit. Vnde in sua natura est,vt per calorem sublimetur. Veruntamen continua sublimatione nimium sublimando depuratur,decoquitur,& inspissatur,ac per sulfur album & rubeum gradatim congelatur,quod quidem Sulfur dissoluitnr multoties, & postea congelat argentum viuum,& illius sublimatione inceratur caloris actione,donec vix in millibus annorum successiuè,& operatione naturæ in perfectum metallum congeletur.Et sic quidem ipsa natura in vasis mineralibus,mediante calore,operatur metalla.In istis ergo operibus naturam imitari oportet quicunq; vult medicinam perficere ad imperfectorum perfectionem,licet ista corpora differant in compositione sua ab argento viuo,quæ ab eo generantur eodem modo, quo ipsum fuerit purum vel impurum,& Sulfure mundo vel immundo, sibi extraneo, vt dictum est.Si enim argentum viuum coagulatur à Sulfure albo,nõ vrẽte,erit argentum.Si coagulatur ex Sulfure puro,in quo est vis igneitatis, similiter non vrentis,erit aurum. Si verò Sulfur fuerit malum & debile,& Mercurius bonæ substantiæ,conuertit ipsum in æs.Si verò argentũ viuum fuerit porosum,terreum, & immundum, & Sulfur etiam immundum, fœtidum & terreum,& fixæ substantiæ,fit ex ipso ferrum,quòd postea non funditur. Stannũ verò videtur argentum viuum bonum habere,Sulfur verò malum, non bene mistum,& quasi non bene congelatum. Plumbum verò habet argentum viuum malum & grossum,mali saporis & fœtidum,ac debilis virtutis: Vnde assiduè per ignis violentiam corrumpitur. Sic differunt corpora metallica ab argento viuo,secundum quòd ipsis inest Sulfur extraneum,vel adurens, vel simplex. Et sic consideratur, quæ virtus sit in ipsis. Cum enim multa quantitas

Sulfuris ſit infectio, & multa quantitas arg. viui in ipſis dignoſcitur eſſe perfectio, cum ſit incombuſtibile & aerium, quoniam Sulfur comburit & comburitur, & perfectionem omni tempore impedit. Hæc de verbo ad verbum ſunt Philoſophorum dicta ſuper Ariſtotelem in quarto Meteoron. Credendum eſt autem, quòd ipſorum Philoſophorum veritas in aliquo mendacio nunquã eſt reperta. Sic faciens ars ſequitur viam naturæ, ex quibus elici veritas poteſt, nec eſt credendum fabulis fictis, nec operibus mendoſis, ab opere naturæ omnino extraneis, vt dicitur: Qui credit in mendacium, & non ſecretis Philoſophorum, perdit tempus cum opere, & labores.

De formatione Mineralium, quæ originem ex Mercurio non ducunt Cap. VIII.

SVnt autem media mineralia ſecundum quod dictum eſt, quæ originem ex Mercurio non ducunt, id eſt, ex Mercurio propinquo, & debilis ſubſtantiæ, & horum quædam ſunt ſales, quæ liquefiunt humido faciliter, vt alumẽ & chalcanthũ, ſal ſimplex, & ſal ammoniacus, ſal petræ lapidis, & omnia genera ſalium. Et quædã ſunt vnctuoſa, nec liquefiũt ſolo humore faciliter, vt auripigmentum, arſenicum, ſulfur, & alia ſulfurea. Nam aqueitas ſulfurorũ eſt cõmiſta cum terra viſcoſa, commiſtione forti, cum feruentia caloris, donec facta ſunt vnctuoſa, & poſtea coagulata ſunt ex frigore. Atramenta verò compoſita ſunt ex ſale & ſulfure & lapidibus. Creditur in eis eſſe vis mineralis aliquorum liquabilium, quæ ex eis fiunt, vt chalcanthũ & calcatar, quę generantur ex maioribus granis atramenti, & non ſoluuntur, niſi ſoluatur ſalſedo cum ipſis, quæ eſt in ipſo ſulfure, & poſtea congelatur in frigore, & iſtud iam accipit vim mineralem, ab aliquibus corporibus naturaliter in terra: quod accipit vim ferream erit rubeum, vel terreum, & calcatar. Quod autem vim æream accipit, hoc erit viride æris, vel chalcanthum. Vnde eſt poſſibile iſta duo, ſcilicet calcatar & chalcanthum ab ipſo generari. Quanuis autem omnia prędicta participent in vi minerali cum metallis, tamen corpora metallica artificialiter ex ipſis fieri non poſſunt, cum alterius ſint naturæ, & cum eis ex vna materia propinqua originem non duxerint. Non tamen nego, quin cum ipſis poſſint metalla purgari aut diſſolui, ac ſophiſtica forma per ea introduci, vt in ipſis errent homines. Poteſt quoq; plumbi nigredo ſiue immundicia abſtergi, veruntamẽ plumbum ſemper manet plumbum, quanuis videatur argentum, & introducant in eo nouas qualitates alias, vt appareat argentum. Sic artifices etiam poſſunt facere congelationes per ea, id eſt, ex Mercurio humidum extrahere cum rebus ſiccis, vt videatur Mercurius coagulatus, ſed iſta coagulatio eſt peſſima. Philoſophorum autem coagulatio, non humidum exiccat, ſed Mercurium ſuę radicalis hamiditatis conſumptione coagulat. Audi quid dicat Ariſtoteles: Sciant artifices Alchemię, ſpecies rerum tranſmutari non poſſe, ſed ſimilia illis facere poſſunt, & tingere rubeum citrino, & album tingere colore rubeo, donec fiat multum ſimile auro, vel argento, vt hi qui coniungunt ſtannum, cuprum, & Mercurium, & inde faciunt aurum ſophiſticum. Sic expolitio, per minora mineralia non eſt impoſſibilis, aut vapor caloris, ponderis, etiam diminutio contra hæc non ſtant, ſed contra verum aurum & argentum, quæ nequaquam in natura & arte conceduntur fieri, niſi reductione corporum in primam materiam: ſic ſpecies rerũ tranſmutari poſſunt, vt poſtea Ariſtoteles ſubdit, & hoc non fit per ſolam liquefactionem, ſed per congelati Mercurij reſolutionẽ cum admiſtione ſui ſpiritus, corpus in Mercurium transformatur.

De

De generatione Sulfuris uulgi, & ſimplicis, & Mercurij. Cap. IX.

CVm iam dictum ſit, quòd ſulfur in metallis eſt impedimentum, nunc pono differentiam in Mercurij generatione & ſulfuris, quanuis ex vtraque parte cauſent metallum, ſcilicet Mercurius eſſentialiter, & ſulfur ex parte accidentali, tamen illud ſulfur adhuc eſt duplex, viuum & adurens. Viuũ cauſat metalla, quanuis vnum differt ab alio ſecundũ quod plus exiſtit viſcoſitate terræ infectum, cùm tamen ſulfur ſimplex viuum, cauſans aurum & argentum non eſt niſi vapor calidus & ſiccus, generatus ex puriſsima ſiccitate terreſtri, in quo omnibus modis prædominatur ignis, & illud dicitur elementum cum Mercurio metallorum. Sed generatio ſulfuris vulgi differt à generatione Mercurij, vt dictum eſt, quòd aqueitas ſulfuris vulgi eſt commiſta cum terreſtreitate viſcoſiſsima, cũ feruente calore, & facta ſunt vnctuoſa. Sic generatio Mercurij differt in parte ſecunda à generatione ſulfuris iſtius, cum ſit generatus ex terra ſubtiliſsima, albiſsima, ſulfurea, cum limpidiſsima aqua, quam terra parit, admiſtione fortiſsima, ita quòd vnum ab altero ſeparari non poſsit, donec nõ quieſcat in ſuperficie plana, nec adhæreat tangenti propter ſiccitatem terræ, quæ alterat aqueitatem ratione fortis admiſtionis, & ideo eſt elementum cum ſulfure ſimplici, omnium ductibilium. Vel propriè, ſimile eſt aliquibus ductibilibus, & ideo propter concordiam aliquam ipſorum generationum, commiſcetur ſulfur Mercurio, & vnum alterat aliud in natura. Quare vnumquodq; corpus metallicum, in ſe ſulfur expreſsè habere dignoſcitur & Mercurium. Cũ liqueſcit calore mediante, apparet Mercurij ſubſtantia & ſulfuris, maximè in colore, & cute rubea ſuperius natante. Sed proprium naturæ vnius eſt adhærentia alterius, cùm vnum ſine alio metallum generare non poſsit. Et inquantum ſulfur fit magis ſimplex, in tantũ magis gaudet & cohæret Mercurio ſimplici ac mundo, vt fortius vnum cum alio coniungatur, & ſic tunc perfectiora exipſis generantur metalla.

Quod impoßibile ſit media mineralia artificialiter fieri metalla. Cap. X.

SEd quia in præcedente capitulo determinatum eſt, minora mineralia artificialiter non poſſe fieri metalla: Ideo propter maiorem veritatem, reſtat hoc fortius probandum. Primò ſic: Quia minora mineralia de prima metallorum materia quæ eſt Mercurius, non ſunt generata. Cùm autem generatio eorum cum generatione Mercurij in primo differat in forma & materia & compoſitione: Ideo etiam metalla fieri nõ poſſunt: Quia vnius ſpeciei vna eſt materia prima, & ſperma ex quo generatur. Sed prima pars antecedẽtis patet, quia minora mineralia non ſunt generata ex Mercurio, vt patet per Ariſtotelẽ & Auicennam. Ideo ſi deberent fieri metalla, oporteret quòd primò tranſirẽt in materiam primam metallorũ. Sed quia artificialiter id fieri non poteſt: Ideo metalla minimè erunt. Sic ſecunda pars antecedentis ſufficienter patet, vt declaratum eſt in præcedenti capitulo. Secundò ad idem: Quia minora mineralia principium artis artificialiter fieri non poſſunt, quod eſt Mercurius, ideo etiam medium & finem non pertingunt, quæ ſunt metallum & tinctura. Conſequentia tenet: Quia nutrimentum in homine per generationem non poteſt fieri homo, niſi prius conuertatur in ſperma, & ſic addito ſuo ſimili nouus generatur homo. Sed quia minora mineralia à metallis extraneæ ſunt naturæ, quanuis in aliqua vi minerali participent, tamen debilioris ſunt virtutis, & aduſtibilia: Ideo natura metallica de ipſis non gaudet, ſed ea reſpuit. Cõſeruat autẽ ea quæ ſuæ naturæ ſunt. Verbi gratia, Si miſcerentur aqua & terra tunc ſeparantur abinuicem, quia terra petit fundamentum, cùm ſit grauis &

ſicca, aqua verò ſuperficiem. Et nequaquã artificialiter ſic poſſunt coniungi, q ſtæ duæ naturæ ſtent in vna natura coniunctim, quanuis aqua poſsit abluere, & mundare terram. Sed quòd ſiccitas terræ artificialiter mutetur in humidum aqueum, credi impoſsibile eſt, licet terra madefiat aqua. Sic minora mineralia poſſunt coniũgi cum metallis, & ea purgare, & aliquomodo nouam formã introducere, ſed cum ipſis permanere, & illud immaturum maturare natura nõ concedit. Quare fatui ſunt, qui tot & tam diuerſa negotia, & ſophiſticationes ad decipiendum homines adducunt, ſcilicet res improportionabiles, quę nec naturam dant, nec eam recipiunt, ſcilicet ſecũdinas, teſtas ouorum, crines, ſanguinem rufi hominis, baſiliſcum, vermes, herbas, ſtercus humanum, & ſic de infinitis generibus ſtercorum, volentes cum peſsimis optima perficere, & naturæ defectum cum his adimplere. Sed quia in his naturalibus, nec aliquatenus talium vnquã veram materiã imaginando ſunt perſcrutati, volẽtes ſtercus ſeminare & metere triticũ, quod ſatis videtur impoſsibile, vt dicit, Quæ ſeminauerit homo, hæc & metet. Ergo ſi ſtercus ſeminat, ſtercus inueniet. Quare nõ eſt mirum, quòd nullus in tali ſtercore perficit, cũ ſint deluſi, & omnes ipſis adhærentes. Semina igitur aurum & arg. vt afferant fructũ, cum labore tuo, me diante natura, quia ipſum habet, & eſt illud quod quęris, & nulla alia res mũdi: cùm alia omnia ſint fœtida, & naturæ cedant per ignis aſsiduitatẽ & examen. Sunt & aliqui Alchemiſtæ in minoribus mineralibus laborãtes, ſcilicet in quatuor ſpiritibus, vt in ſulfure vulgi & arſenico, auripigmẽto, & ſale ammoniaco volẽtes ex his tincturas perficere, ſed illud minimè facere poſſunt, vt patet per diffinitionẽ naturæ. Quia tingere non eſt aliud, quàm tingens tinctũ in naturã ſuam transformare, & ſecũ ſine vlla ſeparatione permanere, docẽs naturã præliari contra ignem perſequentẽ, & ita, vt natura tingentis & tincti concordẽt, verbi gratia: ſi ex auro vel argento tinxeris plumbum vel ſtannũ, vel aliquod tale, quod concordat in naturis, quia originẽ ex vtraq; parte ex Mercurio duxerunt: & cùm maturũ immaturo coniungitur, cum maturo perficietur in tali via. Sed cùm iſti quatuor ſpiritus ſint alterius naturæ cum metallis, vt ſufficiẽter prius dictum eſt: Ideo ſi tingunt, tunc quæro, vtrum debeãt conuertere, vel conuerti. Si conuerti, tunc tinctura non eſt, vt prius patuit per eius diffinitionem: ſi autem conuertere, tunc tingendum conuertet in ſuam naturam, & hæc eſt terrena, naturæ metallicæ contraria, ideo tingendo, metallum facere non poteſt. Quod aũt tingens tingẽdum conuertat in ſuam naturã, probatur, quia omne generãs naturaliter generat ſibi ſimile, ſed quia natura quatuor ſpirituũ generans, eſt terrea, igitur generabit ſibi ſimile, quod etiam erit terrea materia ſicut ipſum. Sic etiam omnẽ aliam tincturam fatuã, quæ non inuenitur in proprietate metallicæ naturæ, deſpicias cum vijs alijs naturæ extraneis, quia in ipſis non eſt aliud, niſi rerum conſumptio, temporis perditio & laboris, cùm omnia iſta apparenter ſint metalla, & non exiſtenter, quæ per minora mineralia, vel conſimilia ſunt præparata. Et ergo ſtultũ eſt, quærere in re, quod antea nõ fuit in illa, ſicut verum aurum & argentũ in rebus fœtidis & adultibilibus.

De differentia ſulfuris uulgi, & Philoſophorum ſimplicis, non adurentis Cap. XI.

NVnc quęrendum eſt de differentia ſulfuris ſimplicis Philoſophorum nõ adurẽtis, & ſulfuris vulgi. Cùm philoſophus generaliter loquatur: ſulfur coagulat Mercurium. Vtrum omne ſulfur Mercurium coagulet? Dicendum eſt quòd non. Quia omne ſulfur vulgi, ſecundum Philoſophum, metallis eſt contrarium. Item Auicenna: Non intrat in magiſterium noſtrum, quia nõ eſt ortum ab eo, cùm ſemper inficiat, denigret, & corrumpat, quocunque modo per

do per artificium præparetur. Est enim ipsum ignis infectus. Ergo si figitur, fusionem impedit, nec est impossibile corpori coniungi, cuius exemplum cernitur in ferro, quod sulfur fixum, grossum, immundum in se habere dignoscitur. Si verò calcinatur, in terream redit substantiam, vt puluis mortuus, & quomodo posset alijs metallis vitam inspirare? Habet enim duplicem superfluitatem inflammabilem substantiam, & terream fæculentiam. Igitur per hoc considera sulfur vulgi, & non Philosophorum, cum sit ignis simplex, viuus, viuificãs alia corpora mortua, & ea maturans, & ita quòd naturæ defectum supplet, cum ipsum sit per se superfluæ maturitatis, secundum quod in sua natura est perfectũ & per artificium magis ac magis depuratum. Vnde iterum Auicenna: Tale sulfur nõ reperitur super terram, nisi quantum existit in istis duobus corporibus Sole & Luna. In Sole autem perfectius, quia magis est digestum & decoctum. Philosophi autem subtiliter sunt imaginati, quomodo ex istis corporibus perfectioribus sulfura illa elici possent, & ipsorum qualitates melius purgari per artem, vt hoc fieret in arte, mediante natura, quod antea in ipsis non apparuit, quanuis plenariè occultè habuerint. Et hoc nequaquam fieri concedunt sine corporis solutione, & in primam materiam reductione, quod est argentum viuum, ex quo facta sunt ab initio, & hoc sine vlla admistione rerum extranearũ cùm extraneæ naturæ lapidem nostrum non emendent, quoniam nihil cõuenit rei, nisi quod propinquius est ei, cum sit medicina simplicis, ac mineralis naturæ, ex aqua Mercuriali producta, in qua aurum & argentum prius sunt soluta. Verbi gratia: Si in simplici aqua congelata glacies ex niue* creauit virtus, in ea soluitur per calorem, & redit in primam substantiam aqueam, & sic aqua tingitur ex virtute, quæ occulta fuit in glacie. Si autem glacies non resoluitur per calorem in aquam, non coniungitur aquæ, in qua iacet, nec illa aquam tingit sua virtute, quę in ea ante coagulata fuit ex parte specierum. Sic eodem modo si corpus non resolueris in Mercurium per Mercurium, occultam virtutẽ ex eo habere non potes, puta, sulfur digestum, & decoctum per opus naturæ in minera. Sic lapis est vnus, vna medicina, quæ secuudum Philosophos dicitur Rebis, id est ex bina re, scilicet ex corpore & spiritu albo vel rubeo, in quo multi fatui errauerunt, diuersimodè exponentes illud:

Est Rebis in dictis rectißima norma figuris;

Id est, duæ res, & hæ duæ res sunt vna res, id est aqua coniuncta corpori, qua corpus soluitur in spiritum, id est in aquam mineralem, ex qua factum est ab initio: & sic ex corpore & spiritu, fit vna aqua mineralis, quæ dicitur Elixir, id est, fermentum, quia tunc aqua & spiritus est vna res, ex qua fit tinctura & medicina omnium corporum purgandorum, quod multis fatuis videtur impossibile. Igitur ex vna re, quæ est aqua corporis, & spiritus, medicina perficitur. Vnde Versus:

Hæc fallit multos sua per problemata stultos.
Ars unam poscit rem, quam quiuis bene noscit.
Hanc optant plura rem, res sic est tamen una.
Illi non similis præest, precio quoq; uilis.
Nec contemnenda, nam perficit illa stupenda.
Hanc tu fixare debes, & in igne domare;
Sic quòd & ascendat, & rursus ad infima tendat.
Dißipa rem captam, per rem prius hanc satis aptam.
Leniter extractam, sic massam contere factam.
Hæc non festinet, sed temporis ordine fiat:

Item alij versus, quòd corpus grossum fiat spiritus subtilis, id est fixum volatile: & è conuerso, volatile fit fixum,

Aspera res lenis quoq; fit uasis in amœnis.

Quæ dum calcatur, tamen à doctis adamatur.

Alíj verſus, quod viceuerſa fit fixum.

Sed dum fixatur hæc res, & in igne domatur,
Hanc tegit umbra ſua, rerum ſubſtantia quinta.

Id eſt fermentum ſecundum, qualiter incepiſti, taliter finias cum fermento. Alíj verſus de Inceratione, cùm funditur, tunc omnia cum eo funduntur.

Omnia coniungit, ſi funditur, omnia fundit.

Et ſequuntur plures verſus ſecundum Albertum, ad quos remitto ſtudioſos. Et ſic expoſui tibi quid ſit Rebis, & Elixir, & Medicina, & vnde dicantur, & quæ ſit aqua Philoſophorum, ex qua viua fiunt elementa poſtea, & è conuerſo vnum fiant. Verſus,

Quatuor ex uno fiunt, & quatuor unum.
Hæc ſunt ſecreta, ſic gaudebis ſine meta.

Et ſi ſecundum Philoſophos habemus naturam ſulfuris & Mercurij ſuper terram, ex quibus aurum & argentum factum eſt ſub terra. Ex his dictis videtur, quomodo ars imitatur naturam, & per nullum alium modum.

Quomodo ſulfur album & rubeum exiſtat in Luna & Sole. Cap. XII.

CVm ſit dictum, quòd ſulfur Philoſophorum rubeum exiſtat in Sole, per maiorem digeſtionem & ſulfur album in Luna per minorem digeſtionẽ * Vnde Philoſophus: Citrinatio non eſt aliud quàm completa digeſtio. Nam calor agens in humidum, primò generat nigredinem, & agens in ſiccum generat albedinem, quam albedinem ignis tranſcendit, agens in eo, puriſsimã citrinitatem cauſat. Et hæc omnia in plumbi calcinatione attendi poſſunt. Etiã dicit Philoſophus, quòd iam actu vnumquodque perfectorum corpõrũ ſuum ſulfur bonum cum Mercurio contineat, ſcilicet aurum aureum, & argentum argenteum. Ideo ſulfur album per citrinitatem fit aureum, eo quòd ſulfur rubeũ, id eſt ignis ſubſtãtia eſt ibi, qui hoc album plus digeſsit, & ſic ſulfur album & rubeum ex vtraque parte exiſtit in Sole. Quare ignis eſt ſumma eius perfectio, vt in igne generati. Et ideo amicabiliter congaudet natura ſuæ igneæ naturæ. Vnde quæritur: Vtrum aliquæ res extraneæ hoc in corporibus poſsint cauſare? Cùm ars non ſit aliud, mediante natura, niſi coctio & digeſtio illius naturę per ſimplicem laborem. Verbi gratia. De mane cùm ſurrexi, & video vrinam meam albam, iudico me nimis parum dormiuiſſe, repono igitur me ad dormiendum, & accepto ſomno, vrina fit citrina, & hoc nullo alio modo fit, niſi per digeſtionem caloris naturalis in me exiſtentis. Sic ſequere naturam per artem ſimiliter decoquendo, digerendo & maturando & ſubtiliando, cùm iam actu contineat natura in ſe ignem naturalem, quo maturatur, hunc aliæ res non habent, & eum dare non poſſunt. In Luna verò non eſt, niſi ſulfur ſimplex album non tantum digeſtum ſicut rubeum, cum non ſit nigredine priuatũ per actionem caloris, quem in ſe naturaliter continet, ſed ignis ſpecies eſt obtecta, & occulta, agens tam in arte, quàm in natura, & è conuerſo. Et ideo non eſt impoſsibile, quòd ars, mediante natura, hoc plus digerat & perficiat, cùm naturaliter natura appetat perficere: ſed per ſe non poteſt, niſi iuuetur arte & operatione: quanuis iſti labores, vt credo, nõ perueniant ad hominem duræ ceruicis. Quia boni laboratores rarò inueniuntur: Et ideo non fit verum argentum & aurum niſi fiat ita digeſtum & decoctum, vel vt medicina, cum qua tingitur, & in melius melioratur peius. Quia omnium Philoſophorum intentio eſt, cum meliori peius perficere. Quod fatui contrariè intelligunt, quia cum peiori melius perfi-

perficere nituntur, & hoc quærunt in re, quod nunquam fuit in illa, scilicet aurum & argentum in stercoribus, & in rebus aduſtibilibus, & hoc faciunt ſophiſticè, vt appareant hominibus vera, vt dictum eſt prius.

Quòd in alijs corporibus ægris, non eſt utile hoc ſulfur quærere, cum in ipſis non ſit. Cap. XIII.

QVæri verò non immeritò poteſt, vtrũ in alijs ægris corporibus, hoc ſulfur, ſcilicet album & rubeum, ad Mercurium tingẽdũ elici poſsit? Dico quod non. Quia prius dictum eſt, quòd in ipſis non eſt aliqua materia maioris temperantiæ, & minoris fæcis, quàm in iſtis duobus corporibus, quibus inſunt radij tingentes, quibus vti poſsis ad tingẽdum, ſed cum alijs nõ tinges, cùm prius dictum ſit, quòd in ſe contineant ſulfur fœtidum & aduſtibile, & non virtualis naturæ, ſicut in iſtis, cùm omnis ars non ualeat niſi præhabita natura, quam ſequatur. Poſſes tamen purgare metalla imperfecta cum minoribus mineralibus, & cùm purgata eſſent, non haberent auream vel argenteam naturam in ſe, quia decoctio vel digeſtio, aurea non fuit in eis, ſicut in iſtis duobus corporibus, nec ſulfur ita maturũ, & ideo ipſis immaturis ſuccurrendum eſt cum maturo, vt maturentur. Igitur nõ tingunt, ſed tinguntur, quia tinctura auri vel argenti, in ipſis habet proportionabilem naturam, quia cum eis originem ex Mercurio duxerunt. Ex ijs manifeſtè patet, quòd minora mineralia tingere non poſſunt. Quia ſi corpora imperfecta metallica, quæ conueniunt cum auro & argento ex parte Mercurij, tingere non poſſunt, nec naturam auream ſiue argenteam infundere, quomodo tãdem illa facere poſſent, quæ non conueniunt in aliqua natura cum eis? & ideo non eſt tingendum, niſi cum illis, quibus ineſt virtus tingendi. Tinge ergo cum auro & argento, quia aurum aureum, & argentum argenteum tribuit colorẽ & naturam. Quare omnia alia deſpicias, cùm in ipſis nullus fructus ſit, ſed ſolùm rerũ perditio, necnon temporis & laboris.

Quòd aurum curet infirmitates, & alia corpora metallica. Cap. XIIII.

CVm autem inter vulgares & dictos Philoſophos aurum famam teneat, quòd in prima ſua diſpoſitione manens, lepram curet, & plures alias virtutes habeat, hoc non eſt niſi propter completam eius digeſtionẽ, quia excellentia ignis in eo agens omnes malos humores conſumit in corporibus ægris exiſtentes, tam in calidis quàm in frigidis cauſis. Sed hoc argentũ facere non poteſt, quia tantam ſuperfluitatem ignis nõ habet, & tantum nõ eſt digeſtum, & coctũ naturali maturitate. Tamen iſto non obſtante igneitatem in ſe occultè & virtualiter habet, ſed non ita plenè, quia adhuc ignis nõ vincit alias qualitates elementares ſicut in auro. Et ideo argentum in ſua prima diſpoſitione manens, nõ curat lepram ita potenter, niſi prius per artẽ digeratur, quouſq; habeat ſummos gradus auri, & omnem maturitatem. Quare alia ægra corpora metallica, minus curant infirmitates, ſecundum quòd magis differunt in perfectione & maturitate ab eis. Aliud minus, aliud magis differt, & ſecundũ hoc minus curant, quod eſt ex defectu ſulfuris infecti, fœtidi & vrentis, ex quo in genere coagulationis facta ſunt ab initio, & ideo non curant, cùm ignis in ipſis ita infectus ſit, elementaribus fæcibus, & vrens, cum admiſtione aliarum elementarium qualitatum.

Nunc ad propoſitionem primam virtutis auri curãtis. Cùm autẽ tanti vigoris ſit promulgatũ, & hoc in prima ſua diſpoſitione manẽs: Quid eſt mirũ, ſi in medicinam (ſicut expertum eſt) per artis miniſterium ſequẽtis naturã, redigatur?

& eius virtus ſubtilietur per digeſtionem decoctionis,& qualitatum purgandarum,quòd plures ac infinitas, ſeu omnes ægritudines tunc habeat curare. Quod patet per Arnoldum de Nouauilla expertiſsimum medicũ huius ſummi operis,qui Dominum Apoſtolicum,Dominum Innocentium à peſte incurabili cum hac medicina* tinctum, & opere naturæ per artis miniſterium,nõ eſt aurum, aut argentum vulgi,quoniam additur eis additio magna,in proſperitatibus multarum vtilitatum, ad omnem ægritudinem cuiuslibet generis expellendam.Et nominanter has aſsignauit virtutes. De ſene facit iuuenem,& ſenem reuireſcere facit naturam,conſeruat ſanitatem,roborat infirmitatẽ omnem corporis,expellit ægritudinem,venenũ declinat à corde, arterias humectat,liuidam immunditiem à pulmone diſſoluit,vulneratũ conſolidat,ſanguinem mundificat,lapidem frangit,contẽta in ſpiritualibus purgat,ſi caput reumaticum eſt, purgat à fluxu, ſtomachum in calore naturali confortat. Et ſi ægritudo fuerit vnius menſis,ſanat eã in vno die vel hora: ſi verò ægritudo fuerit vnius anni,ſanat eam in octo diebus:ſi verò morbus fuerit antiquus longo tempore,cum alijs medicinis incurabilis,ſanat eam in dimidio menſe. O felix ſcientia cum ſciente. Quare non immeritò hæc medicina ſuper omnes alias medicorum medicinas eſt quærenda,quia qui habet eam,incomparabilem habet theſaurum,& in ſalubri conſtellatione natus eſt,in hoc ſeculo diues, diuitijs infinitis ſuper reges & principes huius ſeculi. Quis non diligeret talia,quę ſanum & longæuum ſe vtentem,ſupra omnes medicorum medicinas conſeruant? cùm ipſum ditent,& alios non depauperent. Hęc ſunt bona iuſta coram Deo & hominibus,non per vſuram acquiſita,ſeu fraude & deceptione mendacium,ac per mercimonia in deceptionem plurimorum,vt in omnium aliorum bonorum acquiſitione,quia hæc ars eſt ſpeciale donum Dei, vt dicitur: Labores manuum tuarum quia manducabis,beatus es,& bene tibi erit. Sed è contrario,ait beatus Auguſtinus ad omnes alios Alchemiſtas,qui homines ſophiſticationibus deludunt: Vos deceptores eſtis,& ſententia excommunicationis aggrauati,cum veſtra opera,elementa falſa ſint & mala.Et excludẽs ſeu ſaluans artifices naturam imitantes,quanuis pauci huius artis veritatẽ ſummè cognoſcere valeant,vt ſupra ad propoſitum dictum eſt de virtute huius medicinæ.Sic truffatores in ſtercore aurum & argentum quærentes in libris ipſorum proprijs,quòs & ipſi propriè compoſuerunt, & ipſos tamen compoſuiſſe Philoſophos teſtantur,quod veritas non teſtatur, quoniam veritatem poſuerunt: Quum veritas Philoſophorum (vt dictum eſt ab aliquo) in forma mendacij non cernitur vnquam fuiſſe reperta, ſed ſemper naturæ motum & modum imitantur. Sic enim in libris veſtris ſcribitis in arte Alchemiæ. Caueas tibi ab odore eius,ne te interficiat.Ecce qualis medicina,quæ quum viui ficare deberet,mortem inducit. Quare hoc nõ eſt mirum, quòd ſit res toxicatiua,cùm antea ex ſtercoribus & venenoſis receptis ſit compoſita. Videte fatui,quomodo veſtra opera differant ab operibus naturæ. Quare tantum fatigamini in huiuſmodi rebus altis,ad quæ peruenire non poteritis taliter laborando? niſi miraculosè fieret contra naturam, vt accidit beato Ioanni, qui de virgis fecit aurum & argentum,confiſus in potentia Dei,& de arena maris lapides precioſos.Dico enim vobis,qualis eſt medicina,tale fit & aurum & arg. Cùm merdam ſeminaueritis,merdam metere viſi eſtis, & apparentias ſophiſticationum. Reuertamini fratres ad viam veritatis,qui eam ignoratis,quoniã propter voſmetipſos conſulo ſtudere & laborare,ſapientum dicta reuoluendo,ex quibus veritas elici poteſt, & non caſualiter, aut temere opera accedite,per hoc quod ſcribitur, Recipe hoc vel illud,id eſt merdam, & fac ſtercus.

Scitote

Scitote quòd hæc ars à Philosophis occultè tradita est, propter eius nobilitatem, & non æstimate eam in foro esse venalem, aut vendendam & emendam, sicut libri vestri multarum falsitatum continẽt. Vnus emit, alter vendit, discas mihi merdam, & ego te docebo stercus. Sic permerdatus alium permerdat, & omnis mundus existit quasi permerdatus. Volentes ergo alios ditare, vosipsi infinitis paupertatibus estis subiecti. Fratres reuertamini, cum Sapiẽtia cognoscat vos errare cum libris vestris. Philosophorum verò libros perlegite, & perlectos repetite. Si autem repetitos non intellexeritis, non Doctores, seu Philosophos reprehendatis, sed vestræ ignorantiæ calumniam reddatis.

Quòd duo particularia tantùm sint uera in hac arte, quorum primum est in Mercurio. Cap. XV.

PRimum vniuersaliter omnibus intuentibus, ad quas præsentes peruenerint declaro, quòd in totius huius artis serie, non sunt nisi duo particularia quæ particulariter perficiuntur secundum Philosophos & naturã. Quanuis deceptores infinitas sophisticationes, dealbationes, & rubificationes faciant, quibus fideles deluduntur. Primum particulare, tam in albo, quã in rubeo, existit in Mercurio, sine administratione medicinæ perfectæ, licet corpus, cũ quo perficitur, in se ipsius tincturam contineat particulariter, si moueatur arte & operatione, veluti natura requirit. Primum quod in natura particulariter ex vtraq; specie perficitur est, cum Mercurius sit prima materia omnium metallorum, compositus ex terra alba nimium sulfurea & aqua clara, & ideo albedo terræ transpareat limpiditatem aquæ, & sit color in eo albissimus, vt docet experientia, & hic sit immaturus, possibile est ex eo fieri Solem & Lunam. Vnde Philosophus: Admisceatur alijs corporibus metallicis, quia sunt de materia eius, & ipsa generata sunt ab eo, & ideo per artificium illud sibi potest mittere digestam naturam in eum, vt cum eis perficiatur: Et sic quibus complectitur metallis fit similis ipsis, sine aliqua admistione extranea, cum simpliciter natura congaudeat suæ naturę, & nõ per aliud medium extraneum, scilicet cum Sole Sol, cum Luna, Luna, cum Venere Venus, & sic de alijs, quia vnumquodq; mittit in illum vim suam, etiam, quia continet in se sulfur suum bonum immaturum, quod per artẽ maturatur. Quare alia metalla sic coagulata & infecta per sulfur: particulariter, sicut ipsum Sol & Luna fieri non possunt Prima ratio est Si enim corpora imperfecta metallica transformarẽtur & admiscerentur cum Sole & Luna, tunc ipsorũ mercurius haberet illud in se præhabitum sulfur malum, & si purgarentur, adhuc in tantum purgari non possent, quòd reducerentur in mercurium, sicut ante talem superfluitatem, nec etiam posset corpus perfectum in eo dissolui. Et cum in eo dissolui non posset, naturis ex vtraque parte seratis, vnumquodq; in examinatione ab altero separaretur, ex quo non haberet in se naturam perfectam occultè, cum qua solutiones propriæ ipsorum perficere possent, mediante arte, vt alia corpora perfecta subuenirent cum natura sua, quæ naturaliter est perfecta. Secunda ratio: Si insoluta adiungerẽtur perfectis corporibus, minus aurum & argentum fieri possent, cùm naturaliter per congelationem ex vtraque parte, naturæ eorum seratæ sint: & cum non sit medium aperiens illas naturas, nec vna vis in aliam coniungi possit naturali coniunctione, nec mitti, ita vt redeant in mercurium, ex quo ex vtraque parte originem duxerunt: Ideo per asperitatem ignis abinuicem separantur, scilicet per combustionem naturæ imperfectæ, & per resistentiam naturæ perfectæ, vt bene cernitur. Sed cùm cõiungere volueris, facias medium per mer-

curium,qui dissoluit & aperit naturas,vt simpliciter vnum possit transire in aliud,& perfectam vim mittere in imperfectum,vt secum perficiatur.Et hi sunt labores viæ particularis,quibus aurum & argentum fieri potest, sed vniuersaliter non. Nota. Mercurius crudus dissoluit corpora,& reducit ea in primam materiam,sed Mercurius corporum hoc facere non potest. Est enim propter cruditatem sui sulfuris,quòd in prima habuit alba terra,ex qua cum aqua clara factus est ab initio,quia illud crudum semper appetit corrodere,quod suæ naturæ vicinius est: primò aurum,secundò argentum,& sic de cæteris. Quare alter Mercurius corporum sic facere non potest, quia per congelationem illud crudum sulfur,quod antea fuit in illo,est alteratum in natura,& ideo non corrodit sicut primum,nec seratum aperit,& ideo vna vis non mittitur in aliã,sed vnumquodq; manet per se, quanuis confluctualiter sint coniuncta, secundò naturaliter ex vtraq; parte sunt serata. Quare in examinatione, & per asperitatem ignis imperfectum comburitur,cum vna natura alteri succurrere nõ possit. Sed cùm arg. viu. crudum hoc facere possit,scilicet naturas seratas aperire, vt vnaquæq; res suę naturæ vicinæ sit ad iuuamen:Ideo si dissoluerit argentũ, inueniet argenteam naturam,& si aurum,inueniet auream naturam,si plumbũ plumbeam,& sic de alijs,per ipsorum sulfur congelatur, vt dicit Philosophus, & simile fit illis. Si verò ista corpora quæ suam naturam participant,scilicet imperfecta non possunt ipsum perficere, minimè ista, quæ suę naturę non sunt, nec in minerali cum eo participant,sicut tu quæris in multis stercoribus. Et ideo est particulariter possibile ex eo fieri argentum & aurum,& in alijs corporibus non,vt audiuisti. Nota. Duplex est solutio corporum in Mercuriũ.Per Mercurium scilicet in Mercurium,& in aquam mercurialem. Prima solutio requiritur ad particularia,secunda ad vniuersalia.Prima solutio corporũ in Mercurium,non est aliud,nisi congelati resolutio,id est,quod per solam solutionẽ seratum aperitur,propter ingressum vnius naturæ in aliam,& ista resolutio est in particularibus.Secunda solutio est in aquam mercurialem,& hæc est in vniuersalibus,& ista non fit per solam solutionem sulfuris immaturi in Mercuriũ, sed per putrefactionem corporis & spiritus in calido & humido. Cum putrefactio omnium rerum naturam adinuicem ligatarum,sit solutio & separatio,& sic separentur partes adinuicem ligatæ,vt vnaquæq; pars separetur ab alia. Et hoc fit per solutionem elementorum,quæ in generatione Mercurij sunt connexa,scilicet aquæ & terræ. Et eædem partes cum purgatæ fuerint in natura per conuersionem coniunguntur,& plus se diligunt, propter ipsorum mundificationem quàm antea: quanuis ista separatio fieri non possit in corporibus, nisi per spiritum. Et sic ars transcendit naturam in vna via,quòd artificialia subitò fiunt,cùm tamen naturalia antea prolixè facta fuerint.Non credas, quòd sint elementa vulgaria,sicut aqua nubis,& consimilia,sed humidum aqua, frigidum terra,calidum aer,siccum ignis. Et sic sunt in naturis rerum elementarũ cùm nequaquam ars possit partes ita naturaliter separare, quòd simpliciter in elementa secundum quod fuerint,transmutentur,cùm primò natura mutauit vnam qualitatem in aliam. Taliter ars bene separare potest, vt humidum à sicco.frigidum à calido separetur.Sed tamen vna qualitas adhuc de naturali cõmistione possidet naturam alterius in aliqua parte,per hoc possunt per artem viceuersa coniungi,sicut diuisa sunt. Si enim vna qualitas non participaret naturam alterius,scilicet aqua naturam terræ in frigiditate,& aer aquæ in humiditate,& sic de cæteris: Tunc sequeretur,quòd naturale opus esset totaliter destructum,cùm simplicia essent elementa,sicut antea fuerunt ante Mercurij generationem: et ars destruxisset naturam,à capite incipiens, scilicet ab auro & argen-

argento, vsq; ad primum, id est arg. viuũ, & vltra ista principia ad simplicia elementa, secundum quod antea fuerunt ante Mercurij generationem, quod tamen ita remotè in arte est impossibile. Et si esset possibile, tunc sequeretur, quòd de nouo extra primam materiam, Mercurij scilicet metallorum, ars componeret elementa, & viceuersa generaret Mercurium, sicut destruxisset, quod est impossibile artificialiter fieri. Sed bene ars destruit à capite vsq; ad pedes, id est Mercurium à pedibus ædificans vsque ad caput, in subtiliori forma naturalis substantiæ, quàm antea fuit. Sic diuiduntur species rerum, cùm in aliam formam transmutantur, quàm antea fuerunt, quod dicit Aristoteles. Sciant artifices Alchemiæ, species rerum transmutari non posse, quod verum est, vt ipse confirmat, nisi in primam materiam conuertantur, id est in argentum viuũ, & vltra hoc non consulo, cum fieri sit impossibile.

De *secundo Particulari, quod est in Luna.* Cap. XVI.

QVum superius dictum sit, quòd Luna contineat in se sulfur album, sicut aurum, cùm ignis species sub albedine in eo obtecta sit: ideo omne argentum est possibile fieri aurum, vt dicit Philosophus. Non est aurum, quod non prius fuerit argentum. Sic argẽtum continet in se aliquas qualitates indigestas, quæ possunt ab eo purgari, ita quòd per artem particulariter transeat in Mercuriũ fixum, id est in viciniſsimam naturam auri, quia tunc omne illud continet in se, quod & aurum, per appositionem sulfuris rubei Philosophorũ, per hoc plus digeritur, & citrinatio in eo causatur in adiunctione corporis perfecti, cum fuerint simpliciter vnius naturæ. Hoc autem in alijs corporibus fieri est impossibile, cùm tantam vicinitatem naturæ perfectè non habeant, sicut ipsum: Quia est impedimentum in generatione ipsorum per sulfur aduſtibile, & fœtidum, nec ipsa sunt medium, de quo loquitur Philosophus: Non fit transitus ab extremo in extremum, nisi per medium, id est ex Mercurio non generatur aurum, nisi prius fuerit argentum, nec in se habent sulfur ignis simpliciter non vrentis, sed sulfur adurens, & ideo in Mercurium fixum particulariter transformari non possunt, cùm semper prædictum sulfur ea comburat per ignis examinationem. Et sic habes rationes, quomodo particulariter aurum & argentum fieri possunt.

De *Sophisticis particularibus.* Cap. XVII.

ARistoteles dicit: Sciant artifices Alchemiæ, species rerum transmutari nõ posse, sed similia illis facere possunt, & tingere rubeum citrino, vt videatur aurum, & album tingere, donec sit multum simile auro, vel argento. Possunt quoque plumbi immundítias abstergere, vel alterius corporis, vt videatur aurum & argentum, veruntamen plumbum semper manet plumbũ, cùm in se non habeat aurum & argentum, sicut prius dictum est, vt hi, qui accipiunt salem ammoniacum, vel alia minora mineralia, vt in ipsis errẽt homines, sed aurum & argentum sophisticum faciunt. Coniungunt enim stannum & cuprum cum Mercurio, vt appareat hominibus argentum, & aliquo modo fabricabile, & in igne examinabile, secundum eos, qui in igne experti sunt, qui tamen in hoc deluduntur, & in examinatione naturæ. Aduſtibile & fœtidum, secundum quod est, veram naturam argenteam non habet in se, sicut apparet in colore & in examinatione aliqualiter. Prima ratio est: cuprũ cõtinet in se Mercurium mundum aliqualiter, nisi inquantũ in sulfure existit defectus, quia sulfur fœtidum & aduſtibile habet, quod inquantum aduſtibile, comburit, & ru-

bedinem non ratione digestionis habet, sed ratione sulfuris rubei, & immundi. tamen Mercurius habet substantiam præ sulfure, & ideo tardius in igne deficit, quàm plumbum vel stannum, quoniam Mercurius resistit nisi in quantum violentiam patitur à sulfure sibi commisto. Et quòd per plumbum citius comburitur, hoc est ratione Mercurij plumbi imperfecti, quia infectus Mercurius cum infecto sulfure, sicut plumbum est, quærit aliquid vicinum suæ imperfectioni, & quum argentum & cuprum commista sunt, in argento non inuenit aliquam rem infectam, sicut in cupro, vbi inuenit primò sulfur adurens, cui citius commiscetur. Et in commistione vniuersali Mercurius cupri magis inficitur, quum plumbum sit ex vtraque parte, scilicet Mercurij & sulfuris infectum, & plus malum, citius adhæreat malo, quàm bono. Et inquantum maius malum malo cohæret, intantum debilius, & peius erit. Et ideo citius coadhæret cupro, quàm argento, inficiens, & comburens illud, cum natura cupri & argenti, vt audiuisti, ex vtraque parte sint seratæ, peiori subuenire non possunt, Et ideo comburitur cuprum ab argento, quæ fluctualiter coniuncta fuerunt. Naturaliter autem ex vtraque parte naturæ eorum sunt seratæ. Et sic bene plumbum comburit cuprum ab argento, quod tardius separatur sine plumbo, quoniam inquantum magis comburitur, in tantum debilius erit, & combustibile. Sed in coniunctione stanni cum cupro & Mercurio, Mercurius aperit aliquo modo naturas seratas, & coniungit hæc duo, scilicet stannum & cuprum. Nam quum ex vtraque parte aliquo modo mundum habeant Mercurium, & sulfur malum debiliter commistum, coniungitur Mercurius Mercurio: sed quia habet potentiam sulfuris, variando colorem cupri, qui existit in sulfure, ita quòd noua forma appareat, & iam ita citò sulfur comburi non possit, sicut ante ipsum Mercurium, & Mercurius crudus coagulatur per ea, & alteratur cum ipsis in natura, sic vt aliquo modo appareat argentum, quanuis verum argentum non est, quum in eo non fuerit debita digestio & decoctio, & sulfur non sit ita simplicis, & virtualis naturæ, sicut ipsum argentum viuum, quum aurum & argentum ex vtraque parte sui Mercurij & sulfuris sufficienter sint digesta, & bonæ maturitatis, & in omni digestione perfecta. Sic habes argentum sophisticum ex stanno, cupro, & Mercurio, & si tunc admiscerent aliquos puluores minorum mineralium, tunc magis debilitarent sulfur, & sic non esset impossibile, quòd Mercurius ageret super potentiam naturalem, sed semper in fine diminuitur, & comburitur in igne, quum sulfur non sit virtualis naturæ, sicut ipse Mercurius, sed semper occultè comburens, & inficiens Mercurium, quanuis Mercurius sit suppeditatus, & sic postmodum in stercus redeat, secundum quòd stercus fuit. Sic intellige, quomodo verum aurum, & argentum differant ab auro, & argento sophistico, quanuis plures sophistications fiant eodem modo per alia metalla in rubeo, vel in albo, adiunctis medijs mineralibus, vel aliquot ipsorum. Sunt verò ipsi laborantes deluſi, æstimantes bonum secundum apparentiam: hoc facit ipsorum ignorantia, quòd non cognoscunt naturas metallorum.

De vir

De uia uniuersali, sermo generalis. Cap. XVIII.

DEterminato prologo huius artis, & particularibus eius: nũc dicemus de via vniuersali, in qua ars imitatur naturam. Est autem via vniuersalis, vt audiuisti superius, possibilis in naturis metallorũ, plantare ramos, in quibus crescunt flores miri odoris & rosulæ tam albæ, quàm rubeæ. Primum autẽ incipere, est soluere lapidem in suam primam materiam, & est coniunctio corporis & spiritus, vt ex eis fiat vna aqua mercurialis. Vnde Auicenna: Primũq; incipere, est soluere lapidem in suum Mercuriũ. Vnde Rasis philosophus: Nisi corpora soluas, in vanum laboras, scilicet argentum & Mercurium, ad Elixir album: & aurum & mercurium ad Elixir rubeum. Et hoc in balneo rorido, ratione putrefactionis, vt corpora viscositate aquæ mercurialis soluantur. Vnde Parmenides: Cùm coniuncta est in vnum permanens aqua, cum qua fuit ab initio, postea sequitur elementorum diuisio, & ipsorum purgatio. Vnde Alb. Magnus: Quatuor ex vno fiunt, & quatuor vnũ: id est ex aqua mercuriali. Tertium est terræ mũdificatio, de quo dicit Morienus philosophus, Hæc aqua cũ terra sua putrescit, per hoc magisterium totum dirigetur. Vnde Rasis philosophus: lunge siccum humido: humidũ est aqua, siccum verò terra. Postea sequitur terræ sublimatio, de qua dicit Parmenides philosophus: Ipsum dealbatum citò igne sublimate, vt exeat ex eo spiritus, quem in ipso inueneris, & terra maneat calcinata, de qua terra dicit philosophus Parmenides & Morien. Sic cinerem qui est in fundo, ne vilipendas, quia est diadema corporis tui, & permanẽtium cinis. Sic sunt quatuor elemẽta sic præparata, vt superius intellexisti. Nec coniunxeris ea ante ipsorum mundificationẽ, cùm propter eorum immunditiam separentur, quod dicit Ascanius: Spiritus non coniunguntur corpori, donec à suis immunditijs perfectè fuerint denudati. Et fermentum album & rubeum coniunguntur secundũ quòd elementa sunt alba vel rubea. Si alba, tũc requiritur ignis: si rubea, tunc elementa per ignem rubificantur, vt ipsa digerat maturet, consolidet, & absorbeat sordes aquarũ in coniunctione. Habeat proportionabiles virtutes quatuor elementorum, terræ in frigiditate & siccitate, aquæ in frigiditate & humiditate, aeris in humiditate et caliditate, ignis in caliditate & siccitate. Ignis & terra extrema sunt elementa. Aqua & aer sunt media elementa, quæ coniunge per debita & vera pondera, vt plus diligant se ꝙ̃ antea: primò terram cum aqua, secundò aerem cum igne. Et sic conuerte naturas, & quod quæris, inuenies. Tunc terra habilis est ad soluẽdum, aqua efficax ad mundandum, oleum vel aer, in quo portatur spiritus, ad miscẽdum: ignis ad tingendum. Sic corpus retinet spiritum, sicut spiritus retinet animam, cum adiunctione fermenti.

t 3

FINIS.

SEQVITVR LIBELLVS ALIVS ΠΕΡΙ χημείας VTILISSIMVS, ET RERVM METALLICARVM COGNITIONE REFERTISSIMVS, ROSARIVS MINOR inscriptus, incerti quidem, sed harum tamen rerum non imperiti authoris.

PRAEFATIO.

Aenigma de arte Alchemiæ, & de modo tractandi authoris. Cap. I.

INQVIT author libri, qui Rosarius dicitur. Descendi in hortum meum, vt viderem plantas diuersorum nascentium, & inter flores cæteros Rosarij mei, inueni rosam niueam seu albã, *itemq; sanguineam seu rubedine decoratam, elegi pulcherrimam, & inspexi, quòd paucæ & raræ, quia non germinauerãt mala punica. Dixiq; voce non tacita: Reuertere, reuertere Hortulane, reuertere & augmenta Rosarium meum, per totum horum multiplica, seu de nouo construe & planta, vt decoretur hortus albis & rubeis rosis splendentibus, superfluisq; abstractis & reiectis, vtilibus & necessarijs diligenter intende. Ipse autẽ Hortulanus rosarum plãtas separauit, & replantauit, augmentauitq; duplicãdo, triplicando, quadruplicando, & sic vicissim multiplicando, vsq; ad albedinem plenam, & deinde ad rubedinem perfectã. Sed hoc totum per augmentationem plantarum, quod mihi placuit. Innuebat autẽ adhuc non satisfeciſſe. Quicquid tamen circa hoc erat scibile, mihi plenarie demonstrauit: Posuitq; idem tempore debito rosas albas & rubeas in terra sua, dimisitq; eas increscere in terram suam, dico propriam, vnde egrediebantur. Et in primo anno subsequenti, egressa est planta, quæ annuatim mille milia rosarum produxit. Et ecce hortus meus iã rosarijs impletus est, educentibus sufficienter pro me rosis, & pro omnibus intrantibus annuatim. Deo itaq; reddo laudes & gratias Hortulano gratas. Et in hoc codice, cæteris meliori, qui non sine causa Rosarius intitulatur, cuncta quæ vidi, & vera probaui, intelligentibus, sapientibus, & artifici idoneo perfectè scribã, vt quicunq; per portas Hortulano mediante, ad hunc Rosarium ingressus fuerit, non solum de rosis partẽ habebit, sed videbit etiam artes cunctorum operantium in Rosarium album, vel rubeum, & per consequens acquiret discretionem discernendi circa hoc intentionem scripturarum omnium, vbicunq; magisterium obscurum videbitur & manifestum. Nam in hoc est veritas omnino nuda, & etiam vestita. Nuda scientibus & discretis in propinquioribus naturis minerarum: Vestita autẽ stultis, in remotioribus, imò impossibilibus naturis vegetabilium, & animaliũ secundum solum textum magistrorum, artem inuidè obscurãtium laborantibus. Perfectam enim vobis scribo veritatem, & operationes certas, & veras & integras, sine deuiatione aliqua.

Admonitio, Cauenda duo genera seductorum, & quòd ars consistat in Mercurio fixo. Cap. II.

SEd verè verè, multi venient pseudophilosophi post me, qui seducent operantes, quorum in genere, tantummodò duos inuenio, scientiam istã coperientes. Primus est ignorans artem, & sophisticus: Secundus verò sciẽs & philosophus inuidus. Primus componit libros deceptorios, deceptiones suas & sophistica testificantes, & scribit super capita ipsorum titulos Philosophorum bonorum, vt videantur habere bonam artem, & Elixir perfectum. Et vt ma-

vt magis credantur ab hominibus, ferunt pulueres lapidum, albi vel rubei, & tractant aurum & argentum, sed sequentes deficiunt in operationibus, dum probant scripta illorum. Secundus est totus inuidus, & composuit libros de illis, quæ magis remota sunt à veritate, ad prolongandum homines à via vera, in quantum potest, studetq; probare dicta sua per solas rationes, quæ videntur insipientibus esse certissimæ: ille ponit artem in herbis, & plantarũ fructib. & in multis vegetabilib. extraneis & remotis. Vel vt videatur nobis relinquere veram artem, magis Philosophicè loquitur, accipiens fundamentum super quatuor elementa, quæ sunt materiæ Philosophicæ, eáque à multis extrahit, velut à vegetabilibus, & animalibus, & à multis alijs extraneis, videlicet ab ouo, à capillis, à sanguine, à stercore, ab vrina, à spermate, à bufonibus, & ab alijs multis, quemadmodum scripta illorum demonstrant, & declarant. Vel ponit vnum pro alio, vel similitudinariè, vel ad planum, & ponit totam artem vel in principijs prædictis, vel in medijs mineralibus remotis, vt est atramentum, sal borax, alumen, Marchasita, Magnesia, Tutia, & alia mineralia multa. Et quanuis prædicta iuuant ad festinationem quandoque, & ad mudificationem seu ad coloris augmentationem, tamen inuident, qui ea ponunt pro materia Philosophica completa. Et sic detegunt artem, vel etiam operiũt, & seducunt insipientes, vt vilipendant artem: aut quãuis accipiant veram materiam, & naturam mineralem, tamen per diuersas eorum operationes fictas & impossibiles, seu ineptas, prohibent insipientem peruenire ad complementum. Et ò nouelli Alchemiæ artem comparantes per totum vt supra, creditis expectandum bonum, & transmutationem bonam, & veram, ab eo quod citò ab ignis combustione destruitur, & in cineres redigitur? An non dicitur, quòd sulfur & auripigmentum citò comburuntur? & ab ignis combustione citò consumuntur? Sed azot semper diutius manet incombustum. Perfectum in metallis, est argentum viuum fixum, vt supra.

De eodem quòd Mercurius fixus perficiat, & diuisio operationum, & libelli in duas partes. Cap. III.

IAm probaui apertè, & secundum rectam veritatem, quòd defectus in metallis, est defectus argenti viui, fixi, & puri, & quicquid eligitur in hac arte ad perficiendum, est causa illius, & ergo in ipso est perfectio, & non in aliquo alio. Scias hoc, ne trade obliuioni, vbicunq; inueneris ipsum, tene pro lapide maiori, cui nulla res similis existit, nec potest facere quod facit. Si est correctũ, corrigit, si fixum, figit: si liquidum, soluit: si spissum, coagulat: si tinctum, tingit. ipsum enim præcellit cuncta corpora in puritate. Et qui posset pœnam sustinere ignis, faceret ex eo cum sulfure suo congelato, Elixir excellentissimum. Accipitur viuum & mortuum, sed purum est semper eligẽdum, quod viuum est. Multæ operationes ex eo fiunt, quæ diuiduntur per duo. Prima fit cum adiuuamine: Secunda ex se solo, sed natura procedit cum suo sulfure. In duobus verò capitulis binas operationes perfectè complebo. Et scribam quicquid probaui, vel feci, vel vidi. Ex dictis Philosophorum nihil teneo ad præsens, nisi quòd affirmant dicta mea, quia veritatem dicam, & liber factus sum ab inuidia. Intelligat ergo qui vult dicta mea.

PRIMVM CAPVT.

Promißio & diuiſio dicendorum de operationibus Alchemiæ. Cap. I.

IN primo capitulo dicam cunctas operationes, quæ egrediuntur de materia cum auxilio diuino &cet. Nullum ſophiſticum hunc librum intrabit, ponam ſemper regimen, ad perfectionem perducens. Multa ſiquidem ſunt coadiuantia. Dico breuiter, quòd adiuuamen calcinationis eſt hoc. (& primò dicam de corporibus).

De Calcinatione Saturni, & Iouis. Cap. II.

SAturnus & Iupiter calcinantur cum adiutorio ignis primò, & cum induſtria artificis, & hoc igne non ſuperante ſuam fixationem, in vaſe terreo, forti, mouendo cum baculo ferreo, donec ſint incinerata. Cineres imbibũtur, cum aquis acutis mundantibus. Ad rubeum valet vrina humana purificata aqua ſanguinis, vel acetum rubeum. Ad album valet acetum album, aqua ſalis communis, & aluminis: & alia acerba multa poſt imbibitionem deſiccantur ad ignem vel Solem, donec peruenerint ad calcem albam vel rubeam. Item calcinantur cum adiutorio ſalium, & illa calcinatio bona eſt, & per adiutorium vitrioli & aliorum acutorũ. Calcinantur etiã cũ adiutorio ſulfuris, ſeu auripigmenti, & illa eſt melior. Sed optimè calcinantur cum Mercurio ſic: Primò amalgamentur, & terantur, & abluantur cum acutis, vſque ad emendationem perfectam, deinde miſceantur cum ſalibus acutis terendo, & cum aluminibus & aliis acerbis, & exiccentur & erodantur, deinde deponatur ſalſedo, cum ablutione. Sit tamen Mercurius, priuſquàm deſiccatur, cum ſale per ſublimationẽ extractus, & ſic remanet calx alba, qua melior eſſe non poteſt. Et regulam tibi do generalem, quòd qualitercunq; calcinetur Iupiter cum igne, facit calcem albam, Saturnus ſemper rubeam, niſi cum acutis fuerit dealbata.

De Calcinatione Veneris & Martis. Cap. III.

VEnus & Mars cum adiutorio ignis calcinantur, primò in furno reuerberationis, ſi ponatur intus limatura illorum: per flammę reuerberationem calcinatur, & fit de Marte crocus ferri, quòd dicitur ferri cementum. De Venere, æs vſtum ſimplex, vel χαλκὸς πεπαυμένος. Calcinantur etiam per ignitionem & extinctionem in acutis, donec totaliter conuertantur in ſquamas, quẽadmodum Iupiter & Saturnus calcinantur per abſtractionem ſuæ ſcoriæ, deinde imbibitur calx cum acutis & ſalſis, donec fuerit rubeum & mundum. Poteſt etiam Veneris calx dealbari & Martis. Calcinatur etiam cum ſulfure & auripigmento, miſtis cum laminis, vel cum limatura illorum, quin etiam cum ſalibus, aluminibus, & aliis corroſiuis. Et præparatur calx cum ablutione, & deſiccatione, donec fuerit ad libitum. Calcinantur etiam multum bene per ignitionem & extinctionem in Mercurio, & quicquid in qualibet extinctione abradi poteſt, abraditur cum cultello, & iteratur opus, donec ſit ad libitum. Et præparatur cum ablutione & deſiccatione cum ſalibus, & abſtrahendo Mercuriũ, & fiet calx optima. Et ſcias, quòd calx corporis nõ figitur, niſi calcinetur cũ igne. Et hoc dico, quia omnia corpora poſſunt calcinari ſuper vapores acutorum, vel cum acutis. Sed melior calcinatio corporũ fit cum Mercurio.

De Calcinatione Solis & Lunæ. Cap. IIII.

SOL & Luna calcinantur ad modum Veneris & Martis, ſed quod melius eſt, & optimum, per amalgamationem cum Mercurio, & ablutionem, & deſiccationem, vel per abſtractionem Mercurij per ſublimationem, ſicut eſt narratum. Spiritus verò non poſſunt calcinari, niſi prius ſint fixi.

De

De *Calcinatione aliarum rerum & miſturarum.* Cap. V.

CAlcinantur & aliæ res multæ ad extrahendam tinctură ex illis, & vt ſubtilientur illarũ partes & mundentur. Et ſcias quòd quodlibet corpus per ſe calcinatur, & ſi aliqua coniungantur, & calcinentur ſimul, fit calx mirabilis in effectu. Ne obliuiſcaris hoc, tenta, & optimum retine. Hoc de his ſufficit.

De *Sublimatione ſpirituum.* Cap. VI.

SVblimantur & ſpiritus & media mineralia, cum adiuuamine. Spiritus ſublimantur vel à ſalibus, vel ab atramentis, vel ab aluminibus, vel à corporibus, vel ab iſtis miſtis. Et nota, quòd ſublimatio fit cauſa purificationis tincturæ. Si ſublimantur ſpiritus cum immundis, immundantur: ſi cum adhærentibus, remanẽt magis fixi cum tinctura inferius, quod quærimus. Vnde de neceſſitate oportet vt mundentur prius per acuta, & per lauacrum, aut per vnicam ſeparationem impuri à puro. Cogitate diligenter ſuper hoc. Nam illud medium eſt ſecretum. Spiritus mundificatos cum calcibus puris corporũ ſublimate, donec figantur, & videbitis me verum dixiſſe.

De *Sublimatione corporum imperfectorum.* Cap. VII.

SVblimantur corpora cum adiutorio ignis, & hoc expreſſione ignis. Et hoc fit ad habẽdam materiam mundè temperatam. Nam quod nimis eſt volatile, & terreſtreitas immunda, diuiduntur per ſublimationem, & remanet ſubſtantia tẽperata, vt dixi, quam quærimus. Sublimantur etiã cum rebus eleuantibus, cũ ſulfure, auripigmento, Mercurio, & aliis ſpiritibus. Et illud dico cum corporibus non fixis, vt ſunt Iupiter & Saturnus, qui ſine fæce, vel re aliqua poſſunt ſublimari, & cum quolibet prædictorum: & Venus & Mars quæ ſublimantur cum prædictis.

De *Sublimatione corporum perfectorum.* Cap. VIII.

SEd notandum præcipuè, quòd corpora fixa poſſunt etiam ſublimari, ſcilicet Sol & Luna. Sed cauſæ eleuationis eſt, vt hæc purificemus, vel ſulfure vel auripigmento, vel argento viuo, quòd ea facit aſcendere citius per reiterationem, & velocius figantur. Et hoc eſt ſecretum intimum, quod dico pro certo, & omnes ferè celant. Dico tamen: Corpora debent fieri incorporea in aſcendendo, & incorporea corporea in deſcẽdendo. Maxima induſtria eſt, de corpore facere ſpiritum, & econuerſo. Sed verum eſt, quòd ſi ſumma volatilis ſuperat ſummam fixi, finaliter reuertetur in corpus ſpirituale, vel album vel rubeum. Verè non ſum inuidus, nam denudaui omnino.

De *Fixatione.* Cap. IX.

FIgitur autem omne volatile cum mundatur per iuuamen ignis, videlicet decoctione diurna, & hoc eſt meum ſecretum, aut per alicuius rei fixæ adiutorium, hoc eſt per imbibitionẽ, & reiterationem prædictorũ, vt in ſublimatione narraui ſatis aperte. Et hoc eſt vnum de ſecretis meis magnis. Corpora etiam figuntur, vt præfiguraui calcinando vel coquendo ſolo igne.

De *Diſtillatione.* Cap. X.

DIſtillantur autem multa pro adiuuamine operis iſtius. Diſtillatur aqua à vitriolo viridi vel Romano, à ſale petræ, & alumine plumoſo, quę maximè valet pro adiutorio iſtius operis: cum ipſa enim ſoluuntur mirabiliter omnia corpora cruda & calcinata, & ſpiritus calcinati vel fixi, ſolutione mirabili & pulchra. Diſtillãtur & aliæ aquæ multę, & olea, de ſalibus, atramentis, aluminibus, & aliis rebus multis, mineralibus, vegetabilibus & animalibus, ſicut inueniturin libris Philoſophorum de hac arte tractantium.

De *Solutione.* Cap. XI.

SOluuntur omnia corpora & ſpiritus cum adiutorio aquæ corroſiuæ ſupradictæ, vel cum alijs aquis corroſiuis, quæ multis fiunt modis, & quia

talia in multis inueniuntur Philosophorũ libris satis veraciter & apertè, excusamur de illis in hoc nostro Rosario tractare. Sed hoc teneas amice mi, quod melior fit solutio in igne in fimi calore, & cum Mercurio viuo, & aqua vitæ, dũ ablutus est, sed in primo dicitur venenum seu res mortifica.

De Ceratione. Cap. XII.

CErantur corpora calcinata cum corporibus resolutis, & hoc imbibendo & cerando, & quanuis multæ sint imbibitiones corporum, tamen melior fit cum Mercurio, scilicet quando est aqua viua depurata. Et melior inceratio fit cum azot viuo, & gutta saponis. Nam aqua corporis, cũ corpus redactũ sit in Mercurium, dicitur sanguis, & qualicunq; modo aliquid cum oleis inceratur, non valet quicquã, nisi oleum prius sit fixũ, & incõbustibile factum, & istud oleum non habetur nisi ex metallis fixis: scias hoc excellentissimum secretum, & quod magis carum apud Philosophos inuenitur.

De Coagulatione. Cap. XIII.

COagulãtur cũcta resoluta cũ adiutorio ignis, & hoc in vasis firmiter clausis, sed tene à me hoc secretum, quòd res perfectè coagulata est, quę fluit cũ ignitione conuenienti, & cum expectatione examinis ignis. Sin autẽ nõ, reitera opus, & peruenies per reiterationẽ ad propositũ, domino annuẽte.

De Particularibus ad album in genere. Cap. XIIII.

ECce narraui tibi cunctas operationes veras & necessarias in opere huius artis ad laborem abbreuiandum, & adiuuandã naturã generaliter. Modò satisfaciam, specialia & particularia meliora enodabo in hoc capitulo. Primò ergo quomodo corpora augmẽtantur, & postea de abbreuiatione temporis & laboris, & Elixir. Et quia nullo modo potest fieri rubeum verũ, nisi pręcedat albũ, talia verò ad augmentãdas rosas albas, vt fiat Luna perfecta, tibi dono. Primò desiccandum est corpus Lunę, & hoc per calcinationem quam narraui. Et ista est causa, vt humiditas istius, cum quo proponimus augmentare ipsam, radicabilius & firmius illi adhæreat sine separatione, deinde calcinandũ est aliud corpus non fixum, cum quo proponis operari, & hoc vt per eam figatur. Nam volatile in ipsis euolat per calcinationem ignis, & remanet terra azyma & munda. Per eandem etiam calcinationem deletur vnctuositas glutinosa, & immunditia de corpore, & reducitur in statum pristinum, & remanet terra munda, non adurens, nec denigrans corpora. Deinde resolue calcem Lunæ in aquam mundam & claram, sicut demonstraui tibi in Cap. Dissolutionis. Secundò calcem azymam cuiusuis corporis similiter resolue, aquas coniunge & illam bene cõmistam congela in massam albam, & in fine congelationis descende per botum. Et melior modus est iste, quàm vnquam probaui. Accepi vnam partem corporis fixi, & tres partes non fixi, Item resolutam calcem Lunæ, & aquam etiam corporis non fixi, iterum coniungebam istam aquam, coniunctam composui cum prima massa prædicta iterum calcinata, & resoluta, & erat tunc augmẽtata prima pars, & tres sui partes: illud totũ congelatũ feci secundo descẽdere, illud opus reiteraui quindecim vicibus, nec meliorem Lunã Deus vnquam creauit, tenui ipsam auro cariorem. Inueni etiam alium modũ leuiorem multum, videlicet imbibendo calcem corporis non fixi, cum aqua calcis Lunæ, terendo vel cerando super marmor, bene desiccando, & descendendo. Et iterum secunda vice nouam calcem non fixi, imbibendo, cum resoluto calcis nouæ Lunę, apponendo calcem primæ massæ, videlicet vnam partẽ istius cũ tribus partibus alterius, deinde desiccando & descẽdendo, & reiterando per quindecim vices. Sic enim perueni ad Lunam multo meliorẽ naturali.

rali. Propterea probaui & alium modum adhuc multo leuiorem, videlicet resoluendo Lunam calcinatam in aquam, & imbibendo cum illa aqua calcẽ corporis non fixi, terendo & desiccando, & descendendo. Iterum reiteraui hoc opus de noua materia, & quando desiccatum erat, posui super tres partes, de nouo desiccato, cum parte vna massæ præcedentis generatæ, nihil tamen de reiterationibus omisi, & inueni in decima quinta vice Lunam bonam, æquipollentem naturali. Homo etiam bene potest transire, si vult melius, cum decem reiterationibus, vel circiter, quanto plus tamen reiteratur opus metallicum, tanto melius. Et scias quòd prædictæ resolutiones optimè fieri possunt cum aquis corrosiuis, sed semper melior resolutio fit cum Mercurio. Scias hoc, O quàm multa bona procedunt ex corporibus cũ Mercurio amalgamatis. Hæc iam dixi in generali, nunc verò de quolibet corpore simpliciter tractabo.

De Particularibus ad album in specie. Cap. XV.

ACcipe vnam partem Lunæ, & quinq; partes vel sex Martis, & descende simul per botũ, vt prætactum est, & habebis bonam Lunam. Accipe vnã partem Lunæ, & duas partes, vel tantundem de Venere, & descende per botũ simul, vt prædictum est, & habebis bonam Lunam. Accipe partem vnã Lunæ, & tres partes Saturni, & fac descẽdere per botum simul, per modũ præ dictum, & habebis meliorem Lunam. Accipe vnã partem Lunæ, & tres partes Iouis, & fac descendere ista adinuicem per botum, sicut narratũ est ante, & est Luna optima, æquipollens naturali in omni examine sine fine. Si fidelis est sermo meus, estote memores animæ meæ, propter ea, quę dixi. Item, aliter etiã fieri potest optima operatio per amalgamationẽ Mercurij. Lunam desiccatã amalgama cum Mercurio, ana, sed sint in duplo, Mercurij vel amalgamationis Martis, & pone sex partes istius cum vna parte primę: totum amalgamatum simul decoque, donec Mercurius sit separatus, & descende, & reitera hoc opus quindecim vicibus, & erit Luna bona. Amalgamatur etiam Luna cum Mercurio, sicut prædixi, & Venus etiam amalgamari debet ad modũ Martis, duæ partes istius, & vna amalgamationis sublimetur, & descendatur per modũ iam dictum, & cum opus iam quindecies reiteratum est, erit Luna bona. Amalgamatur Luna præcipuè cũ Mercurio, & Saturnus cum eodem ana, & tres partes ipsius cum Luna pone, sublimando & descendendo, & reiterando per præscriptum modum, & peruenies ad Lunam meliorem. Amalgamatur pręcipuè Luna cum Mercurio, & Iupiter cum eodem, ana, & sint de ipso tres partes, cum vna parte Lunæ, & per reiterationem sublimationis, pro Mercurij separatione & per reiterationem descensionis operis peruenies ad Lunam meliorem de mundo. Prædicta verò sufficiunt in albarum rosarum augmentatione.

De Particularibus ad rubeum in genere. Cap. XVI.

AD augmentandas rosas rubeas procedamus. Prima regula generalis est: pone in omni opere rubeo Solem, quemadmodum Lunam in azymo. Sed notandũ, quòd calces quorundã corporũ solo ignis adiutorio rubificantur, quorundam non. Quorum rubificantur, sunt hæc: calx Martis, Veneris, & Saturni. Calx verò Lunæ, Iouis, & Mercurij fixi, non rubificatur solo adiutorio ignis, in hoc capitulo primo, sed in capitulo nostro secundo, & vltimo in magno videlicet magisterio, calx illorum rubificatur ad libitum, & tingunt sine mensura. Ecce thesaurus Philosophorum. Rubificantur tamen in hoc capitulo primo, cum rebus tingentibus, sicut sunt sulfur, atramentum, aqua ferri, & oleum rubicundum Philosophicum à mineralibus seu vegetabilibus, vel animalibus extractum. Et talis modus est operandi, sicut in albo Lunæ, sed in hoc opere Sol est calcinandus & dissoluendus. Soluãtur & omnia cor-

pora nõ fixa calcinata. Et per eandem calcinationem rubificata in aquis corosiuis vel dissoluentibus, dico rubicũdioribus, aquas cõiunge, & congela, & descende in massam rubeam, vt de albo feciſti, & reitera hoc opus, vt de azymo feciſti, per quindecim vices, & habebis operationem perfectam. In hoc enim opere seruare poteris omnem modum operandi, quẽ in albo narraui, & istud est in his quæ rubificari possunt cum adiutorio ignis. Et quòd omnes calces corporum rubificari possunt, cum adiuuamine multarum rerũ tingentium, restat hîc nobis declarare. Sed quia de talibus, quàm plurima bona & vera reperiunt̃ in lib. Philosophicis istius artis, & aquæ rubedine tingentes, pulueres, & olea, cũ quibus calces tam sæpe imbibũtur, desiccantur, soluuntur, & congelãtur, & descenduntur, vsq; ad rubedinẽ. Ergo videtur nobis superfluum de illis tractare: Solis tamen tincturam specialem, ad satisfaciendum, à me accipiatis.

Particulare ad rubeum in specie. Cap. XVII.

IN aquam salsam calidam, postea in dulcem calidam, finaliter in acetum multoties, puta viginti vicibus limaturãMartis lauate, quousq; sit clara, bene mũda, & ponite eam in vase vitreo, vel vitreato, cũ optimo aceto albo, per plures dies, quousq; per hoc multũ rubescat, quod erit citò. Tunc totum ponitur in distillatorium vitreũ, & distilletur sæpius, quousq; illa limatura totaliter euanescat. Nam sublimabitur proculdubio cum aceto iam dicto, & transibit tota illa limatura in aquam rubeã, stetq; præterea in quiete per aliquod dies: hæc aqua Lunam præparatam & fusam tingit mirabiliter in calorẽ rubeum, & in qualibet reiteratione operis, calces cum hac aqua imbibe, & exicca, solue, congela & descẽde, donec tinctura sit sufficiens, & ista aqua est mineralis & corporea.

Fit & alia bona per hunc modum: Sumatur de vitellis ouorum libra vna, & & de sanguine humano recenti libra vna, & duę libræ de capillis humanis bene mundis, permisce ista in vitreata rotũda. Deinde recipe salis ammoniaci bene triti, duas libras, & cõmisce omnia simul, & illa vitreata ponantur in illa cũ cinere cribellato, & accendantur sub ea ignis lenis, & cum totũ resolutum fuerit in aquam, tunc proijce de sulfure citrino super illud, quantum est medietas omnium medicinarũ: remoueatur tunc vas ab igne velociter, mouẽdo totum simul, postea proijce totũ in cucurbitam ad distillandum, & toties distilla super fæcibus commiscendo cum aqua, quæ ab eis distillatur, donec omnia remaneant in fundo sicca. Istud mistum & tritum cum calcibus dissolutis congelatum, tingit pecuniosẽ, & ista est tinctura vegetabilis, seu animalis.

Apostrophe ad Lectorem, & oratio ad Deum. Cap. XVIII.

ECce Amice mi dilecte, ecce quàm multa bona iam narraui, ex his quæ in Rosario meo continentur. Non vales tamen adhuc per prædicta, ex illo aliquas accipere rosas. Nam fossatis profundissimis, murisq; fortissimis, ac propugnaculis multis Rosarius meus tam fortiter est firmatus, quòd nemo per aliquod ingenium intrare valet, nisi per septem portas firmissimas & metallicas, multis clauibus mirabiliter clausas. O clementissime Deus ac misericors, si iam aliquid peccaui, respice super me oculis benignitatis tuæ, quia tu solus cognoscis corda hominum, & me iam istud dixisse ex fonte misericordię solo. Et deprecor te humiliter & deuotè cæleſtis pater, vt non intret in corda iniquorum: sciant autem filij sapientiæ & intellectus, quòd Hortulanus meus, gratia Spiritus sancti paracleti infusus & repletus, solam mihi clauem demonstrauit, per quam cunctæ portæ in ictu oculi mirabiliter, & quasi miraculose aperiuntur, in mei Rosarij capitulo primo. Et gratiam, quam mihi Hortulanus meus fecit sua benignitate, piè & amicabiliter scribam omnibus doctis & intelligentibus.

Compoſi-

Compositio Aquæ fortis, quæ est clauis Rosarij. *Cap.* XIX.

ACcepit enim Hortulanus tres herbas, quas generatas inuenit in loco Rosarij ex eadem terra, de qua Rosarius est egressus, & erãt Chelidonia, Portulaca marina, & Mercurialis. Ex his tribus cõposuit clauem prædictam, quem modum cõponendi, uobis perfectissimè enodabo. Recipe duas libras uitrioli uiridis, & duas salis petræ, & unam libram aluminis plumosi, terendo quodlibet per se. Deinde coniunge. Posteà habeas aludel uitreum bene lutatum, exterius circumquaq; luto sapientiæ, & pone in eo puluerem prædictorum, & alembicũ desuper uitreum, iuncturas firmiter cum bono luto sigilla, ut respirare non ualeat, & pone super furnum distillationis dando illi lentũ ignẽ. Distillatur enim prima aqua primò, quam recipias in phialam uitreã cum longo collo, sitq; phiala cum alembico sigillata cum luto prædicto, continua ignem lentum, donec alembicus intus colore citrino sit coloratus, & istud est signum aquæ secundæ. Primam deinde aquam cum sua phiala depone, & obstrue cum cera, & appone nouam phialam, quam firmiter sigillabis augmentando ignem, donec alembicus intus rubescat, quod signũ est aquæ tertiæ fortissimæ. Depone phialam cum aqua secũda, & sigilla, & appone nouã phialam spissam cum collo multum longo, sigillando firmissimè cum luto optimo, & augmentando ignẽ semper, donec tota aqua fuerit egressa, quam depone, & sigilla firmiter os cum luto figulorum, & usui reserua.

Laudes Aquæ fortis prædictæ. *Cap.* XX.

ISta est aqua fortis, preciosissima, uirtuosa, quæ dicitur aqua corrosiua, & uerè clauis est, per quam solam cũctæ septem portæ metallinæ, uidelicet Rosarij mei aperiuntur in momento. Cum ista claue minerali potes reserare septem portas prædictas, & intrare Rosarium, & accipere rosas albas uel rubeas de quacunque planta uolueris, secundum uelle tuum. Et indubitanter qui clauem istam secum habuerit, cuncta in Rosario existentia, ipsi cognita erũt. Intellige quod dico, & prepara ei hospitium in medio cordis tui, ut intus per eum hospitetur. Cum ista aqua laudabili corrosiua potes in momento resoluere cuncta corpora, tã cruda quàm calcinata, omnes spiritus, & omnia mineralia, necnon lapides preciosos, & congelare quando uolueris, ut prædictum est in una hora. Ista enim aqua tales habet effectus mirabiles & laudabiles, quòd resoluit solidum, & reddit liquidum, mundat immundum, corrodit superfluum, figit fugitiuum, consolidat disgregatum, augmentat tincturam azymam optimè, & rubeam, omnia penetrat, durum mollificat, & molle indurat, & discordantes concordat, & est clauis totius huius artis, in hoc capitulo nostro. Quid dicam de ipsa? Eius laudes inueniuntur interminabiles. Valet & aqua prima & secunda ad multa in hac arte: coniunge ambas simul, nec meliorem rem habere potes in mundo, ad abluendum calces corporum quascunq;. Quia omnis immunditia, nigredo, corruptio, & sulfureitas adurẽs, per eam tollitur. In fæcibus uerò est maxima tinctura, studeas in ipsis: nam in eis est magnum arcanũ. Imbibe fæces cum tota aqua, prima & secunda, & dimitte stare, & incorporari per quatuor dies, & iterũ distilla per præscriptũ modum, & habebis plus de aqua forti corrosiua, quàm prius habuisti, & hoc est finale secretũ. In hac enim aqua resoluuntur cunctæ tincturæ coadunandæ, earũ enim aqua tunc admisceri potest cum aquis corporũ calcinatorum & resolutorum. in ea enim resoluũtur Saturnus & Iupiter, Mars, & Venus, Mercurius, Luna, & Sol. Per ipsam etiam melioratur ziniar, & multa alia, cum quibus opus abbreuiatur, coloratur, augmentatur. Et hæc de prima parte primi capituli sufficiunt. Ad ipsam tamen complendam, de secunda ipsius parte, & ultima tractabo. Nam bene sequitur Elixir cum iuuamine, post omnium corporum perfectam augmentationem.

Recluſio Roſarij per eandem aquam. Cap. XXI.

CORpus putrefactum,& deinde cum calore temperato, cumq; retentione ſeu reſeruatione ſuæ humiditatis radicalis philoſophicè calcinatum diſſolue. Sitq; tamen prius mundatum ab omni re corrumpente, & hoc erit in principio operis,& iſtud eſt de azymo, ſitq; calx alba corporis uicinioris imperfecti, fermentum quoq; azymum bene mundatum,& calcinatum azimum reſolue ut primum. Aquæ mundandæ ſunt ab immunda fæce,tunc coniungendo in phialam uitream cum ſtricto collo & alto,cuius os firmiſsimè ſigilletur. Pondus etiam eſt notandum,ſuntq; ſemper partes quatuor imperfecti, & una perfecti. Ponenda eſt autem phiala cum aqua in furno coagulationis,donec totum coaguletur in lapidem coagulatione bona,& fixa. Et habes tunc plantas Roſarij tui unius anni. Item ſecunda uice reſolue nouam materiam,ut prius in eadem proportione, lapidemq; coagulatum iterum reſolue,ſitq; ana de iſtis. Aquas reſolutas coaduna,& unitas congela per prætactum modum, & habebis plantas duorum annorum. Tertiò reſolue de materra noua,ut prius in pondere lapidis anni primi, & coiunge cum lapide duorum reſoluto,cõgela ut prius,& habebis Roſarium tenerrimè florentem,& decem roſas producentem. Quartò nouam reſolue materiam ut prius,ſemper in proportione æquali lapidis primi anni,& coniunge aquas anni tertij lapidis,& congela ut prius,& habebis lapidem quadriennij uiginti flores roſarum producentem,& hoc fac quintò,& Roſarius quinquennis triginta producit roſas. Sextò & producet centum roſas. Septimò,ducentas roſas. Octauò, trecentas roſas. Nonò,mille. Decimò, duo milia. Vndecimò, tria milia. Duodecimò,centum milia. Decimo tertiò,ducenta milia. Decimo quartò,trecenta milia. Decimo quinto, mille milia. Et ſic in die decima quinta, habebis opus Lunæ perfectum. In rubeo, ſiue ad rubeum, ſemper operaberis in calcibus corporum rubificatis,& reſolutis,& cum reſolutione Solis. Sed tene hoc meum finale ſecretum. In quantum plus tinctura cum adiutorijs augmentatur, tantò altius tingit. Stude & proba in arte prædicta,& eris breuiter fortunatus. De cunctis autem iuuantibus & auxilijs huius artis,manifeſtè ſatis in prima parte iſtius capituli primi dictum eſt,ideo mei Roſarij capitulum finio.

SECVNDVM CAPVT.

Perfectionis cauſam,ſolum Mercurium eſſe. Cap. I.

DICTVM eſt ſuperius, quòd huius artis precioſiſsimæ finalis intentio eſt,meliorare metalla imperfecta,& ad gradum perduaere ſupremũ. Et imperfectio & corruptio eorum progreditur ex defectu boni & puri argenti uiui fixi,ſicut multoties dixi,& omnes dicunt philoſophi periti. Relinquitur itaq; ipſum ſolum eſſe perfectiuum. Eligamus ergo ipſum,& perficiamus, quemadmodum tunc fecerunt philoſophi, qui perfectionem habebant. Ipſum ſolum,quicquid ſcribitur, eſt lapis quem philoſophi laudant ubiq;,quem occultant in infinitis parabolis, & ſcripturis fictis & ſimilitudinibus, & detegunt eum cum magnis ſuis philoſophijs. Et iam talem inſpirauit mihi ſpiritus Dei gratiã, quòd cum duobus uerbis eius, omnes libros philoſophicos, de hac arte exponam. Ecce uerbum Spiritus ſancti: MERCVRIVS, EST LAPIS QVEM HONORANT PHILOSOPHI, Diuiſum eſt cor meum, & ſicut librum aperiens legat quilibet & intendat. Solum argentum uiuum quærimus. In ipſo enim totum eſt quod deſideramus,ergo ſuam in ſe continet tincturam. O' quàm precioſa creatura eſt illa, & delectabilis, Deus enim meliorem non creauit,præter animam rationalem. Habet in ſe corpus,animam, & ſpiritum.

& spiritum. Corpus stat, anima uiuificat, spiritus tingit. Ista sunt in Mercurio solo ex aquæ grossitie, ui sulfuris puri non urentis congelato. Mercurius ergo lapis noster est, nec alia res esse potest, quem aquam siccam nominamus, eo quòd ui sulfuris azymi, uel rubri uniformiter est inspissatus, à quo cuncta corpora trahunt originem, ex ipso enim fiunt, & in ipsum reuertuntur. Verbi gratia: Sol ex Mercurio uiuo puro fit, & iterum reuertitur in argentum uiuum per ingenium, & sic de cunctis corporibus habet fieri.

De differentia Mercuriorum. *Cap.* II.

SEd dico uobis istud, quòd argentum uiuum ex Sole factum, maioris est uirtutis incomparabiliter, & uelociorem dat fixionem, quàm illud quod non erat corpus, semper tamen est argentum uiuum de argento uiuo, & est calidum, & humidum, & masculinum. Argentum uerò uiuum ex Luna factum, dat fixationem uelocem, quod est frigidum, siccum, & fœmineum. Argentum uerò uiuum quod non erat corpus, ex quo tamen generantur corpora, non differt ab alio argento uiuo, nisi in sola digestione, & per ipsum solum, non aliter, omnia corpora in argentum uiuum reuertuntur.

Similitudo Viam uniuersalem insinuans. *Cap.* III.

CVncta nascentia seu plantæ ex terra egressæ, nónne semper ad terram reuertuntur? & hæ postquàm in eadem terra fuerint iterum per tempus putrefactæ, tunc totum est terra. Sed non qualem uirtutem illa terra habet. Videmus enim quod ex terra frumẽtum nascitur, habens stipulam & grana multa, & si tunc artificialiter stipulæ in terram reponũtur, cum fimus factæ fuerint, uidemus quòd totus fimus reuertitur in terram per putrefactionem. Sed grana reseruata, si iterum ponantur in eadem terra stipularum suarum prędicta, multò magis augmentantur, quod expertis agricolis constat. Sic corpora submersa in Mercurium per conuenientem putrefactionem reuertuntur in argentum uiuum, quod prius fuerunt, & postea grana metallica, in eadem terra putrida proiecta multiplicantur, & innumerabiliter crescunt.

Practica Caligine obducta. *Cap.* IIII.

MOdus uerò agendi talis, est ad modum naturæ. Argentum uiuum nostrum ui sulfuris azymi uel rubei non urentis congelatum seu inspissatum, in primis est mundandum ab omni sorde & superfluitate, quæ per ingenium deleri potest: & illud ingenium est sublimatio, quæ sic fit. Ponatur lapis in uase aperto super mediocrem ignem, agitando ipsum Mercurium, ut tota humiditas superflua euolet, quæ est in eo accidentalis, ex qua opus corrumperetur, & hoc non omittas, & tunc remanebit (postquàm totum aquosum & indigestum, quod nimis erat uolatile, erit depositum, cum igne non superante suam radicalem fixionem) substantia temperata inter fixum & non fixum, apta pro opere isto complendo. Sitq; semen seu fermentum mundissimè purgatum, cuius una pars sufficit ad duodecim lapidis purgati: fiat amborum ingeniosa amalgamatio: deinde totum amalgamatũ ponatur in uase fortissimo, uitreo, cum collo stricto, aut in terreo, uitri densitatem seu compactionem sustinens, quod melius est, sitq; os firmiter sigillatum: Fiatq; furnus magnus philosophicus, & spissus, in cuius medio ponatur uas fortissimum, amplum, terreum, potens in igne durare, in illo sunt locanda cuncta uasa, materiam continentia, & tunc cooperiatur furnus, sitq; superius cum spisso cooperculo clausus, sintq; in illius summitate foramina tria, uel quatuor ad fumum delegandum, subijciatur ignis lentus perseueranter. Ignis lentus dicitur, qui lapidis fixationem nequit superare, & ignis regimen tale debet esse, quod plumbum in ipso continuè remaneret fusum. Et hoc solus manifesto. Per tale nanq; regimen habebis in centum uiginti quatuor diebus completam

putrefactionem. Nigredo quoq; est signum putrefactionis approbatū. Adhuc per prędictum regimen, habebis secundum signum, quod erit rubedo durans per triginta dies, in illis uerò diebus complebitur perfectè. Tertium autem signum est uiriditas, quòd in caliditate complebitur prædicto regimine, in septuaginta diebus, inter tertium uerò signum & inter quartum, apparebunt omnes colores qui excogitari possunt, tunc fit ibi matrimonium, copulatio, & spiritus & animæ coniunctio, tunc enim dominantur simul, & quodlibet prius per se, sub suo signo, scilicet in primo signo dominabatur corpus, in secundo signo spiritus, in tertio anima. Tempus cōiunctionis regimine modicum augmentato, erit completum in septuaginta diebus omnino, & superueniet signum quartum, quod erit azymatio utilis, transibuntq; cum augmentato regimine, centum quadraginta dies, & erit completum albedinis signum quod diximus. Si postea continueris regimen cum augmento, uidebis inter quartum & quintum cineres discoloratos, sint tamen chari apud te: nam Deus reddet illis liquefactionem, infundendo spiritum suum igneum, & uidebis, cum Deus uoluerit, signum quintum, claritate & rubedine splendida inenarrabiliter decoratum. Time Deum, & honora eum de tua substantia.

De Tincturæ perfectæ proprietatibus. Cap. V.

MVlta quidem in hoc Rosario meo narrata sunt, ad operis cognitionem habendam, & ignorantes ad magisterium ueritatis introducendos. Et quia nihil in eo ponitur superfluum, nec ipsum uolo mittere diminutum * Respice rubeum cōpletum, & rubeum à sua rubedine diminutum, & omnem rubedinem fixi, & non fixi, mortui, & uiui, mineralium, uegetabilium & animalium, respice uiuum uiuificantem, & mortuum mortificantem, album albificātem, & rubeum rubificantem, atq; imperfectum perficientem. Inquantum autem albedo perfecti augmentatur, in tantum tingit in albedinem, & sic de rubeo. Sed nota, & considera qualia sint corpora, & quid eis in sua liquefactione adhiberi possit, & secū perseueret, & permaneat in examine, neq; enim omne azymum, nec rubeum tingit corpora in Lunam & Solem. Tinctura corporis talis esse debet, quòd ipsa cū corpore liquefacto cōmisceatur, & ipsum liquefactum ingrediatur, quemadmodum ipsummet corpus faceret cum eodem. Tinctura ergo debet esse substantia corporea, ex corporibus extracta, uel per beneficium mediorum mineralium uegetabilium, seu animalium augmentata, in re semper corporea. Verissima ergo tinctura albedinis est sulfur, ex Luna uera albissimum, & perfectissima tinctura rubedinis, est sulfur: ex Sole uerò rubicundissimum. Est ergo unum possibile, sicut & aliud. Hoc scit artifex prudens & discretus.

Epilogus seu recapitulatio omnium dictorum. Cap. VI.

SI per iuuamen argenti uiui crudi, frigidi & humidi, & per ipsius beneficium extrahitur sulfureitas calida, sicca & munda, comburens omnia causa suæ uirtutis adurentis, remanet argentum uiuū purum, & coctum in corporibus, ui sulfuris congelatum. Sic per iuuamen alicuius argenti uiui, extrahitur à Luna uel Sole sulfur purissimum, & remanet sulfur azymum uel rubeum, tingens nigredines & fixum. Cuius una pars tingit duas, uel tres, uel quatuor uel sex partes cum iuuamine primæ partis in Lunam. Pars uerò una rubei tingit argenti uiui cocti in primo cap. secundum puritatem ipsius argenti uiui partes duas, uel tres, uel quatuor, uel sex, ut de albo. In secundo uerò & ultimo cap. tingit una pars sulfuris Lunæ uel Solis partes mille corporis, id est argenti uiui cocti, & uis istius sulfuris per artificis industriam in tantum augmentatur cum igne uel cum iuuamine, quòd post complementum tingit super mille, uel mille milia & ultra, tamen solo igne cuncta perficiantur. Nam omnis tinctura alba uel rubea debet recipere colorem ab igne, aliter non ualet. Iuuamenta autem sunt lapides tales, cum quibus tincturæ puritas, & fixio augmentatur, uidelicet oua, capilli, sanguis, argentum uiuum,

tum uiuum, sulfur, auripigmentum, sal ammoniacus, atramentum, alumen, sal nitri, tinkar, tutia, marchasita, magnesia, &c. Non tamen putes aliquod istorum sufficiens pro opere per se solum complendo. Sunt enim adminicula, & quasi adiutores, cum quibus, & cum quorum iuuamine, corpora mundantur & rectificantur, tinguntur & complentur, & sunt quasi coadiutores & mediatores corporum coniungendorum, quorum precioſiora & meliora apud nos semper sunt inuenta, oua & capilli, & sanguis iuuenis masculi, ex quibus quatuor extrahuntur elementa, quæ, postquàm rectificata sunt, supplent defectum Elixiris ex metallis præparati, nec metalla per se, nec lapides perficiuntur. Sed ex his quatuor elementa extracta pro oleo ponuntur in lapide, aut pro anima tincta: Calx uerò corporum metallorum præparata, pro corpore azymo uel rubeo. Spiritus uerò albus uel rubeus ex corporibus extrahitur, uel figitur & præparatur ab ipsismet spiritibus. Si cæteris autem lapidibus abluitur lapis & mundatur, figitur & tingitur, & rectificatur, in operis festinatione. In commistione uerò proportionata prædictorum pręparatorum resultat noua forma, & sic fit Elixir, inquantum materia plus quàm Sol naturalis, est digesta & tincta.

Finis Rosarij minoris, incerto authore.

LIBER SECRETORVM ALCHEMIAE

COMPOSITVS PER CALID, FILIVM IAZICHI, translatus ex Hebræo in Arabicum, & ex Arabico in Latinum, incerto interprete.

Præfatio de difficultate Artis.

GRATIAE sint Deo omnium creatori, qui nos conduxit, & recoluit, & docuit, & intellectũ, & scientiam nobis dedit. Nisi Dominus nos custodiret, & conduceret, essemus sine custodia, & sine doctore tãquam erronei, imò huius mundi nihil sciremus, nisi ipse nos doceret, qui principium est & scientia omniũ, sua potẽtia & bonitate super populum. Qui dirigit & erudit quem uult, & reducit sua misericordia ad uiam iustitiæ. Misit enim nuncios suos ad tenebras, & uias explanauit, & sua misericordia repleuit suos diligentes. Scias, frater, quòd hoc nostrum magisterium de lapide secreto, & officium honoratum, est secretum secretorum Dei, quod celauit suo populo, nec uoluit ullis reuelare, nisi illis, qui fideliter tanquàm filij meruerunt, & qui eius bonitatem & magnitudinem cognouerunt. Qui enim secretum Dei postulat, necesse est ei hoc secretũ magisterij plus quàm aliud. Et sapientes qui illud assequuti fuerunt, aliqua de ipso celauerunt, & aliqua reuelauerunt. Sic enim inueni sapientes antecessores, in hoc cõuenientes in suis libris honoratis. Vnde scias, quòd discipulus meus proprius, Musa, honorabilior omnibus apud me, in ipsorum libris multũ studuit, & in opere magisterij laborauit, unde aggrauauit ipsum eiusdem compositio, & in ea multipliciter dubitauit, & ignorauit similiter rerum compositionis naturas. Et supplex ac humilis pro ipsa, à me explanationem petijt, & directionem eiusdem. Ego autem eidem nihil in ea respondi. Nec uolui discernere, sed præcepi ei, ut libros philosophorum legeret, & in eis quod à me petierat, indagaret. Ipse uerò abiens, legit plusquàm centum libros, prout inuenire potuit, libros uidelicet ueridicos, secretos, nobilium philosophorum, & in eis quod petijt non potuit inuenire, qui tunc remansit ideo stupefactus, & quasi extra mentem

positus, etiam per annum continuè in ea perscrutando. Ex quo igitur discipulus meus Musa, qui inter philosophos, in gradum & modum sapiẽtiæ meruerat computari, sic in compositione eius dubitauit, & hoc ei contigit in ea: quid faciet ignarus, uel insipiens, rerum naturas non intelligens? neq; rerum complexiones cognoscens? Cum autem hoc uiderem de meo discipulo præelecto, & charissimo, motus pietate & dilectione eiusdem, quin etiam nutu & uoluntate diuina, edidi hunc meum librum in obitu meæ mortis, in quo prætermisi dicere quędam, quæ antecessores philosophi retulerunt in suis libris. Et dixi quædam quæ ipsi celauerunt, & nullo modo dicere, aut referare in scriptis suis uoluerunt. Et explanaui, & exposui quædam, quæ ipsi cooperuerunt, suis dictis obscuris & figuratis. Et uocaui hunc meum librum Secretorũ Alchemiæ. In quo nominaui quicquid necesse est inquisitori huius scientiæ, siue magisteriꝰ, iuxta linguam, eius intellectui conuenientem, atq; sensui inquirentis. Et nominaui in hoc libro, quatuor magisteria magis alta, & meliora, quàm sapientes fecerunt. Quorum sunt Elixir, unum minerale, & aliud animale: alia uerò duo residua sunt mineralia, & non sunt Elixir unum, quorum est artificium lauandi, quod uocant corpora. Alterum quidem est, facere aurum ex azot uiuo, cuius factura & generatio, est secundum generationem siue ordinem generationis in mineris, in corde & interioribus terræ existentibus. Et hæc quatuor magisteria atq; artificia, explanauerunt sapientes in libris suis de compositione huius magisteriꝰ. Sed de eis defuit multum, & de eius operatione noluerunt in libris suis ponere, uel si inuenit, non potuit intelligere, & nihil grauius inuenit quàm illud. Et ideo dicam in hoc meo libro ipsam, eiusq; factum. Qui ergo hunc meum librum legerit, legat aliquid geometriæ, & eius mensuras addiscat, ut clibanorum fabricam rectè componat, nec modum eorum excedat, per augmentum uel diminutionem, & quantitatem ignium sciat, & modum siue etiam gradum uasis operis. Similiter uideat & cognoscat, quid sit radix penitus & principium magisteriꝰ, & est eidem, tanquam matrix animalibus, quæ in ea generantur, & capiunt creationem pariter ac nutrimentum, quod prædictum est. Nisi res magisteriꝰ inueniat sibi idoneum, destruetur factum atq; opus eius, & eius operariꝰ quæsitum non inuenient, nec ipsa res proderit in effectum generationis, quia cum non inuenerit causam generationis, siue radicem, & ipsam caliditatem, continget in operationibus casus destructionis. Hoc idem in quantitate ponderum est contingens, quæ, cum disconuenit in composito, partibus quidem eiusdem naturæ terminum transcendentibus, per augmentum uel diminutionem, destruitur cum ea proprietas compositi, & fit effectus compositi cassus atque uacuus. Et ego ostendo tibi unum exemplum: Nonne uides quòd in sapone, cum quo panni abluuntur & mundificantur, & fiunt albi, generatur in sui recta compositione hæc proprietas, propter æqualitatem, & rectas compositiones, & debitas compositi, quæ participant in longitudine & latitudine? unde propter hanc participationem conuenerunt, & tunc apparuit, quòd erat in ea de ueritate ad factum, & nota fuit inde uirtus quæ prius latebat, quam uocant proprietatem, & est uirtus ablutionis, in composito generata. Cum uerò quantitas ipsius compositi transcendit suum terminum, & per additionem uel diminutionem, transgreditur ipsa uirtus æqualitatis terminum, & exit ad contrarium, secundum distemperantiam compositi. Et ita in compositione nostri magisteriꝰ intellige.

De *quatuor Magisterijs artis, scilicet, solutione, congelatione, albificatione, & rubificatione.* Cap. I.

ET incipio dicere artificium maius, quod uocant Alchemiam, & certificabo dictum meũ, & nihil celabo, nec tacebo hîc dicere de eo, nisi illud quod non conuenit dicere, nec est nominare. Dicimus igitur, quòd artificium maius, sunt quatuor

quatuor magisteria: prout dixerunt sapientes, uidelicet, Soluere, Congelare, Albificare, & Rubificare. Et hę quatuor quantitates sunt participes, quarũ duę similiter sunt inter se participes, similiter & aliæ duę. Et utraq; harum duplicium quantitatum habet aliam quantitatem participem, quæ est maior quantitas particeps post has duas. Et uolo dicere, pro ijs quantitatibus, quantitatem naturarum, & pondus medicinarum, quæ soluuntur & congelantur per ordinem, nec intrat diminutio, nec additio. Sed hæ ambæ, scilicet solutio & cõgelatio, erunt in una operatione, & unum factum meruerunt, & hoc ante compositionem: sed post compositionem ipsarum opus erit diuersum, sed hæc solutio & congelatio, quas nominaui, sunt solutio corporis, & congelatio spiritus, & sunt duo, & habent unam operationem. Quia spiritus non congelantur, nisi cum solutione corporis, & similiter corpus non soluitur, nisi cum congelatione spiritus. & corpus & anima, quando coniunguntur insimul, agit uterq; eorum in suum socium, factum sibi similem & exemplum est huius, aqua & terra, quia aqua cum terræ coniungitur, conatur ad soluendum eam cum sua humiditate, & sua uirtute & proprietate, quę in ea sunt, & facit eam subtiliorem, quàm prius erat, & reddit eam sibi consimilem: nam erat aqua subtilior terra. & similiter facit anima in corpore, & eodem modo inspissatur aqua cum terra, & fit consimilis terræ in densitate, quia terra spissior est aqua. & scias, quòd inter solutionem corporis, & cõgelationem spiritus, non est differentia temporis, neque opus diuersum, ita quòd sit unum sine alio, sicut non est inter aquam & terram in sua coniunctione pars temporis diuersa, quòd cognoscatur, uel separetur una ab alia, in eorum operationibus, sed eorum est unus terminus, & unum factum, & una & eadem operatio circuit super ipsa duo, & simul, ante compositionem. & ideo dixi ante compositionem, ne putet, qui hunc librum legerit, & audierit solutionem & congelationem, ut dixi, quòd sit compositio quam nominauerunt Philosophi, quia sic esset in errore sui facti, & suæ scientiæ. Quia compositio in hoc artificio seu magisterio, est coniunctio siue matrimonium congelati spiritus cum corpore soluto, & eorum coniunctio, & eorum passio est super ignem. Nam caliditas est eius nutrimentum, & anima non dimittit corpus, nec cum eo coniungitur omnimoda coniunctione, nisi per mutationem utriusq; à sua uirtute & proprietate, & post conuersionem suarum naturarum. & hęc est solutio & congelatio, quam prius Philosophi uocauerunt. & scias, quòd hanc solutionem & congelationem iam celauerunt sapientes, & loquuti fuerunt in ea subtili ratione, ex dictis obscuris & coopertis, ut sensus inquisitoris ab ipsorum intellectibus elongaretur: & hoc esto exemplum dicti Philosophorum cooperti & obscuri in eis. Vngite folium cum toxico, & uerificabitur in eo uobis principium officij, siue magisterij eiusdem. Et, Operamini corpora fortia cum iure soluto, quousque utrunque eorum conuertatur ad suam subtilitatem. Similiter & dictum sapientis in eisdem est. Nisi conuerteritis corpora in subtilitatem, ut sint subtilia, & tactu impalpabilia, non dirigetur uobis, quod quæritis. & si trita non fuerint, reuertamini ad operationem, quousque terantur, & fiant subtilia: quòd si hoc feceritis, uobis quod cupitis dirigetur: & hoc modo plura uerba talia de eis posuerunt. Nec ullus probantium potuit attingere ullatenus hoc factum talis celamenti, quousque apparuit ei bona aperitio documenti ostensiua, remoto dubio præcedenti. & similiter nominauerunt compositionem, post solutionem atque congelationem. Postea etiam dixerunt, quòd compositio non completur, nisi cum matrimonio & putrefactione: & iterum ipsorum dictum postea docuit pro solutione & congelatione & diuisione, & pro matrimonio & putrefactione & compositione: & hoc est, quia compositio rei est origo & uita. Nisi enim esset compositio, non produceretur res in esse. & diuisio est separare partes compositi. & sic separatio fuis

ſua coniunctio. Et dico quòd in corpore non morabitur ſpiritus, nec in eo erit, nec cum eo ullatenus remanebit, quouſque ipſum corpus habeat ex ſubtilitate & tenuatione, ut habet ſpiritus. Et cum iam ipſum attenuatum fuerit & ſubtiliatum, & exierit à ſua denſitate, & ſpiſſitudine ad tenuitatem, & à groſſitie & corporeitate, ad ſpiritualitatem, commiſcebitur tunc ſpiritibus ſubtilibus, & imbibebitur in eis, & ſic uterque euadent unum & idem, & non ſeparabuntur, ſicut nec aqua miſta aquæ. Ponatur quòd duæ quantitates participes, quæ ſunt in ſolutione & congelatione, maior ſit anima, & minor ſit corpus, poſtea adde quantitati, quæ eſt anima, quantitatem quæ eſt in corpore, & participabit quantitati primæ, & erunt in uirtute participes ſolummodo, & operare eas, ſicut operati ſuimus, & inde habebis quod cupis, & uerificabitur tibi linea, ſicut dixit Euclides. Poſtea accipe eius quantitatem, & ſcias eius pondus, & adde ei de humiditate, quantum poſsit bibere, cuius humiditatis non habemus hîc pondus determinatum. Poſtea operare eas operatione diſsimili, primò uidelicet imbibendo & ſublimando, & hæc operatio eſt illa, quam uocant albificationem, & uocant eam Yharit, id eſt argentum & plumbum album. Et cum iam albificabitur hoc compoſitum, adde ei de ſpiritu quantum eſt medium totius, & reduc ad operationem, quouſque rubefiat, & erit tunc de colore alſufir, quod eſt nimis rubeum, & aſsimilauerunt eum ſapientes auro. Et effectus huius ducit te ad dictum Ariſtotelis, qui dixit ſuo diſcipulo Arda. Lutum quando albificatur, nominamus ipſum Yharit, id eſt, argentum, & quando rubificatur, nominamus ipſum Temeynchum, quod eſt aurum. Et albedo eſt, quæ tingit cuprum, & facit eum Yharit. Et illa rubedo eſt, quæ tingit Yharit, id eſt argentum, & facit eum Temeynchum, id eſt, aurum. Vnde qui poterit ſoluere illa corpora, & ſubtiliare, & albificare, & rubificare, & ut tibi dixi, cõponere imbibendo, & ad idem conuertere, conſequetur magiſterium, & faciet factum, quod dixi, ſine dubio.

De rebus & inſtrumentis, huic operi neceſſarijs & opportunis. Cap. II.

ET oportet te ſcire uaſa in hoc magiſterio, ſcilicet Aludela, & Sapientes uocant cœmeteria, ſeu cribratoria, quia in eis diuiduntur partes, & mundantur, & in eis perficitur & completur, depuratur res magiſterij. Et quodlibet horum habeat clibanum ſibi conuenientem, & utrunque eorum habeat ſimilitudinem & figuram operi competentem. Et iam omnia nominauit, & modum & formam eorum docuit Mezleme, & plures Philoſophorum in libris ſuis. Et ſcias, quòd ſapientes in hoc conuenerunt in ſuis dictis, & celauerunt per ſigna, & fecerunt inde plures libros, & inſtrumenta, quæ ſunt neceſſaria, in his quatuor prædictis. Et ſunt duo. Vnum eſt cucurbita cum ſuo alembico: & alterum eſt aludel, quod eſt benefactum. Et ſimiliter quæ ſunt eis neceſſaria, ſunt quatuor. Et ſunt corpora & animæ, & ſpiritus, & aquæ. Et ex his quatuor, eſt magiſterium, & factum minerale. Et ſunt explanata in libris ſapientum, & abſtuli ab hoc meo libro, & nominaui in eo, quod non nominauerunt Philoſophi. Et qui aliquantulum intellectus habuerit, ſciet quæ ſunt illa. Et non feci hunc librum ignaro, & neſcienti, ſed compoſui ipſum prudentibus, & ſenſum & ſapientiam habentibus & ſcientibus.

De naturis Rerum ad hoc magiſterium pertinentium. Cap. III.

ET ſcias, quòd Philoſophi nominauerunt ea pluribus nominibus. Vnde quidam eorum nominauerũt ea mineras, & quidam animale, quidam autem herbale, & quidam per nomen naturarum, hoc eſt naturale. Alij quidam uocauerunt ea quibuſdam nominibus ad libitum, ſecundum quod eis uidebatur. Etiam ſcias, quòd

quòd earum medicinæ sunt naturis propinquæ, prout dixerunt Philosophi in libris suis, quòd natura propinquat naturæ, & natura assimilatur naturæ, & natura coniungitur naturæ, & natura submergitur in natura, & natura dealbat naturam, & natura rubificat naturam, & generatio cum generatione retinetur, & generatio cum generatione uincit.

De Decoctione & eius effectu. Cap. IIII.

ET scias, quòd Philosophi nominauerunt in suis libris decoctionem. Et dixerunt, quòd faciant decoctionem in rebus. Et illud est, quòd eas generat, & mutat à suis substantijs & coloribus ad alias substantias, & ad alios colores. Et non transgrediaris, quod dico tibi in hoc libro, & procedes rectè. Respice, frater semen, quod est in uita hominum, qualiter in ipsum operatur Solis caliditas, quousque exit ex eo granum, & comedunt homines, & alia animalia. Postmodum operatur in ipsum in homine natura cum sua caliditate, & reddit carnem & sanguinem. Et nostra operatio magisterij est sic. Vnde nostrum semen, quod à sapientibus est sic, quod sua perfectio, suusq; processus est ignis, qui est causa uitæ & mortis, qui non tribuit ei uitam, nisi cum intermedio, & sua spiritualitate, quæ non commiscentur, nisi cum igne. Iam uerificaui tibi ueritatem quam uidi atque feci.

De subtiliatione, solutione, coagulatione, & commistione Lapidis, & eorum causa, atq; fine. Cap. V.

ET scias, quòd nisi subtiliaueris corpus, quousq; fiat aqua totum, non rubigi-nabitur, nec putrefiet, & non poterit congelare animas fugaces, cum tetigerit eas ignis, quia ignis est qui eas congelat, cum auxilio ipsius ad ipsas. Et similiter præceperunt Philosophi soluere corpora, & soluimus, ut adhæreat caliditas eorum profunditatibus. Postea reddimus ad soluendum ipsa corpora, & ad congelandum post eius solutionem, cum re quæ ei appropinquauit, quousque coniungamus omnia commista bona & idonea commistione, quæ est quantitas temperata. Vnde coniunximus ignem & aquam, & terram, & aërem: & quando commiscuit se spissum cum subtili, & subtile cum spisso, remansit alia cum alijs, & conuersæ fuerunt suæ naturæ pares, cum prius essent simplices, quia pars quæ est generatiua, addit & tribuit suam uirtutem in subtili, quod est aër, quia adhæsit cum suo consimili, & est pars generationis: Vnde accepit potestatem admouendum & ascendendum. Et potuit frigiditas in spisso, quia amisit caliditatem, & exiuit ab eo aqua, & apparuit res super ipsum. Et exiuit humiditas ascendendo, & subtile aëris, & commiscuit se cum eo: quia est suum consimile, & suæ naturæ. Et quando corpus spissum amisit caliditatem & humiditatem, & potuit super ipsum frigiditas & siccitas, & comminuerunt se suæ partes, & diuisæ fuerunt, & non fuit humiditas, quæ cõsungeret ipsas partes diuisas, elongauerunt se partes. Et postea pars quæ contraria frigiditati, quia continuauit, & immisit suam caliditatem & suam decoctionem ipsis partibus, quæ sunt terræ, & in eis ipsius posse ualuit, siue potuit, & habuit dominium & uictoriam super frigiditatem, & latuit frigiditas, quæ prius erat in corpore spisso per uictoriam caliditatis super eam, conuersa fuit pars suæ generationis, & facta fuit subtilis & calida, & conata fuit siccare cum sua caliditate. Et postea subtile, ascensor naturarum, cum amisit calorem accidentalem, & accidit ei frigiditas, tunc conuersæ fuerunt, & inspissauerunt se, & descenderunt ad centrum, & coniunctæ sunt naturæ terrestres, quæ se subtiliauerunt, & conuersæ fuerunt in suam generationem, & imbiberunt se in eis, & coniunxit humiditas illas partes diuisas, & conata est terra siccare illam humiditatem, & obsedit eam, & prohibuit ne exiret ab ea, &

apparuit quod erat absconsum super eum, & non potuit humiditas separari retentione siccitatis. & similiter inuenimus, quòd quicquid est in mundo, retinetur per suum contrarium, uel cum suo contrario, scilicet caliditas cum frigiditate, & siccitas cum humiditate. Postea cum quilibet eorum obsedit suum socium, commiscuit se subtile cum spisso, & factæ fuerunt illæ res una substantia, scilicet sua anima calida & humida, & suum corpus frigidum & siccum. Postea conata fuit soluere & subtiliare cum sua caliditate, & sua humiditate, quæ est sua anima; & conata fuit claudere & retinere cum suo corpore, quod est frigidum & siccum. & sic super hoc circuit & conuertitur officium huius. Iam asserui tibi ueritatem, quam uidi & feci, & præcepi tibi, ut conuertas naturas à sua subtilitate, & suis substantijs cum caliditate & humiditate, quousq; conuertantur ad aliam substantiam, & ad alios colores: & non transgrediaris quod in hoc libro dicitur, & procedas rectè in magisterio, prout cupis.

De fixione Spiritus. Cap. VI.

ET scias, quòd corpus cum cõmiscet se cũ humiditate, & ipsum inuenit ignis caliditas, conuertitur humiditas super corpus, & soluit ipsum, & tunc non potest spiritus ab eo exire, quia imbibit se cum igne. & spiritus sunt fugaces, quousq; corpora cum eis commiscentur, & conantur pugnare cum igne, & eius flamma. & parum tamen cõueniunt istæ partes, nisi cum operatione bona, & continuo & longo labore, quia naturæ animæ est tendens sursum, ubi cẽtrum animæ est. & quis est ille ex probatoribus qui ualeat duo, uel diuersa coniungere: quorum centra sunt diuersa, nisi post conuersionem naturæ earundem, & mutationem substantiæ, & rei à sua natura, quod est graue quærere? Ergo qui potuit conuertere animam in corpus, & corpus in animam, & commiscere cum eo spiritus subtiles, tinget omne corpus.

De decoctione, contritione, & ablutione Lapidis. Cap. VII.

ET scias illud, quod est multum necesse in hoc secreto atq; magisterio, est decoctio, cõtritio, atq; cribratio & mundificatio, atq; cum aquis dulcibus ablutio. Vnde qui aliquid huius operatus fuerit, mũdificet ipsum bene, & abluat atq; mundificet ab eo nigredinem, & tenebras quę apparent super ipsum in eius operatione. & corpus subtiliet, quanto plus poterit, postea miscebit cum eo animas solutas, & spiritus mundos, quousq; sibi placeat.

De quantitate Ignis, & eius commodo, & incommodo. Cap. VIII.

ET cognoscat similiter quantitates ignium: & commodum rei huius, & incommodum eiusdem, prouenit à commodo ignis. Vnde dixit Plato in suis sermonibus, in libro suo. Ignis addit perfecto commodum seu profectum, & corrupto incõmodum seu corruptionem. Vnde cum fuerit eius quantitas bona idonea, proficiet, & cum multiplicauerit in rebus, ultra modum corrũpet ambo, scilicet perfectum atq; corruptum: & hac de causa oportuit sapiẽtes mittere medicinas suas super Elixir, ad prohibendum & remouendum ab eis cõbustionem ignium, & eorum caliditatem. Et dixit Hermes patri suo. Pater timeo ab inimico in mea mansione. Et dixit: Fili, accipe canem masculum Corascenem, & caniculam Armeniæ, & iunge insimul, & parient canem coloris cæli, & imbibe ipsum una siti ex aqua maris, quia ipse custodiet tuum amicum, & custodiet te ab inimico tuo, & adiuuabit te ubicunque sis, semper tecum existendo in hoc mundo & in alio. Et uoluit dicere Hermes, pro cane & canicula, res quæ conseruant corpora à combustione ignis, & eius caliditate. Et sunt illæ res, aquæ ex calcibus & salibus, quarum factura inueniuntur in libris sapientum de hoc magisterio.

magisterio. Et aliqui ex sapientibus nominauerunt eas aquas marinas, & lac uo latilium, & his similia.

De separatione elementorum Lapidis. Cap. IX.

INde oportet ò frater, quem Deus honoret, ut accipias lapidem honoratum, uel pretiosum quem nominauerunt sapientes, & magnificauerunt, & absconderunt, & celauerũt. Et ponas ipsum in cucurbita cum suo alembico, & separa eius naturas, hoc est, quatuor elementa, terram, aquã, aërem, & ignem. Et sunt ea, corpus & anima, spiritus & tinctura. Et cum separaueris aquam à terra, & aërem ab igne, serua utrunq; duorum per se, & accipe quod descendit ad fundum uasis, & illud est fæx, & ablue ipsam cum igne calido, quousq; auferatur eius nigredo, & recedat eius spissitudo, & albifica ipsam albificatione bona, & fac ab ea euolare additiones humiditatum, & tunc conuertetur, & deueniet calx alba, in qua non erit obscuritas tenebrosa, nec immunditia, nec contrarium. Postea redi ad naturas primas, quæ ascenderunt ab ea, & mundifica eas similiter ab immundicia & nigredine atq; contrarietate, & reitera super eas multoties, quousq; subtilientur, & purificentur & attenuentur. Et cum hoc feceris, iam misertus est tibi Deus. Et scias, frater, quòd hoc officium est unus lapis, super quem nõ intret Garib, id est, aliquid aliud. Cum eo operãtur sapientes, & de eo exit, cum quo medicatur, quousq; compleatur. Non cõmiscetur cum eo aliquid, nec in eius parte, nec in toto. Et hic lapis inuenitur in omni tempore, & in omni loco, & apud omnem hominem, cuius inuentio non aggrauat inquirentem, ubicunq; sit. Et est lapis uilis, niger & fœtens, non emptus precio, & sine aliquo, non existit leuis in pondere, & uocant eum Origo mundi, quia oritur sicut germinantia. Et hæc est eius reuelatio, atq; apparitio inquirenti.

De natura Lapidis & eius origine. Cap. X.

ACcipe ergo ipsum, & operare ipsum, ut dixit philosophus in suo lib. quando nominauit eum sic: Accipe lapidem non lapidem, uel qui non est lapis, nec est de natura lapidis. Et est lapis, cuius minera generatur in capite montiũ, & philosophus uoluit dicere montes pro animali. Vnde dixit, Fili uade ad montes Indiæ, & ad suas cauernas, & accipe ex eis lapides honoratos, qui liquefiunt in aqua, quando cõmiscentur ei. Et illa aqua est ipsa, uidelicet, quæ sumitur ab aliis montibus & illorum cauernis. Et sunt fili lapides, & non sunt lapides, sed nominamus eos per similitudinem, quam habent ad eos. Et scias quòd radices minerarum ipsorũ sunt in aëre, & eorum capita in terra, & quãdo euelluntur à suis locis, audietur, & erit rumor magnus, & uade, fili, cum eis, quia cito euanescunt.

De commistione Elementorum separatorum. Cap. XI.

ET incipe cõpositionem, quæ est circuitio totius facti: nam compositio non erit, nisi cum matrimonio, & putrefactione. Et matrimonium est, cõmiscere subtile cum spisso. Et putrefactio, est assare, terere, & rigare, quousq; cõmisceantur insimul, & fiant unum, ita quòd non sit in eis diuersitas, nec separatio, de aqua mista aquæ. Et tunc conabitur spissum retinere subtile, & conabitur anima pugnare cum igne, & pati ipsum: Et conabitur spiritus submergi in corporibus, & fundi in eis. Et oportuit hoc esse, quia corpus solutum, cum commiscuit se cum anima, commiscuit se cum ea, cum omnibus suis partibus, & alia in aliis intrauerunt cum sua similitudine, & conuersa fuerunt unum & idem. Et ideo oportuit, quòd accidat animæ de commoditate, & de durabilitate, & permanentia, quæ accidit corpori in loco commistionis. Et similiter spiritui in hoc statu uel permanentia animæ & corporis, conueniens fuit accidisse. Quia spiritus cum commiscetur cum ea, cum labore operationis, & commistæ fuerint partes eius cum omnibus partibus aliorum duorum, quæ sunt, uidelicet anima & corpus, tunc conuersa fuerunt, spiritus & alia ambo, unum quid, & indiuisibile, secundum substantiam integram, cuius saluæ fuerunt suæ

naturæ,& conuenerunt ſuæ partes, unde cum obuiauerit iſtud compoſitum cor-
pori ſoluto,& ipſum conſequuta fuerit caliditas,& apparuit ſuper faciem eius,
quod erat in eo ex humiditate,& liquefactum fuerit in corpore ſoluto, & tranſi-
uit in ipſum, & commiſcuit ſe cum eo, quod eſt de natura humiditatis, incendit
ſe,& defendit ſe ignis cum eo. Vnde cum tunc ignis uoluerit cum eo ſuſpendi,
prohibebit eum apprehendere ſe,id eſt,adhærere cum ſpiritu admiſto aquæ ſuæ.
Et ignis non adhærebit ei,quouſq; ſit purum. Et ſimiliter aqua, ex ſua natura fu-
git ab igne,& quando ipſam conſequitur ignis, & uult eam auolare,& ſic fuit
corpus cauſa retinendi aquam, & aqua cauſa retinendi oleum, quod non com-
buretur nec conſumetur. Et fuit oleum cauſa retinendi tincturam, & fuit tinctu-
ra cauſa præciſa faciendi apparere colorem,& cauſa demonſtrandi tincturam,in
qua non eſt lumen,nec uita. Vnde hæc eſt uita recta& rei perfectio,& Magiſterij,
& hoc eſt quod quæſiuiſti. Scias igitur & intellige, & inuenies quod quæris, ſi
Deo placuerit.

De ſolutione Lapidis compoſiti. Cap. XII.

SEd poſtea philoſophi ſubtiliauerunt ſe ad ſoluendum ea, ut bene ſe commi-
ſcerent, corpus & anima. Nam omnia quæ ſimul ſunt in contritione & aſſa-
tione,& rigatione, habent uicinitatem & colligationem adinuicem, ideoq; po-
teſt ignis aſſumere naturam à debiliori quouſq; deficiat & euaneſcat,& ſimili-
ter reuertitur ſuper partes fortiores, quouſq; remaneat corpus ſine anima. Vn-
de quando ſic ſoluuntur & congelantur,accipiunt partes adinuicem,partes ſuas
magnas uidelicet atq; paruas,& fuit hoc ex eis complexio, & eſt eorum aſſum-
ptio, & ſic conuerſa fuerunt illa duo unum & idem. Et quando ſic fuit, aſſumit
ignis ab anima, quantum aſſumit à corpore, nec addit, nec diminuit, unde fuit
per ea perfectio. Ex eo neceſſe eſt ei capitulum proprium in ſcientia Elixiris, ſci-
licet dictum, de ſoluendo corpora & animas ſimplices. Quia corpora non in-
trant ſuper animas, & erunt retinacula eis, & excuſabunt eas ab omni opere
ſublimandi, figendi, atq; retinendi,& commiſcendi,& his ſimilia, niſi cum mun-
dificatione prima. Et ſcias quòd ſolutio non tranſcendit hos duos modos: aut e-
nim eſt extrahere interius rerum ad ſuam ſuperficiem, & erit pro hoc ſolutio, &
eſt exemplum ad hoc, quòd argentum eſt frigidum & ſiccum in ſua apparentia,
& quando apparet ſuum interius,eſt ſolutum, quia eſt calidum & humidum: aut
dicta ſolutio eſt corpus acquirere humiditatem accidentalem, quam non habe-
bat, & addit ſuam humiditatem cum ea,& ideo ſoluunt ſe ſuæ partes,& erit pro
eo ſolutio.

De coagulatione Lapidis ſoluti. Cap. XIII.

ET dixerunt aliqui ex ſapientibus: Congela in balneo congelatione bona,
quam tibi dixi, & eſt ſulfur luminoſum in tenebris, & eſt hiacynthus ru-
beus,& toxicum igneum,& interficiens,& eſt Elixir,quod ſuper nullum rema-
net: Et leo uictor, malefactor, & enſis ſcindens, & theriaca ſanatrix, uel ſanans
omnem infirmitatẽ. Et dixit Geber filius Hayen: Quòd omnes operationes hu-
ius magiſterij ſub ſex cõtineantur rebus, quæ ſunt fugare, fundere,& incerare,&
dealbare, ut eſt marmor:& ſoluere & congelare. Et illud fugare, eſt fugare & re-
mouere nigredinem à ſpiritu & anima. Et fundere, eſt liquefactio corporis. Et
incerare,eſt propriè corporis & eius ſubtiliatio. Et dealbare, eſt fundere citò cor
pus propriè. Et congelare,eſt congelare corpus cum anima præparata. Rurſum,
fugare cadit ſuper ſpiritum & animam:& fundere & dealbare, & incerare & ſol
uere, cadit ſuper corpus. Et congelare cadit ſuper animam, & intellige.

Quòd unus ſit tantùm Lapis,& de eius natura. Cap. XIIII.

DIxit Bauzan philoſophus Græcus, cum interrogauerũt eum: Nunquid ger-
minans poteſt fieri lapis? Dixit ſic: Duo ſcilicet primi lapides, Lapis alka-
li,& lapis noſter,qui eſt uita illi,qui ipſum ſcit,& eius factum. Et qui neſciuit,&

non

non fecit,& non certificabitur: quomodo nascatur, aut putabit lapidem, aut qui non comprehendit super omne quod de modis huius lapidis dixi, iam parauit se morti,& pecuniam suam perditioni. Quia nisi hunc lapidem honoratum inuenerit, non consurget alius suo loco,& non uincent naturæ super ipsum. Eius natura, est caliditas multa cum temperamẽto. Vnde qui ipsum sciuit, iam docuit ipsum,& qui ipsum ignorauerit, non docuit ipsum. Habet autem proprietates & uirtutes multas. Nam ipse mundificat corpora ab additionibus accidentium asgritudinum,& conseruat substantias saluas, ita quòd non appareãt, neq; uideantur in eo turbationes contrariorum, nec fugimentum sui uinculi. Hic est enim sapo corporum & eorum spiritus,& eorum anima, quando commiscetur cum eis, soluit ea sine detrimento. Hic est uita mortuorum,& eorum resurrectio, medicina conseruans corpus,& purgans superfluitatem. Et qui ipsum sciuerit, sciat: & qui nescierit, nesciat. Nam huius officium non consurgit precio, nec associatur uenditioni, seu emptioni. Intellige eius uirtutem & ualorem atq; honorem,& operare. Et dixit quidam sapiens: Non est tibi datum à Deo hoc magisterium solum pro tua audacia, fortitudine & calliditate, sine omni labore. Nam laborant homines,& Deus tribuit fortunam hominibus. Adora ergo Deum creatorẽ, qui tibi tantam gratiam suis operibus benedictis uoluit exhibere.

Modus operationis lapidis ad album. *Cap.* XV.

CVm ergo uolueris hoc magisterium honoratum facere, accipe lapidem honoratũ, & pone eum in cucurbita,& cooperi cum alembico,& claude eam bene cum luto sapientiæ,& dimitte exiccari, quod sic facies, quotiescunq; claudes cum luto sapientiæ, postea mitte in stercore calidissimo: deinde distillabis eum,& pones sub eo recipiens, in quod distilletur aqua,& dimittes sic, quousq; tota aqua distilletur,& exiccabitur humiditas,& poterit siccitas super eum. Postea extrahes eum siccum,& seruabis aquam, quæ distillauit ex eo, quousq; tibi sit necessaria. Accipiesq; corpus siccum, quod remansit in fundo cucurbitæ, & teres ipsum, ponesq; in uase chalcofolario, cuius quantitas sit secundum quantitatem medicinæ,& subhumabis eam in stercore equino humido excellentissimè calido, prout potest,& sit ipsum uas clausum bene cum pila & luto sapientiæ,& sic dimittas ipsum esse ibi. Et cum noueris quòd uoluerit infrigidari stercus, parabis aliud calidissimũ,& in eo pones dictum uas. Sic facies cum eo quadraginta dies, renouando sæpe stercus calidum, cum necesse fuerit,& soluetur medicina in se,& fiet aqua spissa alba: & cum sic eam uideris, scias eius pondus, & adde eidem quantum est medietas ponderis ipsius de aqua, quam prius seruasti,& claude tunc ipsum uas cum luto sapientiæ,& iterum reduc ad stercus equinum calidum: quia in eo est humiditas & caliditas,& non omittas (ut prius diximus) renouare stercus, cum infrigidari inceperit, quousq; compleantur quadraginta dies. Quia tunc medicina congelabitur in simili quantitate dierum, quibus soluta fuit prius. Postea accipe eam,& scias pondus eius integrè,& accipe quantitatem eius de aqua, quam prius formasti,& tere corpus,& subtilia,& pone aquam super ipsum. Et iterum remitte in stercore equino calido, per unam septimanam & dimidiã,& sunt decem dies, tunc extrahes,& inuenies corpus iam bibisse aquã. Postea tere ipsum & pone super ipsum de ipsa aqua, quantũ prædictũ est. Et subhuma eum in stercore,& dimitte ibi per alios decẽ dies. Postea extrahe, & inuenies ipsum corpus quod iam biberit aquã. Postea, ut prius tere,& pone super ipsum de prædicta aqua, iuxta quantitatem prædictam,& iterũ subhumabis in stercore prædicto,& dimittes ibi per decem dies,& postea extrahes. Et sic facies quarta uice, tunc cum iam quarto complebitur hoc, extrahe & tere,& subhumabis eum in stercore, quousq; soluatur: deinde extrahe,& reitera adhuc semel, quia tunc est origo perfecta,& iam compleuit suum factum. Tuncuerò cum

sic fuerit,& adduxeris rem ò frater,ad hunc statum honoratum. Accipe ducentas quinquaginta drachmas plumbi uel stanni,& funde ipsum. Deinde cum liquefacta fuerit,proijce super ipsum unam drachmam de Cinnabari,id est de hac medicina,quam adduxisti ad hunc statum honoratum,& hunc ordinem altum,& retinebit ipsum stannum seu plumbum,ne euolet ab igne,& albificabit ipsum,& extrahet ab eo ipsius detrimentum,& eius nigredinem,& conuertet ipsum in tincturam permanentem perpetuo. Deinde accipe unam drachmam de istis ducentis quinquaginta,& proijce super ducentas quinquaginta stanni aut latonis, seu cupri,& conuertet ipsum in argentum melius,quàm de minera,& hoc est maius quod facere potest,& ultimum,si Deus uoluerit.

Conuersio prædicti Lapidis in rubeum. Cap. XVI.

ET si uolueris hoc magisterium ad aurum conuertere: Accipe de hac medicina,quam (ut dixi) adduxisti ad hunc statum honoratum,& ad hunc ordinem altum,pondus unius drachmę,& hoc secundum modum exempli tui superius dicti. Et pone eam in uase chalcofolario,& subhumabis eam in stercore equino per quadraginta dies,quia soluetur: postea dabis ei ad bibendum aquam corporis soluti,primò quantum est medietas sui ponderis,postea usquequo congeletur,subhumabis in stercore calidissimo,ut prius dictum est. Deinde per ordinem facies in hoc capitulo auri,sicut feciſti superius in capitulo argenti. Et erit aurum,& operabitur aurum,si Deus uoluerit. Custodi fili hunc librum secretissimum,& non ponas ipsum in manus ignorantium secretum secretorum Dei, quia perficies quod uolueris. Amen.

FINIS.

LOCI ALIQVOT PRACTICAE EX GEBERO DECLARATI PER *doctum & expertißimum senem Ioannem Braceschum Vrceanum.*

PRo declaratione modi operandi: Recipe calcem ferri,libro 2.cap.2.& in lib. Inuestigationis,& in eodem 2.lib.cap.7.13.14.& lib.1.cap.14.& subtiliter eam tere,libro 2.cap.7.& 8.& libro 3.cap.17.& lib.4.cap.4.& in libro Inuestigationis, cap.de Præparatione iouis,& in sequentibus:& cum aqua communi toties laua illam,donec aqua exeat clara,libro 3.cap.2.ante finem: & cap.13.15.& 18.& libro 4.cap.5.& libro Inuestigationis,cap.de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus,& maximè in cap.Præparationis Veneris: ubi dicit,quòd toties lauetur, donec aqua exeat clara:& quamuis multis in locis dicat,ut lauetur aceto,ipse intelligit de lotione sulfuris & argenti uiui:sed uult etiam significare,quòd similiter calx lauatur cum aqua:cum lota fuerit,desiccetur bene ad Solem,ut in libro Inuestigationis,cap.de Præparatione Veneris,& sequentibus. Postea pone materiam illam in bocijs planis fundum,uel planis in fundo,seu plani fundi,altitudinis unius digiti transuersi,lib.2.cap.10.& super illam pone acetum distillatum, quod superet digitos quatuor supra materiam,libro 2.cap.15.libro 3.cap.7.lib.4. cap.4.& 28 in proœmio lib.Inuestigationis in fine,& in eo toto libro:& cooperi uasa ne respirent,& ea sepelias in fimo equino mediocriter calido,lib.2.cap.15. & ibi maneant circiter dies quindecim,& postea per distillationem filtri,aut per inclinationem uasis extrahe quod solutum est in aceto,& pone in bocijs magnis,& si uidetur,desicca materiam & tere etiam subtilissimè,& super eam pone etiam acetum distillatum,& sic facter,ut suprà:& totam materiam solutā pone simul in magnis bocijs,ut habes supradicto loco,& quotidie cōmoue materiam donec clarificetur,postea distilla per filtrum,ut habes lib.2.in fine 12.cap.

postea pone partem illius materiæ rubeæ & putrefactæ in uno aut duobus uasis, similibus uasis putrefactionis lib. 2. cap. 8. ordinatis cum suis capellis & furnis in balneo cum suis recipientibus pro recipiendo aceto quod distillabit. Et aduerte, quòd à parte superiori recipientium, inuenies arg. uiuum sublimatum, ut est illud uulgi, & simile uidebis in uasis putrefactionis, quanuis illud arg. uiuum nullius sit utilitatis. & quemadmodum deficit acetum, repone de illo rubeo, donec totum posueris: & in summitate aceti, quotidie sublimabuntur una uel duæ pelliculæ, primò nigræ, postea diuersorum colorum: libro secundo, cap. 13. & in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis. & pelliculæ illæ sunt oleum sulfuris: libro primo cap. 14. & libro quarto, cap. 20. & sunt sulfur calcinatum, libro primo, cap. 13. libro tertio, cap. 1. & 6. & semper proijce in fundum eas pelliculas sulfureas, libro secundo, cap. 8. 13. 18. Et in libro Inuestigationis cap. de Præparatione Iouis, & sequentibus: quoniam illud est sulfur fixum, libro primo, cap. 13. & libro tertio, cap. 1. 6. 8. & proijciuntur in fundum pelliculæ, si moueatur uas parumper, & tantum stet in fundo, donec sit mundum & purificatum, libro secundo, cap. 18. & libro Inuestigationis, cap. de Pręparatione aceti acerrimi & sequentibus: Quoniam suum sal, acetum, & ignis, mundificant corpora sulfurea, libro primo, cap. 13. lib. 2. in procœmio, & cap. 14. libro quarto, cap. 5. & in fine procœmij lib. Inuestigationis & sequentibus. Et quando sulfur fuerit mundatum, extrahe cap. de Pręparatione aceti acerrimi, in libro Inuestigationis, & sequentibus. & separa sulfur ab aceto & à sale, & pone sal in storta lutata, & primò cum lento igne separa aqueitatem, libro secundo, cap 3 & 7. postea muta recipientem, & ignem auge, libro secundo, cap. 8. 9. 11. 13. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis, donec totum oleum simul cum aqua Mercuriali distilletur, & descendat in recipientem, libro primo, cap. 13. libro secundo, cap. 8. 9. 12. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis quoniam in eo oleo inest sulfur purum & mundum dictum arsenicum & Venus, libro primo, cap. 10. & 17. & lib. 2. cap. primo, libro 3. cap. 8. & 15. in libro quarto, cap. 4. in fine, in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis & sequentibus. in fundo bocię remanent terrę salis dicti Mercurij libro 1. cap. 12. libro 2. cap. 2. 7. 9. 11. In tertia causa descensionis lib. 3. cap. 6. 7. 13. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus. & illud est Mercurius fixus & terreus lib. 3. cap. 6. Sed illæ terræ separantur à Mercurio per lauationem, id est cum aceto distillato, distillando per filtrum, libro 1. cap. 19. libro 3. cap. 2. 8. 9. 13. 18. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus. posteà congela in urinali per balneum, & tunc sal aut Mercurius est præparatus, lib. Inuestigationis per totum, & in Testamento. Habes ergo sulfur, arsenicum, & argentum uiuum præparata, sed te oportet separare arsenicum ab aqua Mercuriali mediante balneo, libro 1. cap. 12. lib. 2. cap. 12. tamen pro maiori cõmoditate pones duplicem furnum, sulfur & argentum uiuum præparata in bocciula ultimæ fixionis, & facies commistionem & unionem omnium spirituum & elementorum libro 1. cap. 7. & pones illa super ignem lentum & siccum, donec aqua Mercurialis, dicta sal armoniacus, & sal dissolutum, subtiliet & soluat prædictum sulfur libro 2. cap. 15. lib. 4. cap. 10. in libro Inuestigationis. cap. de Præparatione Iouis, & sequẽtibus. & ut prædicti spiritus possint uniri & cõiungi per minima, libro 1. cap. 13. 17. libro 2. cap. 15. lib. 4. cap. 4. 6. 9. 10. 11. 14. Posteà cum capello extrahe aquam Mercurialem, aut dimitte collum apertũ, donec ea exhalet lib. 1. cap. 7. lib. 2. cap. 7. 16. 17. & posteà claude os colli bocciulę, ut non respiret: & collum debet esse lõgum & corpus rotundum, lib. 2. cap. 14. in fine, & cap. 16. 17. & pone bocciulam in scutella cinerum in cõuenienti furnello, & subter fac ignem lucernæ, ut primò possit coagulari, & postea fixari, lib. 1. cap. 7. libro 2. cap. 15. 16. 17. 18. lib. 4. cap. 10. 11.

Experientia igitur dedit modos operandi, uidelicet primò calcinationem ferri, (seu scoriæ illius melioris, quæ à fabris secus uias in cumulum proiicitur) secundò sublimationem sulfuris sui, tertiò descensionem & distillationem salis sui, quartò solutionem sulfuris sui, quintò coagulationem spirituum solutorum, sextò fixionem Elixir, septimò cerationem sulfuris & Elixir cum sale præparato, id est, ferro calcinato: in quo ferro sunt omnia metalla philosophorum. Ignis ipsa turpia transformat ab obscuritate ad claritatem, ab immundicia ad mundiciem. Perspicuum quanto magis comburitur, tanto magis fit perspicuum. Quocunq; tempore, quocunq; loco, & quocunq; calore expoliantur imperfecta metalla omnia à sulfure corrumpente, statim perficiuntur in aurum. Nam uera autem Alchymia, scientia est, qua metallorum principia, causæ, proprietates, & passiones omnium radicitus cognoscuntur, & quæ imperfecta & incompleta, mista, & corrupta sunt, in uerum aurum transmutantur.

FINIS.

LIBER DE MAGNI LAPIDIS COMPOSITIONE ET OPERATIONE, AVTHORE ADHVC INCERTO, SED TAMEN DOCTISS. CAP. I

ATVRALIS Philosophiæ partem secretam, scientiam videlicet famosam, inclytam & gloriosam, insipientibus occultam, sed pijs ac prudentibus manifestam scribimus, qua pauperibus & inopibus sub ueniri possit: Hoc autē succincti sermonis eloquio non penitus occulto, nec penitus manifesto, non tamen sub ænigmate, vel figura, sed potius sub plana sermonum serie: tali tamen, quòd hoc prudentes nō lateat, mediocribus autē profundissimum sit, fatuos verò miserabiliter excludat: ne improbus æquè ac probus tam excelsam scientiam vsurpet indignè. Artificem verò huius scientię oportet esse subtilissimi ingenij, & naturas metallorum eorumq; generationes infirmitates, & imperfectiones in suis mineris scire, & cognoscere, antequam perueniat ad hanc artem, si in tribus ordinibus medicinarum, vel lapidum voluerit esse perfectus. Sed quia priorum duorum ordinum medicinæ sunt sophisticæ, & non tollunt de commisto, relinquitur vnica sola, quæ est de tertio ordine: & dicitur vnica & vera omnino, & certa: quia sola tollit de commisto, & lapis magnus & precios⁹ philosophicus, seu medicina sūma & precios⁹, à Philosophis appellatur: de qua sola Philosophi scripserunt in suis libris, & loquuti sunt, alijs medicinis & lapidibus prætermissis: ideo nos, ipsos imitātes, tantùm intendimus de hoc lapide magno, vel medicina summa loqui in hoc libro, omnibus alijs prætermissis.

Operis claritas.

Artifex qualis esse debeat.

Ordinum trium Lapidis qui optimus.

Autoris intētio.

Non accedat autem ad ipsam indagandam artifex grosso ingenio, & duro repletus, nec auarus, nec sumptibus parcens, vel expensis, nec vir duplex, omnino variabilis à proposito, nec nimis festinus, nec infirmus, aut impotens manibus vel oculis, aut nimis antiquus, nec ita pauper, vt habere non possit vnde hanc sumptuosam scientiam indagare possit: sed potius sit doctrinæ filius, vir subtilissimo ingenio decoratus, sufficienter locuplex, largus, sanus, firmus in proposito, patiens & mitis, temperatus, & sufficienter suis membris & organis bene dispositus & ordinatus. Nec tædeat artificem huic libro sæpius studere, et ex eo verum intellectum extrahere, & extractum in corde suo secretè gerere, perpetuæq; memoriæ commendare, postea operari.

Qui ab hoc arcendi negocio.

Artificis mores & conditio.

Libro huic sæpius studendum

Nō enim solū per libros ipsam conuenit indagare, quia qui per libros ipsam solùm sequitur, tardissimè eam inueniet, eo quòd libri istius scientiæ non sunt scripti ad doctrinam ipsius, sicut libri aliarum scientiarum, sed sunt tantùm quātum figuræ ipsius scientiæ, quia scripti sunt subocculte, & diuersis ænigmatibus, metapōoricè & figuratè. Et hoc totum ne per ipsos verè sciatur, cognoscatur & tradatur, quòd hæc scientia est vera & omnino certa: vnde nullus Philosophorum vnquam hanc scientiam scripsit, vt est, sed tantùm alliciunt artifices ad ipsam indagandam & inquirendam: quidam autem ipsorum minus clarè, quidam magis occultè, nunquam autem magis manifestè.

Ex omnino solis libris artificem non perfici.

Et ideo non trademus ipsam scientiam, nisi nobis solùm: sed tamen per hæc quæ dicemus, alliciemuste, fili doctrinæ, ad ipsam indagandam, & veraciter

Ars quomodo inuenienda

inueniendam: non tamen propter hoc desperet doctrinæ filius, quia si ipsam quærat per ea quæ in libro sunt scripta, proculdubio ipsam inueniet, non autẽ per viam doctrinæ, sed proprio motu indagationis naturæ, cum magnorum sumptuum interpositione, & cum magna instantia laborum, & meditatione cõtinua, atq; pœna. Sunt enim multa obstacula ipsius tam famosæ scientiæ, quæ impediunt artifices ipsam indagantes, omnino præcauenda in hac vera indagatione: et maximè cùm in desperationem lapsus artifex, inclinat se ad opus sophisticum faciendũ, à quo omnino est præcauẽdum, & in hac vera indagatione penitus intendendum. Qui autem ipsam consequi meruit, meritò philosophus in hac arte philosophiæ nuncupatur, & ea semel facta, nullatenus ipsam reiterare à prudenti opifice contingit. Pro solis enim pauperibus à Deo hæc nobilis scientia est tributa: & si reges & principes eam scirent, nullus philosophorum de cætero attingere posset. Post studium verò huius libri continuum, & ipso intellecto, opus incipere oportet artificem studiosum, & per opus hãc scientiam præcelsam subtili ingenio indagare, & ea inuenta omnino certa & vera, non sophistica, ipsam secretissimè celare, & custodire, & cautè & prudenter loco & tempore in suis necessitatibus ea vti: quia qui thesaurum publicè portat & vtitur, cupit deprędari.

Artifici non desperandum, & à sophisticis operibus omnino cauendum.

Sciẽtia hæc pro quibus data.

Nota

CAP. II.

Dimidium facti qui bene cœpit, habet.

CVM enim vniuscuiusque rei principium & medium debitum sumpserit effectum, finis inde laudabilis comprobatur. Et philosophus dicit, quòd ignoratis principijs, cætera etiam subsequentia ignorantur: ergo à contrario cognitis, cognoscuntur. Et in primo Ethicorum dicitur, Quòd qui scit principium alicuius rei, scit ferè vsq; ad fines eius. A principijs ergo & medijs tam præcelsæ scientiæ est ordiendũ, vt ea effectu debito terminetur, vt inde finis succedat consũmatio glorioſa. Sunt autem principia istius famosæ scientiæ eadẽ quæ naturalia in metallis: Metallorũ autẽ principia sunt ista, sub quæ fundatur ars in suis actionibus in ipsis formãdis. Materia verò principalis omniũ metallorũ in suis mineris, de qua ipsa generãtur & causantur, est aqua sicca, quã aquam uiuam, vel argẽtum viuum aliter nominamus, & spiritus fœtens, quem aliter sulphur appellamus: non tamen in natura sua pro ut sunt in suis mineris creata, quia in locis suis vbi generantur, nullum metallum inuenitur, sed potius ista materia est quædam substantia naturaliter à natura creata, habens in se naturam & substantiam istorum duorum: & ex ista tali materia vel substantia duorum prædictorum procreata, generatur & creatur quædam substãtia subtilis fumosa in visceribus terræ & venis mineralibus, vbi congregantur & detinentur. Et deinde adueniens virtus mineralis super ipsam fumosam materiam, eam congelat & vnit se cum ea vnione inseparabili & firma per decoctionem naturalem, & mineræ temperatam, non solùm cum plurimo vtriusque, sed in plurimo vtriusque, ita quòd nec humidum prædictum, scilicet arg. viuum a sico, scilicet à prædicta substantia sulfuris, nec siccitas ab humido possunt de cætero separari. Ex his patet quod in metallis sunt quatuor elementa naturaliter, & quòd sunt homogenea: quia nihil aliud sunt quàm fumi subtilissimi per decoctionem naturalem in suis mineris congelati & fixi, & in metalli naturam alterati, conuersi, & mutati. Item patet quòd humidum radicale metallorum in eorum calcinatione propter homogeneitatem & fortem vnionem elementorum ad inuicem in ipsis non consumitur, nec separatur, sicut consumitur & separatur humidum lapidis, quia non est vnitum in eis cum sicco in plurimo vtriusq;. Et sic patet quòd humidum lapidum est volatile & fugitiuum ab igne, humidum verò metallorum est fixum & permanens in igne. Item in generatione

Principia scientiæ

Principium metallorum, & generationis modus.

Elementa quomodo in metallis

ne metallorum substantia sulfuris prædicta se habet per modum agentis, substantia verò arg. viui se habet per modum patientis. Et sic patet quòd sulfur est pater mineralium, arg. autem viuum mater.

CAP. III

EX prædictis omnibus à prudẽti artifice subtiliter intuẽti colligitur, quòd natura in metallis creandis & formandis habet quandam substantiam vel materiam, videlicet arg. viuum, & sulfur, vt est dictum: ex qua materia facit naturaliter exire in mineris illam fumosam substantiam, seu materiam subtilem, quæ postea artificio ipsius naturæ, vt est dictum, conuertitur in metallũ. Illa verò prima materia à qua fumosa prædicta materia generatur & exit, est quoddam corpus: & illa fumosa ab ea generata est quidam spiritus: & sic natura facit de corpore spiritum, & sic facit ascendere à terra in cælum, ideſt rem corporalem facit spiritualem. Et quia postea hanc materiam spiritualem natura cõuertit in metallum, vt est dictum, tunc facit de spiritu corpus: & sic facit descendere de cælo in terrã, ideſt rem spiritualem facit corporalem in suis operationibus & actionibus. In omnibus autem istis operationibus verè nõ possumus & propriè ipsam naturam sequi, sed per quandam similitudinem ipsam sequi tenemur in operationibus istius scientiæ, quod magis propriè, provt expedit arti nostræ, hoc est attentius faciendum.

Mirabilis naturæ in generãdis metallis modus

Item patet quòd omnia metalla quantum ad radicem naturæ sunt eiusdem substantiæ vel materiæ, & tamen non sunt eiusdem formæ, & hoc est propter infirmitatem & sanitatem, mundiciem & immundiciem, paucitatem & quantitatem ipsius substantiæ arg. viui & sulfuris in vnione & commistione naturali, & propter naturam minerarum diuersarum, ac longam vel breuem ipsius naturæ decoctionem. Et hæc in vniuersali de generatione naturali metallorũ diximus. Si autem hæc in particulari quis scire voluerit, videat Philosophũ 4. Meteororum cum suis cõmentatoribus, & Albertum de mineralibus, & summam Geberi philosophi, quæ est de perfectione magisterij huius artis.

Metallorũ identitas & diuersitas unde.

Particularis metallorum scientia unde petenda.

CAP. IIII.

HVIVS verò famosæ scientiæ radicalia principia super quæ fundatur, sunt ista, videlicet, Quædam materia vel substantia propria arg. viui & sulfurum fumosa & subtilissima, ex natura prædictorum duorum per nostrũ artificium generata, limpidissima, clara tanquam lachryma, in qua latet & habitat spiritus quintæ essentiæ, ut inferius dicemus. Non tamen est ista substantia ipsum sulfur, nec ipsum arg. viuum, provt sunt in natura sua in mineris suis, sed est quædam pars ipsorum duorum, quæ non est arg. viuũ vel sulfur. Quæ substantia prædicta fumosa & volatilis in propriam substantiam aliam arg. viui & sulfuris fixam & firmam, quæ est patiens ignem, nec eum fugiens, sed in eo perseuerans, figitur & massatur: quæ postea per decoctionem temperatam & cõtinuam, & per magisterium huius scientiæ cum alijs adhoc conuenientibus cõgelatur in lapidem fundentem, fluentem, tingentem, & in igne perseuerãtem. Quidam philosophi dicunt, quòd ex solo arg. viuo sine admistione sulfurum, hæc materia fumosa generatur, sed hoc est idem, quia arg. viuum habet in se naturaliter sulfur rubeum mistum: & hoc sulfur rubeum ab albedine ipsius propria manu separauimus, tetigimus, & vidimus. Attamen Philosophus, qui dicit, quòd ex sola substantia mercurij sine additamento substãtiæ sulfurum lapis elicitur vel generatur, non hoc intelligit de substantia fumosa prædicta, in qua latet spiritus quintæ essentiæ quem quærimus quo tingamus, sed de substantia fixa & firma lapidis, quæ est terra ipsius, in qua figitur idem spiritus: qua terra ipse lapis spiritualis imprægnatur in ventre venti per magisterium huius

Principia scientiæ metallicæ.

Opinio recitata

Nota

Quid uentus sit, uide infra Ca. 16

artis, vt inferius ostendetur. Nullo modo substantia fumosa prædicta potest naturaliter elici, nisi ex substantijs prædictorũ duorum arg. viui & sulfurũ insimul admistis. Item aqua & ignis in hac sciẽtia sunt agentia, unde oportet scire aquã & ignem coadiuuari simul: terra & aer sunt patientia: aqua & ignis sunt agẽtia: aqua est masculus, & terra est fœmina: Sol est pater ipsius, & Luna mater. In hac operatione huius sciẽtiæ pluribus rebus indigemus, quibus nõ indiget natura & sic in omnibus sequi naturã non valemus. Ex his patet quòd in illis quibus indigemus, sunt quatuor elemẽta, unde oportet scire elemẽta conuertere vnũ in aliud, alterare vel mutare, videlicet, facere de humido siccum, & de sicco humidum: de frigido calidum, & de calido frigidum: aliter opus huius scientiæ nõ posset aliqualiter vel aliter consũmari. Itẽ nota quòd faciendo generari prædictam fumosam materiã à substantijs prædictorũ duorum, scilicet mercurij & sulfuris, & suorum adiunctorũ, quòd dicta substantia simul vnita est quodãmodo corpus, à quo exit ista fumosa substantia: nam fecit artifex ascendere à terra in cælum quandam materiã vel substantiam corporalẽ in materiam vel substãtiam spiritualem: & cùm postea ipsa materia vel substantia spiritualis facta cõgelatur, & fixatur, & in lapidẽ cõuertitur, tunc facit descẽdere de cælo in terrã & materiam vel substãtiam spiritualẽ iteratò facit corporalẽ. Et sic patet, quòd sicut natura facit de corpore spiritũ, & de spiritu corpus in generatione mineralium metallorũ: ita & nos in generatione artificiali lapidis mineralis per artificium nostrũ mirabile, facimus corpora spiritus, & spiritus corpora. Et hoc est quod dicit Aros, Facite corpora spiritus, & inuenietis quod quæritis. Ex his clarè liquet, quòd principia & operationes istius scientiæ similia sunt principijs et operationibus naturæ, tamen indigemus pluribus alijs quàm natura.

Elementorum usus in hac scientia.

Elementorum transmutatio

Ars optimè naturã imitatur.

CAP. V.

Operatio particularis hinc traditur.

DATIS ergo principijs de generatione metallorũ, ac materia operationũ in eis, atq; istius inclytæ & famosæ scientiæ in vniuersali: nunc de operatione istius artis & magisterij in particulari videamus. Totũ opus magisterij magni lapidis philosophici, & occulti duas habet partes operationis: Prima est de operationibus Elixir, & dicitur primũ opus: Secũda pars est de operatione lapidis, & dicitur secundũ opus, quod aliter & in alio vase fit: & terminata prima operatione Elixir, incipit istud aliud, quod est secundum, de operatione lapidis. Quidã philosophi in libris suis primò tradiderunt secundũ opus scilicet operationem lapidis, postea primum opus, quod est de Elixir. Et quidã modò loquuntur de vno opere, modò de reliquo, scienter intricando se, & suã intentionem obscurè persequentes, & obscurius exponẽtes, vt inquisitores fatuos & duro ingenio vel grosso existentes deciperent, hancq; & meritò famosam scientiã penitus occultarent, & prudentes ad eam allicerent, & eis manifestarent. Nos autẽ rectum ordinem in hac operatione lapidis provt propriis digitis probauimus, & tetigimus, & oculis vidimus, tenebimus in hoc libro. Prius enim necessarium quod res elixentur, hoc est in Elixir conuertantur, antequam in operatione lapidis intendatur, aliter ad inuentionem & operationẽ magni & veri lapidis nullatenus quis attinget. Vocauerunt autẽ quandoq; philosophi in libris suis Elixir lapidẽ, & lapidẽ Elixir, nõ facientes differentiã nominũ inter vtrunq;, vt fatuos excæcarent, & tamen dixerunt veritatẽ. Quare verè Elixir est primũ & principale fundamẽtum & radicale lapidis pretiosi quod postea per operationẽ secundam conuertitur in ipsum lapidẽ pretiosũ, vel medicinam summam, quæ sola de commisto & infirmo & imperfecto metallorum tollit, et ea reducit ad sanitatem & perfectionem summã, super quæ proiecta fuerit: & realiter conuertit & trãmutat in lunificum vel solificũ verũ secun-

Nota experto credendum.

Elixir præcedit lapidem, & quo modo

Elixir quid

Lapis quid

ſecundum colorem ipſius lapidis. Philoſophi autẽ diuidunt Elixir vel lapidẽ, & dicunt quòd habet corpus, animã & ſpiritum: & ſunt hæc vnita in ea vnitione naturæ, cui per artificium miniſtramus, quòd ſic agat. vnde nos nõ facimus Elixir nec lapidẽ, ſed natura, cui miniſtramus materiã, de qua agit. Corpus vocãt terrã debitã lapidis, quod dicitur ſecretũ lapidis vel Elixiris, quod aliàs fermentũ vel nutricẽ ipſius appellamus. Ex his colligit, ꝙ ex ſubſtantia arg. viui & ſulfuris ſubtiliſsima & puriſs. & ex terra noſtra, Elixir cõponit, & lapis cõſiſtit.

Corpus quid uocetur.

Elixir exquibus fiat.

CAP. VI.

ELIXIR autem in hac ſcientia dupliciter cõſideratur. Eſt enim Elixir ad album, & Elixir ad rubeum. De Elixiri ad album prius eſt videndũ, & primò de eius ſpeciebus, ex quibus cõponitur. De ſpeciebus verò Elixiris albi, Philoſophi variè tradiderunt, & diuerſis nominibus ipſas ſpecies nominauerunt. Quandoq; enim pro ſpeciebus nomina colorum ipſarũ ſpecierũ ipſas ſpecies nominauerunt, ita quòd multum ampliauerunt nomina iſtarũ ſpecierũ & in tantũ, quòd ob earum nomina multiplicata & dicta ab earum coloribus, vel naturis, plures & diuerſæ ſpecies conuenire videantur, quanq; non oporteat: ſed ſemper aliquid addentes vel ſubtrahentes, vt fatuos deciperent inquiſitores. Quidam autem poſuerunt & quæſierunt hanc præcelſam ſcientiam in vegetalibus vel materialibus: ſed quanuis iſtud ſit poſsibile per naturam, nõ tamen eis poſsibile eſt, quia potius eis in laborando vita deficeret, q̃ quòd laboratum ad finẽ deducere poſſent. Quidam autẽ quæſierunt ipſam in lapidibus, gẽmis, vitris, ſalibus, baurachijs, & ſimilibus: quod impoſsibile eſt, & contra naturæ principia hoc in talibus reperire: quanuis quandoq; alteratio in prędictis reperiatur, poſt tamen longum laborẽ. Quidam aliquando in ſpiritibus tantũ, videlicet in mercurio & ſulf. cum ſuo compari arſenico & ſale armoniaco ipsũ quæſierunt. Et quidã alij in omnibus corporibus metallorũ. Et q̃uis iſti duo vltimi in parte bene quærãt, & nõ in toto, & alij duo in toto malè quærãt: ideo omniũ iſtorũ ſecta rationibus eſt uacua. Nos aũt prætermiſsis omnib. prædictis certũ numerũ ſpecierũ quæ cõueniũt ad hoc Elixir, in hoc libro nominabimus.

Duplex Elixir

Errorum cauſæ.

Vegetabilia.

CAP. VII.

QVATVOR autem ſpecies ſunt, & nõ plus, nec minus, quæ ad hũc Elixir conueniunt cõponendum, videlicet arg. viuũ, ſulfur citrinũ fugiens ſulfur viride fixũ habens ventrem nigrũ intellectu, q̃uis clarum in viſu videatur, & ſulfur album fixũ: & hæc tria ſulfura ſunt fundentia & fluentia ſicut cera. Iſtarũ autẽ ſpecierum optimæ vel meliores ſunt nouæ quã antiquæ. Bonum ſulfur viride eſt, quod in groſsis fruſtis reperitur, & cùm frangit habet fractionem clarã, viridem, & eſt lucidum ad modũ vitri. Et propter hoc à Morieno Philoſopho almagra, hoc eſt, vitrũ appellatur ratione colorum ſui, cùm tamen non ſit vitrũ in rei veritate, ſed ſimile ei in fractione eſt: ſulfur album fixũ melius eſt cùm fuerit bene albũ, fracturam habens albã, lucentẽ & clarã, & eſt per grana oblonga non multũ, ſed parum groſſa. In groſsioribus granis melius eſt ſulfur citrinũ fugiẽs: & ſulfur viuum melius eſt quod fuerit in groſsis fruſtis clarum & nõ petroſum. Mercurius autẽ venalis habebatur apud Pariſios, quãdo incepi artem iſtam, valens ſing. lib. ſolidos duos Pariſiẽſes. Vna aũt lib. ſulf. viui ſexdecim denarios: libra verò aliorũ duorum ſimul miſtorũ vel compoſitorum quatuor ſolidos. lib. denicq; ſulf. viridis duos denarios. lib. ſulf. albi quatuor ſolidos. Et ita patet, quòd iſtæ ſpecies non ſunt magni pretij. Omne enim quod magno precio emitur, in hac ſcientia non oportet quærere, vt dicit Morienus philoſophus. Nomina iſtarum trium vel quatuor ſpecierũ & eorũ cõpoſitio nulli fatuo, vel inſipienti reuelantur: dimitendi enim ſunt in ſuis errori-

Species ad Elixir

Boni ſulfuris ratio, & ſpecies.

Morienus philoſophus

Mercurius.

Precia ſpecierũ.

Quæ non reuelanda & quibus

bus: quia qui per alias ſpecies quærunt hanc præcelſam ſcientiam, ipſam nõ inuenient, nec ad ipſam attingent, donec Sol & Luna in vno corpore redigãtur, quod ſine præcepto diuino impoſsibile eſt euenire.

CAP. VIII.

COMPONITVR autem arg. viuum cum ſulfure viuo citrino, ita quòd in ſimul alterantur quodãmodo à ſua natura prima, & veniunt vnũ & idẽ in vna maſſa rubea, quã tunc vocamus Terram rubeam ponderoſam: & ex hinc amplius non ſunt, nec conueniunt niſi tres ſpecies in hac arte. De hac autẽ diſpoſitione ſeu compoſitione primæ alterationis harũ duarum ſpecierũ loquitur Morienus in lib. ſuo ad Regem Ali: & dicit, Fac vt fumus albus, ideſt, mercurius, fumum rubeum, ideſt ſulfuris capiat, & ſimul ambo effunde & coniunge, ita quòd par pondus apponatur & c. Sed quia hæc compoſitio, ſiue diſpoſitio, videlicet iſta terra rubea, lucida, põderoſa, tota compoſita venalis inuenitur: ideo non curamus laborare circa ipſius compoſitionem, ſed ipſa prætermiſſa, ad alias veniamus. Aliæ duæ ſpecies non componuntur, donec in opere huius artis ponantur. Quamlibet autem iſtarum ſpecierum vocauerunt Philoſophi Lapides in ſuis libris, & hoc propter ſimilitudinem quam habent ad ipſos, non quòd ſint lapides in natura.

Prima cõpoſitio

Lapis non lapis

CAP. IX.

EMPTIS autem à te & habitis, fili doctrinæ, his tribus ſpeciebus, accipe lib. vnam duodecim vnciarum de ſulfure viridi fixo, & tere ſuper marmorem, vel alibi vbi melius poteris, & reduc ad puluerem minutũ in quantũ poteris, & natura eius exigit, quo contrito ſerua & pone ad partem. Secundò accipe tres vncias, id eſt quartam partem vnius libræ duodecim vnciarum de ſulfure albo fixo, & eodem loco tere per minuta, ſicut de alio feciſti, & ſerua ad partem. Tertiò accipe tres vncias de terra rubea, lucida, ponderoſa, quæ eſt cõpoſita ex ſulfure & mercurio, vt dictum eſt, & in eodem loco piſta & tere eam donec in ea nihil lucidũ appareat, & fiat puluis minutus, rubicundiſsimus, ponderoſus, & ſerua ad partem per ſe, ſicut de alijs feciſti. Hoc autem opus contritionis vocatur à Philoſophis Hyems. nam hyems omni fructu & virtute naturali agente deſtituitur, & ita iſtud opus contritionũ deſtitutũ eſt omni operatione agente Elixir, quia adhuc nihil eſt commiſtum de prædictis. Et ita patet, quòd hyeme ſemper incipitur Elixir, & omni tempore eſt hyems, & Elixir poteſt incipi, & operari.

Hyems quid in hac arte.

CAP. X.

OPERATIONE hyemis completa, vt dictum eſt & terminata, tũc ſtatim ſine interuallo incipit opus de compoſitione, & admiſtione iſtarum ſpecierum per manus hominis artificis, & ſic fit. Omnes iſtos puluereſ iſtarum ſpecierum ſimul iunge & miſce per minima ſuper marmorẽ: non enim credimus alibi hoc bene prout decet poſſe fieri, ita quòd tota materia videatur eſſe rubea, & quaſi vna eademq; ſubſtantia. Et poſtea iſtam totam materiam rubeam diuide in duas partes æquales, & ita quælibet pars continebit nouẽ vncias, ideſt dimidiam lib. duodecim vnciarum cum tribus vncijs, ideſt cum quarta parte ipſius libræ. Singularum autem pars huiuſmodi præparationis & cõpoſitionis ponatur in vaſe ſuo proprio adhoc deſtinato, & eſt iſtud vas vrinale duplex, quod venale inuenitur. In tali enim vaſe ſemper ſic facimus opus iſtud ſcilicet quòd vas alembicus vitreus ſituetur, ita quòd os vrinalis non ſubintret os alembici, ſicut fit in omnibus diſtillationibus, ſed potius os alembici ſubintret os vrinalis, & ab eo circundetur: & ibi deinde lutetur & iungatur alembicus cum luto philoſophico, deinde dimittatur lutum deſiccari & indurari, vel adi-

Specierum commiſtio.

Vaſorum ſituatio non uulgaris

ad ignem cautè desiccetur & induretur, ita quòd alembicus nõ possit ab eo separari: relutetur iterum super illud lutum siccatum, & desiccetur vt prius, ita vt spiritus nullo modo per iuncturas exire nec fugere possit. Et de hoc nullum vidimus securum in ista iunctura nisi nostrum per cautelam nostrã, quæ talis est: Post omnes enim desiccationes luti, accipe ceram communem, & de ea circũda desuper totum lutum desiccatum, & deinde cum ferro calido funde ceram super lutum sapienter & cautè, provt hoc exigit, & de cætero nõ timebis ne de spiritu per lutum aliquid amittas: Sic autem fecimus multis modis in hoc opere. Vocatur autem præsens opus istud à philosophis opus Veris, quòd sicut res in Vere vniuersaliter & naturaliter simul vniuntur ad fructificãdum vnaquæq; secundum suam naturam, ita et hîc res ex quibus Elixir componitur, in hoc opere vniuntur ad fructificãdum vel generandum lapidem philosophicum. Et sic patet, quod opus Veris in Elixir, finita hyeme statim incipit, & omni tempore post illud, potest & debet statim incipi.

Lutatio fortiß:

Veris opus.

CAP. XI.

HAEC autem compositio manualis artificis prædictarum trium specierũ facta, vt est dictum, caret proprio nomine: vnde si proprium nomen haberet, Philosophi eam proprio nomine nuncuparent: sed quia non habet, ideo nominauerunt ipsam, Lapidem benedictum (qui tamen nõ est lapis, nec habet naturam lapidis) ex eo quòd res ex quibus componitur habent similitudinem ad lapides, et ex eis creatur lapis benedictus. Quidam nominauerunt ipsam, Lapidem mineralem, vegetabilem, animalem: Mineralem, quia res ex quibus componitur sunt materia mineralia in sua natura: Vegetabilem, ex eo quòd corpus habet animam & spiritum, vt animalia. Quidam dixerunt ipsam esse nigrum & fœtens, eo quòd habet ventrem nigrum, & ex spiritu fœtenti componitur. Quidam alij dixerunt ipsam esse Chaos, & voraginem mundi, vel massam confusam, eo quòd sicut totus mundus creatus fuit in vna massa quatuor elementorum confusa, quæ postea per separationem ipsorum facta ex creatione apparuit mundus distinctus, pro vt est: ita & in hac compositione confusa siue massa, sunt quatuor elementa confusa & simul mista, quibus ab ea per artificium separatis, incipit apparere distinctè Elixir, quod tot & pluribus alijs diuersis nominibus, ipsorum philosophorum diuersitas nominauit, nos autem eam Terram rubeam appellamus.

Anonyma compositio.

Lapis benedictus cæptus.

Lapis cur dicatur mineralis.

Vegetabilis

Niger, fœtens

Chaos &c.

CAP. XII.

AD residuum operationis huius Elixir veniendum est, & dicitur Aestas, eò quòd sicut res naturæ in æstate per calorem ipsius, & caliditatem exeunt à terra, & ascendunt in aerem, vt veniant ad Autumnum, id est ad maturitatem & perfectionem, ita & in hoc opere res Elixir per calorem, vel per caliditatem ignis de hac terra exeunt, & ascendunt in aerem, vt postea perueniant ad Autumnum, & ibi perficiantur. De hac enim operatione dicit Philosophus, Accipe lapidem qui non est lapis, nec habet naturam lapidis, & separa elementa. Et Aristoteles ad Alexandrum Regem dicit in libro de Secretis secretorum capitulo penultimo, O Alexander, accipe lapidem mineralem, vegetabilem, & animalem, & separa elementa.

Ergo à separatione elementorum incipiendum est, & faciendum est hoc opus. Ab ista ergo terra rubea, separanda sunt elementa, videlicet, purum ab impuro, diaphanum ab opaco, clarum à turbido: Et hoc fit isto modo, videlicet, Hac terra posita in duobus vrinalibus cum suis alembicis

Aestas.

Terra rubea

lutatis,vt dictum est,tunc singulare vas ita præperatum pone in alutello super cineres cribellatos:ita quòd spissitudo cinerũ, spissitudinem parui digiti auricularis sub fundum vasis non excedat. Sit autẽ alutel siccum & bene sigillatũ cum luto, super furnũ ad hoc bene dispositum & firmum,vt dicemus. Quodlibet autem vas suum propriũ habeat alutellum atq; furnum. Et in furnis com-

Ignis gradus primus. pone ignem rectè sub medio culorum alutellorum. Sit autem ignis iste ita tem-

Nota peratus,quòd tenere possis manum tuam ad culum alutelli intus furnum super ignem sine combustione & periculo manus,& sit continuus:quia si tu dares in principio talem ignem turbatiuum,quòd materia in vase funderetur antequã spiritus eius humidus ab ea euolaret,& antequam materia in fundo vasis deficcaretur,frangeretur vas,& sine dubio spiritus exiret,& totum amitteretur: Et ideo multum est cauendum,& cum maxima diligentia & cautela iste ignis exponendus & continuandus est.

CAP. XIII.

Destillatio VASIBVS autẽ prædictis sic cum igne in suis furnis dispositis, vt dictũ est,tunc vapor istius materiæ ascendet in alembico sursum in fumũ subtilissimum,& fumus ibidem conuertetur in aquã limpidam,serenã,& claram tanquam lacrimam, habẽtem in se omnium prædictarum rerum vel specierum à quibus regeneratur:quæ cùm generata & causata fuerit in alembico, descendet per cornucerui,idest,per nasum ipsius alembici,qui factus sit largus atq; grossus circa alembicum,& acutus,gracilis,& recuruus circa finem ad mo-

Cornu cerui qd. dum & similitudinem vnius cornu cerui. Primæ guttæ istius aquæ descendentes vsq; ad sexdecim,vel plus,nullius sunt valoris,& ideo non recipiuntur,sed

Aquæ primæ cognitio. cadere dimittuntur:Et si volueris scire certum tempus recipiendi ipsam aquã, post sexdecim guttas ipsius vel circa dimissas cadere, accipe laminam cultelli modicum calefactam,id est tepidam,& pone ad nasum alembici,& tene ibi,& expecta donec vna gutta super laminam cultelli cadat:quæ si bulliat & nigrescat super laminam,tunc est tempus recipiendi,si non,non: adhuc enim in ipsa aqua antequam recipiatur est multum de phlegmate, à quo oportet quòd purgetur aqua ista,nec purgatur verè,donec habeat signum istud prædictum:si-

Vasorum recipientium forma. gno verò inuento in ea,tunc ad recipiendum ipsam debes habere duo vasa de vitro præparata,habẽtia fundum rotundum, restrictum,& collum longum ad mensuram dimidij pedis vel circa, & ita largum, quòd pollicem vel digitum possis intra figere. Sint autem ista duo vasa formata ad modum vnius phialæ, & sint spissa & fortia:aliter enim aquam retinere non possent,quoniam præ nimia virtute & fortitudine ipsius frangerentur:& hæc vasa pone sub vasis alembicorum,& fac intrare ipsos,& iunge in collis vasorum quantum poteris,& vt melius tibi videbitur,& obtura cum panno lineo sicco,& non cũ luto:nec sint nimis stricti,quia possent frangi virtute aquæ,& recipe aquam.

CAP. XIIII.

Ignis secundus gradus. CONTINVANDVS est autem ignis ille debilis per vnum diem & noctem in hac debilitate vel circa. Postea, non subitò, sed paulatim infortiandus est vsq; in duplum, vel plus si necesse fuerit,& in hac augmẽtatione continuandus est & tenendus donec rubescat alembicus:& cùm apparuerit rubeus,tenendus est in illa rubedine,& ignis in illo statu continuandus,

Gradus tertius flãmeus. donec tota aqua exeat vel ferè:& tunc infortiandus est ignis tertiò,& faciẽdus cum flamma,vt partes aquæ grossiores & fortiores exeant:& talis ignis flammeus & fortis continuandus est per sex horas vel circa,donec tota aqua fortis & spissa exierit,& terra sicca sine humore apparebit,& remanebit: & sic erit aqua & plenè facta.

Nomina-

CAP. XV.

NOMINATVR aqua ista sic facta nomine matris suæ, videlicet lapis: sed hic purus, ille autẽ impurus. Item vocatur aqua mercurij, & aqua sulfuris, ex eo quòd ex ipsis generatur. Item vocatur fumus, ventus, oleũ, aqua, aer, ignis, vita, anima, & spiritus, & mercurius noster, quem quærimus, qui est ignis cõburens: soluit omnia corpora vno regimine, ideſt uno opere, videlicet opere Autũni subsequente: & pluribus alijs nominibus philosophi ipsam nominauerũt ex causis legitimis & rationibus, quæ relinquimus tuæ industriæ causa breuitatis. Iste vocatur à philosophis Lapis benedictus, qui nõ est lapis nec habet naturã lapidis: & hæc ideo vocatur lapis, quia philosophi vocant lapidẽ omne illud à quo per artificiũ possunt elemẽta separari: quia separatione facta ex ipsis, per eorũ coniunctionem in hoc magisterio alchymico, scilicet in opere Autũnali sequenti, suscitatur quędã substantia ad modũ lapidũ, qui per admistionem humidi cum sicco generantur, vt patet in hoc opere sequenti. Itẽ dicitur Benedictus, quia ex elemẽtis separatis & postea cõiunctis, vt postea dicemus, supereſt quædã essentia quinta, quæ spiritus lapidis appellatur. Et quia spiritus nõ apparet nec tangitur, nisi assumpto corpore in aliquo elemẽto, ideò iste spiritus propter nobilitatẽ naturæ suæ accipit corpus in nobiliori & superiori sphæra elementorũ, scilicet in sphæra ignea, vel ignis, remanẽte ipso tamẽ in natura sua spirituali: & ideo nõ est ignis, nec habet naturam igneam quantũ de se, est tamen in igne habitans. Et iterũ quia istud corpus sphæricũ igneum propter sui subtilitatem & puritatẽ adhuc à nobis nõ potest videri, ideo instrumẽtis idoneis mediãte operationis industria, eius subtilem substantiã cõuertẽdo, cõponendo, & condensando, & desiccãdo ab ipsa substãtia, videlicet à materia prædicta sublimãdo, & destillando, ut est dictũ, in aquæ speciẽ conuertitur, & emanat: & emanãdo à superfluitate sui phlegmatis separatur, & mũdat, vt superius est ostẽsum. In hac enim aqua adhuc nõ sunt quatuor elemẽta, sed tria tantùm, videlicet aqua, ignis, & aer, & insimul hæc tria vno regimine coniunctim ab immunditia sua & superfluitate separãtur, videlicet à terræ suæ fœtulentia purgãtur & separãtur: in hac enim separatione aquæ elementũ aqueũ vocamus, ipsius aquæ humiditatẽ. Aerẽ appellamus aqueæ naturæ, quæ facit omne corpus ad modũ gũmi fluere, & ideo oleum nominatur. Ignẽ in ea dicimus esse illam virtutẽ qua comburit, calcinat, & soluit corpora, in quo igne habitat & iacet spiritus lapidũ prædictus: Separatis ergo istis elemẽtis à sua terra & factis spiritualibus cũ spiritu quintæ essentiæ, & in aquã conuersis, vt dictũ est, coniungẽda sunt in terrã, prout in sequẽti melius declarabitur, ut similiter ipsa terra efficiatur spiritualis cum spiritu prædicto, sicut alia tria elementa.

Aquæ primæ uaria nomina.

Lapis quidapud philosophos.

Cur benedictus & essentia quinta.

Elemẽtorum aquæ distintio.

CAP. XVI.

AD compositionem istorum triũ elementorum cum quarto, id est cũ terra nostra veniendũ est: & hæc est cõpositio quã occultauerunt omnes philosophi, & vocatur matrimoniũ corporũ & spiritus, eo ꝙ in hac operatione coniungitur spiritus quintæ essentiæ latens in tribus elementis prædictis, vt est dictum, cum corpore, id est cum terra nostra: ita quòd coniunctio ipsius corporis, id est terræ nostræ fit spiritualis, ideſt de natura spiritus & subtilis: & spiritus de natura terræ, & tunc perficitur, ideſt incipit perfici virtus & natura spiritus quem quærimus, qui dicitur quintum ex quatuor generatum, secundum quod dicit Philosophus, Vis eius integra est, si versa fuerit in terram, ergo &c. Fit autem compositio seu matrimonium non manibus hominum, sed per opus naturæ: cui naturæ per artificium & magisterium istud mirabile, talem materiam, vt hoc operetur, & faciat, ministramus.

Matrimonium corporũ & spiritus.

Tollendam esse moram. Debet autem fieri ista compositio statim, postquàm aqua est facta, nec expectari debet ad hoc compositum faciendum vltra duas horas, quia cito euanescit virtus spiritus istius, nisi per compositionem ipsius cum corpore retineretur. *Autumni opus.* Et ideo oportet quod citò fiat. Item vocatur hoc opus Autumni, eo quòd sicut in Autumno fructus naturæ ad perfectionẽ naturæ perueniũt, ita & hæc aqua ed perfectionem deducitur in hoc opere compositionis & matrimonij. *Impręgnatio lapidis.* Item appellatur impręgnatio lapidis, quia cùm fit hoc matrimonium, vel compositio, seu coniunctio istius spiritus cũ corpore, impręgnatur lapis, ideſt, corpus vel terra nostra, de isto spiritu quintæ essentiæ in ventre venti, ideſt in ventre aquæ prædictæ, quæ dicitur ventus, anima, oleum, & aer &c. in qua ipse spiritus habitat, vt est dictum. vel è contrariò iste spiritus habitans in aqua prædicta impregnatur isto corpore, ideſt, terra nostra: in ventre venti, ideſt ventre aquæ prædictæ, quæ dicitur ventus: cùm ipsa terra vel corpus efficitur per solutionem ipsius in ipsa aqua de natura ipsius aquæ. Et hoc est quod dicit Philosopus, Portauit illud, ideſt spiritum quintæ essentiæ, vel terram nostrã, vẽtus ideſt aqua prædicta, quæ deſtillando prius fuit fumus vel ventus: in ventre suo ideſt intra se: & sic patet quod alibi dicit Philosophus, quòd istud quod est inferius, est sicut quod est superius, ad p̃parãda miracula rei vnius, scilicet lapidis

Ventus quid.

CAP. XVII.

SIC autem fit, et est, corpus istud: primò tenendũ est firmissimè, quòd terra illa vel fęces, à quibus exiuit hæc aqua trium elementorum, non assumitur, sed proijcitur, cùm nullius sit valoris, vt dicit Alphidius, Fæcem proij-

Alphidius autor Aros. ce. in alia enim hæc aqua plantatur, & radicatur. Et sic patet quod dicit Aros, quòd opus istud in vno incipit, & alio terminatur. Accipiatur autem terra nostra, & primò ab ea tollantur omnes eius humiditates superfluæ, & ab ea separentur, & euolent, donec fiat alba, lucida, & in omni parte mũda & affinata. De hac tali terra sic purificata, sume duas vncias in lamínas tenuissimas, vel in puluerem, vel in limaturã reductas, provt natura ipsius exigit: & vnam ex istis vncijs proijce in vno istorum vasorum super aqua, & aliam vnciã in alio, ipsis vasis deobturatis, & super cineribus tepidis situatis in alutellis super furnos, ab ipsis prius remoto alembico. Et statim cùm hoc corpus intus proiectum fuerit, obturẽtur vasa satis strictè cum panno sicco lineo: & incontinẽti quòd ista terra in aquam istam cadet, incipit aqua ista bullire, si bona fuerit & sine errore facta: si verò nõ bullierit, error fuit in eius operatione, nec aliquid valet, quia corpus non soluit, nisi bulliat. et ideo oportet reiterare, & aliam facere. Tenenda sunt vasa continuè super cineres calidos, donec ipsa aqua à bullitione cesset, & cùm cessauerit, erit clara, limpida, & viridis. Et corpus, ideſt terra nostra, in ea erit liquefactum, ideſt solutum & coniunctum per minima cum spiritu: & si aliquid remanserit de corpore, quod non fuerit solutum, vel liquefactum, non est vis. Sed alia vasa accipe similia illis, & pone in illis aquam illam ita sapienter & cautè, quòd illud quod remansit in fundo ad dissoluendum, non transeat cum aqua clara: & sic in illis vasis bene & fortiter obturatis cum panno lineo serua aquam benedictam vsque in horam necessitatis: & iterum debes aliam facere, & totiens reiterare, donec de ista aqua bonam habueris quantitatem, & eam serua in suis vasibus singularibus, vel in vno pro omnibus quod sit vitreum fortissimum & spissum, & obturatum, vt est dictũ. Sic enim aqua impręgnatur, & efficitur Elixir ad album: Sed adhuc nõ est eius perfecta impręgnatio lapidis, nec perfectum Elixir, nec perfectum matrimonium vel compositum corporis & spiritus, vt quidam dicere voluerunt: sed tantùm est verum principiũ & medium perfectionis prædictorum: perfectio verò inferius consequetur. Item dicitur

citur hoc corpus in hac aqua solutum, temperantia sapientum, & aqua vitæ: et corpus quod soluitur, vocatur gumma philosophorum, de quibus dicit Aros, Vide vbi miserunt aquam, ibi miserunt gummã, vel è contrario. Et tamen quãuis sic nominetur, & verum sit, non tamẽ est gumma perfecta, nec aqua. Et quãuis sit aliquod imperfectum habito respectu ad perfectionem lapidis benedicti, ideſt Elixiris: est tamen medietas Elixir perfecta ad album, ad aliam medietatem veniendum.

Temperantia sapientum.
Aqua vitæ.
Gumma philosophorum.

CAP. XVIII.

NOTANDVM est, quòd prima pars Elixiris est alba, quæ fit de terra alba: & secũda pars Elixiris est rubea, quod de terra rubea fit, vt dicemus: Et ideo prima pars Elixiris dicitur ad album, secunda pars Elixiris dicitur ad rubeum: et sic videntur esse duo Elixiria in hac arte, cùm ita tamen non sit, quia in rei veritate hæ duæ partes non faciunt nisi vnum Elixir, quod est ad vtrunque, videlicet primò ad album, & postea idem & non aliud in eodẽ vase dicitur ad rubeum. Diximus autem de parte alba componenda: nunc dicendũ est de parte rubea facienda. De hoc autem Elixiri, vel lapide rubeo, ideſt parte rubea Elixiris ad vtrunque scribitur in libro aureo, & sic dicitur, Lapis verò rubeus, id est pars Elixiris rubea ad vtrunque, vt inquit Hermes, Aristoteles, & Archelaus, descendit non ab aqua vini vel vitis, imo ab aqua vitæ: & aqua vitę descendit ab eo, videlicet lapide rubeo, vel Elixiri, ideſt à parte rubea Elixiris ad vtrunque.

Liber aureus

CAP. XIX.

QVONIAM, vt ait Philosopus, in arte ista eædem sunt res quæ dealbãt & quæ rubificant, ideo in hac operatione Elixiris rubei, ideſt partis rubei Elixiris ad vtrunque, eædem res, ideſt species, quæ vt superius diximus, conueniunt ad rubeum, ideſt ad rubeam partẽ Elixiris. ergo tres species prædictæ in hac de rubeo Elixiri sunt assumendæ, sicut prius ad partẽ albam, sed cum alijs ponderibus, videlicet: Accipies de sulfure viridi vnam libram duodecim vnciarum, & in hoc concordant pondera, item sulfuris albi sex vncias, ideſt mediam partem vnius libræ duodecim vnciarum: item terræ rubeæ ponderosę sex vncias: & in his duobus discrepant pondera ista à ponderibus aquæ albæ, & ita sunt in summa totali viginti quatuor vnciæ, id est, libræ duæ duodecim vnciarum.

CAP. XX.

EX istis speciebus facies omnia opera supradicta, videlicet opus hyemis veris, æstatis, & autumni simili separatione, contritione, simili decoctione ignea, similibus vasis, similibus alutellis, similibus furnis, similibus iuncturis & lutis, simili separatione phlegmatis ab aqua, simili receptione ipsius, simili proiectione, vel coniunctione, seu matrimonio terræ rubeæ cum spiritu lapidis in aqua prædicta: Sed ipsa terra rubea aliter debet purgari à suis fœtulẽtijs & superfluitatibus, quàm terra alba: & ideo antequam in ipsa aqua ponatur purganda est per modum suũ: qua purificata & mundata, & in laminas tenues coaptata, vel in puluerem, id est limaturam redacta, tunc ponẽda est in aquam factam, vt dictum est: sed cùm posita fuerit in ipsa aqua, non soluetur in ea, quia tantæ virtutis non est aqua, sed tantùm calcinabitur in puluerem, & quodammodo sine tactu reducetur. Hoc sic facto, moue aquã cautè, & pone in alio vase, eidem in quo est, simili: ita quòd remaneat puluis calcinationis terræ rubeæ sine aqua in suo vase, & in illa aqua remota pone aliquod corpus quod sit tibi proficuũ, sicut esset terra alba, & soluetur in illa aqua, & tibi proficiet. Item terram calcinatam, quæ remansit, desicca secundum suum modum, & serua mun-

dè, ita quòd puluis alius super eam nõ cadat nec attingat, donec aliam aquam feceris in qua possit dissolui. Aqua autem facta per huiusce pondera supradicta, fortior est quàm prima prædicta, quia prima non potest soluere mercuriũ in aquam, ista autem secunda soluit ipsum sine dubio: & tamen ista est de colore aquæ alterius quantum ad visum, sed differunt quo ad tinctionem, quia ista est aurea, idest tingit in citrinum colorem, vel ialueum: & prima tingit in nigrũ vt est dictum: Hæc etiam soluit omnia corpora, & etiam terrã nostram albam præter Solem, vt est dictum, videlicet præter terram nostram rubeã, sed ipsam tamen calcinat, vt est dictum. Et sicut prima aqua vocatur nomine omnium albedinum, viriditatum, foliorum, & arborũ, & c. ita ista secunda vocatur nomine omnium ialueitatum, citrinitatum, rubedinum, nigredinum, & sulfurorum, & c. Et hoc est, cum est perfectè soluens terram nostram rubeam: & semper dicitur imperfecta donec hoc faciat. Non autem fecimus in hoc nostro libro mẽtionem multum specialem de purificatione, mundatione, seu affinatione terræ nostræ rubeæ vel albæ, eo quòd satis purificatæ & mundatæ & affinatæ venales inueniuntur: & ideo hoc sub breuitate transimus, &c.

Aquæ albæ et rubeæ nomina.

CAP. XXI.

ARCANVM arcanorum huius tam inclytæ scientiæ, tibi fili, factum tradere non intendimus, vt est dictum, sed tantùm ad ipsum indagandũ, & inueniendum allicere te cupimus per ea quæ sequuntur. Aquam aliam facias de prædictis speciebus, sed cum istis ponderibus: Accipe sulfuris viridis libram vnam duodecim vnciarum, & terræ rubeæ ponderosæ nouem vncias, & sulfuris albi similiter nouem vncias: & sic erunt in totali summa triginta vnciæ, id est duæ libræ duodecim vnciarum cum dimidia: Et operare per omnia opera & per omnes modos, vt prius, excepto hoc, quòd in separatione phlegmatis ab ea, plus separabis in duplo, vel plus de phlegmate ipsius, q̃ de alijs separationibus nõ feciſti aliarum aquarum: postea recipies ipsam, vt dictum est de alijs. Et ipsa aqua facta pone puluerem prædictæ terræ rubeæ calcinatæ super eam, & si liquefiet, id est, si soluetur, & fiat aqua rubea vel ialuea, facta est aqua, & verè bona: quòd si adhuc non soluetur, iterum remoue ab ea aquam, sicut aliàs feciſti superius, fac de ea similiter: & iterum terram rubeam desicca vt prius, & serua: & sic reiteranda est hæc aqua agmentando pondus de tribus vncijs semper in sulfure albo, & in terra rubea tantùm, & non in sulfure viridi, cuius pondus semper est æquale in aquis istis, & plus separando de phlegmate in duplo in ista, quàm in alia prædicta, donec inueniatur aqua quæ soluat terram nostram rubeam in aquam limpidissimam rubeam. Quidam autem totum remouent de aqua ista, vel de aquis istis prædictis rubeis quod exit & distillat, vsque ad illam aquam quæ exit, cùm incipit alembicus rubificari: tunc demũ in alio vase recipiunt illam aquam ad partem, & dicunt quòd illa quæ exit anterubificationem alembici, soluit terram nostram albam, & ista quæ exit post rubificationem alembici, soluit terram nostram rubeam: à quorũ proposito & intẽtione, si ita sit, non deuiamus, sed potius consentimus.

Aqua alia ex eisdem.

Alia uia.

CAP. XXII.

HAC aqua perfectè & verè indagata & inuenta, & in ea nostra terra rubea soluta, debes seruare ipsam ad partem in vase obturato, sicut superius feciſti de aqua alba, & iterum simili modo reiterare eam cum solutione terræ rubeæ in ea, donec de ipsa aqua rubea bonam habeas quantitatem. In singulari verò aqua de corpore rubeo præparato, idest de terra nostra rubea præparata in laminas tenues coaptata, vel in puluerem limaturæ redacta, ponas duas drachmas, id est quartam partem unius vnciæ: & si plus soluere poterit, plus appo-

apponas, veruntamen non excedas vnam vnciam ad plus, & hoc intellige de terra rubea tam de calcinata, quàm non de calcinata: & si aliquid remanserit ad dissoluendum de istis drachmis in aqua prædicta, illud nõ proijce, sed remoto quod solutum fuerit de illis seruetur ad partem, & in alia solutione alterius aquæ soluatur cum alia terra, & tunc duæ drachmæ no ponũtur in illa aqua, sed minus, quantum scilicet pondus istius terræ non solutæ, quæ ponitur cum illa, ponderat: quod verum est, nisi plus posset soluere, vt est dictum. Et sicut prima aqua alba prædicta, secundum intellectum Alphidij philosophi in hac arte, appellatur & nominatur virgo vel puella habens vnum vber: Et secundum Ortolanum dicitur sperma fœmineum album & frigidum: ita & ista aqua prædicta rubea secundum Alphidium nuncupatur & dicitur iuuenis pulcher & homo nigri capitis & barbæ, habens pulchrum vestimentum, quia aureum est: & secundum Ortolanum, sperma masculinum rubeum & calidum. Item prima aqua alba antequam corpus album soluatur in ea, nominatur vrina puellarum, & ista rubea, vrina virorum iuuenum: vtraque autem vrina infantium, & infinitis alijs nominibus hæ duæ aquæ à philosophis diuersimodè nominantur.

CAP. XXIII.

De singulari autem istarum duarum aquarum dicendo & scribendo intelligit Ortolanus in libro suo per similitudinem hoc quod dicit ibi proprie de aqua vini, vt nos per quatuor annos & per plus, & multi alij nobiscum crediderunt, & adhuc credimus, & verè, & bene. Et idem est hîc, quòd istæ duæ aquæ fuerunt iunctæ insimul & commistæ, quia tunc non sunt nisi vna aqua. Hæc sunt verba Ortolani de aqua vna ex duabus aquis prædictis cõposita, vel ex singulari ipsarum. Hæc aqua fixat omnes spiritus & facit ingredi: quod intelligẽdum est de spiritu lapidum, qui est quintum quid ex quatuor generatum, & non de illis spiritibus fatuorum, videlicet mercurio venali, sulfur, & arsenico. Item hæc aqua habet vim suam & superiorem & spiritualem, id est nõ fixam: Et hoc est quod dicit Philosophus, Quod est inferius, est sicut quod superius, & è contrario, ad præparãda miracula rei vnius, idest oportet quod prędicta quinta essentia, videlicet spiritus quintæ essentiæ de quatuor generatis, vt est dictum, retineat semper vim suam, scilicet spiritualem: & habeat omnem vim quatuor elemẽtorum, idest vim suam corporalem, si miracula inde debeãt perpetrari: Et hoc sine dubio fit eo modo, quo superius est ostensum. Item sciendum est, quod indagando aquam rubeam, cùm multiplicabis pondera specierum vltra vigintiquatuor vncias, etiã vasa in quibus materiã pones, debent esse fortiora, & ventres habere grossiores, secundum quantitatem augmentationis specierum. Et nota quòd debent ventres ipsorum esse pleni materiæ Elixiris ad vtrunq; quæ rubea nuncupatur, quæ tamen adhuc est imperfecta sicut & alia, ad cuius Elixiris perfectionem de cætero veniendum est. *Fatuorũ spiritus*

CAP. XXIIII.

Perficitvr autem Elixir ad vtrunque isto modo: De aqua alba accipe tantum quantum de ea feciſti in duobus vasibus vna vice, & scias quantum est pondus ipsius per subtilitatem tuam: non enim possumus tibi omnia scribere: Et tantum de aqua rubea, de qua similiter scias pondus. & habeas vnam cucurbitam de vitro factam, fortẽ & spissam, cuius os sit factũ ad modũ vrinalis: in hac cucurbita simul coniunge has duas aquas simul effundendo, & satis cito, eritq; tota aqua ialuea vel citrina, & clara & limpida: & sic erit consũmatum & perfectum verum Elixir ad vtrunq;, verum matrimonium inter corpus & animam, vera & perfecta lapidis imprægnatio, & verus eius coitus, ex quo sequitur verus partus. Ista autem aqua ex duabus aquis facta vna, vt est di- *Elixir ad utrũq;*

Nomina uaria Elixiris ad utrunq;

ctum aurum noſtrum, argentum noſtrum: imò aqua cæleſtis & glorioſa. Similiter & æs noſtrũ, ſericum noſtrum, magneſia noſtra, in qua vt dicit Aros, Sunt quatuor elementa, ſeu quatuor corpora: quæ quatuor corpora ſunt nubes, & niues extractæ, & oleum & butyrum, & lunæ ſpuma. Item dicitur fermentum lapidis ad vtrunque, & plumbum nigrum, & tota operatio noſtra, & ouũ philoſophorum & non gallinarum, & ſapiẽtia noſtra, quam Deus, ſcilicet quibus voluit reuelauit. Et de hac dicit Aros, Ipſum enim eſt totum in toto, & id totũ quod quæritur, & quod cogitatur: in ipſa enim eſt fugiens & fixum, tingens & tinctum album & rubeum, maſculus & fœmina inſimul compoſita compoſitione inſeparabili. Et de hac compoſitione harum duarum aquarum, vel ſpermatum, iterum dicit Aros, Oportet ingredientem in hoc opere non quieſcere, donec permiſceãtur res, & fiat tinctura à corporibus aſſumpta. Statim verò vt has duas aquas in vaſe effuderis, vt eſt dictum, debes cooperire vas aliquo coopertorio, ne ab eo aliquid exeat, donec prædictæ aquæ bene permiſtæ fuerint & coniunctæ, & fiant res vna, videlicet aqua rubea, limpida & clara Et intellige quod diximus, quòd quantum de alba poſuiſti, tantùm de rubea poni debet, ideſt par pondus vtriuſque apponatur: & ſi minus vel maius compoſitum facere volueris, ſimiliter plus vel minus de ſingula aqua, ęquali tamen pondere apponatur, & c.

Cõtinuatio operis.

CAP. XXV.

SVNT autem neceſſaria hæc duo ſpermata in arte iſta: & hoc ideo quia ſicut videmus, quòd naturaliter vnum generat ſibi plura ſibi ſimilia, ita artificialiter Sol generat Solem, cum lapidis multiplicatione prædicti, ideſt ſpiritus quintæ eſſentiæ. Et ideo dicit Philoſophus, Pater eius eſt Sol, ideſt aurum. Sed quoniã in omni generatione naturali, oportet ſpermatis receptaculũ idoneum eſſe, cum quadam conſonantia ſimilitudinis ad ipſum, ita & in hac generatione artificiali oportet quòd Sol habeat ſui ſpermatis & ſuæ tincturæ receptaculum idoneum, & ſibi conſonũ, & illud eſt Luna, id eſt argentum. Et ideo dicit Philoſophus, Mater eius eſt Luna. Vnde notandum eſt diligentiſsimè, quòd iſtorum duorum corporum coniunctio eſt neceſſaria in hac arte, Ad vtrunque, videlicet ad album & ad rubeum, quæ fit eodem modo quo ſupradictum eſt. Et hoc propter duas rationes: quarum iſta eſt vna, quia aurum quum ſit nobilius inter metalla, & magis perfectum, & fixum, & compactum, tamen diſſoluatur in aquam limpidiſsimam, vt eſt dictum, & partes eius minutiſsimè ſeparentur, erit ſpiritualis & euolans ab igne tanquam mercurius, quod eſt mirum. Et hoc eſt ratione ſuæ bonæ alterationis, & tunc habet tincturam ſine numero, & iſta tinctura vocatur ſperma maſculinum rubeum & calidum: & cum ſic eſt diſſolutum & ſubtiliatũ, & factum ſpiritualem cum ſpiritu quintæ eſſentiæ, tunc dicitur ſpiritus tingens fortis, quem quærimus. Si verò argentum diſſoluatur in aquam limpidam, nihilominus remanet fixum ſicut prius, nullã vel paucam habens tincturam recipiendam & fixandam in temperamento calidi & frigidi: & vocatur ſperma fœmineum, album & frigidum: Et hæc eſt aqua alba vel viridis prædicta: Et ſic conueniens eſt ipſorum duorum coniunctio faciẽda, vt dictum eſt. Item eſt & alia ratio, quia cùm aurum per ſe, & argentum per ſe ſint difficilis fuſionis & liquefactionis, tamen ſi inſimul coniunguntur, facilè fluunt, & liqueſiunt. hoc ſciunt Aurifabri faciẽtes ſolidaturas ad aurum. Vnde ſi in lapide noſtro eſſet tantum alterum ipſorum, nunquam aliquam tincturam daret: & ſi daret tincturam, non tingeret niſi in quantum ipſa eſſet, eo quod non eſſet receptaculum tincturæ. Et noſtrum finale ſecretum eſt habere medicinam quæ fluat ante mercurij viui fugã. Ergo coniunctio iſtorũ duorum eſt ne-

Tinctura ſine numero.

Sperma maſculinum & c.

Spiritus tingens fortis & c.

Sperma fœmineum

Auri & argenti natura in fuſione & c.

Finale ſecretum

est necessaria, & ideo coniungenda sunt eo modo, quo superius est dictum.

CAP. XXVI.

ET cùm hæc duo se receperint per aggregationem prædictarum duarum, vt est dictum in coniunctione lapidis, id est in coniũctione spiritus quintæ essentiæ prædicti, vel quintæ essentiæ de terra nostra alba & rubea, vel ipsa terra de dicto spiritu imprægnatur & efficitur, vt est à nobis superius dictum: in ventre venti, hoc est in ventre aquæ prædictæ, vel aquarum prædictarum. Et hoc est quod dicit Philosophus Hermes, Illud ventus in ventre suo, id est, aqua hæc portauit istum spiritum cum terra prædicta in ventre suo, vel terra ipsa ipsum spiritum in ventre suo, id est intra se in ventre aquæ, ideſt intra aquam. Hæc verba quasi simili, imò quasi eadem expositione superius exposuimus. Planum est quòd ventus est aer, & aer est vita, & vita est anima: Et ego loquutus sum de anima, quæ totum lapidem viuificat & resuscitat: & sic oportet quòd ventus portet eum, reportet, & pariat: magisterium planè patebit quomodo hoc fiet & erit: & tunc sequitur quòd alimentum suscipiat ex ventre suo, id est à terra, vt ibidem dicit ur. Ideo dicit Philosophus, Nutrix eius est terra, quia sicut fœtus sine alimento nutricis nunquam peruenit ad ætatem, ita lapis noster sine fermento suæ terræ nunquam perueniet ad effectum: quod quidem fermentum alimentum dicitur: Sic enim in operatione lapidis generãtur ex vno lapide cum matris coniunctione, ideſt cum alimento nutricis, res, ideſt filij, patris similes, quas sibi per longam decoctionem creauerunt, erunt nostri similes in colore, & patris pondera retinebunt. Hæc verba prædictorum duorum capitulorum dicit Ortolanus in libro suo de Expositione textus Hermetis, & ab eo ipsam extraximus, & hîc posuimus cum quodam modico additamẽto. Et est notandum, quòd pater & mater lapidis, ideſt duo spermata ipsius in prima compositione Elixiris Sol & Luna vocantur, quæ postea in secunda operatione, ideſt in operatione lapidis, terra vel nutrix appellatur. Et sic intellige, quòd ex vno patre cum matris coniunctione in compositione Elixir & alimento iunctis, ideſt terræ ex istis duobus generatę in operatione lapidis generantur res, id est filij, videlicet lapis albus, qui per alimentum perficitur & dealbatur, vt inferius dicetur. Cuius pondus patri, hoc est Soli erit simile, & de colore matris, id est Lunæ. Et sic cessat obiectio, quæ posset fieri, quòd secundum verba prædicta terra ista conuenit in compositione lapidis, cùm spiritus lapidis sint Sol & Luna, & quędam alia terra quæ dicitur nutrix: quod non est ita, si sanè intelligatur Philosophus, vt est dictum: quia tantùm ista duo prædicta conueniunt cum spiritu quintę essentiæ, sed in compositione Elixiris vocãtur spermata: in operatione lapidis vocantur terra vel nutrix, & c.

Hermes.

Ventus quid

Anima lapidis.

Nutrix lapidis.

Fermentum.

Ortolani liber.

Sol & Luna q̃d

CAP. XXVII.

EX his omnibus colligitur, quòd totum opus Elixiris nihil aliud est in vniuersali, quàm facere ascendere res à terra in cęlum, id est de natura corporali ad naturam spiritualem: & hoc tunc est perfectum Elixir. Item colligitur ex his, quòd aqua quandoq; vocatur lapis spiritus quintę essentiæ, quandoque vocatur terra, quandoque lapis, & sic figuraliter pars pro toto nominatur: & hoc indifferenter dicitur propter eorum naturam consimilem, vel coniunctionem vniformem: quanuis in speciali proprietate diuisionis ipsius lapidis ipsa humiditas aquę, sine aqua dicatur anima, ipsa virtus aquæ dicitur spiritus, & ipsa tinctura corporum in ea soluta, dicitur corpus, vt dictum est. Quã humiditatem limpidam, ideſt animam vocamus arg. viuum nostrum, & ipsam virtutem aquæ, ideſt spiritum quintæ essentiæ, vocamus sulfur nostrum. Ergo in Elixir & lapide benedicto, aqua est anima lapidis, virtus aquę est spiritus la-

Vniuersale Elixiris opus quid.

Arg. viuum nostrum.

Sulfur nostrum.

pidis, & terra noſtra duplex, videlicet alba & rubea, duplex corpus lapidis benedicti. Et qui ſic ſentit verè de iſs, de ſecreta natura numeratur, & de ea, & in ea meritò computatur: & è conuerſo ſentiens, deleatur. Item in ſumma notã dum eſt, quòd cùm artifex doctrinę filius hãc compoſitionem prędictam, quã Elixir nominamus neceſſariam peregit, vt eſt dictum, per coniunctionem & vnionem duorum ſpermatum prædictorum vel aquarum, quòd tenere & ſeruari debet ad partem reſiduum ciuslibet ſpermatis prædicti, vel aquæ prędictę, quodlibet in ſuo vaſe proprio bene obturato vſq; in horam neceſsitatis, vt dictum eſt. Vocantur autẽ iſta duo ſpermata Cauda Draconis, quę poſtea in operatione lapidis, ab ipſo dracone comeduntur, vt inferius oſtẽdemus. Hęc autem compoſitio neceſſaria eſt, vt iam diximus, quia nullo modo vera tinctura fit niſi ex ipſa compoſitione quæ dicitur æs noſtrum, vt eſt dictum: de qua dicitur in libro qui Turba philoſophorũ appellatur. Scitote omnes pertimeſcentes, quòd nulla fit tinctura vera niſi ex ære noſtro. Quæ vera ſit, exponitur in libro qui dicitur Liliũ. Eſt autẽ intelligendum ex noſtro ære, ideſt noſtra cõfectione ſeu compoſitione. Et eſt videndum quòd compoſitione iam perfecta ſcilicet in Elixir iam conuerſa: & hoc eſt, & fit, vt ſuperius eſt oſtenſum. Ex prædictis autem, ſi bene intelligis, apparet conſtare, fore compoſitum hoc Elixir ex Sole in corpore magneſiæ occulto, à terreſtreitate mũdo, & de ſulfure quod dicitur ſulfur de Sulfure, & de arg. viuo, quod dicitur arg. viuum, de argento viuo, his duobus vltimis fugitiuis in principio: non fugitiuis, vt eſt dictum, conuerſis, compoſitis, & coniunctis.

Cauda draconis

Liber turba Philoſophorum.

Liber Lilium dictus.

Aes noſtrum quid.

DE OPERATIONE LAPIDIS CAP. XXVIII.

ALCHYMIAE ergo omnino certæ, veræ, famoſæ, & inclytę, ex nunc operã dantes, de operatione Elixiris, quod eſt primum opus, prius dictum eſt: nunc verò de operatione lapidis benedicti videndum eſt. Et in hac operatione lapidis, quæ eſt ſecundum opus, quidam philoſophi incipiũt libros ſuos, & in primo opere ipſos finiunt & conſummant, vt eſt dictũ. Vnde notandum quòd per huius compoſitum Elixiris res fiunt vnum & idem, vt eſt dictum: ita quòd ſic de cætero huius compoſitum eſt, vnum quod ſolũ quæritur, quamuis ex pluribus compoſitum, & in vnam naturam redactum. De quo compoſito dixerunt Philoſophi, Vna res eſt: quod intelligẽdum eſt poſt compoſitionem Elixiris, & non antè, vt eſt dictum. De qua ſola re per compoſitum factũ vna, & non de alia, vera & omnino certa naſcitur Alchymia. Vnde videndum eſt primò quid ſit Elixir, atq; vnde dicatur, quid Alchymia, & quid Lapis. Elixir autem eſt quoddam compoſitum habens in ſe virtutem mineralem, rubeum, aut citrinum, ex pluribus ſpeciebus limpidiſsimis & claris (& ſi de ſpecie aquæ coniunctis) factum compoſitum, habẽs in ſe virtutem mineralem incluſam, exiſtens condimentum, antidotum, & medicina omnium corporum purgandorum & transformandorum in Soliſicum & Luniſicum verum. Et dicitur Elixir ab Elicio elicis, quaſi vnũ ex pluribus, in quibus eſt, elicitum, & in aliis iam conuerſum & ligatum. Alchymia autem ſic diffinitur in libro qui Lilium appellatur. Alchymia eſt ars adminiſtrans & oſtendens eſſentiã, ſeptem metallorum continens, qualiter quæq; formæ illorum imperfectè ad naturale complementum deducãtur: vel aliter ſic. Alchymia eſt opus celatum regimine quod fit manifeſtum luce filiorum genitorum, & id quod per filiorum generationẽ iuueneſcit. Vel aliter ſic. Alchymia eſt ſubſtãtia corporea ex vno ſcilicet arg. viuo, & vno ſcilicet ſulfure cõpoſita, quæ duobus tenuiſsimis & humidis ſiue limpidis conſtans eſt, ſcilicet anima & ſpiritu, & in luce filiorum dictorum à ſe manifeſtatur & iuueneſcit: & quæ continẽs eſt eſſentiã ſeptẽ metallorũ, vt in ea

Secundum opus

Vna res.

Elixir quid ſit.

Elixir unde dicatur.

Alchymia quid.

in ea ſubſtantia ſit ſpiritus tingens fortis, quē quærimus, quo tingamus in quo libet corpore, ac eorum qualibet parte, & eorum quodlibet à dimunitione ad naturale complementum naturaliter deducamus. Dicitur autem Alchymia ab Elambico & Kymia quæ ſunt duo vaſa in quibus hæc ars in tribus generibus vel ordinibus medicinarum ad finale deducitur complementum. Et ſic patet, quòd hoc totum Alchymia componitur ex corrupto & integro. Non autē eſt Alchymia ante Elixir, ſed poſt ſemper. Lapis aūt philoſophicus ſic diffinit: La pis eſt quædam fortis virtus mineralis, ex pluribus rebus in vnum cōuerſis per noſtrum artificium alchymicum congregata, habens in ſe virtutem congelandi mercurium in naturam metallicam veram, & formaliter conuertendi, ac omnia metalla infirma ſeu imperfecta ad veram ſanitatem & perfectionem reducendi, vitrumq; malleabile faciendi, lapidemq; precioſum fingendi: & finaliter eſt ſumma medicina omnium corporum humanorum, & conſeruādi in eis humidum radicale: quia ab iſto lapide benedicto deſcendit aqua vitæ, vt iā ſuperius tetigimus, & inferius plenius oſtendemus.

Lapis philoſophicus.

CAP. XXIX.

QVIDAM verò Philoſophi indifferenter, vt iam ſuperius teitgimus, vnum Elixir prædictum nominauerunt Alchymiam, Lapidē, & Medicinam. Et Alchymiam vocauernnt Lapidem: Elixir, & Medicinam Et Lapidem nuncupauerunt Elixir, Alchymiā, & Medicinam: & Medicinam dixerunt Elixir, Alchymiam & Lapidem. Sicque paucam vel nullam differentiam quantum nihil inter iſta facientes, eo quòd omnium iſtorum eſt vna eadémque ſubſtantia, quanuis forma ſit diuerſa, & ad vnum finem tendunt. Et quanuis nullam differentiam faciat inter ipſa nominando, differunt tamen inter ſe iſto modo. Elixir eſt primum opus, & præcedit omnia iſta, & dicitur matrimonium verum inter corpus & ſpiritum per compoſitionē duarum aquarum prædictarum, vt eſt dictum, & hoc eſt ita proprium Elixir, quod non competit alijs propriè. Alchymia autem poſt Elixir ſequitur ſemper, & non antè, & eſt propriè modus & opus ducendi Elixir ad effectū, quod opus vel modus dicitur ab Aros Alchymia, ſeu Nigrum noſtrum, & hoc eſt propriū Alchymiæ & non alijs. Lapis eſt propriè illud factum ſecundum prædictā operationem artis Alchymiæ, & hoc eſt proprium ſibi, & ad alia non pertinet. Medicina eſt quod ſequitur & deſcendit à lapide prædicto perfecto, ad metalla imperfecta perficienda, & ſananda, & ad vitam hominū tuendam & ſanandā, & hoc eſt propriū ſibi, & ad alia nō propriè dicitur pertinere. Et ſic patet quòd iſta inter ſe differunt ſpecie, quanuis nomine generali non diſcrepent. Ex his omnibus concluditur aliud quod dicit Morienus de iſta re, quæ eſt vna ex pluribus compoſita, quam vocant Lapidem, & tamen adhuc eſt in Elixir, quòd ipſa res vna, quam dicit eſſe Lapidem, habet in ſe quatuor elementa perfectè, cuius tactus nullus eſt, quia eſt aqua, & in ipſa eſt maior mollicies quàm in ſuo corpore, quia durum eſt, eo q; metallicum eſt, & eius pondus graue: quia iſtud corpus ipſius omnium corporum eſt magis ponderoſum & compactū, & eius guſtus ſuauis, & eius odor odori ſepulchrorum cōparatur, eo quod fœtet propter odores ſpecierum fœtentium, ex quibus componitur, vt eſt dictum: quæ fœtulētia ab ipſo in hac operatione ſecunda penitus remouetur, antequam in verā medicinam conuertatur. De cętero accedēdum eſt ad opus prædicti Lapidis.

Sinonyma lapidis.

Elixir quid proprie ſit.

Alchymia quid.

Lapis quid.

Medicina quæ dicatur.

Morieni ſententia concludens.

CAP. XXX.

DE operatione huius Lapidis benedicti, vel Elixiris dicitur in libro, qui Lilium appellatur. Compoſito noſtro verò facto, vel Elixiri cōpleto, vt eſt dictū, tunc ergo vt præmittitur, vna re, videlicet noſtro Lapide, vna

Gradus operis.

via, scilicet Hermetis, qui fuit pater Alchymistarum: vna dispositione, scilicet denigrandi primò, secundò dealbandi, tertiò cenerãdi, quartò & vltimò rubificandi: vno actu scilicet coquendi, totum magisterium terminatur. Et Aros philosophus de hoc dicit sic, Et erit rubens, & fiet niger: & erit niger, & fiet rubẽs & hoc in sequẽtibus operibus declaratur. Et sicut per primum opus prædictũ omnes res ascendunt in cælum, vt est dictum, ita per istud secundũ omnes res descendunt in terram, & fixantur in vnitate quintæ essentiæ.

CAP. XXXI.

Dispositio denigrandi sic fit: Accipe Elixir siue compositum prædictum, provt est in suo vase, in quo prius, scilicet in cucurbita, posuisti, & pone super illud alembicũ vnũ vitreum, & luta bene, & sicca, & cera eo modo, vt in extractione aquarum in prima operatione fecisti: & hoc sic dispositio, accipe illud vas & sepelias in fimo equino calido, & fac animam, idest aquam ab eo quod est intus, idest Elixiri, euolare & exire: ipsamq; aquam in vase vitreo forti repone, vt prius de alijs aquis in prima operatione fecisti recipiẽdo: phlegmate tamen superfluo ab ea aqua seperato, donec super laminam cultelli, vel ferri alterius calidam bulliat, vt est dictum. Et sic continuè faciendũ est, donec tota aqua cõtinuè exierit, & materia in fundo vasis clara, rubea, & sine aqua apparuerit. Item continua & coque donec nigra fuerit, & sicca: & tunc quæ prius in prima vocabãtur spermata, vel pater & mater &c. hîc in hac operatione vocantur terra vel nutrix. De hac autẽ dispositione separationis aquæ vel animæ à sua terra vel corpore, dicit Philosophus, Fili à radio Solis extrahe vmbrã suã.

Philosophidictũ Vmbra Solis.

Sinonyma multa rei.

Vocatur autem ista terra à Philosophis vmbra Solis, corpus mortuum, corona vincẽs, nubes, cortices matris, magnesia nigra, & Draco qui comedit caudam suam, & alijs infinitis nominibus nominatur. Aqua autem ista quæ ab ea exit,

Cauda Draconis & eius sinonyma.

vocatur cauda Draconis, quæ à Dracone prædicto comeditur, sicut residuum duorum spermatum in prima operatione sic nominatorũ: & dicitur anima, ventus, aer, vita, domũ illuminans lux meridiana, arg. viuũ nostrum, lac virginis, & totũ secretum: quod intelligendũ est, cùm fuerit imprægnata aliquo nostrorũ corporũ vel spirituum in ea solutorũ: & ideo aqua ista totaliter extracta, statim debes ponere in ea de corpore nostro albo ad dissoluendũ, vt in prima operatione fecisti, & seruare ad partẽ vsq; ad horã necessitatis. Itẽ vocat sal armoniacus noster, & mediũ coniungẽdi tincturas: & vt ab omnibus alijs nominatur aqua nostra alba in prima operatione, hîc similiter nominat, nec est differẽtia inter eas. Quidam philosophi videntur dicere, quòd nõ debet impręgnari, sed ex ea sola prout extracta fuit sine cõpositione debere operari. Tamen fili caue quid facias in hoc loco. Itẽ terra dicitur à Morieno fęx, scilicet vẽtris, de qua dicit ad regẽ Ali, q; ipsa fex erat minera istius rei vel terræ: ppter quod dictũ multi errauerunt, quærentes istã rem, vel terrã, seu lapidem inter stercora & fimos humanos, affirmantes ipsam esse fimũ humanum authoritate Morieni, cũ in rei veritate ita nõ sit: sed pro tanto dicitur fęx ventris, nõ omnis proprie, sed similitudinarie, imò vẽti, qui ventre vẽti, id est aquæ, peperit modo & operatione prędictis istã terram, sicut venter humanus post decoctionẽ emittit seu parit fimum suũ. Et in sterquilinio hæc terra reperitur, vt idẽ dicit, quod intelligitur de fimo equino prædicto, in quo ista terra fit, & inspissatur & siccatur, vt est dictũ, & nõ in sterquilinijs cõmunibus, sicut quidam fatui putauerunt, & ibidem fodierũt, existimantes ipsam ibidẽ inuenire: & pedibus hominũ conculcatur, vt idem dicit. Et nota hîc pro tanto, quòd cucurbita eũ suo alembico ab Alchymistis vocatur homo altus, galeatus, cuius fundus est extremitas ipsius cucurbitæ, id est hominis alti galeati: & secundum hoc similitudinarie potest dici fęx ventris humani

Fæx. Errorum multorum causa.

Terra lapidis ubi.

Cucurbitæ ac alẽbici nomina et partes.

mani,id est cucurbitæ ventris,quæ dicitur homo altus: quæ extremitas cucurbitę cõparatur extremitatibus pedum hominũ,qui sunt extremitates hominis super quibus totus homo defertur & sustinetur, sicut cucurbita supra suũ fundum,à cuius fundo cucurbitæ,& in quo,id est à cuius pedibus hominis alti galeati,& in quibus hæc terra conculcatur,id est massando coagulatur, subtile à spisso separando,vt est dictum. Item dicitur quod in vijs proijcitur, hoc est dictum non in vijs cõmunibus,quibus homines gradiuntur,sed in vijs philosorum istius sciẽtiæ,quia sunt plures tendentes ad vnũ finẽ:vel vnã viam, scilicet Hermetis prædictã:in quibus vijs videtur esse deducta,idest immortua donec reuiuiscat. Itẽ dicit idem quòd hæc res siue hæc terra est sæpius parua:tamẽ cuius sit modica terra,vt dicit Orthulanus,Sufficit tamẽ eius paucitas ad nutrimẽtum nostri lapidis totius:& de hac terra & paucitate ipsius scripsit Rosarius in 2.sua epist. ad Euthecią,sic dicens,Et est Kimbor & Kambar quod rarissimè inuenitur. Et nota quòd cõpositio siue imprægnatio ipsius terræ si debeat cõponi vel impręgnari,secundũ quosdam fit ex mercurio mũdato,prius clarificato à quadã terrestreitate quã habet in se. Similiter omnis impręgnatio vel cõpositio fit ex corporibus crudis,& non calcinatis,vt quidã fatui putauerũt, & decepti fuerunt in multis. Nec est cõtra quod dictũ est supra de terra rubea calcinata,quæ postea soluitur:quia certissimè si vera fuerit aqua in qua debet solui, sine calcinatione quacunque soluetur. Caue tibi fili quid facias in hoc passu imprægnandi,& de quo,vel non imprægnandi.

In uijsproijcitur

Rosarius autor.

Imprægnatio uel compositio ex quibus fiat.

CAP. XXXII.

HAc verò terra siccata,vt est dictũ, extrahe eã à cucurbita per subtilitatem tuã cautè & mundè,& scias similiter põdus eius,& postea pone eã in alio vase forti & spisso,amplo &magno,secundũ quantitatẽ lapidis vel medicinæ quã facere volueris,& cõpetenti quantitate,vel terræ prędictæ ponderi. Cuius vasis vẽter & fundus rotũdus ad modũ cælestis lunæ, & collũ longũ ad mensurã vnius pedis vel plus,& os taliter strictũ, q' possis ibidẽ figere pollicẽ tuũ secundũ q dicit in Lilio,vas angusti oris. Et cũ Draco p̃dictus, vel terra nostra prædicta fuerit in prædicto vase positus,vel posita,ponendũ est vas bene obturatũ in alutello super cineres cribellatos,& postea ignis faciẽdus est in furno super alutello ex tribus lignis siccis vel fustibus,& cauendũ est ne flãma vas attingat,& sic continuãdus est donec terra soluat in se ipsa,& fiat aqua spissa,rubea. Sepelit aũt vas istud secundũ alios,& melius in fimo equino calido,donec soluatur terra prædicta. Soluit aũt isto modo infra 40 dies,vt dicit Ali in Secr. secretorũ. Alij ponũt in aere,vase aperto & nõ obturato,sed bene cauẽt ne pulvis subintret,nec quidq aliud:& sic dimittũt ipsam terrã soluí in aquã spissã rubeã. De solutione istius terræ de se ipso dicit Martyrizatus,Ars nõ cõpletur nisi terra fuerit soluta. Vide ergo fili quid facias in hoc loco. Citius aũt perficitur hoc opus in humido,tardius verò in sicco. Et nota fili,q istius terræ duplex est solutio,vna per se,de qua dictũ est,& alia per caudã suã,vel aquã imprægnatã, quæ ab ea exiuit,vt est dictũ. Et in hoc multi errauerũt,nõ æstimãtes solutionẽ ipsius possibilẽ nisi cum sua aqua,vel cum vno duorũ spermatũ,à quo est creata. De solutione istius decoctionis vel terræ nũc prædictę à cauda sua vel aqua ab ea extracta infra dicemus. Hanc autẽ solutionẽ nigri corporis & mortui solutionẽ nominamus,cùm soluitur per se solã: cùm verò soluitur per aquã,hanc solutionẽ,resurrectionẽ,vel resuscitationẽ,aut viuificationẽ animãq corporis mortui nuncupamus:& hãc inferius ostẽdemus,licet solutionis istius terrę per se diuersæ sint opiniones,vt dictũ est. De hoc tenendũ est,q solutio illa quæ fit cũ flãma ignis vel cum fimo equino,nõ sunt propriè solutiones,sed liquefactiones potius,vel fusiones ad modũ ceræ vel metalli: & sic oportet fieri:per quod

Martyrizatus autor.

Solutiones uaria.

patet quòd fusio hîc accipitur pro solutione,& è contrario solutio pro fusione. Et quum perfusa est,vt dictum est,tunc iterum soluitur propriè per se,& hoc in aere,vt est dictum. Ergo solutio duobus modis in hoc passu consideratur, & oportet quòd his duobus modis fiat, & hæc solutio est sicut solutio salis mineræ,& sic intellige quod superius est dictum.

CAP. XXXIII.

Regimen terræ lapidis.

TERRA verò nostra primò per se soluta,id est fusa vel liquefacta,& secundò per se similiter soluta ad aerem, vt est dictum, in vase prædicto. Accipiatur illud vas cum ipsa terra soluta & ponatur super cineres cribelatos in alutello super furnum,& in furno fiat ignis lentus, & sic continuando ibidem donec congeletur in vna massa nigra,dura,sicut massa salis,cuius massæ fractura est lucida sicut fractura vitri,si probaueris:qua congelata,id est massata,vt est dictum,iterum in loco vbi soluisti eam propriè secundò per se,vt dictum est,iterato:Secundò pone illud vas cum prædicta terra congelata,& secundò ipsam dissolue propriè per se,vt prius,postea super cineres secundò,vt prius congela in prædicto vase suo. Alij verò postquàm per se semel soluta & congelata fuerit,vt præmittitur,sciunt pondus eius,& postea ponunt super ipsam aliquod modicum,idest sextam partem ponderũ ipsius de cauda sua,idest de aqua quæ ab ea exiuit,& nõ de alia:quæ in hoc loco si sic fiat, debet esse simplex certissimè sine quacunq; impregnatione corporis vel spiritus: & postea quidam ex ipsis,vt præmittitur,ponunt ipsam in aere ad dissoluendum,& quidam ex ipsis faciunt dissolui in fimo equino,& postea omnes isti ipsam deliccant & assant,id est congelant super cineres lento igne,vt est dictum. Caueli quid facias in hoc passu,& quomodo dissoluas & congeles eam:Quater reitera istam solutionem & congelationem,quarta vice solutionum & congelationum istius terræ nostræ prædictæ completa,vt dictũ est,remanebit hęc terra fixa,lucida,nigra in fractura, & proiecta supra corpus alterat in suo colore. Et his omnibus sic completis,verum regimen terræ benedicti lapidis sufficienter peregisti. Et nota quòd quantum pluries hęc terra soluta fuerit & congelata,vt est dictum,est subtilior & penetrabilior in natura: & nota quòd quidam non fundunt nec liquefaciunt eam,vt est dictũ in capitulo præcedenti,sed hãc fusionem dimittunt,& tantùm per se soluunt propriè,vt est dictum, & congelãt. Et si dimittatur prædicta fusio,quam solutionem nominamus superius,nõ est error. Et cùm per decoctionem,vt est dictum,fuerit denigrata, nominatur cinis clauelatus,æs combustum,sal combustum,terra mortua, ouum Philosophorum hîc propriè,sed cùm adhuc est in Elixir,impropriè:non tamen ouum gallinarum,sed similitudinariè dicitur Ouum,vt dicitur in Lilio: Quia sicut ex componẽtibus ouum,scilicet ex testa,albumine,& vitello,nascitur Alchymia. Item notandum est,quòd hęc terra mortua,cum aqua remota fuerit ab ea & separata,antequam deliccetur & denigretur,vt est dictum, à philosophis vocatur Ignis,sal armoniacum,sal uitellorũ ouorum, sal honoratũ, Athincar nostrũ nubes coagulata,Salarmoniacus noster,lingua maris, arsenicus sublimatus,sulfur sublimatum,& omnibus nominibus omnium sublimatorum, stella Diana, ventus corporatus,aduena,secretum naturæ,& pluribus alijs nominibus nuncupatur.

Pro hoc cap. uide inferius circa finem capitis 41

Nota

Terræ denigratæ & ferè lapidis factæ,nomina.

CAP. XXXIIII.

Non pluribus uasibus opus fore.

QVIA formam vasis superius descripsimus,in quo hæc terra, cùm fuerit denigrata,debeat poni ad soluendum & congelandum, vt est dictum. De hoc notandum est,quòd nos non remouimus ipsam terram de sua cucurbita,sed delutato alẽbico & remoto,desuper ipsam coopertoriũ spissum

sum vitreum posuimus, lutauimus, & cerauimus ad cucurbitam, quod cooper-
torium vocamus vulgariter Athenatorium, quod babebat collũ gracile & spis- *Athenatorium.*
sum, & pendebat illud collum intra cucurbitam, & non extra: quod collum de
bet lutari & cerari, ne per ipsum flos exeat & fugiat. Et cùm opus erat, nos re-
mouebamus illud coopertorium, & ponebamus & lutabamus iterum alembi-
cum: & è conuerso cùm opus erat nos remouebamus ipsum iterum alembicũ,
& ponebamus & lutabamus athenatorium: & iterando alternatim cùm opus
erat, & faciendo in vnico vase, donec totum opus impleretur. Vocatur autem
illud vas olla vel cucurbita sine sectione, & multis alijs nominibus nominatur.
Vide fili quid feceris de hoc vase: nõ enim concludimus te in forma vasis, quia
si subtilius & magis proficuum sciueris, hoc assumas. Multa enim de operatio- *Singularia omnia scribi non posse.*
ne huius artis & scientiæ in his scriptis non ponimus, quæ tamẽ necessaria sunt
ad sciendum & faciendum, cùm omnia singularia scribere non possimus, quasi
tuæ prudentiæ relinquentes: & sic completa est dispositio denigrandi. Nunc
autem ad dispositionem dealbandi veniamus. Sed antequam ad hoc venia-
mus, quæ sequuntur decreuimus inserenda, vt liber iste exvtraque parte videa *Libri huius per fectio.*
tur esse perfectus.

CAP. XXXV.

ITem de vera compositione Elixiris, quod est primum opus, dicitur à philo- *Primũ opus Elixir ubique reperiri.*
sophis, quòd illa res quę est vera, vbiq; reperitur, quia in quolibet homine est
& apud quemlibet hominem reperitur: & Adam secum apportauit eam de
Paradiso, & cùm mortuus fuit, ipsam secum reportauit, & cum ea sepultus fuit:
Et pro tanto dicit sapientum Allegoria, quòd ista res est sol subtiliatus, id est
aurum subtiliatum, & conuersum in virtute maxima minerali: vnde dicitur
in libro de hoc auro, ex gumma nostra, & pauco auro multa emimus. Sed secũ-
dum Albertum in libro de Mineralibus dicitur & probatur, quòd aurum vbi-
que est & reperitur, quia non est aliqua res ex quatuor elementis elementata,
in qua non inueniatur aurum in vltima affinatione naturaliter. Et ideo dicit, q̃
vbicunque reperitur. Et quia idem Albertus dicit ibidem & probat, quòd ma-
xima virtus mineralis est in quolibet homine, & maximè in capite inter dentes
ita quòd in sepulchris antiquorum mortuorum inter dentes aurũ in granis mi-
nutis & oblongis superius inuentum est in suo tempore, vt ipse dicit, quod esse
non posset, nisi in homine esset ista virtus mineralis, quæ virtus mineralis est in
Elixiri nostro prædicto vel composito. Et pro tanto dicitur, quòd hic lapis est
in quolibet homine, & quòd Adam, & c. His visis & intellectis, ad propositi-
tum redeamus.

CAP. XXXVI.

DIspositione nigredinis completa, & regimine terræ peracto, vt est dictũ
ad dispositionem albedinis terræ lapidis benedicti veniamus. Est enim *Terræ lapidis albificatio.*
notandum, quod in hac nigredine terræ est albedo abscondita: & ideo
in visu est nigra, in intellectu verò est alba. Et propter hoc virtus latẽs in ea, de
bet fieri exterius & apparere: & quod est exterius, fiat interius: ita q̃ nigredo
huius terræ qũo est exterior, fiat interior: & albedo quæ est interior, fiat exte-
rior, & appareat manifestè. Et sic fit manifestum absconditũ: & absconditũ ma
nifestum. Fit autem hæc dispositio in eodem vase, & sine remotione terræ præ
dictæ ab eo, tali modo: Scias pondus ipsius terrę, vt est dictum, & postea solue
istam terram per se, sicut in denigratione sua feciſti. Qua soluta, accipe mediũ
sui ponderis de spiritu non fixo, id est de aqua quæ ab eo exiuit, quæ vrina ca-
nis balsam dicitur, quæ per dugile, id est per alembicum destillatur, vt est dictũ
siue lac virginis, aut arg. viuum nostrum, seu anima, aut ventus, aut cauda, & c.

vt ſupradictum eſt, appellatur: ſiue de ſpermate albo, quo ipſe draco fuit & eſt in parte compoſitus, quod reſeruaſti ad partem, vt eſt dictum: quod idem eſt & eiſdem nominibus nominatur, & hoc pone ſuper ipſam terram ſolutam, vel draconem ſolutum per collum coopertorij cucurbitæ, ipſo coopertorio cum cucurbita pòſt lutato, vt eſt dictum: & obtura bene coopertorij collum, & luta bene ſecundum ſuum modũ: & ſic, ſi fuerit aliud vas quàm cucurbita ſiccata obtura cum panno lineo fortiter, & poſtea pone in fimo equino calido, id eſt in humido, vel ſuper cineres, id eſt in ſicco, cum lento igne, vt eſt dictum. Et ſic continua donec terra & aqua vnum fiant, & fiat vna res nigra, clara & alterius coloris, tamen in modico ad hoc quod prius erat. Hoc facto & completo, hoc totum congelandum eſt, & inſpiſſandũ, & in maſſam reducendum, in eodem loco & eodem igne, & eodem regimine continuo: & ſi neceſſe fuerit coopertorium vaſis, id eſt cucurbitæ, eſt remouendum, & alembicus conſtituendus, vt eſt dictum, & lutandus deſuper vt non exeat aliquis humor, & res citius inſpiſſetur. Signum autẽ quòd hæc res, ideſt gũma noſtra eſt decocta, erit quòd ſi dimittatur vas infrigidari, & iſte draco fuerit durus ad modum picis duræ, vel frigidę, ſatis eſt inſpiſſatus & decoctus, & à ſuo phlegmate purgatus. Aqua quæ in hac decoctione ab huiuſmodi gumma vel dracone exierit, ſi qua exierit, poteſt recipi & imprægnari, & cuſtodiri, & loco & tempore, ſi neceſſe fuerit, dea ea ſicut de cauda operari. Hoc draconecongelato, vel hac gumma noſtra venerabili inſpiſſata, vt eſt dictum, tunc ponatur in loco tali, vbi per ſe ſoluatur in aquam ſpiſſam de ſuo colore exiſtentem: qua per ſe ſoluta, pone ſuper cineres ſicut in denigrando feciſti, & ibidem dimitte continuè, donec congeletur, vt eſt dictũ in denigratione: & completa eſt iſta decoctio, & eſt vnum corpus adhuc opacum, & in fractura clarum & c.

CAP. XXXVII.

QVidam Philoſophi, ſicut Geber, Hali, & Ortolanus, dicunt quòd hæc decoctio fit ſine pondere aquæ & ſpermatis: & dicunt, quòd poſtquàm terra lapidis benedicti eſt præparata, vt eſt dictum, tunc nõ ſoluitur per ſe, ſed provt eſt congelata in ſuo vaſe poſt denigrationẽ, vt eſt dictum: tũc ſine pondere & menſura ponunt ſuper dictam terram de aqua ſua, vel de ſpiritu non fixo, & ipſam de ea imbibunt quantum poteſt bibere, donec virtute ipſius aquæ, aut ſpiritus non fixi, ſeu arg. viui, ſeu caudæ draconis, aut ſpermatis, & c. ſuperueniente, hæc terra ſoluatur totaliter in aquam, & fiat volatilis & ſpiritualis alternatè, id eſt de natura aquæ, vel ſpiritus prædicti, aſcendendo in cęlum, ideſt in ipſam aquam, vel ſublimando ſicut ab initio fuit in prima operatione, vt eſt dictum: & pòſt faciunt ipſum deſcendere in terram ipſam congelando, vt eſt dictum in hac operatione. Vide ergo fili quid feceris in hoc loco: Nam dicit Aros philoſophus, quòd præcauendum eſt ne Elixir ſubmergatur. Submerſio Elixiris, vt dicit Geber, eſt quãdo volatilis ſumma, ſuperat ſummã fixi, & ſic eſt perfecta decoctio iſta.

Submerſio Elixiris quæ, & quomodo cauenda.

CAP. XXXVIII.

CVm verò completa fuerit iſta decoctio quæ dicitur, veniendum eſt ad alias: Scias pondus totius congelati ſicut ſciuiſti primò per ſubtilitatem & diſcretionem tuam. Nõ enim poſſumus omnia tibi ſcribere, ſed multa neceſſaria tibi & induſtriæ tuæ relinquimus, vt eſt dictum. Et poſtea pone quartam partem ipſius congelati ſuper ipſam terram congelatam, vel ipſum congelatum de aqua prędicta, vel ſpiritu non fixo, ſiue de cauda draconis, vel ſperma te albo (quę omnia idem ſunt) in eodẽ vaſe, & ſine extractione draconis ab eodem vaſe, & decoque vt prius, vaſe obturato, vt eſt dictum, donec congeletur & in-

& inſpiſſetur, & fiat res dura ſicut pix: poſtea per ſe ſoluatur totum hoc, & ipſo ſoluto per ſe, ſtatim ſuper cineres lento igne congeletur, vt eſt dictum, & eſt vna maſſa alterius coloris quàm prima, & magis clara aliquantulum. Et ſic ſimili modo, ſimili regimine, ſimili pondere, videlicet pars totius congelati quarta, de arg. viuo noſtro vel aqua alba prædicta deſuper ponatur totum congelatũ ſimili coniunctione & congelatione, tam per caudam ſuam, quàm per ſe ſolũ iſte draco ſoluatur & congeletur: continenter autem regatur & reiteretur hęc diſpoſitio dealbationis per huius aquæ albæ vel caudæ pondera: & per hoc rigationes, adaquationes, & imbibitiones, inſpirationes, viuificationes, animationes, ſolutiones, congelationes, tam per aquam quàm per ſe in eodem vaſe, & ſine extractione draconis, donec iſte draco vel tota iſta maſſa mortua quaſi homo in ſuo tumulo paulatim, & paulatim ſuo ſpiritu, vel vita, aut anima, qua priuata fuit, denigrando, vt eſt dictum, inſpiſſetur, animetur, viuificetur, reſuſcitetur, & ſubtilietur magis quàm prius. Et fiat lapis vnus cryſtallinus albus participans viriditate quadam, in igne perſeuerans, fundens, fluens, tingens, & mercurium congelans, & perfectè retinẽs & tranſmutans, etiã quodcunq; corpus metallicum imperfectum in luniſicum: & verè, ſi rectè feceris, peruenies ad intentum.

CAP. XXXIX.

DIcunt Philoſophi quidã, ſicut Ortolanus, Geber & Hali, quòd in ſingula decoctione iſtius draconis, iſte draco extrahendus eſt à ſuo vaſe, & debet teri ſuper marmore, & iterum poni in vaſe, & ſuper iſtam tincturam ponitur aqua, & poſtea congelatur, & fit, vt dictum eſt. Sed hoc quod dicunt, non ſic ad literam intelligitur: ſed ſic ſecundum quòd dicit Aros, Hæc contritio nõ fiat ſuper marmore, nec manibus hominum, ſed eſt tantùm aqua quæ terit & penetrat corpus, & draconem noſtrum de natura ſua propria & virtute & terra vel corpus, quod penetrando ab aqua teritur, ideſt naturaliter, mediante operatoris induſtria ſoluitur, & cum ea congelatur: & fundum vaſis vbi hæc fuerit, in hoc loco marmor nuncupatur ſimilitudinariè: & ſic intellige & concorda philoſophos, & bene tibi erit. Cùm ſecundum Iuriſtas promptum ſit iura iuribus concordare, ita in hac arte vel ſcientia, promptũ eſt philoſophos philoſophis concordare. Item notandum eſt quòd plures colores & diuerſi apparebunt in iſto lapide antequam fiat albus, quia cum primò fuerit niger, poſtea fit albus, qui ſunt duo colores contrarij. Sed ſecundum Philoſophos ex vno contrario tranſiri non poteſt ad aliud ſine medio, ideo oportet quòd veniẽdo in iſto lapide de nigro ad album, plures colores intermedij veniant & appareant: & propter hoc dicitur in Lilio, quòd pluries citrineſcit, & pluries nigreſcit: imo quot in mundo poſſunt eſſe colores, attamen non ſunt veri colores, ſed in fine expectãda eſt dealbatio, quę eſt verus color. Cauſas verò & rationes iſtorum colorum debet conſiderare ſagax & ſubtilis opifex huius artis. Secundum autem variationes iſtorum colorum philoſophi hunc lapidẽ diuerſis nominibus habuerunt nominare: Alij ferrum, alij plumbum, alij ſtannum, alij cuprum, alij æs, alij aurum, alij argentum, alij vice & nomine omnium ſpirituum, alij nomine omnium vegetabilium, alij nomine omnium animalium, alij nomine omnium colorum: & tamen proprie nullum prædictorum eſt in ſe. Nominatur autem à philoſophis cùm eſt albus, calx cineris clauellati, & cinis albus, calx corticum ouorum, terra alba, terra philoſophorum, terra benedicta, æs album, magneſia alba, puluis dealbatus, luna calcinata, & infinitis alijs nominibus nominatur, prout in libris Alchymiſtarum reperitur: quæ omnia quanuis in vocabulis differant, ad vnum tamen tendunt intentum: & habet hic lapis albus pondus patris, id eſt Solis, vt eſt dictum.

Contritio quomodo fiat.

Lapidis varij colores.

Lapidis nomina.

CAP. XL.

Alphidius autor

GVmma nostra benedicta, vel lapis albus, qui secundum quosdã dicitur aliter nix, & grando, precioſior est margaritis, cuius opus prædictum ab Alphidio in hac arte breuiter comprehenditur & intelligitur in his verbis, in libro suo qui Clauis philosophorum nominatur in principio, vbi sic loquitur, dicens: Et authoritate summi philosophi constat, & est verũ, quòd quædam res est qua vtuntur quidam ingenioſi, cùm volunt rem siccam coadunare id est mercurium, quod sic fit: aqua enim fit terra cùm vincunt qualitates terræ in ea, quæ componitur ex duabus aquis, id est ex spermatibus albo fœminino, & rubeo masculino, vt est dictum. Sunt autẽ sicut ipse postea dicit Alphidius, multa alia, quibus certissimè & soluunt, & congelãt, liquefaciunt, & componũt & coagulant, & transmutant. Et intelligendũ est de lapide qui fit ex vegetabilibus, & in lapide qui fit ex animalibus: de quibus lapidibus, quomodo, qualiter, & ex quibus rebus fiunt & cõponuntur, in sequenti volumine plenius ostẽdemus. Granũ enim istius lapidis seu grandinis, seu gummæ albæ generat 100

Multiplicatio lapidis.

grana, vt dicit Morienus in eius multiplicatione, per imbibitionem ipsius gũmæ à spiritu non fixo, vel aqua alba prædicta imprægnata, quod debet fieri eo modo & regimine in omnibus sicut in dealbando feciſti prius. Et sic non oportet vt reincipiatur à principio, sed tantùm vt multiplicetur, vt est dictum: necita modicum de ea habebis, quin sufficiat ad multiplicationem faciẽdam, & ipsam esse largam & amplam sapientibus. Et scias quòd quãtuncunq; plus solui-

Nota

tur cum sua anima, vel spiritu non fixo, & congelatur, tanto magis multiplicatur nõ solùm in quantitate, sed etiam in virtute, tinctura, & subtilitate, & in proiectione maius pondus consequẽter transformabit: de cuius proiectione, modo ipsius, et furnorum forma & nominibus vasorum inferius dicemus. Conser-

Lapidis conseruatio.

uatur autem in loco sicco sicut sal, vel Zucharum, & in vase forti vitreo, & non in humido loco, quia tunc per se solueretur. Et tamen si contingeret ipsam solui, non propter hoc peior esset, sed iterum super cineres calidos congelãda est per se, sicut feciſti in dealbando. Item nota quòd quanuis decoctiones nostras prædictas fecerimus de aqua alba prædicta cum pondere quartæ partis totius congelati, vt dictum est: attamen si maius pondus de ipsa aqua posueris super ipsum corpus quàm quarta pars ipsius, dum tamen Elixir nõ submergatur, melius erit, & citius lapis dealbabitur, & erit subtilior & penetrabilior, & cum maiori pondere alterabit & conuertet, vt dictum est. Et nota quòd subtilior est lapis vel medicina, quæ mercurium conuertit, quàm ea quæ conuertit corpus, et non è contrario, niſi subtilius fuerit præparata.

CAP. XLI.

NE mireris qualiter vnum infirmũ metallum quod non habet pondus perfecti metalli, quomodo per medicinam reducitur ad verum pondus, cũ modicum quid ibidem ponitur de medicina. Et ita modicum per pon-

Lapis perficit metalla in colore, & pondere.

dus illius modici non potest suppleri. Defectus ponderis metalli habito respectu ad quantitatem medicinæ proiectæ, & hoc ideo est, vt dicunt omnes philosophi, & fit per virtutem medicinæ, quæ ex natura sua cùm dat tincturã, dat pondus tincturæ siue in albo, siue in rubeo: quod non facit medicina sophiſtica, quæ tantùm dat tincturam, & non pondus. Quæreret aliquis, quid est quod

Lapis sophiſticus non dat pondus.

dicit Ali philosophus in hac arte, & Rex Arabiæ in Secreto secretorum suorũ, vbi dicit, Accipe canem masculum Coracenum, & catulam Armeniæ, & iunge simul, & hi duo parient tibi canem coloris cæli, & iſte filius seruabit te in domo tua ab inimico in hoc mundo & in alio? Respondeo, Canis iſte masculus est sperma rubeum masculum, & Catula Armeniæ est sperma fœmininum album:

Ali philosophus & Rex Arabiæ declarantur.

Et con-

Et coniunctio istorum duorum est compositum Elixir. Et partus canis coloris cæli ab istis duobus, est aqua quæ ab istis duobus in denigrando extrahitur, & est, vt dictum fuit, quam caudam draconis appellamus, quæ seruat ab inimico, id est ab igne & combustione, & perficit totum lapidem in hoc mundo & in alio, hoc est in albo & rubeo. Item posset quæri, quid est dicere, Opus nostrum nil aliud est quàm opus mulierum, & ludus puerorum? Respondeo quòd hoc pro tanto à philosophis dicitur, quia opus mulierum, vt in pluribus, modò bene, modò malè se habet, & vix ad perfectum deducitur: & ludus puerorum est modò risus, modò fletus. Ita est opus nostrum: nam quidã artifex modò bene agit & sine errore, modò malè agit & cum errore: modò reuocat errorem suum & corrigit errorem suum, & reducit mœrorem. Et sic modò gaudet, modò flet sicut mulier, & sicut puer, modò bene, modò male operatur: ita quòd vix aliquis hoc opus excellentissimum ad finem optatum sine errore & impedimento deducit. Et nos verò per septennium vacauimus circa diuersas operationes istius artis & scientiæ cum erroribus multis, antequàm possemus verum Elixir comprehendere & facere, quod pòst in septem diebus fecimus, & composuimus iã perfectè. Patet ergo quòd oportet artificem cum erroribus multis indagando ad perfectionẽ huius tam inclyti magisterij peruenire. Et hoc dicit Alphidius in Clauí philosophorum, Qui non errat, nõ peruenit ad sublimia, iuxta textum philosophicum, per multas tribulationes oportet ad gloriam peruenire. Item notandum est, quòd dealbare & rubificare, idem est quod calcinare & soluere: & congelare idem est quod componere, & compositum facere, & aggregare, & congelare: & assare idem est quod rẽ desiccare, vel in tali statu ponere, quòd posit in puluerem sibi competentem redigi, quod non potest nisi in loco & super locis calidis & siccis: vel assare quandoque est idem quod congelare. Item destillare, sublimare, & soluere, est idem quod facere descendere in terram de cælo, vt est dictum. Item soluere in aquam, idem est quod descendere, sublimare, & facere fixum volatile: & congelare, idem est quod ascendere, & facere volatile fixum. Et iterum soluere per se est idem quod facere fixum solutũ. Et congelare solutum, est idem quòd calcinare solutum per se: & istud calcinare est idem quòd dealbare & rubificare perfectum. Et sic intellige fili doctrinę, diuersa vocabula, dicta, & verba philosophorum huius artis famosæ in vnam intentionem, opinionem, & sententiam in operatione lapidis conuenire, in qua diuersitate vocabulorum & verborum multi errauerunt, & fuerunt decepti, & proh dolor, in fine miserabiliter proclamati. Et ideo sciendum, quòd maior labor est in dealbatione, propter pondera, & coniunctiones, quæ ignorantur antequàm probentur, quàm in rubificando: quia tunc per dealbationem cognoscuntur similiter: & est certior modus operandi. Vnde post dealbationem vsq; ad rubificationem non sequitur error, vt dicitur in Lilio. Item nota quòd fusio lapidis quàm superius in dispositione denigrandi in cap. 33. Solutionem nominamus, nullo modo facienda est, nec facias, quia periculosa est & damnosa: & quando nos eam fecimus, magnum damnum incurrimus, eo quòd terra illa nigra nimis est sicca: sed quando scripsimus illud capitulum, tunc non recolebamus de illa fusione, vel solutione damnum incurrisse. Et ideo omnino prætermittenda est, & facienda est alia solutio non violenta, vt ibi dictum est, & ostensum. Et sic est completa perfectæ dealbationis dispositio. Ad dispositionem igitur incinerationis veniendum est,

Dubitatio alia soluta.

Opus difficulter ad finem optatũ deduci.

Nota istius autoris labores.

Errores esse necessarios addiscẽtibus.

Dealbare & rubificare q̃d sint.
Congelare, quid assare, quid.
Destillare, soluere, &c.
Soluere in aquã quid.
Cõgelare quid.
Calcinare.
Vocabulorum diuersitas quomodo intelligenda.
Errorum causa.
Labor ubi maior.

Cap. 33. retractatio ex parte.

CAP. XLII.

Cineratio. NVnc ad dispositionem cinerationis veniendum est, vt inde ad rubedinẽ veniamus. Fit enim tali modo: Accipe vnciam de lapide albo prædicto, & in eodem vase à quo eum extraxisti iterum pone, vel in simili, si illud fractum fuerit, vel immundum, & obtura vas eo modo, sicut prius in dealbando fecisti, & fac ibidem eum soluere per se, vt est dictum: qua vncia soluta per se, accipe de sulfure rubeo, id est de arg. viuo rubeo, vel spermate masculo quod ad partem seruasti, vt est dictum, & sit eius quantitas aquæ rubeæ, quantũ de ea duabus vicibus fecisti, & dimitte idem visibiliter misceri per minima, donec sint vnum & idem, & vna aqua clara, citrina, vel saluea, tendens ad rubedinem, & claude vas cum alembico sicut in denigrãdo fecisti: & hæc aqua dicitur fermentum Solis, & secundum compositum: sicut primum compositũ dicitur fermentum Lunæ. Vnde sicut in primo composito nigro est albedo abscondita interior, & facienda est exterior, & nigrũ interius: ita quando lapis est albus exterius, interius est rubeus: ideo oportet quòd illa albedo, quæ modò est exterior & manifesta, fiat interior & occulta. Et sic oportet, vt dictũ est, in hac arte occultum facere manifestum, & manifestũ occultũ. Et sic adimplebitur ars ista; & hoc sic fit in rubeo, vt in sequenti scribitur capitulo.

Fermentũ Solis.

CAP. XLIII.

ACcipe vas prædictum lutatum cum aqua prædicta, & pone in loco vbi possit ab ea exire aqua paulatim & paulatim, sicut in denigrando fecisti, & extrahe ab ea superfluitatem phlegmatis, & eam recipe, sicut prius de ea faciendo: & conserua ad rubeũ de spiritu vel corpore rubeo, sicut fecisti denigrando ad album de altera: & antequã penitus ipspissetur, scias quòd illud quod apparebit in fundo vasis est lucidum, clarum, rubeum, fusibile, sicut cera: & à philosophis tũc vocat rubinus, aut hyacinthus, aut corallus, vel iaspis &c. hos autem lapides sic nominatos propter eorũ colorem. Hoc totum desicca, & assa quantum poteris & natura eius exigit, donec fiat & vertatur, vt dicitur in Lilio, in similitudinẽ Zafarani sicci, vel sanguinis combusti. Et hæc assatio, vel desiccatio, dicitur cineratio. Et sic completa est dispositio cinerandi, quę requiritur interuenire inter album & rubeum, quæ fermentum Solis nominatur, vt est dictum. Notãdum tamen quòd totus lapis albus, sine motione ipsius à suo vase, potest modo prædicto cinerari, & in fermentum Solis conuerti, sed magis oportet habere de sulfure rubeo, vel spermate masculo, & maius vas requiritur, & vix posset inueniri vas vitreum, quod posset sine fractione vsq; ad perfectionem lapidem rubeum sustinere. Quidam autem hoc fermentum Solis in tantum decoquunt & assant, quòd fit puluis & cinis sine tactu: sed quamuis istud opus cinerandi videtur esse simile operationi denigrandi, tamen differt, si bene intelligis: Similiter & alia multa opera huius lapidis videntur esse similia insipientibus, quæ tamen sapientibus sunt dissimilia. Et ideo fatui nõ intelligẽtes, nec scientes dissimilitudines operationum, intellexerunt philosophos loqui de nigredine, vel alia operatione, vbi loquebantur de cineratione, vel de alia operatione: & sic contingit ipsos ad effectum opus non ducere, sed in infinitum errare, affirmantes exinde hãc artem esse mendacem, & non esse: & philosophos mentitos fuisse, & esse mendaces: cum in rei veritate verum dixerint philosophi, & ars sit vera & omnino certa: sed talium fatuorum insipientiam & & insufficientiam omittamus, quibus hęc scientia occultatur, sicut vnum bonũ solum frumenti inter paleas in magno ipsorum aceruo à pluribus huiusce vilis habetur, vel propter talium sophisticas operationes in hac ipsa scientia, quandoque falsa inducantur, cùm in hac vera indagatione ipsius, omnis sophistica operatio condemnetur, sicut hîc superius in procœmio recolimus tetigisse, &

Elixir rubeum quot nominibus nominetur.

Cineratio, quid Fermentũ Solis.

Erroris causa similitudo.

Fatuorũ contra artem calũnia. Inimici ueræ scientiæ sunt ignorantes.

ideo ars ista quum sit vera,& omnino certa,patet quòd non habet inimicos ni si ignorantes.

CAP. XLIIII.

AD dispositionem rubificandi veniendum est,quod est vltimum opus lapidis. De hac dicit philosophus,quòd à dealbatione vsq; ad rubificationē perfectam nullus sequitur error,quia eodem modo rubificandus est,quo & dealbandus,& in eodem loco,& in eodem vase vel simili,& eisdem pōderibus aquæ, & similibus imbibitionibus siue adaquationibus, & ijsdem coloribus,& eisdem alijs omnibus regiminibus,sed cum sulfure rubeo,vel cum aqua spirituali rubea,siue spermate rubeo,reseruato & c. quæ idem sunt,& toties reiterare sic decoquendo,soluendo,imbibendo,& congelando, vt in dealbādo feciſti,donec Rex aureo diademate coronetur:vel donec hoc totum compositum rubificetur provt decet:& fiat vnus liquor rubeus,clarus,fluens,fundens, in igne perseuerans,tingens & transmutans,penetrans & conuertens mercurium,& omne opus solidum in molle & solificum verū,purificansq; omne corpus humanum ab omni infirmitate,& in sanitate conseruās. Lapides pretiosos rubeos,sicut lapis albus margaritas fingit,& omnes alios lapides pretiosos albos. Et hic est lapis rubeus benedictus,pater omnis thebesim, id est totius secreti,vel thesauri totius mundi,quem cui Deus vult, subtrahit, & largitur: ad cuius inuentionis perfectionem plures sunt vocati,sed pauci ad eius effectum perfectionis inueniuntur electi. Et siqui pauci hanc inueniunt,cùm ipsa ars nostra in Dei potentia reseruetur,hoc ex dono Dei & ex gratia est, post errores multos omnium,qui creauit eam ea,id est eam rem ad album,& eam rem ad rubeum,ea videlicet re alba & rubea,quæ est vna per matrimonium & compositum,vt est dictum:& fuit per eandem hanc scientiam indagando,quasi diuinitus,cùm esset in errore indagationis ipsius,per Dei gratiam reuelatum.

Rubificatio, & Lapidis vltimū opus.

Regis aureū diadema.

Donum Dei.

CAP. XLV.

EX isto lapide adhuc restant plura alia cognoscenda,& sunt hæc: Sicut enim ex arg. viuo,& crudo & albo imprægnatur cauda draconis,vel aqua lapidis ad dealbandum lapidem magnum,vt est dictum, secundum opinionem quorundam:ita & quidā dicunt,quòd ex arg. viuo rubeo imprægnatur cauda draconis, vel aqua rubificandi lapidem album. Et hanc aquam vocamus sulfur rubeum,sicut prædictam aquam albam, album sulfur nominamus. Et de istis arg. viuis fit imprægnatio secundum opinionem quorūdam. Sed dicitur in Lilio,quòd melius est quòd de metallis quidem fiat color. Vide fili,& caue quid facias in hoc passu. Tamen dicit Albertus in Mineralibus,quòd ipse fecit examinare aurum quorundam Alchymicorum,& post septimam examinationem non fuit inuentum nisi terra quædam, & fæx mortua:& ideo dicit ipse,quòd falsi Alchymistæ sunt,qui per alba dealbant,& per citrina citrināt. Et melius est,& melius agunt,qui de sulfure & arg. viuo hoc agunt,vt dicit idem. Quod non intelligitur de arg. viuo communi,& sulfure communi,sed de aqua nostra rubea,vt dicitur in Lilio. O natura illa cælestis,qualiter vertis corpora illa in spiritum. O quàm admirabilis natura,qualiter omnibus eminet & omnia superat:& est acetum acerrimū, quòd facit aurum esse verum spiritū, sine quo aceto,nec albedo,nec nigredo,rubedo fieri potest. Et est sciēdum de ea, quòd cum corpori admiscetur,& fit vnum cum eo,vertit ipsum in spiritum:spirituali verò igne tingit ipsum tinctura inuariabili, quæ deleri non potest per hanc aquam acutam. Et vt inquit Alphidius, Hæc aqua lapis est Indorum,Babyloniorum,& Aegyptiorum, & c.

Sulfur rubeū & album, quid.

Alberti sentētia

Alchymistæ falsi, qui Sulfur & arg. uiuum quæ uera sint.

CAP. XLVI.

SCias fili carissime, quòd hoc opus tum confirmatũ, est hoc, vt dicit Alphidius, vt sit iustum, integrum, in destillationibus suis mundum. Et sit in medio sui grauis, & directione ætatis suæ: bonitatis autẽ potestas eius in prædictis consistit: sin autem perit & euanescit, dominumq; suum vacuum ab opere exeuntem dimittit: & hoc est quum immundum fuerit, siue mistum, siue turbatum, siue impetuosum, vel accipitur inferiori parte suæ generationis, vel accipitur senex, vel infans, vel operatur igne alieno. Hæc itaque sunt quæ ipsum corrumpunt. Et sunt hęc ea decem, quibus vnusquisque errauit, qui errauit. Cũ enim dirigitur istud animal, vel iste lapis, & ei forma perficitur, tunc est aptum operationi, antequàm melãcholia super ipsum habundet, antequam aer in eo gignatur & senescat. Ergo res recentes assumi debent, & citò, vt est dictum, & facere compositum antequam euanescant. Si verò cognosceres naturas metallorum, & causas mineralium scires, in momento errorem tuum corrigeres: & ideo vtile est hoc scire, vt superius est dictum.

Lapidem corrũpentia.

Periculũ in mora.

CAP. XLVII.

NVnc autem bonum Elixir tibi describam, antequam opereris, & postq; operatus fueris. Secũdum dicta Alphidij oportet quòd sit humidus ante operationem, vt est dictum: & cùm decoquitur, coaguletur, & inspissetur, velut sal, & sicut nix & grando, & sit dulcis saporis, nigri ventris, albi coloris: & post operationem sit lucidissimæ fractionis, id est fracturam habens lucidam, & serenam lucem, & ignis splendorẽ rubeum. Elixir cùm prolongatur, aspectus in eo fiet sicut carbo in tenebris: & cum ingreditur ignem, fit albũ ante perfectionem: & cùm intenditur ignis, fit rubeum, & sicut carbo in tenebris post operationem, vt est dictum.

Elixiris boni notæ.

Prolongationis mala.

CAP. XLVIII.

DIcit Ortolanus in fine sui libri, Sunt enim duo coadiutores, per quos operatio facilius adimpletur, vnusq; destructor qui totam operationẽ inficit nisi deleat. Coadiutores sunt sulfur præparatum, & arsenicũ sublimatũ, in spiritum olei redactum. Sulfuris proprietas est mercuriũ congelare, & eũ mercuriũ perficere, teste Gebero dicente, Vis sulfuris albi nõ vrentis mercuriũ congelat, & seipsum mortificat. Proprietas autem Arsenici est totum lapidem inspissare & viuificare, si debito modo præparetur. Nuncupatur enim ventus, & aer, & oleum incombustibile: vnde qui negligit oleum à mercurio separare, loco eius accipiat arsenicum præparatum. Patet ergo omni subtiliter intuenti, quod quicquid ponitur in lapide ad ipsum perficiendum, siue ad album, siue ad rubeum imprægnatur, siue ex spiritu, siue corpore, vt est dictum: & quòd illud hanc aliam scientiam quàm aqua, quæ possit subtiliando & augmentando ipsum lapidem dealbare. & hanc opinionem tenuimus superius, vt est dictum. Destructor lapidis est sal armoniacus qui venalis inuenitur: Sed non loquitur philosophus de sale armoniaco coniungente matrimonium inter corpus & spiritũ, sed loquitur de aere abstracto à mercurio, id est de aqua nostra, vel spiritu nostro fixo, vel cauda draconis, vt est dictum.

Lapidis coadiutores.

Sulfuris proprietas.

Arsenici proprietas.

Mercurij oleũ.

Lapidis destructor sal armoniacum uerum.

CAP. XLIX.

SVnt etiam plura collateralia alia, quæ sunt valde apta in abbreuiatione operis, vt sunt sales, & atramenta, & allumina, & quędam aquæ animalium vegetabilium: quia quædam aquæ fiunt ex istis quæ incontinenti soluunt corpora vt aurum & argentum: & tunc potest hæc aqua auri vel argenti commisceri cum lapide bene prius purificato ab omni extranea re. Et tunc festinatur opus magis in vna die, quàm alio modo fieret in tribus mensibus: Et nos sic feci-

Opus abbreuiantia.

fecimus,& est, & fuit opus nostrum,non autem de aliquo spiritu, indagatione nostra contenta in hoc libro, quamuis per quosdam spiritus præparatos possit opus iuuari,& facilius adimpleri, vt est dictum. Et quãdo in indagatione nostra ponebamus aliquẽ de spiritibus præparatũ qualitercunq; siue per sublimationem,siue per solutionem aquæ fortis,vt est dictum,tunc solum opus nostrũ inficiebatur in probatione,quia quædam pars ipsius mercurij in terram quandam immundam vertebatur:& quando ex solis corporibus imprægnabamus, tunc signa nostra erant,& apparebant pura & munda. Tamen dicere videtur Geber,& tenere,quòd hæc substantia quæ lapidem perficit, est pura substãtia arg. viui,& est materia quæ ex materia illius sumpsit originem, & ex illa materia creata est. Non est autem illa materia arg. viuum in sua natura, videlicet in tota sua substantia,sed fuit pars illius. Neq; est tunc cùm lapis noster factus est, pars eius: ipsa enim illustrat & ab adustione conseruat, quæ perfectionis significatio est. Et hæc sunt verba Geberi in summa perfectionis magisterij, sub rubrica, Quæ sit substantia quæ perficit lapidem. Et propter hoc quidam fecerũt compositum suum ex tribus aquis,videlicet ex aqua mercurij, id est ex mercurio in aqua soluto,& ex duobus spiritibus iam prædictis, vel ex vno ipsorũ tantùm,scilicet ex spermate albo quantum ad album. Et sic compositum ipsorum erat ex fixo,& non fixo: postea ex ipso mercurio non fixo præparato, siue per sublimationem,siue per solutionem totum opus nitebantur perficere eo modo nostro,vt est dictum. Sed nullum istorum vidimus ad intentum peruenire, sed potius in desperationẽ operis incidebant. Vnde fili,cùm Geber profundissimè mediocribus loquatur,& prudentibus manifestè,fatuos autem miserabiliter excludat ab intentione vera huius scientiæ, ideo si ipsum rectè intelligis, hæc substantia est illa de qua superius diximus,& operati fuimus,vt est dictum & per eandem vera sunt prædicta,vt patet subtiliter intuenti: quæ substantia vt ipse dicit,elicitur ex corporibus,vel ex ipso arg. viuo, videlicet in metallico corpore conuerso per naturam: quia arg. viuum tenet in se naturam sulfuris: & ideo ipse est materia omniũ metallorũ, quæ ex arg. viuo & sulfure fiunt, vt est dictum. Et supposito quòd ex arg. viuo eliciatur ista materia, ipso in metallicũ corpus non conuerso, sicut ex arg. viuo communi,vt velle videtur ipse Geber qui dicit & tenet,vt videtur,quòd ex ipso solo potest fieri lapis: attamen ipse dicit quòd fixetur prius,ita quòd gaudeat in igne perseuerans. Et tunc est idem ac si esset naturaliter in metalli speciem cõuersum,nec plus. Neque enim aliud ad hoc opus perficiendum requiritur,quàm metallum, vt inquit Geber, non tamen perfectius ab ipso mercurio fit lapis, nec ab eo plus perfectè elicitur ista substantia, quàm de corporibus. Ergo ex corporibus potest elici ista materia ita perfectè sicut à mercurio etiã elicitur. Ideo ad ipsa corpora, ad istam substantiam eliciendam, dignum duximus recurrendum esse, dimisso mercurio communi, pro vt est in natura sua, propter longam & prolixam eius præparationem,& fixionem,circa quam laborauimus quandoq;, & plures alios vidimus laborare,& nihil finaliter inuenimus. Et ideo de sublimatione istius mercurij,& aliorum spirituum præparatione,in hoc primo libro nihil curauimus,quia nihil valet ad operationem, vel perfectionem vnius solius precioſi lapidis,vnde nihil perficit, siue iuuat. Vnde securius est ex ipsis corporibus hanc elicere substantiam,quæ perficit lapidem, quàm de mercurio & alijs spiritibus,& per ipsa corpora operari,vt à nobis est expressum. Item dicit Ortolanus, quòd fit aqua ex vegetalibus quæ incontinẽti tollit combustibilitatem sulfurum & adustionem,& remanebit album & incombustibile: & sic à Deo creata sunt mirabilia ad compositionem nostri lapidis.

Geber.

Geberi phrasis.

Substantia lapidis unde eliciatur

Mercurij communis difficultas

DE PROIECTIONE CAP. L.

FIt autem proiectio istius medicinæ super corpora tali modo: Secundum enim quòd subtilior est lapis, plus oportet de corpore in proiectione, & minus de medicina ponatur, quæ sit ita subtilis, quòd possit cadere super põdera sequentia, & ipsa conuertere: ita faciendum est, & hic modus tenendus est in omni proiectione tam ad album, quàm ad rubeum, secundum maius & minus pondus ipsius medicinæ. Accipe vnam vnciam de medicina, & accipe 50 vncias de plumbo vel stanno, & funde super ignem, & proijce istam vnciã medicinæ super istud plumbum fusum vel stannum, & totum conuertetur in medicinam: & si medicina non fuerit tantæ virtutis, quòd tantum pondus possit conuertere in medicinam, vt est dictum, minus accipe de corpore, & plus de medicina: & si plus potuerit conuertere, plus accipe de corpore. De isto toto conuerso accipe vnciam vnam, & simili modo proijce super 50 vncias plũbi vel stanni fusi, adhuc totum istud conuertetur in medicinam, sed non ita fortem sicut ea quam primò feci sti. Iterum accipe de isto vltimo conuerso vnam vnciam, & iterum tertiò proijce super 50 vncias æris, & in lunificum vel solificũ conuertetur, secundum colorem medicinæ. Qui Sol siue Luna per hanc medicinam generatus vel generata, excedit omnem Solem & Lunam naturalem in omnibus proprietatibus, tam medicinalibus quàm alijs. Et eodem modo fit hæc proiectio super mercurio. Ex isto patet quòd mercurius noster verè est se ipsum mortificans, se ipsum generans & viuificans. Fit autem proiectio in crucibulo terreo, & antè fugam mercurij. Debes autem probare & experiri, quando medicina facta fuerit, super quanta pondera cadere poterit per modũ prædictum. Potes autem si volueris per solutionem & congelationem, vt est dictũ ipsam medicinam ita subtiliare, quòd postea mille millium conuertat partes ipsas. Hanc autem certitudinem proiectionis & subtilitatis medicinæ relinquimus indagandam tuæ industriæ. Insuper etiam cùm hoc poteris per ipsam facere vitrum malleabile, & fingere lapides precioso s: veruntamen per ea quę dixímus in hoc capitulo, non intendímus fili concludere in modo, & forma, & ponderibus proiectionis, quin aliter etiam posses ea facere per alia pondera, provt postulat virtus medicinæ & natura. Nunc aũt qualiter medicina hæc ab humanis sũpta corporib. ea in sanitate cõseruet, & à lãguoribus acquisitis purget, siue fomẽtatione, siue nutritione, & à superueniẽtibus defendat, videamus

Vitrum malleabile.

Dicendorũ propositio.

CAP. LI.

DIctum est superius qualiter per hanc medicinam infirma & imperfecta corpora metallica purgantur, & sanantur, & ad naturam perfectiorẽ perducantur. Nunc restat dicere qualiter per eam corpora humana infirma sint sananda & in sanitate conseruanda, provt in Lilio continetur. Sic enim scribit ad hoc ibidem. Cùm enim homo dignissima sit creaturarũ, cuius gratia & amore omnia sunt condita à Deo, eidemq; subdita, et cuius corpus recipit excellentiam omnem quouis iure diuino & humano, meritò ergo quod eum in sanitate iuuentuteq; conseruat cunctos ab eo repellendo languores, & à superfluitatibus auertendo, summa diligentia est perquirendum. Hoc enim operatur natura super omnem Galeni, Hippocratis, Auicennæ & aliorum philosophorum medicinam, vel potationem, confectionémue, vt etiã lepra ab eo repellatur. Est etiam ratio ad prædicta, quòd cùm dicamus etiam hunc esse spiritum quem quærimus, quo tingamus in quolibet corpore, sicq; fiat antidotum, & medicina omnium corporum curandorum & purgandorum: & hoc habet fieri igne naturali nutriente in metallorum infirmorum corporibus, multo fortius ab humanis corporibus assumpta, naturalem calorem & motum in se haben

Corporũ humanorum uera medicina.

Hominis dignitas.

bentibus, erit promptum & deputatum ad expellenda quæcunq; superflua, repelletq; omnem languorem fomentatum & nutritum.

CAP. LII.

HAec medicina in confectionibus posita protegit, ne quis eidem morbus adueniat in futurum. Magnates auro limato in confectione posito, quæ runt sanitatem & iuuentutem reparare: quanto magis per aurū quod est in corpore magnesiæ occultum, vt est dictum, nunc purgatum, & aereū & spirituale factum: quia quanto medicina est subtilior, tanto efficacior est, vt apud quoslibet medicos de facto est videre: quoniam omnes tendunt ad medicinarum suarum subtiliationem, & contritionem, seu pistationem, aut decoctionē. Alias indagationes huius medicinę in particulari causa breuitatis relinquimus industriæ tui magisterij.

Medicina corporum nostrorum quãdoefficacior

CAP. LIII.

DEinde curandum non est de falsis Alchymistis, nec de eis credentibus: & præcauendum ab omnibus dispositionibus suis, sublimationibus, coniunctionibus, separationibus, congelationibus, & contritionibus, alijsq; de sistatur talibus sophisticationibus magnesiæ: aliud illorū sulfur à nostro, quod dicitur sulfur de sulfure: aliud arg. viuum à nostro, quod dicitur arg. viuum de arg. viuo: alia aqua à nostra, quæ dicitur aqua permanens: aliud acetū à nostro, quod dicitur acerrimum: habent aliam ablutionem à nostra, quæ fit nigro & albo coloribus mediantibus: aliam solutionem vel congelationem à nostra, quæ fit igne leui: aliam putrefactionem à nostra, quæ fit per secundam aquæ partē, id est per caudam draconis, vel secundam partem spermatis ad partem reseruati, vt est dictum: aliud volatile, siue spiritum aquæ, alium à nostris prædictis, scilicet arg. viuo & sulfure: vel aliud animal à nostro quod kenqual dicitur: vel aliud ouum à nostro quod similitudinariè dicitur: vel alium lapidē à nostro qui acros dicitur: vel sanguinem humanum, vel gummam, vel aliquid ex re vegetabili, homine, vel bruto animali extractum fore nostræ operationi opportunū, vel vtile putantes. In verum te erexi fili care, quoniam natura non emendatur nisi in sua natura, sicut tu nō emendaris nisi in simili tuo, ideſt in homine. Caue ergo ne prætermittas ea quæ diximus, & venerabili vtaris natura: ex ea nanq; fit opus, & non ex alia. Coniunge ergo masculū, ideſt aurū serui rubei filium, id est sulfur finum, quia sulfur pater est mineraliū omnium, vt est dictum. Ergo aurum cùm sit minerale, sulfur est eius pater, suæ vxori odoriferę, ideſt arg. viuo copulatum, quo pacto communiter gignitur, vt est dictum. Quibus noli intro ducere alienū, nec vllā rē. O quàm preciosisima est serui illius natura, sine quo regimine stare nō potest: vnde nisi ipsum accipias & regas, nihil habebis. Hæc prædicta dicuntur in Lilio. Vnde scias fili, q̃ cùm Geber incipit loqui in Sūma de perfectione magisterij, in vltimo ordine medicinarū, de ista summa medicina, quæ est vnica sola, & dicitur sola, quia sola tollit de cōmisto metallorū, videlicet quid in eis est infirmū & imperfectū: & omnis alia medicina quātuncūq; sit bona & fixa non tollit de hoc imperfecto seu infirmo metallorum eis cōmisto, sed ipsum tantùm tingit, & palliat perpetuo ipsum. Propter quod omnes istæ medicinæ dicuntur sophisticę præter istam. Quia ipse dicit de ista Summa & vnica sola quòd non differt ab alia medicina, quam palliat, & tegit perpetuo, si non tollit imperfectum, siue infirmum metallorum nisi per subtilissimos præparationis gradus. Per quod patet, quòd per subtilissimos præparationis gradus oportet hanc medicinam summam præparare, quam quancunque aliam medicinam à Gebero in sua Summa dictam. Sed planū est quòd Geber in medicina Summa, in medicina ista quæ non tollit de commisto, sed tantùm

Sophistica uitãda esse.

Sulfur pater mineralium. Arg. uiuũ mater

Geberi declaratio.

ipsum perpetuo tegit, & in quacunque alia alios præparationis gradus non ponit nec tradit, nisi sublimare, soluere, congelare, calcinare & c. provt in prædicta sua Summa scribitur: & tamen ipse dicit quòd per sublimationẽ, fixationẽ calcinationem, solutionem, & congelationem & c. medicina hæc vnica sola & summa habet fieri: sed tamen istæ præparationes debẽt esse subtiliores in hac medicina, quàm in alijs prædictis, vt ipse idem dicit. Necessarium est ergo cõcludere, quòd Geber excludat omnes præparationis modos, quos ponit in sua Summa de medicinis alijs faciendis, ab operatione istius summæ medicinę. Et intelligit ipsam debere fieri per alias sublimationes, solutiones, congelationes, calcinationes &c. subtiliores & perfectiores quàm aliæ, quas ponit in Summa sua de alijs sophisticis medicinis. Sic ergo patet subtiliter intuenti manifestè, quòd Geber in sua Summa graduum veritatis operationis magni lapidis, sub magno aceruo palearum & operationum sophisticarum abscondit, dicit, & intelligit: & provt abscondit insipientibus, ita aperit intelligentibus & prudentibus, & manifestat rectè ipsum intelligentibus, vt patet per prædicta. Quia verò omnes medicinę quæ in Summa sua continẽtur, sophisticæ sunt, ideo ab eis silendum est, vt supra in eodem capite dictum est, nec de eis est curandum, sicut Geber de eis non curauit in hac operatione summæ medicinæ, vt superius est probatum. Sunt autem illæ subtiliores sublimationes, solutiones, congelationes, calcinationes, & c. quæ à nobis superius sunt scriptæ, quibus tantùm indigemus, & non alijs, ad huiusmodi summam medicinam faciendam & complendam, omnibus alijs, tanquam falsis prætermissis.

CAP. LIIII.

Alphidij sermo de lapide.

DE lapide isto ante & post eius operationem loquitur Alphidius in Claui philosophorũ, sic dicẽs: Ratiocinare ergo fili, & attende, quòd lapis iste in vijs proiectus est, & in nubibus exaltatur, & in aere habitat, & in flumine pascitur, & in cacuminibus montium quiescit: cuius mater virgo, & pater non concumbit: & qui dicitur albus, rubeus, omnibusq; coloribus munitus, & in omnibus lapidibus ingreditur, omnibusq; substantijs, omnibus corporibus omnibusq; spiritibus: in quem nõ ingreditur aliquid, nec dominatur ei, nisi sulfura quæ vastant ipsum, & ingrediuntur: & cùm ingreditur aquam, liquefit: cũ ponitur in igne, lux eius augetur: si verò in aere ponatur, aromata superat apud illos qui in opere eius tingunt. Est etiam ceruus humilis, & fit ex vno cornu ceruí: fit quoq; ex eo Elixir, & etiã lapis, cui inest caro inaurata, & est Massadir, id est sal, & os fugit, & draco seipsum viuificans & mortificans & c. in quo omnis similitudo, & descriptio inuenitur: in illo quoq; sunt mille genera animalium, & mille vegetabilium, omniaq; genera lapidum, id est mineralium. Dico etiam quòd est similis omnibus odoribus, coloribus, omnibusq; naturis, & operibus cui nihil est simile: nec ita describitur, nec transit, nec dominatur, nec ita est tenuis. Benedictus ergo est qui tendit ad hunc ceruum humilem: qm̃ Adzrouch id est arg. viuum nostrum, ipsum inspirat, vt Deo gratias agat, provt à nobis superius est expressum. Et sic allegoriauerunt philosophi, & pluribus alijs modis metaphoricis, & ænigmatibus diuersis, & figuris sapientes philosophi ex ipso lapide benedicto, & de natura ipsius, modum quandoq; quodammodo extendendo ipsum sic quid est, & cuius naturæ sit doctis & prudentibus manifestãdo, & indoctis & insipientibus occultando, sicut dicit Alphidius: Abscondimus hanc rem abconditione forti, vt apprehendi nõ valeat ab indoctis, quod nos, fili carissime, totum tibi superius plana sermonum serie explanauimus, si rectè intelligas dicta nostra: & nihil de hoc magisterio tibi abscondimus vel, cælauimus, excepto secreto artis, quod non licet reuelare, quia fieret maledictus

Massadir.

ctus in reuelatione secreti: tamen posuimus te in via indagationis ad secretum huiusmodi inueniendum. Vnde Deo gratias multiplices teneris reddere in æternum. Est autem istud secretum artis, scire aquam illam cælestem, glorioſam, de qua superius locuti sumus, quæ corpus nostrum vertit in spiritum: de quo corpore dicit Geber, quòd multi probauerũt ipsum esse fortissimę compositionis, quàm quodcunq; aliud corpus, sed quantæ sit fortissimæ compositionis non probauerunt, quia ad illud per eorum insufficientiam pertingere non potuerunt. Et ideo reputauerunt hanc artem præcelsam esse impossibilẽ, vel non esse, sic ponentes insufficientiam eorum & robur.

Secretum ubi sit & consistat, reuelatur utcunq;

RECAPITVLATIO. CAP. LV.

HIc recapitulat totũ opus Alphidius breui sermone in libro qui Clauis appellatur, & dicit sic: Accipe albedinem, & nigredinem dimitte, cum qua decoquitur, & ascendit in alembico, quod est coopertorium vasis, fæces proijce extrahendo aquam, aqua ablue terram, munda vas, firmiter claude, vẽtum & fumum vita, & in perseuerantia perseuera, suauiter & sapienter age, calorem & omne opus quod est extra modum vita: noli festinare, esto patiẽs coquendo, putrefaciendo, moræ ne tædeat, non pigeat te quod agit prolixitas coquendi, putrefaciendi, & inspissandi, vas in stercore humido circunda: & post quosdam mẽses fac eos euolare, donec aqua rubescat & inspissetur, & fiat lapis rubeus. Ecce totũ opus quod breuiter recapitulat Alphidius. Et nos tibi illud superius explanauimus, si rectè intelligis dicta nostra. Et nota fili quòd operationes, quas tradimus in hoc libro de magni lapidis compositione, subtiliores sunt quàm illæ, quas Geber tradidit in Summa sua: quia dicit, quòd diuersa temporum spatia sublimatur primò, deinde fixatur, & postea calcinatur deinde soluitur: & ita de alijs. In hoc autem libro nostro scias quòd destillationem per alembicum vocamus sublimationem, & ita solutionẽ corporum similiter vocamus sublimationem: & tunc corpus terreum subleuetur in aere, hoc est in cælum. Vnde scias quòd cùm soluimus, insimul sine interuallo temporis vel spacio, sublimamus, calcinamus, mundamus, abluimus, cõiungimus, vel cõponimus, & separamus. Vnde dicit Haly in Secreto secretorũ, quòd inter solutionem & compositionem, siue matrimonium aut coniunctionem corporũ & spiritus, non interuenit aliquod temporis spaciũ: quia cùm soluitur corpus, soluendo coniungitur cum spiritu: Et ideo dicit, quòd solutio est vna coniunctio. Vnde iste est ordo operationis nostræ, quæ fit insimul vna hora: cùm corpus nostrum ad dissoluendum in aqua ponitur, tunc statim denigratur, & statim per minuta separatur, & statim calcinatur, deinde statim soluitur & sublimatur, & soluendo & sublimando coniungitur corpus cum spiritu: & si fuerit aliquid extraneum cum corpore mistum, illud non soluitur, sed in fundo vasis remanebit ad dissoluendum: & sic mundatur ab extranea re ipsum corpus, si qua in ipso fuerit: veruntamen quodammodo inficitur, nec ita clara habetur, vt decet. Vnde subtiliores sunt operationes nostræ in magni lapidis conpositione, illis quæ in Summa Geberi continentur: quia quòd dicunt fieri per diuersa temporũ spacia & longa, hîc fit vnà, & de subtiliori re, & subtiliori modo. Et quando videbis opus nostrum, & ante non, tunc scies fili carissime nos verum dixisse: & nisi bene & acutissimè perspexeris, vix percipies ita esse, propter tam citam, & subtilem, & breuem operationem: veruntamen à spirando in hoc & in omnibus alijs modis operationis istius lapidis caue tibi, & à fumositatibus rerum pro posse tuo: quæ si intrarent in te, periculum quidem esset siue in præsenti, siue in futuro, nisi per aliquas medicinas contra ipsas fumosita tes te iuuares, & sanares, quas debes habere tecum paratas semper, vt statim,

Destillatio. Sublimatio.

Haly autor.

Ordo operationis melior quã Geberi, & breuior.

Inspirationis periculũ ob fumositates &c.

quum tibi acciderit, possis tibi statim succurrere, & remedium apponere opportunum.

CAP. LVI.

Corollaria. EX ijs omnibus à principio dictis huc vsq; colligitur à quolibet subtiliter intuenti, quòd corpora nostra in operibus nostris non residentin alembico sursum, sicut corpora fatuorum: de quibus dicit Aros, Corpora insipientum residentantùm alembico, hoc est in coopertorio, vel summitate vasis: & ideo nihil possunt facere quod sit verum. Item colligitur, quòd sulfura sulfuribus, corpora corporibus, spiritus à spiritibus retinentur. Et omne imperfectum perficitur: & ex vna re, videlicet ex mercurio solo, idest ex substantia quadam, quæ est substantia per relatum magisterium nostrum prædictũ, famosum inclytũ, & glorioſum. Ergo vniuersali conclusione concludetur, quòd lapis benedictus est vnus, medicina vna, cui nihil extraneum additur nec minuitur, nisi quod tantùm ab eo superflua remouentur: Hoc intellige, vt dicit Ortolanus, quòd illud non est extraneum in quo debet conuerti, id est fixari, videlicet Sol & Luna. Ergo lapis iste est mineralis, quia ex mineralibus rebus originem ducit & procreatur. Verùm quoniam ait Ortolanus, quòd Hermes pater Alchymistarum habuit in se tres partes philosophiæ totius mundi, quas ostendit in partem mineralem, vegetabilem, & animalem: de quibus ipse Hermes philosophus habuit coniunctim vel diuisim scientiam veram in opere Solis. Quæ partes continentur in vnico lapide, scilicet in mercurio, ideſt sub hoc nomine mercurij: Quia omne de quo fit lapis siue minerale, vegetabile, vel animale nomine mercurij appellatur. Et nos ostendimus superius, qualiter completur hæc philosophia vel scientia in opere solis per mercurium mineralem. Ideo vt hæc scientia, siue excellentissima pars philosophiæ in omni parte sua videatur perfecta, de cætero videndum est qualiter lapis hic fit per mercurium vegetabilẽ, id est per vegetabilia: per animalem, id est per mercurium animalem. Et primò qualiter hic fit per mercurium vegetabilem ostendemus. Nisi autem per plura alia possit fieri lapis magnus, quàm per ea quæ dicta sunt superius, iam non esset verum quod dicit Alphidius, quòd plura alia sunt quæ certissimè & soluũt, & congelant. Et Ortolanus dicit, quòd philosophi vocant Lapidem omne illud, à quo quatuor elementa possunt separari per artificium nostrum Alchymicum. Sed à quocunque vegetabili & animali possunt per artificium nostrum Alchymicum elementa separari. Ergo à quocunque vegetabili vel animali potest fieri philosophiæ magnus Lapis.

Cõclusio uniuersalis de Lapide.

Hermes autor

Per mercurium qd intelligatur.

Variæ ad Lapidem uiæ.

Lapis quidapud philosophos.

EXIO.

FINIS

EX IO. BAPTISTA MONTANO MEDICO pauca quædam de Sublimatione.

DOctiſs. & acutiſs. vir Io. Baptiſta Montanus habet quædam in ſecundo ſuorum opuſculorum tomo, in libro de Vrinis cap. 13. de ſublimatione in hæc verba: Itaq; omnis generatio & corruptio fit per ſublimationẽ, vt oſtẽdemus in noſtro libro de Sublimationibus, quẽ dante Deo edituri ſumus. Quæ ſublimatio nil aliud eſt, q̃ extractio humidi, quæ à calore prouenit. Quũ autem omnia generentur per ſublimationem, quæ fit per calorem extrahentẽ humidum vtile, calor iſte conueniens eſt naturæ ſiue animæ, quo calore ſuſtentatur anima ſiue natura. Cùm autem iſte calor ſit benignus, extrahit humidum per concoctionẽ: & quomodo fiat iſta concoctio, docet Ariſt. 4. Meteororũ. Extrahitur iſta humiditas à calore benigno: & vbi fit talis ſublimatio, ſemper illud humidum quod extrahitur, attinet ad generationem. Cùm autem attingit vltimam perfectionem, & eſt in medio inter concoctionem & aſſationem, excrementa ſunt perfectiora, neque cruda ſunt, ſed ſecundum proportionem ſunt mediocria & temperata, cuiuſcunque etiam generis ſint iſta excrementa ſiue terrea, ſiue aquea. Cùm igitur ſic ſe habeat res, accedit aliud genus caloris: nunc vidimus calorem ſublimantem alium eſſe naturalem, de quo vidimus: alius eſt præterea calor, qui non regitur à natura, qui agit ſecundum ſuam naturam, & trahit humidum incoctum: nam trahit violenter, & non expectat concoctionem: & ita illud humidum extractum eſt crudum. Propter importunam autem extractionem illius caloris, pars aerea & ignea euaporant, & nihil aliud remanet quàm pars aquea, incocta, & terrea. Et iſta deſtillatio ſiue ſublimatio eſt communis omnium iſtorum, qui extrahunt aquam ex herbis. Videmus autem, quòd ſi extrahamus aquam ex abſynthio, ſi repente extrahit calor igneus extrahitur humiditas aquea, & reſident partes terræ aduſtæ: ſi autem procedamus cum calore moderato, qui eſt ſimilis naturali, extrahetur tantummodo humiditas vtilis, & ſic reliqua erunt perfectè concocta, nulla remanente crudítate, &c.

INCIPIT LIBER APPELLATVS THESAVRVS THESAVRORVM, ROSARIVS PHILOSOPHORVM,

omnium ſecretorum maximum ſecretum, de ueriſſima compoſitione naturalis philoſophiæ qua omne diminutum reducetur ad Soliſicum, & Luniſicum uerum,

ARNOLDO DE VILLANOVA

authore.

PROOEMIVM.

NOSTÈ nanque liber vocatur Roſarius, eo quod ex libris philoſophorum abbreuiatus eſt: in quo, Deo teſte, nihil occultum, nihil deuium, nihil diminutum eſt. Sed quicquid eſt neceſſariũ ad noſtri operis complementum, eſt in ipſo. Diuiditur autem iſte liber in theoricam, & practicam: & etiam in diuerſa diuiditur capitula Quippe quia iuſtum eſt, vt de naturali, & ſublimiori rerum proceſſu non pigeat, qui de eorum ſublimiori effectu tractare voluerit. tunc enim nullum ſupplicium naturæ beatæ & naturali, quando rectè procedit intentio: cùm & ipſius ſtudij precium ſecurius ſpectet, & ad arcanam rationis ſeriem in illo declinare paratus eſt. Nullus negligat finalem & præcipuam totius philoſophiæ matrem ab editis effodere, quæ hominem ornat moribus, & ditat beneficijs: exhilarat pauperem, & etiam corpus incolume ſanat, & præbet etiam ſanitatem. Qui enim in legendis libris deſes extiterit, in præparandis rebus prom-

ptus esse non poterit. Liber nanque librum aperit, & sermo sermonem explicat: quia quod in vno est diminutum, in alio est completum. Nõ enim potest in practicam bene assuescere, cuius mens in theorica renuit desudare. Quoniã secus procedit ad practicam, sicut asinus ad cœnam, ignorans quomodo, & ad quid porrigat rostrum & os. Istum autem librũ nominaui Rosarium: eo quòd ipsum abbreuiaui ex libris philosophorum quantum potui melius, & in diuersa diuisi capitula. In ista arte duo sunt libri, quos ponam in capitula per ordinẽ.

Incipiunt capitula primi libri.

De modo generationis metallorum Cap. I.
Quòd arg. uiuum est medicina metallorum Cap. II.
Quòd sulfur extraneũ siue uulgi est causa imperfectionis metallorum Cap. III.
Quòd solũ arg. ui. est perfectio metallorũ Cap. IIII
Quòd arg. ui. continet in se sulfur suum Cap. V.
Quòd unus est lapis philosophorum Cap. VI.
Ex quibus extrahitur lapis philosophorũ Cap. VII.
Quòd difficile est opus nostrum in prima metallorum materia. Cap. VIII.
Quid sit opus primũ philosophicum Cap. IX.
Quid sit lapis, & quo indiget. Cap. X.

De modo generationis metallorum. Cap. I.

VTrum natura omnia liquabilia sunt naturaliter ex arg. viu. & sulfuris substãtia: Eo quòd proprium est arg. viu. quod coagulatur ex calore siue vapore sulfuris: quoniam omne siccum naturaliter ebibit suum humidum. Vapore ergo sulfuris arg. viu. coagulatum est ex sua substãtia terrea subtili aerea & digesta, admistione prima sibi vnita actione caloris, postea eleuata, decocta, & digesta, donec habeat vim sulfuream coagulandi argentum. Argentum verò viuum in prima sui radice est compositum ex terra alba: nimium subtili, sulfurea, cũ aqua clara fortiter admista, donec fiat substantia vna non quiescens in superficie plana. Est enim homogeneum in natura, quoniam aut remanet totum in igne fixum, aut totum ex eo volat in fumum, cùm sit incombustibile, & aereum. Et hoc est signum perfectionis, & ideo cùm postea in terra sulfurea decurrit calefactum, superius ascendit, quoniam de sua natura est, vt per calorem sublimetur: veruntamen continua sublimatione nimium depuratur, decoquitur, & inspissatur, ac in sulfur album & rubeum gradatim congelatur. Quod quidem sulfur dissoluitur multoties, & postea congelatur per arg. viuũ illius sublimati inceratum caloris actione, donec vix in millibus annorum successiue opere naturæ in metallum congelatur perfectum: et hoc quidem in vasis mineralibus (ipsa natura mediante) operatur metalla. In istis ergo operibus naturam imitari oportet, quicunque velit perficere medicinam imperfectorum perfectiorem.

Arg. uiu. quid sit in sua radice.

Quòd arg. uiuum est medicina omnium metallorum. Cap. II.

DIcit ergo Arist. quòd arg. viuum est elementum omnium liquabiliũ: quoniam omnia liquabilia cùm liquantur, in eo conuertuntur, & admiscentur cum ipsis, quia est de substantia eorum, licet ista corpora differant in cõpositione sua ab arg. viuo eo modo, quo ipsum fuit purum vel impurum à sulfure immundo sibi extraneo. Fit enim arg. viuum ex vero sulfure non vrente. Nam vt dixit Philosophus, Sulfur album non vrens congelat mercurium in bonam Lunam. Et illud est res optima, quam suscipere possunt qui Alchymiã operantur, & conuertunt illud in argentum bonum. Si verò sulfur purũ, mundum, & optimum fuerit cum rubore clarum, & fuerit in eo vis igneitatis sulfureæ non vrentis, erit res optima quàm suscipere possunt Alchymistæ, vt ex eo faciant Solem. Si enim fuerit arg. viu. bonæ substantiæ, & sulfur non purum, adurens, conuertet ipsum arg. viu. in æs. Arg. etiam viu. si fuerit petrosum, immundum

mundum,terreum,& ſulfur non mundū,fiet ex eo ferrum.Stannum verò vide tur habere bonum arg.viu.& purū,ſulfur autem malum,& non bene miſtum. Plumbum verò groſſum arg.viu.& malum,& ponderoſum, & luteum: ſulfur autem malum mali ſaporis,& fætidi,ac virtutis debilis,vnde non bene coagulatur. Hæc de verbo ad verbum ſunt verba Ariſt.in 4. libro Meteororum, cui philoſopho naturali in omnibus eſt credendū, nō fabulis, nec operibus mēdacibus ab operibus naturæ omnino extraneis. & ſic fateris ſequi. Et qui credit in mendacijs,ſecretum philoſophorum perdit.

Quòd ſulfur extraneum,ſiue uulgi,eſt cauſa imperfectionis omnium metallorum. Cap. III.

NOtate ergo verba,ſignate miſteria:quoniam tota veritas iſtius ſcientiæ, ex iam dictis philoſophorum eſt corripienda,eo quòd à vanitate relinquatur per ipſam duplicem corporis ſuperfluitatem ineſſe: vnam quidē in profunditate arg.viui incluſam in principio ſuæ miſtionis ſuperuenientem: alteram verò extra naturam ſuæ naturæ, & corruptibilem,quarum iſta cum labore tollitur: altera verò nullo artificis ingenio tolli poteſt: quare ſulfureitas aduſtibilis calcinatione ignis tollitur,vel à corporibus deletur. Et illud ideo quia arg.vi.tenet,& ab aduſtione defendit illud quod ſuæ naturæ eſt: alterum reſpuit igni exponens, qui ipſum inficit. vnde eſt amicabile,& ſuæ naturæ placabile. ipſum arg. viu,arg.viuo magis adhæret, & eidē magis amicatur. Poſt illud verò aurum:poſt illud argentum:ideo ex hoc relinquitur ipſa duo magis participare ſuam naturam.Alia verò corpora non habent tantam conformitatem ad ipſum,quoniam habent in ſe ſulfur extraneum, terreum, immūdum & fætidum:ideo & ipſa verè dicere poſſumus,quòd minus participant naturam: quoniam ſunt corrupta,fætida,aduſtibilia: Et illud ideo quia ſulfur quoquomodo præparatū per artificium ſemper comburit, & comburitur, & nigredinem in omni opere præſtat.Ideo enim dicit Auicen. In magiſterio noſtro non intrat:quoniā non eſt de arg.viuo,vel de arg.viui ſubſtantia, nec de perfectione eius,cùm ipſum ſemper inficiat,denigret, & corrumpat. Relinquitur ergo arg.viu.corporum eſſe perfectiſsimū, & aduſtionis eſſe ſaluatiuū:eo quòd corpora illa non comburuntur,quantò plus ſuam naturam participant &poſsidēt vnde patet quòd multa quātitas arg. viu. eſt cauſa perfectionis in corporibus. Multa ſulfureitas eſt cauſa corruptionis,id eſt,quòd quædam magis, quædam minus comburuntur ſecundum examinationem ignis, vt illa quæ plus ſulfureæ quantitatis continent magis:quæ verò minus,minus.Habet enim ſulfur in ſe duas cauſas corruptionis:puta inflāmabilem ſubſtantiam, terreā & fætulentam:quare per primam naturam ſtare facit,quoniam comburit ſemper,& comburitur,ac nigredinem in omni opere præſtat.Per alteram verò neque fuſionē habet,neque ingreſsionem:quoniam ſi fixum fuerit,prohibet fuſionem, & ipſum nunquam figitur,niſi prius calcinetur: cùm verò calcinatur, nullo modo funditur in artificio,quoniam in terrenam ſubſtantiam redigitur.

Arg.uiu.eſt corporū perfectiſsimum.

Sulfur habet in ſe duas cauſas corruptionis.

Quòd ſolum arg.uiuum eſt perfectio omnium metallorum. Cap. IIII.

HOc autem in arg.viuo minime contingit,quoniā figitur abſque eo,quòd in terrā vertatur,& ſimiliter figitur conuerſione eius in terram.Nam per feſtinantiam ad eius fixionem quæ fit per præcipitationem,figitur, & in terram vertitur,& per ſucceſsiuam iterata vice illius ſublimationem figitur ſimiliter,& non vertitur in terram,imò dat fuſionem metallicā.Et illud ideo eſt, quia viſcoſam & denſam habet ſubſtantiam,cuius ſignum eſt conſtrictio illius cum imbibitione & commiſtione cum rebus ſui generis ſortitum:itaq; manifeſta in illo viſcoſitas illius propter multam ſui adherentiam conſtat:denſam autem illud habere ſubſtantiam manifeſtè videt monoculus, propter grauedinē

sui ponderis immensi, quoniam præponderat auro, dum in sua fuerit natura. Est autem fortissimæ compositionis, & naturæ vniformis, quia non separatur in partes, vt nullatenus se diuidi permittat. Quia aut cum tota sui substantia in igne permanet, stans, aut ex igne recedit cum tota sui substantia. His ergo relinquitur arg. viu. figi posse sine ipsius humiditatis radicalis consumptione, & absq; illius in terram conuersione. Et ideo notatur in eo causa perfectionis vera: quoniam ipsum solum ad fusionis perfectionem sufficit in vnoquoque gradu, scilicet cum ignitione, & sine ignitione. Propter enim bonam partium adhærentiam & fortitudinem suæ mistionis, si aliquo modo partes illius inspissentur per ignem: vlterius non permittit se corrumpi, nec per ingressionem furiosæ flammæ illud se in fumum patitur euolare. Quoniam rarificationem sui non suffert propter sui densitatem, & adustionis carentiam, quæ per sulfureitatem quam non habet perficitur: hoc satis sufficienter probatum est superius. Sulfur quod est terra sicca grauis, esse dicimus perfectionis corruptiuum: quoniam si fixum fuerit, fusionem recta impedit, vt patet in ferro quod non funditur, quia sulfur fixum in se habere cognoscitur. Si verò fixum non fuerit, fusionem rectã impedit, vel anticipat, vel ab igne corrumpitur, comburitur, & euaporat, vt patet in plumbo, & alijs corporibus infirmis. Et ideo sulfur non est de virtute nostræ artis, neque de perfectione eius: quoniam perfectionem impedit in omnibus operibus suis, sed mercurius viuus in omnibus suis operationibus est manifestè perfectissimum & probatissimum, quoniam adustionis est saluatiuum, effusionis effectiuum cùm figitur: & est tinctura rubedinis vberrimæ perfectionis, fulgidi splendoris: & non recedit à commisto donec est: & est amicabile, & metallis placabile, ac medium coniungendi tincturas, quoniã miscetur per minima cum ipsis. Et etiam in profundo naturaliter adhæret, quia est de natura ipsorum: veruntamen cum Sole & Luna miscetur faciliter: eo quòd ipsa magis suam naturã participant: attamen non submergetur aliquid in eo nisi Sol. Ex hoc itaque secretum elicias maximum, quòd mercurius in se recipit quod suæ naturæ fuerit, & alienum respuit, eo quòd sua natura gaudet magis, quàm extranea. Ex hoc eñ manifestè relucet corpora maioris esse perfectionis, quæ plus mercurij sunt continentia, & quæ minus, minoris. Laudetur ergo omniũ opifex Deus glorioſus & benedictus, causator optimus, & altissimus, qui ex vili creauit preciosum, vt cum mineralibus maximè in natura teneat symbolum, & dedit illi substantiam, & substantiæ proprietatem, quam contingit vllã minimè ex rebus in natura possidere: quoniam ipsum solum est, quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed in eo amicabiliter quiescit, gaudens: ipsũ nanq; solum cum sit metallicum, cõtinet in se totum, quo indigemus in nostro magisterio: quoniam omnia alia cum sint combustibilia, igni cedunt, & in fauillam deficiunt.

Quòd arg. uiu. continet in se sulfur suum. Cap. V.

MAnifestum est igitur, quòd arg. viu. continet in se sulfur suum bonum, fixum, quo coagulatur in aurum & argentum secundum diuersum dispo nendi modum. Nam secundum philosophum, arg. viu. & si fuerit purũ, coagulabit illud vis sulfuris albi nõ vrentis in arg. Et illud est res optima, vt per artificium Alchymistæ faciant Elixir ad argentum. Si verò sulfur fuerit optimũ cum rubore clarum, & fuerit in eo vis igneitatis simpliciter non vrentis, erit res optima, vt ex eo fiat Elixir ad aurum. Et bene tradidit Philosophus primò sulfur album ad argentum: & postea rubeum ad aurum, quia non potest fieri aurum, nisi prius fuerit argentum: quoniam non est transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Non ergo potest fieri transitus de nigro ad perfectum citri-

citrinum,niſi fuerit primò album:quoniam citrinum ex multo albo & paruiſſimo rubeo eſt compoſitum.Nec poteſt fieri etiam de citrino tranſitus ad albū niſi primò fuerit nigrum,quoniam non poteſt aurum fieri argentum, niſi primò fuerit deſtructum,& corruptum,& nigrum:quia quod eſt melius,non poteſt fieri deterius,niſi per ſui corruptionē.Nam generatio vnius eſt corruptio alterius:ideo qui ſcit aurum conuertere in argentum,ſcit & argentum conuertere in aurum:quoniam ſulfur non vrens album ad argentum, poteſt fieri per maiorem digeſtionem ſulfur rubeum ad aurum:quoniā citrinatio nil aliud eſt quàm completa digeſtio:nec albedo aliud eſt quàm nigredinis ablatio : calor nanque agens in humido efficit primo nigredinem,& agens in ſicco operatur albedinem,& in albo citrinitatem.Et hoc quidem in calcinatione plumbi attē di poteſt,quod conuertitur in cinerem nigrum,poſtea in album, deinde in minium citrinum vel rubeum.Sic ſulfur album,vel rubeum habetur ex vna metallorum materia ad plenum depurata:modo tamen diuerſo digeſta & decocta. Iccirco dicit Philoſophus,quod omni argento ineſt ſulfur album, ſicut omni auro ineſt ſulfur rubeum:ſed tale ſulfur non inuenitur ſuper terram,vt dicit Auic.niſi quòd in iſtis duobus corporibus exiſtit.Et ideo iſta duo corpora ſubtiliter præparemus,vt ſulfur & arg.viu.de illa materia habeamus ſuper terram, de qua aurum argentum efficiebatur ſub terra.Ipſa nāq; corpora lucentia ſunt, quibus inſunt radij tingentes cætera corpora albedine & rubedine vera,ſecundum quòd ipſa fuerunt præparata.Nam per noſtrum magiſterium corpus perfectum iuuat,& imperfectū perficit ſine admiſtione alterius rei extraneæ. Aurum itaq; cùm ſit precioſius omnibus metallis,eſt tinctura rubedinis tingens, & transformans omne corpus.Argentum verò eſt tinctura albedinis,perfecta albatione tingens cætera corpora.Cum illis nanq; corporibus,ſcilicet Sole & Luna,miſcetur Mercurius,& figitur per ipſa maximo ingenio, quod minimè peruenit ad artificem duræ ceruicis.

Quòd unus eſt lapis philoſophorum. Cap. VI.

OPortet igitur inquiſitorem huius ſcientiæ conſtantis voluntatis eſſe in opere.Nemo hoc modo illud præſumat attendere, quoniam in rerum multitudine ars noſtra non perficitur:vna enim eſt.Eſt enim lapis vnus vna medicina,cui nil extranei additur,nec diminuitur,niſi quod ſuperflua remouentur.Omne enim ſulfur externum,id eſt vulgare,vel butyrum arg.vi. eſt extraneum,eo quòd ſui ipſius eſt deſtructiuum,vel corruptiuum:è contra verò illud non eſt extraneum,in quo habet ipſum conuerti per magiſterium noſtrum,ſcilicet in aurum & argentum. Nihil ergo conuenit rei niſi quod eſt ei propinquius ex ſui natura.Non enim generatur ex homine niſi homo, neque ex alijs animalibus niſi ſimilia ſibi : quoniam vnumquodq; quod generatur ſibi ſimile conſequitur. Vera igitur vtamur natura,quoniam non emendatur niſi in ſua natura,cui nihil alienum iungitur.Nolite ergo introducere nec puluerem,nec aquam,nec vllam rem : quippe quia diuerſæ naturæ lapidem noſtrū non emendant,nec intrat in eo,quod non ſit ortum ab eo:quoniā ſi aliqua extranea ſibi apponantur,ſtatim corrumpitur,& non fit ex eo quod fieri quæritur.Ex rebus ergo corporalibus maximè conuenientibus in natura,neceſſariū eſt medicinam colligere.vnde oportet quòd ipſa medicina illis in natura conueniat,& eis in profundo maximè cohæreat:ita quòd diminutum perficere cōpleat, & etiam quòd mercurius per minima ante illius fugā miſceatur:ſed nullum corpus in ſua natura manēs mercurium coagulat, nec ei firmiter adhæret. Nec etiam ipſe mercurius per ſe medetur infirmis corporibus, quoniam in examinatione ſeparatur ab eis.Nam groſſa ſimplicibus,& ſimplicia groſsis mi-

nus bene conueniunt. Subtilioris ergo substantiæ, & liquidioris fusionis necesse est illam medicinam esse, quàm ipsa corpora, & fixionis ac retentionis, quàm sit arg. viuum in sua natura.

Ex quibus extrahitur Lapis philosophicus. Cap. VII.

QVæri ergo non immeritò potest, vnde hæc nostra maximè possit elici medicina. Quibus respondentes dicimus, quòd in quibus est, ex illis elicitur. Est autem tam in corporibus, quàm etiam in argento viu. secundum naturā, cùm vnius sint reperta naturæ. Sed in corporibus quidē difficilius: in ipso vero mercurio viu. propinquius, non autem perfectius. Et illud ideo quia non est corpus dignius sole, aut purius, aut eius vmbra, scilicet luna: sine quibus nullum arg. viu. generatur tingens. Qui verò absq; isto argento tingere nititur, cæcus procedit ad practicam, sicut asinus ad cœnam: nam aurum aureum, argentum argenteum tribuit colorem. Qui ergo arg. vi. cum sole & luna tingere nouit, venit ad arcanum, quod dicitur sulfur album optimum ad argentum: quod cùm rubeum efficitur, erit sulfur rubeum optimū ad aurum. Ab illis igitur corporibus extrahitur sulfur nimium album & rubeum, cùm in ipsis sit purissima sulfuris substantia ingenio naturæ summè depurata, quod secundum Albertum clarius est & subtilius, quia in depuratione ipsius est ars debilior natura, nec consequitur eam, licet multum laboret. Pater enim eius est Sol Luna mater est: quia ex illis corporibus cum suo sulfure, vel arsenico præparato nostra elicitur medicina: ex corporibus similiter solis elici potest ipsa. Ex solo autem arg. viu. facilius & propinquius perfectiusq; inuenitur, cùm ipsum sit pater omnium istorum luminarium, & omnium liquabilium: ab ipso siquidē omnia fiunt, & ideo in ipsum omnia resoluuntur, quoniam natura naturā amplectitur propriam amicabilius, magisq; gaudet cum ea, quàm cum extranea. In ipso nanq; est facilitas extractionis illius subtilis substantiæ, cùm iam in actu habeat substantiam. Relinquitur ergo medicinam nostram esse purissimam, & subtilissimam substantiam quæ ex arg. viui materia originem suam ducit, & ex illa creata est. Non est aūt materia arg. viu. in sua natura, nec in sua substantia tota, sed fuit pars illius, non autem quæ est nunc, cùm lapis noster factus est, simpliciter est arg. viu. licet fuerit pars eius, quoniam ipsum illuminat, & ab adustione defendit, & conseruat: quod est causa perfectionis. Igitur cuiuscunque causa tantùm generationis sit medicina, tam quidē in corporibus, quàm in ipsius arg. viui substantia, lapidis precioſi indagatur substantia. Consulo tamen, quòd non opereris nisi cum mercurio & Sole, ad Solem & mercuriū, & Luna ad Lunam: quoniam totum beneficium huius artis consistit in ipsis tantùm.

Quòd impoßibile est lapidem perfici ex sola metallorum substantia sine materia. Cap. VIII.

IGitur si in prima naturæ materia opus nostrum vellemus incipere, esset longissimum, & impossibile, & etiam magnæ & quasi infinitæ requirerentur expensæ ad hoc perficiendum. Et cùm demum per difficillimum artificium lapis fuerit factus de natura metallorum, tamen opus philosophicum, siue physicum nondum est inceptum: quippe quia est necessarium, quòd lapis philosophorum elici possit de natura duorum corporum, antequàm de eo fiat Elixir completum. Quoniam est necessarium quòd illud quod est Elixir, magis sit depuratum, & digestum, quàm aurum vel argentum: eo quòd ipsum Elixir habet conuertere omnia imperfecta alia, & à perfectione diminuta corpora in aurū, vel argentū, quòd ipsa minimè perficere possunt: quia si de perfectione sua alteri darēt, ipsa imperfecta existerent, eo quia nō possunt tingere nisi quantum se extēdunt. Et ad hoc fiet operatio in lapide nostro, vt melioretur eius tinctura in eo plus quàm in sua natura, & vt fiat Elixir iuxta sapientū allegoriam com

posi-

ſtum ex ſpeciebus limpidis, condimentum, antidotum, medicina, & purgamẽ tum omnium corporum purgandorum, & transformandorum in ſolificum, & luníficum verum. Sed moderni operantes finem credunt operis eſſe, cùm inciꝑiunt opus: quoniam cùm in tantùm laborauerunt, quòd opus eorũ fit de natura metallorum, credunt compleuiſſe Elixir perfectum. Sed quando faciunt proiectionem, níhil ibi inueniunt, qui operari deſiſtunt, vbi incipere debuiſſẽt

Quid ſit opus primum philoſophicum. Cap. IX.

OPus nanq; philoſophorum eſt diſſoluere lapidem in ſuum mercurium, vt in primam reducatur materiam. Vnde Philoſophus in 4. Meteororũ huius artis ſophiſticos illudit artifices Alchymiæ, dicens: Species tranſmutari non poſſe. Quod quidem ſimpliciter verum eſt, niſi ſpecies ipſæ, vt poſtea ſubdit, in primam ſuam materiam redigantur: quæ quidem materia prima eſt arg. viu. cùm ipſum ſit elementum omnium ductibiliũ. Tunc enim in aliam formam quàm prius erant bene permutantur: non quidem ſpecies, ſed indiuidua ſpecierum: quoniam ipſa indiuidua actionibus ſenſibilibus ſunt ſubiecta: eo quòd in ſe ſunt corruptibília. Species verò quum ſint vniuerſales, actionibus ſenſibilibus non ſunt ſubiectæ: & ideo nõ ſunt in ſe corruptibiles. Species igitur argenti, quæ eſt argenteitas, non mutatur in ſpeciem auri, quæ eſt aureitas, nec econuerſo: quia ſpecies verè permutari non poſſunt, ſed indiuidua ſpecierum bene permutantur, cùm in ſuam primam materiam redigũtur: quia cũ forma iſtius indiuiduí fuerit corrupta, vel illius, & in primam materiam reſoluta, bene permutatur, & neceſſariò introducitur alia forma: quia corruptio vnius eſt introductio alterius. Et ſcias quòd nulla materia poteſt ita deſtrui, quin ſub aliqua maneat forma: vnde deſtructa vna forma immediatè introducitur alia ad hanc operationem, vel ad illã diſpoſita. Et ideo dicit Philoſophus Indiges tu qui vis operari, quòd in ſolutione & ſublimatione duorum luminarium primò laborcs, quia primus gradus operationis eſt, vt fiat arg. viu. ex ipſis. Notate ergo verba, ſignate myſteria, quoniam in hoc opere declaratur quis ſit lapis, cùm principium ſui operis ſit diſſolutio ipſius. Oportet igitur ſublimare, figere, & calcinare ipſum, vt ſic demũ ſoluatur in arg. viu. quod philoſophis eſt contrarium. Vnde etiam dicunt philoſophi, niſi corpora fiãt incorporea: ſiue non corpora, vel volatilia, & è conuerſo, nihil operamini. Verum ergo principium noſtri operis eſt diſſolutio lapidis, quia corpora ſoluta in naturam primam ſpirituum ſunt redacta, niſi quia magis ſunt fixa, quia ſpiritus ſublimãtur cum eo. Nam ſolutio corporis fit cum congelatione ſpiritus, & congelatio ſpiritus eſt cum ſolutione corporis: tunc enim miſcetur corpus cum ſpiritibus vel ſpiritu, & fit vnum corpus cum eis, vel cum eo, & nunquam ſeparantur, ſicut nec aqua miſta cum aqua: quoniam omnia tunc ad ſuam naturam homogeneam primam ſunt redacta. Prima verò homogeneitas metallorum eſt arg. vi. Cùm ergo in ipſa homogeneitate ſoluuntur, inſimul coniunguntur, & nunquã ſeparantur: quoniam tunc vtrunq; agit in ſuum ſocium ſibi ſimilem. Et ideo dicit Ariſt. Quod Alchymiſtæ corpora metallorũ verè tranſmutare nõ poſſunt, niſi prius ipſa redigantur ad ſuam primam materiam: tunc enim in aliam formam, quàm prius erãt, bene rediguntur. Quoniã cõtra hoc nõ ſtat ratio: quippe quia deſtructa vna forma, immediatè introducitur alia, vt patet ex operibus ruſticorum: qui de lapidibus faciunt calcem, & de cineribus vitrũ. Sic & multo fortius poteſt ſapiens ſtudio ſuo per magiſterium naturale ſeu artificium noſtrum iſta corpora corrumpere, & illis nouam formam introducere: quia intentio noſtræ operationis non eſt aliud, niſi quòd eliciatur & eligatur puriſsima ſubſtantia mercurij in iſtis corporibus: quoniam Elixir conſiſtit in illis tantũ, & non in alijs.

Arg. viu. eſt materia prima, & elementum omnium metallorũ

Nulla materia poteſt ita corrũpi, quin ſit ſub aliqua forma.

Quomodo alchymiſtæ poſſũt tranſmutare corpora metallorũ

Quid sit lapis, & quo indiget in operatione ut sit Elixir completum. Cap. X.

HIc igitur est lapis noster famosus, quia non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Extrema autem nostri lapidis in primo latere est arg. viu. in secundo verò est Elixir completum. Media nanq; istorum aliqua aliis sunt magis depurata, decocta, & digesta, & illa sunt meliora, & operi propinquiora: quod te carissime ignorare non credo, sed bene scire: non ergo ob hoc erres: quoniã si seminauerit homo hęc, & metet. Nam semen suo semini correspondet, & omne arbustum proprium affert fructũ iuxta genus suũ. Natura quidem est sapiens, semper perfici appetens, quoniam in se semper cõtinet incrementum suum: iccirco dicit Auicen. Nisi aurum & argentum viderem, pro certo dicerem, quòd Alchymia non est vera ars. Igitur quamuis lapis noster hic tam in se tincturã naturaliter contineat, quàm in corpore tenui creatus à quocunque, per se motum non haberet, vt sit Elixir completum, nisi moueatur arte & operatione. Et ideo artes diuersæ à diuersis philosophis sunt inuentæ, vt compleatur per artificium quod à natura est relictum incompletum: quoniam natura prona est ad sui perfectionem. Prudenter ergo & non casualiter operare: & scias naturas lapidis, & fortitudines, & quis lapis, cuius lapidis sit amicus, vel inimicus: vide quòd agnoscas quod ipse fecerit. Et antequàm facias grossum, fac gracile, ponderosum alleuia, asperum lenifica, durum mollifica, amarum dulcifica, & habebis totum magisterium. Scias ergo quòd suarum operationum aliæ medicinæ auri, quibus conuenit participare argento in aliquibus, & in aliquibus diuersificare: quoniã in principio suæ operationis opus auri & argenti per omnia conuenit: in modo verò fermẽtationis disconueniũt: quoniam fermentum operis argenti, argentum est. Fac ergo vnamquanq; speciem cum sua specie, & vnumquodq; genus in suo genere: quoniam opus albi ad albificandum, & opus rubei ad rubificãdum. Non ergo misceas opus vnius lapidis cum opere alterius lapidis: quoniam vehementer errares, si secus faceres. Alia quippe corpora possibile est quòd operentur, sed non erunt bona sicut illa: quippe quia medicinã quam non habent, dare non possunt: impossibile siquidem est, non fixum figere, & immũdum mundare: quia nõ inuenitur in re, quod in ea non fuerit antea, nec aliquis dare potest quod non habet. Quare licet vti possis, vel indiges tu, cùm non possis habere in istis illud, quod est maioris temperãtiæ, & minoris fęcis, si indigueris vsu eorum, oportet primò vt cõuertas ea in similitudinem duorum corporum perfectorum, quod nunquã fiet nisi Sol & Luna in vno corpore coniuncta proijciantur desuper ipsa. Quippe quia mercurius cùm sit de sua natura conuersiuus, fit vnumquodque cum singulis quos amplectitur ex planetis. Si iungatur cum plumbo, plumbum erit: si cum ferro, ferrum erit: & si cum alijs corporibus, erit consimile eis. Si autem cum istis duobus iungatur radijs, fit Elixir perfectum. Non ergo operandũ est nisi de ista nobili materia, quia non fiunt res aliqua ratione, nisi secundum eorum naturam. Quicunque ergo quærit à natura quod in ipsa nõ est, fatuitas est & perditio laboris. Non comedas ergo de filio, cuius mater menstruum patitur: quem si comedis, leprosus & tu fies, & opus tuum: sed frustum comede de carne pingui, & habebis aurum & argentum quantum volueris. Et non quæras à natura quod in ipsa non est, quoniam fatigares animam tuam in vanum. Hæc extracta sunt à Morieno doctore veraciq; philosopho.

Mercurius fit unũquodq; quod amplectitur.

AENIGMA.

Nihil reputans inde lucrum, si ita faceres: sed benefacias unguentum de sulfure, & blanqueto: quoniam res cuius caput est rubeum, pedes albi: oculi uerò nigri est magisterium. Intellige quod dico, quoniam omnia uerè sunt uerissima, qualia nunquam philosophus aliquis tradidit meliora.

Inci-

Capita libri secundi.

De inuestigatione perfecta lapidis physici. Cap. I.
De lapidis regimine. Cap. II.
Quomodo depuratur mercurius. Cap. III.
De lapidis inhumatione Cap. IIII.
De recapitulatione tertij regiminis. Cap. V.
De secundo regimine quod est abluere. Cap. VI.
De diuisione lapidis per quatuor elementa Cap. VII.
De ablutione aquæ. Cap. VIII.
De ablutione aeris. Cap. IX.
Quomodo ab omni re extrahitur oleum. Cap. X.
Quæ differentia est inter aquam & oleum. Cap. XI.
De ablutione ignis & terræ. Cap. XII.
De causa ablutionis secundum Pla. Cap. XIII.
De tertio regimine quod est reducere. Cap. XIIII.
De modo reducendi aquam super terram Cap. XV.
De modo sublimandi, & albificandi terrã. Cap. XVI.
Quomodo sulfur album fit rubeum. Cap. XVII.
De recapitulatione tertij regiminis. Cap. XVIII.
De quarto regimine quod est figere, & quod fermẽtum album fixum est necessarium ad figendum. Cap. XIX.
Quòd pondus fermenti debet excedere pondus sulfuris, uel esse equale Cap. XX.
Quæ sunt utilitates magisteriorũ. Cap. XXI.
Quomodo debemus seruare quantitatem uniuscuiusque. Cap. XXII.
Quomodo elementa sunt corrigenda, & quomodo acquiritur fusio medicinæ. Cap. XXIII.
De põderib. obseruãdis in fixione. Ca. XXIIII.
De fixione Elixiris in compositione ad album. Cap. XXV.
De reductiõe aeris super Elixir albũ. C. XXVI
De iteratione Elixiris albi. Cap. XXVII.
De cõpositione Elixiris rubei. Cap. XXVIII.
De multiplicatione medicinarũ. Cap. XXIX.
Quomodo intelligitur solutionem & sublimationem fieri. Cap. XXX.
De modo faciendi proiectionẽ. Cap. XXXI.
De recapitulatione totius magisterij. Cap. XXXII.

De inuestigatione perfecta lapidis physici. Cap. I.

MAnifestum est ergo operationẽ medicinę esse operationẽ naturę ipsamq; medicinã esse eãdem naturã, eo quò d ipsa medicina solũ est cõ posita ex natura. Certũ quippe est omnẽ rem esse de eo, in quod resoluitur. Nã gelu conuertitur in aquã calore mediãte. Clarũ est ergo aquã ipsam prius fuisse, & ipsum gelu. Sic omnis lapis noster resoluitur in arg. viu. per magisterium nostrum: ergo prius ipse fuit arg. viu. Modus autem conuertendi ipsum in arg. viu. est conuersio naturarum in suam primã radicem: naturam nanque conuertere, est elemẽta circulariter rotare. Sunt autem elementa de aptitudine sua ad inuicem conuersiua: & ideo generantur & corrumpuntur, & ad inuicem alterantur. Conuerte ergo elementa, & quod quæris inuenies: quia nostra operatio non est nisi naturarum mutatio, & eorum elementorum frigidi cum calido, & humidi cum sicco amicabilis commistio: veruntamen non conuertitur siccum in humidum, nisi prius fuerit frigidum, id est aqua: nec frigidum conuertitur in calidum, nisi prius fuerit humidum. Nanque transitus non fit ab extremis nisi per medium. Terra non conuertitur in aerem, nisi prius vertatur in aquam. Aer quippe & aqua sunt elementa media: Ignis & terra sunt elementa extrema. Aer verò est iuxta ignem, sicut terra iuxta aquam: & ideo quia aqua contrariatur igni, & terra aeri: quia aqua frigida est & humida: ignis calidus & siccus: terra verò frigida & sicca: aer autem calidus & humidus est: & sic aqua & aer conueniũt in humiditate, ignis & terra in siccitate cõueniunt: & ideo vnũ in aliud conuertitur, & similiter ad inuicẽ, ideo immediate conuertuntur, ac tardius ab inuicẽ separantur. Econtrà autem aer & terra, ignis & aqua ad inuicẽ non conuertuntur, nisi ignis in aerẽ, & terra in aquam prius conuertantur. Si ergo siccum conuertitur in frigidum, & frigidum in humidum, ac humidum in calidum, & calidum in siccum, tunc habebis totum magisterium.

NB.

Natura conuertitur.

De trãsmutatione elemẽtorum ad inuicem.

Quatuor modi regiminis conuertentes ad inuicem.

Modi verò regiminis ad inuicem conuertentes sunt quatuor principales, scilicet soluere, abluere, reducere, & figere. Soluere grossum in simplum & subtiliare, ablùere obscurum in lucidum, reducere humidum in siccum, figere volatile supra corpus fixum. Soluere est diuidere corpora, & materiam, vel naturã primam facere: abluere est inhumare, distillare & calcinare: reducere est incerare, impinguare, vel imprægnare, subtiliare: figere est desponsare, resoluere, & coagulare: per primum mutatur natura interius, per secundũ exterius, per tertium superius, per quartum inferius.

De primo lapidis regimine, quod est dissoluere. Cap. II.

LApidem siccum, grossum dissolue in arg. viu. vt in suam reducatur materiam primam. Et hoc totum solum fit per arg. viu. eo quod ipsum solum habet Solem & Lunam ad suam naturam vel materiam primam redigere. Sed quia arg. viu. habet in se fœculentiam terream & adustibilem absq; inflammatione, & aqueitatis substantiã, necesse est superflua demere, & absentia implere vel supplere, si plenam medicinam volumus facere vel trahere. Terrenã autem fæculentiam oportet omnino per sublimationẽ demere, ne humidum in proiectione creet calorem & aqueitatem ipsius, simili modo fugitiuã oportet (quo ad medicinam illius) substantiam saluare: de cuius proprietate est mũdare, & ab adustione defendere, & etiam figere, ac fixum facere. Ideoq; contingit ex ipsius medicinę diuersirate secundum eius diuersam depurationẽ quandoque creari Saturnum ex illa, quandoque Iouem, quandoque Latonã, quandoque Venerem, quandoq; verò Martem: quod ex impuritate necesse est euenire vel accidere.

Quomodo depuratur mercurius, & purgatur. Cap. III.

INgenium igitur ipsius terreæ substantiæ, superfluæ remotionis, est ipsum semel vel bis sublimare à vitro & sale, donec ipsius albissima sumatur substãtia. Cùm verò albissima ascenderit, proijce in ferẽuti aqua, donec redeat in arg. viu. Pòst tolle ab eo aquam, & operare cum eo, quoniam non est bonũ operari cum ipso, nisi prius hoc modo purgetur: vnde dicit Auicen. Primũ quoq; facere incipere est quòd sublimetur mercurius, postea solue eum, vt redeat in primam materiã suam, & sublima totum: tunc in hoc mercurio mundo mitte corpora munda, equali lance librata: Verunta men non misceas corpus albũ cum rubeo, nec rubeum cum albo, sed vnum quodq; seorsum dissolues in partem: quoniam aqua alba est ad albificandum, aqua rubea ad rubificandum. Non ergo misceas aquam vnius lapidis cum aqua alterius, aut cum alio lapide, quoniã vehementer errares, & excæcaberis si secus feceris. Ab hinc vice post vicem contere, & imbibe, & coque in balneo marię, pòst destilla per filtrum, quousq; transeat ipsum: collige tamen ad partem supereminens nigrum, quoniam illud est oleum, ac verum dissolutionis signum: quia quod est solutũ peruenit ad sublimitatis finem, vnde separatur ab inferioribus, ascendens sursum & petens altiora loca, vt corpus aureum. Custodi autem ipsum cautè ne euolet in fumum, & quod facis in albo, facias in rubeo: quoniã hæc medicina in essentia est vna, & in modo agendi similiter vna: est tamen in rubea additamentum citrini coloris, quia sulfuris fixi substantia mundissima efficitur. Differẽtia tamen est inter solarem & lunarem medicinam, eo quòd hæc quidem illud continet: illa verò nõ, quoniam indiget mundissimo sulfure albo, sicut hæc indiget rubeo. Sufficiunt hæc duo corpora eo quòd assimilantur quæsito, vel illi quod quæris. Sed indiges quod in solutione, sublimatione, & subtiliatione eorum labores. Sunt enim fortia, & indigent præparatione longinqua, & operatione cõtinua vt

vt primò calcinentur,& postea soluantur:quoniam cùm calcinata fuerint,facilius soluuntut:eo quia calor ignis penetrans partes corporis facit aquã ingredi post ipsum: & sic est magis solutionis susceptiuum. Veruntamen si calcinaueris corpus grossum, quod etiam dissolutiuum est,pone ad partẽ,& quod remanet in filtro, accipias cautè ipsum ne perdatur in fumum, & pereat magisteriũ.Iccirco cùm istud graue sit perficere & difficile,expedit corpora grossa soluere per aquam solùm,ideſt per arg.viu.sine calcinatione,quoniam istud est securius,licet in operatione sit tardius.Esto ergo longanimis, & non festinanter extrahas tincturam,nec festinanter aut velociter queras perficere,quia primus error in hac arte est festinatio,quia comburit omnia,& ad remotũ perducit.Nam ignem si multum feceris in principio mistionis eius,eueniet in tincturis detrimentum,quoniam comburuntur medicinæ per nimias caliditates. Vnde versus.

Dissipa rem captam prius per partem satis aptam.
Leuiter extractam,sic massam contere factam:
Hæc non festinè,sed temporis ordine sine,
Albumen urinæ disponit membra ruinæ.

Patienter igitur sustine,contere,& coque,reitera, & non tædeat te hoc ipsum reiterare:quia quæ imbibuntur,per aquam mollificantur.Et quanto magis teres,tanto magis mollificas,& quanto magis mollificas,tãto magis partes grossas subtilias,donec vniantur,& ab inuicem non diuidantur: quoniam spiritus cum corpore tunc inspissantur,& omnia quæ impastantur,dissoluuntur: & impastatio fit cum nimia trituratione & assatione.Nam per contritionem & incerationem,ac assationem diuiduntur partes ligatæ viscositate aquæ,quæ viscositas est in corporibus. Corpora verò soluta ad naturam spiritus sunt redacta, & nunquam separantur,sicut nec aqua mista, aquæ: quippe quia natura lætatur,quoniam sponsus cum sponsa copulatur.Quæ verò non dissoluuntur,non habent partes subtiles,nisi mollifices:ideo carissime indiges, quòd in dissolutione lapidis labores,scilicet partes suas puriores disgregãs ab ipsis,vt grauioribus partibus abiectis,opus cum leuioribus perficiatur.

De *inhumatione lapidis*. Cap. IIII.

LApide autem dissoluto,accipe totum & pone super calorem temperatũ, vt putrefiat,& digeratur melius,videlicet per mensem philosophorum,id est per triginta dies:quoniam adustio in animalibus per inhumationem tollitur,& decoctionem.Decoquas ergo completè vt ebulliant omnia simul leui igne,& in suam materiam primam redeant,& sint arg.viu. Hoc autem habito,soluitur illa authoritas Arist.4.Meteor.Sciant artifices Alchymistæ, species rerum transmutari non posse.Quod quidem verum est,nisi prius,vt subdi tur, in suam primã reducantur materiã.Tunc autẽ in aliam formam quã prius erant, bene permutantur. non quidem species,sed indiuidua specierum permutantur:quoniam sunt corruptibilia ipsa,& actionibus sensibilibus subiecta. materia nãq; nullo modo potest ita destrui,quin semper maneat sub aliqua forma:vnde soluta prima corporis forma in mercurio immediatè introducitur noua forma,corrupta ipsorũ forma:quæ quidem forma est in colore nigra,in odore fœtida,& in tactu subtilis,& discõtinuata:& hoc est est signum perfectæ dissolutionis corporum:quia calor agens in humido primo generat nigredinem. Quæ quidem nigredo est caput corui,sed est principium operis nostri, quod est dissoluere lapidem nostrum in mercurium,vel in aquam mercurialem.Modò habes primum regimen operis.

De recapitulatione primi regiminis. Cap. V.

MOdò dicam breuiter totum dissolutionis modum. Sublima ergo primo mercuriũ, & deinde soluas ipsum: hinc incorpora ipsum cũ terra lota, et igne, & pariter decoque, quousque redeant ad suam primam materiam. Et & hoc ideo fit, vt habeamus sulfur & mercuriũ de illa materia, de qua aurũ & argentum efficiebantur subtus terram: quia si verum sulfur fuerit, & arg. viu, bene possumus ex ipsis aurum & argentum facere. Hoc autem magisteriũ nõ est nisi pro diuitibus, & pro mundi altioribus. Et qui habet ipsum, habet thesaurum sempiternum. In ipso ergo tria sunt inquirendã, puta subtile ingenium artificis, opera manuum, & arbitrium. Quod quidem requirit diuitias, sapientiam, & libros.

De secundo regimine, quod est abluere. Cap. VI.

SEcundum autem lapidis regimen est abluere nigrum corruptum, & fœtidum, vt sit valde lucidum, clarum, & à sordibus vacuum. Quod quidem fieri nullatenus conuenit sine elementorum diuisione, & aquarum distillatione, & lapidis dissolutione: quia elemẽtorum duo sunt lapidea, & duo aquatica. Lapidea autem sunt ignis & terra, quia sunt sicca. Aquatica verò sunt aer, & aqua, quia sunt humida. Ignis ergo comedit illud quod in exterioribus existit, quoniam comedit, & vastat, & deuastat sordes aquarum per distillationẽ, & subtiliat eas per aeris leuificationem: comminuit etiam grossitudinem lapidis per calcinationem, & deuorat eorum sulfureitatis salsedinem: & ideo lapis noster in quatuor elementa diuiditur, vt magis subtilietur, & vt magis à sordibus depuretur, & postea firmius coniungatur. Sed nunquam fuit aliquid natũ vel crescens, nec animatum, nisi post putrefactionem: ideo putrefiunt, vt magis digesta melius separentur: Quippe quia si putrefactũ non fuerit, fundi non poterit, nec soluetur: & si solutum non fuerit, ad nihilum redigetur.

De diuisione lapidis per quatuor elementa. Cap. VII.

ACcipe ergo lapidem sic corruptum, & diuide ipsum per quatuor elemẽta per distillationem: primò per leuem ignem æqualiter continuatum, & recipe suam aquam: deinde paulatim vigora ignem donec receperit aerem igne mistum: quod verò remanet in fundo combustum, est terra nigra, & sicca. Et scito quòd distillatio aquæ habet fieri balneo mediante, eo quòd subtiliores lapidis partes sine calore ad naturam simplicis aqueitatis approximãtes per eam distillabuntur. Aer verò & ignis per cineres distillantur: eo quòd per ipsos, cùm ignitionem sustineant, contingit calores & grossiores terreas partes sursum eleuari. Subtilior ergo separatio per aquam, cum non sustineat ignitionem, quàm per cineres, elicitur. Isto ergo modo diuides quatuor elementa, eo quod oportet extrahi aquam ex sua substantia humida, & non ex alia, quòd in eis est maior tinctura. De terra verò non cures cuius sit substantiæ, dumtamen fuerit alba & fixa substantia. Terra desiccat & figit, aqua verò mundificat & abluit: aer verò & ignis tingunt, & fluere faciunt. Ideo oportet quòd sit aqua multa, & aer multus: quoniam multitudo tincturæ tanta erit, quanta multitudo aeris erit. Studeas ergo carissime in omnibus operibus tuis mercurium superare in commistione, vt satis habeas de aere: quoniã si per ipsum solùm perficere poteris, preciosissimæ perfectionis naturæ vincentis indagator eris. Verumtamen firmiter teneas, quòd omnium capitulorum huius præciosissimæ artis non excedit precium ipsarum medicinarum expensione quinquaginta ar-

gen-

genteos ex prima operatione computãdo. Oportet tamen ipſam medicinam diutius aſſari ſuper ignem,& nutriri ſicut nutritur puer in vberibus.

De ablutione aquæ. *Cap.* VIII.

CVm autem habueris elemẽta ,vt dictum eſt,diuiſa,ablue ea,ſcilicet aquã &aerem ſepties diſtillando:ignem verò &terram fortiter calcinando. Aquam tamen & aerem ſeparatim diſtilles, quoniam aer eſt melior quàm aqua:licet ipſa aqua abluat, & dealbet terram, faciatq; matrimonium tincturarum:ſed aer tingit terram,& infundit animam,& facit eam ſenſibilem. Vnde oportet quòd aer & aqua ſint à ſordibus mundata,& ab aduſtione tuta,donec ſumatur eorum tinctura:quoniam ſi comburantur, effectu priuantur, niſi poſtea in fimo coquantur.Iccirco inhumatio in fimo interpoſita inter diſtillationes multum iuuat,vt ad perfectę ablutionis ſignum melius deueniatur.Quod quidem ſignum eſt ſplendor & cryſtallina ſerenitas abſq; fæcibus,niſi forte albis. Fæces verò aquæ,quas facies in omni ablutione, id eſt diſtillatione vice poſt vicem ad partẽ ſepara,& repone in terra nigra ſuperius collecta. Aquã verò ſepties diſtillatam ſerua ad partem: quoniam ipſa eſt mercurius philoſophorum ſolutiuus, faciẽs matrimonium,& aqua vitæ abluens lotonem. Et ſicut feciſti de alba aqua, ita facies de rubea: quoniam vnum & eundem modũ habent ablutionis,& conſimilem effectum,niſi quòd aqua alba eſt ad albificãdum,& aqua rubea ad rubificandum.Non ergo miſceas vnam cum alia, quoniam errabis ſi ſecus feceris.

De ablutione aeris. *Cap.* IX.

ABhinc autẽ diuide aerem ab igne per deſtillationem, quoniam quod diſtillatum eſt,eſt aer puriſsimus:quod verò remanet in fundo eſt ignis ſiccus.Conſidera ergo quæ dixi,vt opereris lapidem humidum,& aquã, & terram ſolùm,& vt vtaris lapide ſicco ad ignem,& aerem tantùm. Aer ſanè eſt oleum,& tinctura,& aurum,& anima philoſophorum,& vnguentum quo totum perficitur magiſteriũ.Intellige ergo quòd ignis cum aere diſtillatur, quia conueniunt in caliditate,& non cum aqua,eo quòd aqua refugit ignem, quia contrariantur ad inuicem.Aer ergo diſtillatur cum igne,quia ipſe eſt aqua tincta,& eius tinctura eſt ignis:quoniam ignis corpus eſt,& aer ſpiritus ignẽ deferens.Si ergo lapidem miſcueris cum igne,ſtatim erit rubeus, & ſemper diligent ſe.Quodcũque ergo volueris rubificare,rubifica cum igne lapidis, & erit rubeum ſemper.

Quomodo ab omni re extrahitur oleum. *Cap.* X.

POne ergo ſuper ſubſtantiam corporis,cuius oleum extrahere volueris,puriſsimi mercurij tantum,quod ſuperueniat quatuor digitis vel plus, quod melius eſt:deinde accende ſub eo ignem lentum donec videris eius oleũ, id eſt aerem paulatim aſcendere,ſeu eleuari ſuper mercurium,collige eũ caute & ſerua ſeorſum.Si ergo minuatur mercurius,adde alium mercuriũ mundum, & calidum,& repone ad coquendum, continuè hoc facias, donec ſumas eius oleum,& nihil remaneat inſolutum.Diſtilla ergo totum per alembicũ ſepties, quia ablutio eiuſdem eſt eadem ſicut ablutio aquæ. Quod quidem inhumando & diſtillando humiditatem debebit fieri, quouſque deuenerit ad cryſtallinam ſerenitatem abſq; fæcibus,niſi forte album,cuius ſigna ſunt gutta ſpiſsior abſcolor, intenſior, & leuitas aerea: ita quod ſi ipſum prædictæ aquæ miſcueris, natabit ſuperius. Aerem verò ſic ablutum ſerua ſeorſum, quoniam eſt oleum, tinctura, & aurum, anima & vnguentum philoſophorum, quod colorat,& tingit,& figit,& fluere facit.Tingit omnem laminam in eo ter extinctam in aurum vel argentum,ſecundum quod ipſum vel album erit,vel rubeũ,

Non ergo misceas oleum auri cum oleo argenti,nec è conuerso: quoniam oleum albi est ad albificandum,rubeum ad rubificandum. Iccirco si illorum corporum oleum multum fuerit,multa erit tinctura:quoniam multitudo tincturę tanta erit,quanta fuerit olei multitudo.

Quæ differentia est inter aquam & oleum. Cap. XI.

DIfferentia est inter tincturam aquæ & olei:quia aqua abluit tãtùm & mũdat,oleum verò tingit & colorat. Exemplum autem huius est, quia si pãnus mergat in aqua,mundatur ab ea:& quãdo desiccat pãnus,mundatur ab ea,& recedit aqua,& permanet in statu & in colore suo,in quo prius erat:nisi quia est magis mundus. E contrà est in oleo,quia si tingatur pannus in eo,nõ separatur ab eo per calorem ignis,vel aereum,nisi ex toto id destruatur:nec poterit separari oleum ab ipso panno, nisi per ablutionem, & ignis desiccationẽ: aqua autem est spiritus extrahens hanc animam à corporibus. Cùm verò extrahitur anima ab ipsis corporbius,remanet in ipso spiritu, quia spiritus locus est eius. Anima ergo est tinctura soluta in ipso spiritu deportata, sicut deportatur tinctura tinctorum per aquam super pannum:deinde recedit aqua per desiccationem,& remanet tinctura in panno fixa propter oleoginositatem. Sic ergo est de aqua,spiritus est in quo portatur tinctura aeris,quæ cùm reducitur super terram albam foliatam, statim siccatur aqua spiritualis, & remanet in corpore anima,quæ est tinctura aeris. Spiritus igitur retinet animam, sicut anima retinet corpus:quoniam anima non moratur in corpore nisi mediante spiritu. Cũ verò coniunguntur,nunquam separantur, quia spiritus retinet animam, sicut anima retinet terram. Vnde præcepit Hermes animas venari in lapidibus. est enim mansio earum in ipsis. Non ergo sis in venando piger vel lentus, præcauens ne fugiant à te. Si autem fugiant,non accipias eas cum falcone. Sunt autẽ retentiuæ fugitiuorum. Cum eis ergo est coagulatio nostra: quoniam retinet fugientem. Seminate ergo animam in terram albam foliatam, quoniam ipsa retinet eam. Quoniam cùm ascenderit à terra in cælũ,iterumq; descẽderit in terram,recipiet vim inferiorum & superiorum. non tamen commisceas oleum auri cum oleo argenti,nec è conuerso.

De ablutione ignis & terræ. Cap. XII.

OLei verò fæces quas fecerit collige omni vice,& repone cum igne,quoniam sunt ignis, ac nigredinem tenentes ad rubedinem, quas oportet cũ aqua prima terere, & suauiter comburere,donec fiat puluis omnino priuatus ab aeris humiditate. Sic enim oportet fæces etiam aquæ cum terra cõiungere,igne accenso fortiter calcinare, quousque sit sub alba humiditate vacua. Calcina ergo ignem cum igne,& terram cum terra,quousque fiat munda, & nigredine priuata. Quod autẽ ascẽderit ab igne illud est oleum rubeũ: quod verò à terra, est album preciosum:quippe quia oleum quod tardius à corporibus separatur,preciosius habetur. Consequere ergo omnia tempore suo partẽ à parte, & serua singulariter vnumquodque eorum.

De recapitulatione secundi regiminis. Cap. XIII.

OPortet ergo te secundum Platonem pro posse tuo separationem elemẽtorum exercere,aquam & aerem abluere per distillationem, & terram comburere per calcinationem,quousque non remaneat aliquid in corpore de anima,nisi quod non sentiatur in operatione: cuius signum erit, cùm nihil à corpore euaporabitur. Si de eo parum laminæ ignitæ fuerit superpositũ tunc sanè erit appropriatum. Nomine spiritus,subtile, purũ,& appropriatum: nomi-

nomine anima, tingens lucidum & appropriatum, nomine corpus ſubalbum, & ſiccū: quippe in nulla noſtra operatione eſt neceſſaria aqua, niſi candida: nec oleum niſi album vel ſubcitrinum: nec ignis niſi rubeus, nec terra niſi pallida ſit, vel ſubalba. Si autem ita præparaueris elementa, erit terra habilis ad ſoluendum, aqua efficax ad digerendum. Et oleum in quo portatur ignis ſuperabūdans ad tingendum. Si verò elementa talia non habueris, eſt ſignum erroris. Ergo corrige errorem tuum, quia propinquior eſt operatio, præparatio in eo quam in opere nouo incipere. Elementa ergo abluta in vaſe ſigillato ſingulariter reſerua, & maximè oleum, quia conſumit ipſum aer propter naturę ſuę vicinitatem: & ſcribe ſuper totum, ſic quòd recorderis virtutes, nomina, & colores: ne vnum pro alio acceperis cùm operatus fueris, & corrumpatur opus. Et quidem hæc ſufficiant ad completam ablutionem elementorum.

De tertio regimine, quod eſt reducere. Cap. XIIII.

TErtium regimen lapidis eſt reducere aquam humidam ſuper terram ſiccā vt recuperet perditam humiditatem: ſed cùm terra ſit ex duobus corporibus, & duo elementa ſint ſicca, dura, & lapidea, ignis ſupple, & terra in ſiccitate concordant, inſimul ſunt præparanda, quoniam vnā habent præparationem. Coniunge ergo groſsitiem ignis cum terra poſt aeris abſtractionem, & præpara inſimul propter temporis abbreuiationem: & etiam vt bona ſit eorum commiſtio, & vt non confundatur præparatio, & vnus alium bene tingat, & ne vrantur ſuper ignis pugnam: vnde præparare eos inſimul eſt magis ſaluū magisq; propinquum: eorum autem præparatio eſt, vt eorum maiorem recipèrent humiditatem. Corpus nanq; calcinatum, eſt diſcontinuatum, eo quòd ab aqueo eſt omnino priuatum. Vnde cùm nudum ſit & vacuum, & multū ſitiens ebibit ſuum humidum aqueum.

De modo reducendi aquam ſuper terram. Cap. XV.

INfunde ergo primò aquā per vices cōterēdo, & poſt leuiter calcinādo, quō vſque ipſa terra biberit de ſua aqua quinquageſimam partem ſui: ſciēs quòd oportet primò terram nutriri modica aqua, & pòſt maiori, ſicut eſt videndū in infantis educatioue. Iccirco multum contere terram, paulatim imbibe cum aqua de octo in octo dies, decoque in fimo, & poſtea mediocriter calcina in igne, & non tędeat te hoc multoties iterare: quoniam terra fructum non gerit abſque frequenti irrigatione: & ſi trituratio non fuerit bona, donec aqua fiat vnum cum terra, corpus nihil proficit. Non ergo ſuſpendas manum à tribulatione triturationis, vel à tritura tione & aſſatione, donec aqua fiat ſicca, & deſiccata à terra alba: quoniam exiccatio cum forti tritura tione & aſſatione, terram facit albam. Caueas tamen ne imbibas terræ, niſi paulatim, & paulatim cum longa tritura tione, ſupple poſt exiccationem terræ: deinde eſt pondus in hoc vbique notandum, ne nimia ſiccitas aut ſuperfluus humor adminiſtrando corrūpant: vt videlicet tantum aſſando decoquas, quantum diſſolutio adiecit, & imbibendo diſſoluas, quantum aſſando deficit. Ideo omni vice poſt calcinationē terrę ſuperfunde aquam temperata: neque multum videlicet, neq; parū: quia ſi multum fuerit, fiet pelagus conturbationis: ſi verò parum comburetur in fauilla: quare ſuauiter & non feſtinanter de octo in octo diebus terram irrigabis. Decoques in fimo, & calcinabis donec de aqua biberit quinquageſimam partem ſui. Et nota quòd poſt imbibitionem debet inhumari per ſeptem dies. Itera ergo opus multis vicibus, quanquam ſit longum, quoniam non videbis tincturam, neque proficuum perfectum, donec ſit completum. Studeas ergo cū

in omni opere fueris, omnia signa quæ in qualibet decoctione apparent in mente tua recordare, & eorum causas inuestigare. Tres quippe sunt colores, niger albus & citrinus. Cùm terra egreditur, nigredo imperfecta est, & nigra cõpleta. Qualibet igitur vice paulatim, & paulatim vigora ignẽ in calcinatione, quo vsque terra egrediatur alba ex ignis fortitudine. Nam sicut calor agens in humido præstat nigredinem, ita agens in sicco generat albedinem. Iccirco si terra non fuerit alba, tere eam cum aqua, & postea calcina iterato, quoniam azot & ignis latonem abluunt, & obscuritatem ab eo auferunt. Nam præparatio sua semper fit cum aqua: Ideo qualis limpida aqua, talis limpida terra, & quãto magis fuerit abluta terra, tanto magis alba. Ex multiplici ergo reiteratione imbibitionis cum forti contritione, & frequenti assatione aqueitatis mercurij maior deletur pars, scilicet aqueitatis, cuius residuum per sublimationis reiterationẽ similiter remouetur.

De modo sublimandi & albificandi terram ex recapitulatione totius magisterij.
Cap. XVI.

CVm autem terra exhauserit de aqua quinquagesimam sui partem, citò sublima sublima fortiori igne quo poteris, donec ascendat sursum ad modũ albissimi puluerís. Cùm aute víderis terram sicut nix albissimã, & quasi puluerem mortuum alutel spondilibus, & ad latera adhærere, tunc super eum reitera sublimationem sine fæcibus inferius remanentibus: quoniam adhæreret pars illius fixa, & fixaretur cum fæcibus, & nunquam per aliquod ingeniorum genus posset separari ab eis. Puluis autem ascẽdens a fæcibus superius est cinis à cinere, & à terra extractus, sublimatus, honoratus. Quod verò remanet inferius est cinis cinerum, cinis inferior, vituperatus, damnatus, fæx, & sicut scoria. Fac ergo agnitionem inter clarum & limpidum eius: quoniam cùm albissimum vt nix ascenderit, completum erit. Colliges ergo eum cautè ne euolet in fumum, quoniam ipsum est quæsitum bonum. Terra alba foliata congelans cõgelandum, & mundificans arsenicum. Et sulfur album quod Arist. dicit, quòd est res optima, quam recipere possunt alchymistæ, vt de ea faciant argentum. Operare ergo cum ea ad Lunam, quoniam est completum: & hoc quidem modo perficietur sulfur album non vrens.

Quomodo sulfur album fit rubeum. Cap. XVII.

IGitur si ad aurum volueris sulfur rubeum, dissolue sulfur album superius collectum in aquam rubeam per contritionem & imbibitionem, & bonam decoctionem, dissolutum congela in lapidem coagulatum. Dissolue iterum in aqua rubea, dissolue & sublima totum per ignem fortissimum. Modus nanque artificis opus deaurat, dirigit, & coaptat quodcunq; in similitudinem puluerís. Ascẽdens sursum est sulfur albissimum: quod verò remanet in fundo deorsum est sulfur rubeum tinctum vt scarlata. Et istud est secũdum Arist. sulfur optimũ non vrens, rubeũ ac clarum, vt ex eo faciunt Alchymistæ aurum: hoc autẽ argentiu. conuertet per artificium secundum Arist. in verissimum aurum. Ex his igitur manifestè relucet philosophos verum dixisse, quòd stultis videtur impossibile, scilicet quòd vnus est lapis, medicina vna, dispositio vna, opus vnũ, ac vas vnum: ad album sulfur, & rubeum simul & semel faciendum. Videntes ergo omnes huius artis inuestigatores dictam albedinem in vase apparentem mirati sunt stare rubedinem in illa albedine occultatã: & tunc non oportet illam rubedinem extrahere, verùm decoquere quousque totum fiat rubeum. Sic ego de mane, quando video quòd vrina mea est alba indigesta, statim cognosco quòd parum dormiui, & repono me in lecto, somno verò recepto vrina citri-

natur;

natur:quia citrinatio non est nisi completa digestio:Hæc verò est verissima cõ positio albi & rubei sulfuris non vrentis,quo per regimen quartum completur Elixir perfectum ad omne diminutum perficiendum in Solificum & Lunificum verum.

De recapitulatione tertij regiminis cum sublimatur terra. Cap. XVIII.

NVllus debet sublimare terram ad opera sophisticorum, sed debet sublimare ad Elixir nostrum perfectum: & illa quæ sublimantur duobus modis sublimantur,aut per se,quia spiritus sunt,aut cum alijs,quia se incorporant cum spiritibus: Mercurius enim cum sit spiritus, sublimatur pet se:terra verò nostra cum sit calx,non sublimatur nisi quia se incorporat cum mercurio.Conuerte ergo calcem & imbibe cũ mercurio,& decoque donec fiat corpus vnũ, & nõ tædeat te hoc ipsum multoties iterare,quia corpus nisi cũ mercurio sit incorporatum,non ascendet sursum.Ideo necesse est,vt in quantũ poteris naturam suam subtilies,& cum mercurio fortiter pistes, quousq; fiat vnũ: quia sublimationem non facimus,nisi vt reducantur corpora ad subtilem materiã,scilicet vt sint spiritus:& quòd corpus sit leue ad redigendũ in omnes res siue in Solem,siue in Lunam:& hanc sublimationem facimus,vt corpora redigamus in suã primã materiã,scilicet in Mercuriũ & sulfur.Facimus ergo hanc sublimationem tribus de causis:vna est,quia corpus fit spiritus de subtili materia & natura:secunda est, quòd mercurius se bene incorporet cum calce:tertia est,quòd totum sumat colorem albũ & rubeum.Iccirco quando calx sublimatur ad Lunam debet esse alba,& mercurius similiter albus: & calx quando sublimatur ad Solem debet esse rubea,& mercurius similiter rubeus, igne cale factus:& debet esse puluis inceratus:quia non bene operatur aliquis ad Solẽ, nec ad Lunam,nisi tali modo.Et cum mercurio quem sublimas ad Lunam nõ commisceas vllam rem,quia Solis calor non intrat ad Lunam,nec de Luna ad Solem.Non mittas ergo mercuriũ rubeum ad album, nec album ad rubeum: sed pone vnamquanque speciem cũ sua specie,& pone ad ignẽ accensum, & sublima totum,&non misceas illud quod remanet deorsum cũ illo,quod ascẽdit sursum,sed pone vnumquodq; ad partem:quoniam quod in fundo remanet reiterabis ad sublimandum per mercuriij incorporamentum,donec ascenderit totum:alioquin non ponas ipsum in magisterium. Alembicum,in quo sublimas mercuriũ,sit vitreum,& cucurbita terrea vitreata,cuius os fundi sit amplum quòd possit mercurius ascendere liberius. Alembicum verò cum cucurbita debet iungi, ita quòd mercurius non possit exire,quia nõ sublimatur mercurius,nisi per fumositatem aeris. Ideo si locum inueniret aptum, euolaret in fumũ,& deperiret magisterium. Vide ergo quod diximus. vide quoniam omnia verba necessaria sunt,& laude digna.Hæc ergo sufficiant ad complementum sulfuris albi & rubei.

De quarto regimine quod est figere, & fermentum aliàs fixum est necessarium ad figendum. Cap. XIX.

QVartum verò lapidis regimen est figere album sulfur & rubeum supra corpus fixum,scilicet,vt sulfur album figatur super argentum: sulfur verò rubeum figatur super aurum:quia secundum Pithagorã qui arg. viu.à corporibus extractum non coagulat in sulfur album, patiens ignẽ,nullã viam exigit ad albedinẽ.Qui verò dictum arg.viu.nõ coagulat in sulfur rubeũ patiens ignem,nullã viam exigit ad rubedinem,Nõ ergo fatiges corpus tantũ

in huiusmodi rebus altis, ad quas peruenire non potes, vbi ista facere ignoras, quoniã in deuio erras. Prudenter ergo & non casualiter operare: quoniã sine fermento nec exibit Sol, nec Luna, sed aliud quod nõ permanet in essentia, in cura naturę, nisi occultaueris ipsum in corpore, de quo præparasti ab initio, scilicet Solem & Lunam. Coniunge ergo ipsum cum eo, vt generet sibi similem, & fiat Elixir, id quod componis. Cùm autem coniunctum fuerit cum suo corpore non desinit in aliud agere, quousque conuertat totum. Iccirco quãdo vis fermentare, misce sulfur cum corpore, vt totum sit fermentum: quoniã fermentum rediget sulfur nostrũ ad suam naturã, colorem & saporẽ per omnẽ modũ. Quare fermentum ad album, erit album: & ad rubeum, fermentũ erit rubeum, quod patet: quia si posueris fermentũ argenti cum sulfure auri, rediget ad suam naturam, sed non ad suum colorẽ. Similiter si posueris fermentũ auri cum sulfure argenti conuertet ipsum non ad suam naturam, sed ad suũ colorẽ, & ecõuerso. Non ergo misceas fermentum vnius sulfuris cum sulfure alterius: quoniam fermentum auri aurum est, argenti verò argentum. Et nota quod non sunt alia fermenta super terram: quia nunquam figit, quod nunquam fixum est, nec fuit

Quòd pondus fermenti debet excedere pondus sulfuris, uel esse æquale. Cap. XX.

Iccirco in omni fermento debet notari pondus vtriusque, vt summa volatilis sulfuris non superet summã sui corporis: alioquin ligamentum sponsalitij uerteretur in spiritus fugam, non fixi. Vnde dicit Plato, Si purum sulfur proijciatur supra multitudinem corporis, ita vt super habeat potentiam, conuertit ipsum cito in puluerem, cuius color erit sicut corporis, super quod proijcitur spiritus, scilicet auri vel argenti. Dicam ergo inferius pondera omniũ, sed quia sulfura non possunt ingredi corpora, nisi mediante aqua, cum aqua faciat medium inter sulfur & fermentum in omni dispositione: primò pones, vt dicit Auic. terram, quoniã ipsa est iuxta fermentũ: secundò pones aquam, quoniã ipsa est iuxta terram: tertiò pones aerem, quoniam est iuxta aquam: quarto pones ignem, quoniam est iuxta aerem. Veruntamen non ponas ignem in Elixir ad album, quoniam Elixir ad album tribus completur elementis, in quibus nõ est ignis: rubeum verò omnibus quatuor vtitur rotis. Aperi ergo, & claude, solue & noda, ablue & desicca. Quoniam aqua est medium coniungendi tincturas illorum, scilicet olei, aeris, & ignis. Et dico ego nunc verbum philosophicũ, Si prius mittas oleum, mortifica tamen in terra, quoniam aqua intraret: si autẽ posueris aquam, postea oleum stabit super aquam: si verò posueris aquam, & postea terram, erit aqua ponderosior quàm terra. Fige ergo aquam cum terra vt ei adhæreat. Si vnum de quatuor occidisti, omnes sunt mortui. Si vnus habeat de anima plus quàm alius, nil valet. Appropria ergo fermentũ quod est anima ante fermentationem, vt sit puluis calcinatus, solutus, & induratus: quoniam si bene non præparas fermentum, nil valet tuum magisterium.

Quæ sunt utilitates magisteriorum. Cap. XXI.

Si non diuidis lapidem per quatuor elementa, non potest coniungi cũ corpore. Et si non misceas de ipso corpore cum eo, super quod vis facere proiectionem in Elixir, non colorabitur corpus, super quod debet proijci, sicut decet. & si non sublimas totum, quod mittis in Elixir, erit aurũ & argentũ actu: & si non præparas corpus tuum, non sustinebit ignem: & si non caueas tibi in inducendo & mollificando, non erit habile aurum & argentum ad ope-

ran-

randum. Iccirco calx quæ mittitur in Elixir erit ſublimanda, vt ſit omnino ſimplex & viua. Cùm autem vis facere proiectionem de Elixir, facias calcem de illa materia cuius fuerit corpus, ſuper quod proiícere volueris, & mitte ibi fermẽtum, ſicut ſupra dixi: ſi eſt aurum de auro, ſi argentum de argento, quoniã ſpõſalitium non eſt aliud, niſi quòd coniungas fermentũ cum corpore, quod ego dico. hi ſunt ſulfur album & rubeum, de quibus dictum eſt, ſcilicet ſuper quod vis proiícere Elixir. Et nota quòd Elixires ſunt *pulueres ſimplices, quę debẽt fieri de lapide, & corpore: & fermentũ quod míſces in Elixir debet eſſe puluis, bis vel ter ſublimatus. Nam quoties ſublimabis aliquod corpus cum commiſtione ſublimati ſpiritus, toties lucraberis in proiectione mille partes. In quanto ergo alleuias corpus tuum, in tanto habebis melius, vt poſsis proiícere vnũ pondus ſupra centum: & centum ſuper mille: & mille ſuper decẽ milia: & decẽ milia ſuper centum milia: & mille milia ſuper decem numeros, & ſic in infinitũ. *plures

Quomodo debemus ſeruare quantitatem uniuſcuiuſque. Cap. XXII.

CVm volueris lapidem noſtrum præparare, ſcias quantum eſt de ipſo de aqua, de aere, de igne, & de terra. Cũ fuerit calcinatus, erit in eo calor maior, ſiccitas maior, frigiditas minor, humiditas minor. Cũ fuerit p̃paratus humiditas minor, erit in eo calor maior, ſiccitas minor, frigiditas minor. Cũ volueris ipſum cõuertere, ſcias quantũ amiſerit de ſua prima natura in omni regimine, quoniam ſi neſciueris, nil valet opus. Iccirco quando reuoluitur, redigitur in frigiditate minori, humiditate minori, caliditate minori, ſiccitate minori. Cùm verò abluitur, redigitur in humiditate maiori, frigiditate minori, caliditate maiori, & ſiccitate maiori. Cũ verò reducitur, in ſiccitate maiori, & calore minori, frigiditate maiori, & humiditate minori. Cũ figitur, redigitur in calore maiori, humiditate minori, frigiditate minori, ſiccitate maiori: quippe quia in fixione lapidis apponimus ſibi mercuriũ calidũ, & humidum præparatum vltra illud, quod habuerit naturaliter ante ſuam ſolutionem. Intellige hanc reuerſionem, ſolutionem, vel lapidis differentiam, de differentia in differentiam, & cur hæc, & quomodo. Omne quod mutatur, aut mutatur in melius, aut in peius, aut in ſimile ſibi. Si mutatur in ſimile ſibi, nullum eſt lucrũ: ſi mutatur in peius, tunc eſt damnum: ſi in melius, tunc eſt commodum. Conuerte ergo lapidẽ de bono in melius, & erit Elixir completum.

Quomodo elementa ſunt corrigenda, & quomodo acquiritur fuſio medicinæ non fundentis. Cap. XXIII.

IN coniunctione lapidis attende tres colores principales, primò nigrum, poſtea album, deinde rubeum. Obſerua igitur diligẽter ne corpus tuum rubeat ante nigredinem, & pereat tinctura per combuſtionem. Si verò rubuerit ante nigredinem, corrige errorem, decoquens omnia ſimul in aqua alba, donec conuerſa fuerit in nigredinem: ſic etiam facies ſi rubuerit ante albedinem. Nõ ergo negligas inhumationis decoctionẽ, quoniã tollit cõbuſtionẽ, & perditã reſtaurat humiditatem. Si verò medicina non cõmiſcetur, corrige per diſſolutionem eius quod ingreditur, & per cõmiſtionem ambarum ſolutionum facit ingreſſum omne, quod illi pro minimo coniungitur. Hæc autẽ ſolutio non per aquam, aut in aquam vulgarem completur, ſed in aquam mercurialem, & completur ſimiliter per ſolutionem. Fuſio facilis in rebus non fuſibilibus, vt apertius ingrediantur, & alterentur cũ complemento. Vnde medicinã calcinamus, vt citius ſoluatur: & eam ſoluimus, & vt melius mũdetur figura, & fundatur: ac vt ab ea ſuſcipiant corpora meliorẽ impreſsionẽ, aut ingreſſum, & facilẽ fuſionẽ dare materiei cum multiplici reiteratione ſolutionis ſpirituũ non inflãmabilium ſuper illa, videlicet aeris & aquæ mercuriorũ nõ fixorũ: aut cũ multiplici

reiteratione ſolutionis medicinæ non fundentis. Eſt tamen bona cautela ad fu ſionem præſtandam medicinæ non fundentis, vt ſoluatur & corpus fermenti, ſupple albi vel rubei: de cuius intentione ſit per eam mutari, & alterari: & etiã ſoluatur medicina, ideſt Elixir: imò terra alba, ſupple, vel rubea: de cuius inten tione ſit ingredi cum alteratione. Non fiet tamen omnium iſtarum partium ſo lutio, ſed quarundam, quoniam ſolutio earum non eſt aliud, niſi quòd in humi dum reuertuntur, & ſulfuris ſalſedines auferuntur. De hinc illud corpus, & nõ aliud corpus imbibatur vice poſt vicem, donec fundatur citiſsimè ſuper lami nam ignitam: quoniam ex his artificiorum ingeniis neceſſe eſt medicinam & commiſceri, & fundi, ac etiam ingredi perfecte cum alterationis complemen to. Si autem metallum quod conuertere debes per medicinam non fuerit ſuffi ciẽtis coloris, addatur plus de medicina ipſa: ſi verò de colore nimis habuerit, ſcilicet in ſole, quia Luna non poteſt eſſe nimis alba, ponatur minus de medici na, & plus de metallo conuertẽdo. Si autẽ medicina non remãſerit bene, quod eſt ex defectu fixionis, ſuccurre per reiterationem ſolutionis & congelationis, atque per multiplicem non fixæ partis ſolutionem ſuper partem fixam, donec tamen ex ignis aſperitate quieſcat, & non fugiat ab igne aſpero. Si autem non fundatur grauius, quod eſt ex defectu cerationis, ſuccurre ei cũ oleo, ideſt aere guttando guttam ad guttam ſuper ignem leuem, donec fundatur vt cera: quo niam quando inceras, miſces de re calida & humida magis, quam de frigida & ſicca. Et quando figis, miſces magis de re frigida & ſicca, quàm de calida & hu mida. Ergo intelligę quæ dico, quoniam huius operis perfectio eſt, naturę per mutatio,

De ponderibus obſeruandis in fixione. Cap. XXIIII.

OMnia ſub termino diffinito & diſpoſitione certa conſiſtunt: Iccirco vni cuique pondus, & omnis menſuræ pondus in omni opere opus eſt. Ca ue igitur tibi in cõmiſtione Elixiris, & operare ibi ſapienter, vt ſcias quã tum debes ibi apponere de aqua, de aere, de terra, & de igne: alioquin ſi ſecus feceris, opus non valebit: quia ſi ponis de terra magis vel minus quã opus fue rit, vel quàm requiritur in Elixir: quòd ſi magis poneretur, mortificaret animã quòd ſi minus poneretur, faceres eas humidas nimis, & non figerentur. Simili ter in aqua, quia ſi amplius poneretur, vel minus, faceret ſimile damnũ: ſi plus eſſet, faceret humidum & male: ſi minus, faceret ſiccũ & durum: De aere ſi plus eſſet, vel minus, ſimile damnum: ſi plus eſſet coloraret nimis: ſi minus eſſet, non haberet colorem. Ignis etiam lapidis ſimile damnũ faceret, quia ſi plus eſſet, cõ bureret: ſi minus & parum eſſet, non ſiccaret totam humiditatem, quam debet deſiccare, nec calefaceret: tamen ad album non ponas ignem, ſed loquor de o mnibus Elixiris: Iccirco pondus vbique notandum eſt, ne nimia ſiccitate, aut humorum ſuperfluitate, magiſterium corrumpatur. Quare fermentum iuxta adæquationis incrementum eſt ſemper apponendũ: nam nulla erroris offen ſa nocebit, ſi ad illud põdus ſemper recurreris. Quicquid igitur in Elixir eſt gra uius & ſtabilius, per ipſius ponderoſitatem ſibi nomen terræ vſurpat. Non mi nus quoque fermentũ, quia cùm ſulfur coniungitur, terræ nomen aſſumit. Quę verò ſublimantur & etiam euolant, aquæ & aeris ſibi nomen apponunt. Cùm ergo coniungis talia vt figantur in terra: ſi ad album eſt, ſit de terra plus quàm de aliquo alio elementorum: alioquin terra non figeret ſpiritum, imò ſecum e uolaret in fumum. Verùm illud fit plus ſecundum rationem iuxta adæquatio nis menſuram: verbi gratia, ſi eſt de aere vnum pondus & dimidium, de aqua duo pondera, debent eſſe tria pondera de terra, minus quarta. Et terræ fermẽ

tum

tum sit ter tantum quantum est sulfur album: vt si vnum pondus fuerit de sulfure albo, tria pondera erunt de fermento. Quantum ergo fuerit aer & aqua, tantum debet esse de terra: supple tria põdera de terra minus quarta, de aqua duo, de aere vnum, & dimidiũ de igne. Dicam ergo breuiter vt intelligas: ad Lunã pone tria pondera de terra, scilicet fermentata minus quarta, duo de aqua, de aere vnum & dimidium, & erit Elixir completum. Ad Solem verò, cùm ipse sit calidior Luna, debẽnt esse duo pondera terræ, tria de aqua, & tot de aere, & vnum pondus & dimidium de igne. Nam pondus ignis mediũ est põdus aquæ. Non est in hoc additio nec diminutio, quoniã si sit multa aqua & paruus ignis, extinguitur ignis: & si sit similiter multa terra & paruus ignis. E contra tamẽ est de aere, quia aer nutrit ignem, sicut aqua nutrit terrã. Nam ignis viuit de aere, & aer de iuuamento aquæ, & aqua de iuuamento terræ. Fige ergo aquam in terram, vt aer possit figi in aquam: quoniam si aquã occidisti, omnes sunt mortui. Veruntamen aqua non figitur sine terra, quia consurgit nullus vnquam sine semiue fructus: In quo dum moritur semen, fructum dare fertur: quoniã cũ terra sit in se fixa, retinet secum, & figit alia elementa. Aqua verò cùm sit humida & frigida circundat terram, & constringit, & tenet eam: quoniam frigidum & humidum est siccitatis constrictiuum: veruntamen impressionem citò recipit, & cito dimittit: siccum autem grauiter impressionem recipit, & grauiter dimittit. Ideo cùm humidum & siccum se inuicem temperauerint, adipiscitur siccum ab humido per partium constrictionem, vel per continuationem, & facilem impressionem: & acquirit humidum à sicco, vt firmiter teneat impressionem, & quòd omnem patiatur ignem. vnde propter hoc humidum prohibet siccum a sua separatione. et propter hoc siccum prohibet humidum à sua fluxibilitate. Aer verò circundat aquam, & clarificat eam, vel rarificat terram, & tingit vel figit ipsam, vt sit apta ad extensionem, & fusionem. Ignis autem totum compositum maturat, subtiliat, rubificat, permiscet aerem, & consolidat, ac terræ & aquæ constringit frigiditatem, vt ad incolumis redeant æqualitatẽ complexionis. Elementa ergo grauia, vt terra & aqua plus iuuant ad fixionem, & tincturam. Non comedas ergo quòd non bibas, sed comede vnum post aliud secundum rationem: quia caliditas maior facit corpus siccius, quàm oportet. Non sis prodigus, non auarus, sed moderata pondera serues secundum æqualem & inæqualem complexionem. Intellige ergo quæ dixi, quia nihil omisi quod est verum.

De fixatione Elixiris in compositione ad album, & de reductione aquæ. Cap. XXV.

ILlumina corpus antequam imponas animam, quia corpus nisi sit ablutum, non retinet spiritum. Sit ergo potus post comestionem, non autem comestio post potum: alioquin facies ventrem humidum, & non recipiet siccitatem; bene ergo fige, bene commisce, & bene tinge, & sic totum habebis magisterium. Iccirco ciba tres partes purissimæ Lunæ minutim limatæ cum duplo sui mẽrcurij albi, terẽdo totũ insimul fortiter in mortario porphyretico, donec mercurius imbibat limaturam, & fiat quasi butyrum, ita quòd nihil inueniatur de limatura. Hinc ablue fortiter cum aceto & sale communi præparato, donec acetum inde purum exeat, & clarum: tunc ablue salem cum aqua dulci, & clara, & ad ignem siccata. Abhinc verò adde prædicti sulfuris sublimati, & congelati albi partem vnam, conterendo insimul totum, donec redeat quasi corpus vnum: Deinde incera ipsum cum vna parte ipsius, scilicet suæ aquæ, & mitte ad sublimandum, vigorando semper ignem, paulatim, & pau-

latim, donec sublimetur quicquid fuerit ex eo volatile, deinde infrigidatũ extrahe, & quod ad latera vasis superuolatũ fuerit cum aliqua parte suæ aquæ reduc super fæces suas terendo, imbibendo, & assando, donec fiat sicut pasta, & remitte ad sublimandum: ita continue reitera contritionem, & imbibitionem, assationem, & sublimationem: vigorando semper ignem, donec figatur terra cum duplo sui de aqua, & nihil penitus sublimetur ab ipsa, & reducas semper quod superius ascendit super illud, quod inferius remanet fixum, quousq; totũ figatur deorsum. Nam sulfur fixum cùm sit coagulatis coagulatiuum, naturaliter congelat suum mercurium per frequentem sublimationem, vel sublimationis reiterationẽ super ipsum. Exẽplum aũt huius est terra & aqua, & cum aqua cõmiscetur cũ terra, ipsa terra absorbit aquã sua siccitate, & inspissat eam aquã sua densitate, & eam facit sibi similem sua grossitate: quoniam omne siccum naturaliter appetit suum humidum, & in suis partibus fit continuatim. Vnde oportet experimentatorem istius scientiæ ad plenum cognoscere vires naturę & eisdem firmiter adhærere: quoniam natura sufficiens est tibi vel sibi, & similiter in omni quo indiget eadem sui perfectione. Ipsa siquidẽ cùm sit sagax est solicita in creatione sui corporis, cuius solicitudinis non est finis. Sufficit ergo vobis carissimi naturã sapienter disponere extrinsecus: quoniã ipsa sufficiẽter intrinsecus disponet ad sui operationem. Motus siquidem ipsius sint adhærentes sibi viæ vni modo meliori & certiori qui possit excogitari, vt patet ex creatione cuiuslibet generati. Iccirco tardamentum & præparamentum debent esse in magistris philosophorum, & oparantium: quia natura motum præterire non poterit, nisi per contrarium impedita fuerit. Certum nanque tempus est, quòd ipsa habet ad imprægnandum, pariendum, & nutriendum, ac operandũ. vnde cum terram habueris imprægnatam, expecta partum. Cùm verò pepererit filium, nutrias eum quousque possit tolerare omnem ignem, & tunc poteris facere proiectionem de ipso.

De *reductione aeris super* Elixir *ad album.* Cap. XXVI.

IGitur cùm aqua fuerit fixata tere, & imbibe eam imbibitione rorida cũ vna parte aeris sui, & pone ad sublimandum, faciens sub eo ignem primò lentum postea fortiorem, quousque per continuam sublimationis reiterationem totum figatur deorsum: tunc per diem ac noctem facies sub eo ignem fortem. Secunda die cum sua nocte fortiorẽ: tertia die cum sua nocte fortissimum, sicut est ignis fundendi. Sic enim aer figetur cum aqua & terra, quia natura lætatur natura, & natura docet naturam præliari contra ignem per se combustibilem. Nam fugienti obuiante perit fuga, quoniam auis plumata detinetur ab implumata deorsum in terra.

De *inceratione Elixiris albi.* Cap. XXVII.

ABhinc ergo extrahe de lamina crystallina, quam in fundo reperies lucidam drachmam, id est tere, & cera inceratione vltima guttando super ipsam guttatim in tenui crucibulo super ignem leuem de suo aere albo iam dicto, donec fundatur sicut cera sine fumo. Tunc proba super laminam ignitam si se resoluerit velocissimè, sicut cera cerata est. Si verò non, reduc ipsam ad cerandum guttatim de oleo suo albo, donec fundatur vt cera sine fumo. Et hoc quidem est præceptum omniũ philosophorum, vt cùm per sublimationes fixaueris mundissimam terræ partem: reiteres sublimationem resi-

duæ partis non fixè super eam fixam, donec ipsa similiter figatur. Hinc tenta su-

per

per ignem: si bonam dederit fusionem, tunc sufficienter sublimationem reitera sti: si verò non, reitera super illam vicem nõ fixæ partis sublimationem, donec fundatur citò, sicut cera sine fumo: tunc extrahe, & infrigidari permitte, quoniã est Elixir completũ, impreciabile precium conuertens omne corpus diminutũ in infinitum, Solificum & Lunificum verum. Proijce ergo vnum põdus de eo, super mille partes mercurij cum sale & aceto abluti, & fiet pura Luna melior q̃ de minera. Sic etiam si super imperfectorum corporũ vnũquodque fuerit de eo proiectum, in verissimũ transfertur argentum. Modos itaque huius cõpositionis verissimi Elixiris tradidi vobis, cõpleto sermone: ad quam per illos potestis peruenire indubitanter. Solicitè ergo ad hos ingenieris modos regiminis exercere, & eorum virtutem ad vnguem inuenies. Quod quidẽ nec per se, nec fortè vt putas, miraculosè, sed arte perficitur in operatione. Operare ergo quodcunque volueris, quia vltra consilium istud non possum aliud dare.

De *compositione Elixiris rubei.* Cap. XXVIII.

EOdem modo fit Elixir rubeũ ad Solem, sicut album ad Lunam. Pro quàlibet re alba ponas rubeam, & loco limaturæ Lunæ pone limaturam Solis, & aquam mercurij rubificatam prius cum igne lapidis. Nam in opere lapidis ad rubeum non intrabit nisi rubeum, sicut in opere albo nisi albũ. Solaris nanque medicinæ non vrentis præparatum sit addimentũ rubei sulfuris per modum figentem, & calcinantẽ in triplo fermenti præparati cum astutiæ industria. Administrare perfectè per modũ solutionis & sublimationis multiplicẽ, cum reiteratione multa, quousque non fixum cum fixo figatur deorsum: quoniam huius solutionis & fixionis modus est per reiterationem partis residuæ non fixæ sublimationis cum fixo ingeniosè coniungendi per minima, quousq̃ eleuetur cũ ea, & iterato figetur cum illa, vt stet. Cùm verò tres partes aquæ suę rubeæ fuerint secum, per hunc modum sublimetur vice post vicẽ cum eo, donec figatur deorsum: & pone ipsam per diem ac noctem in igne tepidissimo, vt melius depuretur & figatur in eo. Hinc extrahe, & cera eum in crucibulo super ignem lentum cum oleo suo rubeo guttando guttatim, donec fundatur, vt cera sine fumo cum eo stans & penetrans profundius, tingens & permanens. Proijce ergo vnum pondus de ipso supra mille partes Lunæ, vel mercurij abluti cum sale & aceto, & fiet Sol verissimus in omni examinatione, & melior valde quàm de minera productus, quia aurum & argentũ ipsius Elixiris excedit aurum & argentum mineræ in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt philosophi, quod aurum & argentũ eorum non sint aurũ nec argentum, quod est vulgi: quoniam additur eis additio magna in tinctura, & perseuerãtia in igne, & proprietatibus multarum vtilitatum ad omnem infirmitatem expellendam.

De *multiplicatione medicinæ.* Cap. XXIX.

SI verò medicinas istas, cum fixæ fuerint, & datis oleis suis albis, vel rubeis, donec fluxerint, sicut cera dissolueris in mercurio suo albo vel rubeo, donec fiat aqua clara: & postquàm in leui decoctione congelaueris, & cum eorum oleis, & sic super ignem denuo ceraueris, quousq̃ fluant, citissimè duplicabitur virtus eorum in proiectione: & si eas cum solutæ fuerint semel ad minus distillaueris, in centuplo augmentabuntur virtutes earum. Modus verò multiplicationis medicinarum est, vt dissoluas vnumquenque illorum spirituũ in aquam suam per inhumationem singulariter: postea separa oleum earũ per

distilla-

distillationem: primò recipies aquam, postea oleum, deinde ignem. Et remanebit terra deorsum. Reduc ergo aquam per sublimationem super terram, donec bibat eam, scilicet aquam totam, & figatur cum ea: deinde imbibe eam ex oleo & tinctura, donec figatur in ea, & etiam fundatur sicut cera. Proijce ergo supra quod vis corpus, & ex eo tantùm quantũ vis: quoniam in duplo multiplicabitur tinctura eius. Et si vna pars sui primò conuertit cum suis corporibus centũ partes: secundò conuertit mille: tertiò decem milia: quartò centum milia: quintò mille milia in solificum & lunificum verum. Vnde est notandum, quod quãto plus soluitur medicina, & sublimatur, & congelatur: tanto melius & abundantius operatur: quoniam in omni sua imbibitione & sublimatione acquirit sibi decem in proiectione. Non ergo est fastidium in reiteratione solutionis, sublimationis, & coagulationis: quoniam per eas medicina melius digeritur, vnitur, figitur, ac perfectius operatur.

Quomodo debemus intelligere solutionem, sublimationem, & coagulationem. Cap. XXX.

VEruntamen non putes me docere solutionem hîc, vt Elixir reducatur in aquam, sed vt subtilies ipsum inquantũ potes, & diuidas suas partes in fixione coniunctas, suumq; siccum conuertas, & humidum, & grossum in simplum: quoniam opus solutionis inuentum fuit ad sublimandũ, & non propter aliud. Vnde coniunctio corporum cum spiritibus fit cum dissolutione, & non cum sublimatione: quia corpora nõ indigent nisi sublimatione, vt melius cum spiritibus coniungantur. Eorum verò sublimatio est in aquam dissolutio: quia distillatio trahit lapidem de potentia ad actum, eo quòd facit omnino eũ subtilem. vnde cùm corpus totaliter subtiliatur, spiritus vniuersaliter cum eo coniungitur, & non per aliquod ingeniorum genus ab inuicẽ separatur: quoniam confirmatio spirituum com corporibus fit, cùm corpora fiunt subtilia, vt retinere possint spiritus. Et ideo qui corpora poterit separare cum prima sublimatione, finem consequitur optimum: quoniam in coniunctione spirituum cũ corporibus tota debet esse intentio operantis. Et coniunctio eorũ, scilicet spirituum fit, cum corpora subtiliantur vt spiritus, & corpora fiunt subtilia per dissolutionem, contritionem, & assationem eorum cum spiritibus. Intellige ergo quæ dixi, quoniam vtile est totum, & nihil superfluum est in dictis meis. Si verò non intellexeris, itera lectionem multoties, ut totum intelligas. Vide ergo, & intellige, & secundum ea operare: quoniam quicquid diximus, à linea veritatis (viuit Deus, in nullo deficiẽs) deprehẽdes nõ declinare. Quare, nisi despicias, nec labor priuabitur fructu. Iccirco si verò suprascripta nõ intellexeris, nõ me reprehendas, sed tuam ignorantiam calumnieris: quoniam infortunatus es sicut ille cui nunquam Deus aliquid tribuit, vel concedit boni.

De modo faciendi proiectionem. Cap. XXXI.

SEd quia graue est mille millium partes simul fundere. Cùm volueris proiectionem facere, hoc modo facies. R. centum partes mercurij cum sale & aceto abluti, & pone in crucibulo super ignem. Cùm autem cœperit feruere, pone vnam partem tui Elixiris dicto modo præparati super centum partes illius mercurij abluti, & fiet totum medicina super alium mercuriũ ablutum. Deinde proijce vnam partem medicinæ istius congelatæ super centũ partes mercurij abluti in crucibulo feruentis ad ignem, & fiet adhuc totum medicina. Postea pone vnam partem istius medicinæ vltimo congelatæ super centum

tum partes mercurij abluti, & fiet totum aurum, vel argentum in omni iudicio secundum quod primum fuerit Elixir rubeum vel albũ, supple præparatum, et vt dictum est, compositum. Et hoc quidem est Rosarius philosophorum ferẽs odoriferas rosas tam rubeas, quàm albas extractas breuiter à libris ipsorum, nil habens superfluum, vel diminutum, in infinitum perficiendum in Solificum & Lunificum verum, secundum quòd Elixir fuerit præparatum. Sic etiam habet virtutem efficacem super omnes alias medicorum medicinas, omnem sanandi infirmitatem tam in calidis quàm in frigidis ægritudinibus, eo quòd est occultæ & subtilis naturæ, conseruat sanitatem, roborat firmitatẽ, & virtutem: & de sene facit iuuenem, & omnem eorum expellit ægritudinem: venenũ declinat à corde, arterias humectat, contenta in pulmone dissoluit, & vlceratum consolidat, sanguinem mundificat, contenta in spiritualibus purgat, & ea munda cõseruat. Et si ægritudo fuerit vnius mensis sanat vna die: si vnius anni, in duodecim diebus: si verò fuerit aliqua ex longo tempore, sanat in vno mense, & non immediatè: hæc medicina super omnes alias medicinas, & mundi diuitias est oppidò perquirenda: quia qui habet ipsam, habet incomparabilẽ thesaurum.

De recapitulatione totius magisterij. Cap. XXXII.

PErtractatis igitur regiminibus totius huius summi operis secundũ exigentiam sui sermonis cum causis omnibus sufficientibus: restat breuiter vt teneatur memoriale totum, recapitulare sub completa breuitate sermonis. Dico ergo quoniam totius operis intentionis finis est, vt sumatur lapis in capitulis notus, & cum operis instantia assiduetur super ipsum opus sublimationis primi gradus, vt à corruptibilitate mundetur, & ab impuritate purgetur. Demum cum eo soluto per ipsius additamentum album vel rubeum, donec in vltima sublimitatis materia perueniat, & vltimo volatile fiat. Abhinc verò cùm fixionis modis figatur, donec in ignis asperitatem quiescat: demum verò fixum lapidem cum non fixa parte seruata per modum solutionis & sublimationis volatilem facias, & volatilem fixum, & fixum solutum, & iterato volatilem: ac iterato volatilem fixum, quousque fluat, & alteret in cõplemento Solifico & Lunifico certo. Et in hoc completur arcanum precioſissimum, quod est super omne huius mundi arcanum impreciabile precium, & omnium philosophorum thesaurus. Iccirco, carissime domine, exerceamini ad illud cum laboris instãtia maximè in diuturnitate meditationis immensæ: quoniam cum illa Elixir completum inuenies, & sine illa nũquam. Modos verò ipsius cõpleto sermone vobis superius dedi, non sub ænigmate, sed sub plena sermonis serie, discretionẽ vestram lucidè alloquendo: quoniã teste Deo sic libris philosophantibus omnibus, & cunctis scientibus, nihil in hac arte inuenimus melius, nec perfectius quàm in ista breuitate suprascripta, tamen truncata: quamuis intelligentibus satis sit prolixa. Et qui habes istum librum, in sinu tuo reconde, nulliq; ipsum reueles, nec manibus impiorum offeras: quia secretum secretorum omnium philosophorum plenariè comprehendit: talis si quidem & tanta margarita non est porcis & indignis largienda, quoniam est donum Dei magnum, & Deus cui vult largitur ipsum, & aufert. Quapropter carissime, qui habes istum librum digito compesce labellum, filius existens philosophorum, secretè reseruans Rosarium philosophorum, vt meritò merearis dici, & esse de numero sapientum antiquorum.

PATER & domine reuerende: licet liberalium existam scientiarũ ignarus, studioq; non sim assiduus, nec in statu maneam clericali: voluit Deus tamen, sicut cui vult inspirat, mihi quamuis immerito secretum præcellens philosophorum reuelare. Et quoniam exigunt vestra nobilitas probitas, prudentia, larga manus: vt quẽadmodum assidue profundæ scientiæ perscrutando, non recusastis labores, sumptus, & studia diuturna, sic & vberem fructũ: ex qua in agro philosophiæ funditus arbore consequamini Dei dono. Ea propter nostra prudentia desideratum lapidẽ, siue Elixir occulta fide probum, per virum mihi à Deo institutum, ostensum, eiusq; regimen: vt vidi, feci, & tenui, referabo: sciens quòd visis & intellectis quę scribo, liquidum erit vestro ingenio perspicaci, quòd ego Dei nutu secretum noui vulgariter ignoratum.

Hîc incipit tractatus, in quo nominat Lapidem Philosophorum. Cap. I.

INtellige ergo dictum philosophi, Quòd actus actiuorum in patientis sunt dispositione, per quod intelligitur Elixir fieri nõ posse, nisi ex materia ad hãc perfectam dispositionẽ habente. Testificor aũt vobis huiusmodi habilitatẽ inesse materiei, ex qua meis manibus, testibus oculis, per alienam tamẽ, vt prędixi doctrinam factum fuit Elixir, Saturnum conuertẽs in Solem: quam quidẽ materiam iam vobis nominaui, quod est philosophorũ magnesies, de qua philosophi extraxerunt aurum in corpore eius occultũ: et in qua arg. viu. de arg. viu & sulfur de sulfure inuenerunt, quæ est lapis in similitudine, & actu: sed in natura non imitatur naturas lapidis. Quare dicitur lapis nõ lapis, & exmista tabesci. dictum arg. viu. nostrum, non arg. viu. in propria natura, nec adhuc in natura, ad quam deductum est per mineram: sed arg. viu. nostrum in natura, ad quam deducit illud artificium nostrũ. Istud est æs nostrum, ex quo fit tinctura vera, ex quo fit Chabrichim, & Veyæ coniugiũ, in quo est rex cum sua vxore: & hæc quæ ipsos emendant in ipso ære sunt, vt per operationis documentum clarius patefiet. Iste est spiritus quo tingimus, & est corpus de quo in Turba dicitur: & ista via quæ dicitur arg. viu. nõ habeẽ ex corporibus liquefactis liquefactione vulgari: sed ex illa, quæ durat quandiu coniuges vero matrimonio vniuntur, scilciet vsque ad albedinem. Hic est lapis, qui in vertice montiũ inuenitur. Et dicitur meritò mineralis: animalis etiam fertur esse, quoniam animam habet. Quare dicitur in Turba, æs, vt homo, corpus habet & animam. Item omne quod habet spiritum, habet & sanguinem. Item dicitur spiritus, id est arg. viulator virtutum animæ, id est sulfur per corpus & æs, id est magnesiæ, siue terræ, quæ spiritualis facta dicitur aurum, quod erat in corpore magnesiæ occultatũ Quare dicitur, Fili extrahe à radio suam vmbrã. Patet etiam quòd applicari sibi potest anima cum quasdam ostendat animæ virtutes. Mouet enim & mouetur, agit & patitur. Quare in Turba, O natura qualiter omnibus imminet, ac omnia superat. Et est acetum acerrimum, quod fecit aurum esse merum spiritũ & cum corpori admiscetur, fiet vnum cum eo, & vertit ipsum in spiritum. Cũ enim dicatur animal, ergo vegetabile quid dicetur, & meritò. Nam in operatione vegetabitur de virtute in virtutem subtiliando, depurando se, & colores in se meliorando, vsque quo optatum assumat ruborem, in quo est perfectio, virtutemq; penetrandi capiat, & tingendi. Hoc autem animal herbel, crocos, vel croceum lapidem vegetabilem nutritum in montibus errantes plurimi nõ cognoscunt: venditur autem palam minimo precio.

Lapidis mundificatio, antequàm ponatur in decoctione. Cap. II.

HOc opus quod veſtro intellectui demonſtraui purum, mundum, amœnum, ſyncerum, rectum, in tenues laminas coaptatum ſe oſtendit, quòd per ignis liquefactionum modos à minerali groſsitie expurgatum, eleuationum modis ſubtile fit, relictis quibuſdam ſulfureitatibus aduſtionis, & terreſtreitatibus, & tenui fortiq; vnione permiſtis, & quibuſdam humiditatibus corrumpentibus exhalatis. Cuius ſubtiliationis ſigna ſunt duo: vnum quidem quod eleuatus eſt ſpiritus citrinus, minus durus lapis factus, aliquantulum perſpicuitatis habens: aliud verò quod remanſit in vaſis fundo terra tenuis, & nigra. Aduertatur autem ad hoc, quòd in hac eleuatione, ſi rectè fiat, quoddam permanens inuenitur, quod debet per vim adduci ſuperabundanter volatilis eleuati, & parti quæ reſidet ex eadem, quod eleuatum eſt, reddi debet, donec fugiens totum fiat. Et tunc terra nigra prædicta remanet ex ambobus in lapidem prædictum durum citriniſsimũ iam conuerſum. Non autem contentemini de volatilitate prædicta, donec inueniatur quòd tota maſſa lapidis prædicti igne eleuati reddita in ſuo vaſe in eundem continua: cùm ignis prædicti gradus continuè aſcendat: ſic quòd nihil in profundo mundum nec ſordidum reſideat ex eadem. Dum verò ſic perfectiſsimè eleuabitur, adimplebitur in operis philoſophici perfectione, quam iubet ſcriptura, dicens: Suauiter cum magno ingenio aſcendit à terra in cælum. Item ſcitote, quòd cùm corpori admiſcetur fit vnum cum eo, & vertit ipſum in ſpiritum. Et Geber idem præcipit in capitulo de tertij ordinis medicina: & omnes Philoſophi idem clamãt: & hoc opus à philoſophis nominatur Ablutio, per quam achileſue: quoniam in eleuatione vterq; aſcendit in fumum ſeu fumi ſpeciem. Et quia etiam liquatur hęc materia dum aſcendit, patet eam eſſe de natura aquæ calidæ. Nanq; liquatur & frigido coagulatur: & cùm à ſuperfluitatibus denudatur, abluitur, imbibitur aqua ſua, ſcilicet ſpiritu prædicto ab eodem germine procedente. Hæc eſt ergo philoſophica diſſolutio, quæ fit igne.

Decoctio primi gradus uſque ad albedinem. Cap. III.

ISTud igitur rotundum ſpirituale factum, quod æs vertit in quatuor, balneũ temperatum ingredi, ſed per quod corpus ſit ſuaue, atq; continens ignẽ leuẽ qui humiditatum eſt corrumpentiũ conſumptiuus. Fieri ergo debet furnus talis diſpoſitionis, quòd in eo lentus miniſtretur ignis, qui augmentari nõ poſſit, & vas materiam capiens vitreum, debet eſſe coopertum ferreo vaſe eiuſdẽ formæ ſciſſo per medium: & debet eſſe vas longum cubito vno, ſtrictũ in ſummitate, vt ſtrictura nihil permittat exhalare de ſpiritu: & longitudo fumos præcipitet, ſi quos eleuari contingat, & humiditates corrumpentes infra ſe conſumat. Quorum furni & vaſis quærendum eſt Lilij viſio, non ſcriptura: & debet calor vas vndique circuire: ita vt æqualitas vndique ſit caloris, aliàs fruſtra balneũ diceretur. Et vt in furni ſũmitate debet eſſe foramen, per quod exire debet fruſtum vnum vitri rotundum, & longum claudens orificium dicti vaſis, in cuius fruſti tactu cognoſcitur, ſi calore congruo materia decoquatur. Et ſi fortè aliquis fumus infra vas iam dictum aſcendere videatur, non permittit ipſum doſis diſpoſitum exhalare, quantuncunque vas etiam teneretur apertũ. Quare dicitur à Gebero, nunquam vnum ab alio verè ſeparatur: licet quo ad viſum ſegregari vel ſeparari ſuperficialiter videantur. Nec vnum ſine alio eſſe poteſt. Nam ſui ſpiritus tẽperati ſunt per viam naturæ perfectæ, in tantũ, quòd ab in-

Cõpoſitio furni.

uicem nõ ſeparantur. In hoc autẽ gradu caloris materia nigra efficitur: quoniã nigredinem efficit in humido calor agens. Quare in Turba dicitur: Videns autem nigredinem illi aquæ imminere, ſcito iam corpus liquefactum eſſe. Itẽ primò in opere omnia denigrantur. Iſte verò furnus ideo fit, vt caueatur ab igne nimio, quoniam intruſus calor perire facit, & compoſitum ſegregari. Et ideo temperato debet igne proſequi. Decoquitur, ſicut puer lacte nutritur, & in hoc omnes conueniunt: Et hoc etiam oſtenditur in practica de diuerſis coloribus ſub nigro colore contentis.

De gradu ignis aduenta nigredine. Cap. IIII.

QVum verò totum eſt nigrum, cõtinuetur ignis eiuſdẽ gradus, donec albedo in ventre ipſius occulta appareat: nã ſic approximat fixum. Notandum autẽ ꝙ ipſa nigredine multi colores apparent, de quibus non faciunt Philoſophi mentionem. Nam quandoque totum fit viride, quandoque liuidum, quandoque violacei coloris, quandoque etiam ex vno latere vaſis eſt viride, ex alio nigrum, vel liuidum intus, & viride extra. Hi tamen colores omnes ſub nigro comprehenduntur. Et quoniam in eis nulla perfectio eſſentialis exiſtit: ideo Philoſophi principaliter tantùm inter cæteros colores nominant tres, videlicet, quæ virtutes dicuntur animæ, ſcilicet nigrum, album, & rubeum. Quare in Turba: Veneramini regem, & ſuam vxorem, & nolite eos comburere, ne fugietis eo nimio igne: quoniam neſcitis quando indigetis his qui regem & ſuam vxorem emendant. Coquite eos, vt fiant nigri, deinde albi, deinde rubei, deinde tingens fiat venenum. Item fiat lapis albus combuſtione, & humore, ſeu liquefactione. Per aquam dicitur ſequi mortificatio, quæ appareret in nigredine. primò apparentiæ, in qua mortificatione vniuntur ſpiritus, id eſt deſiccantur, quia niſi corpora deſiccẽtur, non apparent colores animæ, quę nigredo, & nubes appellantur. Item magneſies cùm dealbatur, non permittit ſpiritum fugere, quia natura naturam continet: humiditas ergo quæ curabat in decoctione nigredinem, ſe deſiccatam oſtendit, dum calor albus incipit apparere. Nam in tranſmutatione nigredinis vidi, antequàm perfecta dealbaretur, fuſcam albedinem, quæ brunus color vulgariter dicitur: quę brunicies, vera albedo poſtea efficitur. Tunc autem durante brunicie magiſter meus fregit vas, & lapidem, & inſpexit eum intus & extra, & inuenit brunum extra: intus autẽ erat adhuc nigredo. Cuius cauſam mihi aſsignauit, quòd videlicet partes materiæ vaſis lateribus adhærentes, magis ſenſerãt calorem ſibi propinquum, ꝙ̃ materia mediana: ideoq; citius in colore cœperant tranſmutari. Et dixit mihi, quòd iſta brunitas aſcendebat, quòd albedo extrahebatur à nigredinis eius vẽtre, ſicut in Turba dicitur: Quũ enim videris ipſum natum, ſcito quòd albedo ipſius in ventre nigredinis primò apparentis occulta eſt: Et tunc te oportet illam nigredinem extrahere ab illa nigredine ſubtiliſsima eius. non autem miremini, quia adhuc materiam hanc voco lapidem. Nam ſciatis quòd quandiu durat albedo, & etiam aſſumpta rubedine, per longũ tempus ſtat durus, & in maſſę fortis ſpeciem reſidet, quouſque decoctionis continuatione per ſe ipſam incipit dirui, & aliquantulum eleuari.

Decoctio ſecundi gradus uſque ad rubedinem. Cap. V.

QVum igitur ſic dimiſerit hic lapis nigredinem, mutatur gradus ignis, & ponitur in alio furno ſubtilis diſpoſitionis, in quo fortior adhibeatur decoctio: Calefacientes vas & materiam circunquaq;, & ibi decoqui debet. Nam tunc ſuſcipit veram albedinem, cum qua ibidem coquitur tandiu, donec

donec albedine transmutata ruborem assumere videatur. Cauendum est autẽ quòd iste ignis non sit intensior, quàm ad suum gradum spectet: nam in illo albo colore corpus & spiritus sunt verè coniuncti. Et si daretur decoctio in excessum vltra debitum sui gradus, separarentur vnita. Quare in Turba dicitur, Coquite & cautè, ne in fumum vertantur, & pereant. Citrinatur autem quando de albo colore in rubeum transmutatur. Citrinus autem color est medius inter album & rubeum. oportet ergo eum prætendi ante rubedinem veram. Et de hac practica loquuti sunt philosophi, dicentes: Spiritus & anima non vniũtur nisi in albo colore: quia tunc omnes colores qui in mundo excogitari possunt, apparent, & firmantur: & tunc in vnum colorem, scilicet albedinis, conueniunt. Dealbatio enim est totius operis fundamentum: nec inde variatur in diuersos colores, videlicet veros, præterquam in rubeũ, in quo est finis vltimus. Citrinatio enim quæ fit inter album & rubeum, non debet dici color in perfectione. Approbantur autem per hæc omnia, quæ prædixi: quæ etiam vera esse mihi facti experientia demonstrauit.

Decoctio tertij gradus usque ad calcinationem. Cap. VI.

ET dum rubescere incipit, ponitur ad decoquendum in alio furno fortiorem adhibendo ignis gradum, donec intus & extra vera rubedine perfruatur: Cuius signum est dirutio, & pereleuatio supradicta, de quibus in Turba dicitur: Post albedinem autem non potes errare. Nam igne augmentato, post albedinem ante rubedinem ad citrinationẽ peruenitur. Item, videns autem illam albedinem supereminentem, esto ratus, quòd rubor in albedine illa occultus est: & tunc oportet illud extrahere, verùm coquere quousque totũ rubeum fiat. Et si vobis dubium relinquatur, quare albedo à nigredinis ventre extrahitur, rubedo autem non extrahitur ab albedine, licet fit rubeum decoquendo, declaro vobis hoc modo: quoniam durante nigredine, materia remanet, & est humida in natura, quæ humiditas se ostendit apparente albedine desiccari. Et nunquam etiam apparet albedo, donec humiditates corrumpentes sint omnino consumptæ. His ergo duabus de causis dici potest, quòd albedo à nigredine extrahitur: dum autem rubescit, nihil deuastatur, sed tãtùm coquitur, & decoctione forti color rubeus incõmutabilis apparet, in quo est perfectio. Quare in Turba, Ex composito in spiritum rubeum verso fit mundi principium. Itẽ spiritus tingens, & viuificans intromittitur: postquàm recessit humiditas corrumpens, non aliter quod est peruentum ad dealbationem, seu ad albedinem: hoc ergo colore rubeo apparente, natura sui perfectionem ostendit occultam.

Calcinatio in qua ultimus gradus figendi completur. Et tunc spiritus corpus est uerè factus, uerè permanens, & fugitiuum figens. Cap. VII.

POstquàm hæc materia rubeum habens colorem, dirui & eleuari incipit, ponitur ad calcinandum per flãmam fortem reuerberiorem iam in terreo vase, in quo ignis gradu fixio completur, & permanens efficitur vera atque perfectissima fixione. Quare Geber ait in capitulo de Calcinatione, quòd spiritus calcinantur, vt fixiones fiant, & melius dissoluantur. Et in capitulo etiam de tertij ordinis medicina ipsam incipit calcinari. Et debet in ignis calcinantis rigore permanere, donec puluis tactu impalpabilis fiat, intensissimum habens ruborẽ. Quare in Turba sic dicitur: Scitote quod cùm cinis est, optimè misce-

tur,eo quòd cinis ille recipit spiritum,& inclusus est ille humor per interiorem ignem, quousque croci sicci, vel combusti sanguinis,vel syrupi granati colorẽ assumat. Item cum aqua introiuit in corpus, vertit ipsum in terram, deinde in puluerem,siue cinerem. Si vultis apud perfectionẽ experiri,manu accipite: si enim impalpabilem aquã inueniatis, bene est,sin autem iterate. Hic autẽ cinis rubicundissimus,impalpabilis in se ipso:eleuatur etiam,crescit in modum fermenti,& separatur ab eo in calcinatione prædicta terra nigra subtilissima,& perlucida,quæ in fundo vasis est,sub dicto puluere rubeo reperitur:vnde dicebat mihi magister meus, Apparet perfectionem fixionis in hoc existere duabus de causis. Vna quidem,quia per fixionem,& per calcinationis ignem introducitur parua quantitas huius Elixir super multas quantitates non permanentes corporis,proiecta confirmat in eis auri fixionem,quod non faceret nisi in ea fixio superabundaret. Alia verò, quia terra nigra prædicta in calcinatione separatur à cõmisto,quę aliàs fuerat in toto opere inseparabilis,propter fortissimam vnionem:& ideo necesse fuit per fortissimum artificium separari. Et si remaneret commista propter sui impuritatem, impediret puræ materiæ ingressum.

Cinis per calcinationem factus fusibilis,& iterato lapis,qui est Elixir completum

Cap. VIII.

CInis verò iste caret fusione:qualiter autem ingrediatur,vt tingat certè liquefactio sibi redditur, siue sudor per modum à philosophis traditum. Quis ergo modus est ille:est ne in aquam soluendo:certè non:quia philosophi non curant de aquis tangenti adhærentibus,& id humectãtibus. Quare dicitur in Turba,Incipientes autem audientes aquam,putauerunt eam esse vulgi:quòd si nostros libros legissent,scirent vtique aquam esse permanẽtem. Quæ ergo aqua est,verè quæ tangenti non adhæret,sed superficiem discurrit, nihil humectãs,sicut arg.viu. Quis ergo faciet talem aquam:Certè dico, quòd ille,qui scit facere vitrum. Hæc enim materia nihil aliud,quàm de se ipsa vult sibi adiungi:nam omnia quibus indiget in se habet. Et si bene excogitẽtur quæ prędixi,scietis ex hoc cinere habere lapidem rubeum in intenso colore parum perspicuum habentem,frangibilem,cum modico ictu fusibilem, penetrãtem, ingredientem, & perpetua citrinatione tingentem: cuius vnum pondus centum milia,& plus Saturni conuertit in Solem. Est autem in proiectionis modo subtilitas,qua ignorata,Elixir tenens non proficit ex eodem.

Conclusio totius Epistolæ. Cap. IX.

ERgo pater non mireris, si in hoc opere multi errant: quoniam iuro tibi me nunquam vidisse quenquam præter magistrum meum, qui in debita applicaret materia opus suum, sed conantur ad impossibilia in materijs:ac si de cane crederent hominẽ generare. Quid mirũ ergo si reddantur in operibus mendaces:Nam lapide ignoto in practica operis,dubia subtilissima multa restant:verè autem credatis,quòd in libris suis posuerunt philosophi veritatem: sed post mortem scribentis cuiuslibet, scriptum eius quandoque est ab aliquibus male intellectum:quod tamen ipse si præsens esset, & speculatiuè exponeret iuxta verbum, & uerificaret opera per effectum. Ego autem vestræ prudentiæ per omnia exposui totum opus,& per dicta philosophorum aliqua probaui:licet pauca curaui allegare, quæ ex causa omisi: quoniam præsumo quòd vos scripta philosophurum omnia in scrinio vestri pectoris inclusistis

sistis. Et sic nō dubito, quòd dictis meis ea omnia applicaueritis per vos met, sicut ego per experiētiam, quam vidi, scripta sapientum intelligo, aliàs non noturus. Et si circa hæc breuiloquio vobis fui, hòc ideo: nam in vobis tantū præsumo scire fundamentum, quòd vobis non latebit intentio huius rei. Et sufficit mihi, quòd vobis meus patet intellectus, & non mecum migrare queat huiusmodi veritas ab hac luce. Ob paternitatis vestræ reuerentiam Nouū hoc lumen edidi super ea: quoniam inter mundi cæteros vos elegi, hac re meo iudicio digniorem. & Altissimus vos peruenire faciat ad optatum.

EPISTOLA MAGISTRI ARNALDI DE VILLA NOVA SVPER ALCHYMIAM AD REgem Neapolitanum.

SCIAS, O tu Rex, quòd sapientes posuerunt in opere multas res, & multos modos operandi, scilicet dissoluere, & congelare, & plura vasa & pondera, quod fecerunt ad excæcandum ignorantes, & ad declarandum intelligentibus opus prædictum. Et nota, ò tu Rex, quòd sapientes denunciauerūt opus sub breuibus verbis, licet plura verba alia posuerint, & adiunxerunt, vt non intelligeretur, ni si per sapientes. Sapientes verò dixerunt, quòd est vnus lapis, qui ex quatuor naturis est compositus: quæ quidem naturæ sunt, ignis, aer, aqua, & terra. Qui quidem lapis est lapis in similitudine, & in tactu, non autem in natura: & vocatur lapis, siue compositum quoddam. Compositum dum est ductum per viam rectam, est id quod quæritur, in quo nō est aliquid superfluū, vel aliquid quod desit, imò omnia quæ sunt in lapide, sunt ei necessaria, & nullo alio indiget: & quod dictum compositum, siue lapis est vnius naturæ, & vna res: quæ quidem res in decoctione ignis habet diuersos colores, antequàm fiat lapis albus perfectus. Et nota, ò tu Rex, quòd vbi magis dictus lapis stat in igne, tanto magis augmentatur de virtute & bonitate, quod in alijs rebus nō est ita: quia omnes aliæ res in igne comburuntur, & amittunt humiditatem radicalem. Dictus verò lapis totus solus in igne semper melioratur, & crescit eius bonitas, & ignis est eiusdem lapidis nutrimentum. Et istud est vnum de euidentibus signis ad cognoscendum lapidem ipsum, quod intellige bene. Quod compositum, siue lapis diuiditur ante operationē duobus modis: primo corporaliter, alio spiritualiter, & vnū exit ab alio, & est vnitū, & regitur vnum cum alio, & vnū meliorat aliud. Et philosophi nominauerunt vnum masculinum, & aliud fœmininum. Et nota, ò tu Rex, quòd quando philosophi nominauerunt arg. viu. & magnesiam, dicentes, Congelat arg. viu. in corpore magnesiæ: quod ipsi nō intellexerunt de arg. viu. vulgari, quod videtur, sed intellexerunt quòd arg. viuū est humiditas dicti lapidis: & quia magnesia non est illa, quæ videtur vulgariter: sed magnesiam vocauerunt totum compositum, in quo est tota dicta humiditas, quæ est arg. viu. quæ quidem humiditas non est sicut aliæ humiditates: quæ quidem humiditas currit in igne, & in eodem igne totum compositū dissoluit, congelat, denigrat, dealbat, & finaliter rubefacit & perficit. Et nota, ò tu Rex, quòd in opere non ponuntur plura, sed vna res duntaxat: nec oportet aliqua fieri trituratio manuum, nec aliquid apponi debet cum dicto lapide. Et nota, ò tu Rex, quòd terra alba vocatur lapis albus perfectus, & terra rubea vocatur lapis rubeus perfectus: quæ quidem terra alba per regimen dicti operis absque adiutorio alterius rei conuertitur in rubedinem. Aqua verò, siue arg. viuum vocatur humiditas, quæ est in dicto lapide. Et nota, quòd aqua, siue hu-

miditas dum exit de cõpositione,siue lapide, versa fuit tota compositio nigra in fundo vasis,& sic continuando ignem,ipsa nigredo in qua humiditas vertitur in diuersos colores,& finaliter in albedinem: quæ quidem humiditas vocatur etiam aer:qui aer,seu humiditas miscetur cum terra sua, & cum alijs elementis in ipso lapide existentibus,donec fiat vnum quid album. Et nota, ò tu Rex,quòd dicta humiditas aerea,quæ est arg.viu. est vna res cũ terra sua prædicta,& alijs elementis in dicto lapide persistentibus. Quę quidem humiditas licet sit pauca,est sufficiens ad nutriendum,& ad perficiendum totum lapidẽ, à quo est ipsa humiditas. Et est sciendũ,quòd in dicta cõpositione seu lapide sunt Sol & Luna in virtute & potentia,ac elementis in natura:quia si hæc non essent in ipso composito non fierent inde Sol,neque Luna:& tamen non est ipse Sol,sicut Sol communis, nec ipsa Luna, sicut Luna communis: quia ipse Sol & Luna existentes in dicta compositione,sunt meliores, quàm sint in ipsa natura vulgari,eo quòd Sol & Luna dicti compositi sunt viui, & alij vulgares sunt mortui:habito tamen respectu ad ipsum Solem & Lunam in dicto lapide existentes,vt est dictum:licet philosophi nominauerunt ipsum lapidem Solẽ & Lunam,ad finem illum:quia in ipso lapide sunt potentialiter,non autem visibiliter.Et est sciendum,quòd ipse lapis,siue compositum vna est res duntaxat,& vnius naturæ,& in ipso est totum illud quod est ei necessarium:& in ipso est id,quod eum meliorat,& illud quod ipsum complet:& non est istud cõpositum quod est vnum,videlicet opus aliquorum animantium,seu animaliũ, seu vegetabilium:sed est natura munda, & clara de suis propris mineris, quæ transmutatur per regimen ignis,& putrescit,& nigrescit,& albescit,& rubescit & ad plures alios colores deuenit. Et nota,ò tu Rex, quòd humiditas prædicta,quæ est arg.viu.est corruptio ipsius lapidis:quoniam ipsum lapidem nigrescere facit,& finaliter ipsum lapidem dealbat. Et nota,ò tu Rex,& scias,quòd philosophi dixerunt,Fundatis corpus,& assetis eum, donec conuertatur in aquam:quod intelligitur de dicto composito,quod fundatur,& congeletur:& tunc vocatur terra. Et nota quòd philosophi vocant aquam,dum dictus lapis est liquefactus cum sua aqua,quæ in ipso lapide est fixa:quæ aqua tunc est currens & alba sicut aqua. Et nota,ò tu Rex,quòd ipsi dixerunt,quòd conuertatur aqua in aerem:quod est intelligendum,quòd dicta aqua congeletur, & cõuertatur in corpus,quod antea fuerat:quod corpus stet tandiu in regimine ignis,donec conuertatur ipsum corpus subtile, & in albedinem perfectam redactum,& tunc nominatur per aliquos aer.Sed quando dicitur quòd conuertatur aer in ignem,intelligitur quod dictum compositum, quod vocatur aer, stet in igne fortiori tandiu donec rubescat:& tunc erit completum ad rubeum quod vocatur ignis,siue Sol. Et nota,ò tu Rex,quòd de vno solo composito & duntaxat de ipso fit opus,& non de alio, quod compositum recipe purum absq; immundicia,quæ sunt in eo,videlicet quod sit mundũ vt oportet: quòd compositum rege ipsum in igne cum suis naturis:& istud facias in principio regiminis ignis:quia in hoc est totus defectus,siue periculum. Et dum istud est factum,vlterius non potest esse aliquis deiectus:& tunc ignis debet esse inter fortem & lentum:quousque spiritus fuerit separatus à corpore,& ascenderit super terram,& remanebit in fundo vasis corpus mortuum sine spiritu in ipso existente.Et signum est,quòd si ponatur super ignem,& non fundit,neq; fumat iam est completum quantum ad istũ passum:& dum est ita, reducatur ipse spiritus supra ipsũ corpus, à quo exiuit,qui spiritus est similis nubibus nigris,quę portant aquam.Iste nanque spiritus vocatur aqua vitæ,per quã sustinetur hoc corpus, & cum qua moritur, & post mortem reuiuiscat. Et nota, quòd cùm dicto

dicto composito est illud, quod mortificat, & viuificat ipsum compositum, & cum ipso eodem dealbatur, & rubescit idem compositum sine adiutorio alicuius rei extraneæ. Item nota, quòd ignis debet esse in principio operis lētus secundo mediocris, tertio fortis, videlicet paulatiuè augmentando ipsum ignē donec dictus lapis albus fiat, & vltimo rubeus.

LIBER PERFECTI MAGISTERII, QVI LVMEN LVMINVM NVNCVPATVR ET VERE, QVIA

in eo dicta obscura philosophorum in arte Alchymiæ optimè deteguntur. Vocatur etiam Flos Florum Arnaldi de Villanoua, longè correctior & melior hactenus impressis.

(18)

SCIAS, carissime, quòd in omni re creata sub cælo, sunt quatuor elementa, nō visu, sed virtute. vnde nostri philosophi sub velamine scientiæ elementorum, istam scientiam tradiderunt: & operati sunt aliqui ad literam intelligentes, ex sanguine, capillis, ouis, vrina, & alijs, vt ex illis primò extraherent quatuor elementa, & cum eis opus perficerēt, separando per distillationem à prædictis primò aquam claram, deinde oleum in superficie citrinum, quod dicitur cōtinere ignem & aerē & terra nigra in fundo remanet. Postmodū cum aqua terrā abluunt, & dealbāt imbibendo ipsam, & decoquendo, & distillando aquam illam totiens, donec terra dealbetur: deinde reddunt ei oleum suum ad ignem præparatum, imbibēdo, & distillando, quo vsq; prædicta terra totum bibat, scilicet aquam, & oleū, & tincturam, donec compleatur eorum phantasia: postea accipiunt istam terrā siue lapidem & proijciūt super corpus fusum, videlicet super cuprum, vel aliud & breuiter nihil inueniunt, quia totum est phantasticū: & tamen faciunt secundum quod philosophi dicunt in suis libris quantum ad literam. & sic in errorē ceciderunt, non inuenientes introitū. Et causa errorum illorū est, quia in indebita materia operati sunt: quia certum est quod non generatur ex homine nisi homo, & ex equo nisi equus. Cùm igitur ista materialia sint à natura metallorū penitus aliena, impossibile est ex eis fieri generationem in metallis: quia metalla non generantur nisi ex suis spermatibus proprijs: ideo perquirendū est quid sit sperma metallorum, & sic habebimus totum magisterium: quia non inuenitur in re, quod in ea nō est: nō sunt autem metalla in capillis, & huiusmodi. Dictum est autem sperma metallorum mercurius, & origo eorum, & hoc est certū: & ita omnes philosophi dixerunt: quod vsus & ratio docent esse verū, vt inferius declarabo. Prædicta autē, scilicet sanguis, capilli. & huiusmodi, non sunt mercurius: ex eis igitur nō possunt fieri metalla, seu eorū transmutatio. nō sunt prædicta lapis noster, licet sint scripta ad exemplum. Quidā alij accipiunt quatuor spiritus, quia ita nominantur ad literam, scilicet sulfur, arsenicum, sal armoniacum, & mercurius: & dicuntur spiritus, quia ab igne fugiunt, & euolāt in fumum: & ista accipiunt loco quatuor elementorum, videntes quòd philosophi dicunt in libris suis, scientiam esse in spiritibus: & istos sublimant sublimatione vulgari, non philosophica, & faciunt ipsos ascendere, vt sint naturæ aereæ: & postmodum fixant decoquendo, & calcinando, vt sint naturæ terræ: postea soluunt, vt sint naturæ aquæ: postea distillant, vt sint naturæ ignis: & ista componunt iuxta libros ad literam, credentes habere scientiam elementorum. Et composita simul proijciunt supra corpus imperfectū, & inuenerunt nihil. Hæc causa eorum errorum est vna, quia ista non sunt sperma metallorum perfectorum, nec imperfectorū, excepto mercurio & sulfure, quod est eius coagulū, sed

ad iſtam coagulationem nos attingere nō poſſumus: facit enim natura per ſuā virtutem, & per magnum ſpatium temporis, ad quod vita hominis durare non poteſt: ex eis igitur impoſsibile eſt, quòd ſit generatio metallorū, ſeu tranſmutatio. Sunt alij, qui ſulfure & arſenico, & ſimiliter amborū commiſtione laborē impēndunt diuerſis operationibus: venientes autem ad proiectionē, viderunt eos aduri & euaneſcere, & non in corporibus longam moram trahere, ſed corpora relinqui ab eis magis immunda, quàm prius fuerant: & cauſa eſt, quia ſulfur & arſenicum in igne citò comburuntur, & in carbonem reducuntur. vnde nec per ſe, nec iuncta corporibus, vt ſanguini vrinæ, vel huiuſmodi, ſunt lapis noſter, ſeu medicina. Quia igitur ad generationem hominis nō fit alicuius rei permiſtio niſi ſpermatis, & ſic de alijs generationibus naturalibus: ſic magiſterium noſtrum commiſtione alicuius non eget extranei. Quidam credunt in ſalibus & alluminibus ſcientiam inuenire, & eos ſoluunt, calcinant, & coagulāt, & fundunt, & præparāt: alij per ſe ſolum proijciunt ſuper corpora imperfecta: alij commiſcent ſpiritibus, aut corporibus præparatis, ſed in proiectione nihil inueniunt: & cauſa eſt eadem cum præcedentibus. Quidam ex ſolis metallis credunt medicinam elígere, et præparant ea calcinando, ſoluendo, congelādo & proijciunt ſuper corpus, & decepti ſunt: quia error illorum eſt, quia ſperma ſcilicet metallorū, ab initio non ceperunt, ſed corpus, vt eſt in natura ſua Qui ſubtilius intuentes, conſiderauerunt mercurium eſſe metallorum principiū, & ipſorum originem calore ſulfureo decoquente: & ſublimarunt per ſe mercurium: poſtea eum fixauerunt, ſoluerunt, & congelauerunt: venientes igitur ad proiectionem, nihil inuenerūt. Cauſa verò illorum errorum eſt, quia ſicut ſperma viri non affert fructum, niſi proijciatur in matricem mulieris: ſic nec mercurius, qui ſperma eſt, non prodeſt, niſi proijciatur in matrice corporum, id eſt fixa calce, vt ipſe ibi nutriatur. Quidā ipſum mercuriū cum corpore amalgamādo miſcuerunt, & lauerunt tam diu cum aqua dulci, donec eis apparuit corpus mundum propter ſplendorem, & naturam mercurij: & id coxerunt vſque ad finem, ita quòd factum fuit eis durum, credentes quòd mercurius cum tali corpore immiſceretur, & nihil inuenerunt: imò corpus fuit immundius quàm fuiſſet antè, & mercurius euanuit. Et cauſa erroris eorum eſt, quia ſpiritus non iungitur corpori, niſi anima mediante: anima enim eſt medium inter corpus & ſpiritum, ipſa ſimul coniungens. Anima autē fermentum eſt: quia ſicut anima corpus hominis viuificat: ſic fermentum iam corpus mortuum, & à natura ſua iam penitus alteratum viuificat. Vnde anima obtinet principatum, exerens vires ſuas. Iccirco quid ſit fermentum, infra dicetur. Quidā miſcuerunt corpora imperfecta cum corporibus perfectis, & poſuerunt ad coquendum in igne lento vt melius inuicem vnirentur: poſtea fortificauerūt ignem paulatim, vt corpus non fixum figerent cum adiutorio ignis, & ſic tenendo in igne calcinauerunt, poſtea ſoluerunt, & congelauerunt, & reduxerunt: poſtea poſuerunt in examinatione, & nihil inuenerunt niſi corpus purum, quod poſuerunt. Cauſa autem eorum errorum, quia corrumpens & defectus corporum imperfectorum, ſcilicet terra ſulfurea, aduſtiua, coniuncta eſt per minima cum corpore imperfecto, quia adhæſit ei à principio originis ſuæ, impeditq; ne perficiatur. Vnde oportet ad hoc, quòd illud, quod eſt bonum in corpore imperfecto vnà cū corpore perfecto perficiatur, quòd id quod hoc faceret, haberet duplicem virtutem, vnam qua ſepararet terram ſulfuream comburentem à commiſto: & aliā, quæ iam ſeparatum, ad naturam ſuam conuerteret. Hanc autem virtutem corpus in ſua craſsitie habere non poteſt. Et multi tentauerunt, & tanquam de ſcientia deſperati, intellectus debilitate magiſterium reliquerunt. Nunc autem ſci-

scire te volo, quòd materia metallorum omnium, & eorum sperma est mercurius decoctus, & inspissatus in ventre terræ, calore sulfureo decoquente: & secundum varietatem sulfuris, & ipsius multitudinem, in terra diuersa metalla generantur: semper tamen eorum materia est vna, & eadem essentialiter, solũ differens accidente, scilicet ex decoctione maiori aut minori, adurente vel temperata. & in hoc omnes philosophi conueniũt. Certum est, quòd omnis res est ex eo, & de eo, in quod resoluitur: sicut glacies, vel nix, quæ mediante calore resoluitur in aquam, quia ex aqua est: sed omnia metalla conuertuntur in mercurium, vt infra te docebo: ea igitur fuerunt ex mercurio. Et sic soluitur opinio illorum, qui dicunt, Species metallorum transmutari non possunt: & hoc verum est, vt ipsi asserunt, nisi ad primam materiam reducantur. Reductio autẽ illorũ ad primam materiam est facilis, vt tibi inferius ostendam: ergo transmutatio facilis & possibilis est. Multiplicatio etiã in metallis est possibilis: nam omne crescens & nascens multiplicatur & crescit, vt patet in plantis & animalibus: nam ex vno grano fiunt mille. Metalla autẽ in terra nascuntur & crescunt, ergo possibilis est in eis augmentatio vsque in infinitum: & sic patet theorica: sequitur vt dicamus de practica.

Practica Alchymiæ Arnaldi.

SI ad perfectum magisterium peruenire volumus, oportet primò vt lapidẽ philosophorum purum & mundũ habeamus, acceptũ sicut est in sua mine nera, nihil adiectum, vel diminutum: & sublimare ipsum, vt ex ipso trahamus id quod est purum & clarum: postea oportet nos ipsum facere descẽdere, postea distillare, quarto calcinare, quinto soluere, sexto cõgelare, septimo fixare, octauo incerare. Ecce tota practica, & reductio ad primam materiam: quia aliter nõ fieret generatio, seu multiplicatio. Animaduerte in eis, quæ tibi scribuntur.

Dico tibi, carissime, quòd oportet corpora primò ad primam materiam reducere, ad hoc vt fiat generatio, seu multiplicatio in eisdẽ. Animaduerte ergo in his quæ tibi describũtur. Accipe cupri lib. 1. & fiat ex eo limatura munda, & misce cum lib. 4. mercurij, terendo in mortario cum sale modico & aceto, quousque simul amalgamentur. Cùm autem cuprum fuerit optimè coniunctum, pone ipsum in bona quantitate aquæ vitæ, hoc est in 12 partibus sui de aqua vitæ, hoc est, quòd si amalgama fuerit lib. 1. aqua vitæ sit 12. & pone totum in vrinali super ignem debilis cineris inferius lentissimè ad ignem per diem naturalem: tunc dimitte infrigidari, &c. Alibi sic. Accipe de lapide albo quantum vis videlicet partem vnam, & de aqua sua, id est mercurij, partes quatuor: & commisce simul bene incorporãdo, terendo, donec sit bene incorporatum: postea pone ipsum in vase vitreo, & intus pone de aqua vitæ partes decem: postea pone prædictum vas ad ignem cineribus mediantibus, & fac quòd ignis sit lẽtus per diem & noctem: tunc dimitte infrigidari fornacem, & cùm frigidatum vas fuerit, cola aquam tuam cum omnibus, quæ in ea sunt per pannum lineum, donec transeat, & exeat per pannum de aqua, id quod de *lapide erit solutũ: & si melius scires facere istam separationem, melius esset. Hoc autem quod erit solutum, pone in phiala vitri bene obturata cum cera, semper conseruãdo super suum calorem: postea accipe id, quod remansit in panno ad soluendum, & iterum cum noua aqua benedicta repone ad ignem, sicut prius in vase prædicto, per diem & noctem: postea dimitte infrigidari, & cola sicut prius, & quod erit solutum, vt prius feciſti, ad partem pone, vt supra: & sic totiens reitera, quousque totum opus in aquam conuertatur, id est ad primam materiam, quæ est in humido, id est mercurius omnino. Quo facto, hoc totum accipe, & pone in vase vitri super ignem lentum decoquẽs, quousque videas in superficie nigredinẽ: quam remoue subtilius quàm potes: & sic reitera coquẽdo, & nigredinem su-

*corpore

peremínentem tollendo, quovſque nihil emittat nigredinis, & aqua remaneat clara. Nunc habes terram & aquam, ſcilicet duo principalia elementa: deinde accipe terram illam, & nigredinem, quam collegiſti, & pone in vaſe vitreo, & ſuperfunde de aqua prædicta, quovſque ſuper eam natet, & coque leui, vel lento in igne per quatuor dies: tunc iterum aquam impone, & coque: & ſic ſucceſſiuè, quovſque aqua fiat alba, & lucida, & clara. Et ſcias quòd hoc eſt, quod philoſophi dixerunt, Hæc terra cum aqua putreſcit, & mundificatur: quæ cũ mundificata fuerit, totum magiſterium dirigetur: qua mundificata, & dealbata, vt eſt dictum, aqua mediante, quæ cum dicta terra mediante calore coagulata eſt & inſpiſſata, terram iſtam coagulatam cum aqua ſua, ſiue ſpiſſatam ſine alterius aqua, decoques forti igne in cucurbita vitrea, alembico vitreo ſuperpoſito, vt quidquid ibi aquæ fuerit, aſcendat in alembico, & terra remaneat calcinata: tũc accipe fermentum de quocunque volueris quartam ſui partem, id eſt, ſi fuerit vna lib. corporis: recipe vncias 3. fermẽti. Fermẽtum vero auri aurũ eſt, & fermẽtum argenti, argentum eſt: & iſtud fermentum etiam ſit ſolutũ, & vt terra factũ provt corpus imperfectũ, & eodẽ modo & ordine præparatũ ſimul coniunge, & imbue cum aqua prædicta, & coque per dies tres, aut plures, & tunc iterũ in aqua ſua prædicta imbue, & coque vt prius: & hoc toties reitera, quoties hæc duo in vnum corpus reducantur: quod perpendes, quando color non variabitur in eiſdem. Tunc funde ſuper eis aquam prædictam partem poſt partem: paulatim & paulatim, quovſque bibat de ipſa, quantum bibere poterit, dando ſemper nouam aquam. Nam in iſta coniunctione corporum, ſpiritus cum eis miſcentur, & vnum fiunt cum eis, & incorporantur, & coniunguntur in natura ipſorum, & germen iungitur cum corporibus prædictis mundatis, quia ante non poterat propter eorum immunditiem, & craſsitiem: ſed nunc eis coniungitur, & in eis creſcit, & ſuum augmentat numerum, ac in eis multiplicatur multiplicatione infinita, ſecundum quod operatum fuerit per verum artificium.

Nunc exponamus obſcuriſsima philoſophorum verba. Primum enim eſt corporis in mercurium reductio: & ſcias quòd iſtud eſt, quod vocauerunt philoſophi Solutionem, quæ artis eſt fundamentum, & principium huius magiſterij. Vnde Roxinus in libro Turbæ: Niſi corpora ſolueris noſtra ſolutione, in vanum laboras. De qua ſolutione tractans Parmenides in eodem libro, dicit: Quidam corporum ſolutionem audientes, putant aquam nubis eſſe: ſi autẽ legiſſent libros noſtros, & intellexiſſent, ſcirent vtiq; aquam eſſe permanentem, quæ abſque ſuo corpore, cui coniuncta & facta vnum, permanens eſſe non poteſt. Non eſt enim philoſophorum aqua nubis, ſed ipſorum corporum conuerſio in aquam, ex qua primo fuerũt creata, ſcilicet mercurio: provt gelu conuertitur in aquam limpidam, ex qua primo fuit. Ecce habes vnum elementũ, quod eſt aqua, & ipſius in primam materiã reductio. Secundum verbũ eſt, quòd fit terra: & hoc eſt quod philoſophi dixerunt: quod de craſsitie aquæ, terra cõcreatur. Vel ſecundum aliũ intellectum, qui magis meo iudicio appropinquat veritati, quod de craſsitie aquæ, terra generatur: quoniam fæces aquæ, quæ remanent in fundo vaſis, terram philoſophi dixerunt: quæ conuertitur cũ aqua id eſt dealbatur per diſtillationẽ, & inhumationẽ: & hæc eſt cribratio philoſophorum, eorum cõtritio, ſeu combuſtio. Sic ergo habes aliud elementũ, quod eſt terra. Tertium verbũ eſt terræ mundificatio, de qua mundificatione Morienus philoſophus ait, Hæc terra cum aqua putreſcit, & mundificatur: quæ cũ mundificata fuerit, totum magiſterium dirigetur: de quo dicit etiam Conſtans philoſophus in libro Turbæ, Iunge ſiccum humido, ſcilicet terram & aquam: ſiccum enim eſt terra, humidum eſt aqua. Ecce quòd habes aquam & terram

per

per se & terrã dealbatam cum aqua. Quartum verbũ est aqua, quæ potest euaporare destillando, seu sublimando: in qua sublimatione seu ascensione efficitur ipsa terra aerea, quũ prius esset inspissata cum terra, & coagulata. Et sic habes aquam, terram, aerem: quod dicit Theophilus philosophus in libro Turbę Ipsum dealbate, siccum igne comburite, quovsque ex eo exeat spiritus, qui in eo inuenitur, quæ dicitur auis, vel cinis Hermetis. Et ait Mireris philosophus: Et terra remanet calcinata in fundo vasis, quæ est naturæ igneæ: & sic habemus in prædictis præparationibus quatuor elementa. Hæc igitur terra calcinata est puluis, de quo ait Mireris philosophus, dicens: Cinerem ne vilipendas, in inferiori loco testæ eximite: in eo enim diadema *cordis est. Postmodum cum prædicta terra fermentum pone, quod Philosophi fermentum, animam dicũt: & ideo sicut corpus humanum sine anima nihil valet, imò est sicut fæx: sic etiã in proposito: Nam fermentum est corpus præparatum, vt dictum est, & ad naturam suam alia conuertit. Et scias quòd non est fermentum, nisi Sol & Luna. Ista enim corpora alijs dominãtur, & ipsa ad suam naturam conuertũt: & ideo à Philosophis fermentum dicuntur. Oportet igitur fermentum in corpore introduci, quia est eius anima. Et hoc est quod dicit Morienus philosophus, Nisi corpus immundum mundaueris, & dealbatum reddideris, & animam in eo nõ miscueris, nihil huic magisterio direxisti: Igitur fit coniunctio fermenti cũ corpore mundato: & tunc spiritus cum eis iungitur, & gaudet cum eis, quia mundata sunt à natura sua crassa, & subtilia facta sunt: Et hoc est quod dicit Archelasius philosophus in libro Turbæ, Spiritus non iungetur cum corporibus, donec à suis immundicijs perfectè fuerint corpora denudata, & in hora coniunctionis mirabilia apparebunt: nam omnes colores de mundo apparebunt in operando, quicunque possint cogitari: & corpus imperfectum colorat coloratione firma, mediante fermento, quod fermentum est anima: & spiritus mediante anima corpori coniungitur, & ligatur, & cum eo simul in colore fermẽti conuertitur, & fit vnum cum eis. Ex prędictis apparet, subtiliter intuẽti, Philosophos in suis verbis obscurissimis vera dixisse: nam ipsi philosophi in suis libris dicunt, quòd lapis noster est ex quatuor elementis: & ipsum elementis cõparauerunt. Et ostensum est primò, qualiter hîc sunt quatuor elementa. Dixerunt etiam, quòd lapis noster componitur ex corpore & anima, ac spiritu, & verum dixerunt: nam corpus imperfectum corpori comparauerunt propter hoc quia est infirmum. Aquam, spiritum dixerunt, & verè, quia spiritus est. Fermentum, animam dixerunt, quia, sicut supra dictum est, corpori imperfecto vitam tribuit, quam prius non habebat, & meliorem formam producit. Dixerunt etiam quidam philosophi: Nisi corpora vertatis in incorporea, & non corpora in corpora, id est de corpore spiritum, & è contrà, nondum operandi regulam inueniſtis: & verum dicunt. Nam primò corpus fit aqua, id est Philosophorum mercurius, & sic fit incorporeum: deinde in conuersionem spiritus in aquam, fit corpus. Et ideo quidam dixerunt, Conuerte naturas, & quod quæris, inuenies: hoc est verum. Nam in nostro magisterio primò facimus de crasso gracile & de corpore aquam: & postmodum de humido siccum, id est de aqua terram id est siccum. Et sic naturam conuertimus, & facimus de corporeo spirituale, & de spirituali, corporale, vt dictum est: & facimus id quod est superius, sicut illud quod est inferius: & quod est inferius, sicut illud, quod est superius: scilicet vertimus spiritum in corpus, & corpus in spiritum, vt patet in principio operationis: vt in solutione, quod est inferius, est sicut quod est superius, & totũ vertitur in terram. Patet igitur ex dictis, quòd in lapide nostro sunt quatuor elementa, & sunt anima, corpus, & spiritus. Et lapis etiam noster, vt quidam phi-

*Aliàs Regis.

losophi dicunt, fit ex vna re, & cum vno. Et certè verum dicunt: nam totũ magisterium nostrum fit cum aqua nostra, & ex ea, & per eam: nam ipsam aquam soluunt, vt dictum est superius, non solutione, provt ignorãtes credunt, quòd conuertatur in aquam nubis, sed solutione vera philosophica, quæ est, vt conuertatur in aquam primam, ex qua fuerit ab initio. ipsam eandem calcinant, & in terram reducunt: per ipsam eandem aquam corpora in cinerẽ transformãt, & de ea cinerem dealbant, & mundificant, iuxta verbum Morieni dicentis, ꝙ Azot & ignis, latonem abluunt, atq; mundificant, & eius obscuritatem ab eo penitus eripiunt. Laton autem est corpus immundum, Azot autem est mercurius, & corpora diuersa coniungunt præparata modo prædicto, coniunctione tali, in quam non potest ignis potentia, nec alia tentatio, seu probatio separare: & ab ignis combustione defenditur: & eorum vnum in aliud mittit: & corpora sublimant, non sublimatione vulgari, quam intelligunt phantastici, credẽtes quòd sublimare sit superius ascendere, vel eleuare per ignem: et ideo accipiunt corpora calcinata, & miscent cum spiritibus sublimatis, vel eleuatis, scilicet mercurio, sulfure, arsenico, & sale armoniaco: & faciunt per ignem fortem, & subitaneum corpora cum spiritibus eleuare: quia pars non fixa, seperat partem fixam, per multam quantitatem non fixæ partis, & ita eleuant corpora cum spiritibus: & dicunt, quòd tunc sunt corpora sublimata: & hi tales fallũtur, & delusi sunt: quia postmodum inueniũt ipsa magis immunda. quàm prius fuerint. Vnde scias, quòd non est nostrum sublimare, superius ascendere, vel eleuare: sed sublimare philosophorũ est, de re vili preciosam facere: & de re infima & commista, altam facere ac magnam, & puram, vt cùm dicimus, Iste homo sublimatus est, id est in dignitate positus est: sic enim dicimus corpora sublimata, id est subtiliata, & in altam, puram, mundam, & nobilissimam naturam conuersa. Vnde sublimare apud philosophos est subtiliare, mundare, & defæcare, dealbare, & rubrum facere: quod totum facit aqua nostra benedicta. Sic ergo intellige nostram sublimationem & descensionem, destillationem & calcinationem, solutionẽ, congelationem, fixationem, inceratione: & hoc totum fit per beneficium aquę benedictæ, & in hoc omnes sunt decepti. Aqua etiam nostra mortificat, & viuificat, & apparere facit multos colores: primo nigrum in mortificatione corporis, dum in terram conuertitur: postmodum apparent multi colores, & varij ante dealbationem, quorum omnium finis est albedo: in coniunctione verò corporis præparati & fermentati, apparẽt tot colores, quot ab homine excogitari possunt: & apparet quòd nostrum magisteriũ vnum est, & est ex vno, & cum vno: fit & ex quatuor, vt dictum est & ex tribus vt etiam supra dictum est. Vnde scias, carissime, quòd philosophi nostri lapidis nomina multiplicauerunt, ad hoc, vt eum absconderent: & dixerunt lapidẽ nostrum corporeum & spirituale esse: & in rei veritate non mentiti sunt. provt sapientes intelligere possunt. Nam ibi est corpus, & spiritus: & corpus factum est spirituale in solutione, vt dictum est: & spiritus factus est corporalis in coniunctione ipsius cum corpore imperfecto & fermento. Quidam philosophi ip sum vocant æs, provt dixit Eximæus in libro Turbæ: Scitote, inquit, omnes scientiam quærentes, quòd nulla fit vera tinctura, nisi ex ære nostro: & infinita nomina ei imponunt, ne ab insipientibus perciperetur. Quocunque tamen nomine ipsum nominent: vnum, & idem est opus apud omnes. Et dicit Morienus, quòd confectio nostri magisterij assimilatur in ordine creationis hominis: nam primo est coitus, postmodum conceptio, deinde imprægnatio, quartò ortus, quintò sequitur nutrimentum. quod sic intelligitur: primò sperma nostrum, id est mercurius, cum terra coniungitur, id est cum corpore imperfecto

quæ

quæ terra mater dicitur, ideo quia terra est mater omnium elementorum: tunc secundum Philosophos coitus appellatur. Dum autem terra incipit aliquantulum retinere mercurium secum, tunc dicitur conceptio: & tunc agit masculus in fœminam, id est, mercurius in terram. Et hoc est, quod dicunt Philosophi, quòd nostrum magisterium non est aliud, nisi masculus & fœmina, & ipsorum coniunctio, dominante aqua, id est mercurio: & terra crescit, & multiplicatur, & augmentatur, & eueniet, quando terra dealbatur: & tunc prægnatio nuncupatur, quando terra iam imprægnata est: deinde fermentum iungitur cum corpore imperfecto præparato, vt dictum est, quousque vnũ fiant colore & aspectu, & tunc dicitur ortus: tunc enim natus est lapis noster: qui natus, Rex à Philosophis nuncupatur: vnde dicit Philosophus in libro Turbę: Honorate Regẽ nostrum ab igne venientem, diademate coronatum, & ipsum alimentate, donec ad ætatem perfectam deueniat: cuius pater est Sol, mater verò Luna: Lunam autem accipe pro corpore imperfecto, Solem pro corpore perfecto. Vltimò autem sequitur nutrimentum, vsque dum augmentetur augmentatione magna. Nutritur autem lacte suo, id est spermate, ex quo fuit ab initio sui. imbibitur autem mercurius sæpe sæpius, quousq; bibat ex eo, quod sufficiat, id est, vsque ad perfectionem, quæ est finis totius operis nostri. Per ea igitur, quæ dicta sunt, facilè possunt intelligi omnia dicta Philosophorum obscura, & cognosces omnes in eodem conuenire. Et nihil aliud est nostrum magisterium, quàm quod prędixi. Iam habes corporis solutionem & reductionem ipsius ad primã materiam sui: deinde habes ipsius in terram conuersionem, & postea dealbationem, in aerem demigrationem: quia tunc distillando humiditatem, quæ in eo inuenitur, fit aereum quod ascendit, & terra remanet calcinata, & tunc est igneæ naturę. Habes etiam coniunctionem istorum adinuicem, & habes cõmistionem animæ cum corpore, & etiam coniunctionem animæ, & corporis, & spiritus simul: & conuersionem istorum adinuicem: & habes augmentationẽ tantùm huius Elixir, cuius vtilitas maior est, quàm possit ratione percipi.

FINIS

PRACTICA MAGISTRI ARNALDI DE VILLA NOVA AD QVENDAM PAPAM, EX LIBRO dicto, Breuiarius librorum Alchymiæ.

SANCTISSIMO in Christo patri deuotissimo, pedum oscula beatorum, mutatio Dei excelsa, Dico tibi pater alme, &c. Quòd omnium primò corpora in primam materiam reducere oportet. Prius te scire volo, quòd materia omninm metallorum, & eorum sperma est fumus albus, decoctus, & inspissatus in ventre terræ, calore sulfureo decoquente: & secundum varietatem sulfuris, & ipsius multitudinem in terra, diuersa metalla procreantur: semper tamen ipsorum plurimũ materia est vna, & eadem essentialiter, solo differens accidente, &c. Cùm enim sine sale operator nihil agat, sicut qui cum arcu sine corda sagittat: & hoc Morienus clarius dicit, Accipite phlegmaticũ & cholericũ, & terite sanguineũ cum eis, donec fiat cælum tingens pro debita & c. in suo igne, & c. Phlegmaticus est frigidus & humidus vt mercurius, cholericus verò est calidus & siccus vt sal armoniacum, sanguineus est calidus & humidus, vt Sol, seu aurum: Nota sal armoniacum non dat colorem, sed dat introitum, præparat, & purgat: ingrediuntur tunc reliqui spiritus corporibus permistis, & coniungit, & recedit. Ipsum enim sal est vnguentum siccitate ignis coagulatum, ex natura calida &sic-

ca ſubtili,à parte in partem penetrans ſoluit corpora,& eſt copulator contradictoriorum,& omnium ſpirituum cum corporibus. Ipſum enim eſt ſpiritus volans,lapis generans,ad Elixir coadiutor. Et niſi ipſum eſſet,non ſolueretur,nec ingrederetur Elixir,nec poneretur vnum cum aliquo alio, nec intraret vnum in aliud: volans eſt,exiſtens vnà cum corporibus corpus, & eſt in eo occultum & abſconditum: de quo dicit Auicenna in Maiori,ſi poſueris eum loco ignis, aeris,& ſulfuris,aut cuiuslibet,non erraſti in opere: ad quamlibet enim ſe inclinat naturam. Et Almizadir,id eſt ſal armoniacum tibi ſolũ ſubſeruiat. In libro Aluminum & ſalium traditur: Quòd ſi Deus non creaſſet eum,non perficeretur Elixir,& vanum eſſet ſtudium Alchymicum. Qui ergo ſine ſale operatur, vel agit,vt ait Allegoria ſapientum,corpora mortuorum in ſepulchris eorum non attenuat,propterea &c.

DE DECOCTIONE LAPIDIS PHILOSOPHORVM

& de regimine ignis in diuerſis gradibus decoctionum ad coagulationem lapidis.

Verſus de ſolutione.

Qui quærit in merdis ſecreta philoſophorum,
Expenſas perdit proprias,tempuſq; laborum.
Eſt in mercurio quicquid quærunt ſapientes:
Corpus,abhinc anima,ſpiritus,tinctura trahuntur.
Nullus mercurius ſumatur,quàm mineralis.

Ignis coagulationis gradus.

Primus formetur,vt ſenſus ei dominetur,
Senſibus æquato gaudet natura ſecundo,
Tertius excedit,ſed cum tolerantia lædit:
Deſtructor ſenſus,neſcit procedere quartus.

Igitur ad practicam deſcendamus,clarè & apertè, & intelligibiliter eam ſubijciamus. Nota ergo,quòd in operatione noſtra,quæ diuina eſt,potius quàm humana,requiritur vna ſola materia,nec vlla alia: quia aqua noſtra pura, & mineralis in nullo alio opere poſita,nec etiã alicui corpori miſta, quæ materia eſt ſubſtãtia,& à qua diuerſi colores effectuſq; in regimine apparẽt. Et ſcias quòd vna materia etiam requirit vnicum vas de vitro,quod dicitur vas Hermetis: & illud requirit vnum aliud vas terreum cum coopertorio ſuo ſimiliter terreo. Et illud vnum vas de terra requirit vnicum furnum, videlicet furnum Hermetis, & coopertorium furni. Primò ergo deſcribamus vas vitreum. Fiat ergo vas Hermetis de vitro,quod rotundum ſit ad modum cæleſtis Lunæ mediç,quod vas debet habere foramen ad modũ vaſis,per quod foramen Luna plena portabitur. Deſcriptio autem vaſis Hermetis eſt aliquantulum oblongum ad modum ouí,vel ad modum ampullæ.

Vas terreum modò deſcribamus,in quo debet vas vitreum prædictum poni. Fiat ergo vas terreum,quod poſsit ſuſtinere ignem fortem, & continuum, etiam cum ignitione,ſicut eſt terra, de qua fiunt crucibula ad fundendum aurũ: & fiat dictum vas tantæ capacitatis & magnitudinis,quod prædictum vas vitreum poſsit ibi bene recipi: ita quòd ſub vaſe vitreo,& ſupra vas,& circa illud poſsint poni cineres cribellati ad ſpiſsitudinem duorum digitorum ad minus: fiat autem prædicto vaſi coopertorinm, quod ita coniungatur cum vaſe ſuo, quòd flamma ignis non poſsit percutere vas vitreum intus poſitum. Habeat autem prędictum cooperculum vnam ſuperius auriculam, vt poſsit deponi,& tractari &c. Modò collocemus vas vitreum in illud vas terreum ſic: Primò habeas

beas de cineribus optimè cribellatis in bona quantitate,& pone de eis in vase terreo prædicto in spissitudinem duorum digitorũ ad minus, fortiter cineres imprimendo:deinde pone ibi vas de vitro cum suo retentorio, vel cooperto-rio:prius tamen optimè claudatur orificium ipsius vitri,cum luto tibi noto(est autem lutum sapientiæ)deinde circumpone cineres reliquos circumquaque, & supra &c. sicut scis.

Modò subijciamus aliqua notabilia: Nota,quòd in operatione nostra, & in quolibet opere alchymico,siue agatur de sublimationibus,siue de distillationi bus,siue decoctionibus quibuscunque, necessarium est duas partes vitri esse vacuas.

Item,quantò carbones sunt magis ponderosi,& magis compacti,seu densi, tantò sunt meliores ad opus nostrum: quia ignis factus ex ipsis magis durat in sua qualitate,& ita carbones quercini & similes sunt eligendi.Et nota,quòd licet sint quatuor colores principales in opere apparentes, scilicet niger, albus, rubeus,& citrinus,qui sunt in diuersis gradibus taliter apparentes secundum suum gradum decoctionis.Cum alio enim igne facimus corpus nigrum, cum alio album,& cum alio rubeum,& alio citrinum. Sunt enim quatuor gradus ignis,qui in suprascriptis quatuor versibus continentur.Et nota,quòd Philosophi hanc scientiam ignis celauerunt, nec aliquis philosophus de dictis gradibus est clarè locutus,sed obscurè omnes.De leui igne tantùm faciunt mentionem. Primus igitur gradus continetur in primo versu, qui est, *Primus formetur ut sensus ei dominetur.* Et quomodo cognoscetur, quando est calor primi gradus? certè sic: quòd si manus tangant cineres, seu capellum, seu cooperto-rium furni possit ibi stare sine aliqua læsione.Et iste est primus gradus,quẽ Philosophi celauerunt:& cum illo solo igne,aut sibi simili,& cum nullo alio, putre *Putrefactio.* fit materia nostra secundum aliquos philosophos in 40 diebus,quod ego non credo:secundum alios verò in 50 quod etiam non credo:secũdum alios in 70 quod etiam non credo. Qui verò probauit,& expertus est,compleuit putrefactionem veram in 97, vel ad plus in centum diebus,& illud est verum. Et nota, quòd licet non appareat ad oculum in materia putrefacta nigredo, tamen curandum non est,quia pro certo secundum esse naturæ pellis,est super nigredinem:& ideo elementa iam iuncta sunt,siue vnita,& leui igne cocta locãtur, & in alias vertuntur naturas.Et per secundum gradum decoctionis,illud quod est occultum,fiet manifestum:& quod modò est manifestum,fiet occultum. Ignis quarti gradus non est carbonum,sed est ignis flammæ,qui fiet in hũc modum:Habeas ligna de quercu,vel similia,& sint crassæ quantitatis, ita vt possis amplexari manu:tunc incîde dicta ligna in frusta, ita quòd longitudo lignorũ non excedat latitudinem furni: Deinde facto igne prius carbonum in furnello, superpone ex dictis frustis lignorũ,duos vel tres,vel quatuor,sicut expedire videris.Exposuimus igitur superius primum ignis gradum,qui notatur,per hunc versum, *Primus formetur, ut &c.* Per quem gradum ignis, & non per alium materia nostra necessariò debet putrefieri, dissolui, mortificari, & denigrari.Restat nunc dicendum,per quem modum materia nostra putrefacta dealbetur:Igitur procedamus ad secundam partem operis,quæ est nostræ medicinæ dealbatio.Hîc verò notãdum,quòd duplex album est: Est vnum album quod fit ad modum Iouis vel Saturni,& talis dealbatio fit post putrefactionem: vnde dicit Geber philosophus, Oportet Iouem & Saturnum indurare, & Martem,& Venerem rubificare.Ista autem dealbatio non est vera dealbatio, quia non est firma, nec fixa, & hîc perficitur, & completur secundi gradus ignis in 100. diebus, qui hoc versiculo continetur: *Sensibus æquato gaudet natura secundo:*

qui ſecundus gradus debet eſſe lenis, tamen aliquantulum fortior igne primi gradus: debet enim eſſe talis, quòd per tactum furni manus reſpondeat igni, & ignis manui, hoc eſt, quòd manus poſsit ſuſtinere talem calorem, & non plus: Has igitur differentias poteris facere cum ſolario tenui perforato exiſtente ſuper carbones: in quo facias diuerſa foramina, ſecundum exigentiam graduum ad beneplacitum, vel aliter & c. Finitis autem centum diebus, continua ignem prædictũ ſecundi gradus, vt materia bullire incipiat, & fluere, ſiue fundi, & durabit bullitio iſta 70 diebus: & tunc materia incipit facere quoſdam lapillos ad modum, ſeu ſimilitudinem Hyacinthorũ: continua tamen ignem ſecundi gradus, quouſque dicti lapilli appareant. Cùm autem videris prædictos lapillos apparere, tunc ignem carbonum fortifica, faciẽdo ignem tertij gradus, qui notatur per hunc verſum, *Tertius excedit, ſed cum tolerantia lædit.* Dictum autem ignem tertij gradus continuabis ad incinerandos lapillos per centũ dies, quia infra dictum tempus centum dierum lapilli incinerabuntur, & figentur fixione vera & perfecta. Quòd ſi infra dictum tempus materia noſtra non incineraretur: tunc eundem ignem tertij gradus continua, quouſque materia noſtra ſit incinerata, & tunc materia noſtra dealbabitur. Et hoc album, dicitur albũ permanens, & dicitur ſpiritus & anima: & de hoc albo dicit Morienus, Dealbate latonem, id eſt terram, & apponite liberos, ne corda veſtra rumpãtur. Et Hermes, Ipſum dealbate, & ſuo igne ſublimate, quouſq; exierit ſpiritus, quẽ in eo inuenietis, qui dicitur auis Hermetis. Et iſta incineratio & dealbatio detegens, ſcilicet dubium terræ ſitientis, & aquam nubium. Et ſcias, quòd infra dictos centum dies materia noſtra, ſeu cinis noſter debet fieri in colore margaritarũ, ſeu marmoris coruſcantis. De prædicto albo dicit Algazel, Ipſum dealbatum citò igne ſublimate, & c. id eſt iterato ſoluite. Et ſcias, quòd prædictum ignem tertij gradus continuare debes, quouſq; ſecundum album appareat, & in colore prædicto. Modò ſequitur quarta pars operis, quæ dicitur lapidis noſtri rubificatio. Tunc totam animam in corpus conuertimus, cùm materiam noſtram, quæ prius fuit alba, rubificamus. Dicta autem rubificatio debet neceſſariò fieri per ignẽ quarti gradus, qui in verſiculo continetur, *Sic deſtructor ſenſus neſcit procedere quartus.* Dictus autẽ ignis quarti gradus, erit ignis flãmæ, & ligorum, qui fit vt ſupra. Continua igitur ignem prædictum per 47 vel 50 dies: nã infradictum tempus debet color tyrius apparere. mercurius verò igne ſuo gubernetur, & coctus igne primi gradus, in 50 diebus in coruum verum conuertitur, deinde in 77 diebus vertitur in columbam: deinde columba in 47 dieb. vel 70 vertitur in Alkaſel marinum, qui eſt color tyrius: Et in iſto colore ſpiritus & anima cum corpore vniuntur, & fiunt vnum: & corporeum factum eſt incorporeũ, & factus eſt lapis benedictus. Et ſcias, quòd per prædictum ignẽ flammæ, qui eſt ignis quarti gradus, album noſtrum completũ funditur, & per huiuſmodi fuſionem ſperma noſtrum in ſanguinem vertitur: & in illa hora ſpiritus & anima cũ corpore ſubmerguntur. Et ſcias, quòd fuſio in 47 vel 76 diebus ad longius perficitur, & completur. Et nota, quòd hæc fuſio vera, eſt ſolutio vera philoſophica, & gaudet ſtare ſuper ignem, ſicut puer ad vbera matris ſuæ: & verè tunc dicitur aqua permanens, & tunc factum eſt de corpore ſpiritus, & hoc eſt de volatili fixum. Et in tali fuſione coronatur Rex diademate rubeo: Illuminate ipſum vſque ad ætatem perfectam, cuius pater eſt Sol, & mater eſt Luna. Per Solem autem nihil aliud intelligitur, niſi unctuoſitas ſulfuris exiſtens in mercurio, quòd ſulfur ſit anima lapidis. Vnde dicit Senior, Hoc ſulfur eſt quod corpus denigrat, & oſtium aperit: & quanto magis fuſus in igne fuerit, tanto magis eius rubedo conuertitur in colorem citrinum, & ex hoc meliora-

liorabitur,& eius color tyrius augmentabitur,quousque perueniat ad finalem colorem lapidis nostri,seu medicinæ nostræ,qui est color citrinus,in colore papaueris syluestris:& finaliter efficietur puluis impalpabilis, qui ad calorē ignis funditur sicut cera fluēs,& penetrans, & figens. Et nota,q̄ arg. viu. mercurius, azot, Luna plena,lapis noster,æs nostrum,aqua nostra,Mars,argentum, stannum,albedo,Iupiter,minium,albus,hypostasis alba, album plumbum, vel rubeum,idem significant secundum diuersa tempora & gradus operationis. Et nota, quòd Lauare philosophorum,est totam animam in corpus reducere: vn de non intelligas eos loqui de alba lauatione vulgari,quæ consueuit fieri cum aceto,& consimilibus. Item nota,quòd quando apparet nigredo, tunc dicitur desponsatio mariti & fœminæ,& esse matrimonium inter eos, & tunc acquisiuit spiritum,qui est delator virtutū animæ per corpus,& corpus recepit actionem animæ & spiritus:& fit aquila,& medium naturarum. Et nota, quòd terra alba,sulfur album,fumus albus,auripigmentum,magnesia,& Echel,idem significant. Item nota,quòd lapis noster quando est fixus,est sicut cinis. Item nota, quòd in putrefactione corporis,mercurius stat ad medium inter spiritum & animam. Item nota,quòd abarnaos,Elixir,lapis philosophicus,& quinta essentia idem significant:nam est vna res præter naturam elementorum in suo esse. Ideo quatuor elementa per magisterium se inuicem complectūtur: tunc ex eis resultat, & resurgit quædam res incorruptibilis,quæ quinta essentia nuncupatur. Item nota,quòd fermentum Solis dicitur spiritus,sulfur,aurum philosophorum,crocus Martis. Item nota,quòd fermentum Lunę vocatur anima,rosa alba,& aer existens in lapide. Item nota,quòd spiritus est fermentum Solis, anima est fermentum Lunæ,corpus verò est terra stans,& hæc tria sunt in mercurio. Item nota,quòd corpus recipit tincturam à mercurio, à spiritu & anima naturaliter secundum gradus suos:& in fine debent apparere quædam granula ad modum piperatæ:& tunc est ibi vnum magnum secretū, videlicet quòd materia nostra est cōgelata cum sua propria humiditate. Item nota, quando lapilli ad modum Hyacinthorum couuertuntur in cinerem album,tunc est signū putrefactionis,& denigrationis perfectæ,& finitæ. Item nota, quòd arg. viuū continet in se quatuor elementa,& sufficit sibi ipsi, nec indiget alicuius adminiculo:habet enim aqueam substantiam ab aqua,terream substantiam à terra, calidam & humidam substantiam ab aere,& vnctuosam cremabilitatem, seu igneam substantiam ab igne. Elementū aquæ currit,& fluit per corpus,& ipsum lauat. Elementum terræ stat,& est corpus mercurij, seu eius crassities & spissitudo. Elementum aeris est illud calidum temperatum, & humidum, quod est in mercurio:Et tale calidum temperatum, dicitur spiritus,& facit concordiam inter vnctuositatem cremabilem mercurij,& eius lutulentiam,hoc est inter humidum,vnctuosum & terreum,fæculentum. Elementum ignis est illa vnctuositas cremabilis,quæ est in mercurio,vnde versus:

Lauare philosophorum.

Terra stat,vnda lauat,pyr purgat,spiritus intrat.

Item Lucas inquit,ignis vester vsque ad albedinem debet esse lentus: post dealbationem autem & coagulationem debet ignis augeri.

Nunc igitur sub breuiloquio repetamus totius operis nostri intentionem. Primò enim lapis noster in operatione liquescit,secundò nigrescit,tertiò citrinatur,quartò rubescit rubore nō vero,nec multum durante,quintò dealbatur, sextò coagulatur. Et hęc omnia necesse est fieri cum igne lento,hoc est cū igne primi gradus,& secundi,qui ignis sit cum carbonibus,& sine flamma: septimò lapis noster incineratur cum igne tertij gradus,qui est ignis flammæ triū lignorum,vel quatuor:octauò lapis noster liquefit liquefactione metallica & rubea;

Epilogus.

& hoc fit cum eodem igne tertij gradus: vltimò augmentando ignem, & faciẽdo ignem quarti gradus. Et nota, quòd potest fieri medicina ad rubeum primi gradus, & secundi & tertij, cum suis gradibus, & suis multiplicationibus, & cũ suis proiectionibus. Item nota, quòd ignis primi gradus, qui pertinet solùm ad putrefactionem, solutionem, mortificationem corporis, dicitur per quandam similitudinem balneum, quia balneum est res temperata, non intensa in calore nec etiam frigida, sed in calore remisso: vnde videmus hominem per temperatum calorem putrefieri, & sudare à sua superfluitate: sed si calor esset intensus, non sudaret, sed combureretur: si verò balneum esset frigidum, tunc viscositas, & vnctuositas existens in homine, non exiret. Et ideo est nobis necessariũ habere balneum, hoc est calorem temperatum, hoc est non excedentem, nec diminutum à suo gradu. Et hæc est pulchra ratio intelligenti.

FINIS

MAGISTRI ALBERTI MAGNI RATISPONENSIS EPISCOPI, DE ALCHYMIA PRAEFATIO.

OMNIS sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper & est ante æuum. Quicunque ergo diligit sapientiam, apud ipsum quærat, & ab ipso petat, quia ipse dat omnibus affluenter, & non improperat. Ipse enim est altitudo, & profunditas omnis scientiæ, & thesaurus totius sapiẽtiæ: quoniam ex ipso & in ipso, & per ipsum sunt omnia: & sine eius voluntate nihil potest fieri: ipsi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Vnde in principio mei sermonis inuoco eius auxilium, qui est fons & origo omnium bonorum, vt ipse per suam bonitatem & pietatem dignetur paruitatem scientiæ meæ supplere per gratiã sui Spiritus sancti: vt per meã doctrinam lumen quod in tenebris latet, manifestare valeam, & errantes ad semitam veritatis perducere: quod ipse præstare dignetur, qui sedet in excelsis. Amen

Quũ in multas regiones & plurimas prouincias, nec non ciuitates & castella causa scientiæ, quæ vocatur Alchymia, maximo labore perlustrauerim, & à literatis viris & sapientibus, de ipsa arte ab ipsis diligenter inquisierim, vt ipsã plenius inuestigarem: & quũ scripta omnia perscriberem, & in operibus ipsorum sæpissime persudarem, non inueni tamen verum in his, quæ libri eorum affirmabant. Aspexi ergo libros contradicentium & affirmantium, & inueni eos vacuos esse ab omni profectu, & ab omni bono alienos. Inueni enim multos prædiuites literatos, abbates, præpositos, canonicos, physicos & illiteratos qui pro eadem arte magnas fecerunt expensas, atq; labores, & tandem deficiebant, quoniam artem inuestigare non valebant. Ego verò non desperaui, quin facerem labores & expensas infinitas, vigilans, & de loco ad locum migrans omni tempore, ac meditans, sicut dicit Auicenna: Si hæc res est, quomodo est: & si non est, quomodo non est? Tandem perseueraui studendo, meditando, laborando in operibus eiusdem, quousque quod quærebam inueni, non ex mea scientia, sed ex Spiritus sancti gratia. Vnde quũ saperem & intelligerem, quòd naturam superaret, diligentius vigilare cœpi in decoctionibus & sublimationibus, solutionibus, & distillationibus, cerationibus, & calcinationibus, atque coagulationibus Alchymiæ, & in multis alijs laboribus, donec inueni ESSE POSSIBILEM TRANSMVTATIONEM IN SOLEM ET LV-

LVNAM, Quod multo melius est omni naturali, in omni examinatione & malleatione. Ego verò minimus Philosophorum intendo scribere socijs & amicis meis veram artem, leuem & infallibilem: ita tamen, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. Vnde rogo, & adiuro vos per creatorem mundi, vt occultetis librũ istum ab omnibus insipientibus. Vobis enim secretum reuelabo, alijs verò Secreta secretorum recludo, propter inuidiam huius nobilis scientiæ. Stulti enim eam despiciunt, quòd ad eam pertingere non possunt: vnde exosam eam habent, nec possibilem esse credunt: ideo inuident illis qui in ea operantur, & dicunt eos esse falsarios. Caueatis ergo ne in ista operatione alicui secreta nostra reueletis. Iterum moneo, vt sitis cauti: & perseuerate in operationibus, & nolite fastidium habere, scientes quòd post operationem vestram, magna sequetur vtilitas.

De diuersis erroribus.

NVnc autem qualiter ad tanti operis laborem accedere debeatis in hoc meo opusculo, breuiter & simpliciter vos informabo. Ostendam tamen vobis primò omnes deuiationes & errores, & offendicula huius artis, in quibus multi & ferè omnes errant. Vidi enim quosdam, qui cum magna diligẽtia quasdam sublimationes faciebant, & vlterius procedere non valebant, quia fundamentum non habebant. Vidi & alios bonum principium habentes, sed propter nimiam potationem, & alias vanitates, opus facere non valebant. Vidi alios qui decoctionem, distillationem & sublimationem bonam fecerunt: sed propter nimiam prolongationem operis opus relinquerunt imperfectum Vidi & alios qui veram artem habuerant, & diligenter operibus præfuerunt, sed in sublimationibus perdiderunt spiritus propter vasa porosa, vnde & dubitauerunt: & vlterius artẽ non curauerunt. Vidi & alios, qui artem inuestigare cupientes, tempus statutum nõ valentes expectare, nimis veloces fecerunt sublimationes, distillationes, & solutiones: & ideo spiritus infectos, rubiginatos inueniebant, & aquas solutas & distillatas, turbulentas: vnde & etiam dubitauerunt. Vidi quàmplures, qui cum diligentia operi insistebant, & tandem deficiebant, quia res pro subleuamento non habebant, vnde versus:

Multa licet sapias, re sine, nullus eris: Quum labor in damno est, crescit mortalis egestas.

Vnde pauperibus non valet ars ista, quia ad minus vult habere expensas duobus annis: Et si contingat in opere errare, vel prolongare, quod non perueniat ad egestatem, vt in pluribus sum expertus. Vidi alios qui sublimationes faciebant puras & bonas ad quinque sublimationes: & quum plures facere non valebant, sophisticabant, & Venerem dealbabant, addentes quintam vel sextam partem Lunæ, & seipsos & alios decipiebant. Vidi alios qui spiritus sublimabãt & figebant, volentes cum eis tingere Venerem vel Martem, & quum impressionem non fecerunt, neque ingressionem habebant, dubitauerunt. Vidi quoque quosdam qui spiritus fixos habebant, & ipsos cum oleo ingrediente cerabant, donec ingressionem in corpora habebant, addentes tamen aliquam partẽ Lunæ, & ita figebant Venerẽ in albũ, quod simile erat Lunę in malleatione & examinatione, & albedine, & quod pertrãsiuit bis aut ter examinationẽ, & tamẽ nõ fuit perfecta: quia Venus non fuit calcinata nec purgata à sua corruptione. Vnde dicit Arist. Nõ credo metalla trãsformari posse, nisi reducant in primã materiã, ideſt in calcẽ per ignis adustionẽ: & tũc possibile est illud. Vidi tñ & alios sapiẽtes, qui ad plenũ spiritus & pulueres sublimabãt & figebãt, solutiones & distillationes ex pulueríb. parabãt, postea coagulabãt, & postea metalla calcinabãt, corpora dealbabãt ad albũ, rubificabãt ad rubeũ, postea calcẽ reducebãt in solidã massã, & ipsa tingebãt in solẽ & lunã, quę melius erãt omni

naturali in omni examinatione & malleatione. Videns ergo tot errare, iam de creui scribere vera & probata opera, & meliora omnium Philosophorum, in quibus laborauí, & sum expertus: nihil aliud scribã, nisi quod oculis meis vidi.

Vnde oriantur metalla.

ALchymía est ars ab Alchymo inuẽta, & dícitur ab archymo Græcè, quod est massa Latiné. Per hanc enim artem reducuntur metalla, quæ in mineris sunt corrupta, & imperfecta ad perfectionem. Et notandum, quòd metalla differunt inter se accidẽtalí forma tantùm, nõ essentiali: ergo posſibilis est spoliatio accidẽtium in metallís. Vnde posſibile est per artem nouum corpus constituí: quía omnía metallorum genera generantur in terra ex sulfure & arg. viuo commistis, vel etiam propter terram fœtidam. Sicut enim puer in ventre matris suæ ex corrupta matrice contrahit infirmitatem ex causa loci per accidens, & corruptione, quamuis sperma fuerit mundum, tamen fit puer leprosus & immundus causa matricis corruptæ. Sic est in metallis, quæ corrumpuntur, vel sulfure corrupto, vel terra fœtida: vnde hæc est differẽtia omnium metallorum, qua differunt inter se. Quando enim sulfur mundum rubeum occurrit argento viu. in terra, inde aurum generatur tempore breuí vel longo per assiduitatem vel decoctionem naturæ sibí subseruientis. Quando verò mundum & album occurrit arg. viuo in terra munda, inde generatur argẽtum, quod differt ab auro in hoc, quòd sulfur in auro rubeum, in arg. album fuerit. Quando autẽ sulfur rubeum, corruptum & vrẽs occurrit arg. viuo in terra, inde generatur cuprum, & non differt ab auro nisi in hoc, quòd in auro non fuit corruptum, hic verò corruptum. Quando verò sulfur album, corruptum & vrens occurrit arg. viuo in terra, inde generatur stannum: & quía stridet inter dentes, & velocem habet liquefactionem, ideo est, quía arg. viuũ non fuit bene commistum cum sulfure. Quando verò sulfur album, corruptum & vrens occurrit arg. viu. in terra fœtida, inde generatur ferrum. Quando sulfur nigrum & corruptum occurrit arg. viu. inde generatur plumbum, de quo dícit Arist. quòd plumbũ est aurum leprosum. Iam satis dictum est, vnde metalla habeant originem, & quomodo inter se differant forma accidentalí, & non essentiali. Restat nunc videre de probationíhus Philosophorum, & authoritatibus quomodo probent esse veram hanc artem, vt obuiare posſimus alijs, qui contradicunt eam non esse veram.

Probat artem Alchymiæ esse ueram.

VOlunt ergo quidã contradicere, & quàmplures, & maximè illi qui nõ intelligunt aliquid de arte, nec metallorũ naturas cognoscunt, & nesciunt quid sit eorum intrinsecum vel extrinsecum, & dimensiones & profunditates metallorum minimè cognoscentes. Istis igitur, quum obijciunt Aristotelis verba dicentis, Sciant artifices Alchymiæ rerum species permutari non posse, respondendum, hoc dixisse de ipsis qui credunt & volunt metalla adhuc corrupta transubstantiare: quòd sine dubio vix fieri potest. Audiant ergo verba Arist. quæ sequuntur: Quòd experientia destruit formam specierum, & maximè in metallis, & hoc est verum, quando aliquod metallum est calcinatum, & inde fit cinis & calx, quæ teritur & lauatur, & ceratur cum aquis acutis, donec fiat alba & viua: & sic per calcinationes & medicinas diuersas amittunt humiditatem corruptam & adustiuam, & acquirunt humiditatem aeream viuificantem ipsa corpora, & calx mundata reducitur ad solidam massam: quæ massa potest recipere tincturam albam & rubeam. Vnde ait Hermes, Quòd spiritus ingredí corpora non possunt, nisi purgata, & non ingrediuntur, nisi aqua duce. Arist. dicit, Non credo quòd metalla possint transubstantiari, nisi reducantur ad pri-

ad primam materiam, id est mundificentur à corruptione sua per ignis aduſtio nem. Adhuc contradicentibus, & non credentibus melius obuiare volo, quia quod ſcimus loquimur, & quod videmus teſtamur: videmus ſpecies diuerſas recipere formas diuerſas diuerſis temporibus: ſicut patet in Arſenico quod eſt rubeum, & pet decoctionem & aſsiduitatem erit nigrum, per ſublimationem erit album ſemper tale. Et fortè aliquis diceret, quòd tales ſpecies de facili poſ ſunt tranſmutari de colore in colorem, ſed in metallis impoſsibile. Quibus re ſpondeo ex euidenti cauſa per diuerſas probationes & euidentias, eorum erro rem penitus deſtruens: Videmus enim ex argento generari azurum, quod di citur tranſmarinum: quod tamen cum natura ſit perfectum, carens omni corru ptione, facilius videtur, & eſt deſtruere accidentale quàm eſſentiale: videmus enim cuprum recipere colorem citrinum ex lapide calaminari, quũ tamen neu trum ſit perfectum, neque cuprum, neque lapis calaminaris, quia in ambobus agit ignis. Videmus quòd ex ſtanno fit lithargyriũ, & ſtannum per nimiam de coctionem vertitur in colorẽ auri, quod tamen poſsibile eſſet conuerti in ſpe ciem argenti, cùm de natura eius ſit. Videmus & ferrum conuerti in arg. viuũ, quod videtur quibuſdam impoſsibile: & quare ſit poſsibile iam rationem dixi ſuperius, quòd omnia metalla generantur ex arg. viu. & ſulfure: vnde cùm arg. viu. ſit origo omnium metallorum, etiam poſsibile eſt vt ferrũ redigatur in arg. viu. Non ne, verbi gratia, aqua liquida tempore hyemis per nimiam frigiditatẽ induratur, & fit glacies: non ne glacies à calore Solis ſoluitur, & erit aqua, vt prius? Ita eſt de arg. viuo vbicunque eſt in terra, & ſi ibi eſt ſulfur, tunc iſta duo coadunantur ſimul, & per decoctionem temperatiſsimam longo tempore in durantur, & erit lapis mineralis, de quo trahitur metallum. Videmus etiã quòd ex plumbo fit ceruſſa, ex ceruſſa minium, ex minio plumbũ. Ecce iam ſatis ma niſeſtè probatum eſt, quomodo ſpecies permutantur de colore in colorem vſ que ad tertiam vel quartam formam. Vnde nullo modo dubitandum eſt, quin metalla corrupta poſsint reduci ad ſanitatem per medicinas ſuas. Iam poſitum eſt fundamentum ad artem iſtam: videamus quod ſuperædificemus. Si enim ſuperædificauerimus fœnum, vel lignum, vel ſtipulam, ignis conſumet omnia. Inueniamus ergo lapides, quos ignis non deſtruat, neque corrumpat: tunc ſe curi erimus ab omni perturbatione. Et ſciendum quòd ea quæ diximus de im pedimento artis, & in principio, & poſtea de probationibus eiuſdem, ideo di cta eſſe, vt artem veram eſſe ſtabiliamus &c. Nunc videndum qualiter agendũ ſit, & quo tempore, & quo loco. Et primò incipiendum eſt firmare etiam præ cepta. Primum ergo præceptum eſt, vt artifex huius artis ſit tacitus & ſecretus, & nulli reuelet ſuum ſecretum, quod nulla ratione vlterius manifeſtet: ſciẽs pro certo, quòd ſi plures ſcirent, nullo modo pertranſibit, quin diuulgetur: & quũ diuulgatum fuerit, pro falſario reputabitur: & ita erit in perditione, & opus im perfectum remanebit. Secundum præceptum eſt, vt artifex habeat locum, & domum ſpecialem extra hominũ conſpectum, in qua ſint duæ cameræ vel tres in quibus fiant operationes ad ſublimandum, ſolutiones, & diſtillationes faciẽ dum, ſicut in poſterum docebo. Tertium eſt, vt obſeruet tempus in quo ſit o perandum, & horas ad ſublimationes, & ſolutiones, & diſtillationes: quia non valerent in hyeme ſublimationes: ſolutiones verò & calcinationes omni tem pore fieri poſſunt: hæc autem omnia in operibus lucidè docebo. Quartum eſt vt artifex huius artis ſit ſedulus & frequens circa operationes, & non ſit tæ dioſus, ſed perſeueret vſque in finem. Quòd ſi inceperit, & non perſeuerauerit res & tempus amittet. Quintum, vt ſecundum artis inſtitutionem operetur: primò in contritionibus, ſecũdò in ſublimationibus, tertiò in fixionibus, quar-

tò in

tò in calcinationibus, quintò in solutionibus, sextò in distillationibus, septimò in coagulationibus: & sic per ordinem. Si autem tingere præter sublimationē, & coagulare & soluere per distillationem voluerit, perdet pulueres suos: quia quum proiecti fuerint, non retinebis ex eis quicquam, sed reuolabit citissimè. Vel si cum fixis pulueribus, qui non sunt soluti nec distillati tingere voluerit, non ingredientur nec permiscentur corporibus. Sextum est, vt omnia vasa, in quibus debent poni medicinæ, vel aquæ, vel olea, siue super igne vel non, debent esse vitrea, vel vitreata. Si enim in vase cupreo ponantur aquæ acutæ, fiēt inde virides: Si autem in ferreo vel plumbeo, denigrantur & inficiuntur: Si in fictili penetrabunt, & destruentur omnia. Septimum est, quòd cauere debes ante omnia, ne apud principes vel potentes intromittas te de aliquibus operationibus, propter duo mala: si enim intromiseris te, tunc de tempore ad tēpus requirent à te, & dicent, Magister quomodo succedit tibi? quando videbimus aliquid boni? Et non valentes expectare finem operis, dicēt, nihil esse, truffam esse &c. & tunc habebis tædium maximum. Et si ad finem bonum non perduxeris, indignationem perpetuam ex hoc acquires. Si autem ad finem bonū peruenieris, cogitabunt perpetuò te habere, nec permittent te abire: & ita illaqueatus eris verbis oris tui, & sermonibus propriis irretitus. Octauum præceptum est, ne aliquis intromittat se de operationibus, qui non habeat expensas plenas ad minus, & vt omnia possit comparare, quæ ad artem sunt necessaria, necnō & vtilia: & si intromiserit se, & expensæ defecerint, tunc res & omnia amittet.

Quod furni sint necessarij, & quales, & quanti.

NVnc videndum est, quomodo fiant furnelli, & qui, & quot sunt necessarij. Ad quod sciendum est, quòd furnelli debent fieri ad quantitatē operis. Si enim res tibi sint sufficientes, & opus magnum volueris inchoare, tunc eo maiores construendi sunt. Si autem exiguum tibi fuerit, furnellos secundum quantitatem puluerum & medicinarum construes. Volo tamen ponere doctrinam furnellorum, & quantitatem secundum quod expedit tam diuitibus, quàm pauperibus. Primò ergo dicendum est de furnello philosophico. Statuatur furnus prope parietem, vbi ventus accedere possit: furnus verò distet à pariete per longitudinem brachij in hunc modum. Fiat fouea in terra ad vlnę profunditatem, in latitudinem duarum spannarum vel paulò plus, quę circumliniatur argilla magisterij, super quam constituatur murus per circuitū de eadem argilla.

De qualitate uel quantitate furni.

REcipe de argilla simplici & appone ad quatuor partes quintam partem argillæ figulorum, & contere optimè, & adde parū de arena, & iterū contere (aliqui apponunt consulto fimum equinum, aut saltē aquam, in qua ille fimus fuerit dissolutus) quo facto, fac murum, vt dixi, super foueam in altitudine duorum pedum, vel parum minus, & ad spissitudinem spannæ vnius, & permitte siccari, & tunc habeas rotam factam de argilla figulorum, quæ ignē fortem sustinere possit, quæ vndique sit perforata, habens 50 vel 60 foramina, secundum rotæ quantitatem, ad modum digiti superius arcta, inferius verò ampla, vt liberius possit descendere cinis: inferius verò in terra fiat meatus per terram & parietem, antequàm rota superponatur, & ille sit arctus circa foueam, extra verò parietem amplus quasi ad vnam spannam, vt ventus intrare possit: qui meatus debet liniri argilla: quo facto superponatur rota, ita vt amplitudo foraminum sit subtus: & tunc iterum fiat murus super murum, & rotam ad spissitudinem spannæ: murus verò sit in altitudine super rotam vnius brachij: furnus verò habeat foramen in medio super rotā, vbi carbones imponantur.

tur. Superius verò haheat foramen, vbi vasa calcinatoria imponantur: quod foramen cooperiatur postea, cũ coopertorio sibi apto. furnus quoq; habeat subtus (alibi supra) foramina parua quatuor vel quinque in amplitudine trium digitorum. Et hæc est forma furni.

Præterea sciendum est, quòd super rotam debes ponere tripedem de argilla factũ, super quo ponantur vasa calcinatoria, vt desubter ponãtur carbones.

Quot & quales sint furni sublimatiui, & unde.

NVnc videndũ est de furnellis sublimatiuis, qui ad minus debent esse duo vel quatuor, & fiant per omnia cum rota, & meatu, & foraminibus, sicut furnus philosophicus, excepto quòd nõ debent esse tantæ capacitatis; & isti debent simul stare, vt omnibus possint ministrare.

Quales sint furni distillatorij.

FVrnelli distillatorij sic faciendi sunt: fiant vt supra de argilla: fiat murus rotundus super terram ad spissitudinem quatuor digitorum, in latitudinem verò trium palmorum: & habeat fornax per circuitum foramen in amplitudine trium digitorum: furnus verò sit amplior superius, quàm subtus in hunc modum, vt eius figura demonstrat. De istis furnis fiant tantummodò duo, qui sufficiunt ad distillandum. Vasa verò sint furnellis apta, alia ad distillandum, alia ad calcinandum, alia ad coagulandum, quorum formam ponemus in fine libri. Reperies in cælo philosophorum Vlstadij &c.

De furno uitreariorum.

Furnus vitrearíorum fiat cum cæteris in fine, qui satis est necessarius ad vitreandum.

Quomodo uasa fictilia deuitreantur.

REcipe quodcunque vas volueris deuitreare, scilicet vas de argilla bene combustum, & linito bene cum minio sic temperato: recipe aquam & impone de fermento ceruisiæ vel vini quantum ad decimam partem aquæ, & misceas simul, & postea impone minium quantum volueris, & misce bene simul, & inde lineas vas cum pincello, vel cum manu, & permitte siccari: quo de siccato pone in furnum, concauitatem subtus vertendo, ita quòd iaceat super duo ferramenta fortia, quæ in medio fornacis sint posita. Et si vis plura vasa imponere, melius est vt claudas os fornacis cum lapide & argilla, & fac ignẽ lentum primò ad spacium vnius horæ, postea vigora ignem, quousque videas minium defluere sicut ceram: tunc cessa & permitte infrigidari, & tunc aperi & inuenies vasa tua optimè vitreata. Hoc tamen nota, quòd minium factum de cerussa decuplo plus valet ipsa cerussa, quàm minium factũ de cinere plũbi. Data doctrina de furnellis, iam dicendum est de spiritibus & medicinis.

Quòd quatuor sunt spiritus metallorum qui tingunt.

SCiendum ergo quòd quatuor sunt metallorum spiritus, scilicet mercurius sulfur, auripigmentum, vel arsenicum, & sal armoniacum: isti quatuor spiritus tingunt metalla in album & rubeum, id est in Solem & Lunam: non tamen per se, nisi prius præparentur ad hoc cum medicinis diuersis, & non effugiant ignem: & cùm steterint in igne faciunt mirabilia opera: faciunt enim de Marte vel Ioue Lunam, de Venere vel Saturno, Solem. Et vt breuiter dicam, omnia metalla transubstantiantur in Solem & Lunam, quæ paria sunt omni naturali in omnibus operibus, excepto quòd ferrum Alchymiæ non trahitur ab adamante: & aurum Alchymiæ non lætificat cor hominis, nec curat lepram, & vulnus ex eo factũ tumescit: quod nõ facit ex auro naturali. In omnibus enim alijs operibus, scilicet malleatione, examinatione, & colore durat in æternum. De his quatuor spiritibus fit tinctura, quę dicitur Elixir Arabicè, fermentũ Lat.

Quid sit Elixir, & quot metallorum transubstantiantur per hos quatuor spiritus.

Est autem Elixir nomen Arabicum, Latinè verò significat fermẽtum, quia sicut panis fermentatur & leuatur per bonum fermentum, ita massæ metallorum transubstantiantur per hos quatuor spiritus in album & rubeũ, & maximè per mercurium, quia ipse est fons & origo omnium metallorum.

De generibus medicinarum & nominibus earum.

DE spiritibus verò alijs & medicinis, quæ sint & quomodo nominentur, sic est intelligendum, scilicet sal commune, sal alkali, sal nitri, sal borax, alumen zucharinum, alumen iameni, tartarum, atramentum, viride æris, lapis calaminaris, cuperosa, tutia, cinabrium, minium, cerussa, oua gallinarum, testæ ouorum, acetum, vrina, cadmia, marchasita, magnesia, & aliæ res multæ, de quibus in hoc libro non habemus necesse. Ista verò non tingunt, sed sunt adiuuantia spiritus vt citius præparentur, & citius soluantur, & cum aquis ipsorum terantur calces metallorum, & acquirant humiditatem rectificantem ipsa corpora. Hæc autem quomodo præparentur, & vbi inueniantur, & calcinentur, & soluantur, & distillentur, per ordinem in sequentibus ostendemus.

Quid sit mercurius, & unde nascatur.

Est autem mercurius aqua viscosa in visceribus terræ, substãtiæ subtilis terræ albæ per calorem temperatissimũ vnita tali vnione æqualiter: ideoq; fugit in superficie plana de facili, & propter aquositatem non adhæret, licet viscosam habeat substantiam, propter suam siccitatem, quæ illi obtẽperat, & illam adhærere non permittit. Est etiam materia metallorum cum sulfure, scilicet lapis rubeus de quo extrahitur arg. viuum, & inuenitur in montibus maximè in cloacis veteribus in multa quantitate. natura eius est frigida & humida & est fons omnium metallorum, & ab eo procreantur omnia, vt supra dictum est. Creatur verò cum omnibus metallis, & miscetur ferro, & sine ipso nullum metallum deaurari potest. Additio. Arg. viu. cum sulfure & sale armoniaco sublimatum conuertitur in puluerem rubeum splendentem: & iterum vstum in igne, redit ad substantiam humidam & fluentem.

Quid sit sulfur, & quid operetur, & ubi inueniatur.

SVlfur verò pinguedo terræ est in minera terræ per temperatam decoctionem inspissata, quousque induretur, & fiat spissa: & quũ indurata fuerit, vocatur sulfur. Fortissimam sulfur operationem habet, & est vniformis substantiæ in partibus suis: & ideo non aufertur ab eo oleum eius per distillationẽ sicut ab alijs rebus oleum habentibus, sed per aquas acutas sulfur in ipsis decoquendo: inuenitur in terra, aliquando in montibus, aliquãdo in paludibus: est etiam multiplex, scilicet album, rubeum, viride, citrinum, nigrum: & etiã quod dam mortuum. Viuum est Illud quod de terra extrahitur mundum fusum, & valet contra scabiem. Mortuum verò est quod fusum est in cãnis, vt inuenitur in apothecis. Additio. Sulfur igneam habet naturam, ipsum liquefit vt gumma, & totum fumus est.

Quid sit auripigmentum, & unde nascatur.

AVripigmentum est lapis mineralis, & sic fit. Sterquilinium terrestre in cauernis terræ per longam decoctionem transit in substantiam auripigmẽti. Duplex est in eo viscositas: alia subtilis, alia grossa: vna tollitur per ablutionem & decoctionem eius in vrina, alia per sublimationem, vt inferius dicetur. Additio. Auripigmentum est calidum, comburens, nisi candidetur. Auripigmentum sublimatum, cuprum in argenti speciem dealbat: idq; super salis gemmæ partes quatuor, duabus salis armoniaci appositis, superius inferiori superpone: habens itaq; tertiò commutationem, videbis optatum.

Quid

Quid sit arsenicum

ARsenicum est de materia subtili, colorem habens sulfureum, & est lapis rubeus: natura eius est sicut auripigmenti: flos eius erit albus & rubeus: de facili sublimatur. Duobus enim modis albificatur, scilicet per decoctionem & sublimationem.

Quòd sal armoniacum sit duplex.

SAl armoniacū duplex est, scilicet naturale & artificiale. Naturale est quod inuenitur in terra duplex, scilicet album & rubeum: quorum tamen vtrunque extrahitur de minera dura & clara, saporē habens vehementer salsum natura eius calida & sicca. Est etiam lauatiuum, mūdificatiuum & subtiliatiuū. Artificiale est melius naturali in opere nostro: & ipsum est nobilius omnibus salibus, & conuertit mercurium in aquam, quando cum eo assatur & teritur, & mittitur in aliquo loco humido ad soluendum: Et cum ipso ferrum & plumbū soluitur. Ipsum quoque est oleum, quod congelauit siccitas ignis. Natura eius est calida & humida, & est spiritus subtilis ad Elixir: nam sine ipso nec soluētur, nec ingredientur. Et sciendum, quòd per ipsum non dealbantur corpora, nec rubificantur, nec transubstantiantur, sicut per alios spiritus: sed ipse dat alijs introitum, & purgat & mundificat corpora à nigredine: tunc relinquit ibi spiritus cum corporibus permistos, & coadiuuat eos, & postea recedit. Additio. Aqua salis armoniaci sublimati vel nō, sed per filtrum, vel pluries per pannum subtilem & spissum colati cuilibet corpori calcinato in aliud corpus fusile prębet ingressum, si illud calcinatum sæpe in eo imbibatur, & postmodum congeletur, & vltimò puluerizetur & dissoluatur. Vnde crocus ferri hoc modo præparatus argento auri optimi tincturam præbet.

Quid ualeat sal commune, & quomodo præparetur.

SAl commune est clauiger huius artis, quia claudit & aperit omnia, & sine illo nullum opus Alchymiæ perfici potest. Præparatur autem sic. Accipe de eo quantum vis, & solue ipsum in mortariolo cum aqua calida mouendo, donec solutum sit, tunc cola per pannum spissum in vas lineū, & quod remanet supra fundum, iterum cum aqua calida, sicut prius, solue, donec totum sit solutum. Tunc aquam illam coque in vase vitreo, aut plumbeo, aut cupreo, donec aqua euanescat, & sal reuertatur in priorem statū. Tunc accipe illud sal, & pone in ollam nouā ad furnum calcinationis (olla debet claudi) & sicca optimè & serua vsque dum doceam te, qualiter debes soluere & distillare. Additio Non debet fieri in metallo, quia nō est bonum, vt expertus sum, sed in vase terreo plumbato, vt dicit Geber in de Perfectionis inuestigatione in particula prima. dissolue sal in aqua calida, dissolutum distilla per filtrum, distillatum congela in vase apto cū lento igne. Alij postea ponunt in furno calcinationis aut panis, & siccant optimè, & seruant.

Aqua salis cuiuslibet.

FIt autem sal fundens sic. R. sal de Pictauia & tere minutè in mortario cupreo, postea imple quatuor vesicas mutoninas, & liga illas cum corda per collum vt non respiret: postea habeas cacabum plenū aqua pluuiali, & pone vnum baculum in transuerso cacabi, ad quem suspēdes tuas vesicas, & submerge in aqua vsque ad collum, & ibi dimitte per diem naturalem, deinde extrahe & cola aquam, extra quam intus reperies, & quod non est dissolutum, repone in cacabo per alium diem vt prius, & tot vicibus facias, quousque totus sal resoluatur in aquam, postea distilla & congela: postea congelatum pone in potto terreo super ignem carbonum vndique accensum, bene tamen prius lu-

tato, & tunc dimitte in igne aut furno quousque ignis extinctus sit: & postquã infrigidatum est, aperi tuum sal, quod erit vt metallum, & hoc fiat septem vicibus & non minus.

Quid ualeat sal Alkali, & quomodo præparetur.

SAl alkali est qui spectat ad artem istam, & quando bene præparatus est, tunc soluit omnes calces corporum in solidam massam. Natura eius est calida & humida: Fiat autem sic. R. cineres quercus putridæ in magna quãtitate, vel cineres clauellatos propriè, quę habentur ad pannos abluẽdos, & cõtere minutissimè, & accipe sextam partem de calce viua, & misce simul, & pone pannum spissum super tinam, & desuper pone cinerem cum calce mistum quantum pannus capere potest, & funde desuper aquam feruentem, & cola in lixiuium, donec totam amaritudinem extraxeris: & tunc deijce istum stratũ, & pone alium, & huic fac sicut priori. Habita autem tota aqua, mitte residere in eodem vase vsque manè, (& distilla per filtrum) tunc decoque eam in caldario donec aqua euanescat, & non det fumum: tunc permitte infrigidari, & erit lapis durus, quod dicitur Alkali, id est fæx amaritudinis: & tunc accipe hunc salẽ & pone in ollam vsque ad medium, & pone non clausum in fornacẽ, & dato ei in primo lentum ignem, quousque bulliendo non insaniat (siue saliat:) Postea da illi fortiorem quousque totum rubescat & liquescat sicut cera, tunc defunde cum forcipe in aliam ollam incontinenti, quia si aliquid tardaueris, non poteris effundere, quia citò indurabitur: & tunc habebis salem alkali album, quem pone in vase vitreo in loco calido & sicco, quia si in loco humido poneres, solueretur. Additio. Fiat autem aliter sic sal alkali. Recipe de cinere cuiusdã herbæ, quæ dicitur Soda, & bene mole & bulli in ollam cum aquâ, & fac transire per caligam sicut claretum semel aut bis: deinde distilla per filtrum, postea pone in potto terreo nouo, & ad lentum ignem congela primò, deinde augmẽta ignem, quousque bene congeletur: tunc ponatur in loco mundo & sicco. Alumen faseolum dicitur alumen alkali, alofor, & cinis clauellatus, aut ex eo factũ.

Alumen iamenì tere & solue in tribus libris aquæ vrinæ distillatæ, deinde distilla per filtrum nouum, deinde congela album, postea tere super marmor, deinde rora aliud marmor cum aceto distillato, & pone alumen illud tritum desuper inclinando marmor ab vna parte, vt cadat in vase vitreo aqua clara, & terrestreitas maneat super marmor vt terra alba, & hoc fiat in loco frigido & roridо, & ponatur in vase vitreo bene obturato: hanc aquam potes congelare in leuissimo igne humido: & cum hoc alumine fixatur spiritus, & cum hac aqua luantur corpora calcinata.

Quomodo alumen albificatur & soluitur in aquam.

ACcipe de alumine quantum vis, & pone vsque ad medium vel minus in ollam, & claude vas, & pone in furnum, & primò da ignem lentum, & postea fortem, & permitte siccari per diem integrum in tali igne, postea extrahe quum fuerit infrigidatũ, & inuenies alumen albius niue, quod serua, quia ex ipso fit aqua ad album, super lapidem marmoreum in loco frigido & humido. Additio. Hoc modo dicto potest resolui alumen quodlibet in aquam, vel terendo cum pauco salis armoniaci sublimati, vel positum ad dissoluendum super marmor, aut in fimo, aut in vapore aquæ calidæ, aut aliter.

Quomodo atramentum rubificatur, & soluitur in aquam.

ATramentum est terra nigra, odorem habẽs sulfureum quum crematur in igne: mutatur eius color niger in rubeum per calcinationem, quem nunquam amittit de cætero. Recipe atramenti triti quantum vis, & pone in ollam vsque ad medium, vel ad summum, & claude cum coopertorio, & argil-

la li-

la línias,& deſiccatum pone in furno calcinationis,& da ignē primò lētum per tres horas, poſtea fortiorē,trib.horis,donec tota olla rubeſcat, & in tali calore ſtare permitte per diē & noctē,& caue ne liqueſiat,poſtea permitte infrigidari & extrahe,tunc habebis atramentū rubrū,quod vocatur flos atramenti, Reſerua ergo:nam quando ſolutum eſt in aquam,tunc rubificantur ſpiritus & corpora cum eo colore rubeo,quem nunquam amittent. Additio ad caput ſuperius de Alumine. Alumen plumæ ſic præparatur:tere minutè,& coque in vrina purgata, & imponas tantum aquæ vrinæ quod ſuperet alumen de duobus digitis,& coque quouſque alumen ſit diſſolutum in aqua,poſtea diſtilla per filtrū, deinde congela & ſicca inter duas patellas terreas ſuper lentum ignem. Et ſic debes ſiccare res,quas non potes ad Solem ſiccare,niſi ſint ſpiritus: quia eorū exiccatio eſt alia,& ſic fit:pone eum in vaſe vndique clauſo, præterquàm ſuperius,vbi ſit paruum foramen ad quantitatem piſi, & vas cum materia pone in furno ſiccari,dum panis fuerit extractus,vel factus ſit modicum calidior, & ibi dimitte per totam noctem,& in mane reperies ſiccum: & hæc præparatio dicitur Exiccatio. Quære in Ariſtot.de Perfecto magiſterio.

Quomodo præparatur tartarum, ut oleum fiat ex illo,quò calces ſoluuntur.

TArtarum eſt res quæ multum valet ad iſtam artem,quod ſic præparatur. R.tartarum craſſum rubei vel albi vini,& imple ex eo ollam & claude:poſtea pone in furnum,& da ignem primò lētum,poſtea fortiorem: hoc facTribus diebus & noctibus,ita quòd olla rubeſcat,poſtea extrahe & reſerua, & docebo te oleum facere ex eo,cum quo ſoluere poteris omnes calces corporum & ſpirituum in aquam,& ipſa eſt vnum de retinaculis. Additio. Non eſt bonum implere ollam in forti igne,& hoc ſum expertus pluries.

Quomodo uiride æris fit,& quomodo rubificatur,& ſuper omnia ualet ad artem iſtam.

VIride æris fac ſic:Laminę æris primò cum ſale armoniaco & melle reſolutis inunctæ ſuſpendantur ſuper vapores aceti fortis in olla forti, & claude valde bene,ne aliquo modo reſpiret,& ponatur in loco calido, vt acetum euaporet,& permittatur ſtare tribus hebdomadibus vel quatuor, poſtea aperi,& inueniés viride æris adhærere laminis:quod abrade &ſerua,& iterum ſuſpende laminas ſuper acetum ſicut prius,donec totaliter conuertantur in viride æris:poſtea ad ignem poſitum calcina per omnia ſicut de atramento docui,& erit color rubeus,qui nunquam deſtruetur: qui quando ſolutus eſt in aquam,cum ipſo corpora & ſpiritus rubificantur colore perpetuo: & ipſum eſt vnum de retinaculis ſpirituum:& in ipſa aqua ſunt ſecreta multa. Additio. Vel ſic fit æs viride. R.limaturæ Veneris libram vnam,vitrioli,ſalis armoniaci,ana librā ſemis,de omnibus cum forti aceto fac paſtam,pone in vaſe vitreo in fimo equino:ibi putrefiet,& efficietur viride æris nobile. Flos. Tolle patellam munditſimam de æramine & ſuſpendas ſuper acetum acerrimum, & pone ad Solē immobiliter:poſt 14 dies aperies,& tolle ipſam patellam,colligesq; florem, & facies iarim mundiſsimum.Nota quòd Geber dicit in libro Fornacum, in capitulo Lunæ,quòd Venus debet eſſe purgata & diſſoluta, & ex ea extrahitur ſulfur mundiſsimum,tingens,& fixum.

Quomodo fiat Cinabrium & de quo.

CInabrium eſt res nobilis quæ ad artem ſpectat,& vocatur Vſifur: fitq; ex arg.viuo & ſulfure,ſic: R.mercurij partes duas & ſulfuris tertiam partem & cōtere ad modum vermilionis,& pone in vas vitreum, anguſtum ha-

bens collum,& bene linias vbique cum argilla ad spissitudinem vnius digiti,& desiccatum pone super tripodem,& obstrue os vasis bene, & da ignem lentum ferè per dimidium diem: post vigora ignem melius, & sic assa per integrũ diem, donec videas superius fumum rubeum exire, tunc permitte infrigidare, extrahe & frange vas,& inuenies cinabrium finum bonum, exercitare ergo,& inuenies veritatem. Et nota, quòd quũ in cinabrio tibi visum fuerit, quòd vas incipit superius sudare, aperi valde cautè,& videbis fumum croceum exhalare, qui post modicam horam transformabitur in colorem rubeum siue cinabrij postea accipe lignum & in ampullam mitte,& extrahe,& videbis si satis sit, tũc permitte infrigidare. Additio. Sed primò lauetur mercurius cum cineribus, & sale,& per transitum rari panni. Similiter etiam sulfur bulliatur in vrina & aceto auferendo nebulam supernatantem,& post exiccetur, scilicet per vnũ diẽ in aceto,& secundò in vrina decoquatur. Sed vidi in scriptis istam. R. duas partes mercurij, tres partes sulfuris, quatuor partes salis armoniaci. Hæc Hermes.

Quomodo & unde fit Azurium.

ET si Azurium non sit necessarium in arte nostra, tamen de eo ponam doctrinam. R. duas partes mercurij,& tertiam partem sulfuris, & quartam partem salis armoniaci: hæc cõtere sicut docui de cinabrio, in vase vitreo positum assa per omnia vt cinabrium:& quum videris per fumum vitrum blaueum, tunc satis est:& cum infrigiditatum fuerit frange vas & inuenies azuriũ nobile: tunc contere super lapidem sine aqua,& habebis ex eo expensas tuas. Additio. Aliqui dicunt, quòd vas vitreum debet manere apertum, donec materiæ humiditas exhalata fuerit super ignem. Vidi in quodã tractatu circa pondus Azuri, 22 pondera mercurij 8 sulfuris,& 4 salis armoniaci. Item vidi in alio tractatu poni vnum pondus salis armoniaci, duplum sulfuris viui, triplum mercurij: lutato vase ponatur in fimo triduo, postea decoque vt supra Hermes Adhuc alius modus. R. lib. 1. mercurij, sulfuris vncias 4 salis armoniaci vncias 2. contere & sublima, & fiet azurium vltramarinum lento igne. Alius modus. R. mercurij drachmas duodecim, sulfuris viui drachmas quatuor, salis armon. drachmas tres. Aliter. Recipe duas partes mercurij, tertiam partem sulfuris, & octauam partem salis armoniaci: puluerizentur & ponantur in vitro lutato, & strictum collum habente, detur mediocris ignis per dimidium diẽ,& tunc fortis,& lutetur foramen,& si blauius fumus exiuerit, satis est &c. Alibi 22 ponderа mercurij, sulfuris 8 salis armoniaci 4 & fiat per omnia sicut vsitur.

Quomodo fit ceruſſa, & unde.

CEruſſa sic fit. R. laminas plumbi,& suspende eas super vapores aceti fortis in olla forti,& claude vas,& pone in loco calido, & per omnia fac sicut feciſti de viridi æris,& inuenies ceruſſam laminis adhærere, quã collige & serua donec habeas magnam quantitatem,& inde fac minium.

Quomodo fit minium de ceruſſa.

MInium de ceruſſa sic fit. Ceruſſam tere bene super lapidem cum aqua,& fac inde quasi pastilla,& pone in vas fictile formatum ad modum bacini non habentem rotunditatem vel longitudinem, sed prius pone ollã magnam super lapidem, vel super duos parietes ex argilla, ex altitudine vnius spãnæ,& super illos pone ollam, ita quòd os ollæ super vnum parietem iaceat,& fundus super alium,& tunc depone vasculum cum ceruſſa in medium ollæ,& illud cooperi cum alio vase sibi apto,& da primò lentum ignem,& postea fortiorem per dimidium diem: tunc permitte infrigidari,& inuenies ceruſſam aliquan-

aliquantulum rubeam, iterum fac sicut prius terendo per dimidium diem, tunc extrahe, & inuenies minium bonum.

Quomodo fit minium de cinere plumbi.

ACcipe ollam & pone super duos parietes, sicut docui supra, & plumbum impone, & da ignem fortem: quum liquefactū fuerit, habeas cochlear ferreum longum, cum quo moueas continuè, & citò incineretur: & hoc fac tamdiu donec incineretur totum: quod infrigidatum per pannum lineum, vel per strictum cribrum extrahe, quod remanserit, iterum proijce in ollā mouendo vt prius, donec totum redigatur in puluerem subtilem, quem iterum cribra tum, super lapidem iterum tere cum aqua, & de ipso per omnia fac vt docui de cerussa, terendo, assando, donec habeas minium.

Additio. Minium etiam sic fit. Accipe quinque aut sex libras Saturni in quò libet potto, & facias fundi bene calidum, & mole ferrum intus cannam, vsquequo veniat totum in puluerem, & dimitte quiescere duas horas, tunc distempera in vrina, & pone tres horas super ignem in potto bene calidum per octauā partem vnius horæ, & dimitte ignem diminui per se ipsum, tunc habet rubeū colorem: & postea oportet iterum terere super vnam mensam, & iterum mittere in cannas, & ibi dimittere per vnum diem ad lentum ignem competenter & factum est. Aliter. R. tertiam partem salis gēmæ, duas partes arsenici rubei, & tantundem arg. viui, & miscebis simul, & facies minium inde.

Quid sit sublimatio, & quot modis potest fieri.

SVblimatio autem est rei siccæ per ignem eleuatio cum adhærentia sui vasis. Sublimatio verò diuersificatur secundum diuersitatem spirituum sublimandorum. Quædam verò fit cum ignitione, vt Marchasitæ, magnesię, & tutiæ: quædam verò cum ignitione mediocri, vt mercurij & arsenici: quædam cum igne remisso, vt sulfuris. Quædam verò sublimatio mercurij est, vt fiat despoliatio terrestreitatis illius, & aqueitatis mutatio: Est autem ingenium separata terra superflua sæpius commista cum rebus, cum quibus affinitatem non habet: & sublimationem ipsius ita reiterare sæpius: & horum genus est calx corticum ouorum, & marmoris albi, & vitrum tenuissimè tritum, & omne genus salis præparati, ab istis verò mundatur: ab alijs verò non, nisi fuerint in perfectione corpora, sed corrumpunt potius, quia sulfureitatem habent omnia talia quæ cum ipso in sublimatione ascendentia, opus corrumpunt. Et propter hoc si sublimas à stanno vel plumbo, post sublimationem ipsum conspicies nigredine infectum: ergo melior est sublimatio per ea, cū quibus non conuenit. Melius autem esset cum eis, cum quibus conuenit, si sulfureitatem non haberent. Modus autem remotionis aqueitatis est, vt quādo commiscetur cum calcibus cum quibus sublimari debet, teratur, & commisceatur cum illis, donec de eo aliquid non appareat, & super ignem lentum aqueitas remouetur: qua recedente, & secum aqueitas mercurij recedit, sicut in sequentibus sublimationibus spirituum docebo.

Quid sit calcinatio, & quot modis fiat.

CAlcinatio autem est cuiuslibet rei per ignem puluerizatio ex priuatione humiditatis partes consolidantis. Calcinantur autem corpora à sua perfectione diminuta. Calcinationes etiam sunt diuersæ. Calcinantur corpora vt sulfureitas illa defœdans & corrumpens deleatur: Comburitur enim omnis sulfureitas ex quacunque re adustiua, quæ sine calcinatione deleri non posset. Specialis enim mollium scilicet corporum per eam ea indurare, sed manifestius imprimitur & citius induratur. Causa verò calcinationis spirituum est vt melius figantur & citius soluantur in aquam: quia omne genus calcinati fi-

xius est,& facilioris sublimationis,quàm non calcinati. Corpora ergo mollia per ignem de facili possunt calcinari:corpora verò dura per ignem vehementem.sicut in fine docebo. Additio. Luna calcinatur sic: R. vnciam vnam Lunę purissimæ,aut plus quantum vis,de qua fac laminas tenues sicut vngues manus,& tertiam partem salis communis,communi præparatione præparati, & calcinati,& quartam partem de mercurio sublimato, & fac puluerem de dicto mercurio & sale simul tritis: Postea cementa dictas laminas in sublimatorio,ponendo primum lectum de dicto puluere,& secundum lectum de laminis dictis,& consequenter lectuatim:deinde fac sublimationem cum igne lento,donec tota humiditas dictarum rerum mistarum euanescat: deinde claude bene orificium,& augmenta ignem per diem naturalem:& caue ne remoueas vas ab igne immediatè,sed dimitte infrigidari per tres horas,& noli aperirevas donec sit frigidum,quia exhalarēt spiritus:& dum vas est frigidum remoue,& extrahe mercurium sublimatum clarum vt crystallum,& pone ad partem, postea extrahe lunam tuam cum sale communi relictam semicalcinatam,& tere simul salem & lunam semicalcinatam super Porfidum,si teri possit:si teri nō posset,pone in cassola vitreata,& cum aquis feruentibus separa totum sal, donec nihil salsedinis ad linguam sentias: tunc desicca calcem relictā in fundo paropsidis,& calcina iterum cum nouo sale & mercurio sublimato quinquies vel sexies:Et in qualibet vice post calcinationem laua calcem Lunæ,donec nihil salsedinis in lingua sentias,& luna tua calcinata sit albissima & mundissima,vt radij stellarum, taliter quòd si fundas partem dictæ calcis cum borace, vel nitro, vel cum bono sale alkali,inuenies lunam tuam conuersam in aurum album.

Quid sit coagulatio,& ad quid fiat.

COagulatio autem est liquorosæ rei ad solidā massam per humiditatis priuationem reductio. Causa verò inuentionis eius est mercurij induratio, & medicinarum solutarum ab aqueitate illis admista ablutio:coagulatur autem mercurius ex frequenti illius præcipitatione cum violentia ad ignis asperitatem. Asperitas autem ignis illius aqueitatem remouet,& hoc fit in longo vase & arcto.

Quid sit fixio,& quot modis figantur corpora.

EST autem fixio rei fugientis ab igne conueniens optatio:Causa verò inuētionis eius est vt omnis tinctura,omnisq; alteratio perpetuetur in altero, & non mutetur:figuntur enim corpora à perfectione diminuta per calcinationem,quando soluuntur à sulfureitate volante & corrumpente: figuntur enim sulfur & arsenicum duobus modis: vno modo per iterationem sublimationis super illa in alijs,vel quousq; stēt. Figuntur etiam spiritus alio modo,scilicet cum aquis metallorum,vel cum oleo tartari,sicut dicam inferius. Additio R. mercurij sublimati,salis armoniaci ana,sublima septies, vel quousque fundatur,tunc in fundo manebit lapis:illum tere & solue in loco humido,& fiat aqua:cum ista aqua imbibe arsenicum metallinum,tunc solue cum aceto distillato,& distilla septem vicibus,aut congela,& solue,fiet lapis.

Arsenicum autem fit metallinum fundēdo cum duabus partibus saponis albi,& vna arsenici. Aliter fit in libro Fornacum apud Geberum:ibi vide, si vis. Sublima mercurium,aut sulfur,aut arsenicum præparata,aut plura illorū simul cum sale tartari,aut sale petræ,aut armoniaco,& hoc fiat toties,quousque stent fixa,deinde extrahe sal cum aqua calida.

Quid

Quid sit solutio, & quot modis fiat.

SOlutio autem est cuiuslibet rei calcinatæ in aquam resolutio: causa verò inuentionis eius vt suum intrinsecum fiat extrinsecum, & è contrà: & vt cõueniens sit ad distillandum: sic enim purificatur omnis eius corruptio. Fit autem solutio aut caliditate & humiditate, vel frigiditate & humiditate, sicut in sequentibus docebo.

Additio. Aliqui soluunt postquàm fuit calcinatum, cum tanto sui ponderis de sulfure in crucibulo clauso cum aqua aut succo limonum.

Quid sit distillatio, & quomodo, & quare.

DIstillatio autem est vaporum aquosorum in suo vase eleuatio: diuersifica tur autem quia quædam est sine igne, quædam verò cum igne: quæ cum igne est, duorum generum inuenitur: Quædam verò per eleuationem vt illa quæ fit per alembicum: quædã verò est per descensum, vt ea quæ fit per cãnam, & per ignẽ vasibus superpositũ &c. Causa verò generalis cuiuslibet dilationis est purificatio liquorum à fæce sua: Videmus enim rem distillatam puriorem effici: Causa specialis aquæ puræ fuit imbibitio spirituum & medicinarum mundarum: vt si quando egemus imbibitione, aquam puram habeamus, quæ fęcem post illius resolutionem non habeat vel dimittat, qua medicinæ nostræ, & spiritus mundati inficí possunt: causa verò inuentionis distillationis est quæ per descensum cannæ fit olei puri in natura sua extractio, quando per sensum oleum in natura sua combustibile haberi non poterat, vt patet in petroleo. Distillationis autem quæ per filtrum perficitur inuentionis causa, est solius aquæ serenitas.

Additio. Sublimatur mercurius sic. R. vitrioli exiccati, salis communis calcinati ante vnciã vnã: puluerizentur & misceantur, addatur vice post vicẽ vncia vna mercurij, conterantur adinuicem superaspergendo acetum distillatum parum, vt melius fortificetur: vel quod melius est parum aquæ fortis, quia melius fortificabitur, postea pone in sublimatorio. Et si sublimatoriũ fuerit de vitro, fiat mediantibus cineribus, & lutum sit de creta puluerizata cum farina distemperata cum albumine ouorum: Et si sublimatorium fuerit terreum, fiat super carbones, & sit lutum de argilla, calce viua cum stercore equorũ, cum aqua salis & papyro optimè madefacto.

Quid sit ceratio, & quomodo fiat.

CEratio autẽ est rei non fusibilis & siccæ mollificatio: Ex hoc patet, quòd causa inuentionis eius est, vt quod ingressionem non habebat ex priuatione liquefactionis in corpus ad alterationem (seu inceration em) mollificetur, vt fluat, & ingressionem habeat. Putauerunt quidam cerationem ex oleis liquidis & aquis debere fieri, sed erroneum est: in nullis enim tota humiditas inuenitur melius quàm in sulfure & arsenico. Modus autem cerationis per illos est, vt totiens per rem cerãdam multiplicetur eorum sublimatio, quousq; in illud humiditatem inuenientes, fusionem bonam præstent: hoc autem non fiet antè illorum perfectam mũdationem ab omni re corrumpẽte. Sed melius mihi videtur, vt eorum olea prius figantur per oleum tartari, & cum illis oleis fiat omnis ceratio competens: & hæc de his sufficiant.

Additio. Ceratio quidem est necessaria in omnibus Elixiribus tam spirituum quàm lapidum, quàm corporum: in hoc concordant omnes Philosophi. Modus cerationis est talis: Ceretur corpus donec appareat vt cera mollis, & natet desuper aqua: solue in phiala sub fimo, post distilla semel, & remoue fæcem, quia est aliquantulum nigra: deinde gela in fornace parua. Signa transmuta-

tionis sunt, si sumatur parum de illo Elixir post congelationem, pone in cucibulo super ignem, si fundatur, est bonum: si non redeas ad regimen.

Quomodo mercurium præparabis, & super niuem dealbabis.

REcipe de mercurio libram vnam, & contere super lapidem sic: R. calcem corticis ouorum, siue calcem marmoris albi, siue viride æris, & pone ex eo super lapidem, & superfunde acetum forte, & contere in pastam: postea appone de mercurio parum, & contere donec nihil appareat, & iterum parum appone de mercurio & contere simul sicut prius, & appone parum de sale armoniaco: vel tere omnia simul, donec non appareat mercurius: tunc facies ex hoc frustitula ad modum pastillarum, & pone in vas donec nihil appareat. Tũc fac ex eo pastilla, & pone in vas factum ad modum scutellæ, & pone ad siccandum in fornacem mediocriter calefactam, ne per nimium calorem mercurius euanescat. De mercurio sit lib. 1. de calce sit lib. 1. de sale armoniaco est mensura vt semper sumas tantum quantum de calce, & quantum de mercurio: & debet conteri donec nihil appareat de mercurio. Quum autem bene desiccatum fuerit, iterum contere sicut prius, cum aceto, donec non appareat, & pone ad siccandum. Hoc autem est signum perfectæ contritionis, quum ipsius parum madefactum cum saliua super argenteum denarium inde linitum non adhæserit mercurius: si autem adhæserit, non est bene tritum. Quũ autem satis fuerit, cõtere minutissimè sine aliqua defectione, & positum in sublimationem, cooperitorium superpone. Hoc tamen non est prætermittendum, quum imposueris medicinam, quia superficiem eius æques cũ penna pectinando: Et sic vas clausum cum argilla in coniunctione vasorum optimè linias ne respiret, & positũ super furnum sublimationis da ignem per dimidium diem lentum, donec ista humiditas euaporet: quod probabis superponendo laminam, donec exiccetur: quum exiccatum fuerit claude cum argilla bene, & da ignem fortiorem, & in vltimo da fortissimum: & quum nox est permitte infrigidari: mane aperi, & quicquid de eo viuum fuerit, apparebit in superiori parte alludel: altera verò pars iacebit supra fæces sicut nix, puluerizabile circa parietes inferioris vasis, aliquando in superiori vase, illud collige & reserua: viuum sicut prius contere cum fæcibus, & sublima donec habeas ipsum totum mortuum & puluerizabile, & ita contere totiens & sublima, donec habeas ipsum totum mortuũ & puluerizabile. Tunc vlterius ne apponas ei aliquem liquorem, quia statim reciperet suam viuacitatem, & labor tuus esset inanis. Recipe tunc de sale præparato vt docui, & bene pura & siccata parte vna, appone partem dimidiam mercurij sublimati, & cum manu misce simul, & pone illud in vas ad sublimandũ, & plana superius & claude, & sublima sicut prius: mane extrahe, & quod sublimatũ est collige & proba, si in fæcibus aliquid remanserit, hac nota, accipe de fæce, id est de sale parumper, & pone super carbones, si fumigat, tunc secũda die idẽ sublima sicut prius per diem, & postea collige diligenter valde omnia ista sublimata: & tertio cum nouo sale pone ad sublimandum: & sic fac sicut prius, & inuenies super niuem, dealbatum. Tunc proba si adhuc in fæcibus aliquid remãserit: & si aliquid remanserit, sublima donec totum habeas: tunc accipe iterum nouum salem, & fac sicut prius quater vel pluries vsque ad fixionem, & serua.

Additio. A Talco etiam optimè calcinatur. Magister Ioide Meun in suo magno opere apponit etiam viride æris, quod tamen est contra Geberum in capitulo de sublimatione mercurij, quia dicit, quòd sublimari debet cum his, quę sulfureitatẽ non habẽt &c. Modus sublimandi mercurium melior omnibus:

Rasis

Rasis in libro donationis, qui est 23. de 70 sume salgemmæ partem vnam, atramenti Aegyptij partem aliam, quas bene teras: Deinde super eas iace arg. viui quantum ipsæ sunt, & totum simul bene teratur, deinde ponatur in fundo allutel pergamenum, & super ipsum ponatur salgemma assatus, cui superponatur medicina, postquàm illa desiccata fuerit, quòd nihil humoris sit in ea relictum: & accendatur sub eo prius ignis paucus, deinde augmentetur donec argentū sublimetur viuum: postea ipsum sume, & optimè tere, & sublima ipsum: sitq; caput allutel in primis amplum, postea arctum successiuè magis angustum, donec redeat sicut palma manus: Sublimabitur enim sicut crystallus in partibus allutel sub scuto. De eo verò quod est super scutum, non fit lapis, sed erit puluis albus: & hoc erit septem vicibus. Si ergo firmatum sit super ignem, & tabulam ignitam, erit bene, & si non, reitera sublimationem cum atramento & sale, ita q; super caput angustetur: ipsum enim curret (vel hæret) & facit tabulam albam, & argentum merum.

Si sæpius sublimaueris mercurium, in qualibet vice debes minuere quintā partem fæcum: si cum vitriolo & sale sublimes vt supra, debent assata esse.

Lutum quo iuncturæ claudantur fit ex cinere, argilla, sale communi dissolutis in vrina. Aliqui cum albumine oui & calce viua.

Quomodo soluitur, albificatur, & figitur sulfur.

PRimò decoquatur sulfur in aceto forti per diem integrum, sitq; bene prius tritum super auferendo nebulam quæ supernatat: postea permitte siccari, & tere ipsum & pone tantundem aluminis præparati vt docui, & proijce in vas ad sublimandum sicut mercurium, sciens quòd tantus ignis non est faciē dus sicut mercurij, sed remisso & lento igne sublima per diem integrum: manè extrahe & inuenies sublimatum & nigrum: Sublima secundò & erit album: sublima tertiò & appone sal, & erit albissimum: itera eius sublimationem tertiò & quartò, & vsque ad fixionem, & serua. Additio. Sublimatur sicut arsenicum, sed maiore indiget decoctione & longiori.

Quomodo albificatur auripigmentum.

AVripigmentum debes terere & decoquere vno die in aceto, & alio die in vrina: postea appone ei tantundem de fuligine ferri, & misce bene simul postea sublima ipsum, per omnia faciendo, vt de sulfure docui, & erit album: Additio. Auripigmentum dicitur arsenicum citrinum. Auripigmentū aceto & sale præparatum quoad serenum sit exaltatum: quantū enim ad munditiem nullum melius: Rasis idem alibi: sal super omnia præparat ipsum.

Quomodo albificatur arsenicum.

ARsenicum verò est eiusdem naturæ cum auripigmento, sed non est necesse decoqui: tere igitur bene & imbibe, cū aceto forti (Rogerius dicit aceto distillato, videas vbi loquitur de corporū calcinatione) bis vel ter, vel quater, & toties desicca, & tunc potest seruari in puluere quod erit aptum ad calcinandum corpora: si verò vis sublimare, tere bene per se, & appone sibi tantum de fuligine ferri, & sublima septies vel pluries per omnia, vt de mercurio docui, & erit albius niue.

Quomodo præparatur sal armoniacum.

SAl armoniacum sic sublima: tere ipsum bene cum tanto salis cōmunis bene præparati sine omni liquore, & pone ad sublimandum cum lento igne per tres horas, postea cum forti igne per diem: manè extrahe, & quod sublimatum est reserua, & per omnia fac vt de mercurio docui: cum eisdem (alibi nouis) fæcibus sublima bis vel ter, & serua ad partem.

Additio. De sale communi præparato dissoluto incera salem armoniacum,

& poſt inceration̄m deſicca: & hoc toties fac incerando & deſiccando, quouſque ſal armoniacus recipiat de aqua ſalis quantum ipſum eſt: tunc eo vtere. Sali armoniaco ſoluto in aceto & diſtillato per filtrum, & ſiccato ad Solem appone tantundem ſalis combuſti in cluteo & cineribus calidis, & ſimul terātur abſque alia imbibitione ſublimetur, & erit ſufficienter præparatum ad omnē diſpoſitionem: quod probatur ſi liqueſcat abſque fumo ſuper lamīnam ignitā. Hæc Rogerius Bacon. Alij ſublimant cū ſale gēma: ſed illud ſal debet eſſe optimè ſiccatū ante ignē, & cum ſale armoniaco ſubtiliſsimè tritū: alij ſublimāt cū ſale cōmuni, & Talco præparato inſimul tritis ſtrato de ſale cōmuni præparato, & in circuitu ſublimatorij, & ſublimat̄ bene quater aut quinquies. Præparatio ſalis armoniaci ſecundū Raſim. R. de ſale armoniaco cryſtallino, tere cū tanto ſpumæ maris & ſale nitro, & ipſum ſublima, (in fundo allutel pergamenum pone & ſuper ſtratum ſalis aſſati) & ſume ſublimatum, coque ipſum poſitum in cannis in aqua, ſoluetur enim, diſtilla ipſum: aut ſolue ipſum in veſica, vel in kiſti fellis ſuper aquam, & diſtilla ipſum, & ex eo operare.

Salē armoniacum fixum ſoluere eſt difficile: imbibe ergo ipſum ex aceto & inhuma in fimo, ſoluetur enim, diſtilla ipſum, Et caue tibi ne totam aſſumas aquam, ſed tantum quantum poſuiſti de ſpiritu quem ſoluere voluiſti, &c.

De qua ſubſtantia fiat ignis.

HAbita doctrina de ſublimatione ſpirituū, reſtat iam videre de ignis ſubſtantia: dico ergo quòd ignis debet eſſe de carbonibus duplici de cauſa: prima eſt, quia minor eſt labor ſubijcere carbones quàm ligna: ſecundò, quia ligna dant fumum multum, & propter fumum non bene poſſet conſiderari, finderentur à calore ignis, vt ſæpius contingit, quando argilla non eſt bona, & quando vaſa non ſunt bene combuſta, & quum ſcinduntur, ſtatim erit fumus albus, quod facilè videtur ſuper ignem, qui fit de carbonibus, & quum vaſa fumigant, ſtatim deponantur ab igne, aliàs amitteretur ſublimatio. Vnde cauendum eſt ne fiat. Nota quòd ſuperius vas, ſcilicet alludel debet eſſe deuitreatum, inferius verò non eſt neceſſe. Solet etiam quandoque medicina in ſcutella indurari, quæ non poteſt ſublimari: vnde non eſt dubitandum, ſed ſecundò teri debet & apponi parum plus de fæcibus, & ſubtiliter ſublimari, & erit bene ſublimatum.

De fixatione ſpirituum, caput additum.

FIxatio ſulfuris: Pulueriza illud, & liga in panno lineo, & bulli in aqua cum calce viua, primò ponendo calcem vſque ad medium vaſis, & reſiduum implendo cum aqua communi, & fac quòd ſacculus non tangat fundum vaſis, ſed ſtet in medio, ſcilicet bene ligando ſuperius & inferius, apponēdo paruum lapidem vt deſcendat & bulliat ſic 24 horis, vel circa, ſemper nouam aquā calidam ſuperponendo, dum aqua defecerit, deinde extrahe tuum ſulfur, & fac bullire in aqua dulci, vt purgetur à calce, & factum eſt.

Aqua fortiſsima ad fixandum omnem ſpiritum. Primò rectifica aquam lapidis occulti albi, ſcilicet libras quatuor cum libra vna calcis corticum ouorū inhumando & diſtillando, & hoc fac ſæpius: deinde in illa aqua, ſcilicet in vna libra cum dimidia appone vncias duas ſalis cōmunis præparati in ſecundo gradu, & vncias duas ſalis alkali optimè præparati, & vnciam vnam ſalis armoniaci quater ſublimati, & vnciam vnam albuminis plumæ coagulati poſt ſuā præparationem: & omnes iſti ſales diſſoluantur in iſta aqua, & cum iſta fixa omnes ſpiritus in cucurbitis duplicatis vaſa bene lutando. Hæc Arnoldus. Tamen cū iſtis ſalibus fit multa diſtillatio, & ſalium ſublimatio, & cum fæcibus reductio, & in

& in aquam ab eis distillatam resolutio, & hoc cum spiritu, & absque illis vasis duplicatis: & aliquotiens in septima sublimatione spiritus erit fixus cum aqua virtute salium in fundo cucurbitæ, vt lamina ignitionem sustinens: & aliquotiens in quarta sublimatione aqua erat fixata pro quarta parte sui, & oportebat addere aliam pro fixatione spiritus complenda. Aliqui dicunt, quòd ponendo mercurium sublimatum super laminam stãneam vel ferream in cellario statim vertetur in aquam, quam per dissolutiones & congelationes rex facilius fixatur. Aqua abstracta ab albuminibus ouorum, & deinde rectificata à calce corticum, alumine iameni, & sale armoniaco ana vnciã vnã, est summè fixatiua spirituum super omnes aquas, vt infra sequitur. Mercurius item fixabitur hoc modo, Tere in mortario mercurium sublimatum cum tartaro & sale communi crudis, & tunc sublima, & iterum tere & sublima, & continua vsque decies vel pluries, renouando in singulis contritionibus sal & tartarum: & exinde fixabitur mercurius. Fixatur quoq; mercurius in cucurbitis duplicatis in vno die cũ oleo tartari superfuso, faciendo lentum ignem duabus horis primis, postea fortificando continuè per diem, quousque nihil liquoris ascendat, quod probatur discooperiendo cucurbitam, aut aperiendo foramen, aut desuper imponẽdo virgulam coruli ad tentandum, si in fundo sit adhuc liquor, quia si sit durum, tunc est fixatum: quòd si non sit, fortifica ignem tribus horis, postea dimitte in frigidari. extrahe, tere, imbibe, & coque septies.

Aqua mercurij: Sume de sale armoniaco, & de maris spumã partes æquales quas bene teras, & asperge de eis in cucurbita vna, & pone arg. viuũ desuper, & quod ex eo remanserit inuolue ipsum & distilla cum igne debili: & distillabitur in primis aqua alba, in qua non est vtilitas: postea ignem parumper vigora, & distillabitur aqua arg. viui, siue fuerit in principio viuum, aut sublimatum. Omnes sales fixati fixant mercurium, similiter & sal armoniacus fixat simul sublimando, quousque mercurius fundatur. Fixatur autem mercurius cũ sale alkali, & cum calce corporum, aut cum vtroque, & hoc in igne temperato, & vase adhoc apto: quia ignis temperatus est humiditatis conseruatiuus ad fusionẽ: excessiuus verò, fusionis turbatiuus, seu impeditiuus. Fixari potest mercurius sublimando inter duas scutellas bene sigillatas, alternatim vertendo & ponẽdo scutellam inferiorem superius, & superiorem inferius quatuordecim aut quindecim vicibus, & tunc fixabitur. Aliqui dicunt, quòd hoc debet fieri in vase ferreo, & iste modus est per ordinem ignis. Si vis spiritus sublimatos fixos facere, solue calces corporum cum aqua salis armoniaci, & ex hac aqua imbibe eos, quia erunt fixi: quia ratione calcis figuntur spiritus, vt inquit Bacon. Fixatio salis armoniaci calcem viuam impasta cum albo ouorum, & fac q. 2. crucibula, & conclude in eis salem armoniacum in pecijs defractũ, & circunda cum dicta pasta, & desicca, postea fac sibi aliam tunicam de luto sapientiæ, & desicca, & sepeli in cineribus calidis per duos dies & noctes, & erit fixum: tunc dissolue in aquam calidam, & si vis cola & congela, & erit purum.

Hic incipit aperire & docere secreta huius artis.

IAm docui te colligere diuersos flores plenos adoramentorum bonorum, in quibus redolet sanitas & pulchritudo cũ gloria huius mundi: hic est flos florum, rosa rosarum, & lilium conuallium. Lætare ergo iuuenis in adolescentia tua, & collige flores, quia introduxi te in ortum paradisi: facias ergo ex ipsis coronam capiti tuo, vt gaudeas & fruaris delitijs huius mũdi. Aperui ergo tibi nunc sensum: nunc faciam te intelligere secreta huius artis, & quod diu celatũ

est,nunc manifestabo in lucem.Superius ergo sublimare & colligere flores ipsorum docui:nunc verò docebo ipsos plantare,vt fructum multum afferant,& fructus ipsorum in æternum permaneat. Docebo te figere pulueres sublimatos,vt in igne possint permanere,& corporibus adunari & permisceri, & hoc duobus modis.

Hîc docet figere pulueres,ut cum corporibus permisceantur.

ACcipe ergo de quoque horum volueris libram vnam vel duas sine omni alia re,& pone in vas fixionis,quod sit formatum super foraminibus ex argilla bona vitreariorum ad spissitudinem digiti,& non sit vitreatum,& claude rimas cum argilla bona,scilicet luto sapientiæ:quo facto pone super furnum sublimationis,& da ignem per diem integrum:& si sit æstas, quantitas ignis sit sicut mercurij sublimati post meridiem: mane autem facto verte quod est superius deorsum:hoc fac ad minus duabus vicibus:tũc aperi & vide si puluis est fixus hoc modo:pone de ipso parum super carbones,si dat fumum,non dum est fixus:si autem non fumigat,tunc est fixus : Et hoc est signum de omni spiritu.Si autem non est fixus,repone super furnum claudendo ipsum vas sicut prius,& da ignem per quinque dies,vel tandiu quovsque audias sonum in vase,quasi lapillos cadentes,quod sæpius contingit, quando est nimis exustum. (alibi dicitur,vt probetur super laminam ignitam si fundatur & currat,vel non det fumum.) secũdus modus est cum imbibitione olei tartari.Fit autem sic:R. arsenicum sublimatum,vel sulfur,vel auripigmentum,& contere super lapidẽ cum oleo tartari,quovsq; totum liquidum fiat:postea pone in phialam vitreã, & pone ipsam in cineribus cribratis per cribrum bene, & pone vas cum cineribus super furnum distillationis,& da ignem primò lentum valde quasi vorãdo ne vas frangatur.Postea quum calefactum sit vitrum, fac maiorem ignem,& sic desicca medicinam in vase aperto si vis: sed melius concluso,quod superponas alembico recipiẽs aquam ab eo distillatam,quia ad multa valet: Desiccata medicina frange vas,quia alio modo non poteris excipere,& inuenies pulueres induratos vt lapidem,quem tere bene,vt prius, cum oleo super distillando iterum frange vitrum,& excipe,& tere bene,& pone in aliam ampullam,& pone in fimo equino calido per septem dies,& tunc soluetur in aquam: tunc pone vas in cineribus calidis & coagula lento igne donec induret,& habebis spiritus fixos,& erit tinctura firma & permanens.Proijce ergo de hoc puluere vnam partem super quinquaginta partes Martis calcinati,vel Veneris,& erit bonum in omni malleatione & examinatione.

Qualiter uno modo soluuntur spiritus in aquam.

SOluuntur etiam spiritus duobus modis:vno modo docui cum oleo tartari,sed post septimam congelationem debet poni super lapidem marmoreum in cellarium valde humidum, ita vt inclinatus sit lapis, vt quicquid resoluerit,statim descendat in vas vitreum superpositum.

Soluuntur alio modo spiritus in aquam,scilicet per aquam salis armoniaci, quæ sic fit:Pone ipsum vel quemcunque alium salem prẽparatum super lapidẽ in foueam resolutionis,vel in cellarium vitreum,& statim resoluitur in aquam: cum hac aqua pulueres sublimatos soluendos tere.Hoc nota,quòd postquàm sublimatus fuerit mercurius,nunquam misceri debet cum aliquo liquore, nisi cum aqua salis cõmunis vel armoniaci,vel oleo tartari.Tere ergo puluerẽ cum hac aqua septies,& toties desicca:postea pone puluerem tritum super lapidẽ, & sine dubio citò soluetur in aquam,quam reserua ad distillandũ: corpora verò calcinata eodem modo soluuntur vt spiritus, scilicet flos æris, & flos atramenti

menti,de quibus per omnia,vt de ſpiritibus eſt faciendum,& quemlibet per ſe ad diſtillandum.

Additiones. Rurſum(ad capitis principium refer hoc)ad omnem ſolutionẽ ſal erit neceſſarium.Raſis. Oleum aquilæ ſic fit: R.lib.1.ſalis armoniaci,&mole ſuper lapidem cum vrina quantum ſufficit ad modum paſtæ: tunc fac ſtratũ primò de calce communi,ſecundò de ſale armoniaco,tertiò de calce: & ſuper ſalem pone calcem ouorum in parua quantitate,& ad ignem pone ad fundendum,& quum fuſum fuerit depone ab igne,& ſuper lapidem pone, & diſſolue oleum infra quatuor dies,& pone in vaſe vitreo & ſerua. Aliqui impaſtant ſal armoniacum,albumen ouí & calcem,faciunt pomum,&lutant,deſiccant & figunt in igne:Arg.verò viu. nunquam ſoluitur,donec ſuper ipſum ingrediatur ſal bonus,deſiccatus aut tritus,aut alkali, & extingue ipſum ſeptíes, & poſtea viuifica ipſum cum aqua calida,& tunc ſolue ipſum:& niſi ita feceris, non ſoluetur. Raſis. Sumatur aqua ſalis armoniaci ſublimati ter vel quater,& imbibatur mercurius ſublimatus ex hac aqua paulatim & paulatim,& poſt quamlibet imbibitionem deſicca ad Solem vel ad ignem debilem:poſt claude os vaſis firmiter,& pone in fimo,& ſtet ibi ſeptem diebus:quod ſi non ſit ſolutum; renoua fimum per ſeptem dies,donec ſit aqua clara.Oleum ad incerandum. R. ſalis armoniaci,ſalis communis ana partem vnam,& duas partes calcis viuę non extinctæ cum pauco ſagiminis porci, & in vaſe vitreo pone & diſtilla ad lentum ignem:& quando completa eſt diſtillatio,iterum repone ad diſtillandum & hoc ter:& hoc eſt oleum album ad incerandum Elixir,& ad dulcificandum ſeu mollificandum calces metallorum,& omnia quæ ſeruiunt ad opus album: Sed hoc non debet hîc eſſe.

Aqua mercurij fit ad vnam vnciam mercurij cum duabus vncijs aquæ fortis facta de duabus partibus aluminis puto iameni,& altera parte ſalis petræ. Aliter fit ſic:Coagula mercurium ſublimatum fundendo ſeptíes aut octíes ſtannũ bulliens ſuper ipſum,qualibet vice cooperiendo crucibulum, ne fumus exeat & efficitur nigrũ,aut coloris olei:deinde tere optimè ſuper marmor cum pauco aquæ ſalis armoniaci,& pone in fimo:& quũ ſolutum fuerit diſtilla, aut per filtrum,aut in diſtillatorio:& cum hac aqua fit Elixir cum calce Lunę,& arſenico ſublimato,& oleo albo Philoſophorum.

Sulfuris diſſolutio. Accipe mundati lib.1.albi amizadir (ſublimati)tantundẽ aceti candidi ſublimati,quod quinque partibus ſulfuris ſit æquale,in cœno ponatur tranſmutando ſemper die tertio. Raſis. Habes ad longum in Ariſt. de Perfect.in capitulo ſeparationis ſulfuris. Amizadir partem vnam, ſpumæ marinæ partes tres,duas ſalis,vrinæ partem vnam,tere,cribra, in cucurbita repone,adiecto viuo argento quod ſatis eſt:deinde quoque leue & ſpacioſum adhibito incendium:cum candida manauerit aqua,ipſam operi,neceſſariam ſerua:inhumatio ſemper neceſſaria:cœnum quoq; ad quatuor dies tranſmutandum,donec quod quæris ad oculum deprehendas. Raſis. Sed puto iſtud Raſim dixiſſe corporis diſſolutionem faciendam pro maiori opere:ergo nota.

Mercurius ſecundò vel tertiò diſtillatus ab alumine iameni vel rochæ ſoluitur per ſe ipſum ſuper marmor in loco rorido vel humido:& melius credo ſi cũ crudo poneretur.

Quomodo rubificantur ſpiritus in aquam rubeam.

NVnc videndum eſt qualiter rubificantur ſpiritus. Recipe ergo aquam rubeã atramenti diſtillatam,& cum ipſa imbibe ſpiritus(fixos)quos volueris rubificare,ſeptíes terendo,imbibẽdo,aſſando,&tunc pone ad ſoluendum ſuper lapidem,et ſoluetur in rubicundiſsimam aquam.

Additio. Aqua rubea non debet distillari per distillatorium, nisi sit illa cuius color est fixus super ignem: aliàs distillaretur alba.

Quomodo aqua distilletur duplici modo.

DIstillatio sic fit: Pone aquam quam volueris distillare in vas distillationis & pone vas in cineres, vt supra, & distilla, & hoc fit caliditate & siccitate. Si autem vis caliditate & humiditate distillare, pone aquã in vas, in quo cineres prius fuerint, siue in caldarium super furnum distillationis, & in ipsam aquã pone fœnũ, & desuper vitrũ, & firma ne declinet ad aliquã partẽ, sed stet directé. Et summoperè præcaue ne vnquam frigidum vitrum ponas in aquam calidam, vel è contra: alioquin frangeretur, & amitteres laborem tuum. Et nota, quòd quando vas vis excipere, debes permittere infrigidari cum aqua, facta distillatione. Hoc autem caueas in distillatione, ne aqua bulliat in distillatione. Et per hanc doctrinam distillationis omnes aquas reserua: hoc totum reserua quod sequens doctrina & forma ostendit.

Additio. Aqua corporum. Recipe calcem Solis aut Lunæ, & salis armoniaci sublimati ana, & insimul contere super lapidem: deinde sublimetur à calce corporum sal armoniacus, & reitera septies, conterendo & sublimando: tunc pone super lapidem ad soluendum. Aliqui tamen antequàm sublimẽt imbibunt materiam, & conterunt cum aqua boracis dissoluti, & hoc faciunt septies. Ad corpora soluendum in aquam: Corpora calcinata tere cum ana salis armoniaci & calcis corticum ouorum: tunc pone in phiala vitri ad lentum ignem, donec totum sit vna massa: infrigida, & frange phialam, deinde pulueriza, & pone puluerem in loco dissolutionis. Sic etiam possunt spiritus sublimati in aquã resolui super marmor, vel in fimo eum sæpe renouando. Si verò vis reducere in sua corpora, congela ad lentum ignem & funde cum attincar. Aurum calcinatum cum sale, per acetum acidissimum soluitur in aquam rubeam.

Ad oleum distillandum.

DIstillatio quæ fit per descensum cannæ talis est. Sume fictile vas formati tali forma, & impone cineres vel radices, vel ligna, vel lapides, ex quib. oleum vis distillare, & fac fossam in terra, & in ipsa vas pone subtus sculptum, & desuper vas cannæ, & claude bene ne respirent, & permitte desiccari: tunc obstrue vas desuptus cum terra: postea fac superius ignem lentum per vnam horam, postea fortiorem augendo ignem de hora in horam, donec dimidiam diem compleueris, & permitte infrigidari, & aquam, & oleum distillatum reserua.

Coagulatio omnium aquarum sic fit.

COagulatio verò omnium aquarum sic fit ex caliditate & siccitate. Pone ergo aquam quam desiccare volueris in vas vitreum, habens angustum collum, & pone in cineribus super ignem lentum, & coagulabitur infra sex horas in laminam albam vel rubeam.

Quomodo calcinantur Sol & Luna.

DE calcinationibus omnium metallorum videndum est. Et primò de calcinatione Solis & Lunæ. Recipe ergo limaturas, cuius eorum volueris, & positas in aceto per nouem dies extrahe, & exiccatum tere in puluerem: postea affunde aquam armoniacam terendo & siccando sexies: & tunc pone super lapidem, vt docui ad soluendum, & distilla & serua: & de hac aqua pone ad aquas puluerum. Hoc autem nota, quòd aquas Solis debes ponere ad rubeam aquam, & aquas Lunæ ad albam.

De cu-

De cucurbita.

CVcurbita est vas quod debet stare in aquam, vsq; ad iuncturam firmatū in caldario, vt non moueatur: nec cucurbita debet tangere fundum, quia frangeretur, & cum aqua minuitur, infundas aliam scilicet calidam, & nō frigidam, quia vas frangeretur.

Quomodo calcinantur alia metalla.

ACcipe laminas & calefac eas, postea linias cum aqua salis, quia sal corrodit omnem humiditatem corruptam, quæ est in corporibus, & pone ibi vas fictile formatum in hunc modum: & imple laminis, & pone in furno calcinationis super tripedem, & suppone carbones, & fac ignem fortem, & sit furnus clausus: & quum rubescunt, tunc extinguatur, ita tamen ne fluant: & in tali calore permitte stare, quousque per ignem destruantur: manè extrahe, & quod calcinatum est abrade & serua, & quod remanserit iterum linias cum aqua salis, faciendo donec calcinatum sit.

Additiones. Calcinatio Solis & Lunæ fit per amalgamationem cuiusvis cū partibus mercurij & salis communis ana ponendo super ignem lentum continuè mouendo, quousque mercurius euolauerit: deinde laua cum aqua tepida, & per filtrum distilla, & inuenies corpus tuum in calcem redactum. Calcinatio alia Solis & Lunæ, & aliorum corporum habentur in Arist. de Perfectione magisterij. Item calcinatio Solis & Lunæ duplex habetur in libro fratris Rogerij Baccon qui intitulatur, de Modo componendi medicinam per æquationē elementorum, in capitulo de Calcinatione corporum, vbi etiam ponit calcinationes aliorum corporum. Calcinatio auri: Funde ipsum, & fac inde laminas tenues, & imple crucibulum ferreum, & cooperi, & dimitte fundere cum sale communi vel armoniaco aliquantulum præparato & aceto mali granati, quia per acuitatem salium & aceti teritur in puluerem: deinde pone in furno panis per diem & noctem, & extrahe calcem rubeam citrinam, cui non est par.

Calcinatio argenti: Funde ipsum, & facias inde laminas, & imple crucibulū ferreum, tum pone in crucibulo salem cōmunem tritum aliquātulum, præparatū, donec sit plenum: cooperi & funde, quia citò funditur beneficio salis: postea tere, quia etiam bene teritur per salem, & pone in furno panis per diem & noctem vnam, & extrahe calcem Lunæ, cui non est par.

Calcinatio plumbi. Plumbum funde & extingue in aqua salis communis, & aceto acerrimo albo, ita quòd sal sit aliquantulum præparatus & solutus: postea extingue in hanc aquam quadragintavicibus plumbum fusum, deinde pone (tritum) in ollam oppilatā, crudam, argillatam: sicca in furno panis per diē & noctem: manè extrahe calcem niuei coloris ponderosam vt sal.

Calcinatio stanni: Funde & extingue decem vicibus in aqua salis communis soluti in aceto acerrimo albo, misto cum duabus vncijs mellis apum, deinde tere & pone in ollam in furno panis per diē & noctem: extrahe calcē Lunę.

Calcinatio ferri: Tere & imbibe de aqua salis communis & aceto sorbarum & mali granati, in quo soluatur sal, & sicca decem vicibus in cinere: post natet cum trituratione forti aqua desuper ad mensuram quinque digitorum, & pone sub fimo decem diebus, & soluetur: postea congela aquam per diem vnam, & erit tincta, deinde tere & pone in furno panis per diem & noctem vnam, & habebis calcem rubeam sicut sanguis: & est calx solis, quæ dicitur crocus ferri.

Calcinatio æris: Fac æris laminas, suspende in aceto forti cum tinaculis in olla posita in fimo decem diebus, extrahe & rade quod inuenies, & hoc fac, donec finiantur laminæ: deinde ablue cum aceto, & frica suauiter, & quando videris aquam aceti optimè viridem, cola per pannum, & fæcem proijce, quæ est

eius crassitudo: deinde dimitte residere & cola, & accipe subtilitatem viridis æris. Calcinatio arg viui ponitur in capitulo sublimationis.

Quomodo laminas Veneris calcinabis.

LAminas Veneris incîde ad latitudinem denariorum, & linias cum aqua salis, & pone vnum ordinẽ ad fundũ crucibuli, sed prius inuoluas, & reuoluas ex vtraque parte cum arsenico præparato cum aceto, & ita pone stratum super stratum, donec vas impleatur, & claude cũ argilla ne respiret, & permitte desiccari, & tunc in furno calcinationis pone, & ibi bene per quatuor horas stet, ita vt totum vasculum bene rubescat, caue tamen ne Venus per nimiũ calorem fundatur & liquescat, quod sæpius contingit. Postea permitte infrigidari, & excipe, & inuenies totam destructam: ita quòd bene teretur in mortario vel lapide. Tere ergo puluerem & reserua, residuum verò quod non est calcinatum, iterum illinias, & melius calcina.

Additio Ablutio æris rubei est, vt assetur cum medietate sui de auripigmento, deinde abluatur donec fiat purum, & fac ipsum descendere donec descẽdat ita album vt argentum: & mole & vtere eo: si non ita fuerit, tere ipsum & laua, & fac ipsum descendere donec sic perueniat.

Quomodo calx corporum reducitur in massam. Require etiam in libro Fornacum Geberi.

REductio verò calcis corporum in solidam massam sic fit: R. calcem cuiuscunque metalli volueris, & tere optimè super lapidem, postea laua cum aqua calida bis vel ter, & turbulentum eijce: quũ aqua pura descenderit, tunc satis est: tunc desiccatum optimè tere & appone aquam aluminis iameni mistam cum aqua salis communis, & tere fortiter & imbibe cum aqua illa totiens imbibendo & desiccando, donec fiat calx viua & alba (& hoc ad album) & ita remoueantur omnia sulfurea accidentia ab ipsa, quæ contraxit in terra: postea tere semel cum aqua alkali, & quum desiccatum sit, pone in vasculum, scilicet crucibulum, & claude bene cum argilla, & fac foramen paruum in vna parte, vt exeat massa quando fusa est: & pone in furnum, & sufflando da ignem vehementem vt citò fundatur: & quũ fusa fuerit, aperi foramen & effunde materiam in cannale ferreum, vbi sit sepum infusum, et videbis massam albam, & gaudebis. Et hæc massa potest recipere tincturam albam vel rubeam, quia mũdata est ab omni corruptione. Si autem ad rubeum laborare volueris, imbibe calces metallorum cum aqua rubea ex flore æris, siue ex atramento, siue minio facta: & fac per omnia vt supradictum est: vltimò cum aqua alkali, & effunde sicut docui: & erit massa rubea, et gaudebis.

Additio. Aliqui dissoluunt nitrum & alumen in aceto, & cum illo lauant nigredinem calcis. Alij reducunt Venerem sic: R. salẽ alkali & salẽ nitri, & dissolue in vrinam puerorum, & cum hoc impasta calcem Veneris, & pone ad ignem lentum donec sit aliquantulum siccum: postea fortifica ignem donec sit reductum: deinde ignias, & in oleo communi extingue quatuor vicibus, & habebis Venerem similem Lunæ, aut saltem fixam. Calx autem Veneris fit cementando cum sale communi, donec teri possit & lauari.

Hîc incipit primò operari.

REcipe ergo in nomine Dei pij vnam partem mercurij albi, & secundam partem sulfuris, et tertiam partem arsenici: hæc omnia misce simul, et appone dimidiam partem aquæ argenti, & pone in vas vitreum, et calefac ipsum superius cum ferro candenti, donec vitrum liquescat et congeletur: tunc pone in cineribus super ignem & congela: quum autem cõgelatum fuerit, erit tinctura

tinctura fixa ingrediens per mistam coagulationem coniunctiua, adunatiua, perseueratiua. Pone ergo de hac tinctura vnam partem super centum partes ferri vel cupri purgati, & erit semper bonum sine dubio, in omni malleatione & examinatione, & durabit in æternũ. Additio. Nota hoc, quòd tinctura debet dissolui & admisceri corpori calcinato, & in aquam conuerso: & dum aqua miscetur aquæ, nunquam abinuicem separantur, quemadmodum modicum vinum rubeum multam tingit aquam. Vidi alios tractatus, vbi hoc caput non erat, sed sequens solummodo.

Qualiter ex supradictis omnibus perficitur Sol & Luna.

REcipe vnam partem mercurij sublimati & fixi, & aliam arsenici fixi, & tertiam partem calcis Lunæ, quæ super lapidem bene tritura, & imbibe cum aqua salis armoniaci, & hoc ter vel quater, terendo, imbibendo, assando, vt supra: & pone similiter ad soluendum, et quod soluitur reserua, & quando non est solutum, tere melius & appone modicum salis armoniaci, & ita soluitur totum. Quum autem totum solutum fuerit, pone ad distillandum, et distillabitur totum, sicut docui, in aquam calidam. Caue tamen ne in cineres ponas ad distillandũ, quia induraretur pro maiori parte, et iterum oporteret te soluere vt prius. Quum autem tota sit distillata, pone in cucurbitam vitream, et coagula, & erit substantia alba, dura & perspicua in modũ crystalli liquescẽs super ignem vt cera, ingrediens & permanens. Pone ergo de ipso vnam partem super centum partes cuiuslibet metalli purgati & calcinati, & erit bonum in omni tempore. Consulo autem ne tingas cum illo aliquod metallum nõ purgatũ, quia tinctura euaneseeret post duas vel tres examinationes.

Additiones. In libro Arist. de Perfecto magisterio dicitur: Sublimati mercurij & calcinati, quod puto idem esse quod fixi: quia calcinari non potest, quin primò sit fixum: & nisi esset calcinatum, non posset solui. Circa finem aliqui dicunt debere apponi aliquod oleum album Philosophorum ad incerandam illam medicinam. Si spiritus fixus non possit ingredi, adde de suo simili non fixo, et dissolue, et congela, et intrabit &c. Sic etiam si corpus calcinatũ non possit reduci in corpus, adde de suo simili fundendo cum illo, & sic reducetur.

Ouum Philosophorum diuide in quatuor partes, quarum quelibet habet vnam naturam, deinde compone ipsum æqualiter proportionaliterq; ita quòd non sit in eo diuisio nec repugnantia, & habebis propositum Domino concedente. Iste modus est vniuersalis: sed ego diuidam tibi illud in operationes speciales: diuiditur itaque in quatuor, & duobus modis fit bene & sine corruptione. Quando ergo habueris aquam ex aere, & aerem ex igne, & ignem ex terra tunc habebis. Dispone ergo substantiam aeream per discretionem, & dispone substantiam terream per humiditatem & caliditatem, donec conueniant & cõiungantur, & non discrepent, nec diuidantur: & tunc adiungas ei duas virtutes operatiuas, scilicet aquam & ignem, & tunc complebitur opus: quòd si permiscueris aquam solam, fiet Luna: & si coniunxeris ignem, rubefaciet Domino concedente.

FINIS.

SCRIPTVM ALBERTI SVPER ARBOREM ARISTOTELIS.

HAEC est figura cæli, quæ sphæra cæli nuncupatur: quæ quidem sphæra continet in se octo nobilissimas figuras, scilicet figurã primam, quæ primus circulus appellatur, & est circulus deitatis, quia continet in se verba diuinitatis. Secunda figura continet in se septenarium numerum planetarum. Tertia figura, corruptibilia & generabilia in se continet quatuor elementa. Quarta figura Draconem sæuissimum continet emanantem à prædicto septenario numero planetarũ. Quinta figura caput & mortẽ ipsius Draconis continet euidenter. Sexta figura quæ tangit arborem, sex facies continet, & duo animalia, videlicet ciconias. Septima figura quæ tangit arborem cum planetis, vbi sunt literæ albæ, sextus circulus nominatur. Octaua figura adinstar fulgoris Solis arborem aureã cum eis radicibus in se continet radiantem. Harum figurarum primæ figuræ, videlicet circuli diuinitatis, expositio hæc est, quod ideo tali nomine appellamus, quia diuinitatis nomina, id est sacrę paginæ instituta, & iure legalia & naturalia, quę à Deo infallibiliter creduntur emanasse, sunt ibidem circumscripta. Secundæ figuræ videlicet Saturni & aliorum planetarum explanatio, hæc est: Nam Saturnus sua frigiditate & siccitate format Draconem. Iupiter verò præstat Draconem suam caliditatem digerendo ipsum in quandam substantiam lutosam apparentem, quæ est plena caliditate & igneitate: & ideo non adhęret tangenti. Mars verò sua caliditate & siccitate diuidit ipsum Draconem, & facit ipsum transcurrere per cælum. Sol verò colligit ipsum, & facit ipsum aliquantulum viuere, quia ipse est pater creaturarum, & Draco prędictus diligit ipsum propter suam caliditatem, ac tincturam, & suauissimum odorem, qui redolet in eo. Venus verò sua caliditate & siccitate congregata, disiungit hinc inde mẽbra Draconis transmittendo punctionibus multis per omnes iuncturas eum pungendo, & ipsum Draconem quasi mortuum dimittendo. Mercurius verò & Luna eorum humiditates super ipsum infundentes, viuificant ipsum, quia faciunt ipsum viuere, currere, ambulare, & sibi colorem mutare in speciem sanguinis. Et in principio nigrum apparet, & in medio declinans ad albedinem, & in fine rubicunditas est declinans in colorem capitis sui. Tertiæ figuræ quatuor elementorum corruptibilium & generabilium declaratio hæc est: quòd ideo ipsa corruptibilia & generabilia nominãtur, quia semper corrumpuntur & generãtur, & quia alternantur ad inuicem propter caliditatem & siccitatem, frigiditatem & humiditatem. Et ideo ars & artifex materiam istorum elementorum disponit, ea diuidendo, & adinuicem coniungendo, remouet ea ab eorum mortifera natura, & tunc mutata est qualitas eorum, quia calidum & humidum est nutritiuum, propter caliditatem & humiditatem, quæ in eo est. Frigidum & siccũ quæ in eo erant, & frigidum &, humidum, sitibundos est refrigeratiuum, & infirmos curatiuum, quia aperit oculos cœcorum, & aures surdorum, & mundat leprosos, & extendit neruos, & venas aperit, & mortuos resurgere facit. Quarta figura est Draconis emanantis à prædictis septem planetis, quia ipse procedit per subtilissimas influentias decurrentes in elementa, & deinde iu cælis sua materia sparsa, in nubibus habet suum ergastulum: deinde cum aqua pluuiali, & grandinibus iterum descendit in terram, conglutinat se cũ ea, facitq; sibi nouam pelliculam. Et sic incipit serpere in cauernis terrę, & semper tendit ad ima si aliquid eum non impedierit, vaditq; vsque ad aquas marinas: exinde egreditur, si nullum sibi impedimentum fuerit occursum, quousque ipse videat polũ

secun

secundum: & exinde remouetur & reuertitur ad primum. Sic nunquam desistit ambulare, quia odit lucem, & semper quærit se abscondere à radijs Solis, & propterea venenosum est, & nō potest homo ipsum interficere sine maiori veneno. Quintam figuram nominamus de capite eius, & de morte ipsius Draconis. Caput eius viuit in æternum: & ideo caput denominatur vita gloriosa, & angeli seruiunt ei. Et hanc imaginem posuit Deus in paradiso deliciarum, & in ea posuit suam imaginem & similitudinem, & ibi Draco pugnauit cum imagine Dei, quousque fecit eam incidere in mortem: & ideo Deus dedit tantā potestatem isti imagini, vt ipsa possit interficere istum supradictū Draconem: & ideo talis imago fuit inserta serpenti, & est caput eius, quia totum corpus sequitur caput, & ipsum caput odit corpus, & interficit ipsum incipiēdo à cauda cū dentibus ipsum corrodere, quousque totū corpus intret in caput, & in eo permanet sempiternè. Sexta figura continet sex facies & duas ciconias cum proprietatibus suis ibi apparentibus: quarum prima facies quæ permanet in sublimibus, colorem optimū ostēditur habere: secunda quæ in aquis natat, diminutionem naturæ à prima declinat. Tertia quæ in antro, carbonis similitudinem habens, malam digestionem significat cum superflua humiditate, & pessima fæculentia quæ in ea est. Et ideo manu artificis oportet eam lauare cum elemēto aquæ in ventre ciconiarum igne suppositō, donec aer in ore & in capite ciconiarum ascendat, & per rostrum faciat eum euomere, quousque caput nigrū æthiopis portans similitudinem, fuerit bene lauatum, & inceperit albescere: & tamdiu hoc faciat, quousque rubicunditas suprema appareat. Septima figura, quæ sextus circulus nuncupatur, quidquid circulus tangit arborem cum figuris septem planetarum, vbi sunt literæ albæ, melius est tacere quàm loqui in sipientibus de ea: quia in ea manet illud arcanum preciosissimum, thesaurus onium Philosophorum sapientum. In ea est transmutatio omnium corruptibiliū & generabilium omnium lapidum preciosorum. Ibi sunt thesauri absconditi innumerabiles, & nemo scit nisi cui Deus voluerit reuelare. Ibi inuenitur lapis duello, onychinus, carbūculus, topatius, amethystus, beryllus, & panthera: & est quoddam cælum vitreum simile crystallo, ductile sicut aurum. Et ideo Reges terræ portant ipsum in capitibus suis: sapientes mulieres abscondunt illud virgines fatuæ publicè portant illud, quia deprædari desiderant. Pontifices & sacerdotes religiosi, & moniales lacerant ipsum, quia sic fuit eis imperatum à lege diuina. Mercatores terræ & agricolatores cum eo diuites facti sunt: & nautæ portant illum ab Oriente vsque in Occidentē: & in Insulis quæ sunt in Meridie magis viget. Octaua figura quam supra nominauimus, arborem aureā est continens cum septem ramis & radicibus apparentibus: quam quidem arborem figuram Solis nuncupamus, quia Reges gloriosi tenēt illam, & pugnāt propter eam, & multi afficiuntur morte. Et ideo ille magnus Alexander Imperator Philippi Macedonum Imperatoris filius in itineribus suis inuenit eam in vltimis regionibus, & ibi inuenit sepulchrum Hermetis patris omnium Philosophorum plenum omnibus thesauris non metallicis, sed literis aureis scriptis in tabula Zaradi, quæ quidem scriptura continetur in vltimis libris, quos Galenus composuit: & inuenit quandam arborem sitam ab extra intus tenentem viriditatem gloriosam: super eam ciconia pulcherrima ibi sedebat, quasi se appellans circulum Lunarem: & ibi ipse ædificauit sedes aureas, & posuit terminum itineribus suis idoneum. Faciamus finem in nostra figura cæli. Sciat lector, quòd talis figura magis est in existentia, quàm in apparentia,

FINIS.

APERTORIVM RAYMVNDI LVLLII

DE VERI LAPIDIS COMPOSITIONE.

APIENTES asserunt quòd tantùm sit vnus lapis compositus solùm ex quatuor elementis, nullius extranei indigens, nisi sit eius naturæ. Primò omnium purgatur de tota eius superfluitate & phlegmatica materia corruptibili, quæ ipsius mors est (ex quo patet, quòd mors corporis quæ in ipsius putrefactione vel copia fit, ipsius etiam purificatione tollatur) & quæ mortificat ipsum spiritum, qui habet potestatem viuificandi suam terram: Purgetur ergo, & separetur ab eo phlegma corruptibile per subtile ingenium, quod tibi dicam. Nam si non bene purgetur, nunquam terra eius bene purgatur, albificatur, neque fiet matrimonium inter corpus & spiritum: & sic tunc ille spiritus nominatus est spiritus lapidis, qui habet viuificare corpus suũ mortuum: à quo compositio per suam præparationem exiuit. Et ideo quando corpus reuersum est de morte ad vitam, tunc ipsum est clarum, purum, album, & resplendẽs (nota, vt mercurius) cum magna subtilitate, & vestitum pulcherrimis indumentis. Scias quòd quando iste igneus spiritus intrabit suum corpus, & ipsum resurgere faciet, tunc Philosophi nominant ipsum lapidem benedictum, & lapidem magni precij & honoris post suam resurrectionem: & illud intelligitur de igneo & nobilissimo spiritu prædicti lapidis, qui sic illuminatus est in natura quatuor elementorũ. Non tamen intelligitur sic se habere, quòd sit terra solùm, vel aqua solùm, nec aqua, nec ignis: sed tantummodò est vna sola natura, quæ continet in se de natura & proprietate quatuor elementorum simul, aliàs non posset ligari cum sua terra: & per consequens terra non posset albificari per eundem spiritum, si ipsa de natura non haberet. Ideo omni tẽpore considerandum, quòd natura, & proprietas quæ est in isto spiritu, non sit combusta in præparatione eius per potentiam ignis: quoniam tunc spiritus nullo tempore haberet à se potestatẽ albificandi, aut se coniungendi cum terra: quia medium & anima quæ participat intra mortem & vitã, separaret se ab ipso spiritu per potentiam ignis in tali forma, quòd spiritus maneret mortuus sine anima: & sic anima elongaretur ab eo fugiendo in regionem suæ sphæræ. Et tale secretum non est dicendum apud ignaros & inscios. Non ignoras tu, quòd illi qui credunt facere aquam vitæ, ipsi certè faciunt aquam mortis, combustionis causa. Ideo supplico tibi, vt custodias ignem in præparatione ista, & non destruatur nimio calore: nam cum anima recedit, tunc spiritus non haberet posse viuificare suum corpus, quum non dare possit, quod non habet in se. Et nota, quòd præparatio ipsius spiritus fit sub tali forma. R. de meliori succo Lunarię (intellige mercurium) quem inuenire potes: scilicet de fortissimo lib. 1. aut 2. & pone in vas cum alembico, iuncturis bene clausis & lutatis, pone ad furnellum & fac subtus ignem de vno lichnio, & subtili lento igne prædicti spiritus distillentur: & tamdiu distilletur, donec amplius incipiat venas facere: tunc per illud separare poteris spissum aereæ animæ: & ideo quando phlegma incipit venire aut venare, tunc signum est quòd spiritus distillatus est, qui tenet in se omnes perfectiones vitæ. Et tunc recipe illum spiritum distillatum, & custodi ipsum optimè in vitreo bene obstructo cum cera alba: post appone aliud receptaculum sub alembico, & recipe secundam aquam, quia adhuc retinet de sublimato spiritu, licet non ita forti vt primò: de ista secunda aqua distilla tamdiu quousque nihil amplius veniat nisi phlegma, & quæ non habet se aliter nisi sicut aqua

qua corrupta communiter gustando modicum per os tuum, si adhuc habet aliquam virtutem, tunc adhuc magis poteris distillare: si autē est sicut alia aqua pura in gustu, tunc depone receptaculum cum ista secunda aqua, & post pone aliud purum ad recipiēdum totum phlegma, tamdiu distillādo, vt nihil plus distilletur: & tunc totum phlegma effundatur, quoniam ipsum est quod mortem infert nostro lapidi precioso: & hoc vulgus non cognoscit, sed nos cognoscimus. Iam ibi habes terram quæ mansit in fundo vasis in toto nigra ad modū picis fusæ: illa enim terræ calcinatio nō potest fieri igni forti sicut Sophistæ credunt: sed ipsa fit per proprium spiritum suum, qui custodit eam à crematione, quia suus spiritus animam suam à suo corpore trahit, & repellit phlegma suum superfluum, & terram mortificat, & postea perpetualiter eam viuificat. Et ergo nunc calcina terram prædictam sub ista forma: R. secundam aquam distillatā, & funde eam super terrā nigram in vase suo, & misce bene, quovsq; sit dissoluta, quia terra statim soluit. Et caue ne à fæcū fumositate (spiritus) recedat, quia ibi est sulfur quod habet posse congelare nostram aquam in laminam crystallinam vel formam albissimi pulueris, sicut est nix pulcherrima. Moue ergo bene prædictas fæces: & scias quòd iā dictæ fæces fumosæ in tantū manibus moueri debent in suo vase, donec bene sint dissolutæ in suo spiritu. Post desuper pone alembicum, & luta bene & distilla suum spiritum per ignem cum vno ligmine (lychnio) subtili forma vt prædixi, donec videbis quòd nullæ verę quas spiritus faciunt, iterum corrumpuntur in capite alembici: & tunc iterum recipe receptaculum alembici cum spiritibus, & pone ad partem, & appone aliud receptaculum & distilla, vlterius videndo an adhuc ibi sint plures spiritus: sin autē tunc aqua quæ distillatur, habet saporem sicut aqua communis fontalis calida, tunc eam effunde iterum, quia talis aqua phlegmatica quę distillatur, adducit etiam mortem nostri lapidis. Et post totam distillationem, tunc accipe vas cum tota materia, quam tunc inuenies magis duram quàm prius: & hæc est ratio, quia tunc ille spiritus attraxit sibi animam aeream de suo corpore, eo quòd ipse est locus in quo anima continetur: illam operationem reitera totiens, donec tu videbis materiam tuam calcinatam in fundo, in puluere nigro: vel etiam tamdiu vsquequo videbis nullum amplius præstare phlegma & saporem sicut prima (N. semel pro semper accipe & intellige quòd vbicunq; vel quotiescūq; ponit distillationem in prædicta forma, scilicet per diuersarum aquarū aut partium receptionem, & per indigentiam diuersorum vasorum: hæc & similia, & omnia sibi adiuncta semper sint tibi suspecta, tanquam verè mendosa & à veritatis tramite deuia, & ad deceptionem & illusionem incautorum posita, quia vno vase & vniformi sublimatione philosophica hoc opus philosophicū perficitur.) Sequit in textu. Et non ignores quòd in distillatione misceas illos duos spiritus simul super terram suam tamdiu vsq; quo terra & spiritus habebunt illa signa supradicta, nempe vt terra sit calcinata, & spiritus nullum faciat phlegma

Glossa.

Scias fili Carissime, quòd in isto capitulo primo magnum secretum continetur, quantum ibi est extractio animæ à corpore, per quam spiritus eius viuificatur, sicut corpus in absentia eius mortificatur. Ergo subtrahe humorem mortificantem calorem naturalem: ipse enim calor est causa generationis nostri sulfuris. Sic Philosophi testantur, quòd nostrum sulfur non poterit generare sine calore: nos enim trahimus tunc istum calorem de morte ad vitam, quia prius in sulfure nigro mortuus fuit: nunc autem est viuus & indutus magnis virtutibus & potentijs. Et scias quòd iste calor nunc debet posse penetrare omnes partes sui spiritus mediante causa suæ acuitatis, & etiam habet coagulare ratione suæ siccitatis: quia scriptum est, quòd omne siccum libenter ebibit suum humorē,

Generatio unde

& conuertit ipſum ſulfur, quod poſtea poteſtatem habet coagulandi totum argentum viuum.

Inſpice fili charitatis: Quòd ſi iſta cõuerſio ſeu tranſmutatio inſpiciatur, tũc ibi nulla eſt contrarietas ſenſus in generatione: quia omnis generatio habet fieri per diuerſitatem ſuæ corruptionis & generationis, quæ ſunt ſimul contraria: Et corruptio quę eſt potens in materia illa ducit eam poſſe deuenire in nouam generationem vitę æternæ. Et propter hoc eſt neceſſarium, quòd corruptio ſit facta per elementorum ſeparationem: poſt præparationem earum creatur ſuũ ſulfur: & de illo poteris poſtea conficere medicinam lapidis ſecreti, in quam fluxit talis virtus ſulfuris, quæ habet viuificare & ligare duo contraria, ſcilicet corpus & ſpiritum, ſubtiliando & miſcendo corpus cum ſpiritu, & congelando & retinendo corpus in ſpiritu, & ſpiritum in corpore, fixatione permanente. Et hoc teſtatur Philoſophus quum dicit, Nos non poſſumus facere tranſitum de mollitie mercurij ad duritiem metalli ſine diſpoſitione media, quæ participat de vna ſicut de altera, & immediatè illa participatione habet poteſtatem colligare ſimul, & facere vnionem. Quare ſi tu es indagator veritatis intellige quòd tria facta ſunt vnum. Et hoc teſtatur Philoſophus in libro de Trinitate, vbi inquit, Lapis noſter precioſus compoſitus eſt ex tribus, ſcilicet ſpiritu, corpore, & anima: & ſimul ſcias etiam quòd ſpiritus eſt medium, quandoque inter corpus & animam, quia ſpiritus attrahit animam à corpore mortificando corpus, & poſtea reddit ſibi animã & reſuſcitat ipſum. De iſta reſurrectione loquitur Hermes ad omnes inquiſitores artis, & veritatis: O fili recipe animam lapidis, & ſemina eam in terram foliatam noſtram albam, quæ eſt volatilis: ſi enim vis quòd perdat ſua magna elementa: & ſcias quòd anima retinet eam ita quòd nõ poterit fugere, quando ipſa aſcendit in cælum, & deſcendit in terram, & tamen virtutẽ corporis ſpiritus recipit ſub tali forma, ſcilicet quòd nihil eſt quod poſſit contra eam, nec mors etiam poterit eam iteratò mortificare, quòd ſcriptum ſit, quòd ſi qua vna vitæ reſuſcitatur: nunquam aliàs morietur. Ideo fili poteſt intelligi, quòd vita æterna non poteſt eſſe in aliquo corpore, niſi prius fuerit mortuũ: quia mors eſt cauſa glorificationis ipſius corporis in vita ęterna, ſicut corruptio eſt cauſa nouellæ generationis diuinæ ſubſtantiæ.

Succeßiuè ſoluitur.

Mortifica ergo corpus prius per corruptionem, antequam aliud aliquid facias, & poſt parum, iterum parum trahe ipſum ad vitam, donec perueniat ad tale medium corporalitatis & ſpiritualitatis, quod nos nominamus mediũ participans naturam duorum extremorum, ſcilicet inter animam & corpus: & ſecundum iſtam rationem dicimus ſpiritum eſſe vitam animæ, quando ipſa continet in ſe animã, & etiam ipſum ſpiritum nominamus corpus ratione ſuæ corporalitatis palpabilis & viſibilis, à quo componitur, & etiam in loco locatur. & illa eſt ratio quare hic ſpiritus retinet in ſe de natura corporis. Et præter illas duas proprietates iam dictas, ſcias hoc tertium inter corpus & animam, quod nos nominamus medium, quod habet poſſe viuere & ligare ea adinuicem ſine ſeparatione, & poſtea ille ſpiritus continet in ſe animam, per quam mortuum corpus reuiuificatur. Ergo hæc eſt cauſa motiua, quòd cõiunctio inter corpus & ſpiritum per naturalem amorem, & per diſpoſitionem amicabilem facta eſt. Ipſa enim amabilis diſpoſitio & coniunctio amoris, eſt illa per quam coniũctio ſpiritus & corporis ſe facit eſſe natura corporis indiuidualis, in qua eſt ſpiſsitudo corporis, & potentia cum iſtis omnibus figuris, quæ intrant primò in ſubſtantiam de ſubtili ſpiritu. Etiam eius ſpiſsitudo elongata eſt in ſubſtantia cum ſubtili ſpiritu per talem ſubtilem modum, ita quòd non eſt oculus corporalis, quo aliquid aliud videri poſsit, quàm ſolutio ſpirituum, quę eſt in forma aquæ

& sic ipsa anima & spissitudo corporis ibi inuisibiliter simul requiescunt. Et tũc etiam apparet, quomodo anima ligata est virtute & qualitate corporis, & etiã anima est de natura & spissitudine corporis eiusdem: Ergo quando corpus est mortuum ex siti, tunc illud desiderat humectare suam sitim, & bibere pro restauratione suæ naturæ humidæ, quam excellenter & potenter perdidit in sua calcinatione: & sic tunc per restaurationem viuificatiuam trahit ad se naturam quam amisit, & intrat in naturam suam, & etiam trahit ipsum multiplicatũ de propria sua substantia, & exuberatum per naturam sui corporis, quæ effusa est per totam substantiam spiritus. Et sic illa extractio quæ facta est per supra dictam naturæ amicabilitatem, & est coniunctionis causa inter corpus & spiritũ: & de illa coniunctione Philosophus ad Filium veritatis sic dicit, Quia si coniunctio non fuerit facta intra corpus & spiritum, nunquam fit ibi conceptio: & *Conceptio.* si non fuerit conceptio, nunquam potest fieri imprægnatio: & vbi non est imprægnatio, ibi nunquam potest fieri nati generatio. Et sic isto modo potest videri potestas istius coniunctionis. Et propter hoc manifestat Philosophus, ꝙ generatio nostri lapidis assimilatur humanæ generationi ex ista ratione, quia quando infans nascitur, tunc nutriendus tamdiu est, donec bene fortis, & patiens est contra ignem seu ignis substantiam: & non æstimes quòd tunc compleueris, vbi modo primo incipere debes: quia adhuc non vidisti secretũ quod retentum est filijs veritatis demonstrandi. Et illud modò hîc incipit in secunda parte de nutrimento lapidis, quando hîc magnæ transmutationes illius lapidis secundũ posse manifestatur. De tanto magis transmutationes videbis, & multorum mirabilium secreta, & potestas naturæ manifestabitur tibi visibiliter coram oculis tuis. Et illud secretum nulli hominum carnali reuelare expedit, quia maledictus eris per tanti secreti manifestationẽ, quia nemini reuelare licet, nisi soli Deo. Ipse enim cui vult & quibus interest reuelari, illis reuelabit, & nõ alijs quia est donum Dei, & nullius mortalis hominis. Et cui Dominus Deus fecerit tantam gratiam, illi hoc secretum naturæ reuelabit, & secundum suum placitum, quod in ipsius virtute ac potestate locauit.

Terræ uiuificatio.

SCias fili, quòd necessarium est in illa viuificatione, vt terra recuperet illud quod perdidit, & quòd suus spiritus humidus reportetur in corpus suum siccum per naturalem transmutationem. Illa autem non potest fieri per potentias seu per ingenium naturale: sed ingenium naturæ est locus nostri sulfuris, scilicet in complexione & vtilitate. Et ex his habetur causa necessaria, scilicet quòd granum spermaticale, quod est humidum & calidum hoc transmutare habet: ideo Philosophi considerauerunt dicẽdo, quòd totum illud facit vna natura, quoniam ipsa de dispositione in dispositionem conuersa est, & cõuertit, & in tali dispositione ipsa natura transmutat: & sic etiam granum tale modò transmutat: & hoc intelligendum de calido & humido spiritu (N. hîc aduerte, *Glossa.* quòd spiritus Philosophorum differt à spiritu vulgi in calido) quia mercurius vulgi est frigidus & humidus: Philosophorum autem spiritus est iam calidus, & humidus.) Sequitur, O fili veritatis, per istam transmutationem Philosophi notant, quòd terra lapidis debet priuari de tota sua humiditate tamdiu, quousque conuersa fuerit in qualitatem siccam. Et post hoc concludunt, quòd humiditas conuersa fuit in siccum locum suum: hoc intelligendum est, id est in propriam suam terram, quia illa est proprius locus generationis nostri sulfuris. Et hoc tunc apparebit manifestè, quòd illa terra illud ante suam præparationem, & calcinationem non facit, & tamen ipsa post calcinationem hoc facere habet propter calorem ipsius naturalem, qui fuit confortatus per subtractionem hu-

Tritio. míditatis quæ habuit eum mortificare,& totaliter ſubmergere. Et tunc terram íſtam præpara &bene calcina per rationem philoſophicam,antequàm ad eam ſementum ſeminaueris,quod nos multum diligimus.Et ergo poſt R.terram & cum ea quartam partem ponderis ſui de ſpíritu,& poſt pone ad vas tuũ, quod nos appellamus retentorium,& loca ad furnum continuando ignem lentum tamdiu donec ſpíritus omnino coaguletur in terram. Scias fili, quòd corpus quod eſt mortuum,illud induit ſe albis veſtimentis,ſicut ſi Deus voluerit,tu vi debis,quando illa prædicta experimentabis. Iſtas apparationes, fili, reiterabis tamdiu donec videas terram totaliter albam ad modum niuis:& ſic tunc terra eſt ingroſſata & impręgnata cum æterna claritate,quę habet infantem parere ille enim partus finẽ imponit,ſcilicet quãdo ſpíritus congelatur in ſulfur,quod operatum erat de terra,& deſiderabat in ea ſplendidam claritatem ad finem illius,quòd ipſa eſſet pura & ſine corruptione,& quòd eſſet ſupra impurã & corruptibilem.Et ſecundum íſtum modum quando terra fuerit bene alba,tunc fili extrahe eam ex ſuo vaſe,& tere eam vt fiat puluis minutiſsimus, & hoc facias pra laminam vitream.Poſt iterum imponitur vaſi, lutando eius iuncturas bene,& ponitur vlterius ſupra furnellum, & accendatur ignis continuando per triginta horas,& inuenies in angulis & parietibus vaſis infantem natum,reſuſcitatum,per modum pulueris albiſsimi pulcherrimi,& tam clari, & in tali claritate ſicut corpus Lunæ. Cuſtodi ergo illum valde honoratum, quia ipſa eſt terra noſtra foliata,& de ſpíritu corporum ſublimãdorum conuerſo in terram foliatam:& in eandem ſemina animam,quæ eſt tinctura totius claritatis:ipſa enim eſt verum medium ſulfuris & arſenici,& noſtri lapidis, qui habet facere pacem inter inimicos mortales,quos maximè deſiderat.Et ex quo ille lapis erit corpus aureum,ſpirituale &incorruptibile:tunc propter illam rationem ipſe tenet virtutem vtranque,& de vna ſicut de alia,illo non obſtante, quòd ille ſit in tantum perfectus ſicut ſua corporalitas,non tamen ſic eſt in operatione quia non poteſt tamdiu donec ſit nutritus,ſic quòd habebit operandi potentiam ſecundum poſſe ſuum,& hîc inuenietis fortitudinem ſui nutrimenti.Et illius propoſiti fuerunt antiqui,quos egovidi in ſocietate Regis Ruperti,qui de illo lapide proiectionem fecerunt ſtatim poſt ſuam creationem:& quum viderent quòd non eſſet nutritus in fortitudine ſua, & etiam quum non inuenerũt de perfectione ipſius,poſt hoc ingeniati fuerunt rationem & poſsibilitatẽ ſuæ operationis,& inceperunt operari de illo pulchro opere,quod eſt ipſius medicinæ comparatio,& nutrimentum lapidis:& illa eſt ſecunda & vltima pars ipſius magiſterij totius.Propter hoc,fili,potes intelligere ſecretum operis Philoſophorum diuiſum in duas partes:in prima docet informare ſulfur, in ſecunda docet conuertere ſulfur & medicinam fixam & fluentem, ſicut docet Morienus in libro ſuo dicendo, Quòd totum magiſterium noſtrum neceſſariò fieri debet in duabus creationibus,& illæ mutuæ cauſæ creationis ſunt ſibi proximæ in natura,quia quando prima creatio completa eſt,tunc incipit ſecũda pro opere medicinæ:& quãdo ſecunda eſt completa,tunc totum magiſterium eſt completum. Et fili veritatis intellige,quòd nos in prima operatione noſtræ artis purgamus & præparamus materiam pro ſui ſulfuris creatione. Qua præparata,modò in ſecunda operatione componimus & creamus medicinã, quæ habebit tantam virtutem & poſſe, vt patebit. Et ideo primò debes creare ſuũ ſulfur,quia ſine eo non poteſt facere aliquis Elixir completũ. Et quãdo creaſti ſulfur,tunc incipit opus philoſophicum.Et non habeas tædium in ipſo nutriendo,& ne feſtines,quia ſcriptum eſt, Qui patientiam in opere non habet,& non inſpicit in noſtris libris naturæ mutationem,ille propter feſtinantiam corrumpit

Rectificatio.

Multiplicatio.

Purgatio.

Paulatim nutriatur.

pit opus: ideo patientiam te habere oportebit, & nutrire ipsum tamdiu, donec de illo lapide facere poteris proiectionem: & tunc videbis naturæ mirabilitatem. Et illud secretum cum perfectione sua est demonstratum filijs veritatis. Et hæc est secūda pars de creatione lapidis & præparatione materiæ illius, de qua nostra medicina creari debet. Et fili doctrinæ, si illa materia sulfuris non fuerit bene præparata, tunc ex illa nullam tibi medicinam creare poteris: quia scriptū est de ordine naturæ, quòd materia non præparata non potest facere aut creare causam præparationis: Præpara ergo primò tuam materiam, & separa subtile à spisso, & nobile de vili: Et quando res præparatæ fuerint, tunc exibit causa præparationis, sicut de lumine exit splendor.

Secunda pars de opere Philosophorum, de confectione Medicinæ.

NVnc per secundam partem colorabit se lapis, fixatur & fermentatur: fermentum autem lapidis ad album, est argentum: & ad rubeum est aurum, sicut Philosophi demonstrant: quia sine fermento non venit Sol, neque Luna, nec aliquid aliud quod sit suæ naturæ. Coniunge ergo fermentum cum sulfure suo, & generare poterit suum simile: quia fermētum trahit sulfur ad suū colorem, & etiam ad suam naturam, & ad pondus, necnon ad saporem & sonū suum: quia quodlibet simile generat suum simile, quia fermētum vt Sol tingit, mutat suum sulfur in medicinam permanentem & penetrantem: ideo dicit Philosophus, Qui nouerit sulfur & arg. viu. tingere cum Sole & Luna, ille peruenit ad maximum arcanum: Et propter hoc oportet quòd Sol & Luna sint tinctura & fermentum ipsius spiritus & aquæ permanentis arg. viui, & per illam aquā aliæ naturæ debent fixari, & nutriri cum naturali calore tamdiu, vsquequo habebunt suam fixationem & fusionem perfectam. *Tinctura.*

Post hoc, fit regimen coniunctionis lapidis cum suo fermento, scilicet vsq; donec ad completum suum opus peruentum sit. Et hoc non fit vna vice simul, quia hoc de intentione naturæ non est, sed bene per copulationem, scilicet patum post parum, & etiam per coagulationem fit vera medicina vniformis. Et propter hoc illa copulatio causatur à subtilibus partibus transmutatis & alteratis in formam & essentiam spiritualem: quia scriptum est, quòd corpus crassum cum simplici, & simplex cum crasso, propter eorum contrarietatem se coniungere non possunt, nisi crassum conuertatur in subtilitatem suam, per suum simplicem spiritum, & tunc sint commiscibilia simul. Et hoc notificāt Philosophi declarando cuidam veritatis filio, & dicunt, quòd perfecta mistura est, commiscibilium alteratorum corporum per indiuisibilia sibi iunctorum vnio, quia illa hîc requiruntur per patentem rationem: quia mistio siue vnio non potest fieri sine alteratione, quæ est subtiliatio corporis, & reductio in formam spiritualē. Et de illa parte dicunt Philosophi, quòd iam medicina completa est ab vna manerie in aliam maneriem crystallinam: & tunc apparebit quòd illa lamina composita est de subtilibus partibus naturalibus per naturale ingenium vniformiter coniuncta sine diuisione illarum partium per modicum, & iterum modicū, quia talis causa non potest fieri sine subtiliatione & homogeneitate naturæ: & propter hoc conuenit vt veniat illa materia ita subtilis, quòd omnes partes in natura æquales sint mistæ cum aqua: & hoc videre poteris per tuum intellectū quum factum sit vnum corpus transparens, & in vnum continuatum per coniunctionem & connexionem multarum partium sine diuisione, discontinuatione & terminatione in vnam spissitudinem & figuram transparentem per omnes partes suas. Iam fili, tu modò habes non modicum secretum. Scias nunc, coniunctionem inter sulfur & fermentum in forma homogenea (N. hîc nota, quòd spiritus Philosophorum solutus dicitur fermentum, quia de Sole venit *Mistio quid.* *Fermentatio qd*

& ſol eſt: qui ſpiritus conuertit ſulfur ſuum in homogeneitatem ſuam iteratò, & hæc eſt fermentatio vera, quæ aliàs multiplicatio dicitur:) ſequitur, Illumina primò corpus antequàm imponas animam: quia aliàs nunquam poſſet ſuſcipere aut in ſe retinere ſpiritum.

Iterum de lapide minerali.

REcipe nunc dimidiam vnciam Lunæ finatæ, & diſſolue in aqua mercurii: ipſa enim diſſoluitur in aquam viridem: & poſt ſepara aquam per rationem Philoſophorum: & ſcias quòd prima forma argenti eſt aqua: & tunc recipe terram de illa Luna, & pone ad partem: & poſtea recipe aquã, & diuide in duas partes: in vnamq; partem proijce vnam partẽ lapidis (arte argenti) pulueriza ti, & obſtrue bene ampullam, & pone ad Solem, & diſſolue in aquam claram: & illa eſt aqua fermentabilis, in qua fermentatur noſter lapis, & trahitur ad materiam metallorum. Illam aquam diuide in duas partes, & vnam partem pone in vitrum ad congelandum ſuper ignem: poſt recipe vnam partem argenti & amalgama ipſum in duplo cum arg. viuo: deinde recipe de lapide congelato quartam partem, & miſce ſimul cum prædicta amalgama, & contere eã ſimul tamdiu vſquequo facta ſint vnum corpus: poſt imbibe iterum aliam partẽ tuæ materiæ de aqua fermẽtabili paulatim, ſicut prędixi in Creatione lapidis: poſt mitte materiam tuam in vnum vas ad nutriendum continuando lentum ignẽ. Hîc debet intelligi, quòd vapor lapidis coniunctus cum vapore lapidis arg. viui perfectè congelat in veram medicinam albã finitam reſplẽdentem. Et quãtò plus iſtam operationem reiteraueris, tantò magis multiplicabis in patientia & virtute tuam medicinam: videlicet ſic, ſi vna pars medicinæ prima vice conuerteret centum, ſecunda vice mille, tertia decem millia, & ſic in infinitum: propter hoc non negligas iſtam operationem multiplicationis: Quia quæ medicina plus diſponitur digeſtione illa, plus perfectè agit in operatione.

Fixatio & compoſitio tincturæ.

NVnc dicam fixationem aeris, quæ portat in ſe tincturam: Accipe terram Lunæ quam prius poſuiſti ad partem & modicum aquæ, & pone totum ad diſtillandum, & ſepara aquam diſtillando igne vnius puncti tamdiu, donec amplius nil exibit per illum ignem: poſt pone aliud receptaculum ad naſum alembici, & recipies aerem, qui eſt rubei coloris, aut glauei per maiorem ignis expreſsionem æqualiter continuando, & totum quod poteſt diſtillari recipiendo. Quum autem non plus diſtillatur, tunc pone aquã ad partem bene obſtruendo: poſtea tere terram quæ remanſit in fundo vaſis, & iterum bene cõtere eam ſuper laminam vitream, & etiam modicum de lapide præſcripto cum ea, & imbibe has res cum aqua, quæ diſtillata eſt à terra tamdiu donec ſit vt paſta: poſtea pone ad diſtillandum per alembicum, & fac ignem de duobus punctis, quia magis ſtrenuè diſtillatur quàm prius: & quò tardius humor ſeparatur à ſuo corpore, tantò magis nobilior, precioſior, melior & potentior erit: & reitera vlterius iſtam diſtillationem, donec extraxeris animam à ſuo corpore, ſic vt amplius nil poſsit diſtillari: & eandem diſtillationem pone in aere, quæ rubei aut glauci coloris eſt. Deinde ſemel rectifica diſtillationem per ſe ipſam ſolam: & ſic habes aerem per quem tu tinges & fixabis tuum lapidem in illa manerie aut ſpecie. Recipe arg. viuum quòd modò congelatum eſt per vaporem lapidis & corporis, & contere ipſum ſuper laminam vitream, vel lapide marmoreo in puluerem ſubtilem, & imbibe cum aere prædicto modicum & modicum, vſquequo fiat per modum paſtæ. Illam materiam nutrias igne lento, & continuo cum vno ligmine, & tamdiu quoad aer congeletur cum lapide, ſicut feciſti cum aqua in lamina cryſtallina, reiterando illam operationem vſque quo.

quo bibat medietatem sui ponderis. Post hoc, recipe de ista lamina crystallina modicum, & pone super laminam cupri rubeam, & liquescat ad modum ceræ sine fumo: & tunc illa medicina creata est & fixa. Et reitera decoctionem tuam vsquequo habebit tale signum. Et de eadem medicina recipe, & proijce super centum partes Iouis albi, vel alterius cuiuscunq; metalli, & conuertetur in argẽ tum, quod melius erit minerali. Et quando vna pars medicinæ proiecta fuerit per modum prædictæ proiectionis super centum partes arg. viui, tunc congelatur in verum argentum etiam melius minerali in omnibus proprietatibus. Et quando medicina fuit semel multiplicata, tunc fac sic ex ea proiectionẽ. R. vnã partem ipsius medicinæ & proijce super centum partes mercurij calidi, & iterum conuertetur in medicinam: & vlterius faciendo proiectionem medicinæ super alium mercurium calidum, tunc vna pars istius medicinæ conuertit centum partes in verum argentum.

Si vis per alium modum facere tuum Elixir, & plus facilius, non miscendo lapidem tuum cum aqua argenti aliàs: Tunc recipe amalgama factum ex argento & mercurio, & misce illud amalgama cum tuo lapide in quarta parte sui põderis, & totum illud contere bene super laminam vitream donec fiat vnum corpus: imbibe totam medicinam cum aqua Lunæ modicum & iterum modicum sicut prædixi de creatione lapidis: post pone tuam medicinam in vas tuum nutritorium, & fac totum illud eodem modo sicut scriptum est.

Adhuc fili per alium modum poteris facere aut componere tuum Elixir: Et custodi quòd habeas perfectam temperantiam coniunctionis & proprietatis, & scias quòd recipies vnam partem, & semis de aqua argenti, & dissolue in ea vnam partem de præscripto lapide, & totum erit in dispositione aquæ claræ. Et post proijce duas partes aeris in istam aquam, & eandem pone ad congelandum, confortando virtutem lapidis, quia ille habet totum congelare & fixare: & sextam partem aquæ, aut quartam separabis cum igne per viã decoctionis de toto composito, quia magis est de aqua, per quam sulfur se posuit in distillatione, & conuertit se in naturam aquæ contra potentiam sulfuris: & sic per eam apparebit, sicut illa materia demonstrat, quòd in omni tempore fortiorem vincit minus forte, eo quòd non succurritur: Et propter hoc enim opportunũ est, quòd aqua separabit sulfur per suæ naturæ cursum, & conuertit ipsum per dissolutionem in suam naturam, propter similitudinem materiei. Etiam conueniens est, quòd sulfur habeat posse separare aquam, & eam conuertere à proprietate suæ naturæ per congelationem, & conuersio fit cum naturali ratione: nos enim demonstrauimus & per experientiam certificamus, confortando virtutem lapidis, & damus ei tale subsidium, quòd habeat posse conuertere aquã, quæ ipsum prius conuertebat in suum simile: propterea oportebit te scire illud secretum, scilicet non solùm quæ sit causa, sed etiam modum, per quem modũ poterit operari aut confortari virtus alicuius. Et talis confortatio nõ potest fieri in re vna sine debilitatione alterius, sicut manifestè apparet in dissolutiõe sulfuris. Et fili, omnis dissolutio est debilitatio sui ipsius: & ex hoc surgit illud, quòd lapis noster per solutionem debilitatur, quoniã virtus aquę ad hoc se cõfortat, vt habeat succursum confortare virtutes aquę: per quas confortationes possunt separari virtutes nostri lapidis debilitati, & cõuertere se in suã qualitatẽ & naturã: & ex tali cõuersione facta per debilitatẽ vnius, & cõfortationẽ alterius est corruptio nostri lapidis, & sicut videtur, submersũ est in profũda fouea aquæ, sicut per eandẽ naturam appositã, & per cõpetentem rationem natura sagax nobis demõstrat, quòd virtus lapidis debilitata posset cõfortari per debilitatã virtutem aquæ: confortatur tamen sub tali specie quæ habet potestatem

conuertendi aquam in ſuam naturam. Et ſciendum eſt, quòd illud quod eſt de natura humida, reduci debet in naturam ſiccam, & pariter frigida in naturam calidam. Et propterea relucet doctrina Philoſophorum, quæ dicit, quòd conuerſio lapidis in arg. viu. non eſt alia cauſa, niſi coniunctio vnius veræ naturæ in aliam. Fili doctrinæ, nónne percipis quia naturæ ſunt multiplices: & tamẽ niſi vna ſola natura diuiſa in quatuor partes, & quælibet pars in ſuum elementum: quia nullum elementũ poteſt eſſe ſine diuiſione ſuæ naturæ, eo quòd nullum elementum ipſas partes habet integraliter: & per hoc vnum elementum ſolum non poteſt corrumpi, neque generari in ſe ipſo, quia non eſt ſpiritus natura. Et ergo Philoſophi dicunt, quòd noſtrum magiſterium non poteſt perfici ſine natura quatuor elementorum ſimul: & eadem natura quæ eſt cauſa homogeneitatis ſeparat ſe de toto eterogeneo, quando poteſt mutari in omnes elementales qualitates: & illud boni artis conſideratores nolunt quòd elementa ſint de ſimplicibus qualitatibus: & per hoc habent poſſe conuertere & mutare naturam de qualitate in qualitatem, aliquando in ſiccum, aliquando in humidum, & ſic de cæteris, ſecundum quòd diuiſio naturæ eſt confortata per cõiunctionem ſuorum elementorum, vel etiam debilitata. Et fili, hoc intellige, q lapis noſter non fit aliter niſi de vna ſola pura natura, quam quilibet ſapiens ſcire poterit per duos modos: primò per ſapientiam ſpeculatiuam, id eſt per moderamen intellectus, & per experientiam cum perfecta illuminatione.

Et hos modos ſpecialiter teſtificantur Philoſopni quãdo dicunt, quòd noſtra medicina eſt vna ſola natura, & illa eſt vna ſubtilis ſubſtantia, in quam qualitates elementorum intrant. Ideo illæ qualitates elemẽtorum de illa magis ad ſe trahunt, in quo plus abundat: & ſic qualitates ſunt ſicut materia elementorũ in quas ipſa ponunt ſuas formas, & in eis ſunt retentæ, ſicut eius natura demõſtrat in omni generatione. Et fili, in ſubtili ſubſtantia condenſant ſe qualitates elementorum, & propter hoc capiuntur: & per hoc elementa ſunt quæ dãt tã multas virtutes in illam ſubſtantiã, per quas ipſa poterit penetrare, tingere & facere operationẽ mirabilem, quam populus cõmunis & ignarus æſtimat pro maximo miraculo: ſic quòd putant tale factum eſſe per incãtationem magicæ artis, quũ ipſorum memoria & intellectus non valet comprehendere noſtrum magiſterium, quod per naturam & de natura, & etiam ex natura factum eſt. Fili doctrinæ, ſi iſta natura non fuiſſet de ſubtili ſubſtantia eſſentiali elementorum, tunc illa impura eſſentialitas elementorum nõ potuiſſet eſſe, & dominari in ſubſtantia: & etiam ſi quodlibet elementum ſeorſum ſecundum ſuam ſubſtãtiã eſſet minerale, tunc illa ſubſtantia non poſſet etiam penetrare, nec ingreſſũ habere, neque colorare. Ergo propter iſtã proprietatem fili nõ conuenit quòd ignis perdominetur in prædicta ſubſtantia elementorum ſecundum ſuam mineram: cuius cauſam quæras in teſtamento noſtro.

FINIS.

ARS INTELLECTIVA D. EXIMII RAYMVNDI LVLLII SVPER LAPIDEM PHILOſophorum.

SVNT plures nimis errantes per vniuerſum mundum deuiantes ab opere naturæ ex defectu ingenij, quia nõ philoſopharunt nec intellexerunt cauſas per quas procedunt effectus, quos natura demonſtrat omni bono intellectui: propterea nimis fuerunt excæcati in hoc quod ſemper vident corporaliter: quare nimis ſunt decepti, quando intuuntur cęcaliter velle aſsimilari naturæ, & ſuas ſecretas operationes

rationes conuecti mũdanis operibus mechaniter. Dicemus tunc sicut illi, qui propriè cognouerunt naturam, sine qua opus nostrum, scilicet sublimatio nun quam finietur, quia color est causa totius operis, qui bene percipit. Et est fons naturæ, qui imprimitur in re. Pauci sunt qui ibi aliquid videant, & ibi est tritor, marmor, & mortarium, vbi natura mouet suam sallam nigram sicut carbo: & se parat hoc quod non est de essentia sui compositi, & ligat suas similitudinarias partes vniformiter, quam rem nunquam facit ignis communis, qui sublimat mercurium vulgariter, nec talis pręparatio est de suo esse, imo est ei omnino cõ traria, sicut apparebit per hoc quod dicemus magistraliter per figuras extractas de nostro intellectu, mediãte spiritu agiagrapho, sine cuius virtute nõ pos sumus vnquam videre nec intelligere sensum naturæ, tanta est magna sua vis, & virtus, & suum subtile ingenium, quòd de tribus componitur inuicem adiũctis infra suum retinaculum, quod est memoria: aliquorum vnitas fit in imaginatiua, & attractiua operatione, quando in suo retinaculo firmiter tenetur, tũc est formatum philosophiæ instrumentum, per virtutem totius essentialiter.

De materia medicinæ nostræ, & quæ res sit.

PRopterea oportet quòd tu cognoscas materiam propriorem, de qua immediatè componitur nostra medicina cum certa proprietate: habes etiam notabiliter intelligere post rationalem & naturalem considerationẽ, quòd materia non est nisi natura pura fini & puri metalli extracta per artem magiste rij, & per operationem naturalem in actionem manifestam de substantia subti li & pura arg. viui portata ad fixationem, & ad magnam claritatem per ingeniũ naturæ, & suorum propriorum modorum, & post reducti in speciem volatilẽ, per virtutem suæ mistionis cum subtili substantia materiæ sulfuris fixi, clari, & lucidi: quæ est propriè calor naturalis ligata & coniuncta cum suo proprio subiecto radicaliter, quod est arg. viuum.

Doctrina intellectualis super materiam & suam formam, & super suam operationem.

PRimò habes scire & fortiter fixare in tua mente instrumentaliter, quòd cũ tua intentio sit ad operandum pro aliquo fine, & formare, & venire ad illũ ad complẽdum perfectionem tuæ intentionis, necesse est primitus quòd tu cognoscas totaliter naturam dicti finis. Et hoc in forma, materia, & operatione priusquàm te intromittas aliquid facere, quia secundum intentionem finis cogniti operator naturalis habet consequi necessariò suum desiderium. Et sic opus vix aliquid valet sine materia intellecta, tam modicum, aut nihil valet totum, si formæ ignorentur. Quia materia propriè intellecta verificat operationem æquipollentem illi, & opus verificat materiam habenti clarum intellectum, mediante forma vnius & alterius. Quia materia non potest compleri sine propria forma veniente à recta mensura naturæ in suis gradibus sine operatione formali habita per ingenium artificij & intellectus, respectu passionis materiæ naturæ, & suæ propriæ formæ. Istam considerationem debes seruare instrumentaliter in duobus membris. Vnum est materiale, & aliud operatiuũ, & quodlibet de suo passu æquipollet alteri sicut res propria alteri: quia nulla materia potest perfectionari sine proprietate operationis, quæ est ei sicut causa perfectiua. Et ideo debet opus esse proprium, & in tali forma appropriatum, quòd non transgrediatur proprietatem materiæ, quæ proprietas materialis est cognita per proprietatem suæ formæ, & per suum effectum. Et quũ iam dictum sit, quòd materia non est nisi pura natura, & natura ad conseruandum suam proprietatem indigeat opere naturæ, & non vulgarium, declaratur quæ sunt principia proprij generis, quæ respiciunt media, & fines, & per consequens perfectionem, quæ est finis causæ, quem quæris, dum ipsas bene intel-

ligas, quoniam per istas consequitur perfectio quæ est finis causæ. Quũ sit verum, quòd sine propria materia non possumus habere medicinam perfectam, nec etiam illam ponere in fine sine propria operatione, in tali forma, quòd proprietas operationis naturalis, æquipollet proprietati materiæ naturæ sine trãsgrediẽdo totam latitudinem sui proprij generis. Vnde nos dicimus tibi, quòd quodlibet genus habet in se naturalem proprietatem secundum suam propriã speciem, & per consequens genus quodlibet illorum habet proprias operationes æquipollentes eorum proprietatibus secundum eorum exigentiam differentem vnam ab altera, & conseruationem specierum earum propriarũ. Quare apparet, quòd si tu non intelligas materiam naturæ ipsius latitudinis, & operationem eius præcisè, nunquam poteris consequi finem, quem quæris. Audi quid dicat authoritas philosophicalis, & nota eam, si vis quòd ad eam dimittam cum integra doctrina. Opus est ei homini rationis volenti facere nostrum Elixir completũ, quòd primitus habeat in intellectu suo veras & proprias causas, & virtutes lapidum istius latitudinis per scientiam contrariam suæ corruptionis ignis consumptiui omnino radicaliter humidi naturæ, quod est ipsius latitudinis per instrumentum contrariũ, quod in chorda recta magnę latitudinis, quæ sunt magis per differentias contrarietatum, secundum proprias formas mineralitatis, sicut videre potes per præsentem figuram,

Latitudo diuersarum specierum extra metallum, argentum viuum, nitrum sal, sulfur, vapor.

Latitudo speciei metallicæ, Mercurius, Saturnus, Iupiter, Venus, Mars.

Latitudo vnius salis omnium metallorum.

Cum instrumentis per reuersionem appositionis materiæ puræ secundæ latitudinis cũ illa, quę est in prima extra arg. viu. inuenies scientiam proprietatum quæ fortiter contrariantur in specie & forma numeralitatis. Et adhuc inuenies per primam latitudinem cum arg. viuo, quæ est respiciendo formam & suã corruptionem per transmurationẽ speciei in speciem, quæ est alterius latitudinis, videlicet, tantùm vadit arando calor comburẽs de materia in materiam, quòd illas vadit domando, donec arg. viu. sit gelatum sub proprietate speciei metallorum per illum magnum transitum, quem ille facit cum arg. viu. de medio in medium. Vnde omnia corpora creantur, sicut potes sentire per propriã essentiam corporis lucentis compositi de arg. viuo per calorem cæleſtem, & nõ per terrestrem: per istum modum intelliges proprietates materiæ, de qua indiges cum signis cognitis & demonstrationibus, quæ de sua propria latitudiue saltãt Et erit tibi manifestè declarata per clarum intellectum rectitudo virtuosa operationis materiæ, naturæ istius latitudinis, quia virtuosa rectitudo operationis procedit à perfecta cognitione. Et per hoc omnis artista habet tam directè operari, quàm propriè cognoscit, & non plus: ita quòd si nihil intelligat, nihil scit facere. Et ideo dico tibi, plenam cognitionem dispositionis operis habere non potes, nisi per considerationem illius respectu sui perfecti finis, quoniam sicut effectus cognoscitur per causam, sic sua causa cognoscitur per effectũ suũ. Et hoc sit tibi canon directiuum cognitionis naturalis, & per genus operationis naturalis, & regula propria dirigens intellectum operatoris naturalis, non solùm ad mensurandum transitus, id est temperamenti. Imò similis est regula directa ad mensurandum virtutes elementales, & similiter cæleſtes, scilicet luciditates & præparationes naturæ, & proportionem mistionis substantialis in coniunctis essentijs elementatis, quæ constituunt temperamentum in re intẽperata. Et sic hoc fuit declaratum in collectione causarum supradictarũ, quod tibi primo necesse est intelligere, priusquam per scientiam possis operari, quia

qui

qui nõ habet cauſam non poteſt habere effectum. Patet igitur manifeſtè, quòd ſcientiam intellectualem, priuſquam aliquid facias operis, te habere oportet quia omnes Philoſophi pro regula generali hoc dixerunt. Modus ergo ad ſciendum iſtud inſtrumentum, quod ſcientia intellectualis dicitur, in forma theoricali eſt iſte.

Modus habendi inſtrumentum intellectuale.

Dixímus ſupra in ſenſu philoſophali quòd plena cognitio diſpoſitionis operis nõ poteſt haberi, niſi per comparationem ipſius ad ſuum perfectũ finem, qui eſt extremitas vltima latitudinis operationis naturæ, per quã quílibet artiſta debet perſcrutando applicare totum ſuũ intellectum, ſicut apparere poreſt per iſtam figuram, quæ eſt operatiua perfectionis, & vocatur figura latitudinis, in qua includuntur extremitates & media, & perfectæ operationes naturæ.

Per intellectum iſtius figuræ poteſt cognoſcere naturalis intellector per doctrinam intellectualem, quomodo diuerſificatur in forma ad finem optatum conquirendum in operatione in tantum, quod incepit ad finem operationis naturæ.

Naturæ latitudo	*Finis intellectiuæ artis*	*Principium operis ſecundi*
Calor in materia	*Lætitudo, calor in materia*	*Latitudo, motus materiæ*

Intellectus naturæ	*Principiũ philoſophãdi per data à natura*	*Finis operis ſecundum intellectũ*
Latitudo, reſolutio mat.	*Latitudo, miſtio materiæ.*	*Latitudo, perfectio in natura.*

Et hoc per hoc quòd non poſſet habere inſtrumentum originale habendi notitiam deſcendendi ad ſuam cauſam in vera intentione, quæ deſcenſio fit ab antecelsiua graduatione refluendo de gradu in gradum vſque ad ſuum finẽ, quæ eſt principium materiæ & operationis, per quem effectus demõſtratur, nec aliàs niſi per effectum deſcendentem à cauſa Quoniam natura nobis monſtrauit finẽ cauſæ ſicut per Solem, & alia quæ ipſa creauit, quæ ſunt effectus & terminationes cauſarum, ſecundum meritum ſuæ latitudinis, immediatè intellectus conſiderat, & inueſtigat primò cauſam præcedentem & immediatam illius, de qua & per quam ſucceſsiuè cadunt ſine alio medio. Et ita de medio in medium cum reſolutione graduata, & cum inſtrumento prævíſo, quod excitat intellectum non tranſeundi vltimam iſtam latitudinem, donec ſit ad finẽ ſuum quæ eſt principium materiæ & operis, vt ſupradictum eſt, & principium latitudinis reſpectu materiæ & operis, & finis dictæ latitudinis reſpectu habẽdi propriam notitiam doctrinę intellectualis, ad ſatisfaciendum operibus naturæ. Et quando per talem inueſtigationem intellectus inuenit per inſtrumentum demonſtratiuum accõmodatum corruptioni, quæ corruptio firmat & roborat intellectum in actualitate, per vera & infallibília ſigna, quæ falli non poſſunt per cauſas deſideratas, tunc veniunt effectus. Totum hoc rotatur & vertitur ſimul per rotam circulatam, quía ſic tranſit medium ſicut principium, & etiam principium ſicut finis. Tunc ſcit principia per cauſas cognitas, de quibus poſtea poteſt homo operari, qui hoc cognoſcit, & conquirere effectum ſuæ cauſæ, quæ eſt ſuæ naturæ verum principiũ & operatio naturalis, & ita declaratur modus, quomodo habemus notitiam per artem intellectiuã, per proprium inſtrumentum, nõ tantummodò de principijs, ſcilicet materiali operatiuo naturæ, ſed de tota iſta latitudine incluſiuè ſine tranſgrediẽdo illam: cuius inueſtigationis nobis pateret demõſtratio, ſicut patet per hoc quod dictum eſt ſupra, quòd opus naturæ non tranſit de extremo in extremum niſi per media, nec per conſequẽs opus cum intentione, niſi per ſucceſsionem operationis. Et vt ſit verum im-

mediatè demonſtratur per formam intellectualem & intellectiuam, quæ figuratur ab operatiua vniuerſaliter. Per iſtam figuram demonſtratur quomodo intellectus inueſtigat ſpiritualiter, quod natura monſtrat corporaliter, & in quo loco incipit perſcrutatio ad intelligendum eſſentiam operationis, vnde nos docuerunt omnes Philoſophi per magnum excitamentum.

Figura intellectualis.

Principium inueſtigationis	*Finis inueſtigationis*	*Perfectio in auro.*	*Vniformitas in auro*
Miſtio in igne	*Reſolutio in aere*	*Motus in uapore*	*Calor in aqua.*

Aurum in loco inſtrumenti finalis, & perfectionis quod creatum eſt per naturam exemplariter: quum ergo aurum, quod eſt nobilior lapis omnium precioſorum ſit finis, & perfectio operis naturæ per ſuum complementum in latitudine mineralitatis, citò venit actio intelligentiæ perſcrutando pet ſcientiam propinquam ſenſibilitati cauſæ immediatę, quę præcedens eſt iſtius perfectionis. Et ſic dat nobis intelligere ſenſus ſenſibilitatis per directum ſignum tam in materia, quàm in operatione. Et ſcito quòd in perſcrutatione incipit moueri ſpiritus rationis, qui rectum eſt inſtrumentum noſtri intellectus, citò facit videre vniformitatem, quæ propria cauſa perfectionis ſuæ, ſcilicet auri, ſicut ipſa confirmat per proprios effectus ſuarum experientiarum: Vnde exemplum cõtrarium viuè demonſtrat per verba, vel loquelas viceuerſaliter, quòd materia contraria vniformitati eſt cauſa quæ reſiſtit ſuæ perfectioni. Ergo materia diformis non eſt tam completa inquantũ contradicit cauſæ, quæ eſt propria perfectionis: quoniã de ſuo vero contrario, quòd eſt vniformitas eſt propriè cauſata. Et ſicut vera vnitas eſt cauſa immediata magnæ perfectionis, ſic ſucceſsiuè per retrogradationem vides noſtrum ſpiritum eſſe veram miſtionem, quæ eſt antecedens & cauſa immediata vniformitatis. Ergo tu potes bene cognoſcere magiſtraliter, ſi in te eſt ſpiritus agiographus, quòd ſecundum naturam præcedentem generis veniet ſuus ſuccedens per directam homogeneitatem. Et poſtquàm miſtio cauſatur de vnitate, ſic ſolutio eſt vera cauſa propriæ miſtionis: quæ ſolutio eſt magnum principale, perfectũ & ſecretum coniunctiuũ in omni natura de pluribus partibus in vnitate. Et ſic maioratur quãdo eſt pau latiuè ſubtiliata & minuta. Et quum talis ſolutio ſit cauſa miſtionis, ſic motus ſubtilis æqualis ſolutionis. Quare ſi motus ſit nimis fortis, æqualis ſubtilitas diſcordatur, quæ eſt cauſa notabilis reſolutionis: ſicut motus continuus ſubtilis, & bene continuatus, eſt cauſa in ſua materia ſubtilis motus: Et ita reperit noſter intellectus medium & principium operis naturæ per rationem finis philoſophicaliter.

Cognitio rationis factæ per reuolutionem contrariorum inueniendo practicam reſpectu naturæ.

Si ergo calor de quo cauſatur prima actio operis naturæ, eſt ſubtiliter temperatus & bene continuatus ſine additione aut diminutione, ſed ſecundũ quòd intellectum eſt intendendo ad aſpectum naturæ: motus illius, qui eſt ſua actio per ſuam vniformitatem nobilitatur. Et poſtquàm iſte motus ſic erit ſublimatus, nunquam videbis reſolutionem exaltatã. Et ſi ſolutio eſt ſic appropriata, miſtio inde ſaltabit, quæ eſt fortiter illuminata. Et ſi miſtio eſt in tali forma facta cauſabit vnitatem, quæ eſt natura mouens, cuius proprietas cauſat perfectionem, quæ eſt finis & concluſio operationis. Quare patet, quòd quũ omnes iſtæ perfectiones deſcendant à calore temperato, quæ eſt prima operatio reſpectu ſubtilis vniformitatis materiæ naturæ, quæ eſt ſpiritualis: cuius actio refluit & reſpicit ſuos fines: & in quãtum elongatur ab actione prædicta, ſcilicet

ſcilicet à motu ſubtili, in tantum ſuccedētia erunt diminuta à facto completo: & inquantum primi motus ſubtiles erunt meliores, in tantum meliorabuntur ſuccedentes voluntati naturæ. Si bene intelligis naturam, bene intelliges ſuas operationes, quia ei aſsimilantur per vniformitatem. Fili, natura eſt vna fortis compoſitio de materia ſubtili & vniformis, humida & viſcoſa, animata calore per ſuam claritatem, quæ eſt virtus cæleſtis: quæ natura non indiget compoſitione vel multiplicatione alicuius alterius materiæ, quia ipſa continet in ſua cõpoſitione totum illud quod indiget de quatuor elementis in ſua perfectione, & extra ipſam nihil continetur quod ſit neceſſarium ſuo compoſito: quare ſi aliam rem ibi imponas, tu non cognoſcis naturam, nec vnquam habebis perfectionem ſuæ operationis Et ſi eam cognoſcis, tu ſcies omnia ſua opera: quia quum noſtra medicina debeat fieri de pura natura, & natura pura non ſit alia res, niſi talis compoſitio, quã ſupradiximus, neceſſaria res eſt quòd vnitas ſuæ operationis æquipolleat vniformitati ſuæ compoſitionis. Et ſic potes intellige re, quòd opera noſtræ medicinæ, quæ ipſa facit dum fuerit excitata per calorẽ extrinſecum, non ſunt niſi opera naturæ, quum dicta medicina ſit de iſtamet natura, quæ non eſt aliud niſi vera cõpoſitio puriſsimæ naturæ. Et hoc ſcimus per ſenſum experientiæ, quem nobis in ſua ſublimatione demonſtrat: quia omne illud quod non eſt de eſſentia ſui compoſiti ſegregat & ſeparat, ſicut pertinet per ſuas partes puras ſplendidè cæleſtes ſe demonſtrando ſine macula pro faciendo congelamentum, quod eſt in igne permanens. Sic oſtẽſum eſt, quòd non indiget aliqua alia natura, vt veniat ad finem ſuæ perfectionis. Et poſtquã intellectus comprehendit cauſas & opera media: & viſis omnibus illis, ſcilicet principijs & fine, non poteſt eſſe quòd homo poſsit errare, poſtquã habet principium bene continuandi ignem: idcirco omnes operationes ſuperius declaratæ per hoc quod ſequitur, ponuntur rei petitæ: Non quòd intelligas, quòd ſolutio facta per diuiſionem & per attractionem ſit per ignem cõmunem cauſata in natura per generationem vel renouationem indiuiduorum in ſimilitudine ſuæ ſpeciei, imò propriè cauſatur immediatè per calorem confortatum, qui in natura propinquè & intrinſecè illuminatur claritate cæleſti excitata, & non adhuc per calorem communem immediatè, ſed per virtutem motus cauſarum mobilium mouentium & motorum, in tantum quantum natura requirit, quia motus eſt cauſa excitationis caloris naturæ, qui calor prouenit ab igne qui eſt fortior elementorum exiſtentium in cõpoſitione naturæ. Præterea potes intelligere, quòd ignis exiſtens in compoſitione naturæ, eſt quarta pars naturæ, & alia pars quarta eſt aqua, alia terra, & alia aer: tali modo quòd debes intelligere. quòd quodlibet illorum quatuor elementorum elementatur magna puritate. Et ita de quatuor naturis puris eſt illa compoſita per talem proportionem, quam requirit forma & ſpecies noſtri arg. viui, quod eſt natura compoſita de quatuor ſine tranſgreſſu menſuræ æqualitatis, per quam reſultat nobilis proprietas quam cuſtodire debes ab omni igne combuſtibili. Quoniam ſi aliquid prædictorum elementorum, & maximè ignis diſſoluatur & ſeparetur à compoſito naturæ per aliquem ignem extraneum, forma corrumperetur cum ſuis proprietatibus. Sic etiam fiet, ſi ei admiſceas terram naturæ extraneę, quia ſua terra eſt ei proportionalis æqualitati aquę, aeris & ignis: & aer commenſuratur ei æqualitati aquę, ignis & terræ: & ignis ſimiliter ei proportionat æqualitati aquæ, aeris & terræ. Quare neceſſarium eſt, quòd vnum non reſoluatur ſine alio. Et hoc ſine adiunctione rei alterius naturę: intellige ergo principium noſtræ reſolutionis factæ ſuæ merito compoſitionis, & non diſlocationis ſcilicet elementariæ, ſicut fit reſolutio ſophiſtica in aqua communi, ſeu vulgari:

quæ resolutio ostendit separationem sicci & humidi, quæ natura elegit per cõparationem, & per consequens demonstrat destructionem formæ per motum rerum elementarium motarum & mouentium, quæ sunt in supradicta compositione naturali: quia motus rerum mobilium existẽtium in composito, est causa excitationis caloris naturalis in rebus corruptibilibus & generalibus sine inflammatione, vel sine consumptione humidi radicalis. Tamen motor causarũ mobilium qui est in compositione elementaria secundum plus aut minus causatur immediatè per calorem extrinsecum proportionatum æqualitati motus omnium illorum elementorum, ne vnum resoluatur sine alio ad conseruandũ suam speciem, quæ est de omnibus suis elementis in forma arg. viui, & talis calor est informatiuus toto composito. Sic intellige de fixo & non fixo, donec se inuicem amplexentur, quoniam volatiuum non portat in ipso causam extermi nationis, per quam possit diuidi in partes compositas, imò totaliter volat, aut totaliter manet sine aliqua resolutione elementaria, sicut patet per suam formã quia si ignis separaretur ab humido, forma corrumperetur, quę est certa elemẽtaria proportio: ita quòd nullum elementorum suorum separaretur ab alijs in eorum perfectis resolutionibus sub conseruatione speciei in forma arg. viui. Quare recolligendo omnes causas, potes cognoscere quòd secundum quòd ignis communis bene fuerit informatus per sapientem intellectorem ad exigẽtiam propriæ naturæ, causabitur fortiter & plenitudinariè suus motus, qui est excitatio & propriè directio ignis in natura existentis: & secundum quòd calor naturalis fuerit à dicto motu excitatus per omnia sua elementa cum omnibus suis motibus, quæ debes fixare in tuo intellectu, quia subiecta sunt hoc modo, quod gentes ignorant. Ergo quum motus sit causa caloris in causis naturæ generat de illis & pullulat feruorem, quando calor extenditur, qui est de propria essentia materiali naturæ, sicut dictum est supra ad causandum feruorem quem causat per digestionem magnam sine hoc, quòd partes compositi naturæ aliud mundi sentiant, aut non sentiant. Quoniam si perditionem haberent sentire in eorum mutatione, forma compositi corrumperetur. Ideo inspicias ad ignem, quando eum facies ne sit nimis fortis, & non transeas metas verorum motuum existentium in informatione ignis nostri secreti (scilicet furni secreti) quia motus nimis subitaneus nimis inimicatur naturæ, vt patet per rubedinem visam ante suum terminum, qui iam declaratus est. Iste est qui dissoluit & resoluit partes suas existentes de essentia puræ naturæ, & per vinculum amoris dulciter eas amplexatur, & alias effugat sine cremabilitate, quia non sunt de genere sui compositi. Et per istas causas potes satis percipere, notare & intelligere, quòd si ignis est nimis fortis vel acutus motus spirituum fortiter decipietur. Et si fuerit nimis fortis calor naturalis non resolutus sentiens ignem pungentem nitetur seruare partes sui compositi sine resolutione nunquam facienda: quoniam viles partes cum puris in proprio mercurio obuiabit ignis naturalis fortiter defendens, & omne resolutum in spiritum sentiens ignem supradictũ non intendit vnquã operari ad corruptionem generationis, imò fit cum corruptione destructionis, per quã actus & renouatio specierum manet corruptus per subitum actum ignis ardentis comburentis causam fixam, scilicet thelon, qui prius demonstratur sine resolutione, eo quòd spiritus recedit, qui deberet dissoluere eum, & defendere contra magnum Draconem totum deuorante. Ideo cognoscas & directè scias, quòd quum volatile non sit de se fixum, non potest expectare ignem intrantem in materiam per extraneum motum, nec cum sua causa fixa consequenter potest esse fixum, quum habeat fugere. Quæ fixatio indiget fieri de materia tenui tàm ignis quàm materiæ essentialiter. Et sic deber intel-

intelligere calorem naturæ venientem à motu veniente de calore cõmuni (vel contrarij) vt videre potes per præsentem figuram practicaliter.

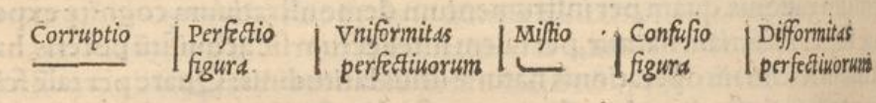
Figura practicalis operis naturæ.

Initium motus	*Calor Resolutio subtilis*	*Resolutio* / *Individualis*	*Mistio Calor subtilis*	*Perfectio Motus subtilis*	*Finis operis Calor naturalis*

Recapitulatio artis intellectualis cum diuisione suorum membrorum.

SI cupis habere & consequi perfectionem, quæ est perfectio operis & totius istius artis, oportet sapienter considerare primò naturam & formam, per quas materia portata est ad perfectionem: & quum hoc sit necessariũ scire in causa petita & requisita, quæ superat totum naturæ cursum, nec eã possis habere, nec realiter possidere in forma aut materia sine operatione: tamen ipsam potes scire & satis bene intelligere per virtutem spiritus agiographi recurrendo fini naturæ, qui portauit suam materiam ad perfectionem aureã, per certas experientias demonstratiuas regulatas â doctrina intellectuali acquisita per dictam virtutem. Quoniam talis doctrina facit videre causas inuisibiles per sensibilitatem, & hoc secundum quòd magis aut minus est regulatum, tam per sensum rationis, quàm per instrumentum demonstratiuum cognitę experientiæ super materiam naturæ, per talem intellectum sic acquisitũ poteris habere totam scientiam operationis naturæ istius latitudinis: Quare per talẽ sciẽtiam poteris in posteris multum bene te custodire & dirigere, vel dirigi per instrumenta demonstratiua, quæ habebis in mente tua in omni opere artis cum paruo adiutorio. Modus recurrendi ad opus naturæ est duplex: Primus est, quòd tu habes considerare compositionẽ auri, quod natura creauit tam in forma & in materia, quàm in perfectione. Et hoc fiat, vt quando habebis notitiam dictæ compositionis possis assimilari naturæ, & ipsam sequi in quantum possibile est sine transgrediendo latitudinem, quando eris in nostro magisterio. Secundus est, quòd habeas perscrutari compositionem aliorum metallorum, & causas eorum tam in forma, quàm in materia conuenienti, & nihilominus mouenti quantum ad operationem: quæ perscrutatio completur per differentiã contrarietatis sicut demonstratur per propriam naturam eorum remotã à perfectione omni homini clarè intuenti. Iste modus datus est ad cognoscendum euitationem erroris in operibus artis: sed primus inquantum est perfectiuus, datus est ad bene intelligendum, cognoscendum, sciendum & continuandum opus philosophale respectu perfectionis naturæ, & ad supplendum & corrigendum causas erratas per casum fortunæ. Vnde dicimus post patres nostros quòd nisi cognoscas corpora omnium metallorum cum natura principiorum illorum tam occultè quàm manifestè, & nisi hæc sciueris, nũquam scies causam quæ est superans in superatis, nec quæ est diminuens in diminutis. Et qui per istum modum non procedit inuestigare causas naturæ, nunquã erit in suo processu verus philosophus, imò potius constringet eum vtilitas ignorantiæ per causam necessariam ignoratam per obfuscationẽ & tenebrositatẽ magnæ confusionis, nec vnquam poterit peruenire ad perfectionem transmutationis prę dictorum metallorum. Forma igitur artis intellectiuæ ad habendum notitiã per veram doctrinam desupradictis, est perscrutandi per directum instrumentum naturam causarum, de quibus dicta corpora immediatè & gradualiter descendunt vsque ad eorum principium, quod dicitur prima materia composi-

tionis eorum in natura radicata: Et est primus gradus & principium istius latitudinis. Et secundum quòd tu cognoscis gradus, successiuè tu debes intelligere sine transgressu naturæ eorum actiones æquipollentes caloris eorum informatiuorum continuè, quia omnes æquipollent vna alteri tali modo quòd natura cuiuscunque gradus requirit actionem proprię proprietati suæ tolerabilitatis. Et sic quum tu habueris notitiam supradictam per inuestigationē propriam artis intellectiuæ sine transgressione metarum rationis cooperantis sub istis instrumentis demonstratiuis (vel diuinis) quæ regulant sensum & totum intellectum, per quæ erunt eorum causæ patefactæ & demonstratæ per realē cognitiouem, quæ cognitio est directè nota per proprietates graduum, quæ sunt in scala philosophali, scilicet per doctrinam mediorum eorum, & eorum propriorū extremorū sicut immediatè dependent ab eorum propinquis naturis, vt supra dictum est, & satis demonstratum per figuram perfectionis intellectiuam, & per figuram operatiuam perfectionis, per quas potest haberi cognitio intellectiua naturæ omnium corporum diminutorum à perfectione per instrumentum contrarium respectum habentem in oppositū dictæ figuræ intellectiuæ, quæ est perfectionis, vel suorū instrumentorum perfectiuorū, quę per rationem elongantur ab eorum causa contraria, sicut apparere potest per presentem figuram, quæ est perfectiua & imperfectiua ad finē, quòd tu intēdas & videas defectus eorum per contraria vincula formata cum differentijs.

Per hanc figuram patet, quòd difformitas est instrumentum contrariū vniformitati, & quantū plus est sibi contrarium, tantū elongatur à perfectione, & magis participat imperfectionem, quæ est corruptio & instrumentum contrarium perfectioni, quoniam omnis causa demonstrat suū effectum magis propinquum secundū proprietatem suæ naturæ & concordantiæ, vel contrarietatem per alias differentias causatas secundum plus vel minus: quare quū natura sua sit difformis, vult & requirit sua improprietas imperfecta per potestatem suæ naturæ scilicet imperfectam, quòd materia sua perueniat in causam imperfectam. Veruntamen debet intelligere hoc esse ex parte fragilitatis naturæ, & non ex parte formæ proprietariæ: sed per formā cognoscitur perfectio vel imperfectio materiæ in quantum forma recipit determinationem suæ materiæ: quoniam sicut eam recipit, ita eam demonstrat, & per illa intrauit instrumentaliter sua materia in esse perfecto vel imperfecto: Quare concluditur, quòd si tu cognoscis naturam formæ, iam verò cognosces meritū materiæ, si sit perfectionis vel imperfectionis: Ergo considera formā respectu materiæ, quia forma de qua fit proprietas est summū instrumentum, & per hoc instrumentum potes acquirere multas artes reales, quæ secretæ & occultatæ sunt in natura: & inquantum difformitas elongatur à perfectione, & appropinquat in perfectionem, in tantū potest sentire tuus spiritus, quòd summa vniformitas appropinquat magnæ perfectioni, & elongatur à magna corruptione, & tanquam cōfusæ appropinquatur difformitati, & ab vniformitate elongatur: sic mistio appropinquatur vniformitati, & elongatur à magna difformitate per virtutem proprietatis auri causatæ à perfectione. Sed quum omnes causæ cognoscātur per radicem suæ formæ, & sine ipsa cognosci nō possunt, ideo loco exempli in capitulo sequenti dicemus, quid sit forma.

De for

De forma & eius consequentia.

TV primò debes intelligere & realiter notare leuando spiritum per sublimationẽ habendo intellectum, quòd quũ velis habere realem perfectionem, oportet te euitare omnes casus, qui sunt contra naturam, & eligere, ac accipere omnes naturales, de quib. prima hæc est præcessiua, quæ est perfectionis & materiæ verè vnitæ, vel vnitatis quatuor elementorum, quæ dicuntur arg. viuũ cum proportione formali, quæ est species realis cum forma mercurij, per quam resultat magna proprietas, quæ perficit eum in esse naturali, & in specie cõmuni nobili & generali, per quam conseruantur ab eorũ corruptione omnia septẽ metalla. Quapropter si vis scire instrumenta huius nobilis speciei, ipsa sunt omnia complexionalia, quorum in generali est propria operatio per nobile instrumentum vi proportionis in esse naturali istius latitudinis, hoc est dicere secundum suam speciem, in qua propriè omnia continentur. Quapropter si hęc species destruatur, vt patet in resolutione Sophisticorum, qui nituntur dissoluere in aquam nubium destruentem naturam, & totam suam compositionem, forma corrumpitur, & sua proprietas, & dissoluitur vera virtus in alia latitudine, & omne illud, quod in eis continetur, sicut nobis demonstrãt instrumenta magnæ latitudinis, quæ est superius descripta. Vnde dicimus quòd in sequendo filios doctrinæ, quomodo debeat fieri dissolutio indiuiduorum, scilicet quòd fiat sub conseruatione earum specierum, in qua & per quam conseruatur nobilis proprietas, quæ facit ligamentum & vnionem rerum miscibilium per amorem assimilantem eorum proprietati, quæ iam alterata sunt sub conseruatione earum propriarum formarum. Vis adhuc scire plus quæ sit virtus formæ? Est illa per quam materia est contenta, sicut res diuina & digna, nõ quòd forma virtuosa contineatur per materiam, quia in natura non est desiderata materialis forma, quũ de ea non indigeat in esse diuino vel diuinali, sed tantũmodò ad esse diuiduí: quapropter indiuidualitas prouenit à proprietate materiæ, quæ desiderat perfectionem, sicut causa imperfecta. Et à proprietate formæ venit dignitas diuinalis, quæ est causa perfecta, & perfectio nata dictæ materię in esse completo secundum quòd summus dedit naturæ istius latitudinis. Propterea tibi demonstratum est, quòd materia corrumpi habet sub sua forma prima scilicet aurea, & gubernari & regi sub sua potestate, quia sic se habet, q̃ dat pro restauratione suæ materiæ propriam speciem, ideo consequitur formã quæ portat eum ad perfectionem: propterea sulfur nostrum quod fit, non est aliud quàm arg. viuũ, in quo est forma continens materiam totius de quo indiges. Si hoc potes intelligere per magnam realitatem, tu intelliges omnes alias causas per naturam factas sub conseruatione earum specierum in corruptione indiuiduorum: Ideo custodias spiritum ne euolet in corruptione aut resolutione suæ proprię materiæ cum omnibus suis elementis: quia ille est qui reformat aut restaurat vitam euntem contra mortem omnino rem destruentem, nisi forma sua eam custodiat per suam perfectionem.

De materia & eius diuersitate.

DIctum est superius & realiter demonstratum, quòd vniformitas in materia est causa immediata magnæ perfectionis, & diuersitas in substantia, est causa corruptionis. Per ista duo contraria instrumẽta demonstrãtur opera sulfuris & arg. viui omni filio doctrinæ scire volenti naturam corporum attingentem perfectioni vel imperfectioni, per quę manifestè cognouimus opera sulfuris & arg. viui media siue instrumenta claræ experiẽtiæ, quæ vidimus per regimen earum fixationum: quoniam quum sit res notabilis, quòd sulfur nõ possit fixari sine euolatione, nisi prius calcinetur, illud calcinabimus, & in-

uenìemus in calcinatione, quòd tota ſua humiditas radicalis exterminabitur, ita quòd in fine per nullum artificium fundere non potuit, quanuis per imbibitionem ſuæ terræ cum ſecundo ſuo ſpiritu non fixo inflammabili habuiſſet aliquoties fundere per virtutem ſui ſpiritus motiui imbibiti in partibus ſuæ terræ cũ magna ignitione. Sed in fine quũ non fuiſſet fixum omni tempore in ſua operatione portabat nigredinem vel cremabilitatem per exaltationem & reſolutionem ſuæ ſubſtantiæ non fixæ & inflãmabilis. Et hoc tibi demonſtrat natura cupri, ſi ſuas cauſas ſcis inueſtigare. Adhuc quũ fixamus iſtam ſecundam ſubſtantiam, videmus humiditatem illius radicalẽ totaliter exterminari & falli in flammam in ſua calcinatione, & in ſubſtãtiam terreſtrem realiter reuerti ſine aliqua fuſione, nec ſine qualicunque ingreſſu. Et hæc experientia ſatis tibi monſtrat naturam ferri, quia cognoſcimus quòd portat ſulfur fixũ, cuius proprietas eſt non poſſe fundi ratione exterminationis ſuæ humiditatis: nec ſua humiditas non fixa poteſt eum in confuſione ſeruare, quin debeat cremari vſque ad finẽ ſuæ exterminationis in terram turbatiuam omnino effectiuam contrarietatis, quæ eſt inſtrumentum oppoſitum, & contrarium vniformitati. Vnde nos concludimus quòd proprietas ſulfuris eſt confuſio in ſubſtantia: quæ confuſio eſt contra veram miſtionem: & adhuc magis habet proprietatem ſulfuris difformitas in ſubſtantia, quæ eſt contra vniformitatem: & non tantùm non portat corruptionem in ſe ipſo, ſed in omni alio, quæ eſt perfectionis. Quare declaratum eſt, quòd tenet ambiendo & amplexando omnes operationes, quæ ſunt contra naturam, & quæ ſunt corruptionis. Totum contrarium iſtius videmus in fixatione arg. viui, quod fixauimus duobus modis ſine exterminatione ſuæ radicalis humiditatis: Primò fixauimus eum per conſeruationẽ ſuæ innatæ humiditatis complexionatæ in ſua propria terra, in proprio igne per moram temporis, vel per cautelam bene conſeruatam: deinde fixauimus eum cum feſtinatione ad videndum exterminationem ſui humidi in terram & ad tentandum ſuæ fixationis virturem per præcipitationem, quòd reuertitur in terram ponderoſam mortuam ſine viua luciditate: ſed poſtea per ſublimationem ſucceſsiuam dictæ terræ fixæ viſcoſę, & denſę in radice ſuæ naturę cum vita imbibitionis & miſtionis ſuę ſecundę ſubſtantię non inflammabilis, inexterminabilis, vidimus quòd fuit fixum, & in veram fuſionem conuerſum, & pugnam ignis ſuperauit in eo quieſcendo ſine operatione: Et hic modus paſſus eſt ignitionem & primus eſt ſine ignitione. Intellige ſecundum gradus medicinales, & nõ corporales: quia ignitiones medicinales ſunt ſine ignitionibus corporalibus, & cum ignitionibus corporalibus. Et ſic declaratur, quòd argentum viuum eſt ſufficiens dandæ perfectioni cuilibet gradui, ſcilicet, aut cum ignitione, vel ſine ignitione. Vnde potes intelligere, quòd ſubſtantia argenti viui fixa eſt cauſa retardationis ſuæ fuſionis. Sed ſubſtantia fixa cum volatili per vniformitatem, eſt cauſa fuſionis ſine ignitione. Cauſa perfectionis iſtarum fixionum ſunt proprietates arg: viui, de quibus prima eſt viſcoſa in ſubſtantia ſubtili ſine ſeparatione: Et per hunc intellectum dimiſerunt Philoſophi in ſcriptis ad finẽ, quòd filij doctrinæ habuiſſent perſcrutari dictã compoſitionem lapidis in forma: Quia arg. viu. per nullas cauſas exterminationis ſe in partes diuidi permittit, quia aut cum tota ſubſtantia ſua ab igne recedit, aut cum tota ſua ſubſtantia in igne remanet ſtans: & hoc eſt notum in præcedentibus. Et ideo tibi datum eſt intelligere, quòd quum tu fixas vnum elemẽtorum, tu fixas omnia alia cum tali proportione, qualem natura requirit, vt ſupra diximus: Vnde reſultat forma, per quam omnes ſapientes dixerunt, quòd cum rota circulari lapis debet fieri de omnibus ſuis elementis. Alia proprietas eſt denſitas in ſubſtãtia ſubtili adhæ-

Duplex arg. viui fixatio

adhærenti humiditati radicali ſine terminatione cremabilitatis,& per iſtã cauſam fixatur ſine cõſumptione ſuę humiditatis,ſcilicet proportionabilis ad formã,& accipit requiem in igne ratione ſuæ magnæ denſitatis,& ſui nobilis ponderis. Alia proprietas eſt compoſitio fortis & vniformis à natura,& per hoc nõ dimittit ſe in ſuis operibus ſeparari,nec diuidi per partes,ſicut facit ſulfur,quin indigeat per ſuam proprietatẽ,aut totaliter exhalare,aut totaliter manere: quũ ſit ſubſtantia exceptiua totius operationis, & per conſequens totius combuſtionis,quam ignis non poteſt ſuperare,imò ſuperatur: Quare quum aliæ res ſint combuſtibiles,& in fine exterminentur,& in flammã deficiãt dempto arg. viuo per ſuas proprietates,quæ ſunt cauſæ naturales perfectionis:Quum ergo arg.viuũ ſit de ſubſtantia vniformi:eſt igitur manifeſtum, quòd ipſe eſt cauſa magnæ perfectionis:quam vniformitatem ſequimur aſsimilando ſuæ naturæ per commiſtionem ſui ſulfuris factam in loco decoctionis naturalis.Si ergo argentum viuũ ratione ſuę vniformitatis eſt cauſa perfectionis,ſulfur per ſuã difformitatẽ eſt cauſa corruptionis in omnibus proprietatibus:& ſic in omni genere caloris ſicut oſtenſum eſt per rotam finientem metallorum imperfectorũ cuius contrarietas docebit te proprietatem arg.viui in ſua fixatione: per quas cauſas docuerunt Philoſophi ad finem,quòd filij doctrinę per ignorantiã proprietatum ſulfuris non caderent in errorem:Quòd quum arg.viuum,quod eſt caput & fundamentum,& radix operis,non poſsit fixari ſine vapore alicuius ſulfuris in natura calentis,præceperunt,quòd illud acciperent de ſua propria ſubſtantia appropriata naturæ terræ per ſubtractionem ſuæ fęcundæ humiditatis cum fixatione & calcinatione:quia ſubſtantia ſulfuris non eſt aliud,quàm appropriatio ipſius in materia terrę ſubtilis per congelationem:quoniam quũ ſulfur ſit actiuum principium congelandi ſuum mercurium, cogitare potes q̃ indiget calore temperato,cum quo poſsit digeri ſubſtantia arg.viui. Adhuc ad complendum dictam congelationem,oportet quòd habeat penetrare totam ſubſtantiam mercurij:Vnde oportet,& eſt cauſa neceſſaria,quòd dictus calor ſit de temperata acuitate:& ideo opus eſt illam humiditatem ingroſſantem calorem ſeparari cum cautelis per induſtriam,& per ignem appropriatæ calcinationis ad euidentiam & reſpectum ſuarum cauſarum iam primitus cognitarũ per operationem. Vnde dicunt,quòd arg.viu. conuertitur in purum ſulfur,quãdo congelatum eſt,& quantò plus calcinatur,tantò melius appropriatur naturę terrę,& elongatur à proprietate arg.viui,per quam elongationem acquirit proprietatem ſulfuris.

Obſeruatio,aliàs conſeruatio,naturæ mediæ perfectiuæ & homogeneæ.

ET quia ſulfuris proprietas fixi,terreſtris,cuiuſcunque generis fuerit,impẽdit ingreſſum & fuſionem,quamuis non ſit inflammabile,tamen habet in ſe proprietates prædictas contra arg.viu.acquiſitas ratione perdurationis ſuæ primę naturę,quę eſt de pura vnione primę compoſitionis:quia ſulfur terreſtre non eſt de homogeneitate mercurij.Et quamuis talis ſubſtantia ſulfuris ſit de compoſitione mercurij,non tamẽ de tali proportione,quin oporteat ipſum ſeparari à miſto proportionabili tam per artem, quàm per naturam:quã ſeparationem appellamus calcinationem philoſophicam,quę ducit nos ad veram proportionem & puram naturam:quia illud quod eſt verè proportionatũ non portat in ſe aliquam ſuperfluitatem:quare cum ſubſtantia terrę ſit diffor-mis reſpectu purę proportionis naturę intrinſecę ratione ſuę groſsitatis extremę,ipſa impedit & reſiſtit vniformitati ſuæ aquæ viſcoſæ,quæ eſt ex compoſitione proportionabili intrinſeca euacuata cum natura perfectionis. Ad eui-

tandum iſtum errorem omnibus filijs veritatis reuelauerunt Philoſophi duas veras & claras doctrinas ad attingendum ſecretum naturæ. Prima doctrina eſt quòd quum habeant accipere, niſi ſubſtantiam mediam, quæ participat inter groſſum & ſimplum, quia non tenet aliquam ſuperfluitatem, imò eſt pura natura & homogenea proportio groſſo & ſimplici: groſſum deponimus per ſublimationem, quũ non ſit tranſitus de extremo ad extremum, niſi per ſua media. Iſta authoritas habet locum in multis alijs locis ſecundum naturam cuiuslibet elementi. Cauſa perfectionis totius noſtri magiſterij, eſt iſta ſubſtantia media facta de duabus proprietatibus, ſcilicet ſulfuris incombuſtibilis, & arg. viui inexterminabilis per artem magiſterij, cum adiutorio concordantiæ naturæ homogeneæ & proportionalis: quæ ſubſtantia per ſuam ſubtilitatem nunquam turbat ingreſſum, imò potius cauſat bonã fuſionem, quum ratione ſubtilitatis ſibi depoſita ſit forma & impreſsio cauſa ſuæ figuræ. Iſta eſt minor pars fæcum de qua indiges in ſublimatione mercurij, qui debet ſuperari ab arg. viu. in quãtitate. Et ideo dicit Geber, quòd minima pars illorum ſufficit cuilibet experto: Nam quantò minoris quantitatis fuerint fæces, tantò maioris exuberationis mercurij neceſſe eſt eſſe: quia quantò minus eſt de corpore & plus de arg. viuo tantò plus nobilitatum eſt arg. viuum & exuberatum in potentia perfecta. Si verò è conuerſo, tunc è conuerſo. Quare adhuc non cogites quòd iſta ſubſtantia media ſit corporum, vel arg. viui immediata perfectio, quanuis ſit principiũ perfectum, inquantum participat cum natura media. Et non erit finalis perfectio, donec primitus coniungatur cum perfectione ſuæ fixationis, quæ eſt ei operatio propria ſecundum exigẽtiam ſuæ propriæ naturæ: quæ fixatio fit ſeruando ſuam volatilitatem, confortando naturam fixam ſuper cauſam volatilẽ, per nutrimentum dictæ ſubſtantiæ cum ſuo proprio arg. viuo in igne, in quo ſimiliter retinetur natura dicti mercurij. Propterea ſcias, quòd quum dicta ſubſtantia non ſit fixa ſine iſta operatione, quæ eſt ei pura, propria & finalis, licet propterea non perdat actum faciendi nobilem impreſsionem: quia hoc ſcit cõſequi: tamen faciliter cum corporibus non firmatur perdurabiliter. Alia doctrina eſt, quòd quum arg. viuũ ſit tantæ perfectionis, quòd habeat ſuperare ſulfur per menſuram rationis in ſua commiſtione, & illum multum bene decoqui donec ſit congelatum, ſed non propterea fixum, tamen fixatur congelando ſecũdum proportionem, vel cum tali nutrimento quod ſit cum igne proprio: dictũ congelamentum in ſuis cameris vel cauernis fixatur armoniacè, quia quũ mercurius contineat ſuum verum ſulfur in terra multum ſubtili, quæ eſt prima cauſa ſuæ fixationis, paruum additamentum ſulfuris naturalis ſufficit ei in adiutorium ſuæ inſpiſſationis. Propterea ſi ſubſtantia primi ſulfuris in quantitate ſuperabit ſubſtantiam arg. viui, proprietas corruptiua ſuperaret in ſuis actionibus proprietatem perfectiuam, & tunc mollities metalli iſtius medicinæ eſſet ceſsiua, & non extenſiua: Et ita per rationem proprietatis ſulfuris viſa eſt proprietas arg. viui, quæ dicitur extenſiua in ſua commiſtione. Quapropter declaratum eſt, quare talis operatio non eſt naturalis, nec ſimilatur naturæ, quia natura in ſua decoctione facit ſuperare arg. viuum in ſua miſtione, quum ipſa ſit cauſa perfectionis: ſicut patet in auro quod datum eſt nobis in exemplum. Vnde dico vobis, quòd quum ſit inter alia corpora compoſitum de minori quantitate ſulfuris, & maiori ſubſtantia arg. viui, propterea inter alia corpora mineralia præſeruatur à combuſtione & inflammatione, quæ eſt proprietas arg. viui perfecti, ſicut demonſtratur per aliud ſignum proprium, quia quando aurũ ponitur in puro mercurio, talis amplexus fit de vno in aliud, quòd per dulcem amorem naſcentem ab eorum natura vnum copulatur cum alio ſine ſeparatione, ſi

ne:sicut vidimus per preparatorium fermentationis,quia de corpore fixo miscetur cum causa non fixa,quæ postea fixatur per virtutem fixi,dum seruata fuerit eorum virtus media,quæ debet exuberari & confortari per scire autentitũ sensibilitatis. Quare scire valeas,& cum forti notitia figas in tuo animo ad videndum, quid sit perfectio & causa illius: Quoniam si corpus alteratum nõ recipit leuiter arg.viu. quodcunque sit,vel suam propriam substantiã,iudica illud certè esse multum elongatum à magna perfectione.

Ista figura est de metallis imperfectis,in quibus est corruptio sulfuris & arg.uiui secundum diuersas mensuras,ut per actiones circuli,quæ est de Generatione Veneris & Martis cum ignitione, & stanni,& plumbi,& è conuerso.

Excellens	Nimis fortis	Cõbustio & perditio	Parũ puri cũ minimo impuro	groſsũ cũ simp.creata
Calor	motus	Resolutio	Confusio	Differmitas
diminutus	diminutus	cruditas sine diuisiõe	minimũ puri cũ modico imp.	groſsũ cũ simpl.cruda
1.actio	Secũdaactio	Tertia actio	Quarta actio	Vltima actio.

Postquàm declaratũ est,quòd arg.viu.est causa magnæ perfectionis, vt patet in auro & argento,de quibus fac medicinam sicut tibi diximus, sed nõ vulgariter. Vnde dico tibi quòd intelligere velis cum isto præambulo, quòd de arg.viuo non fixo nõ potest fieri,nec etiam de fixo:imò fit de certis medijs cognitis caris in natura,vocatis & nominatis arg.viu.quæ media non sunt in toto fixa,nec omnino volatilia:& secundum mensuram eorum fixationis & volatilitatis poteris inuenire grosſitiem ignis appropriati per signa coniuncta cũ adiutorio simplicium:quoniam aliqua media sunt talis naturę,quòd grosſities fixa patitur ignem fortiorem,quàm simplicitas,quia magis de natura fixa,ideo plus superat ignem quàm volatile,vt pertinet. Vis scire propriè,quæ res sit media,& totum effectum? Est vna substantia realis cõposita vaporabiliter de duobus contrarijs simpliciter differentibus specie & non genere. Tamen nõ intelligas,quòd contrarietas sit tam magna,quòd per eam corrũpatur formalis species generis:imò est causata sub tali mensura,quòd forma conseruatur in corruptione eorum vel indiuiduorum ad voluntatem naturæ in certa proportione, quæ proportio ostendi non posſet nisi per figuram & per operationem magistri. Intellige ergo mensuram contrarietatis,quia corruptio indiuiduorum causatur per eam,& in eamet fluit latitudo sine permutatione propriarum specierum,aut deturbatione,& sine fallacia proportionis,sicut fit in ſosa(vel ſoda)& silice in vitro,quæ de vna latitudine in aliam permutatur,quando tota natura herbæ perdit suam figuram,& in vitrum terminatur,quod est de natura lapidis:Ergo tu potes bene percipere,quòd talis corruptio transit proprias metas generationis,per quam natura mutat suas proprias partes ad similitudinẽ suæ speciei sine transgressu suæ latitudinis,sicut videre potes de metallo ad metallum. Vnde dicimus pro certo,& clarè videre possumus,quòd tunc species mutatur,quando genus vnius in aliud transmutatur,& proportio transcendit suã mensuram per magnam destructionem innatæ naturæ:quia corruptio fortis, quę deuorat speciem sui primi generis,similiter conuertit materiam mortuam in aliam renouationem:quia intantum non potest corrumpere, nec mutare, quin sub aliqua forma habeat terminare:ita quòd multo melius est,q̃ in planta transmutatur in aliqua figura existenti in potestate sui proprij generis sine trãgressu metarũ propriæ latitudinis. Quapropter cognoscere potes, quòd quando corruptio infra terminos suos sine transgressu figurarum sui proprij generis fit,tunc renouatur bene cũ suis indiuiduis per speciem conseruatam cũ cor

ruptione similis generis: & hoc omni tempore aduenire per propriam corruptionem, secundum quòd mensurata est per artem Geometrię: tamen si per eã solùm vis eam mensurare, & credas hoc modo bene facere, nullo tempore poteris consequi hoc, quod natura habet facere, quia est iuris (vel vis) naturæ & non artis ponentis suam curam similia opera facere, sed eam non potest attingere, nisi sagax natura per vim suam ingeniosum ei adiutorium tribuerit: ideo require naturam, quãdo ars tibi deficiet, quòd te velit succurrere per proprias mensuras, quæ arte cognitæ sunt per proprias formas causatæ solùm per solam naturam, & nunquam per artem: & intellige media & eorum propriam naturã: Quia magnum secretum & nobilissima scientia est in rebus confusis diuersæ naturæ, quæ sunt omnes vnius generis positæ per mediocritatẽ in vnitate, per quam causatur fortitudo metallorum de omnibus virtutibus existentibus, vel quæ possunt existere in ista latitudine mineralitatis. Quoniam extrema sunt secũdum formas confusas in propriis mediis per naturam compositis cum adiutorio artis, quorum natura ad voluntatem artistæ, facit vertere suam substantiam totam fixam vel fugitiuam: Et hoc fit sine dubio secundum quòd vnũ contrariorum superat aliud: Vnde vnum dicitur propria causa volatilis, & aliud dicitur causa fixa per substantias diuisas contrarietate. Quare tibi patere potest, quòd de vno, nec de reliquo, lapis fit, sed de duobus simul, quum in alium modum non possimus de volatili in fixum, nec de fixo in volatilem, nisi per media teneantur eorum naturæ in vnitate compositionis perfectæ. Et quando dicta media sunt completa & fixa, tunc volatile tenetur & ligatur per fixum, quẽ fortiter tenet concatenatum, ita quòd postea ignis eum non superat, sed superatur: tam magna est colligantia quam solutio fecit illorum inuicem in concordantia facta per catenam nobilis mistionis. Iam incipe tuam corruptionem, quæ est proprium instrumentum dissolutionis ad habendum media, quæ tibi supradiximus, quia illa sunt principia artis philosophalis ad habendum finem, & complementum tui desiderij: & bene intellige formas eorum, quia de aere & terra quod nos appellamus aquam, est verus mercurius Philosophorum: sine quo nunquam potes aliquid finire. Duo extrema aquæ quam nuper tibi descripsimus, sunt arg. viu. vulgi quod est totum aereum, & terra mineralis, quæ est fixa & permanens: de quibus separatur alius aer fortior in natura. Deinde quando aqua est facta, quæ computata est pro extremitate aeris, qui tenet medium inter aquam & ignem, videas perfectè omnium elementorum intrinsecationem & amplexionem: quoniam si illa intelligas, tu intelliges magnum lapidem & perfectum ipsius. Et non sis festinus quando eris in opere, sed suauis ad principiandum seu incipiendum: quoniam virtus in isto opere est habere patientiam, postquam opus est inceptũ cum continuatione. Ergo sublima cor tuum ad omnipotentem Deum.

Explicit Theorica huius Artis intellectiuæ.

Quamuis iste liber hîc intituletur Ars intellectiua, tamen Raymundus in suo Vademecum, siue clauicula testamenti in tertio principio practicali in capitulo, Quòd terra debet esse ex duobus corporibus, in fine ante capitulum, Quæ sit materia lapidis, & quæ requiruntur &c. uocat librum istum, Tractatum de intentione Alchymistarum, quia ibi remittit pro mensura reductionis ad capitulum Practicæ congelationis per uiam reductionis, quod sequitur in secundo libro.

PRA-

PRACTICA RAYMVNDI
LVLLII.

CORRVPTIO & depuratio fiunt simul subtrahẽdo partem causæ(vel essentiæ)corruptæ. Qui hoc scit facere cum notitia habita per verum intellectum. R. ergo de volatili,& pone fixum in eo per formam bene cognitam,quam dicam tibi:&ita pone in tempe rato calore,donec fixum sit sublimatum mediante volatilis adiuto rio.Sed primò debes intelligere,quòd sublimatio aliquoties accipitur pro depuratione cum sua corruptione sine congelatione.Per hæc tibi dico quòd cõprehendas per vnitatem intellectiuam operationũ omnia capitula primæ par tis.Accipe ergo septies tantum de corpore volatili quod fixum superet, & po ne fixum in eo per nouem dies cum continuatione ignis appropriati, qui facit motum talem,qualẽ vult natura:Et vas in quo ponitur supradicta materia po natur ad disrumpendum qualitates ignis in balneo Mariæ pleno aquæ,quia illud est quod conseruat per suum nobilissimum calorem tincturas placabiles à sua cremabilitate:deinde habebis duo filtra,vnum subtilius altero, deinde facies tuam materiam transire per grossum filtrum in tali diuisione, quòd totum volatile non separes à corpore per nimiam expressionem:sed illud debes cola re inclinando filtrum vt tota substantia corporis dissoluti mista cum arg. viuo transeat per dictum filtrum.Caueas tamen bene inclinando filtrum, quòd nihil de grossitudine corporis transeat nisi subtiliter colando:Deinde recipe filtrum subtile,& totum illud quod per grossum colauit,fac per subtile trãsire,do nec senties corpus quod est inter simplum & grossum, quod pones infra vnũ vas rotundum cum collo longo cum quinque partibus arg. viui.Deinde recol liges terram quam reperies dissolutam ab vniformitate totius cõpositi cũ cautela cognita,quam dicemus in præsenti.

Processus Practicæ,& prima rota corruptionis.

TV recipies corpus grossum à simplici separatum, & in ipsum pones de volatili per filtrum transacto,vt dictum est,quinquies tantum sicut de fixo:Deinde de volatili dimitte in subtiliori filtro ad separandum terram, quam pone per se,& interdum grossum corpus cum suo arg. viuo sibi addito pone infra mortarium factum de ligno,de quo fundum sit magis planũ quàm rotundum,nec multum profundum:Deinde gira & verte totum in circuitu cõ positum per mortarium:collige illas terras,quæ sunt omnino terrestres & plenas corpore ponderoso cum conchillis,& pone cum corpore dissoluto facto simplici infra suum vas rotundum cum collo longo : & hoc totiens reiterabis, donec in composito nõ sit plus de tali terra quam colligere possis: Deinde R. filtrum subtile in quo est volatile,& illud fac colare per inclinationem ad longi tudinem filtri:& sint venæ ipsius bene stratæ plicando filtrum per longitudinẽ super quam transit supradictum arg.viuum bene vniformiter:& quãdo veniet ad finem dicti colamenti,scilicet depurationis,videbis vnam magnam caudã plenam terra mortua arg.viui sublimati,quam terram recollige, vt dictum est supra,& pone in alio vase de vitro cũ collo longo: Deinde recipe corpus gross sum,& cola subtile non per expressionem,sed per inclinationem in filtro magis grosso,& simplum dissolutum iunge cum toto volatili,& pone grossum ad partem:post fac transire per filtrum subtile volatile,& primitus infunde in gros so subtiliato,quod erit infra filtrum ponderoso:deinde ponendo cum arg. viuo in vase, in quo terra est:post misce grossum cum subtili volatili transacto

per filtrum ſubtile,ſed primò ſubtrahes tantum quòd non maneant niſi quinquies plus de ſubtili volatili,quàm de groſſo corpore ad ſeparandum terram, ſicut dictum,reiterando actionem omnium præſcriptorum,donec videris eũ mundum à terrea immunditia in viſibili figura per proptietatem primæ decoctionis. Decoctionem oportet te reitèrare in ſupradictis operibus donec groſſum corpus fiat ſubtile.Et ſic completur rota prima pro conſeruatione tincturarum omnium elementorum.

De corruptione per ſecundam rotam.

DEinde fac ſecundam rotam circularem ſuper corpus gracile tranſactum per ſubtile filtrum in digeſtione conſimili primæ,quæ eſt digeſtio perfectionis.Et hæc ſunt opera quæ Philoſophi dicunt quatuor, contritio,imbibitio,decoctio,ſolutio,facta per ignem naturæ,non per viã humanã, niſi in ſeparando groſſum à ſubtili,& terram à compoſitis ad citius expediendum:quoniam quando res plena implet vnam vacuam impedit conſequi actũ perfectum:Propterea ſubtiliamus cum leuigatione,& ſeparamus leue à ponderoſo,& è conuerſo ſine tranſgreſſu termini propriæ latitudinis,ſed ſecundũ exigentiam quam natura requirit,& rectum ordinẽ operationis cuiuslibet regiminis volumus inclinando perfectioni naturæ.

Putrefactio compoſiti.

POſt dictorum complementum,pones in fimo totum compoſitum diſſolutum,quem fimum prius poſueris in quodam vaſe terreo perforato in circumferẽtia, quod intret balneum:Et ſit balneum continuè plenum aqua: Et hoc dicitur propriè furnus ſecretus Philoſophorum,in quo cauſabitur cauſa ſupradicta,ſeu materia diſſoluta,& cõtinues ignem per modum ſupradictũ quadraginta dierum ſpacio,quia ſic ſtabilitum eſt,vt melius poſsit eſſentia perfecta ſeparari à putrido,& leuari ſuperius in altum per ſublimationem,quæ poſtea portatur in fermentum completum.

Separatio aquæ.

POſt dictum terminum recipies compoſitum,& inde ſeparabis aquam,quę proprièfit de raritate terræ,& de ſpiſsitudine aeris per diſtillationẽ in balneo Mariæ,& guberna ignem vniformiter donec videas aquam diſtillari per virtutem dicti caloris.Et hoc tibi ſcire facimus,quòd humor qui diſtillatur per calorem balnei,eſt aqua pura per proprietatem ſuæ frigidæ naturæ,& ſui effectus.

Separatio ſui aeris.

QVando videbis quòd nihil aquæ poterit plus haberi per calorem balnei hoc ſit in ſignum quòd in igne actiuiori debes ſeparare aerem qui eſt vapor magis calidus,& maioris perfectionis, quia aliquid de fixo tenet ligatũ per vniformitatem diſſolutionis. Vnde patitur ignem reſpondentẽ ſui puncto:ſepara ergo aerem per ignem appropriatum factum per cineres,ſicut aliàs tibi declarauimus. Hic eſt fermẽtum ſuperius nominatum factum de duabus naturis,de quibus componitur virtus media,quæ eſt inter extrema fixa & volatilis,de quibus vnum ſal cauſabitur artificialiter.

Separatio ignis. Elementorum extractio.

AEre ſeparato, deinde ſeparandum eſt elementum ignis cum ſimili igne cineris ſicut aer,licet modicum fortiori per hunc modum,quòd aqua per balneum diſtillata reducatur ſuper fæces,& inhumetur per triduum, deinde per cineres diſtilletur,ignem vniformiter continuando,donec nihil per illum calorem percipiatur diſtillari:hoc facto,ponatur aqua per ſead diſtillandũ in balneo,& ibi reſidebit poſt aquæ diſtillationem ignis inferius cum modico

aere

aere immisto, quem supra cineres exiccabis aerem recipiendo cum alio prædicto(Nota hîc quomodo post inhumationẽ distillatur primò per cineres, quod tamen alibi primò fit per balneum: sed hoc fit hîc, vt à terra per medium aquæ extrahatur aer, qui in se etiam continet ignem: ideo summè nota.)

Rectificatio Elementorum.

ELementis sic separatis, ipsa nobiliter rubificabis: quia rectificando per septenam distillationem, digeruntur cum magna appropriatione. Et nota, quòd de elementis humidis separantur partes, quę non sunt de specie suę compositionis, (de qua separatur terra, de aere ignis.) quia in ventre humidorum vel vere aquaticorum portantur species nostrorum spirituum, quę per virtutem ignis à corpore soluuntur, & in aquam ambiguntur: Deinde bene mundantur & lauantur in magna digestione sicut aliàs tibi reuelauimus, & adhuc parati sumus tibi plus reuelare & dicere donec intellígas, dum terminum suæ moræ pati possis: quia in scriptis nolo tradere in longa summa negotiũ quod rotundum est ut pomũ: quoniam in circulo rotundo habetur totus intellectus præsentis artis.

Introductio reductionis faciendæ per intentionem alterius digestionis per Theoricam.

QVando elementa fuerint rectificata, adiunge partes fixi, (scilicet terræ vel ignis) comminuti per calcinationem cum humido volatili ad dissoluendum. Propterea tibi dicimus, vt aspicias & intellígas doctrinas nostras, quas per Theoricam tibi dedimus, scilicet quòd sulfur nõ superet magnam perfectionem vniformitatis, quæ venit ab arg. viuo: Et intellige principium tuæ reductionis, quam natura facit per dispositionem tui nobilis intellectus: quia vnus fumus subleuatur à supradicta terra, quæ est prima causa tui cõgelamenti. Vnde aliquæ partes sunt quæ sunt coniunctiuæ & aliæ diuisiuæ: puræ coniunctiuæ sunt de pura essentia veri compositi: sed quia aliæ non sunt de simili causa, ideo diuidimus eas adiungendo puras naturaliter. Et hoc solummodo facit natura quæ trahit per virtutem attractiuam illud quod est de sua essentia, & dimittit eíjciendo per virtutem expulsiuam totum illud quod non est de suo composito: quę separatio nunquam posset fieri manualiter, vt plures gentes credunt sine natura cum modo debito & propriè cognito per magnũ intellectum: quia partes puræ & etiam impuræ quæ per ignem cremantur, & in terram vertuntur, sunt ita simpliciter subtiliatæ, quòd non posset fieri separatio, nisi natura ibi esset, quæ in suo ventre trahit illud quod est de sua essentia, & extraneum renuit. Tene certitudinaliter, quòd sic vult natura ad perueniendum suæ perfectioni: & quando conceperit fumum fixũ in suo ventre conuertit eum volatilem, quãdo postea totum separatur à causa obscura (cinere vili) quæ inferius remansit, & debet residere per sublimationem.

Practica congelationis per uiam reductionis.

SI intellígis causas prædictas, tu purè poteris cõgelare ad velle tuũ: quoniã sicut soluitur, sic congelatur cum obseruatione actionis contrariæ. R. ergo de aqua separata, & de illa imbibe tuam terram secundum proportionem suæ virtutis (scilicet nec parum, nec multum) & post continua decoctionem in furno secreto donec eam videas congelari: & talem imbibitionem, decoctionem & congelationem reitera, donec videas tuam terram albam post multos colores. Mensuram istius congelationis & dissolutionis factam per reductionem non possumus aliquo modo facere quòd sit cognita naturæ operanti, nisi per scitum sensibilitatis, per quem habemus proportionem existentem inter

duas propinquas mensuras: quæ proportio non recedit à sua specie: & quia nõ separatur à sua specie, citius adiungitur in sua potissima complexione, quæ est calida & humida: & ideo conseruata est per certam & cognitam manerie congelandi & deinde resoluendi respectu proportionis cognitæ, in quantum est possibile. Ergo roga Deum omnipotentem gubernatorem omnium, vt te adiuuet veniendi per mensuram ad dictam proportionem: quia ille qui propinquus est, maiorẽ partẽ habet in opere: Quare debes intelligere quòd dicta cõgelatio est media & non extrema: Quoniam si esset extrema, substantia gelata spiritus in humido volatili non maneret. Iterum similiter si dissolutio quę est eius oppositum opus participaret in sua extremitate, generatio actionis sulfuris totaliter corrumperetur, & de facto submergeretur in gurgite sataliæ, quia generaretur calor & siccitas per appositionem substantiæ humidę in mensura nõ seruata per artem Geometriæ. Propterea caueas ne nimia siccitas vel nimia humiditas per appositionem improuisæ factam, vel excessiua administratio non corrumpat magisterium. Forma conseruandi prædictam mensuram propinquiorem naturæ ad perueniendum dictæ proportioni in quantũ est possibile, est quòd tantum debet continuari dicta decoctio super compositum, quãtum sua dissolutio requirit, & tantum per imbibitionem dissoluere, quantũ optat per decoctionem: De hoc dabimus exemplum vt melius intelligas nos in graduatione per signum demonstrabile: fiat vna figura de septem literis considerando contraria & extrema ibi existentia, quæ sunt calor, frigiditas, siccitas, humiditas, congelatio & dissolutio, vt patet in figura hîc inscripta, quam omisi quòd esset manca & inintelligibilis cum aliquot lineis, donec melius eẽxplar nactus, apponatur à me vel ab alio.

Et ita patet, quomodo omnia extrema transmutantur in eorũ proprijs mediijs gradualiter in tanta concordantia, quòd nullus credere posset: nec aliquis homo intelligere potest nisi per scientiam sensibilitatis, quæ non potest acquiri nisi per intellectum quem dat nobis spiritus agiographus: Vnde aliquã partem suæ propriæ essentiæ in nostra mente habemus per propria instrumenta bene concatenata cum fortissimo ligamine, quæ fecerunt nos intelligere & sentire magnam nobilitatem transitus mediorum, quia inquantum approximantur eorum perfectioni, intantnm elongantur ab eorum corruptione. Habes ergo scientiam & claram artem infallibilem nobiliter, mensura nuncupatã, in certis gradibus propriæ Geometriæ quam tibi dedi, si tibi fuerit concessa per illũ, qui dat omnia, vel subtrahit ad suum placitum. Quare respicias in te, si te voluerit inspirare perscrutando formam quæ est propria rota ipsius graduationis. Quia nunquam fuit homo nec philosophus qui præsentem regulam in tanta amplitudine tradiderit per artem sicut nos facimus. Et si bene notaueris intrinsecationes prædictorum, bene intelliges totum actum nostræ imbibitionis in opere completo. Adhuc intelliges hoc quod inuenimus in scriptis per Iohel Prophetam super istam mensurã, & super omnes causas profundabiles in certis gradibus formarum cum arte quam tibi dedimus in summa breui facta cum proprio puncto extremitatum ad contraria concordandum. Secretius omniũ regiminum est forma imbibitionum omnium. Audias quid dicit Bonellus doctor probus: In ista aqua est odor maximus: Et scias pro certo quòd totus intellectus Philosophorum est in imbibitionibus: Quoniã si cum aqua scias imbibere, & cum certa mensura mensurare, quia opus nostrum est in aqua sapientiã, & regimen operis: Quia aqua nostra facit dissolui, coniungi corpora, & gratiosè depurari. In aqua est totum nostrum scire & secretum & finis desideratus. Vnde pro scientia sic tibi dedimus artem mensuræ cum bona voluntate, quam transfu-

transtulimus ab arte Geometriæ, & vt bene intentum cõpleas, tibi nunciamus.

O mensura omnium imbibitionum quantum facis corpus placabile.
O mensura aquæ cælestis toto mundo es substantialis.
O mensura quantum facis temperatum corpus. O mensura quomodo id alligas.
O mensura quomodo coniungis mundum, & elongas eum à corruptione.
O mensura quomodo facis corpora perpetua, & ponis in aurum omnia metalla.
O mensura bene scis mundum regere & conseruare, facere mori & uiuere.
Cum mensura natura regit mundum, & totum quod est per naturam compositum.
O mensura quomodo facis congelare hoc quod dissoluisti & bene coniungere.

Qrare dico, si mensura non esset, nunquam profectus à lapide saltare posset. Quando volueris ergo lapidem benedictum, de electis medijs accipias ipsum: Quia mediũ & omnes eorũ naturæ, non sunt aliud quàm puræ mensuræ.

De sublimatione sulfuris, reductione completa.

QVando habebis H naturaliter congelatum in G, & colores omnes fuerint transacti, tu recipies totum congelatum & pones infra vnum forte fundum de terra qui sustineat ignem fortem: & fundum illud collocabis supra furnellum sine adhærendo parietibus furni sine alutello alio, ita quòd subintret furnum dempta superficie, & sit bene lutatum contra fundum, & bene adæquatum furno: post pone supradictum fundum de terra vnam magnam cucurbitam de vitro, cuius fundũ sit apertum, quod sit sine fundo in tanta apertione, sicut est latitudo & amplitudo fundi de terra, ita quòd iustè adhæreat vniformiter dicto fundo terreo dum fuerit superposita: & bene inuicẽ sint ista vasa lutata & vnita cum cappa posita super orificium vasis vitri habentis duos alembicos: Post incipe ignẽ de carbonibus in circuitu lutaturæ vasis per superius donec vas vitreum temperatè calescat. (Hoc puto fieri ad siccandum lutaturam, & ad calefaciendum primò vitrum, ne per ignem cum flamma quæ fieri debet in furno vas quod esset frigidum, vbi ille ignis desupra fieret, frangeretur) Post fac ignem in furno cum flamma: & in hoc sis cautus, quia opus est vt facias tam fortem & magnum ignem sicut potes facere, quia non sublimabitur nisi per fortissimum ignem, quia est inter fixum & volatile. Et scias pro certo quòd est inter fixum & volatile, sed cum fortissimo igne sublimabitur: Vnde magis fixum remanebit semper magis bassum, tamen separatum à suis fæcibus, & magis volatile semper altius ascendet secundũ punctum ignis graduati correspondentis suæ propriæ naturæ. R. ergo illud quod inuenies sublimatum & per certos gradus super D, G, congelatum, quia hæc est propriè substantia mercurij sublimata in conseruatione suæ humiditatis conuersi in purum sulfur non vrens factum & creatũ de substantia inexterminabili. Ista est substãtia media, ista est virtus ponderosa, ista est forma mensurata quam tibi supradiximus in capitulo de Nobili materia, quæ est causa magnæ perfectionis. Fæces quas in fundo reperies de natura B & C, & separata à D quæ sunt contra naturam: ideo proijce eas tanquam iuutiles, quia non sunt nisi turbatio & confusio. Aliqui sunt qui ad melius simpliciandum & vniendum dictam substantiam clarã sublimant altera vice: quare si volueris sublimare, sublima sine fæcibus cũ igne appropriato secundum exigentiam suæ proprietatis.

Fixatio aquæ & aeris.

POstquàm habueris subtilem substantiam & mundissimam mercurij per sublimationem in certa mensura, illam debes fixare per operationem correspondentem suæ proprietati, quia sic oportet fieri priusquam omnium corporum permutabilium sit perfectio completa. Quando ergo volueris eam fi-

xare, hoc facies per exuberationem corporalem. R. ergo vnciam vnam argenti puri & amalgama cum duabus partibus arg. viui depurati per sublimationē, quam appellamus rectificationem (credo esse distillationem per alembicū, aut lauacrum eius cum sale & aceto) & cum ista amalgama adde decimam partem sulfuris sublimati, & pone totum in vna cucurbita cum vna parte suæ aquæ, & pone ad coquendum in balneo Mariæ donec fuerit congelatum: postea pone super cineres ignem vigorādo gradatim, donec fuerit subleuatum illud quod fuerit volatile: Post permitte vas frigescere, & totum illud quod fuerit sublimatum reduc super fæces, quæ sunt claræ & pulchræ cum altera parte similis aquę prædictæ, deinde coque totū in balneo Mariæ donec congelatum fuerit: post pone ad sublimandum in cineribus vt supra. Et sic reitera, scilicet solutionem mediam & congelationem, deinde sublimationem: vigorando semper ignem donec fixata sit de aqua ad duplum terræ. Quia scias pro certo, quòd in qualibet reiteratione dictæ congelationis omni tempore fixatur aliquid de re, quæ magis propinqua est fixationi: quia in dicta materia est ligata causa volatilis, quæ retenta est in basso per talem proprietatem, scilicet quando fixum superat volatile semper per puncturam ignis credit fugere. Sed cum causa fixa in suis propriis interioribus teneat volatile concatenatum, nunquam postea potest velle suum complere. Et si velis scire propriam differentiam quæ est inter fixationem & congelationem, discrepantia talis est: quia est actio propriæ differētiæ quæ dat instrumentum quod bonus artista incipit in forma operandi in igne bene graduato, quia sine igne cineris non potest totaliter fixari. Et si non fuerit per eum materia separata, quod fit in sublimando aliquid causæ volatilis ad abbreuiandum opus fixationis. Sed dūmodò non te tædeat in magna mora temporis, cuius natura indiget ad opus suū, poteris fixare de dicta aqua quātum volueris: sed nūquam in fine penitus erit fixa, imò percipies quòd semper vltima congelata minus fixabitur quàm præcedens.

Quia si velis in I. H. quod est sulfur fixare, oportebit ibi ipsum cōgelare per ignē magnæ mutationis, quē tibi supradiximus in reductione. Et quādo aqua gelata fuerit in forma mensurata, postea pones L super k similiter congelari: quia sicut in I, H per k fixatur, sic in I per H, totum k congelatur, quando persolutionem H, I fluunt in k, sic per illos tres, L congelatur postea: & sicut L congelatur, sic k fixatur in tali proportione, quòd magis resistit igni quàm ante faciebat in sua congelatione. Et quando L gelatur, M ponitur super L, & sic M gelatur: L confixatur post suum gelamentum, & k fortius quàm L: & deinde similiter L fixatur, quoniam M non fit nisi congelari. Et sic transit opus istius fixationis vsque de G. Quare potes in te ipso sentire, quòd postquàm L congelatur, fixatur per virtutem decoctionum & imbibitionū. Et sicut dictum est de k, sic intellige de alijs literis. Hæc fixatio non posset fieri per solam assationem, nisi esset opus dissolutionis. Quia per causam earum imbibitionum facit natura in causa humida omnes suos motus, tali modo, quòd tantum facit ei pati quòd suum humidum facit sequestrari cum adiutorio nostræ assationis: Et sunt causa proxima mortificationū, & per assationes sunt mortificationes, quæ transierunt per veras pausationes. Et ad intelligendum præscriptam figurā reperies quòd k est magis fixum quàm L, & L magis quàm M. Et sic de alijs potes intelligere clarè. Sed inueni aliam practicam, quoniā aliquando volatile est ita subtile quòd portat fixum secum nisi bene custodiatur, quia totū fit per calorem ignis appropriati: & sic sine igne cineris potes bene fixare, sed cum longiori tempore & cum patientia, quoniā per hoc opus melioratur, quia per cōgelationem totius sublimati aqua existens in suo ventre facit armoniam suę fi-

xa-

xationis & armatur à natura fixa ad debellandum sæpe in igne ardenti. Et quã do per quem volueris de duobus modis fixaueris aquam tuã, similiter fixabis duas patres aeris. Et quãdo hoc fixatum fuerit & bene inceratum, proijce vnã partem super mille (aliàs centum) mercurij, aut cuius volueris corporis, & habebis argentum purum melius quàm de minera si volueris illud probare per rationes præcedentes à sua proprietate secundum cursum naturæ. Et nota quòd virtus multiplicationis venit per exuberantiam naturæ mediorum (scilicet fermentorum) quia natura boni medij (seu sulfuris) in natura melioris cõuertitur (seu fermenti) per reiterationem solutionis & congelationis. Considera ergo super naturam mediorum sicut reuelatum est. Item cõsidera causam fixationis per contrarietatem: Et nota quòd fixum semper retinet plus, & attrahit naturã fixi quàm volatilis, & conseruat contra ignem. Et ideo Geber in vltima præparatione lapidis præcipit, quòd post seperationem vel sublimationem fixetur, & postea dissoluatur, & post præcipit calcinari illud quod non potest dissolui, quia talis est vltima præparatio. Causatur differentia inter corpus & spiritum, scilicet inter volatile & fixum: Hęc differentia habet locum tam in metallo, quã in corpore calcinato totius fixi, quanuis calcinatum magis retineat quàm metallum. Fiat ergo vna parua latitudo istorum duorum contrariorũ generum, vt simul repræsentata lucidius & melius possint influi in tuo intellectu: quia causam vnius contrarij non potest aliàs demonstrare vel discooperire nisi in præsentia sui contrarij: quia sic vult ratio philosophiæ data per authoritatem sic dicentem: Oppositа iuxta se posita, magis elucescunt: & quia inuicem sunt contraria, sunt operationes contrariæ: Quia vltimus terminus consequentis & immediatæ operationis fixi est volatilitas, & volatilis est propriè fixatio. Faciamus ergo concordantiam contrarietatis per operationem artificialem sic, quoniam de pluralitate fit vera vnitas per mistionem naturæ confortando mediũ naturæ: Deinde intellige causam, quia interdum in terra fixatur: Volatile corpus fit volatile ambobus correspondentibus ad vnum certum terminum: quia inquantum spiritus fixabitur per rectam naturam, in tantum corpus fit volatile per suam naturam, quę volatilitas correspondet mensuræ fixationis spiritus, & fixatio spiritus correspondet mensuræ volatilitatis corporum: tali modo quòd totum est fixum, & totum volatile. Sic vides per virtutem diuersarum mensurarum quòd Philosophi faciunt corpus magis fixum quàm prius erat existendo in sui natura per naturam volatilem quam recipit à spiritu. Et sic habes scientiã Philosophorum ad inueniendum mensuras quas cognoscunt per proprias latitudines punctuatas ad exigentiam certorum punctorum venientiũ à contrarijs operationibus fixi & volatilis: Et ita tali modo facimus de contrarietate veram concordantiam.

Miscibilium forma.

FOrma mistionis quæ fit in prima mistione disponit miscibilia ad suscipiendum formam Elixiris, quę fit per differentiam specialem: Et hæc forma specifica, vnde meliori iudicio dicimus quantum ex parte habilis materiæ lapidis præparati, & fermẽti præparati, aquæ inspissatæ, & olei terminati: Ex parte quidem vltimæ mistionis constat in modo faciendi per differentiam specialẽ. Nam terra, aqua & oleum in vnica reductione insimul non ligantur, quia non solùm siccitas terræ mortificaret oleum, sed phlegma aquosum, frigidum eius mortificaret, calidum aut siccum euolaret in fumum. Ideo eleganter præceperunt Philosophi, vt aqua prius figatur & inspissetur per reductionem illius ad naturam olei quod est corpus liquidum: Et vt illud postea post reductionem vltimam submergatur in oleum suum, & ipsum similiter terminetur in Elixir

Hæc quatuor cõ stituunt Elixir.

perfectum. Ista est mistio naturæ, quia natura facit eam & nõ ars, licet hoc fiat per modum sibi datum cum calore communi temperato respectu essentiæ naturæ. Per rationem istius mistionis dicebant Philosophi quòd nostrum magisterium nõ est opus mechanicum vulgare, imò est opus naturæ sicut patet per suam mistionem naturalem. Et intellige, quòd per virtutes mistionum supradictas exiuit causa mediorum huius artis, per quæ natura transit ad complementum per causam propriam mediorum naturæ: nec est alia causa nisi per mistionem factam vaporaliter de duobus extremis materialibus existentibus in generatione naturæ metallicæ liquabilis cum proprio & necessario motu facto per excitationem caloris mensurati ad exigentiam essentiæ virtuosæ naturæ metallicæ. Et sunt ista duo extremitates, sulfur & arg. viuũ, vnde saltant humores & vapores, à quibus vaporabiliter cum successiua & continuata operatione creantur metalla nostri magisterij per naturam transeundo de vno in aliud successiuè. Quia natura quæ per aptitudinem materiæ suæ habet compleri, per suam magnam sapientiam & diligentiam vniuersalem non transit de extremo ad extremum sine complemento omnium suorum mediorum, sicut declaraui in philosophia huius artis: quorum naturam supremè habes notare in isto magisterio, si de corporibus metallicis volueris facere perfectam transmutationẽ: Dicimus, inquam, quòd multa scientia naturali indiges, qui de dictis medijs in intellectu omnium qui nituntur conuertere essentiam vnius metalli in essentiã alterius, de quibus non est aliquis nisi fuerit philosophus, qui perscrutatur causas à quibus effectus condescendunt.

Coniunctio terrarum Solis & Lunæ.

MAgister Arnoldus de Nouauilla reuelauit in suo Rosario post alios philosophos, quòd aurũ & argentum per symbolum naturę, quod in eis est notabiliter inter se conueniunt, & in magna participatione vnum cum altero in natura metallina, sicut homo & mulier in natura humana: Hoc intellige in prima mistione quæ debet fieri inter ipsa & per viam reductionis. Cum qua re Philosophi reuelauerunt hanc conueniẽtiam & affinitatem, & ad euitandũ difficultatem coniunctionis quam spiritus debet facere cum corpore. Quia si corpore argenti vis tantũmodò facere tuã copulationẽ per modũ reductionis, natura esset nimis remota in affinitate, & per consequens erit nimis difficilis copulatio corporis lunaris cum spiritu per rationem grossæ substantiæ terrestris per dissolutionem euacuatæ cum sua substantia corruptibili respectu Solis, & nimis elongata & separata à natura arg. viui: Quia vnum corpus quantò plus separatur à natura sui arg. viui, tardius cum illo adhæret: quia per amorosam affinitatẽ medij spiritualis, qui debet colligi cum corpore in vnitate fixæ & attractiuæ compositionis fit coniunctio arg. viu. cum corpore. Et per hoc quòd maior quantitas arg. viui est in compositione auri, & per consequens minor corruptio, qnũ tota sua materia sit purè essentialis & incorruptibilis, Philosophi posuerunt loco virtutis agentis & masculi: quia propinquius adhæret naturæ arg. viui ratione contenti in ipso scilicet sui arg. quod portat symbolum & affinitatem in concordantia amorosa cum natura sua similis quæ appellatur arg. viuũ, quia aurum non potest pati tam fortem corruptionem, quin in sua substantia terrestri, quæ appellatur grossities ignis sit plus de compositione arg. viui incorruptibilis, quàm de sulfure corrupto, quia sulfur suum est tota pura materia essentialis respectu substantiæ argenti, quæ est grossior & impurior & minus fixa, & per consequens magis corruptibilis. Et per hoc arg. viu. habet minorẽ adhærentiam cum substantia argenti, quàm cum substantia auri, ratione maioris contenti naturalis existentis inter aurum & argentum: quia substantia auri

non

non mistionatur mistione grossa respectu corporis lunaris, imò potius fit mistione minima, ratione partium essentialium minus subtilium, in tantum quòd quando ipsum aurum solum est vel cum societate submergitur in mercurio, & in profunditate sui verticis absconditur tanquam ignis & calor naturæ: Et per hoc fixatur mercurius, quòd illud est quod digerit substantiam mercurij, & indurat cum adiutorio temperãtiæ receptæ à substantia corporis lunaris, quod est proprium & proximum principium originis omnium ad indurandum spiritum digestum per ignem naturæ. Et per has rationes ad citius expediendum & meliorandum cõmistionem, & quòd præparatio non confundatur, & quòd vnum ab alio recipiat temperantiam cum maiori propinquitate in natura & affinitate, dixerunt honorabiles Philosophi, quòd arg. viu. cum Sole & Luna leuius mistionatur, quia arg. viuũ cum arg. viuo citius miscetur, quia in illo recipit facilius amicabilitatem, deinde cum auro immediatè & postea cum argento, quia melius participant cum natura sua, vt patet in eorũ reductione: & per hoc percipe secretum quòd aurum super omnia alia corpora penitus submergitur in mercurio sicut prius dixi, quia mercurius nimis libenter recipit illud quod est de sua pura natura, quia in illa recipit tantam alleuiationem quòd inseparabiliter vniuntur: & ita econuerso renuit causam remotam. Intellige per causas iam dictas quòd in principio tuæ reductionis quę est principium compositionis lapidis, aurum & argentum naturaliter conueniunt ad pręparandũ principia, scilicet sulfura album & rubeum, mediante aqua alba & rubea cũ suis proprijs fermentis: Et sic fit prima pars: sed in secunda parte scilicet in compositione Elixiris & fermentationis disconueniunt: quia in Elixiri argenti nihil intrat nisi argentum purum cum suis principijs albis: nec in Elixiri auri, nisi aurum purum cum suis principijs rubeis: Et sic multiplicata est tinctura per fermentum.

Recapitulatio Magisterij in summa abbreuiata.

TV debes in te recolligere, quòd virtus formatiua existens in materia seminali, est influxa in calore & spiritu, sicut in materia simplici. Et calor cum dicta virtute est anima non sicut actus corporis organici physici portãs in ipsa potentiam vitæ: sed est tanquam faber in sua fabrica fabricans suum clauum vel rem aliam secundum formam sui intellectus: Et per hoc vocatur fabricatrix & formatrix sui humidi pasiui per hoc quia fabricando inducitur per stillationem, & facit venire in mutatione diuersorum colorum conuenientium secundum suum sensũ & intellectum suis actibus & proprijs operationibus, digerendo, terminando & condensando secundum naturam suam: Deinde habebis in notitia suos colores cum omnibus suis causis: & tu scies per indagationem naturalem proprios motus suæ naturæ cum administratione scientifica ignis communis gubernati per artem ad exigentiam essentiæ naturæ sine trãsgressu supradictæ virtutis informatiuæ, quæ dirigit calorem secretum ad digerendum suum humidum spirituale cum quo miscetur per mutationem coloris in colore misto: & deinde in colore albo, & vltimo in colore rubeo. Et hoc tibi sufficiat de dispositione tuæ materiæ, quia natura in ipsa mirabiliter operatur ad suam perfectionem, cuius motus sibiipsi ita adhærent vni viæ & ordini, quòd in meliori manerie & certiori nullus homo mundi posset excogitare.

Practica totius magisterij in generali recepta: & est capitulum optimum & practicum.

PRima causa quam debes habere in tuo intellectu, est habendi magnã quãtitatem arg. viui: & in illo debes lauare corpora, quodlibet per se conterendo, imbibendo, & decoquendo in balneo Mariæ: & qualibet vice distillando per filtrum (aut pannum) & separãdo nigrum innaturale, quod est eorum pri-

mum coopertorium. Iſta operatio reiteratur totiens, donec corpus Lunare in toto ſeparetur dicto ſuo coopertorio, ita quòd ſit album ad modum terræ albæ, ſiue luciditate metallina. Iſta terra bibit & recipit nimis libenter arg. viuum quia eſt ſibi humidum radicale in tota ſua natura. Et per hoc debet diſſolui per digeſtionem continuatam, ſicut dicemus poſtea, ſcilicet poſt ſeparationem dicti ſui coopertorij: quam ſeparationem cognoſces per ſuã calcinationem, vel inde parum & modicum ponendo ſuper carbonem (vel ſuper laminam ignitã ſi nigrefaciat illam) & niſi conuertatur in album, adhuc tenet de dicto ſuo coopertorio, quod prohibet receptionem arg. viui tanquam extraneum à ſua propria natura. Et ſi fuerit album, illud recipies & reiterabis totiens prædictum regimen donec trãſierit per filtrum groſſum cum reiteratione calcinationis: Tũc videbis arg. viuum diſſolui in colore cæleſti: & pones qualibet vice illud quod fuerit diſſolutum in tua calcinatione in vno vaſe ad partem: & ſic ſublima, ſiue diſtilla aquoſitatem mercurij à ſubſtantia terreſtri, vt creari poſsit nitor & fulgor in lapide noſtro, pro vt nobis natura demonſtrat in auro & argento, quorum ſplendor non conſtat niſi de ſubtili aqua mercuriali terminata & conſiderata in ipſa. Et per hæc metalla habentia ſubtiliorem humiditatem, & puriorem & magis denſam ſunt plus fulgentia & magis reſplendentia. Et per hanc cauſam aurum reſplendet ſuper omnia metalla, deinde argentum. Item albedo in materia metallorum conſtat & cauſatur ab humido mercuriali cauſato & terminato per ſiccum terreſtre multum ſubtile & fortiter digeſtum. Caueas ergo, & bene inſpicias quòd habeas terram bene ſubtilem & bene digeſtam: quia vbi fuerit bene digeſta, bene ſimpla, & bene ſubtilis facta per digeſtionem caloris complexionalis, tantò plus deſiccabit ſuum humidum mercuriale, & ſubtilius penetrabit in profundo, quàm faciant calces vulgariter factæ & ignoranter ductæ per ignem cõmunem. Et quando ſic omnia fuerint facta in materia ſimplici, recipe totum diſſolutum ſeparando puluerem, & fac tranſire totam iſtam diſſolutionem altera vice per filtrum ad melius mundandum. Et ſi pro prima vice tranſierit per groſſum filtrum, recipe eam & fac tranſire per ſubtile & magis ſimplũ filtrũ, & ſic ſeparabis ſubtile à groſſo: deinde recipe groſſũ corpus, & illud calcina tantũmodò vna vice ſi volueris, & poſt reduc eum ad ſuum regimen faciẽdo eum tranſire per groſſum filtrum donec totum tranſierit. Et ſic poteris reiterare quoties volueris, donec totum fuerit diſſolutũ: quia qualibet vice reſoluitur magna quantitas, ſicut potes percipere in recto pondere libræ. Tamen ſunt quàm plures qui ad abbreuiandum iſtud regimẽ, poſtquàm terra alba fuerit ſemel, vel bis reſoluta, ponunt totum ad putrefaciendum ſub intentione ſeparando ſubſtantias per ſublimationem: ſed poſtea habent maiorem pœnã in ſecundo regimine, quando venit in ſeparatione animarũ. Quare dico tibi, quòd quantò plus reiterabis primũ regimen dum fuerit notabiliter & bene factum ſine combuſtione tincturæ, in tanto plus abbreuiatur ſecundum regimen cum leuiori ſeparatione ratione eſſentiarum putrefactarum & ſubtiliatarum in primo regimine, & quanto minus, minus. Item dico quòd ad purificationem elementorum diſtillationes ſunt nimis longæ propter viſcoſitatẽ aquę & aeris. Et ideo ſi volueris abbreuiare tuas diſtillationes, pone in plures partes (id eſt vaſa & cucurbitas) & quamlibet partem pone in ſuo alembico, & diſtilla quamlibet per ſe in ſuo balneo & habebis abbreuiatum opus: Et poſſunt poni omnia elementa in vno balneo longo.

De tri

De tribus humoribus in compoſitione arg.uiui repertis.

RAtione proprietatis cuiuslibet dictarum ſubſtantiarum Philoſophi realiter demonſtrant, quòd in cõpoſitione arg.viui ſicut reperitur in ſua propria minera habentur proprij humores: primus eſt frigidus & phlegmaticus participans cum prima terra, quæ tantũmodò eam humectat materiam totam: Et iſta amplificatur in larga diſſolutione. Tertius eſt in ipſa ſubtiliter vnctuoſus participando cum tertia ſubſtantia terreſtri: & iſte eſt qui cauſat ſubtilitatem in ſubſtantia, in qua eſt ſine inflammatione: Secundus eſt mediocris humor radicalis, & cultus, & imbutus in eſſentialibus partibus ſecũdæ terræ, quæ nunquam ſeparatur ab ipſa. Et de iſtis duabus medijs ſubſtantijs conſtat proxima natura mercurioſa in ſua pura radicalitate, & noſtrum arg. viuum volatile, incombuſtibile & aereum, à quo omnis cauſa germinandi & oriẽdi habet crescere & multiplicari cum ſua pura materia, & natura: & humida radicalis compoſita de duabus ſubſtantijs, ſcilicet de terra mediocri, & de aqua media inuicẽ ſymbolizantibus in natura, & continentibus quatuor elementa, de quibus indiget pro forma ſuæ proportionis, & ſunt ſulfur & arg. viu. in eorum propriis radicalitatibus creatis in vaſe naturæ proximæ ab vno latere vitrioli & ſale: ſed in alio latere conſtat principaliter cum metallo imperfecto, id eſt præparato, vel mercurio ſublimato. Separa ergo hanc precioſam ſubſtantiam à vitriolo & ſale, & ab omnibus humoribus cum illis participantibus, & intellige reducẽdo aeri ſicut natura tibi demonſtrat. Quia quum dictæ ſubſtantiæ radicales arg. viui iam dicti concurrant in ſua compoſitione per quatuor elementa, repertũ eſt, quòd partes terreſtres mediæ in natura calidæ & aereæ ſymbolizantes per igneitatem ſimplicem ſunt vi ſubtilitatis in tantum ligatæ & coniunctæ, quòd nulla illarum partium poteſt reſolui ab alia, imò quælibet reſoluitur in qualibet ſibi ſimili in compoſitione homogeneitatis: vel quælibet fixatur cum qualibet per fortem vnionem aut colligationem, quam habent ab inuicem virtute partium minimarũ ad inuicem coniunctarum & ligatarum cum calore æquali cõculcato multiplicata inæqualitate in vaſis mineralibus ſecundum naturæ debitum ad exigentiam ſuæ propriæ eſſentiæ: Et ratione dictarum ſubſtantiarum aquaticarum potes cauſare per te ipſum vnam aliã latitudinem. Et nota, quòd tertius humor vnctuoſus per ſublimationem naturalem exterminatur in terrã nigram extra ſpeciem naturæ metallicæ: ſed phlegma innaturale opportunum illius aliquotiens per accidens conuertitur in humidum radicale, quod poſtea terminatur in ſpeciem metalli fulgentiſsimi.

De compoſitione mercurij, & de ſua natura reali, & de ſuis partibus extremis, ſeparabilibus.

PRimò fili tu debes intelligere & ponere in tuo intellectu, quòd in iſta arte reali non debes inquirere per ſuam proprietatẽ niſi de cauſis magis (vel magiſterij) quæ ſunt in latitudine naturæ metallicæ. Scire facimus tuo intellectui quòd arg.viu. eſt illud tanquam principale liquabile, & primũ elemẽtum metallicum. Et ad melius intelligendum differentiam ſulfuris & arg.viui, per ſubſtantias ſeparatas reſpectu ſuarum compoſitionum, facimus tibi ſcire, quòd arg.viu. continet ſuum propriũ ſulfur calidũ & acutũ: Et deinde ſulfur continet ſuum arg.viu. quod eſt ſicut aer & epulum ignis: quoniam dictũ arg. viuum in ſua propria radice eſt per ingenium naturæ primò compoſitum de terra alba ſubtili ſulfurea calida & aerea miſta & collecta in aqua clara, donec facta eſt vna ſubſtantia homogenea in natura merallica cum menſura verę proportionis clara elementaria cooperante influentia ſtellifica, quæ eſt virtus for-

mæ metallificæ per magnam concordantiam dictæ materiæ ſicut cauſa diuina & digna per quã cõpleta eſt indiuidualitas argenti viui, in quo eſt primò pauſata forma naturæ metallicæ tali modo quòd ſiccum eſt contemperatum per humidum, & humidum per ſiccum ſine ſeperatione vnius & alterius. Et per hanc diffinitionem potes comprehendere quòd eſt fortis compoſitionis ratione fortis miſtionis humidi & ſicci in ſua radice, ſicut dicemus tibi de iſtis duabus ſubſtantijs ſeparatis ſcilicet de terra & aqua, per quas tibi datum eſt intelligere quòd quando dicimus ſulfur vel argentum viuum, turbatur tunc intellectus quum totum ſit de vna cõpoſitione: Sed quando dicimus ſulfur exterminabile, intellige hoc per proprietatem elementi terreſtris: ſed quando dicimus arg. v. vulgare, intellige aquã ſuæ viuacitatis (extracta à vitriolo & ſalepetrę) ſecundum virtutem & rationem quam ſuum ſubiectum requirit per extrema & media cum ſubſtantijs ſeparatis per ſublimationem naturalem concordantem & in naturam ſymbolizantẽ, licet ſulfur ſit in omnibus elementis, tamẽ illud nunquam eſt exterminabile, quũ non ſit niſi vapor & actio aeris & ignis. Et ab iſto dependet noſtrum magnum ſecretum per quod ſublimatur omne humidum radicale, dum fuerit abſtractum à radice ſuæ terræ ſine exterminatione vel combuſtione ſuæ caræ tincturę: quam exterminationem recipit per virtutem elementi terreſtris. Sed quando iterũ reuertitur non eſt exterminabile ratione proprietatis quam recipit à ſua humiditate: ergo quũ volueris illud venari à terra habes recipere cum proprio receptaculo ſcilicet in aqua ſua, quæ eſt argentum viuum & proprium conſeruatorium ſuæ combuſtionis. Deinde dicimus tibi quòd in ſupradicta terra per virtutem elementalem reperiuntur tres ſuſtantiæ terræ: prima eſt ſubtilis ab humana ſenſibilitate, (vitrioli) ſed per experientiam reperta eſt groſſa, grauis, fuſca, & tenebroſa, impediens ingreſſũ & claritatem luminoſam: Et iſta eſt inqualitate ſicca & frigida, de natura vitri. Secunda (ſalis petræ) eſt valde ſubtilis humanæ ſenſibilitati, ſed per experientiã reperta eſt fuliginoſa, remota à perfectione ratione ſuę extremæ qualitatis, quæ eſt calida & ſicca in magna crematione: Et iſta ſubſtantia participat cum ſulfuribus, quæ cremantur in aliquo latere: Et ſunt iſtæ duę ſubſtantiæ propria vaſa inter quæ argentum viuum procreatur, ſcilicet illud de quo intẽdimus in opere naturę: & eſt ſicut fœtus in matrice. Tertia ſubſtantia terrea eſt terra media calida & humida aere & ſubtilis, & in mediocritate humanæ ſenſibilitati, (non eſt propriè terra, ſed vapor extractus ab illis. 2, ſupra) & per experientiã reperta eſt magnæ perfectionis, quia eſt pura natura & humidum radicale, de quo lapis noſter recipit gradualiter ſuam naſcentiam immaculatam in proprietate metallica. per hoc dixerũt Philoſophi quòd iſtam ſubſtantiã habes ſeparare per ſublimationem à dictis duabus ſubſtantijs, quæ ſunt vitriolum & ſal. Morienus apertè tibi dicit, quòd ſi vis facere rem perfectionis, quòd tu extrahas puram ſubſtantiam mercurij à ventre vaſorum vitreantium, (hæc eſt ſublimatio mercurij) quia de iſta ſubſtantia conſtat lapis noſter.

Mercurius ſublimatus.

Intellige ergo verum idioma Philoſophorum affectum ſuper proprietates ſubſtantiarum naturæ: niſi ergo ipſas intellexeris per ſubſtantias ſeparatas, nunquam realiter intelliges proprietates eorum veri idiomatis: Quia ipſi clarè loquuntur in philoſophia eorũ, imò naturæ: cũ philoſophia nõ ſit alia res niſi reuelatio ſecretorũ naturę in idiomate proprio naturali, ſine quo ſubſtantiæ naturæ non poſſent notificari nõ plus ſicut alia cauſaſiue beſtia vel planta, niſi portauerit nomen, & effectũ, quod in generalitate dat notitiã habitus cauſæ: Et ideo diuerſa fuerunt idiomata inuenta in naturaper diuerſos philoſophos. Vnde quilibet locutus eſt in ſua philoſophia clarius quã potuit ſecundũ curſum naturæ, ſaluando

ſaluando proprietatem ſuarum figurarum, licet vnum idioma ſit magis clarum & magis proprium quàm aliud, inquantum actor fuerit melior expoſitor reſpectu propietatum quarum natura demoſtrat effectus omni bono naturali intelligenti cum magna realitate: Nec credere debes quòd ſãcti & boni philoſophi in ſua philoſophia tibi occultauerint ſenſum eorum, quia non eſſet factũ veræ philoſophię: quum ſua proprietas & requeſta cum clara intentione velit reuelationem propriam, & claritatem radioſam cauſę occultæ, & manefeſtaionem puram ſine occultatione: cuius intrinſecum in perfecta locutione reducunt ad purum intellectum factum & immiſſum à Deo cœleſti, in quo examinatur & depuratur virtus contrarij, ſicut facit aurum in ſua propria fornace.

Finis Practicæ Alchimiæ Raymundi.

LIBER RAYMVNDI, VT PVTO, DE INTENTIONE ALCHIMISTARVM, ET TOTVM CONTINENS: EX *Gallico in Latinum verſus, relictis aliquot verbis Gallicis, ex tuto, vt erant.*

POSTEAQVAM per valde longum tempus noſtrã vitã exercuimus quęrendo & in quirendo per orbem vt cognoſcerem & ſcirem veritatẽ iſtius ſcientiæ, habendo multa quæſita & collationes cum multis doctis, quærendo ſcientiã per regiones, oppida, & ciuitates: aſſociauimus inuicem & vniti ſumus tres ſocij ex magno & fido amore & ſinceritate: ex quibus vnus erat Theologiæ doctor, alius eques & doctor in legibus, alius erat mercator & ciuis clarus & ſufficiens. Ex qua cõgregatione nos reportauimus ex firma & fida legalitate vnius cũ alio omnes intẽtiones noſtro rũ deſideriorum in quærẽdo mundũ. Et benedicta altiſſima & æterna Trinitas quæ donat ſuas gratias quibuſcũque illi cõplacitũ eſt: & quæ nouit cogitationes hominũ, illuminauit noſtras intentiones & clarificauit noſtras intelligentias, ita quòd ſciuerimus & cognouerimus veritatẽ fallaciarum, & cõmorauimus ſimul ex ma. ſinceritate in vna ciuitate õnes, & operati ſumus ſimul eadẽ cõcordia, vno ordine, & vno voto, & vna diſpoſitiõe veritatis exercẽdo & abbreuiando dictas collationes & operas noſtrorũ quæſitorũ, & repertorũ in diuerſis regionibus. Et ex illis pro meliori noſtri facti declaratione expoſuimus aliqua quæ manifeſtè videbantur nobis locum habere & veritatẽ. Nam de rebus fruſtratorijs & non validis nos nihil loqui volumus: quandoquidem admodum pauci philoſophantiũ & quęrentium à nobis viſorum in orbe, agnoſcant veritatem: & nihilominus exiſtunt aliqui admodum ſufficientes, ſed pauci ſunt cogniti. Ideo nos hunc paruum librum per 8, capita exponemus: ex quibus primum erit de intentionibus operantium à nobis per mundum viſorum: ſecundum erit qualis intentio quærentium eſſe debeat: Tertium erit, in quibus, & ex quibus rebus operari debeatur in iſta ſcientia. Et quatuor ſequẽtia capita erunt de quatuor principalibus regiminibus totius noſtri operis. Vn de primum eſt de diſſolutione, putrefatione & mortificatione: Secundum de ſeparatione, diſtillatione & ſublimatione: Tertium eſt reducere & circulare: Quartum eſt fixare & proijcere: Octauum erit de aliquibus abbreuiationibus totius noſtrę artis,

CAPVT PRIMVM EST DE INTENTIONE OPERANTIVM, QVOS VIDIMVS *per mundum.*

MODESTE fili intentiones operantiũ in mundo sunt diuersæ & exstraneæ. aliqui enim operãtur cum sale, cum alumine, cum sulfure, aut cum arsenico. alij calcinant corpora, & soluũt ac congelant: alij faciunt amalgama & illud fixare volunt: Alij congelare volunt & fixare mercurium festinanter extra cursũ naturæ: Alij volunt fixare & colorare Lunam sub speciebus & materijs extraneis. Et omnes hi qui in hoc ponunt ipsorum tẽpus, decipiuntur, & abutuntur seipsis & alijs: quoniam omnes hæ operationes non sunt ex naturę intentione: Et eorum species sunt crassę & fœdæ, nec possũt simul vniri aut perfectè misceri, atque ita eorum operationes sunt nullius effectus. Sed nos reperimus alios qui ratione naturali sequebantur cursum in suis operibus, ideò illis fides adhibui debuit. Et præcipuè vnum vidimus, qui ex solo mercurio voluit operari per tenuem ignem, & vas, & graduationem digestionum: Et hoc approbat Arist. & omnes alij philosophi dicentes: Mercurium in se continere suum proprium sulfur, à quo congelatur partim in aurum & partim in argentum: & non solùm in aurum & in argentum, sed in perfectã & veram medicinam. Alios vidimus qui cum mercurio voluerunt soluere aurum aut lunam in ambobus vt facerent eorũ matrimonium, quæ res est inutilis nisi eorum copora sint ex subtiliatione facta spiritualia sicut est mercurius, & post coniungere & tenere ad ignem graduatum, vt superius est dictum. Et hęc non seruiunt tantùm solùm quàm ad celerandum eorum operas, aut ad habendum fortiorem & firmiorem colorem, sed hæc omnia opera talia sunt longa in eorum labore. Item nos vidimus alios qui ex vno solo mercurio benè sublimato & mundificato faciebant ipsorum operationes separando quintam essentiam, & creando 4. elementa, & postea per subtilem circulationem & fixationem faciebant eorum operationes per stabilem digestionem: & hæc fuere opera mirabilia & nobilis pretij. Alios insuper vidimus qui mercurium sublimabant & fixabant per calcem ouorum & per salem armoniacum, postea soluebant & trahebant elementa, & postea per subtilem viam congelabant & fixabant, & fuit Elixir pretiosum. Et omnes has vias tenebant aliqui subtiliter laborantes à nobis cogniti aut visi eundo per mundum. Sed alios postea vidimus, qui aquã mercurij faciebant, & in ea dissoluebãt corpora & putrefaciebãt & postea per alembicum distillabant, & ex ea materia faciebant & creabant eorum sulfur, de quo & per quod creabant & faciebant eorum medicinam aut Elixir, & complebant id quod volebant. Etiam vidimus qui corpora soluebãt per aquas dicti mercurij, & pariter soluebant tantundem dicti mercurij & cõiugebant, & post putrefaciebant, & ex his separabant elementa, postea rectificabant & reducebant aquam super terram paulatim & quando congelata erant, sublimarunt: & de sulfure quod inde habebant, faciebant medicinam cũ mercurio & Luna solutis in dicta aqua mercuriali. Et si volebant vti ad rubeũ est idem opus, quia tantùm oportet ponere solem pro luna, aut facere quodlibet cõpositum per se. Postea cum elementa sunt separata & præparata debent coniungere duas terras simul, & super eas reducere aquam albam & creare suũ sulfur album, postea rubificare dictum sulfur cum aqua rubea & postea facere Elixir, id est album & rubeum quodlibet per se post separationem sulfuris albi facti ex sulfure rubeo.

Item

Item nonnulli alij dissoluerunt corpora seorsim, scilicet Solem & Lunam & pariter soluerunt eorum rectum pondus salis petræ præparati pro Luna: & sal armoniacum aut sal commune bene pręparatum pro Sole:& coniunxerunt simul quodlibet ad partem suam: postea putrefecerunt & fecerunt & cõpleuerunt eorum operationem omnem,ita vt superius diximus.Et omnes hæ suprascriptæ operationes sunt notoriæ & nobilis effectus:& eas satis cognouimus. Sed nihilominus non sunt adhuc de nostra intentione: non idcirco quòd nos dicere velimus eas non esse nobiles & sufficientes: sed pro labore ac tempore nos quærimus&petimusterminum magis abbreuiatum nostræ intentionis. Et istę sunt intentiones operantium quas per mundum & regiones vidimus, scilicet facere operationem notoriam cum qua possent purgare & sanare corpora infirma tam creaturarũ rationaliumquàm corporum metallicorum, & da re acrestituere defectum naturæ, aut corruptionem in perfectam sanitatem & claritatem luminosam omnis perfectionis.

Qualis debeat esse intentio quærentium in hac scientia. CAP. II.

PAlam omnibus esse debet in genere, qui hac scientia vti volunt & eam scire, quòd haud nitantur vel intendant solùm velle facere frustum metalli sed velint tantùm ac tam altè transcendere naturam,vt ipsi possint semelfacere rem vnam aut decies aut centies aut millies plusquam perfectam. Quoniã quoties perfectior erit aut in triplo aut in quadruplo aut centuplo illa producet è seipsa, & hoc modo superabit naturam: quoniam natura non potest in suo naturali cursu facere res nisi indiuiduas &in singula frusta aut partes perfectas aut imperfectas aut neutras,ita vt quotidie videri potest in auro quod est perfectum, & amplius non est. Et postea in alijs corporibus metallorum quæ sunt neutra,& post in omnibus alijs rebus,vt sal alumina,airemes(ęramenta)vitriolum, sulfur,arsenicum, sal armoniacum, mercurius, qui duo in se continet,nempe neutralitatem & imperfectionẽ,quæ aliàs dicuntur res naturales, non naturales,& contra naturam.Quoniam igitur notum est,quòd nisi hæ res ad perfectissimam & magnam simplicitatem & subtilitatem reducantur,in his non potest paulatim augeri nec indui tam altus gradus & exaltatio supra naturam: ideo consulimus omnibus qui hac scientia frui volunt,vt bene animaduertant, in quo ponant suam intentionem, ne tempore abutantur & vita propria in rebus crassis & extraneis aut sophisticis, quia istud nil aliud foret quàm tempus amittere & abuti. Sed firment suas intentiones & cogitationes in rebus firmis & stabilibus, sequendo naturam per amabilem viam vt ea ijs donare velit de suis gratijs, & se superari patiatur per ordinem & viam, id est, ascẽdere ad Cælum,& se gubernari permittere per amicabilem concordiam,id est pacificè reuerti de Cælo,& concordare firmam rem ac stabilem.

De quibus & in quibus rebus operandum sit in hac scientia. CAP. III.

CHarissime & perfecte amice notum est apud omnes Philosophos, quòd lapis philosophicus est in omnibus rebus in quibus nutritur. Et iam probatum est per omnes sectas generationum, quòd omnia generant similia sibiipsis: nam ex equo equus,& ex homine generatur homo:quale igitur semen seminaueris,tale semen colliges: quoniam auri semen deaurat, & argenti semen argentat. Et nihilominus iudicium est omnium Philosophorum, quòd aurum & argentum Philosophorum,& illorummet mercurius, non sunt

ex vulgaribus: quoniam vulgaria sunt mortua, & illa Philosophorũ sunt viua id est operantur vt viua. Sed iam probatum est quòd viua descenderunt à mortuis, quia in omnibus rebus quæ quatuor elementa continent potest reperiri aurum & argentum, & argentum viuum potentia, & non actu siue visibsliter quousque ob ingenium & operationem operis artis & regiminis humanarum manuũ & cum digestione sit res ostensa, quæ fuit amplè occultata & sepulta: sed propinquius & proximius est in vna re quã in alia. Chare fili, argentũ viuũ creatum est ex purissima & leui terra subtili alba aerea, & aliquãdo sulfurea, & ex rore cæli purissimo & incorruptili tali modo vnitum & digestum, quòd vnum ab alio separari non potest, & naturaliter ita vnita quòd ad talem finem propter quem factum est vnum, etiam aliud sit factũ. Et est prima materia mineralium, quæ dicta est à Philosophis aqua viua & sicca: ex qua quando incauernis est & pullulat à terra coniũcta & digesta per calorem sulfureum purissimum & clarum, album aut rubeum & incombustibilem ex termino digestionis fit ignem sufferens, & ex millibus ouorum generatur aurum vel argentum, aliàue res prout coniungitur vni vel alij rei. Quoniam sepius est sublimata, & sepius resoluta & congelata in tantum vt acquisierit virtutem sulfuream in se. nam iam est probatum & dictum quòd habeat & contineat in se suum propriũ sulfur, ꝓpter quod in aurũ vel argentum conuersũ est. Vnde iam probatum & iudicatũ est, quòd ex omnibus mundi rebus, vnde poteris & scieris quatuor elementa extrahere, nempe talem terram subtilem albam purissimam & claram & aquam albam claram limpidam & leuem, & oleum album aut rubeum, & ignem clarum lucidum & rubeum: & ea optimè rectificare & subtiliare, & postea coniungere simile cum suo simili, ideſt terram & aquã simul & facere vnitatem aeream, vt facit natura, & postea coniungere aerem cum igne, seu sulfur quòd ex his creaueris duobus primis elementis cum oleo, & totum simul coniungere. Et quod volueris rubificare, rubifica cum igne. Et si scis coniungere proportionaliter & non diuisè, ita vt in illis non sit diuisio vel repugnãtia, nihil erit in hoc mũdo quod non possis & scias benefacere. Scias ergo quòd ex omnibus rebus à quibus seperare potueris terram, aquam, aerem, & ignem, poteris securè dicere quòd in illis aut ex illis rebus potest creari lapis Philosophorum aut sit ex diuisione elementari aut per conuersionem elementarem: sed benè credimus quod citius & securius possis extrahere & debeas extrahere ab auro & ab argento & ab argento viuo vulgari, quàm vt possit formari aut fieri artificialiter: quanuis artificium subtiliter & debitè intellectum & in opus positum sit incomprehensibilis precij. Quoniam natura depurata & simplex reddita, & debitè administrata, facit in momento temporis opera mirabilia. Et ideo ne desperes de rebus quæ arte & ingenio humano assimilantur naturæ operibus sed perseuera & inquire subtilitates earum: & nil erit quod non possis & scias facere. Ergo apparet quòd & in salibus & in aluminibus, in vitriolo, in sulfure in arsenico, in airemens, in marchasita, in tutia, in plumbo, in stanno, in ferro, in aere, in argento viuo, in aqua & in liquoribus, & in omnibus hisce rebus vniuersaliter & diuisim potentia & non actu, quoad per hominis artificium sint reducta & conuersa in aurum & argentũ plusquam perfectum, aut ad duplum, aut triplum, aut sextuplum, aut centuplũ. Et propter hoc dico & probo quòd propriè non sit nisi in auro & argento & argento viuo: Et ex eorum morte generantur & procreantur ea quæ nos quærimus & petimus in nostra arte.

De

De primo regimine nostri operis id est dissolutione. CAP. IIII.

CAriſſime & perfecte amice debes honorare ſuper omnes alias res rẽ quæ aperit portam ſolutionis. Quia ſolutio eſt clauis principalis omniũ noſtrarum operationum. Et quia iam probatũ eſt quòd omnia genita ſunt ſimilia, Ergo ex germine corporis liquidi generatur corpus liquidum. Vtere ergo iſtis nobilibus materijs in quibus iacent perfecta & radiantia quæ omnia alia illuminant: quia ſine iſtis non potes habere opus perfectu. Et fac vt illa nutriantur lacte arboris eorum principalis & primordialis naturæ: quoniam naturanon conſentit (ſeſioit) niſi cum ſua natura: & fac vt deducantur ad ſimplicitatem: quoniam res vlla quæcũque illa ſit non eſt præparata, niſi reducta ſit ad ſuam primam naturam & materiam, ideſt ad aquam, & niſi ex toto & per totum dempta ſit & extra proiecta de ſua prima ſpecie, id eſt vt diſtilletur per alembicum, & ex toto eiecta & poſita extra ſuam primam formam, id eſt vt ex ſua indiuiduitate ſit ex toto corrupta & extra poſita & de nouo genita: quoniam nunquam aliter verum aurum nec verum argentum fiet, niſi in omnibus formis & ſpeciebus ſint depurata intus & foris & in eorum recta propagine & linea conſeruata & cuſtodita ſint, quoniam ſi ponantur in eorũ diſſolutione & corruptione extra rectam lineam primæ ipſorum generationis, opus erit tunc ex toto vituperatum & damnatum. Diſſoluite ergo has duas naturas aut materias aut luminaria, & reducite in primam formam & naturam aut ſpeciem, in quibus erant antequam fierent corpora, id eſt in aquam mineralem: quæ propriè eſt aqua mercurij, & mercurius Philoſophorum: Quoniam craſſities & terreſtreitas materiæ corporum non tingit, ſed tenuis & ſubtilis anima & ſubſtantia quæ eſt in eis, illa tingit & colorat: Et ideo dicit Ariſt. quòd in corporibus inueniuntur animæ de quibus in Alchimia fit mentio, & ſunt corpora manſiones animarum. Et ideo deſcendentes ad hanc præſentem praxim, diuidemus duas in partes caput iſtud, ideſt in præparationem & corruptionem corporũ perfectorum, & in præparationem corporum imperfectorum, & primò perfectorum.

Nos ergo capiemus libras tres vitrioli fini de Hiſpania aut Romani, & libras duas ſalis petræ: quoniam bene ſcis, quòd vitriolum eſt formatum & creatum per naturam ex propria ſpecie & natura mercurij, ideſt ex quatuor elemẽtis mineralibus, ita vt eſt mercurius: & omnino ita eſt de ſalepetra, & non ſolùm de ſalepetra ſed etiam de omnibus alijs generibus ſalium. Et propterea ſpiritus ab his ſeparatus & extractus & in corporibus metallorum colligatus & coniunctus dicitur propriè mercurius. Et ideò ſeparemus ab illis ſpiritum, qui eſt valde tumidus, qui eſt de natura cæli & ignis, & ſpiritus quintæ eſſentiæ qui omnia corpora diſſoluit & corrumpit, & facit volare & aſcendere in aerem in materiam & ſubſtantiam fumi & aquæ ob ſuam magnam vim & naturam quam tenet à cælo vnde creatus & genitus eſt in natura & ſpecie minerali, & ex forti dracone calido & toleranter (ſouffreux) compreſſus (emprait) & alluminatus per quem omne corpus metallicum, & ſpiritus corrumpuntur & diſſoluuntur, & digeruntur & ſubtiliantur.

Sint ergo primitus bene præparata & mũdata, & quodlibet per ſe bene puluerizatũ, poſtea miſce ſimul & pone in cucurbita, & deſuper pone alembicũ, & bene luta & ſigilla luto ſapientię facto ex argilla & pilo, vel farina & albumine oui. Et vas ſit ex duabus partibus vacuum, & tertia plenum: Poſtea ſituetur in furnello in cineribus circum circa ad ſpiſſitudinẽ duorum digitorũ, & facias

distillare aquã cum igne ad eam conueniẽti ad computationem, 8. vel 9. aut x. horarũ vsque ad 14. cum phiala vel receptorio ad nasum distillatorij. Et quũ dicta cappa vel alembicus incipit distillare (a gannir) aut quod dictę guttæ aquæ impressionem faciunt & bulliunt fortiter super lamina veneris, tunc appone aliam phialam & recipe totam aquam continuo cursu & in mensura vt guttæ aclarient (rarescant) ab eorum numero, aut accelerent, auge aut minue ignem donec tota aqua & fumus transierint & distillauerint in dictam aquam, eam educendo cum bene forti igne. Et bene caue ne amittas ex mala firmatione aut sigillatione tuos fumos & spiritus dicti vasis: quoniam est tota vis tuæ aquæ & virtus tui lapidis & tu i operis. fac ex hac aqua tantum vt satis habeas.

De dissolutione tuæ Lunæ & Solis.

CAre fili, quemadmodum ex resplendenti natura & proprietate naturæ luminaris & claritatis Solis & Lunæ, cæli sunt omnes orbes & circuli cælestes & elementales cæli & terræ illuminati & confortati in valore & augumento: ita prorsus ex natura, anima & claritate, quæ iacet & reconditur in corporibus Solis & Lunæ, quæ tam magna est & inęstimabilis cum dissoluta est, extensa & subtiliata, vt homo nequeat æstimare: sunt enim ab his corpora imperfecta omnia & spiritus illuminata & perfecta ab eorum corruptione & reducta in perfectam luminositatem & claritatem, & ita in bonitatem perfectam: & non solùm omnia illa corpora, sed etiam corpora humana reducuntur ab eorum infirmitatibus & ægritudinibus ad perfectam sanitatem.

Capias ergo quod tibi placuerit ex his duobus luminarijs, & quod finum sit ex cementi aut copellæ examine, & pone in phiala longi colli, & fundi rotũdi super cineribus tepidis, & pro qualibet vncia dicti corporis cape vncias 6 dictæ aquæ in phiala bene clausa cum cera quoad totum vertatur in aquam claram viridem aut auream. Et amborũ est idem labor: præterquã quòd pro qualibet vncia Lunæ pones simul vnciam salis petræ optimè & purissimè purificati & desiccati. Aut dissolue quodlibet per se, postea coniunge cum erunt frigida. Et pariter pones ad Solem vnciã salisarmoniaci optimè sublimati & præparati cõtra vnciam dicti Solis: quoniam quum sit fortioris compositionis, indiget etiam fortioris & asperioris corruptionis. Et quãdo totum erit in aquam conuersum, tenebis per horas viginti quatuor in dulci igne seu calore temperato, postea pone in alembico vitreo in balneo Mariæ ad distillandũ donec sint congelata vas & phiala bene clausa & lutata, pone phlegma per se adpartẽ: Et fortiorẽ quæ post phlegma veniet cõserua, quoniã potes (dictũ phlegma) fortius facere superponendo vitriolo nouo exiccato à sua simplici humiditate ad ignem in patella plumbea, & facere vestram compositionem vt superius dictũ est, & hanc aquam ponere simul quando fuerint bene puluerizata & posita in dicto vase, in quo conseruabis talem qualis erit vsque ad necessitatem vel exigentiam. Et ita facies de omnibus alijs. Et ita congela quodlibet per se, & deinde dissolue & super proiice de aqua noua vt supra, & resolue & cõgela, & denuo solue & cõgela per aquã nouã: Et ita fac toties donec creuerint in pondere suo ex spiritibus dictæ aquæ quantum ponderant, id est, quòd si dictus Sol vel Luna ponderat duas vncias, vt alias duas crescant ex dictis spiritibus: & maneant in loco calido post dictam distillationem dicti balnei liquefacta & fusa vt oleũ. Et tunc ponantur quodlibet in phiala colli longi & fundi rotundi, aut in cucurbita conuenienti & tecta, & teneas in dicto balneo dictam Lunã per nouem aut decem dies: Solem autem per viginti vnũ aut donec nigra deuenerint

rint intus & extra vt materia corruptissima, quæ dicitur oleum gloriæ, & materia nigra, & tenebrosa, vt gumma fusa: tunc ponatur ad dissoluendū in aliquo loco frigido super laminis vitreis. collige mundè & purè & bene depurata: & si fæces habuerint, nihil valent. Et ita erit tua materia dissoluta & liquefacta.

Solutio tui Mercurij.

TAli modo & prorsus eodem vt fecisti de Luna, facies etiam de mercurio qui erit purissimus & optimæ mineræ tam ad album quàm ad rubeum. ita pariter custodies aquam bene sigillatam quousque distillabitur per alembicum, & erit dictus mercurius conueniens pro omnibus sulfuribus tam ex corporibus perfectis quàm imperfectis, ideſt ad coniungēdum ad creationem omnium sulfurum nostræ Lunæ. Sed statim postea faciemus aquam mercurij quæ seruiet ad creandum Elixir.

Secunda pars huius regiminis quæ est de corporibus imperfectis.

CAre, & perfecte amice, ita & tali modo vt docuimus supra de corporibus Lunæ facies de corpore veneris & martis: quoniam operari possunt & fundi eodē modo, prę̄terquam quòd forsan erit aliquod vitium in eorum solutione, & præcipuè in marte. Et ideo consulo tibi ne facias aquas tam fortes, quia si opponis lib. 2. vitrioli solùm libram vnam salispetræ & ita habebis aquam sulfuris & mercurij.

De duobus corporibus mollibus.

CAre fili, duo corpora mollia fundi non possunt aut in opus poni vt dura & ideo oportet vt prius calcines tali modo vt factū est de medicina plūbi, excepto quòd stannum calcinatur igne fortiori quàm plumbum: & debes mouere (ducere) inter calcinandum vt factum est in minera plumbi cum spatula vel cocleari ferreo donec amplius non faciat oculos aut scintillas ignis. Et postea solue in bona qualitate aceti distillati, postea depura per filtrum, & congela per alembicum in balneo Mariæ. Ea cum fuerint congelata in modū gummi, capias, & ad quoduis eorum adde suum rectum pondus dictæ gūmæ mercurij antequam illa soluantur, & bene simul incorpora & teneas in lento calore per quatuor aut quinquies dies: & postea pone ad fundendum super lamina vitri donec totum soluatur. Et si fæces supersint aut remaneant, adiunge de mercurio vt antea, & iuxta suum pondus: postea pone ad fundendū vt antea, & sic toties facias donec totum soluatur in aquam. Ita habebis aquam allegorisię ex viridi, quæ est aqua mercurij & sulfuris, quam ad partem custodi.

Secundum regimen quod est de separatione aut diuisione & sublimatione.

REgimen secundum huius mysterij, est diuisio aut separatio aut sublimatio, quod est vnum tātùm regimen. Nam sublimatio est nomē generale, quod capitur pro omnibus operibus huius artis. Et hoc est quod dicit Hermes quòd oportet te magno ingenio separare crassum à simplici, & subtile à spisso: & facere ex crasso exile vel gracile & simplex, & de sicco humidum, & ex graui leue, ex duro molli: & hoc est, vt facias ascendere per alembicum: & hoc totum fit vno solo ordine & via vt tibi aperiam nunc, per dissolutionem aut reso-

lutionem, congelationem & diſtillationem hac via.

Cape alterutrum ex duobus corporibus aut ſpiritibus, quòd tibi magis placet, quoniam idem eſt quo ad operationem, & pone quum ſolutũ fuerit in ſuo alembico ſiue in curcurbita conuenienti, cum alembico deſuper bene & conuenienter clauſo, ſigillato, & lutato: & cucurbita ſit breuis & larga, & imple minus quàm medietatẽ, & non plus: & poſtea colloca & accomoda ſuper furnello in cineribus parũ plus quàm materia contenta: & ignem adhibe & diſtillato tã illãdiſſolutionem ad ignẽ. x. aut ab 8. vſque ad 12. punta quoad non amplius diſtillet. phiala ſit ad roſtrum alembici bene ſigillata. Et ne facias dictę materię nimium ignem & fortem, ſed dulcẽ, ratione, & debita menſura: & cum frigidum fuerit, capiatur dicta materia relicta in dicta cucurbita, & pulueriza, & pone in loco humido frigido ad reſoluendum ſicut prima vice feciſti, poſtea ad diſtillandum, vt ſupra dictũ eſt. Et ita toties diſſolue & diſtilla vt omnes dictæ materiæ tranſeant & diſtillentur per alembicum. Et omnes diſtillationes pone ſimul in vaſe vitreo conuenienti bene clauſo cum cera, & fæces nigras in vaſe relictas quæ nullius ſunt valoris abijce, nihilominus ſi aliquid ex corpore inſo lubile manet, reiteretur ſolutio vt per primam aquam in principio dictum eſt donec totum corpus aut ſpiritus diſtillata ſint, & per alẽbicum tranſierint ex virtute & vi ſpiritus qui moratur in noſtra aqua, quæ dicta eſt aqua vitæ, velviua. Et ſcias quòd quando tuum corpus aut ſpiritus prorſus per alembicum trãſijt, tunc habebis aquam præciſam, quam ſapienter cuſtodi: Nam ſi eius valorẽ ſcires, cuſtodires perinde vt tuum oculum: Quoniam tunc compleuiſti verbũ Hermetis, quia feciſti aſcendere à terra ad cælum, & deduxiſti craſſitiem corporis ad ſimplicitatem & ad naturam ſpiritus: nam aliter non eſſet præparata nec ſublimata, nec intus mundificata & foris. Et tunc etiam bis aut ter diſtilla per alembicum, & debitè ſit præparata. Nam quo plus ſubtiliabis aut mundificabis, tanto plus valebit. Et ita ſunt omnia corpora & ſpiritus ad æqualitatem deducta, & pręparata vt ſimul ponantur, & fiat matrimonium aut coniunctio, quia aliter nullo modo fieri poteſt, niſi corpora & ſpiritus quæ coniungere vis ſint reducta ad vnicam eſſentiam, & vnam naturam: tunc enim miſcentur & cõiunguntur vt aqua cum aqua fit: Et ideò ſtulti decipiuntur, qui putant poſſe cõiungere ſpiritus cum corporibus in eorum craſſitie & diuerſitate naturæ & decepti ſunt: quoniam hoc nec ficum valet: quoniam fieri non poteſt, donec deducantur in vnam æqualitatem formæ. Vide ſi non fit per noſtrum ſupremum ſulfur aut per ſimile factum per hanc artem, quòd omnes virtutes minerales habent colligantiam in concauitate ſuarum ſphęrarũ, & de quo nos dabimus doctrinam & modum faciendi hîc prope in noſtro tertio regimine Reductionis, quod ſequitur.

Tertium Regimen Reductionis.

OPtime fili, Reductio tantum ſignificat, quantum reducere aut reponere vnam rem trãſportatam aut diſſeparatã à ſuo proprio loco, aut corruptã de ſuo proprio eſſe & natura, vt ſit reducta & reddita ſuæ propriæ formæ & naturę, aut in melius. Nutrias ergo lapidem de bono in melius: quoniã ſi nutrias in ſimili nihil acquirit. Si nutrias in peiori, patietur dãnum. Si nutrias in meliori, accipiet acquiſitionem. Si nutris in ſuo indiuiduali, nutris in ſuo ſimili. Si nutris in alijs commiſtis, nutris in peius. Vt vitentur hæc omnia dubia faciamus noſtra corpora aut ſpiritus ſublimare & aſcendere, & eleuare extra ſuam terram aut indiuiduum, id eſt ex fruſtis & partibus ſuis terreſtribus, & cõuertamus in naturam cæleſtem: Et poſtea per hoc notabile regimen reductionis

nis nos in eorum essentias recipiemus nouum indiuiduum, id est noua corpora depurata intus & foris per nostram secretam circulationē, quam hoc modo faciemus.

Fili honeste, ego te admoneo quòd potes facere vnam aut plures diuersas cōpositiones corporū aut spirituū per se solos, aut ex corporibus & spiritibus simul. Capias ergo quod tibi placuerit, ita vt superius nos præparauimus, & ponatur in vase circulationis bene clauso & sigillato, vt nil possit intrare vel exire, neque aer possit corrūpere: & sint duæ partes vasis vacuæ & tertia plena: & situetur & aptetur super furnello ad hoc conuenienti in cineribus parū plus quā materia contineat: & reguletur cum igne vnico die ac nocte, & æquali vsque ad quadraginta dies, aliquando vsque ad octoginta, aliquando vsque ad centū, aliquando breuiori tempore. Et scire debes quòd citius res aliqua cōuertitur in illud quod antea fuit, quàm in id quod nunc̄ antea fuit. ergo citius aqua corporū circulabitur & inspissabitur quàm aqua spirituū: & postea illa corporum & spirituū, quàm illa spirituum. Cum igitur videris illas virtute nostræ circulationis esse cōuersas vt gummi, aut vt spissitudo mellis, aut olei, bene spissas seu densas & concoctas, bene citrinatas, scias illas esse sufficiēter circulatas. Et propterea notare debes, quòd circulatio corporū per illas fieri potest à quadraginta in quinquaginta aut sexaginta dies: & illa corporum & spirituum ex sexaginta ad septuaginta vel vsque ad octoginta: & illa spirituum ab octoginta ad nonaginta, vel vsque ad centum: quoniam isti sunt iusti termini circulationum: Tamen vt vas circulatorium sit in cappa aut alembico talis caloris erga palmam, vt tepidi, aut parum plus. Et ita Deus & natura disposuerūt vt in suis operibus. Materia ergo facta spiritualis, continuanda est eodem calore vsquequo elementa sint coniuncta ex eorū modo & industria. bone Deus quàm admirabile secretū huius capituli de circulatione. Bone fili illud est quod à vili terra se spoliat, & valde nobilem aliam induit. Tam nobile est corpus hîc intus genitum. Optime fili, corpus est naturæ cælestis, quod ex omnibus elemētis est hîc genitum. Dilecte fili, quemadmodum lac coagulatur in calore ob virtutem coaguli, ita etiam sacrata anima & virtuosa natura corporum & elementorum quæ quietè iacet & quiescit in virtute istius aquæ aut materiæ, coagulatur & congelatur ex nutritura caloris in nostro vase intus in aqua dicta & materia: quanquam aliquando ob suā magnam puritatem & simplicitatē non videatur tibi ad oculum nisi per signa superius ostensa. Nam quemadmodū totum lac non coagulatur, sed solum illud quod conueniens est ad caseū faciendum, ita tota nostra aqua vel materia non coagulatur, sed nisi pars illa quæ conueniens est ad opus nostrum. Et propter hæc signa visa, nos ponemus nostram materiam tota in vna cucurbita cum suo alembico bene sigillato & clauso ad congelandū per balneū, donec non amplius distillare possit, & postea pone super furnello in cineribus, & sit ignis conueniens, non nimis asper, sed cum ratione administratus, vt illud quod distillari potest distilletur, quod erit tanquam oleum, aut si nihil venit, bene est: nam aliquando materia tam bene vnita est in sua circulatione quòd nulla res separatur nisi aqua non valens: nihilominus in aqua ab eo ter distillata, dissoluere debes & depurare & per alembicū congelare vt dictum est: & aliquoties coquere aut sublimare vt dictum est: & si nihil sublimat, tanto melior est & magis digesta. Tunc tantū opus est nutrire in igne aut furno philophorum, donec recuperauerit suum liquorem aut liquefactionem, & peruenerit ad suum principalem colorem: aut incerare oleū, aut de tinctura tantùm & quoties fundatur, & intret, & tingat. Tamen si vis vt fluat & fundatur ex se, tanto melius valet, & est melioris effectus vel maioris

ad creandum Elixir magnum. Tamen notare debes quòd sulfura creata ex eò
porbus imperfectis debẽt esse illuminata per tincturam Solis aut Lunæ, id est
ex eorũ oleo, quia alterius non habent opus (glossula. hîc veritatẽ dicit, & secre
tũ maximum: nã docet ex corporibus imperfectis cõficere sulfur, ex quo cum
altero fermentorum perficitur medicina secundum illud fermentum.) Item si
videres quòd tuum sulfur esset volatile & fumigans super lamina ardenti, aut su
per carbone, pone in cucurbita conuenienti ad sublimandum cum optimo &
forti igne toto vno die, quoad totum tuum sulfur sit sublimatum album vt nix:
nam quo plus sublimatum est, erit etiam maioris effectus: nam est sulfur & arse
nicum Philosophorum, quod nec ardet, nec fœtet, nec comburitur. Et potes
creare tuum sulfur ex quolibet corpore per se prẽterquam ex Saturno & Ioue
qui haebẽt suam rectam portionem mercurij, & illud quod eis conuenit aut o-
pus est. Sed si vis creare de Luna & mercurio, aut de Sole & mercurio, aut de
Venere & mercurio, vel de marte & mercurio, poteris facere & per pondera æ-
qualia. Sed magnum fulfur Philosophorum creatũ est de corpore Solis & Lu-
næ cum illorum pondere mercurij. (Et hîc nota ex quibus cõponitur magnus
lapis Philosophicus, & verum dicit: hunc docet facere Raymundus in suo Co-
dicillo seu vade mecum, per eum transmisso ad Regem Angliæ Eduardũ, vt in
suo procœmio dicit.) Et quando congelata sunt, tunc debes ponere ad subli-
mandum vt dictum est, & tunc sublimabitur & ascendet altè ad summum sul
fur album Philosophorum, & rubeum manebit deorsum, iacens demissum ad
fundum vasis, fixum, & fusum, totum vermilium tanquam rubeum vitrum. id
est, quòd quando sulfur Lunæ est circulatum, debes imbibere de aqua corpo-
ris Solis paulatim, & coquere de octo in octo dies, donec habuerit suũ põdus
vt dictũ est. Itẽ aut ambo circulabis quodlibet per se, postea coniunge aut con
gela quod melius est: postea fac sublimare vt dictum est. Et sic ita bene com-
pleueris caput istud de circulatione vel reductione. Nam videndo omnes
inquisitores huius artis, habebis sulfur album & rubeum ambo in vno vase, &
compleueris verbum Hermetis dicentis, quòd oportet descendere à cælo in
terram, & possidere magnas & altas geuerationes: Et ita feceris de aqua aerem
& de aere ignem & terram: quæ tamen non dicitur terra, sed lapis cælestis & alti
pretij. Et ideò dicit Philosophus, Iunge elementa quodlibet suo simili, nempe
terram aquę, & fac ex aqua aerem: & postea iunge aerem cum aere, id est oleũ
cum sulfure & igne, si vis rubificare: quia ex oleo & sulfure fit totum secretum,
quod omnia metalla tingit in aurum vel argentum.

Modus faciendi oleum & tincturam.

BOne fili scias non opus esset vt te molestes in extrahendo oleũ nec tinctu-
rã nisi ex duobus corporibus perfectis: quia vt superius diximus, in illis est
liquor vnus, qui est vnum oleum, vna anima, vna tinctura, quæ propriè di-
citur lux & lumen illorum corporum, aut in album aut in rubeũ: ex qua proprie
nostrum sulfur fit aut album aut rubeum. Et ideò est durabile & liquidũ, quia
descendit à germine corporum liquentium, vt superius ostendimus. Et ita pari
ter ex ea met anima sicca, oleo vel tinctura, generatur nostrum oleum vel tin-
ctura nostra per dissolutionem & putrefactionem, vt nunc dicemus. Scien-
dũ est quòd prius nostra corpora dissoluemus aut alba aut rubea, omne autẽ in
tali modo & forma vt supradiximus in capitulo primi Regiminis, & per eandẽ
met aquam omnia in tali forma & modo vt dictum est. Postea congela & con-
uerte in vnum gummi nigrum vt dictum est: (supra per duo folia vel circiter.)

Quæ

Quæ nigredo apparens nunquam est dicta prę̃terquam calcinatio: quia corpora nequeunt resolui nisi prius dissoluantur & aperiantur per calcinationem ignis. Sed istud non est ex cõmuni, sed ignis nõ naturalis qui moratur in nostra aqua, quæ ex temperantia nutritiuæ operationis per suauem digestionem & per solennem resolutionem in alembico mammillari conuersa est in purum sanguinem & in lac virginis, id est in tincturam rubicundiorem sanguine, & in tincturam albiorem lacte, qui habent tam grandem tincturam & tam admirabilẽ quòd aliquis homo nesciret numerare. Et ideò bene caueant operantes Sophistæ, qui per species extraneas volunt suum aurum & argentũ alienissimè colorare: quia nulla vera tinctura generatur nisi ex nostra confectione, aut ex simili, facta per nostram artem, per debitam administrationẽ, id est ex Sole & Luna & mercurio: quia in his tribus iacet corona regalis. Igitur capias vnum illorum quod tibi placebit ita præparatũ, & pro qualibet vncia corporis perfecti ita parati pone duodecim vncias aquæ mercurialis factæ hîc post quartum regimen Elixiris in phiala longi colli & fundi rotũdi super cineres tepidas aut in balneo Mariæ per duos vel tres dies & tunc conuertetur in aquã diuersorum colorum (Nota in hoc passu coniunctionem corporis dissoluti per mercuriũ primi regiminis cum mercurio quarti regiminis, vt corpus in hoc putrefiat, & inde oleum extrahatur ab illo corpore). Tunc pone in vno putrefactorio clauso & sigillato in fimo ad putrefiendum per quadraginta dies in nostro furno secreto in calore febrili, quia in hoc temporis spatio natura disponet in tuo opere, & natura digeret & coniunget corpus spiritui, & spiritũ corpori, & fiẽt vnum & idem. Postea pone in alembico bene firmato cum sua cucurbita ad distillandum per balneum Mariæ, & sufficit vt aqua bulliat: sic accipe aquam viuam & delbantem per se, & phlegma ideſt primam aquam seorsum, & tantum collige quantum veniet. Postea transfer tuum vas super furnõ in cineribus & ad ignem conuenientem recipe oleum & tincturam. Quòd si totum ascenderit, & nihil in fundo remanserit, bene est: sin minus, repone desuper primam aquam, & dissolue, depura, & pariter vt antea distilla: & recipe bonam aquam & bonũ oleũ seorsim, & pone cũ suis similibus quodlibet in sua phiala. Et ita toties facias vt in dicto vase nihil relinquatur quã vna terra nigra sine vllo bono. Et si de tua aqua deficeret ad extrahendũ tua elementa, cape de aqua mercuria li noua. Postea distilla quodlibet tuorũ elementorũ quinquies vel septies qualibet vice bene sigillatum, & conserua seorsim bene firmata: quoniam ex istis aquis & ex istis oleis debes perficere omnes magnos Elixires: nam oleum tingit, & colorat, & fixat tuum Elixir & tuos spiritus, & donat ingressum: & si cõ tingeret (nota magnum secretum) vt quando ponis tuam materiam dictam ad distillandũ post suã putrefactionem, totum transiret per alembicum per balneum, tũc cape totam tuam aquam, & pone in vno vase circulatorio ad circulãdũ intus in calido fimo in nostro furno secreto per spatiũ quadraginta dierũ, scias quòd digeretur & inspissabitur in modum olei citrini, quam postea pone ad distillandum per balneum, & oleũ per cineres: quoniã scias quòd per balneum non distillabitur, quia quod natura & ignis concoxerunt morabitur aut manebit in dicto vase vel cucurbita post distillationẽ aquæ, & ideò oportet te distillare per cineres. Et si non satis habes pone etiam aquam ad digerendum vt antea: & ita totum aut toties facias vt satis habeas, rectifica & custodi vt dictũ est. De tuis corporibus & spiritibus, quæ per alembicum transierunt potes oleum facere (secretum nota) per digestionem, eo modo vt iam diximus.

De quarto regimine quæ est fixatio.

BEate fili, nos habemus duo Elixir ad coniungedum, nempe vnum corporeum & vnum spirituale: vnum corporeum, id est illud corpus in quo oportet sequi naturam: quoniam oportet super vnum corpus fixum fixare vnū spirituale, id est aquam, oleum, & sulfur: per quæ totum completur mysteriū, & de quibus prouenit tota dicta tinctura: Quandoquidem sine dicta coniunctione & vnione illorum non possit mysterium compleri. Et quia omnia debēt ordine fieri & mensura, nos ordinabimus in omnibus illis rebus ponderа & mensuras, & coniungemus quamlibet speciem cum suo simili & cum ordine suo. nam si nos ponimus oleum cum terra, aut ignem cum aqua, nos corrumperemus mysterium. Coniungito ergo & pone aquam cum terra, vt illam reddat leuem, & conuertat in natura aeris, & postea coniungemus oleum: quoniam oleum tingit & colorat aquam & terram, & facit eas fluere & fundi. Et si est ad rubeum, adiunge ignem super oleum, quoniam illum colorat & digerit vsq; ad quartum gradum: sed ad album nō est opus igne, quoniam est completum per tria elementa, quorum quartū complet totum mysterium: sed quia sulfur non potest intrare intus in corpora, nisi mediāte aqua, quoniā facit matrimonium intra corpus & animam, id est inter sulfur & corpus, pones elementa per ordinem vt hîc superius diximus: quia si plus terræ haberet quàm debeat, materia non fundi posset nec tingere, & si nimis aquæ haberet, faceret spirituale, & si parum, durū, & brunum. Et si nimium aeris haberet, nimis coloraret, si parum, non haberet colorem. Si nimium ignis haberet, combureret misturam vel mysterium, si parum, non desiccaret bene omnes misturas. Diuide ergo tuum opus per quatuor elementa, vt componas res tuas mensura & ordine: Quoniam ad album pondus in genere est terræ pondera tria minus quarta: aquæ duo, & vnum pondus cum dimidio aeris. Sed põdera rubei sūt terræ duo pondera, & tres aquæ, totidem aeris, & vnum pondus cum dimidio ignis: quoniam est calidior quàm Elixir ad album. Et quia in eorum natura inuicem nomina vsurpant, quoniam quando sulfur est coniunctum cum fermento, appellatur terra, cuius post aquam in hoc nomen gerit spiritus, qui est medium inter corpus & animam, id est inter corpus & oleum. Amplius dico tibi, quòd nisi sublimes omne illud quod ponis in Elixir, neque aurum neq; argentum quod inde fiet, erit perfectum integrè. Et nisi corpus ponatur in Elixir, iam corpus non diliget spiritum vt debet. Et nisi præpares corpus quod ponis in Elixir, nunquam aurum vel argētum quod inde fiet, erit habile ad opus. Et ideò oportet vt calx quæ ponetur in Elixir, sublimetur, vt omnino sit simplex & singularis. Sed vt hæc res debito modo fiat, opus est vt in omni fermentatione, summa seu potestas rei aut corpus fixum excedat volatile, aliàs compositio rediret in fugam: quia dicit Philosophus, Si proiciatur parum sulfuris super multum corporis, ita vt super illud habeat potestatē cito conuertet eum in puluerē talis coloris quale fuit corpus super quo proiectus est spirirus.

De modo & compositione magni Elixiris.

PRimò capies vitriolum, sal commune præparatum, & mercurium mundum & purum, & incorporabis & sublimabis optimè bis, vel ter, vel quater, qualibet vice nouam materiam, sed non tantum vt prima vice propè dimidium (alij non diminuunt qualibet vice quàm quintam partem fæcum)

&

& cape ſuum pondus ſalis armonaici optimè ſnblimati cum ſale communi prę parato ſemel vel bis vel ter: & incorpora optimè ſimul, & ter ſublima, qualibet vice incorporando quod ſuperius eſt cum eo quod inferius, & auferſal armoniacum in ſuo pondere quod ſuperius aſcendit, & cape dictum mercurium nigrum qui inferius relictus eſt vel ſubſidit, & pone ad fundendum in balneo Mariæ, & ſerua aquam ſeorſim bene depuratam: Poſtea cape Solem vel Lunã optimam, & ſolue in aquã vitrioli & ſalis petræ Lunam, ſed ſalis armoniaci & ſalis petræ Solem: poſtea congela per balneum, & imbibe cum hac aqua mercuriali reſeruata, paulatim imbibendo & deſiccando quoad ſufficienter (but) biberit & creuerit Luna ad duplum, & Sol ad triplum, coquendo & ſiccando ſingula vice: poſtea ſublima bis vel ter cum armoniaco dicti mercurij ad partẽ ſeu ſeorſim ſeruato &c. poſtea ſepone ſal armoniacum, & pone materiam tuam vt fundatur in balneo Mariæ, vel in loco frigido: & poſtea ſi hæc omnis matetia ſoluta eſt, bene eſt: ſin minus, reitera ſuper non ſolutam, ſolutam, vt antea dictum eſt, quoad tota ſoluatur: tunc depuretur per filtrum ſi opus eſt, & ponatur in alembico ad congelandum per balneum Mariæ: poſtea transfer tuũ vas in cineres, & vaſe bene ſigillato ſublima ad fortiſſimum ignem toto vno die: tunc ſine infrigidari, & aperi tuum vas, & collige ſapienter tuum corpus & mercuriũ ſimul ſublimata & in altum conſcenſa: terra nigra quæ infundo remanſit nihil valet, quam proijce. Item cape hoc corpus & ſpiritum ſimul coniuncta & vnita, & diſſolue in elemẽto aquæ ſupradictę in capitulo de Oleo, & pariter diſſolue de tuo dicto ſulfure parum antea hîc facto fuſibili & fluibili & fixo ad tertium materiæ ſupradictæ, id eſt ad album, album, ad rubeum, rubeũ: coniunge ſimul, & poſtea pone in alembico vitreo lutato, (de ſoulde) bene clauſo & ſigillato pone ſuper furnello in cineribus ad diſtillandum lentiſsimo igne donec ſiccum ſit: Poſtea paululum auge ignem & continua per dies quindecim; Poſtea fortitet auge, vt ſi ali quid ſublimari debeat ſublimetur: Poſtea diſſolue, ſublima, & reimbibe corpus fixum effundendo ſuam aquam deſuper & cõgelando & ſublimando: & ita toties reitera, vt totum ſit fixũ ob virtutẽ noſtri ſulphuris fixi, & imbiberit duplum ſui ſuæ aquæ: Poſtea diſſolue & imbibe ex ſuo oleo tantum aut toties imbibendo & decoquendo vt imbiberit vnũ pondus cum dimidio: Et cum nil amplius ſublimare voluerit auge ignẽ primo die fortẽ, ſecundo fortiorem, tertio fortiſſimum, vt ad fuſionem metalli. Et ita factum erit fluidum, fixum, iracundum, deſes vel pigrum aut firmum & fixum ex potentia noſtri ſulfuris fixi, poſtea permitte fundere: cape laminam cryſtalli, aut cryſtallinã & pone in vno crucibulo ſuper lento igne deguttãdo deſuper de oleo ſuo guttã poſt aliam donec fundatur vt cera. Et tunc proijce vnũ põdus ſuper decem & vnum ex his decem ſuper alios decem, & vnum ex his decem ſuper decem mercurij puri: & ita infinitè, quoad inuenis illum Solem aut Lunam perfectam: quia eodem modo fit Elixir ad album vt ad rubeum: & nõ eſt differentia, prętquam quòd loco cuiuslibet rei albę pones rem rubeam, id eſt pro Luna ſiue loco Lunæ, Solem, & pro mercurio albo, mercurium rubeũ, pro aqua & oleo albo, aquam & oleum qui dicitur ignis rubens: & ita erit completum noſtrũ Elixir magnum & album & rubeum: hoc eſt enim primum opus perfectum, & Elixir completum.

De alio Elixiri per aliam viam.

BOne fili, aliud maius Elixir poſtea eſt, vt capias de mercurio ſublimato & facias inde aquam, & poſtea, vt ſuperius dictum eſt, diſſolue tuum corpus album, & ſublima totum per modum, vt dictum eſt ſupra, vnum pondus

corporis contra duo dicti mercurij: postea dissolue in aqua dicti mercurij partē antea facta vt supra, & pariter de dicto sulfure albo & fixo tertiam patem dicti mercurij & corporis: postea congela & contine in lento igne vel furno Philosophorum, paulatim ignem augendo, vsque ad sex dies, & septimo da illis optimum ignem: & si totum erit fixum, bonum est: sin minus, reitera solutionem & inceration em & sublimationem rei non fixæ super fixa, donec totum fuerit fixum. Postea totum in aquam rubeam dissolue, & postea congela: & per tres vices dissolue & congela, postea imbibe paulatim donec biberit suum pondus aquæ rubeæ, & sit fixata cum eo. Et pro eo tali modo & forma imbibe ex oleo rubeo aut ex igne Solis dissoluto in oleo rubeo, imbibendo & coquēdo donec biberit vnum pondus & dimidium sui, & fundatur vt cera sine fumo: & facias proiectionem ea forma & modo vt superius diximus: Et ita habebis Elixir album aut rubeum: quia si tu imbibis ex aqua & oleo & igne ad rubeum, erit Elixir ad rubeum: Si imbibis solùm ex aqua & oleo ad album, erit Elixir ad album.

Tertium Elixir.

CApies mercurium communem vulgarem, & dissolues in aqua in qua dissoluebas tuam Lunam aut Solem in primo regimine, quam iussimus seruari seorsum ad congelationem dicti balnei Solis vel Lunæ tuæ: & pariter dissolue in alia parte de Sole aut Luna in hac simili & propria aqua, & in alia parte de tuo sulfure: & cum hæc tria fuerint soluta, sic coniunges, vnum pondus corporis, duo mercurij, & vnum dicti sulfuris. Postea teneas simul in lento calore id est in balneo per tres dies: postea cōgela per alembicum in balneo, & pone in phiala longi colli pro tanto temporis spatio vt sit fermentatum & fixum, sepelias in cineribus calidis super furnello, aut pone in ouo philosophico aut furno secreto Philosophorū: & nisi habuerit leuem aut facilem fusionē & tinctura, incera & imbibe ex oleo & tinctura Philosophicis superius factis, quoad fundatur & intret ac tingat: ita habebis Elixir aut ad album aut rubeum iuxta illud quod pro fermento posueris & sulfure. Et si volueris album Elixir rubificare, rubifica illud cum igne Solis & sua aqua & oleo vt dictum est hic superius: & ita habebis Elixir album & rubeum: (glossula. si hæc tria supradicta fixētur per vas circulationis, aut in duplici vase videtur esse optima medicina & solennis.)

Quartum regimen Elixiris. *de alio* Elixiri *in genere.*

FIli & amice, tu potes facere Elixir ex sulfure cuiuscunque corporis volueris aut ad album aut rubeum, hoc modo: Accipe tuum dictum sulfur ad album vel rubeum, & incera ac imbibe ex oleo corporis Solis aut Lunæ iuxta album vel rubeum quod facere vis. Et quando biberit dimidiū eius quod ponderat, pone in vno ouo philosophico in furno secreto philosophico, tantū augmentando ignem paulatim vt videas eam fluere ac fundi: postea fac tuam proiectionem super corpus vnde creasti dictum sulfur, aut super Iouē vel Lunam. Et sciēdum est quòd Elixir Iouis est totus albus, & non potest seruire nisi ad albū, nisi sit rubificatum cum igne Solis: nec pariter Lunæ Elixir: Et ideo debent proijci super Iouem aut Venerem. Et illi Solis & Martis pariter sunt toti rubei, & propterea debent proijci super Luna. Item ex Venere & Saturno potes tu facere Elixir ad album aut rubeum iuxta suum fermentum. Et ideo proijciantur aut super Saturnum, aut super Venerem, aut super Lunam, iuxta

iuxta eorũ colorẽ. Et nota quòd omnes hi parui Elixires proiici possunt pro albo vel rubeo super mercurio congelato cum odore plumbi aut sulfuris communis, cinabrio posito in crucibulo (en claueaulx) & in horis sex erit fina Luna aut Sol, vnum pondus super decem aut viginti aut triginta vel quadraginta aut quinquaginta iuxta gradum aur marcham Elixiris.

De aqua Mercuriali huius capituli.

BEnigne fili super omnes aquas mundi, aqua mercurij necessaria est: Quoniam si haberes omnes aquas mundi non potes cum illis transire, quia ista claudit & aperit nostram artem, & secum portat clauem & seram: ideò claram habes & secretam, & nulli reueles, quia esses excommunicatus à Deo & maledictus, quia arcanũ est & donum Dei: & Deus qui cognoscit & scit corda creaturarum, donat illud quibus illi placet. Facias ergo in nomine sãcti Spiritus ita: Recipe libram vnam boni & fini vitrioli, & dimidiam libram boni & fini salis petræ, & tres quartas mercurij bonæ mineræ: tere & incorpora bene omnia simul, postea pone in cucurbita cum suo alembico bene firmato & luto ad distillandũ super furnello in cineribus quoad omnis aqua & spiritus distillauerit & transierit bene spiritus custodiendo: postea sepone phialam quando erit frigida & bene sigillata sine aere: quia sic erit distillata aqua & anima mercurij spiritualis. Postea recipe mercurium qui erit in vase sublimatus tanquã pinguedo (groas) diuersorum colorum, postea recipe libras tres boni fini aceti (acetum testamenti Raymundi) aut aquæ vitæ, & intus pone libram vnã vitrioli & tantundem salispetræ in cucurbita cum alembico bene clauso & sigillato ad distillandũ, quoad fumus & vis materierum transeat & distilletur in dicta aqua vel aceto. Et in ea dissolue mercuriũ dictum superius sublimatum & dicta aqua portabit secum gummam & spiritum dicti mercurij, quem depura, postea pone totum purum qui est dissolutus & depuratus ad congelandum per alembicũ in balneo Mariæ: postea desicca in suaui calore in sicco hypocausto: postea dissolue in anima dicti mercurij similiter ab ipso superius distillata. Et pone ad distillandum lento igne super cineribus calidis: & quando bona aqua venit quę laminã dealbabit, recipe seorsim per se, & bene sigilla: & postea proijce desuper primã aquã, & solue, & depura vt supra, & distilla: & interim pone bonam aquam seorsim. Et ita fac de hac aqua tantum, vt satis habeas: postea distilla per se ter, qualibet vice bene sigillando, & per alembicum in cineribus. De hac vel cum hac aqua potes soluere ommia corpora & spiritus, vt diximus in capitulo de Tincturis. (glossula. Hîc est mercurij exuberatio ita adnutriendum infantem nostrum, scilicet sulphur aut terram.)

De nonnullis abbreuiationibus Artis.

CAriſsime & perfecte amice, omnis abbreuiatio quæ est in ista arte, est, vt soluas corpora in aqua mercurij post eorum calcinationem, & postea distilla per alembicum. Fili, corpora soluta & coniuncta cum dicta aqua mercurij, sunt conuersa in propriam aquam mercurij, quæ est magna aqua aut alba aut rubea, quæ dicta est aqua permanens, de qua potes fixare mercurium aut ad album aut ad rubeum in Elixir perfectum, ita: Recipe vnam vel duas vncias corporis calcinati, vt superius diximus in capite de Elixir, & per illammet aquam mercurij ibi dictam dissolue tuam Lunam, & sublima, vt ibi nos monstrauimus, ita vt vnum pondus Lunæ habeat in sua coniunctio-

ne cũ ipſa tota ſubilmata tria pondera mercurij, aut duo ſi citius fixare vis. Poſtea habeas vnum poudus arſenici ſublimati cum aceto & limatura veneris poſt bullitionẽ (purgationẽ) poſtea cum ſale cõmuni, & coniunge ſimul tuum corpus & mercurium ſimul coniũctum cum tantundem dicti arſenici & bene incorpora & imbibe ex aqua ſuperius dicta aut ex aqua alicuius alterius corporis ſoluti: & ſingula vice imbibe, & incera, & ſublima, ſemper reddendonõ fixum ſuper corpus fixum: & toties reitera operationem vt totum ſit fixum humile manẽs, & fundens: quod fiet breui temporis ſpatio. Et ſi tu fixas per aquam corporis imperfecti, incera cum oleo Lunæ aut Solis, ut faciat Lunam perfectam aut Solem: ſed ſi fixas per aquam corporis perfecti, ſufficit modò vt fundatur. Et ſi vis leuioris fuſionis, incera cum oleo corporis perfecti: poſtea facias proiectionem vt ſuperius tetigimus. Quòd ſi rubificare velis aut mercurium aut aliquem album Elixir aut ſimiliter aquam albam mercurij, diſſolue tuum corpus ſolare calcinatum in aqua mercurij ſuperius facta, aut in aqua magna mercurij albi: & poſt ſuam putrefactionẽ diſtilla aquã per balneum & oleum & tincturam ſuper cineres. Et quando omnia extraxiſti & ſeparaſti cape totam tincturã quæ ibi erit, quia eſt magni roboris, & diſtilla per balneum & in fundo vaſis morabitur ignis in modum gummi valde rubei, quam per diſcretionem deſicca in cera, & imbibe cum ſua aqua paulatim & cum ſuaui calore toties donec valde rubeſcat & luceat: & diſſolue vnum pondus contra ſex ſuę aquæ, & imbibe illud quod vis rubificare ad ſuam quartam partem per inceratiõnem, imbibitionem & decoctionem, donec ſit rubicundiſsimum: poſtea pone ad ſublimandum, & quod digeſtum non erit neque tinctrm, per virtutem illius ignis Solis eleuabitur in altum & ſublimabitur: & quod erit rubificatũ morabitur in fundo totum humile, fuſum in maſſam vermiliam ſeu rubeam & fixã ex virtute magna & potenti quæ eſt in igne Solis, quando eſt elixatum, ſolutum & præparatum.

De multiplicatione.

QVotieſcunque multiplicare vis, debes diſſoluere vnam partẽ tui Elixiris quęcunque ſit, & dus partas mercurij ſublimati cum copore perfecto, ſiue ad album ſiue ad nigrum ſecundum tuum Elixir, in aquã mercurij ſimplicis aut compoſitæ: poſtea coniunge & congela per balneũ, poſtea pone ſuper igne ſicco per ſeptem dies: duos paruo, duos forti, duos fortiori, ſeptimum fortiſsimo, poſtea incera cum ſuo oleo albo aut rubeo: & tuum Elixir erit multiplicatum in tali forma, quòd ſi vnum pondus conuertebat decẽ nunc conuertet viginti, & ex vna vncia habebis tres vel quatuor. Vide ergo gratiam Dei & mirabilia naturæ.

De furnis & vaſis.

FVrni & vaſa ſint facta per diſcretionem operantis, omnia ad vnius ſimilitudinem. Et debet furnus intus habere vnum bonum pedem & dimidium latitudinis & palmũ magnum ſpiſſitudinis, factus ex lateribus & argilla aut luto. Et aliquando habebit vnum allutel ad laborandum cum cineribus: aliquãdo vas aquarium pro balneo vtendo, aliquando vas pro fimo ad putrefaciendum, aliquando fundum ſuper cruce ferrea: & erit tectum deſuper tintinnabulo ad calcinandum, aut vſum pro ſtuba ſiue hypocauſto ſicco: & eleuata ſint in altitudinẽ ſecundũ diſcretionem operantis: & ſint rotũda & retro habeãt duo foramina

vt

vt ignis habeat aerē, vt melius ardeat, & anterius habeat portam conueniētē ad ignem faciendū: & habeat ad minus paruum pedem altitudinis, vt ignis habeat suam distantiam ad ardendū quando vas intus sedebit. Et debes habere cucurbitas, alembicos, & phialas omnia ex vitro Veneto, quod ex soda factū est, ad hoc ne corrodantur ob vim salium materiæ. Et sint omnia vitra densa & fortia & bene recocta, vt securius possit mysteriū compleri. Et ita cōpletus est noster paruus liber, vnde nomen Dei sit laudatum, qui donat quibus illi placet & subtrahit: in cuius manus nos illū reddimus & committimus in præsentem custodiam.

Explicit totum Continens.

SVMMARIA LAPIDIS CONSIDERATIO ET EIVS ABBREVIATIONES.

Libellus è Gallico in Latinum versus fideliter.

CVm ita sit quòd natura per suum continuum cursum in multis eius annis inter mineras diuersa generet metalla, idcirco notandum est quòd si operaretur continue per suum regimen sine cessatione, illa posset multum abbreuiare de suo tempore. Sed aliquando & sæpe natura deficit à suo regimine, aut ob calorem & frigus temporis, aut ob nimiũ humorem aut siccitatem temporis. Quum igitur ingenium & artificium humanum procurans & sequens artem & regimen naturæ, possit multum supplere, cõplere, & abbreuiare illius regimen: quúmque verum sit quod omnis mercurius est sulphur, sed omne sulphur non sit mercurius: & in suo extrinseco vel aperto sit frigidum & siccum, declinans ad humiditatem: ergo suum occultum est calidum & humidum declinãs ad siccum: ergo suum occultum est sol, & plusquam sol, suũ apertum est album, ergo suum occultum est rubeum. Est igitur seipsum concipiens & generans, sicut coagulum in lacte factum, & in eodem die parit. Et sicut fermentũ in pasta, & nuit in odore. seruus est fugitiuus & seruus rubicundissimus, qui nigram vxorem accipit, id est continet elementa quando in fouea posita sunt, id est nutritur per ignem moderatum, & ex eorũ morte generatur nouus fructus. Vnde apparet quòd seruus fugitiuus est noster lapis procurans nigrescere per suam mortem aut regimen ignis, cum quo omnia sua elementa conuertuntur in eorum contrariũ, & inde procedit noster Sol in vna solari reuolutione. Operare igitur cum illo vt natura operatur. Bone fili, Quando natura ingreditur mineras vt creet Solem aut Lunam, non habet in suo initio Solem vel Lunam: sed tantũmodo habet sulfur & viuum argentũ Et etiam iuxta sapientes doctores & bonos Philosophos, suum proprium sulfur est creatũ ex se ipso, & ex eadẽ materia illa, & ex calore seu igne cæli, & incarceratione minerarum ex cursu Solis & stellarum, & ex influxu & coniunctione cæli & elementorũ sunt omnes mineræ genitæ. Et etiam pro certo scias, quòd si dicta materia mineralis non esset intus firmata & clausa ne dictus calor eam nudam cõtingat, nullum opus à natura intentum in suis mineris veniret ad perfectionẽ. Et ideo fuit admonitio Alchimistarũ vt furnos seu fornaces facerent quæ significant firmamentum, & vasa significãt mineras, in quibus est materia mineralis. Et ex hac propria materia operatur natura intus in mineris. hęc propria materia est omnium quatuor elementorum, & non ita vt quis possit dicere quòd sit terra vel aqua vel aer aut ignis, sed vna materia composita à natura ex voluntate Dei qui in se continet quatuor elementa: & ideò dicit Arist. Oportet te elementa leuia, pura & munda miscere super leui igne, & cauere malitiam ignis donec sint coniuncta ex eorum concordia vel sententia. Fiet ergo furnus ex argilla, pilis, & fimo equino cum aqua dissoluto & fabricatur ex lateribus, aut ex terra forti, & spissus, dimidij pedis & sufferens ignem ollæ (souffiant le feu de potte) terræ, rotundus & eleuatus, sesquipede latus intus, & habebit ab igne vsque ad vas pedem paruum: & habebit vnum spatiũ vnius tripodis ferri, aut fortis terræ per vnam tegulam perforatam circulorum vel quatuor coronarum situatarũ vna in aliam æquali mensura, ad faciendos quatuor gradus ignis. Vnde ignis primi gradus erit magnus vt anseris ouum magnũ & alij augescentes iuxta mensuram, & secundus sicut ouum struthiocameli, & ita alij iuxta hanc mensuram aucti: & maior erit magis quàm semipes aut ferè vt paruus pes, cogita in corde tuo intelligentiam. Et hoc est quod dicunt Philosophi

losophi quòd Sol feriat rectè in oculũ, id est, vt ignis feriat rectè per totũ. Et superius erit furnus eleuatus ita vt habeat tripedẽ super quo dicta materia erit in proprio vase: & desuper tectus erit capitio (chappe) quod circuibit totum furnum, in summitate cuius erit foramen quod capiat tres digitos, vt fumus & ignis melius ascendant ad digerendum dictam materiam quando transibit: & habebit portulam iustè factam, vt aperiat & claudat quando volet sentire calorem intus ignis, quæ habebit distantiam palmi inter parietes furni & vas vbi est dicta materia: & subtus erit alia rotunda in modum patellæ, vt melius fiat ignis carbonum toto die bis, & singula vice bene circundare cum cinere, ita vt pro singulo igne pro primo gradu habeat libram vnam carbonũ, & debet ille ignis durare per spatium centum dierum in tali dispositione vt manus in calore suo naturali, & calor furni vbi est dicta materia inuicem correspondeant, & in tali spatio temporis dicta materia debet nigra fieri intus & foris, præterquã quòd fortasse videbitur circumcirca aut foris extra materiam vna pellicula tãquam si adesset mercurius, sed intus est tota nigra: & sunt elementa sua tota liquefacta & simul corrupta & dissoluta ob ignis æqualitatem, qui non potest ascendere nisi mensuratè vbi est dicta materia, in qua calorẽ habet æqualẽ ab omni parte. Et secundus ignis tamdiu durabit tantum tẽporis vt primus in tali dispositione vt possis vas tangere vbi est dicta materia, & non plus. Et ideo si feceris primum ignem vnius libræ carbonum singula vice, facias istum ex duabus libris, id est ex quatuor libris in die naturali: quia si vis facere in quatuor vicibus, id est de sex in sex horas, & qualibet vice vnam libram, potes facere. Et in tali temporis spatio dicta materia congelabitur in puluerem rubeum aut nigrum. Etsi in termino octoginta dierum aut circiter audias tuã materiam defluere ac bullire, bene est, & illam conuerti vt lapillos de iayet nigros: tamen bene credo quòd non faciet vsquam circa primos quinquaginta dies tertij termini qui tunc similiter fieri debet. Et ideo ignis tertij gradus durabit per centũ dies vt alij cum libris tribus carbonũ singulo igne, sic sunt sex librę singulo die naturali, ideo fac ex tua discretione, quia dictus calor est vt possis manum ponere vbi est dicta materia, & non plus. nihilominus vt ad singulum gradum ignis debes prohibere vnam ex dictis coronis dictæ tegulæ furnelli, vt dictus calor habilius ascendat in altum ad concoquendũ dictam materiam. Et cum dies quinquaginta erunt elapsi, dicta materia per suam digestionem conuertetur & redibit ad albedinẽ margaritarum lucidarum & vt pinguedo fusa, quæ tunc dicitur lapis pretiosus ad albũ. Sed si vis rubificare, oportet te vltra quartum gradum transire, qui est ex quatuor libris carbonum singulo igne. Sed melius est ignem facere ex truncis lignorum siccorum & leuium, vt dicta materia sit rubea absque eo quòd vitrum fundatur: & ideo tunc debet esse in dicta cappa furnelli foramen in ascensu seu in sũmo detectũ, vt melius & fortius dictus calor ascendat altius vt digerat dictam materiam, qui durare debet à quinquaginta in quinquaginta quinque dies: ergo est istud sulfur rubeum, & Sol Philophorum.

Nota quatuor gradus operationis ignis per hos versus.

Primus dicatur quòd sensus ei dominetur: *Hic non sufficiat quia nimis prorogat opus.*
Sensibus æquato gaudet natura secundo: *Tertius excedit, cuius tolerantia lædit.*
Destructo sensu nescit procedere quartus.

CApias igitur mercurium veræ mineræ qui per corium transierit leporis aut similis, & postea per duplicem linteolum, postea denuo per corium leporis, & postea pone in ouo vitreo philosophali pleno parũ minus quã medietas bene clauso & lutato ex luto facto ex sagimine vitri & cineribus &

argilla bene simul contusis, & cum aqua distemperatis. Postea defodias in vase terreo forti, & lutato in medio loci cinerum bene cribellatarum circumcirca ad spissitudinem duorum digitorum, aut plus, postea bene tegas cum suo cooperculo, & luta, & pone ad fornacem, vt superius est dictum. Et hoc est quod Philosophi dicunt, Ignis & Azoth sufficiunt, id est, quòd ignis & mercurius debent sufficere veraci & perfecto artis inquisitori.

Sunt ergo tria inquirenda de mercurio, id est suum nutrimentum, id est sua dissolutio seu putrefactio, & sua congelatio, quæ est suum nutrimentum, & sua mortificatio per primum & secundum gradum: Secundario debet sua dealbatio considerari, quæ est sua fixatio per tertium ordinem: Tertiò, sua rubificatio, quæ fit per quartum gradum, qui est suus calor vltimus. Et tunc dicitur alkasel, id est quinta essentia genita. Quia ergo humiditas illius mercurij mista est cum sua subtili terreitreitate: quia si corpus non est alteratum, & subtilissimè tritum & purificatum & conuersum in suam spiritualem substantiam, sua virtus quieta non potest extrahi & misceri cum sua subtili terreitreitate, nec coqui per hunc quartum gradum, quoad sit aurum super firmam petram sine extranea mistione. Est ergo hæc medicina: De qua proijce vnum pondus super tres partes Solis fusi, & totum erit conuersum in medicinam: de qua proijce vnum pondus super centum partes mercurij bene mundi, & totum in purum Solem conuertetur. Et potes infinitè conuertere hoc modo: Proijce vnum pondus tuæ medicinæ cum duobus ponderibus puri mercurij, & postea pone ad furnum modo consueto per ignem tertij gradus ad album, & ad rubeum per ignem quarti gradus per spacium quinque dierum, & totum erit conuersum in medicinam talem, quòd pro vna vncia medicinæ tres habebis. Et si conuertet vnumpondus decem in prima vice in præsentia vnum pondus ibit super viginti, & secunda vice super quadraginta, tertia super octoginta, & ita in infinitum potes multiplicare & meliorare de sua bonitate, vt rem mirabilem & gratiam Dei.

Quomodo potes abbreuiare de uno anno ad dimidium in fermentatione æquali.

SCias care fili certissimè, quòd potes ex dimidio abbreuiare sui temporis per fermentationem: sed non ad meliorandum in sua bonitate: quoniam mercurius solus tenet in se omne illud quod necessarium est illi præterquàm ignem & vas. Sed vt abbreuiemus de suo tempore, nos ita faciemus.

Primò Solem habebimus, aut Lunam finissimam, & amalgabimus cum viuo mercurio puro & mundo, & bonæ mineræ: postea extrahemus nostrum mercurium extra dictum Solem per corium leporis quanto magis poterimus: postea ponemus dictam materiam inter duas paropsides terreas factas in modum duorum craterorum argenteorum aptando scutellas vel paropsides, vt vna super aliam coniungantur intrando vna in aliam per vnam lineam: postea lutabis iuncturas, & pone super furnello ad hoc conuenienti per dimidiam horam, postea extrahe & tere bene, & repone vt antea, & ita toties facias, quòd tuus Sol aut Luna sit subtilis sine tactu: postea pasce cum tantillo mercurij puri & mundi, incorporando & conterendo, & aliquoties molendo cum aqua & sale: & qualibet vice seponendo quod ascendit, & reincorporando de nouo mercurio, & sublimando per dimidiam horam, & ne nimis calido vtaris, & qualibet vice tali igne, quem possis sufferre ponendo ma-

num

num ad fundum vasis per superius (par deseure). Et ita toties facias, quòd totum corpus ascenderit & conuersum sit in spiritus. Et si apparet vt filum dacher (chalybis puto) in sublimatione, reincorpora denuo cum infimo, aliter totum corrumperetur. Et nihilominus pone & incorpora cum tuo corpore parum petræ sanguineæ, quæ facit corpora ascendere. Et quando totum tuum corpus ascenderit, & conuersum fuerit in spiritum, ponatur in ouo Philosophali, & ad furnum supra nominatum per tres gradus, id est duos menses pro putrefactione, & duos menses pro congelatione, & duos menses pro dealbatione: quia in opere rubei non opus est dealbatione, præterquam quòd in vltimo termino facies vnum mensem ignem tertij gradus, & vltimum mensem ignem quarti gradus: & ita opus tuum erit completum, quotiescunque feceris vt dictum est, tam ad rubeum quàm ad album: sed tamen ne misceas vnum opus cum alio, sed fac quodcunque per se: Et fac tuam proiectionem & multiplicationem, vt superius dictum est & c.

Quomodo opus abbreuiari possit ex sex mensibus, & quindecim diebus, in tres menses & quindecim dies, per copulationem & matrimonium.

CArissime & perfecte amice, nos tibi diximus & dicimus, quòd potes opus abbreuiare per fermentationem, vt hîc superius nos tibi ostendimus. Et etiam potes tu plus abbreuiare per copulam, & matrimonium. Quoniam si coniunxisti fermentum cum suo spiritu, nondum tamen est facta vnitas, neque stabilitas vnde illorum fructus procedit vsque ad hoc quòd natura pro tempore limitauit opus & secretum illorum interiorum per regimen ignis: sed natura ex voluntate Dei ex suo secreto regimine aliquas res creauit viles, quæ in eorum apparentia vel apparatu deueniunt multum nobiles. Et illorum opus est ita acceleratum in tribus diebus, vt esset in tribus mensibus alias. Et istud est sulfur & arsenicum, id est zarnec vulgare, & sal armoniacum vendibile: Quum ita sit, quòd hi duo sint vnius naturæ satis similis: sed vnum est album, & aliud rubeum.

Capiatur ergo vrina cocta & despumata, postea per alembicum distillata, & cum calce viua facias vnum capitellum, & cum cineribus clauellatis, aut tartaro calcinato, quod melius valet & alumine plumæ calcinato: & per ebullitionem trahe totum ruborem & colorem dicti sulfuris intus mouendo cum spatula lignea, aut suspendendo cum panno lineo. Et quum habueris totum ruborem, traxeris & depurauerís, congela per alembicum in balneo. Et postea habeas patellam latam, (vel sartaginem) plumbatam, & intus pone bonam quantitatem aceti distillati super lento igne diutius, in quo aceto ponatur tuum sulfur congelatum, & omnes materiæ dissoluentur, & tuum sulfur petet fundum, & proijciet pinguedinem nigram desuper, quam colliges cum penna: & quando erit bene purgatum à sua nigredine natante, permitte residere, & cola totum liquorem: & tuum sulfur erit in fundo, quod etiam purga si non satis est mundum, vt superius: postea fac siccari. Et erit magis vermilium, aut rubeum quàm Sol, cui nullum aurum est conferendum in suo valore, quoniam est incombustibile, & magni precij.

Sed auripigmentum præparatur per ebullitionem & sublimationem, vt dictum est alibi in nostro libro. Capiatur ergo vnum pondus illius sulfuris rubei, puri, mundi, & clari, & duo pondera mercurij coronati, id est, cui

Sol ſit coniunctus, & factus ſpiritus, vt ſuperius nos diximus, per ſublimationem: quia nos coniungimus in hunc finem, vt mercurius ad ſe capiat, & attrahat omnem tincturam & naturam corporis, & deueniat de natura corporis: Et ad hoc etiam vt dictum corpus ſit attenuatum, & ſubtile factum vt ſpiritus: & aliud, vt miſceantur vnum in alio per vnam æqualitatem, & naturam, ſicut ſi aqua cum aqua poneretur: & amalgama ſimul in ſartagine plumbea ſuper igne mouendo, & totum fiet puluis niger, quem pone ad vas, vt ſuperius dictum eſt, per tres menſes: Et primo menſe da ignem primi gradus, aut parum fortioris, & ſecundo menſe ignem ſecundi gradus quindecim dies, aut plus, & reſiduum temporis da ignem tertij gradus. Et primos quindecim dies tertij regiminis, ignem tertij gradus, & alios ignem quarti gradus. Et ne te chaille (puto cures, vel ne mireris) de coloribus qui appareant, quoad ſit materia fuſa in ſuo vaſe rubea, vt gramma, aut alba vt ſuperius dictum eſt. Si facias proiectionem vnius ponderis ſuper ducentos & quinquaginta ſaturni amalgamati cum mercurio, erit medicina: Proijce adhuc, & tertia proiectione erit purus Sol. Et ſi eſt ad album, facias ſuper Ioue, & Mercurio: Et multiplicari poteſt, vt ſuperius dictum eſt: id eſt, vt conſideres multiplicationem eſſe completam per ignem ſui vltimi termini.

Opus pulchrum, quomodo opus poteſt abbreuiari ex tribus menſibus in ſex ſeptimanas.

CAre & perfecte amice, nos tibi dicimus, quòd citius vna res conuertitur in aliud, quod aliàs fuit, quàm in illud quod nunquam fuit. Vnde apparet quòd valde citius argentum viuum auri & argenti per ſe conuertatur in corpus fixum, in quo aliàs fuit, quàm viuum argentum, quod nunquam fuit corpus. Et vt veniatur ad hunc gradum feſtinum, & breuiſſimum, oportet nos habere argentum viuum illorum corporum, vt citius perueniatur ad noſtram intentionem.

Et eſt intentio Philoſophorum dicentium, qui argentum viuum corporum non extraxerit, & illud congelauerit in ſulfur album aut rubeum, iuxta ſuum ordinem, iam nullam viam tenebit perueniendi ad veritatem artis. Ita ergo faciamus: Capiamus de corpore Solis aut Lunæ ſublimatorum, & in ſpiritum redactorum, vt ſuperius oſtendimus, cum mercurio, & ponamus in vaſe vitreo tecto cum ſuo cooperculo vitreo ſituato in cineribus lentiſsimo igne vel calore, pro tanto ſpacio, vt videatis deſuper venire rem in modum telæ (toye) coloris auri aut argenti, quam collige cum penna, & cum cochleari ferreo paruo bene ſubtili: & ita continua, & toties collige, vt totum tuum corpus aſcenderit, & ſuperius venerit à dicto mercurio, & non amplius telas vel panniculos faciat: & qualibet vice pone tuum mercurium dicti corporis ſeorſim in modum pulueris, & ſi fuerit vt argentum viuum, iam non eſt periculum. Tunc cape de hoc mercurio duo pondera, & vnum pondus iſtius ſulfuris rubei clari ſuperius dicti in alio capitulo, & amalgama ſimul, & tere vt ſuperius diximus, poſtea ſuper vitrea menſa, aut ſuper porphido incorpora, & incera cum oleo ſulfuris iam nuper, vt ſupra, facto, poſtea pone in alembico bene firmato in cineribus ſuper furnello cum lento igne, ac ſuaui primis decem diebus, ſecundo fortiori igne, & tertio bene forti. Poſtea aperias, & ſi aliquid aſcendit, rurſus in-

corpo-

corpora & incera vt antea, & erit fixum: fac ita ter, & erit fusum in vase totum album aut rubeum. Et nisi fuerit satis leuis fusionis, incera cum dicto oleo, quoad sufficiat, & fac proiectionem super Lunam ad rubeum, aut Saturnum, vt superius dictum est: aut super Iouem, aut Venerem pro albo: Et potes multiplicare per modum, vt de alijs docuimus, id est, vt tamen multiplicationes fiant ex tali mercurio, ex quo medicina facta est.

Oleum sulfuris ita fit.

EXtrahe totam rubedinem sulfuris per eundem modum, vt superius diximus, præterquàm quòd tuum capitellum fiat ex aceto distillato, loco vrinæ. Et quum congelatum fuerit per balneum, misce & incorpora cum ipso tantundem salis armoniaci, quod totum pondera, & suam medietatem calcis viuæ, & totum pone ad distillandum per alembicum super furnello in cineribus, & descendet oleum rubeum, vt carbunculus, seu rubinus, & clarum vt lacryma auri (doril): conserua seorsum bene sigillatum. Et si vis habere pro albo, distilla cum alumine glaciei calcinato per plures vices, loco calcis & salis armoniaci. Et hoc tibi sufficiat de hoc ordine, in quo nos fuimus bene informati in dicta ciuitate Bononiæ per duos religiosos ordinis sancti Benedicti: Et Venetijs fuimus instructi de eo quod sequitur à tribus religiosis Carthusianis nobis reuelantibus, quòd fuerit ex arte Ioannis de Rupescissa.

Opus cum mercurio & oleo anthimonij.

SCiendum est primò, quòd eorum mercurius est bene sublimatus cum sale & vitriolo, & postea per aquam fortem factam ex vitriolo, & sale petra: & sit dictus mercurius solutus cum medietate sui de sale armoniaco, & tribus vicibus dissolutus & congelatus per alembicum, & qualibet vice sublimatus. Et de hoc mercurio ita depurato separa spiritum quintæ essentiæ coloris cælestis per acetum distillatum, optimè clausum: postea congela cum dulci igne separando nigredinem desuper natantem, vel apparentem cum vna pluma, & in sicco hypocausto calcina per dies octo cum dulci igne, & postea per suam aquam aut per acetum distillatum dissolue, & congela per alembicum in balneo, postea super cineribus distilla suum ruborem, quoad guttæ incipiant albificare laminam, postea dissolue, & distilla toties, quoad tinctura tota sit separata à mercurio, & fæces nigras proijce extra, & serua similiter sanguinem dicti mercurij. Postea cum aceto distillato, dissolue colorem anthimonij bene puluerizati in phiala super cineribus calidis per octo vel decem dies, quoad sit bene coloratum, postea cola, & depura, & congela separando acetum per balneum. Et quando omnis color extractus fuerit, & per balneum congelatus ad mellis spissitudinem per furnellum cum cineribus, separa totum sanguinem rubeum, qui est precij inæstimabilis, & per pondus æquale coniunge cum illo de dicto mercurio: & ita inuicem perfice, & fac putrefieri, postea separa elementa, & rectifica, & simul coniunge hoc modo, vnum pondus ignis, quator pondera olei, & octo pondera aquæ, & congela per circulationem omnia simul: primò circula aquam, postea congela, postea labora cum oleo, postea cum igne, & in hoc nil est erroris, postea fixa.

Aliqui illa elementa circularunt, & congelarunt cum illorum quarta ponderis parte sulfuris superius descripti incombustibilis. Et sulfur fuit curatum

& confectum per elementa, & elementa per ſulfur, & fuit lapis Philoſophorum precij inæſtimabilis, & congelauit argentum viuum ſine numero. Et amplius dicebant illi, quòd diuiſim fieri poteſt de quolibet ſanguine per ſe, & congelare elementa, vt dictum eſt, aut per æs vſtum, per nutritionem dulcis caloris poſt eorum circulationem, aut de quolibet elemento per ſe, aut per portionem ordinatam tam bene, atque per ſulfur, per ſolutionem, & congelationem ad quartam aquæ partem, & eſt medicina inæſtimabilis &c. Et etiam nobis reuelauit eorum religioſorum vnus per ſuam fidem, iuramentum, & per ſuum ordinem, vnum opus, vnde nobis fecit proiectionem ſuper mercurium, quod ita factum fuit.

Opus cum mercurio ſolo, & concordat multum cum Raymundo Lullio in fine ſui Vade mecum.

SIT mercurius optimè ſublimatus cum ſale communi & vitriolo, poſtea cum ſale armoniaco per quatuor vices, ſingula vice terendo omnia ſimul, poſtea repone ſuum armoniacum ſeorſum quod aſcenderit, & cape ſuum mercurium in fundo totum nigrum, & optimè incorpora vſque ad brachiorum laſſitudinem cum tantundem calcis corticum ouorum: poſtea pone ad ſublimandum fortiſsimo igne, & ſuus mercurius fuit bene fixus fuſus in maſſam, poſtea diſſolue in aceto diſtillato, & depura, & congela per alembicum, poſtea pone ad ſoluendum ſuper lamina vitrea in loco frigido, vel in fimo, & ſepara inde quatuor elementa, nempe aquam per balneum, & ignem, & oleum per cineres: & quodlibet rectifica per ſuam quintam vel ſeptimam diſtillationem: & terram, & ignem per calcinationem & lauationem cum ſua aqua, & toties quovſque ſit clarè lucens: & reduc ſuam aquam, quoad totam ebiberit, & ſit bene alba: tunc ſublimetur, aut calcinetur, & laue tur per ſuam aquã, quoad tota ſua terreſtreitas ſit ſeparata, & terra clara, & lucens, quam incera & imbibe de ſuo aere, coquendo, aſſando, & ſublimando de octo diebus in vlterius, donec fundatur vt cera, & rubifica per ſuum ignẽ. Si vis poſtea, fac proiectionem.

Alia regula, & modus alius operandi.

FVit quoque nobis reuelatum in ciuitate Mediolani per vnũ Theologiæ doctorem & duos notabiles ciues opus tale, ſeu regula operãdi, vt ſequitur: Capiatur vitriolum, ſal commune præparatum, & mercurius: & ſint optimè ſublimata quater aut quinquies, a rubricq̃, & poſtea ſepara ſpiritum per acetum diſtillatum, vt dictum eſt, aut per calcem (ſeu potius aquã) Iouis, aut Saturni, & per acetum, poſtea fac aquam ex ſale armoniaco ita: Prius optimè ſublimetur cum ſale communi, poſtea facias aquam ita: R. ſal petræ lib. ſemis, alumen plumæ tantũdem, diſſolue omnia in vrina per alembicum diſtillata lib. ſemis, poſtea fac totum diſtillare per alembicum, & quum aqua venit clara & lucida pone aliam phialam, & recipe vſque ad conſumptionẽ ſui ſpiritus, & in hac aqua ſolue ſal armoniacum, & fac per alembicum diſtillare, & bene tamen conſeruare ſpiritus: & in illa aqua ſolue tuum mercurium & diſtilla per alembicum: & quum laminam dealbat, recipe ſeparatim, & toties reitera, qualibet vice ſoluendo cum ea aqua vel ſimili, qualibet vice diſſoluere, depurare & diſtillare quoad totum diſtillaueris bene, & fæces tui mercurij, & terram nigram proijce, & de iſta aqua tantum fac, vt ſatis habeas. Poſtea habeas de corpore Solari aut Lunari ita calcinato vt diximus, aut dicemus parum poſt, & tantundem ſpiritus, id eſt mercurij hîc ſuperius ſublimati, & optimè incorpora, & ſubtiliter ſuper lamina vitri per quatuor aut quinque dies, qualibet die octo horas, qualibet hora parum quieſce, poſtea tere, & imbibe

imbibe quolibet die semel tantùm bene leuiter, ne puluis spiritualis euolet in aerem ex contritione. Et postea continuabis dictam contritionem per duodecim dies naturales, singulo die per spacium quinque horarum, imbibendo in principio cuiuslibet horæ bene parum de dicta aqua mercurij, & postea incera, continua per quinque dies dictam contritionem, quolibet die horas octo, & imbibe etiam vlterius plus in principio cuiusque horæ parum de dicta aqua mercurij &c. Reliqua scribere omisi ego Gulielmus Grataro lus ob tædium longæ iterationis.

LIBELLVS VTILISS. DE MERCVRIO SOLO.

Est lapis vnus, medicina vna, in quo magisterium consistit, cui non addimus rem extraneam, nec minuimus: nisi quòd in præparatione remouemus superflua. Quum enim arg. viuum per nostrum artificium in medicina fuerit præparatum, & in substantiam fulgidissimam fuerit redactum, & super corpora imperfecta fuerit proiectũ, ipsa sua puritate illustrabit, & sua fixione perficiet. Mercurius nanque debitè præparatus, in tantum subtiliatur, & acuitur per præparationem in igne, quòd tandem stat, & non fugit ignẽ, & erit omni subtili subtilius, omni agenti actiuius omni tingenti tingentius, omni penetranti penetrantius: & talem capit naturam, quòd quũ supra corpus proiectum fuerit, propter affinitatem ad ipsum ex natura penetrat ipsum, & inducit sibi nobiliorem formam metalli secundũ gradus prę parationis diuersos. Studeas ergo, sicut docet Geber, in omnibus operibus tuis argentum viuum semper in commistione superare: quia videmus quòd corpora quæ sunt plus de argento viuo continentia, sunt maioris perfectionis: & quæ minus, minoris sunt perfectionis: Quod patet ex eo, quia corpora quæ sunt maioris perfectionis, sunt argenti viui facillimè susceptiua, vt aurum & argentum. Inuenimus autem quatuor corpora, scilicet Venerem, Martem, Iouem, & Saturnum, à perfectione diminuta, & in profundo naturæ suæ fœda existere: nec aliud superflui in eis experimur, quum nihil in eis perfectius inueniatur: ideoq; arguimus aliquid diminutum in eis fuisse, quod compleri necessariò accidit, per naturam eis conuenientem, & diminutum complentem. Est autem diminutio in eis scilicet paucitas argenti viui, & & non recta inspissatio eiusdem in eisdem. Complementum in illis igitur erit argenti viui multiplicatio, inspissatio bona, & fixio permanens: Hæc autem per medicinam ex illo creatam perficiuntur. Quartò videndum est de mercurij mundificatione & sublimatione: Dicit Geber, quòd mercurij duę sunt mundificationes necessariæ: vna quæ fit per sublimationem ad medicinam, alia per lauacrum ad coagulationem. Si enim volumus ex illo medicinam creare, tunc necesse est ipsum à fœtulẽtia suæ terrestreitatis per sublimationẽ mundare ne liuidum colorem in proiectione creet: & ipsius aqueitatem fugitiuam delere, ne totam medicinam in proiectione fugitiuam faciat, & mediocrem substantiam saluare per medicinam, de cuius proprietate est non aduri, & ab adustione defendere, & quæ non fugit, sed fixum facit. Mercurius autẽ crudus super quem proiectio fieri debet, lauari debet in aceto calido ad ignẽ in scutella, & agitari digitis continuè, quousque in particulas minutissimas diuidatur, & totum acetum euaporet, & mercurius exiccetur. Tunc proijciatur medicina suæ coagulationis, & coagulabitur in Solificum vel Lunificum

ſecundum quòd medicina fuerit præparata. Modus autem ſublimandi mercurium verior & breuior, eſt per fæces factas de vitriolo Romano, & ſale cõmuni ana, ſimul aliquantulum ad ignem deſiccatis, & poſtea cum mercurio crudo in mortario bene tritis, quouſque de mercurio nihil penitus videatur: Quo facto, ponatur hoc totum ſimul ad ſcutellam vitream, & ſuperponatur allutel, & ponatur ad ignem: partes autem cuiuslibet horũ trium in pondere ſint æquales. (gloſſula. humiditas euaporatur quouſq; gutta albiſsima ſine fœtore quoq; appareat, poſtea claude foramen: alij tamen omnẽ humiditatem euaporant. Quintò, videndum eſt de mercurij fixione: figitur autem mercurius per ſublimandi præcipitationem, vt quũ ad ſpondilia vaſis adhæſerit, deijciatur ad ima caloris cõtinuè per alternatas vices, quouſq; figatur. Dicũt quidam moderni, quòd mercurius poſsit figi per continuationem ſublimationis cum ſale communi præparato: quo fixato ſeparatur à ſale per lotionẽ in aqua: Quia ſicut ait Vincentius in Speculo doctrinali, omne ſal & omne alumen diſſoluitur & ſeparatur à corporibus & ſpiritibus per lotionem in aqua calida: quæ tamdiu fieri debet, quouſque ſalſedo de aqua recedat: tunc enim ſal in aqua diſſoluitur, & corpus vel ſpiritus reſidet in fundo. Hermes autem in ſecretis dicit, quòd ex omnibus metallis & rebus alijs quibuſcunque combuſtis calcinatis & incineratis, & de cineribus lignorum poteſt fieri ſal, quod ratione ſubtilitatis & acuitatis ſuæ figit mercurium. Et ſi res naturaliter eſt rubea, ſal eius erit rubeum. Fit autem omne ſal huinſmodi. Quando res perfectæ calcinata ſoluitur in aqua, ſicut cineres lignorum magis calcinati ſoluuntur in aqua, de qua ratione igneitatis quæ eſt in illis cineribus fit lixiuium. Quum autem illud lixiuium bene deſiccatum ſuper ignem in aliquo vaſe ponitur, euaporat ſucceſsiuè aqua, & remanet res ſeminigra, & dura in fundo. Hæc res in igne forti ſoluitur & liqueſcit vt metallum. (gloſſula. ex ſolutione corporis perfecti in qua calcinatur illud, oritur ſal virtutis ſummæ congelatiuæ, maximè mercurij præparati). Quum autem ſic liquefacta fuerit, conſeruanda eſt ſex vel octo diebus in igne temperato in vaſe ad hoc apto, ne pereat, & perdatur: deinde ponenda eſt ad locum aliquem humidum ſuper lapidem marmoreum, & ſucceſsiuè reſoluitur in aquam. Hæc aqua poſtea ponenda eſt ad ſcutellam vitream mundam ſuper ignem lentum, tunc euaporat aqua, & remanet ſal album in fundo. (Hîc docet fieri ſalem alkali). Si autem recipiantur cineres clauellati cum calce viua, & fiat lixiuium, & procedatur vlterius ſecundum modum iam dictum, habebitur ſal alkali, quod maximè facit ad fixionem mercurij. Ariſtoteles autem in libro Perfecti magiſterij dicit ſic, Sicut actiua non poſſunt ſuas virtutem demonſtrare, niſi cum paſsiuis fuerint maritata: ſic nec ſpiritus minerales niſi corporibus coniungantur. Corpus verò & ſpiritus non recipiunt ſe adinuicem, ita quòd ſpirituale fiat corporeum, & è contrà, niſi vtraque ſint ab omni ſorde perfectiſsimè defæcata. Quum verò ſic fuerint, eriguntur corpora à ſpiritibus, & ſpiritus tenentur & ligantur à corporibus ſuper ignem. Recipiatur igitur vna pars corporis perfectè defæcati, Solis vel Lunæ calcinati, vel minutiſsimè puluerizati, & tantum de ſale alkali vel de alio ſale prædicto præparato: quib. duabus partibus addãtur duæ aliæ partes de mercurio ſublimato optimè purificato, & miſceãtur ſimul in aliquo vaſe ad hoc apto, & ponantur ad ignẽ lentũ ita quòd mercurius nõ aſcendat: & habebitur mercurius veraciter tandem fixus. Tempus tamen determinatum fixionis nullibi expreſsè inuenitur. Quum autem, vt ait Geber, Mercu-

rius

rius fixus est propter bonam partium adhærentiam, & fortitudinem suæ commistionis, quocunque etiam modo partes ipsius inspissentur per ignem: vlterius non permittit se corrumpi, nec eleuari etiam per ingressionem flammæ, quia aut cum tota sua substantia remanet, aut recedit. Hanc autem fixionem oportet fieri, vt dictum est, per ignem temperatum, quia calor temperatus est humiditatis inspissatiuus & commistionis perfectiuus. Ignis autem vehemens est humiditatis consumptiuus, & fusionis turbatiuus. Et quia ignis non est res, quæ bene mensurari possit, ideo contingit in illo errare sæpissime eum qui non est exercitatus.

Sextò, videndum est de mercurij calcinatione. Quum autem mercurius fixus fuerit, ponatur, vt docet Geber, primò ad ignem temperatum, deinde ad fortiorem & fortiorem, & calcinetur quousque soluatur in aqua, deinde coaguletur, & iterum calcinetur, & hoc modo fac tribus vicibus, antequam ad commistionem lapidis philosophici procedatur: quod tamen non videtur necessarium, nisi fortè propter medicinæ maiorem efficaciam, & igneitatis intentionem. Dicit autem Vincentius in Speculo doctrinali, quòd corpora calcinare, nihil aliud est quàm extrahere humiditatem corrumpentem, & intromittere humiditatem igneam rectificantem, per quam est vita eorum, & essentia postmodum stans in igne examinationum. Humiditas autem quæ à corporibus per calcinationem extrahitur, eis postmodum cum mercurio reddenda est. Quanto enim magis res aliqua sicca est & calida, tanto magis bibit de frigido & humido.

Causa autem quare res quasdam calcinamus, est, vt scilicet melius soluantur: & propter hoc soluuntur, vt melius ab eis corpora inspissationem suscipiant in proiectione medicinæ. Vnde dicit Geber: Calcinatio est rei per ignem puluerizatio, cum priuatione humiditatis partes corporum consolidantis. Necesse est enim continuationem partium corporis abinuicem separari, vt ignis possit liberius ad quancunque partem eius minimam peruenire. Causa calcinationis spirituum est, vt ipsi melius figantur, & soluantur in aquam: quia partes calcinatæ magis subtiliatæ per ignem, facilius cum aquis commiscentur, & in aquam conuertuntur.

Modus autem calcinationis spirituum est, vt eis ad fixionem approximantibus administretur ignis successiuè, & paulatiuè augendo ne fugiant, quousque maximum ignem tolerare queant. Signum verò perfectæ calcinationis est, quando res calcinata in aqua calefacta soluitur, & soluta, post euaporationem aquæ coagulatur, & post coagulationem in igne funditur, & iteratò coagulatur.

Septimò, videndum est de lapidis philosophici vera compositione: Morienus ad Calid Regem sic dicit: Omnis huius magisterij perfectio in captura corporum coniunctorum & concordantium constat. Nam & hæc corpora naturali artificio substantialiter adinuicem coniunguntur, & concordant, & funduntur, & adinuicem recipiuntur, calidum cum frigido, humidum cum sicco, si tamen purum inueniat purum. Et si aqua in terra non inueniat aliquod admistum, per quod prohibeatur corpus ingredi in suum contrarium: vbi dicit glossa, Vera coniunctio est necessaria, vt corpus nostrum incombustibile permaneat: quod non fit, nisi debita coniunctione elementorum quatuor. Elementa autem verò commista remanent incombustibilia: si non verè coniungantur, comburuntur, nec vnum defendit aliud.

Vnde Hermes in fine secreti sui prout eum allegat Aristoteles in libro Perfecti magisterij, bene scripsit, dicens: Sicut enim hic mundus sensibilis, in quo

sumus, ex grauibus & leuibus, mollibus & duris, calidis & frigidis, humidis & siccis, inter se adinuicem à natura concordiæ pace ligatis, perpetuus factus est: ita lapis quem prædixi omnem rem vincens & penetrans subtilem & solidam ex eisdem in id ipsum à philosophia, nexu amicabili stante super ignem perpetuus est creatus. Sicut enim non possunt grauia nisi leuium, nec leuia nisi grauium consortio, superius vel inferius retineri: Sic non poterit calidum nisi frigidi, nec humidum nisi sicci admistione, quomodolibet temperari, & è conuerso. Quum verò alternatim congruè desponsantur, fit ex eis substantia temperata, quam non potest ignis violentia superare, nec terræ fœtulentia vitiare, nec aquæ limositas condensare, nec tactus aeris obumbrare. Calor enim & humor, frigus & siccitas, provt dicit idem Aristoteles in Lumine luminum, sunt radix & fundamentum omnium compositorum. In quocunque ergo composito ista quatuor magis concorditer sunt ligata, quòd vnum non multum prædominatur alteri, illud compositum fortius, sanius, durabilius, & efficacius reperitur, vt patet in auro, & in quacunque alia re bene complexionata. Similiter contingit in lapide nostro philosophico: Vnde in Turba Philosophorum dicitur, Conuerte elementa, & quod quæris inuenies. Conuertere autem elementa, est facere humidum fixum, & fugiens fixum. Quum autem humidum & siccum continuè pertingant se ad inuicem, adipiscetur siccum ab humido facilem impressionem, & acquiret humidum à sicco, vt firmiter retineat impressionem, omnem sustinens ignem. Vnde propter humidum prohibetur siccum à sua separatione: & propter siccum prohibetur humidum à sua fluxibilitate: Subiectum nanque liquefactionis, vbi supra, est humiditas currens, permista partibus terreis siccis, in quibus moratur, quum resoluit eas ignis, nec moueri potest propter vehementiam coniunctionis. Causa autem euaporationis est humiditas non vehementer terreo commista. Fiat ergo vehemens commistio humidi cum sicco, alioqui humidum euaporabit, & siccum permanebit non currens. Sed si bene misceantur in humidum, facit currere siccum, & ab eo non euaporabit, & subdit, Permistio fit inter corpora, quæ adinuicem proportionantur in humiditate & ponderositate. Hoc semper verum est, nisi quando humidum cum sicco, & calidum cum frigido miscentur in compositione Elixir. Sed inter Elixir, & illud supra quod proñcitur, debet esse similitudo, aliàs non coniungerentur.

Elixir Arabicè, significat quintam essentiam, Latinè. Ex præmissis igitur apparere potest, quòd compositio lapidis philosophici consistit in debita proportione frigidi & humidi, calidi & sicci. Constat autem, quòd mercurius calcinatus est calidus, & siccus, mercurius verò sublimatus tantùm qui dicitur aqua permanens, frigidus est & humidus. Fiat ergo commistio istorum adinuicem in debita proportione: quia sicut in Turba Philosophorum, si conficias absque pondere, mora eueniet: qua eueniente, malum putabitur. Vnde & Aristoteles in libro Perfecti magisterij sic dicit: Caueas ne ad componendum procedas, antequàm inuenias componentium pondera completa quia secundũ compositionem partiũ componentiũ est perfectio corporis cõpositi. Et licet de proportione huiusmodi partium componentium doctores huius artis diuersimodè & valde obscurè sint locuti: vna tamen proportio videtur esse quam omnes intendunt: Quandoq; enim videtur loqui de partiũ proportione componentium facienda in opere primo ad album: quandoque de proportione facienda in opere secundo ad rubeum, quãdoq; de vtroq; simul. In al-

In allegoria ſapientum dantur duæ regulæ generales, in quibus vera proportio innuitur, vt videtur: nam ſcribitur ibidem, Si camelorum tuorum tertiã partem conſumas duabus tertijs reſeruatis, iam ad propoſitum peruenisti. Item, Si medicinas æqualiter ſumas, non ſentis errorem. Senior enim dicit, Recipiantur permiſtiones in principio operis æqualiter & terantur, deinde deſponſentur. In Turba autem Philoſophorum ſic dicitur: Coquite & imbuite terrã cum tertia parte aquæ permanentis, quã ad imbuendum reſeruaſtis: quam deſiccatam imbibite ſepties de reſiduo, donec aliæ duę tertię finiantur: Deinde ipſam calido imponite igni, donec terra extrahat ſuum florem. Quoties autem cineres imbuitis, toties per vices deſiccetur, & humectetur, donec eius color ad illud quod quæris conuertatur. Iubeo autem vos non ſimul aquam fundere, ne Elixir ſubmergatur. (Hîc eſt opus.) Accipiantur ergo in nomen Domini pro toto opere quatuor partes æquales mercurij ſublimati, bene purificati: figatur vna illarum partiũ & calcinetur, quouſque totaliter ſolubilis fiat in aqua: cuius veritas probari poterit in aliqua eius parte: quæ ſi ſic ſoluatur, calcinata eſt ſatis. Et idem poterit de alijs partibns calcinatis præſumi.

Expedit tamen ad maiorem cautelam, quòd mercurius ſic perfectè calcinatus adhuc in igne forti per dies aliquot teneatur, vt maiorem intentionem caloris acquirat. Huic toti parti perfectè calcinatæ, addatur vna pars de tribus partibus reſiduis mercurij ſublimati non fixi, & imbuatur cum ea ſucceſſiuè tribus vicibus de ſeptimo die in ſeptimum in vaſe vitreo, vel alio ad hoc apto clauſo, in calore lento: ne videlicet mercurius non fixus aſcendat. Poſtea facta tali commiſtione, quæ fit circa diem quadrageſimũ ſecundum, putrefit & denigratur: deinde in alijs quadraginta duobus diebus ſucceſsiuè dealbatur, & tandem generabitur lapis albus. Qui ſi fuſionẽ præſtat facilem cum ignitione, perfectus eſt: ſi verò non præſtat fuſionẽ huiuſmodi, & forſan ſumma volatilis mercurij, quæ fuſionem præſtat, vicerit ſummam fixi, tunc de ſumma fixi ingenietur addi, & è conuerſo: & fiat fixũ volatile, vel volatile fixum, quouſque fuſionem præſtat facilem, vt dictum eſt, cum ignitione. Hæc medicina coagulat mercurium crudum in Lunam perfectam, & dicitur fermentum ad album: ſed fermentum fermenti ad rubeum. Tranſmutat etiam hæc medicina alia corpora metallica imperfecta, purificata prius, & liquefacta, in Lunam perfectam. Et opus ad album eſt in hoc completum. Et quia, vt ait Senior, opus ad album eſt initium operis ad rubeum, & eſt vnum opus, licet plerique alij dixerint eſſe duo. Procedendo igitur ad rubeum, recipiatur lapis ille albus, & ponatur ad ignem ſucceſsiuè fortiorem, quouſque primò citrinum, deinde rubeum, deinde quaſi ſanguinis aduſti calorem acquirat: Quo viſo, recipiantur reſiduæ partes duæ mercurij ſublimati non fixi, & teratur & imbuatur hic lapis rubicundiſsimus cum eis ſucceſsiuè ſex vel ſeptem vicibus de ſeptimo die in ſeptimum in vaſe vitreo, vel alio ad hoc apto bene clauſo in calore lento, & conſeruetur quouſque fortiorem ignem poſsit pati, & lapis rubicundisimus generetur: qui ſi fuſionem præſtet facilem cum ignitione, hic lapis omne corpus metallicũ fuſum, vel arg. viu. & ſignanter verum argentum fuſum, vt ait Morienus, in puriſsimũ aurũ tingit. Rubor nanque in illa lapidis albedine continetur. De iſta autem medicina ad rubeum loquitur Geber ſic: Solaris, inquit, medicinæ præparatio eſt cũ maiori ſagacitatis induſtria, diuturnioris laboris inſtantia. Accipe ergo partem lapidis tibi noti, & partem lapidis non fixi perfectiſsimè per ſublimationẽ mũdati, & cum ingenio coniunge per minima, quouſque eleuetur cum ea (hoc eſt diſſoluendo in aquam) & iteratò cum illa figatur, & ſtet: Dehinc fixum volati-

le fiat,& iteratò volatile fixum:& totiens fiat fixum volatile, & volatile fixum, quousque fusionem præstet facilem cum ignitione. In hoc ordine completur arcanum preciosissimum, quod est super omne huiusmodi scientiarum arcanum,& thesaurus incomparabilis. Et quanto huiusmodi complementi ordo reiteratur pluries,tanto medicinæ huiusmodi exuberantia magis multiplicatur. Ex reiteratione autem præparationis medicinæ huiusmodi, resultat bonitas alterationis,multiplicatio:ex diuersitate reiterationis operationis super lapidem in gradibus suis,resultat multiplicationis bonitas, alterationis diuersitas:vt ex medicinis quædam sui duplum,quædam verò decuplum,quædã centuplum,& quædam millecuplum,& sic in infinitum,Solificum verum & Lunificum,transmutet corpus metallicum vel arg. viu. præparatum. Hanc artem cũ maxima laboris industria,& diuturnitate meditationis immensæ, inuenies: & sine illa non. Nos autem ista cum laboris instantia perquisiuimus,& oculo vidimus,& manu tetigimus:benedictus sit Deus glorioſus. Docet autem Geber hanc medicinam fieri per additamentum sulfuris fixi,sublimati,calcinati,& perfectissimè purificati,& omni aduſtione priuati:quod tamen non credo de vera intentione ipsius fuisse: quia de intrinseca natura mercurij est, vt idem Geber dicit, quòd confert tincturam exuberantissimæ rubedinis, & fulgidi splẽdoris. Et dicit etiam, vt superius dictum est, quòd inprofunditate argenti viui sulfureitas quædam inaduſtibilis concluſa est, quæ ab ipso, nullo artificio vel ingenio tolli potest. Igitur additio sulfuris non videtur ad hanc medicinam necessaria. Si verò aliquid addendum foret ad intẽdendum tincturam rubedinis, crederem ad hoc magis valere aurum calcinatum,quàm sulfur. Octauò videndum est de medicinæ proiectione:vbi sciẽdum quòd medicina debitè præparata,quando supra corpus metallicum fusum,vel supra arg. viuum calefactum proijcitur,ratione subtilitatis & igneitatis metalli figit & decoquit,inspissat & coadunat. Inspissando autem & condensando pondus præstat:partes verò terreas magis crassas pro scoria relinquit. Cuius ratio est:quia quum medicina ista sit ex subtilissimis partibus mercurij,ipsa quærit in metalla suum comparem & sibi similem propter affinitatem & amicitiam naturalem. Vnde quantò plus illud metallum examinatur,funditur & probatur,tantò purius & lucidius efficitur. Quia per talem probationem abijcit sordes non coctas,nec; omnino trãsformatas,quę propter nimiam terrestreitatem non erant aptæ transformari. Nam sicut venenum aliquod ratione actiuitatis suæ inficit & immutat,& penetrat totum corpus per intima sui in quod mittitur,ita hæc medicina ratione actiuitatis suæ igneæ,& ratione conuenientiæ naturalis,quam inuenit in corpore supra quod proijcitur,cum natura naturæ congaudeat suæ, modo quo prædictum est,penetrabit. Et inde est,quòd materia huius medicinę in Turba Philosophorum venenum à Philosophis nuncupatur. Si verò medicina aliqua in proiectione ingressum non habuerit,tingatur in aqua mercurij, & habebit ingressum. Hoc autem lapide vtebantur Philosophi, cuius beneficio longiori tempore viuebant. Præseruat enim corpora ab infirmitate,& reddit hominem semper hilarem,& præstat ei faciem iuuenilem,vt scribitur in libro Pietatis.

Laudetur ergo Deus in æternum,super omnia benedictus, exaltatus in secula seculorum.

Huc Epilogi breuis loco referri possunt illa 17 carmina:soluere, purgare, &c,

Laua-

LAuacrum mercurij ſecundum Geberem: Sumatur patella vitrea vel terrea & in ea mittatur arg. viu. ſuper quod fundatur aceti parua quantitas, vel alterius rei conſimilis, quæ ſufficiat ad illud cooperiendum: poſtea mittatur ad lentum ignem ne ferueat, & agitetur continuè cum digitis ſuper fundum patellæ, vt diuidatur arg. viu. in ſimilitudinem pulueris ſubtiliſſimi albi donec totum acetum euaporauerit, vel arg. viuum recedat: poſtea verò quòd fæculentum vel nigrum videris ex illo emanaſſe, laua & abijce: & hoc iterata vice multiplica, quouſque videris colorem terreitatis ſuæ in clarum, miſtum albo & cæleſtino colore perfici.

Alibi vidi ſic: Tere mercurium cum ſale communi in mortario vitreo, lapideo, vel ligneo, donec ſal denigretur: poſtea ſepara ſalem cum aqua calida.

VLterior doctrina de mercurio ſiue argento viuo: cuius primò ablutio & calcinatio & ſublimatio ponenda eſt. Ipſum enim ſic abluitur: Coque argentum viuum in oleo per diem, & ablue ipſum cum aceto diſtillato, & cum alumine, & cum ſale armoniaco, & erit bonum. Si coxeris eum cum vrina erit bonum & album vt ſpeculum: quòd ſi illud quod cum ipſo volueris præparare non fuerit ſublimatum, ſublima ipſum. ablue ergo ipſum hoc modo, & eſt bonum: & hoc eſt vt mortifices ipſum argentum viu. cum atramento & ſale, & ſublima ipſum in aludel, cuius caput ſit amplũ & fundum anguſtũ: deinde fiat aqua vehementer feruens, & proijciatur arg. viu. in ipſam, viuificabitur enim: proijce ab eo aquam, & operare cum eo: & ſi vis, ſublima ipſum iterum: & ſinõ, vtere eo viuo ſic: neque bonum eſt operari in aliqua re, niſi hoc modo. Raſis in libro 61. de 70.

Sublimatur autem ſecundum Socratem ſic: Sume ex mercurio libram vnam ſalis armoniaci ſublimati ſemel vncias decem, aluminis albi vncias decem, drachmam gypſi ad pondus omnium. Hæc omnia ſuper tabulam vitream poſita miſta conterantur: deinde in panno poſita cum calce ſuper prædictam tabulã fortiter exprimantur, donec particulatim cadant: & poſtea optimè conterantur ſuper grandem tabulam, & deſuper fundatur acetum rubeum diſtillatum, & miſceatur cum eis donec rubeum fiat ſicut cinis. Hæc omnia ſublimabis cũ ſalegemma & talco bene tritis: aut ſi volueris, appone limaturam ferri: prolungabit enim eius ſublimationem. Deinde, poſtquàm acceperis eius humores, ſublima ipſum iterum, aut cum ſpongia ſurſum in capite, aut cum foraminibus in capite, quod melius eſt: ſintq; foramina tantæ magnitudinis, quorum capacitatem repleat digitus medicus. Quumq; puluis egredietur, fac ignem vehementem, qui ſit in medio: ſublimabitur enim: cum puluis ceſſauerit, remoue ignem, & cum infrigidatum fuerit, aperi: & quod in ſcutum adunatum fuerit, ſume. Quòd ſi fuerit eius pondus cuius eſt ſal armoniacus, vel parum minus, iã completum eſt. Et ſi imminutum fuerit, quantum eſt tertia pars vel media, reduc ad ſublimationem, donec conſumas totum ſalem armoniacum. Impoſsibile eſt enim quin aliquãtulum arg. viu. cum eo ſublimetur, reconde ergo ipſum. Hic eſt enim eius ſal armoniacus ſublimatus. Reduc ergo vas illud ad ignem, & claude caput optimè, & fac ignem maiorem, & ſic dimitte per totum reſiduũ diei, poſt permitte infrigidari, & aperi, & accipe illud quod ſublimatum fuerit, & pondera. Et ſi eſt tantum quantum arg. viu. ſcias quòd illud quod remanſit eſt fæx: ipſum ſume quod ſublimatum eſt ex eo & repone, deinde tere fæces illas & reduc ad ignem ad ſublimandum, & quod ſublimatur ex eis ſume & contunge alij: hoc enim eſt arg. viu. ſublimatum. Hoc facto: cuius hæc eſt probatio, vt ex hoc arg. viuo vncias quatuor ſumas & ſalis armoniaci ſublimati vnciã

vnam,& optimè tere,deinde in crucibulo tenui funde. quòd si se soluerit & fixum fuerit,massam quasi albi plumbi factam esse scias:& si non,reduc ad opus: & hoc est argentum viu. completum. Quum in eo est hoc signum ante septem sublimationes:non est tale argentum super terram.

Sublimatur sic secundum Platonem. Sume de arg.viu. cum oleo abluto lib. vnam,& cum vrina & cum aceto in quo solutus sit sal armoniacus,postea sume de alumine & atramento tantundem,& extingue cum istis,& vnciam vnam salis armoniaci, & proijce super acetum,deinde tere bene cum limatura & talco & auripigmento,& merdesenz idest calce viua,quorum vnũquodque sit tantũ quantum ipsum est:postea sparge sal in fundo aludel,& sublima cum igne debili donec remoueatur eius humiditas,deinde vigora ignem per dies,& noctes duas,& permitte infrigidari, & sume quod sublimatum est ex eo,& itera medicinas & operationes tribus vicibus,& ipsum sursum,aut si volueris sunde tur. Secretum est in omni re quæ sublimatur vt fundatur: hoc enim signum est quòd perfectum est,deinde repone fæces donec præcipiã quod de eis facies. Et si ita iteraueris super arg.viu. sublimationem,fiet bonum Elixir in quarta: & in tribus reliquis fiet fixum, vel affirmabitur tibi affirmo. Deinde sume fæces, & tere & sublima eas,& sume quod remanet ex eis arg.viu. Et hæc est vna de bonitatibus eius. Alia verò est,quòd si proiectum fuerit baurac parum super ipsum,& feceris ipsum descendere,descendet argentum fixum. Vel secundum alios laua ipsum septem sublimationibus cum septem coloribus, cum oleo,cũ vrina,cum sale distillato,cum aceto sublimato,postea cum oleo,deinde cum vrina,postea cũ aceto,deinde cum aqua. Postea sume de alumine, quantum est medietas arg.viu.& atramenti Aegyptij tantundem,& tere totum in tabula vitrea terendo cum aceto sublimato,cũ sale armoniaco, & super ipsum quotiescunque roras proijce vnciã vnam (alibi drachniã vnam) salis armoniaci,hoc fac donec totũ fiat sicut puluis. Dein sume calcecumenon,tale, limaturã plũbi, limaturã ferri,limaturã æris rubei omniũ ana quartã libræ partem: tere omnia cũ argento viuo mortificato vel extincto,& rora ipsum cũ aceto in Sole,donec siccetur:& quũ siccatum fuerit,ipsum bene tere,deinde sparge super ipsum in fundo alludel librã vnam salis gẽmæ:& postquàm remoueris humorem, sublima ipsum cum igne per duos dies & noctes,aut per duas noctes & vnum diẽ, si fuerit fortis. Deinde sume quod sublimatũ est de eo,& tere & itera operationem super ipsum,donec assumas:deinde itera operationẽ super ipsum cum alijs medicinis septies:sublimabitur enim fusibilis massa ita alba vt lac:fac ipsum descendere. descendet enim argentum bonum.

Congelatio mercurij. R. salis alkali,salis gẽmæ,salis nitri,salis cõmunis præparati: tere insimul:de hoc puluere pone in crucibulo ad spissitudinem digiti, aut plus,postea de mercurio,deinde de puluere illo,& claude crucibulum plenum,luta & exicca lento calore, deinde pone intra quatuor carbones accensos:& quando erunt extincti,accende alios quatuor,& ita fac per diẽ naturalẽ, & inuenies congelatum.

Congelatio arg.viui cum sublimatione & mortificatione sub fimo. Accipe arg viui quantũ vis,& tere cũ aceto acerrimo parum vt non mortificetur,& pone sub fimo decem diebus,vt melius subtiliẽtur omnes eius partes propter humiditatem fimi,deinde extrahe & distilla in cinere semel humiditatẽ aquosam quantũ potes:postea iterum tere cum aceto acerrimo sicut prius,& dimitte sub fimo nouem diebus:deinde distilla ipsum quantũ poteris distillare de humiditate aquosa & adustiua,id est separa illam humiditatẽ aquosam, & acetum corrodit partem humiditatis aquosæ,& corrodit partem adustiuam totam. Iterum fac ẽ

fac sic tertia vice: & imbibe vt prius de aceto acerrimo, & dimitte sub fimo 5. diebus, quia melius separantur per humiditatem fimi humiditates aquosæ ab arg. viuo, & acetum corrodit magis. Deinde ipsum distilla quantū poteris tertia vice. In ista tertia vice erit mortificatū & congelatum quasi coagulū ab humiditate sua, quæ est deleta beneficio aceti & humiditate fimi & distillationis. Postea iterum tere cum sale cōmuni resoluto in aqua & sicca in cinere duodecim vicibus, quia si de humiditate aquosa aut adustiua aliquid remāserit, aqua salis corrodit & desiccat ipsum & attrahit, dum teritur & imbibitur & desiccatur cum aqua salis, & pondus diminuitur grauedinis suæ, quia sal est constricti uus, & desiccatiuus. Siccando pondus arg. viui, & diminuendo, se congelat & constringit beneficio aquæ salis, quæ constrictiua est, donec habeat duritiem argenti boni mineralis. Pars vna de eo, multas partes æris dealbati & mollificati in Lunam purissimam conuertit.

Modus congelandi ipsum absque medicina est, vt impleatur ex eo vas forte vsque ad summum, cuius caput cooperiatur cum sale & calce, & albumine ouí, & permittatur siccari, & sub eo accendatur ignis à manè vsque ad noctē: postea considera ipsum, & si inueneris ipsum fluxibilem, accende ignem sub eo per alium diem, deinde extrahe ipsum, & inuenies ipsum lapidem qui funditur sicut funditur plumbum, & est albus sicut argentum: nec est differentia inter ea, nisi quia citò funditur. Funde ipsum & proijce in salem solutum, donec durescat & fiet argentum. Hîc debes notare, quòd non debes lutare vas, nisi quatuor digitos eius, quia per vitrum potes considerare à parte extrinseca, & debet firmare caput, ne â loco suo moueatur.

Congelatio ipsius sine sublimatione sic fit, Accipe de eo quantum vis, & mortifica ipsum cum rebus adurentibus peruijs, id est cum sale cōmuni & alumine iameni & atramento & sale armoniaco & aceto acerrimo, & aceto mali granati, & sorbarum & mali siluestris si erit ad Solem: Et si erit ad Lunam, cū sale cōmuni & alumine iameni & aceto acerrimo, vt adiuuent ad mortem suā & limatura ferri; quia hæc omnia supradicta sunt desiccatiua & constrictiua, quia desiccant & constringunt ipsum vsque in finem sui complementi, scilicet sublimationis, solutionis, & congelationis. Et quum mortificatum fuerit pone & imple cannucum de canna, id est cannucum de ferro, id est de aceio (seu chalybe) & imple eum & pone in foueam, id est in ollam factam ad modū cannuci de ferro longā, & imple eam de plūbo, & funde donec cooperiat cannucum, & dimitte per quatuor dies in igne cineris, semper proijciēdo vna hora post aliam de sulfure viuo quando minuitur sulfur, & semper cooperiendo vas cum aliquo coopertorio, donec fumus, qui dicitur odor sulfuris, vel oleū sulfuris viui, quod est subtile & penetratiuū per poros ferri extrahat secum odorem plumbi penetrando ferrum & claudendo, id est oppilando poros ferri vt non possit exire argentum viuū, & necat ipsum in cannuco intus deurendo & desiccando humiditatem aquosam vel adustiuam donec nihil remaneat in cannuco nisi substantia arg. viui. Et istud opus congelationis arg. viu. est melius quod sit. Deinde extrahe frustum rubicundum si erit ad Solē: & si est ad Lunam, facias cum odore stanni, & cum odore arsenici citrini, & reconde hūc mercurium ad horam necessitatis componendi Elixir albi vel rubei. Postea soluatur & misceatur cum aqua calcis Lunæ: distilletur & congeletur, & erit Elixir.

Mercurius sic calcinatur, Accipe calcem corticum ouorum partem vnam, aceti partes decē, & coque sicut aquā alkali, & coque intus argentū & efficietur calx: quomodo valet magis laboratum. Sanguis humanus pulueriżatus

tenet vcharic ſuper ignem. Fumus Lunæ congelat mercuriũ. Idem videtur de fumo cuiuslibet metalli, quũ eorum fumus ſit ex natura ſulfuris. Fumus marchaſitæ congelat arg: viu. quod ſic fit, R. marchaſitæ aureæ, mercurij, ſalis, ana: ea fac ſtare ad ignẽ lentum: deinde vigora ignem, & hoc fac per tres dies naturales. Marchaſita dicitur apud Gallos glace de ſtaing, apud Germanos, Viſſemacq. Plumbum ſolo odore congelat mercurium, quod ſic fit: Accipe vas vitreum & pone intus de mercurio quantum vis, quod vas bene ſit lutatum cum forti collo, & pone in vaſe terreo, in quo bulliat plumbum ſuper ignem carbonum à mane vſque ad mediam noctem, & in hagozo pone de ſale armoniaco cum hirco (puto cũ ſepo) quantũ vis, quoniam tantum inuenies, vt ſit mercurius pone drachmas quinque de puro, de quantitate plumbi curandũ non eſt. (gloſſa. plumbum de affidez id eſt ceruſſa, & plumbum de alcofol, quod dicitur anthymonium, & plumbũ de lithargyrio, & plumbũ de ſerenez & almarchaſita, hæc congelant ipſum ſubito. Et res bonæ eum deſiccantes ſunt ſal & alumen, & gallæ, & cortices granatorũ, hæc ſubito ſtringunt ipſum), Calcantus optimè congelát mercuriũ, inquit Bacon Rogerius. Milium Solis bene tritũ ſparge ſuper mercuriũ, nam tenet ipſum ſuper ignem. Si vis coagulatum durũ facere, accipe de puluere pumicis & ſalis gẽmæ, ſalis armon, ana, & fac quòd ſuper ignẽ recipiat mercurius fumũ eorum, & fiet durus vt ſtet malleo: & fortè hoc faciet ipſo prius mortificato & non mortificato. Item mercurius reſtringatur ſic, Accipe de ſcillis (ſiue thecis) fabarũ cum frõdibus & floribus, & extrahe ſuccum, & cum eo laua mercuriũ in vaſe vitreo multum, & ita fiet mortuũ.

Modus bonus congelationis mercurij cum odore ſtanni: Fundatur ſtannũ vt depuretur: poſt in ipſo fuſo ponatur forma ligni rotunda ſcilicet in modum piſtatorij, & quaſi plani, & ponatur vſque quaſi apprimendo ad fundum vaſis in quo ſit ſtannum infuſum, & quãdo eſt prope congelatum extrahatur forma, & remanebit ibi concauitas formæ, in qua ſubito ponatur arg. viu. quod primò ſit colatum per pannum lineum, & ligatum in panno lineo ponatur in formula, illa cooperiatur & infrigidetur: quo facto extrahatur & iterum fundatur ſtannum, & fiat vt ſupra, ſed non mittatur in concauitatem cum panno, ſed ſine, & tunc cooperiatur donec frigeſcat, & ipſo infrigidato ſeparatur cum digitis & vnguibus pollicis à ſtanno, & iſto modo fiet eius congelatio, ſed hoc eſt pro albo. Aliqui poſt congelationem in ſtanno cum calce corticum aut cineribus interpoſita fundunt in crucibulo ſuper ignem, & proijciunt in aqua ſalis communis & vrina & aceto, & eſt pulchrum. Sed alij poſt congelationẽ ponunt in canna longa ferrea mercuriũ cum calce ouorum & tartaro calcinato & ſale cõmuni, & bene claudunt vas cum ſuo cooperculo ferreo: & bene luta cum bono luto circa vas & pone in forti igne, & ita fac intus fundere, deinde proijce in aquam ſalis communis & vrinæ & aceti, & erit albus clarus, & poteris inde facere vaſa.

Malleabile ſic fit arg. viu. Ponatur ſtratus ſalis combuſti vt ſupra: præparetur ſal in croſolo, & imponatur mercurius vt ſupra, & circũfiat ſtratus ſalis præparati, & ponatur in forti igne per vnam horam vel minus, & extrahe, & erit malleabile.

Calcinatur poſtea ſic, Fundatur in tegula & ſemper agitetur, & ſic dum erit calcinatum totum, & longam poſtea faciat moram in fornace donec fiat albi coloris. Itera igitur ſic, & omne complementum habebit: Accipe puluerẽ lithargyrij & calcecumenon ana partẽ vnã, dictæ calcis mercurij partes octo, macerentur cum prædicta aqua vitrioli & pone in croſolo ſuper fortem ignẽ per vnam horam & plus, & erit perfectum. Soluitur autem ſic: Fac capitellum

tale, accipe magna ossa animalium & combure, & partes solidas accipe, & spongiosas proijce, & de ipsis partibus solidis fac calcem ad modum calcis corticum ouorum: & accipe calcem & clauellorum tritorum ana partem vnam, & super his puluerizatis fundantur tres partes aceti fortissimi & distillentur, in quo mercurius malleabilis fundatur in crosolo, & erit clarissimus.

Accipe puluerem plumbi, puluerem stanni, vrinam pueri, acetum fortissimum, salem gemmam, salem nitrum, salem armoniacum, atramentum, oleum amigdalarum amararū, & simul omnia misce ad modum vnguenti, & pone libram vnam argenti viui cum vncia vna aluminis, & hæc omnia in olla posita per septem dies dimitte, & in octaua extrahe, & argentum viuū super lentum ignem pone donec congeletur. *Congelatio.*

Præcipitatio mercurij: Accipe argentum viuum sine sublimatione & pone in canna ferrea vel vitreata longitudinis vnius brachij vel plus, quia tanto melius, & etiam melior est ferrea quàm cānea: pone in fornace carbonum. Quum recesserit ex argento viuo humiditas, discooperies os cannæ, & cum virga ferrea remouebis intus à canna id quod ei adhærebit per sublimationem in fundo cannæ demergendo, semper augmentando ignem, & ita faciendo donec plus non ascendat, quod frigefactum extrahe, & cum ipso mitte aliquantulum crystalli igniti & puluerizati: Et postea accipe calcem viuam albam ex marmore quam impasta cum aqua communi, & pone in crosolo, in cuius medio fac foueam in qua prædicta pone, & mitte in fornace vitreariorum & dimitte diebus decem donec videas vitrum factum: post extrahe, in eo videbis vesicas aereas (acans) deinde fac aliud vas de calcina duplex, & pone in crosolo, & luta cum terra de Valentia in qua sit medicina, sic coopertum & lutatum pone in fornace vitreariorum, ibiq; sit diebus viginti, post extrahe, nam inuenies carbunculum.

Argentum viuum soluitur sic: R. salis armoniaci & spumæ maris partes æquales, tere bene & consperge de eis in cucurbita vna, & pone argentum viuum desuper, & quod ex eo remanserit inuolue ipsum, & distilla cum igne debili, & distillabitur in primis aqua alba in qua non est vtilitas, postea vigora parumper ignem, & distillabitur aqua argenti viui, licet in principio fuerit viuum aut sublimatum.

De modo cibandi argentum viuum cum limaturis, scilicet stanni & plumbi tam ad Solem quàm ad Lunam. Accipe argenti viui quantum vis, funde plumbum, & postquàm erit fusum, proijce super ipsum tertiam partem de argento viuo & tere, quia bene teritur, postea tere cum sale communi optimè præparato & in aqua soluto, & sicca septem vicibus terendo & imbibendo & desiccando: postea tere cum aceto & sicca alijs septem vicibus, quia per sic citatem salis & aceti humiditas aquosa & adustiua deletur perfectè. Deinde cera cum aqua salis soluti in aqua alumínis iameni: de hac aqua cibata ista cerantur, & pone sub fimo quinque diebus: ipsum enim soluitur & mutatur in aquam: postea distilla cum amplo alembico quatuor vicibus aquam claram subtilissimam & odoriferam, & iam mortificatum est argentum viuum cum plumbo: Et sic poteris sublimare cum limaturis omnium corporum. Et si erit ad Lunam cibatur cum limatura stanni (seu gelatur) & soluitur cum sale communi & distillatur eodem modo sicut superius dictum est: Deinde solue atramentum rubificatum cum vrina pueri duodecim annorum & distillata quatuor vicibus: postea pondera libram vnam de aqua ista, & misce cum tanta aqua argenti viui cibati cum plumbo, & dimitte sub fimo per tres dies, vt bene incorporentur: postea distilla semel preciosissimam aquam argenti viui cla-

ram rubeam cum citrinatione,&ad Solis calorem congela.vna vncia,septuaginta vncias æris præparati mutat in Solem obrizum. Et si rubificetur argentum viuum melius est quàm alio modo. Eodem modo facimus ad Lunam cum alumine iamenì, & sale communi: Et vna vncia mutat æris, vel stanni quinquaginta.

De crucibulo quomodo fiat,Accipe acerium:fac fieri crucibulum ad modum crucibuli terrei absque vlla diuersitate, nisi quòd habeat caudam longam,per quam teneatur,duarum palmarum,vt possit teneri super ignem ad bulliendumres in opere alchymico, & habeat cooperculum vt ingrediatur vnum in aliud hoc modo: Primùm habeat cingulam vnam in circuitu rotundam,vt possit ingredi aliud cooperculum, Hæc bona sunt ad congelandum argentum viuum.

Liber experimentorum, qui est de 25 de 70 libris Rasis:Et est optimum capitulum,sed oportet alia primò uidisse.

IN hoc libro dicam capitula composita ex elementis quæ præmissa sunt.Sume in primis de sulfure extracto à specie quam tu vis,albificato vel rubificato,& tere ipsum bene in tabula vitrea die vno aut duobus, & imbibe ipsũ ex oleo illius speciei distillato &albificato quatuor diebus,quinque quum desiccabitur,tere & imbibe ipsum,& assa inter duo vasa:& ita facias donec fiat sicut cera.Deinde sume ipsum sicut ceratum, & pone super omnes duas partes eius & mediã,quatuor partes argenti viui de lapide,ex quo extraxisti sulfur,& fac vnamquanque speciem cum sua specie,& quodcunque genus cum suo genere,neque diuersifices ea,quoniam errabis.Tuum quoque argentum viuum sit congelatum cum aqua lapidis: Ambo verò cerata simul iunge,& tere bene & imbibe bene ex oleo & diu tere, & assa ea cum igne parum fortiori:fient enim dura.Deinde tere ea bene, & pone super ea salem armoniacum qui fuit rubificatus cum igne lapidis, & imbibe postea bene, & renoua quaque die stercus inhumando, soluetur enim & fiet aqua rubicunda,sicut sanguis:fac ipsum cogelari in vase vitreo cum tenui igne:& quum congelabitur tere ipsum bene & imbibe ipsum ex aqua sedine & dissolue ipsum, & postea congela ipsum,et ita facias ter:proueniet enim tibi ceratum. Quod super Lunam proijce,quoniã ipsa fiet Sol,aut proijce super duo plumba aut super ferrum & conuertet ea in Solem. Et hæc quidem est via quod colorat rubificando. Scias ipsum. Via autem eius quod albificando colorat est huius conuersa: Et hoc est vt sumas de eius argento viuo albo sublimato quatuor partes,& de sulfure albo partes tres,& tere eas bene,& pone super eas de sale armoniaco albo extracto ex lapide partes duas, & tere hoc totum bene & imbibe ex aqua salis armoniaci soluti bene,& assa ipsum leui assatione,& hoc facter,sed qualibet vice sit assatio vehemẽtior.Deinde post hæc tere ipsum bene & imbibe ex aqua salis armoniaci, & dimitte stare cum suo humore, & pone in vase vitreo,post & inhuma et muta stercus quaque die,et fac sic donec soluatur:Postea tere ipsum et congela:ignis verò sit tenuis donec congeletur et fiat album siue cineritij coloris: Et si color ille fuerit in eo, redi ad terendum, ad assandum et congelandum donec congeletur,et sit album: prius tamen ipsum solue vt fiat aqua currens,& non sit massa neque turbidum, & egredietur ceratum & multum album.Cuius vnam partem super decem millia Veneris rubeæ proijce,& fit Luna. Hæc est sententia eorum qui operati sunt cum argento viuo et sulfure: Eorum verò qui cum argento viuo solùm operantur,operatio talis est vt sequitur. Sume de argento viuo sublimato fixo, et de argento viuo soluto partes æquales,fixum verò tere et imbibe ipsum ex so

luto

luto et tere ipsum bene et assa leuiter: hoc fac donec bibat illud solutum totum: deinde tere ipsum, et imbibe ex soluto terendo donec fiat sicut medulla et tamdiu imbibas ipsum donec tantum bibat quantum ipse est, et assa ipsum inter duo vasa cum igne forti: et si emiserit fumum, redi ad terendum ipsum et reduc ipsum ad opus sublimationis, donec fundatur in vase inferiori: fiet enim rectum, & non emittet fumum: Ex ipso proijce, quoniam colorem bonum efficiet: postea imbibe ipsum etiam ex sua aqua & tere bene & solue: Soluetur paruo tempore, postea congela ipsum, & proijce ex ipso super quodcunque corpus volueris: faciet enim mirabilia, & præcipuè super ferrum: ipsum enim mollificabit & conuertet in Lunam rectam.

Eorum verò qui cum solo sulfure operantur, operatio est talis: Sume de albificato & sublimato quatuor partes & imbibe ipsum ex sua aqua, aut ex aqua argenti viui. Quòd si volueris vt ipsum solum sit ex sua aqua solummodo: & fac de ipso sicut feciſti & non diuersifices: ipsum enim faciet plumbum & stannum & ęs, Lunam, & ipsum similiter facit arg. viu. Lunam in sua hora. Scias autem quòd arg. viuum congelatur in duobus plumbis, videlicet congelatur sulfur præparatum in ferro. Scias ergo quomodo, quia est magnum arcanum.

Modus autem operandi cum solo sale armoniaco est, vt sumas ex eo distillato & cerato partem vnam, & imbibe ipsum ex sua aqua fortiter terendo, solue ipsum, & si eius solutio difficilis fuerit, imbibe ipsum ex sua aqua, & tere bene: soluetur enim: & quum factum fuerit aqua clara, fac ipsum congelari in vase vitreo cum igne debili in Sole aut in cinere calido, & hoc est maximum secretum: Et isti sunt quatuor modi albificandi. Quòd si rubificare volueris, ponas pro quaqua re alba rem rubeam: terere verò & imbibere & assare & solue re & congelare est in hoc vnum vt in alio. Et si coniunxeris argentum viuum & sulfur & præparaueris ea cum sale armoniaco, erit optimum. Et si coniunxeris argentum viuum & sulfur & salem armoniacum, & præparaueris cum suis aquis, erit bonum: Lauda ergo Deum. Hæc Rasis in libro Experimentorum. Quodlibet nanque corporum & spirituum si perfecta præparatione fuerit præparatum, facit Elixir, vt dicit Arist. in libro de Perfecto magisterio.

Pulcherrimum opus de transmutatione metallorum.

AD honorem & laudem Dei tractetur hoc quod sequitur in hoc paruo libro de aliquibus metallorũ transmutationibus. Et primò dicimus quòd Luna de se est verum Sol, & illi aliud non conuenit quàm perfecta decoctio. Et ideo fac vt habeas vncias tres Lunæ finę, & fiat cineritium ex duabus partibus cineris vitis aut lignorum bene recoctæ & lotæ, & vna parte ossium equi vel bouis bene combustorum vt alba sint & in puluerem redacta subtilẽ & misce cum dictis cineribus & irrorentur aqua: post fac tuum cineritium in patella terrea forti, aut in fouea in terra iuxta quod debet esse magna bene æqualis & bene leuigata & bene exiccata. Postea fundatur tua Luna in dicto cineritio, & sit bene purgata & affinata, ita vt tua Luna sit vt copellata. Postea cape tuã Lunam ita mundificatam & percute in laminas tenues spissitudinis albi duplicis vel circa. Postea habeas de sale communi præparato per modũ qui sequitur. Capies poculum terreum & impleas sale, postea detine in tuo hypocausto & facies circumcirca & vsque desuper fortem ignem carbonum per spaciũ 4 aut 5 horarum. Et cum terminus dictus prętierierit, permitte quiescere quantũ vis vel coagulari extinguendo tuum ignem. Postea cape tuũ salẽ quando est bene albus, & pone in vno alio vase cũ aquę mundæ magna quãtitate, & permitte totũ liquescere circiter per diẽ vnũ, & moue sæpius, vt citius fundatur. Postea cape linguas filtri & distilla paulatim dictã dissolutionem in

aliud vas, postea cape patellam terream plumbatam, & intus pone aquam distillatam superius dictam, & pone super paruum ignem & coagula paulatim: postea habeas palettam stanneam planam, & mundissimam, cum qua colliges tuum salem ea mensura qua congelabitur, & serua tuum salem, quoniam est præparatus. Postea cape tuam Lunam ita purgatam et percussam, vt superius dictum est, et habeas duos gliodes de barbier (Gallicè) et in vno fac vnũ stratum tui salis, postea vnum laminarum, postea salis, et ita alternatim donec duo tua vasa sint plena: postea coniunge vnum alteri et luta iuncturas. Postea habeas furnellum ventosum factum ad tuam discretionem, qui habeat craticulam ferream super quam pones tuum vas infossum in bonum ignem carbonum ita vt sit semper vt rubeum per spacium quinque horarum. Et supra tuam fornacem erit cappa vel tegumentum terreum quod tuum furnellum totũ teget, & in fundo (aut superius) habebit vnum paruum spiraculum. Et quum ter minus tuæ materiæ transierit, remoue vas & permitte frigescere. Postea cape tuam materiam & pone tuum sal ad siccandum & cape tuas laminas & videbis quòd erunt ex imperfectione sua nigrefactæ. Ergo frica eas bene de tuo posse (paulx) vt prohibeas eorum obscuritatem. Postea repone in nouo sale in tuo vase vt antea fecisti, postea in tuo furno vt supra: & ita toties fac vt inuenias quòd tua Luna nil plus nigredinis teneat. Et tunc habebis tuam Lunam præparatam vt facias opus tuum. Tunc ergo funde & facias virgam rectam et politam et pondera, vt scias iustè quãtum habeas. Et facias inde sexaginta partes æquales: postea habeas de fino auro quantum de Luna, et purga per modum qui sequitur.

Vasa sunt

Cementum Solis.

CApe de crasso sale aliquantum sicco ad ignem, sed non nimis: postea cura vt habeas mortarium æris aut aliud bene leuigatum, & intus tere dictum salem ad extenuandum: postea habeas ex magis vetustis tegulis, & magis rubeis quàm sit possibile: & tere bene minutim & cribra optimè, & mundè. Postea cape duas partes tuarum tegularum ita præparatarum, & vnam partem tui salis antedicti & bene simul misce: postea cape aurum superius dictum & percute in laminas tenues vt fecisti de Luna, & cape duo vasa vt fecisti cum Luna, & intus facies stratum tui cementi, & postea stratum tuarum laminarum &c. quousque totum sit plenum vtrunque vas: postea iunge simul & luta', postea pone in tuo furno ardente cum bono & forti igne per spacium vigintiquatuor horarum. Et in octo primis horis dimittes tuum ignem tectum suo coopertorio, vt moderetur calor ignis: et alijs octo horis remouebis cooperculum: et vltimis octo horis facies ignem fortissimum, qui fieri possit. Et in omnibus supradictis terminis tenebis tua vasa rubefacta vt de Luna fecisti: Postea cape tuum aurum quoniam est præparatum, & pondera, & fac vt tantum habeas quantum de Luna æqualiter. Postea habeas vas factum ex optima terra bene politum, & funde tuum aurum intus, postea da illi ad comedendum peciam vnam vel frustum argenti tui supradicti. Et ad primum frustum quod dabis, habebis peciam nigri smalti vel encaustri (esmail) latitudinis tui crucibuli, quam pones intus tenendo tuam materiam in fundo, & statim fundetur & custodiet tuam materiam vt nihil diminuatur: Postea habebit tuum vas vnum cooperculum quod teget, & tegumentũ pyxidis: Et in fundo dicti cooperculi erit foramẽ (buhot) paruũ quod superabit aut supereminebit igni, per quod scies nũ tua materia sit fusa, & per quod tu illi dabis quotidie, id est singulis vigintiquatuor horis frustũ tuæ Lunæ, postea claude vel obtura cum paruo cuneo vel obturaculo terreo. Et

Et non est obliuioni tradendum, quòd oportet vt tua materia semper sit fusa die noctuq;. Et scias, quòd tota Luna præparata, vt dictum est, quam intus proijcies, conuertetur in purum Solem. Et ita potes proijcere vsque ad numerum infinitum, & probatum est. Et ne obliuiscaris quòd sub tuo vase oportet ponere sub craticula tui furni paropsidem siue scutellam terream, ne si tuum vas frangeretur, tua materia nimis amitteretur.

Alio modo subtilius.

CApiatur Luna affinata vt supradictum est, & limetur limatura bene mundè, postea misceatur cum sui ponderis sale cõmuni præparato vt supra, postea pone in crucibulo clauso & lutato in vno furno, vt superius dictum est, per quatuor dies (fortasse horas): postea extrahatur aqua & lauetur cum dulci aqua calida: fundetur sal, & ita toties lauetur vt aqua exeat dulcis & clara: & singula vice permitte tuam Lunam residere, antequàm aquam extrahas & salem, postea exicca: postea iterum misce cum sui ponderis noui salis præparati, vt supra, & coque per terminum vt supra, postea laua vt dictum est. Et ita habebis tuam Lunam præparatam & albam: quam pone in vno perot (vas est) bene polito ad furnum tanquam ad minium faciendum, & calcina per spacium septem dierum per modum faciendi minium ex plumbo & octodecim horas pro quolibet die, faciendo ignem cum flamma bene clara desubtus sine fumo. Et sæpius conuerte dictam calcem Lunæ cum cochlearí ferreo paruo, & qualibet vice claude & obtura os tui vasis cum suo cooperculo bene iustè, et quolibet die irrora tuam calcem Lunæ cum aqua sequenti: Et ita tua calx fiet admodũ pulchra & naturæ Solis: Et tunc habeas tuum fermẽtum ex fino Sole, & imbibe & coque in furno venti vt dictum est superius præterquàm quòd istud nutritur ad trigesimum, et aliud ad sexagesimum. Et nota quòd super tuo fermento fuso ad furnellum ponatur parum vitri aut nigri smalti (esmail) vt superius dictum est, & non decrescet aliquid. Et reuersio seu recursus tui operis est quòd quando conuerteris tantum pondus Lunæ in Solem, vt tuum fermentum ponderat, capiatur tua massa, & funde pro marcha v. estrelins (Gallicè) finissimi eris cum tua massa, postea fac accudere in tenues lamínas, & pone in cemento stratum supra stratum alternatim per placentulas crassas sicut panis denarij vel oboli (in Picardia vel Gallia) & nutrias in igne rubeum vt esse potest sine fusione, & per integrum diem, & ita erit finum, & ad modum bonum: postea permitte frigere & aperi. Et cementum ita fiat. R. partem salis communis præparati. partes duas tegularum veterum, & magis rubearum quàm inueniri possint: postea terantur in mortario æneo cum pistello ferreo, & fac tanquam lutum cum aceto fino, & vtere vt vis. Et tua crucibula sint fortia bene polita, & ex forti terra macinata ex alijs crucibulis aut similibus, & ossibus vstis, albis, tritis in tenuem puluerem: (Cementum Solis aliter etiam sic fit vt in margine erat) Duæ partes tegularũ sarracenicarum, tertia salis mista in fundo crucibuli positæ, auri tenues lamínas superpone, iterum puluerem supraponens, sic donec fuerit crucibulum plenum, pone super tripodẽ in olla perforata, & imple ollam carbonibus prius in loco vbi non sit ventus: & sic affinabit aurum. Additio.

Vt æs sit dulce vt argentum finum, Recipe æs vstum & funde cum borace in crucibulo: postea extingue in oleo de pointre (Gallicè) & ponatur super in cude & sensim & lento modo planetur aut laminetur, & iterum coquaſ in crucibulo et extinguatur in oleo de pointre, et ita fac quater vel quinquies, ita vt

sit dulce satis: & illud æs vstum est finum æs ad alligandum aurum, & poni potest medietas plusquàm alterius æris, & erit inde aurum pulchrius quàm alterius æris.

Crocus ferri. Coloratio Lunæ.

Raulax est ciuitas ubi fiunt fortia uasa, quæ sũt nota Parisijs.

REcipe acetum bonum factum ex vino rubeo, & habeas limaturam ferri, & pone in vase terreo de Rauiax: Postea habeas acetum in quo sit soluta sua sexta pars salis armoniaci, postea pone super dicta limatura vt super emineat vnum aut duos digitos: Postea obtura tuũ vas, & pone super cineres tenues per spatium octo dierum, & moue quotidie bis aut ter cum virgula lignea, & fiet totum rubeum aut vermillium vt sanguis, postea cola & munda bene, & adijce acetum nouum pariter vt supra: & ita toties fac vt de hoc aceto satis habeas, & antequàm hoc facias, vel hoc facto, habeas libram arg. viui sublimati & libram salis armoniaci & tere in puluerem & misce simul, & ter sublima simul, & qualibet vice misce quod ascenderit cum eo quod in fundo remanet, & tuus mercurius manebit niger in fundo tui vasis: & tuum sal armoniacũ ascẽdet altè ad vas. Postea misce tuum dictum mercurium cum tantundẽ sui ponderis limaturæ ferri, & pone super marmor & fundentur in aquam: quam materiam ita fusam projce totam in acetum ita rubeum in vase clauso & posito per tres dies super calore tenui. Postea purum distilletur per filtrum, & ponatur in alembico, & per balneum Mariæ separetur humiditas. Postea super cineribus in fornace recipe in alia phiala per modum aquæ fortis oleum vel aquã exeuntem vermiliam, & serua seorsum: & super fæces ponatur de aceto nouo & soluantur, postea distillentur per filtrum, & congelentur per balneum, postea per cineres separa oleum rubeũ, & postea pone cum alio, & ita fac toties vt totũ habeas separatũ, postea reseruetur. Et ne obliuiscaris quòd hoc facto misceatur tuum sal armoniacum cum tantũdem calcis viuæ, & ponatur super marmor, & fundetur in aquam, quam recipe & pone cum sua quarta parte aut tertia salis petræ. Sic facias aquam fortẽ, & per alembicum in cineribus super furnello distilla aquam: in qua aqua forti solue purissimũ Solem in folijs, quantum solui poterit. Postea cape tuum oleum rubeum, & si est libra vna, pone libram semis tuæ aquæ solaris simul. Et pone in phiala super cineribus tenuibus 24 horas, postea per alembicum in balneo congeletur, & postea pone ad putrefaciendum in fimo equino calido in phiala vitrea bene firmata & clausa per quindecim dies: postea congela vt sit tanquam mel. Et habeas Lunam finam albam & cementatam, & vnge hoc vnguento ab vtroque latere, & pone in vno crucibulo stratum super stratum quoad sit plenum, & ad decem vncias sit huius vnguinis vncia vna & clauso & lutato tuo crucibulo pone in calore quatuor dierum: post fac ignem fusionis vt totum fundatur, & habebis Solem ad 24 caratos, qui si tibi no placet, recude tenuiter in laminas & vnge vt supra. Et si nimium colorem habebit, noli tantum apponere, & ita erit tua Luna perfecta. (additio in margine) R. vnam quantitatem auri in puluerem redacti, & vnam quantitatem limaturæ ferri, & vnam æris vsti & bene loti: & cape de sale armoniaco ad quantitatem omnium dictarum rerum, & fac omnia simul bene bullire, postea desicca super cineribus calidis, aut super prunis, vel ad Solẽ, & fac puluerem, & projce vnum estrelin illius puluer is super tres estrelins argenti fini fusi, & hoc videbitur Sol. Item vna fini auri, vna fini argenti, vna fini æris fusi simul faciunt aurum 18 carati cum vna æris vsti fasi.

AEs vstum sic fit: Limaturæ cupri vnum pondus, & quartam partem ponderis sulfuris viui & misce, deinde pone hoc in crucibulo, & cooperi cum tegula & luta cum luto sapientiæ ne aliquid vaporis inde possit exire. Deinde pone

pone os crucibuli inferius,& cooperi ipsum cum carbonibus, & ita dimitte per aliquas horas,deinde extrahe ab igne,& inuenies æs vstum;quod laua vt decet. Fit autem optimum secundum Geberem in libro Fornacum ex præparata Venere &c.

Saturnus & Iupiter ita transmutantur.

PRimò fundatur in crucibulo,& superpone tantum mercurij viui quantũ ponderat,& erit tanquam puluis. Postea bene lauetur cum sale & aceto, postea cum aqua quoad nigredo sit tota remota,postea exicca & misce cũ suo sale cõmuni arso & calcina per quatuor dies & noctes ad ignem cum clara flamma,postea laua vt antea cũ illis,ita vt nigredo tota remoueatur. Postea funde & deduc in corpus per descensorium,sic sunt purgata ab eorum sordicie. Post ad hunc Saturnum ita purgatum debes addere ad marchã quinquè estrelins fini Solis:& ad Iouem duo cum dimidio finæ Lunæ. Et opus est vt istud fermentum sit amalgamatum cum viuo argento,& factum ita subtile vt queat transire per medium panni duplicis. Postea pone super igne in crucibulo,& calefac paulatim,& illi dona Saturnum paulatim donec totum receperit Postea pone in vno thes (vas puto) ad bonum ignem mouendo cum virga ferrea quoad viuum argentum discedat & Saturnus maneat: calcinetur ita vt sit ita vermilium vt scarlatum,aut album,& tunc est roboussez:postea habeas pro libra Saturni vnum quartum vitrioli rubificati,dimidium quartum ocreæ (doccre) vnciam vnam tutiæ Alexandrinæ, & dimidiam libram calcis viuæ, &omnia simul puluerizentur terendo tenuiter. Postea calcina septem dies ad flammam,postea reduc in corpus cum sale petra,& euphorbio & raffina,& cape quod finum erit:ita Solem aut Lunam habebis. Et pro Ioue cape dimidiã libram calcis,vnum quartum calaminæ albæ,alumen (aereum) vnum quartũ fac vt dictum est antea,& erit perfectum Item nota quòd fieri potest specialiter Saturnus sine leuamento vel fermento Solis: Et ita fit. Capiuntur laminæ ferreæ subtiliter cusæ vel fabricatæ,& toties calefac rubeas & extingue in aceto rubeo & in vino,semel in vno,& semel in alio,vt relinquat suas squammas & mundetur vt venus & vermilium Postea amalgama cum arg. viuo,& fac vt dictum est antea de Sole,& perfectum est.

Coloratio Lunæ:& est eius fixatio ad coniungẽdum cum Sole vt supra ostenditur. R. vitriolum(airement)vncias duas &puluериza,& pone in crucibulo ad ignem vt rubescat,ita vt instar carbonis accensi rubescat: Postea tere super marmor cum forti aceto,& hoc modo fac per sex vel septem vices,idest igniendo & extinguendo:& hoc simili modo facies de limatura ferri Hispanici. Et hoc facto cape vnciam vnam dictæ scobis seu limaturæ, & vncias duas dicti vitrioli seu airement(Gallicè)&tere bene simul:postea habeas finam lunam de copella per tenues laminas,postea pone in crucibulo cum tuo dicto puluere stratum super stratum,& cooperi cum alio crucibulo & bene luta, & dicto luto siccato,pone in igne cementi(de chient)per vigintiquatuor horas & ita per tres vices,& qualibet vice renouando puluerem,& tunc tua Luna erit fixa manens in cemento reali(presce)vt recipiat tincturam,&erit ponderosior quàm antea.

Fixatio Lunæ alia. R. cinabri tres partes & vnã partem sulfuris, tere in puluerem insimul,deinde habeas Lunam mundam laminatam tenuiter, & pone in crucibulo stratum ad stratum quovsque crucibulum sit plenum ad modum cementationis:deinde cooperi & luta bene & pone in igne per quatuor dies vnde in primis duobus diebus facies ignem debilem,sed tertia die fortiorem,

quarta die fortissimum: postea R. materiam tuam qualis est, & tere subtiliter, postea repone in crucibulo & reluta & repone in forti igne per quatuor dies integros, deinde extrahe & recipe boracem, sal petram, sal armoniacum, tere bene insimul & pone cum Luna sic calcinata & reduc in corpus per cineritiũ & erit fixa habens pondus & sonum surdum sicut Sol & c.

Alia fixatio Lunæ. Fac aquam fortem ex salepetra & vitriolo, recipe vltimam aquam, & in ista aqua dissolue vncias quinque Lunæ, & vncias sex mercurij (credo sublimati) & quando erunt simul dissoluti congela in vna phiala vitrea, deinde reduc in corpus cum borace & sale armoniaco, & habebis Lunam fixam, & sustinebit cementum, et erit dulcis, & habebit pondus Solis.

Fixatio Lunæ alia. R. Lunæ finæ de cinerítio extractæ vncias duodecim, funde in crucibulo, fusum imbibe cum sulfure præparato, donec in puluerem nigrum conuertatur, tunc infrigidetur & ponatur in cinerítio & reducatur in corpus: Post iterum fundatur, & iterum cum prædicto sulfure imbibatur, vt primò feciſti, & iterum in corpus reducatur, & sic fiat ter, & habebis corpus mundum quod est aurum album habens pondus suum & molliciem, fusionẽ & malleationem Solis, & sustinebit omne iudicium et examen Solis, & est parata ad recipiendum tincturam. Præparatio sulfuris. R. sulfuris libram vnã ceruſſæ, salis communis præparati, vitrioli Romani, croci ferri ana vncias quatuor, misceantur simul & sublimentur, & rubeum ascendet, quod pone in vase vitreo, & serua. Et nota, quòd de isto sulfure oportet vnciam vnam pro marcha Lunæ.

Alia fixatio. Dicitur quòd sal commune multis vicibus præparatum, puta quinque vel septem vna libra proiecta super libras quatuor Lunæ fusæ fixat Lunam & dat pondus. Sed puto maius esse si sal illud esset fixatum cum aqua ardenti (vel cum calce viua).

Capitulum valde magnum in albedine, & omnibus nobilius, ex libro qui dicitur Philosophus mirabilis. Accipe de arsenico pallido foliato aliquã partem, & de limatura cupri, aut de azimar tertiam partem prædictæ, & de sale alkali dealbato tantum quantum est illud totum prædictum, & illud totum cõmisces postquàm per se vnumquodque fuerit bene tritum, & postea totũ cõmoletur & dabitur ei bibere acetum acutissimum, & assabitur aliquoties, & postea moletur & ponatur in allutel & incendatur sub eo ignis temperatus, donec ascendat, & colliges quicquid ascenderit, quod moles cum fęcibus, postea facies vt prædiximus, id est exaltabis donec dealbetur: ergo quũ dealbatum fuerit coagulabis (vel fixabis) eum cum ruscaten, id est cum ære vsto. Si verò volueris, hoc modo operaberis absque coagulatione: sed quod coagulatum est prævalet. Et opus eius est quòd eum molas, & quòd eũ in bilance ponderes. Accipies quantum quartam partem sui ponderis de ruscaten, quæ pariter pones in vase quod prædiximus, & incendas à manè vsque ad vesperam, & leui igne: & postea frange illud vas per medium postquàm infrigidatũ fuerit, tunc inuenies ea sicut lapidem clarum vt crystallum: tunc illud separatim pone, ergo hoc est angulus magnus. Nunc ergo accipe secundum angulum: Exalta arg. viu. per atramentum: accipias de arg. viuo aliquam partem, & de atramento bono viridi aliquam partem, & de sale alkali dealbato aliquam partem: quæ omnia pariter molas, & potabis ea aceto potatione lenta vel leui, ne amasſetur, & moraberis in ea molatione de viuo arg. donec nihil appareat: & postea assabis in furno panis per vnam noctem, & sic facies aliquoties: & postea moles & exaltabis in alutel donec dealbetur: & hic est adhuc angulus secundus. Et sit angulus tertius Alocaph: accipiam ex eo aliquam partem, & de

altae

altac aliquam partem calefactam,& ponentur in allutel & exaltabitur ter:hoc est angulus tertius. Et ecce est angulus quartus, vt accipiatur argentum & limetur limatione subtili,& adiungatur ei arg.viu.lotum: sed opus est ei quòd arg.viu.coquatur in aceto semel & bis donec exeat nigredo ab eo, & cum oleo semel & bis & cum vrina semel & bis,& ter & ter:& si vrina fuerit seruata, melior erit:tunc ergo mundabitur,& ita adiunges cum argento, & omnia simul misces(aut moles)donec fiat sicut butyrum,& donec non percipies argẽtum inter digitos etiam fricando:ergo cum sic factum fuerit completi sunt anguli,tunc cõiunge omnia. Et hoc est vt accipias de arsenico condito albato vnciam vnam,& de arg.viu. condito vncias duas,& de arg.cibato cum arg. viu. & condito tres partes. Postea hęc omnia conuolue & mole cum sale armoniaco & cum sale alkali soluto in aqua,& assa in leui igne,& sæpe molas & assa donec super linguam dissoluatur:& hoc est eius complementum. Et condimentum salis armoniaci & alkali est,quòd accipias de alkali libram vnam &pones super eam quatuor libras aceti acutissimi,quæ pariter bulliant, donec partes duæ minuantur,& pars tertia remaneat:tunc cum ea coagules ad Solem, aut leui igne,& postea accipe de eo coagulato aliquam partem, & de sale armoniaco exaltato tantundem,quæ pariter molentur,& in aqua ponantur donec dissoluantur:& quum soluta fuerint, ex eis imbibes Elixir sicut prædiximus, donec dissoluantur super linguam,et pone eum ad soluendum.

Modus optimus inhumationis ad dissoluendum. Fama(vel forma)verò dissolutionis est quod ponatur in vase,quod Arabicè dicitur carora, & ponatur super trabem quæ perforata fuerit, ita quòd carora bene ibi stet quasi cornu in scriptorio, quia carora est similis cornu:& fiant in circuitu illius foraminis quatuor foramina circum caroram existentia, vt carora sit bene suffulta in humatione illa, ne vacillare aut titubare valeat,ne medicina à carora effundatur. Et postea accipies ollam vel caldariam æneam vel æream quam implebis aceto bono, & in illud truncum perforatum in medio pones cum sua carora. Caldariæ verò os tegatur disco ore ad os,ne vapor exeat à caldaria,& in fundo disci foramẽ habeatur,per quod suffundes acetũ cùm minuetur,& ignis leuis ponatur sub caldaria tribus diebus naturalibus:tunc medicina soluetur, & fiet sicut aqua. Postea illam coagula in olla plena cinere,sed non omnino plena:Et tunc coagulabitur duobus diebus aut pluribus:& cum coagulata fuerit, illã incerabis. Forma verò huius inceration is(seu oleum inceratiuũ Elixir ad faciendum fusibile) est quòd accipias de aqua alkali acuta, quæ quindecies fuerit iterata, duas partes,& de oleo abluto seu dealbato(albuminis ouorum) quod non incendatur,vnam partem,quæ coquas donec fiant vnum corpus quasi cera. Postea pone parum huius corporis super medicinam quam coagulasti & assabis leui igne donec fluat quasi cera à facie ignis. Tunc absconde tuum Elixir: pone drachmam vnã super triginta cupri,& veniet tibi argentum bonum Deo volente.

Alibi sic habetur: Verum Elixir componitur ex quatuor angulis, quorum vnus est arsenicum sublimatum fixum,ita quòd non denigret laminam argenteam ignitam quando ponitur super eam:& hic angulus appellatur anima. Secundus angulus est mercurius sublimatus fixus,ita quòd fundatur per se in modum metalli,& cum aliquantulo nitri vel boracis:& iste angulus appellatur spiritus. Tertius angulus est calx optimæ Lunæ: & hic angulus dicitur corpus supradictorum, scilicet animæ & spiritus:& etiam fermentum. Quartus angulus est aqua dissoluens & coniungens prædicta tria,quæ dicitur aquila facta ex salibus acutissimis,in qua pluries debent coagulari & dissolui:& il-

lud Elixir conuertit Venerem purgatam in Lunam: Alij dicunt, quòd omne metallum purgatum, aliud non. Ad rubeum autem sint omnia rubificata. Istud concordat cum vltimo capitulo tractatus magistri Alberti.

Auripigmentum sublimatum cuprum in argenti speciem dealbat: quo in loco nulla insunt latibula. Nanque super salgẽmæ partes quatuor duabus almizadir, id est salis armoniaci appositis, superius inferiori superpone. His itaque tertiò cõmutatis, videbis quod optas: tamen æstimo illud prius debere esse mundum & sublimatum.

Aqua lithargyrij opus lactis virginis sic fit: Cooperies lithargyrium postquàm tritum fuerit cum boni aceto vini, & eum coquas bene: sint de aceto partes quatuor, & de lithargyrio vna pars, & bulliat ad consumptionem medietatis, & postea sumas pondus suum de sale alkali, & cooperies aqua clara & bona & coques eam donec bulliat multoties, & postea quamlibet separatim cola: postea R. de aqua alkali aliquam partem: & si posueris super aquam lithargyrij tota dealbabitur tunc, cum mista fuerit bene inuoluendo cum baculo, & dimittetur donec pausetur existens corpus album, & colorabitur inde aqua supernatans, & dimittetur corpus donec siccetur, & postea suspendatur in vase vitreo donec totum resoluatur: postea dealbabitur cum eo arsenicum dealbatum per molationem & Solis calidi siccationem, vel cineris calidi paulatim ita tamen ne fumum sentiat. Sed vsurub quum solutum est, multo præstabilius isto est. Et in argento viuo coagulato habentur opera mirabilia.

Secundum Albertũ in de Mineralibus in tractatu tertio, capite 2. lib. 2. sic fit lac virginis, quando lithargyrium fortissimè lauatur cum aceto, & colatur sæpius per ipsum donec sit optimè translucens. Et iterum vetus alumen scissile & plumosum fortissimè lauatur in aqua, & sæpius colatur per ipsam quousque sit sicut lacryma: & istæ duæ aquæ permisceantur. Est enim certissimè hæc aqua coagulans, & videbitur lapis qui per eam coagulatus est.

Alibi lac virginis sic fit, Lithargyrium tere in puluerem subtilissimum, quẽ cribra: quo cribrato pone in patella terrea plumbata cum aceto, & coquatur parum ad lentum ignem, quousque bulliat parum: tunc coletur per filtrum album, aut distilletur per filtrum, & recipiatur in vase mundo, & ita distilletur ter vel quater donec sit bene clarum. Postea accipe sagimen vitri & contere ipsum vt lithargyrium & cribra similiter: & pone puluerem in lixiuio forti (vel aceto) vel in aquam, & fac eodem modo ivt de lithargyrio: & quando velis lac ex eo fieri, misceantur adinuicem aquæ prędictæ, & vertentur in lac albissimũ atq; spissum. Sagimen vitri & spuma vitri, idem: Lac virginis valet ad salsum phlegma, & ad guttam rosaceam.

Aqua lithargyrij dealbat per se, aqua salis alkali denigrat per se: quas quum miscueris, adde arsenicum fixum & operare ad albedinem.

Chalcanthi siue vitrioli multæ sunt species: quarũ vna quæ est rubea est colcotar, & vocatur chalcanthũ Babylonicũ & cerdonis, cuius sapor calidior sentitur cum stipticitate, vnde etiam linguam incîdit. Quod autẽ ex eo electum est, quod non est vetus, carens lapidibus, cuius etiam partes longæ sunt & radiosæ. Alia verò species est quod dicitur Syrum, eo quòd de terra Syriæ videlicet de terra Ierusalem asportatur, cuius color est niger citrinitati attinẽs. Aliud verò quod de Aegypto affertur & de Cabrit. Est etiam eius alia species quæ dicitur calcatidis (vel fortasse calcytis) & ipsum est chalcanthũ, cuius color est viridis, quod est omnibus alijs fortius, atque calidius existit & asportatur de Cypro, vocatur Romanum: Ipsius enim color parumper attinet colori azuri, & est solidum & clarum. Aliqui tamen dicunt quòd Romanum primò

positum

positum ad ignem funditur, sed Cyprinum non.

Tutiæ tres sunt species: vna nanque est Inda, quæ est lapis subtilis: cuius color licet sit fuscus, albedine tamen magis participat. Hæc verò gustata, frigida sentitur, & post paululum desiccat, & defertur à litoribus maris Indiæ. Et ipse est lapis albus & subtilis, ac si parum salis ibi esset suppositus. Est et eius alia species, que Tutia vocatur marina, & ipsa viridis lapis & asper atque perforatus, & asportatur à regione quæ vocatur Agni. Alia quoque eius est species quæ de Syria adfertur & Aphrica, atque à Tunicio & ab Hispania, quæ est lapis albus, depictus atque grauis, per quam æs rubeum tinctum in citrinum mutatur.

Arsenici duæ sunt species: vna crocei coloris, alia verò rubei: croceo vtuntur mulieres pro psilotro. Quidam Sophistæ accipiunt vnciam vnam Solis limati, & lib. mediã arsenici nõinati, terunt ipsum fortiter, & balneãt ipsum in vrina pueri, & ponunt in sacculo corij & constringunt ipsum bene, & dimittunt ita stare vsque ad mensem, & tunc videbitur Arabicum & c. Ex arsenico autẽ fit realgar: de arsenico tractatur Hermetis decimo capitulo.

Qui autem harum & aliarum specierum mineralium ampliorem exquirit tractationem, videat Matthiolum in vltima aut penultima editione Commentariorum in Dioscoridem.

LIBER MERCVRIORVM RAYMVNDI.

(30.)

ILLI oportet vt intellígas operationes, per quas creatur natura argenti viui, & postea si scis vel habes notitiam ad cognoscendum nostrum arg. viu. habebis artem integram: Quia operationes omnium non sunt plusquàm vna sola, quæ fit per modum quẽ tibi dicemus: Tu accipe de liquore lunariæ quantum volueris (per lunariam intelligo arg. viu.) & de illò per distillationem diuidas elementa: sed primò separabis aquã phlegmaticam, in qua stat mortificatus spiritus, & continua in balneo tuam distillationem quousque videas distillari aquam animatam, quæ incipit comburere, & illam distilla ad partem. Et quando illud quod poterit distillari per illum calorem receperis, & phlegma fuerit extra, sicut manifestat signum adustionis, illam diuidas in duas partes: & vnam partem seruabis ad creandũ mercurium, vt cum eo terram lapidis sublimes. Et de secunda parte trahes elemẽta sine omni combustione sub cõseruatione proprietatis sulfuris & arg. viui per istum modum: Ponas partem aquæ animatæ super fæces, quæ erunt in similitudinem picis fusæ vel liquefactæ in fundo vasis, & statim pone alembicũ cum suo receptaculo & incende ignem serraturarum & luta cum pasta, & illũ ignem continua quousque quicquid poterit distillari distilletur per æqualitatem dicti ignis: postea pone in igne sicco cineritio, & illum continua de serratura seu ramentis lignorum, distilla oleum, & ad finem suæ distillationis dimitte infrigidari materiam cum toto vase: Postea reduc suum liquorem primum, qui est aqua & non oleum, super fæces: & reitera tuam distillationem, sicut iã dictum est, quousque fæces maneant siccæ & combustæ: & quòd humidum vnctuosum sit totum sublimatum sicut anima in substantia spiritus. Et fili, natura nostri spiritus operatur in omnibus rebus, & omnem rem excedit: & per illum fit nigredo, albedo rubedo, si quãdo scies bene miscere. Mistio illarum fit sicut tibi diximus, quia vnum intrat in aliud & figit illud, & rarefactum impletur condensato: & condensatum subtiliatur per rarefactũ: & totũ illud fit per solutionem & calefactionem & leui igne. Et iste ignis debet continuari,

quovſque elementa ſint inuicem amplexa cum terminatione ſuæ humiditatis, & ſua terminatio eſt quòd omne modicum comburatur, quovſque lento igne deſiccetur. Et ſcias fili, quòd vnum comburit aliud, & confortat, & docet pugnare contra ignem. Et ſic fili in coquendo perſequens elementa ad lentum ignem lætantur & conuertuntur in extremas naturas, quia liqueſactum totaliter cõminuitur, & fit non liquefactum, & humidum fit ſpiſſum. Et per iſtum modũ fit corpus ſpiritus, & fit tenuis & fortis pugnans contra ignẽ. Et fili, proprietas cuiuslibet mercurij eſt diſſoluere & dealbare ſuum ſulfur. Et proprietas ſulfuris ſui eſt congelare et depurare ſuũ arg. viu. Et fili, iſte vapor qui congelat arg. viu. eſt de natura ſuæ propriæ ſubſtantiæ mediæ, quæ ſtat in tẽrra ſicca ſubtili aerea miſta et digeſta et cocta cum lento igne ſecũ continuã do. Propter hoc igitur reducitur arg. viu. diſſolutũ ſuper ſuam terrã ſiccã paulatim, non autẽ ſemel ſeu ſimul: quia virtus ſulfuris draconici citius conuertit modicum diuiſum, quàm multum indiuiſum. Obſerua igitur quòd virtus draconis (id eſt lapidis philoſophici) non regitur pelago de Satalia: Quia hoc tu debes facere per intentionẽ congelandi & nõ ſoluẽdi. Sic fili, arg. viu. regnat prius contra ſulfur, ſicut patet per virtutem præcedentis capituli. Continua igitur ſuam operationẽ, aſſationem, & imbibitionẽ, quovſque prima aqua habeat totum dealbatum, & ſit congelata per vaporẽ ſulfuris. Aliud nõ oportet te facere per contrariã operationẽ, quia ſicut arg. viu. vincit ſulfur per totũ: ſic per contrarium, ſulfur ſiccũ vincit arg. viu. per congelationem, & per reiteranem ſublimationis talis ſicut diximus. Et quando per iam dictam ſublimationem & frequentem aſſationem videris quòd maior pars mercurij quantitatis fuerit deleta, reitera cum forti igne ſublimationem ſuper illũ, quovſq; plus de ſua aqueitate purgaueris ex toto: & quando videris, quòd totũ fuerit eleuatũ ſiccum ad modũ puluerís mortui albioris niue contra ſpondilia vaſis, reitera iterum ſublimationẽ ſolùm per ſe ſine fęcibus ſuis: tunc enim erit perfectè mũdificatus & ſublimatus ad efficiendam tincturã ad album, cui non poteſt ſimilis inueniri. Quando ſublimaueris et repereris dictam purã ſubſtantiam mercurij, tunc fixabis vnã partem illius, & nos tibi dicemus modũ fixationis in lapide maiori. Et quando illa pars fuerit fixata, fixabis poſtmodũ aliam. Igitur reitera ſublimationẽ partis non fixæ ſuper rem fixam, quovſque illa ſimiliter ſit fixa, cum experiẽtia probando ſi bonam fuſionẽ tibi præſtiterit ſuper ignẽ: Et ſi ſic, factum eſt: ſi non, coniunge ſibi de arg. viu. exuberato, reiterando ſuã ſublimationẽ, quovſq; ſit fuſibile. Et modum exuberationis cuiuslibet arg. vi. tibi dedimus, ſi nos intellexiſti in practica lapidis maioris, in cap. quod incipit, Fili exuberatio nutritiua non eſt aliud & c. Et in iſta practica, in cap. quod incipit, Tu accipias & c. ſed illa illud facit de ſuomet arg. viuo. Et ideo ipſa eſt ſimplex: ſi vis illam magis compoſitã, & vis eam de mercurio, diſſolue eam in aqua prima quæ eſt exuberata ex anima dicti mercurij de quo fit tinctura, poſtea ſepara aquã per diſtillationem ſuper fæces, quovſque aqua biberit & traxerit ad ſe humiditatem fæcum mercurij. Iſta eſt humiditas creatiua quę ſuper omnes alias manet ſuper pugnam ignis. Et ſic per ſolã ſubſtãtiam mercurij facimus excellentẽ medicinã albedinis. Et ſicut dicimus de vno, ſic intelligenos dicere de omnibus: non expellimus aliquem nec vulgarẽ nec communem. Et quando dicimus cõmunem, dicimus de illo quem Philoſophi intelligunt: Et quando dicimus vulgarem, loquimur de illo quem ruſticus intelligit, qui venditur in apothecis. Sed bene intellige, quòd vbi ipſe eſt communis, ponitur ſicut ſcimus nos, qui illum cognoſcimus in propria virtute & c.

Inten-

INTENTIO SVMMARIA, QVAE ALITER DICITVR Repertorium, valde vtilis ad intelligentiam Testamenti, codicilli, & aliorum librorum Raymundi Lullij.

AQVA nostra philosophica tribus naturis componitur b, e, & h. & aqua mineræ consimilis, in qua lapis noster dissoluitur, & in ipsa terminatur, dealbatur, & rubificatur: non enim operi coniungitur nisi essentialiter humefaciendo partes lapidis resoluti, tanquã phlegma præseruans totum opus à combustione, industria artificis mediante: Veruntamen noueritis totam eius substantiam, scilicet phlegma in decoctione à toto composito separari. Est enim phlegma nostrum substãtia media, & aqua mercurij prima, in qua principiũ lapidis est, scilicet dissolutio eius, nec intrat cum eo, quanuis viscera eius implentur naturæ sensu ablato, nisi tanquã phlegmatica humectans partes rerum, & non generans vel augens. Vnde radicales humores sunt essentiales lapidis partes sibi ipsis rebus imbibitæ, à quibus constant partes rerum duntaxat: per istud vtique augetur & nutritur quodcũque augetur & nutritur, per exuberationem illius humoris radicalis nutritur & augetur lapis noster, de quo loquitur in suo codicillo in cap. de Virtutibus & doctrina, quibus corrigitur error & c, & de illius exuberatione loquit in sua practica. Est autem istud verè natura germinata, quæ quanto magis in suo vase per ignem exigentem suo phlegmate decoquitur, tanto eius magis insita virtus cum singulis partibus amplius decoratur & aptior redditur, vt ex ipsa fructus multiplex generetur. Hoc enim dicitur natura, mediũ, & lapis, & mercurius, arsenicum & spiritus subtilis, duabus participans extremitatibus, & sulfur album & rubeum, stringens mercurium, & conuertens ipsum in argentum melius quàm de minera. Phlegma enim in quo decoquitur sulfur nostrũ quod dicitur aurum istud est, vt recipiatur spiritualiter aer humidus in mercurij substantia, donec ipsius media pars in aquam condensetur actione caloris corporis mediante: nanque corpus metallicum velut virtus agens operatur tanquã masculus. Et istud ideo quoniam de proprietate sui est quòd calor ipsius in humido includitur aereo, qui quum intrat poros mercurij frigidi, patitur & alteratur paulatim & paulatim: vt illud quod digeritur per calidum naturale, id resoluatur in aquam per minima: quoniam de proprietate cuiuslibet elementi est habere in se contrarietatem & agere in suum contrariũ: partes verò quæ in aquam resoluuntur, sunt in forma argẽti viui amalgamati cum corpore, qui resolui nequeunt, nisi magis & magis subtilientur. Et ideo si arg. viui volueris frigiditatem dissoluere, magis ipsam coagulas. Calor corporis quidem digerit & resoluit mercurium quantum deportatur in aquã cum suis partibus mercurialibus dissolutis: & sic phlegma nostrum ex tribus constat substantijs essentialibus, quæ quidem essentiæ elementorum sic ligantur adinuicem, quòd plurimum vniuscuiusque cum plurimo alterius est adiunctum qualitatibus ipsorum: vnde Alexander Peripateticus dicit, quòd commistio elementorum facit mirabilia: eo quòd elementa quosdam effectus melius operantur in misto quàm in simplici. Et illud ideo quoniam in tali misto remanent propriæ essentiæ elementorum, quæ sunt propriæ virtutes operatiuæ, vt patet per aquã nostram philosophicam, quæ dicitur Metallina, eo quòd ex solo genere metallico generatur. In hac enim aqua saluatur dispositio media, quæ est inter mollitiem & duritiem mediante qua fit transitus à mollitie argenti viui ad duritiem metalli perfectissimam. Vnde nunquam fit transitus de extremo ad extremum, seu de contrario ad contrarium nisi per dispositionem determinatã,

quæ participat de duobus contrarijs. Nec est ista dispositio essentialis, arg. vi. in sua natura, nec sulfur in sui substantia seu natura, sed solùm pars illorum: ex quorum alteratione partium essentialium ad terream substãtiam mediã vna nimiter peruenerũt: ideoq; fixationẽ quandã suscipit tanquam spiritus fixionis pronus ad requiem, qui cũ fixatur, separatur phlegma eius per desiccationem à toto cõposito generato. Ad suscipiendũ ergo phlegma, condensa aerẽ per calidum & siccũ, & siccũ rectifica per calidum & humidum (inhumando) & habebis aerem in vaporẽ: quoniam aer spiritualiter intercipitur in auri materia, & aliorum mistorũ. Aqua verò nostra cõposita post eius separationẽ alẽ bici est in colore clara sicut aqua cõmunis, & in principio suę separationis per filtrum, est in colore pallido, habẽs albedinẽ sicut albedo palearũ tritici: cuius causa est digestio (seu concoctio) conuertens corpus ad citrinitatẽ. Et anteq; separetur per filtrũ est nigra: cuius causa est corruptio terrestreitatis corporis tenebrosi, lucidiores partes corporis detegens in forma corrupta, quãuis ita non sit. Et post eius decoctionem completam quæ fit per rarefactionem est candida in occulto: qui quidem candor nil aliud est quàm spiritus à corpore resolutus, deportatus in phlegmate suo. Phlegma verò variatur in colore, quotiescunque enim suum continens variatur, & toties phlegma: quoniam phlegma non variatur nisi propter formam spiritus. Nam spiritus in aliqua decoctione variatur in colore, & certè etiam tenetur in pondere, & augmentatur in virtute & potentia. Quum verò terra imbibitur cum aqua post separationẽ per filtrum, albescit materia nigra super Porfidum: sed statim cum materia cõuertitur, albedo occultatur in materia: & ita facit donec virtus aquæ vincit virtutem terræ. Attamẽ anteq; ad eius terminũ verum in colore terra peruenerit, multi vel quasi infiniti colores apparebunt, de quib. incertissimè sciret aliquis dare intelligẽtiã. Facit enim terra in decoctione sua cũ aqua sua multas glãdulositates siue gibbositates ad modum ampullarũ, in quibus apparent omnes colores mundi ita resplendentes, quòd rarò crederet quis, nisi qui videt & expertus est. Substantia verò huius aquæ est spiritus corporis lucidans atq; illuminãs: qui in radice naturæ, metallo erat vnitus & coagulatus, nõ igne, sed virtute mirabili: sed dum coagulatus est, inuenitur participans duabus extremitatibus: & est partim fixus & partim volatilis: & ideo dicitur mediũ, in quo est virtus fixatiua: sed dum figitur, sequitur propriam naturam metalli, eo quòd materia est natura metalli. Hoc enim vocatur sulfur, & est liquor dulcis, ad modum spiritus in puluerem sublimatus: nunquam enim potest creari liquabilitas in materia aliqua nisi mediante isto spiritu liquoroso. Iste enim spiritus generatur ex humore seminali duorum contrariorum quo ad caliditatem & frigiditatem: & vnius generis, quo ad suam naturam, quorum vnus est Sol, & aliud arg. viu. in vno gradu, in alio verò gradu est Luna & arg. viu. Veruntamẽ hoc arg. viu. in certo gradu, quãdo cum Sole coniungitur, cum nõ sit arg. viu. in natura sua, quia alias fortiores vires acquisiuit caliditatis. Arg. verò viu. tanquam materia patiens iungitur Soli: Sol verò tanquã agens. Non autẽ Sol iungitur arg. viuo, nec masculus cum femella, nec è conuerso: quoniam realiter natura media viui arg. dominatur in auri materia & corrumpit ipsum, ac si ageret in ea sicut masculus. Non autẽ solùm corrumpit ipsum, sed vlterius ingreditur humiditatem fixam & calidã Solis, & cum suo iungitur spiritu, & hoc mediante illo in quo deportatur vtriusque genus. Vnde Sol non iungitur cũ arg. viuo, nec arg. viu. cũ Sole nisi per substantiã mediã. Nec vnum diligeret aliud nisi per talem dispositionem naturæ affinem, quorum substantia vna, scilicet arg. viu. supereminet substantiam Solis in quadrupla sui parte, & Luna in du-

pla

pla sui parte,eo quòd frigidior Sole:quia magis vigent virtutes actiuæ in Sole quàm in Luna in principio confectionis lapidis. Veruntamen quãtitas materiæ Solis non excedit precium in veritate vnius aurei. Plus autem excedit in valore materia Lunaris, eo quòd terrestrioris naturæ & fragilioris virtutis est. Et ideo cum auri virtute confortatur,& sine ipso debilitatur: Nam Luna quamuis frigida sit apud omnes in secundo,tamen est in tertio gradu:sed non habet tantam virtutem quòd possit agere in materiam passiuam arg. viui, nisi succurratur per materiam magis actiuam:& ideo terra sulfuris præparatur cũ arsenico nostro,sicut arsenicum cum sulfure nostro.(arsenicum nostrum, terra Lunæ:sulfur, terra auri). Sulfuris autem cõpositio est, quòd si decoquatur oleo suo (id est aere) cum modico fermenti infra octo dies reuertitur totũ in puluerem rubicundissimum tingens argentum in aurum.

Vbi seruetur materia quæsita.

PRæparatio autem aquarum, & an debeat poni in opere, & quid de ipsis fieri debeat,iam enarratum est in libris Philosophorũ. Et iam dixi, quòd materia quæsita reseruatur in humido balneo Mariæ,phlegmatico cõseruatiuo & putrefactiuo cum sua spissitudine in furno secreto Philosophorum.

Qualiter fiat distillatio.

DIstillatio autem fit per venas vitri absque separatione materialium: imò coniunctione in furno nostro secreto est nostra sublimatio.Et iã de mediorum naturis est satis declaratum.

Quomodo corpora nutriantur.

COrpora autem non nutriuntur,sed solum germen eorum in se ipsis cum igne variæ decoctionis,circa quam est hîc aspicienda practica. Nam & corpora non sunt nisi germinis eorum pabula:quoniam hoc certum est quòd corpora mutantur,& alterantur,& reducuntur ad naturã germinis spiritualis:ipsum enim germen augmentatur congelando,& nutrit se ipsum dilatando sicut puer cum lacte virginis:ita quòd corpora tanquam fercula eius resoluuntur,& in ipsum conuertuntur:sic quòd dissolutio corporũ fit, cùm spiritus congelatur & nutritur. Et congelatio spiritus fit, cùm corpora dissoluuntur,& in aliam naturam reducuntur. Et ita congelatio vnius nõ fit absq; dissolutione alterius,nec è conuerso. Et generatio formæ aduenientis non potest fieri absq; corruptione præcedẽtis. Forma quidem corporum propter formã spiritus aduenientem,& tota substantia corporis cedit in alimentũ, & formã substantialem spiritus:sic quòd omnis solutio est mortifera(corpori)sicut omnis congelatio viuificatiua,& causa vitæ propinquissima.

De forma uasis,& qualis sit.

FOrma vasis quidem artificialis in quo dictum opus perficitur, talis est qualis est forma vasis naturalis cũ suis longis venis,in quibus fit separatio puri ab impuro:nec est alterius formæ,& est vnicum vas cum duabus cãnis. Nam ad hoc præcipuè debemus naturam imitari.

Quando fiat fermentatio.

FErmentatio autem fit post originem infantis(id est post sublimationẽ sulfuris)vt sibi administretur optimũ ferculũ existens cum tota sui substãtia, vt corpus debile magis ac magis substẽtetur & reducatur ad naturam fortiorem. Nam fermentatio nil aliud est, q̃ cibus spiritualis conuertibilis in essẽtiã infantis:& vt totũ efficiatur opus vnius naturæ:verũtamen in tali cibo præcedit ipsius præparatio. Nã hæc fermentatio cibalis,debet esse de sua propria natura,& sibi assimilanti, quoniam nisi assimilaretur ei, nunquã in eorum naturam incorporaretur,vel conuerteretur in naturam sulfuris.

Quare fermentum præparatur.

PRæparatur quidem & subtiliatur vt puræ sit nutrimentalis conuersionis & tunc talis est natura nostri lapidis quòd est conseruatiuus & confortatiuus: quantò enim magis præparaueris fermentum, tantò magis habilius erit ad conuertendum & dirigendum.

Quot modis fiat præparatio fermenti.

FIt autem præparatio fermenti multis modis: vno modo per dissolutionẽ in aquam lapidis, & per reductionem: alio modo per calcinationem & lauationem cum arg. viuo, & eleuationem eius substantiæ mediæ: & deinde per dissolutionem in aquam lapidis & aquarum coniunctionem, & per istum modum est facilius conuersiuus: Alio modo per inceratione calcis, & dissolutionem eius: Alio etiam modo per vacuitatem suæ naturę terrestris duræ & compactæ. Lapis enim noster est sicut corpus simplex, quod recipit cuiuscunque rei formam quæ sibi adiungatur.

Quomodo fiat coniunctio Solis & Lunæ.

CVm verò lapis ad album perficitur, fit coniunctio Solis & Lunæ, donec Sol traxerit Lunæ substantiam ad eius naturæ colorem: hoc verò fit cum igne lapidis: deinde continuetur, quousque patiatur cum rebus sui generis.

Quomodo medicina habeat ingressum.

Medicinæ autem tam albæ quàm rubeæ cadere possunt & impressionem habere in omni quod sibi per minima iungitur.

Ad dandum ingressionem medicinæ.

SI autem volueris facere proiectionem super corpus, pone de eius spiritu in Elixir, & per talem artificium in illud habebit ingressum medicina: Et in hoc latet Practica apud plures.

ARISTOTELES DE PERFECTO MAGISTERIO.

CVm solerti indagine vniuersarum rerum artificia philosophia comperierit sedulitate, tũ carissime fili, exquisitionis sagacia Alchymiæ artis magisterium adinuenit: quod eatenus reliquarum rerum præpollet argumentis, quatenus ipsum de secretioribus naturæ abditis reperitur. Ratio enim sufficit huius artis operandarum rerum apparẽtes & manifestas virtutes vel naturas tantùm cognoscere: Nihil enim in arte hac perficeret nisi earũdem interiores vel occultas naturas absque errore quis cognosceret. Ars enim hæc de Philosophia, est occulta, & est de illa parte Philosophiæ, quæ Meteora nuncupatur. Loquitur enim ars hæc non solùm de eleuatione & depressione elementorum, sed etiam elementatorũ: Scias hoc quia magnum secretum est. Scias præterea hanc artem vocari inferiorem Astronomiam, & superiori primæ est comparatiua. Loquitur enim superior Astronomia de stellis fixis in firmamento igneo, & de septẽ erraticis quæ planetæ nũcupantur, quia motu contrario firmamenti feruntur: Hæc autem ars loquitur de lapidibus fixis in igne, & de his quæ ab igne fugiũt: Lapides verò quæ stellæ dicuntur, sunt Sol, Luna, Mars, Saturnus, Iupiter, Venus, nitrum, calx, carbunculus, smaragdus, & reliqui lapides, qui ab igne non fugiunt. Lapides verò qui planetæ vocantur, sunt arg. viu. sulfur, arsenicum, sal armoniacum, tutia, magnesia, & marchasita. Isti enim super ignem non perseuerãt, sed seorsum & paulatim ab eo fugiunt & euolant, nisi ad ipsum sustinendum quibusdã in-

enoda-

enodabilibus vinculis & artificiosis nexibus indissolubiliter constringantur: quæ diutina constantia & subtili meditatione instantiq; simul operatione nõ festina, post multorum laborum fallacias & operationum diuersa sophismata philosophia perfectissimè est consecuta, & eorum arcana suis reliquit filijs. Si enim alius, quàm eius filius hoc attentare præsumpserit, vt indignus penitus repulsam patietur; & se, opus, & expẽsas amisisse meritò deplorabit: scias hoc quia magnum secretum est. Vocantur autem prætacti lapides fusi super ignẽ corpora & animalia, & fugientes ab igne, spiritus. Sicut enim corpus siue anima nõ viuit nec erigitur nisi prius spiritetur, sic & prędicta corpora quasi mortua iacent, nisi cum prædictis spiritibus viuificentur & erigãtur, seu opere naturæ in mineris suis fiat in millibus annorum, seu opere philosophiæ cum sint effossa de suis mineris, & hoc fit in die vna respectu operis naturæ: imò vt verius fateatur in hora vna: fit tamen cum medicamine, cuius compositio multi temporis spacium anticipauit. Dicuntur etiã lapides fixi super ignem substantiæ, & fugientes ab igne: quia sicut substantiæ per se stant, nec alterius naturæ beneficio reguntur, sic lapides fixi super ignem sua potestate perseuerant: & sicut accidẽtia non possunt suas qualitates ostendere nisi cùm fuerint substantijs sociata, sic lapides fugientes ab igne non possunt suas demonstrare virtutes nisi cum fixis fuerint maritati: Scias hoc, quia magnum secretum est. Scias quoque quòd prędicta non bene ad inuicem se recipiunt, nisi prius fuerint vtraque munda: non enim recipit corpus spiritũ, nec spiritus corpus, ita quòd fiat spirituale corporeum, & corporeũ spirituale, nisi sint ab omni sorde prius perfectissimè defœdata vel defæcata: cum verò sint sic, complectũtur corpus & spiritum, & spiritus corpus, & prouenit ex eis operatio perfecta. Et eriguntur corpora in examinatione, & spiritus tenentur à corporibus super ignem: Scias hoc quia est magnum secretum. Quicunque igitur hoc ignorat secretũ, ab opere manum suspendat, donec ipsum sciat: Dum enim hoc ignorauerit, nõ gaudebit operis sui perfectione: & cum hoc sciuerit, gratulabitur sibi operationẽ ad vota cõpleri. Rogo itaq; te fili, vt inceſſabili lectione philosophiæ libros scruteris, vt & eius filius & huius arcani magisterij habere sagaciã merearis. Qui enim in legendis libris defes extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit: quia non potest de leui eius in Practica manus crescere cuius in Theorica intellectus desudare renuerit. Ille nanq; ad operationẽ securius accedit, in cuius mentis ænigmate plures operationum imagines variq; resultant. Ne autem tu fili carissime omnia philosophię volumina ad inueniẽdum prælibata secreta quasi errabundus percurreres, hunc librũ tuo conscripsi nomini: in quo omnia ea cum suis præparationibus per sermonẽ completum redegi, quæ in prænominatis nominibus propinquiora, faciliora & notiora reperi ad componendum album & rubeum Elixir, vt tibi ad operandũ facilis esset aditus.

Est autem Elixir compositum ex speciebus limpidis antidotũ, medicina & purgamentum omnium corporum curandorum & purgandorum, & attorniandorum in Lunificum & Solificum verum. Caueas ergo ne ad condendũ, vel componendum procedas, antequàm inueneris componentium pondera completa. Quia secundum componentium ponderum perfectionem, erit cõpositionis operatio. Scias hoc quia est magnum secretum. Scias etiam quòd non poteris perfectè mundificare, nisi prius mundificandorũ naturas omnes & ægritudines bene cognoueris. Sunt etiam in prælibatis corporibus quędã ægritudines, quas partim à mineris suis, & partim ab elementis suis contrahũt qualitatibus. Omnis etiam elemẽtata res quatuor in se retinet qualitates acti- *Elixir quid*

uas & paſsiuas, exterius ſiue interius, mollitiem ſiue duritiem & horum mediũ verbi gratia, res ſi exterius eſt calida & humida & mollis, interius eſt frigida & ſicca & dura: Quia omnis rei manifeſtum, ſuo contrarium occulto: Scias, quia eſt multũ ſecretum. Vnde ſi perfectè cognoueris exteriorũ rerũ conſiſtentias & interiores de leui tu cognoſceres, & è conuerſo. Et ſi occulta manifeſtare ſcieris, ſcies & manifeſta occultare: Sed in quibuſdam rebus, vt in plumbo, totum manifeſtatum occultari, & totum occultum manifeſtari. Et in quibuſdam medium occultum manifeſtari tantùm, vt in ære, & medium occultum manifeſtari vt aurum, vt ad ſanitatem perfectam perueniant, vel ſaltem ad neutralitatis officium perducantur. Scias hoc, quia eſt maximũ ſecretum. Scias etiã, quòd rerum quædam ſunt ſanæ, quædam ſunt ægræ: Sanæ dicũtur in quibus quatuor qualitates cum mollitie & duritie ita æqualiter exiſtunt, quòd nulla earum vincitur à ſua contraria, ſicut in auro perfecto: In ipſo nanque ſunt ita æquatæ, quòd neutra ſuperfluit alteri: Aegræ dicuntur illæ, in quibus eſt huiuſmodi contrarium: Neutræ verò dicuntur illæ, in quibus ſpecies æqua proportione terminatæ ſunt, tamen vna parum vincit alteram, ita quòd leui artificio & pauco medicamine ſanantur, vt eſt aurum album & argentum purum in quibus ſola tinctura fixa incolumitas reſtauratur. Scias hoc quia &c. Vt autem hoc facere ſcias, totis viribus enitaris, & tu labora vt intelligas quę dicam & Deus alleuiet te: Scias quoq; q̃ res ita ſubtili artificio, & myſtica cõiunctione adinuicem ſunt æqualiter commiſtæ, quòd in qualibet re omnis res exiſtit per potentiam, etiam ſi per viſum in ipſa non comprehendatur, ſed in rebus liquefactis clarius quàm in aliqua re diſcernitur: Sunt enim auri interiora argentea, & argenti aurea, & è conuerſo. Et in ære ſunt ſimiliter aurum & argentum potentialiter, licet non viſibiliter: & in eiſdem ſunt plumbum potentialiter & ſtannum: & in iſtis ſunt è conuerſo aurum & arg. in potentia: quod totũ tibi patebit cum eorum præparationem & ſubſtantiarum ipſorum transformationem, & ipſorum commutationem ſecundum naturæ actionem ſcies. Scias etiam quòd non conuenit cum lapidibus non præparatis aliquid operari. Eſt enim operatio theſaurus rei & hoſpitium complementi. Si ergo cõpleta & perfecta præceſſerit operatio, perfectum & completum aderit complementum: Et ſi diminuta, diminutum. Et quantũ decreſcit perfectionis in præparatione, tantum expectetur diminutionis in operis proiectione. Semper tamen oppoſitiones vis aliqua proculdubio præſtolatur. Præcedit autem operationem perfectæ operationis quædam rerum purificatio, quæ à quibuſdam mundificatio, & à quibuſdam adminiſtratio, à quibuſdam rectificatio, à quibuſdam ablutio, & à quibuſdam ſeparatio nuncupatur. Ipſa enim puriores rerum partes diſgregat ab impuris, vt grauioribus abiectis partibus, cum leuioribus opus compleatur: Et hoc dedit Hermes intelligere in ſuo ſecreto, quod de hoc opere compoſuit: dixit, Separabis terrã ab igne, & ſubtile à ſpiſſo. Scias hoc quia magnum &c. Scias quoq; quòd perfectæ præparationis negocium non ſolùm contra ſuperfluorum remotionem, verùm etiam contra deficientium adiectionem verſatur, ſecundum quòd in quodam opere meo habetur, quod Lumen luminum inſcribitur. In eo nãque inter cætera quæ de huius magiſterij ſubtilitate reſeruaui, dilucidè dixi, Quòd perfectè præparare, eſt ſuperflua demere, & deficientia ſupplere: quia non poſſunt grauia niſi cum leuium ſuperius, nec grauia niſi cum grauium inferius conſortio detrudi: nec poſſet calidum niſi frigidi, nec frigidum niſi calidi: nec humidum niſi ſicci, nec ſiccũ niſi humidi: nec durum niſi mollis, nec molle niſi duri adiunctione aliquo modo temperari vel præparari. Quum verò alternatim congruè deſponſantur,

genera-

generatur ex eis substantia temperata, quam non potest ignis violentia superare, nec terræ fœtulentia vitiare, nec aquæ limositas condensare, nec contractus omnes obumbrare. Et Hermes huius doctrinæ princeps in fine sui prænominati secreti, volens quomodo, & ex quibus lapis, quem prædixerat omnem rem subtilem vincere, & omnem rem solidam penetrare, compositus esset, ostendere, hoc idem insinuat, cùm dixit, Sicut hic mundus creatus est, ita lapis quẽ dixi est creatus, id est factus: hoc est, sicut hic mundus sensilis ex gra uibus & leuibus, mollibus & duris, calidis & frigidis, humidis & siccis inter se inuicem à natura cõcordiæ pace ligatis perpetuus est effectus, ita & lapis quẽ prædixi, omnem rem subtilem, & omnem rem solidam penetrare, ex eisdem in id ipsum per philosophiam verò ex amicabili fœderatis super ignem perpetuus est creatus. Scias hoc: Perfecta verò corporum & spirituum præparatio per superflui remotionem & absentis additionem, exercitio quatuor regiminum adimpletur: Primum eorum est ad naturam ignis reductio: secũdum est in aqua resolutio: tertium est in aere leuigatio: quartum est ad terram compressio. Primum fit calcinando, secundum soluendo, tertium per alembicum distillando, quartum verò igne leui coagulando vel congelando. Et hoc est eorum integra præparatio: & hoc innuit Hermes in suo secreto prænominato, cùm dixit, Suauiter cum magno ingenio ascendit à terra in cælum, & iterum descendit in terram: per hæc enim dedit intelligere, corporum calcinationem, & spirituum cum sublimatione fixionem: quia hoc est eorum calcinatio. Et solutionem ostendere volens, ait, Nutrix est eius terra, id est inhumatio: nutrix eius, & reuiuificatrix est: per ipsam enim res, quæ fuerant prius cum calcinatione mortificatæ, nutriuntur & reuiuificantur cum in liquorem in mundatione rediguntur. Item vt ostenderet distillationem per alembicum, ait, Portauit illud ventus in ventre suo: cùm enim aquam per alembicum distillatur, tunc prius per ventum, id est fumum in aere leuigatur, & ab inferiori parte vasis ad alembici verticem deportatur, licet propter conclusionem iterum in aquam reuertatur. Hanc autem distillationem quidam in rebus liquorosis loco sublimationis habuerunt, & ipsam sublimationem nomine vocauerunt. Item vt ostenderet coagulationem, in quas vis eius integra est, si versa fuerit in terrã, id est ad fixionem, vt ostenderet generaliter quidquid per partes prius expressérat, dixit, Et recipiet vim superiorem & inferiorem, id est naturam superiorum & inferiorum elementorum: quia licet à leuioribus exordium sortiatur, debent tamen in grauia terminari, ad hoc vt super ignem perpetuam habeat perseuerãtiam. Hic enim loquens de præparatione vnius illorum tantùm quæ ad componendum lapidem philosophicum requirit, exemplificando de vno, vt breuis fieret, in vnoquoque singulorum præparationem integram denotat, quia tunc est eorum peracta præparatio, cùm versa sunt in terram, id est ad fixionẽ super ignem, & fusionem faciunt sine fumigatione: & tunc vincent omnem rẽ subtilem, & omnem rem solidam penetrabunt. Scias hoc & c. Scias præterea, quòd propter difficultatem & longitudinem integræ præparationis, quidam in agendo omittunt vnum quatuor prædictorum regiminum, quidam duo, quidam tria: & cum vno tantùm procedunt ad componendum: quia quidam calcinant tantùm, & componunt: quidam calcinant & soluunt & componunt, & ita de reliquis. Vnde scias quòd prędictorum multiplices manauerũt compositiones secundum varios diuersorumq; Philosophorũ processus, tum cum igne, tum cum solutione, tum cum vtroque.

Quidam enim dixerunt, quòd prædictorum non potest fieri totalis & perfecta commistio, nisi cum igne: Et quidam quòd non nisi cum solutio-

ne:& quidam quòd non niſi cum vtroque. Illorum autem qui cum ſolo igne operabantur,duplex erat proceſſus:Quidam enim accipiebant prædicta tantùm ſeparata,& conterebant in vnum fortiter & ſublimabant ſubtile à ſpiſſo, ſemper reducẽdo id quod erat ſuperius ſuper id quod erat inferius,donec totum inferius remaneret, & in ſpiſsi naturam per ignis officium tranſmeabat. Et dicebant quòd hoc modo fiebat Elixir firmum ſuper ignem apud Arabes. Quidam verò ſpiritus prælibatos cum ſublimatione figebant,&poſtea ſociabant eos corporibus calcinatis vel ablutis,& ex eis vnum corpus cum fuſione faciebant:& dicebant quòd erat Elixir firmum ſuper ignem:Et ſunt viæ illorũ qui cum ſolo igne operabantur.Illorum verò qui cum ſolutioue tantùm operabantur,duplex erat via:Quidam enim vnumquodque prædictorum ſeparatorum per ſe ſoluebãt,& eorum aquas ſecundum iuſta pondera permiſcebãt, & congelabant in lapidem,& dicebant quòd hoc erat perfectum Elixir. Alij verò huius ſectæ Philoſophi accipiebant prædicta abluta,& componebãt omnia ſimul & ſoluebant inſimul,& poſtea coagulabant: Verumtamen quidã ſolutione facta,aquas ſolutorum diſtillabant per alembicum, dicentes, quòd hoc erat complementum claritatis ipſorũ & ſplendoris,& tincturæ exaggregato proueniebant inde. Nam aqua clariſsima quam poſtea in aquam coagulabant, dicebant quòd illud erat veriſsimum Elixir. Illorum verò qui cum vtroque procedebant,ſeptuplex erãt ſemita:Quidam enim ſoluebant corpora calcinata,& inde imbibebant ſpiritus ſublimatos, & inde imbibebant corpora calcinata:Sed tamen hoc debilius eſt primo. Quidam autem cibabant arg.viu.cum corporibus,& ſoluebant,& ex huius aqua imbibebant ſulfur & arſenicum ſublimatum,& iterum ſoluebant totum hoc,& congelabant,& dicebant quòd hoc erat Elxir perfectum.Quidam verò cum ſulfure & arſenico ſeparatis,cibabant corpora ſublimanda cum pondere ſui,& poſtea ſoluebant & potabant inde duplum arg.viui ſeparati,& iterum ſoluebant & coagulabãt & dicebãt quòd hoc erat Elixir rectum & bonum.Quidam verò cum corporibus cibatis cum ſulfure & arſenico,vt dictum eſt,cibabant arg.viu.& coagulabant,& dicebant quòd hoc erat rectum & bonum Elixir. Quidam autẽ dicentes verè veriſsimum Elixir ex quatuor rebus debere conſtare eiuſdem generis,non diuerſi,& non ex pluribus nec paucioribus,quia tunc corrumpere tur corpus, componebant Elixir ex quatuor ſpiritibus principalibus, ſcilicet arg.viuo,ſulfure,arſenico,& ſale armoniaco:ita tamen quòd arg.viu.prius ſublimando figebant,& poſtea ſoluebant ipſum cum ſale armoniaco præparato,diſſoluto & diſtillato per alembicum: & tunc arg.viu.ſic diſſolutum diſtillabant per alembicum,& poſt ipſum coagulabant,& dicebãt quòd ipſum ſic præparatum eſt, vera huius artis medicina,& lapis non lapis, & corpus ſpirituale,& ſpirituale corporeum,& id quod retinet omne volatile à fuga, & fermentum,& tinctura duorum Elixirum, & arg.viu.accidentale quod prætulit ſe auro,& vincit ipſum,& illud quoque occidit & viuere facit, & verum arg. viu.coagulatum,& pater omnium mirabilium huius magiſterij.Poſtquàm verò ipſum coagulauerant,vt dictum eſt,ipſum cum aqua ſalis armoniaci præparati & fixi, iterum ſoluebant,& inde imbibebant arg. viu, ſublimatũ & ſulfur, & arſenicum præparata,& tunc ſoluebant omnia ſimul,& poſt diſtillabant & coagulabant,& hæc coagulatione vltima cerabant,& dicebãt quòd hoc erat verè veriſsimum Elixir:Ego autem noui veriſsimè quòd quodlibet prædictorum corporum & ſpirituum,ſi perfecta præparatione fuerit præparatum, album & rubeum eſt Elixir per ſe ſolum:Scias hoc & c. Licet autem quàm plures fuerint adhuc modi ex prædictis corporibus & ſpiritibus Elixir componendi

nendi ex obscurissimis verbis Hermetis à diuersis Philosophis enucleatis scripti, laudabiliores tamen & & eos qui veraciores existunt secundum huius rei proprium euentum semper cum Dei auxilio sum secutus. Itaque tu fili carissime operare secundum quem volueris prædictorum sex modorum, neq; ad alios modos tua declinet intentio: quia si secundum ipsos fueris operatus, inceptum opus cum Dei auxilio fine concludes congruo, & exinde laboris mercedem recipies.

Secunda huius artis ratio.

Secunda ratio.

OMnia quidem corpora quæ à Lunari globo inferius à summo condita sunt opifice, quatuor participant elementis, & quatuor naturis, & quatuor naturarum complexionibus,, & quatuor principalibus coloribus & quatuor saporibus, & quatuor odoribus, & duobus sexubus. Elemẽta quatuor sunt, ignis, aer, aqua, & terra: quatuor humores naturales, sunt sanguis, bilis flaua, phlegma, melãcholia. Naturæ sunt quatuor, caliditas, frigiditas, humiditas & siccitas. Quatuor naturarum complexiones sunt, caliditas & siccitas, caliditas & humiditas, frigiditas & siccitas, frigiditas & humiditas. Quatuor principales colores sunt, albus, niger, citrinus, rubeus. Quatuor sapores sunt, insipidum, acidum, dulce, & amarum. Quatuor odores sunt, bonus, fœtidus, acutus, remissus, id est non multum acutus. Sexus duo sunt masculus & fœmina. Altitudo corporis est eius manifestum. Profunditas corporis est eius occultum. Et latitudo est eius medium. Participant ergo omnia prædicta corpora secundum has tres dimensiones omnibus prædictis hoc modo: Corpus si in altitudine sua est terreum, in eadem est frigidum & siccum, melãcholicum nigrum, acidum, fœtidum, fœmineum: Et idem in suo profundo est aereum calidum & humidum, sanguineum, citrinum, dulce, odoriferum, masculinum: idem in latitudine sua in vno latere est aqueũ, frigidum & humidum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum: In alio latere est igneum, calidum et siccum, cholericum, rubeum, amarum, acutũ, masculinum. Et hæc sunt ligamenta quibus corpora omnia adinuicem colligãtur, quod in corporibus congelatis clarissimè deprehenditur.

De plumbo.

INcipiam igitur tibi id ostendere, vt perfectius meditari mente, & sermone apertius recitare potero, à plumbo sumpta origine, vt completis & diminutis congelatorum partibus cognitis, & etiam cognito, in qua eorum parte diminutiones sunt completæ, & in qua diminutæ, expeditè & absque confractionibus rectè ad operandum procedas. Voco autem hîc completas quas in præcedenti parte vocaui sanas, ægras & neutras: Sanitas enim perfecta res est. Aegritudo & neutralitas diminuta. Perfectius ergo magisterium est corpora ad sanitatem, quàm ad neutralitatem ducere, cùm scienti vtrunque facile sit & possibile. Quidam verò Sophistæ naturarum rerum inscij, & secretum philosophiæ ignorantes, & regimentorum eius improuidi inuenientes scripturas eius de his rebus, easq; non intelligentes, cùm post opus nihil in manibus suis inueniant, errorem imperitiæ suæ philosophiæ adscribentes, hoc opus non solùm difficile, verumetiam impossibile prædicant: de quibus philosophia non curat: non enim omnes ad hoc epulum conuocat, sed illos tantùm qui huius mensæ accubitus digni, & istius miri refectione epuli sunt inuẽti: Satage ergo fili, vt non sis Sophista, sed sis Philosophus: vt rerum virtutes non solùm meditatione, verumetiã medicatione & experientia cognoscas: Meditatio enim sine experientia nihil prodest: sed experientia sine meditatione proficit. Vnde plus est experientia quàm meditatio perquirẽda. Quicunque igitur expe-

rientiam huius artis fuerit assecutus, erit in hac arte philosophus, & inter mensæ prædictæ conuiuas meritò numerandus, & ex ferculis quæ exuperant rei omnis mundanæ precium dulcedine & affectu perpetuo satiandus. Verùm cùm de huius rei experientia nemo possit prima fronte esse discretus, tibi suadendum prouidi vt operatione incepta non cesses, si prima vice non fueris operatus, sed bis vel ter & etiam amplius si necesse fuerit reitera, quousq; quod appetis perfectissimè deprehendas: neq; ab hac re labor inanis inanium rerũ, nec expensæ rerum te amoueant: quia cum instantia vinces, & cum sapientia superabis, & ad id, Deo duce, deuenies quod optasti: & de manuum labore mercedem & lucrum de rerum sumptibus rehabebis: neque indigebis huius operis reiteratione, ex quo semel ipsum perfecte peregeris. Quòd si prima vel secunda vice labore fatigatus vel expensis perterritus cessaueris, inde detrimentum & non augmentum te scias incursurum. Igitur antequàm incipias delibera, nec inchoes, nisi cõsũmare disponas. Sed ne propter hoc nimia suspensione animum tuum arguam, quod tibi sum pollicitus, accipe.

De plumbo rursus.

PLumbum in sua altitudine frigidum & siccum est, argentum nigrum, molle in actu, & argentum in potentia, nigrum, terreum, melancholicum, acidum, fœtidum, fœmineũ: in suo profundo est aurum, calidum & humidũ aereum, sanguineum, citrinum, dulce, odoriferum, masculinum: in vno latere est frigidum & humidum, stannum & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, albũ, insipidum, remissum, fœmineum: & in alio latere est calidum & siccum, id est ferrum, vel æs, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutũ, masculinum. Cõuertitur igitur plumbum facilius in argentum quàm in aliud corpus, quia facilius est altitudinem corporum detegere, quàm latera eorum vel profunda: Et similiter leuius est manifestare latera eorum quàm profunda.

De stanno.

STannum in altitudine sua est frigidum & humidum, id est secundum stannum & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum. In suo profundo est calidum, & siccum, id est ferrum, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutum, masculinum: in vno latere est frigidum & siccum, id est plumbum & arg. nigrũ, terreum, melancholicum, acidum, fœtidum, fœmineum: in alio latere est calidum & humidum, id est aurum, aereũ, sanguineum, croceum, dulce, odoriferum, masculinum: Conuertitur ergo facilius stannum in arg. vel aurũ quàm in aliquod aliud corpus, quia facilius est ad latera corporum, quàm ad ipsorum profunda peruenire.

De ferro.

FErrum in altitudine sua est calidum & siccum, id est ferrum & æs, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutum, masculinũ. In suo profundo est frigidum, & humidum, id est stannum & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum. In vno latere est calidum & humidũ, id est aurũ, aereum, sanguineũ, croceum, dulce, odoriferum, masculinũ: in alio latere est frigidum & siccum, id est plumbũ & arg. nigrum, terreũ, melãcholicũ nigrum, acidum, fœtidum, fœmineum.

De ære.

ÆS in sua altitudine est calidum & siccum, id est æs & ferrum, igneũ, cholericum, rubeũ, amarum, acutũ, masculinũ: in suo profundo est frigidũ, & humidum, id est stannũ, arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum: In vno latere est calidũ & humidum, id est aurum, aereũ, sanguineũ, croceum, dulce, odoriferum, masculinum: In alio latere est

est frigidū & siccum, id est plūbum & arg. nigrū, terreū, melancholicū, nigrū, acidum, fœtidum, fœmineum.

De argento uiuo

ARgentum viu. in sua altitudine est frigidum & humidum, id est arg. viuū & stannū, aqueū, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineū: In suo profundo est calidū & siccū, id est æs & ferrum, igneū, cholericū, rubeum, amarum, acutū, masculinū: In vno latere est frigidū & siccū, id est plūbum & arg. nigrū, terreum, melancholicū, nigrum, acidū, fœtidum, fœmineū. In alio latere calidum & humidum, id est aurū aereum, sanguineū, croceū, dulce, odoriferum, masculnum.

De argento.

ARgentum in sua altitudine frigidum est & siccū, id est arg. & plumbū, terreū, melācholicū, nigrum, acidū, fœtidum, fœmineū: In suo profundo est calidum & humidū, id est aurum, aereū, sanguineū, croceum, dulce, odoriferum, masculinū: In vno latere est frigidum & humidum, id est stannū & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidū, remissum, fœmineū: In alio latere est calidum & siccū, id est æs & ferrū, igneum, cholericū, rubeum, amarum, acutum, masculinum.

De auro.

AVrum in sua altitudine est calidum & humidum, id est aurū, aereum, sanguineum, croceum, dulce, odoriferum, masculinū. In suo profundo frigidū & siccum, id est plumbū & arg. nigrum, terreū, melācholicum, acidū, fœtidum, fœmineū. In vno latere est frigidum & humidū, id est stannū & arg. viu. aqueum, phlegmaticū, album, insipidum, remissum, fœmineum: in alio latere est calidum & siccū, id est ferrum & æs, igneum, cholericū, rubeum, amarū acutum, masculinum. Hæc est enim omnium corporū adinuicē conuenientia, quam videntes Philosophi æstimarunt vnum posse in aliud transformari, & eorum æstimationem confirmauit actus. Conuerterunt enim argentum in aurum. vel è conuerso, & sic de reliquis secundum generationem & corruptionem. Nolo autem vt mireris si Sol in quacunque dimensione fuerit corporeum, & solus obtineat ne cum eo aliquod aliorum corporum habeat societatem: hoc enim suæ naturæ temperantia, & suæ substantiæ puritas & nobilitas meruerunt: Et propter hoc etiam inter omnia corpora obtineat principatum. Nolo etiā vt mireris, si arg. viu. inter corpora nunc & inter spiritus in prę cedentibus numeretur: suæ nanque naturæ conuertibilitas exigit, vt nunc corporibus nunc spiritibus societur. Spiritibus enim sociatur rationabiliter propter fugacitatem ab igne, quam habet antequàm corrigatur, & quia exaltat in examinatione corpora, cùm est correctum. Corporibus quoque de iure sociatur, quòd in ipsum omnia corpora verti possunt, & ipsum ab omnibus corporibus potest reduci, vel quia per admistionem sulfuris cum eo, ex ipso omnia corpora originem sortiuntur, quod patet in generatione omnium metallorū.

Auri generatio.

AVrum generatur ex arg. viuo claro, misto cum sulfure rubeo claro, & in corde terræ longo tempore excoquitur calore modico. Et quia per longa tempora calore modico aurū decoctum est, & ipsius natura clara fuit, ideo cohęserunt partes suæ adinuicem, quoad solidum graueq; fieret: ideo nè que sub terra putrescit, nec ab igne facilè comburitur.

Argenti generatio.

ARgentum generatur ex arg. viu. claro, misto cum sulfure claro, albo, & aliquantulum rubeo: & quia parum rubei sulfuris affluit, ideo non admodum auri subrufum fuit.

Cupri generatio.

CVprum vel æs conſtruitur ex arg. viuo turbido & ſpiſſo, & ſulfure turbido rubeo miſtis adinuicem, & diutius etiam quàm aurũ excoquitur calore maximo: & quia multum eſt in decoquendo combuſtum, ideo multum roboris obtinet: laxi etiam eſt corporis propter eandẽ cauſam, quod perpenditur, quia vapor aceti ſubintrat corpus eius, & ipſum in colorem viridem diſſoluit, qui flos æris nuncupatur.

Ferri generatio.

FErrum oritur ex arg. viuo turbido miſto cum ſulfure citrino turbido, & cupro vel ære diutius excoquitur calore modico, vnde ſolidius eſt ipſo, & ad virtutem ignis tardius ære fluit: quia calore modico longo tempore decoquitur, ideo conſtringunt ſe bene partes, nec eſt laxi corporis vt æs.

Stanni generatio.

STannum oritur ex arg. viuo claro miſto cum ſulfure albo claro, ſed tamen paruo tempore decoquitur calore modico: vnde ſi diu decoqueretur, in optimum argentum tranſiret.

Plumbi generatio.

PLumbum conſtruitur ex arg. viuo groſſo miſto cum ſulfure albo groſſo, & parumper rubeo: quòd autem ex ſulfure albo factũ ſit, percipitur, quia aceto adhibito dealbatur. Et quia parum ſulfuris vis rubeo affuerit declaratur in plumbo cùm cõburitur: tunc enim coloris rubei efficitur, quod à magiſtris Sericon appellatur.

Tertia pars huius artis.

Pars tertia. COnſequentis ſermonis eloquio, corporum mineralium hactenus explicitis infirmitatibus, & complexionibus mineralibus quoad ſubtilius excogitare potui: Deinceps ad eorum practicam perſpicaciter intimandã cum Dei auxilio proficiſcar. Cùm igitur ſales & alumina præparata & aquę penetrantes & ſerenantes ex eis compoſitæ ſecundum huius artis complexionẽ vltima reperiantur, ſecundum tamen actionem eiuſdem prima exiſtunt, vtpote quia ſunt radix & fundamentum omnium purgandorum, ideo ab eis tertiã quam de huius artis practica inſtituam, exordior rationem.

Separatio ſalis communis & ſalis gemmei.

ACcipe de quocunque horum volueris partem vnam, & in quatuor partes aquæ pluuialis claræ ipſum diſſolue, & diſtilla per filtrũ, & decoque in vaſe vitreo cum igne leui donec aqua conſumatur, & ſal in fundo vaſis coaguletur: hoc facto, deſicca ipſum cum igne leui vel ad Solem, & tunc cõtere ipſum & imple ollam vitream vel vitreatam, & exclude os eius cum cooperculo lutato luto ſapientiæ, ita vt non reſpiret, & tunc mitte ipſum in furno panis calefacto per noctem, & in mane extrahe, & aperi ollam, & ſalẽ qui eſt in illa diſſolue iterum in quadruplo ſui aquæ prædictæ, & diſtilla per filtrum, & congela vt dictum eſt: & hoc reitera donec ſtrepitus vel crepitus ſint ſopiti, quod fit poſt tertiam reiterationem: & tunc erit optimè ſeparatum.

Additiones. Salem ſic ſepara ex alio libro: Funde in aqua calida, cola & congela.

Præparatio ſalis communis ex libro Emanuelis.

SAl commune album quantum vis frica inter manus cum aceto acerrimo facto de vuis acerrimis, & ſicca ad Solem, hoc faciendo ſeptem vicibus. Et quod erit clarum & limpidum inter duos linteolos pone, & caue à puluere vſque in finem huius regiminis: Deinde exiccatum tere & cribra cũ cribro. Accipe ſubtiliores illius partes, ſicca in furno vt melius ſoluantur, & ſolue in du-

in duplo sui de aqua dulci, scilicet aqua putei & tepida donec soluatur parum & parum in cacia ferrea, & coletur per duos sacculos lineos, & claude in cucurbita magna cæca, id est clausa: pone in fimo equino per septem dies: post septimũ diem extrahe à fimo, cola per sacculos lineos in caldario optimè stagnato habente decem foramina ampla ad modum trium digitorum in summitate cooperculi, deinde pone in loco congelationis decoquẽdo ipsum lento igne de lignis salicis per diem vnũ donec congeletur & aqua euanescat: deinde accipe de duobus salibus, scilicet de albo & viridi, & tere separatim, & desicca in furno per vnum diem extracto pane, deinde solue in duplo sui de aqua dulci tepida, & cola in cucurbita & dimitte per sex dies: post extrahe & cola in caldario coagulationis, donec aqua consumetur per foramina in fumũ & sal erit coagulatum: Tunc aperi ista duo caldaria, & in vnoquoque inuenies saporem sapientum albi coloris, & saporem viridem à viriditate æris. Tunc accipe separatim & desicca in furno, & separatim solue, & separatim in fimo pone, & separatim congela donec perueniant ad hunc ordinẽ in septem diebus: Et quando erit factum, probetur super carbones vtrum fumet vel non, vel in lingua liquescat, vel in manu. Solutio eius est, vt ponas in viscere, id est ampulla de vitro albo, & suspende super fumum qui exit de ventre equi, & per diem vnum soluetur & mutabitur in aquam crystallinã, deinde distilla per alembicũ cum amplo foramine ad modum vnius digiti, & totum cum lento igne in balneo aquæ, quia in cinere sine humore congelaretur: deinde fundetur super carbones in crucibulo donec fundatur & vertatur in naturam corporis, deinde dimitte infrigidari: Et quando erit frigidum, conuertetur in naturam salis, quem postea bene tere & solue in aquã.

Salis alkali separatio.

ACcipe de alumine allofor, id est alkali bene trito partem vnã, & super ipsam proijce aquæ pluuialis partes sex, & dimitte eam incerare in ea aqua tribus diebus, & moue quotidie bis vel ter cum baculo, vt melius fiat dissolutio, tunc distilla per filtrum, prius tamen bulliat in caldaria stagnata, donec sexta pars aquæ cõsumetur: tunc huiusmodi aquam congela, vt prædictũ est. Deinceps fiat vt dictum est in sale communi: hoc est dissolue ipsum in quã druplo sui tantum de aqua pluuiali, & distilla per filtrum, & congela, & hoc reitera, donec inuenias ipsum super ignem sine strepitu, & tunc erit optimè separatum.

Aluminis separatio.

ACcipe de ipso albo plumoso partem vnam & dissolue ipsum in quadruplo sui vrinæ pueilis antiquatæ, & prius decoctæ ad tertiam sui partem, & tunc distilla per filtrum, & mutetur de vase in vas, donec nihil fæcis inueniatur in fundo vasis, vel distilla eam post sui decoctionem per alembicum, quod melius est: facta dissolutione distilla per filtrum, & tunc decoque cum igne leui vsque ad consumptionem vrinæ, & erit optimè separatum.

Atramenti separatio.

Fac per omnia de ipso vt feciſti de alumine iameni, & erit optimè separatũ.

Nitri separatio.

TEre ipsum fortiter cum aqua salis cõmunis bis vel ter, & tũc ablue ipsum cum aqua dulci donec sapor salis omnino recedat: postea funde ipsum, & erit optimè separatum.

Additiones. Regimen salis nitri: Accipe de eo, ablue in aceto acerrimo mali granati duabus vicibus, & sicca ad Solem: deinde solue in duplo sui de aqua putei, & cola & dimitte in fimo per diem vnum ad magis subtiliandum,

deinde cola & congela in cinere in cucurbita habente tria foramina ad modū vnius digiti, deinde solue sub fimo in ampulla, postea distilla semel & reconde aquam perfectam.

Regimen salis Atincar.

REcipe salem armoniacum, salem nitri hoc est alkali salem cōmunem ana de vno quoque lib. semis, & de melle cocto & despumato vncias quinq; & de sero acetoso quinque vicibus distillato per pannū vncias decē, & de vrina puerorum duodecim annorū vncias quindecim, omnia misce simul, & solue & pone sub fimo duobus diebus, deinde congela in cinere per diem vnum apertis foraminibus cucurbitæ: postea solue in viscere (siue cucurbita) sub fimo, & reconde aquam perfectā. Ista est aqua cū qua congelatur arg. viu. sine sublimatione & mortificatione: quoniam si posueris ipsum in crucibulo, & calefeceris parum, & proiecerís desuper tres guttas de hac aqua, congelatur, & mutat æs in infinitum, & cum eo soluis omnia corpora & spiritus: & valet ad Solē & Lunam secundum quòd corpus fuerit præparatū ad alterutrū.

Regimen nitri Indici, tere & ablue cum aceto de vino rubeo & mali granati quinq; vicibus, deinde funde & extingue ipsum in aqua salis cōmunis & armoniaci de vnoquoque ana vncias duodecim. In his quinque vicibus erit calcinatum in subtilem puluerem, cui non est par ad Solem. Regimen nitri violacei, tere & ablue cum aceto sorbarum & mali granati septem vicibus, & sicca ad Solem vel in cinere, deinde funde in fortissimo crucibulo ferreo, & extingue in aqua salis cōmunis & armoniaci. Regimen nitri rubei, tere & ablue in aceto mali syluestris & citoniorum & in aceto prunellorum de spinis decem vicibus, deinde funde his decem vicibus, & extingue in aqua omniū salium, id est aqua atincar, & erit calcinatum in calcem Solis, quæ dicitur Calx Soldani Babylonis. Regimen nitri albi, tere nitrum, & ablue cum aceto acerrimo albo viginti vicibus vna die, & sicca ad Solem post ablutionem, deinde funde viginti vicibus in cacia ferrea, & viginti vicibus extingue in aqua salis communis & alkali: erit calcinatum in calcem Lunæ cui non est par, videlicet ad Lunam.

Talci separatio.

ACcipe de eo quantum vis, & contere ipsum in pelle ouina vel vaccina & lapillis crystallinis vel similibus sicut scis: & tunc ignias ipsum in cacia ferrea septies, omni vice extinguendo ipsum in aqua salis armoniaci & alkali & nitri salium præparatorum ana commistis, & erit optimè præparatum.

Plumborum duorum separatio.

Funde de quocunque horum volueris quantum vis, & tunc ipsum colatū, & calidum extingue septies in aqua salis armoniaci, & erit optimè separatum.

Ferri & æris separatio.

LAminas cuiuscunque horum volueris ignitas extingue in aqua hac. R. salis armoniaci, baurac, nitri, atramenti, aluminis iamenī omnium ana vncias quatuor, salis cōmunis, salis gēmæ ana vncias duas, & proijce super ipsa aceti vini albi lib. vnā & semis, pone ad Solem diebus septem, donec in ea dissoluantur, & quanto plus steterit, melius erit.

Argenti separatio.

ACcipe de eo quantum vis & funde eum in cineritio examinationis cum plumbo. postea fac ex eo laminas ad grossitiē tui vnguis, & cementa eas cum limatura chalybis pertenui, quæ prius aceto & sale fuerit fortiter incerata (sale & aqua prius abluta, & per noctem in duplo sui de aceto forti fuerit macerata) & fac eas morari in furno panis optimè calefacto per noctem v-

nam

nam,& in mane extrahe & dimitte infrigidari,& separa laminas à limatura,& funde eas & erit arg. optimè separatum.

Sulfuris solutio.

TEre ipsum super tabulam vitream donec sit vt medulla: cum quo teras quantum est ipsius quarta de sale armoniaco,deinde in aere desicca:postea imbibe ipsum ex aqua salis armoniaci sublimati,quæ sit tanta quantum est eius pondus aut parum plus:deinde pone ipsum in vas super quod sit aliud vas:Postea inhuma ipsum in fimo quatuordecim diebus,& muta fimum seu stercus singulis tribus diebus:Resudabit enim vel soluetur si stercus fuerit calidum:& si non,tere ipsum bene cum aqua salis armoniaci,quanuis in eo remanserit aliquid ex ea ne cures inde,& inhuma ipsum donec soluatur. Quòd si ante quatuordecim dies soluatur,non tamen extrahas donec dies compleãtur:Stercus verò singulo triduo muta,& scias pondus sulfuris & aquæ, & cũ soluetur,pondera ipsum. Quòd si fuerit eius pondus cuius erat prius,bene erit:si fuerit minus,tanto erit melius:Et si fuerit plus,scias quòd augmentũ salis armoniaci est in ipso: Quod extrahes aut calefaciendo ipsum in vase aliquo, aut sublimãdo donec redeat ad pondus sulfuris:Deinde distilla ipsum:& qualis fuerit claritas,talis erit eius tinctura:si enim fuerit rubea,erit rubea: & si fuerit alba,erit alba. Congela cum ipso spiritum quemcunque volueris, & fige cũ ipso. & calcina cum ipso,& cera cum ipso.

Modus distillandi est,vt sumas sulfur solutum & salẽ armoniacum,& ponas in vna cucurbita,& distillabitur in primis aqua salis armoniaci: pondera ipsã donec egrediatur,quòd sit parum maioris ponderis: Aqua enim salis armoniaci est subtilis,& aqua sulfuris est grossa sicut lac:Diuide & operare cum eo in eo quod volueris,quoniam bonũ est. Est autem sulfur difficile ad soluendũ tamen sustine patienter. Eius altera solutio absque sale armoniaco est cum oleis:Aqua enim sulfuris est sicut oleum:acetum quoq; soluit ipsum & cerat,& extrahit arg. eius viu. & rectificat ipsum,& facit ipsum Elixir,& ipsum dissipat & rectificat. Habes in Alberto in additionibus in cap. solutionis spirituũ,secũdum Rasim in lib. de Lumine luminum,hoc expositum.

Sulfuris calcinatio.

SVlfur quantum vis tere & cribra & imbibe cum aqua salis armoniaci, & aceto mali granati: Et si erit ad Lunam,cum aqua salis cõmunis & aceto acerrimo de vino albo tantũ,donec cum contritione & imbibitione cõmuniter desiccetur in cinere decemvicibus in vno die:deinde pone in vase sublimatorio & sublima sex vel nouem vicibus:quod est vltimum tam ad Solẽ, quàm ad Lunam, ex libro Emanuel.

Sulfuris separatio.

ACcipe de eo bene trito quantum vis,& pone ipsum in sacculo lineo largo,& liga os sacculi,& pone in concha in qua fit lixiuium ad medietatẽ ponderis sulfuris de calce viua bene trita,& super calcẽ pone sacculũ cũ sulf. & desuper sacculũ pone de calce viua tantũ quantũ est totũ sulfur, & tunc pone conchã super recipiẽs suum,& infunde desuper de optimo aceto (alibi dicitur fortissimo feruẽte)donec calx peroptimè sit extincta:& hanc vaporationẽ reitera septies omni vice renouãdo calcẽ viuã: & tunc extrahe sulfur de sacculo & pone ipsum in vase vitreo & decoque ipsum in capitello fortissimo in quo solutũ sit prius in quadruplo sui de sale alkali & aluminis iamenj,nitri, salis armoniaci ana partem vnã,& decoque in igne leui cum suis vasis aqua & cinere mediante(alibi habetur in aceto vaporationis rerum suarum cum igne leui donec totum consumatur,tunc desicca & c.)per diem & noctem vnam,

tunc collige ipsum vt scis, & sicca & pondera: si fuerit libra vna, adde ei limaturæ ferri subtilis vncias octo, & frica fortiter insimul cum fricatoria in paropside vitreata, & rora cum quatuor vel tribus ad minus vncijs aluminis iameni extincti & dissoluti in octo vncijs aceti distillati, & frica (vel tere) fortiter, & tunc addes vncias quatuor calcis viuæ, vncias sex spumæ maris, & iterũ frica hæc omnia fortiter in paropside prædicta, & tunc desicca peroptimè ad Solem vel ignem lentum & tere peroptimè & cribra per sedaciũ spissum, & tunc pone in aludel super stratum salis gẽmæ & sublima ipsum vt dictũ est de mercurio, & reiterabis sublimationem & compositionem prædictam, & erit oleũ optimè separatum: Serua ergo ipsum ad horam necessitatis in vase vitreo.

Modus rubificandi ipsum.

MOdus est vnus cum tincturis extractis de animalibus & arboribus vel lapidibus: Et alter est cum aquis rubificantibus, quæ sunt de speciebus limpidis: Et est magnum secretum cùm funditur aliquis horum spirituum in operatione, tunc enim est Elixir magnum.

Auri separatio.

FAc de eo laminas ad modum tuæ vnguis, & eas cementa cum hoc puluere, R. salis cõmunis separati partes duas, lateris antiqui in ripis fluuiorum & in litore maris reperti, quod melius est, partem vnã, tere optimè & cribretur per sedacium spissum: tunc laminas dictas sic cementatas fac morari in medio athanor super tripodem per diem & noctem vnam, & implendo athanor, id est furnellum carbonibus viuis, & quum minuuntur addendo semper de alijs, tunc igne remoto & infrigidato aperi crucibulum, & inuenies aurum optimè separatum.

Argenti uiui separatio.

ACcipe de eo quantum vis & mortifica ipsum cum pondere sui atramenti separati, & cum tantundem salis cõmunis separati rorando cum forti aceto & assando in furno panis calido per noctẽ toties donec sit optimè mortificatum: & tunc tere ipsum optimè, & mitte ipsum in aludel super stratum salis gẽmæ, & accende leuem ignem donec humor cesset, & tunc vigora ignẽ paulatim donec totum arg. viu. ad vasis latera sublimetur, & hanc sublimationem reitera toties donec sit albissimum, semper renouando omni vice prædictam compositionem, & erit optimè separatum.

Alia separatio mercurij quæ in pluribus libris reperitur.

ACcipe libram vnam ex eo & mortifica ipsum cum pondere sui atramenti separati, & salis cõmunis separati vncias octo, & aluminis iameni separati vncias quatuor, & iterum soluti in fortissimo aceto in duplo sui rorando prædicta cum medietate huius aceti, in quo scilicet alumen iameni est dissolutum, & frica fortiter in paropside vitreata, vt videatur quasi terra torrida: postea assa in furno panis in vase concluso, ita quòd nõ respiret aliquo modo per noctem vnam, & in mane extrahe, & pone in paropside & rora ipsum iterum, & frica cum medietate aceti quod reseruasti, & pone iterum in furno vt prius: tunc tere ipsum fortiter & cribra per cribrum spissum & pone in aludel supra stratũ salis gẽmæ & pone ipsum super athanor, & fac sub eo ignẽ cũ tribus vel quatuor carbonibus, donec omnis humorositas cesset, & tunc vigora ignem paulatim donec totum arg. viu. ad vasis latera sublimetur, & hoc reitera ter vel quater donec simile niui sublimetur, omni vice renouando cõpositionem prædictam, & erit optimè separatum.

Additiones. Alibi sublimatur sic: R. de eo lib. 1. atramenti citrini boni lib. 1. salis cõmunis albi combusti, lib. 1. aluminis de glacie lib. 1. tere omnia super por-

porphidum, quousque mercurius ibi mortificetur, ita quòd nihil de eo viuum appareat, sed fiat totum nigrum vt lutum: postea pone in vase sublimationis, & sublima cum lento igne donec mercurius sublimetur: reduc eum iterum ad fæces suas imbuendo cum pauco aceto, & iterum sublima vt prius: ita fiat ter aut plus, donec sit albissimus.

Alibi ex libro Emanuel sic sublimatur.

Accipe de eo quantum vis, sicca & imbibe cum reiteratione fortissima in Sole in diebus Canicularibus donec erit massa dura cũ aqua salis cõmunis & aceti & aqua aluminis iameni si erit ad Lunam: si erit ad Solem, cum aqua salis armoniaci & atramenti. Deinde tere & pone in vase sublimationis, & sublima ipsum septem vicibus (vel vndecim quod est vltima) tribus horis cum igne debili, & quatuor cum igne forti: non est tale super terram.

Arsenici separatio.

VApora ipsum prius, vt docui te vaporare sulfur cum calce & aceto: & si non vis ipsum vaporare, non est vis: tere ergo ipsum vaporatum vel nõ vaporatum, peroptimè cribra, & adde vncias quatuor (vel octo) de calcute (id est vitriolo) & vncias quatuor cerussæ plumbi & rora cum vncijs quatuor vel tribus ad minus aluminis iameni dissoluti in octo vncijs aceti distillati vt feciſti in sulfure, & tunc pone ipsum in aludel, siue in vase sublimationis super stratum salis gẽmæ, & sublima vt scis: & itera hanc sublimationem, & erit optimè separatum, semper renouando dictas fæces.

Arsenici calcinatio.

TEre, cribra, & imbibe cum aceto accerrimo, in quo solutæ sint vnciæ decem de sale aliquantulum præparato, & si erit ad rubeum, cum aceto mali granati in quo sit solutum sal armoniacũ, quod melius augmentat tincturam rubeam: Deinde postquàm erit bene tritum cum imbibitione, & desiccatione quatuor vicibus in cinere, pone in vase sublimationis & sublima quinque vicibus vel septem, quod est vltimum super eandẽ fæcem: Et valet tã ad Solem quàm ad Lunam. ex Eman.

Salis armoniaci separatio.

ACcipe de eo trito lib. 1. de spuma maris vncias quinque vel sex & de sale gẽma vncias duas, de sale cõmuni & aluminis iameni ana vnc. duas cõtere hæc omnia simul fortiter & cribra per sedacium spissum, & tunc mitte in aludel super stratum salis gẽmæ, & sublima vt scis, & itera super ipsum semel compositionem & sublimationem, & erit optimè præparatum, obserua bene.

Tutiæ separatio.

ACcipe de ea quantã vis, & ignias eam in cacia ferrea septies, & omni vice extingue eam in aceto vini miræ fortitudinis, tunc redde ei acetum, in quo extincta est, terendo & imbibendo super marmor, & siccando ad Solẽ & tunc sublima eam sicut scis, et erit optimè separata.

Magnesiæ & marchasitæ separatio.

ACcipe de quacunque harum volueris quantũ vis, & ignias eam in cacia ferrea septies omni vice extinguendo eã in aceto fortissimo sicut dictũ est de Tutia, sed tamen qualibet vice post extinctionem extrahatur ab aceto, & ponatur super porphidũ vel porphyriten lapidem & fricetur fortiter, & cũ aqua dulci abluatur. Hoc facto, igniatur ter, & omni vice extinguatur in aceto citrino, & erit optimè separata.

Præparationes salis communis, salis gemmei, & alkali.

ACcipe de quocunque volueris separato partem vnam, vrinæ puerilis antiquatæ & decoctæ ad tertiam sui partem & distillatæ per filtrum partes

duas & dissolue ipsum in ea, & distilla per filtrum & congela cũ igne leui sicut scis, & sic itera sex vicibus, sed omni vice post coagulationem fac ipsum morari in vase concluso in furno panis per noctem vnam: hoc facto decoque ipsũ ter, omni vice in duplo sui de aqua hac, R. seri lactis acetosi caprini partes quatuor, olei cõmunis abluti cũ aqua dulci, & per alembicũ distillati, vel pinguedinis testudinis, quæ melior est, mellis albi despumati ana, & omni vice coagula & assa ipsum in furno panis qualibet vice sicut prędictũ est. Tunc solue ipsum per se in vase solutionis vt scis, vel in aqua animalis semel distillata, quod erit factum die vna, & tunc distilla per alembicum, & adde ei æquale pondus sui de aqua aluminis (animalis) septies distillata per alembicũ quatuor vicibus cũ aqua vel cinere, et tribus cum cinere sine aqua: Et tunc coagula cum vase coagulationis cum igne leui, aqua et cinere mediante, ita quòd tota aqua consumetur vel coaguletur cum eo: tunc resolue ipsum ter, et omni vice distilla per alembicum et coagula et proba ipsum super laminã ignitam, qui si fluxerit ad modũ cerę vel plumbi, factum est: si non, reitera super ipsum vltimũ opus donec sic contingat, et tunc erit optimè præparatum.

Aluminis iameni præparatio

ACcipe de eo separato partem vnam, & dissolue, & in vase solutionis cũ aqua animalis (seu vrina) semel distillata per alembicum & coagula: Et tunc adde ei tantundẽ prædictæ aquæ animalis, & coagula insimul, sicut prædictum est in salibus, hoc est, vt totum coaguletur cum ea, & sit prius septies distillata per alembicum, quatuor vicibus cum aqua & cinere, & tribus cum cinere: tunc iterum dissolue & distilla prædicto modo per alembicum & coagula sicut scis in vase coagulationis, & ita fac donec currat super laminas: & erit optimè præparatum.

Aliter. Pone alumen iameni in ollam vitreatam & argillatam, & pone in furno panis per diem vnam, deinde extrahe & tere, & imbibe cum aqua salis communis soluti in aceto de vino albo & vrina pueri duodecim annorũ: Sed de sale & aceto & vrina æqualia sint pondera, distemperetur, et per pannũ coletur, et de hac aqua imbibe cum trituratione et desiccatione aluminis iameni quinque vicibus, & erit nimis albũ: deinde pone in viscere (id est cucurbita vel bocia) sub fimo per diem vnum, et soluetur, distilla semel, deinde congela vt sit niuei coloris: deinde reconde, quia omni die potest dissolui citissimè in aquam claram: Et est vnum de retinaculis, tamen habet potestatem soluendi. Et etiam eadem est præparatio aluminis zucharini. Ex lib. Emanuelis.

Vitreoli præparatio.

ACcipe de eo quantum vis vt prius, & ignias & extingue sicut præcepi de Tutia in aceto, postea solue ipsum in vase solutionis cum tantundem sui aquæ vitæ præparatę: & cum bene solutũ fuerit distilla per alembicum donec tota aqua distilletur rubicunda & clara, & tunc eam coagula: Et hoc opus itera super ipsum, id est solutionem & distillationem, & coagulationẽ, donec super laminam velocissimè fundatur, & tunc adde ei æquale pondus sui de oleo aluminis rectificato cum suo igne: tamen sit oleum prius distillatum & rectificatum rubeum, tunc ambo, id est oleum dictum & aqua salis vitreoli rubicunda, & sal eius rubeum dictum iungantur insimul & rectificentur insimul semel, & erit optimè præparatum.

Nitri præparatio.

ACcipe de eo separato quantum vis & funde ipsum & extingue septies in aqua salis communis præparati, & tunc contere ipsum & ablue à sale cum aqua dulci, postea sicca ipsum & pondera & adiunge ei medietatẽ sui de plum-

plumbo præparato,et funde insimul,et iterum tere:et tunc adde ei æqualiter pondus sui de mercurio optimè separato,et contere insimul rorando cũ aqua salis cõmunis præparati,et assando in furno panis per noctẽ: Et tunc sublima fugitiuũ ab eo toties donec totus in fundo vasis cum eo remaneat:tunc ablue inde salem cum eo aceto distillato, quo facto sicca totum illud peroptimè, et cera cum aqua vitæ et solue in furno:Et fac postmodũ de eo per omnia,vt dicam in præparatione auri,id est distilla per alembicũ et cõgela et cera cũ oleo philosophico,et erit optimè præparatum.

Talci præparatio.

ACcipe de eo separato quantum vis,&pone iterum in sacculo lineo spisso rotundo,& largo,&liga os eius & suspẽde ipsum super vaporem huius aquæ: R.vrinæ sublimatæ partes duas,salis armoniaci partem vnã,&maneat sacculus super huiusmodi aquam tribus diebus & totidẽ noctibus.Quarto die aperi sacculum & intromitte de lapillis albis ad sufficientiã, & tunc os sacculi liga strictè,& pone ipsum in scutella vitreata,& proijce super ipsum de aqua,cum qua fuerit vaporatum,& frica fortiter inter manus, donec talc per poros sacculi exiens,in fundo scutellæ decidat:tunc dimitte ipsum residere,& effunde aquam subtiliter,& inuenies ipsum in fundo scutellæ similẽ arg. viuo præparato & soluto & distillato per alembicũ,tunc pone ipsum ad soluendũ in solutione nostra:& cum fuerit aqua clara,imbibe ex ea pondus sui de arsenico administrato,& iterum mitte ad soluendum,et cum solutum fuerit distilla per alembicum ita vt nihil remaneat in fundo cucurbitæ, et fiet aqua valde peruia,et coagula eam,et cera in crucibulo tenui super ignem lentum cum oleo albo philosophico sicut scis,ita vt currat ad modũ ceræ vel plumbi ad minus:et de hoc cerato proijce pondus vnũ super cẽtum cuiuscunq; vis duorũ plumborũ separatorũ,et fiet Luna melior ea quæ est de mineris cum Dei auxilio,et eius virtute.

Auri præparatio:& hic est modus faciendi ex omni corpore lapidem seu Elixir quodlibet secundum suam speciem:uel compositè,si mistionẽ intelligas: Ideo nota.

ACcipe de eo separato vel subtilissimè limato quantũ vis,&sublima ab eo æquale pondus sui de arsenico vel sulfure rubeo sublimato ad rubeũ, & albo ad album,donec medietas eius cum eo in fundo vasis figatur.Et imbibe totum hoc de pondere sui aquæ salis cõmunis separati &persoluti,&sicca & assa in furno calcinationis die & nocte vna, tunc ablue inde salem cum aqua dulci,& sicca iterum:& tunc cera ipsum cum sale armoniaco separato rubeo ad rubeũ,& albo ad album,& tunc pone totũ ad soluendum donec aqua clarissima fiat:Et tunc sublima huiusmodi aquã & distilla per alembicũ,& coagula & cera in crucibulo super ignem cum oleo philosophico fixo rubeo ad rubeum,& albo ad album. Et tunc proijce de ipso si est ad rubeum super argentum & fiet aurum bonum:& si est ad album,super æs,& fiet arg.bonum.

Alia præparatio auri quæ alibi reperitur.

ACcipe de eo separato & subtilissimè limato partem vnam,&æquale põdus sui de arsenico sublimato rubeo,& frica insimul fortiter, & pone in aludel cum tantundẽ salis cõmunis præparati rubei & sublima arsenicũ ab eo bis vel ter,& erit optimè præparatum.

Additio. Accipe bonum aurum purum, & habeas coram te paropsidẽ cũ aqua munda dulci,& habeas cotem asperam mundam,cuius vnum caput teneas in manu tua,&aliud stet in fundo paropsidis in aqua,et tunc frica aurum in cote sæpe madefaciendo cotem cum aqua,quia limatura descendet ad fundum vasis subtilis:fac ergo tamdiu quòd limetur de auro quantum volueris;

deinde permitte ita per horam, et proijce aquam cum facilitate, et ablue ter et sicca. Eodem modo facias de argento: sunt qui limant cum lima subtili, et ita vtuntur. Ex lib. de Artibus Romanorum.

Argenti præparatio.

FAc de limatura argenti separati per omnia vt de auro dixi: hoc est sublima ab eo æquale pondus sui de arsenico vel sulfure sublimato rubeo ad rubeũ et proijce similiter ipsum super arg. vel æs.

Alia præparatio argenti.

R. de limatura argenti separati quantum vis, et fac de ea cum sublimato arsenico albo per omnia, vt dictum est in auro.

Plumborum duorum præparatio.

REcipe de quocunque eorum volueris separato partem vnam, & funde ipsum in cacia ferrea, & proijce super ipsum pondus sui de sale cõmuni separato & puluerizato, & cõmoue fortiter cum instrumento ferreo donec totum plumbũ in puluerem cõuertatur, tunc ablue ab eo salem cum aqua dulci, & desicca puluerem illum & pondera, & imbue ipsum cum tantundem sui de aqua salis communis separati, & per se soluti, & tunc pone in crucibulo bene concluso ne respiret, & fac ipsũ stare in furno calcinationis per tres dies & noctes: tunc eo infrigidato extrahe inde salẽ omnino cum aqua dulci, & tũc iterum ablue cum aqua dulci de paropside in paropsidem ad modũ cerussæ, ita vt fiat albavt nix: tunc desicca ipsam ad Solem, & postea fac de ipsa per omnia vt prædixi de limatura argenti: & erit optimè separatum.

Ferri & æris præparatio.

ACcipe de quolibet horum volueris separato & subtilissimè limato partẽ vnã, & ablue ipsum ter omni vice cum medietate sui de arsenico, cuius medietas sit præparata ad comburendum corpora, & alia medietas separata solùm, & fac ipsum manere in athanor calcinationis per diem & noctẽ: & omni vice fac ipsum descendere cum oleo (tartari) & per botum barbatũ donec album & clarum descendat, & tunc tere ipsum & lima subtiliter & rora ipsum cum aceto fortissimo in Sole calido donec ipsum optimè rubificetur: tunc põdera ipsum et adde ei tantundem arsenici rubei, et fac deinceps per omnia vt prædixi de auro.

Argenti uiui præparatio.

ACcipe salis armoniaci, salis aluminis iameni, cuperosæ ana vnc. tres, dissolue hæc in quatuor libris aceti distillati, & tunc mitte in ipso lib. vnam cerussæ stanni, & fac ipsam manere intus per mensem vel amplius, quia quanto plus intus steterit, tanto melius est, & moue ipsam quotidie bis vel ter, & cũ operari volueris, dimitte quiescere, donec clarificetur: & extrahe inde aquam claram cautè, & distilla ipsam per filtrum: tunc congela ipsam, & congelatam pondera, & ipsum imbibe cum tertia parte sui de aqua calcinata alba ad albũ, & rubea ad rubeũ: & tunc assa in furno panis per noctem, & post dissolue per se sicut scis, & inde imbibe mercurium separatum ad pondus eius paulatim super porfirium, & sicca bene & sublima sine strato aliquo alembico superposito cum suo recipiente, & quod sublimatur reduc super fæces suas terendo super marmor, redde ei aquam quæ ab eo distillauit: & sic reitera toties, donec inde nihil sublimetur: Et tunc remoue sales abluendo cum aqua dulci, & tunc pone totũ illud ad descendendũ, & fac descendere in laminam, & cum descenderit fac sub eo ignem septem diebus secundum quod dicam inferius in operatione verissimi Elixir: tunc fac de eo vt fecisti de auro.

Alia

Alia præparatio mercurij, & calcinatio eiusdem, quæ habetur alibi.

REcipe salis alkali, salis gẽmæ, salis aluminis, salis armoniaci separatorum partem vnam, & solue hæc omnia in duplo eorum de aqua occulti lapidis albi sublimata ter sine inhumatione, & dimitte quiescere die & nocte vna, tunc distilla per alembicum & coagula cum igne leui in vase coagulationis, tunc resolue ea prædicto modo ter, & distilla per alembicum & coagula, & proba super laminam ignitam, & si se resoluerit vt cera vel plumbum, factum est: sin autem, reitera super ipsum vltimum opus donec sic contingat, & erit Atincar. accipe igitur mercurij separati partem vnã, & de prædicto atincar per se soluto tantundem, & inde imbibe mercurium paulatim super porfidũ, & cum totũ absorbuerit desicca ipsum leuiter, & pone in aludel sine stramento aliquo: & alembico superposito cum suo recipiente, & obturatis iuncturis cum luto magisterij sublima ipsum: & quod sublimabitur reduc super fæces terendo super porfidum, & reddendo ei aquam quæ ab eo distillauit, & sic itera toties donec inde nihil sublimetur: & erit mercurius bene calcinatus & præparatus. Tunc accipe de aqua pluuiali distillata per alembicum & solue prædictam sublimationem in quadruplo sui huius mercurij aqua, ita quòd totũ atincar dissoluatur in ea, & mercurius remaneat in fundo paropsidis calcinatus. Cola igitur inde aquam cum filtro, & ita fac donec omnis salsedo recedat: tũc desicca ipsum & serua in vase vitreo ad horam necessitatis. *Sal atincar.*

Calcinatio mercurij. Accipe salis cõmunis, salis gẽmæ, & aluminis iamenĭ ana quantũ vis, & solue: de hac aqua imbibe super marmor mercurium sublimatum terendo quousque satis biberit. Postea pone in cucurbita cum alembico & desicca: semper autem reddatur ei sua aqua distillata ab eo donec totã biberit, nec ascẽdat: postea dissolue in aqua pluuiali, & inuenies in fundo mercurium album. *Additio alia.*

Solutio ipsius.

Accipe salem armoniacũ præparatum cum vrina præparata quousq; sit lactea & dissolue in fimo equino sicut scis, et congela. Additio.

Auripigmenti sublimatio.

REcipe auripigmenti præparati lib. vnã, & batituræ cupri aut æris lib. 1. salis gẽmæ aut salis cõmunis lib. 1. & hęc tria tere bene super lapidem marmoreum & misce bene & tere minutè: deinde fac lectum vnum salis cõmunis in sublimatorio, & super illud stratum pone auripigmentũ cũ sua medicina, & sublima totum insimul vt fit in mercurio: Sed in hoc non requiritur tãtus ignis, quia sulfur & auripigmentum citò comburuntur: & quando fuerit sublimatum videas si quid manserit in fæcibus: si sic, iterũ sublima fæces quousque intus nihil remaneat, & pone cum illo sublimato & sublima ter, & serua mundè.

Aliter sic sublimatur.

R. auripigmenti præparati lib. 1. salis cõmunis præparati lib. 1. stanni calcinati aut plumbi lib. semis, cupri combusti aut limaturæ cupri aut ferri lib. semis, tere res ipsas quamlibet per se, & postea misce simul & tere minutè, & pone ad sublimandũ vt dictum est supra, & sublima ter & serua.

Descensio auripigmenti.

REcipe auripigmẽti prẽparati dimdiã lib. & lib. dimidiam tartari calcinati & tantum calcis viuæ, & vnum quarterum salis cõmunis præparati, & tere bene omnia insimul, & pone cum aqua albuminis ouorum rectificata, & pone cum pauco sanguinis porci seu pinguedinis, & fac pastã non nimis duram, sed medio modo: & pone in descensorio, & sint intus virgulæ ferreæ,

quæ teneant paſtam in fundo ne cadat quando vas vertetur quod inferius eſt ſuperius: & appone coopertorium & claude cum argilla & fimo equino: Deinde fac foſſam in terra, et verte vas quod ſuperius inferius, et pone ſic in foſſa et appone terram circumquaq; , et fac paruũ ignẽ in principio: et deinde paululum augmentando, et hoc per dimidium diem, et in fine facias ignem fortẽ Et nota, quòd paruũ foramen quod eſt in parte inferiori vaſis, ſemper debet eſſe apertum: et poſt ſex horas dimitte ignẽ vt infrigidetur, et aperi vas, et reperies ad latera coopertorij auripigmentum quod deſcẽderit album in ſimilitudinem metalli albi fuſi, vt argentũ: illud collige et ſerua. Et ſi aliquid remanſerit in fæcibus, iterum tere minutè, et appone aquam albuminis ouorũ: et ſic fac paſtam, et fac deſcendere vt prius, et pone omnia ſimul.

Sulfuris & arſenici præparatio.

ACcipe de quocunq; eorum volueris ſeparato quantũ vis, & decoque ipſum in pinguedine porcina vel arietina aut hircina in vaſe decoctionis, ita quòd pinguedo ſemper ſuperſit tribus digitis ad minus, & ſẽper pinguedo quæ ſupereleuatur remoueatur cum cochleari, donec ex ea nihil eleuetur: tunc remoue pinguedinẽ decoquendo in capitello facto ex cinere clauellato & calce viua & aceto diſtillato per alembicum: tunc calcina prædictũ atincar prædicto modo vt feciſti mercuriũ, & ablue cum aqua pluuiali diſtillata per alembicum, vt totum quod attingitur remoueatur, vt dictũ eſt in mercurio: Tunc accipe de quocunq; eorum vis partem vnã & pone in aludel cũ duabus partibus aquæ occulti lapidis albi inhumati diſtillati & rectificati ſepties alembico ſuperpoſito cum ſuo recipiente, & claude iuncturas cum luto magiſterij vt nõ reſpiret, & pone in aludel in vaſe fictili cinere trito (vel tamiſato) pleno, & fac deſubtus ignem lentum ſex diebus. Et ſeptimo die vigora ignem donec nihil diſtilletur, ſemper aquam quæ inde diſtillat reducendo ſuper fæces, donec nihil poſsit diſtillari. Tunc igitur remoto igne per noctẽ & diem vnam, refrigerari permitte: in fundo vaſis inuenies laminam cryſtallinã, quam ſerua in vaſe vitreo bene ſigillato ad horam neceſsitatis.

Additiones. Alia præparatio ſulfuris.

Tere ſulfur viuum minutè & pone in ſacco lineo, & liga largè, & ſuſpende in vno potto ſuper ignem, & pone intus ſatis de lixiuio quod docebitur, & facias infra diu multũ bullire: deinde remoue de ſacco & pone in patella terrea, & coque per dimidium diem in vrina ſeparata: deinde cola vrinam, & iterũ pone in ſacco & coque iterum per dimidium diem in lixiuio: poſtea extrahe & proijce ſupra de aqua calida ad ſalem remouendum: deinde exicca ad Solẽ & erit bene præparatum.

Sulfuris ſublimatio.

R. ſulfuris præparati, limati ferri aut cupri ana lib. 1. & libram ſalis cõmunis præparati: tere bene hæc omnia & miſce ſimul, & appone de aceto & fac paſtam, & pone in ſublimatorio & luta circumquaq; cum argilla, & pone per noctem in furno ad exiccandum: de mane extrahe & fac puluerem minutum, & poſtea ſublima, & hoc ter, & ſerua. Lixiuiũ cum quo præparatur ſulfur & auripigmentum. R. vrinæ puerorum bene præparatæ, calcis viuæ & ſalis communis præparati & cineris fabarum aut ſarmentorum vineæ, & fac inde lixiuium iterando colationem quater aut quinquies, & appone ſatis de ſale communi aut de ſale alkali.

Arſenici præparatio.

R. auripigmentum quantum voles, coque in oleo lini aut amygdalarum amararum, aut in ſagimine porci ſuper paruũ ignem per dimidium diem: & ſit tantum

tantum oleum aut pinguedo quòd natet super auripigmentum ad spissitudinem digiti: & debet prius esse tritum in puluerem minutissimũ: deinde post decoctionem aufer ab igne, & dimitte residere per aliquod tempus, deinde cola pinguedinem extra vt melius potes: Postea pone super ignẽ, & appone satis de vrina, & fac bonum ignem, & moue sæpe cum baculo & fac bullire per duas horas, & deinde cola vrinam, deinde pone super ignẽ, & pone desuper acetum præparatum ad magnam quantitatem, & facias bonum ignem, & fac bullire per duas horas aut tres, & aufer ab igne, & extra cola acetum & iterum coque in vrina præparata, & iterum in aceto ad melius extrahendum pinguedinem, & projce super aquam bullientem sæpe. Deinde recipe & liga in sac co lineo non nimis stricto sed largo & cooperias in lixiuio supradicto, & fac intus bullire tuum auripigmentum ligatum in sacco lineo, & semper aufer immunditias quæ supernatabunt quovsque plus non appareant. Postea extrahe & fac bullire in aqua ad extrahendum salem, & quando satis bullierit aufer et projce desuper satis de aqua ad extrahendum pinguedinem & salem, & tunc erit bene præparatum ad sublimandum & ad descendendum.

Salis armoniaci præparatio.

ACcipe de eo separato quantum vis, & solue ipsum sicut scis in albuminibus ouorum elixatorum, vel in aqua trium generum salis distillata per alembicum aqua & cinere mediante, & aquam quæ inde distillabit, redde ei, & sic fac donec nihil inde sublimetur. Itera ergo solutionem dictã & distillationem & coagulationem sex vicibus, & septima vice solue ipsum in duplo sui aquæ occulti lapidis albi inhumati, distillati, & rectificati, & cùm bene solutum fuerit, mitte in aludel prædicto modo ad distillandum & coagulandum, itavt tota aqua consumetur: tunc proba eum super laminam ignitã: quia si se resoluerit vt cera, sine alicuius fumi emissione, factum est: quod si non, fac donec illud contingat: & erit optimè præparatum. Serua ergo bene ipsum in vitro bene concluso.

Additio: Soluitur autem sal armoniacus in albuminibus sic in vna hora: Accipe ouum decoctũ durum, & illud scinde per medium, & remoto vitello imple concauitatem eius prædicto sale in puluerem redacto, & teneas inter manus bene clausas, aut in cucurbita infra balneum, et per horam modicũ cõprimendo emanabit aqua, et hoc iuuat ad illud fixandum.

Alia præparatio eius quæ in pluribus libris reperitur.

ACcipe de eo separato quantum vis, & solue ipsum per se sicut scis, & distilla per alembicũ & pondera, & adde ei æquale pondus sui de aqua aluminis iameni præparati si est ad album, vel vitrioli si est ad rubeum: & coagula simul hanc solutionem & distillationem, & coagulationem reitera super ipsum septies, vel donec super laminam velocissimè fundatur vt cera sine alicuius fumi emissione.

Tutiæ præparatio.

ACcipe de ea separata quantum vis, & imbibe eam cum aceto fortissimo in quo sal cõmune sit resolutum, et sicca et assa in furno calcinationis per diem et noctem vnam, tunc ablue eam cum aqua dulci et sicca, et sic itera quinquies: tũc tere ipsam cum sale armoniaco separato rubeo (vel cũ aqua viridis æris aut aqua auri resoluti, et sicca ad Solem, aut super ignem si velis, septies aut octies, postea pone ad soluendum, deinde ad congelandum, & iterũ ad soluendum, & postea ad congelandum: deinde tere & incera cum oleo rubeo Philosophorum, aut alio oleo bene rectificato, & pone ad resoluendum et congelandum bis, et proba super laminam calidam si citò fundatur: si non,

reitera terendo & ponendo in crucibulo super ignem, & incorporando cum oleo guttatim, donec citò fundatur super lamina, & proijciatur vnum super quinquaginta æris aut Lunæ) & solue & distilla per alembicum & congela in lapidem quem cera cum oleo philosophico rubeo, & proijce super æs purgatum, & fiet aurum bonum.

Magnesiæ & Marchasitæ præparatio.

ACcipe de quacunque harum vis separata partem vnam, & imbibe eam cum pondere sui salis cõmunis separati et soluti, duplo sui de aceto, et sic ca et pulueriza subtiliter, et pone in aludel, et fac subtus leuem ignem do nec humiditas cesset, et postea fac sub ea fortẽ ignẽ duobus diebus cum suis noctibus, tunc ablue ab ea salem cum aqua dulci, et sicca et contere eam cum tantundem sui arsenici separati rorando cum quarta parte sui de aqua salis eõ munis separati, et sublima ipsum ab ea bis vel ter, semper reducendo sublima tum super fæces suas: deinde fac totum descendere per botum barbatum cũ oleo et nitro toties donec descendat frustum album vt argentũ, et solue et distilla per alembicum et coagula, et hoc frustum cera cum aqua salis armoniaci præparati in lapidem crystallinũ, quẽ cera cum oleo philosophico albo super ignem, et proijce desuper stannum et fiet arg. bonũ: et hoc arg. proijce super æs, & dealbabitur optimè, & tunc iunge ipsum argento bono & fiet optimũ.

Additio. Aliqui dicunt, quòd non est necesse sublimare tutiam, magnesiã, nec marchasitam: dummodo tamen fuerint præparata. Magnesia verò & marchasita sic præparantur. Tere quousque fiant puluis minutus, deinde fac bullire in aceto & in aqua tartari per dimidium diem in quolibet: & postea in modico aceti, deinde cola acetum & laua cum aqua cõmuni & sicca pulueremet serua. Et si hoc modo præparentur nõ est necesse sublimare. Tutiæ verò quatuor sunt species, sed cõmuniter vtuntur ea quæ parum viridis est, & præparatur sic: Tere minutè & pone in cochleari ferreo, & pone cochlear in igne quo vsque tutia sit bene calefacta, deinde proijce in aceto, postea extrahe & pone in dicto cochleari, & repone super ignem, & iterum calefac bene, & iterũ proijce in aceto: & sic fac septies, et erit bene præparata. Sic præparatam potes sublimare. R. tutiam præparatam ad vnam libram, salis communis dimidiam libram præparati, et dimidiam libram babiturę (vel batiturę) hæc omnia simul tere minutè, & pone in vase sublimatorio absque strato salis, & claude fortiter cum argilla: & fac primò per vnum diem, quousque humiditas exierit: deinde magnum ignem per vnum diem, postea depone & aperi sublimatorium & reperies tutiã super fæces, quia non fugit ignem tantũ sicut alij spiritus, nec ascendit in coopertorium sublimatorij: sic sublima simul, & serua.

Præparatio urinæ. Ponitur in pluribus loco aceti.

COllige vrinam puerorum duodecim annorum in vase vitreato: & cum plenum fuerit, sine ipsam quiescere septem diebus, tunc euacua eam in alio vase cautè, ita quòd fæx quæ est in fundo non cõmisceatur, & ita ter commutando de septem in septem diebus de vase in vas, donec nihil fæcis de ea resideat: tunc coque ipsam vsq; ad tertiam sui partem & despuma & distilla per filtrum vel alẽbicum quod melius erit, & ipsam in vase vitreo ad opus tuum serua.

Aquæ uitæ simplicis præparatio.

OCculti lapidis albi elixati quantum vis accipe & cõtere fortiter donec fiat sicut medulla, & fermentari per diem & noctem illã dimitte, & tũc pone in vase distillationis bene sigillato, & distilla aqua et cinere mediante, et aquam distillatam mitte super fæces suas, et distilla iterum, et sic fac

ter:

ter:in pluribus libris non precipitur vt ponatur super fæces suas,sed quòd bis distilletur solùm,& erit factum:& tunc distillabitur aqua alba vt lac, quam vsui reserua.

Additio. Liber duodecim aquarum ex lib.Emanuel.

Accipe argentum viuũ & mortifica ipsum cum rebus adurentibus, & peruijs,scilicet cum sale cõmuni & aceto acerrimo, alumine iameni, & limatura ferri tribus aut quatuor diebus, deinde sublima septem vicibus super eandẽ fæcem:Deinde solue cum alumine iameni soluto in sale & aceto acerrimo ad libitum omnia: & pone arg. viu. sic imbibitũ sub fimo per quatuor, aliàs octo dies,et vertetur in aquam claram,postea distilla semel,et proijce fæcem nigrã quia per acuitatem salis aceti omnes partium superfluitates depurantur: et reconde aquam vitæ, cum qua fermentatur Elixir album, soluendo et congelando.

Secunda aqua. Accipe calcem Solis quæ est fermentum Elixiris rubei, & solue cum atramento prius soluto in sale armoniaco & aceto mali granati per dies quatuor,& quando est dissolutum distilla semel aquam claram,limpidam rubeam & citrinam & odoriferam:Virtutem habet tingendi & etiam congelandi & soluendi beneficio salis:& hæc aqua est fermentum Elixir rubei.

3 Accipe calcem argenti boni & solue ipsam calcem cum alumine iameni soluto in sale & aceto acerrimo:postquàm solutũ fuerit, distilla ipsam aquam semel,quia est fermentum Elixir albi.

4 Stanni: Accipe calcem stanni,solue in alumine iameni & aqua salis communis,omnia solue in aceto de vino albo per quinq; dies sub fimo. Deinde distilla semel aquam claram & albam,quæ habet virtutem soluendi & congelandi,& ponitur loco argenti in albo Elixir.

5 Saturni: Accipe calcem plumbi,solue cum atramento & sale armoniaco in aceto mali granati & sorbarum,quæ sunt retinacula:& postquàm erit solutum in tribus diebus sub fimo,distilla semel:et ponitur loco auri in compositione Elixir,quia ibi sunt multa tingentia in Solem.

6 De calce peregrinorum. Accipe calcem peregrinorum & solue cum alumine iameni & zucharini solutis cum sale cõmuni & aceto de vino albo per septem dies:postquàm erit solutum,distilla semel aquam claram, subtilem, & odoriferam: habet virtutem soluendi & congelandi:est fermentũ Elixir albi.

7 Aqua gambariua: R. calcem gambariuam &solue cum atramento soluto cum sale armoniaco in aceto mali syluestris,& postquàm per tres dies erit soluta,distilla semel:quia per acuitatem salis & aceti tingit,soluit, & congelat.

8 De calce ouorum: Accipe calcem ouorum gallinæ & solue cum alumine iameni & zucharino & sale cõmuni: omnia solue in aceto acerrimo facto ex vuis acerrimis per quinque dies,postea distilla semel per alembicũ. reconde aquam,quæ valet ad Lunam loco aquæ calcis argenti.

9 Lilij: R. florẽ et pista cum radice ipsius,et sit ad libitum de vtroq;, et semper roretur cum aceto de vino albo,quia melius et citius depurantur et subtiliantur per acuitatem aceti:cola & dimitte residere per tres dies, iterum cola, & ita fac colando per pãnum donec erit clarum:deinde claude cum oleo abluto per quinque dies,& distilla semel aquam claram subtilem & odoriferam quæ valet ad Lunam.

10 Florum papaueris agrestis rubei: R. flores illos, & pista cum aceto mali granati,& sorbarum semper rorando,quia citius inde clarificantur,postea cola per pannum quinque vicibus semper residendo,deinde postquàm erit clara,claude cum oleo abluto per quinque dies, & distilla per alembicum semel

aquam claram, quæ valet ad Solem.

11 Squillæ: Accipe radicem squillæ & pista semper rorando cum aceto, in quo solutæ sint sex vnciæ de sale communi aliquantulum præparato: & cum bene fuerit pistatũ cola per pannũ decem vicibus donec erit clara, postea clau de cum oleo abluto sex diebus, deinde extrahe & distilla per alembicũ tribus vicibus aquam clarã, pulchram, odoriferam: & valet ad Lunam, habet virtutẽ soluendi & congelandi.

12 R. albumina ouorum coctorum fortiter, tere in mortario cupreo, pone in phiala vitri, & deinde sic in fimo ad putrescendũ quo vsq; redacta sint in aquã deinde extrahe & distilla per filtrum, postea per alembicum forte, duplex, iun cturis bene sigillatis, & non sit magnus ignis, sed omnia distilla per cineres ca lidos, & post distillationem iterum pone in fimo per quatuor dies, & distilla iterum ad lentum ignẽ & multos cineres: & sic fac ter aut quater vsq; quo ha beas signum perfectionis: hanc serua quia est preciosa.

Olei uitellorum ouorum præparatio, quæ in pluribus reperitur libris.

ACcipe vitella quæ extraxisti à prædicto lapide occulto albo (parũ supra in præparatione aquæ vitæ simplicis) & contere ea ad modum medullę & pone de ea lib. semis in alutel alembico superposito cum suo recipiẽ te, et distillabitur aqua rubicunda crocea, et spissa, et abiectis fæcibus à vase in huma eas per octo dies, reddendo eis aquam quæ ab eis distillauit, et iterũ di stilla per alembicum aqua et cinere mediante, et ita itera tribus vicibus. Hoc facto distilla tribus vicibus cum cinere sine aqua, et tunc aspice si sit album, et proba ipsum cum ære ignito ad modũ nummorum: quia si dealbauerit ipsum intus & extra, bonum est: & si non, itera donec sic contingat, & semper su per fæces suas fiat distillatio: Ignis verò qui remanebit in fundo vasis siccus, & niger rectificetur: sic redde ei aquam albam, claram, quæ ab eo distillata fue rit assando & imbibendo, & postmodum da ei bibere aquam primam donec rubicundissimus fiat: Et tunc accipe de isto igne quantum vis, & solue ipsum in quadruplo sui de oleo suo rectificato & distilla donec rubicundissimus di stilletur. Serua ergo ipsum in vase vitreo bene concluso.

Alia præparatio olei uitellorum.

Fac de vitellis prædictorũ albuminũ vt præcepi de albuminibus, & quod distillabit ab eis erit oleum vitellorum.

Capitellum de calce uiua & cinere clauellato.

Accipe calcis viuæ partem vnam, cineris clauellati partes duas, proijce su per ipsa quadruplũ sui de aceto forti calido, & itera supra cõpositionẽ donec sustineat onus colando in concha lixiuij: Quidã cum calce & cineribus addũt alumínis iameni aliquantulum, & salis armoniaci medietatẽ ponderis alumi nis iameni. Iuuat etiam ad fixandum.

Aqua de lithargyrio.

ACcipe frusti lithargyrij partem vnam, salis alkali, aluminis iameni sepa ratorum ana quartam partem frusti præ dicti, salis armoniaci medietatem eiusdem frusti: dissolue alumen & salẽ alkali in duplo vel triplo sui de ace to prædictõ modo & cõmoue omni die ter, donec totum in huiusmodi ace to dissolutum & clarum appareat, tunc distilla per filtrum, & ad opus tuum reserua.

Frustum de lithargyrio.

ACcipe de lithargyrio quantum vis, & tere fortiter, & ablue ipsum cum aqua de paropside in paropsidem donec grossiores partes diuisæ sint à subtilioribus, quibus siccatis adiunge sibi pondus sui de arsenico semel subli-

mato

mato,& ſublima ipſum ab eis bis:poſtea fac totum deſcendere per botum bar batum cum oleo intro donec fruſtum album deſcendat,& erit factum.

Additio. Dealbatio lithargyrij:Accipe libram lithargyrij & mole bene, po ſtea accipe quinq; lib. de ſale,& mole bene cum lithargyrio, & pone in aqua per nouem dies,miſcendo bis quotidie:poſt laua bene à ſale & ſicca: & habe bis lithargyrium dealbatum,ſi ſit verum.

Aquæ rubeæ Auicennæ ad tingendum quatuor ſpiritus ſublimatos albos. CAP. I.

ACcipe atramenti Aegyptiaci,limaturæ faulec ana vnciam vnã,floris æris tertiam partem vnius vnciæ,aluminis albi candidãtis pannos (rochæ pu to vel fæcis vini vſtæ)quartam vnciæ vnius: ſulfuris,arſenici citrini & ru bei,lapidis armeni & lazuli ana vnciam ſemis,mellis albi deſpumati quartam libræ vnius,ſalis armoniaci,ſalis gẽmæ ana vncias tres & ſemis: ponantur hæc omnia in quinque libris aceti,& dimittatur ad Solem per menſem vnum: vel ſi nõ,fac ipſum bullire donec conſumetur eius humiditas:prædicta tamen ſint optimè trita & calcinata:tunc diſtilla acetũ à fæcibus, quæ in ipſo ſunt ſepties & inde imbibe quidquid vis rubificare.

CAP. II.

ACcipe limaturæ faulec libras duas & infunde eas in decẽ libris aceti per decem dies,tunc cola huius acetum,& pone in ipſo arſenici(ſiue auripi gmenti rubei)ſublimati & puluerizati libram vnam,ſalis armoniaci ſublimati ter & puluerizati quartam libræ vnius, tunc pone ad Solem, & augmentabi tur ſibi rubedo:tunc diſtilla ipſum per alembicum,& diſtillabitur albũ attinẽs citrinitati:deinde reduc ipſum ad limaturam aliam recentem quam in ipſo in funde,& diſtilla ipſum per alembicũ vt prius:Et ſic ſemper renoua limaturam donec diſtilletur rubeum vt ſanguis:nam hæc rubedo nunquam remouetur. Quum autem præparaueris atramẽtum cum aceto & remoueris illud,ſemper egredietur bene rubeum,& erit color fixus.Scias autem quòd nulla res rubea colorem retinet niſi illum qui imitatur eius naturam.

CAP. III.

Et melius eſt vt diſtilles acetum à ferro donec diſtilletur rubicundũ, & ace tum ſimiliter ab atramento: & tunc iungas ambo inſimul, & colores cum eis quicquid vis.

CAP. IIII.

AQuæ quæ faciunt rubeum ſine iteratione diſtillationis ſunt aqua Tutiæ ſublimatæ,& aqua ſedine lapidis ſiue hæmatitis, in quibus ponatur ace tum,& diſtilletur ſemel quia ſufficit: Aqua verò æris ſola eſt melior iſtis: & fortior eſt aqua ferri cùm ſublimatur,& rubificatur: & ſi poſueris ipſum in aceto fiet aqua rubea ſicut ſãguis,& eſt color fixus:Hæ duæ aquæ licet ſint pro lixæ,propinquiores tamen ſunt breuioribus.

CAP. V.

ACcipe de limatura faulec partem vnam, & tere ipſam cum quarta parte ſui de atramento,& ſuper eam proijce quadruplum ſui de aceto forti, & diſtilla ipſum per alembicum ab ea, & ita fac decies renouando qualibet vice atramentum, & decima vice diſtillabitur aqua rubicundiſsima ſicut ſanguis, quæ tingit omnia ſuper quæ cadit:& nunquam calor eius remouetur ab eis.

CAP. VI.

ACcipe calcis viuæ partes quatuor, ſulfuris viui partes tres, & proijce ſu per ipſa aceti rubificati cum limatura cupri partes decem(alibi quatuor) & dimitte ſic ſtare per decem(aliàs quatuor)dies,& tunc decoque donec ace tum fiat ſicut ſanguis,deinde cola ipſum & diſtilla:hoc facto,R. chalcanthi vi-

ridis arsenici sublimati rubei ana vnciam vnã, aceti lib. vnã, atramenti rubei vnciam semis, si ipsum inueneris, sin autẽ, sublima viridem vel citrinum cum aqua pura: aqua enim distillata remanebit atramentum rubeum in fundo cucurbitæ quod pone in omnibus operibus tuis: tere ergo prædicta tria cum aceto prædicto, & inhuma per septem dies, et si solutum fuerit, distilla ipsum: sin autem, reinhuma donec soluatur, et tunc distilla ipsũ et distillabitur vt hiacynthus: colora ergo cum eo quidquid vis colorare colore bono et firmo.

CAP. VII.

ACipe de limatura faulec partem vnam & proijce super ipsam duplũ sui de aceto forti, & sine intus stare, donec optimè rubificetur: tunc distilla per alembicum donec acetum distilletur rubeum, & tunc colora cum eo quidquid vis, & similiter fac de limatura æris donec acetum optimè sit viride: imbibe ergo quod volueris & assa & rubificabitur optimè rubificatione firma.

Additio. Cum limatura faulec (puto ferri) appone vitriolum rubificatũ, & distillabis oleum fixum, rubeum, philosophicum.

CAP. VIII.

ACcipe duenec, salis armoniaci præparati ana quantũ vis, & tere ipsa cum oleo de vitellis ouorum, sint sicut medulla, & tunc assa hæc assatione leui & repone, & colora cum eo quidquid vis coloratione firma.

CAP. IX.

ACcipe limaturæ ferri faulec partes decem, atramenti Aegyptiaci quantũ est quarta pars limaturæ, terantur & proijciantur in aceto vini albi distillato, & illud acetum ponatur ad Solem septem diebus, & tunc cola ipsum, et in eo pone chalcanthi viridis vel colcotar rubei adusti si inueneris, sin autẽ, atramenti Aegyptiaci ana ad vnã lib. aceti dicti, vnciam vnã duenec, id est vitriolum, alacar vel alabric, id est sulfur ana vnc. semis (aliàs vnc. tres) tere hæc quatuor, & proijce in dicto aceto, & pone ipsum ad Solem septem diebus, & tunc cola ipsum, & accipe de lapide lazuli in quo sunt venæ aureæ quantum volueris, & proijce ipsum tritum in dicto aceto, & decoque vel frãge eum intus per diem, & tunc in dicto aceto pone tantum salis armoniaci crystallini quantum ipsum est, & misce bene totum terendo fortiter insimul: hoc facto, inhuma totum donec soluatur: & cum totum factũ fuerit aqua clara rubea, rubifica cũ ea quidquid volueris colore firmo.

CAP. X.

ACcipe de atramento Cypríno assato partem vnam, & tere ipsum cũ quadruplo sui aceti fortis, & distilla ipsum ab eo, et ita fac decies renouando qualibet vice atramentum, et distillabitur rubeum sicut sanguis: quod si sic nõ fuerit decima vice, reitera hoc toties donec id contingat: et inde rubifica quid quid vis colore firmo.

Modus rubificandi rem aliquam ex dictis aquis.

ACcipe rem quam rubificare volueris & imbibe eam ex quacunq; volueris prædictarum decem aquarum, & tunc assa eam, & impressionẽ faciet aliquam in prima vice: deinde itera hoc opus donec fiat rubea vt hiacynthus. Nota denique quòd spíritus rubificandi hoc modo debent prius esse sublimati albi, & corpora similiter debent esse calcinata alba, & tunc tinctura inseparabiliter in eis figetur.

Aqua rubea, à qua quatuor spiritus sublimati albi, rubei sublimantur.

ACcipe salis cõmunis, salis gemmæ, salis armoniaci, aluminis iameni separatorum ana lib. 1. salis alkali quantum de omnibus, vitrioli citrini separati lib. 5. ferri & æris quæ cum arsenico descenderunt albæ limaturæ ana lib.

lib. vnam, & vncias duas aceti vini albi lib. 4. cum isto igitur aceto & calce viua vapora prius sulfuris viui lib. quinq;, & postea dissolue in dicto aceto omnia prædicta, excepto ferro, ære, vitriolo: & tunc distilla huiusmodi acetū per filtrum, deinde ignito limaturas dictas in cacia ferrea & extingue in dicto aceto multoties, & omni vice post extinctionem tere huiusmodi limaturas optimè in mortario zebaico, id est ferreo cum pistillo ferreo, & post contritionem ablue eas in dicto aceto: Et sic itera ignitionem, extinctionem, contritionem, & ablutionem, donec omnino huiusmodi limaturę sint in dicto aceto dissolutæ: Hoc facto, igni vitriolum prædictum extinguendo in dicto aceto septies omni vice in mortario prædicto fortiter conterendo: tunc inhuma in sterquilinio septem diebus, vel donec aqua clarissima & rubicundissima videatur: Et tunc distilla totum per alembicum aqua & cinere mediante toties donec rubicundissima distilletur, semper super fæces suas reducendo: & tunc serua eam ad opus tuum.

Præparatio mercurij, arsenici, sulfuris ad rubeum.

Accipe de quocunq; horum volueris separato semel partem vnam, & ipsum imbibe cum pondere sui de aqua rubea prędicta scilicet, qua spiritus sublimati albi, rubei sublimantur: & tunc sublima ipsum ab eo toties donec ipsum rubeum sublimetur: Et accipe huius sublimati rubei partem vnam et imbibe ipsum cum quarta parte sui atramenti pręparati, soluti et distillati rubei, et sublimetur ab eo toties donec in fundo vasis figatur: hoc facto complea tur cum oleo philosophico rubeo secūdum ordinem supradictum: Et hoc est complementum mercurij, arsenici et sulfuris ad rubeum.

Alia præparatio horum trium ad rubeum ex alijs libris.

Accipe de quocunque horum volueris separato partem vnam, & imbibe ipsum cum pondere sui de aqua rubea, à qua quatuor spiritus sublimati albi, rubei sublimantur: Et tunc sublima ipsum ab ea toties donec rubeum sublimetur & in fundo vasis figatur. Tunc ablue inde salem cum aqua dulci & sicca, & tūc cera ipsum cum sale armoniaco præparato rubeo & solue & distilla & coagula. Et tunc hoc coagulatum cera cum oleo philosophico rubeo, & proijce de eo desuper arg. separatū, & fiet aurum optimum. Hoc est complementū præparationis mercurij, arsenici & sulfuris ad rubeum.

Præparatio salis armoniaci ad rubeum.

Accipe de ipso sublimato quantum vis & solue ipsum & distilla per alembicum, & tunc adiunge ei medietatem ponderis sui de vitriolo præparato, & soluantur insimul & distillētur insimul per alembicū, & tunc coagula insimul: Hoc facto reitera super ipsum solutionem & distillationem & coagulationem septies, vel donec super laminam fundatur vt cera, & non fumiget.

Alia præparatio eius ad rubeum.

Accipe de eo sublimato quantum vis & solue ipsum & distilla per alembicū & tunc adiunge ei æquale pondus sui de oleo trium generum separato ab occulto lapide, & atramentum præparatum, inhumato & distillato, & rubificato rubeo, & hæc duo coagula insimul: Hoc facto reitera super ipsum solutionem & distillationem & coagulationē toties donec super laminam fundatur vt cera, & non fumiget: & erit consilium nostrum completum.

Additiones. Omne sal potest sic rubificari.

Tere sal, & appone aliquam aquarum rubearum & tere bene & sicca ad Solem, deinde tere & appone de aqua illa rubea, & ita fac septies aut octies, & pone ad dissoluendum, & cum dissolutum fuerit, distilla per filtrum, postea con-

gela,& iterum dissolue,deinde congela bis aut ter,deinde tere &appone modicum de oleo rubeo Philosophorũ,& erit rectificatum:& inde poteris facere aquam si voles,& postea serua.

Hoc etiam modo poteris rubificare quatuor spíritus, ipsos sublimando bis aut ter,& miscendo semper id quod sublimatum est cum eo quod erit in fundo vasis:Et ita in qualibet sublimatione imbibere debes de aqua illa rubea, vnde prius eos imbibisti:& cum tibi suffecerit pone sublimatũ cum eo quod mãsit in fundo valis in vno crucibulo,& appone de oleo rubeo Philosophorum tres aut quatuor guttas,& postea serua. Et si citius vis rubificare tuos spíritus, & tuum sal,tere & appone de aqua rubea, & sicca ad Solem, & ita fac septies aut octies,deinde sicca et serua,et quando fuerit exiccatum,sexies aut septies tere bene et appone de aqua rubea,et postea dissolue,deinde congela, et melius erit:Et tunc rubificabis calces metallorum.Sed oportet quòd semper imbibas cum oleo Philosophorũ super ignem in crucibulo, quia aliter dictæ calces non possent leuiter fundí,nec reduci ad naturam metalli,nisi cum humiditate alligante et penetrante suas partes siccas et combustas: quod fit apponendo satis de oleo rubeo guttatim super ignem in crucibulo, donec fundatur vt cera: Hactenus additio.

Oleum album fixum philosophicum.

ACcipe frustum lithargyrij albi,stanni extracti cum arsenico lib. 1. & lima hoc subtiliter,& adde ei sulfuris,arsenici,separatorum alborum ana vnc. duas,mercurij separati albi vnc.quatuor &contere hæc omnia fortiter in simul cum octo vnc.aquæ salis armoniaci præparati albi,& tunc sicca & assalei assatione,& pulueriza fortiter,& pone in vase sublimationis, & sublima toties donec nihil de eis ascendat:tunc iterum cera totum hoc, quod erit in fundo sublimatorij cum pondere sui aquæ prædictæ:& tunc totum projce in duplo sui aceti ter distillati in 2 lib. aluminis iameni candidi & bene plumosi, & omni die moue bis vel ter fortiter,donec omnia in dicto aceto soluantur: vel pone acetum illud cum prædictis in loco solutionis,quod melius est.Illis solutis,distilla per alembicũ septies super fæces suas,& egredietur vel distillabitur aqua alba clarissima, qua vtere circa vltimam cerationem corporũ & spirituũ calcinatorum ad album,& cerabuntur cum ea velocissimè cum Dei adiutorio eiusq; virtute. Hæc enim est aqua alba permanens,aqua candida, et lac virginis,et acetum Philospphorum,et aqua serenans et penetrans,et aqua separans et coniungens: occulta ergo ipsam,et operare cum ea: Et extingue in ipso laminas æris separati, et fiet argentum melius, quàm illud quod de mineris extrahitur.

Alio modo Oleum album fixum philosophicum.

ACcipe cerussæ de frusto lithargyrij albissimi factæ,& cerussæ Iouis extracti cum arsenico ana lib.vnã,& cera eas & solue in duplo sui aquæ salis armoniaci præparati,& tunc distilla per alembicum, & imbibe inde lib.1. vel lib.2 argenti viui sublimati &calcinati albi: & iterum solue & distilla per alembicum toties donec aqua alba distilletur clarissima:Et tunc vtere ipsa circa vltimam cerationem rerum ad album.

In pluribus libris inuenitur finis huius olei albi fixi sic: Quòd postquàm distillata est aqua alba clarissima,quòd ipsa coaguletur coagulatione bona,& coagulabitur in laminam albissimam,quam cera cerationc bona & vltima cũ sale armoniaco & oleo animalis (seu vitellorum ouorum) prius rectificato albo,et projce super æs separatum, et fiet argentum melius eo quod est de mineris.Et si laminam æris separati in aqua prædicta ante coagulationem extin-

xeris

xeris fiet arg. optimum. Hoc autē oleum album fixū philoſophicū, oleum animale album fixū philoſophicum, & oleum ſerenans & penetrans, & germinās & ſeparans & coniungens: & cum hoc oleo retinetur omne volatile à fuga.

Oleum rubicundum fixum philoſophicum.

ACcipe de ſulfure citrino lib. 1. & vapora ipſum cum lib. 1. calcis viuæ, & libris quatuor aceti fortiſsimi albi: tunc renoua calcem ſuper hoc ſulfur ter et poſtmodum renoua ſulfur et calcem et ſicca donec ipſum acetum optimè rubificetur, tunc hoc acetum diuide per medium, et in vna medietate diſſolue quartam partem ſui ſalis armoniaci ſeparati, et in aliam quartam partem mitte limaturam ferri et æris quæ cum arſenico deſcenderunt, et dimitte totū ſtare in eo ſeptem diebus: et omni die bis vel ter commoue: octaua die ſepara acetum à limatura: et limaturam ignias in cacia ferrea, et extingue in eodem aceto ter, et omni vice contere eam fortiter in mortario ferreo cum piſtillo ferreo, et ablue in prædicto aceto antequam remittas ad igniendum, et ita poſtmodum reitera toties donec tota limatura in dicto aceto diſſoluatur, et acetū illud ſanguis rubicundus videatur: Et tunc diſtilla huiuſmodi acetum ſuper fæces illas per alēbicū toties, donec ab eis rubicundiſsima diſtillet sēper ſuper fęces ſuas reducendo, tunc hoc acetum ſerua ad partem: Deinde accipe aliā medietatem aceti quam ſuperius reſeruaſti, & adiunge ei ſalis armoniaci, vitrioli Cypriní aſſati de quolibet ana quartam partē ſui, et contere fortiter, et fac ipſam morari in eo tribus diebus: ſed omni die contere vitriolum fortiter bis vel ter in mortario ferreo, vt bene diſſoluatur in dicto aceto: hoc facto diſtilla ab eis acetum cum alembico, tunc proiȝce fæces, et renoua huic aceto diſtillato atramentum vel vitriolum decies ſemper ad quartam partē aceti, et decima vice diſtillabitur rubeum vt ſanguis, et inficiet omne quodcunq; tanget colore rubeo: Accipe igitur de duobus acetis iam rubificatis ana et iunge eis tantundem ſalis armoniaci præparati rubei (alibi tātundem aquæ animalis inhumatę diſtillatæ & rectificatæ ter & præparatæ cum pondere ſui arſenici) & ad lib. 1. huius aceti infunde in eo vncias duas mercurij ſublimati rubei (& calcinati) & dimitte ipſum reſolui in eum, & tunc pone totum in diſtillatorio & diſtilla inſimul ter, ſemper ſuper fæces ſuas. Reſerua igitur hanc aquam, & colora cum ea quicquid vis: & lauda Deum qui eam tibi dedit, quia ipſa eſt precioſior omni precio: Quoniam ſi Lunam vel aliquod corpus dealbatum in ipſam extinxeris, efficietur Sol melior eo qui eſt de mineris.

Oleum rubicundum fixum philoſophicum.

ACcipe croci Arabici calcinati, vitrioli Arabici viridis, fruſti lithargyrij (alibi dicitur aurei) & ſtanni calcinati rubificati ana vnc. 3. ſulfuris viui, arſenici citrini ſublimati rubei calcinati ana vnc. 6. mercurij ſublimati & calcinati rubei, ſalis armoniaci præparati, ſoluti, diſtillati et rectificati cum oleo animalis diſtillato et inhumato et rectificato rubeo ana lib. 1. conficiantur autem ſic: Incera crocum Arabicum et chalcanthum viride, et fruſtum lithargyrij ſtanni cum ſale armoniaco et oleo animalis prædicti, et quū bene rorata fuerint mitte ad ſoluendum donec ſoluantur in aquam peruiam et rubeam: Et tunc diſtilla per alembicū, & inde cera & imbibe ſulfur & arſenicū prædicta, & tunc iterū mitte ad ſoluēdum: & cū ſolutū fuerit diſtilla per alembicū toties donec clariſsimū et rubicundiſsimū diſtillet, et tūc coagula illud in vaſe coagulationis, et cū coagulatū fuerit, tunc cera ipſum vltima ceratione ſuper ignē leuē cū oleo animalis (ſcilicet vitellorū) ingrediēte donec fundat vt cera, tunc refrigera ipſum et proiȝce de ipſo pondus vnū ſuper centū pōdera Lunę aut Iouis aut Saturni ſepratorū, et erit Sol optimus. Hoc autem oleū, eſt oleū philoſophicū, quod

non accenditur,& oleum quod ardet in perpetuum,& oleum permanens,& oleum animalis rubeum: Occulta ergo ipsum, precioſius eſt enim omni precio,quoniam ſi Lunam aut aliud corpus dealbatum in ipſo ter ante coagulationem extinxeris efficietur optimus Sol. (Nota ex hoc oleo dupliciter poſſe operari,ſcilicet ante congelationem in ipſo extinctionem faciendo:& poſt cõgelationem de illo puluere ſuper corpora fuſa proijciendo).Cum hoc etiam oleo ante ſuam coagulationem coagulatur arg.viu.cum quo eriguntur corpora,& cum ipſo retinetur omne volatile à fuga:Et hoc oleũ occultauerunt Philoſophi,& cum eo fecerunt ex cryſtallo fuſo carbunculum,quia eſt oleum penetrans & colorans,& cum ipſo cerantur corpora & ſpiritus calcinati ceratione vltima ad rubeum:operare itaque cum eo, & lauda Deum, qui ipſum dedit. Additiones.

Oleum benedictum ſic facies: Accipe lateres rubẽos quos nunquam tetigit aqua,& accende in igne donec igniti appareant,poſtea extingue eos in oleo oliuarum,tere ad modum ſimilæ, & imple ex eis ventres diſtillationis vitreatos,deinde præpara ſuper ventres capita eorum[1], & luta iuncturas luto ſapientiæ ita vt non reſpirent,poſtea mitte ſuper furnum diſtillationis,& non ſit velamen inter ventres & ignem,& intromitte ignem facilem ſub ventribus donec diſtilletur rubeum vehementis rubedinis:cuſtodiatur ignis ne accẽdatur cum oleo,& non poſsit extingui & c. Alio modo.

Accipe tegulas nouas & ignias eas fruſtatim, & pone in vaſe plumbato ſtrictum os habente,& tunc pone intus oleum petroleon ſicut inuenitur venale, & bene cooperi ne inflammetur,& cum frigidum fuerit,pura, & accipe tegulas prædictas extinctas,& iterum ignias bene & pone vt prius in oleum prædictum,& etiam de nouo ſi non ſufficiat illud ad cooperiendum tegulas vt ſuperabundet ad denſitatem duorum digitorum:Tunc iterum depura oleum& tegulas bene tere & pone in diſtillatorio fortiſsimo vitreo, & cum prædicto oleo cooperi & diſtilla lento igne primò, poſtea fortiſsimo[1] quantum habere poteris,tunc facias ipſum oleum ſic diſtillatum incombuſtibile ſic: Accipe tegularum ſaracenicarum minutiſsimè contritarum partes duas,calcis viuæ bene tritæ,& cribratæ partem vnam, ſalis armoniaci bene triti partem dimidiã, toſti ſalis partem dimidiã:ſales bene miſce, tunc incorpora cum iſto puluere prædictum oleum ita quòd non ſupernatet,ſed ſit parum madidum, ita quòd puluere dominentur,& quòd oleum non dominetur puluerib⁹. & pone in vaſe vitreo & diſtilla primò lento igne,poſtea fortiori quo poteris: Et iterũ in nouis puluerib⁹ diſtilla vt dictum eſt,& ſic fac toties donec ſit incombuſtibile,quod probabis ad candelam cum bombyce inuncto iſto oleo, quod extinguet candelam.Parua quantitas iſtius olei præparati valet ad multam congelationem mercurij,& ſubitam introductionem omnium ſpirituum fixatorum.

Oleum album philoſophicum: R.partem vnam calcis corticum ouorũ,& pone cum ſex partibus albuminis ouorum:miſce omnia ſimul & pone ad diſſoluendum per ſeptem dies aut plus:poſtea diſtilla in cineribus ad lentũ ignẽ, quouſque tota aqua ſit diſtillata,deinde reitera illam diſtillationem ſuper ſuas fæces bene miſcendo & diſtillando vt prius:Poſtea recipe quod in fundo diſtillatorij remanſerit,& tere & imbibe cum aqua ex hoc diſtillata: & iterum diſtilla tot vicibus reponẽdo ſuper ſuas fæces quòd nihil amplius diſtillet: ſic reperies in fundo vaſis lapidem qui erit albus vt cryſtallus,quem ſerua: Deinde recipe vnc.ſex ſalis armoniaci,& vnc.ſex olei ouorum ſepties diſtillati aut bene purgati,& vnc.ſex lapidis albi ſupradicti:hæc omnia miſce inſimul & tere ſuper marmor,& imbibe & ſicca quouſque biberit totam aquam & oleum:Et poſt.

postquàm totum fuerit sic bene immassatũ, pone & dimitte in vase vitreo per spacium quatuor dierum: Deinde proijce totum in vna libra aquæ albuminũ ouorum & claude vas & in fimo pone ad soluendum per quindecim dies, & soluetur in aquam claram & albam vt lac: Et hoc est oleum completum album Philosophorum.

Fit etiam aqua seu oleum ex sanguine ouis & capillis & alijs, quæ dicitur etiam Philosophorum.

Oleum rubicundum fixatiuum: R. vitrioli Romani lib. 1. & semis, salis armoniaci, salis nitri, cinaprij boni & rubei ana lib. 1. & fiat aqua fortis: Sed proijce lasciuam, id est phlegma. In qua aqua forti extinguantur frusta laterum antiquorum candentia, siue laterum recentium nunquam tactorũ ab aqua, & claudatur vas vsq; quo materia fuerit infrigidata: postmodum frusta laterum extrahantur & puluerizentur, & in cucurbita alembico superposito ponantur & distillentur aqua vel oleum vsquequo fæces siccissimæ remaneãt: in quo liquore dissolue mercurium bene mundificatum super lentum ignem & fixabitur, & rubificabitur, & erit materia liquida sicut thiriaca vel butyrum: de qua fac proiectionem vnum super decẽ Lunæ puræ, & conuertetur in colorem Solis fixum ad omne iudicium & examen, sed deficit in pondere nisi Luna primò fixetur.

Aqua seu oleum rubeum: R. atramenti & vitrioli rubificati, & parum salis armoniaci, & tantum limaturæ ferri, & pone insimul & proijce acetum supra, & dimitte per quindecim dies, & distilla decies aut pluries, quousque acetum distilletur rubeum vt sanguis, & qualibet vice renoua atramentum. Hactenus additio.

Crocum Arabicum, & uitriolum Arabicum uiride.

ACcipe limaturæ endanici (vel acerij siue azarij) partem vnam, & assa ipsã cum medietate sui arsenici citrini, cuius medietas sit separata solum, & alia medietas præparata ad comburendũ corpora: Et fac ipsum descendere per botum barbatum donec albissimũ & sereniss imum descendat: Et renoua ei ter arsenicum supradictũ: tunc frustum quod descendit lima subtiliter, & fac morari hanc limaturam in duplo sui de aceto vini albi fortissimi per septẽ dies, in quo prius sit soluta decima pars sui de sale armoniaco separato, & omni die cõmoue bis vel ter fortiter, & stet illud acetum ad Solem & in loco calido: septimo die extrahe limaturam ab aceto, & ignias eam in cacia ferrea ter, & omni vice contere eam ter forriter in mortario ferreo, & ablue eam bene in dicto aceto, antequàm ad igniendum reponas: & ita fac de septimo in septimum diẽ, donec limatura fere dissoluta sit in dicto aceto, & ipsum acetum sit rubicundissimum quasi sanguis: tunc distilla huiusmodi acetum per filtrum, & post distilla ipsum per alembicum, & id quod in fundo cucurbitæ resedit accipe, quia illud est oleum Arabicum. Et si vis facere vitriolum Arabicum viride, fac per omnia de limatura æris separati, vt fecisti de limatura endanici, & quod in fundo cucurbitæ resederit illud est vitriolum Arabicum viride.

Ratio componendorum Elixirium ex prædictis speciebus præparatis.

ACcipe limaturæ Lunæ separatæ lib. semis, sulfuris & arsenici separatorũ, & calcinatorum alborũ ana vnc. tres, mercurij separati albi lib. 1. tere hæc omnia insimul super porfidum & imbibe cum aqua salis armoniaci præparati albi lib. semis, & tunc assa leui assatione: deinde tere & pone totum in aludel alembico superposito cum suo recipiẽte bene concluso, & pone super athanor sublimationis, & fac desubtus ignem leuem donec tota humiditas per alembicum in recipiente ceciderit, et tunc vigora ignem paulatim per duos dies, &

duas noctes, donec vna pars medicinę ad latera vasis ascendat, et alia in fundo eius figatur: et tunc dimitte infrigidari, et fracto vase, id quod ascenderit superius tere fortiter et misce fortiter cum eo quod remansit inferius, et redde ei aquam suam quæ ab eo distillauit, & assa totum igne mediocriter fortiori, scilicet q̄ prius aliquantulum: & tunc iterum tere, & ad sublimandum vt prius remitte: & sic reitera sublimationem, contritionem & assationem paulatim vigorando qualibet vice assationem donec nihil penitus sublimetur, sed totum in fundo vasis remaneat. Hoc facto tere totum illud quod in fundo erit, & imbibe imbibitione rorida cum vnc. vna aquæ prædictæ, aliàs cum vncia vna olei philosophici albi: & tunc pone totum ad descendendum in imbercatum (puto vas vel alembicū) & fac sub eo ignem fortē per diem vnum, & fortiorē per alium, & tertio die fortissimum per tres dies & noctes, sicut est ignis fundēdi: tunc frange imbercatū & laminā vel frustum quod in eo inueneris cera vltima ceratione in crucibulo tenui super ignē cum oleo albo philosophico guttatim proijciendo de ipso donec fundatur velocissimè vt cera, & tunc extrahe crucibulum ab igne: & cum infrigidatū fuerit, ex hac medicina pondus vnum super 50 æris separati pone, & fiet arg. bonū cum Dei auxilio & eius virtute. Si autē medicinam prædictā cum fixa est in fundo aludel, vel post descensionē ad soluendum posueris fiet aqua clara, & tunc ipsam coagulaueris in lapidē, & hunc lapidem cerabueris cum oleo dicto in crucibulo super ignem, scias quòd labor tuus multiplicabitur. Et si postquàm soluta fuerit, ipsam semel ad minus per alembicum distillaueris, antequam coagules ipsam in lapidem, augmentabitur adhuc eius bonitas & fructus laboris tui. Item si acceperis limaturæ Lunæ lib. 1. sulfuris & arsenici ana vnc. 3. mercurij lib. semis & processeris, vt supra dictū est, scias quòd operatio non tantùm valebit vt prius, & adhuc minus valeret si minus de spiritibus apponeres.

Si autem hunc processum vis ordinare ad rubeum, tunc accipe spiritus sublimatos & calcinatos rubeos, & aquam salis præparati rubei, & oleum rubeū & tunc procede per omnia vt dictum est: Et medicinam proijce super arg. separatum, & fiet aurum bonum: Et si loco limaturæ Lunæ, limaturā Solis posueris, adhuc operatio erit melior.

Compositio uerißimi Elixir ad album.

ACcipe arg. viui præparati albi lib. semis & solue ipsum in duplo sui aquæ salis armoniaci præparati albi & soluti, & distilla per alembicum, & inde imbibe lib. 1. arg. viui soluti, calcinati, albi: & illam solue & distilla per alēbicum & inde imbibe sulfuris & arsenici sublimatotum & calcinatorum alborum ana vnc. 3. & iterum solue & distilla septies, quod est vltimum. Tunc coagula illud distillatum, & tunc tere hunc lapidem, & rorando imbibe ipsum ex vnc. tribus olei prædicti philosophici (aliàs ex vncijs tribus aquæ prædictæ) & tunc fac ipsum descendere in kimiam, & cum descenderit fac sub eo ignem leuem duobus diebus cum suis noctibus, & post mediocrem duobus alijs diebus cū suis noctibus, et fortissimum die vna cum sua nocte, et tunc infrigidari permitte, et frange kimiam (est vas) et laminam crystallinam quam in fundo eius inuenies accipe, et tere ex ea vnc. 1. quam cera super ignem leuem in crucibulo tenui cum oleo philosophico albo, proijciendo guttatim desuper donec fundatur vt cera: dimitte ergo eam infrigidari, et tunc proba eam super laminā ignitā, quia si se resoluerit velocissimè vt cera sine fumo cerata est: sin autem reduc ipsam ad crucibulum super carbones guttando desuper oleum prædictū guttatim donec sic contingat: Et tunc proijce ex ea pondus vnum super quinquaginta æris sæparati, & fiet arg. optimum.

Si au-

Si autem hunc processum vis ordinare ad rubeum, accipe prædictos spiritus præparatos ad rubeum, & oleũ rubeũ similiter, & tunc procede per omnia vt dictum est, & proijce medicinam super arg. separatum, vnciã scilicet vnã super quinquaginta, & fiet Sol optimus.

Modus componendorum Elixirium cibando.

ACcipe de limatura argenti separati lib. semis, arg. viu. semel sublimati & rẽ uiuificati sublimando cum calce viua lib. 1. ciba itaque ipsum cum prędicta limatura, & tere fortiter insimul in mortario lapideo donec arg. viu. limaturam biberit, & fiat quasi butyrum, ita quòd limatura non sentiatur, & terẽ do ablue fortiter cum aceto & sale cõmuni separato donec acetum exeat inde clarum: tunc ablue inde salem cum aqua dulci, & permitte siccari, & cum siccatum fuerit addes ei sulfuris & arsenici sublimatorum calcinatorum alborũ ana vnc. tres, & contere insimul fortiter donec fiat quasi vnum corpus, & illud corpus imbibe & incera cum vnc. sex aquę salis armoniaci sublimati, soluti, et rectificati, et tunc pone totum in aludel cum suo recipiente bene concluso et lutato luto sapientiæ: et pone ipsum super athanor, et fac sub eo ignem leuẽ donec humiditas per alembicum in recipientem ceciderit: et tunc vigora ignem donec totum sublimetur quod ascendere voluerit: Tunc sine vas infrigidari: Et ipso discooperto id quod eleuatum est superius reduc super fæces suas terẽ do et reddendo sibi aquam, quæ ab eo distillata est: Tunc repone in aludel prędicto ad sublimandum, et ita fac donec inde nihil possit sublimari, semper reddendo ei aquam suam. Tunc pone totum ad descendendum cum kimia (seu vase apto) vt prædictum est supra, & frustum vel laminam quam in fundo vasis inuenies cera vltima ceratione in crucibulo super ignẽ cum oleo ingredien te: & tunc ex hac medicina proijce pondus vnum super quinquaginta æris separati, & fiet Luna bona. Et si medicinã cùm descẽderit & fixa fuerit per decoctionem solueris in aquam peruiã & eam congelaueris, & congelatã ceraueris vltima ceratione vt dictum est, tunc duplicabitur in proiectione.

In quibusdam libris inuenitur finis huius operationis aliter sic (vt inueni ita scriptum, cap. vltimum ex lib. Secretorum ad faciendum Elixir album & rubeũ perfectissimum, nec est opus alio quando perfeceris istud): Quòd cùm ex limatura argenti lib. semis & lib. 1. mercurij vt supra sublimati, & sulfuris calcinati albi & (vt puto) arsenici ana vnc. tres, factum est quasi vnum corpus, tunc illud corpus ponatur in crucibulo bene lutato, & crucibulum ponatur in cinere calido tota nocte in latere dextro, alia nocte in latere sinistro, & in mane extrahatur, & fracto crucibulo ponderetur quod est in ipso: et si est tantum quantũ erat quando positum fuerit intus ad assandum, bene est: sin autem, compleatur ei pondus suum de solo mercurio viuo prædicto, & iterum mitte ad assandum prædicto modo: et sic ita fac donec habeas pondus primum. Hoc facto, cera totum illud cum aqua salis armoniaci præparati albi, et tunc pone in kimia ad descendendum, & post fac subter ignem per diem integram vel vt prædictum est supra. Et tunc cera huiusmodi medicinam cum oleo dicto: & tunc proijce ex ea pondus vnum super viginti æris separati, & fiet optima Luna. Et si post descensionem solueris & congelaueris, & post ceraueris, plus valet.

Et si hunc processum vis ordinare ad rubeum, tunc loco limaturæ argenti ponatur limatura auri & aliæ species rubificatæ, & procedatur nec plus nec minus vt prædictum est, & tantum argenti separati conuertet in aurum optimũ, quantum & prædicta medicina conuertit æris in argentũ. Item si postquã medicina assata est secundum processum vltimum & completum est pondus eius per assationem, si ipsa imbibatur cum aqua salis armoniaci separati albi, & su-

blimetur in aludel donec de ipsa nihil ascendat, & post descendat et procedatur vlterius vt dictum est, ipsa melior et fortior erit, siue medicina sit ad album, siue ad rubeum. Item si medicina post descensionem soluatur in aqua, et post distilletur per alembicũ semel ad minus, et tunc congeletur, et congelatum ceretur cum oleo dicto, adhuc erit melior et fortior: fac ergo sicut volueris, quia vltra Dei auxilium non posset aliud.

Rectificatio occulti lapidis.

OCcultus noster lapis benedictus de re animata est sicut dixit Hermes: Verum sine mendacio certum certissimum. Sublimabis subtile à spisso suauiter cum magno ingenio, & ascendat à terra in cælum, iterumq; descendat in terram, vsq; dum bene rectificatum fuerit. Additiones.

Compositio Elixiriorum: R. auripigmenti præparati & ter sublimati & tantundem mercurij purgati & sublimati ter, & tantundem calcis Lunæ purgatæ & tantundem salis armoniaci purgati & sublimati ter, & misce has res insimul super porfidum, & tere insimul & sicca ad Solem, deinde iterum tere & appone de aqua tartari & tere bene & sicca ad Solem, deinde iterum tere, & pone de aqua, & postea sicca, & ita fac decies aut duodecies quousque facias quòd sit vt vnguentum: & quòd partes adinuicem subtilientur terendo, imbibẽdo, & exiccando: Et si velis loco aquæ tartari potes apponere aquam albuminis ouorum, aut aquam sanguinis rectificatam, aut aquã Lunę aut stanni. Et postquàm tu imbiberis & siccaueris tuam medicinam decies aut duodecies, vt dictum est, tere iterum & appone de aqua cum qua prius imbibisti quousque sit magis mollis quàm pasta, & pone in phiala vitri in vno vase terreo, quod vocatur Solutorium, & claude bene cum panno lineo & terra aut pasta, et pone in fimo equino bene calido, et cooperi circumquaque et dimitte tamdiu in fimo quousque totum dissoluatur in aquam, et de septimo in septimum aut octauum aut nonum renoua fimum calidiorem. Etsi vis fimum tuum calefacere proijce desuper de aqua frigida et calefiet: Et ita fac de omnibus rebus quæ sunt fortes et duræ ad resoluendum et conuertendum in aquã quando volueris eas resoluere. Etsi accideret quòd infra quatuor dies aut plus non vellent resolui, pone super marmor et tere iterum bene, & pone iterum aquam desuper, et sicca ad Solem, et tere et appone aquã et sicca, et ita facias vt prius diximus: Deinde pone ad dissoluendũ in fimo vt diximus. Et si accideret quòd tua medicina exiccaretur, extrahe & tere, & pone aquam vt supra dictum est, & sicca ad Solem vt dictum est: & hoc sæpe quousq; materia sit bene oleaginosa: deinde pone ad resoluendũ vt dictum est supra. Et quando fuerit dissoluta in aquã, pone phialam in vno distillatorio pleno cineribus vsque ad iuncturã cooperculi, & sit phiala discooperta, & claude distillatorium & luta iuncturam: Postea fac subtus paruum ignem velut cum fit aqua rosacea: & quod distillabitur recipe & serua, & facies ignem per 24 horas aut plus, quousque medicina sit sicca, & quòd non videas plus de fumo exire per canalem distillatorij: tunc depone ignem & dimitte infrigidari: Et est bonum quòd phiala vbi est medicina, habeat largum os, vt fumus inde melius possit exire propter phialam quòd non rumpatur. Deinde remoue medicinam de phiala, & tere super marmor, & appone desuper aquam quam tu inde distillasti, & tere bene & sicca ad Solem vt prius, & pone ad resoluendum in fimo. Et si non fuerit satis de aqua ab ea distillata, appone de aqua de qua prius imbibisti quando primò posuisti ad dissoluendum: Et scias quòd resoluetur in multo minori tempore quàm prius fecerat. Et quando erit resoluta, pone in distillatorio & congela & sicca sicut prius fecisti, & serua aquam quam inde distillabis: Deinde tere iterum, & pone aquã desu-

desuper & exicca vt prius ad Solem,& pone ad resoluendum:& postea ad cõ gelandum:& ita facias quater aut quinquies aut sexies quovsque totum sit fixum & expectans ignem:quia tantũ poteris resoluere & congelare quòd nihil inde amplius distillabit,quando tu congelabis,& tunc dicitur esse fixum: Et iam scias quòd quãdo tu resolueris tuam medicinam quater aut quinquies, tu distillabis illam per filtrum,& postea pone in phiala vitri, & phialam pone in vno potto pleno cineribus:& sit phiala clausa leuiter cum panno lineo,ita ꝙ fumus possit inde modicum exire,& fac desubtus lẽtum ignem sub potto per diem & noctem aut plus,quovsq; tua medicina sit in lapidem congelata albũ, vt est crystallus,& serua:Sed nota quòd modus congelandi in distillatorio est securior quàm alter.Et quando tua medicina est congelata, tere eam & pone desuper oleum sanguinis aut ouorum rectificatum,aut de oleo communi distillato septies cum sale armoniaco & calce viua,aut de oleo trium specierum (seu spirituum)aut de oleo albo Philosophorum:& non apponas multum de illo:Et postea mitte simul de aqua cum qua imbibisti quando posuisti ad soluẽ dum.Postea tere insimul & pone ad resoluendum vt prius,& postea congela. Et quando erit congelata,tere de ea modicum,et calefac laminam cupri,& po ne de hoc puluere supra,& si fundatur desuper & dealbet laminam, tuum Elixir est completum:& si hoc non faciat, tere iterum tuam medicinam, & pone in crucibulo super ignem,& appone desuper quinque aut sex guttas alicuius oleorum ante dictorum,& toties facias quovsq; videris signum dictum,& ita serua.Et nota, quòd si pluribus vicibus resolueris medicinam,etiam plus valebit plutes partes tingendo:Et potest fieri istud Elixir absque calce argenti, sed non tantũ valebit,sed citius fit,quia citius resoluitur sine illa calce:& illud proiicitur supra cuprum præparatum & conuertit in Lunam.

Alia compositio Elixirij: R.partem vnam auripigmenti præparati & sublimati ter,& tantum mercurij,& tantum sulfuris præparati & sublimati ter,& tere bene,& pone desuper de aqua salis armoniaci præparati & sublimati ter, & imbibe & incera & exicca ad Solem : & ita fac decies aut duodecies aut plus, quovsque bibant suum pondus de sale armoniaco quinquies aut sexies. Deinde pone ad dissoluendum vt diximus,& renoua fimũ ad tres,quatuor aut quinque dies,aut in tribus septimanis:Et quando erunt resoluta,congela in distillatorio in cineribus,& postea imbibe cum aqua quæ inde exierit distillata,& cũ aqua salis armoniaci vt prius,& tere bene,& incera & sicca ad Solem pluries, & pone ad dissoluendum,deinde congela vt prius:Postea tere & pone aquam desuper,quæ inde erit distillata,& de oleo trium specierum, aut de oleo albo Philosophorum,& tere bene & pone ad soluendum,deinde congela vt prius, & habebis in fundo vasis lapidem albũ:& appone desuper de oleo dicto septẽ aut octo guttas,& pone ad soluendum,deinde ad congelandum.

Alia compositio Elixirij quæ dicitur melior: R.lib.1.calcis Lunæ præparatæ,& tres vncias sulfuris præparati & sublimati ter, & tres vnc. auripigmenti præparati & sublimati,& lib.mercurij præparati & sublimati,& tere bene omnia simul,& appone aquam salis armoniaci præparati & sublimati,& exicca super paruum ignem carbonum & cinerum,& quando fecerint magnum fumũ, remoue patellam ab igne,& pone longè ab igne: sed melius valeret siccatum ad Solem.Et quando erunt omnia sicca tere & pone in distillatorio & facias paruum ignem quovsque tota humiditas sit inde distillata,quam serua.Postea fac fortem ignem quasi sublimationis, & facias ignem tribus diebus et tribus noctibus,et tunc sublimabitur vna pars illius medicinæ, et alia remanebit in fundo:Dimitte omnia infrigidari,et tere omnia simul,scilicet quod sublimatũ

est,& quod remansit in fundo,& pone cum aqua quæ exinde distillata est,& sicca modicum,& postea pone ad sublimandum vt prius,& toties sublimabis hoc modo quòd tota medicina remanebit in fundo, & quòd nihil amplius de ea sublimetur:Deinde tere & incera,pone desuper vnam vnc. aut duas de oleo Philosophorum albo,&pone in descensorio et fac descendere vt fecisti auripigmentum. Et facias primo die subtus paruum ignem, et secunda die fac fortiorem,et tertia die fac fortissimum quasi esset ignis fusionis cupri.Et ita dimitte infrigidari,et reperies in coopertorio descensorij lapidem album, quem recipe et tere et pone in crucibulo super ignẽ,et proijce desuper duas aut tres guttas olei albi Philosophorum quousque fundatur vt cera: Tunc depone crucibulum ab igne,et tuum Elixir est perfectum:et de hoc proijce vnam partem super quindecim cupri præparati,et totum erit argentum.Etsi vis ampliare virtutem tui Elixirij, tere iterum bene, et pone desuper de aqua salis armoniaci prædicti,et duas aut tres guttas olei albi Philosophorum,et pone ad dissoluẽdum,deinde congela vt prædictum est,et serua:Et poteris proijcere super 80. aut 100.sed experiaris.

Alia compositio Elixirij. R.lib.1.mercurij sublimati & imbibe terendo cum aqua salis armoniaci & sicca:Deinde tere & pone duplũ sui ponderis de aqua salis armoniaci,& pone ad dissoluendum per octo dies,deinde distilla per distillatorium & pone in illa aqua duas vncias auripigmenti sublimati, deinde pone ad dissoluendum et congelandum septies aut plus aut ter vel quater, et vltimò congela in lapidem durum,deinde tere et pone desuper de oleo albo Philosophorum,et fac descendere in descensorio,et facias paruum ignem per duos dies et duas noctes,et vltima die ita fortem sicut ad fundendum cuprũ, postea dimitte infrigidari,et tu reperies in vase lapidem crystallinum: de quo accipe parum et tere et pone in crucibulo super ignẽ, et proijce desuper duas aut tres guttas olei albi Philosophorum quousque fundatur vt cera, et dimitte infrigidari,et pone de illo modicum super laminam calidam ferri aut æris, et si fundatur absque fumo bene est:si non,tere iterum & pone in crucibulo,&proijce desuper de oleo dicto quousque signum iam dictum appareat: & proijce vnam partem super quinque cupri præparati,& efficietur Luna. Et si velis dissoluere aut distillare & congelare semel aut bis,augmentabitur virtus Elixirij.

Alia compositio Elixirij: R.lib.semis calcis Lunæ præparatæ,&totidẽ mercurij lauati non sublimati,& pone calcem super mercurium,quousque biberit totam calcem, & fiat sicut butyrum, & nihil sentias ad digitum, quin totum sit molle,deinde laua cum aceto & sale pręparatis,quousque acetum exeat clarum,postea proijce desuper aquam calidam quousq; extraxeris salem,& aqua exeat vel efficiatur dulcis,deinde dimitte siccari,& quãdo siccum fuerit pone cum duabus vncijs auripigmenti bene sublimati,& tantundem sulfuris bene sublimati,& tere insimul quousque totum misceatur in vnum,& appone septẽ aut octo vncias aquæ salis armoniaci purgati & sublimati bene,& pone in distillatorio & cooperculum desuper,& facias subtus paruum ignem quousque tota humiditas inde exierit,quam serua:Deinde fac fortem ignem quasi sublimationis,quousque totum sublimetur,et dimitte totum infrigidari,et quod inuentum fuerit in coopertorio tere cum eo quod remansit in fundo vasis,& desuper pone aquam quæ inde distillauit, & tere bene iterum & pone adhuc in distillatorio,& inde distilla aquam ad lentum ignem,& fac post magnum ignẽ qualis est sublimationis,& misce sublimatum cum fæcibus & tere &imbibe cũ aqua & sublima vt prius quousque nihil plus sublimetur. Deinde tere & appone de oleo albo Philosophorum in crucibulo super ignem,&proba super lami

nam

aam ferri calidam aut cupri, quousque fundatur vt cera, & erit completum: vna pars super quindecim cupri, & per iteratam solutionem & congelationem augebitur virtus eius. Hactenus additio.

Compositio aquæ uitæ simplicis & rectificatio eiusdem.

OCculti igitur lapidis albi recentis quantum vis assume, quem subtiliter commisces in vitreata scutella & commollies sine omni re alia ibiq; fermentari per diem & noctem dimitte: deinde in vase vitreo bene sigillato, vt non respiret ad humandum per 21 dies pones, ita quòd singulis hebdomadis renouetur fimus. Completo itaque hoc numero, pone de lapide lib. semis in aludel vitreo, alembico superposito cum suo recipiente bene sigillato cum luto magisterij vt non respiret, & pone aludel super laterem (potius larē) præparatum cum suis vasis aqua & cinere mediante vt scis, & fac à principio ignem leuem per tres horas: Postea vigoretur ignis paulatim vsque dum tota aqua eius candida distilletur. Hanc autem aquam vocauerunt Philosophi sal armoniacum, arg. viuū, lac virginis, aquam vitæ, & aquam penetrantem & serenantem, ac domum illuminantem. Hæc enim aqua candelas accendit & omnes oscuritates fugat à domo in qua rectificata fuerit vsque in finem cum tota sua substantia, id est ipsamet et oleo eius, et igne & terra calcinata sicut scis. Distillata autem huius aqua prima vice vt dictum est, inhuma iterum eam per vnam hebdomadā vt dictum est, tunc distilla iterum per alembicum vt prius, et sic itera tribus vicibus: Hoc facto distilletur iterum sine inhumatione tribus vicibus cum cinere sine aqua. Postquàm autem huiusmodi aqua septies distillata fuerit, proba aliquantulum de ære ignito ad modum scilicet nūmorum extinguendo tribus vicibus in ipsa, quia si dealbentur intus & extra, bene est: & si non, reduc eam ad primū opus, donec sic contingat: Et tunc serua eam in vase vitreo bene sigillato cum cera.

Olei rectificatio.

SImili modo oportet vt rectificetur eius oleum cum humatione & distillatione itavt fiat album: cum probatione æris similiter, vt dealbetur in eo: et tunc serua ipsum ad partem in vase vitreo bene sigillato. Ignis verò remanebit in fundo vasis siccus & niger, quem seorsum repone in vase vitreo bene concluso.

Rectificatio terræ.

HIs peractis, exteriora lapidis à tela purgabis, & in vitreato vase bene cocto & nouo vndique argilla circumlutato diligenter cooperculo terreo cooperto, in quo scilicet cooperculo sint tria foramina parua, repone: & in furno figuli octo diebus dimitte, vt niuis candorē assumat. Huius calcis parti vni sex partibus aquæ prædictę adiunctis vas vitreum vsque ad duas partes impleatur alembico superposito cum suo recipiente, & clausis iuncturis cum luto magisterij ita vt non respiret, ipsumq; in alio vase fictili ferreo, cribrato cinere pleno reconde: deinde in alio vase cum aqua ponatur, & subijce lentum ignem (nota hunc distillationis modum quia singularis est et lentissimus) per totam hebdomadam, vel vsque dum nihil aquæ vitæ distilletur: Postea die vna & nocte refrigerari dimitte, & inuenies in fundo vasis laminam crystallinā, cui redde ei aquam suam, quæ ab ipsa distillata est, vsque dum eam totam ebiberit: & tunc serua eam ad partem vsq; dum dicam tibi. His peractis, accipe salem armoniacum sublimatum ter & solutum & distillatum per alembicū, & coagulatum, & iterum solutum & distillatum & coagulatum, & itera tertia vice: Et si solutum fuerit septies cum aqua vitæ, & distillatum & coagulatum qualibet vice, & in fine resolutum in aqua, soluit omnia corpora calcinata, limata,

& etiam combusta: & spiritus omnes calcinatos & sublimatos solutione mirabili in crucibulo super ignem in vna hora cum Dei auxilio & eius virtute.

Compositio aquæ uitæ completæ & perfectæ.

COmponamus aquam nostram philosophicam cum Dei adiutorio, & eius virtute. R. de aqua salis armoniaci soluti & distillati ter ad minus vncias sex, olei prædicti rectificati vt dictū est vnc. sex (vel septem) misce hæc duo, & inde imbue super porfidum vel super tabulam vitream vnc. sex de prædicta lamina paulatim donec totum ebiberit: & cum totū absorbuerit, dimitte fermentari in simili vase vitreo tribus diebus: quarto autem die proijce hoc ceratum in duabus libris aquæ vitæ prædictæ in solutorio positæ, & sigilla os bene ita vt non respiret: & inhuma per quindecim dies: & decimasexta die inuenies laminam solutam in aquam albam vt lac. Et hæc est aqua vitæ cōpleta, & oleum Philosophorum vel philosophicum, & aqua penetrans & serenans, candelas accendens, & domum illuminans, per quam omnes Philosophi sustentati sunt. Et cum hac aqua retinetur omne volatile à fuga, scilicet mercurius, sulfur, arsenicum, & aquila: mercuriū dico sulfurem & arsenicum sublimata & calcinata: quæ omnia quomodo fiant, dictum est superius.

Additiones.

Rectificatio olei communis ad inceration em spirituum & ingressum faciēdum. R. olei communis quantum vis, & cum calce viua optimè confice vt sit vt farinatū: & quidam ponunt de sale cōmuui & sale tartari, & ita per duos dies dimitte, postea per alembicum distilla, & renoua super ipsum distillatū calcem & distilla quater donec non comburatur.

Alij faciunt prius bullire oleum cum multa quantitate aquæ, & ita immunditia descendit ad fundum: deinde colant oleum quod natat superius, & ponunt cum calce viua in vase ad distillandum, & distillant semel, & seruant in vase clauso.

Oleum incombustibile ad incerandum Elixir ad album: R. mercurij fixati per circulationem cum aqua lapidis occulti albi rectificati à calce corticum, & pone in furno resolutorio cum tertia parte aquæ mercurij, & die quarta dissoluetur in oleum album fixum incombustibile, et non rectificatur alio modo, nisi quòd aqua separatur per distillationem, & oleū manet in fundo vasis, quod non potest distillari nisi cum maximo labore causa suæ fixationis, quia repugnat et perseuerat in et contra ignem: et cum hoc oleo potest fixari omnis mercurius sublimatus, et dissoluit omnia corpora, quia est ex natura metallina: Et cum eo incerantur magna Elixiria: et bene seruetur in loco calido iuxta ignē, quia est naturæ calidæ: ergo si poneretur in loco frigido congelaretur in durū lapidem fusibilē similem marmori albo, qui postea non posset dissolui nec venire ad talem distēperantiam causa suæ infrigidationis.

Nota quòd fit quædam distillatio olei cum virgis paruis positis in fundo cucurbitæ, & attingunt summitatem, & ascendit oleum per virgas illas superius, aliter non ascenderet: & debent esse virgæ paruulę & decorticatæ: & credo ꝙ de ista distillatione loquitur Arist. cùm dicit, Modò scias quòd olei distillatio fit secundum tres modos: et est in cap. de L. maiori.

Sed scias quòd Rasis certè loquitur de illa distillatione cum virgis myrti, in suis libris de 70 & de 30 verbis: dicens in libro de 70: Sic etiam oleū, dum aliena sequaris vestigia, manabit.

Composi-

Compositio Elixirij Benedicti.

COmponamus igitur Elixir nostrum benedictũ cum Dei auxilio & eius virtute. R. mercurij sublimati & calcinati lib. 2 sulf. & arsenici sublimatorum & calcinatorũ ana lib. 1. & de aqua animalis philosophicè cõposita, & rectificata iam dicta vnc. 13. & de huius aqua imbibe spiritus prædictos paulatim super porfidum aut in paropside vitrea quæ melior est cũ pistello vitreo donec totũ bibit: & cum hoc factum fuerit, pone totum illud in aludel ad sublimandum alẽbico superposito cum suo recipiente & bene sigillato cũ luto magisterij, vt nullo modo respiret: & tunc pone aludel super athanor, & fac desubtus ignẽ leuẽ de carbonibus, donec tota humiditas in recipientẽ ceciderit, postea vigora ignẽ mediocrẽ quasi per sex horas, & tunc sine vas infrigidari, & cum infrigidatũ fuerit, quod intus est extrahe & pone in paropside vitrea: & si aliquid de ipso supereleuatũ fuerit, reduc super fęces suas cũ pistello vitreo sua uiter, & reddẽdo sibi totam aqua, quæ ab eo distillata est: Et postea da ei potãdum alias 13. vnc. aquæ philosophicæ prædictę, & cum totũ biberit, remitte ad sublimandũ vt prius: quòd si pigritauerit ad surgendum vel bibendũ, assa ipsũ in aludel cum ampliori ore semper alẽbico superposito cum suo recipiẽte & bene sigillato, ꝙ non respiret, & hoc fac cũ lento igne donec totũ ebibat, & tunc sublima vt prius feciſti: tertia vice reduc super si aliquid eleuatũ fuerit, & da ei ad bibendũ alias 13 vnc. aquæ prædictæ, & redde ei aquã suam similiter vt prius suauiter terendo donec totũ biberit, & tunc sublima vt prius. Quarta autẽ vice redde ei aquã suam tantũ, & sublima vel distilla, & hoc ex tunc fac toties semper reddendo ei aquã suam quæ ab eo distillat tantũ, & reducẽdo inferius quod superius eleuatur si aliquid sit, donec inde penitus nihil distilletur. Et cũ ita factum fuerit, inuenies in fundo vasis laminã crystallinam stantẽ, penetrantem, profundantẽ, tingentem, & permanentẽ: cuius vna pars si super 50 partes Veneris proiecta fuerit, ipsam in verissimũ arg. transmutabit. Hermes dixit in secreto suo vnũ super mille. Rogo te per fœdus Domini ne hoc secretũ alicui ostendas nisi filio nostro: Et quicunq; de hoc arcano secreto dignus fuerit, noster erit filius: & Deus alleuiet super te. Tu autem cum exaltatus fueris super omnes circulos mundi huius Lunaris, memento visitare & distribuere pauperibus & pupillis, viduis, & similibus, & eis succurrere in tribulatione eorum, vt valeas in die iudicij audire verbum Domini promissum, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi: infirmus fui, nudus fui, sitiui, & omnia necessaria dedisti mihi cùm visitasti pupillos & viduas, & his similes propter nomen meum: centuplum accipies, & vitam æternam possidebis. Amen.

Explicit liber Perfectionis.

Ordo libri huius breuiter talis est:

Primò rationes huius artis abundè describit octo capitibus primis.

Secunda pars de Metallorum generatione singulatim capitibus 6.

Tertia pars de Separatione metallorum & mineralium cap. 18.

Quarta pars, Præparationes omnium metallorum & mineralium aut fossilium cap. 45. Vbi alia etiam præparantur quæ ad opus conueniunt. &c.

Quinta pars, Olea philosophica parare docet pro Elixiri complendo, capit. 4.

Sexta pars continet rationem componendorum Elixirium ex prædictis speciebus præparatis: Item compositiones aquæ uitæ philosophicæ, rectificationes omnium elementorum, & tandem compositionem Elixirij Benedicti.

Singulis partibus additiones positæ sunt optimæ, ad doctrinæ abundantiam.

LIBER MAGITRI IOANNIS DE RVPE SCISSA DE CONFECTIONE VERI LAPIDIS PHILOSOPHORUM clarè & absque quacunque palliatione, editus ab eo viro vtique à Deo illustrato, quem libellum composuit ad hoc diuina prænonitus reuelatione.

PRACTICA.

NATVRA seu materia lapidis est res vilis precij, vbique repe ribilis: quia est aqua viscosa, cum sit arg. viu. cõmune sicut extrahitur de terra. Et quia aqua viscosa scilicet arg. viu. generatur in latrinis, dixerunt aliqui, quòd in locis vilibus reperiebatur: Et multi bestiales non intelligẽtes intentum Philosophorum, ipsum ad literam in stercoribus quæsiuerunt. Hæc autem natura operatur aliquid, amouendo scilicet terreitatem, quam habet, & aliquid apponendo, scilicet sulfur Philosophorum: quod nõ est sulfur vulgi, sed est sulfur inuisibile, tinctura rubedinis: Et ego nominabo tibi eum nomine suo & certè est spiritus vitrioli scilicet Romani. Et istæ duæ præparationes fiunt si mul sic: R. salis petræ & vitrioli Romani ana lib. duas, & tere eas subtiliter, & in patella ferrea mouendo, desicca ad ignem lentum aliquantulum, vt aquea humiditas recedat: deinde R. lib. 1. mercurij de minera extracti, & non de plũbo facti, & volue ipsum in corio leporis, & sparge ipsum super materiam prædictam calidam aliquantulum, quia seminabitur, et exibit, et mundificabitur transeundo per poros corij prædicti vt non appareat in eo. Et pone totum in vase aludel (seu alembico) ad sublimandum primò cum lento igne, donec humiditas per foramen capitis vasis recedat aliquantulum, quod cognosces cum gladio, si positus super foramen non recipiat ex fumo ascendente humorem: postea claude foramen cum luto sapientiæ: sed tutius est vt ante materia paululum desiccetur, & in aludello nullum sit foramen, & fortifica ignem per duodecim horas, & in fine da fortiorem ignem, vt bene totus mercurius sublimetur, et extrahe ipsum album sicut nix est. In isto autẽ opere feciſti duo: Primò enim purgasti ipsum à terreitate & nigredine ac humiditate maxima, quæ vndique currit, & coagulasti eum, & reduxisti album vt nix, & contribilem & misci bilem & aptum ad digestionem in stufa sicca: & aptasti eum ad reducendum in aquam provt inferius apparebit. Secundò, postea misisti in ipsum sulfur inuisibile Philosophorum, quod est tinctura rubedinis, & spiritus vitrioli Romani: & est ibi miraculum maximum: quia cum spiritus ille inuisibilis habeat tincturam rubedinis, tamen coagulat mercurium in sublimatione in albedine nimis. Et hoc est quod multi maximi Philosophorum scripserunt, quòd lapis fit ex mercurio & sulfure, quod non est sulfur vulgi, sed sulfur Philosophorum. Et de prædicta præparatione, sublimatione, & operatione dixit magister Arnoldus de Villanoua in Tractatu parabolico de maiori edicto, Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Intelligas per granum frumenti in terra mortificandum, mercurium mortificandum in terra salispetræ & vitrioli Romani: & ibi mortificatum, & cum igne sublimatum multum fructum affert, nempe lapidem magnum, quem omnes Philosophi quæsierunt. Signum autem quòd spiritus vitrioli incorporetur mercurio est, quia licet mercurius sublimatus multas fæces terreas dimittat in terra, tamen si posueris libram vnam, tantundem rehabebis: sed hoc esset impossibile, nisi quòd mercurius albior niue secũ traxit

xit puriſsimum ſpiritum vitrioli prædicti, quod eſt inuiſibile ſulfur. Demõſtratur autem ſpiritus inuiſibilis vitrioli ad ſenſum per ingenium ſic: R. acetum & in eo extingue ferrum quatuor vicibus: Deinde pone ibi mercurium ſublimatum & tritum per vnam noctem, in craſtino diſtilla acetum per linguas bis vel ter donec ſit clarum, poſt mitte in ampulla vitreata ad ignem lentum, & amoue cappam nigram feri eam, quæ eleuabitur, & poſt purgationem da ignem & euapora acetum & remanebit ibi ſpiritus vitrioli in fundo, de colore floris gaudij amœniſsimo ſupra modum ſi experto credatur: Et ita habebis ad partem mercurium mortuum effectum, & ex alia parte ſulfur inuiſibile ſupradictum. Quare mihi eſt monſtratum, quòd mercurius per vitriolum ſublimatus, ſecum portat ſpiritum eius, quia ſulfur inuiſibile lapidis tinctura appellatur. Nam de mercurio ſine vitriolo ſublimato, non poteris extrahere ſpiritũ prædictum. Hæc eſt operatio prima.

SECVNDA OPERATIO

SEcunda operatio huius artis eſt, Ab illo mercurio ſublimato, qui eſt albus vt nix, extrahe ſpiritum eius qui à quibuſdam magnis Philoſophis quinta eſſentia clamatur, quia ſpiritus ille eſt incorruptibilis ferè vt cælũ, licet ſit nõ fixus volatilis, quia ſic eſt neceſſe: extrahatur enim hæc quinta eſſentia, hoc eſt ſpiritus mercurij ab illo ſupra ſublimato ſic: R. lib. 1. ſalispetræ & tantundẽ vitrioli Romani, et extrahe aquam fortem, & tere mercurium ſupra ſublimatũ, & diſſolue eum in illa aqua forti ſupra cineres calidos in amphora vitri clauſa per duodecim horas: quòd ſi non diſſoluatur pone intus de ſale armoniaco ſeptem partes aquæ vel plus: & hoc eſt maximum ſecretum in arte: (N. ſi in principio ſumatur ſal nitrum pro ſale petræ, puto fore melius.) Appone ergo cortuum ad ipſum, et poſt diſſolutionem pone in vrinali, et deſuper alembicum, et mitte ſuper ignem, et diſtilla aquam fortem, quam recipe, et poſt totalem diſtillationem continua ignem, et aſcendet per latus vrinalis ſpiritus mercurij: et hæc eſt quinta eſſentia albior niue: in fine fortifica ignem, et totum aſcendet: Deinde aperi vas, et extrahe quintam eſſentiam, et inuenies in fundo vaſis fæces combuſtas et nigras à ſpiritu mercurij ſeparatas. In hac autem operatione feciſti duo: Primò ſeparaſti illud quod in albo mercurij ſeparato erat terrenum corruptibile et imperfectũ: totum enim combuſsit illud aqua fortis: Et eſt mirum valde, quòd de re alba vt nix, poſsit extrahi res terreſtris et nigra. Secundò imbibiſti intra ſpiritum mercurij amplius de ſpiritu vitrioli, qui eſt in aqua forti: et hoc eſt quod in prędicto tractatu dixit magiſter Arnoldus, dicens ſic: Bibat, bibat, bibat quantũ bibere poteſt per duodecim horas, (N. vices) quia mercurius diſſolutus eſt in aqua vitrioli, hoc eſt de ſulfure inuiſibili, quam habet: Et hæc diſſolutio fit in duodecim horis. Secundò diſſolue ſpiritum mercurij in aqua forti, & ſublima vt prius, & remanebũt in igne fæces nõ tot vt prius Tertiò reitera opus, & nihil de nigris fæcibus, aut parum inuenies, & tunc habebis perfectè quintam eſſentiam materiam lapidis ſecundariò præparatam, incorruptibilem, volatilem non fixam, et niue albiorem.

TERTIA OPERATIO

REcipe præfatum mercurij ſpiritum ſeparatum ſeu eius quintam eſſentiã, & tere mundiſsimè ſuper lapidem, & pone puluerẽ in vaſe vitreo, & mitte in furno Philoſophorum in ſtufa ſicca ad digerendum, provt quidam volunt nominare: licet alij dicant ad calcinandum ad ignem lentum de carbonibus factum per octo dies, vel plus, quem furnum fortaſſe inferius deſcribam vel alibi inuenies: Ibi enim decoquitur vt poſsit diſſolui in aquam: quoniam quando aliter diſſolueretur, nec opus perficeretur.

QVARTA OPERATIO.

QVarta operatio est, vt digestionẽ prædictam in vrinali ponas clauso in balneo infra ollam plenam aqua, donec tuus spiritus dissoluatur in aquã qua dissolutione facta & completa, pone desuper alembicũ: vel in principio quando vrinale ponis in balneo potes desuper alembicum adaptare: Demum da ignem, & ascendet stilla roris madij in modum aquæ vitæ lucida lacryma oculi, lac virginis, purissima lapidis materia occulti vltima preparatione perfecta, gustu amara, ad literam acetosa, volatilis non fixa, incorruptibilis ferè per digestionem in puluerem, à Gebero nunquam cognita, ab Auicen. ignorata. Hanc Hermes palpauit, Alphidius aptauit, Rosarius intellexit, magister Arnoldus dictauit: Nam de hac quarta operatione quæ dicitur expressio lactis virginis, dicit magister Arnoldus, Quòd oportet exaltare filium hominis in aeris cruce: quod est ad literam, de materia in tertia operatione digesta, quæ trita ponitur ad dissoluendum in fundo vrinalis, ascenditq; quod ibi est, purissimum & spirituale, & in aerem sursum conuertitur, & in cruce exaltatur capitis alembici, quasi Christus, vt magister Arnoldus dicit, eleuatur in cruce. Et ista dissolutione completa, habes tuam materiam vltima præparatione præparatam & perfectam: & si vnam guttã ex hoc lacte virginis super laminã igni tam proieceris, dealbat eam intus et extra. Et ita vidisti quòd materia lapidis est vna, non simplex omnino, sed composita ex spiritu mercurij, & ex spiritu vitrioli Romani, quod dicitur sulfur inuisibile, non vulgi, sed Philosophorum: quia est tinctura mercurij & rubedinis: licet mercurius in se non habeat tincturam ad rubeum intrinsecus absconditam: sed propter purgationes quia nimis est terreus, dimittit, & ob hoc indiget sulfure purissimi vitrioli imbibi ad plenum vt supra.

Hac autem distillatione completa, inuenies in fundo vrinalis elementa tria mista simul, quòd remaneat terra crassa & combustibilis: & extraxisti ab eo elementum aquæ animatum anima spirituali vitrioli Romani: & est per se sine alijs tribus elementis sufficiens materia lapidis maximè ad album, & ad rubeũ consequenter vt dicetur. Si autem vis separare alia tria elementa ab inuicem, operaberis in hunc modum: R. illas fæces terræ, & pone ad digerendũ in stufa sicca vt prius: postea pone in balneo ad dissoluendum & distillandum vt prius cum fortissimo igne: & quod ascendet per ignem balnei est elementum aeris de colore olei: recipe ipsum & serua: & cùm nihil amplius poterit ascendere, transfer vas de balneo ad ignem sublimationis in cinere, & da ignem bonũ & ascendet per alembicum elementum ignis rubicundum in liquore olei rubei: R. ipsum & serua ad partem: et ita habes à mercurio quatuor elementa ab inuicem separata. Primum elementum aquæ, quod lac virginis dicitur: Secundum elementum aeris, scilicet oleum resplendens in balneo distillatum: Tertium elementum ignis, scilicet oleum rubeum distillatum ad ignem: Et quartò habes in fundo vasis elementum terræ nigerrimum vt carbo, quod nihil vltra valet. Intellexisti hæc omnia? Nescio quid de mercurio clarius dici possit.

QVINTA Lapidis OPERATIO.

MAteriam lapidis perfectè præparatam in hac quinta operatione docebo: quomodo videlicet materia præparetur ad album, id est, quomodo lac virginis digeratur & reducatur virtute ignis in puluerem tam subtilem, vt non sentiatur per tactum manus. Recipe igitur lac virginis: quod quidem lac dixerunt quidam Philosophi, animal cum sanguine suo: animal quod crescit in sublimando, & habet animam sanguinis, id est tincturam rubedinis, spiritum vitrioli supradictum: & pone infra vitri amphoram in fundo rotundã

& ignias

& ignias ei collum & strangula ipsum cingendo cum forcipibus, caute tamen ita quòd nihil possit exire quoquo modo: et ponas tegulam perforatam in collo furni inter ignem & amphoram, vt lac virginis nõ destruatur ab igne: & pone vas in furno philosophorũ ad digerẽdum in igne, vbi vas habebit per ingenium ignem ab omni parte, vt vas æqualiter ignem recipiat, vt ad nullam partem lac virginis possit euolare quomodocunque: id quod fieret nisi ignis ab omni parte daretur æqualiter. Et est ars ad dandum ignem temperatum, non excessiuum & operis destructiuum, vt subtus tot carbones accensi ardeant, vt manus hominis teneri possit in aere inter latus furni et vas in quo est materia id est lac virginis fulgentis: & cõtinuabis hũc ignem donec videas materiã denigrari. Quòd si nimis tardaret, adauge ei ignẽ: & cũ videris materiã denigrari gaude, quoniã principiũ digestionis tunc habebis: & continua ignẽ donec omnes carbones cõsumentur: et vidẽs materiã aliquantulũ dealbari tũc augmẽta ei ignem paulatim et sensim donec videas materiã magis ac magis dealbari. Et cum videris materiam perfectè dealbatã, habes perfectè lapidem ad albũ. *Sigillum Hermetis.*

Sexta operatio.

SExta operatio docet lapidem iam completum perfici ad rubeum, nil penitus addito nilq; remoto, sic videlicet: Extrahe de uase prædicto quod vocatur sepulchrum philosophorum: Et magister Arnoldus dixit, quòd lapis est clausus in eo, vt Christus in sepulchro: & partem vnam quam volueris pulueris sine tactu accipe: per ipsum enim conuertes omnia metalla imperfecta in verius metallum quàm esset de minera. Reliquam partem conclude in vase vt prius, & fortifica ignem ei, iubente magistro Arnoldo qui dicit, Postquàm lapis peruenit ad perfectionem albedinis, non sentiat pœnas crescentis ignis, nec periculum aliquod, etiam si notabiliter fortificetur: quia sic ei expedit, & est omnino necesse: cuius causa est in veritate per ignem lentum qui fit, quando digeritur ad albũ. non potest decoqui sulfur inuisibile absconsũ vitrioli scilicet spiritus latẽs sub albedine lapidis: sed digeritur spiritus illo igne ad album. Quapropter necessarium est ignem augmentare, vt attingat profundius & digerat tincturam rubedinis & sulphur latens vitrioli, & ipsum exterius apparere faciat, & nihil addito, nihilq; remoto, quod lapis albus per maiorem ignem efficiatur, resuscitatus à mortuis cum diademate refulgente & gloriosus vt magister Arnoldus excellenter testatur. Sed nota quòd in duobus vasis simul operari debes: in vno ad album, in altero ad rubeum. Et nota quòd aliqui operantur per omnia vt dixi de lacte virginis, & de elemento aeris: & ignem non curant. Et est opus eorum per solum lac virginis nobile & perfectum pro certo, & maximè ad album. Alij verò miscent tria elementa simul: scilicet vnũ põdus ignis, quatuor põdera aeris, & octo põdera lactis: & hic modus fortior est ad rubeum, debilior verò ad album. Tres hos modos potes facere simul in vno vase de solo lacte ad album: in alio vase de solo lacte ad rubeum: in tertio vase de tribus elementis ad aurum, & in eodem furno, vt probes sublimitates diuersorum modorum, & videas mirabilia maxima à Deo glorioso creata in rebus. Credas vir Euangelice quod ante me nullus hominum in aperto hanc scientiam & veritatem scripsit. Scito autem & aduerte quòd philosophi magni quibus reuelatum fuit mysterium huius artis reuelationibus veritatis, imprecati fuerunt maledictiones horrendas, timentes ne veniret arcanum ad manus indignorum.

SEPTIMA PARS.

SEptima pars huius operis est praxis virtutis elixir, hoc est medicinę præstæ: virtus autem reseruatæ est, & perfectæ ad album est, vt cõuertatur mer-

curius in plumbum, cuprum, ſtannum, latonem, & chalybem in argentum veriſsimum.

Reliqua duo capitula: Vnum fuit de modo fornacis philoſophorum, quod alibi melius ſupra poſui: Aliud de modo tingendi & proiſciendi Elixir, quod etiã ſatis alibi poteſt inueniri. De fermentatione autẽ Solis vel Lunæ nuſquã mentionem facit hîc magiſter, cum tamen omnes philoſophi concorditer dicant, quòd Sol facit ſolem, & fixum figit: Et quale ſemen in terrã ſeminaueritis tale & metetis: Et non poteſt inueniri in re quod in ea non eſt: et cætera ſimilia multa &c. Tu autem ſicut prudens & diſcretus elige quod bonum eſt (omnibus probatis) & applica fermentum vt ſcis &c.

FINIS.

ANNOTATIO.

NOTA quòd ſal petræ & ſal nitri ſunt vnum & idem: tantùm differunt quòd ſal nitri eſt ſal petræ præparatum & purgatum à ſale quem habet: & ita præparatum inuenitur copioſè in apothecis: præparatur autem ſic: Contunditur, & in aqua communi bullitur aliquotiens, vltimò bullitur, & feruens in vas proiſcitur ligneum, quod vas habet multos erectos ſtipites quibus in bullitione adhæret prędictum ſal petrę: quibus frigefactis, colligitur: & tunc ſal nitri vocatur.

Scias infallibiliter & in veritate, quòd ex ſolo aceto noſtro acerrimo & abſolutè nullo alio extraneo addito, opus noſtrum perficitur: quo abſente, nec nigredo nec albedo nec rubedo conſiſtit, quod facit Solem & Lunam purum eſſe ſpiritum. Quare aliquí hîc grauiter errant operando, qui ſoluunt amalgama noſtrum in aqua forti: & per hoc, opus deſtruitur: quia in pluralitate rerum ars noſtra non conſiſtit. Venerabili igitur vtimur natura, cui aliena nolite introducere, nec aquam fortem, nec ſalem, nec puluerem: quia natura non emendatur niſi in ſua natura. Et natura noſtri aceti acerrimi benedicti, continet omnia neceſſaria in ſe &c. Recipe igitur de Sole foliato partem vnam, & de aceto noſtro partes ſeptem, & fac amalgama more ſolito. Deinde pone in vna veſica bouina de vitro, & obtura os vitri, & pone ad diſtillandum in fimo equino calido & humido per tempus, ſic quod caput vitri remaneat in aere extra fimum: diebus finitis, extrahe vitrum de fimo, & pone ipſum ſupra cineres calidos, & ibidem permitte ſtare ore clauſo dando ei lentiſsimum ignem tandiu quouſq; videris materiam in vitreo eſſe coagulatam &c. ſicut ſcis.

De ſale. Ignoſcat mihi Deus.

RAtio de ſale cibi: Scias quòd ſales ſunt multi, & nobilius eorum eſt à loco qui dicitur Andaram, deinde ſal panis, & ſal Indus, qui eſt rubeus, & ſal nabati, & ſal calcis, deinde ſal amarus qui eſt in Hiſpania in loco qui dicitur Bolongi. Eius quidem natura eſt calida & ſicca: & eſt aqua quam coagulauit ſiccitas ignis: & ex proprietatibus eius eſt, quoniam liquefacit argentum cum ignis vehementia, & addit in ipſo albedinem, & vertit ipſum à corporeitate ad ſpiritualitatem: & ſimiliter facit de auro, in quo ruborem augmentat, & abluit corpora à ſorde, & corrodit ſordicię eorum, & cum ipſo calcinantur corpora, & non cum alio. Et propter hoc nominauerũt ipſum Sapientes argentũ communicans, propter albedinem ſuam: Et quoniam omnes homines indigent & vtuntur ex eo in omnibus rebus, & cum eo rectificantur creaturæ. Et

Deus

Deus excelsus non laudauit creaturam in lege veteri sine illo, & præcepit vt nullum sacrificum & oblatio fieret sine sale &c. Et sal inuenitur in omnibus membris plantarum, & calcibus lapidum, & ossibus animalium, & in omnibus rebus: Ergo secretum totum est in sale. Et qui scit solutionem & coagulationem ipsius, iam tunc est eleuatus supra secretum occultum quod est lapis sapientum: & ipse dealbat corpora & mundificat & resoluit ea, & coagulat spiritus, & retinet eos, & prohibet ab eis adustionem ignis. Pone ergo mentem tuam in sale, & præpara ipsum, & ne cogites præterquam in ipso. An non vides apud complementum omnes redire ad salem armoniacum sapientum, & dicere ipsum multotiens? & ipsi volunt salem sibi post præparationem eius: peruenit enim ex eo sal sapientum, nobile, fixum, & non fugiens ignem. Et Hermes quidem dixit filio suo: O Fili, quando sciueris saponem sapientum, consequêris concupiscentiam, & euades cum parte meliori. Et ipse quidē est difficilis super eum qui nescit, tamen peruius super eum qui scit eum. Inquit autem Cōpilator, Non perit quærens ad proprietatem nisi ignorantia eius quod verè occultauerunt sapientes, & de quo euacuauerunt omnes libros: & non explanauerunt. Et ego iuro per Deum sine quo non est Deus, qui est sciens, absens, præsens: Vir qui ignorat secretum salis, non comprehendet parū vel multum ex eo qui conceditur ei comedere: quoniam cum ignorat naturam eius, est sicut qui sagittat sine corda. De modo vtēdi est, vt accipias de ipso partem, & tere ipsum optimè, & vltimatè ponas ipsum tritum in olla, & bene obstrue seu tege & pone ad furnū panis die ac nocte: Deinde solue ipsum in duplo sui in aqua dulci, deinde coagula ipsum, & veniet sicut nix: repone ergo ipsum, et vtaris de eo non nisi soluto per modum vt scis &c.

Secretum Maximum.

De Elixir.

HOC Elixir tingitur tinctura sua, & submergitur oleo suo seu aere, & figitur calce sua, seu terra sua. Et oleum quidem est aggregans vel coniungens inter tincturam subtilem valde: & aqua id est argentum viuum est deferens tincturam id est elementum ignis, & oleum antecedens cum sale tingente: & tinctura perfundatur cum eo: & quando figitur calx, figitur cum eo propter vehementiam commistionis. Et exemplum calcis est terra. Et album quidem completur tribus, in quibus nō est ignis: Et citrinum seu rubeum, completur quatuor totis elementis seu partibus lapidis.

Totius mundi statvs periret, si noster in libris nominaretur lapis. O felix scientia quæ à sciente quæritur: non immeritò super omnes huius mundi scientias perquirenda est: Quia qui eam habet, incomparabilē habet thesaurum: In salubri cōstellatione natus est in hoc seculo, diues diuitijs infinitis super reges & principes huius mundi. quis non diliget talia? quia sanum & longæuum seruentem conseruat super omniū medicorum medicinas. Hæc sunt bona, iusta coràm Deo & hominibus, non per vsuram acquisita, seu per fraudem & deceptionē plurimorum: sed est speciale donum Dei, vt dicit Psalmus, Labores manuum tuarum manducabis, beatus es &c.

Vt placeat cunctis, nullum decet esse superbum:
Qui sic inflatur, deserit omne bonum.
Sit blandus facie, sit mitis, & ingeniosus:
Ni contemptibilis fortè sit ipse citò.
Officio proprio sapienter sit studiosus,
Vt fiat doctus quiuis in arte sua.

DE LAPIDE PHILOSOPHORVM SECVNDVM VERVM MODVM FORMANDO EFFERRARIVS MONACHUS AD APOSTOLICVM QUENDAM SCRIBIT.

DVO sunt principia huius artis. Est ergo primò sciendum quòd res de qua omnes philosophi antiqui tractauerunt, est argentũ viuum sapientũ: quod alijs nominibus nũcupatur aurum, medicina, lapis philosophorũ, Elixir, et alijs infinitis nominib. vt per ea quę inferius dicẽtur perpẽdi manifestè poterit. Vocatur autẽ aurũ ista medicina physica, quia vt dicit Geber: Qui metalla naturalia conuertit & transformat in verũ Solem, est Sol: ideo bene dicit, quod facit Solem, est Sol: sed medicina philosophica facit hoc, ergo &c. Et sciendum est quòd huius rei principia sunt duo principaliter, videlicet materia & agens: Materia autem vt dicit quidam philosophus, est argentum viuum et sulfur seu arsenicum, quod idem est. Aduertatis tamen pater sancte, quoniam, vt dicunt philosophi, non est argentũ viuum in sua natura, neq; in natura ad quam reduxit illud minera sua, huius rei principium, sed ad quam perducit eorum artificium. Et similiter de sulfure, & cuius corpori est inducere. Et ratio qua moti sunt est, quia nõ inuenerunt in mineris argenteis et aliorum metallorum aliquid quod sit argentum viuum in natura sua, & aliquid quod sit sulfur simpliciter: minimè per se vnumquodq; illorũ separatum & in propria sua minera & in sua natura istud iuueniet. Istud autem argentum viuũ et sulfur quia vt dixi vobis et exposui productum seu deductum ad aliquam naturam aqueam subtilissimam clarissimã albissimã et amœnissimam, quã philosophi vocant arg. viu. & ad quãdam terrenam naturã subtilissimã quam vocant sulfur per artificium, quod philosophi mirabiliter occultauerunt, & discretè occultum esse voluerunt, nec in aliquo loco totum tradiderunt: sed per eorum libros sparsim & per partes diuiserunt. De quo artificio pater sancte nihil intendo pertractare, eo quòd vobis impossibile esset experiri, nec esset expediens quòd per aliquem experiri faceretis: Et esset etiã prolixum omnia quæ in dicto artificio sunt necessaria enarrare. Est autem prædictum artificium prolixum & sumptuosum & maximè laboriosum, & inexpertis valde periculosum.

Est autem notãdum, quòd Philosophi istud arg. viu. & istud sulfur vnam rẽ dixere: Et verè ita res est, quòd vna res est & de re vna exiuit, sicut aliàs vobis exposui. Quòd vna res sit, demonstratur: Quia aliquando nominãt dictum argentum viuum sulfur, & sulfur vocant argentum viuum: & totum simul, arg. viuum et sulfur. Quòd autẽ solùm sit vna res, omnes philosophi in pluribus locis dicunt. Dicit enim Lucas, Pluribus rebus nõ indigemus nisi vna. Et Efric. dicit, sciatis huius artis fundamentum, propter quod multi perierunt, vnum quid esse. Et Diomedes ait, Venerabili vtimur natura, quoniam natura non emendatur nisi in sua natura: quibus noli alienum quid introducere. Et Bocosen ait, Cauete ne alienum quid introducatur: Est enim, vt superius dixit Geber, in pluralitate rerum ars nostra superflua. Et Astanus ait, Natura est vna tãtum quæ omnia superat. Itẽ Pithagoras, Omnibus nuncupatur nominibus, cuius nomen vnum & idem est. Et multa talia dicunt similia quæ longum esset enarrare, ad ostendẽdum et demonstrandũ quòd vna res est sola, super quam actionẽ suam in huius operatione fundat natura. Quæ res, vt superius dixi, est arg. viu. et sulfur quod vobis demonstraui. Sed quęri posset, Quare ergo philosophi rem istã, si non est nisi vna, omnibus nominibus nominauerunt, & omnibus rebus comparauerunt? Ad hoc assignant plures rationes: Dicit enim

Diomedes

Diomedes, Quia hoc fecerunt quatenus insipientes et ignorãtes istã rem nõ cognoscerẽt. Item Morienes, Inuidi nomina multiplicauerunt, & posteros seduxerunt. Vocant autem seipsos Inuidos, quia inuidẽt ne alijs quàm sibi ipsis hęc sciẽtia proueniat. Item Pithagoras, Multis istam rem vocauerunt nominibus propter excellentiã suæ naturæ. Bonellus autem dicit, Quòd nomina multiplicãt, quia in operatione huius rei omnes colores, qui excogitari possunt in mundo, apparent: & sic eius nomina diuersificauerunt secundum diuersos colores. In opere omnia elementa cõtinentur: quare ipsi rem nomine cuiuslibet rei elementatę nuncupauerunt. Quòd autem in hac re sint elementa quatuor, Orpholeus dixit, Scitote quòd in nostro magisterio oportet elemẽta pura, cruda, syncera, & recta super ignem cõmiscere, & cauere ignis intensionẽ quousq; coniungantur elementa, & sint se inuicem complectentia. Elementa igitur igne leui cocta diliguntur, lętantur, & in alienas conuertuntur naturas: hęc Orpholeus. Ait etiam philosophus, Conuerte elementa, & quod quęris inuenies: Conuertere autẽ elementa, vt quidam alius, est facere humidum siccũ, & siccum humidum, & fugiens fixum. Ergo habetis p. s. quòd in ista re vna, sunt quatuor elementa, quæ visibiliter videntur & naturaliter extrahuntur: et ideo philosophi vocãt aquã istam, quatuor corpora & quatuor naturas: Dicit enim Hermes, Aqua illa est natura cęlestis, quæ in corporalibus existentia elementa sua regione separat, & iterum ea componens, in vnum reddũt. Dicit enim Nimidus, Fit hoc compositum perfectum in omnibus quatuor elementis. Hæc autem multiplicatio nominum, fuit causa erroris illorũ qui operantur in nõ debita materia, sicut in salibus, aluminibus, vrinis, stercoribus, sanguine humano, sulfure et argento viuo in natura, in marchasitis, & in multis alijs rebus: ignorantes quòd in re non potest inueniri quod in ea non est, vt dicit Geber: nec intelligentes quòd philosophi similitudinariè et metaphoricè in dictis suis sunt locuti: hanc artem preciosissimã & secretissmã, penitus nulli reuelandam putãtes. De hac aqua siue de hac re, multa & infinita dixerũt philosophi, quod esset prolixum narrare. Habetis ergo p. s. quæ sint principia materialia huius rei, seu causa materialis quæ dicitur medicina philosophorum, quia arg. viuũ & sulfur. Restat consequenter determinandum de causa agente. Agens seu mouens ipsam materiam ad corruptionem, est calor qui est instrumẽtum mouens ad putrefactionem, & non est aliud agens in mundo: Et hoc est quod Alphidius philosophus dixit, Scitote filij quòd substantia agẽs in hoc toto mundo est vnum, scilicet calor: Calore autem priuato nullus est motus aut actus, ipsius enim dispositionis materiæ radix, est calor: sed tamen multi sunt gradus caloris seu ignis. Est autem videndum quis est iste ignis, & in quo gradu est. Certè iste ignis, est ignis caloris fimi equini: Vnde Alphidius dicit, Igne coquitur quem tibi ostendam: Est se abscondere in equino stercore humido, qui est sapientum ignis, humidus scilicet & obscurus: qui ignis est calidus in primo gradu & humidus in secundo. De isto calore omnes locuti sunt philosophi sub verbis erroris & metaphoricis: Vnde assimilauerunt eum calori Solis, & calori naturali hominis sani. Dicit enim Mesig, Calore Solis res congelatur: Vnde decipiuntur insipientes qui vtuntur ignibus diuersis, non intelligentes verba philosophorum, scilicet ignorantes quòd generationes & procreationes rerum naturalium habent solùm fieri per calorem temperatissimum & æqualem, & non supra excedentem.

Modus Mistionis.

Vlsis principijs naturalibus huius rei, subsequenter videndũ est de modo mistionis seu conceptionis eorũ adinuicem. Est autem sciendum quòd

principia materialia huius rei super quæ fundat natura actionem suã in eius operatione mirabili, sunt sulfur & argentum viuum, vt dictum est. Vnumquodque istorum adinuicem est fortissimæ compositionis & vniformis substantiæ: Et hoc ideò quia vnitæ per minima, vt nulla ipsarum partium in resolutione possit alteram dimittere: imò quælibet currit, quælibet resoluitur propter formę vnionem, quam habent adinuicem per minima à calore agente æquali in sua natura ad exigentiã illorum essentiæ. Est tamen aduertendum quòd prędictum sulfur & argentum viuũ conuertitur in terream naturam, & ex ambabus terrenis naturis resoluitur fumus tenuissimus à calore multiplicatus in vase. Et hic duplex fumus, est materia metallorum seu medicinarum vel lapidis philosophorum immediata: à fumo & à calore temperato in vase suæ decoctionis vel decoctus conuertitur in * materiam eiusdem terræ: ideoq; fixionẽ quandam suscipit, qua defluens aqua per vas eius spongiositatem dissoluit, & ei vniformiter inuiscatur, & per vnionem deueniunt omnia elementa secundum debitam naturalem proportionem, & miscentur per minima quousq; faciant vniformem mistionẽ per successiuam decoctionẽ & diuturnam & temperatissimam in vase suo donec inspissetur & induretur: Et sicut medicina siue metallum siue lapis philosophorum. Ideò dicit Morienus, Dispositio sapientũ & naturarum, mutatio est earum naturarum calidi, frigidi, humidi & sicci subtili dispositione admirabilis commistio: et est argumentum vnicum sapientum. Nota tamẽ quòd ingressio, submersio, fixio, connexio, inspissatio, coniunctio, complexio, compositio, & mistio, quia ipsa congregata per diuisionem omnia alia cõmiscentur: Et hęc omnia vnum & idem sunt secundũ Democritum. Cõmistio est miscibilium id est elemẽtorum, nam ipsa sunt prima principia vnius cuiusque commisti. Nec ipsius misti naturam manifestam & occultam scire possumus, nisi sciamus ipsa elementa commiscere seu componere: Vnde Hermes, Intelligete filij sapientum quatuor elemẽtorum scientiam, quæ suis patiẽtia sunt rationibus in sua abscondita apertione. Eorum enim abscondita apertio nequaquam significatur nisi componatur, eo quòd non perficitur donec sui colores peragantur. item nota, per minima id est per indiuisibilia: Nam minimũ est illud quod est in diuisibile: nam si posset diuidi, nõ esset minimum. apparet autem quòd per minimas particulas ipsius corporis id est per indiuisibilia, fit commistio elementorum: nam elementum est simpla & minima particula ipsius corporis.

* Naturam

DE EFFECTIBVS PRINCIPIORVM.

Sequitur declarandũ de Effectibus dictorum principiorum videlicet argenti viui & sulfuris. Ideò ad euidentiam ipsorum, est notandum quòd in operatione ipsius rei considerãtur plures gradus. Ait enim Lucas in Turba, Pluribus rebus non indiget nisi vna. Et illa vna res in vnoquoque gradu operum nostrorum, in aliam vertitur naturam. Huiusmodi autem gradus sunt secundũ diuersas proportiones miscibilium elementorum, quæ in eius operatione eueniunt. Et quamlibet operationem in gradu suo secundum ordinem quem natura tenet in via & prosecutione generationis suæ nomine alicuius metalli vocauerunt: nam primum gradum operationis suæ, vocauerunt ferrum seu Martem: Secundum gradum, vocauerunt æs seu Venerem, Tertium, plumbum seu Saturnum, Quartum, stannum seu Iouem, Quintum, argentum seu Lunam, Sextum gradum, Solem seu aurum: Et infinitis alijs nominibus ista sua metalla metaphoricè nominauerunt, & totum istud ad occultandum scientiam. Hæc autem metalla inquantum generantur ab eisdem principijs primis videlicet ab vna prima materia quod est argentum viuum & sulfur, dicuntur & sunt effectus

fectus dictorũ principiorũ ſcilicet ſulfuris & arg. viui. Et de quolibet prędicto rũ in ſpeciali philoſophi tractauerũt diffiniẽdo ſecundũ diuerſas eorũ proprietates quilibet per ſe, eo ꝙ diuerſam cõpoſitionem ſeu generationẽ in ſui creatione ſeu productione habuerunt. Eſt tamẽ aduertendũ quòd philoſophi aliquando nominant illud quod vocant aurum ſuum, ferrum vel plumbum &c. & ſic de alijs: Et etiam è conuerſo, ferrum vel plumbũ, & ſic de alijs vocant aurum: Et hoc diuerſis reſpectibus: Quia in quantũ reſolutio & corruptio vnius generatio vel cauſa eſt alterius, & effectus in ſua cauſa. Vnde dixerũt quòd aurum eſt ferrum, & ſic de cæteris. Nota cauſam erroris illorum qui operantur in metallis naturalibus, videlicet calcinando, diſſoluendo, & congelando ea, credentes ab iſtis medicinã philoſophos creare, eo quòd philoſophi dicũt quòd ex ferro, plumbo, & cæteris generatur aurũ, eo quòd illa res quam ipſi vocant aurum vel medicinam auri, generatur ex reſolutione ſeu corruptione aliorum metallorum: Nam in eadem operatione generantur & corrumpuntur omnia dicta metalla, & ex eiſdem generatur aurũ eorum. Vnde etiam dixerũt quòd ferrum, & ſic de cęteris, eſt aurũ, eo quòd cauſa aliquo modo eſt ſuus effectus. Per eaſdem etiam conſiderationes communicantur etiam ſibi nomina adinuicem aliorum metallorum, inquantum corruptio vnius eſt generatio alterius. Eſt autem notandum quòd omnia iſta metalla vocant philoſophi arg. viuũ & ſulfur, eo ꝙ ipſa ex eis fiunt & generãtur. Prædictas aũt generationes metallorũ philoſophi cõplectiones* vocauerũt: ſed omnes inęquales excepta auri & argenti: Et ideò etiã arg. reſpectu auri dixerunt inæqualem. Solùm autem auri cõplexionem ſeu perfectionẽ eſſe æqualem dixerunt, nec aliquam aliam dictarum cõplexionum ſeu generationũ quęſierunt philoſophi, niſi ſolùm illam quã vocant æqualem ſcilicet auri, de qua dicit Iohannínus, Quod elementalis cõmiſtio, eſt illa quæ cũ moderatione corpus dicitur incolume. Et nota quòd dicit cũ moderatione ſcilicet quatuor naturarũ, ſcilicet caliditat. frigidit. humidit. et ſiccit. nam quando aliqua illarum naturarũ aliam nõ excedit, tunc dicitur corpus æquale, quia tantum eſt de vna quantũ de alia. Item dicitur incolume id eſt ſanũ vel mundũ ab omni cauſa corruptionis. Et nota quòd hoc facit ſtannũ vel plumbum, ipſum aurũ vel medicina auri: Ideò dicit Geber ſtannum eſt plumbũ puriſsimũ, & eſt in eo qualitas fixionis vel ſpiſsitudinis duorũ cõponentiũ, ſcilicet arg. viui et ſulfuris, non qualitas quantitatis, quoniã in miſtione uincit arg. viu. Item Hermes & Filij philoſophorũ, Corpora ſunt ſeptẽ, quorũ nota quòd aurum nõ eſt primũ via generationis, ſed intẽtionis naturę, quia natura ſemper appetit quod melius, nobilius & perfectius eſt, et ad hoc intẽdit. Vel dicitur primũ nobilitate & dignitate. Primum eſt aurũ eorum optimũ caput & rex, quod nec terra corrumpitur, nec re cõburente cõburitur, nec aqua alteratur, eo quòd cõplexio eius eſt tẽperata, & natura directa in calido & frigido, ſicco & humido, nec in eo quod ſuperfluũ eſt nec minus. Et ideo philoſophi prętulerunt illud & magnificauerunt & dixerunt, Quia ſic ſe habet aurũ in corporibus videlicet metallicis, quemadmodum Sol in ſtellis. Sunt aũt quæ reſtant determinanda principia artificialia huius rei quã quærimus. nota quòd iſti modi dicuntur principia artificialia, licet ſint naturalia, eo quòd natura miniſterio & artificio eorum operatur. Et hi ſunt modi operationis ipſius, quibus mediantibus hæc res quam nos quærimus generatur, & in eſſe actuali deducitur: Et eſt vnus modus ſublimatio, alter modus deſcenſio, tertius diſtillatio, quartus calcinatio, quintus ſolutio, ſextus congelatio, ſeptimus fixio, octauus iteratio: Et his ſimilia dicunt infinita. Qui quidem modi, licet ſint ad inuicem ratione diuerſi, ſunt tamen ijdem in re. Aliquando enim philoſophi conſide-

*Seu cõplexiones.

rantes materiam eorum, quæ quando est in vase suo & sentit Solem & calorem incontinenti exhalatur seu euaporatur in speciem fumi subtilissimi & ascendit in altum in capite vasis: vocauerunt talem ascensionem, sublimationem. Vidē tes postea talem materiam quæ ascenderat descendere ad fundum vasis, voca uerunt distillationē seu descensionem. Adhuc videntes inspissari istā materiā suam & denigrari & fœtorem malum dare, vocauerunt putrefactionem. Vi. dentes colorem nigrum seu fuscum & malum post longum tempus dimittere & aliqualem albedinem ad modum cineris coloris venire, vocauerunt incine. rationem seu dealbationem. Ideo Morienus ait, Totum magisterium nihil a. liud est nisi extractio aquæ ex terra, & aquæ super terra dimissio, donec putre fiat ipsa. Et hæc terra cum aqua putrescit, & cum mundificata fuerit auxilio cuncta regentis, totum magisterium perficitur. Adhuc videntes terram cum sua aqua commiscerī, & aquam paulatim propter temperatam decoctionem diminui & terram crescere, dixerunt omnes, quòd hoc erat ceratiō perfecta: Vnde ait philosophus, Quòd terra cum aqua ceratur, imbibitur, & temperata decoctione caloris Solis desiccatur & in terram vertitur tota materia. Vnde idem ait, Hęc est vis integra', si versa fuerit in terram. Item videntes quòd tota materia veniebat in quādam dissipationem, & quòd modo reducebat se ad so lidam substantiam, & quia non fluebat, imò stabat strictè, dixerunt quòd esset perfecta congelatio. Ait Plato, Soluite lapidem nostrum & postea congela te cum magna cautela, sicut vobis est demonstratum & habetis quasi totum magisterium. Idem alibi: Accipe lapidem nostrum, & pone in vase & assa igne leui donec confringatur, & postea coque ad calorem solis donec con. geletur: & scitote quòd totum magisterium nihil aliud est, nisi facere rerum so lutionem, & perfectam & naturalem congelationem: hæc Plato. Idem, soluite & congelate, & sic scietis totum magisterium. Item, Videntes materiam prædictam perfectè congelatam & inspissatam, ita quòd nullo modo vlterius re. soluebat se in aquā nec in fumum, dixerunt, quòd verè erat fixata, quia eādem congelationem & inspissationem seu fusionem propter maiorē decoctionem caloris, viderunt venire ad perfectam desiccationem, & dealbationē, & quòd ista albedo erat super omnes albedines, dixerunt quòd hæc erat perfecta calci natio. Item videntes hanc materiam ad suū colorem stare, & coloribus infinitis mutari, quia hoc fieri non poterat nisi per materiæ resolutionem, ideo hanc resolutionem, dixerunt solutionem: nam in ipsa resolutione discontinuantur elementa, & vicissim agunt & patiuntur: Et ideo philosophi dicta elementa, cō iuges vocant. Quare turpiter errant insipientes, qui credunt medicinam physi cam creari ex alia re, cum tamen dicant philosophi, Filij Alchimici ac creden. tes suis cunctis dissolutionibus, sublimationibus, coniunctionibus, separatio. nibus, congelationibus, præparationibus, contritionibus, alijsq; insistunt de. ceptionibus. Et sileant prędicātes aliud aurum à nostro, aliā aquā à nostra, quę etiā dicitur acetū acerrimū, aliam dissolutionem et congelationē à nostra quæ fit igne leui: aliā putrefactionē à nostra, aliquid aliud volatile siue spiritum aliū aliquē à nostro videlicet arg. viuo & sulfure, aliquid aliud alumen siue sal à no. stro, quod in albedine cōpositū, dicit flos salis albi, vel aliquod aliud ouū à no. stro, vel aliū sanguinē humanū à nostro, vel aliquid aliud à re vegetabili vel ho mine vel bruto animali extractū, fore in nostra operatione opportunū vobis vel vtile. In hoc enim fore decipiuntur q; nostri lapidis tot sunt nomina, quot sunt res. Audiāt enim plures philosophos dicentes, q; nō oritur ex homine ni. si homo, nec ex brutis animalibus vel vegetabilib. nisi sibi similia, nisi erroneas sequētes aliquas falsas applicationes, per huiusmodi talia quęrant per quas & ipsi

ipſi meritò falſarij appellentur. Et taceant etiam credentes ex puluere bruti animalis baſiliſci opus noſtrũ fieri. Ex hoc enim fortè fallentur, quòd noſtri lapidis odorẽ eſſe dicunt philoſophi tanquam odorem ſepulchrorũ. Et propterea fortè credunt ipſum eſſe baſiliſcũ, quod fœtidiſsimũ dicitur eſſe animal. Si autẽ inuenias hanc rem noſtram nutriri ſicut infans in vtero, ſicut quidam philoſophi dicũt, hoc tradunt illi ad ſimilia nõ ad temporis quantitatem, ſed ad lenitatem decoctionis, quia res calore temperato congelatur: et cum dicitur nutriri ouorũ nutritione, hęc omnia, vt videtis etc. Notate ꝙ totum magiſterium & tota intentio philoſophorum nõ eſt aliud niſi diuidere, mundare, & congregare. Et iterũ, Tota perfectio nõ eſt aliud niſi perfectè ſoluere & cõgelare. Notate quòd totũ regimen conſiſtit in igne & calore. Tota perfectio nõ eſt aliud niſi elementa conuertere. Totũ regimen non eſt aliud quàm coquere, et aſſare in tabulas tenues coaptare, limare, cũ forficibus incidere, cõminuere, putrefacere, incinerare, aquare, ſeparare, diuidere, mundare, dealbare, rubifacere, ſoluere, foliare, celare, cõmiſcere, calefacere, pilare, cribrare, rigare, humectare, in fimare, imbibere, impaſtare, deſiccare, decoquere, ſubtiliare, fundere, gladio igneo incidere, malleo percutere, animam à corpore ſeparare, perfundere, corpus in ſpiritũ et ſpiritum in corpus cõuertere, coire, imprægnare, ſublimare, figere, deſcẽdere, calcinare, ſoluere, corrũpere, coagulare: hoc totum vnum, & non aliud eſt niſi in igneo hoc calore, cucurbita, & alembico diſtillare. Et iſta pro magno ſecreto in iſta arte habeantur, vnde verſus,

Quinque res eſt una, vas ſolum, coctio ſola,
Huius ſolius, non eſt medicamen alius.

Generalis philoſophorũ regula eſt hęc: Dicunt enim quòd non fit inſpiſſatio alicuius humidi niſi prius fiat ex humido partium ſubtiliſsimarũ exhalatio: Et niſi fiat prius ſimiliter ex humido partium in magis craſſarum ſubtiliatio: ſi ſit tamen humidũ in cõpoſitione ſeu cõmiſtione ſuperans ſiccũ, et vera miſtio ſicci & humidi, vt humidũ contẽperetur à ſicco, & ſiccũ ab humido: Et hoc nõ fit niſi per diuturnam commiſtionem humidi viſcoſi et ſubtilis terrei per minima, quouſq; humidũ idem cũ ſicco, & ſiccũ idem cũ humido fiat: Et huius ſubtilis vaporoſi ſeu fumoſi nõ fit reſolutio ſeu exhalatio ſubitò, imò paulatim & multo ac longo tempore: Et cauſa ſiue ratio eſt quoniã vniformis eſt ſubſtãtia principiorum et naturæ: ſi ergo ſubitò fieret ab eis ſuperflui humidi reſolutio, cum non differat ibi humidũ à ſicco propter fortem eorũ miſtionem adinuicẽ reſoluendam, vtiq; humidum à ſicco in reſolutione propter fortem vnionem quam habent adinuicem reſolutio humidi viſcoſi, ſubtilis, fumoſi diuturna & æqualis eſt cauſa inſpiſſationis ſeu compoſitionis metallorum.

Explicit.

THESAVRVS PHILOSOPHIAE.

Referat nobis eius ſalutare, cuius ſunt omnia, cælum, terra, mare, qui de nihilo cuncta creare potuit: & diſſona conſona ligare voluit: & ægra ſtatuit medicinis curare ex ſua bonitate: quod antiqui ſapientes ad plenũ intelligentes, duplicem de hoc modum ſuis in libris poſuerunt, vnum verum, alium verò deuium. Verum quidem modum poſuerunt verbis obſcuris, vt à nullo niſi à filijs ad plenum intelligeretur. Hoc autem celauerunt, ne impij hãc ſcientiam vſurpantes, ad prophana perpetranda fierent promptiores: & de eorum peccatis eſſent rationem reddituri. Idcirco caue tibi cariſsime ne hanc ſcientiam alicui indigno participes, ſed more philoſophico eã celes, quam cum vero experimento cognoueris, amor eius & dilectio in te augebitur.

Falsum autem modum in verbis liquidis posuerunt: quem modum et eius errores cum suis causis dicere prætermittã. Sed carissime audi & intellige, & Deus tuum illuminet intellectum. Scito quòd scientia nostra est scientia quatuor elementotũ, et temporũ, & qualitatum, et eorum ad inuicem cõuersio: et in hoc omnes philosophi conueniunt. Et scito quòd in omni re sub cælo sunt quatuor elementa, non per visum, sed per effectum. Vnde Philosophi sub velamento scientiæ elementorum, scientiam istam tradiderunt, & operati sunt: sed non intelligentes literam operationis, hæc omnia in sanguine, capillis & ouis, nec non & multis alijs truffis tentauerunt, et ego tentaui, et in stuporem fui redactus. Et ideò tanquã de scientia desperatus, magisterium postposui: aliàs re probaui imbecillitate proprij intellectus. Ad me ipsum tamen postea reuertẽs tãdem cum Auicenna cogitare cœpi, Si hæc res est, quomodo est? Et si non est quomodo non est? Sciui igitur quod omniũ metallorum materia & sperma est mercurius decoctus et inspissatus in ventre terræ, calore sulfureo, ipsum decoquendo, & secundum varitatem sulfuris & eius multiplicitatis diuersitatẽ, diuersa metalla procreantur in terra. Ipsorum enim prima materia est vna & eadem: ipsa tamen differunt sola actione accidentali, & in decoctione maiori vel minori, temperata vel intemperata, adurente vel non adurente: sic cõcorditer asserunt omnes philosophi. Certum quippe est omnem rem esse ex eo vel de eo in quod resoluitur: nã gelu conuertitur in aquã mediante calore: Clarũ est ergo ipsum primò fuisse aquam: sic et omnia metalla conuertuntur in mercuriũ, ergo ipsa prius fuerunt ex mercurio: modum autẽ conuertendi ipsa in mercurium, inferius ostendam. Hoc autẽ suppositio, soluitur dictum Arist. dicentis quarto Meteororum, Sciant ergo artifices Alchimię, species metallorũ permutari nõ posse. Et hoc verum est, nisi ipsa (vt sequitur) reducantur in primã materiam. Reductio verò ipsorum est facilis et possibilis ad inuicẽ: nam omne crescens & nascẽs multiplicatur, vt patet in omnibus plãtis et arboribus & animalibus: nã ex vno grano mille procreãtur grana: & ex vna arbore mille procedũt ramuli, & ab vno homine omne genus hominum procreatur: sicut vnũquodque augetur ex sua specie, sic et metallum potest per consequens ex se augmẽtare suum metallum. Et non est differentia vt dicit Arist. vtrum hæc fiant in organis naturalibus vel artificialibus. Metalla verò omnia in terra nascuntur & crescunt: possibile est ergo in eis augmentationem et multiplicationem fieri, & ita vsq; in infinitũ. Sed hoc non potest fieri nisi per illud quod est perfectius in linea metallorum: perfectioris generationis est illorum metallorum cõpleta medicina quæ est elixir philosophorum. Ad hoc autem elixir peruenire nõ est possibile nisi per suum medium. Vide naturã medij, in quo semper est continẽtia extremorum. Extrema verò sunt sulfur & mercurius, & elixir cõpletum: ex illis istorum quæ magis depurata et decocta sunt & digesta, illa sunt meliora et perfectiora & etiam propinquiora. O carissime non oberres, quæ enim seminauerit homo, hæc & metet. Iam satis patet quis sit lapis, quæ medicina eius, cui nihil extraneum additur, nisi quòd superflua remouentur: quia non conueniunt rei, nisi quæ propinquiora sunt ei ex natura. Nunc igitur carissime expli cabo dicta philosophorum & verba sapientum obscura in parabolis celata, vt iudices me verba philosophorum intelligere, & ipsos verum protulisse affirmes.

Solutio. Est igitur illud primum quod philosophi vocauerunt solutionem, quæ est artis fundamentum: Vnde dicit Maria, Copula gummi cum gummi vero matrimonio, & fac illa sicut aquam torrentem. Rosinus philosophus ait, Nisi corpora in incorporea vertatis, in vanum laboratis. Item Parmenides de hac solutione tractat dicens in Turba, Quidam hanc solutionem audientes, putant eam

eam fieri absque corpore suo cum coniuncta est, & factum est vnum permanens: Non est enim philosophorum solutio aquæ iubilatio, sed corporum in aquam solutio seu conuersio ex qua primò creata fuerunt, vt videlicet in mercurium, prout gelu conuertitur in aquam liquidam ex qua prius fuit. Ecce per Dei gratiam vnum elementum quod est aqua, & ipsius corporis in aquam liquidam reductio. Secundum verbum est, quòd ex aqua fit terra leni decoctione totiens reiterata, donec nigredo superemineat: Nam vt dicit Auicenna in titulo de Humoribus, Calor agens in humido corpore primò generat nigredinem, vt est videre in calce quæ apud vulgum fit. Ideo dicit Menabdes, lubeo posteros facere corpora non corpora per dissolutionem, & incorporea corpora per suauem decoctionem: in qua summè cauendum est, ne spiritus conuertatur in fumum, & euanescat per nimium ignem. Vnde Maria dicit, Custodi ipsum, & caue ne fugiat aliquid in fumum. Et sit mensura ignis caliditas solis Iulij mensis, vt ex suaui & longa decoctione inspissetur aqua, & fiat terra nigra. Sic ergo habes aliud elementum quod est terra. Tertium verbum quod præcessit, est terræ mundificatio. Vnde dicit Morienes, Hæc terra cum aqua sua putrefit & mundificatur: quæ cum mundata fuerit, auxilio Dei totum magisterium dirigetur. Hermes quoque ait, Azot & ignis latonem abluunt, & nigredinem ab eo auferunt. Ideò dicit Philosophus, Dealbate latonem, & liberos reponite, ne corda vestra rumpantur. Hæc est enim compositio omnium sapientum, & etiam tertia pars totius operis. Iungite ergo, vt dicitur in Turba, sic cum humido id est terrā nigram cum aqua sua, & coquite donec dealbetur. Sic habes aquam & terram per se, & terram cum aqua dealbatam. Quartum verbum est, quòd aqua quæ cum terra fuerit inspissata & coagulata, ascendat sublimatione. Sic habes terram, aquam, & aerem. Et hoc est quod dicit Philosophus, Ipsum dealbate, & cito igne sublimate, quousque ex eo exeat spiritus quem in eo inuenies, qui dicitur auis aut cinis Hermetis. Vnde & Morienes ait, Cinerem ne vilipendas, nam ipsa est diadema cordis tui, & permanentium cinis. Et in libro Turbæ dicitur, Ignis regimen augmentate: & per albedinem peruenitur ad cinerationem, quæ dicitur terra calcinata. Vnde dicit Morienes, In fundo remanet terra calcinata, quæ est naturæ igneæ: Et habes in prædictis proportionibus quatuor elementa nempe aquam dissolutam, terram dealbatam, aerem sublimatum, & ignem calcinatū. De istis etiam quatuor elementis dicit Aristoteles in libro de Regimine principum ad Alexandrum, cum habueris aquam ex aere, & aerem ex igne, & ignē ex terra, tunc plenā habebis artem philosophiæ. Et hic est finis primæ cōpositionis, vt Morienes dicit. Nunc ad secundam cōpositionem transeamus, quæ habet inspirare, tingere, & viuificare primā compositionem. Vnde dicit Calidus philosophus, Nemo vnquā potuit, vel postea poterit tingere terrā foliatā nisi cum auro. Ideò præcipit Hermes dicens, Seminate aurum vestrum in terrā albam foliatam, quæ per calcinationem facta est ignea, subtilis, & aerea: In istam ergo terram aurum seminamus cum tincturam auri illi imponimus. Sed nunquam aurum potest perfectè aliud corpus tingere quàm seipsum: Certè hoc non potest nisi perficiatur arte. Vnde ait Raimundus, Quanuis hic lapis noster iam in se tincturam naturaliter contineat: nam in corpus magnesiæ creatus est perfectè, per se tamen non habet nisi perficiatur arte & operatione. Geber dicit in Operatione radicum, Ad hoc fit operatio, vt melioretur tinctura auri in auro plus quàm est in sua natura: & etiam vt fiat Elixir iuxta sapiētum allegoriam id est compositum ex speciebus limpidum condimentum, antidotum & medicina omnium corporum curandorum purgan-

Coagulatio.

Mundatio.

Sublimatio.

Tinctio.

purgandorum & transformandorum in Lunificum & Solificum verum. Sed nunquid Solo auro,& non alio corpore indigeamus,audi Hermetem dicentẽ Pater eius,id est,primæ compositionis est Sol,mater eius Luna: Pater est calidus & siccus,tincturã generans : Mater eius est frigida et humida genitũ nutriens.Ideo Sol per se,et Luna per se,sunt difficillimę fusionis.Et dum coniungũtur in modum quo fit solidatura ad aurum,funduntur citissimè.Ideo dicit Maria:Accipe corpus proiectum, siue monticulum clarum,quod non capitur putrefactione,et tere cum elsapenos quod comprehendit tincturam spirituũ & appropinqua igni,et totum liquefiet cito, si super eum proiecisti vxorem suã Lunam.Igitur si in lapide nostro esset tantùm alterum ipsorum, nunquam faciè flueret medicina, neque tincturam daret:Et si daret,non tingeret nisi inquãtum esset:& reliquum,vt mercurius,in fumo euolaret:quia non esset in eo receptaculum tincturæ. Sed nostrum finale secretum est, habere medicinam quæ fluat ante fugam mercurij. Istorum autem duorum coniunctio est necessaria in opere nostro:Dicit enim Geber,In perfecto magisterio preciosius metallorum est aurum:ipsum enim est tinctura rubedinis transformãs omne corpus. Ipsum est & fermentum totam massam conuertens ad suam naturam. Ipsum quoque est anima coniungens spiritum cum corpore:quia sicut corpus humanum sine anima est mortuum et immobile, sic & corpus immundum sine fermento quod eius est anima terreum et inuegetabile:Nam fermentum præparati corporis totam massam conuertit ad suam naturam.Et non est fermentum nisi Sol & Luna planetis appropriata:Quia sicut Sol & Luna cæteris planetis dominãtur,sic ista duo corpora dominantur alijs corporib. metallorũ quæ ad naturam prædictorum duorum conformiter conuertuntur, & ideo fermentũ dicitur:Nam sine ipso gramina non emendantur.Dicit enim Raimundus.Sed hanc emendare non poteris nisi prius subtilietur arte ac operatione. Quare Hermes dicit,Fili extrahe à radio suam vmbram.Igitur præparatio & subtiliatio fermenti nobis est necessaria,sicut est in fonte,quia quantum est ad creatio nẽ perfectè nascitur,sed non quantumad operationem nisi prius alatur pauco lacte et post pluri,deinde plurimo,sic contingit ex toto in lapide nostro. Ac-
Dosis. cipe igitur quartam partem sui,hoc est vnam partem de fermento,& tres partes de corpore imperfecto, dissolue fermentum in æquale sui aquæ mercurij: Coque insimul lentissimo igne,& coagula illud fermentum, vt fiat sicut corpus imperfectum, et orificio vasis clauso. eodem modo & ordine vt dictum est sit præparatum:hoc autẽ præcipit Hermes dicens : Carissime,in principio operis recentis æquales partes permistionis commisce insimul, & tere donec desponsetur, et ale vt fiat in eis conceptio in fundo vasis,& generationes genti fiant in aere.Morienes quoq; dicit,Fac in principio vt fumus rubeus capiat fumum album in forti vase firma coniunctione sine spirituum exhalatione, & hoc est quintum verum.Sextum verum est, vt quartam partem fermenti subtiliati coniungas cum tribus partibus terræ dealbatæ, & aqua sua imbibe huic, & vt prius toties hæc coque & reitera,donec duo corpora vnum fiant sine coloris diuersitate.Vnde dicit Morienes, Cum corpus album fuerit calcinatum, mitte in eam quartam partem sui de fermento auri : Nam aurum est sicut fermentum panis, quod totam massam pastæ conuertit ad suam naturam : Coque ergo ipsum in aqua sua donec fiat res vna, & corpus vnum siccum : Quia vt dicit Maria,Percuriet ipsum aer,congelabit eum,& erit vnum corpus:& illud est secretum Scaliæ: Tunc intruditur fermentum in suo corpore quod est eius anima.Et hoc est quod dicit Morienes, Nisi corpus immũdum mundaueris & id dealbatum reddideris, et in id animam miseris, nihil in hoc magi-
sterio

ſterio direxiſti. Ideo fit permiſtio fermenti cum corpore mundato, & nō cum corpore inmundo. Nam vt dicit Gaſius, In perfecto magiſterio lapides non recipiunt ſe adinuicem, niſi vtroq; prius fuerint mundati. Non enim recipit corpus ſpiritum, neque ſpiritus corpus, ita quòd ſpirituale fiat corporeum, vel corporeum ſpirituale, niſi prius fuerint ab omni ſorde depurati perfectiſsimè. Quando verò mundantur, mox complectuntur inuicem corpus & ſpiritus, & peruenit ex eis operatio vna perfecta, quia alterata ſunt à natura & craſſa, facta ſunt ſubtilia. Hoc etiam dicit Aſtanus in Turba: Spiritus non coniunguntur corporibus, donec ab immunditijs perfectè fuerint denudati: & in hora coniunctionis maxima apparent miracula: tunc corpus imperfectum coloratione firma coloratur fermento mediante, quod fermentum ſit anima corporis imperfecti: Et ſpiritus mediante anima cum corpore coniungitur & ligatur, & cum ea ſimul in colorem fermenti conuertitur, & fit vnum cum eis. Hoc eſt igitur Elixir, vt dicit Auicēna ad Aſſem philoſophū, quod tingitur tinctura ſua, & ſubmergitur oleo ſuo, & figitur calce ſua: cuius aquam inuenimus ſicut eſt argentum viuum in mineralibus, & oleum eius ſicut eſt ſulfur aut arſenicū in mineralib. & calx eius ſicut eſt calx in mineralibus: Verùm etiā melius, abūdātius & ſublimius eſt opus: vt albū cōpletur tribus, in quibus nō eſt ignis: & citrinum quatuor rotatur rotis. De iſtis rotis etiam dicit Maria, In hac ſchola non ſunt niſi mirabilia: intrant nanq; in eo quatuor lapides, & eius regimen verum eſt. Ex prædictis igitur patet ſubtiliter intelligenti vel intuenti, philoſophos in eorū verbis obſcuris verū dixiſſe: Nam dicunt, Lapis noſter eſt ex quatuor elementis: & ipsū elemētis cōparauerunt. Et primò oſtēſum eſt qualiter quatuor ibi ſunt elemēta. Quia vt dicit Raſis: Omnia quæ à Lunari globo inferius à ſummo condita ſunt opifice, participant quatuor elementis, non tamen per viſum, ſed per effectum. Nam lapis eſt vna ſola res, tantùm vna ſubſtantia, radix vna, & vna natura. Hermes dicit, Incipe in nomine Domini, & cognoſce naturam lapidis. Ipſe enim eſt à radice materiæ ſuæ, quia in eodem & de eodē: nec ingreditur aliud ſuper eo quod non ſit ortum ab eo: Re vera non conuenit rei, niſi quod propinquius eſt ei ex natura ſua: nam vnumquodque diligit ſui ſimile: Idcirco dicit Plato, Subſtantia vna, & vna eſſentia: in hoc vno eſt calidum, frigidum, humidum, & ſiccum: Ideò dicitur minor mundus, quoniam ex eo & per eum & in eo & cum eo ſunt omnia metalla. Ipſe quoque eſt ſicut arbor, cuius rami & flores & fructus ſunt ex ea & per eam: & ipſa eſt totum ſimiliter. Vnumquodque non generat res niſi ſibi ſimiles ex ſpecie ſua: ita hæc res vna eſt & eadem, & quicquid de ea eſt, vnum & idem eſt & non diuerſum. Hunc autem lapidem nominant philoſophi nomine omnis rei corporis, & omnis ſpeciei: Vnde Pithagoras, Omnibus nominibus nūcupatur, cuius nomē proprium eſt tantùm vnum: vnde verſus: *Dicitur hæc Luna nominibus ommibus una.*

Et dicit Phieras, Tenebroſorum nominum pluralitatem dimitte. Natura quidem vna eſt quæ omnia ſuperat, non autem diuerſæ naturæ illam rem emendant: Verùm quidem vna ſola natura eſt, quæ ſe ipſam germinare facit. Igitur, vt dicit Diomedes, Venerabili vtimur natura, quoniam natura non emendatur niſi ſua natura: cui noli alienum introducere puluerem, neq; vllam rem. neq; res diuerſæ illam rem emendant: Nam ipſa ſeipſam facit germinare.

Maria tamen dicit, Quod exibit album & calx humida, quę ſunt vnū de vno ſunt radices huius artis. Et philoſophi nominauerunt illam multis vel omnibus nominibus: quorum vna ſola res eſt tantùm vt dicit Morienes: Ego veritatem dico vobis, quòd nihil aliud duxit modernos in errorem niſi nominum multitudo. Sed omnis ſapiens ſciat, quòd hæc nomina non ſunt niſi colores in

coniunctione apparentes. Et sic nõ errabis in via huius operis, quanuis phũo sophi dicta & nomina sua multiplicauerunt, tamen non intelligunt nisi rem vnam, & viam vnam operandi, & uicem vnam caloris (vel coloris) ostendi. Et nota, ista diuersitas colorum non apparet in nostro lapide, nisi in coniunctione animæ cum corpore, vt dicit Morienes, Vna tantùm vice ignis in eo innouat diuersos colores. Dixerunt Philosophi, quòd lapis ex corpore, anima, & spiritu est: & verum dicunt. Nam corpus imperfectum dixerunt corpus, fermentum animam, & aquã spiritum: & bene quidem. Nam corpus imperfectum per se est corpus graue & infirmũ, ac mortuũ: Aqua est spiritus corpus purgans, subtilians, & dealbans. Fermentum est anima quæ corpori imperfecto vitam tribuit, quam prius non habebat, & in meliorem formã perducit. Corpus est Venus & fœmina: Spiritus est Mercurius & masculus: Anima est Sol & Luna. Corpus habet liquefieri in primã materiam suam, quæ est mercurius, vt dicit Morienes noster, Mercurius non habetur nisi ex corporibus liquefactis liquefactione non vulgari, sed ea tantùm quæ durat donec coniuges vero matrimonio sociantur, & etiam vniuntur: & hoc est vsque ad albedinem. Et nota quòd corpus liquefactum est ex toto, cum in decoctione apparuerit nigredo. Vnde dicit Bornellus, Videntes autem nigredinem illi aquæ imminere, scitote illud corpus iam liquefactum esse, hinc coquite eum in aqua leni igne, vsquequo cũ suo vapore compari desiccetur, & fiat res, quæ in ea à suo corpore introducitur. Spiritus verò, corpus subtiliatũ conuertit ad se & penetrat ideoq; dicitur aqua permanens & aqua vitæ. Vnde dicit Mundus in Turba, Mercurius est aqua permanens, sine qua nihil fit: Vis enim eius est spiritualis, sanguis contritus, vnde cum corpore istum in spiritum vertit, & sibi adinuicem mistũ, & in vnum redactum secundum virtutem virtutum corpus incorporat spiritum, spiritus verò corpus in spiritum tinctum, provt sanguis vertit: Nam omne quod spiritũ habet, habet & sanguinem: Et sanguis est humor naturalis naturam confortans. Et scito, quanto magis corpus decoquitur, & in suo humore abluitur, tãto magis limpidius apparebit & melius. Sed vt dicit Morienes, Nihil est quod à latone possit suam vmbram auferre nisi azot, quando in eo decoquitur, donec eum coloratum reddit & album, velut oculi piscium: tunc enim expectat suum bonum vt confortetur suo fermẽto. Nota autem quòd fermentum est anima fixa lapidis, tingens, uiuificans, & cõplectens. Vnde dicit Maria, Corpus fixum est de materia Saturni comprehẽdificans digestionẽ tincturarum, & complens sapientia fediarum, sine quo hoc magisterium nunquam perueniet ad effectum, donec Sol & Luna in vno corpore coniungantur: Nam totum huius artis artificium, vt dicit Euclides, est in Sole & Mercurio: ipsa enim in vnum coniuncta, tincturam habent infinitam. Nam in opere quærit colorem sanguine rubicundiorẽ. Modicũ quippe huius coloris in album infusum, conuertit magnam albi quantitatem in citrinum colorem, sicut experiri potes, si sanguinẽ proieceris in lac vel in aquã. Igitur, vt dicit Iosephus, Commisce ignem & aquam, & erunt quatuor: deinde fac ista vnum, & peruenisti ad illud quod quæris: tunc enim fiet corpus nõ corpus, debile super ignem non debilem, & erit super eo pax. Præparatio aũt harum rerum à principio, vsque ad finem est aqua fixa, honorata: nam illa manifestant tincturam in proiectione: & ipsa est mediatrix inter contraria, & ipsa eadem est principium, medium & vltimum. Intelligens ipsam, apprehendit sapientiam. Dixerunt etiam quidam Philosophi, Nisi corpore vertatis in non corpora, & incorporea in corpora, regulam veritatis non inueneritis: & verum dicunt. Nam corpus primò fit aqua, & sic corporeum fit incorporeũ, id est

signũ perfectæ solutionis.

id est spiritus: deinde in coniunctione spiritus aqua fit corpus. Ideo dicit Hermes, Conuerte naturas, & quod quæris inuenies: & hoc est verum. Nam in nostro magisterio primò facimus de crasso gracile, id est de corpore aquam: Postmodum verò facimus de humido siccum, id est de aqua terram: & sic verè naturas conuertimus, quia facimus de corporali spirituale, & de spirituali corporale. Et hoc est quod dicit Senior, Est conuersio corporum de statu in statum, de re in rem, de infinitate ad potentiam, de crassitie ad tenuitatem, de corpore ad spiritualitatem, sicut conuertitur semen hominis in matrice mulieris conuersione naturali de re in rē, donec formetur homo inde perfectus. Ex quo fuit radix & principium eius: nec mutatur ab hoc, nec ex sua radice aliqua diuisione. Nam vt dicit Aristoteles, Omnis generatio est ex conuenientibus in natura. Et hoc est verum, maximè in generationibus metallicis: Ideo enim Philosophi dicunt, Ne facias ingredi super eum alienum, neque pulueres, neque aquam, neque vllam rem: quia si intrauerit super eum alienū, corrumpit eum, & destruit eum. Vnde dixit Arabs rex quidam, Aqua non conglutinatur nisi cum simili sulfuris sui in hoc quod ex eo est. Deinde facimus illud quod est superius, sicut est illud quod est inferius, id est, vt spiritus fiat corpus, & corpus spiritus, sicut est in principio nostræ operationis, vt in sublimatione, quod est inferius, est sicut quod est superius, & totum vertitur in terrā. Idcirco dicit Hermes, Quod est superius per sublimationem, est inferius per descensionem, & quod est inferius per constipationem, est sicut quod est superius per ascensionem, ad perpetranda miracula rei vnius: aqua & terra habent locum inferius: aer & ignis ascendunt superius: aqua & terra concipiunt & nutriunt: aer & ignis, agunt & coniungūt. Et ista quatuor in nostro lapide conueniunt, vt dicit Senior, Quòd quatuor elementa in lapide nostro purificata sunt, quia in eo est aqua fixa, & aer quietus, & terra quiescens, & ignis circundans omnia: & in hac repugnantia in eo conueniunt. Et hæ quatuor naturæ in eo, ex eo, & per eum generatæ sunt. Patet ergo ex præmissis, quòd lapis noster ex quatuor elementis est. Dixerunt ergo Philosophi, Quòd lapis noster habet corpus, spiritum, & animam: Et ista tria dicuntur ex vna natura, & vna re cum vna aqua de vna radice: & certè verum dicunt: Nam totum magisterium nostrum fit cum aqua nostra, & de ea, & ex ea sunt omnia necessaria: Nam ipsa corpora soluit, non solutione vulgari, provt tradunt ignorantes, q̄ conuertantur in aquam nubis, sed solutione vera philosophica, vt conuertantur in aquam, ex qua ab initio fuerunt. Vnde dicit Socrates, Secretum cuiuslibet rei & vita, est aqua: ipsa soluit corpus in spiritum, & de mortuo facit viuū. Ipsa est acetum acerrimum quod omnibus imminet, & omnia superat. Terite ergo lapidem nostrum aceto acerrimo, incoquite donec inspissetur, citissimè tamen ne acetum conuertatur in fumum & pereat totum. Item, ipsa eadem aqua calcinat corpora, & in terram reducit. Ipsa etiam eadem corpora denigrat, dealbat, & rubificat: ipsa eadem in cinerem transformat, puluerizat & ea intrat: iuxta quod dicit Marchos rex, Aqua nostra soluit corpora, congelat, & denigrat ea: & ipsa abluit omne corpus, & aufert omnem nigredinem, & tingit omne nigrum: & facit album, & tingit omne album: & facit rubeum, & viuificat omnia mortua in vitam sempiternam. Ideo magnificatur hæc aqua, exaltatur, & facta est domina omnium rerum, nec inuenitur res agens suas operationes. Morigenes quoque dicit, quòd Azot & ignis latonem abluunt, mundificant, & obscuritatem eius penitus ab eo eripiunt. Laton autē est corpus immundum, Azot verò est mercurius. Et hæc aqua coniungit corpora diuersa modo prædicto præparata tali coniunctione, quòd non potest ignis

Elementa conuertere.

Solutio philosophica.

Albificatio.
Rubificatio.
Denigratio.
Ablutio.

Mundificatio.
Laton.
Azot.

potentia ea ſeparare. Ipſa facit matrimonium inter corpus & fermentum, & eorum vnum mutat in aliud, & ab ignis combuſtione defendit. Calcinata nãque terra & dealbata ipſa altiora petẽs loca, fit ſpiritualis & aerea: Et quod eſt ſpirituale & aereum, eſt incorruptibile & penetratiuum. Vnde dicit Hermes, Aqua aeris inter cælum & terram exiſtens, eſt vita vniuſcuiuſque rei: nam ipſa eſt mediatrix inter ignem & aquam per calorem & humiditatem ſuam. vnde ipſa aqua ſuſcipit aerem: nam ipſe aer ſuſcipit ignem, quia ipſe eſt vicinus igni per calorem, & propinquus aquæ per humiditatem: idcirco facit matrimonium inter uirum & mulierem. Omnis enim ſpiritus conſiſtit ex ſubtilitate fumoſitatis aeris. Nam omne animatum vegetabile attrahit ſpiritum & vitam ex aere. Ignis igitur aquam aeris viuificat mortuam, facit matrimonium, & à combuſtione ignis protegit compoſitum. Ideo dixerunt Philoſophi, Cõuerte aquam in aerem vt fiat vita: vita tamen cum vita, quia ipſa eſt vita & ſpiritus cui ipſa intrauerit. Igitur aqua noſtra ſublimat corpora non ſublimatione vulgari, quã intendunt Idiotæ credentes quòd ſublimare, ſit ſuperius aſcẽdere: Vnde accipiunt corpora calcinata & miſcent ea cum ſpiritibus ſublimatis, vt ſulfure & mercurio cum ſale armoniaco coniungunt, & per fortem ignẽ ſublimationem faciunt, vt corpora ſimul cum ſpiritibus aſcendant, & dicunt tunc quòd ſpiritus & corpora ſunt ſublimata, & à ſuis ſuperfluis optimè depurata: ſed deluſi ſunt: quia ipſi poſtea ipſa magis immunda reperiunt, quàm prius fuerint. Nam ars eſt debilior quàm natura: Vnde dicit Albertus in libro de Mineralibus, Quoniam duo extranei humores à ſulfuris ſubſtãtia artificio & ingenio naturæ purgati ſunt, melius ab arte purgari vel depurari non poſſunt: Nam artificium naturæ certius eſt & ſublimius omni arte. Igitur noſtrum ſublimare non eſt ſuperius aſcendere: ſed ſublimare Philoſophorum eſt de re parua & humili, ſeu baſſa & corrupta, magnam facere, altam, & puram. Vnde quum dicimus, Ipſe ſublimatus eſt in Epiſcopum, hoc eſt promotus eſt in Epiſcopum, hoc eſt, promotus eſt ad dignitatis gradum. Sic dicimus corpora ſublimata, id eſt ſubtiliata, & in alteram naturam translata: Vnde ſublimare idem eſt quod ſubtiliare, quod totum facit aqua noſtra: Vnde dicit Morienes, Aqua à corpore mortuo in quo non eſt anima aufer fœtorem, & quando dealbauerit animam, & eam ſublimauerit, & corpus cuſtodierit, aufert ab eo obſcuritatem, & omnem odorem malum. Albides quoque dicit, Accipite res à mineris ſuis, & ſublimate eas ad altiora loca ſua, & mittite eas à cacumine mõtium ſuorum, & reducite eas ad radices ſuas. Sublimare igitur eſt rẽ groſſam ſubtiliare: Vnde dicit Hermes, Sublima ſubtile à ſpiſſo ſuauiter & cum magno ingenio. Aſcendit enim terra in cælum, iterumq; deſcendit in terram, & recipit vim ſuperioris ſubtilitatis penetrandi, & inferiorem grauitatis remanẽdi. Sic ergo intelligite ſublimationem philoſophorum, quia multi ſunt in hoc decepti. Item aqua noſtra viuificat corpora & mortificat, deducit ad occaſum, & reducit ad ortum. Ipſa colores nigros apparere facit in mortificatione, dũ cõuertuntur in terram putrefactione: Poſtmodum apparent multi colores & varij ante dealbationem, quorum omnium finis eſt albedo ſtabilis: Ipſa enim eſt vt granum frumenti cadens in terram, quod ſi mortuum fuerit, ipſum ſolum manet. Sic ſemina omnium terræ naſcentium mutantur, & putrefiunt, donec ingreditur ſuper eis corruptio: dein germinant & augmentantur ſicut illa, ex quibus radicem habuerint: Sic aqua noſtra nutritur, putrefit, & corrumpitur deinde germinat, reſurgit, & ſe ipſam viuificat. Idcirco dicit Calîdus, Quando uidi aquam congelare ſe ipſam, tunc certificatus fui, quòd res vera eſt ſicut aſſignatur. Coquite ergo eam cum corpore ſuo donec ſiccetur humiditas eius

Spiritus quid.

Sublimare quid ſit.

Ars.

Sublimatio philoſophica.

ab igne,& sit sicca,donec videatur eam collegisse spiritus eius ab ea,& fecisse mansionem in radice elementi sui:hoc autem erit quando mortificaueris, corpus album decoxeris:tunc erit aqua spiritualis,potens naturas conuertere ad alias naturas:tunc autem corpora mortua viuificat & germinabit. Item,Aqua nostra est mater diuersorum colorum mirabiliũ,quia per ipsam diuersitas colorum apparebit,et hoc erit maximè in missione aquæ corporis præparati & fermentati:tunc enim infiniti colores apparent tot,quot excogitari possunt, quia tunc spiritus coniungitur cum corpore & anima mediante,nam spiritus est locus animæ,& anima à corporibus extracta est aquæ tinctura. Vnde Senior,Hæc aqua est tinctura soluta in corpore deportata, sicut portatur tinctura tinctorum super pannum:deinde recedit aqua per desiccationem, & remanet tinctura sua per impressionem:Similiter est de aqua animæ in qua portatur tinctura,quam reducunt super terram suam albamsitientẽ,foliatam.Hanc aquam vocat Hermes auripinarum & florum,& croci,quia tingit terram eorum calcinatam:Vnde etiam dixit,Seminate aurum in terrã foliatam: deinde recedit aqua spiritualis,& in corpore remanet anima,quæ est tinctura Solis: nam ipsa est sicut fumus subtilis,insensibilis,non nisi in effectu apparens: Sed eius actus est manifestatio colorum,& ignis ex igne generatur & nutritur in igne,& est filia ignis,ideo oportet reduci ad ignem, vt non timeat ignem, sicut reducitur puer ad vbera matris suæ.

Colorum apparitio.

Hunc etiam lapidem nostrum aliqui ęs album vocauerunt. Vnde Lucas & Eximeus in Turba, Scitote omnes scientiã quærentes,quòd nulla fit tinctura nisi ex nostro ære albo. æs enim nostrum,non est æs vulgi. æs vulgi corrũpitur & inficit omne cui imponitur:æs verò Philosophorum perficit & dealbat cui associatur.Ideo dicit Plato,Omne aurum est æs, sed non omne æs est aurum:nam in natura aurum assimilatur æri,vt in grauitate,tactu: sed in natura æris non est aliud quàm est in natura auri,ex corruptione in terra & mansione in patientia,in igne,& mansione in mari. Itaque æs nostrum habet corpus, animam & spiritum:& illa tria sunt vnum:Nam spiritus,corpus,& anima,sunt vnum:quia ipsa omnia sunt ex vno & de vno,& cum vno, quod est radix ipsius. Aes igitur philosophorum est Elixir eorum ex spiritu,corpore,& anima completum & perfectum.Sic enim philosophi lapidem diuersis nominibus nominauerunt,vt sapientibus esset manifestus,& insipientibus occultus.Sed quocunque nomine nominetur,supereſt vnus & idem: & de eodem: Vnde dicit Merculinus hæc carmina:

Aes album.

Corpus, anima, & spiritus unũ sunt.

Est lapis occultus,& in imo fonte sepultus,
Vilis & erectus,fumo uel stercore tectus:
Vnus habet uiuus lapis omnia nomina diuus,
Vnde Deo plenus sapiens dixit Morienus
Non lapis hic lapis est animal quod gignere fas est,
Et lapis hic auis,& non lapis aut auis hæc est:
Hic lapis est moles,stirps,& Saturnia proles:
Iupiter hic lapis est,Mars,Sol,Venus,& lapis hic est.
Alliger & Luna lucidior omnibus una,
Nunc argentum,nunc aurum,nunc elementum,
Nunc aqua,nunc uinum,nunc sanguis,nunc chrysolinum:
Nunc lac uirgineum,nunc spuma maris,uel acetum,
Nunc in sentina fœtenti stillat urina,
Nunc quoque gemma salis,almizadir,sal generalis,
Auripigmentum primum statuunt elementum,
Nunc mare purgatum cum sulfure purificatum:

Siccine transponunt quod stultis pandere nolunt,
Sicq; figuratur sapiens ne decipiatur,
Et quod tractatur stultis ne distribuatur.

Item, vt dicit Morienes, Lapis noster & confectio ipsius magisterij assimilatur in ordine creationi hominis. Nam primum est coitus, secundum conceptio, tertium prægnatio, quartum ortus, et quintum sequitur nutrimentum. O carissime, hæc verba Morienis intellige, & non errabis in veritate. Aperi ergo oculos tuos, & vide quòd sperma philosophorum est aqua viua, terra autem, est corpus imperfectum, quæ terra meritò dicitur mater, quia ipsa est mater omnium elementorum: Ideo quando sperma mercurij coniungitur cũ terra corporis imperfecti, tunc coitus appellat̃: tunc enim terra corporis dissolutur in aquam spermatis, & fit aqua sine diuisione vna: Vnde dicit Hali, Solutio corporis, & coagulatio sunt duo: sed habent vnam operationem, quia spiritus non coagulatur nisi cum coagulatione spiritus: Et corpus & anima quando coniunguntur, agit vterque in suum consimile: Exemplum cum aqua coniungitur terræ, aqua cum sua humiditate & virtute conatur eam dissoluere: nam facit eam subtiliorem quàm prius erat, et reddit eam sibi consimilẽ, quia aqua est subtilior terra: similiter facit anima in corpore, et eodem modo inspissatur aqua cum terra, et fit consimilis terræ in densitate, quia terra spissior est quàm aqua. Ideo inter solutionem corporis et coagulationem spiritus, non est differentia temporis, nec diuersum opus in aliquo, ita quòd fiat vnum sine alio, sicut non est inter aquam et terram in sua coniunctione diuersa pars temporis: quod cognoscitur si coniungatur vel separetur vna ab alia in earum operationibus: Sicut nec sperma viri separatur à spermate mulieris in hora sui coitus, sic & earum vnus est terminus, vnum factum, & vna & eadẽ operatio insimul cernitur super ipsa duo. Ideo Merculinus rerum misturam, coitum vocat & genituram:

Semina miscentur quasi lac, quæ mista videntur. Secundum est conceptio, quum terra in nigrum soluitur puluerem, & incipit aliquantulum de mercurio secum retinere: tunc enim agit masculus in fœminam, id est azot in terram: Ideo dicit Arisleus, Masculi adinuicem non gignunt, nec mulieres cõcipiunt. Generatio enim est ex maribus & fœminis, & maximè ex inuicem conuenientibus. Maribus nanque ducentibus fœminas, natura gaudet, & fit generatio vera. Natura autem alienæ naturæ ineptæ coniuncta, nullam veritatem spermatis gignit. Coniunge ergo filium tuum Gabricum dilectiorem tibi omnibus filijs tuis cum sua sorore Leya, quæ est puella fulgida, suauis, & tenera: Gabricus est masculus, & Leya fœmina, quæ ipsi dat omne quod ex ipsa est, et quanuis Gabricus sit carior Leya, tamen non fit generatio sine Leya, Gabricus enim cum Leya concumbens protinus mortuus est: nam Leya ascendit supra Gabricum, & includit eum suo vtero, vt nihil penitus videri potuerit de eo, tantoq; amore amplexata est Gabricum, quòd ipsum totũ in sui naturã cõcepit, & in diuersas partes diuisit: & hoc est quod dicit Merculinus:

Quod quasi lac fuerat, conceptio sanguine mutat,
Pallida nigrescunt, rubea diffusa nigrescunt.

Tertium est prægnatio, quia dealbatur terra: dominante nanque aqua, terra crescit & multiplicatur, & augmentatio nouæ prolis inde generatur: Tunc oportet te terram nigram abluere, et igne calido dealbare: Vnde Hali dicit, Accipe quod ad fundum vasis descendit, et ablue istud cum igne calido, quousque auferatur eius nigredo, et recedat eius spissitudo, et fac ab eo euolare additiones humiditatum, donec deueniat calx nimis alba, in qua non erit macula

Albatio & ablutio idem sunt.

cula: tunc enim terra ad recipiendam animam est habilis & depurata, ideo Merculinus.

Firmans mutatum, prægnatio spondet hiatum:
Quæ bene purgantur, concordi pace ligantur.

Quartum est ortus, quando fermentũ coniungitur terrę dealbatæ, ita quòd vnum fiant substantia & colore: tunc enim natus est lapis noster in vitam sempiternam, quia tunc spiritus cum corpore, anima mediante, coniungitur. Hæc nanq; est compositio quæ, vt dicit Hali, fit cum putrefactione & matrimonio: & matrimonium est subtile cum crasso seu spisso commiscere, & animam cum corpore cõmiscere. Putrefactio verò est assare, terere, & rigare quousque insimul commisceantur & fiãt vnũ, & non sit in eis diuersitas neq; separatio, sicut non est separatio de aqua mista aquæ, tunc conabitur spissum retinere subtile, & conabitur anima pugnare cũ igne & ipsum pati: & conabitur spiritus multum alienatus in corporibus fundi cum eis. Ideo Merculinus: *Fermentatio.* *Matrimonium.* *Putrefactio.*

Quartum prægnatum, producit stercore natum:
Natis uita datur, non natis uita negatur.

Quintum est nutrimentum, quia fœtus extractus non nisi lacte nutritur & igne, parcè & paulatim, dum paruulus est. & quanto magis esurit ossibus confortatis in iuuentutem perducitur: in quam perueniens sibi subsistit & sufficit, & sic oportet te in hac operatione facere, sciens quòd absq; calore nil vnquam generatur: & intensus calor perire facit: & frigidum balneum compositum fugat, temperatum verò & suaue balneum & igne leui corrumpentes humiditates corporis extrahuntur: ideò dicit Merculinus:

Postea nutritur, quod natum lux reperitur,
Ignis a quam superat, fornax alimenta ministrat:
Hinc etiam lapis natus noster appellatur.

Vnde Plato in libro Turbæ dicit, Honorate Regem ab igne venientem, diademate coronatum, & ipsum illuminate quousque ad ætatem peruenerit perfectam, & nolite ipsum comburere, nec fugetis ipsum comburendo nimio igne: quia si ipsum prouocauerit ad iram, aufert à nobis regimen suum: Cuius pater est Sol, mater verò Luna, quam portauit ventus in ventre suo: & nutrix eius est terra, nutritur autem suo lacte, id est spermate ex quo fuit ab initio: imbibatur ergo sæpe & sæpius parcè & paulatim suo mercurio, quousque bibat quod sibi sufficiat. Tunc autẽ, vt dixit Hali, erit corpus causa retinendi tincturam: & erit tinctura causa retinendi colorem, & color erit causa demonstrandi tincturam in qua est lumen & vita naturæ. Vnde hæc est via recta, breuis, summa perfectio rei, & conseruatio totius magisterij. O carissime amice singulariter dilecte, per ea quæ dicta sunt faciliter potes intelligere verba obscura, & cognosces omnes in eo conuenire, quòd nullũ est magisterium nisi illud quod dixi. Iam enim habes corporis solutionem, & ipsius ad primam materiam reductionem. Deinde habes ipsius in terram conuersionem: Præterea terræ nigræ dealbationem, & in aerem leuigationem, quia tunc distillando humiditatem quæ in ea inuenitur, fit aereum quod ascendit, & terra remanet calcinata, & tunc est igneę naturæ: Et habes conuersionem ipsorum adinuicem: & accipit augmentationem tantam, cuius vtilitas maior est quàm possit percipi aliqua ratione. Amen.

Finis Thesauri philosophiæ.

PRAXIS VNIVERSALIS MAGNI OPERIS, EX TERTIA DISTINCTIONE LIBRI QVINTARVM essentiarum Raimundi Lullij.

CORPVS Solare vel Lunare calcionatum, in oleum cõuersum per mẽ struum nostrum: Et scias pondus cuiuslibet: si fuerint menstrui libras tres ponas, de corpore vncias duas, & fac eorum coniugium adinuicem id est mistionẽ in vase tibi noto fortissimè clauso ex luto facto ex albumine oui, papyro & calce viua diligẽtissimè carminata, pone in balneo aut fimo calidissimo: securior tamen est operatio cum balneo cinerum, ne calor in alio balneo aut fimo recedat: nam ignem actũ suum ibi habere necesse est. Qui calor etiam si defuerit, ad malum terminabitur. Ministra ergo ignem lentum quouis istorum modorum successiuè & continuè sine intermissione, quousque per menstruum dissoluatur, vt fiat mistio menstrui in oleum, & rursus olei in menstruum per minimas partes, & transeat materia à dissolutione mistionis ad alteram potentiam elementorum, & per consequens ad generationem: non ad generationem quæ est post totalem lapidis corruptionem, sed ad accidentalem generationem, quę largo termino generatio dicitur: quòd cognoscas quando alius color incipit generari scilicet niger. Non arbitreris ipsum esse nigrum sicut encaustrum, sed sicut in colore mali granati: qui color niger, est finis alterationis, & principium digestionis. Ergo hæc generatio huius coloris non est ex corruptione formę substantialis ipsius auri & menstrui, quam in instante sequitur generatio formæ substantialis ipsius auri & menstrui, quam in instante sequitur generatio formæ substantialis lapidis philosophorum cum expoliatione terrestreitatis ingressum prohibentis. Isto colore viso intelligas corpus Solare transire per dissolutionem, alterationem, & digestionẽ in generationẽ, quia ibi facta est colligantia amoris intra corpus & menstruum, quia corpus conuersum est in menstruum, & menstruum in formam. Deinde continuando digestionem sine intermissione temperatè continuando, tunc corpus cum menstruo ingrediuntur digestionem & generationem: & durat digestio & generatio per tempus mutationum.

DE LAPIDE PHILOSOHORVM QVIDAM SVMMAtim multa epilogando sic dicit.

RESTAT nunc quatenus breuiter teneatur memorialiter totum magisterium sub sermonis breuitate recapitulatiuè: Vnde dicimus, quòd tota huius operis nostri intentio in summa nihil aliud est, nisi vt sumatur lapis philosophicus, & cum operis instantia alijs etiam regiminibus completis assiduetur super ipsum opus sublimationis atq; distillationis primi gradus, vt per hoc mundetur à corruptionis impuritate: Deinde verò figatur ita quòd nihil ascendat: & cum fixus fuerit, solue ex eo quod subtile est, & in ignis temperamento serua, quousque per modum sublimationis, solutionis, atque distillationis eleuetur, & eleuari possit. Cum eleuatum fuerit, in ignis temperamento serua, quousque totum figatur, & in asperitate ignis quiescat: & hic secundus præparationis appellatur gradus: & in hoc quidem præparationis & perfectionis meta consistit. Tertius verò similiter gradus lapidis administretur, quo per totum principium, medium & finem consistunt præparationis complemento: Et est vt fixum lapidem cum manet sublimatus per administrationem ignis volatilem facias, & volatile fixũ, donec in ignis temperamento quiescat, ita quòd nil vi-

nil videatur ascendere: Et hic tertius modus est completus. Quarta verò administratio est, vt lapidem dissoluas, & per modũ distillationis volatilem facias: et cum ista fuerit tota materia cum igne sibi appropriata donec quiescat sine aliqua separatione. Et cum ista facta fuerit, verissima via inuenta est. Quinta administratio est, vt lapidem congelatum dissoluas, & volatilem facias: & iterum volatile fixum. Sexta administratio similis est quintæ, similiter & septima: & summariè nihil aliud est, quàm, solue, congela.

PRACTICA MAGISTRI ODOMARI ad discipulum.

COGIS me frater Ludouice contra omnium philosophorum præcepta militare: sed quia tui amore sanctissimo cor meum accenditur, ideo secretum quod hactenus pater filio negat, tibi carissimo fratri fideliter iungo. Recipe Lunæ purissimæ à sulfure suo combustibili purgatæ per modum calcinationis vnciam vnam, & pone in vrinali vitreo cum duplo aceti distillati per modũ distillationis aquę vitæ, quod melius est, & claude os vrinalis ne respiret: postea sepelias in caldario aquæ pleno & straminibus, ita quòd aqua ferueat per vnam horam: & dissolutum distilla per filtrum: distillatum desiccat desiccatum, in furno reuerberationis calcina: calcinatum, iteratò cum aceto dissolue per omnia faciendo vt supra, sex vicibus itera: vltimò calcina. Tunc recipe mercurij sublimati vncias duas, & incorpora diu, optimè ducendo cum magna cautela. Postea illud sublima in Aludel plani fundi cum igne fortiori quàm expedit in fusione æris, & totum ascendet. Et hoc iteratò totum contere simul, & sublima donec figatur, fixum dissolue sex vicibus vt primò. Vltimò calcina, & cum nouo mercurio crystallino sublimato iterum eleua, & tantundem illud fixa: hos autem ordines fixationis & volatilitatis quinque vicibus itera, quia vltra quinque vices non poterit bene calcinari, nec eleuari: imò omnia adęquantur in fundo, in fermentatione & maturatione. Tunc vncia vna istius lapidis cadit supra centum. Sed si vncia vna in fimo equi vel in balneo Mariæ dissoluetur, & in cineribus tepidis congeletur, illius vncia cadit super sex millia. Et si secundò dissolutionem & congelationem reiteraueris, cadet pars vna super decem mille millia. Si tunc solueris & congelaueris, ita quòd lapis amplius coagulari non valeat in quocunq; paruo igne, imò quòd ignis in naturam solarem conuersus, quàm citò ignem vel Solem senserit, pars vna cadet super infinitas.

Si autem vis facere rubeum: Recipe mercurij rubificati, fixi, & in spiritum versi partem: & adde Elixiri albo, & fiet citrinum: & habes opus tuum rubeũ. Rubificatur autem mercurius in aqua acuta, quæ fit ex libra vitrioli, & libra salis petræ, & quarta parte libræ cinaprij, & duabus vncijs aluminis iameni: & postea figitur in prima sublimatione magnæ ignitionis: postea soluitur in aquam sanguine rubicundiorem, & per dies quadraginta pone in fimo, in * calculo siccando. Hæc aqua si calefiat parum, & super centum libras eius projiciatur Elixir albi vna libra, fiet totum Elixir rubeum perfectissimũ: & sic in infinitum. Similiter fit ad album, si mercurius albus crystallinus non fixus soluatur &c. Si hic lapis colorem habeat album, facit Lunam: si rubeum, generat Solem: si viridem, probatissimum facit viride aurum: etiam vitrum vel crystallum si superproieceris, inde naturas procurabis secundum suum colorem. Omnem infirmitatem, debito modo sumptus, in hora expellit: & senem in iuuenem gaudiosum conuertit: & simpliciter crines canos eijcit, & pulchram comam inducit.

*In calido cinere.

FVIT in Gallijs homo quidam qui oleum rubeum composuit, in quo oleo postea ponebat laminas tenues Lunæ, quas super lentum ignem dimittebat aliquibus horis, deinde sigillabat vas & faciebat ignem desuper, & tota illa Luna cum materia tota conuertebatur in aurum: sed ex quo fieret oleũ nescio. Credibile tamen est medicinam factam ex corpore, spiritibus, & animabus fixis, rubeis, & per dissolutionem in oleum redactis.

Nota pro præseruatione à fumis alchimicis venenosis (præter alia adiutoria) vt obtures nares cum bombyce seu bombace madefacto in oleo violarũ.

Contra ægritudines genitas ex fumo mercurij vel aliorum spirituum alchimicorum, prodest vti zedoaria, & bacca lauri, & pipere, & allio, & vino.

Albertus in libro suo de Mineralibus inquit, Quòd operarij qui metalla fodiunt, quando igniunt ea, obstruunt os & nares duplici vel triplici filtro, ne vapore nimis lædantur in spiritualibus, & noceant valde præcordijs

(39)

ARCANVM PHILOSOPHORVM, VT EX SATURNO facias aurum perfectum.

RECIPE libram semis mercurij philosophorum, & vncias duas sulfuris eorundem: amalgama vtrosque simul, ita quòd de alterutro nil appareat, sed remaneat puluis niger ex his duobus: quem recipe & pone in phiala stricti oris, & pone super fornaculam seu furnellum olla mediante cum cineribus cribratis, vt scis: & fac quòd cineres non ascendant ad materiam, & da in principio ignem leuẽ per octo dies, ad hoc vt spiritus non ascendant, & si quid ascenderit in illis octo diebus, reduc cum illo quod in fundo vasis remanebit frangendo vas singulis octo diebus post primam materiam factam quæ erit nigra: & sic frangendo vitrum, tere materiam tuam, & repone in alio vitreo vase: & sic facias omni octauo die, donec videas materiam tuam in colore cineris: tum dimínue cineres per vnum digitum, ita quòd non remaneat de cineribus nisi per duos digitos, & superpone igni, & tandiu permitte donec materia sit rubea. Et quando videris eam rubeam, dimínue iterum de cineribus per digitum, & sic per consequens quousque sit albissima vt nix & quòd postea reuertatur in colorem rubeum. de qua medicina recipe vnciam vnam, & proijce super octo Saturni præparati, & fiet Saturnus niger & durus vt ferrum: de quo ita duro & nigro proijce vnciam vnam super vncias octo Saturni, & fiet rubeus: de quo rubeo proijce vnciam vnam super octo libras Saturni præparati, & habebis aurum perfectum. Laus Deo.

Ad album. Accipe mercurij sublimati, arsenici sublimati, argenti calcinati, ana: tere & imbibe cum aqua tartari, vt sit totum liquidum, & per alembicũ distilla, reddendo qualibet vice aquam fæcibus, donec amplius non distillet aqua, & remaneat in fundo massa fixa: quam tere & imbibe ac sicca ter vel quater cum aqua salis armoniaci fixi. Postea pone dictã materiam in alia phiala ad dissoluendum in loco humido: & soluãt distilla per filtrum, postea congela: & vtere super æs calcinatum & reductum.

(40)

PERFECTA SALIS COMMVNIS PRAEPARATIO ad lapidem philosophorum.

SVME salis communis quartarium vnum siue libras decem, & habeas crucibulum tam grande quod totum hunc salem capiat prius à saxis aut extraneis rebus mundatum: Sali in crucibulo posito, superpone ferreum coopercu-

cooperculum, igniq; crucibulum admoue ad ignitos carbones circumquaq; ac suprapone in fabri ferrarij officina, & continuè bonum ignem cum manticibus seu flabellis facito, quoad crucibulum bene rubescat & crepitare desinat: tunc enim sal præparatum erit. Sequere augendo ignem & sufflando cum flabellis ac si argentum fundere velles: tunc sal fundetur siue liquescet in crucibulo non secus ac si argentum esset. hunc ita fusum proijce in massam tanquam si foret argentum, & in vnum frustum sponte densabitur, sed erit tamen frangibile. Nam & si hic sal ex salsa aqua seu marina factum sit, sustinet tamen ignem, & funditur sicut metallum. Fac ex hoc bonam quantitatem, & hunc tere subtiliter non nimis tamen, & habeas vesicas bubulas & ex eo sale trito imple, & collum vesicæ cum funiculo forti liga, atq; in loco quantum potes humidiori appende, & cum fibula seu acu mediocriter magna in fundo vesicas perfora pluribus in locis singularum, & suppone catinos terreos vitreatos, vt quod effluit è vesicis colligatur. Potes etiam dictum sal tritum super idoneum marmor ponere & nocturno in aere dissoluatur. Tantum autem huius aquæ confice vt libras decem habeas: demum per filtrum eam distilla, deinde rursus per alembicum distilla, & in bociæ fundo inuenies massam albam pulchram & crystallinam: & hæc est primus sal id est prima congelatio & præparatio aquę salsæ, ex qua fit prædictum sal cõmune. Hunc verò crystallinũ salem dissolue super marmoreo lapide, vt superius dictum est, vel in loco humido quantum tibi satis videtur: neque illum in crucibulo fundas, quia tam subtile & penetratiuum est quod à crucibulo transflueret & amitteretur: igitur cum dissolutus in aquam erit, eam distilla in alẽbico, eamq; serua: & in vasis vitrei seu bociæ fundo massam reperies albissimam & crystallinã: & hæc est secundus sal crystallinus, nempe secunda congelatio. denuò tere illam massam, & dissolue, vt supra, in loco humido, & aquam alembico distilla, & aquam serua, & in phialæ seu bociæ fundo massam id est salem crystallinum inuenies, qui tertius est, id est tertia cõgelatio. Accipe rursum hunc salem, tere tenuiter, & super lapide ad dissoluendum colloca, & aquam dissolutam distilla per alembicum: aquam exeuntem serua, & massam in fundo albissimã & crystallinam accipe, quæ quartus sal seu quarta salis congelatio vocatur: atq; hoc modo pluries facere licebit, & subinde sal erit crystallinus subtilior & penetrantior: & ita oleum fixum facies & salem fusibilem sicut cera, & mercurium philosophorum facies, & tandem optatum aurum: & hoc est secretum officij naturæ, & fundamentum omnium metallorum lapidumq; preciosorum & sulfurum, & est occultum naturæ secretũ, & secretissimum philosophorum secretum: nam dulcificat metalla, & redigit in argentum viuũ & in argentum & aurum perfectissimè ad naturæ instar, si bene operari scieris. Et denique istud est verum & vltimum secretum cum quo fit lapis philosophorum.

Alia salis communis præparatio. Salis cõmunis partem vnam resolue in quatuor partibus aquæ pluuialis, postea distilla per filtrum: pone deinde ad ignem, & dimitte bullire donec tota aqua desiccetur.

Alius modus. Salis quantum vis solue in aqua calida in mortario terendo & quod solutum est, effunde & cola in vas ligneum præparatum spissum, & si quid remanet de sale in mortario, iterum superfunde aliam aquam calidam sicut prius terendo ipsum donec habeas totum salem solutum: tunc accipe aquam illam & decoque in vase plumbeo vel cupreo stannato vel alio vitreato donec aqua euanescat, & sal reuertatur ad primam substantiam: Tunc recipe salem, & pone in ollam nouam in furnum calcinationis, & sicca peroptimè ac serua. Philosophi dicunt sales esse pręparatos, cũ fluũt super laminã sicut cera,

HISTORIOLA ANTIQVA DE ARGENTO in aurum verso.

Quidam Maurus in terra Maurorum accessit ad quendam fabrum, & eidem portauit 20. argenteos, vt eos ad ignem in crusolo mitteret: quibus fusis, faber ærarius super ipsis proiecit puluerem quem dedit sibi Maurus: erat autem puluis viridis, fumũ citrinum in igne faciens: argentũ conuersum est in aurum, & illud aurum ærarius vendidit aurifici ad precium auri preciosissimi. Aerarius inde rediens dedit precium Mauro: tãdem Maurus misericordia motus erga ærarium, dixit ei, Hanc confectionem puluerís te docebo. Recipe auri calcinati vel puluerizati, ęris vsti, croci ferri, ana vnciam vnam salis armoniaci, rubificati vncias tres, alibi additur, vitrioli rubificati vncia: soluatur sal armoniacũ, & eo soluto incera, id est cum sua aqua imbibe dictos puluereș auri, ęris, vitrioli & croci ferri, super porphido aut marmore molendo & terendo per longam contritionẽ: Postquàm puluereș biberint totam istam aquam salis, pone in phiala vitri habente collum longum sub fimo equino calido per dies 21. mutando fimũ calidum de quatuor in quatuor diebus. Postquàm solutũ bene fuerit & in aquam conuersum, congela ipsum in aliqua phiala super furnello super cineres calidos: quo congelato, pone partem vnam super decem partes argenti fini præparati & separati. Nota quòd si aliqua pars remanserit insoluta, molias adhuc cum aqua salis armoniaci, quousque sit totũ solutum: hoc fac vt non perdas aurum tuum, semper reiterando imbibitionẽ cum aqua salis armoniaci. Si autem dictã congelationem resolueris iterum, & omnia per ordinem vt superius feceris, vna pars tinget viginti: & sic multotiens multiplicare poteris, augebis enim 10. singula vice. Illum ærarium vidi in Toleto, qui mihi ista retulit & cuidam consanguineo suo seni: & ærarius ille erat senex, & ego & magister operati sumus secundum modum prędictum. Aurum sic debet puluerizari cum odore plumbi, vel cum aqua in qua sæpius sit extinctũ plumbũ. Vel fac aliter: Soluatur plumbũ in vase quod superius habeat foramen modicum ad quantitatem vnius aurei, & superponatur aureus ita vt recipiat odorem plumbi ex illa parte, deinde verte ad aliam, & cum sic factum erit aliquoties, aurum poterit conteri. Aes vstum autem cum sulfure viuo calcinari debet: & antequam in illis misceatur, debet ablui cum aqua pura vel aqua & sale, donec ab eo exeat aqua limpida. Crocum ferri fiat cum aceto ad ignem lentum vt fiat rubrum. sic verò fit: Limaturram ferri aceto forti imponas & fiat acetum rubeum & clarum, & ponatur ad Solem duobus vel tribus diebus: postea effundatur leniter acetum, ac seruetur, & aliud acetum limaturæ superponatur ad Solem: & fiat ita donec tota limatura soluatur vel redigatur in puluerem tenuissimũ: & iterum totum acetum desiccetur ad Solem. Sal armoniacus soluatur per frigidũ & humidum, vel per calidum & humidũ. Recipe solutionis eius partes duas, ęris vsti partem vnam, croci ferri partem vnã, salis armoniaci ad quantitatem omnium: Soluatur sal armoniacum, & ex eo imbibantur puluereș per longam contritionẽ, postea ponantur in fimo equino calido ad soluendum quindecim diebus: potes ista resoluere in fouea mutando sæpe fimum calidum: deinde coagula super cineres ad lentum ignem. Huius coagulationis seu cõgelationis pars vna tingit 10. de Luna præparata. Et si solueris secundò, modo prædicto omnia faciendo, pars vna tingit 20. & sic augmentare potes.

Licet hanc esse rei veram descriptionem putem, ponam tamen paruulam diuersitatem quam in alio scripto non ita autem dico reperi: vbi sic scribitur:

Aes

æs ustum extinguatur septies in oleo oliuæ, uel donec habeat colorẽ croci. Congelatio sic fit: Ponatur materia dissoluta in amphora (seu phiala) rotunda, firmiter clausa, & locetur in medio uasis ubi sint cineres, & sub hoc uase fiat ignis lentus per diem naturalem, & congelabitur in puluerem uiridem.

Crocus ferri sic fit secundum Albucasim in libro qui dicitur Seruitor. Accipe de limatura ferri quantum uis, & pone super lamina ferrea, & sufla cum folle quousq; calefiat lamina (uel rubefiat) & limaturam pone in mortario ferreo ita calidam & tere bene: & iterum repone in lamina & pone super ignem, & sufla donec calefiat, ut prius, & ita facies decies uel amplius, quia quanto plus feceris, tanto melius. quando ergo uersum fuerit in colorem croci, si adhæret alicui rei color non separabitur.

Rubificatur uitriolum sic. Vitriolum ignitum super tegulam uel in cacia ferrea extingue in aceto distillato decies: & dimisso in quiete per triduum, postea distilletur per filtrum, distillatio uerò coaguletur, coagulatio assetur, & erit rubeum speciale.

Ad rubificandum uitriolum Romanum. Vitriolum uel atramentum pone in ollam non coopertam, & pone in furno calcis uel panis per diem, & fiet nigrũ: uerte cum ferro, & repone, & cum erit bene rubeum, extrahe.

Rubificatio alia. Vitriolum dissolue in urina puerorum cocta & despumata, post fac euaporare urinam & calcina in olla clausa in furno reuerberationis per spacium quatuor uel quinq; horarũ, & erit rubicundissimũ, & perpetui coloris.

Aliter. Pulueriza uitriolum & coque in cochleari ferreo super ignem, donec optimè rubificetur.

Flos martis qui intrat in rubificando & fixando sulfur. Accipe limaturam martis quam pone in uase terreo ad spissitudinem digiti, & da sibi ignem tam fortem quàm poteris per tres uel quatuor dies lignorum semper & sufficienter in furnello: & quando fit alba, da multo maiorem ignem, & inuenies florem martis rubicundissimum & preciosissimum.

Aqua calcinationis omnium metallorũ: etiam mercurij. R. Vitrioli Romani, salis nitri ana partem unã, salis cõmunis partes duas, calcis uiuæ partem semis: redigantur in puluerẽ & distillentur per alembicũ. hæc corrodet omne metallũ.

Præparatio atramenti uiridis, ex Emanuele. Accipe illud, tere & imbibe cum aceto mali granati & sorbarum, quia augmentant rubedinem, & sicca septẽ uicibus in uno die in cinere: deinde tere, nam bene teritur, & mitte in furno panis per diem unum, & inuenies rubeum & subtile calcinatum calce rubea: deinde solue in aceto mali granati, uel in aceto de uino rubeo in duplo sui, & pone sub fimo per diem unũ: sed antequàm soluatur in aceto, prius soluantur in aceto unc. 4. de sale armoniaco: deinde extrahe à fimo & congela: postea iterum solue in aceto & pone sub fimo per alium diem & distilla, & habebis optimum puluerẽ cui non est par: uel omni die poteris soluere in aquam sine aliqua imbibitione, sed solummodo tere, & pone in uiscere sub fimo per diem unum, & soluitur in aquam per acuitatem salis in eo. Reconde, quia est sublimior omnium, & habet uirtutem retinendi & soluendi.

Rubificatio uitrioli. Puluerizentur, & libram unam in quatuor libris urinæ, uel aceti distillati dissoluas: deinde bulliat usq; ad medietatis cõsumptionẽ, deinde per linguas distilletur, & super ignem euaporetur. (uel in potto nouo sigillato rubificetur) alij in crucibulo sigillato in igne lento rubificant: ut habetur in Alberto.

TRACTATVS DE MARCHASITA, EX QVA TANdem cum alijs dicendis fit Elixir ad album ueriſsimum.

MVLTORVM generum & multis in locis reperitur Marchaſita uulgo dicta, à Græcis autem Pyrites: eſt autem ex metalli genere, nam cum plumbo miſtum efficit notularum pro typis uirgulas. color montium uel lapidum aut terræ, ubi reperitur, eſt purpureus ferè. inuenitur in primis ſupra ciuitatem Brunduſij in Apulia propè ſanctum Iohannem de Migento, eſtq; Marchaſita argentea nigri coloris. Item in partibus Romandiolæ apud Britonorũ inuenitur argentea Marchaſita. Item in Corſica prope quoddam caſtrum quod uocatur Canui in loco qui uocatur Bagnaria, & eſt albi coloris multum ponderoſa, nec funditur niſi cum magna difficultate. Item circa Balnea de Porretta inuenitur aurea Marchaſita. Item portatur alia ex Sardinia, ubi foditur uerum argentum in loco qui dicitur Villa de Glexia. Inuenitur item iuxta maritima multis in locis, & præſertim loco dicto Salucna. Inuenitur in Boemia Marchaſita alba, ualde fuſilis, & propè Bernam in loco ubi foditur ſtannum, & ſtridet ſub dentibus, & leuiter puluerizatur. Inuenitur magna copia ubi foditur mercurius, & uocatur mater mercurij, eſtq; talis optima Marchaſita albiſsima, ponderoſiſsima, nec funditur niſi artificialiter. In diſtrictu Vincentię in terris illorum de Vinaria, & eſt glauca, & põderoſa ualde.

IN nomine igitur altiſsimi creatoris & Domini noſtri Ieſu Chriſti. R. Marchaſitæ argenteæ lib. 1. & tere eam ſubtiliter, & impaſta eam cum ſale nitro & ſapone Gallico, ut ſit ſicut paſta, & eam repone in crucibulo ac funde ipſam, & cum fuſa erit proijce eam in aquam inferius ſcriptam, & hoc iteretur ter, & ſic erit optimè ſeparata à putredine terræ.

Aqua uerò in qua debet proijci, ſic fit. R. Calcis uiuæ lib. 1. ſalis gẽmæ drach. 4. aluminis rochæ drach. 4. aluminis zucharini drach. 4. aceti optimi lib. 7. & ſit bene calidum, & ſoluantur alumina & ſales & calx in ipſo aceto, & per filtrum diſtilletur, & in ea dicta Marchaſita fuſa proijciatur.

Modus componendi medicinam talis eſt. R. de ſupradicta Marchaſita ita præparata lib. ſem. & tere eam ſubtiliter & adde ſibi mercurium ſublimatum & ſalem armoniacum ſublimatum an. lib. ſem. Modus autem præparandi mercurium & ſalem armoniacũ pertinentia huic operi, talis eſt. R. mercurium ſublimatum quantum uis, & ſublima ipſum cum ſale cõmuni præparato, & erit ſicut cryſtallus: ſimili modo ſublima ſalem armoniacũ, & erunt optima: & ſal quod debet poni cum prædictis ſublimationibus ſic præparatur. R. Sal cõmune quãtum uis, & pone in aquam calidam ut bene diſſoluatur, & dictam aquam diſtilla per peciam panni linei uel filtrum, ita quòd ſit clariſsima, quam congela in uaſe uitri uel terreo interius uitreato: ſupradicta terantur in mortariolo lapideo ſimul & bene ſimul incorporentur ſine aliquo liquore, & pone in ampullam uitri & loca ipſam ſuper furnellum, & da ſibi lentè ignem de mane uſq; ad tertiam, uel quouſq; humiditas ſit cõſumpta, poſtea uigora ignẽ gradatim, tandiu quòd ſal armoniacũ & mercurius aſcendant ad collũ dictæ ampullæ, deinde permitte infrigidari, & frãge ampullam, & quod eſt ſublimatũ cum fæcibus ſuis iterũ miſce, & tere, & ſublima, & hoc itera ſeptem uicibus, ſemper miſcendo cũ ſuis fæcibus: in ſeptima uerò uice remanebit Marchaſita calcinata albi coloris & fuſibilis. deinde accipe eam & ſerua in uaſe mundo uitri clauſo bene.

Deinde R. Salis alkali lib. 10. & tere ipſum, & madefac cũ modico aceto, & fac pallas ſeu pilas ad groſsitudinẽ ouĩ gallinæ, & ad ſolẽ ſiccare permitte, tunc pone ad decoquẽdum in fornace uitrariorum, uel alia ſimili fornace, & ibi dimitte donec dictæ pilæ ſint albiſsimæ: tũc extrahantur de fornace, & in mortario lapideo cõterantur, deinde habeas paratum acetum calidum ad libitum, & in eo ſol-

uatur

uatur sal & distilletur per filtrum mundum, & distillatum in uase uitri uel interius uitreato congeletur, & iterum tere, & in aceto calido ut supra solue & distilla & congela usq; ad quindecim uices, postea proba ipsum super laminã, & si funditur ad candelam, perfectè laborasti: si nõ, itera donec leuiter fundatur: tũc pone super marmor in loco rotido ad soluẽdum, & cum solutũ fuerit, cum ipsa aqua incorpora calcem Marchasitæ, & pone in uase uitreo super furnellum ad congelandum cum leui igne, & congelabitur usq; ad triginta dies & citius, tũc lauda Deum qui dedit tibi tale secretum. Et quando uolueris experiri, Recipe Mercurij lib. x. & ablue eum cum aceto & sale, & cum bene lotum fuerit, exiccetur cum panno, postea exprime per corium, tũc pone ipsum in cruxolo mundo, & pone intra carbones uiuos, & quando mercurius incipiet fumigare, aspergе super ipsum de prædicta medicina unc. 1. tunc audies magnum rumorem & crepitationem, tunc suffla leuiter quousq; non plus crepitet, tũc suffla securè & cooperi cruci bulum cũ carbonibus, & sic permitte per magnũ tempus, postea euacua ipsum ubicunq; uolueris, & iuro (inquit autor) per Deum quòd habebis Lunam ueram ad omnem examinationem meliorem, quàm de minera terræ extrahatur.

Marchasita soluit ferrum cum spargitur super eum, & comburit cuprum & argentum, & confringit aurum, & stringit plumbum alkali, id est stannum.

Aliqui dicunt, quòd cum solo oleo lini incerando Marchasita funditur cum forti igne, ualde leuiter.

Nota hunc alium modum, quem in optimo manu scripto libro separatim inueni, sic. De Marchasitâ aurea & argentea, uel sagimine nitri, quancunq; earum uis tere cõtritione ultima, & linias eam sapone & nitro, & funde eam in crucibulo, & accipias quod egreditur de fusa parum, & eijcias fæcem: & si tu fusionẽ iteraueris, sicut dictũ est, secundò & tertiò melius erit. Deinde accipe quod purum est ex ea, & est frustum album liquescens, & est res magis similis argento, excepto quòd frangitur sub martello, & tere illud cum sale armoniaco soluto in aceto, imbibendo & siccando, donec totum ebibatur: nam ipsum erit Elixir bonum quod excusat te ab alio cum Dei auxilio. Proijce ergo de ipso super stannũ mundatum, quoniã stringit ipsum & indurat, & incîdit stridorem & fœtorẽ eius. Deinde proijce de illo stanno super æs rubeũ, albificabit enim ipsum formosa albedine. Coniunge ergo ipsum cum argẽto sicut scis, & proficies cum eo ex uno die, sed hoc fac arte. & est ex melioribus quæ sunt, & studij leuioris, & excusaberis per hoc ab alio: occulta ergo ipsum.

Separatio Magnesiæ & Marchasitæ ex libro perfecti Magisterij Rasis. Accipe de quacũq; earũ uolueris quantũ uis, & ignias eam in cacia ferrea septies, omni uice extinguẽdo eam in aceto fortissimo, & qualibet uice post extinctionem extrahatur ab aceto, & ponatur super porfidum ac fricetur fortiter, & cum aqua dulci abluatur. hoc facto igniatur ter, & omni uice extinguatur in aceto citrino, & est optimè separata. Aliqui dicunt, quòd non est necesse sublimare Tuthiã, Magnesiam, uel Marchasitam, dũmodo tamẽ bene fuerint præparata. Magnesia uerò & Marchesita sic præparãtur, Tere quousq; fiat puluis minutus: deinde fac bullire in aceto & in aqua tartari per dimidiũ diem in quolibet, & postea in modico aceti, deinde cola acetũ & laua cũ aqua cõmuni, & sicca puluerem & serua: & si hoc modo præparentur, non est necesse sublimare.

Ne quid huic tractatui de Marchasita desit, hęc sequentia non inutiliter addimus ex mirabili quodam libro excerpta.

Accipe Marchasitæ argenteæ quantum uis, tere in mortario cupreo: puluerem distẽpera cum melle, pone in crucibulo, funde & fac ter: deinde R. unc. 1. salis armoniaci, aceti unc. 3. de dicta medicina unc. 1. puluerizа super marmor, imbibe pariter quousq; siccetur ad solem, unc. 1. huius medicinæ cõgelat perfectè

mercurium ſupra ignem calidum. Item aliter. R. Marchaſitæ calcinatæ prius in aceto bullitæ per conſumptionem aceti unc. 4. arſenici ſublimati lib. ſem. ſalis armoniaci quart. 1. calcis corticum ouorum unc. 4. mercurij per ſe mortificati lib. 1. & ſem. miſce omnia in phiala uitrea, pone in fimo per menſem, deinde diſtilla, & aquas diſtillatas obſerua in fimo calido, & poſtea tere cum aqua albuminis ouorum, & iterum diſtilla & omnes in ſimul coniunge, & diſtilla de uentre in uentrem quouſq; amplius non diſtillent: una pars tingit centũ Veneris præparatæ in Lunam.

Marchaſitam integrã ignias, & proijce in aceto diſtillato, & erit puluis albiſſimus: deinde facias puluerem Marchaſitæ deſiccare ad ignem uel ſolem, deinde fac deſcendere cum baurace quouſq; habeas unum granũ, & ad 7. unc. Marchaſitæ, pone drach. 1. de borace & pulueriza & imbibe cum mercurio, & claude in crucibulo cum borace & funde, & erit Luna bona: ſed dicitur quòd borax petroſa melior eſt hîc.

Ablutio Marchaſitæ. Marchaſita argẽtea teratur & ponatur in aceto forti & coquatur, donec egrediatur eius obſcuritas & nigredo, & renoua acetũ quatuor uicibus donec exeat limpidum: ipſa albificat æs, & etiam ſtringit ſtannum.

Sublimatio Marchaſitæ, poſt ablutionem & exiccationem. Pone in alutel & ſublima igne lento duobus diebus & nocte una, poſt infrigidationẽ uaſis aperi cum ſuauitate, & inuenies ſimilem argẽto uiuo ſublimato extincto: cuius drach. 1. ſuper 40. plumbi mundificati cõuertit illud in Lunam. Alibi ſic incipit. Sume eam & tere, & in aceto uini infunde, & ad Solem per decẽ dies dimitte: poſt hæc cola & ſicca, & pone in ollam de alutel, &c.

Purgatur Marchaſita per mercurij lauacrum: deinde calcina in uaſe terreo ſigillato ad magnum ignem tribus uel quatuor horis: quo infrigidato, inuenies totum redactũ in terram mortuã nitidam, tere ipſam cum calce corporis, mediante borace fit liquabilis elixir, qui conuertit uenerem, iouem, & mercuriũ in una hora in ueram Lunam, & augmentatur modicum ex eo cum mercurio uſq; in infinitum, nec eſt ſcienti opus reiterare.

Proba an poſt lauationem Marchaſitæ poſsit ſublimari cũ ſale armoniaco totiens quouſq; figatur, deinde lauari cum aqua uitæ, & inde facere proiectionẽ, aut primò diſſolui & iungi cũ auro diſſoluto, aut Luna diſſoluta, & poſtea conuerti in Elixir.

Marchaſitæ ſublimatio ex tractatu Petri Hiſpani, articulo ſecundo. R. Marchaſitæ quantum tibi uidebitur expedire, & pone eam in uaſe ſic diſpoſito ſuper carbones ardentes, & ſuffla cum ſufflatorio quantum poteris, donec totum ſulfur Marchaſitæ aſcendat ſuperius album ſicut nix. Marchaſita ſic cõburitur, melle uncta, in carbonibus mittitur & flabellatur, quandiu colorem rufum faciat. Alij uerò in multis carbonibus igneis coquunt, & ſecundò melle unctam reponũt ad ignem quouſq; ſe fregerit, deinde extrahunt, & lauant ſicut cadmiã.

De *Arſenico*.

ARſenici optima ſublimatio. R. libram unam de ipſo bono & electo, in mortario ęneo ſubtiliſsimè tere: quo remoto & ſeorſum poſito, accipe tantundem æris uſti, quod in eodem mortario ſubtiliſsimè teres, & ipſum tritũ cum Arſenico pones, tunc accipe tantundem ſalis gemmæ, & eodem modo tere & repone cum duobus prędictis, ultimò de blãcheto quod propriè ceruſſa dicitur. Et hæc quatuor ſuper tabulam uitream (aut uitreatã) terendo fortiſsimè cõmiſce: primò ea cum manu uel uirga groſſo modo, poſtea ita fortiter & diligẽter ſuper tabulam marmoreã cõterendo quouſq; ad plenum partes ſingulæ ſubtiliter ſint cõmiſtæ. His ita peractis, aſſabis hoc modo: calefacias primò larem planum de tegulis, uel de terra forti, & cum fuerit calefactus, cõſperges deſuper cineres cribellatos uſq; ad ſpiſsitudinẽ duorum uel triũ digitorum, & puluerẽ illorum qua-

tuo

tuor ſic miſtorum in una pelui uitrea, uel ſaltem uitreata & bene lata quanto minus poteris conſperſum & diligenter ſparſum impones: Deinde accipe crapam unam calidam, quæ ad ignem æqualiter ex omni parte fuerit calefacta, & uide ne calor eius notabiliter excedat calorem laris, & pone crapam ipſam ſuper larem calidum peluim, cum prædicto puluere includendo, quanto magis æqualiter poteris ita cautè quòd calorem æqualem ab omni parte habeat, & uas intus poſitũ in parte aliqua non cõtingat, & ita permitte quieſcere, donec totum infrigidatũ ſit perfectè, & tunc extrahe: & ſi inueneris puluerem ſubtilem non congeſtum neq; cõglobatum, bene eſt: ſinautem, iterum ſuper marmor puluериza & aſſa, ſicut prius toties, quouſq; totum per aſſationem in ſubtilem puluerẽ conuertatur. Hæ autem aſſationes optimè fierent in ſtufa uel fumo calefacto, & dicto modo ſpecialiter ad hoc temperato. Cum ergo per aſſationem totum in ſubtilem puluerem fuerit ſic conuerſum, pones in uaſe ſublimationis ſubſternendo unum bonum lectum de ſale aſſo non crepitante, uel de calce teſtarum ouorũ, uel alio cõſimili. Vas ergo claude cum luto ſapientiæ, quanto æqualius & leuius poteris, ita quòd nullatenus reſpiret, quod ſic fit. Accipe cineres cribellatos, & parũ minus de ſale cõmuni, & cum albuminibus ouorum diſtempera terẽdo ſubtiliter ſuper marmor, & nõ ponas multũ de albuminibus: quia cũ modico de illis poteris facere multũ lutũ. Caue etiã ne facias multũ molle, ſed aliquãtulum durũ, & cum iſto luto cõiunges ollã, ſiue diſcũ, ſiue alutel cum ſuo cooperculo, cautè orificia uaſorum ad paruã ſpiſsitudinẽ liniẽdo, & ipſa prius orificia cum ſaliua leuiter madidãdo aliquãtulum, ut lutũ eiſdẽ adhærere ualeat. eodẽ etiã luto iunctura ipſius ad paruã ſpiſsitudinẽ debet deforis illiniri, & ſic clauſo, & in furno ſuo poſito lentiſsimũ dabis ignẽ, ſicut triũ uel quatuor carbonum, & ipſos accẽſos groſſos ſuperpones, & ipſum ignẽ ſic tẽperatum cõtinuabis aliquãtulum diu: & cum lutum orificij iuncturæ fuerit deſiccatũ, linies iterum deſuper illũ, & permitte ad illum ignẽ tẽperatiſsimũ deſiccari. Poſſet etiã fieri bonũ lutum ad hoc de aqua ſalis cõis ſoluti in aqua calida, diſtẽperando cum ipſa aqua cineres cribellatos, ſed primũ eſt melius: Cũ ergo ſecunda linitio fuerit deſiccata, uigora ignẽ paulatim quouſq; cooperculũ calefiat in tãtum quòd poſsis manũ deſuper tenere, ſed nõ multũ diu. Poſtq; uerò fuerit ſic fortis ignis, caue cum diligẽtia & cautela ut nõ augeat uel minuatur, ſed cum manuũ cõtactu frequẽti ſuper coopercula ꝓba: nã ſi manũ ſuper cooperculũ tenere nõ poſsis, ſcias quòd arſenicũ cõburitur & deſtruit. etiã in colore & efficit croceũ primò, deinde rubeũ, ꝓpter magnã aduſtionẽ: & niſi uas remoueat ab igne, uel ſubtrahat ignis, credo quòd penitus deſtrueretur. Si ergo iſtud cõtingat anteqũ tota humiditas ſit egreſſa, reduc ignẽ ad tẽperamẽtum ſubtrahẽdo ſcilicet paulatim à parte inferiori, & cũ pãno nõ multũ madido refrigerãdo cooperculũ ſublimatorij quouſq; poſsis bene tenere & diu manum deſuper, & cõtinua ignẽ æqualẽ quouſq; tota humiditas ſit egreſſa, ꝙd quidẽ experiri põt pro certo uitrũ uel ferrum politũ ſup foramẽ cooperculi coaptãdo & ſæpe aſpiciẽdo ſi madidũ ſit. Sẽper autẽ etiã à principio ignis tene lanã intus p foramẽ, quæ plus ualet ibi nigra, q̃ alba, mũda tamẽ ualde: huiuſmodi enim lana etiã ſpiritũ retinet ne recedat, & humiditatẽ nõ impedit, quin aſcẽdat: ceſſante autẽ omnino humiditatis aſcẽſu, claude foramẽ cooperculi cũ pãno lineo benecõpreſſo uel retorto. quãcito autẽ uideris quòd aliquid de ſublimato lanę̃ prędictę adhęreat, uel p foramẽ cooperculi exeat, claude foramen prędicto modo, & aliquãtulum fortifica ignẽ & ualde parũ, ſicq; cõtinua uſq; ad finẽ ſublimationis, ignẽ æqualiter quãto magis poteris faciẽdo. Si aũt uis quòd ſublimet̃ quaſi in ſpeciẽ cryſtallinã, habeas duos capellos de filtro non cõpreſsè, uel de aliquo pãno lineo groſſo ad mẽſurã & formã coopculi factos alternatim madefactos in aqua frigida pones ſup cooperculũ, ita quòd cooperiat totũ excepto foramine ſummitatis, tunc alternatim teneas illos ibi à principio aſcenſus uſq; ad finẽ, & caue diligẽtius, ne aliquid de aqua p foramẽ alutel ualeat ſubintrare, & habebis

Lutũ Sapientiæ.

ꝓpositū. Ignē aūt semper de carbonibus facias, qa de lignis ęqualiter fieri nō ua leret. Si aūt prædicta intētio cōtingeret circa primū ascēsum Arsenici, prædictā madefactionē cooperculi de necessitate fieri oporteret, & ignē quasi inseparabi liter ad æqualitatē & tēperamētū reduci, & ex tūc in illa quātitate cōtinuari usq; ad finē: quòd si de sublimatiōe nihil ꝓcessisset in ascēsu antè prædictā intētionē remouēdum est totū uas sublimatiōis de fornace, & imponēdum est in cineribus cribratis, & sepeliēdum est in eis usq; ad iunctura uasorū, & cooperculum cū prędictis capellis infrigidādum, quousq; sit bene frigidū, postea est aperiēdū, & ꝙd est sublimatū bene album & mundū extra est reponēdum, ꝙd uerò croceū uel rubeum est effectū, & ꝙd sine fęcibus de uase extrahi nō potest, accipe & tere iterū cum frigidioribus fęcibus super marmor, & lētissimo igne sublima, & eius sublimationē expecta. Tēpus aūt sublimationis & mora, postq; uasa debitè clausa fuerint, & locata est octo horarū, scilicet ab aurora æstatis usq; ad uesperas. hoc tamen est principaliter attēdendum, ne anteq; ab ascensu cessauerit ignis, in aliquo minuaī uel aliquatenus extinguaī, quia nō posset postmodū emēdari. Quādo ergo dubitaueris, utrū cessauerit ab ascēsu, per foramē superius longā lanā immittes, ita ut possit descendere propè fæces, & post morā aliquantulā extrahes, & si quid ei de Arsenico ascēdēte adhęsit, scias quòd nōdum cessat ascēsus, si nō adhæsit, nō dubites quòd cessauit, & cognosces ꝓ certo. Eodē modo poteris experiri, quādo ascēdere incipiet, cū aliquid eius lanæ prædictæ adhæserit. Vasa eius nunq; aperias quousq; plenè refrigauerint, uel per se, uel prędictorū capellorū appositione in casibus supradictis. Arsenicū sublimatū in uase uitreo est seruādū, & cū papyro uel mundo & albo corio cooperiendū, & loco qnō sit expositus uēto uel aēri humido. Si aūt ęs ustum nō habeatur, limatura ęris uel ferri mūdata, tamē ab omni puluere per sufflationē, uel per lotionē aquæ ab omni rubigine poni potest loco æris usti. (Rogerius tamē dicit, quòd melius ualet cum calcibus corporum, cq; cum limaturis. Si aūt uis scire, utrum in fæcibus aliquid remāserit de Arsenico, proijce super carbones, & si fumum fecerit, adhuc est ibi aliquid, &c.

Prępara tio salis armo. secundū Rasim. R. de sale arm. crystallino, tere cū tanto spumę maris & sale nitro & ipsum sublima, & sume sublimatū, coque ipsum positū in cānis in aqua: soluet enim, distilla ipsum, aut solue ipsum in uesica, uel in fellis kisti super aquā, & distilla ipsum, & ex eo operare. Alij sublimant cū sale gēma, sed illud sal debet esse optimè siccatum antè ignē, & cum sale armoniaco optimè tritū. Salem armon. fixū soluere est difficile: imbibe ergo ipsum ex aceto & inhuma in fimo, soluet enim, distilla ipsum, & caue tibi ne totā assumas aquā, sed tātum quātum posuisti de spiritu quē soluere uoluisti. Puluis dans malleū & dulcedinē Soli & Lunæ, si sint cōbusta & calcinata, facit etiā ferrum fusile, & est lani Lacinij. R. Salis armoniaci, salis petrę, & boracis ana, tere & cōmisce, & solue in modico uini, & desicca, & de puluere quartum pondus, pone cum tribus cuiuscunq; calcis uolueris, & reuertetur ad malleum multum bene.

Caput de Sale Alchali.

SAl Alchali, scilicet uitri, est de minera lapidis similis uitri albi omnifundi, & cū eo lapides uertuntur in naturā albi uitri, & est fortior omnibus salibus in suo regimine. Volo dicere quòd uitrarij hoc sale utūtur ad fundendum & cōuertendum in uitrum cęteros lapides. Accipe igitur de eo quantū uis, & pone in uase & sicca in furno per diem unum, & tere & ablue cum aceto albo acerrimo duabus uel tribus uicibus, & sicca ad solem: & sic remanebit in eo uirtus acuitatis aceti, & melius subtiliantur partes eius: deinde tere & imbibe cum aqua salis, sic depurantur & subtiliantur omnes superfluitates partium salis: deinde pone in uase sublimationis, & sublimetur tribus uicibus, semper remouēdo fæces, & per duos sacculos. Deinde pone sub fimo tribus diebus, quia per subtilitatem & acuitatem salsedinis salis, & humiditatem fimi melius depurantur, & subtiliātur

omnes

omnes partium salis superfluitates in suo regimine: deinde extrahe & cola uicibus tribus, & per unamquamq; colationem dimitte per diem unum, ut fæx eius resideat: deinde post tres uices colaturã accipe, & pone in caldario paruo habente tria foramina, uel quatuor in cooperculo optimè stagnato: deinde accipe duas maneries scilicet album & uiride unumquodq; per se, & tere, & sic in furno pone ad desiccandum, & solue iterũ in duplo sui de aqua dulci, id est, de aqua putei, & pone sub fimo duobus diebus: deinde cola & cõgela, & sic tribus uicibus facies: deinde solue in uiscere, id est, in ampulla, sub fimo pone per diem unum, & sic solue: deinde distilla semel, & proijce fæces, & cõgela, & si non uis ipsum congelare, reconde aquam quam soluisti sub fimo in uiscere, & distilla. Nota ad similitudinem, quòd de Luna fit sal alchali hoc modo. R. Lunam in laminas, & pone in uno crucibulo, & claude bene uas ne exhalet, & pone in furno reuerberationis, & fac stare in igne 24. diebus in bono igne, postea extrahe & fac puluerem, istum puluerem pone in uase uitreo cum aqua cõmuni, hoc est, cum aqua Mercurij testamentarij Raymundi de Lullio distillata ad alembicũ uitreũ, & bulliat tantùm quòd solùm tertia pars remaneat. istam partem distilla per filtrum, ut suprà: postea congela, & ista congelatio est sal alchali, &c.

QVAESTIO AN LAPIS PHILOSOPHICVS VAleat contra pestem.

Vtrum lapis philosophorum, si haberetur, ualeret contra morbum pestilentialem.

ET uidetur quòd non: quia si lapis philosophicus talem haberet uirtutẽ, utiq; Reges & principes mundi, similiter & prælati ecclesiæ Romanæ, qui uehementer abhorrent morbum illum, & qui diuitijs affluunt, & penes se habent ualentissimos uiros medicos & philosophos naturales, deberent curare confici lapidem illum, & uterẽtur eo pro se & amicis suis. Oppositũ patet per Arnaldũ de Villanoua in penultimo sui Rosarij cap. ubi dicit: Sic etiam habet uirtutẽ efficacem super omnes alias medicorũ medicinas omnem sanandi infirmitatẽ, tam in calidis quàm in frigidis ægritudinibus, eo quòd est occultę & subtilis naturæ, conseruat sanitatem, & roborat firmitatẽ & uirtutem: de sene facit iuuenem, & omnem corporis expellit ægritudinem: uenenum declinat à corde, arterias humectat, contenta in pulmone dissoluit, uulneratum consolidat, sanguinem mundificat, contenta in spiritualibus purgat, & ea munda seruat: & si ægritudo fuerit unius mensis, sanat eam una die: si uerò fuerit ægritudo unius anni, sanat eam duodecim diebus: si uerò morbus fuit antiquus ex longo tempore, sanat eum in uno mense: undenon immeritò hæc medicina super omnes alias medicinas & super mundi diuitias est perquirẽda, quia qui habet ipsam, habet incomparabilem thesaurum. Pro huius autem quæstionis decisione, multa sunt inquirenda: & primò, quid causet morbum pestilentialem? an scilicet uenenum, an alia res? Ad quod mihi uidetur esse respondendum, quòd uenenum potest dupliciter capi, strictè, uel largè: strictè capiendo, nihil est uenenum, nisi quòd applicatum corpori humano aptum natum est ipsum taliter discrasiare seu alterare quòd mors subsequitur. Largè uerò capiendo, potest omne illud uocari uenenum, quod interficit, uel aptum natum est interficere corpus humanum, & sic quicquid inducit, uel aptum natum est inducere mortem, siue sit febris, siue dysenteria, siue hydrops, siue lepra, siue quęcũq; alia infirmitas ducẽs, uel apta nata ducere ad mortem, potest uocari uenenũ. Quo prẽmisso: sit ista propositio, Venenum, qualitercunq; sumatur, siue strictè siue largè, causat interdũ morbũ pestilentialem: apparet, quia si strictè capiatur, cõtingit quandoq; hominẽ infici per flatũ alterius hominis infecti, uel per uestium infectarũ odorem, uel per aërem circũstantem corruptũ. Si uerò largè capiatur uenenũ, cõtingit interdũ hominẽ nedum ab extrinseco, sed etiã ab intrinseco, ut puta febre uel alia infirmitate infici peste, prout sæpe

docuit experientia. Secundò notandum quòd corpus humanũ est ex subtilissimis elementis cõpositum, quæ in genere mistorum haberi possunt: quia de supremа impositione, & est cõplexio eius anatica seu æqualis, sub tamẽ certa latitudine. Exempli gratia: Si imaginemur aquã summè calidam, & decẽ graduum in caliditate, & summè frigidam esse decẽ graduum in frigiditate, tunc tepidum erit medium, sub tamẽ certa latitudine. Quãdo uerò aqua excedit in qualitatibus primis latitudinẽ illius tepidi, non meretur illa aqua ad modũ dici tepida, sed uel calida uel frigida, sic est de latitudine cõplexionis humanæ, quando superuenit homini aliquod ipsum discrasians, siue distemperans ultra latitudinẽ humanę naturæ, siue ad caliditatem, siue ad frigiditatẽ: hoc est ei uenenũ, largè capiendo uenenum. Secunda propositio respondens ad quæsitũ: Lapis philosophicus habet curare tactos morbo pestilentiali si applicetur antequã sanguis patientis totus inficiatur: si uerò expectetur quousq; sanguis totus sit corruptus, minimè. Prima propositionis pars apparet ex hoc: quia aurũ quod est materia lapidis philosophici, si fuerit dissolutũ secunda solutione philosophica, quæ fit per aquam permanentem, licet non fuerint elementa ab eo sequestrata, depurata, & reducta, omne impurum & scoriosum expellet ab eo, prout experientia docet: Quid ergo faceret, si elemẽta fuerint sequestrata, depurata, reducta, refixata, incerata, & totus lapis in se multiplicatus? utiq; corpori humano applicitus in principio ægritudinis, antequàm totus sanguis inficiatur, omne ab eo noxium expelleret. Secũda pars propositionis, uidelicet, Si expectaretur quousq; tota sanguinis massa corrupta esset, non proficeret, apparet: quia potẽtia sensitiua principaliter consistit in sanguine & in spiritibus à corde causatis: sicq; sanguis totus esset corruptus, non purgaret eum lapis philosophicus: quia non est cõpositus de sanguine humano, sed de purissima auri substantia. Verùm quia lapis est anaticæ (seu tẽperatæ) cõplexionis, & naturæ eius sunt apertæ & abundantes in gradibus aureitatis integris laboraret expellere omnem sanguinẽ corruptũ, & tũc maneret corpus omnino exhaustum sanguine, & per cõsequens oporteret illum hominẽ mori, cum non possit homo uiuere absq; sanguine. Nunc aũt uidendũ est, quid ueritatis contineat dictũ illud Arnaldi de Villanoua: Quod lapis philosophicus declinat uenenum à corde, & dico Arnaldũ uera dicere. Pro cuius intelligẽtia notãdum est, uenenũ duobus expelli modis à corde: uno modo p uiã tractus, & sic Theriaca magna, cuius basis sunt carnes Theriorũ, trahit ad se uenenũ: qa simile naturaliter applaudet suo simili: alio modo per uiã pulsus, & ita lapis philosophicus, qui est anaticæ cõplexionis similis in qualitatibus primis humanæ cõplexioni expellet uenenũ à corde, eo quòd ipsum uenenũ nõ est sub latitudine anaticę cõplexionis, sed longè ab ea distãs. Lapis enim philosophicus, nihil aliud est, quàm aurum in gradibus suis multiplicatũ, stante proportione quę fuit in auro primo, ut scilicet quod fuit unius integri gradus aureitatis, iam est centũ & mille graduũ. Si igitur aurũ unius gradus integri solutũ philosophicè expellit omne superfluũ sibi obnoxiũ, sicut docet experientia utiq; aurũ centũ uel mille graduũ integrorum, quod est lapis philosophicus, ubi omnes naturæ sunt apertæ & abundantes prõptęq; ad cõmunicandum alijs metallis anaticitatẽ suã, & ad transmutandũ ea subitò in ueriſsimũ aurum, expellet omne uenenũ à corpore humano. Pro intelligentia uerò cuiuslibet rei sciendũ est, quòd auri cõplexio & temperati ad põdus hominis cõplexio, in nullo differunt, quoad proportionẽ qualitatũ primarũ elementorum, sed quo ad crasitiẽ & subtilitatẽ elementorũ differunt permaximè. Est enim aurũ de elementis primæ impositionis naturæ generatũ extra nostrum intuitũ specie minerali: ubi elementorũ effigies primò coniunctionẽ suscipit, & ubi species lapidea primò se ostẽdit in forma. In uisceribus enim terræ terminat primò pyramis generationis mistorũ, & ex illis mistis, uidelicet ex maioribus & minoribus mineralibus, fiunt resolutiones debilioris compositionis, ex quibus herbæ generantur, plantę, & arbores, quæ sunt de secunda mistorũ impositione,

& quæ herbæ, plantæ, & arbores, eo quòd radices habent in terra, nutriuntur huiusmodi resolutionibus primæ impositionis, sicut fœtus in utero nutritur sanguine menstruoso per umbilicum tracto, qui umbilicus se habet proportionaliter in fœtu, sicut radix in plantis & arboribus, & omnia quæ sunt de secũda impositione uegetant: illa uerò quæ sunt de prima impositione, non: sed natura illa solùm cõponit. Tertia uerò impositio quæ est quadrupedum & uolucrũ nutritur impositione secunda, & quę sunt de hac impositione uegetant & sentiunt. Quarta uerò impositio in qua est spiritus uitę & imago Dei nutritur impositionibus, secunda & tertia, & uegetat, sentit & intelligit, & est de subtilissimis elemẽtis. Sed nũc oritur dubium, an aurum existens in crassitie sua insolutum, cum sit in qualitatũ primarum cõplexione omnino conforme humanę complexioni, expellat uenenum, sicut facit lapis philosophicus? & dico quòd nõ: quia naturæ non sunt in eo apertæ, sed clausæ; & ideo non emittit uirtutem suam, sicut facit philosophicus lapis, in quo sunt naturæ apertæ ac abundantes ad cõmunicandum alteri de uirtute sua, &c. Huius rei ueritatem docet experientia rerum magistra. Videmus enim in istis florenis iandiu cursum habentibus, quòd aurũ permistum est cupro quod est scoriosum & immundum, & tamen aurum quod in illis est florenis nõ deputat scoriam plumbi sibi cõmisti. Similiter (quod dolenter refero) huiusmodi florení tincti sunt in superficie exteriori cum uiridi æris, & tamen aurũ non deputat illud nec reiicit à se: secus aũt est de auro soluto, & maximè si solutũ secunda solutione quæ est philosophica. Prima enim auri solutio, quæ est incineratiua, quodammodo depurat scoriositates mercurij sibi admistas: sed secunda solutio abiicit omne impurũ sibi admistum: tertia uerò solutio quæ est tinctura, lõgè adhuc melius purgat quàm solutio secunda. Et de hac tertia solutione loquutus est Arnaldus de Villanoua quum dicit: Quòd lapis philosophicus omnẽ à corpore expellit ægritudinem. Nũc aũt restat soluere argumentũ in quæstionis principio factum, uidelicet, Si lapis philosophicus haberet uirtutem curandi morbum pestilentialem, utiq; reges & principes & prælati abundantes diuitijs, & qui habent penes se medicos & philosophos naturales, facerent fieri hunc lapidem, & uterentur eo pro se & amicis suis: Dico quòd licet reges & prælati habeant penes se medicos & doctos philosophos naturales, pauciſsimi tamen illorum sunt qui sapiant in hac re: & si qui sapiunt, uitant expensas & labores necessarios pro huiusmodi re adipiscenda: uitant etiam temporum protractionẽ. Sunt enim multi laborantes pro habenda hac scientia, & putant eam perficere à principio ad finem usq; in duobus uel tribus annis. Et ego dico, quòd in tribus uel quatuor annis, uix aliquis, nisi summè doctus, attinget aquam permanẽtem, quæ est initium lapidis: cum ergo credunt se habere lapidem perfectũ, uix sunt in principio. Vidi enim unum senem Anglicum qui per annos forsan quadraginta, uel amplius laborauerat pro lapide acquirendo, qui nunquam tamen peruenit ad aquam permanentem. audiui enim ab eius ore in fine dierum suorũ hoc uerbum: Nullum aurum, quantuncunq; credatur, esse solutum, sed solummodo incineratũ. Dicebat quippe quòd omne aurum quantumlibet solutũ, ipse uellet iterũ facere confluí in uerum aurum, & quia aurũ non est (ut ipse dicebat) solubile, nõ potest ab eo extrahi lapis philosophicus. & ideo dixit lapidẽ philosophicũ extrahendum fore à metallis impuris & solubilibus, uidelicet, ex cupro uel stãno. Verùm scio quòd indoctè loquebatur, licet tamẽ multi adhuc sint hoc idem putantes, qui in stercoribus laborantes, stercora inueniunt in fine. Nunc autem restat uidere, quid ueritatis cõtineat illlud uerbum Arnoldi Villanouani, cum dicit: Lapis philosophicus facit de sene iuuenem, & omnẽ corporis expellit ęgritudinẽ: & respondeo, uerbum hoc duo habere membra: primum membrum est, de sene facit iuuenem, & quantum ad illam partem, oratio uidetur esse de sermonis uirtute falsa. Impossibile est enim aliquem senem fieri iuuenem, nihil enim meretur

propriè dici ſenex uel iuuene, niſi uegetabile. & omne uegetabile habet triplicem naturæ ordinem, augmentum, ſtatum, & declinationem. In augmento meretur dici iuuene, in ſtatu meretur dici perfectum, in declinatione ſenex. In iuuentute eſt multum de humido radicali, in ſtatu minus, in ſenio minimum, & illud minimum haud poteſt in ſe reuiuiſcere ac fieri multum. Sed poteſt ſolummodo uirtutem ſuam fundere in ſibi quaſi omnino ſimile. & hoc potiſsimè percipitur in homine cum nutrimentum fit adeò tranſmutatum, ut omnino propinquum ſit carni, hoc eſt, quando ipſum tranſmutatum eſt in cambium, quod immediatè in carnem tranſmutatur uel in ſemen maſculinũ. ſi in ſemen, tunc eo in matricem, ut cõuenit, effuſo fit embryo: & ex embryone nouus homo, qui & nutritur uegetabiliter, & fit iuuenis: poſtea fit adultus, id eſt uir, deinde fit & ſenex. Mens autem Arnaldi de Villanoua fuit talis: De ſene lapis philoſophicus facit iuuenem, id eſt, abiecto omni ſcorioſo & impuro, ipſe lapis reuocat in puris potentiam ad actum, & emendat humanæ complexionis lapſum, reducendo ipſum uerſus temperamentum naturæ ſuæ. & ſic ſeptuagenarius luxuriat, ſibiq; uiſum eſt ſe eſſe in diſpoſitione omnia faciendi quæ fecit dum eſſet annorũ quinquaginta, uel forſan quadraginta. Quantũ uerò ad ſecundam partem, uidelicet quòd lapis philoſophicus omnem expellit ægritudinem: dico hoc eſſe uerum, niſi forſan chronicis hæreditarijs, cuiuſmodi eſt articularis morbus, à paterno ſemine relictus, lepra, & huiuſmodi paſsiones, quæ conceptionis tempore in parentum ſeminibus remanſerunt: Nam talium infirmitatum radix difficulter aut forſan nullo modo extirpabilis eſt. Verùm in alijs morbis chronicis uel acutis, quæ ex malo regimine ſuperuenerunt, uel ex cõplexionis lapſu ad unam uel ad aliam differentiam, ipſe lapis ratione anaticitatis & puritatis ſuæ nihil permittit ſcorioſitatis & immunditiæ latêre iuxta ſe, quin totum eijciat & expellat, & in puris actum prouocat ſuſpenſum, adeò quòd ſi lapis philoſophicus eſſet res uegetabilis, tranſmutaretur utiq; in ſubſtantiam humani corporis, & ſic homo tali cibo nutritus fieret perpetuus: ſicut uidemus quòd corpora metallica ægra & corruptibilia depurãtur per lapidem, & tranſmutantur in uerum aurum quod eſt incorruptile. Nunc autem, quia lapis philoſophicus eſt de prima impoſitione miſtorum, non poteſt fieri cibus uegetabilium & ſenſitiuorũ, niſi moriatur ex toto, id eſt, niſi elementa in eo reſoluantur ſimpliciter, ſicut uidemus in hominum cadaueribus elementa ſimpliciter reſolui. Sed tunc diceret forſan aliquis: Amice, nõnne in lapidis confectione oportet elementa diuidi, ignem, aërem, aquam & terram, & unumquodq; à ſcoria ſua depurari? quòd ſi aliquod elementorum maneat in alio elemento, labor erit caſſus, prout diſtinctè ponit Raſis in Lumine luminum: reſoluto autem ipſo lapide ſic per elementa, ipſe poteſt utiq; fieri nutrimentum uegetabilibus & ſenſitiuis. Reſponſio. Nũquam poteſt lapis philoſophicus ſic diuidi per elemẽta, quin in unoquoq; elementorum maneant cætera elementa: hoc eſt dicere, in igne manet aër, aqua & terra, in aëre, aqua terra & ignis, in aqua, terra ignis & aër, in terra, ignis aër & aqua. Quòd ſi unum illorum elementorum ex toto corrumperetur, nunquam poſſet lapis reduci, ſed omnia manerent inutilia, caſſa & uana. Sed forſan dices tu: Quomodo poteſt hoc fieri, cum immediatè dixeris, ſi quid unius elementi maneat in alio elemento, labor erit caſſus? & nunc tu dicis in unoquoq; quatuor elementorum manere omnia elementa? Reſponſio: Elementorũ duo ſunt aquatica, & duo lapidea: aquatica ſunt aqua & aër: lapidea ſunt terra & ignis. aquatica depurãtur ſublimationibus: lapidea uerò calcinationibus. quòd ſi lapideorũ elementorũ aliquod remãſit in elemẽtis aquaticis, aut aquaticorũ in lapideis, labor erit caſſus. Et ratio eſt, quia lapidea elemẽta nõ poſſunt mundari niſi per calcinationem, prout metra dicnnt: *Eſt impoßibile ſulfur ſine flamma delere,*
Calcis aduſtibile quod præſtat foſſa mineræ. Aquatica uerò mũdantur ſublimationibus,

prout

prout metrũ canit: si uis mundare limphas, surgendo lauabis. Et ideo philoso phi bene dicũt: si quid unius elementi, hoc est, lapidei, maneat in alio elemento aquatico, uel econtrà, labor erit cassus, quia nec unum nec aliud elementorum purgari poterit prout decet, & natura requirit. Aliud aũt occurrit dubium, cum prius dictum sit, quòd auri complexio & hominis tẽperati ad pondus cõplexio in nullo differant quoad proportionem qualitatum primarum elementorũ: certum quippe est & nulli cedit in dubium, quin aurum sit temperatę complexionis cum sit res homogenia, & in eo sint duplex calidum, ignis scilicet & aër: duplex frigidum, aquæ scilicet ac terræ: duplex humidum, aëris & aquæ: duplex siccum, terræ & ignis. Sed in nullo homine uidetur esse sic, eo quòd homo habeat corpus heterogenium, cor scilicet calidum & siccum, cerebrum frigidum & humidum, quæ sunt contraria, hepar calidum & humidum, & stomachum frigidum & siccum, quæ iterum sunt contraria. & ista quatuor sic repugnantia, sunt principalia membra humani corporis, nihil autem aliud est totum, quàm suæ partes integrales. Responsio, in nullo differunt complexio auri & hominis temperati ad pondus quoad proportionem qualitatum primarum elementorum, prout superius positum est. Et tunc ad argumentum. Licet aurum dici possit temperatæ complexionis, ex eo quòd in ipso est duplex calidum, duplex frigidum, duplex humidum, & duplex siccum, non uidetur sic esse de homine, cuius corpus est heterogenium, & cuius partes integrales principales inuicem contrariantur, sicut cor cerebro, & hepar stomacho. Dico quòd licet cor dicatur contrariari in qualitatibus primis cerebro, & hepar stomacho, non est tamen sic in re: omnia enim membra hominis quantuncunq; dicãtur sibi inuicem contraria, nutriuntur à sanguine in quo est anaticitas (id est æqualitas uel proportio) elementorum, uel quasi. & omnia eius membra simul capta constituunt hominem complexione ãnaticum, uel quasi. & sic est etiam de auro, dum ex ipso conficitur lapis philosophicus. soluto nempe auro diuiduntur ab eo quatuor elementa, ignis, aër, aqua, terra, non autem simpliciter, sed secundum quid. Vbicunq; enim est ignis ab alijs elementis diuisus, in illo igne sunt aër, aqua, & terra, ut superius dictum est, uerùm ignis prædominatur, & ita de aëre, aqua, & terra censendum est. Sic etiam est imaginandum de membris principalibus hominis: licet enim in corde prædominetur ignis, tamen in ipso corde sunt in actu omnia alia tria elementa, & ita de cerebro, licet in eo prædominetur aqua, tamen ibi sunt aër, ignis, & terra in actu, & sic consequenter de hepate & stomacho dicendum est.

VETVS EPISTOLA DOCTISS. DE METALlorum materia, & artis imitatione.

EGo tibi aperire conabor optatum, quod ad ueterum uisum est mentem accessisse: nam uulgares (& meritò) illud Aristotelis in libro Meteor. de sulfure & mercurio, quòd sunt omnium materia metallorum, non plenè intelligentes, in sua opinione mentiti sunt. Non enim credas ex solo sulfure metallum posse generari: quia putant compositionem hanc ex sulfure & mercurio, tanquã ex duobus diuersis componi, ex uno tanquam ex materia, ex alio tanquam ex forma, quod non est sic: nec tu nec alij sic intelligentes, intellexerũt Philosophum: ibi enim expressè innuit, hæc ambo locum obtinere materiæ: quia non est intelligendum quòd mercurius & sulfur specificè distent à se primitiuis & specificis distantijs: nam sulfur in compositione prius est simplex sulfur, & hæc est prima materia: postea uerò putrefactum, conuertitur in aërem attritum ex materia caliditatis, uel loci, uel influentiæ: & hanc conuersionem appellauit Philosophus mercurium, qui est dispositus ad omnem speciem assumendam, cui iungitur, &

hæc proprietas dignoscitur ab illo sydere & planeta qui talis est proprietatis: ita quòd denominatio hæc potest esse similitudinaria, & effectiua: quia à similitudine assimilationis proprietatum, uel effectiua ab effectu ipsius, ut puta præfatæ influentiæ. Qui quidem mercurius secundum maiorem uel minorem decoctionem à caliditate materiæ, uel loci, uel influentiæ, uel ex spissitudine, uel raritate materiæ, uel grossitie, uel mundicie, generatur & conuertitur in diuersas metallorum species. Et quòd hoc sit uerum naturaliter, probatur: ut puta quòd mercurius per se non intret specificè distincta à sulfure compositione. Nam uidemus in mineris apparere sulfur, non autem mercurium: qui quidem mercurius habet distinctas per se mineras ab aliorum mineris metallorum, quod accidit ex loci leprositate, ut puta superflua caliditate & humiditate: quæ quidem caliditas & humiditas non constringit materiam sulfuris in mercuriũ alterari, sed constrictionem impedit. de qua quidem compositione superius est artificialis processus, sicut est naturalis. Operationes Alchimiæ sine uirtutis mineralis auxilio perfici non possunt. quoniam enim generans metalla est uirtus mineralis, sed ut patet per primam eius parabolam, quòd intendentes imitari naturam in faciendis metallis, necessarium habent operari per uirtutem mineralem habẽtem formam cælestis agentis, sine qua, materialia principia non acquirunt formam. non enim exit forma metalli à principijs materialibus, quæ sunt sulfur & argentum uiuum, sine eductione uirtutis mineralis in actum formæ, & propter hoc ars quantuncunq; disponens & depurans materiam, nunquam inducet uerã formam sine uirtute minerali, quæ sicut in aquis per loca mineralia fluentibus defertur, & in arenis ex uaporibus proportionatis, metalla generat, ut patet per secundam huius, sic magis ineſt toti generato per ipsam, & per unumquodq; ipsorum, ut ex materia dispositа fieri possit ipsorum generatio, si materiæ mundæ susceptibili, quæ menstruum est metallorum paterno commistum semine, artis beneficio infundatur, tunc enim simile generabit sibi simile secundũ speciem & formam, & extra hoc, est error artis: nisi fortè medela fiat debilitatibus metallorum per alia. non tamen fit essentialis in metallis transmutatio, nisi reducantur ad materiam primam, & hæc cõmisceantur secundum formam quæsitam. intelligentibus, dicta sufficiant.

Ad pleniorem operum naturæ ac artis intelligentiam clarius & amplioribus rationibus capescendam, consulo, amice lector, ut uideas librum x. Cardani de Varietate rerum cap 1. & 2. quæ huc non attuli, cùm quòd quæq; apud fontem suum uidere expediat, tum quia quæ hîc posita sunt ex se etiam sufficiant, & perfecta sint.

PRACTICA CARAVANTIS HISPANI.

REcipe sulfuris uini & salis nitri ana, tere omnia seorsim, postea misce pulueres & pone in bocia uitrea bene lutata, & ad ignem lentum appone per horas duas, postea ignem auge, donec fumus cesset: post fumum ueniet flamma extra collum bociæ & ascẽdet per ulnas seu brachia duo uel tria, & cessata flamma remanebit sulfur in fundo quasi albus & fixus: tunc extrahe, ac recipe dictum sulfur fixum, & tantundem salis armoniaci, & tere omnia & bene in puluerem redige ac cõmisce, deinde omnia pone ad sublimandum dando primitus ignem lentum, deinde fortiorem, donec ascendat per horas quatuor: sublimatũ extrahe, & omnia, nempe tam sublimatum quàm fæces simul incorpora, & iterum sublima ut primò, usq; ad sex uices, & sulfur remanebit in fũdo uasis, quod accipe & tere ac super marmor aut uitrum in loco humido pone, & conuertetur in oleum: de quo pone duas uel tres guttas super uno ducato in crucibulo liquefacto, & fiet oleum, quod pone super marmor, & congelabitur: de quo pone partem unam supra quinquaginta mercurij purgati, & fiet sol optimus.

LAPIDIS PHILOSOPHICI NOMENCLATURÆ, à Gulielmo Gratarolo collectæ.

AVrum, Sol, æs Philosophorum, corpus magnesiæ, corpus syncerum, mũdum, fermentum, Elixir, masculus, argentum viuum fixum, sulfur incombustibile, sulfur rubeum fixum, rubinus filius, kibric vir, vitriolum viride, almagra, laton, terra rubea & c. Aqua quæ distillatur ab eis nominatur à Philosophis cauda Draconis, anima, ventus, aer, vita, domum illuminans, lux meridiana, lac virginis, sal ammoniacus, sal anetron, ventus ventris, fumus albus, aqua sulfuris rubea, oliua, gallus, tartarum, aqua crocea, æs vstum, compositio alba, aqua fœtida, mortui immunditia, sanguis, argentum viuum, cucurbita cũ alembico suo, vas Philosophorum, homo altus, homo galeatus, venter hominis in medio, sed in fine pes dicitur, pes vel pedes, vel in quo, vel in quibus pedibus calcinatur terra nostra, assatur, congelatur, distillatur, & subtiliatur: vmbra Solis, corpus mortuum, corona vincens, nubes, cortices maris, magnesia nigra, Draco qui comedit caudam suam, fæx ventris, terra inuenta in stercore, putredine, vel stercore equino vel igne leui, sulfur & Mercurius, duo numero & vnum essentia, nomen in nomine, lapis, corpus, spiritus & anima.

Vocatur terra, aer, ignis, omnia, quia in se continet quatuor elementa.

Vocatur animal, vel homo, quia habet animam, corpus & spiritum: & tamẽ non putauerunt Philosophi rem animatam, sed lapidem.

Vocatur aqua sulfuris, aqua mũdi, sputum Lunæ, Solis vmbra, antrum, seb, elephas, succus albus, oculi piscium, beya, sulfur viuum, aqua acuta, lac, acetũ animatum, lacrima, aqua coniungens, vrina, vnguentum solutum, pater mira bilis, pater mineralium, arbor fructifera, fons viuus, seruus fugitiuus, centrum terræ, venenum, acetum acerrimum, gumma alba, aqua perennis, mulier & fœmina, res vilis precij, azot, menstruum, laton, ile, natura, azoc, aqua, materia prima, principium mundi.

Et nota quòd arg. viu. Mercurius, azot, Luna plena, lapis noster, æs nostrũ, aqua nostra, Mars, argentum, stannum, albedo, Iupiter, minium, albus, hypostasis alba, album plumbum vel rubeum, idem significant secundum diuersa tempora & gradus operationis.

Et nota quòd Lauare Philosophorum, est totam animã in corpus reducere vnde non intelligas eos loqui de alba lauatione vulgari, quæ conuenit fieri cũ aceto & consimilibus.

Item nota, quòd quando apparet nigredo, tunc dicitur desponsatio mariti & fœminæ, & esse matrimonium inter eos, & tunc acquisiuit spiritum, qui est delator virtutum animæ per corpus, & corpus recepit actionem animæ & spiritus, & fit aquila, & medium naturarum. Et nota, quòd terra alba, sulfur album, fumus albus, auripigmentum, magnesia, & echel, idem significant.

Lapis item vocatur chaos, draco, serpens, bufo, leo viridis, quinta essentia, lapis noster, Lunaria, chimolea, vilissimum, nigrum nigrius nigro, lac virginis, humidum radicale, humidum vnctuosum, liquor seminalis, sal armoniacus, sulfur nostrum, naphta, anima, basiliscus, vipera, secundina, sanguis, sperma metallicum, capilli, rebis, vrina, aqua venenosa, aqua sapiẽtum, aqua mineralis, sapo sapientum, acetum Philosophorũ, arg. viu. nostrum, primordialis materia, antimonium, menstruũ fœtens, plumbũ Philosophorũ, Sol, Mercurius, aurum nostrũ, Luna, germen, numus noster, duenec, sal, alumen de Hispania, atramentũ, ros cęlestis gratię, spiritus fœtens, borax, Mercurius corporalis, vinũ, aqua sicca, aqua metallina, ouum, senex, aqua permanens, auis Hermetis, minor mun-

dus, cambar, aqua vitæ, aurípigmentum, corpus, cinaprium, & alijs ferè infinitis nominibus ad placitum.

Secretum secretorum, & lapis Philosophorum.

Si felicitari desideras, vt benedictionē Philosophorū obtineas, viuit Deus in æternū, viuit hæc veritas tecum. Vnū est in mundo obiectum omniū, quod propriè dicitur Philosophorum: in testudine manet, album & rubeū in se continet: vnum masculus, aliud fœmina nuncupatur, animale, vegetabile & minerale: nullum reperitur tale: actiuā vim habet & passiuam, substantiā mortuam & viuam secum habet, spiritum & animam, quā vocant ignari rem vilissimam: quatuor continet elemēta in suo gremio contenta: vbi est, reperitur: ab omnibus cōmuniter habetur: paruo redimitur precio: libra habetur pro vno solido. Ascendit per se, nigrescit, descendit & albescit, crescit & decrescit, res est, quā terra producit, & de cælo descendit, pallescit & rubescit: nascitur, moritur, resurgit, postea in æternum viuit: per plures vias tendit ad finē: sed propria decoctio est supra ignē: est lenta, modesta, fortis, augmētatur quousq; securus quiescendo rubificetur. Hic est iuxta votū lapis dictus Philosophorū. Lege & perlege quæuis, & clarius nunquam inuenies: & si adhuc fueris ingenio tardus tunc nunquam huius artis eris gnarus. Deo laus.

Hermes inquit, Draco nō moritur nisi cum fratre & sorore suis, nō per vnū, sed per ambo simul: hæc nota: tria capita, & vnum corpus, & vna natura, & minerales & c. intelligentibus satis dictum sit.

Draco non moritur nec firmatur nisi cum Sole & Luna, & non per alios, vt dicit Hortulanus: per montes in corporibus, in plano in Mercurio, & in mari. Et ista aqua creata ex concursu istorum duorum Philosophorum dicitur aqua permanens.

Nostrum sublimare, est corpora arcana cum aqua aurea coquere, dissoluere & liquefacere, & ea sic sublimare. Et nostrū calcinare, est per quatuor dies putrefacere & digerere, & non alio modo peragere: quare multi sunt decepti in sublimationibus.

Scias quòd æs quod est Philosophorum aurū, est aurum eorū: dixit autem Senior. Aurum nostrum nō est aurum vulgi: & hoc est verum.

Quæsiuisti autem de viriditate, putans quòd æs esset corpus leprosum propter illam viriditatē quam habet. Vnde tibi dico, quòd totum illud quod est perfectum in aere, est illa sola viriditas quæ in ipso est: quia illa viriditas per nostrum magisterium vertitur citò in aurū nostrum: & de hoc experti sumus. Et si vis probare, regulā tibi damns: Accipe ergo æs vstum, & perfectè rubificatū & tere & imbibe ipsum cū duenec septē vicibus quantū bibere poterit, semper assando & reducendo, postea fac ipsum descendere: descendet autē purum aurum, eiusq; viride fiet rubeū sicut grana clara. Et scias quòd tāta rubedo descēdet cum ipso, quòd tinget argentū in aliqua quantitate verissimo auri colore: & totū hoc nos probauimus, quia operatur operationes magnas. Nullo tamē modo poteris lapidē præparare absq; duenec viridi & liquido, quod videtur in mineris nostris nasci. O benedicta viriditas quę generas cunctas res. Vnde noscas quòd nullū vegetabile atq; fructus nullus apparet germinādo, quin sit ibi viridis color: Similiter scias q; huius rei generatio viridis est: quare Philosophi germen ipsum appellauerūt, & similiter aquā eā appellauerunt suæ purificationis seu putrefactionis, & veritatē dixerūt, quia cū sua aqua purificatur, & à sua nigredine abluitur, & albū reddit ipsum, postea rubeū. Vnde scias quòd nulla fit tinctura vera nisi ex ære nostro. Coque ergo ipsum cū sua anima, tere, coque, reitera, donec spiritus cōiungatur cum suo corpore, & vnū fiat, & habe

Sapienbis intentum.

Sapientes autem multa nomina imposuerunt: sed tu considera illam solam rẽ quæ argento viuo & corporibus adhæret, & habebis scientiam veram. Sed vt non erres, scias quid sit adhærere corporibus. Aliqui dixerunt, quòd arg. viuũ vulgi adhæret corporibus, quod est falsum: putant enim se intelligere capitulum Geberi de argento viuo, vbi dicit, Cum in rebus cæteris exquirentes nõ inuenimus inuentione nostra rem aliam magis, quàm argentum viuum corporum naturis amicari. Hoc autem totum intelligendum est de argento viuo Philosophico: ipsum enim solum adhæret in corporibus: & nullam aliam rem inuenire potuerunt Philosophi antiqui, nec moderni aliam inuenient rem quæ corporibus adhæreat, nisi argentum viuum Philosophicum: Quia arg. viuum vulgare non adhæret in corporibus, imò corpora adhęrent ipsi argento viuo: & hoc est certum per experientiam: quia si coniungitur arg. viuum vulgi cum aliquo corpore, argentum viuum manet in natura propria, aut recedit, & non vertit corpus in suam naturam, & ideo non adhæret corporibus: & propter hoc multi sunt decepti in operando in illo argento viuo: Quia lapis noster, sci licet argentum viuum occidentale, quod prætulit se auro & vincit illud, & illud quod occîdit viuificat. Scias quòd arg. viuũ coagulatum est pater mirabilium omnium huius magisterij nostri, & est spiritus & corpus: Et hoc est quod Geber dixit, Consideratio veræ rei quæ perficit, est consideratio electorum puræ substantiæ arg. viui. Sed ex quibus maximè argenti viui substantia elici possit, quęri posset: Et nos respondentes dicimus, quòd in his in quibus est, ex illis elici possit. Ergo fili considera & vide vnde sit illa substantia, & istam accipe & non aliam, si venire desideras ad verum intellectum. Dico tibi in charitate Christi, quòd nullo modo inuenire potuerimus, nec Philosophi similiter inuenire potuerunt aliquam rem perseuerantem in igne, nisi solam vnctuositatem illam perfectam, non cremabilem: & illa quando est præparata vt oportet omnia corpora quæ tangit ducit ad verissimum Solare complementum, & super omnia corpora Lunam.

Nota particulariter, quòd Mercurius noster sublimatus conteri debet cum sale ammoniaco præparato: quo trito, sublimari in vitris & in vase terreo: quæ sublimatio tunc in aquam soluatur in spacio. 14. dierum in loco humido super lapide inclinato. Ista aqua soluit Solem vel Lunam finatam in aquam puram & claram, & vocatur aqua Mercurialis ante impositionem Solis vel Lunæ. Impositis autem Sole & Luna, & intus solutis, aqua perennis dicitur & vocatur. Impone igitur limaturam Solis vel Lunæ in aquã Mercurialem, & erit vna aqua: qua habita, eũ in ouo Philosophorũ coagula: quæ coagulatio fit in spacio .16. hebdomadarũ: & sic erit tinctura super Mercurium crudum & vulgi tepefactum: vna pars super. 100. quo viso, regratiare Deo.

Modus tingendi sic est: Cape Mercurium vulgi & crudũ, & pone in tegulã & calefac: quo facto, proijce vnam partẽ dictæ tincturæ super 100. partes arg. viui, & erit bonum aurum vel arg. secundum quòd tinctura est præparata: & in proijciendo erit stridor & clamor satis magnus, & arg. viuum diuidetur in multas partes in modum granorum lauri, in quibus cutis nigra cõtinetur, quæ est sulfur corruptum, quod deponitur immediatè super testam.

Quomodo quinta Essentia extrahatur ex rebus mineralibus, & primò de auro. In Dei nomine, Amen.

REcipe auri purissimi limaturam, & ad ignem pone cum bona quantitate Mercurij, ita vt non euaporet, & moue miscendo cum Mercurio: & post modicum temporis totum Solem inuenies amalgamatum. Tunc tere cũ duplo sui salis communis, & ad ignem pone vt Mercurius recedat. Vel recipe

solis laminas & fac vt dictũ est: & hoc idem potest fieri de Luna terendo eius limaturam super lapidem cum Mercurio sublimato & bona quantitate vitrioli Romani, & claude cum bono luto inter duas testas bene iunctas & pone inter carbones quasi per vnum diem vel medium vel minus, & ipsum inuenies reductũ in calcem: postea emunda sicut scis. Tunc recipe acetum distillatum vel vinum antiquum, quod in vase vitreo loca, & sit liquor in altitudine quatuor digitorum, & intus proijce calcem solis contritam, & pone ad fortissimum Solem, & videbis adinuicem eleuari quasi liquorem olei desuper natãtem in modum pelliculæ: collige illud cum cocleari vel cum penna infundẽdo in cyatho vitreo in quo sit aqua: & sic pluribus vicibus in die collige, donec nihil de liquore plus ascendat. Postea ad ignem facias euaporari aquam ex cyatho, & remanebit tibi quinta essentia solis. Et multi Philosophorum vocauerunt illam quintam essentiam oleum incombustibile, quod posuerũt Philosophi pro maximo secreto. quòd si hanc quintam essentiam affixeris in cælo nostro, poterit sine omni falsitate perditam naturæ virtutem reparare, iuuentutem reducere, & vitam nostram prolõgare vsq; ad vltimum vitæ nobis à Deo constitutum. Et nunc tibi veraciter aperui illud quod est in re secreta & in maximis rebus quas nunc docebo reseruare. Et habet oleum istud siue quinta essentia dulcedinem maximam ad mitigandum dolores vulnerum, & ad sanandum vulnera & vlcera, & mala multa, & infirmitates multas plusquàm credi potest.

Ad extrahendam quintam Essentiam ex argento, plumbo, & stanno.

QVanuis quinta essentia ex argento extrahi possit sicut ex auro, tamen aliter te docebo: Et est vt habeas acetũ optimum distillatũ, intra quod infunde nobilem terram calcinatam, aut salem ammoniacum in amphora vitrea, quam in instanti claudas, quia virtus exhalaret ex arg. immisso infra amphoram istam. induc eum in calcem quam supra te facere docui si audisti, quã sigilla cum luto sapientiæ: & in fimo calido pone octo vel decem diebus vt putrefiat: postea pone in distillatorio & ascendet acetum primò, deinde, quod mirabile est, ascendet quinta essentia argenti in modum arg. viui: quod talis & tantæ virtutis existit in operibus, vt nemini liceat reuelare.

Ad extrahendam quintam Essentiam ex antimonio.

DEus cæli ipse testis est quòd nunc tantum secretum reuelabo, quod reuelatũ expressẽ nunquam fuit vel patefactum: Et hoc est arcanum secretorum omnium extrahere Quintam essentiam ab antimonio. Cum hoc facere volueris, antimonium pulueriza vt sit sine tactu: Tunc tollatur acetum nobilissimum, in quo pone puluerem antimonij donec coloretur in rubeum: quo facto auferatur acetum, & nouum acetum superponatur: Et sic fac donec acetum non coloretur amplius. Tunc coletur acetum, colatum pone in distillatorio in balneo, & ascendet acetum primò, deinde videbis miraculum stupẽdum, quoniam per rostrum alembici videbis quasi mille venulas liquorum benedictæ minerę per guttas rubeas, sicut esset sanguis: quem benedictum liquorem recollige ad partem in amphora vitrea. Aristot. dicit quòd illud est plumbum suum in libro de Secretis secretorum, licet non nominet naturam eius: reuolue libros secretorum omnium Philosophorum, & quæras plumbum Philosophorum, nec inuenies quid illud sit, nec artem veram vt quàm præter arg. viuum possit minera aliqua in colore rubeo sublimari. Sed hoc ad rem medicam potius spectat, & à Ioanne de Rupescissa ponitur.

IOAN.

FINIS.

IOANNIS AVRELII AVGVRELLI CHRYSOPOEIA AD LEONEM X. PONTIFICEM MAXIMVM.

AVriferam paruis animi pro viribus artem
Quæsitam nobis, & longo tempore partam,
Vt rerum inuolucris tantarum euoluere moles
Se potuit, claro perhibentes carmine nuper
Lusimus, & Musis hãc cõmendauimus almis
Quod nulli ex omni numero fecere priores.
Cumq; operi autorẽ, cuius sub nomine tutũ
Pergeret, optarem, foret & res præside digna
Ipsa ex se magno, uariaq; hinc mente tenerer,
Cui meritò cũcta hæc, & non ingrata dicarẽ,
Interea nobis tute uelut æthere ab alto
Missus ades mundi fessis succurrere rebus,
Qui belli scelerumq; faces, incendia tanta
Extinguas, placidamq; pijs sperare quietem
Des populis, solidamq; per aurea secula pacẽ.
Quiue etiam, si parua licet cõponere magnis,
Ad sanctos hæc nostra pedes ars aurea tẽdat.
Vt quo te fidei sacræ nunc cœtus honore
Prosequtur cunctus, hoc te ueneretur, & omni
Ipsa tuum pro me cultu sic numen adoret.
Hanc igitur, si non immensa negocia prorsus
Impediunt, permitte, precor, se prodere tãtũ,
Quo tibi, detracto ueluti uelamine uirgo
Nobilis ingenuo vultum perfusa rubore,
Occultum incipiat semel ostentare decorem.
Hæc etenim prima quanquam se frõte legẽti
Non adeò ostendat, paulũ tamen ipsa recluſis
Detecta arcanis, mira & gratissima pandit.
Quam si forte legens interdũ nomina diuũm
Offendes, quos uana olim coluisse uetustas
Dicitur, extemplo haud renuas, sacra optima
Exerces, ueraq; fidẽ, cultũq; tuéris. (quanq;
Illa etenim tanquàm priscis consueta vocari
Vatibus, enixè quos tunc imitabar, adiui
Supplex, & paribus curis in vota uocaui.
Materies etiam solitum conquirere Solis
Et Lunæ auxilium, necnon Vulcania uelle
Arma uidebatur, quorum implorare fauorem
Fas erat, & mihi iam per te licuisse, sit id nunc
Concessum, & uenia dignum peccasse fatenti.
Mox tũ hinc aliud quæsitũ ad carmina numẽ,
Et precibus solum cunctis quandoq; uocatũ
Fortè aderit, præsens fuerit si gratia cælo
Tãta mihi, magnũ multo seu carmine Mosen,
Seu quẽ flagranti uectum super æthera curru
Mirati uidere patres, oculisq; sequuti
Aëra per purum, cæli discindier oras,
Astrorumq; globos intro aspexere micantis,
Seu qui voce palàm porrectoq; indice prodit
Venisse auxilio iam tuum mortalibus agnum
Ipse canã, Vatem quamprimũ matris in aluo
Exultantẽ, & adhuc puerũ ad deserta ferẽtem
Antra pedes, puri mox & Iordanis ad undam
Dignatum caput illius contingere lympha,
Qui proprio antiquã nobis sic sanguine labẽ
Abluit, ut scelerũ maculas absterserit omnis.
Nomine cuius itẽ tibi quõdã & morib. aucto
Defuit haud unquam fauor, ac cęlestis abũdè
Gratia, qua tantũ meritis conscendere culmẽ
Posses, & iustas mundi regere vnus habenas,
Magnanimos æquãs propria virtute Leones,
Pontificum decus egregiũ iam sæpe repertos
Esse, nec Italię sub iniquo tempore, & usquã
Christicolis vllo prorsũ in discrimine deesse.
Hæc sed erunt mihi cũ dicendi facta potestas
Iam fuerit, dabiturq; loqui, quæ iusseris ipse
Sancte pater, cuius nobis stant omnia nutu.
Interea certis hominum vis vlla ne possit
Indicijs aurum facere, & mutare metalla
Percipias prim&. dehinc quæ secreta laboret
Ars id perficere, & naturam æquare potenti
Ingenio, inspicias. Demum quis rite sequatur
Hinc modus assiduis doctisq; laboribus artẽ
Peruideas, & quo tandem experientia ducat.
Omnia quę gnaro passim tibi certa patebunt,
Si quo hæc iter se nexu, quóue ordine cõstãt:
Ipse acie, qua cuncta soles discernere, mentis
Inspectans, paruum nõ dedignabere munus,
Quod tibi nõ parua offerri super arte laboro.

IOANNIS AVRELII AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE LIBER PRIMVS.

HVmana experiens naturæq; æmula virtus
Aurum num uerè faceret, qua fideret arte,
Quisúe modus foret, est animus quærentibus ultro
Dicere, quaq; palàm uestigia nulla priorum
Apparẽt, proferre pedẽ. uos numina gressum
Dirigite, est hominum quib. experiẽtia curæ,
Tuq; adeò in primis, auro cui plurima tellus
Spargitur, & uasto uenas sub corpore cõdit
Siderei succo plenas meliore metalli,
Phœbe ades. & tecũ accelerãs nõ passib. equis
Alma soror, grauis argento cui sæpe fatiscit
Orbis item, summaq; ostentat brachia terra
Candoris grato ætherei fucata colore.
Tu quoq; nec cœptis Cylleni audacib. usquã
Defueris, tibi nam puro de fonte perennis
Riuulus argentum, uulgo quod viuere dicũt,
Sufficit, & tantis præstat primordia rebus.
Deniq; tu pater ignipotẽs, quẽ feruida flãmis
Antra iuuant, tentisq; expressæ follib. auræ

Fornacesq; incudesq; & liquefacta caminis
Massa æris ducti auriq; electriq; recocti
Inuictum exercent semper, tu maxime præsis
Artifici Vatiq; simul tua facta canenti.
Nil sine te solers ars incohat, eia age sanctum
Coniugis ut tecum pergat descendere numẽ
Effice, quã penes est generãdi plena potestas.
Hæc mihi ne cursu naturæ auertar, & usquam
Declinẽ, ostẽdet quot cõstent cuncta, qbusq;
Principijs, quæue hinc ineũda est semita, q̃tus
Sit modus, ut certã capiant humorq; calorq;
Temperiem, cuius suaui perfusa uigore
Omnia, perpetuo fœtus in secla propagant.
Tu molli è gremio surgens uxoris amatæ
Arte pari prorsus genitalem imitaberis ignẽ.
Per te sublimi pendent in uase metalla,
Per te eadem triti specie sub pulueris imo
Fundo hærẽt, eadẽ per te calefacta liquescũt.
Tu mihi, tu lentum solus pater alme calorem
Intendes, & cum tempus dabit, ipse remittes.
Tu princeps operis tanti, tu carminis esto
Principium, feruens dulcis mihi spiritus oris
Extet, eatq; uirũm per te Vulcane per ora.
Nec tu non faueas tantis æquissima uotis
Prisci perpetuum secli decus Heroine, (phæ
Quã circũ exultant laudata ad flumina Nym-
Minciades, Phœbiq; chorus comitatur eũtẽ,
Aut fouet Andino recubãtẽ in gramine Mãtò
Læta trium nodo neptem complexa sororũ,
Sic mihi iã gradib. crescent incepta secundis
Nec rerum series illis, aut copia deerit,
Et sua scribendis accedet gratia rebus.
Immenso primum cæli quodcunq; sub orbe:
Seu simplex fertur corpus, seu corpore cõstat
Multiplici, tendit sobolem proferre, diuq;,
Quaq; potest, augere genus, speciemq; tueri.
Nanq; ubi materiẽ sparsus cõprehẽderit ignis
Victor agit flammis, donec cõuertat in ignẽ.
Inficit humectatq; liquor, nec deficit usquam,
Quin in se quicquid tetigit, ni maior ibidem
Vis obstet, uertat, tenuesq; effũdat in undas.
Sic aër, sic terra sibi conferre laborat
Vndiq;, sic longo cũcta in se tẽpore transfert.
At quæ compositis cõstat, quæcunq; ferũtur
Viuere, de proprijs uel semina stirpib. edunt,
Vt fœcunda Ceres, ut germen fertile Bacchi,
Vel sibi consimiles natos animantia gignunt,
Vt bellator equus, bos vt bene iũctus aratro,
Vtq; hominũ proles mira & cælestis origo.
Hæc inter uariant, quæ nec primordia rerum
Extant, quæq; frui uitali sorte negantur,
Vt media quæcunq; sedent tellure metalla,
Quiq; latent miro grati fulgore lapilli,
Nullo nãq; genus sobolemue augere putãtur
Semine, sed cunctos æui torpere per annos.
Verùm hæc ipsa etiam secreto uiuere quiuis
Sentiat, & uitæ diuino munere fungi,
Hæc & oriri eadem si contemplabitur, & si
Augeri ex sese penitusq; increscere cernet,
Vt mox è uarijs patefactis nosse licebit.
Quòd si nõ sobolẽ educunt, nõ cætera uertũt
In semet, causa est, quòd multa spiritus illic
Materie abstrusus, uitam qui porrigit omnẽ,
Explicat ægrè ex se uires, ni uiuida promat
Has hominum uirtus densa sub mole latẽtis.
Hoc etenim quicquid diffunditur undiq; cæli
Aëraq; & terras & lati marmoris æquor
Intus agi referunt anima, qua uiuere mundi
Cũcta putãt, ipsumq; hac mũdũ ducere uitã.
Ast animæ quoniã nil nõ est corporis expers,
Mũdus at, & mũdi partes quoq; corpe cõstãt,
Spiritus hæc inter medius fit, quẽ neq; corpꝰ,
Aut animam dicas, sed eum qui solus utroq;
Participãs in idẽ simul hæc extrema reducat.
Hic igitur maria, ac terras, atq; aëra, & ignem
Viuereq;, augeriq;, atq; in se cuncta referre
Semper auet, semper stirpes, animãtia semper
Gignere, perpetuamq; sequi per secula prolẽ.
Deniq; sic etiam fuluo detentus in auro
Ipse manũ cupit artificis, qui uincula soluat,
Et qui se propria reddat uirtute potentem.
Quòd siquis properans hũc artis uirib. unquã
Explicet, atq; diu tepido posit incoquat igni,
Continuò aspicies, uisu mirabile, uitam
Auro impertiri longo cum seminis usu,
Nec deerit, quin ex auro sibi procreet aurum.
Quod cũ ita cõstiterit, durate & credite dictis
Intenti artifices, & res sperate secundas.
Iam patet his, ut nõ tantũ sub montib. aurum
Natura efficiat, sed ut id quoq; prodeat arte
Quoq; modo id fieri possit, quãdoq; docebo.
Interea, ne quid nobis quærentibus obstet,
Quo minus his adhibere fidẽ sit forte necesse,
Quæ contra soleant dici, nunc omnia soluã.
Mox eadem ualidis grata experientia signis
Impetet, & grauium sententia prisca uirorum
Delebit, referens quæ iam uidere parentes
Ipsi oculis, manibusq; simul tetigere beati.
Atq; hinc incipiẽs cũcta hæc ex ordine pãdã.
Nil mirandũ æquè, q̃ si quod longa peregit
Annorum series genitali semine cœptum,
Audeat illud idem momento protinus horæ
Ars facere, ac proprio naturam uincere cursu,
Quem tenuit tanto in spatio per grãdia terræ
Viscera, summa eadem seruãs uestigia ab ima
Sede, per anfractus tantos, ac cæca per antra.
Nec minus his mirum si quis primordia possit
Scire, quib. constet puri genus omne metalli,
Atq; ea componens, aurum dum cõficit arte,
Mensura exæquet, necnon & pondere libret,
Metitur quibus hæc natura, & põderat unis.
Quid loc⁹? an quisquã poterit fornace caloꝝ
Aequare? exiguis qui circũducta caminis
Nunc loca terrarum perfertur, nunc petit altã
Tellurem, mox & supraq; infraq; refertur
Vnus, & inserto distendis cuncta tepore.
Quis potis est unquã tãta omniparẽtis apisci
Munera naturæ? quæ uis mortalibus unquã
Tanta fuit? non ipsi etiam, qui numina cælo
Deijcere in terras conati, uellere ab imis

Iam

Iam potuere ſuis montes radicibus altos,
Inuitæ auderent ſacra in penetralia terræ
Tendere, ſcrutariq; piæ ſecreta parentis.
Adde, quòd in varias mutari corpora formas
Natura haud patitur: neq; n. velocis equi bos
Induerit ſpeciem piger, aut Parnaſia laurus
In ſe Chaoniam poterit conuertere quercum.
Nec magis æs puro ſe commutauerit auro,
Quàm ſi quodq; etiã queat à quocũq; creari.
Hæc ſunt quæ cælo miſſam diuinitùs artem
Conãtur fruſtra indicijs tenuare puſillis. (crũ.
At neq; ſcire opꝰ eſt (quã̄ hęc ſit noſcere pul
Quæ quib. extiterint gignẽdis vltima rebus
Principia, aut quali fuerint ea lance recepta
In numerũ & põdus: neq; enĩ ſi farrea tractes
Semina, conſtituant quæ far primordia q̃ras,
Quá ue ea cõueniant mẽſura & põdere farri.
Farra ſed ipſa putri mandabis cõdita terræ, &
Virtutem latitantem intus ſeſeq; mouentem
Irritans tantum, naturæ cætera linques.
Nec lõginqua adeò ſpatioſi temporis ætas
Cõuenit huic operi, uires qdꝫ promit ab auro,
Ac non principijs è primis conficit aurum.
Quid ſi nobilius quoddã, qdꝫ præſtet & ipſi
Auro, contendant proprio molimine ſummi
Perficere artifices? aptè cui nomen Elixir
Experti fecere Arabes, ueriq; dedêre
Indiciũ: id quoniã in meliꝰ quodcũq; metallũ
Ducit, & infectum mira depurat ab arte.
Sic neq; ſpectandus nobis locus ille, calorq;:
Quo calet incluſum ſemen genitale metalli,
Quiq; diu fertur ſpecubus tellure ſub alta,
Aſt alio prorſum ducendi tramite greſſus
Naturæ pariter ſeceſſus inter & artis,
Qua ſimul ad metã proſpectans vtraq; ducit.
Deniq; nec ſpeciem verti tunc arte putaris,
Aere, vel argento duci ſi videris aurum,
Sed priuũ hoc priuo fieri ex ære atq; argento
Aurum credideris, veluti ſi farris in agro
Infelix loliũ & ſteriles naſcantur auenæ.
Aut ſi fortè boum videas per viſcera toto
Stridere apes vtero & ruptis efferuere coſtis.
Aut vt plura ſinu molli ſimul oua puellæ
Ritè fouent, multꝰ tenero ſub pectore bõbyx
Palpitat, & lecta nutritus fronde virentis
Dehinc mori, tenuis texto ſe velleris orbe
Implicat, ac tandem pedibus munitus & alis
Papilio de verme pedes volitansq; recedit.
Quid ſi cuncta etiam ſint vni ſubdita formæ,
Quę ſpecie vulgò perhibent differre metalla?
E quibus extiterit quodcunq; impurius, atq;
Sordibus infectũ terreſtribus, exuet omnem
Arte luem citius, purumq; niteſcet in aurum.
Atq; ideo haud ſcire opꝰ eſt, q.b. abdita terris,
Et quibus è cauſis ſunt, & quot ſorte metalla,
Qua variè primo fuerint diſtincta ſub ortu.
Sed quis in arcanos terræ deſcendat hiatus?
Quisue referre pedẽ poſsit loca tetra remen-
Veridicóue queat fari quę viderit ore? (ſus
Vos Muſæ, quas noſſe decẽs & dicere par eſt
Omnia, vos diuæ nulli memorata priorum
Dicite, ſic vobis ipſe aurea vaſa ſacerdos
Prima feram, æternũ ſic aurea carmina durẽt.
Lynceus, vt fama eſt, viſu prælatus acuto
Omnibus, è ſummo Siculi qui culmine mõtis
Pœnorũ in portus oculo contendere poſſet,
Et numerare etiam verſantis littore puppes.
Hic ſimul oppoſitas moles, ſimul edita ſaxa
Inſerta montes acie penetrabat ad imos,
Altaq; ſecretæ ſpectabat viſcera terræ,
Aëra per purum veluti, vitreásue per vndas
Aut liquida quondã cryſtallo miſſa videmus
Spectra, quibus rerũ nobis reſpondet imago.
O quoties patrij reſidens ſub rupe Pachyni
Trinacriamq; omnẽ ſuprà ſpeculatus & infrà
Aetnei cauſas ignis motusq; videbat.
Qui ſimulac tanta vi ſe procul omnia ſenſit
Cernere, non vltrà cunctandi certus, & altè
Prouidus, externas animũ conuertit ad oras.
Ergo ratem certa plenus ſpe magna videndi
Conſcendit, pelagiq; deos in vota ſalutat.
Sicanio verùm portu vix ſoluerat, ecce
Cum fera tempeſtas cæliq; mariſq; legentem
Graiorum ob portus, Epyri vertit ad vrbes.
Hanc Arethuſa illi Nymphas hortata marinas
Immiſit, Nymphisq; etiam adnitentibus ipſis
Et totum ex imo paſsim miſcentibus æquor,
Nanq; illas metus in thalamis ne fortè videri
Aequoreis poſſent inuaſerat æquus, & omnis
Tum chorus obſcura ſeptum caligine cælum
Texerat, ac noctem nautis obduxerat atram.
Hinc ille aerij properans it proxima Pindi
Culmina ſpectatũ, nec longũ tẽpus, & omnis
Interiꝰ Rhodopes, Hemi, Tomariq; cauernas
Fontibus irrigui centũ procul inde videbat,
Oraq; cernebat terræ penetralia centum.
Quin Pindo exoriẽs aderat Achelous ab ipſis
Sedib. ante oculos & ab imo viſcere lynceo,
Altera qui longo retinet taurina receſſu
Cornua, ſeq; altè exporgẽs immẽſa per antra
Occulit Herculeæ metuentem verbera clauę.
Ille etiam lento præcelſa Ceraunia paſſu
Circuit, & viſu ſimul interiora petiuit
Omnia, mox Graiæ varijs in montibus oræ
Conſedit, penitusq; cauis rimatus inhæſit
Obtutu ſpecubus, mirãdaq; plurima primus
Vidit, & hęc eadẽ nobis memoranda reliquit:
Quæ dum alijs ad nos olim delata viciſsim
Prodimus, ante oẽs hæc intrò prorſus ab illis
Spectari cupimus, quib. alto in pectore Pallas
Inſidet, atq; illic ſcitu pulcherrima verſat.
Principiò locus & ſedes decreta metallis
Gignẽdis, terræ eſt imũ atq; immobile viſcus
Marmoreæ in morẽ pateræ ſub montib. altis
Exciſum, velutiq; cauo ſub fornice clauſum,
Quo Solis radij penetrant, crebriq; feruntur
Siderei innumeris etiam fulgoribus ignes,
Collectumq; coquunt humorẽ, ac iugib. inde
Saxa per & rimas loca cuncta vaporib. explẽt.
Aſt vbi continuum paſſus vapor ille calorem

Conſedit,nec iam ſecreta per antra volutus
Amplius,imenſos poſt tandē induruit annos,
Hæret in expletis venis informe metallum.
Nāq; liquor partes terræ diſperſus in omnis,
Et tenuis mixtus tenui,lentoq; calore
Cōpoſitus,quondā fugiēs & pinguis & uncto
Exijt è uaſti fundo crateris ab imo,
Sulphura ubi argēto feruēt immiſta perenni,
Argento fluere inſigni,uitamq; per æuum
Ducere,queis primis gignūtur multa duobꝰ.
Hoc matris,patris illud enī uim cōtinet,huius
Suſcipere,illius pars eſt præbere calorem.
Hinc fului ſpecies auri pulcherrima fulget:
Hinc nitet argenti candor,rubet ærea uena,
Ferrea nigreſcit ſub apertū,plumbea pallet:
Albicat at ſtanni facies imitata colorem
Argenti,pondusq; ferens,ni ſtrideret,æquū.
In primis igitur cupidis mortalibus aurum
Quæritur ingentis inter uariosq; labores,
Perq; laborantis manifeſta pericula uitæ.
Nāq; ferunt Indos, regio qua uergit in Arctō,
Tendere furatū cumulos,quos eggerit auri
Formicarū ingens manus: at nō ſegniter illas
Exire,ac contra ſtare,& fugientia paſsim
Vnguibus & roſtris lacerare,& figere terga,
Aufugiat quamuis celeri gens illa camelo.
Nec minus aut ſcrobib. curæ, uaſtīsue ruinis
Heſperij impendūt, ſi quādo è mōtibus aurū
Eruerint: neq; enim nūc quę ramēta ferantur
Fulua Tago,expediā, ſed quæ maioribus illi
Subſtineant ſubiecta laboribus, atq; periclis
Innumeris,& quæ uincāt opera ipſa gigantū.
Nam ſteriles magno primū conamine mōtes
Excindūt,penitusq; petūt, qua nulla dabatur
Semita,per cuneos accenſis uiſcera lychnis.
Atq; imas nulla phœbi ſub luce cauernas
Noctes atq; dies penetrant,omniq; receſſu
Explorant aditus, humerisq; exciſſa uiciſsim
Exportant, traduntq; alijs lōgo ordine primi
Per tenebras,donec lucem qui percipit unus
Eggerat extrema pondus ceruice receptum.
Aſt illos prædura ſilex ſi fortè moretur,
Qualis iam Pœno rupes ſeſe obtulit hoſti,
Dum ferus aerias in nos tranſcenderet alpes,
Hæc igni excoquitur tunc, & mollitur aceto:
Voluitur at picea circum caligine fumus,
Et miſeris latitans compreſſo ſpiritus ore
Obſtruitur,uitāq; operæ ſub faſce relinquūt:
Atq; ideo cędunt ingenti pondere ferri,
Et uacuos ſummæ reſerant telluris hiatus,
Qua uapor incluſus cuneis exhalet apertis.
Nec mora, nec reqes, q̄n multo fornice mōtē
Subſtineant totū,cum iam maiore peracta
Parte operis,cædunt extremæ fornicis arcus:
Et rima ſigna præbent,quam peruigil vnus
Aerio montis reſidens in culmine ſentit.
Hic ictu,aut clara reuocari voce repente
Cum famulis iubet artifices,ac deuolat ipſe
Protinus,ingenti ſtrepitu longoq; fragore
Mōs cadit, humana nequeat qui mēte referri
Conceptus,quantūq; obtuſas occupet aures
Aut incredibili quam cōpleat omnia flatu.
Illi naturæ gaudent ſpectare ruinam
Victores,neq; adhuc illinc educitur aurum:
Nec ſciuere etiam tum,cum fodere, uel ante
Eſſe,ſed una illos ad tanta pericula duxit
Spes inuicta omnis per caſus,perq; labores.
Sed q̄d in his tantū morer? aut q̄ mira ſupſunt
Prætream? nihilo cū ſint his fortè minora.
Eſt deinceps aliud feſsis ſtudiumq; laboſq;:
Quo tantam expurgent immiſſo fonte ruinā,
Iamq; igitur ſummo præcelſi è vertice mōtis,
Qui reliquos longè ſuperet,centeſimus etſi
Separet hūc lapis,huc immiſſa canalib. ampla
Flumina deducunt tanto currentia tractu
Deſertas inter valles,perq; inuia ſaxa,
Rupibus exciſis,trabibusq; inſerta cauatis.
Ergo omnis vario concurſu protinus vnda
In mare colligitur vaſtū,quo deinde recluſo
Erumpit tanta ui torrens, omnia ſecum
Vt trahat,ac latū terræ prouoluat in æquor.
Excipitur tendens varijs hic deniq; foſsis,
Quas illi paſsimq; cauāt, ſternūtq; gradatim.
Eſt Vlex aſperq; frutex roriſq; marini
Perſimilis, retinet crebris qui ſtirpibus aurū,
Propterea includūt tabulis latera oīa, & ipſis
Altè ſuſpenſis ita,per prærupta canali
In pelagus tendūt vda è tellure lacunę:
Quod ſupereſt,ramis innectitur vlicis aurū.
Nec labor ille etiā tenuis, cū flumina tentant,
Et grauibus dites cribris agitantur harenæ,
Aut operoſum æquè quicq̄ quis ꝓferat: vt cū
Effoſsis altè puteis quæcunq; latenti
Eruerint penitus fundo,tundūtq; lauantq;,
Vruntq;, in tenuemq; molunt diducta farinā.
Hi quoq; iam fuerant Italis quandoq; labores
Flumina per,puteōsue etiā, montisue ruinas,
Itala dum patuit priſcis exercita tellus.
Cui pòſt pia lege interdicta pepercit
Auri ſacra fames: neq; enim exhaurire metalla
Italiæ,parca & prudens eſt paſſa vetuſtas.
Nec foret hac etiam regio fœcundior ulla,
Quæūe magis flueret venis nūc iugiter auri,
Ipſa diu cum tot fuerit nō hauſta per annos,
Si non mortales inter diſcordia,ſi non
Mars eat hos inter vexans immania corda:
Sed contra ditare orbem ſi regibus vna
Cura ſit,& populis ditato fungier orbe,
Pacis opus,qua cūcta vigēt inuēta per artes
Ingenuis aptas animis quas inter haberi
Non imo dignata loco fortaſſe putanda eſt
Ipſa hæc,quæ grauidę ſcrutatur viſcera terræ,
Diues vbi pateat latebris auaritia cæcis.
Hac etenim reliquis precioſius arte metallum
Eruitur,meritoq; id cunctis nomine præſtat.
Seu color inſpicitur gratus, quo ſidera fulgēt,
Seu lentus facilisq; tenor,quo cedit in omnis
Partes,ſeu pondus rerum ſuperabile nulli
Penditur,aut vni quoniam nil deperit auro
Igne,velut ſolum conſumit nulla vetuſtas,

Ac

Ac neq; rubigo, aut ærugo conficit vlla,
Cuncta adeò firmis illic compagibus hærent,
Sulfur vbi ardoris posita pinguedine causam
Perdidit, & fluidi, quo nõ velut antè, vaporet.
Ac longo interea decoctum tempore pura
Mundicie, & clara perfusum luce nitescit.
Atq; ita temperiem summã radicitus humor,
Et calor exæquant illi, pariterq; colorem
Perspicuumq; ferunt. argento nec minus ipsi
Viuo etiam terræ partes miscentur in o. neis
Prorsus aquæ partes nullo discrimine iunctæ.
Hinc calor argenti, necnon & sulfuris una
Perspicua inter se densetcorpuscula paruo
Multa loco, simulvnde color põdusq; resultat
Et longo constans illorum tempore nexus.
His è principijs poteris dignoscere certo
Ordine, quo distent inter se quæq; metalla.
Sulfura si fuerint lutulenta, argentaq; uiua,
Principio, inficiẽt pariter quodcunq; sub ipsis
Gignetur, magisatq; magis, quo nõ calorequo
Cõcoquet, aut iusto quo iã maiorúe, minorúe
Durarit perstans multos coctura per annos.
Hinc variæ rerũ formæ, quæ nomine quõdã,
Quòd sint sæpe simul, Graio dixere metalla.
Singula seu propriam speciẽ sortita seruntur,
Et diuersa alijs adeò distinctaq; perstent.
Seu cunctis vnum natura semen inhæret,
Et genere hæc vno sese specieq; tuentur,
Nec distant alio nisi quòd felicius illud
Exijt, hoc miserè secum sordentia traxit
Principia, atq; eadẽ cõstans non exuit vnquã,
Vtraq; cum menti sedeat sententia summis
Patronis, neq; adhuc litem dissoluere iudex
Quiuerit incassum conatus, proxima veris
Intuitus neq; adhuc, tãtũ hîc natura recessit,
Abdidit & grauium sese in penetralia rerum.
Hactenus obiectis tantæ rationibus arti
Responsum, læto nunc experientia vultu
Prodeat erroris expers, & nescia falli.
Hãc quoq; seruitũ phibẽt venisse Prometheo
Post famulas, quas ille polo deduxerat artes,
Atq; diu illum opera famulãtis nauiter vsum:
Verùm vbi cõsenuit, tantũ prudentibus illam
Ipse viris fertur moriens liquisse volentem.
Hos itaq; hæc certo docuit faciliq; periclo
Nonnulla inter se immutari ex arte metalla,
Nec tãtùm hæc, verùm fieri quãdoq; per artẽ
Verè aurum, argẽtumúe alijs exẽptile rebus.
Est lapis effossus Syriæ pictoribus, auri
Pigmentũ vero quod & ipsi nomine dicunt.
Frangitur attritus specularis more lapilli,
In summa ostentans auri tellure colorem.
Hunc tu purgatũ doctè prius excoque multo
Igne, per anfractus longos, qui ducitur vsq;
Quo redeat flammis in se volentibus idem.
Igne olim hoc Caij solertia principis aurum
Fecerat, Obrizon sapiens cui Græcia nomen
Præbuit è rerum inserta virtute receptum,
Seu multo quoniam purgatum redditur igni,
Seu nulla quoniã maculatum sorde renidet,
Nec pigmẽtũ auri fuit amplius ipse, sed aurũ,
Qui lapis antè auri tantùm simulauerat aurã:
At ne fortè nimis videamur prisca referre,
Carmine perpetuo nobis propiora canamus.
Increscũt hærentq; cadis simul vndiq; crustę,
Albã quibus longo senuerunt tempore vina,
Has meo Euganeæ gẽtis Schola tũ decussimo
Accipit erasas fundo, costisq; vetusti
Vasis, & includit purgato fictilis ollæ
In medio, atq; luto testam circumlinit omnẽ,
Obturatq; illi rimas, atq; obstruit ora,
Hanc deinde ardenti iubet in fornace diurno
Nocturnoq; calore coqui, qua vitrea feruet
Massa datura olim varias liquefacta figuras.
Verùm vbi iam satis est ea visa caloribus vsta,
Perpetuis, illam demit frangitq; repentè,
Moris vt est, spectatq; simul nũ ptinus albet,
Et teritur veteris iam fex decocta Lyæi.
Interea sed enim, cunctis mirabile visu
Scintillæ, consperſa polo velut aurea signa
Innumeræ argenti miro in candore videntur.
Sed quid in alterius visis moror? inq; relatis,
Atq; aliena premẽs nunc per vestigia tendo?
Vidi ego qui tenues argenti ritè tabellas
Spargeret & lateris contriti puluere, & vnà
Huic virides aëris squamas niueasq; perusti
Contundi micas salis iniungiq; iuberet,
Puluereosq; alijs grumos è rebus aceruans,
Quas vetat & ratio, necnon ars ipsa referri,
Hæc ne sordentis vulgi vilescat in vsus,
Illa vt non vlli quæ sunt celanda reuelet.
Mox ita compositis angusta in pyxide lamnis
Subijcere inclusas arcto sub fornice flammas,
Quales crediderim torrere ad tartara fontes,
Aut vbi sulfureis diros pmit Ætna sub antris.
At postquã ardenti fuerãt hæc cuncta camino
Tosta dies noctesq; nouẽ, tũ demere massam
Feruentẽ, deq; ignis adhuc feruore rubentem
Abluere algentis roranti aspergine lymphæ,
Quam simul in partis lima diduxerat acri
Exiguas, phialæ secreta in parte locabat
Artificis mirè ingenium, nam desuper vndam
Fundebat, quę mox argento excerneret aurũ.
Tum viridem sensim in laticem liquere videri
Argenti vis illa prius compacta, sed imum
Vas auri seiuncta grauis ramenta petebant,
Tãtus aquę vigor est, tãta illo in puluere uirtus
Nec fortè apparet alibi concordia rerum
Clarius, vt nectat quæ vix iungenda uidẽtur,
Si quis particulas commisti puluerismnes
Computet, & varios illarum existimet vsus,
Quæ tamẽ hoc vnũ cõcordi ex arte tulerunt.
Nec minus, vt rebus proprias discordia vires
Auferat, vt molli tenuari dura liquore
Viderit, atq; breuis consumi protinus horæ
Momẽto, & tenues effundi prorsus in vndas.
Lympharum verò species haud trahitur vna,
Nanq; aliæ quæcunq; hominũ tellure metalla
Erutaq; & durata manu si tangere crebris
Contingat guttis, eadem mirabile visu,

Aut minuũt in fruſta, aut in tenuẽ ocyus undá
Diſpergũt, liquidoq́; docẽt aſſueſcere fluctu.
Sed tamẽ unũ adeò uis hæc non inficit aurũ,
Nã pſtat ſimul ĩcolume, & ſimul omnib⁹ illinc
Sordibus ablutum conteſtim purius exit.
Eſt etiá Lymphę illius, ſi credere dignum eſt,
Mira q̃dẽ, & nobis nõ immemorãda poteſtas,
Quę quodcũq; ſemel purũ & ſine labe metallũ
Contigit, argenti tremula ſub imagine viui
Cogit in alterius ſpeciem, formamq́; reſolui.
Quid quæ de veteri guttatim ſtillat Iaccho?
Deinde ſimo incoquitur putri, lentoq́; calore,
Donec in ætherei ſplendoris uerſa colorem
Accipit è ſummo cæleſtum corpore nomen,
Hac quoq; dura ferũt certo molleſcere ductu
Corpora, quæ Phœbi uel quæ dignata Dianę
Nomine, mortales rebus præponere cunctis
Inſtituere, quibus precij menſura pateret.
Nec tñ, hæc quanuis ita ſint, immune putabis
Eſſe aurum, certo quin ex humore fatiſcat.
Acris aquæ hoc etiam dirę violentia rodit,
Et terit, & liquidas tenuatim vertit in vndas.
Verùm hæc exiguam lucem tibi recta ſequẽti
Prætulerint, veri qua cernere culmina poſsis,
Quo te diſcutiens tenebras induſtria ducit.
Sunt aliæ ex alijs quærendæ fontibus vndæ,
Iam quibus ex ſeſe, nulla vi, leniter aurum
Humeſcat, nullo alterius veniente liquoris
Auxilio, exterius propria ſoluatur in vnda.
Hoc agite, hinc uobis ſummá q̃quirite laudẽ
Diuini artifices, hæc nanq; potentia cælo
Cæleſtis deſcendit aquæ, qua cuncta tuentur
Robore ſe proprio, necnon producere fœtus
Ipſa ſibi ſimiles, & in æuum extẽdere poſſunt
Progeniẽ, multos fragilem durare per annos.
Nonne uides quanto ſecum natura tenore
Cõſonet? utq́; modũ generãdi cõprobet unũ
Semper, & vnius vi nitens ſeminis, vni
Seruiat una operi: quod & unũ nacta q̃ſcat?
Nec Bacchi ſi tentet opus, Cerealia miſcet
Semina, nec, Cereris, ſi frumentaria quærat,
Pinguia Cecropiæ, tractat plantaria diuæ.
Ordea cui cordi, demum ſerit ordea, ne tu
Nunc aliunde pares auri primordia, in auro
Semina ſunt auri, quanuis abſtruſa recedant
Longius, & multo nobis quærenda labore.
Nec maris immẽſi reputes, aut nubis aquoſæ,
Vel liquidi fontis ſimilẽ: quã quęrere lymphã
Inſtituis, neq; enim, qd̃ tu obſeruare memẽto
Inficit illa, liquat aliquid, cum ſpargitur, aut id
Humectat, propius cui venerit, arida nanq;
Pulueris hæc extra in ſpeciẽ ſe prodit, at imis
Vuida contuſi liquet in penetralibus auri.
His olim veteres intenti gnauiter vndis
In portum rexere ratem felicibus auris,
Ignaroſq́; uiæ medijs in fluctibus inter
Obſtãteis ſcopulos fruſtra liquere natanteis.
Hinc multa expertũ, necnon & multa docẽtẽ
Inſula diuino Balearis munere miſit
Alma uirum, cuius miro velamine tectus
Ipſe liquor, quo cũcta madẽt, iã credere mul-
Impulit, vt Bacchi cãdẽs & lípid⁹ humor (tos
Principia ablueret ſecretæ protinus artis.
At non ille quidem ſentit, quæ dicere prima
Eſt facie viſus, neq; tunc ſtillantia vina
Miſcebat, cum iam præſtanti lentus in vrbe
Inſubrum terens reſidens feliciter annos
Fecit inexhauſtum pondus prædiuitis auri.
Ac ſocijs, quos ipſe ſibi coniunxerat, æquus
Diuiſit tenuem diuini pulueris offam:
Cuius in ĩmẽſum quota pars traduceret aurũ
Iampridem quæcunq; forent infecta metalla.
Hinc quoq; cult⁹ Arabs vitreo de fõte liquorẽ
Deſertas inter valles, præruptaq́; purum
Saxa ſup ducit, nemorũq́; occultat in vmbra,
Altorũ, denſis paſsim quæ vepribus horrent,
Aſt alias tamen hic uenas oſtentat apertè,
Vber vbi emanat ſemper, nec inutilis humor,
Et te dum varijs immenſa per auia rebus
Dẽtinet intentum, felices præterit vndas,
Quas manibus quondã puris haurire ſolebat
Ipſe, nec admiſcens aliud, longumq́; diuq́;
Compoſitas parua leuiter fornace coquebat,
Vnde opera arcanæ naturæ occulta recluſit
Sæpius, & grates dijs immortalibus egit.
Sic alij, quos experiendo maxima rerum
Viſere iam decuit ſummo quæſita labore,
Anguſtum per iter recto de tramite nunquá,
Qua prius ingreſsi declinauere, nec antè
Deſinere optarunt, licuit quàm tangere lætis
Tandem exoptatũ longo poſt tẽpore finem.
Hoc opus, hanc primũ tantã mortalibus artẽ
Interpres rerũ oſtendit ſanctiſsimus Hermes,
Nec latuit tanto duxit quos munere dignos,
Edoctos ſed iam docuit, penitusq́; remotos
Rebus ab his, tanq̃ non dignos, terruit omnis
Ne peterẽt, quæ nõ vnquã cõtingere poſſent,
Iamq́; ꝓbos tãdẽ accẽdẽs, vt quærere vellent
Quæ ſciret, veroq́; ipſe deprehenderat vſu,
Admonuit paucis contentum pergere doctũ
Artificem, tanquàm naturæ ritè ſequentem
Certa ſolo preſsis ſtabili veſtigia ſignis.
Quinetiam humano docuit de corpore pelli
Hac omnes ualida morbos faciliq́; medela,
Seruariq́; diu nitido cum flore iuuentam
Et ſeniũ placidos produci grande per annos,
Nec ſanctã violare fidem, nec fallere quenquã
Ille potens ſacri patitur medicaminis vſus:
Hoc ſed qui poterit dijs adſpirantibus vti,
Et præſtare etiam quoties defecerit, ille
Plurima contemnens, & ſeruantiſsimus æqui
Hinc erit, & frugi, curasq́; eludet inanes,
Et dites ſupra gradiens, ditiſsimus omnis,
Pauperiem ſimulabit ouãs, ac ſæpe benignus
Proderit, & miſeris latitans ſuccurret egenis,
Innocuusq́; alijs ſibimet gaudebit adeſſe,
Et facilem ducet momenta per omnia vitam.

IOANNIS AVRELII
AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE LIBER SECVNDVS.

HActenus auriferam secretæ Palladis artem
Inuentam humana quondam uir tute coëgit
Credere nunc ratio, nunc experientia suasit.
Iamq; ea quid possit, quo prudẽs tẽdere ꝑgat,
Hic canere icipiã, dextro modo numine Phœ
Difficiles adeò factu, dictuq; per artes (bi
Ingrediar, uerbis addens & rebus honorem.
Tuq; ades ò cultũ Musis & Apolline pectus
Ante alios olim cunctos diuine Poëta,
Quo duce secretum per iter procedere tantũ
Ipse queã, ut propius Pimplei culmina cernẽs
Alta iugi, ne quo interea per deuia ducar.
Illuc nanq; animus certa spe ductus anhelat,
Et fidit gradibus crescentis scandere famæ,
Nulla æui quam longa queat delere uetustas.
In primis niueo sparsus candore lapillus
Quæritur, aut longo contritus tẽpore puluis
E niueo in liquidum uersus candore ruborẽ.
Illius infecto tenuis pars mista metallo
Inserit argenti subito, mirabile, pondus
Et speciem, uel si argento fit proxima uiuo:
Dedocet hoc fungi liquenti immobile uita.
At rubor ipso etiam puluis precioſior auro
Quodcunq; ex illis primum calefeceris igni,
Vertet in immẽsum põdus tibi protinus auri.
Atq; ideo artifici maius nihil esse putato,
Quã quib. è primis opus id cõponere possit:
Noscere, quæue prius capiat circũq; laboret.
Mox ut naturæ se tum præbere ministrum
Sentiat, exemptum latebris cum nobile semẽ
Proferet in lucem solers, iterumq; tenebris
Reddet, & occulta seruatum pyxide claudet.
Cũq; alimẽta putri sẽsim dabit humida massę,
Agricola ut quondam telluri semine iacto
Spargit rore leui tantùm sitientia culta.
Nec minus interea tepidũ cũ suggeret ignẽ,
Et genitalem intus uim ui subeunte fouebit:
Vt calor interius solet exteriore iuuari,
Ac stomacho prætẽta manus præstare uigorẽ
Vt ualet, utq; ægri uires releuare caducas
Appoſita exterius possunt fomẽta medentũ.
Nec uarias specie res admiscebit, & uni
Quodcũq; obstiterit iunctũ, procul inde mo-
O tardas adeò mentes, assuetaq; falli (uebit.
Artificum uario rerum per inania ductu
Pectora, cũ duris quid mollia uina metallis?
Apta epulis, atq; apta bibi suauissima uina.
Quid leuis humano missus de corpe sanguis?
Quid lapsi è roſea flaui ceruice capilli?
Oua quid? & lectæ summis in montib. herbæ
Conueniunt imis fosso sub montibus auro?
Hic tamẽ expressam prælis torquentib. uuam
Accipit, & phialæ postrema in parte reponit:
Cuius in extremo rostrum connectitur ore.
Hanc super ignitos cineres candẽte camino:
Aut super undosum laticem feruentis Aeni
Collocat, at tenuis fertur uapor intꝰ, & hęrẽs
Alta petit, leuiusq; liquens it fusus in undas:
Ardentemq; uocant Lymphã uitæq; liquorẽ:
Vitrea quem raris effundit fistula guttis.
Hic ergo ut multis uicibus stillauerit, unà
Collectus uarios tandem seruatur in usus,
Præcipuè uerò, modico lenteſcat ut igne,
Siue fimo incoctus nulla non arte tepenti.
Fingitur oblongo uitreum uas ductile collo:
Bina unde, exiles uelut ansæ, brachia pẽdent
Cõcaua, quæ uentrẽ uasis flectuntur ad imũ.
Hic igitur liquor incluſus cũ summa per ora
Fertur, continuò binas inclinat in aures,
Ingreditur, repetitq; iterũ, quas liquerat imo
Fundo feruenteis lymphas, iterumq; refertur
Ad supera, atq; leuis nusquamúe quetus eandẽ
Itq; reditq; uiam toties, & mobilis idem
Ipse in se sua per ueſtigia confluit humor,
Donec paulatim niueam denſetur in offam.
Tenuibus hæc tandẽ lamnis cõponitur auri,
Et coquitur lento forsan, longoq; calore. (cto
Verũ hócne, ânne alio quouis ea deniq; pa-
Cõmiscẽt (nãq; hoc haud eſt exqrere nostrũ)
Incassum cuncta exercent, fruſtraq; laborant.
Nã specie diuersa simul dum iungere curant,
Altera ut impediant primo mox altera motu,
Efficiunt, ullo ne possint tempore quicquam
Edere, quod per se natura conſtet & unum.
Nanq; ita principio ſtatuas cũcta esse sub una
Re, quib. hîc opꝰ eſt, nihil ut quæsieris extra,
Præcipuè humorem, qui seſe iugis abundè
Sufficit, atq; intus seruat, dum prodeat illud,
Quod cupis, & gigni tanto conamine certas.
Quinetiã duplicẽ scito uim intrinsecus esse,
Et quæ semper agat, & quæ patiatur, ut una
Fœmina, masq; agitẽt, ueluti cũ pullus in ouo
Creſcit agẽte quidẽ hoc, atq; hoc patiẽte uicis
Exterius tantũ miti atq; fouente calore (sim,
Adiutus, neq; tu quid conuenientius ullum
Exẽplo hoc credas, neq; qdꝰ me iudice semp
Acrius inſpectes, atq; ad quod cũcta reducas.
Aſt alius puro uarias de sanguine parteis
Elicit, atq; adeò ductas elementa uocare
Inſtituit, tanquam possint ea fortè uideri
Simplicia, aut tãgi manibus, seereta uel usquã
Esse, uel includi quoquã, quin protinꝰ omne
Vas penetrẽt, duro quãuis Adamãte peractũ
Id fuerit, simplex neq; enim cõsiſtere corpus
Parte poteſt orbis uaſti uiolenter in ulla,
Sed propria tantùm gaudẽs in sede quieſcit.
Sic sæpe ex alijs rebus, sic sæpe seorsum
Quatuor è tonſis ponunt elementa capillis.
At non sic natura potẽs hæc segregat unquã,
Sed miſcet potius simul, & confundit eodem
Frigida commutans calidis, humentia siccis,
Atq; ita corrumpit ſolidum, neq; diuidit ullas

In parteis,ſeruans genitalem ſeminis illi
Vim,qua corrupto corpꝰ de corpore gignat:
Nanq; ex quo ꝙcꝙ genitũ eſt,id putruit ante.
Quid qui conatur quæſitæ longius herbæ
Inualido aufugiens argentum ſiſtere ſucco?
Idq; gelat,duratq; ſimul,ſed figere nulla
Arte poteſt,ictu quo molli ducere poſſit.
At non quod ſolidum faciat,uel ductile,tantũ
Quærendũ eſt,ſed quod uideatur poſſe priorẽ
Auferre,atq; illi defecto inducere formam
Mox aliam,& puri ſpeciem donare metalli.
Sulphura quid memorẽ lõgo deterſa labore?
Nitraq;,purgatosq; ſales,toſtasq; Lyæi
Longæui feces,uel quæ atramenta calenti
Accenſa effundunt guttas è uaſe rubenteis?
Hinc ſoluũt,iteratq; uices,ac ſæpe reſoluunt:
Deinde lauãt, iterũq; terũt, mox figere tẽtãt:
In calcem uertunt etiam,miſſoq; uapore
In ſublime ferunt tenuati corporis auram.
Compoſitos uaria uideas hinc lege caminos
Innumeros,totidemq; luto lita uitrea uaſa.
Quæq; ſibi uertit Faber argentarius uſu,
Sordidiusq; aliæ quicquid fabrilibus artes
Exercent curis,noſtri arripuere,ſuisq;
Inſani aſciuere laboribus:atq; ita ſemper
Sulphur olent,ſemper faciem fuligine tincti
Horrendas atra ſimulant ab imagine laruas.
Nec miſeram magis affirmes ueraciter ullam
Artẽ aliam, q̃ quæ externis Alchymia uerbis
Dicitur,obſcurisq; tegens ambagibus errat
A uia per,miſerosq; trahit p̃ iniqua ſequentes
Ac tandẽ eiectos in cæca Barathra relinquit.
Vt uideas quandoq; bonum ſua prædia ciuẽ
Vendẽtem,patriasq; domos, mercesq; repo-
Fornaces inter uerſari,ac follibus aurã (ſtas,
Captare, in tenuemq;, nefas, cõuertere fumũ
Rem,dubias dum quærit opes inſanus,auitã.
Difficilem interea coniunx mœſtiſſima uitã
Protrahit, illachrymant nati, ſit ſordidus ipſe
E lauto,ludusq; patens & fabula uulgi.
Quare agite exẽptã tenebris hãc cernite lucẽ
Mortales, cæcisq; uijs auertite greſſum,
Ac prohibete nefas tantũ, & depellite uirus,
Infectum quo uulgus iners ſe poſſe per artem
Diuinam miſcere manus putat, abdita rerum
Quæ ualet & cauſas adeò ſpectare latenteis,
Hanc nõ impuris manibus fraudator auaru
Attingat,decoctor item, quiſquiſúe fabrilis
Arte ualet,mollisúe etiam,cui perdita cordi
Ocia,mercatorũe uagus,uel deditus urbi
Ciuis, & incumbens telluri aruisq; colendis:
Et q̃ multa animo præſertim & magna mine-
Vel ſi q̃ ſimiles hęc uulgo quærere ſueti (tur,
Fraude mala tãtũ,uel habẽdi prorſus amore.
At ſapiens, ſuperos in primis qui colat, & qui
Noſcẽdis penitꝰ cauſis modò gaudeat, huc ſe
Conferat,hanc totis ſectetur uiribus artem.
Huic comes hęrebit grauis exploratio rerum
Intima naturæ paſſim ueſtigia ſeruans,
Tũ mora ſollicitos curſus remorata ſequetur:
Et uiſura olim ſtabilis patientia finem,
Mox labor,ingenuosq; mouẽs ĩduſtria greſſꝰ
Haud aberit,uitreumq; feret uas ſcilicet unũ,
Vnum opus, atq; unã ſecũ rem deniq; ducet.
Ille igitur tanto comitatu ſeptus inibit
Longũ iter,& lento peruadens omnia paſſu
Continuè miris oculos mentemq; repertis
Paſcet, & aſſiduum fallent ſpectata laborem:
Donec in arcana tectos tellure recludet
Theſauros ignotum argenti pondus & auri.
Eloquar? an uulgo prorſus non credita uerſa
Expediam primus? nec erat cum talia cœpi
Iam fari,mens iſta mihi,ſed compulit ordo
Integer,ut dictis etiam maiora reuelem.
Ille ergo ulterius procedens, ultima rerum
Secreta inueniet,queis ſe natura peractis
Oblectat,gemmasq; pari confinget ab arte.
Ac niſi dicendis ſupereſſent multa metallis,
Gemmarum forſan cauſas, ſedesq; referrem
Sepoſitas,quibus in ſpecubus natura beatis
Ludit,& in nulla magis hac mirabilis uſquam
Parte ualet ſummas uariando promere uires.
Perſpicuæ ut tellꝰ lymphæ cõmiſta minutim
Pura ferat gemmas,ut cæli motus,& ardor,
Sidereusq; ſitus certam præſcripſerit illis
Sedem gignẽdis canerem,nec gẽmeus unde
Irradiet fulgor,uariet color unde,tacerem.
Duricies etiam unde illis inuicta, necigni
Cedẽs,nec ferro, unde nitẽs diſtinctaq; miris
Interdum maculis facies, iam qualis Achaten
Æacidæ ornarat Muſis & Apolline felix.
Vos natura parens, nullacui motus ab arte
Prouenit,ò Diuæ parua concludere gemma
Spõte nouem uoluit proprijs inſignibus oẽs
Ornatas, mediumq; ſimul conſidere Phœbũ
Depoſito mitem cornu Citharaq; canentem:
His ut teſtatum ſignis mortalibus eſſet,
Quo numero & quali ſemp̃ pręſtatis honore.
Felicem tanto dignatum munere Pyrrhum,
Et fortunatos licuit quibus iſta uidere.
Indomiti hinc uirtus Adamãtis multa referri
Debuerat, Solis ut quondam Regibus eſſet
Cognitus,utq; uno tantùm quæſitus in auro,
Vtq; actus ferro durisq; incudibus ictum
Reſpuat,atq; etiam ferrum diſſultet utrinq;,
Diſſiliantq; ipſis incudes ictibus actæ.
Vt prædura adeò uis hæc corrupta recenti
Sanguine,calfactoq; hirci rumpatnr,& ictu
Crebro librantis grauiter per inania ferri.
Vt lapis acceſſu Magnes Adamãtis oberrans
Ferrum declinet, uel inhærens abdicet idem,
Irritaq; ut tandem faciat concepta uenena,
Et pellat de mente metus Adamãtina uirtus,
Omnia quæ quondã faſſa eſt uidiſſe Vetuſtas
Credula,nanq; horũ fortè experiẽtia Priſcis
Certior arriſit quæ non oſtendere ſeſe
Quiuit adhuc nobis,ſeu nõ genꝰ illud in auro
Congenitum pateat,ſeu ſic,ut pleraq; falſo
Nunc alia, hoc etiam non uero nomine dicãt
Artifices,ideoq; ipſa re prorſus aberrent,
Quo neq; quæ Veteres ſup his ſcripſere fatẽ-
Eſſe,ſed in dubiũ reuocari tradita poſſe (tur
Ipſa

Ipſa hęc contendunt manifeſtis omnia ſignis.
Nec uirides etiam fas hîc tranſire Smaragdos
Indictos,neq; enim color eſt iucundior ullus,
Quàm quo ſe tellus horis genitalibus anni
Veſtit,& oſtentat uultu meliore uirentem.
At mage nil uiret his,nihil eſt qd cõpleatęquè
Cõtuitu his oculos,ſatiet minus,ipſaq; multo
Obſcurata ácies intentu protinus ipſo
Aſpectu uiridis claret recreata Smaragdi.
Fulgurat ut picto uiola Carbunculus igne
Mox etiam canerem,uariuſq; ut fulget Iaſpis.
Concolor & fuluo radiat Topatios auro.
Innumeraſq; alias ſpecie, uel nomine tantùm
Diuerſas cœpto memorarẽ carmine gẽmas.
Verũ hęc iam ſatis eſt leuiter tetigiſſe uagãtẽ,
Atq; alijs mõſtraſſe uiã, qua tendere pergant,
Si quos fortè iuuat naturæ occulta ſubiſſe,
Hæc eademq; palàm dulci feciſſe Camœna.
Nunc age materiã,tantæ quam præſtitit arti
Natura,expediam,ne quis perferre labores
Incaſſum ſtudeat tantos,ſed grandia uitet
Detrimenta, quibus ueſani ſæpe tenentur
Artifices,longe primis dum rebus aberrant,
Quas capere, ac ſolas illos ſeruare decebat.
Eſt lucus ſummo ſecreti in uertice montis,
Fons ubi decurrit nitidis argenteus undis,
Et ſpecus exeſum tendens aperitur in antrũ.
Intus habet præſtans diuino numine Virgo,
Ruricolæ Glauram priſco quã nomine dicũt.
Huc denſos inter uepres anguſtus & aſper
Accliuisq; ægrè perducit callis euntem.
Veſtibulũ ante ipſum ſpeluncæ læuis & ęqua
Planicies, nõ ampla tamen,horrentib.umbris
Cingitur, ac fluuij ripis,& margine Tophi,
Obducta uiridi muſco ſpiſſisq; Corymbis,
Ingreditur uerò ſiquis feliciter,omnem
Continuò labem humanam,mirabile dictu,
Exuit,ac pondus ſubito mortale relinquit,
Et purus penitusq; leuis fit ſpiritus illi,
Quiq; aditus luſtret cunctos,agilisq; feratur
Per cuneos, quib.in medijs ſedet aurea Nym-
Aure9 & circũ thalam9: ſupraq; renidet, (pha,
Quin auri tabulæ pedibus calcantur euntũ,
Atq; ipſa ex auro ſplendet conflata ſupellex.
Taruiſijs:ne qua titubes in montibus antrum
Hoc pete, qui rebus tantis primordia quæris,
Quodq; illic uiſum fuerit precioſius,inde
Erue,nec ſumptu nimio,nec parce labori.
Nõ tamen aut uiuũ ſulphur, tremulumúe re-
Argẽtũ,uel quæ undãti delata uapore (pones
Exit ab his primum putrisq; infectaq; uena.
Sed purũ atq; omni purgatũ ſorde metallum
Accipies, cuius ſecreta in parte receſsit
Spiritus,& craſſa preſſus ſub mole latenter
Victitat,ac ſolui uinclis,& carcere cæco
Emitti expectat tenues effuſus in auras.
Quæq; erat innato ſubſidens pondere moles,
Iam leuis aſſenſu ſuperas contendat in oras,
Duraq; molleſcat naturam imitata per artem
Eximiam,retro quæ per conſueta reuerti
Imperat,ut longo ſeſe torpore recludat
Incluſum ſemen,uegetantis more,nec intus
Ardua conſtantis metuat iam uincula maſſæ.
Quod tibi ne mirum ualeat quandoq; uideri,
Pullulat interdum proprij uirtute uigoris
Auri perpetuum germen, ferturq; ſub auras,
Non ſecus ac ſumma fruticis tellure cacumen
Exit, & inde ſua ui ſeſe extollit,vt Iſtri
Accola felicis ſæpe illud ſtirpibus hærens
Capreoli in morem nati circundare truncos,
Implicitumq; etiam ſaxis inuenit obeſis.
Vtq; agiles ſerpunt ederæ,lateq; pererrant
Amplexæ lateres circum, pariesq; fatiſcit
Dirutus,ingreſſis rimas radicibus,atq;
Frõdibus,ac prętergreſſis latera obuia ramis:
Sic Topho inſeritur creſcentis uiuidus auri
Surculus,atq; intus partis explorat inanes,
Egrediturq; illinc,& ſe diffundit in auras,
Aut uariè illius ſummas complectitur oras,
Quaſq; tenet ſolidè cõſperſas purus inaurat,
Hinc duo præcipuè, quæ uerſet cura probati
Artificis,ſtatuo.quid primum ſeligat, & quo
Selectum pacto moderetur, & aptius edat,
Quo poſſit modico ſolui lentoq; calore.
Vtrũq; innumeris priſci inuoluêre tenebris,
Barbaraq; occultis rebus coniungere uerba
Haud dubij,centũ ſtatuerunt nomina, quorũ
Quodcunq; incertã ſignaret remq;, modũq;,
Multaq; quæ lepidi quondã finxere Poëtæ,
Quæq; ſacrorum olim ueri uox nuncia Vatũ
Protulit, his etiam ui ce ſunt interpretis uſi,
Singulaq; expoſuere, atq; inſeruere libellis
Ipſa ſuis patefacta,uelut cælantia pridem
Artis opus tantæ, cum porrò uana Poëtæ
Figmenta illecebris uacuas captantia mentes
Commenti,multo fuerint diuerſa loquuti.
Qui uerò incõprehẽſum & inenarrabile mu-
Diuinæ humanas aduẽtũ prolis ad oras (nus
Pręfati, haudquaq; parua hęc ſẽſere ſub ingẽs
Os illud tam magna ſonans myſteria Vates.
Hæc tamen, haud nullis noſtri ſuadẽtib.auſi,
Vel quòd eos ea uana fides tenuiſſe putandũ
Vel ſua quòd uarijs iuuit cælaſſe figuris. (eſt,
Quin etiam huic uni, quo ſe mollire metalla
Inuenere modo,cunctarum nomina rerum
Impoſuere, quòd hæc cunctis uis inſita rebus
Hæreat,incipiatq; omnes,& compleat una.
Cuncta adeò cunctis occultauere, neq; illi
Nequicquã interdũ ſeriẽ abrupere loquẽdo
Perpetem,& excurſus interpoſuere uacantis.
Ergo altè ueſtigia animis, & rite repertam
Materiam rebus tantis per deuia ſume.
Nam nõ una tibi regio dabit, aut locus unus.
Montibus at multæ ſpaciãtur Oreades altis,
Antra quibus cura eſt ſeruare, ingẽtiaq; intus
Munera, iam quorũ uenientes ſæpe remittũt
Participes,manibus puris & pectore ſi qui
Acceſſere illuc,dites ubi pectine eburno
Aurea perpetuo depectunt uellera Nymphæ,
Quæ prima heroũ pubes rate ſancta petiuit,

Nec timuit tantos per fluctus quærere ſũmis
Tũ ducib. ditẽ ſub Iaſone & Hercule Colchõ.
Alter inauratam noto de uertice pellem,
Principiũ uelut oſtendit, quod ſumere poſſis.
Alter onus quantũ ſubeas, quantumq; laborẽ
Impẽdas craſſam circa molem,& rude põdus,
Edocuit:neq; enim quã debes ſumere,magnũ
Inueniſſe adeõ eſt,habilẽ ſed reddere maſſam.
Hoc opus,hic labor eſt,hîc exercentur inanes
Artificum curæ,uarijs hîc deniq; nugis
Seſe ipſos, aliosq; ſimul fruſtrantur inertes.
Et nunc urentis latices,Bacchíue liquorem,
Nũc olidas miſcent lymphas, quæ mẽſtrua &
Appellãt,ueluti ſint,ut quę dulcia cõplẽt (ipſi
Pignora perfectis materna menſibus aluo.
Deinde coquunt lento ſpacioſi tẽporis igne
Aſſiduè inſtantes fruſtra,longiq; laboris
Præmia decepti tardè uentura morantur,
Nam uarias rebus formas adhibere ſerendis
Nõ puduit, quæ ſic naturę monſtra repugnãt,
Hoc opere in toto preſertim,quod nihil æquè
Poſtulat,ac quod ſit ſimplex,farragine nulla
Rerum alia expletũ,quã quæ tellure ſub alta
Continuò puri ſuffitu ſulphuris, atq;
Comparis attactu uiui conflantur in aurum.
Præparat aſt aliter alius,fortaſſe nec unus
Eſt modus,una modo res ipſa & pura reduci
Iam liquido uideatur,& in ſe ſola relinqui.
Ars hîc,ſed propius Naturã imitata,laboret,
Illic ipſa ſuum conſtans Natura tenorem,
Artificis ſed mota manu directaq; ſeruet.
Nanq; ubi compactũ ualida ſoluetur ab arte,
Expoſitumq; extra uenienti ui dabit ultro
Seſe opus, & certa fœcundum prole patebit,
Quod ſupereſt:ipſum ſecreta in ſede locabis,
Perpetuoq; calore,& longo tempore fotum
Exercebis, & huic ſenſim ſua pabula reddes.
Nec graue decreti ſpatiũ tibi temporis eſto,
Quicquid id eſt,certo nã prodit tẽpore quic-
Exoritur,donec perfectũ circuat orbem, (qd
Quo ſe uitalis profert in luminis auras.
Ac ueluti informis paulatim matris in aluo
Fœtus inaugeſcit,paruus dũ fingitur infans,
Sic locus exceptus dextrè,cui ſemina mãdes
Aurea,continuè producens illa fouebit,
Donec inoptatos adoleſcent edita fructus.
Tumq; miniſtrabis paruũ creſcentib.ignem
Principio,humentemq;,& corrũpentib.aptũ,
Temperiemq; illis, Mariæ quæ balnea dictãt,
Inter & humorem ſtatues interq; calorem.
Quodq; fimũ falſò appellant, & balnea, tantũ
Tu mitem ac proprium gignẽdis uſq; teporẽ
Sufficies æquus,neq; enim qui deficit,aut qui
Excedit calor, & medium ſeruare nequit:Sed
Alternat uariatq; uices,hic profuit unquam
Natis,aut certo naſcendis tempore rebus.
Materiã quoq; nec multam concludere parua
Pyxide curandũ eſt, modico nanq; ipſa calore
Haud poterit reſoluta ſuas expromere uires.
Id quoq; non opus eſt,nã cũ ſemel ipſe beati
Pulueris extiteris compos, nõ amplius optes
Aut multũ, aut ipſum rurſus cõponere, nanq;
Augebis quoties ulli tibi uenerit uſu.
Illud nec parui facies,quòd clara beatus
Signa dabit puluis tibi, cũ manifeſtus haberi
Cœperit,& uarios oſtendet rite colores.
Sed ruber in primis quanuis optabitur, albũ
Nõ tamẽ excipies,qn & magni quoq; pẽdas,
Atq; atrũ,nanq; hic operis tibi mõſtrat apertè
Principium magni,ſecretæq; hoſtia pandit
Prima uiæ,ignarũ fruſtra qua uulgus anhelat,
Et uaga multiuij callis diuertit in ora.
Ille iter inceptũ quondã,propiusq; peractũ
Iam mediũ, oſtẽdit, nec iã procul eſſe ruboris
Indicium, gaudet cũ uis humana propinquũ
Affore opus, quo non maius perfecerit ulla
Ars ullis adiuta opibus,licet ipſa potenti
Nil non ingenio peragat,quæ ſidera cæli
Suſpicit,atq; obit,ſignorũ inſpectat & ortus,
Cõſcenditq; polum gradib. ſubnixa ſuperbis,
Ac maris & terræ tractus metitur,& ipſas
Innumeras prorſus numero cõprehendit are-
Cæleſtis etiam concentus uoce referri (nas.
Edocet humana, fidibusq; imitata canoris
Aetherei ſeptem tentat diſcrimina cantus.
Arte etiam inuentæ Leges & ciuica Iura,
Arte urbes conſtant claræ, ſanctiq; ſenatus,
Arte regunt reges populos,exercitus arte
Ducitur,atq; etiã præſtans Dux imperat arte,
Ars & corporibus feſſis diuina miniſtrat
Adiumenta, quibus reparãt languentia uires.
Fertilis & terræ cultus non abnuit artem,
Cum dura ac ſterilis tellus manſueſcit arãdo,
Et ſecreta prius creſcunt uineta ſub vlmis.
Hæc igitur, quæ nos inter uerſantur ubiq;
Tractat, & illa etiã contemplans audet adire,
Quæ procul à nobis tanto ſunt edita tractu.
Quin bene ſi reputes,arti penè omnia certæ
Attribuit genus humanũ,nec dicere quicquã,
Aut facere illius recta ſine lege requirit.
Salue hominũ præſẽs ſimul & gratiſſima cura
Ars grauium, ſeu te ſancta de Pallade natam,
Seu famulam potius dicã ſub Pallade primã,
Nanq; ferunt illam propriũ ſeruaſſe pudorẽ
Semper, eã quãuis adamarit Lemnius heros,
Ex quo diſiecit patris caput ipſe ſecuri,
Prodijt unde ferox patrio dea prædita ſenſu.
Salue magna parens iterum, fœcunda uirorũ
Atq; operum,tibi tot ſacris è uatibus unus,
Quos æquo ad tantos greſſu procedere riuos
Par erat, Aonijs auſim conſpergere lymphis
Tantarum cauſas rerum caligine tetra
Obductas,atrasq; illis detergere ſordes
Et liquida ablutas aſpergine ferre nitentis
Ante oculos. ergo cum tu deprehenderis arte
Eximia ſeriem tantam, & manifeſta colorum
Signa,procul longi ſperes promiſſa laboris
Præmia,nanq; tibi diuino munere puluis
Pręſtò erit auripotens, parua qui quodq; mẽ-
Parte ſui purũ ſubitò cõuertet in aurũ. (tallũ

Ac

Ac ueluti modicus, si fortè coagula desint,
Caseus extemplo lympha resolutus & igni
Adstringit plena liquidi mulctraria lactis:
Cogit & alterius lac in se uertere formam.
Sic argenta sacer puluis liquentia sistet,
Sidereaq; auri specie donabit, ut omni
Præstêt, & nullo prorsus superentur ab auro.
Ipse etiam augetur puluis, ne fortè labores,
Neúe iteres opus expletũ semel, addere sũmã
Vim licet, ut minimus tuũ puluis deniq; uiui
Immensam argenti ualeat cõuertere molem.
Seu leuis & nulla demum non parte solutus
Spiritus ingreditur longa in penetralia densi
Corporis, & toto penitus se uiscere miscet.
Seu potius longo cõcoctus tempore puluis,
Cõpressusq; diu, multumq; & sæpe reductus
In sese, proprium cogit densetq; uigorem.
Vtq; Croci exiguus pura flos sparsus in unda
Immodicum grato diffundit odore colorem,
Plurima sic agitans cõtracto in puluere uirtus
Obuia percurrit liquidi loca cuncta Metalli.
Seu nulla hîc ratio est hominũ deprhẽsa sagaci
Ingenio, quare uis paruo in semine tanta est.
Herculei neq; enim lapidis si fortè requiras
Inuenies causam, qua ferrea uincula nectat,
Et trahat abiuncti pondus per inania ferri.
Nec minꝰ unde regat nautas, & uergat ad Ar-
Spectãtes parua clausũ sub pyxide sidus. (ctõ
Multa tetigit sacro iuolucro Natura, neq; ullis
Fas est scire quidẽ mortalibus omnia, multa
Admirare modo, necnon uenerare, neq; illa
Inquires, quæ sunt arcanis proxima, nanq;
In manib. quæ sunt hæc nos uix scire putãdũ,
Est procul à nobis adeò præsentia ueri.
Ne tamen haud speres artem perdiscere posse
Difficilem, atq; alijs grauiorẽ, percipe iã nunc
Quæ dicam, & posthac alta tibi mẽte reserua.
Quæ sciri poterunt, ea primùm sola putabis
Cognoscẽda tibi, dehinc ordine cętera disces.
In primis etenim rerum cognoscere Causas
Ne dubita, nam sæpe ferunt quærentibus illæ
Sese ultro faciles, si quem uia recta reducat
Continuis ad se gradibus, nec sistere detur
Ante illi, quàm se thalamo concludere possit
Quo se maiestas ueri ueneranda receptat.
Illic quæ fuerint fingendis prima Metallis
Semina uisuntur, quæúe his coctura serendis
Diuersas adeò coniunxerit ultima formas.
Nec minus apparet ratio qua posse Metalla
Ipsa uices præbere suas, alienaq; ferre
Imperia, aspicitur, necnon & gignere, si qua
Ars iuuet, atq; manuũ Naturæ porrigat almę.
Quin etiã ut sensim madeãt, & mollia perstẽt,
Magnũ opus, & quo nõ credas operosius ullũ
Esse aliud, nec quo magis ars se maxima iactet
Præterea haud aberit longè, quin cętera de te
Percipias ipso, nam uinclo iuncta tenentur
Cũcta uno, hincq; modꝰ lẽti deprehẽditur ig-
Et locꝰ, atq; decẽs lapidis mẽsura futuri, (nis,
Et color optato uariè sub puluere fusus,
Quoq; modo augendus, deerit forsitan ante
Conditus, & multo durarit tempore puluis.
Omnia quæ læto passim tibi certa patebunt,
Si rerum seriem longo seruaueris usu.
Et quandoq; probus non dedignabere forsan
His equidẽ dignas meritis persoluere grates,
Qui procul ignari linquens ludibria uulgi
Nunc iter ingrederis nobis ducẽtibus arctum
Vsqueadeò, ut paucos capiat, paucosq; remit-
Incolumes, crebris laceros qn ueprib.oẽs (tat
Id referat, nisi quos alta sub rupe relinquit
Errantes cæcis in flexibus, unde nec ipsi
Se unquã, mortalisúe manꝰ miserata referret.
Sed tu ne dubites sinuosa errare per antra,
Cæca reges filo uestigia, quod tibi nuper
Ostendi, ut tutus ferres tutusq; referres
Ipse pedem, quòd si finem assequerêre beatus
Optatum, Diuis ageretur gratia primum,
Deinde mihi meritò: tibi qui præsentib. illis
Consului, uerùm si non contingere metam
Fortè darent superi, cœptum sed sistere cursũ
Esset opus, casu quo sæpe humana laborat
Conditio, at saltem falsi mendacia uulgi
Exagitans, alios errantes cernere possis.
Illud sępe etiam in primis, iterumq; monebo,
Ne, si rara tibi contingat gratia cælo:
Nanq; aliunde sibi nemo sperauerit, ulli
Hanc uix insinues caro fidoúe sodali.
Nedum alijs referes, ea nec te noscere iactes,
Quæ scieris, uerũ secreto in pectore seruans
Tecũ habita, & tecũ tãtũ ipsa arcana reuolue,
Nã suspecta probis ars ipsa inuisaq; multis
Inuisos etiam cultores efficit artis,
Mendaces adeò multi quacunq; uagantur,
Multaq; polliciti uanè, quæ multa nec ipsi
Resciuere, neq; est illis ea noscere promptũ,
Qui recta, quæ nos ducit uia, prorsus aberrãt.
Multos quinetiam insignes, & cætera doctos
Vidi cuncta equidẽ tractare, & pẽdere magni,
Quęcunq; ignarũ probat ac ignobile Vulgus.
Quid? qui deridẽt oĩs, quæ maxima turba est,
Artifices, tanquam nihil hos intersit & illos,
Atq; uno pariter pendunt examine cunctos.
Sunt qui sæpe petant, quæ nã sit causa quòd
Aut unquã tantos inter, qui talia curant, (usq;
Apparet nemo, qui re miracula tanta
Cõprobet, idcirco nullã, quã dicimus, artem
Esse, sed ingentis nugas, & inania mentis
Insanæ commenta sibi manifesta uideri.
Sed quis tam fragili munitus robore pectus
Nõ queat hæc ulli nũquam reseranda tacere?
Nam quẽ non prohibet rerũ prudentia fari,
Quæ sibi cõtinuò, fuerint cũ dicta, nocebunt?
Tutus ab insidijs qua se uirtute tueri
Posset, qui præ se ferret, se condere paruo
Diuitias loculo ingentes, quib. undiq; regum
Et regna assurgunt, & opes, opulentaq; cedũt
Omnia, tanquã illis sint unis quæq; minora.
Thesauros igitur tantos componere siquis
Iam potuit, mirè sub amica silentia seruat,

Quod quoq; tu facies,neq; te desistere cœptis
Id moueat,nullos opibus quòd talib.auctos
Videris,aut uulgo sese ostẽtare beatos. (dent
Nec quoq; te grauia hęc,atq; importuna retar
Tẽpora, quæ nunquã miseri sperauim⁹ ante,
Hostis ut heu mites iuaderet has quoq; terras
Barbarus, & longo seruatam tempore pacem
Perderet usqueadeò, nedũ turbaret iniquus.
Nunc licet inuasas urbes,direptaq; passim
Oppida,nũc turpes prædas,raptusq; nefãdos
Audire,& miseris iniecta incendia uillis.
Naruisiã unde suam tristis flet Musa Bononi.
Turpatos etiam cultus,uiolataq; fœdo
Milite templa deũm, scelerateq; insuper usta,
Et confusa simul diuina humanaq; tantum
Bella nefas, scelerũq; parens discordia nectit.
Pectora quinetiam diro commota pauore,
Et concussa hominum paucis sic ante diebus
Cernere erat, ueluti dirarum agitata flagellis,
Vt sibi quisq; nouas trepidaret quęrere sedes,
Collectisq; opibus proprijs oneratus abiret,
Atq; solum linquẽs patrium se ferret ad urbẽ
Reginam,magna quæ cingitur amphitrite,
Tanquam illo sub tuta forent tunc oĩa cælo,
Quo sese quondam fugiens electa recepit
Gẽs Italũ, ut paruis scopulis seruaret & unda
Se modica, immensus totã cũ exureret ignis
Ita liam,accensus sæua penè undiq; ab omni
Barbarie, & multos duraret fotus in annos.
Quare age, quo magis hæc fortunæ subdita
Quę bõa mẽdaci mortales noĩe iactãt, (cernis
Illius aduersum uiolentos fulminis ictus
Præsidio hoc stabili temet munire labora,
Vt si fortè metus pauidos inuaderet unquam
Nos iterũ horrẽd⁹,quẽ Rex hominũq; deũq;
Iniustos potius conuertat iustus in hostes,
Ipse tibi atq; tuis & amicis cõmodus adsis.
Nanq; ubi diuinum secrete munus habebis,
Diuitibus cunctis opulentior ipse sub ala,
Aptius,aut loculo quouis,nulloq; labore
Quo te cunq; pedes, quocunq; in tẽpore tecũ
Omnia securæ gestabis commoda uitæ.
At si pax iterum nos exoptata reuiset,
Quã prope iam,siquid ueri mens augurat,esse
Credimus,& nobis missum diuinitus iri,
Quo potiore queas tranquillæ munera pacis
Exercere modo: quàm quo seu seria tractes,
Seu tibi sint cordi lusus, & honesta uoluptas,
Vtraq; tum frugi possis tum iustos obire.
Nã neq; auaricies,neq; honorũ insana cupido
Nec qui perturbant reliqui mortalia corda
Affectus,uarieq; mouent, & inaniter angunt:
Illecebris poterunt ullis te uincere,tanto
Præsidio, ac placidæ mentis munimine tutũ.
Sed neq; bellorum diri motus,neq; pacis
Alma quies tantũ moueant te quærere causas
Rerũ adeò obscuras,nec opes, nec cõmoda,q̃
Perpetuò quocũq; uoles tã multa seq̃ntur. (te
Verũ id præcipue moueat, quod munere di-
Hoc ipse euadas tãto,quo maxima possis (gn⁹
Intimaq; ingentum penitus primordia rerum
Noscere,quas facilè haud unquã Natura crea
Ni quis eã exteri⁹ iã nota adiuuerit arte. (rit,
Quę qui scire queat,felix queat haud min⁹idẽ
Esse, nec optandũ quicquã fortasse relinquat
Præterea,quod nõ inuentis talibus ipse
Posthabeat,lætusq; uelit feciſſe minoris.
Mens etenim arcanis solum contẽta reclusis
Gaudet pars nostri melior, nec plura requirit
Cum sese in ueri secessus intulit altos.

IOANNIS AVRELII AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE LIBER TERTIVS.

PRotinus optatos opulenti pulueris ortus
Exequar, hanc etiam solertes sumite partem
Artifices, animoq; diu uersate uolenti.
Maxima iam uobis grauium miracula rerum,
Ingenteisq; ausus, artisq; ex ordine summæ
Ignes, & spacia, & numeros, & pondera dicã.
In magnis labor est,necnon par gloria,siquẽ
Respiciunt placido præsentes lumine Diui,
Insequturq; ardens uelut inde accẽsa uolũtas,
Ne uos difficilis rerum experientia turbet,
Neu me dicendi nouitas ingrata retardet.
Tu quoq;, si quid adhuc tibi,quæ præluſim⁹,
Tentarũt pectus,uotis persępe uocata (almũ
Nympha mihi,dudum sacri custodia fontis
Extremam tantorum operum ne desere curã
Hanc nostram oramus. Nec,si quæ maximus
Ille tuus cecinit Vates ornantia supra (olim
Tellurem cõplexa foues, cõtemnere prorsus
Inducas animum, quæ nos imitamur,& ipsis
Illius impressis quæ nunc uestigia signis
Ponimus internæ scrutati uiscera terræ,
Ne uelut ex alto penitus despecta refutes.
Quin uideas siqua pariles ea figere sorte
Conamur paruo uadentes grandia passu,
Sic eat æternum puris tibi leniter undis
Mincius,& tenera prætexat arundine ripas.
Principio spõtis propriæ,semotus ab omni
Sit cura,& uitam tranquilla per ocia ducat
Secretus,latitansq; etiam, cui talia curæ.
Illi sit non ampla quidẽ, sed commoda multis
Tractãdis dom⁹,&uulgo quę abiũcta recedat
Quaq; locis habeat secreta cubicula certis:
Quo nullis aditus pateat:ni forsitan ipse
Iusserit huc famulos non nil inferre minister,
Qui neq; q̃d gestent norint, nec cuius in usũ.
Hic breuis æstiua spaciantem porticus aura,
Et modica exceptũ brumali tẽpore seruent
Atria,contineantq; domi,nec paruulus absit
Hortus,ubi uacuum toto se exerceat anno,

Et

Et uelut huic tantùm ſtudioſè deditus inſtet,
Semina nunc olerũ properanti ſeligat ungue:
Nunc eadem excultæ telluri condita mãdet,
Mox animũ, atq; oculos paſcat florentib. her-
Huc etiã iterdũ dulceis admittat amicos, (bis
Diſſimuletq;, domi quid agat, gratoq; ſodales
Detineat luſu captos, ſuauiq; lepõre.
Interea non ille tamen ceſſare calorem
Occultum ſinat, Aurigerum ſi fortè locarit
Semen, ubi proprios æui iã compleat orbes.
Aut ſi id continuoq; igni, multoq; labore
Abſtruſum in venis auri perquirere tentet.
Atq; ideo haud ab re fuerit, quæſiſſe fidelem
Muneris egregij ſocium, longiq; laboris,
Interiore domus ſe qui tum parte recondat,
Inque uicẽ partitus onus curanda miniſtret.
Eſt etiam non illa quidem poſtrema beati
Artificis ratio, qua ſe commendet, & ipſum
Dijs opꝰ eternis, neq; enim ſine numine diuũ
Hęc ueniũt, neq; ad hęc ulli adiſpirare licebit,
Qui non ritè deos ſtuduit ſibi adeſſe precãdo.
Ipſe ego, qui tantùm hæc tenui nunc carmine
Pãdere, ter Muſis feci pia uota, precesq; (tẽto
Intendi manibus ſupplex, & pectore puro,
Vnde mihi inſolitum cælo adſpirare fauorẽ,
Paulatimq; nouas in carmina ſurgere uires
Sentio perq; altos colleis, atq; auia ferri
Per nemora incertus uideor, ducor ſed auẽti
Mente tamẽ, quo fata ferũt, ut primꝰ amœno
Ex Helicone ſacra referã mihi fronde coronã,
Primus & Aonijs intextam floribus Aram,
Quæ mihi cum fuerit teneris erecta ſub annis
Et Phœbo, Phœbiq; choro, Genioq; potenti,
Stat maris Adriaci ſecreto in littore ducta (dis,
Ad culmen, placidis qua fertur Ariminus un-
Aut rapitur torrens uaſtũ uiolentus in æquor,
Inclyta dũ ſubter pontis monumenta uetuſti
Præterit, & dulcis undas permiſcet amaris.
Propterea inceptas artis, operumq; labores
Proſequar indictos prius, & fumantia circum
Tecta ferar Diuũm, tenues qui follibus auras
Captant, & liquido diſtendunt ære caminos,
Et iam Cyclopum fremitus audire uidemur
Cominus ingentes, cælumq; incudibus actũ
Murmurat, & lõgo Chalybũ ſtridore liquẽtũ
Inſolitisq; mihi reſonat mugitibus Aetna.
Seu quis ſementẽ faciendi quæritat Auri,
Seu prius Argenti rectè primordia poſcit,
Noſſe gradus primũ uarios ne ſpreuerit ignis.
Sũt plures etenim, per quos ꝓcedat, oportet.
Sed duo præcipuè, Naturæ eſt æmulus alter
Tranquillæ, aſt alter uiolentæ conuenit arti.
Nititur hic operum immenſa ui trudere ſemẽ
E ſolido innexum miris campagibus Auro,
Cũ prius ut tibi mox referabo, ſolueris aurũ,
Reddideriſq; humens, necnon & putre, ſuba-
Vt facilè id ualido demũ patiat ab igne (ctũq;
Exhaletq; tumens, atq; in ſublime feratur.
Exemptum fouet ille, nec excedentis adurit
Tum uirtute caloris opus, frigere nec ante
Permittit, quàm ſe mirè componat, & ante,
Quàm ſeſe propria perfectũ ſponte reponat.
Hîc mihi compoſita dedatur mente Miniſter,
Magna etenim referã primũ, tũ plurima fãdo
Cõmodꝰ expediã, quę priſca & barbara turba
Subticuit, quæũe ipſam etiã celaſſe uolentem
Crediderim, aut uerbis neſciſſe potentius uti.
Hæc ideo lingua nunc illuſtrare Latinorum
Auſus, quinetiã numeros his addere conor,
Grata magis doctas ueniãt ut miſſa per aures.
In primis auri lamnas, ramentaũe puri
Accipiens, crebris contundes ictibus, atq;
Pulueris in morem triti, aut fluuialis arenæ
Diminues, longumq; teres, quo deniq; putri
Humore ex ſeſe interius reſoluta liqueſcant.
Proderit huc etiam largos infundere rores
Seminis interdum proprij, ne fortè alienum,
Vt docui ſupra, quicquam miſcere labores.
Ni quòd multa queat cõnectere, forſitã addas
Quodũe etiã ſparſum rebus cõmuniter inſit:
Nam ſimili gaudere ſuo ſimile omne putato,
Atq; etiam exterius ſimili quodcunq; iuuari,
Præſertim cum naturam natura requirat,
Atq; amplexa parem cõtraria cuncta recuſet.
Sic quoq; nõ digitis, aut plectro pulſa, moue-
Fortè fidis, tanquã fidib. tũc aſſonet ictis (tur
Ipſa, quibus fuerit concordi conſona uoce,
In cunctis adeò rerum cõcordia pollet. (par,
Quare id ne pigeat, quodcũq; eſt, quęrere cõ-
Aut ubicunq; latet, ſeu montib. abditur imis,
Vel maris eruitur ſcopulis, aut fontib. hæret
In medijs, alto uel ſe producit olympo,
Seu quacunq; patet, ſeu parte abſcõditur oĩ.
Quicquid id eſt, totoũe orbis ſe corpe miſcet,
Cuius prævalida tam compacta reſoluas.
Ergo ubi iam humeſcent, anguſti uaſis in alto
Fundo compones ipſa hæc non ordine nullo,
Nanq; ꝑ æqua tibi maneãt diſpãſa neceſſe eſt,
Vt calor ex æquo penetrãs per cuncta feratur
Vnus, & ex omni compellat parte uaporem.
Nũc, quibus exceptũ rebus cõponere poſſis,
Inſtituam: Vas illud, ubi perferre calores
Immenſos opus eſt aurum ſic ritè peractum,
Eſt genus indomitæ mirum telluris, Hiberus
Quã foſſor uitreas Italûm trãſmittit ad artes.
Hac etenim argilla fictis uitrarius ollis
Vitra liquat feruens, eademq; liquentia totas
Noctes atq; dies longo depurat in igne.
Hanc igitur primùm creta compone tenaci,
Qua figulus currente rota ſurgentia profert
Vaſcula, & his pergit gratas inducere formas.
Eſt etiam Euganeis tellus in collibus atra,
Sulphurei ad fontes Aponi quà ſemita ducit.
Nec minus effoſſis puteis quandoq; ſubalba
Eruitur, marmor referens perſæpe uetuſtum.
Quas ut tu cunctas unà coniungere cures,
Eſt opus, atq; adeò manibꝰ miſcere ſubinde,
Vnam quo pariter poſſis inducere maſſam.
Inde ſcyphi ſpeciem oblongi ſimulantia finge
Pocula, queis etiam parua circundare zona

Os ſummũ ſtudeas, illis aptentur ut altè
Vitrea uaſa ſuper tenues captura uapores.
Nec minor illa quidẽ fuerit tibi cura Camini,
Quo ualidũ accendas ignem, multumq; diuq;
Accenſum ſumma foueas induſtrius arte.
Hunc igitur duplici munitum pariete firma,
Compoſitoq; aptè limo duc omnia circum.
Nec mihi diſpliceat uinclis pręcinctus & ære,
Et ſilice intectus dura, quæ tegmine ferri
Fortior, hoc melius tanti uim perferat ignis.
Hãc quoq; cõtinuo multoq; foramine cõple,
Vaſcula quo poſſis illic tam multa locare,
Quàm multa eſt operi ſatis; & q̃ multa labori.
His ita cõpoſitis, cum primũ accẽderis ignẽ,
Aeſtuat is clauſa rapidus fornace, feritq;
Vas recta inferius, totumq; igneſcere cogit.
At proprio quõdã ſpecies madefacta liquore
Aurea, quis credat? tamen hæc uidere periti,
Soluitur, & ſpondæ paulatim uaſis adhæret,
Mox petere hinc ſenſim uiri cõuexa uidetur,
Duraq; quæ quondã fuerat, & denſa, grauiſq;,
Mollis habet, uolitatq; leuis, & rara fatiſcit.
Quin niueo candore etiam fucata renidet
Principiò, mox cæruleo pallore repente,
Et uiola leuiter tincto perſunditur omnis,
Quæ prius aſtrorum cæliq; imitata colorem
Fulſerat, atq; Auri fulua perſtabat in aura.
Non tamen indiciũ faciẽt hæc una, ſed ipſum
Illius interea licet obſeruare ſaporem,
Hæſerit os circum uix perceptus amaror.
Indicio eſt etiam ſonus hinc obtuſus, & aure
Deprehẽdi haud facilis, necnõ odor haud gra
Sulph. extẽplo paulũ ſpirauerit atri. (uis, & ſi
Quid? qd & interdũ liquidã ſe fundere in un-
Ipſa uidetur itẽ, quæ ſurſum repſerit offa, (dã
Vſqueadeò non grande ſemel mutarier Aurũ
Viſũ eſt, & ſuperas ferri graue põdus in auras,
Hic liquor eſt, qui ſi certo ſit tempore lectus,
Bina miniſteria ex ſeſe præſtabit abundè,
Alterũ, ut hinc aurũ proprij quãdoq; liquore
Seminis infundas, ipſum cũ ſoluere primum
Cœperis, & prima ſimul id contrieris arte.
Alterũ erit, quòd cũ hic doctè ĩmiſcebitur hu-
Forſitã aduectas Indo de littore Baccas, (mor
Cum ſenio obductæ non nil pallere uidẽtur,
Reſtituet quondã proprio candore nitenteis.
Aut ex arte nouas etiam, ſi fortè cupido
Id facere inceſſit unquam tibi, fingere poſſe
Perſpicuo inuenies illo puroq; liquore.
Qd ſi quãdo ſequẽs rerũ pulcherrima, quod-
Egregiũ meditari op⁹, & cõponere uelles, (dã
Pulchrũ æque haud q cq̃, nec tã mirabile poſ-
Deligere, humanã qd tũc imitere p artẽ, (ſis
Has adeò circum ludit Natura creandas,
Seu cũ ſe ſummo pãdũt in marmore Conchę,
Vt genitalis eas anni ſtimulauerit hora,
Implenturq; leui cõceptu roris hiantes,
Et grauidæ certo mox edunt tẽpore fœtus,
Aetheriuſq; illis fit candens Vnio partus.
Siue animaduertas, cur non ſe roſcidus unã
Induat in ſpeciem ſimili conceptus ab ortu,
Nanq; ubi ros purus cupidis influxerit illis,
Conſpicitur toto diffuſus corpore candor.
Turbidus at fœtum prorſus ſordeſcere cogit.
Quem rurſus uideas cælo pallere minante.
Quippe illo cõſtãt, cæliq; his maior ineſt uis,
Quàm maris, hinc uariãt, & p lurore uiciſſim
Nubilis eſt illis color, aut pro luce ſerenus,
Dum fouet alba ſenis Tithoni Aurora cubile.
Hinc etenim paſci tunc illas cernimus, & cum
Se tempeſtiuè ſaturent, grandeſcere fœtus.
Comprimitur uerò, ſi fulgurat, ipſa repente
Concha pauẽs reſtatq; minor ieiuna timẽdo.
Verũ ſi intonuit, pariter compreſſa pauenſq;
Inflatã uento ſpeciem, & ſine corpore gignit.
Atq; hi concharũ uerè perhibentur abortus,
Nam cute multiplici ſani conſtare feruntur,
Et penitus ſolido compleri corpore partus,
Atq; ita, quo callum reputes id corporis eſſe,
Quod ſale permulto ſoleant purgare periti.
Id mirum eſt, cælo tantùm gaudere ſereno,
Sole rubere illas, cãdorẽ & perdere, & ipſum
Cuſtodire ideo merſas pelago altius, atq;
Se radij ualeant uſquam contingere Phœbi.
Flaueſcunt tamen, & rugas traxere ſenecta,
Nec conſtat uigor ille, niſi durante iuuenta,
Quem petimus, ſic his etiã longa officit ætas.
Hæret & interdũ duris uetus Vnio conchis,
Quẽ neq; ab his ualeas niſi forti auellere lima,
Quãquã oĩs pariter p prio ſit ĩ ęquore mollis,
Exemptus uerò dureſcat protinus idem.
At ſi fortè manum capientis præuidet ipſa
Concha, ſtatim cõpreſſa operit ſeſeq; ſuaſq;
Intus opes, ſe gnara peti uiolenter ob illas,
Atq; ita præueniens acie proſcindit acuta
Sæpe manũ, & pœnas decepto ſumit ab ho-
Deniq; quod ſolers ſũmi prudẽtia Vatis (ſte.
Eſſe apibus circa regem miratur, id ipſum
Obſeruare ferunt Conchas, ut grandior æuo
Imperet, atq; alias paſtum præcaſſida ducat:
Quæ ſi fortè capi, nam hæc urinantibus una
Cura eſt, contingat, palantes protinus omnes
Includi reliquas facile eſt tum retibus, atq;
Incolumi quo maior erat fiducia rege,
Hoc illis capto ſubit inconſtantia maior, (eſt.
Vſqueadeò in cũctis ductorẽ amittere magnũ
Præcipua his uerò dos eſt, æquiſſimus orbis,
Cãdor itẽ æthereus, tũ limpid⁹ undiq; ęquor,
Et magno pariter iuſtũ ſub corpore pondus.
Sed ſatis hæc, nequa uidear cõtendere ſũmis
Ipſe uiris, meritò ſibi qui peperere uirentem
Semper, & in nullo languẽtem tẽpore laudẽ,
Nec mihi certandi ueniat tam uana cupido.
Tu modò, cũ dabitur, collectũ ritè liquorem,
Nam non ſæpe fluit, tantos ſeruabis in uſus.
Nanq; illo ſparſus pallens prius Vnio candet,
Quin nouus efficitur, ſi poſt cõponere cures
Cætera, quæ cura nihilo maiore parantur,
Vt referũt, qui hęc egere & ſcripſere docẽtes.
Poſſem multa tibi quærentum inuẽta referre
Artificum,

Artificũ,qui dum res has ſcrutantur, & errant
Nunc huc nunc illuc,alienaq́; ſæpe ſecuti,
Quâ peterẽt,miranda aliàs, nec cognita pridẽ
Inuenere,quib.fruitur nunc vita repertis.
Vt qui vitra adeò varias imitantia gemmas
Effecere prius,necnon qui Nitra Salesq́;
Iniunxere ſimul lymphis & Alumina primi,
Seiungiq́; alijs Aurum docuere metallis.
Vel qui tot nobis etiam oſtendere colores,
Purpureũ viridemq́;,aut quo cæleſtia tecta
Interpicta micant,& crebris ignibus ardent.
Seu quem floriferi tranquillo tempore Veris
Lęta maris ſummas ſpargit Galathea p vndas.
Quem facere eximia ſi qua cupis arte colorẽ:
Nanq; illum nobis etiam natura miniſtrat
Inuentum ſcabris in rupibus, hic tibi nulla
Proueniet de parte magis,quacunq; vel arte,
Cærula qui placidi referat Neptunia ponti,
Quàm qui prætenuis flauo detergitur auro,
Hunc adeò ex ſeſe profert & detegit vltrò
Aurea Cyaneo conſpirans aura colori,
Cum floret miræ in morem rubiginis aurum
Suſpenſum ſupra os ollæ candentis aceti,
Marmoreoq́; etiam cõpletæ puluere primũ,
Deinde ſimo in putri,iugíue humore repoſtę.
His ergo atq; alijs, quos enumerare colores
Longũ eſſet,cũcta in tabulis ſimulata reponũt
Pictores,quæcunq; procul propiúſue videri
Contigit,vt Priſci mira expreſſere,neq; vlli
Non eadem mirè nunc & pinxere Minores,
Quos meus ingenio cũctos imitatus & arte
Iulius,effingit quicquid natura ſub ipſis
Expoſuit diuerſa oculis,ſeu ſurgere montes
Aerios,imasq́; ſimul ſubſidere valles,
Collibusatq; etiã introrſum protẽdere hiatus
Aſpicias,vacuisq́; ipſos ſe findere rimis.
Seu petere exiguo cõprehẽſos margine cures
Proſpectu latè campos,& florida rura,
Fluminaq́; immenſas inter currentia terras,
Et maria,atq; lacus, viridiq́; in gramine fõtis,
Quo Nymphæ,Satyriq́;,& monticolę Syluani
Conueniunt,cæloq́; illic & ſole fruuntur
Quiſq; ſuo,varijs intenti luſibus omnes.
Multaq́; præterea,quib.artes haud pudet vti
Ceu proprijs reliquas,ſi qua ĩmiſcere metallis
Pergit ritè manus,vt cũ ſpirantia quondam
Aera Myrhõ,vel nũc eadẽ cũ excudere Criſpo
Certat fingendi præſtans & fundere iuxtà,
Multaq́; conſtruere,& multa admiſcere,ſuũq́;
Sufficere his ignẽ doctus. Nec inanitér illum
Crediderim arcanã meditatũ plura per artẽ,
Qui genus id nuper tormenti ex ære peractũ
Horrendũ miſeris edit mortalibus,altos
Quo murorũ apices lõgè quatit,& graue põdo
Machina terribili iaculatur in aëra bombo,
Quo tellus tremit aſſultans, atq; oppida circũ
Icta procul diro ſtrepitu, ceu fulminis,horrẽt.
Quales attonita ſtupidi percepimus aure
Littore nũc Veneto,Pataui dũ magno ad vrbẽ
Rex ſedet,& latos diuerſo milite campos
Occupat,at cõtrà Venetus ſe exercitꝰ intrà
Continet,& varijs arcet terroribus hoſtem.
Sed quid in hæc fando diuerſi venimꝰ? an qd
Nos & agit, q nũc vertit ferꝰ omnia Mauors?
Pierides cõtra contendite: nam neq; vobis
Vnquã aberũt,auſint q talia: ſed neq; munus
Ingratũ eſt qd cũq; paro: nãq; hoc mihi tantũ
Iuſsiſtis, quod & ipſe lubẽs præſtare laboro,
Aequꝰ in his quãuis labor eſt,& gloria diſpar.
Nunc age continuus calor,& ſecretior ignis,
Quo fouet ac reficit ſeſe vis ſeminis intus,
Edetur,tempusq́; ſacri geniale Hymenæi,
Perpetuisq́; almi ſuccenſa cubilia tedis
Coniugis,& veri Veneris dicentur Amores.
Ergo niuem cùm tu vitro deraſeris auri,
Hanc Hyali paruo rurſus in vaſe repones,
Cuius item modicũ feruenti os obſtrue vitro.
Tum tibi ſeu lapide exciſum formare caminũ
Siue luto fictum,ſtudeas,cui ſubdita lampas
Ardeat aſsiduum producens vſq; teporem,
Quem ſuper impoſitus dẽſè cinis aurea ſeruet
Semina,quæ fundo phialæ claudãtur in imo,
Et vitreo dum vaſe diu concluſa coquuntur,
Oſtendant prima varios in fronte colores:
Nãq; ipſum quoniã præ cũctis quęrimus atrũ
Poſt quater vndenos ſoles cũ noctibus actos,
Vnde color tota candens educitur arte,
Ex atro ad candentẽ alios extare neceſſe eſt,
Quos ſpectes medios inter contraria ſenſim
Apparere tibi: nanq; hoc natura requirit,
Quo ſibi cõueniat concors,atq; vndiq; tota,
Nec niſi decurſis ſpacijs extrema tenebris:
Omni nanq; dabunt tibi tot ſe parte vidẽdos,
Quot trahit aduerſo ſolis ſplendore colores
Iris,vbi terris cælo incuruata recumbit.
Aut quot ſæpe leui motu variata videmus
Colla referre auium,quas Iuno iungere curru
Ante alias omnes volucres dignata, ſuperbis
Centũ Argi voluit prætexere lumina pennis.
Aſt vbi ſe fuſco perfuderit ipſa colore
Maſſa,putes proprium te ſuffeciſſe teporem,
Quo femella marem ſuaui cõplexa foueret
In gremio: aſt illi ſenſim inſtillaret amorem
Fotus amans,dulciq́; ſimul langueret vterq;
Connubio,& ditem proferret deniq; partum.
Hinc ea paulatim pullam deponere veſtem
Incipit,& ſeſe pallenti obducere palla,
Inq́; dies minus atq; minus pallere,neq; vllo
Ceſſare interea momento temporis vnquam
Sæpius innumero conſperſa colore viciſsim,
Quin albere iterum maturet fœdere tanti
Coniugij iuncto,quo iam reſoluta latenter
Putruit,& vires quo nunc recreata reſumit.
Hìc igitur ne qua tepidum ſummoueris ignẽ,
Et genitalem intus vim vi ſubeunte foueto,
Ales vt aſsiduè tepidis ſuper incubat ouis,
Naſcendisq́; adhibet pullis intenta vigorem.
Quem tu continuè morem ſeruare memẽto,
Hanc vt,dum Phœbi circũ ſe verterit orbis,
Plurimus exacto cõprehẽdat tẽpore candor,

Hæc tibi tangenda eſt duranti deniq; meta,
Hic equus eſt ſoluẽdus, & hîc iam terminat ę-
Quo curſũ tenuiſſe diu lætere laborũ (quor,
Tantorũ, & longum patienter multa tuliſſe,
Ac iam tempus adeſt, quo felix præmia ſumas
Debita, quæ tanto demũ ſudore pararis.
Accipies igitur viui de more ſubactum
Argenti pondus, triquetroq́; in vaſe repones,
Quo calefacta ſolent immiſſa metalla liquere,
Cũq́; tibi in medio vas ipſum aptaueris igni,
Cœperit & miſſo ſurſum ferueſcere fumo,
Pulueris exiguam perfecti proijce partem
Deſuper, & tantis ſuccendas follibus ignem.
Nanq; id cõtinuò, quod tu mirere, liqueſcet
Argenti in ſpeciẽ, quam fuſam deinde canali
Anguſto in gracilem videas dureſcere virgã.
Nõ tñ hîc prorſus ſiſtendũ eſt, eia age longum
Ingreſſo tibi reſtat iter, quo pergere cura
Strenuus, & quondã felicem perfice curſum.
Nec mihi det vitio quiſquã, ſi cõdita clauſtra
Naturæ reſerare nimis, vel inutile forſan
Humano quicquam generi proferre videbor,
Cum, veluti cunctos auro diteſcere vellem,
Ipſum qua fieri poſsit ratione docere
Tentabo, abſtruſum quod ſic natura ſub imis
Mõtib. occuluit, quo gens humana p omneis
Id peteret patiens atq; exantlata labores,
Quóue vno precijq́; modũ ſummãq́; tenerẽt
Morales, illoq́; foret mutatio rerum
Aequior, & varias inter cõmercia gentis
Apta magis. Quòd ſi certa produxerit arte
In lucẽ id quiſquã, vulgoq́; vt pergat in vſum,
Fecerit, atq; ideo precioſum vt vile putetur,
Cõtinuò exciderint reliquæ tã ſegniter artes,
Quantũ hæc extulerit caput indefeſſa, neq; ip
Fortè pater curis acuet mortalia corda (ſe
Amplius, inde graui paſſus torpere veterno
Omnia, vel potiꝰ ſceleratũ mox genus omnẽ
Iuſſerit humani ſpeciem mutare decoris,
Ipſum autem, vt varijs agitauerit antè periclis
Autorem ſceleris tanti, aut detrudet ad orcũ
Fulmine, vel celſa religatũ in rupe perennes
Aeternũ pœnas coget dare: nam q̃d Olympo
Oſſa ſuperpoſitus, necnon & Pelion Oſſæ
Cœumq́; Iapetumq́; magis ſęuumq́; Typhœa
Finxerit horrẽdi Iouis ira, & fulmine dignos?
Aut magis ętherei ſubductus ſedibus ignis
Caucaſea meritũ volucriq́; & rupe Promethea
Quã, q̃ hac imprudẽs aurũ inuulgauerit arte,
Dignus erit pœna ſimul vt multetur vtraq;?
Cauerat hac princeps re forſan Claudius vna,
Flexibile vt fieret mirando examine vitrum,
Detraheret ne q̃d precia olim impoſta metal-
Vidit idẽ inferior lõgo pòſt tẽpore Cęſar (lis.
Ipſe etiam fortaſſe, artis cum perdere tantæ
Artifices voluit, iuſsitq́; exurere librum
Multorũ aggeſtũ cumulũ, dum fortè peragrat
Milite cõpoſito Aegypti ditiſsima regna,
Et timet imperio Romano prouidus arte
Ex illa, & multis opibus tunc inde paratis.
Quin fruſtra Phaunꝰ Pico ſatus, & Iouis almꝰ
Ipſe nepos, merita ferretur laude, quòd olim
Primꝰ ad Heſperios ſpecubus de pmpſerit al-
Argenti latè venas, primusq́; per ipſum (tis
Aurum aditus tantos tellure recluſerit ima,
Horum conditio ſi qua vileſceret arte.
Verùm id non agimus: nõ omnib. oĩa nanq;
Scribimus, hac tota vulgus ſed parte peroſi
Ludimus, & pcul hinc certũ eſt arcere pfanũ,
Et terrere etiam ſcriptis, ne attingere ſenſu
Speret, quę paucis canimꝰ prudẽtibus, & quę
Non tañ artifices, ſed vt olim cætera, tanquã
Scrutantes opus id naturæ, dicimus, & quæ
Vix illis pateant magno percepta labore,
Qui moniti nobis digniq́; ad tanta vocantur.
Præſertim cum ritè volunt indicta relinqui
Nõnulla, aut dici ſcelꝰ eſt ea quippe nefandũ,
Ni penitus cæcis ambagibus inuoluantur.
Ac nõnulla etiam (quod parcè nos tamẽ vltrò
Fecimus) interdum ſparguntur falſa: neq; illic
Omnia præcipuè credas tibi vera referri,
Ars vbi ſecretos duci tentatur in vſus,
Atq; vbi quo pacto ſeſe experientia promat,
Prodimus addicti perplexæ legibus artis.
Quin vbi naturæ vires aperimus, & artem
Illius aſſeclam decernimus, atq; vbi primùm
Eſſe hanc, mox quę ea ſit, oſtẽdimus, oĩa paſsi
Vera tibi porrò occurrẽt magis, & magis inde
Omnia percipies, quæ ſunt ducẽda ſub vſum,
Quã illinc, artis vbi nobis modus ipſe doceri
Eſt viſus, noſtroq́; parens fieri documento.
Nec fuit hæc fandi tantũ ſententia, quantum
Hîc mihi neſcio quis furor incidit, vnde fauẽti
Numine non trito ductarer calle ſub alta
Culmina Pieridum, lętosq́; inuiſere colles,
Et fontes haurire ſacros, & carpere frondes
Sperarem, doctæ iam præmia frõtis honeſta,
Atq; adamata mihi, & multos quęſita p ãnos.
Hæc nam ſollicitas inhibent ſolatia curas,
Hic amor, hæc vacuá tenet oblectatio mentẽ,
Gratiaq́;, atq; vna hæc aĩm cõplexa voluptas
Explet, & hinc totũ percurrũt gaudia pectus
Gaudia Caſtalidum dono conceſſa ſororum.
Ergo hinc digrediens edico, ne quis ab igne
Amoueat, q̃ rexit opus, ne fortè remittat
Conceptum durante diu virtute calorem:
Sed contrà intendat potius, quo pferat ipſum
Tacta manus tamẽ artificis, ne qñ mouentem
Vim ſeſe excedat calor, at tam iugis & equus
Perduret, quàm læta illum natura ſequatur.
Ergo, quin pergas, tũc te mora nulla retardet,
Deſieris cum iam vlterius proferre nitorem
Sperati & demũ iam tum candoris adepti:
Sed tamẽ vt properes obſtet patiẽtia ſemper
Fida comes, quæ te pariter ne lõga moretur
Ipſa dies, faciat. neq; enim tibi tẽpore parta
Tanta breui ſperes, quæ ſi cõquirere poſsis,
Nulla aquè q̃renda alia, aut optáda relinquas.
Hîc itaq; vlterius poſtquá proceſſerit ignis,
Nõ vnus color, aut facies ſpectanda, ſed antè,

Quàm

Quàm tibi purpureus ſe ꝓferat ipſe videndū,
Paulatim croceo perfuſus candor amictu,
Et variè immutans, totū durabit in annum,
Cum ruber oſtendi mox cœperit, atq; ſub altā
Perſpicuus florere cutim, violæq; rubenti
Aſsimilis, iuxtaq; nitens Tyrio hyacintho.
Haud tamē hìc etiam ſiſtas, ſed protinus vltrà
Perge, nec à recta, qua te via ducit, aberres.
Tum tibi ne in mentē veniat, nec ſuadeat vllꝰ,
Vt quicq̄ immutes ignē, ni fortè parumper
Intendas, quē ferre tamen vel tangere poſsis,
Cum libet, illæſus, quę ſit tibi meta, modusq;,
Quo nihil hoc toto ſeruandū tēpore credas
Eſſe magis: nāq; hoc naturā imitabere tantū.
Cætera, ſi pecces aliq̄d, vel fortè relinquas,
Corrigere, aut rurſus cōponere, nil ꝓhibet, ſi
Rectè animaduerſa hæc pridē, & q̄ſita fuerūt.
At ſi deſiſtas, quo vis intermoriatur
Ignea, continuo quę fœtū fomite paſcit,
Nil agis, & ſubitò cum primùm deſinet ignis,
Cuncta ruent, quæ non vlla reparaueris arte
Amplius, ac fruſtra tentes fulcire ruinam.
Verùm ſi contrà ſtudeas augere calorem
Impatiens, pigeatq; moræ te, protinus illud
Amittes, longo quod dudū tempore quæras.
Propterea aſsiſtens operi bombycina lychnis
Nunc ipſe imponas filo contorta trilici,
Nunc oleo demiſſa leues, eademq; retorto
Profer acu, aut putres cōtūdas forcipe fūgos.
Contemplator item, cum ſe mutauerit aër,
Sumpſerit & vires iam tempeſtatibus æquas,
Si media, vt par eſt, torrenti æſtate caleſcet,
Et tuus hic etiam nolens augebitur ignis.
At ſi frigeſcet gelidis Aquilonibus aer,
Et tuus hic etiam nolens ſedabitur ignis.
Tu verò, ſi frigus erit, mox addere primis
Fila tribus ſapiens accingere, quæ tibi ſperes
Eſſe ſatis, ſed ſi æſtatis ſupereminet æſtus,
Occurras, demasq; celer quæ adiūxeris antè.
Aut latera extēplo attenua nimis ampla cami
Et graciles illi ſpōdas aptare labora. (ni,
Aut contrà, tenuis paries vbi fortè maligna
Ex ſeſe admittet vel rimis frigora, limo
Tum latera hæc eadē craſſo duc omnia circū,
Quaq; potes iuſſum cōſerues arte teporem.
Nec pudeat cribro cineres agitare, neq; ipſos
Ampullam circum tenues aptare tepentem
Interea, quando videas inoleſcere fœtum
Scilicet, & denſum magis affectare ruborem,
Tertia quo tandem veniat feliciter æſtas,
Quæ tibi præteritos demat perfecta labores.
Nam ſimulac plenū color effert purpureus ſe,
Cunctandū nihil eſt, quin puluis vaſe beatus
Dematur, variosq; tibi ſeruetur in vſus,
Cætera ſiue velis auro mutare metalla,
Seu libet affectis etiam mortalibus eſſe
Auxilio, & triſtes illis depellere morbos.
Haud tñ exactè quiſquā ſic cōputet annos,
Vt nil diminuat numero huic, nil inſup addat.
Nam ſeu materies habilis quandoq; reperta
Acceleret curſus, eadē non apta retardet,
Seu calor intēſus paulo minꝰ aut magis ęquā
Menſurā exuperet, variet tēpúſue, locúſue:
Hinc tibi, ſi ſpectes, ratioq;, & cauſa patebit,
In longum tanti ſpaciū quæ duxerit ortus,
Fecerit aut breuius: neq; enī quē ſeptimꝰ edit
Méſis, erit fallax hoím partus. Nec & hūc, quē
Protulit vndecimus, non verū dicere poſsis,
Quanq̄ hęc in ſuperos ſoleāt & in aſtra referri.
Sunt qui deinde tamē non paruis ignibus illū
Noctes atq; dies ſeptē in fornace peruſtum
Detineant, donec magis hic denſetur, vt aiūt,
Quod tñ haud omni ſapiēs ex parte probarit.
Nā facere haud quicq̄ ſimile huic natura vide-
Cœperit at ſi quē, ſeruat mox vna tenorē (tur:
Semper, & incepto quæ ſint diuerſa refutat.
Hęc tibi quo totū peragāt, quē circūagis orbē
Rectius, integri, moneo, ne ſpreueris anni
Obſeruare tuis in rebus tempora paſsim.
Ac, ſi me quicquam ſtudeas audire, ſub ipſum
Ver adeò incipies, quo totus parturit orbis,
Et quo ſe cunctis aperit natura creandis,
Cuius ad arcanum componas cuncta tenorē
Me duce, quod monui ſemper, ne calle relicto
Illius, à recta quoquam diſcedere tentes.
Vere igitur tum vitra tibi conflare iubeto,
Vere etiā formare luto atq; aptare caminos,
Cū deſęuit hyems, ac dum nō impedit æſtas,
Vt quāuis validos pertractes cominus ignes.
Forſitan hìc numeros quæras, & pōdera rerū,
Quas tibi cōſtituas, opus id q̄ perficis, antè.
Verùm ſi reputes, tria ſunt primordia tantū:
Dehinc duo, dehinc etiā, rectè ſi videris, vnū
Tantū erit, & ſolo triplex cōſtabit in auro.
Quin ipſa hæc vno cōprehēdas pōdere cūcta:
Nam nihilo diſtant inter ſe iuncta, ſuumq;
Quodq; ſibi alterno permutat pōdere pōdus.
Quæ tamen exactè prorſus ſic omnia tractes,
Vt neq; tam tenui numero ſubducere curent,
Ac neq; tā modica perpēdere lance minutim
Hi, quibus argento mirè ſecernitur aurum,
Inſtrumēta quib. maneāt, quæ tēpla vocātur.
Nam tēpli faciē præſtant circundata vitro,
Et pedis vnius modulo conſtructa decenti,
Quo nuſquā tenui penetret vi ſpiritus, atq;
Hìc erecta bilanx præceps immotaq; perſtet.
Atq; ideo argenti maſſæ, quę cōtinet aurum
Infuſum, drachmā capiunt, quā rurſus acuto
Incîdunt ferro, mediamq; illius in acris
Diffundunt latices partē, mox illa virentis
Particulas auri linquit reſoluta per vndas,
Hæ propria nigrę ad fundū grauitate ferūtur,
Quas illi excipiunt, & parua lance receptas,
Exiguo quocūq; leues ſint pōdere, pendunt.
Subductiſq; ipſis, dū qd' ſub parte repertū eſt
Tunc aurū, artificis miro ſolertia ductu
Cōputat, in toto reperit quæ ſumma reſultet.
At quanquā numeris, opus eſt, vtare minutis
Vſque adeò, vel pōderibus, ſatis attamē vna
Tantū electa tibi fuerit tribus vncia primis

Ex illis, quam tu, vt docui, sic ritè gubernes:
Aut si fortè duas sumis, nil amplius addas.
Nam te, quod supereſt, etiã nonnulla docebo,
Quæ tibi cum fuerint alta sub mente repoſta,
Noris, cur modica contentus parte labores.
Hîc ego non fictis, quæ sunt tractanda, figuris
Eloquar, & longis obducta ambagibus edam,
Quæ quondam artifices ipſi celaſſe fatentur
Conſultò, tanquam veteris mandata Sibyllæ.
Extremo huic igitur prudens ne cede labori:
Nã breuis atq; artis minimæ eſt, ſed diuitis v-
Ergo vel in primis fuluo cõfũde metallo (ſus.
Confecti paulũ medicaminis, idq; beati
Pulueris actutum præ ſe vim ferre videbis.
Vel grauidũ puro ſemen cum rurſus ab auro
Haud facili & multa extruſum collegeris arte,
Qui modus ex illis, quę pridẽ exegimus, extat
Expreſſus ſatis, & fari non omnia par eſt:
Huic tu purpurei partẽ mox pulueris æquam
Immiſce, atq; illis lentum ſuccende calorem,
Ac geminos illas etiam ſimul excoque mẽſes,
Quo ſeriem ſpacio cunctam prodire colorũ
Peruideas, qualem ternos miratus in annos
Videris, atq; breui ſumas, quæ maxima longo
Tempore iam tota quæſiſti ſedulus arte,
Idq; iterũ atq; iterũ facias, quotieſq; peractũ
Id fuerit, toties vires illius, & ipſum
Puluereũ exauctes cumulũ: nanq; ocyus ipſe
Creſcit, & hinc aliam ſumit, retinetq; priorẽ
Virtutẽ creſcentẽ etiam: nec credere vanũ eſt,
Illam adeò interdũ priſcis autoribus auctam,
Ipſius vt tenui proiecta parte per vndas
Aequoris, argentũ ſi viuum tum foret æquor,
Omne vel immenſũ verti mare poſſit in aurũ,
Neptunusq; ſupra diuos ditiſsimus omnes
Tum fieri, & ſtrato luſum Nereides auro
Ire ſuper, puro ſiccantes ſole capillos
Cæruleæ, quo non alius color aptius auro
Hæret, & æthereo cui plenè conuenit aurũ.
Hæc ſuper aurifera non inuidus arte canebã,
Dũ ferus Auſonię populos agit vndiq; motus
Atq; rapit reſides & longa pace quietos
Arma p, innumerasq; immani vulnere cędes,
Horrendũ in facinus, quo miſtũ ignobile vul-
Principib⁹, rerũ q̃b. eſt p̃miſſa poteſtas, (gus
Præcipitat, ſtupidisq; necẽ mortalibus atram
Ingerit, atq; ipſa grauiores morte labores.
Illo Augurellum me tempore tutus habebat
Adriacus bacchante ſinus per cuncta furore
Barbarico, magnæ vel cũ primoribus Vrbis
Verſantẽ, aut ſtudijs Muſarũ multa vacantẽ,
Carmina qui fidib. iampridẽ aptare canoris,
Tũ doctos ſalibus Sermones ſpargere puris
Tentaui, & demũ iam rectos auſus Iambos
Edere nũc luſi ſomno velut excit⁹ arcto, (uãt.
Qua data porta inter geminas, quę ſomnia ſer
Cornea nec nobis patuit, nec prorſus eburna
Emiſſus cecini falſis inſomnia verbis,

Chryſopœiæ Finis.

IO. AVRELII AVGVRELLI AD PETRVM LIpomanum Hieronymi F. Venetum P. Geronticon Liber primus.

SVnt cordi Muſę nobis, ſunt carmina curæ,
Cætera, quæ vacuã tenuiſſent gaudia mentem,
Omnia nũc ſemota, refert hæc vna voluptas
Quicquid dulce olim ſenſu percepim⁹ omni.
His ergo hanc grati ſecretam ponimus aram,
Hîc Hederæ & Lauri, necnõ & amœna vireta
Apricos inter colles, hîc Myrtea ſylua,
Et Veneri ſacer eſt lucus, nec grata Lyæo
Mitis abeſt pendet quæ ſpiſsis vua racemis.
In primis ſternenda mihi eſt auro area multo,
Tũ cœptæ è ſolido ſurgẽt Adamante colũnæ,
Queis altè ſupra impoſitũ conſiſtere tectum
Inſtituam gemmis ornatũ grandibus, atq;
Aeternis denſi vinctũ compagibus æris,
Iam quibus inter ſe nexis non vlla vetuſtas
Offuerit, quanq̃ validis conatibus obſtet.
Stabunt in medio diuæ, templumq; tenebũt.
His ego dehinc cœtu vatũ comitatus honeſto
Dona ferã, non quæ vulgò cõſueuimus illis
Offerre: at rerũ prorſus rariſsima quęq;
Nobilium, quales tantùm ſeponere ſummi
Electas omni è numero potuere poetæ.
Tuq; ades ô gẽtis Lipomanæ digna propago,
Et rara iuuenis virtute ac moribus aucte
Eximijs, ſumma quæ cæli ſede profecta
Eueniunt, rectaq; ſolent ſub mente reponi,
Tu mihi te vacuũ da nunc, & pectore puro.
His ego te ſacris adhiberi, & fungier opto,
Quæ tibi nunc vni nobis cõmiſſa parantur.
Ergo humeris primũ veſtẽ hanc candentib. al
Induere, & mecũ tãtis accingere reb⁹, (bam
Adſiſtensq; mihi puris è fontibus hauri
Diuinum laticem, ac manib. cape lilia plenis,
Collectosq; vnà vario de ceſpite flores.
His demum latè, dum verba precantia fundo
Ipſe hæc Muſarũ dudum Phœbiq; ſacerdos,
Sparge ſolũ, & ſuaui cõpleto cuncta vapore.
Phœbe, nouẽ circũ quẽ numina ſancta ſororũ
Semper habent, diuisq; illic Pæana canendo
Aeternã interdũ ſpargunt mortalibus auram.
Vnde vigens ſumit dias in carmina vires
Spiritus, & ſummo deducit ab æthere vatem,
Illius huic hauſtum fas ſit ſperare precanti,
Qui tibi toto animo primis famulatur ab ãnis.
Is tibi candentem taurũ niueamq; Iuuencam
Conſtituet Muſis ſacrũ, viridemq; quotannis
Appendet templi medio ſub culmine Laurũ.
Atq; ignẽ hunc vobis, quo feruẽs ara renidet,
Et dabit, & longa lucentem ætate fouebit.

Vos

Vos rata iam nutu facietis cuncta benigno.
Hæc precor: at tu etiã supplex in vota pcesq;
O iuuenis, quem mox superi ad maiora reser-
Insinua temet diuinis, omnia quãdo (uant,
Ritè tibi sunt acta: deus nãq; omine certo
Annuit, & liquidis fulsere altaria flammis.

AD LEONEM X. PONT. MAX. ASCENsus primus ad Deum.

Am multa mecum conor, & voluo diu
Promissa si qua parte persolui queant,
Quæ sancte quondam fecerã pater tibi,
Vbi occupatas detinebam paruulo
Aures libello forsitan ineptus tuas,
Arcana quanuis ederem illic Dedalæ
Naturæ, & artis præpotentis munera.
An non ineptè facere sum visus quidem?
Cum mira apud te illa fore tum confiderem
Vecors, videri cui potest mirum nihil,
Humanitatis cum supragressus modum
Humana pariter cuncta parui feceris
Statim, nec humile, imúmue cogitaueris
Quicquam, supremæ sedis vt adisti gradus,
Diuumq; inisti tantus in terris vicem.
Sed hæc fuere. Nunc quod instat, pergimus
Tuo fauenti concitati numine
Ordiri, & ea, quæ pollicebar, reddere,
Vt quimus, vtq; spiritus cælo potens
Afflat pusillis. Tu serena videris
Hæc mente suppliciter precamur, qua soles
Quæ offeruntur cunq; tibi, neq; abnuas
Impendere mihi paululum interdum moræ,
Hæc donec intus intuens, inspexeris
An fortè rectà tendimus per arduum,
Quod nunc inimus hos ad ascensus, iter.
Non esse, secum dixit insanus, deum
Excorsq; & impos mentis, expers consili,
Rationis, ac pietatis omnis indigens.
At esse sapiens mente primùm concipit,
Dehinc voce clamans splendida palàm facit
Non esse tantùm, sed potente dextera
Eum tenere, regereq;, & nutu suo
Quæ cuncta fecit, temperare, & omnibus
Adesse vbiq;, & imperare singulis.
Verùm haud leue est videre quos scandat gradus:
Hæc quisquis animo versat, & tendit supra
Id, quo potest nunquam vlla vis mortalium
Conata ferri, ni superna cælitus
Spirarit aura, ac illius nisi fauor
Præstò sit, ipsa cuius hæc perquirimus
Dicenda, nullo non furore perciti.
Pauor tremorq;, cui comes reuerentia,
Qua non sit alia maior, hinc & hinc premunt,
Nosq; admonent sic paruulos, põdus graue
Et impar humeris haud subire. Verùm amor
Potens inaccessa olim facere peruia,
Cum spes fidesq; prodeunt illi obuiam,
Hortatur, atq; penè cogit ingredi
Orationis intimæ latens iter.
Quid ergo agam tu mi impera deus meus,
Rex vnus omnium, ac herus solus mihi.
Iubésne domine? forsitan quidem iubes:
Nam nõ video vt aliunde spirari hæc queant.
Experiar igitur, tu, precor, cœptis faue,
Volensq; & adsis, & iubens præsis mihi,
Si nostra non superbit hæc precatio.
Testantur opera te tua, enarrant poli
Tuam per orbem indesinenter gloriam.
Est nam quis adeò, cum superna suspicit,
Vecors rudisq;? qui statim non cogitet,
Ac voluat ipse sæpius secum stupens,
Quæ, quantaq; uideat, quibus vel orbibus
Ferantur illa, aut quas vicissitudines
Seruent ratorum consecuta temporum
Semper tenorem, legis haud casu datæ
Iussu, sed vna æquante prouidentia
Cuncta hæc benigno distributa munere.
Quis rursus orbis cæteras partes videns,
Interq; versans, desinat mirarier
Terræ patentem subiacentis ambitum?
Fusumq; supra continenter aera,
Terræq; circum margines fusum mare?
Et quicquid hæc exornat, atq; in his simul
Vitam peragit, vt omne stirpium genus
Quæcunq; se tollunt humo, & quę vestiunt
Telluris almis æmulam gemmis cutim?
Vt multiformis ac vagans animantium
Proles per amplos sparsa tractus vndiq;
Terræ marisq; crescit, & semper sua
Vi fertur vna, qua potest, & qua prius
Natura proprios impetus illi dedit.
Adde his liquentis lucidosq; fontium
Fluxus, & altis amnium cursus vadis
Ripas amœnas inter, inter collium
Aprica, & herbis suauibus virentia
Camporum. At imas montibus subsidere
Valles, & altos erigi conuallibus
Montes ab imis, limpidos sterni lacus
Subter virentum rupium cacumina
Quis non, serena mente qui sit præditus,
Miratur? Aut cui non quoq; est miraculo
Immensa marium littorumq; vastitas,
Et insularum varius ac gratus situs?
Quicquidq; tandem reddit & seruat decens
Ornatus orbis omnium pulcherrimus?
Quid? si quis ipse se intus, ac extra æstimet,
Et alterum se tum esse mundum sentiat,
Opusq; summi opificis ac munus sciat,
Deumq; propè, id est illius ad imaginem
Et similitudinem editum se nouerit,
Diuinitatis qui capax, sapientiæ
Ac mentis æquè particeps sit, dotibus

Et extet animi ac corporis tantis valens,
Pro dignitate ut ſedeat,ut ſtet, ut ambulet,
Oris venuſtas agilitasq́; totius
Vultus vt illi gratior cunctis ſiet,
Vis inſit animi tanta, tanta celeritas
Mentis,vigorq́; tantus,& ſolertia,
Qua penè cuncta ſuggerente diſcutit.
Hæc ſi quis,inquam,ſerius ſecum putet,
Emittet illam forſitan vocem ſimul
Cum vate ſummo gentibus palàm canens:
Quàm magnifica ſunt opera rex regum tua,
Sapientia in tua creaſti ſingula.
Quin illud etiam ſentiet verum legi,
Diuina quæ ſunt,cum videri non queant:
Hæc poſſe in his conſiderata conſpici,
Quæ fecit ille.Nam relictus vnicus
Nobis ad illa eſt hic gradus,magno datus
Scandendus olim Moſi,vt antè cerneret
Quæ facta,non qui fecerat,ſed cum illa,quæ
Feciſſet opifex ſummus ac pater omnium
Immenſus, incomprehenſibilis, vnus potens
Efficere,quæ fecit,eademq́; perdere,
Vt vult:ea,inquam, cum potenter omnia
Voluiſſet animo prouidus vates ſuo,
Ex his adiuit omnium rerum vltimam
Et ipſe cauſam primus,vt homini datum eſt,
Dum vita ſupereſt: hic enim faciem dei
Dum quærit auidus inſpicere, vocem audijt
Dicentis,Haud faciem videre quiueris
Meam,ſed hoc te ſub cauæ rupis loco
Siſtam,manuq́; protegam,dum tranſeam.
At inde cum poſt auferam petra manum,
Videre poſteriora tunc mea poteris.
Haud ergo quiſquã,quæ aſſequi ſenſu nequit,
Diuina quid ſint quæritans,intrinſecus
Rimetur ipſa,vaſculo ne clauſerit
Immenſa maria,ut indicatum conſtitit,
Dum quærit illa maximus rerum quidem
Scrutator olim.Propter alti littora
Maris vndiſona tendebat inquirens grauis
Senſus,& amplum Trinitatis ambitum
Aurelius,in his totus,ac ſolis vacans,
Quæ cogitabat,fortè nec tunc exitum,
Habebat vnde inueniret anxius,
Cum dulcis illi viſus eſt infantulus
Paruam tenella ſuſtinens concham manu,
Vaſtiq́; lympha marmoris complens ſcrobẽ,
Quam pronus ipſe fecerat ſibi prius
Solis digitulis paruuliſq́; nixibus.
Quod ille cernens,Ecquid,inquit, cogitas
Puelle tantos æquoris fluctus cauo
Telluris iſthoc tantulo concludere?
Cui puer,Et ipſe quid facere leuis putas?
Qui te illius,qui cuncta ſoluscontinet,
Vllo nec ipſe continetur,expetis
Fieri capacem,dixit,atq; protinus
Nubes per altas prodiens,euanuit.
Eſt vnus ergo congruus nobis modus
Intelligendi,parte qua quimus,deum,
Per illa,quæ iam facta ſunt: nam ſenſibus
Et ipſa capimus:mente deinde ſenſuum
Sequace,tantorum creatorem vnicum
Sentimus intus,credimus, complectimur,
Amamus,illi charitatis vinculo
Tenemur adſtricti,illiusq́; deniq;
Aeterna meritis conſequi confidimus.
Adſcenſus hic eſt,quo crearat primitus
Nos magnos orbis vniuerſi conditor.
Vt vita præſit ſenſui,mentem ante eant
Senſata,viſis cognitisq́; exordia.
Nam cum virentibus arborum terram comis
Ornaſſet, atq; floridis herbis ſolum
Strauiſſet,atq; vt vberes fructus darent,
Mandaſſet,his eſt vita tum primis data.
At cum vel vndas,aeráue, vel aridam
Animantibus compleſſet, illa ſenſibus
Et appetitus aucta vi mox reddidit.
Cum verò ſolers vltimò & mirum genus
Feciſſet hominum,mente quamprimũ valens
Effecit illud,non eis quoquam tamen
Vſu remotis,quæ dediſſet cæteris.
Quod eius etiam iuſſa declarant ſtatim,
Deum,inquiunt,ex corde toto diligas.
Quòd inde vita,fonte ceu,nobis fluat.
Anima ex quoq; tua tota,id eſt ſenſibus
Cunctis,& appetitu,vt ipſa eſt initium
Animalia vnde dicta ſint:ex deniq;
Tota tua etiam mente,qua ſola omnibus
Præſtamus his,ubiq; quæ terras colunt.
Hinc ergo per quæ viuimus,per quæ vndiq;
Sentimus,& per quæ creauit omnia
Summusq́; & vnus vniuerſi conditor:
Hunc acie mentis eſſe apertè cernimus.
At éſtne fortè conſequenter altera
Tui ſequendi & aſſequendi ſemita
Clemens,miſericors,omnibus prę ſens deus?
Hanc ipſe nobis cognitam reddas,& hac,
Si qua eſt,precamur ſupplices,nos ducito.
Eſt nanq; quippe, & omnium potiſsima.
Aduerſus excors ierat humanum genus
Mandata quondam,ac inquinarat omnia
Vnum futura ſecla commiſſum ſcelus.
Illoq́; cuncti ſempiternis luctibus
Pœnisq́; eramus deſtinati crimine,
Cum nos tuentem maximũ è cælo patrem
Immenſa mouit charitatis copia.
Natumq́; noſtra pro ſalute vt mitteret,
Effecit,illi tanta tum benignitas
Fuit,miſericors tanta tum clementia.
Verſatus ergo eſt ille nobiſcum diu
Hic inter homines,inter ignaros deus
Homoq́;, ſummi patris vt teſtis foret,
Foretq́; nobis veritas, & ſemita,
Qua tenderemus ad ſupernam patriam.
Teſtes at ipſi eſſemus excellentium,
Quas ille res hîc egerat,noſq́; omnibus
Illas per orbem panderemus ſinguli.
Hic ſanctitate puriter vitæ diu
Actæ,ſerendis ille in vulgum vocibus,
Quæcunq; frugem comparant nobis bonã,

Doctrina at alius atq; scriptis, mystica
Quæ sensa magnis eruunt sacrarijs.
Et qui volentes sanguinem ac vitam pij
Fudère cruciatus per omnes antea
Ducti, labores inter ac angustias.
Et quisquis alto pectore hunc tandem gerit,
Amoris arcto colligatum vinculo.
Ipsumq; præter expetens vnum, nihil,
Testatur eius mira, quę fecit patris
Suoq; semper prædicanda nomine.
Quorumq; prorsus inscius rerum prius
Quid ipse dicam? quid secundũ prosequar?
Sic magna cuncta sunt, & excedentia
Humanitatis singulos captus simul.
An cum relictis inscijs parentibus
Iam natus annos nobilis duodecim
Inter peritos sedit in templo puer
Eos, quod esset omnibus mirum, petens
Et audiens? an quæ deinde nuptijs
Miranda fecit, vina permutans aquis?
Vel cùm precanti regulo dixit, Tuus,
I, natus etiam viuit, ac illa quidem
Iam morbus hora sospitem reliquerat.
Quid hæc ad illa, quæ sequuntur, dixerim?
Hæc mira quanuis sint & ipsa maximè.
Surgit vocatus illicò ægrotans senex,
Ferensq; sanus lectulum perambulat.
At cæcus is, qui viderat nunquam, videt.
Ex quinq; panibus, & duobus piscibus
Iesum sequutus redditur vulgus satur.
Puella saxis verberanda publicis
Detenta summo liberatur iudice,
Peccaret illa ne tamen quid amplius.
Iam penè putridus excitatur mortuus,
Et inter homines, vt prius, versans sedet,
It, loquitur, audit, esurit, sitit, palàm
Quæcunq; viuens fecerat, rursus facit.
Verùm quid infans ipse nunc ausim loqui?
Quæ nec piorum maximus cœtus virûm
Explere pleno cunctus ore quiuerit.
Hæc finis ergo: nanq; peccator miser
Quónam per illa pergerem loquens modo?
Quæ mortis atq; passionis vltima
Tuæ fuerunt impiæ mysteria,
Nostrûm redemptor omniũ promptissime.
Quænam pauenti suppetent voces mihi?
Quibus feratur concitus terris tremor,
Lunæq; lumen abditum, solem datas
Circum tenebras, conditos suis patres
Surresse monumentis, & in sanctam vndiq;
Venisse ciuitatem, & illic pluribus
Apparuisse post secutam gloriam
Tuam, subacta morte. Sed quis omnium
Oculis potius hîc lachrymas dabit meis?
Vt flere possim traditam duram tibi
Necem ab nefandis impijs mortalibus,
Quorum salutis veneras huc gratia.
Dabit quis, inquam, lachrymas mihi, quibus
Tuos ad imos procidens pedes fleam,
Tuos solutis lachrymis lauem pedes,
Exosculer flens, abluamq; vulnera,
Inflicta sancto tam nefandè corpori?
Te præter vllus non dabit, nullus mihi
Ostendet, vnde verus emanat liquor
Vitæ, nisi tu. Nullus, vt fleam miser,
Docebit, atq; nullus, vt læter, dabit,
Te præter. Vt commissa nunc fleam mea,
Da pater, vt orem, vt seruiam soli tibi,
Complectar vt te, cætera vt nihil putem.
Concede mentem iussa seruandi tua,
Et ex iniquis exeundi semitam
Ostende, qua te sedulus solum sequar
Emancipatus vnico tantùm tibi.
Vt memet abnegem ipse, quam tollam crucẽ
Ostende mi nunc, postmodũ vt læter, dabis,
Voles vt ipse: nam voluntas maximè
Tua hîc, & vsq; fiet, & per omnia
Semper, neq; vlli placeat id, quod displicet
Tibi, neq; vnquam. Tu salus solus mea,
Seruabis ergo, cùm vias ostenderis
Salutis ipse, cùm mihi præsens dabis,
Vt nocte tecum promptus, vt tecum die
Sim semper, vtq; supplicem volens tibi,
Ne quo remittam temporis puncto tuum
Nomen, quod extat omniũ nomen supra,
Ardente Iesu charitate prosequi.

QVADRAGESIMA.

ERgo animi interea semper pendebis? & vnde
Incipias semel, ignoras, cõponere mentem?
Ne tibi continuis tot fluctuet anxia curis.
Semp idẽ ꝓgressus iter, nunq; hæc bona lõgè
Sepositа, & nobis adeò distantia cernes?
Quid differs? quid te varijs ambagibus istis
Implicitũ inuoluis magis, & magis ingeris vl-
Nõ breuia attẽdis vitę momẽta caducę? (trò?
Nõ qđ & hîc oẽs peregrè ꝓducimur? & qđ
Mox aliò nobis properandũ? vbi sistere tandẽ
Aeternùm sit opus, penitusq; recedere nulli,
Atq; bonos illic factorum præmia rectè
Accipere: at sontes vitiorũ pendere pœnas:
Sed non quas vulgò referũt perferre sub imis
Manibus, æternos ignes, aut frigora dira,
Sint eadẽ & maiora etiã tormenta licebit:
Verũ qđ multo horrendũ magis igne, vel õni
Iactura est grauius, nullas visendus in horas
Ille opifex rerum, visu quo sancta fruuntur
Pectora, quæ terris valido se tollere nixu
Iam potuere suo, superumq; recondere cœtu.
Forsitan heu dubitas operũ tibi conscius vllã
Spem fore, qua fretus valeas hæc tãta mereri.
Ne dubita: nam nulla cupit rex damna suorũ,
Quos quõdã è nihilo, qđ erat bon⁹ ipse piusq;
Fecerat assimiles cũctos sibi, deinde qđ atrã
Ingressos nebulã, recta, quã ostenderat illis,
Errare aspexit, duræ ludibria mortis
Pertulit omnipotẽs, vt eisdẽ splendida vitæ

Lumina præferret, quibus haud errare liceret
Amplius, ac certo possent insistere calle. (plex
Quare age ad hûc iûctis manib. cõcedere sup-
Audeto: nam te venientẽ expectat, vt amplo
In gremio accipiat. Perge, & cõmissa fateri
Incipias, & te iam deliquisse dolentem
Pœniteat, quacunq; etiam ratione modoq;
Expurges, promptusq; luas ꝑ crimine pœnã,
Atq; imo expressas penitus de pectore voces
Effundas illi, cuius tibi gratia plenè
Mox aderit, teq; amplectetur, & vndiq; cælo
Gaudia erũt, quib. haud vsquã maiora supsint:
Illic nanq; magis gratari contigit vni
Conuerso à vitijs superûm ad cælestia regna,
Quàm si cõplures, quorũ sanctissima vita
In terris fuerit, supera ad conuexa ferantur.

PASCHA.

HAec est illa dies, rerũ quam con
didit auctor.
Ite omnes mecum linguis ani-
misq; fauete.
Læti omnes mecum laudes &
læta canendo
Carmina, sic regi cælorum reddite grates.
Tuq; pater sancte in primis, cui plurima semp
Relligio, & veræ fidei obseruantia cordi,
Perge diem lætus solenni ducere pompa
Muneris immenso plenam cælestis honore,
Vtq; soles, regali ornatu & pectore puro (tu
Prosequere, & cũcto demũ hãc cõplectere cul
Christicolas inter proceres, mediusq; fideli
Concilio, ac lecto præcelsus in ordine patrũ.
Sat lachrymis, tristiq; datũ pro tẽpore luctu,
Quanq; ꝑ scelere haud satis est, & crimine no
Sed tñ hæc iugi defleuim⁹ore, precesq; (stro.
Addidimus, clemẽs quas exaudisse redẽptor
Creditur, & fessis hominũ iam parcere rebus.
Hunc etiã vt miseris quondã violarit iniqua
Turba modis, tuleritq; pius ludibria mille
Sẽsimus, hæc eadẽ soliti memorare quotãnis.
Vidimus & cunctis, sibi quos elegerat ipse,
Discipulis ægrè fugientibus, vndiq; sæua
Latronũ rabie septum, durisq; reuinctum
Nexibus, & fœdè ad proceres ꝑ cõpita raptũ.
Hîc illum vt vulgus vęsanum riserit, vtq;
Conspuerit, flagrisq; afflixerit, vtq; profano
Vexarit ritu diuinum corpus, abundè
Hausimus è sanctis scriptoribus, omnia largo
Interea fletu complentes, & graue mentis
Affectæ toto promentes corde dolorem.
Deniq; sublatũ cruce vidimus omnipotentẽ
Cunctarũ auctorem rerum perferre dolores,
Et duros mortis cruciatus, quos neq; quisquã
Pertulit in terris vnq;, neq; sensit, & heu heu
Ne nos æternùm moreremur, concidit ille
Indutus mortalem hominẽ, qui cũcta crearat
Aeternus, semperq; manẽs, semperq; futurus
Idẽ, & qui nutu mouet, & quęcunq; ministrat.
Hæc ita præteritis fuerint celebrata diebus,
Et ritu seruante, pio permista dolore.
Ast hodie à lachrymis hilari perfũdere mentẽ
Lætitia est opus, & vultu præferre sereno
Gaudia, quæ nullis cedant, cũ maximus ipse,
Qui se deludi passus mortalibus ægris
Occiderat cæde infanda, nũc morte subacta,
Conditione hominũ superata, postibus orci
Perfractis, victor supera ad conuexa redire
Vt voluit, subitò se contulit, & deus, atq;
Verus homo, sed non adeò mortalis, vt antè,
Amplius: at contrà diuino totus inhærens
Quà mortalis erat, se nobis ipse videndum
Præbuit, in dubio ne quid supereſſet, & illa
Luce resurgentem, qua se prædixerat, omnes
Nossemus, pariterq; necis vitæq; potentem.
Quid nos? an non cum Dño surgemus & ipsi?
Surgamus: Primũ à vitijs hic transitus esto
Ad summos apices, virtutẽ & relligionem,
Mox ad cælestes superos, patriamq; supernã,
Non aliã ob causam supera de sede profectus
Hic adijt genus humanum, q̃ ducere secum
Vt posset nos hinc alacres, atq; ire volentes.

AD TRYPHONEM GABRIELEM, P. Venetum.

QVò sinitis socij me per deserta va-
gantem
Hæc loca nunc ferri? quæ iam te-
nebrosa sub antra
Consertos inter vepres, atq; aspera saxa
Ducunt, & vario perplexum errore viarum
Exercẽt, semperq; premunt, atq; vsq; fatigant.
Nec vestrũ quisquã tãto in discrimine dextrã
Porrigit, atq; vagum fallaci in tramite sistit,
Aut docet ire viã præsens, & in ęqua reducit.
At qui olim multi, vel tu reuocare solebas
In primis me chare Tryphõ, si fortè parumper
Deuius à recta iam declinare videbar.
Orsus erã, vt paruę poterant in carmina vires,
Aetherei secreta procul vestigia cantus
Pone sequi, afflato quos olim protulit ore
Ad citharã vates, quem non imitabile carmẽ,
Atq; hominũ supra captũ, cecinisse fatentur
Voce palàm cuncti, qui sacra ad limina tendũt
Veri secreto commoti numine Phœbi.
Atq; ita suspiciens, humilisq; & pron⁹ adorãs
Tentabam si qua ille mihi se fortè fauori
Præberet precibus crebris oneratus, & vnà
Affectu hoc nostro motus, ꝑpriæ ne benigno
Assensu potius, & solo munere mentis.
Tandẽ hac spe tantũ perstans, tũ totus in illis,
Quæ quondã is cecinisset, erã, nec cætera por
Linquebã interea legis præcepta vetustę (rò
Quin legerẽ grauiũ auctorũ, versabar & inter
Quæ mihi grata forẽt, atq; apta sensib. annis.
At nunc nescio qua tenui dulcedine captus,
Aetatis præter solitum iuuenilia ludo.
Ecquid permittes hæc me per inania duci?

Quæ

Quæ mihi, quę ſtudijs nō conueniētia noſtris
Offendunt etiam purgatas protinus aures.
Cur me ad cōcentus ceſſas adhibere priores?
Quos mihi nōnulla ſolitus iam laude ꝓbare
Subdideras celeres currenti ſæpius ictus.
Cur nō hortari? cur nō, velut antè, monere
Inſtituis? vel, nāq; potes, me hæc ad pia cogis
Munera? quę tibi ſūt meritò gratiſsima ſemp.
Vel quia Muſarū tibi iam non vltima ſeruit,
Optatus quoties illarum ad culmina tendis.
Vel quòd noſtra piæ miro conamine mentis
Sacra tenes, eademq; pari veneraris honore.
Immò age, nā poſco poterit qđ vtrūq; decere,
Tentemus, ſi quid fortè aſpirauerit ardens
Ille canor nobis, qui non diuinitùs vnquam
Nil prorſus eſt modulatus: at æthera ſemp a-
Intuitus regū regē rex ipſe canebat, (pertū
Atq; vni laudes, vniq; ferebat honorem,
Tu prior, ipſe ſequar, ſic me nā rurſus amice
Ad nō miſſa quidē, ſed ad intermiſſa vocabis.
Try. Quæ deſolatos cœperunt gaudia patres,
Diſperſos pauor horribilis quos egerat antè,
Cum quem defunctū flerant, exiſſe ſepulchro
Viderunt miro perculſi corda ſtupore.
Aur. Quę ꝓſternatas cœperūt gaudia matres,
Vt pauidis hilari ſe vultu nuntius vltrò
Obtulit æthereo cæli de culmine miſſus,
Triſtia qui placidis mulceret pectora dictis.
T. Qui tū cuſtodū eſtcōiect⁹ in agmina terror,
Cū tremor inuaſit terras, ſubitoq; reuulſū eſt,
Quod tumulo hęrebat firmo ꝓ tegmine, ſaxū.
A. Quo ſtrepitu fugēre malī ſub tartara Ma-
Cū ſe præuētos ſenſerūt lumine tanto, (nes,
Nec poſſe vlterius minimo ſub tegmine cōdi.
T. Atvertēre boni ſenſus oculosq; repentè
In dominū, inq; ipſum rerū patrēq; deumq;,
Inq; expectatū iam longo tēpore Chriſtum.
A. Quin alacres venēre omnes in limina lucis
Aeterni prætenta ducis vexilla ſequuti:
Sontibus at meritas miſeris liquēre tenebras.
Sed tu deſine plura: bonis nā certa parantur
Præmia viſuris ſedes quandoq; beatas.
Illi cum primùm in terris liquere caducum
Et mortale ipſi pondus, vis nulla laborum
Nulla dolorum illos agitat, non vlla timoris,
Non fraudis, nō vlla doli. quin dira voluptas
Innumero errorū ſemper comitata tumultu,
Et quæ mortales vexant, & inaniter angunt,
Cætera non vllis illic admota propinquant.
At ſecura quies, nullisq; exercita curis
Vita manet, prorſūq; bonis nō indiga noſtris.
Viuunt contenti ſolo per ſecula viſu
Omnia, nec requies illis datur vlla videndi,
Atq; eſt his ea ſumma quies: hac nanq; beati
Perpetuoq; illic æuo & ſine fine fruuntur.
T. Sic tua cæleſtis fauor hic incepta ſecūdet,
Quo mihi tū tantū carmen ceciniſſe videris,
Aureli ſtudia hæc atq; hos ne deſere cāt⁹. (ſti
A. Imò hęc, q̄ mihi nūc modulādo multa dedi-
Adiumenta Tryphō, ne tu fuge tradere rurſus,
Cum repetā: nam ſic noſtris afflabis honorē,
Quale man⁹ addūt ebori decus, & tibi multa
In noſtrū quondam ſuperabit gratia carmen.

AD ANTONIVM VONI-cam, *Taruiſinum.*

QVò me, quò Silides rapitis per flumina Nymphæ?
Nec fluitantis equi teneo iam lora, nec ipſe
Conſilij compos valeo diſcernere, qua me
Parte regam, ſic hinc terrent maiora fluenta,
Hinc obſtat cœnoſa palus & lenta tenax q̄;,
Et qua quadrupedis poſsit vix vngula velli.
Hæc ego, vectoris dum vi ducebar in amnem:
Sed timor ōnis erat tamē, vt ne gurgite in alto
Mergeret, atq; expes ferrer quacūq; ſub ūdas.
Nā neq; erat ſpes vlla mihi, neq; certa fidelis
Auxilij ratio, ingenti ſed plena pauore
Omnia, & expoſitis paſsī manifeſta periclis.
Ac neq; quem Graij quondā finxere poetę,
Quóue lyrā plectrūq; tenens eſt vectus Arīō,
Auxilio poterat mihi tū ſe oſtēdere Delphin.
Nare nec exiguis contento in flumine ripis
Immanis qui me ſublato gutture Cetus
Deglutiret, vti vatem iam mirus Ionam
Cepit hianti ore, ac vaſto ſub ventre recōdit.
Ille dei haud parēs monitis, qui iuſſerat vrbē
Hunc petere extēplò Niniuē, mādataq; ferre
Horrenda, in Tharſos cū declinaret, vt ipſum
Tanquā fortè deum, cernit q cuncta, lateret,
Nauem conſcendit pauidus, ſeſeq; ſub imum
Ipſe gubernaculū recipit, pauitansq; recōdit.
Interea magno miſceri murmure Pontus
Incipit, exhorrent nautæ, timet ipſe magiſter,
Et nunc cum ſocijs ſupplex in vota precatur,
Nunc tempeſtatis ſubitę perquirere cauſam
Conatur, ſortesq; iacit, ſimul orat Ionam,
Quē ſors ipſa ſuper perſederat, vt ſibi & vnà
Omnibus ex æquo bene conſulat. Ille ſalubre
Conſilium dare ait, ſi ſe cuncti agmine facto
In mare præcipitem iaciant: nanq; vnius eſſe
Nomine cūcta ſuo quæ nūc incōmoda ferrēt,
Qui non iuſſa dei ſubitò perfecerit amens.
Illi ergo, vt trepidis ſeſe ſeruare poteſtas
Offertur, rapiunt ſublimē, atq; æquor in altū
Proijciunt puppe ex alta, quē protin⁹ amplo
Ore ingēs mōſtrū vorat, atq; in viſcera cōdit.
Quid faceret? quo ꝑ latebras, & cæca per exta
Se ferat? auxilio cuius nitatur, vt inde
Exeat? aut cæli procul illinc lumina cernat?
Qđ ſupereſt prorſus ſapiēs mox expedit vnū
Orando ſupplex veniam petit: at deus vltrò
Imperat, ille leui ſiccaq; exponitur alga
Illæſus, quanquā ipſe truci detentus in aluo
Iam triduum terna pariter cū nocte fuiſſet.

Ergo iterum populorũ vrbem rerũq; potentẽ
Iussus adit, profertq; palàm minitantia verba.
Illi continuò pauitant, ac iussa facessunt,
Et scelera his ritè deus expurgata remittit.
Párcere subiectis nouit pater, & pius idem
Humano quondam generi cõmissa pepercit:
Immeritamq; luit nostro pro crimine pœnã.
Mortẽ adijt, ternosq; dies iacuisse sepulchro
Substinuit, totaq; super mox gente salutem
Attulit, atq; viam supera ad conuexa reclusit.
Huic etiam quocunq; loco, quo tẽpore cunq;
Magna vel, aut iam parua velis, sunt oia curæ.
Nam quis me potuit tantis arcere periclis?
Cælestis ni tum fauor afforet, & deus ipse?
Tu mecũ Antoni, precor, hæc Vonica videto,
Atq; eadem prudente diu cũ mente voluta.
Nam dum ipse angustis agitabar talibus, ecce
Astitunt iuuenes duo protinus, inq; fluenta
Prosilit alter ouans, ripa se continet alter
Sedulus, ille feri dextra capit, & tenet aurem,
Ac mihi, Ne metuas, inquit, procedit, & vnà
Ít mitis, prius asper equus, ripęq; propinquat.
Vnde manũ exponit placidus, q restitit antè,
Meq; ambo incolumẽ sicca tellure reponunt.
Deinde alacres abeunt, illis dũ reddere conor
Ac superis meritas imo de pectore grates,
Hos ego non vlla memini regione videre.
Sed mihi tum primũ visi, nec contigit vltrà
Vidisse hos aliàs, quorum si fortè requiris
Scire habitum, viridi florebat vterq; iuuenta.
Sed mihi q medijs præsens hærebat in vndis,
Altior, vt qui equitẽ me tunc æquaret eundo,
Et latis ingens humeris incederet Heros.
Quem verò attentũ ripæ de margine dixi
Expectare, manumq; vltrò prębere roganti,
Hic agilis dexterq; & agendis omnibus aptus
Rebus erat, vultuq; omnẽ præstabat honorẽ.
Quid geminos olim Pollucẽ & Castora iactet
Prisca ætas, multis præsentes sæpe fuisse
Auxilio? non hos etiam mihi fingere diuos
De facie atq; omni prorsus virtute liceret?
Verũ hæc nõ adeò nos cõmentemur amice,
Sed nostris persæpe deum succurrere rebus,
Qui pius afflictis hominũ miseretur & ægris,
Et malè pro meritis nobis benefacta repẽdit.

AD BARTHOLOMAEVM *Agolantum, Taruisinum.*

IE quoq; ad has epulas inuitassemus amice,
Nouerimus ni te multis Agolante teneri,
Quę tibi iã gustanda prius sunt nempe necesse,
Quàm te isthuc cõferre velis ad prãdia nostra.
Sic fortasse monẽt faciendũ, vt præuia quędã,
Quæ gustũ exacuãt, & quæ sint grata vorem⁹,
Deinde assistamus mensæ cunctando salubri.
Cœpisti propius rerum discernere causas,
Ac quo vis humana potest se ferre, laboras
Tendere, & hoc animi studio te explere beati,
Si quid in humanis tñ est quod nomine tanto
Digneris: nã quæ linguis sunt tradita vtriq;,
Iam pridem tibi nota, manẽt te grandia tantũ
Cætera, quæ versas, quib⁹ & iam sedulus vnis
Ipse diu incumbis, satur vt quandoq; reuersus
Expletus q; illis, veluti conuiua sagacis
Ingenij videas, epularũ an forsan odorem
Gustaris tantùm immunis expersq; saporis.
Sunt ea nimirum reliquis præstantia cunctis,
Quæ cupiunt, quęruntq; etiã mortalia corda.
Verùm & ad hęc, & in his semp sub luce mali-
Tẽdimus, & varijs sic circũfusa tenebris (gna
Incidimus, simile vt veri quandoq; repertum
Dicere, vix posis casu, ratione quod optas
Quæsisse, & propria tentas indagine mentis.
Quam satius sapiens Sophiã deducere cælo
In terras dictus, qui contẽplanda relinquens,
Quæ reliqua assuerant totis perquirere auẽtes
Viribus, edocuit spectari proxima nobis,
Virtutem amplecti, vitia insectarier, omnem
Deniq; perpetua vitam componere lege.
Sed quid is, aut vlli, quanq; meliora sequuti
Sint alijs, poterunt nostris cõferre? quid ipsis
Rebus inanis enim rerũ contenderet vmbra?
Vna hæc, quã seq; mur, Sapiẽtia & vnica virt⁹.
Huius nunc studio addicti vacuiq; tenemur.
Hanc tu etiã cũ tẽpus erit (licet id quoq; semp
Extet, & haud serò nunq; incipiamus) vt illa
Quæ tam nunc auidè sectaris, cœperis, inquã,
Ad plenũ, amplectẽre quidẽ & sectabere solã.
Impuleris fortasse & vt huc Cassellius altè
Conscendat teeũ comes: ęqualẽ ipse meũ iam
Nunc orare Bononiũ adopto, vt dulcia tandẽ
Quæ canit, ad superũm cõuertat carmina lau-
Et grauis huc tãti diuertat semita vatis. (des,
Nam Vonica meus iampridẽ Antonius almã
Assiduis legem manibus versare putauit
Esse viri, qui multa aliàs iam legerit, & qui
Viderit expleta hæc falsis & inanibus esse.
Quãta est nostra quidẽ, ne q̃s se iactet, in vllis
Cognitio magnis? animo cum nempe capaci
Nemo adeò est, qui se, nedũ cælestia, captet.
Nec fas fortè ea scire, nisi cum libera prorsus
Corporeis vinclis & cæco carcere mens est:
Ast ẽadem nos velle licet, simul ipsa frequentũ
Suspicere affectu, totaq; requirere mente.
Hinc amor ille potẽs, q iam, simulatq; reliquit
In terris socias feruentes spemq; fidemq;,
Toto æuo electos demũ comitatur Olympo.

AD

AD PETRVM LIPOMANVM
in obitu Claræ sororis.

AMœna, Petre, quæ vides vagus loca
Putato vana te videre somnia,
Nec esse quippe, sed videri, & vndiq;
Per altum inane lubricumq; prospici.
Aues canoræ,& arborum leues comæ,
Et acre murmur insonansq; frondium,
Eas mouente leniter Fauonio,
Canes per æqua feruidi,fugax lepus,
Puella flore vinciens nouo caput,
Amore lætus,ac vagans leui puer,
Et omne,quod videris hîc alacriter
Videre,prorsus vmbra sunt perennium
Inanis,ac'valentium esse perpete
In omne tempus. Ast opes,agri,domus,
Et ipsa vana sunt quoq;,haud habentia
Sui quid integrum,suiue quid potens,
Et vsq; firmum,& vsq; consonum sibi.
Nihilq; forma,robur,ac decor, valent,
Honorq; ferre,quo diu queat fore
Vbiq; quicquid editum sub æthere
Vides,caduca cuncta sunt,fluentia
Et vsq;,præter id,quod alma munere
Dedit deorum & expetenda gratia
Tibi,mihiq;,cæterisq;, quibus datum est
Valere mente: mens enim modò viget
Futura semper,ac humi simul graue
Reliquit ipsa pondus,ad sacras poli
Statim perennis & leuis volat domos.
Vbi fruuntur aurea pij vice
Vigoris omnis,ac salutis intimæ,
Vigor nec alter est,salus nec altera,
Bonum nec alterum,nec vlla cæteris
Beatitatis aut quietis actio
Inest,mouente sed sub orbe fluctuant
Vbiq; cuncta. firmior parum tamen
Is est hic vnus,ima qui colens,supra
Caput tuetur,idq; promptus exerit,
Grauisq; donec hîc moratur, explicat
Leuisq; & altus alitis pennas modo,
Cælumq; mente, ceu solutus corpore,
Petit. Sed hæc est vita perfecti nimis
Viri beata,qua frui pauci queunt,
Quamq; ille (si qua id sustinet dici) tuus,
Colendus in primis sacerdos maximè
Affectat,atq; spontè spretis omnibus,
Quæ mundus vltrò viribus cunctis petit,
Vnam secutus,prorsus hanc complectitur.
Et nunc in altis montibus latens procul
A patria,amicis atq; charis omnibus
Vni vnus hærens,qua potest, vni studet
Placere,cui se dedicauit vnicè.
Nunc vrbe degens percitos sontes metu
Solatur,audit,excitat,terret,monet,
Hortatur,atq; promouet miris modis
Vitijs relictis ad decens,ad fas,ad id,
Quod iure miseris conuenit mortalibus.
Mox expeditos ad pios cultus trahit
Ipsos volentes,atq; ad alta dirigit
Spectanda,quæ mens sic onusta corporis
Torpore vix hallucinando suspicit.
Hæc ille. Sed nos,qui secundis sedibus
Debemur olim forsitan,vel tertijs,
Parêre sanctis legibus compellimur,
Seruare mores,abstinere fraudibus,
Vacare cupiditate,inani gloria,
Iraq;: cunctis deniq; actionibus
Prodesse multis,& nocere nemini:
Se se tueri,ne labemus,ne vagos
Variosq; cursus incidamus noxios,
Quos nostra nobis semper huc infirmitas
Apportat,aut quos ille nobis ingerit
Humanitatis persecutor impius.
Horum ipse conscius opifex rerum deus
Multos acerba morte quondam substulit,
Multosq; rursus forsitan (quæ est illius
Immensa & infinita prouidentia)
Extinguet antè,quàm iuuenta illuxerit
Illis serena,ne mala his contagio
Contaminati prorsus orbis ingruat,
Labemq; moris improbi secum trahant.
Lugent parentes inde chara pignora
Abrepta varijs & dolendis casibus.
Suos amores coniuges viros,suas
Viri vicissim coniuges tenellulas
Fletuq;,lachrymisq;,ac pijs vlulatibus
Diesq; noctesq; expetunt,quærunt, vocant
Frustra miselli. Tu sororem sæpius
Adhuc requiris,ante quæ diem cadens
Desideria sui reliquit plurima
Tibi,parenti,coniugi,cunctis suis,
Virtute,forma,moribus sanctissimis,
Quales decebant nobili exortam domo.
Sunt hæc dolenda,sunt pijs affectibus
Hæc prosequenda: non enim duro sumus
Nec sentiente procreati robore,
Natura at extat insitus nobis dolor,
Dolere fas est omnium cunctis vicem
Charissimorum,ac perpeti luctum diu,
Quoad doloris iusta vis resederit.
Est finis,vbi te in sinum receperis,
Ac cogitaris,esse iam receptui
Tandem canendum,nostra ne si commodis
Eius feramus antè, videamur parum
Sentire quid nos deceat, & sanctissimæ
Exire iussos charitatis terminos.
Hanc vos videre,hanc alloqui, hac viua frui
Velletis omnes,coniugi prolem dare
Hanc,charam,opibus vti suis,honoribus
Fungi paratis vtriusq; splendida
Virtute. Sunt humana quippe hæc omnia,
Et expetenda,& omnium gratissima.
Sed est,quòd illa fortè ad hæc fari queat,
Voluisse se se hæc,& cupisse consequi,
Dum vita staret,donec in terris diu
Quærendo,quod nõ assequi quisquá potest,

Ipsa elaboraret, neq; hæc magni tamen
Nunc adeò facere vel probare, vt anxiè
Terra mariq;, sedulò, domi, foris,
Vt fit, petantur omnibus periculis,
Ac digna tanto sint honore deniq;,
Errore mentis quantus his vanæ datur:
Quæ si parentur, non minus molestiæ
Profectò, quàm iucunditatis afferant.
Secumq; multo sic melius actum putat,
Quàm si iuuentam protulisset longius.
Vidisset, inquit, multa quæ mortalibus
Acerba casus, vel voluntas attulit
Maligna sæpe, vel potestas acrior,
Quàm ferre possit æqua virtus vllius
Vnquam vicissim, sic laboribus
Connexus alter alteri superuenit
Semper, nec vlla concitis semel quies
Datur laborum vel malorum fluctibus.
Pluraq; alia quoq;, maximè verò omnium
Priuata, publica, vniuersaq; incommoda,
Iniqua patriæ quæ tulerunt tempora,
Sensisset. At nunc cælitum vacans choris,
Interq; diuas ambulans felicius,
Quibus beata perfruatur gaudijs
Vix suspicari possumus, ne dicere
Id audeamus his minutis versibus,
Hoc præter vnũ, quòd venusto nomine
Iam Clara, nunc re sidus it clarum polo.

AD M. HIERONYMVM *Vidam, P. Cremonensem.*

ISse ferũt collem Phœbo Musisq; dicatum,
Quo cuncti pariter certant contendere vates,
Atq; sacrũ approperant illuc haurire liquorẽ,
Perpetuamq; virere putant in vertice laurũ,
Vnde queant caput optata vincire corona.
Cernere propterea est nõnullos mõtis ad imã
Radicem se ferre, & sub radice moranteis
Conterere hîc æui partem melioris, vt alta
Qui spectare procul cõtenti culmina, si quid
Diuini laticis valeant contingere summo
Tantùm ore, aut ramis felicibus arboris almæ
Sorte aliqua frondis vllas legisse cadentes.
Sunt etiã, vt referunt, & qui reptare laborant
Ad mediæ septũ magno conamine rupis,
Intra quod pauci sic admittuntur, vt vnus
Hisce locis, altér ue queat satis esse videri.
Quid qui infrà positos ausus contẽnere, sese
Tollit, & in summo scandentem vertice sistit?
Atq; inter lauros, atq; ipsa ad limina fontis
Constituit Musis aram Phœboq; sacerdos,
Affaturq; illic diuos auditq; videtq;
Felix? ò mihi si saltem in conualle propinqua
Versari detur, quid fortunatius optem?
Atq; id nunc operã do, quo me demere vulgo
Assuescam, mediterq; procul diuina tueri.
Nanq; vltrà proferre pedem tardante senecta
Haud ausim, satis est quoniã, si nõ pede claudo
Inferimur lutulenta atq; in salebrosa viarum,
Qua multi è priscis etiam venẽre volentes.
Tu verò, cui Seriades se ostendere Nymphæ
Dignatæ quacunq; duces comitesq; dedẽre,
Perge, iuuetq; iugi iam peruenisse sub alta
Culmina, dum vires, ac dum præstante iuuẽta
Vida potes quẽcunq; & adire, & ferre laborẽ.
Nãq; illic quodcũq; agitas, animoq; reuoluis,
Præstò erit, & tibi se manifesto in lumine pan-
Ni penit⁹ vanæ modò me lusere puellæ (det,
Pierides, miris è nexibus extricantes,
Cum tibi eas docta fingentes serica vidi
Fila manu, pperare, atq; internectere, queis se
Implicet, atq; voluẽs pergat circũdare bõbyx.
Quin oriturũ etiam vatem cõmittere alendũ
Formandumq; tibi vidi illas omine certo,
Cùm ter te attonitum duxere altaria circum,
Atq; eadem ternis etiam cinxere choreis,
Actutumq; tribus fulserunt omnia flammis.
Præterea ludos belli simulachra cientes
Edocuere modo quo gratè dicere posses.
Tum veros Martis strepitus & signa tubasq;
Audire, atq; videre, interq; horrentia ferri
Agmina concessere, ac pleno ferre per orbem
Aequato quondam certamine prælia cantu.
Quare age ppetuũ primaq; ab origine carmẽ
Audacter, quod mente diu iam concipis, ede.
Vt scelus infandũ gens ausa est impia quondã
Cunctarũ aduersus rerũ patremq; deumq;,
Optima quem toties adeò mandata docentũ
Audierant auidi, videre & mira frequenter
Ac passim peragentẽ, & nõ mortalia quoquã
Præstantẽ, at prorsus præ se diuina ferentem.
Nanq; palàm hauserunt oculis atq; aurib. ipsi,
Vt primũ in terris vagitus protulit infans
Maximus, esse deum, qui nos inuiseret alto
Demissus cælo, cùm supra vilia tecta,
Sub quibus in paruis iacuit præsepibus ille,
Videre insolitum radijs fulgentibus astrum,
Cælestesq; etiam supra sentire canentes.
Et flexis illum genibus venerantia bruta,
Ac reges pariter diuerso ex orbe sequutos
Sideris exorti cursus, & dona ferentes.
Cætera quid memorem tota sanctissima vita
Acta illi, confessa deũ & testantia solum?
Hæc te nãq; manẽt, hæc te tua submonet ipsa
Religio, cultusq; dei, & præstantia vitæ
Ordiri, atq; super fauet his tibi cõscius æther,
Aeternumq; parat ventura in secula nomen.
Ipse autem, si quid me fors ea gratia tangit,
Exiguam tantorũ operum vel sumere partem
Conabor totis ornandam viribus, aut si
Inualidi nequeant humeri iam pondera ferre
In prõptos saltẽ affectus, & debita mẽtis (bo
Munera descẽdẽs, lachrymis mox cũcta reple
Quo mihi cunq; dabũt sese per carmina vires,
Ad fixas clauis plantas, ad pectus apertum,
Ad caput impressis cõfossum sentibus almũ.

Geronticon primi Finis.

SVCCOSA CARMINA QVAEdam Arnaldo attributa, ex Italico in Latinum uersa.

SOluite corpora in aquam omnibus dico
Vos qui quęritis facere Solem ac Lunam
Ex duabus aquis capietis unã
Quam magis uultis, & quod dico facite:
Bibendam date uestro illi inimico,
Sine ullo prorsus cibo solam dico:
Mortuum inuenietis in nigrum uersum
Intus in uentre Leonis antiqui.
Post illi facite suum sepulchrum
Eo modo ut totus liquefiat
Et pulpæ, & ossa, & omnes suæ iuncturæ:
Sic lapidem habebitis: post istud fiat
Ex aqua terra quæ sit munda & pura,
Ex terra rursus aqua, ex aqua terra:
Sic ad multiplicandum fiet lapis.
Thesaurus est is bene seruandus.
Nam qui benè hos capit meos uersus,
Erit Dominus eius cui cæteri famulantur.

Alia eiusdem argumenti.

Soluere qui nescit, uel subtiliare metallum,
Corpus non tangat, Mercuriumq; sinat.
Nam corpus nequit spiritũ retinere uolantẽ
Si non alterutrum facere benè noris.
Fac igitur strictim sese amplectatur uterq;,
Id facit aqua uiuens nec nõ sal dissolutiuum.
Tere benè ac coquas lentè,
Ita ut illud priuetur
Ea matrice quæ illum occultat.
Tunc clarè uidebis obscuram fugere noctem
Et solem totum lucidum pulchrumq; reuerti
Multis cum floribus ornatum formaq; recta.
Hic lapis est: illud tandẽ quod scripta maiorũ
Malleo percutier super incude posse fatentur.

Vetusta quædam carmina.

Ad bonam pastam utere aqua atq; farina,
Nec non fermento, modo simili, lapide nostro
Hæc tria reperies physicorum dicta referre.
Est in Mercurio secretum, in reliquo nullo:
Mortificat sese saybat & uiuificat se.
Nam metallorum cunctorum cum sit origo,
Ex quibus constant, & resoluentur in illum
Finis, principium, hic constat & est mediator.
Extrahit, inducit, animam suo corpore figit,
Putrescit, leuit, tribuit bonum tibi pondus
Efficitur tale cui permiscetur ipse:
Qualia Mercurio seminabis, talia metes:
Quib⁹ dũ immoritur, ex se fructũ dare fertur:
Solis & Lunæ sunt sulphur Mercuriusq;.
Opera naturæ, causæ, per tempora coctæ:
Horum non solùm, sed cunctorum aliorum.
Eadem principia cum nos habeamus ut ipsa,
Cur non tunc opera faciemus sic uelut illa?
Æmula naturæ ars semper dicitur esse:
Nam sequitur alijs prę̃lijs artem fugitiui
Inquantum potest, licet ipsa plus ea possit.
Natura iungit sua facta in se quoq; creat.
Nam cum fermento, naturæ quod caret illo
Ars curtat facta, sine quo non perficit ipsa:
Nam sine fermento nihil pinsare memento:
Hæc cum feruore consueuit & ars breuiare.
Omnis in interitum ab imis trahitur ægrè.
Qui seraturas seratas uult reserare,
Caudæ caput iungat, sic tu poteris reperire.
Quid sit fermentum tibi do tale documentũ,
Est panis similis pani, sic uitaq; uitæ.
Extat fermentum per consimile specierum:
Nam generat simile semper unus sibi quisq;
Ex semine proprio fit puluis, ab Vpupa null⁹:
Sic similis similẽ generat, leporẽ quoq; lepus:
Qualia quis seminat, hæc semper talia metet.
Quòd lapis est scimus: quis sit si scire uelim⁹
Extra nos imus nisi donet summus & imus.
Hic lapis à spiritu simul & à corpore nasci
Nec non ab anima nominatur, sic benè iuncta
Ac fermentata dicuntur hæc tria mista:
Arsenicũ fore dic animam, sed spiritus extat
Argentum uiuum, calx corpus dicitur esse:
Spiritus ac anima fermentant corpora mũda,
Tingens & mergens calx figit & est Elyxir
Quod saybat figit, qđ corpa plurima tingit:
Extat arsenicum nostrũ de corpore tractum:
Extat hoc mediũ quod nunq̃ in corpore fuit,
Perficit hæc dicta nullius agens in Alchymia:
Hac utaris aqua fructus producitur à qua
Albat, purificat, separat, iungit elementa:
Par & Mercurio nunc Laton se decorabit
Quod Sole causat nec non Sole mediante
Firmare debes spiritus in corpore omne:
Corpus dissolui bene dum id solicitaui:
Et est uita rei cuiusq; mundiq; caput.
Vt separat Iouem stare quo nunq̃ stabilitur
Cum soluens sit Azot imbibitur & auro
Nouies uel inde, ita totum uidebitur Azot:
Et uolatile fit cum spiritu quo adimetur.
Rectè figatur ut non separetur ab illo:
Vertitur in animã corpus totũ, & uice uersa.
Et fit Elyxir mutans azaybat omne:
In liquido saybat opus omne figere debet
Intus & exterius utrisq; uel modis utor
Imbibet tibi ipsum quia meritò Sol soluẽdo.
Si non sufficiant memorata renouabo.
Exterior ignis non excipit interiorem
Alio calore superueniens qualicunq;
Sed si firmatur scoriæ totum similatur.
Hoc cum fermento fermentum fortificatur.
Argentum uolitans est ignis corpora urens,
Mortificans, fixans, stringens regimine solo:
Quo plus miscetur tanto plus attenuatur:
Azot associatio, lapidis contritio frequens
Perficit & uiuit, ars solum uasq; requirit:
Est ignis graduum, non huius, ratio tota.
Nũc caput est ignis humid⁹ interiusq; diuers⁹
Est tepidus ignis, bulliẽs quasi, & bulliens est:
Quartus est feruẽs, sed quintus igneus extat:

Ignem præterea tribuere si scias igni
Mercurium cum mercurio, tibi sufficiũt hæc:
Sed cautus si sis in primis cum sociabis
Partem cum parte, tunc signa hæc benè tene:
Primò pinguescit, nigrescit plus, & aquescit,
Quartò congelat, tunc iam est certificatus
Processus debitè, sic coruus uult uariare.
Est ideò census ignis humidusq; diuersus:
Mercurius penetrat, corpꝰ figit, anima tingit:
Fermẽtũ in Alchymia semẽ agẽs estq; paternũ
Sed patiens erit Saybath semẽ estq; maternũ.
Imbibitur quotiẽs cinere id totiensq; curatur
Et humidatur quousq; color uariatur:
Nam emẽdatur gaudet auro nisi solo. (tingit,
Putrescit, soluit aqua mercurij, densat, quoq;
Extrahit hinc florem, fluxat, uexat separata:
Ponderat & leuigat, mortificat atq; uitã dat:
Ingressumq; facit miscens suprema profundo.
Est in mercurio quicquid quærunt sapientes:
Nã sub umbra sua uiget hęc substantia quinta.

Carmina Arturi Philosophi.

Calcino, sublimo, cero, figo, coagulo, soluo,
Corporaq; spiritus, aquis, in cinere, fimo:
Alluo, mortifico, sublimo, fixoq; latronem,
Capitello, zacey, ludello, luminis aqua,
Cui fratrem adijcio ut candidius exeat opus
Et lunę fermentũ eius abdo mistura magnatẽ

Carmina Pythagoræ.

Arsenicum fore dic animã, sed spiritus extat
Argentum uiuum, calx corpus dicitur esse.
Spiritus est tingens, animã submergere dicas:
Tingens & mergens calx figit & extat elyxir:
Spiritus exclusus perit hæc & mare duce
A Phœbo captus elementi susçipit esse.
Mercurium figit, qui corpora plurima tingit.

Dictum Hermetis.

Sales calcinant, alumina clarificant,
Spiritus tingunt, metalla fixant.

Carmina Gebero adscripta.

Est fons illimis cuius latet anguis in imis,
Euolat inprimis nisi clausis undiq; rimis:
Ex prima uena pars roris surgit amœna,
Ipsa post sæua prodeunt susçepta uenena:
Post hyemis flantes fortes creuere Gigantes:
Hos supra stantes flatu pereunt Elephantes:
Hunc bene contritæ genuit tibi aqua uitæ:
Nam benè mundatũ proprio sudore renatum
Redditur ablatum nigrũ prius obtenebratũ.
Assequêre uotum si per se sit benè lotum,
Et sumat potum quod scãdit ad æthera totũ:
Hæc petra diuina fit alba, sed inde citrina,
Cum fuerit ima nostra deducta carina.
Hos uersus si quis aliquem perpẽdere inquit,
Si benè scruteris omnia, dies eris.

Distinctio.

Consurgit nullus unquã sine semine fructus
In quo dũ moritur semen, fructũ dare fertur.

Ordo conficiendi lapidis.

Dissipa rẽ captã per rem prius hanc satis aptã
Leniter extractam, sic massam cõtere factam:
Hæc non festinas, sed temporis ordine fiat.
Albumen urinæ disponit membra ruinæ.

Aliud.

Si fixũ soluas, faciasq; uolare, solutũ, ac uolu- (crẽ inuoluas,
Hæc tria si iungas facient te uincere tutum.

Pro arte transmutatoria ad Lunam.

Cogitur exire spiritus de corpore Iouis
Albus, per ignẽ: quẽ modo collige tali: (igne,
Libram de Ioue crucibulo crudã tibi ponas in
Flando continuè quòd corpus saltet in igne.
Tunc habeas rotam ferri quam fine tenebis,
Aptam crucibulo quam sæpe ponas in igne
Quo propius Ioui poteris, sed tangere noli:
Teneas hoc spatio quo possis dicere, credo.
Adhæret rotæ spiritus, quem prębeas aquæ,
Abluit hoc ipsum, tunc iterum collige tantũ:
Hoc totiens facies quantum de spiritu glisçat.
Aqua diffusa, spiritus in fundo manebit
Quem simili parte Mercurio iungere debes:
Soluas in aquam ipsam quoq; stilles ab istis
Sal petræ, uitriolo, sal armo simili parte:
Paruum per ignem tunc aqua euaporabit:
Manens est fixum: pars una tingit ad album
Decem de cupro partes igne liquefacto
In hoc proiectum, mũdat, figit quoq; rectum:
Hoc dat argentum cimenti probamine uerũ.
Hoc opus est breue, uerum, utile, quoq; leue:
Sic met ut feci breuiter sub carmine scripsi:
Nec mihi tu credas nisi met probaueris ipse.
Tunc ores pro me, nã talia scripsi ego pro te.

Alia carmina antiqua, sed obscura.

Soluere, purgare, purgatum dissiq; pare,
Disiunctumq; mare, surgendo mundificare,
Calcem siccare, siccatum calciq; nare,
Sternere, rigare, calcem sic albificare:
Humida siccare, siccata siccè leuare:
Sæpius ista dare, calcem sic purificare,
Coquendo gnauè, post album rubificare:
Sulphur zimare, zimam primò prępparare:
Sæpius alterare, fixum non fixo leuare:
Sic rem fixare, doceas in igne domare.
Hinc res alterare, si fixa sit animare,
Vultq; maturare, totum mox inq; cerare,
Sic res æquare, debes complexionare,
Res & emendare, dum tingis tincta probare:
Excellens gnare studio sic pacificare,
Omnia patrare, sapienter purificare:
Versibus his, nota, conscribitur ars tua tota

Alia.

Tu qui glisçis donum Dei,
Contemplare huius rei
Fontem peramabilem.
Lunam, Solem, transmutare
Tibi mando uoce clara
Lympham in stillabilem.
Hæc est prima radix rara
Nobis data multùm cara,
Hermetis comprobamine.

Marcelli Palingerij Stellati carmina.

Phœbus loquitur.

Audite,atq; animis mea dicta recõdite ueſtris
Hũc iuuenẽ archadiũ, infidũ,nimiũq; fugacẽ,
Prẽdite, & immerſũ ſtygijs occidite lymphis.
Poſt Hyales gremio impoſitũ Deus excipiat,
Lemnia terra colit,ſublatũq; ĩ cruce figat (quẽ
Tũc ſepelite utero ĩ calido,& diſſoluite putrẽ:
Cuius ſtillantes artus,de corpore noſtro
Spiritus egrediẽs penetrabit, & ordine miro,
Paulatim extinctum nigris reuocabit ab um-
Aurata ĩdutũ chlamyde,argẽtoq; nitẽtẽ,(bris
Proijcite hũc demũ ĩ prunas, renouabiẽ alter
Vt phœnix,& quæ tanget,perfecta relinquet
Corpora,naturæ leges & fœdera uincens:
Mutabit ſpecies: paupertatemq; fugabit.
Phœbus ab his tacuit: dictis Cyllenius ales
Annuit, atq; eadem præſens Diana probauit.
Mox abiere omnes, cæli ad conuexa uolãtes.
Tunc mentis diuinæ homines oracula cæca
Voluentes animo ancipiti, uix tempore lõgo
Experti multa,& non paruis ſumptibus:illam
Inuenere artem, quam nõ ars dignior ulla eſt.
Fingendi lapidẽ æthereũ:quẽ ſcire ,pphanis
Haudquaq̃ licet,& fruſtra plebs improba quę
Quem qui habet, ille poteſt ubi uult habitare.
Nec fortunæ,iram metuit,nec brachia furum.
Sed paucos tanto dignantur munere diui.

Carmen de floribus ſeu coloribus ad ſcribendum,pingendum,&c.

Flores in uarios qui uult mutare colores
Cauſa ſcribendi quos libri pagina poſcit,
Eſt opus ut ſegetes in ſummo manè pererret
Et tunc diuerſos flores ortusq; recentes
Inueniet,properetq; ſibi decerpere eoſdem:
Cumq; domi fuerit caueat,ne ponat in unum
Illos,ſed faciat quod talis quis ſibi quærit:
Dum ſuper æqualem petrã contriueris iſtos
Flores, in coctum pariter tu contere gypſum:
Sic tibi ſiccatos poteris ſeruare colores.
Ex quibus in uiridem ſi uis mutare,recentem
Calcem commiſce cum floribus:inde uidebis
Quod tibi mãdaui,ueluti prius ipſe probaui.

Modus pingendi Vaſa & Vitra.

O vos artifices qui ſculpere uultis honeſtè
Vitrum,nũc pandã vobis velut ipſe probaui.
Vermes quęſiui pingues quos uertit arator
Et terra,atq; ſimul me quærere iuſſit acetum
Vtilis ars:iſtis rebus calidum atq; cruorem
Ex hirco ingenti quem ſolito tempore paruo
Ex hedera forti paui tecto religatum:
Sanguine cũ calido poſt hæc uermes & acetũ
Infudi,ac totam phialam clarè renitentem
Vnxi,quo facto tentaui ſculpere uitrum
Cum duro lapide Smerilli nomine dicto.

Ad Vaſa fictilia depingenda.

De vitro ſiquis depingere uaſcula quærit,
Vitrũ Romanũ bene marmore conterat,& cũ
Vt puluis fuerit,clara pinguedine gummi
Fontis aquas miſta,figulorum uaſcula pingat,
Siccaq; fornaci mandes: ſit terra probata
Quæ ualeat flammis obſtare,nitentia tandem
Regibus apta ſatis ex furno uaſcula tollet.
Eligat ipſe duas rufo de marmore petras
Inter quas uitrum Romanũ cõteret,& cum
Vt puluis terræ fuerit pariter reſolutum,
Hoc faciat liquidũ clara pinguedine gummi:
Poſt hoc depigat peculas quas finxit honeſtè
Figulus è terra:ſiccatas ponat eaſdem
Fornaci:caueatq; ſimul quòd terra probata
Has teneat quo ſic ualeant obſtare calori:
Illasq; faciet plena uirtute nitentes.

De Vitro uiridi quomodo fieri debeat, ad uaſa fictilia depingenda.

His rebus Vitri patet effectus precioſi:
Igni cõbuſtũ ſulphur,aſſum quære cuprum,
Atq; teras horũ ſplendens cũ puluere uitrum
Hoc cures ſolo liquidũ ter reddere gummo:
Attamẽ inde litam poſt ignibus inijce teſtam:
Aſſumet uiridem quoniam pictura colorem
Exterior teſtæ,cum cœperit ipſa rubẽre.

De Vitro albo ad fictilia uaſa depingenda.

Album picturis uitrum ſic attenuabis:
Cãdens permiſtũ cũ ſulphure contere uitrũ:
His ſimul attritis,poſtq̃ fuerint quaſi puluis,
Exterius ſpiſſam depinges undiq; teſtam:
Inijce poſt ipſam fornacis ab igne coquendã:
Cũ ſimul ipſa rubet, ſibi cum pictura cohęret
Extrahe,ſic ea pinges hinc uaſcula quædam
Ars uelut in primo notat inſinuata libello.

De Vitro nigro ad ea uaſa depingenda

Sic etiam nigrum pingendi transfer in uſum:
Qui terra capitur cum gummo contere lazur
Vt ſit perſpicuum,frangẽs in marmore uitrũ
Ipſi miſcebis:rurſumq; terendo parabis:
Hæc quoq; cœruleã ſumet cõmiſtio formam
Quæ tamen in nigrũ conuertet ſingula uitrũ.

De Vitro ualde uirente.

Sic etiam nimium tu uirens effice uitrum:
Accipies aſſi ſubtilia fragmina cupri,
Quæ tamen eiuſdem poſt cũ rubigine miſces:
Rurſus & admiſto ſplendenti contere uitro:
Protinus hinc pictã fornacibus inijce teſtam
Poſtquàm lucẽtem dabit ipſi flamma colorẽ,
Accipe: nã pulchrã capiet hinc frigida formã:
Nam dum ſit uitrum nimis feruere,coloris
Hinc aufert propriã flãmæ uiolentia formã.

De Pictura Eboris

Pingere ſi quis ebur uult,ſic procedere debet.
Sculpturas eboris auri pecula decorabis:
Quo tamen ipſa tibi res ordine cõgruat, audi:
Quære tibi piſcem qui dicitur Huſa liquentẽ
Veſicam ſerua decoctam fluminis unda:
Inde locum pecula quem uis cõponere ſigna.

Gemmarum ſectio,&c.

Præduros lapides ſi ferro rumpere tentes:
Qui cupit egregios lapides irrumpere ferro,.

Quos dilexerunt Reges nimium super aurum
Vibis Romanæ qui celsas iam tenuêre
Arces,ingeniũ quod ego sub mẽte profunda
Inueni,capiant,quoniã nimis est precioſum:
Vrinam mihi quæsiui pariterq; cruorem
Ex hirco magno,modico sub tempore pasto
He ba:quo facto, calefacto sanguine gemmas
Incîdi,ueluti monstrauit Plinius auctor,
Artes q scripsit quas plebs Romana probauit:
Atq; simul lapidum uirtutes scripsit honestè,
Quorum qui noscit uires,plus diligit illos,
Primus ait uersus quot habet sentẽtia sensus.

Crystalli sectio.

Crysta'lus tali durus ualet arte secari
Opportuna tibi quæratur lamina plumbi,
Huic etiam bini claui iungantur utrinq;,
Qui solito mediũ consument undiq; plumbũ:
Nam plumbo soli tribuetur cura secandi:
Ipsi custodes laminæ sint exteriores,
Vt sibi dent rectum recto cõsumere cursum:
Sed nec duritiem poteris prærumpere tantã
Mollitie plumbi,nisi quædam iunxeris illi
Tãquã puluereas fornacis fragmine mittas
Quæ tenerę possit laminæ connectere plũbi.
Æquũ rursus habẽt lateris fragmenta uigorẽ
Concidis adiuncta paulatim fluminis unda:
Sed uim Crystalli cruor antea tẽperet hirci:
Sanguis enim facilẽ ferro facit hic adamantẽ.

Gemmæ ut nitescant.

Si uis splendentem gemmis inferre nitorem,
Partẽ quære tibi tantũmodo marmoris æqui,
Gẽma superposita petræ sed flumine pauco:
Sed ne lædatur,tractu leuiore limetur,
Quanto durescit,tanto magis ipsa nitebit.

Gemmarum sculptura.

Sic gemmis durum sculpendis effice ferrum:
Quisquis uult solito lapides irrumpere ferro,
Hos habeat ritus,ut acumen temperet eius
Tẽpore quo solito magis utitur hirco amore.
Solus adeps huius fit ad istos aptior usus,
Huius enim candens siquis pinguedine ferrũ
Extinguit,subitò durescit acumine firmo.

Carbunculi confectio.

Si repetam dicta supra tribus atq; quaternis
Est renouata modis omnia clarificat:
Plus si suscipiat Talc crudum mundificatum,
Psimmythiumq; æquis iungito põderibus,
Mercurio super adiecto sub ea paritate
His mixto donec deficiat penitus,
Terseptena salis purgati uel cribellati
Pars admista roborat istud opus:
Hæc mistura parit precioſum deniq; quoddã
Præcellens Vsifur pondere uel pretio
Ampulla uitrea forti spissaq; receptus
Hic puluis tepidis ignibus expositus,
Illita sicca luto semel ac bis inde fit olla,
Sic ampulla rogos accipiat tepidos,
Donec multiplicis fumos excocta caloris
Exhalans nullos undiq; proijciat.
Frigida facta:luto careat quod habebitur intꝰ
Excellens Vsifur carbo uelut rutilans:
Crystalli puluis tenuissimus additus ipsi
Per magis atq; magis rem facit eximiam.
Filius unius perimatur uase diei: Ouum.
Sanguis ut ipsius defluat hinc niueus:
Ossibus exclusis eius croceoq; colore
Fiat ut hinc globus massaq; sanguinea,
Quæ siccata coquas aqua (puto) psimmysi-
Purgataq; diu rem faciatq; nouam: (cata,
Nã carbunculus atq; balassius hinc precioſus
Exit,& artificem ditat in orbe suum.
Sic res uilis habet preciũ latitat quod in ipsa,
Et quod despicitur carius efficitur.
Si mistura sit unicolor quasi flãma coruscans
Fiet massa nimis lucida fitq; globus:
Lunificis & aquis excocta tepentibus,exit
Vnio resplendens,res precioſa satis.
Sicq; quod in mũdo precioſius est & habetur
Vilissimum datur philoſophi studio,&c.

FINIS.

REGIMINA ARTIS.

Diuinæ huius artis modi regiminis sunt quatuor principales: Soluere, abluere, reducere, & figere.

Soluere est grossum subtiliare: fit diuidendo, corrumpendo, & in primā materiam reducēdo.
Abluere, obscurum reddere lucidum: fit distillando, inhumando, & calcinando.
Reducere, humidum conuertere in siccum: fit incerando, impinguando, sublimando.
Figere, est uolatinum supra corpus suum sistere ut permaneat cum corpore suo: fit autem desponsando, resoluendo, & congelando. Per primum mutatur natura interius, per secundum, exterius, per tertium, superius, per quartum, inferius, &c. Qui autem horum & aliorum modorum pleniorem exquirit notitiam, uideat præcipuè finem libri Collectaneorum Iani Lacinij Minoritæ non ociosi.

BASILEAE PER HENRICVM PETRI
& Petrum Pernam, Anno salutis humanæ
M. D. LXI.